
V
B
J
C
38646
II

MELODYA S. KAZIMIERZA KROLEWICZA POLSKIEGO

ALBO

PIESN

Omni die &c. *Dniá káżdego &c.*

O NAYSWIĘTSZEY PANNIE

MARYI

Kazaniami chwałę Nayświętszey PANNY, y oraz potrzebne Nauki Chrześciańskie zamykaiącemi.

PRZYOZDOBIONA.

Przydáne są Troie Kazań S. KAZIMIERZA, tákże Regestr Kazań, álbo náuk duchownych ná káżdą Niedźielę; częśćią dla wygody XX. Plebánow, częśćią dla domowego czytánia,

WYDANA.

PRZEZ

X. ANTONIEGO WĘGRZYNOWICZA,

Zakonu S. FRANCISZKA Reformatá, ná ten czas w Máłey Polszcze Prowincyałá, á przed tym S. Theologiey Profeßorá.

Nákłádem nabożnego do Przen: PANNY Dobrodźieiá Roku Páńskiego 1704.

W KRAKOWIE.

W Drukárni MIKOŁAIA ALEXANDRA SCHEDLA, I.K.M. Ordynáriynego Typogr.

Omni Virgo die Regni Regina Poloni
Suscipe quod folijs, lilia nostra canunt.
Atq. Tuum Regnum (Nato) miserata flagellum
Surripe pro ferula, lilia nostra dato.

inu: del: Scul:
F. AX. R. Aut. Ogeris.

WIELMOZNEMV
y
NAYWIELEBNIEYSZEMV
I. X. PIOTROWI STANISŁAWOWI
ORŁOWSKIEMV.

Kanonikowi Krakowſkiemu, Proboſzczowi, Infułatowi, y Officyałowi dożywotniemu Tarnowſkiemu.

DOBRODZIEIOWI MEMV.

Rlatko Polskie **KAZIMIERZ** *S. Krolewicz, tych nieſzczęśliwych czáſow, widzac oskubánego z fortun* **ORŁA** *Polskiego, lubo nie mogł w Synow Koronnych wpátrzyć gniazdeczká, w ktorymby ſobie* in Communi mærore *Oyczyzny*, dulcem *o Przen: PANNIE záśpiewał* melodiam: *ználazł*

Rádiss: Capit: Crac: *lazł go przećię*, inter Coronati Vavelli excubantes *przy gniazdźie y Koronie Krolestwá* strenuas Aquilas; vel tanto feliciori omine, *gdy ośierоćiáłe, iuż powtornie*, Sacrum Agmen, non impigrè ducit, tenerrimus Nominis & virtutum ejus hæres, thyaratus CASIMIRVS. *Twego ieIllustr: ac Rndiss. D. Casimir. Zubienski, Suff: & bis Admin: Ep: Crac: dnák Wielmożny y Naywielebnieyszy Mśći Dobrodźieiu, Herbownego* ORŁA, *szczegulnie vpodobał sobie*, *biorać* non postremum argumentum, *że przy nim z Melodyą Naświętszey PANNY, naylátwiey się przytuli, gdy Gwiazdę iásną niosacego ná sobie, widźi. Zdawná ma zálecenie swoie* ORZEŁ ex Prudentia; *bo drogiemi y oraz ćięszkiemi kámieniámi gruntuie y opátruie gniazdo swoie: sámo Imię Twoie*, abundè sat loquitur, quali pondere prudentiæ in agendis, *vgruntowáłeś w Kośćiele Bożym*, ORŁA *Twego* merita. *Miał zálecenie ieszcze v Pogáństwá* ORZEŁ, *że* Aquila Summi Iovis Ministra, *á kiedy z piorunem*, Symbolum *byłá* Iustitiæ: *y wtym* ORZEŁ *Twoy*, non degener pullus; *gdy przez ták wiele lát, dwu zacnych* Dyecezyi *Krákowskiey Biskupow* Administer, latè patenti Diœcesi jura dixisti, nec frustra *gdźie trzebá było* Ecclesiasticæ Potestatis, portasti gladium. *Przyznáię że y dla tego samego*, ORZEŁ *Twoy*, jure dici debet Aquila grandis magnarum alarum: *leć mnie z* KAZIMIERZEM S. *naybárdźiey się podoba do Twego* ORŁA, *że Gwiazdę* Symbolum *pospolite Przen: PANNY ná sobie niosac, nie iáko* fit bajulus MARIÆ. *Práwiećby to rzec, iż* ORŁA *Twego Głowá*, in Sydus Marianum abijt; *gdy vważam, iáko myśli Twoie nayczęstsze, nayukocháńsze, o pomnożeniu chwały Przen: PANNY. Zwabiłá sobie oná Twego* ORŁA *iáko do gniazdá swego, to iest do Kośćiołá Tarnowskiego, pod Tytułem swoim zostáiacego; nie kontentuie*

Margin notes:
Pier. l. 19. c. 22. Petrus à Petra.
Auditor Curiæ. Ill: Episc. Crac: Má łachowi & Denhoff.
Rom. 13
Ezec. 17.
Præp: Ecclesi: Coll: Tar: Nat: B. M. V.

się

śię ten ORZEŁ decore Domûs DEI, Domûs MARIÆ;
ktory ná ten czas záſtał; leć ná przymnożenie ozdoby v-
tramq; movit alam. *Oblećiał ten byſtry* ORZEŁ, & Septi-
colles *Rzymskie, áż záraz do gniazdá tego,* Sacra Spolia
nieśie, Infułę Kollegiaćie Tarnowskiey; majori felicitate,
niż tráfiło śię kiedyś Hieroni Siculo, *gdyż ná właſney gło-* Pier: hier. l. 19. c. 7.
wie, nie tylko ręka Magnæ quondam Aquilæ Polonæ
I. O. X. IANA MAŁACHOWSKIEGO, *ále też właſna*
iegoż Infuła, primò inveſtitus. Vbicunq; fuerit Corpus,
illuc congregabuntur & Aquilæ, *powiedźiał* CHRYSTVS: Luc. 17.
y Twoy ORZEŁ, circa Sacras Martyrum Catacumbas,
gdźie Corpora Sanctorum in pace ſepulta ſunt, *ták dłu-*
go zálátywáł ſtárániem ſwoim, poki ex ſpeciali favore
ALEXANDRA VIII. vt ſtrenuus Orator pro Obedi- Legatus Episc. ad Sedē Apost.
entia reddenda, ab Illuſtriſsimo Ordinario ad Sedem
Apoſtolicam miſſus, *nie doſtałeś oſobliwych* Reliquij inte-
gri Corporis S. Feliciſsimi M. cum proprio Nomine,
y wielu innych MM. y PP. V zabobonnego Pogáńſtwá, A-
quila dedicata *byłá* juſtis Principum, *gdy z zápalonego* Pier. hier. cit.
grobowego ſtoſu drew wonnych, wylátuiacy ku Niebu, iáko-
by im tryumf po śmierći czynił. Coś zacnieyſzego wyświád-
czył Twoy ORZEŁ *Reliquiom SS. Męczennikow z BO-* Introd. Rel. SS. ad Eccl. Tar. A.D. 1700.
GIEM *kroluiacych, gdy z ſolennym tryumfem, y koſztem*
nie máłym, ná ozdobę Tarnowskiego Kośćiołá Przen: PAN-
NY, *one wprowadzałeś. Wielce chwalebny* Iuſtus Lipſi-
us *sławny Doktor y Akádemik Lowáński, że w ſtárośći* Theat. vit. Lit. M. fol.
ſwoiey, v Cudownego Obrázu Przenaświętſzey PANNY,
Doktorskie ſwoie pioro záwieśił. ORZEŁ *Twoy, iuż nie*
iedno Pioro oddáie ná chwałę Przenaświętſzey MARY-
EY, *ále wſzytek gotow śię ná to wypierzyć. Mało ma-*
ná tym, gdy ieſzcze vivens excutit plumas, *w ktore*
przez

Fundat. Mensa Colleg. Iurisp.

Delic. O-ctid. Bie-żanow.

Eccl. 24.

Epist. 31 ad Papã.

Coadiutor Canonicatûs Crac.

przez krwáwe prace swoie, poczawszy od Consystorskiego *Piorá, mogł kiedy porość,* in tot pias causas, effundendo sortem suam; *częścia ná ozdobę Domow Bożych, części ná sustentácyą prácuiącego* Iustyniáná; Cætera ob Tui modestiam, *z czego y Zakon moy* participat toties, silentio involuo. *Leć przyznáć muszę, że naybárdźiey* ORZEŁ *Twoy, ná część Przenaświętszey PANNY, nie żáluie Piorek swoich: Nie żálowałeś bowiem Wielmożny, y Naywielebnieyszy Mśći Dobrodźieiu, kosztu Twego ná* Delicias Octiduanas, *drugiemu* in Canticis Marianis *wieku nászego Sálomonowi, choć ći ćiemnemu; wielkiey niegdy Mátki nászey* Akádemiy *ozdobie* Bieżánowskiemu. *Oto y teraz znowu, gdy* Pauper Status Professionis meæ, partum hunc vilem *o chwale Przenaświętszey PANNY, dáley* promovere non permittebat, *samże choć* tam calamitosis temporibus, *sumpt swoy* liberali manu, *ná tę Kśiążeczkę ofiárowałeś. W czym nie tylko MATKĘ BOSKĄ obligowałeś sobie, według obietnice iey:* Qui elucidant me, vitam æternam habebunt; *ále y mnie nayniegodnieyszego. Wielkieć ia wprawdźie, nie tylko* z Zakonem *moim, leć też* in vili Persona mea *affektu dobroczynnego Dobrodźieiá mego* documentá: vel hoc ipso, si cætera desint (etiam cum Bernardo liceat Religioso aliquid pro Carne & Sanguine loqui) *kiedy Rodzonego mego,* tanquam recentem pullum Aquilæ, præpetes ejus aptando pennas *w usługi* Reverendissimi Capituli Cracoviensis, merâ sui dignatione, non alterutrius nostri meritis, in eadem statione supparem *sobie* constituisti. Inter hæc tamen omnia, pro Supremo *u mnie iest, y będźie ná záwsze; iż do tey chwały MATKI BOSKIEY,* liberali suâ muni-

munificentiâ, *raczyłeś mi dopomoc.* Quid pro tantis rependat, ille qui dives est, nonnisi votis, non habet. *Więc* Stellato Capiti Tuo, vel cui pro Capite Stella, ad amplius ornamentum ORŁA *Twego*, dona fero, *niegdy obiecáne* Práłatowi Tyatiræ: Dabo ei Stellam Matutinam; *ten drobniuśieńki káwałek, chwały wielkiey Wielkiego BOGA MATKI, ktora Kośćioł Swięty Gwiazda Záránna zowie.* Apoc. 2. Hymn. Brev: *Zyczę, o co y prośić przyczyny iey do BOGA będę; niech ći záwße łaskámi swemi świta Niebo, á osobliwie (według* intencyi *Twoiey, ktoraś wyráźił, tę Kśiąßkę ná opiekę swoię przyimuiąc) gdy po pracách doczesnych* ad bravium & Coronam, *z ćiemnośći tych* ORZEŁ *Twoy wybieráć śię będźie, niech mu z pomocą swoią Iutrzenká tá zbáwienna záwita,* & in Capite Aquilæ *stánie. A iáko pod czás okropnego powietrza, ná poćiechę swoię, przyiałeś był od ćiemnego Pöéty, roskoßne* cum Epigrammatibus *Sálomonowe Pieśni o Niepokaláney MATCE; ták y pod ten burzliwy y opłákány w Oyczyznie náßey czás, ná iákakolwiek vlgę* communis mæroris, *niechći tá Melodya o Przenaświętßey Pánnie służy,* mæstumq; relevet animum. Biez. cit. *Ia z Zakonem moim, ná ktory záwße łáskaw byłeś,* pro vtraq; salute Tua, Divinam deprecaturus Majestatem, *teyże łásce y* Protekcyi, quàm diligentissimè *zalecam się, zostáiąc.*

Dan. w Krákowie 30. Ianuarii 1704.

Wielmożnego
DOBRODZIEIA
nayniżßy sługá y Bogomodlcá

X. Antoni Węgrzynowicz,
Reformat.

F A C V L T A S

Reverendissimi Patris Commissarij Generalis.

FR: IOANNES ANTONIVS de PANORMO, Lector Iubilatus, Minorum Observantium S. P. N. FRANCISCI, Sacrarum Congregationum Indicis, & Sacrorum Rituum Consultor; Sanctæ Romanæ, & Vniversalis Inquisitionis Qualificator, & in hac Cismontana Familia, tàm Observantium quàm Reformatorum, Commissarius Generalis & Servus.

DIlecto Nobis plurimùm in CHRISTO Rndo Patri, Fr. ANTONIO WEGRZYNOVIO, Lectori, Concionatori, ac Actuali Ministro Provinciali Nostræ Reformatæ Provinciæ, Minoris Poloniæ, salutem in Domino.

TEnore præsentium, ac ad salutaris obedientiæ meritum, facultatem Tibi impartimur; Typis mandandi, quoddam opus à te compositum cuius Titulus est. Melodia S. CASIMIRI seu Canticum. Omni die: Concionibus Mariano Moralibus illustrata. Præmissâ tamen juxta Apostolicas, Nostriq; Ordinis Constitutiones, approbatione duorum idoneorum Censorum, per Patres Venerabilis Diffinitorij, istiusmet Provinciæ deputandorum, & servatis alias servandis. Datum Romæ die 9. Iunij 1703.

Fr. Joannes Antonius de Panormo
Commissarius Generalis
mpp.

Approbationes Theologorum Ordinis.

EGo infra scriptus accuratè vidi, omni animi studio legi, perlegi, ac quâ potui attentione trutinavi Librum hunc Concionum Polonicarum; cui Titulus est. MELODYA S. KAZIMIERZA Krolewicza Polskiego &c. Authore A. R. P. ANTONIO WEGRZYNOVIO, Ordinis Minorum Reform. Provinciæ Minoris Poloniæ pro tunc Ministro Provinciali, olim S. Theologiæ Lectore, Prædicatore, continentem laudes singulas, simulq; doctrinas Christianas, moderno sæculo (ad Gal:) nequam accommodas, pro omnibus & singulis Solennitatibus Sanctissimæ Virginis Deiparæ MARIÆ, fundatas in illa dulci Cantillena, quæ incipit: Omni die dic MARIÆ &c. quam S. CASIMIRVS. MVSIS CARIS. CARISSIMVS. (Anagrā.) Virgini Immaculatè Conceptæ, Cliens devotissimus, occinit aliquando. Præcinit nunc alijs suo quoq; Musæo, seu suâ Melodia Author Operis. MELODIA hæc, MEL & ODA est. Mel ori fiet lecturis, Oda cordi recogitaturis, Nectar, & Iubilus. Hic enim illud (Ezech. 3.) affirmare mihi licet, quòd vescituris volumine hoc, fiet in ore sicut mel

dulce. Et ficut ludente & faltante totis viribus Davide ante Arcam Domini, Omnis populus erat in Iubilo: pariter & mæfta Polonia, fi ad patrios huius MELODIÆ numeros, depravatorum morum fuorum Compofuerit greffus, iterum ad fua magni quâquà Nominis & triumphorum redibit Iubila. Addidit his idem Author, eadem felicitate ingenij, tres Conciones de eodem S. CASIMIRO, & hoc conformiter ad tripartitam divifionem MELODIÆ. In quibus & toto Opere præfenti, vifo & revifo (juxta recentiffimam formam ab INNOCENTIO XI. præfcriptam;) quia nihil quod Noftræ Orthodoxæ fidei, honeftorumq; morum candorem denigret, repererim; ideo eundem fua luce publica, & lectione aliorum dignũ cenfeo. Dabam in Conventu Noftro Cracovienfi ad S. CASIMIRVM die 23. Ian: 1704. 2. Reg. 6. In Indic: Lib. Proh. f. 18. §. 11.

Fr: Chryftophorus Klimeccius eiufdem Ord: S. Theol: Lector P. C. C. mpp.

EGo infra Scriptus, ex Commiffione Rndmi Patris Commiffarij Generalis, legi & relegi Summa cum aviditate ac mentis jucunditate Librum cui Titulus, MELODYA S. KAZIMIERZA &c. In quo ab Adm: Rndo Patre ANTONIO WĘGRZYNOVIO Actuali Miniftro Provinciali Provinciæ Noftræ Reformatæ Minoris Poloniæ S. Th. Lectore & Prædicatore, prædictum Canticum de B. V. MARIA, pijs, devotis, ac omni eruditione refertis Concionibus, ad fidelium animos in Spiritu recreandos, & ad fervidiorem cultum, devotas eidem Virgini DEIPARÆ, excitandas credentium mentes, optimè exornatur. Cui præterea adnexæ funt tres Conciones ab eodem Authore pro Fefto D. CASIMIRI Principis Poloniæ folertiffimè elaboratæ. In quibus omnibus, quia nil Fidei Catholicæ, aut bonis Moribus contrarium deprehendi, imò potius, id quod amenitate Materiæ delectet, vbertate Subtilium Conceptuum fatiet, amorem erga B. V. MARIAM ferventèr excitet, & fimul in cordibus tum legentium, tum audientium fallaces mundanarum Syrenum Sibillos fopiat; ideo eundem Librum luce publica dignum cenfeo. In quorum fidem propriâ manu me fubfcribo. Dabam in Conventu Zakliczynenfi ad S. MARIAM Angelorum die 22. Ianuar, 1704.

Fr. Sigifmundus Babfcius Cuftos vocalis & S. Th. Lect: mpp.

APPROBATIO

COnciones Mariano-morales, fub Titulo. MELODYA S. KAZIMIERZA KROLEWICZA POLSKIEGO; fuper Canticum, Omni die die MARIÆ; &c. erudito ac devoto labore Religiofiffimi & Adm: Rndi Patris ANTONII WĘGRZYNOWICZ Ord: Min: Refor-

formatorum Provinciæ Minoris Poloniæ Provinciali, ac Theologo & Concionatore, concinnatas legi, quæ cum præcipuis Sacræ Scripturæ textibus, selectisq; SS. Patrum & Doctorum Authoritatibus ac exemplis clareant; vt propter vsum eorum qui Pastoralem in Ecclesijs curam tenent, & omnium in Cultu DEI Matris profectum imprimantur; dignas agnovi & approbavi. Datum in Collegio Majori Academiæ Cracoviensis. Die 25. Januarij Anno 1704.

M. Petrus Praczlewic, S. Th. Doctor & Professor, Eccl. Coll. S. Floriani ad Crac. Decanus. Librorum in Diœcesi Cracoviensi Censor. mpp.

Protestatio Authoris.

QVoniam emanavit Decretum S.D.N. VRBANI VIII. Anno 1631. Die 5. Iulij. Ne admittantur Elogia Sancti, vel Beati absolutè & ea quæ cadunt super Personam; benè tamen ea, quæ cadunt super mores, & opinionem, cum protestatione in principio, quod ijs nulla adsit Auctoritas ab Ecclesia Romana, sed fides tantum sit penes Authorem. Ego pariter vt Filius genuinus Sanctæ Matris Ecclesiæ protestor, si quæ in tali materia refero, ea me velle habere non majoris certitudinis, præterquam vult S. Mater Ecclesia Romano-Catholica: cujus judicio & obedientiæ, me meumq; opusculum præsens plenissimè subijcio.

PRO-

PROPEMPTICON D. CASIMIRI.

MELODIAM AVTHORIS,

in Sinum gratiarum Beatæ Virginis

MARIÆ

DEDVCENS.

VT mea perpetuò, vernant Tibi Lilia flore
    Virgo canent laudes, ſic ſine fine Tuas
Non falces Libitina tuas, nec illa Sororum
    Fila trium metuent, vimq; Senecta tuam
Quorũ Candorem rubuit, mors pallida quondã
    Dùm ſtetit extremo, victor agone pudor
Hæc ſpargent toto, quâquâ patet orbe Mariæ
    Laudes cumq; ſuo, Nomen odore ſerent
Lilia Te floreſq; canent, procùl ore repando
    Vocibus & ferient, littora rauca maris
Ecce meos cantus Pueri, Caſtæq; Puellæ,
    Vulgant, & toto, plurimus Orbe feror.
Omni quæq; Die, modulatur lingua Mariam.
    Ejus Feſta, colit geſta, canitq; pia
Pulpita dia Tuas, dotes & roſtra fatentur
    Nec capiunt plauſus, æthera vaſta tuos.
Multiplicatq; Typus, prælumq; tacentia verba

Et cumulat voces, litera muta meas.
Cernis vt ille meus protrudat rivulus vndas,
Anguſtuſq; latex, flumina magna facit.
Quos ego conſcripſi, modulos ceciniq; dietim
Illos quæ caperet, pagina trina fuit.
Nunc faciūt Librū, nec parva Volumina cōplēt
In Patriumq; liquant, verba Latina Stylum
Contulit hoc ipſis, Author mea verba ſecutus
Vertit & in ſpicas, Semina noſtra ferax.
Fundere verba dedit populis me, pravaq; morū
Flexanimâ Suadâ, Conciliare DEO
Quodq; meæ vetuit, mea Purpura mitraq; vitæ
Munus Apoſtolicum, poſt mea fata dedit
Aures quiq; prius dulci modulamine Rythmus
Cordaq; mulcebat, nunc quatit illa potens
Fungitur. Ergo meâ vice, verax ſcilicet Author
Oris vt interpres, Cordis & ipſe mei.
O mihi ſi liceat, noſtro prodire ſepulchro
Pro Cathedra tumulo ſtare, ſuperq; meo
Antiquoſq; novis, mores conferre Polonos
Proq; DEO, Patria fortia geſta loqui
Quæ pietas, rectiq; tenax concordia, Candor
Ante fuit fraudis, neſcia ſimplicitas.
Atq; pudor cælebs, Matrum ſine labe toruſq;
Morte timenda magis qualibet vmbra mali.
Nunc fugere pudor, verumq;, fideſq; Polona
Et

Et ſubijt Gentem, frauſq; doluſq; meam.
Venalis pudor eſt, & amor ſceleratus habendi
Confudit legum, faſq, nefaſq; ſimul
Publica graſſantur ſine vindice crimina paſsim
Alter ab exemplis. alteriuſq; perit.
Invenias atrox, nullum ſcelus abſq; Patrono
Invenies fœdum, nil quod amante caret.
Ipſa ſuum natura decus ſtupet eſſe reciſum
Dũ vetitũ temerat, Sanguine Sanguis Hymen
Qualibet ex cauſa (cauſa eſt, confuſa libido)
Coniugij dirimit, fœdera Sacra dolus.
Cætera cur referam, ſatis eſt, pepuliſſe timorem
Numinis, & multos, velle negare DEVM
Hæc mihi ſi fas ſit, lacrymis turbata loquela
Ad Te Nobilitas, Ordine trina foret.
Sed forſan ſurdis, caneretur fabula truncis,
Et caderet porcis gemma terenda pede.
Ergo Tu doctæ Antoni, dulcedine linguæ
Ad mentem Gentis, pectora cæca reduc:
Vt Tibi, nam clarus Rychłovius, ore profundo
Prætonuit, veniet, ſic Tibi turba ſequax.
Ille ego, qui noſtri cunas, aſpergine Thyrſi
Irriguas feci, rore pudente Tuas.
Et dubiam rexi, caducifer ipſe Iuventam,
Naribus advoluens, Lilia Noſtra Tuis:
Temnere Te mundum, mundiq; crepundia feci
Pecto:

Pectora nec cesso, sollicitare Tua:
Iamq; Tui sensus, contagia Nostra sequuntur
Quos timet afflandos, crimine turpis odor.
In grege commisso Spargis mea Lilia morum
Mite supercilium, culpa tremitq́; Tuum.
Ad mea vota Deus, flectat quo tædia vitæ
Conspicuos digitos, fecit ab arte Tuos:
Ipse ego, nuncq; Tuũ Librũ, cõmendo Mariæ
Qualiter? auscultes, & mea vota juves.
Suscipe jam plenis, Virgo mea Lilia palmis
Quæ niveis cernis, luxuriare comis,
Nec ingrata Tuo Tibi quondam roridâ Lacte
Rorida sudoris suscipe plena pij.
Argumentosæ labor est, Apis, ingeniumq́;
Innocuis furtis, quod cumulârit opes.
Floribus illa meis, prædulcia damna reliquit
Rore, quibus poto, dulcia mella dedit
Quantis Hybla favis, turget Tua respice Mater
Vberis hi sapiunt, fortia musta Tui.
Si libeat cunctos, numeris distinguere certis
(Tot sunt) sermones, quot capit iste Liber.
Præmia quæ poscat, si quæris talibus Author,
Vt monstres Matrem, Te petit esse sibi.

ita lusit

P. Florianus Sußyccius ejusdem Prov: Diff: & S. Th. Lect.

Do Czy-

Do Czytelnika

ZE ten HYMN Omni die názwałem Pieśnią KAZIMIERZA S., w tym idę zá pospolitym rozumieniem; w czym, oraz się utwierdzam gdy czytam, że we sto dwádźieśćiá lat, otwieráiąc w Wilnie grob Swiętego, ználeziono nie nie náruszone Ciáło iego Pánieńskie, ná pierśiách swoich máiące pomieniony HYMN. A lubo ktoś in margine Lutni P. Karpij przydał, iákoby ten HYMN miał bydź Compozytury S. Bernárdá, vsurpatus tylko z nabożeństwá od S. KAZIMIERZA: ná to ia przystáć nie mogę; częśćia, że in operibus S; Bernardi pilnie szukáiąc, nie ználazłem go, choć ten Swięty śiłá podobnych Hymnow o Nasw: PANNIE pisał, częśćia że Entheus Poëtycki odmienny od Bernárdowego; częśćia, że y postronnych Pisarzow in suis citationibus mam po sobie osobliwie Authorem Horti Mariani. A do tego; czy nowináß to, ná Páłácách Cesarskich, Krolewskich, Senatorskich, nie tylko Panięttom, ále y Niewiástom, piękne, y oraz nabożne HYMNY álbo wierße pisać? Pisałá ie Eudoxia Cesarzowa, Proba Falconia, Helpis Boecyußá żoná, Senatorki Rzymskie. A czemußby KAZIMIERZ S. nie tylko w duchu, ále y w náuce. dobre rudimenta, pod zacnym Akádemiey Krákowskiey Doktorem Długoßem wziawßy, nie mogł się był zdobyć ná podobnego co. Ia tedy, nie bez fundamentu zupełnie przypisuię ten HYMN KAZIMIERZOWI S. A poniewaß, zámyka w sobie pomieniony HYMN, wiele áffektow, nie tylko ku Náświętßey PANNIE, ále też y do Cnot potrzebnych człowiekowi

Hort. Mar. f. 141.

Lutnia Karp: f. 406.

Colon: edit.

Theoph: Marian. vit. De. ip. Sche. ipl. loc. cit. Theat. vit. L. P. f. 484.

kowi Chrześciańskiemu; pámiętáiac ná to co S.Hier: *nápiſał.* Tunc vere colitis MARIAM, ſi imitari velitis: *według bláchych śił moich, y ile vrywczy czás vrzędu ná ten czás mego pozwalał, nápiſałem proſtym (iáko mi Stan moy kazał) ſtylem, te Kazánia, impet do káżdego biorac z pomienioney KAZIMIERZA S. Hymnodyi. W Pierwßey Częśći káżdego Kazánia, maß Czytelniku náuki do poprawy obyczáiow należace; á w drugiey o Nabożeńſtwie, y chwale Naświętßey PANNY. Przydałem oprocz poſpolitych Regeſtrow, Regeſtr ná Niedźiele; com vczynił, nie tylko dla wygody XX. Plebanow, ále áby káżdy, kto, nie ma w domu Zywotow SS. álbo inney Kśiąßki duchowney, według ſtárego zwyczáiu pobożnych Goſpodarzow, w káż da Niedźielę zwoławßy dziatki y czeladkę ſwoię, przeczytáć im kazał, z pierwßey Częśći Kazánia ktorego, przyzwoita tey Niedźieli náukę duchowna. Przyimiy tedy proßę łáskáwy Czytelniku mile, ten káwałek pracy moiey; á co nie do vpodobánia naydźieß, mnie to ſamemu przypiß, y wybacz. Zá Dobrodźieiá, co ná to koßt łożył, BOGA proś: niech podobnych BOG wzbudźi; gdyż w Bibliotekách Náßych Zakonnych, nálázłoby ſię co więcey ku chwale Bożey y pożytkowi duß. Ia záś lub żywy lub vmárły, od ćiebie żyszę tylko ſobie, gdy to czytáć będźieß, iednego westchnienia do miłosiernego BOGA y Mátki iego, ábym grzeßny, mogł mieć* vel minimam portionem cum illis, *o ktorych nápiſano.* Qui elucidant me, vitam æternam habebunt.

Badź łáskaw.

RE-

REGESTR

W ktorym naydźieß ná káżdą Niedźielę przez Rok początek Kazánia álbo Náuki Duchowney, y gdźie ostátká ßukáć: á to pospolicie będźie się náydowáło w pierwßey połowie káżdego Kazánia. Przestrzegam, áby sobie obieráć Kazánie iednego roku pierwße, á drugiego drugie: żeby znáć mieśiąc nie tráfiło się ná tę máteria, ktora się iuż tego roku powiedźiáłá. Pierwßa liczbá Część. á druga Kártę znáczy.

NIEDZIELA I. ADWENTU. *Będą znáki ná Słońcu y Kśiężycu, y ná Gwiazdách.* Chwalebna iest duchowna Astrologia/ to iest/ kiedy kto przypátruiąc się Niebu y gwiazdom/ álbo chwali Wßechmocność Stworce/ álbo się do piękności cnoty/ prágnienia Niebá zápala. Czynili to często Mężowie święci/ á nawet y niezbożny Marcin Luter/ luboć z desperácyey pátrząc w Niebo mawiał: O iák piękne Niebo/ ále nie dla ćiebie Marćinie. Atoli y CHRYSTUS Pan dźiś oczy náße obraca ná gwiazdy; mowiąc: *Będą znáki &c.* Lecz że niektorzy zwykli tego ná złe záżywáć/ udáiąc się do Astrologow po rozmáite Wrożki/ spytam się iezeli się to godźi? 3. 91. Luc. 21. P. 3. l. 9.

NA TĘŻ. *Ludźie schnąć będą od strachu.* Nie dármo P. JEZUS przywodźi nas temi pogroßkámi do boiáźni; bo to czyni/ áżeby ták do cnotliwego żyćia/ do pobożnych uczynkow ludźi prędzey pobudźił: á dosyć że iest do zbáwienia chronić się złego/ pokutowáć &c: dla boiáźni potępienia wiecznego? Odpowiem ná to! 3. 13.

NIEDZ. II. *Ktorzy miękkie ßáty noßą w domách Krolewskich są.* Obawiam się żeby kto z tych słow P. JEZUSOWYCH nie rozumiał/ iż to do samych Pustelnikow/ Zakonnikow należy umártwienie ćiáłá/ á ná nie ludźie świetcy miękko wychowáni nie powinni. Nie náucza tu tego P. JEZUS/ ále raczey pießczono wychowánego Janá w Cilicium Wielbładzim wßytkim pokázuie y náucza; że w káżdym stanie iákiegokolwiek umartwienia ćiáłá potrzebá 2. 231. Matt. 11.

NA TĘŻ. Wstydźcie się Janowego Cilicium Krolewskie purpury/ postow/ umartwienia iego/ miękko się chowáiący ludźie: o iákoć dáleko iest żyćie wáße/ y cnotá od cnoty Mężá tego/ lubo przedtym wysoko bo w domu Arcykápłáńskim urodzonego; nie wymawiaycie się stanem wáßym: bo y w naywyżßym stanie świeckim nie iest niepodobna

dna cnotliwie żyć. Pátrz ná końcu Kśiążki Kazánie 2. ná Swięty Káźimierz.

Ioan. 1. NIEDZ. 3. *Ktoś ty iest?* Osobliwe życie w osobliwym też podźiwieniu bywa: Osobliwy Ian S. w życiu/ bo w leśie ná szárańcy/ ná wodźie/ od młodośći wychowány. Więc też w podźiwieniu v Synágogi: Pytáią się go: Ktoś ty iest? álci wiem że y v P. BOGA osobliwe życie w osobliwym respekćie bywa: Więc powiem o iáką osobliwość w życiu swoim mamy się stáráć? 1. 170.

NA TĘSZ. Ná czás to bywa nágánná dworność pytáć się ktoś ty iest? á ieszcze nágánnieysza gdy się owo pytáią y chcą dwornie wiedźieć: kto to wźiął? kto to vkradł? Co z tego Syná álbo Coreczki będźie? á bywáią tácy/ ktorzy z dworności wielkiey vdáią się po to do Astrologow/ y onym sobie wrożyć o tákich rzeczách każą. co iezeli się godźi? Odpowiem ná to: 3. 91.

Łuc. 3. NIEDZ. 4. ADW. *Opowiedáiac Chrzest pokuty.* Nie godźi się wprawdźie dwá rázy chrzćić: mowiąc o Chrzćie ktory P. JEZVS postánowił w Wodźie/ lecz Chrztu pokuty ktory Ian Swięty niciáko dźiś opowieda/ wpadszy w ręki grzech ábyśmy w dálsze y gorsze nie zábrneli/ godźi się wielekroć záżywáć/ y owszem trzebá koniecznie/ á to troiáko. 2. 155.

NA TĘSZ. *Gotuyćie drogę Páńską.* Źle bárdzo gdy Pan Naywyższy/ niegotowego sługę naydźie/ á osobliwie ostátniey oney godźiny/ to iest przy śmierći. Więc podam ieden sposob/ ktorym dobrze się do śmierći możemy przygotowáć. 2. 71.

Łuc. 2. NIEDZ. po BOZYM NARODZ. *Duszę twą własną przeniknie Miecz.* Do wesołey Oktawy Národzenia P. JEZVSOWEGO/ ten miecz boleśći N. Pánny nie zda się stosowáć/ ále to według rozumienia tylko nászego: boć Naśw. Pánná obiáwiłá S. Birgitćie/ L. 3. że gdy powiáłá Nowonárodzonego dźiećięćiá członki/ vważáiąc ná nich przyszłe rány y cáłą Mękę JEZVSOWĄ/ serdeczny z tego vczuwáłá bol: Więc y my vcząc się od N. Pánny ćierpliwośći/ przypátrzmy się boleiącey nád dźiećiątkiem/ ták właśnie iák pod Krzyżem. 3. 189.

NA TĘSZ. *Ktora nieodchadzáłá z Kośćiołá, postámi y Modlitwámi służąc BOGV.* Piękny ná sobie wzor prawdźiwego nabożeństwá tá Nátroná podáie/ owym ktorzy tylko w same paćierze dufáią/ á nic álbo máłoco o vmartwieniu ćiáłá/ przez posty y inne sposoby nie dbáią/ ná oboie oraz z tą Mátroną zdobywáć się potrzebá/ to iest: Nabożeństwo łączyć mamy z vmartwieniem ćiáłá: Co pokaże pod podobieństwem száty Myrry pachniącey. 2. 228.

Łuc. 2. NIEDZ. I. PO TRZECH KROLACH. *Pomnażał się P. IEZVS w mądro-*

mądrości y w łásce v BOGA y v ludzi. Piękneż to kiedy Młodzieniá-szek/ y w náuce záraz y w skromności obyczáiow postępuie: tá cnotá y sámemu P. JEZVSOWI łáskę/ przyiemność/ y u BOGA y u ludźi ziednáłá/ iáko czytamy w Ewángeliey. O tey ią tedy skromności w obyczáiách osobliwie ludźiom młodym przyzwoitey nie co powiem. 3. 36.

NA TĘSZ. Dałbyto P. BOG áby ná wzor Dźiećiątká S. pomnażáiącego się w łásce v BOGA/ y dźiatki wáße nie tylko w látá/ ále y w cnoty/ łáskę Bożą pomnażáły się: lecz trzebá żebyśćie ich do codźiennego duchownego przyuczáli pokármu; ten nie inny iest/ tylko nabożeństwo álbo modlitwá. 1. 2.

NIEDZ. 2. *Były gody Małżeńskie.* Co to iest? Ze lubo Ewáng: opisuiąc te gody wspomina o zacnych gośćiách ná nich; bo o P. JEZVSIE z Apostołámi/ y z Mátką swoią. Wspomina y o dobrym Winie z Niebá dánym: O stroiu iednák ták Oblubienicá iáko y Oblubieńicy nic nie námienia: podobno że to było skromne wesele/ ludźi nabożnych? Ale nie tá tego rácya: bo nabożna dość byłá oná Oblubienicá Niebieska: á przećię iey stroy opisał Sálomon w pieniách swoich. Domyślam się ią inney przyczyny: że to vczyniono dla ostrożności; żeby sie to w stroiách świeckich nie kocháć. O czym dam náukę potrzebną, 2. 2. Ioan. 2.

NA TĘSZ. Zwyczay iest Nowożeńcow przy áktćie weselnym vbieráć w Wieniec álbo Koronę: Wiele rzeczy znáczy tá Koroná; ále osobliwie znáczy dźiatki dla ktorych spłodzenia Stan Małżeński postánowiony iest Co ią pokáżę: Oraz kiedy to dźiatki Rodźicom swoim stáią się Koroną ozdobną. 1. 14.

NIEDZ. 3 *Nie nálazłem ták wielkiey Wiáry w Izráelu.* Z wielu miar chwalebna náder iest Wiárá tego Rothmistrzá/ sam ią P. JEZVS chwali z tego że ná sáme słowo JEZVSOWE spußcza się/ mowi bowiem Rothmistrz: Pánie rzekniy tylko słowem/ á będźie vzdrowion sługá moy. Ja go też pochwalę ießcze ztąd/ że będąc ná ten czás Pogáninem w chorobie sługi swego vdał się naprzod do P. JEZVSA/ nie do Medykow/ álbo do iákich gusel/ iáko niektorzy choć Kátholicy czynią/ ktorym ia to zgánię 3. 25. Matt. 8.

NA TĘSZ. *Przyßedł do niego Rothmistrz prośąc go.* Widzę że biedá náuczy káżdego pokory: oto y ten Rothmistrz nie przestrzega powagi/ w potrzebie korzy się przed P. JEZVSEM: zgołá żaden by naygodnieyßy stan ná świećie bez pokory bydź nie może/ y nie powinien bydź. 1. 157.

NIEDZ. 4. *A on spał.* Zdá się P. JEZVS spáć/ á przećię w sámey rzeczy pámiętał o niebespieczeństwie miłych Vczniow: byś człowiecze Matt. 8.

 wiecze

wiecże y ná sámym dnie morskim/ to iest grzechow zostawał. BOG dobry/ ábyś z potopu wypłynął / zostáwił ći Tabulam naufragij, to iest Sákráment Pokuty S: ieżeli się należyćie tey trzymáć będźiesz/ dopłyniesz portu miłosierdźia Bożego : iednák że postáremu niektorym z trudnośćią tá Pokutá przychodźi/ powiem czemu? 3. 150.

NA TĘSZ. *Panie záchoway nas: bo giniemy.* W niebespieczeństwie morskim nie dosyć iest rátá wołáć z Apostołámi/ ále też y robić potrzebá: ták y w spráwie zbáwienia nászego nie dosyć iest spuszczáć się ná Dekretá Boskie/ ná łáskę Boską/ ále trzebá y nam sámym przykłożyć się do tego. 2. 60.

Matt. 13. NIEDZ. 5. *Zbierzćie pierwey Kąkol, á zwiążćie go w snopki ku spaleniu.* Zgodnie Tłumácze wszyscy rozumieią przez ten kąkol ludźi grzesznych / przez ogień záś/ piekło wieczne. Wiec vważam że kiedy o pszenicy/ to iest o ludźiách cnotliwych rzecz: to ich do gumná Niebieskiego prowádźić kázą/ á kąkol tylko związąć kazáno. A ktoż go do ogniá wrzući? nie trzebá nikogo: Facilis descensus Averni: sámiż ludźie grzeszni pędem bieżą do tego ognistego tárásu; powiem iáko/ y czemu? 1. 194.

NA TĘSZ. Niechce Gospodarz Niebieski/ żeby ná rolách iego/ to iest w duszách ludzkich kąkol złych/ álbo nieważnych do zasługi rodźił się vczynkow; ále życzy sobie/ żeby wszytkie vrodzáie doskonáłe były/ á práwie chce złotego żniwá: to iest áby w miłośći Boskiey wszytkie násze vczynki czynione były. 3.

Matt. 13. NIEDZ. 6. *Podobne iest Krolestwo Niebieskie Kwásowi.* Kwáśnać iákaś Figurá/ bo ná kwáśie/ ále słodką y piękną podáie náukę: iáko z máłey rzeczy y podłey/ iákie są vczynki násze/ vrodźić się może wielka y piękna rzecz/ to iest/ zapłátá wieczna/ lecz trzebá do tego fermentum kwásu to iest áby ten vczynek był z intencyey dobrey/ z miłośći ku P. BOGV. 1. 92.

NA TĘSZ. *Ktory wźiawszy Niewiástá, zákryłá.* Coś to zá táiemnicá/ że to naypospolitsza zabáwá Niewiast około kwásu y chlebá robotá zwyczáynie do gospodyni należy: Co też y dźisieysza vtwierdza Ewáng: bydź może/ że się przez to dáie znáć/ że gdźie Niewiástá bárdzo gospodárnie y rządźi/ tám kwáśno y niedobrze bywa: powiem ia o tych zrzędách białogłowskich. 1. 183.

Matt. 20. NIEDZ. STAROZAP. *Záwołay robotnikow, y odday im zapłáte.* Dobrze powiedźiano: Non omni ab alto assa columba venit: po Polsku: Bez prace nie będą kołacze. Co pięknie dźisieysza przypowiastká Chrystusowá obiaśnia: gdy nie płácą/ tylko robiącym: z czego łácno zgádnąć; Kto się Niebá w zapłácie spodźiewáć ma. O czym szerzey powiem. 2. 60.

NA TĘSZ. *Chce y temu ostátecznemu dáć, ták iáko y tobie.* Dobryß to iákiś Gospodarz/ ktory nieupátruie kto co zárobił/ ále widząc potrzebnego/ z miłośierdźia dáie mu więcey niż zárobił. Dobrze ten gruntował gospodárstwo swoie: bo miłośiernym pospolićie P. BOG w domowych rzeczách błogosłáwi. 1. 36.

NIEDZ. PRZED MIĘSOPOST. *Wyßedł ten ktory sieie.* Dawno powiedźiano; Kto máło sieie/ máło teß zbiera; á ia przydam; y ten co śiłá sieie/ zwłaßcżá duchownie mowiąc/ częstokroć máło zbiera: bo wielu iest/ ktorzy przyiąwßy naśienie náthnienia Duchá S. stáráią śię o cnotę: rzadko iednák kto doskonáłey dostępuie; bo nie wßyscy ná dobrym fundámenćie początki żyćia swego cnotliwego zákłádáią. Nácżymby zás fundámentá zákłádáć potrzebá? powiem: 2. 36. Luc. 8.

NA TĘSZ. *Drugie vpádło miedzy ćiernie.* Káżdego z nas cnotá/ iáko źiarko/ iest wschodząca miedzy ćierniem: bo rozmáitemi otoczeni iesteśmy pokusámi/ chcącemi náßę cnotę pokłoć/ poßárpáć. áby tedy cnotá náßá w pokusách nie poßwánkowáłá/ podam niektore przestrogi przećiwko nástępuiącym pokusom. 1. 44.

NIEDZ. MIĘSOPOST. *Pánie ábych przeyźrał.* Z dźiśieyßey Ewángeli: iáśnie śię pokázuie/ iáko iest rzecz pożądána y potrzebna ná świećie wzrok álbo widzenie. Ten ślepy był vbogi/ bo przy drodze śiedźiał: gdy mu Chrystus Pan gotow był vczynić o coby prośił/ nie prośi o bogáctwá/ o pieniądze/ ále tylko áby przeyźrał. Więc ponieważ y miedzy námi śiłá ślepych náyduie śię/ to iest/ ktorzy w dobrowolney niewiádomośći źle żyią: Ná oświecenie ich/ dam im potrebną náukę. 1, 23. Luc. 18.

NA TĘSZ. *Vsłyßawßy rzeßą przechodzącą, pytał coby to było.* Bárdzo to rostropny ten ślepy/ co namnieyßey okázyey dármo nie opußcza/ ále coś zásłyßawßy pyta śię coby to było. Jákoß mu to ná dobre wyßło. Więc y ia przestrzegę iáko sobie postępowáć/ gdy śię tráfi okázya iáka do dobrego. 2. 119.

NIEDZ. I. W POST. *Aby był kußon od diabłá.* Dármo śię vbeśpieczáć by naydoskonálßemu/ gdy widźiemy że czárt z pokusámi nástępuie ná samego CHRYSTUSA P. ktory iest Swiętym nád Swiętemi; Więc y nam wßytkim ná pokusy gotowemi być potrzebá/ do ktorych zwyćiężenia podam niektore sposoby. 1. 44. Matt. 4.

NA TĘSZ, Prawdá iest że Czárt iest iákoby Oycem wßelákich pokus/ pokazáło śię to ná niego y w dźiśieyßey S. Ewáng: lecz często bárdzo niesłußnie śię niektorzy ludźie skárżą ná niego. Czemu? powiem. 3. 169.

NIEDZ. 2. *Nikomu nie powiedayćie.* Często P. JEZUS o cudownych Matt. 17.

wnych sprawách swoich milczeć roskázywał/ á przećię ták sławny był u wszytkich: czym nowego nas náuczył sposobu nábyćia prawdźiwey sławy/ to iest/ kryć się z spráwámi dobremi/ y milczeć o nich: táki sposob stoi zá naymownieyszego Oratorá. 1. 76

NA TĘSZ. *Dobrze nam tu bydź.* Czegoś osobliwego nád innych Apostołow y iákiegoś specyału nápierał się tu Piotr S; nieodpowiedźiano mu nic ná to/ y nie vczymono: boć tesz to trzebá wiedźieć/ o iákie ná tym świećie żyiąc mamy się stáráć specyały. 1. 170.

Luc. 11. NIEDZ. 3. *Wyrzucał Pan IEZUS Czártá.* Luboć nie nowiná/ lecz rzadka przećię rzecz iest/ widźieć opętánego/ poczárowánego według ćiáłá: ále duchownie mowiąc; pełno tákich czárow ná świećie/ y owszem śmiele mowię: że cáły świát/ to iest/ wszelkie Stany Swieckie pomamione/ poczárowáne są: á czymże? powiem. 2. 203.

NA TĘSZ. *Y stawáią się poślednieysze rzeczy człowieká onego, gorsze niż pierwsze.* Dość iáśnie CHRYSTUS Pan pokazał w iákim nieszczęśćiu zostáie duszá nałożona do iákiego grzechu/ álbo wrácáiąca się po pokućie do grzechu: iednák powiem ia ieszcze iáśniey/ iáko to y czemu ćięszka rzecz iest zástárzáłemu w złośćiách odrodźić się/ álbo popráwić żyćia swego? 2. 177.

Ioan. 8. NIEDZ. 4. *Aby go porwáli, y uczynili Krolem.* Iáśnie się pokazáłá dźiś prawdá/ że chlebem y solą ludźi sobie niewolą. Kilkorgiem chlebá P. IEZUS miłośierny nákarmił ludźi/ áż záraz Krolem go swoim chcą vczynić. Nie mász záiste skutecznieyszego sposobu do zniewolenia sobie poddánych/ do vgruntowánia Páństwá/ Fámiliey swoiey: iáko miłośiernym bydź nád bliźnim. 1. 35.

NA TĘSZ. Z wielu miar godna pochwały tá rzeszá idąca zá Chrystusem/ iuż to z nabożeństwá/ iuż z ćierpliwośći/ ále osobliwie z wdźięcznośći/ gdy záwdźięczáiąc P. IEZUSOWI zá cudowny bánkiet Krolem go chcą vczynić. Więc ia owym niewdźięcznikom ktorzy złe wet zá wet oddáią/ dam nápomnienie. 3. 136.

Ioan. 8. NIEDZ. 5. *Kto z was dowiedźie ná mnie grzechu?* Zaden z nas tych słow ktore o sobie powiedźiał CHRYSTUS/ nie może rzec o samym sobie/ bośmy vłomność/ skłonność do grzechu ieszcze z Ráiu w pierwszych Rodźicách wynieśli/ y Rayską stráćili niewinność: przećiesz potrzebá się nam znowu gwałtem o Ray choć duchowny stáráć; to iest o niewinność pobożnego żyćia: Ten Mistyczny Ray ná czym się fundowáć ma/ náuczę 1. 134.

NA TĘSZ. *Porwáli tedy kámieni, áby nań ćiskáli.* Y sam P. IEZUS nayniewinnieyszy nie wybiegał się od prześládowánia/ śiłá iuż vćierpiał/ y w krotce tę drogę do Niebá/ ludźiom pokázuiąc zárumie-

ni ię

nię purpurą krwi swoiey: iákoż nie minie żaden tego gośćińcá/ áni bez ćierpliwośći dostánie się do Niebá. 2. 240.

NA NIEDZ. KWIETNĄ. *Hosanna Synowi Dawidowemu.* O iáka niestáteczność świecka/ dźiś u świátá P. JEZUS iáko Krol/ dźiś błogosłáwiony/ dźiś po szátách ludu depcze: w kilká dni u nich będźie gorszy niż łotr/ wzgárdzony/ obnażony/ zábity. Abyśćie się tedy y wy nie záwiedli ná nádźieiách wászych: powiem wąm ktore to są márne nadźieie. 2. 24. Matt. 21.

NA TĘSZ. Jáko widzę y w naywiększey szczęśliwośći nie trzebá zápominác o śmierći. Idźie dźiś P. JEZUS iáko ná tryumfie od wszytkich uszánowány/ ále pámięta dobrze o śmierći/ wie że iuż ná sámę śmierć do Miástá przyieżdża. Uczćie się Stanow wyższych ludźie/ że ieżeli komu/ tedy wam naypotrzebnieysza często wspominác ná śmierć. Pátrz w Kazániu 3. ná S. Kázimierz ná końcu Kśiąszki/ w pierwszey częśći Kazánia.

NIEDZ. WIELKONOC. *Wstałći Zmartwych, nie máß go tu.* Dałby to P. BOG áby przy zobopolnym powinszowániu świąt chwalebnych/ mogłem o káżdym Penitenćie Wielkonocnym pomienione słowá rzec: Wstałći z grzechu/ dźiś się odrodźił przez spowiedź/ nie máß go iuż więcey w grzechu: ále częstokroć nie prawdzą się te słowá o ludźiách/ ktorzy z zástárzáłemi grzechámi ná Spowiedź przychodzą: powiem czemu? 2. 177. Marc. 16.

NA TĘSZ. *Ktoß nam odwáli Kámień.* Smutne nieco Máryę/ że im záwálono drogę kámieniem: Coś podobnego naydźie się u niektorych: Wieyscy párobcy (słyszałem) iż sobie raz diszkurowáli/ ktore też świętá weselsze? czy Bożego Národzenia? czy Wielkanoc? Weselszaćby byłá Wielkanoc/ rzekł ieden bo ná ten czás iuż ćiepło/ źielono bywa/ y po poście smáczno się ie: tylko naygorzey o spowiedź/ czego nie bywa ná Boże Národzenie. Widźićie! ćięszkim kámieniem temu byłá spowiedź S. á toż ią ten kámień odwálę y pokażę: iż to głupie iest rozumienie o ćięszkośći Spowiedźi Swiętey. 2. 48.

NIEDZ. I. PO WIELK. *Rzekł do Tomaßá: Sćiągnij sám pálec twoy.* Dźiwna rzecz/ że ten grzech Niedowiárstwá Thomaszowego zda się być większy nád niedowiárstwo innych Apostołow; bo práwie wszytkim ktorzy żywego P. JEZUSA widźieli nie wierzył; á przećię sam P. JEZUS chcąc uleczyć niedowiárstwo iego/ práwie dla niego sámego znowu się pokázuie/ y dotykáć mu się Ciáłá swego każe. Toć to záiste iest przyrodzenie miłośiernego BOGA/ że y w ten czás/ gdy go naybárdźiey człowiek obraża/ usilniey iego zbáwienia szuka. 2. 142. Ioan. 20.

NA TĘSZ. Nie ták to o máteryálnym iáko o duchownym pálcu/

to iest

to ieſt o rozumie tu ieſt rzecz. Záćmiony był rozum Thomaßow/ pokazáć mu niemogł ßczerey prawdy o Zmartwychwſtániu Chryſtuſowym; trzebá mu tedy było/ ázeby przez zbliżenie do P. JEZVSA/ ktory ieſt świátłością/ oświeconym zoſtał. Słußnie: boć to bárdzo zbáwieniu ieſt ßkodliwa niewiádomość prawdy/ zwłaßczá dobrowolna. 1. 23.

Ioan. 10. NIEDZ. 2. *Dobry Páſterz.* Nie tylko to Biſkupi y plebani ſą duchownemi Páſterzámi/ ktorych Ewáng: S. opiſuie nád Owieczkámi ſwemi/ ále też to ſłużÿ Krolom/ Pánom/ Goſpodarzom/ y wßytkim zwierzchność iáką nád innemi máiącym: powiem tedy o powinnośćiách ich/ á to pod podobieńſtwem Orłá/ przed dźiatkámi ſwemi polátuiącego. 2. 216.

NA TĘSZ. *I one potrzebá ábym przywiodł.* By naywiękßa złość ludzka/ nieſkończonego iednák miłośierdźia Boſkiego nigdy nie przemoże, Oto ten Páſterz dobry/ ták długo prácowáć obiecuie koło ßukánia błędney Owieczki/ grzeßney duße/ poki iey nie przyprowádźi do Owczárnie ſwoiey. Więc przypátrzmy ſię lepiey iáko to P. BOG z miłośierdźiem ſwoim by naywiękßego ßuka grzeßniká. 2. 142.

Ioan. 16. NIEDZ. 3. *Máluczko á nie vyzrycie mie.* Dawna to u mądrych przypowieść: Occaſione ſapienter vtendum. Nieopußczay ládáiák okázyi. Czemuß? bo okazya táka prętko mija/ może ſię o nich rzec: Modicum &c. Máluczko á nie vyzrycie mie. Dam tedy potrzebną náukę o tym. 2. 119.

NA TĘSZ. *Swiát ſię będzie weſelił, á wy ſię ſmęćić będźiećie.* Prawdzą ſię w Ewáng. S. niegdy słowá Prorockie *Pſ. 9.* Dum ſuperbit impius, inceditur pauper. Co ſię po Polſku wyłożyć może: Páńſkie bánkiety/ weſołości; záwße práwie z ſmutkiem y płáczem vbogich bywáią. O czym. 2. 166.

Ioan. 16. NIEDZ. 4. *Będźie świát ſtrofował zá grzech.* To ſtrofowánie ktore Duch S. z Niebá zſtąpiwßy ma czynić/ ná dobrą ſtronę bráć ſobie mamy: bo wielka to łáſká Boża/ kiedy dußá czuie ſtrofuiące ſumnie ſwoie/ álbo wſtydźi ſię odważyć ná grzech osobliwie pierwßy raz/ y iáko tego przeſtrzegáć ma; dam o tym náukę. 2. 264.

NA TĘSZ. *Smutek nápełnił ſercá wáße.* Ná pádole płáczu/ nie trudno o ſmutek/ y ſami Vczniowie P. JEZVSOWI nie vßli go: pospolićie w ſmutku nie wiedzą ludźie co robić: Więc ia ich náuczę. 3. 57. *Pátrz támże przed propozycyą Hiſtoriey o Krolu Gilimerze, ktorą tu záraz powiedźieć trzebá.*

Ioan. 16. NIEDZ. 5. *Prośćie á weźmiećie.* Dość iáśnie pokázuie Ewáng. S. iáko Modlitwá náßá do BOGA ieſt wdźięczną y przyiemną Melodyą w Vßách Boſkich/ gdy ná modlitwy náße BOG obiecuie wßytko vczynić: iednák áby tá melodyą modlitwy náßey w vßách Boſkich przyiemną

iemną

iemną y ważną byłá / trzebá żeby byłá w táktt/ to iest złączona z dobrym żyćiem. 2. 84.

NA TĘSZ. Zdesperowánym w náwálnośćiách morskich nic potrzebnieyszego nie mász nád Modlitwę; w niey ná ten czás nádźieiá wszytká: Qui nescit orare descendat in mare. Zyćie ludzkie iest to iedno morze náwálnośći pokus pełne/ ná przebyćie tego morzá nayskutecznieyszy sposob iest nabożna Modlitwá. 1. 111.

NIEDZ. PO WSTĄP. *Abyśćie sie nie gorszyli.* Bárdzo mądrze przepowiedáiąc CHRYSTVS Vczniom vtrapienia/ ktore ná nie miáły przyiść/ przestrzega ich záraz áby sie nie gorszyli. śiłá álbowiem iest ludźi/ ktorzy zá zły znák/ zá nieszczęśćie poczytáią gdy ná kogo álbo od P. BOGA/ álbo od ludźi iákie vtrapienie przyidźie: á to nie ták iest/ ále raczey ćierpieć/ gośćiniec to do Niebá. 2. 140. Ioan. 15.

NA TĘSZ. *Ia wam pośle od Oycá Duchá prawdy.* Bárdzo potrzebną rzecz świátu obiecuie P. IEZVS/ kiedy obiecuie Duchá prawdy: boć to srodze obrzydliwa rzecz iest nieszczerość y nieprawdy powiádánie. 3. 68.

NIEDZ. SWIĄTECZNA. *Oćiec moy miłuie go.* Szczęśliwy to człowiek ktorego BOG vmiłował/ á vmiłował wiecznie/ obrawszy go sobie do chwały wieczney: á ktoż nam te táiemnice obiáwi/ kto nam powie/ ieżeli z liczby szczęśliwey iesteśmy; Oto dźiś ná świát przychodźi Sekretarz Niebieski Duch Przenaśw. od niegoby sie trzebá dowiedźieć: nie powie podobno wyráźnie nam/ iednák zostáwił ná sercu káżdego iákiś znák/ po ktorym domyśláć sie tego możemy. Ktory ? powiem. 2. 95. Ioan. 14.

NA TĘSZ. *Kto mie miłuie.* Sámá Ewáng. tłumáczy poniekąd/ co ten ogień znáczył w ktorego postáći zstąpił ná Apostoły Duch S. bo ten ogień nieco innego iest tylko miłość Boska/ w ktorym ogniu/ iákoby w ognistey łáźni/ sercá ludzkie z miłośći świátá czyśćić sie powinny. 2. 13.

NIEDZ. I. PO SWIĄTKACH, álbo TROYCE S. *Náuczayćie wszytkie Narody.* Niech nie rozumie nikt/ żeby to samym Apostołom zlećił Chrystus P. stáráć sie o zbáwienie bliźniego: gdysz swoim sposobem y do káżdego z nas należy/ y w to łátwo potráfić możemy/ á to sámą świątobliwośćią żywotá/ ktora iest nayskutecznieyszym sposobem ták ná przedyspntowánie Heretykow y niewiernych/ iáko też ná náwrocenie złych Kátolikow. 1. 123. Math. 28.

NA TĘSZ. *Chrzcąc ich w Imię Oycá &c.* Iużeśmy raz pochrzczeni Chrztem tym/ ktory w tych słowách postánowił Chrystus P. Chrzćić drugi raz nie godźi sie/ iednák gdy sie nam tráfi zgrzeszyć/ mamy ie-

 szcze

ßcze mistycznie mowiąc inßy ná to Chrzest/ do ktorego coprędzey po vpadku vdawáć powinniśmy się. 2. 154.

Luc. 14. NIEDZ. 2. *Człowiek niektory spráwił Wieczerzą wielką.* Z samey Oktawy Vroczystey Bożego Ciáłá/ łátwo się domyślić/ że ten bánkiet znáczy Taiemnice przenaśw: SAKRAMENTV; rozmáite bywáią bánkiety; bywáią Woyskowe/ iáki *Catilina* spráwił towárzystwu swemu/ krwi swoiey vtoczywßy ná napoy: bywáią pogrzebowe/ bywáią weselne/ służy to bánkietowi Sakrámentálnemu; bo iest ze krwi y Ciáłá Wodzá Náßego CHRYSTVSA; iest testámentem przy śmierći nam oddánym: lecz go ia teraz bánkietem Weselnym náżwę/ to iest w smutku vweseláiącym. 3. 57.

NA TESZ. *Poczęli się wßyscy wymawiáć.* O iák wielka nieludzkość czyli gnußność/ tych gośći ná ták záwołány bánkiet ociągáiących się. Ale naydżie y międzi námi podobnych ospálcow do chwały Bożey: dam ia im tedy potrzebną náukę. 1. 66.

Luc. 12. NIEDZ 3. *Ználazßy wzywa Przyiaciol y Sąsiádek mowiąc: ráduyćie się.* Nie prosty iákiś groß bydż musiał że go z táką pilnośćią ßukáią y ználazßy go/ ták się weselą. Tobie ztąd náuká Kátoliku/ maß w ćiele swoim drogi nie iuż groß/ ále perłę nieoßácowáną to iest dußę twoię gdy iest w łásce Bożey/ táko ią tedy maß ßánowáć/ y oney strzedz áby nie zginęłá/ powiemći. 3. 125.

NA TESZ. *Náláztám groß, ktorym byłá zgubiłá.* Nie tráć nádziei zbáwienia swego/ by naywiękßy grzeßnikuł nie trwoż sobą ták bárdzo; iezeli ten groß zginiony ználazł się/ y twoiá dußá luboć się zda zgubiona/ ználeziona/ zbáwiona bydż może. Więc ćie náuczę co w despe-ráciey czynić máß? 3. 2.

Luc. 5. NIEDZ 4. *Opuściwßy wßytko poßli zá nim.* Iáśnie się ná tych Vczniách pokazáło/ iáko to ćięßki iest do rozwiązánia węzeł miłośći swobody świeckiey: ták wiele słyßeli ognistych Kazań CHRYSTVSOWYCH Vczniowie/ á przećię nie porzućili świeckiego żywotá/ dopiero w ten czás/ gdy obaczyli cud w vłowieniu mnogośći ryb/ porzućili świát ná słowá CHRYSTVSOWE. Nie iest ći łátwa rzecz porzućić świát. 3. 171.

NA TESZ. *Od tad iuż ludźi będźieß łowić.* Wielka to iest záflugá przed P. BOGIEM ludźi łowić/ to iest przywodźić niewiernych do vznánia y przyięćia prawdźiwey Wiáry/ grzeßnych zás do poprawy żyćia: Ná co bárdzo skuteczny sposob iest: Swiątobliwość żyćia włásnego. 1. 123.

Matth. 5. NIEDZ. 5. *Kto się gniewa ná brátá swego będźie winien Sądu.* Pospolita to rzecz u nas rozgniewáć się/ á przećię nie zmyie tego świecona

coną wodą; bo to często bywa z grzechem śmiertelnym y ſądem ſuro-
wym zá to P. JEZUS groźi. Więc ia powiem ktory to ieſt gniew
zły/ y iáko ßpeći człowieká. 3.

NA TĘSZ. *Kto rzecze brátu ſwemu Ráhá, winien rády, kto rzecze ßá-
lony, winien ogniá piekielnego.* Ráhá było słowo v Zydow ktorym ſobie
ludźie poſpolićie złorzeczyli: Ktoby ſię ſpodźiewał/ że ták ſurowo sło-
wo iedno złorzeczące karzą/ á karzą piekłem: Kayćie ſię wßyſcy grze-
chu przeklectwá; ia teraz powiem iáko ten grzech ßkodliwy ieſt. 3. 113.

NIEDZ. 6. *Iedli tedy, y náiedli ſię.* Szczęśliwyß to bánkiet dźiśiey- Marc. 8.
ßy/ z ktorego to wßytkim ſię doſtáło/ y naypodleyßy ſwoie vkontento-
wánie wźiął. O iák rożne ſą weſołośći y vczty świeckich ludźi/ bo
raczey z nieukontentowániem/ z płáczem vbogich bywáią. 2. 166.

NA TĘSZ. *Iuż trzy dni trwáią ze mną.* Pokazáło ſię ná tych lu-
dźiách/ że to cnoty nie nábędźieß lekko/ trzebá ná nie záprácowáć/ zá-
pocić ſię/ á prawie krwáwo robić ná nie trzebá; oto y ći ludźie w
ſatydze w głodźie trzydniowym ßukáli zbáwienia ſwego/ chodząc zá
CHRYSTUSEM; ná to y káżdemu cnotliwie żyć chcącemu odwa-
żyć ſię potrzebá. 2. 37.

NIEDZ. 7. *Wßelkie drzewo ktore nie rodźi Owocow dobrych będźie wy-
ćięte, y ná ogień wrzucone.* Ktoß ták ſurową ná nieurodzáyne drzewo/
to ieſt duße Owocow dobrych vczynkow nierodzącą vſłyßawßy Sen- Matth. 12
tencyą: á z drugiey ſtrony nie widząc w ſobie nić álbo máło co Owo-
cow doſkonáłych vczynkow/ nie zátrwoży ſobą. Więc áby w tym
mogł lepiey o ſobie rádźić/ powiem mu ia pod podobieńſtwem rodzáy-
ney Pálmy/ czemu to rzadko kiedy doſkonáłe Owoce vczynkow dobrych
dußá iego rodźi/ y o lekárſtwie ná to. 2. 131.

NA TĘSZ. *Z Owocow ich poznaćie ie.* Dawno powiedźiano: ká-
żdy ma robaczká álbo molá ſwego: co ia teraz rozumieć będę o roba-
czku Owoce dobrych vczynkow pſuiącym: á ten ieſt prożna chwałá ál-
bo ſławá; dla ktorey gdy kto dobrze czyni/ záſługę tráći: Więc prze-
ćiwko ták ßkodliwey rzeczy dam náukę. 1. 76.

NIEDZ. 8. *Pochwalił Pan Száfarzá nieſpráwiedliwośći.* Słyßąc w Luc 16.
Ewángeliy że Pan chwali Száfárzá tego choć niewiernego ſobie/ y
kłamcę wielkiego/ obawiam ſię áby kto nie rozumiał/ że nie grzech ieſt
oßukáć y kłámáć. Nie chwali tego P. JEZUS; gdyß go záraz ßá-
farzem niepráwośći zowie/ ále go tylko ná zkonfundowánie niedbálſtwá
náßego w rzeczách duchownych przywodźi. Y owßem ia przećiwko
kłamſtwu potrzebną dam náukę. 3. 68.

NA TĘSZ. *Synowie tego Swiátá roſtropnieyśi ſą.* W wielu okázyách
pokázuie ſię to/ że świát (według nas mowiąc) mędrßy ieſt niżeli

nász duch; osobliwie iednák pokázuią się sztuki mądrości świátá/ gdy kto zámyśla o powołániu swoim do Zakonu/ y o pogárdzie iego: powiem o niektorych trudnośćiách w tym tráfiáiących się. 3. 131.

Luc, 19. NIEDZ. 9. *Przyidą ná ćię dni, kiedy ćię otoczą Nieprzyiaćiele twoi.* O opłákáne Miásto nie ták nád ruiną iáko nád głupstwem swoim; słyszeli od Proroká Prorokow o nástępuiącey Woynie: nie słyszemy ámi czytámy áby się álbo ná Woynę gotowáli/ álbo przynamniey przykłádem przodkow swoich Mábábeyczykow supplikácye iákie do Bogá czynili; áczći y te ná czás gdy ie czyniemy skutku swego nie miewáią: powiem czemu? 3.

NA TĘSZ. *Scisną ćię zewsząd.* Miásto te gmiące znáczyć nam może człowieká przybliżáiącego się do śmierći/ gdźie iáko w oblężeniu będźie duszá iego ściśniona/ od choroby y bolow ná ćiele/ od pokus szátáńskich/ od trwogi Sądu Bożego; od żalu dobr doczesnych: komu iednák naycięzey będźie ná ten czás? powiem 1. 99.

Luc. 18. NIEDZ. 10 *Dwoie ludźi wstępowáło do Kośćiołá áby się modlili.* O iáko wielka rożnicá miedzy temi dwiemá Modlitwámi; wzgárdzona iedná bo pyszna; bo zobłąkániem myśli/ o cudzych spráwách/ o śnopkách/ o dźieśięćinách: przyiemna druga/ bo pokorna/ bo pilna. Acoż ia náucze iáką pilność trzebá záchowáć ná modlitwie. 2. 107.

NA TĘSZ. *Odszedł vspráwiedliwiony.* Nie dźiw że ten Iáwnogrzesznik z potopu grzechu/ to iest łáski Boskę strаćiwszy/ gdyż w tym potopie zostáiąc/ chwyćił się tabulam naufragij, to iest pokuty S do ktorey ták w podobnym nieszczęśćiu wiele się vdáie ludźi/ iednák przećię nie wszyscy dopływáią portu doskonáłego Miłośierdźia Boskiego. á czemu? powiem. 3. 141.

Mar. 7. NIEDZ. II. *Rozwiązáłá się zwiąská vsz iego.* Ten niemy/ znáczyć nam może ludźi owych/ ktorzy duchownie zániemieli/ to iest nie rádźi się spowiádáią trudnośći iákichsi obawiáiąc się ná Spowiedźi. Wiec ábym rozwiązał te nieme vstá/ y ochotę im vczynił do spowiedźi/ vłátwię ia im niektore trudnośći w tym. 2. 48.

NA TĘSZ. Miał to P. IEZVS/ żeby nayuboższym naymizernieyszym niebrzydźił się człowiekiem/ káżdy do niego wolny przystęp miał; y owszem większy respekt v niego mieli ludźie podli: iáko się to pokazáło ná tym ślepym y niemym: o ktorey iego łáskáwośći szerzey powiem. 2. 252.

Luc. 10. NIEDZ. 12. *A ktoż iest moy bliźni?* Nie mogł ten choć mądry Doktor máley rzeczy zgádnąć: to iest/ ktoby był bliźnim iego? Znáć rozumiał/ że to tylko pokrewni iego przyiaćiele/ mądrzy/ bogáći/ szláchetni/ bliźnim iego są/ ále omylił się; Vbogiego/ porzuconego ná drodze pokazał mu CHRYSTVS P. O iáki respekt prośći vbodzy ná świećie ludźie máią v P. BOGA: powiem: 2. 252.

NA TĘSZ. Miłuy P. BOGA twego ze wßytkiego sercá twe-
go. Táć to iest iedyna okrásá duß náßych miłość Boska/ bez niey pu-
sta iest y mizerna dußá náßá/ oná zás we wßelákie zasługi obfituie;
y dla tego stáráć sie ma człowiek/ ktory chc. bydź miłym w oczách Bo-
skich y obfitym w zasługi/ má sie mowię stáráć/ áby wßytko czynił
z miłośći Bożey. 1. 87.

NIEDZ. 13. *Nie ználazł sie ktoryby sie wroćił á dał BOGV chwałe.* Luc. 17.
Wielce sie zdziwił P. JEZVS nád niewdźięcznośćią tych trędowá-
tych; ále y teraz miedzy námi nie trudno o gorßych niewdźięcznikow/
ktorzy nie tylko P. BOGV/ ále y ludziom/ Dobrodźieiom/ Rodźicom
swoim/ nie tylko nie odwdźięczáią/ ále teß źle wet zá wet oddáią. Kto-
rych tu nápomnię. 3. 136.

NA TĘSZ. *Náuczyćielu zmiłuy sie nád námi.* Mądrze sobie wielce
postąpili ći trędowáći/ gdy nie wprzod do Doktorow/ álbo co gorzey
do guślárskich lekow udáią sie ále do sámego P. JEZVSA; ná
ktorych przykład w chorobách wáßych maćie pámiętáć. W czym;
dam dálßą informácyą. 3. 25.

NIEDZ. 14. *Ani Salomon we wßytkiey ozdobie swey nie był ták przy-* Matth. 6.
brány, iáko iedná z tych. (to iest polnych lilij.) Z tego podobieństwá o
Sálomonie y lilij polney nieiáko pokázuie sie/ że w wiekßym respekćie u
P. BOGA zostáie stan podłych ubogich ludźi/ niż w bogáctwách/
w godnośćiách świeckich zostáiących/ gdyß dla okázyey do złego rzadko
w stanách wysokich cnotliwego znaydźieß. Aby iednák ludźie wysokim
stanem grzechow swoich nie wymawiáli/ pokaże iż by w naywyßym
Stanie świeckim nie iest niepodobna cnotliwie żyć. *Patrz w Kazániu
drugim ná S. Kázimierz.*

NA TĘSZ. Czemuß to stroy choć polney lilij okázálßy/ niżli stroy Luc. 7.
Sálomonow choć od Złotá/ od Kámieni drogich? dáią niektorzy przy-
czyne/ że Sálomonow stroy przypráwny to tylko był y robiony; lilij
zás przyrodzony y własny/ dla tego wiekßą iey ozdobę dáie. W tá-
kieyći to cenie są u P. BOGA modne przypráwne stroie ná ktore sie
niektorzy sadzą. W czym kiedy y iáko grzeßą? powiem. 2. 2.

NIEDZ. 15. *Oto umárłego wynoßono.* Widoma to że śmierć nie prze-
bierá/ czy stáry kto/ czy młody. Więc bez bráku káżdemu wßędzie
y záwße gotowym bydź ná nię potrzebá: á iákoß? pospolićie śmierć
zowie sie záśnieniem; mowiemy owo záśnął w Bogu. Więc iáko spáć
idąc/ trzebá sobie miękko posłáć/ kto sie chce dobrze wyspáć. Náucze
teß iáko to dobrze sobie ná śmierć zá żywotá posłáć mamy. 1. 72.

NA TĘSZ. Osobliwą iákąć skłonność swoię P. JEZVS pokázy-
wał zá żywotá do Młodźieniaszkow ták żywych iáko y umárłych: do

żywych/ bo niegdy kazał ich do siebie przepuszczáć: *Sinite parvulos venire ad me*: dźiś też oto świádczy to vmárłemu Młodźieńcowi/ gdy nieproszony/ wskrzesza go. Ták iest miła BOGV niewinność y cnotá Czystośći/ dla ktorey dochowánia/ dam zbáwienne przestrogi. 2. 159.

Luc. 14. NIEDZ. 16. *Day temu mieysce*. Dźiśieysza Ewáng. vczy káżdego pokory: y ty ktorego to P. BOG nieiáko ná bánkiet záprośił/ to iest/ dał ći Mądrość/ bogáctwá/ wysokie vrodzenie; nie mász przeto chárdym bydź/ powinieneś pámiętáć ná to: Da huic locum: mśkim nie pogardzáć. Zgołá y w naywyższym stanie bywszy/ niepodobna bez pokory otrzymáć Niebá. 1. 357.

NA TĘSZ. *Wszedł do domu iednego przedniey szego Fáryzeuszá w Szábát pożywáć chlebá*. Vczćie śię dźiś choć od Fáryzeuszá bánkietnikowie świeccy nie tylko skromnośći/ ále też oraz dyskrecyi ná vbogie/ mizerne y głodne. Vczynił ten Vczestnikiem stołu swego Vbogiego CHRYSTVSA P. Nie zámkniętoż y przed kálikę opuchłym wrot. O wáżnych zás bánkietách/ posłuchayćie co powiem. 2. 190.

Matt. 22. NIEDZ. 17. *Miłuy P. BOGA twego ze wszytkiego sercá twego, y ze wszytkiey myśli twoiey, y duśe twoiey*. Wielki to iest skarb w duszách nászych miłość y łáská Boża: dla tego z wielką boiáźnią y ostrożnośćią/ bo ze wszytkich śił każe strzedz Chrystus Pan. O tey ia tedy zbáwienney boiáźni álbo ostrożnośći powiem. 3. 46.

NA TĘSZ. *Miłuy bliźniego iáko śiebie sámego*. Słuchayćie náuki tey Chrystusowey ludźie zápálczywi / gniewliwi / záwźięći/ nienawiść w sercu trzymáiący ná bliźniego swego/ á vwáżayćie w tákim niebeśpieczeństwie zbáwienia iesteśćie/ ponieważ iedno ze dwu nayprzednieyszych przykazań Boskich gwałćićie. Więc zgánię ia wam te pássye wásze/ y pokáżę iáko są szkodliwe. 3. 181.

Matt. 9. NIEDZ. 18. *Vfay Synu, odpuszczoneć są grzechy*. Ktoryż choćby naywiększy grzesznik będźie śmiał desperowáć o zbáwieniu swoim/ kiedy widźi iáko Chrystus P. nie proszony tylko o vzdrowienie ćiáłá/ áż on z sámey swoiey dobrey woli/ grzechy odpuszcza. Bierzćie dźiś konfidencyą do Chrystusá wszyscy w desperáckich / álbo im podobnych zostáiący pokusach; dam wam w tym obszernieysza informácyą. 3. 2.

NA TĘSZ. *A widząc to rzesze bały śię y wielbiły BOGA*. Piękna ż to táka boiaźń z ktorey rodźi śię miłość/ nabożeństwo ku cnoćie/ ku P. BOGV; báć śię BOGA ále kochánego Oycá/ á nie dla tego sámego że surowym w karániu iest. O tym. 3. 13.

Matt. 22. NIEDZIELA. 19. *Poimawszy sługi iego zelżyli y pobili*. Vważćie dobrze/ do czego przywodźi zániedbánie nabożeństwá/ vżywánia częstego Sákrámentow/ słuchánia Kazań/ ná ktore nas Chrystus z Kośćiołem

ściołem swoim nie raz iáko ná gody Synowskie wzywa: bo iáko ći niedbálcy wzgárdziwszy godámi Krolewskiemi/ odważyli sie potym ná zábićie slug Krolewskich; ták y oni dla pomienionego niedbálstwá w wielkie potym zwykli wpadáć grzechy. Wiec dam ia im przećiwko temu nienabożeństwu náuke. 1. 66.

NA TĘSZ. *Posławszy Woyská swoie zgubił one morderce.* Ma to P. BOG wzwyczáiu/ że ná pokaránie grzechu/ zbytkow w Páństwách Chrześćiáńskich/ Woyská pogáńskie Heretyckie przepuszcza; iáko y ten Krol dziś vczynił. Iákoż tedy pod czás táki stáráć sie mamy u P. BOGA o pokoy? Náucze. 3. 79.

NIEDZ. 20. *Panie zstap pierwey, niźli Syn moy vmrze.* Musiał to ten Krolewicz bydź dobrych obyczáiow Młodzieniaszek/ ktoremi sobie na niezwyczáyny áffekt Oycowski zásłużył/ że zápomniawszy Oćiec powagi swoiey Krolewskiey/ vpada do nog vbogiego Chrystusa prosząc o zdrowie: á máłoż iest tákich Rodzicow/ ktorzy dla złych obyczáiow dziatek/ rádmieyśiby byli gdyby im poumierali; zgołá dzieći iednym Rodzicom są iákoby złota korona/ á inszym stoia zá ćierniowa: przez co sie to zás dzieie? powiem. 1. 14. Ioan. 4.

NA TĘSZ. *Syn twoy żyie.* Day BOZE/ żeby Rodzice o żyćie/ o obyczáie/ skromne dzieći swoich z táka pilnośćia stárali sie/ z iáka sie ten Krolik stárał o żyćie doczesne Syná swego. Day BOZE/ żeby o káżdym Synaczku mogło sie powinszowáć Rodzicom temi słowy: Filius tuus vivit. Zyćie swoie pieknie poczyna/ dla pieknych obyczáiow/ dla skromnośći wszelkiey/ o ktorey powiem teraz. 3. 56.

NIEDZ. 21. *Sługo niezbożny.* Bárdzo szpetnym tytułem tego niemiłośiernego sługe vtráktowáno w Ewáng: gdyż go niezbożnym/ alias nic dobrego názywáia/ iákoż nie był też lepszego godzien: bo niemiłośierny człowiek nie godzien żeby go y człowiekiem názwáć. 1. 35. Matt. 18.

NA TĘSZ. *Podał go kátom.* Figurá to tu pokázuiaca wieczne piekielne kátownie/ ktore spráwiedliwość Boska nágotowáłá wszytkim źle ná świećie żyiacym. Záprawde nie mász sie tám po co kwápić. A przećie nie vważáia tego źli zápámietáli grzesznicy/ ále pedem y oślep do piekłá bieża y sami sie tám ćisną. Z kadże to pochodzi? powiem. 1. 146.

NIEDZ. 22. *Oddawayćie Cesarzowi co iest Cesarskiego, á BOGV co iest Bożego.* Ten podatek ktory winieneś człowiecze P. BOGV twoiemu oddawáć/ nie inszy iest/ tylko duszá twoiá/ ktora w ten czás oddáiesz P. BOGV/ kiedy rozum y wola iey łaczysz z P. BOGIEM przez Modlitwe S. á winieneś ten podatek P. BOGV codziennie oddawáć/ y zgołá iáko ćiáło żyć nie może bez codziennego pokármu/ ták y duszá bez modlitwy. 1. 2. Matt. 22.

Ná tęż.

NA TĘSZ. *Czyi to Obraz y napis?* Pieniądz ten znáczyć może duße ludzką bárdzo drogą/ bo Krwią Syná Bożego zápłáconą/ ná ktorey ieſt wypiątnowány Obraz ſamego Stworce: ktory poty ná niey trwa/ poki go grzechem śmiertelnym nie zátrze/ nie zámaże: á naywięcey tylko go raz zmázáć/ to ieſt/ raz ſię ná grzech odważyć/ iuż co raz tym łátwiey y bardziey ginie ná dußy ten Obraz Boſki. Záiſte wiele bárdzo należy ná zwyćięzeniu pierwßey pokuſy. 2. 264.

Matt, 9. NIEDZ. 23. *I powſtáła dzieweczka.* Oſobliwy widzę ma ſwoy reſpekt v Chryſtuſa cnotá czyſtośći/ gdy nád inne rázy ochotnieyßy Chryſtus pokázuie ſię ná wſkrzeßenie tey Pánienki. Wſkrześił Łazárzá/ ále z wielkiemi ceremoniámi muśiáły ſię wprzod náprośić Chryſtuſa Sioſtry iego: tu záś iednym dotchnieniem żyćie dáie tey Pánience. Ponieważ tedy cnotá czyſtośći tákiey powagi v Chryſtuſa P. náuczę niektorych ſpoſobow ná obronę tey Cnoty. 3. 160.

NA TĘSZ. *Corká moiá dopiero vmárłá.* Atoż maćie ná co wáße nádzieie świeckie wychodzą; nie ſchodziło ná doſtátkách/ ná vrodzie/ ná miłośći Oycowſkiey/ ná áffektách ludzkich: wßytko to nie pomogło/ gdy śmierć przyßłá. Więc ia zgánię te głupie świeckie nádzieie. 2. 24.

Matt. 24. NIEDZ. OSTAT. *Mocy niebieſkie porußone będą.* Stráßna to będzie cáłego świátá ruiná: ále nie dziw/ ponieważ z Centrum ſwoiego porußony będzie: Ktora ruiná świátá pokázuie ná ſobie/ iáko ſtráßna y nieomylna w dußy ludzkiey náſtępuie ruiná/ gdy w przyrodzonym ſwoim centrum nie zoſtáie. O czym 3. 102.

NA TĘSZ. *Dla wybránych będą ſkrocone dni one.* Wielki záwße máią ſwoy reſpekt v P. BOGA/ duße te ktore z liczby przed wieki do chwały wieczney wybráne ſą: gdyż o to y oſtátnich dni BOG onym folguie/ ſkroćić ich obiecuiąc: á ktoßby ſobie nie życzył/ bydź z liczby poczłu onego świętego dla iákieykolwiek poćiechy; powiem o. niektorych znákách przeznáczenia. 2. 95.

Luc. 19. NA NIEDZ. POSWIĘCANIA KOSCIOŁA. *Przyiął go ráduiąc ſię do domu ſwego.* To to prawdziwy Kiermáß to ieſt pobożny Obiad/ gdźie Swięći gośćie/ Swięte rozmowy/ y przed vbogiemi drzwi nie zámknięto: do pauperibus: o iák rożne ſą Kiermáße náße częſtokroć/ álbo bánkiety świeckie. 2. 190.

NA TĘSZ. *Zácheußu zſtąp prętko.* Przećiwnego coś ná tym Kiermáßu vpátruię: wprzod Gość częſtuie Goſpodarzá/ niż Goſpodarz Gośćiá: bo Chryſtus Pan Zácheußá częſtuie/ á częſtuie wetámi zbáwiennemi/ odpußczeniem grzechow/ ſąm mu ſię ná duchowną ofiáruie vſługę: Przypátrzmy ſię tedy lepiey iáko to P. BOG człowieká y w ten czás/ gdy go naybárdziey obraża/ z wetámi miłośierdzia ſwego ßuka. 2. 142.

F I N I S.

HYMNUS S. CASIMIRI.

PARS I.

OMni die, dic MARIÆ,
Mea laudes anima;
Ejus feſta, ejus geſta,
Cole devotiſsima.
Contemplare & mirare
Ejus celſitudinem,
Dic felicem Genitricem;
Dic Beatam Virginem.
Ipſam cole, vt de mole
Criminum te liberet,
Hanc appella, nè procella
Vitiorum ſuperet.
Hæc Perſona nobis dona
Contulit Cæleſtia;
Hæc Regina nos Divina
Illuſtravit gratiâ.
Lingua mea, dic trophæa
Virginis Puerperæ:
Quæ inflictum maledictum
Miro transfert germine.
Sine fine, dic Reginæ
Mundi, laudum Cantica;
Ejus bona ſemper ſona,
Semper illa prædica.
Omnes mei ſenſus ei
Perſonate gloriam,
Frequentate tàm beatæ
Virginis memoriam.

PIESN S. KAZIMIERZA

CZĘSC I.

DNiá káżdego, BOGA mego,
Mátkę duſzo wysławiay:
Iey dni święte, ſpráwy wzięte,
Z nabożeńſtwem odpráwuy.
Przypátruy ſię, y dziwuy ſię,
Iey wyſokiey zacnośći:
Zow ią wielką Rodzićielką,
Błogą Pánną w czyſtośći.
Kłániay oney, proś obrony,
Przećiw grzechow ćięſkośći
Ku niey oczy, dla pomocy
Obracay w nawálnośći.
Oſobá tá, ieſt bogáta,
Dla nas, w Niebieskie dáry:
Tá Krolowá, dla nas chowa,
Swiátło łáski bez miáry.
Moy ięzyku, mow o ſyku,
Y tryumfách, tey Pánny:
Ktora zmázy, y vrázy,
Zniosłá przez płod nam dány.
Bez przeſtánia czyn ſpiewánia,
Sławiac świátá Krolową:
Iey przymioty, łáski, cnoty,
Szánuy myślą y mową.
Wſzyſtkie moie zmysły, ſwoie
Głoſy w Niebo wydayćie,
Pámięć oney, ták wsławioney
Swiętey Pánny wznawiaycie.

Nullus certè tàm disertæ
Extat eloquentiæ,
Qui condignos promat Hy-
Ejus Eccellentiæ. (mnos
Omnes laudent, vnde gaudent
Matrem DEI Virginem;
Nullus fingat, quòd attingat
Ejus Celsitudinem.
Sed necesse (quòd prodesse
Pijs constat mentibus)
Vt intendam quod impēdam
Me ipsius laudibus.
Quamvis sciã, quòd MARIAM
Nemo dignè prædicet:
Tamen vanus & insanus
Est, qui illam reticet.
Cujus vita erudita
Disciplinâ Cælicâ,
Argumenta & figmenta,
Destruxit Hæretica.
Cujus mores, tanquam flores
Exornant Ecclesiam,
Actiones & Sermones
Miram præstant gratiam.
Evæ crimen, nobis limen
Paradysi clauserat.
Hæc dùm credit, & obedit,
Cæli claustra reserat.
Propter Evam homo sævam
Accepit sententiam;
Per MARIAM habet Viam,
Quæ ducit ad Patriam.

Acz prawdziwie nikt nie żywie
Ták ſczęśliwy wymowa,
By słodkiemi, Hymny ſwemi
Zrownał z ta Białogłowa.
Cześć iey daymy, wßyſcy chwalmy
Ze Páná BOGA rodzi;
Zgołá błądzi, kto ták ſądzi,
Ze wiey sławę vgodzi.
Rzecz potrzebna, (to ieſt pewna
V ludu nabożnego)
Wielbić pilnie y vſilnie
Mátkę Syná Bożego.
Choć wiem y ia, że MARIA
Godnie ſię nie wysławi;
Wßák wßeláki, ládáiáki,
Co o iey czći nie mowi.
Ktorey żywot, pełen czći, cnot,
Y Niebieskiey náuki:
Wymyslone, y zmierzone
Heretyckie ztarł ſztuki.
Poſtępkámi by kwiatkámi,
Wßytek Kościoł przybráłá,
Co czyniłá, co mowiłá,
Nam to ná przykład dáłá,
Nam Ewiná, pierwßa winá
Ráyskie wrotá záwárłá;
Z inßey miáry, lepßey wiáry
Tá nam Niebo otwárłá.
Ewy dziatki, winá Mátki
Odniesły potępienie.
Zá MARIA, Proceßya,
Idą iuż ná zbáwienie.

Hæc amanda & laudanda
Cunctis Specialiter;
Venerari prædicari
Eam decet iugiter.
Ipſam poſco, quam cognoſco,
Poſſe prorſus omnia:
Vt evellat, & repellat,
Quæ nobis ſunt noxia.
Ipſa donet vt quod monet,
Natus ejus faciam:
Vt finitâ carnis Vitâ,
Lætus hanc aſpiciam.

PARS II.

O Cunctarum Fæminarum
Decus atq; gloria:
Quam electam & evectam
Scimus Super omnia.
Clemens audi, tuæ laudi
Quos conſtantes conſpicis;
Munda reos & fac eos,
Dignos donis Cælicis.
Virga Ieſſe, Spes oppreſſæ
Mentis, & refugium:
Decus mundi, lux profundi,
Domini Sacrarium.
Vitæ forma; morum norma,
Plenitudo gratiæ,
DEI Templũ, & exemplum
Totius Iuſtitiæ.
Virgo Salve, per quam Valvæ,
Cæli patent miſeris;

Tę milowáć, y ßánowáć,
Słußna czym oſobliwym:
Chwałę dawáć, nie przeſtáwáć,
Y iey służyć chętliwym.
Tę czćić mußę, ktorey tußę
Wſzyſtko może przyczyná:
Niech oddali, niech odwáli,
W czym ieſt ßkoda y winá.
Niech tá ſpráwi, bym co práwi,
Syn iey tego pilnował:
Potym z ćiáłá, tám gdzie chwałá,
Y z BOGIEM ſię rádował.

CZĘSC II.

O Wielebna y Chwalebna;
Wßech białychgłow ozdobo:
Wywyżßona, y wsłáwiona,
Nádewßyſtkich Krolowo.
Słyß łáskáwie, ku twey sławie,
Sług ochotnych y zgodnych
Sercá czyſcac, w nich złe niſzczac,
Łáski Bożey, czyń godnych.
Tyś Ießego, roſczká cnego;
Duß poćiechá w tesknicy:
Kráſá świátá, y poświátá,
Tyś skarb Bożey Swiątnicy.
Twoiá cnotá, wzor żywotá,
Pełen łáski, świątośći:
Zwáć ćię możem, Domē Bożym
Tronem ſpráwiedliwośći.
Witay Pánno, ktorey dáno,
Klucze Ráiu y Niebá:

Quam non flexit, nec allexit,
Fraus, Serpentis Veteris.
Generoſa, & formoſa
David Regis Filia,
Quam elegit Rex, qui regit
Et creavit omnia.
Gemma decens, Roſa recens,
Caſtitatis Lilium:
Caſtum Chorũ ad Polorum,
Quæ perducis gaudium.
Actionis & Sermonis
Facultatem tribue:
Vt tuorum meritorum
Laudes promam ſtrenuè.
Opto nimis vt inprimis
Des mihi memoriam;
Vt decenter & ferventer
Tuam cantem gloriam.
Quamvis muta & polluta,
Mea ſciam labia:
Præſumendum nec ſilendum
Eſt, de tua gloria.
Virgo gaude, omni laude
Digna & præconio;
Quæ damnatis, libertatis
Facta es occaſio.
Semper munda & fæcunda,
Virgo tu Puerpera;
Mater alma, velut Palma,
Florens, & fructifera.
us flore & odore
Recreari cupimus;

Coś wężowę ztárłá głowę;
Iáko było potrzebá.
Vrodziwa, y prawdziwa,
Corko Dawida Królá:
Tyś wybrána, iest od Páná,
Co mu wßechmo na wola.
Perło droga, Roża nowa,
Y Lilia Czyſtośći:
Chor Pánieński, won Niebieski
Wiedzieß Páłác wieczności.
Racz ſpráwámi, y vſtámi,
Memi záwße kierowáć:
Bym z ochoty, twoiey Cnoty,
Chwałę mogł odpráwowáć.
Bárdzo proßę, niech odnoßę,
Dar pamięći tákowey:
Bym ćię choynie, y przyſtoynie
Sławił, ſercem y słowy.
Acz zmázane, y zwiazáne,
Widzę być vſtá moie:
Wßák ſilenia, nie milczenia,
Ná chwałę trzebá twoię.
Cieß ſię Pánno, ktorey dáno,
Wßelkiey chwały być godna:
Z potępienia, do zbáwienia,
Okázya ſwobodna.
Cna Dziewico, y Rodzico,
Pánno Syná rodząca:
Mátko godna, Pálmo płodna,
Choćiaß rodziß, kwitnaca.
Twa ślicznośćia, y wonnośćia,
V ćießyć ſię prágniemy:

Cuius fructu nos à luctu
Liberari credimus.
Pulchra tota, ſine nota
Cuiuscunq; Maculæ;
Fac nos mũdos & iucundos,
Te laudare ſedule.
O Beata! per quam data
Nova mundo gaudia,
Et aperta fide certa,
Regna ſunt Cæleſtia.
Per te mundus lætabundus,
Novo fulget lumine:
Antiquarum tenebrarum
Exutus caligine.
Nunc potentes ſunt egentes,
Sicut olim dixeras:
Et egeni, fiunt pleni,
Vt tu prophetaveras.
Per te morum nunc pravorum,
Delinquuntur devia,
Doctrinarum perverſarum,
Pulſa ſunt præſtigia.
Mundi fluxus, atq; luxus,
Docuiſti ſpernere,
DEVM quæri, carnem teri,
Vitijs reſiſtere.
Mentis curſum, tendi ſurſum,
Pietatis ſtudio;
Gorpus angi, motus frangi,
Pro cæleſti præmio.
Tu portaſti, inter caſti
Ventris clauſtra Dominum

Twym owocem, że nie płáczem,
Dano nam ieſt, wierzemy.
Cudna śliczność, áni ią złość,
Naymnieyſſa nie zkáziłá:
Oczyść duſſę, o to proſſę,
By ćię pilnie chwaliłá.
Swiát przez ćiebie, rádość wNiebie
Y ná ziemi odbiera:
Bramy támte, wprzod záwárte,
Nam przeſtrono otwiera.
Vmorzony, odrodzony,
Swiát twym świátłem iáśnieie
Stárych złośći, y ćiemnośći,
Záćmieniem, nie truchleie.
Teraż możni, ſą dobr prożni
Iákoś obiecowáłá:
A vboſtwo wſſego mnoſtwo
Ma, coś prorokowáłá.
Przez ćię płonne y skáżone,
Zleczone obyczáie:
A fałſſywych, y błędliwych,
Náuk brzydkość vſtaie.
Swiátáś złośći, y prożnośći,
Wzgardzáć nas nauczyłá:
BOGA ſſukáć, ćiáło bukáć,
By go złość nie tępiłá.
Myśl ku gorze, wieść po ſſnurze,
Rozmyśłánia Boskiego:
Ciáło morzyć, chući korzyć,
Dla Krolestwá wiecznego.
Tyś w czyſtośći, ſwych wnętrznośći
CHRISTA Páná noſiłá

Redemptorem, ad honorem
Nos reformans priſtinum.
Mater facta, ſed intacta,
Genuiſti Filium,
Regem Regum, atq; rerum
Creatorem omnium.
Benedicta, per quam victa
Mortis eſt aſtutia,
Deſtitutis ſpe ſalutis
Datur indulgentia.
Benedictus Rex invictus,
Cujus Mater crederis;
Qui creatus ex te natus,
Noſtri ſalus Generis.

PARS III.

REparatrix, Conſolatrix
Deſperantis animæ;
A preſſura, quæ ventura
Eſt malis, nos redime.
Pro me pete, vt quiete
Sempiternâ perfruar,
Nè tormentis comburentis,
Stagni miſer obruar.
Quod requiro, quod ſuſpiro,
Mea ſana vulnera.
Et da menti, te poſcenti,
Gratiarum munera.
Vt ſim caſtus, & modeſtus,
Dulcis, blandus, ſobrius:
Pius, rectus, circumſpectus,
Simultatis neſcius.

Zbáwićielá: byś weſela,
Y czći nas nábáwilá.
Mátká iſta, iednák czyſta;
Zrodziláś święte Plemie:
Krolá tego, co z niſczego
Stworzyl Niebo, y Ziemię.
Błogosłáwna, przez ćię dawna,
Zdrádá śmierći zgłádzona:
A w zwatpieniu, o zbáwieniu,
Nádzieiá przywrocona.
Błogosławmy, wychwalaymy,
Krolá chwały sławnego:
Mátká iego, powilá go
Dla zbáwienia ludzkiego.

CZĘSC III.

NApráwienie, poćieſzenie,
Duſze rozpaczáiącey:
Zbaw ćięſkośći, nam zá złośći,
Vpadek gotuiącey.
Modl ſię proſzę, niech odnoſzę,
Odpoczynek ſwoy wiecznie,
Bym ſrogiego, piekielnego,
Ogniá, mogl vyść koniecznie.
Czego żądam, niech oglądam,
Zlecz me rány MARYA:
W mym żądániu, w mym wołá-
Niech ćię głos moy nie miia. (niu,
Bym w czyſtośći, y ſkromnośći,
Ludzkość, trzezwość záchował:
Zyl vważnie, y nabożnie,
A ſczerośćiem miłował.

Eruditus & munitus;
Divinis eloquiis:
Timoratus, & ornatus
Sacris exercitiis.
Conſtans, gravis, & ſuavis,
Benignus, amabilis,
Simplex, purus, & maturus,
Patiens, & humilis.
Corde prudens, ore ſtudens
Veritatem dicere;
Malum nolens, DEVM co-
Pio ſemper opere. (lens,
Eſto tutrix, & adiutrix,
Chriſtiani populi:
Pacem præſta, nè moleſta
Nos perturbent ſæculi.
Salutaris Stella Maris,
Summis digna laudibus;
Quæ præcellis cũctis Stellis,
Atq; Luminaribus.
Tuâ dulci prece fulci,
Supplices & refove: (var,
Quidquid gravat, vel depra-
Mentes Noſtras remove.
Virgo gaude, quod de fraude
Criminum, nos liberas,
Dum in vera, & ſincera
DEVM carne generas.
Illibata, & ditata,
Cæleſti progenie
Gravidata nec privata
Flore pudicitiæ.

Bym ćwiczony, opátrzony,
Páńskich słow mándatámi!
Bogoboynie, y przyſtoynie,
Szedł świętemi ścieſzkámi.
Weſoł záwſze, skromny tákze,
Łáskáwy, wſtrzemiezliwy:
Proſty, ſtáły, doskonáły,
Pokorny, y ćierpliwy.
Bym bez zdrády w vśćiech, prawdy
Náuczył ſię záchowáć:
Grzech porzucał, ſiebie zuczał,
BOGA z ſerca miłowáć.
Bądź obrona, y ochrona,
Pánno ludu wiernego;
Zycz pokoiu, broń od boiu,
Zámieſzánia świeckiego.
Morska Gwiazdo, poćiech gniazdo
Máieſtáćie zacności:
Gwiazdy wſzelkie, świátło wiel-
Gáſną przy twey iáſności. (kie
Modły ſwemi gorącemi
Cieſz y wſpieray proſzące:
Znieś ciężary, z káżdey miáry,
Duſzy náſzey ſzkodzące.
Bądź weſoła, ktoraś zgołá,
Od Czártá nas zbáwiłá:
Gdyś prawdziwie, nie wątpli-
BOGA w ćiele zrodziłá. (wie,
Nie wzruſzona, á vczczona,
Niebieskim pokoleniem;
Wpodleś záſzłá, á nie zgásłá,
Czyſtość tym porodzeniem.

Nam quod erâs, perſeveras,
Dum in tacta generas,
Illum tractans, atq́; lactans,
Per quem facta fueras.
Commendare me, dignare,
CHRISTO, tuo Filio:
Vt non cadam, ſed evadam,
De mundi naufragio.
Fac me mitem, pelle litem,
Compeſce laſciviam;
Contra crimen da munimen,
Et mentis Conſtantiam.
Non me liget, nec fatiget
Sæculi Cupiditas,
Quæ indurat, & obſcurat
Mentes ſibi ſubditas.
Nunquam ira, nunquam dira
Me vincat elatio;
Quæ multorum fit malorum
Frequentèr, occaſio.
Ora DEVM, vt cor meum
Suâ ſervet gratiâ:
Ne antiquus inimicus,
Seminet Zizania.
Da levamen, & iuvamen,
Tuum illis jugiter:
Tua geſta. tua Feſta;
Qui colunt alacritèr.

AMEN.

Bo zrodziwſzy, Pánna bywſzy,
Zoſtáłáś, czymeś byłá:
Stworce ſwego Wćielonego,
Mlekiemeś ſwym karmiłá.
CHRYSTVSOWI, Synaczkowi,
Twemu záleć mię pilnie:
Bym nie zginął, lec wypłynął,
Z toni świátá vſilnie.
Day w ćichośći, day w czyſtośći,
Day mi życie ſpokoyne:
Przećiw złośći, w ſtátecznośći,
Day mi cnoty przyſtoyne.
Niech nie wiąże, świátá Xiążę,
Myśli mey, ku ſweywoli:
Bo w záćmienie, zátrudnienie,
Wiedzie kto mu pozwoli.
Niech gniewliwie, y chełpliwie,
Sobie nie poſtępuię:
Gdyż do złego, z źrodłá tego,
Pochop być vpátruię.
Przyczynámi, Modlitwámi,
Racz ſtrzedz ſercá mego:
By Czárt ſtáry, z iákiey miáry,
Nie wſiał kąkolu ſwego.
Ty káżdego, rátuy tego,
Spráwuiąc go ſzczęśliwie:
Kto pámięta, ná twe Swiętá,
Ktoć rad służy chętliwie.

AMEN.

SVM-

SVMMARYVSZ KAZAN.

Pierwſza Liczbá Część, Druga Kartę znáczy.

Errata sic corrige. Primus Numerus Partem. 2dus Folium & Errorem. 3tius Versum denotat.

1. 2. 33. iákom. iáko. 1. 4. 28. in conspectu mensam. in conspectu meo mensam. 1. 50. 23. ktoym ktorym. 1. 53. 34. Synowi Bożemu áni on. Synowi Bożemu *excondecenti* áni on. 1. 55. 5. momi mowi. 2. 55. 33. *paratum pratum.* 1. 86. 29. Máćierznstwie. Máćierzyństwie. 1. 109. 27. odowiádam. opowiádam. 1. 118. 24. Cwale Chwale. 2. 2. 35. & præpoperam. vt præpoperam. 2 119. 19. y. gdy. 3. 2. 34. dodra dobra. 3. 7. 14. obie. sobie. 3. 15. 32. vwalnia nie vwalnia. 3. 19. 9. też to.

Cætera prudens Lector corrige, in iis quæ tibi displicere videris.

PARS

PARS I.

Mensa Solis, seu cibus quotidianus.

Omni die dic MARIÆ Mea laudes anima,
STROPHA I. Ejus festa ejus gesta Cole devotissima. Pro quocunq; Festo B. M. V.
Dniá káżdego Bogá mego Mátkę duszo wysławiay,
Iey dni Swięte spráwy wzięte Z nabożeństwē odpráwiay.

In illo tempore. Missus est Angelus. *Luc.* 1.

IVż to ostátnia ná dawne y stáre odwoływáć sie zdáły: S. N. Wiele náyduie sie miedzy ludźmi/ ták nierozumnych/ ktorzy ográdzáiac/ wymáwiáiac niedbalstwá/ nienabożeństwá/ nie umártwione námietnośći swoie; gdy sie im rozmáite ná to przywodza pobożne przykłády przodkow nászych/ odpowiedáia: insza to było przedtym/ insza teraz: przedtym byli ludźie zdrowśi/ mocnieyśi/ zdolnieyśi ná káżda rzecz; ále to my iuż słábśi/ y nádwatlone śiły ták duszne/ iáko y ćielesne mamy: kiedyś to tám tylko dobrze bywáło. Multitudinis autem credentium, erat cor unum. Erant perseverantes in oratione *Byli wierni iednego sercá; przestawáli wszyscy ná Modlitwie* Act. 4. Act. 1.
álec pieknie te nierozumna wymowke S. Doktor konfunduie: Discamus ergo & Sanctorum invidiam, ut imitemur patientiam, cognoscamus illos non naturæ præstantioris sed observantioris fuisse. *Wiedzmy tedy, y o świątobliwych ludźi nienawiśći, żebyśmy sie ćierpliwośći náuczyli; poznaymy iż y oni nie byli przyrodzenia lepszego ále nabożnieyszego.* Atoli y dźiś Ewángeliy S. Historya/ iákoby o stárych dźieiách/ o pokłonie y pozdrowieniu Anyelskim do Przenaśw: PANNY mowi: Jn illo tempore, Missus est Angelus. *Onego czasu, posłan iest Anyoł.* To dla tego podobno rozumieć bedźie niedbalec iáki/ że dosyć Przenaśw: PANNJE ná tym pozdrowieniu S. Amb: de Iosep C. 1.

Anielſkim? żleby to było; y owſzem ći to ten Anyoł przykłádem ſwoim/ oſobliwie do Przenaśw: PANNY wſzyſtkiemu świátu poczyna nabożeńſtwo; z tego pozdrowienia wſzyſtkie Rożánce/ Koronki/ Godżinki/ y inne nabożeńſtwa początek ſwoy wzieły: ten Anyoł/ niby Hebdomada z iáki począł to nabożenſtwo Kośćiołowi S. y oraz zácheca nas do nieodmiennego/ częſtego/ codźiennego nabożeńſtwá ku Przenaśw: Pannie. Z'ad wielki kochánek Przen: Panny Kazimiez S. Krolewicz Polſki/ miedzy innemi Kánonámi żyćia ſwego ten też ſobie był nápiſał/ y od niego Pieśń ſwoie począł. Omni die dic MARIÆ, mea laudes anima Hiſtorycy ſtárzy piſzą: że u Egipcyánow był pewny ſtoł/ zwał ſie Menſa ſolis, ktory záwſze y codźiennie záſtáwiony był potrawámi/ y káżdemu do niego ſiádáć było wolno. S. N. Duſzá ludzka zoſtáiaca w tym Egypćie świátá/ á rácżey w niewoli/ w glinie ćiáłá zámurowána Lutea vaſa portantes, powinna mieć codźienne pożywienie ſwoie/ ſtoł ſwoy/ á ktoryż? B. Amadeus Biſkup nabożeńſtwo ku Przenaśw: Pánnie názywa codźiennym ſtołem/ pożywieniem duſzy ludzkiey: kiedy coś zwykłego nabożeńſtwá opuśćiwſzy/ tak mowi do ſwoich Paráfianow: Plu-
Hom. 8. res dies elapſi ſunt, quibus Epiſcopali ſarcinâ oneratus, epulum adhuc promiſſum de laude B. MARIÆ aviditati veſtiæ miniſtrare nequivi. *Wiele iuż dni minęło, iákom rozerwány Biſkupiemi zabáwámi, przyobiecána potráwa, to ieſt chwała Przenaśw: PANNY pobożnego łaknienia wáſzego nieukontentowałem.* A toż ia poniewaſz do tego Przenaśw: Pánna ſłońcem ſie tytułuie Electa ut Sol wyſtáwie Menſam ſolis pokázuiac/ że nabożeńſtwo ku Przenaśw: Pánnie/ ieſt to potráwá/ ktora
Cant. 6. codźiennie żyć/ pośilać ſie powinna duſzá náſza: wprzod iednák/ dawſzy Chrześćiáńſko náuke; iáko duſzá ludzka zoſtáiáć w ćiele/ nie może żyć bez codźiennego ſwego duchownego pokármu/ y ktoryby to táki pokarm był.

I. PARS Szaláłá w tym zábobonna ſtarożytność/ gdy zgádnąć ſobie nie mogac/ iáko y czym duſzá po śmierći żyć może oſobliwie w niebie: imáginowáli ſobie iákoby tám miał bydż ná ſrodku ſtoł cudowny/ u ktorego ſámi Bogowie Kuchmiſtrzámi/ Cześnikámi ſą/ y nieiáko ámbrozya karmią/ kontentuią

duſze

duße tam zoſtáiace. Szaláło mowie to Pogáńſtwo; bo iáko ſtworzenie duße y iſtotá iey/ rożna ieſt od ſtworzenia y od iſtoty innych máteryálnych rzeczy ták teß y pokarm rożny bydź muśi/ á nie máteryálny: rożne ieſt ſtworzenie iey: bo Pan BOG inne rzeczy/ á náwet y ćiáło ludzkie ſtworzył z czego innego/ iáko to ryby z wody/ zwierzętá z źiemie/ ćiáło ludzkie z gliny: á kiedy ſtworzył duße/ nie iáko z Duchá ia ſwego formuie; bo tchnowßy inſpiravit in faciem ejus ſpiraculum vitæ, & factus eſt homo in animam viventem. *Thnął w twarz iego, duchá żywotá, y ſtał ſię człowiek máiący duſze żyiącą.* Gen. 2.
Iſtotá też iey dáleko rożna od bydląt/ dußá ich y ćiáło/ ſkáżytelne ſą oboie y cále ginie. Iſtotá záś duße náßey nie ginie/ one máteryálne/ dußá ludzka duch/ y nieśmiertelna. To teß ták y pokarm duße ludzkiey muśi bydź rożny; o czym *Philo:* Pulchrè convenit, quod ut factum eſt ex terra corpus cognatis alatur cibis quos terra producit: at illa æthe- lib. 1. rea portio ſ. anima, habeat neceſſe eſt alimenta divina. allegor.
Przyzwoitá wielce, że iako ciáło ieſt uczynione z źiemie, podobnemi teſ tuczone bywá potráwámi ktore źiemia z ſiebie wydáie. lecz oná duchowna porcyiká to ieſt duſá muſi mieć ſwoie Boſkie pokármy, to ieſt pożywienie; á ktoreß to tákie będźie pożywienie y pokármy tey náßey duße? Dawid S. powiáda: że ma Pan BOG iákiś ſtoł z potráwámi ſmácznemi y pośilnemi dla duß ludzkich: Paraſti in conſpectu meo menſam, adverſus eos, qui tribulant nos: *Zgotowałeś práwi Pánie przedemną ſtoł, náprzećiw tym ktorzy nás trapią:* Pſ. 22. ále iákieby tam potráwy były nie wyrażą. To te podobno przynamniey owe Rayſkie wety będą/ ná ktore licencyował BOG pierwßych Rodźicow náßych: De omni ligno paradiſi comede, de ligno Gen. 2. autem ſcientiæ boni & mali nè comedas. *Z káżdego drzewa Rayſkiego iedź zdrzewá záś wiádomośći dobrego y złego nie iedź.* Ale y to ćieleſne/ y ćiáłu ſámemu ſłużące potráwy/ ktorych y bydlętá pożywáć mogą: Prawdá ieſt/ że Tłumácze Piſmá S. przez ten ſtoł o ktorym Dawid mowi wſpomienionym Pſalmie rozumieią wpoſpolitośći wßyſtkie dáry y dobrodźieyſtwá Boſkie/ ktoremi ſuſtentuie duße náße. Inśi rozumieią FIG: Menſam Eucharisticam Przenaśw: SAKRAMENT. Je-

dnák *tropologicè* Richardus przez ten ſtol y potráwy duſzne/
Agellius in alleg: rozumie Modlitwe S. Paraſti menſam ſ. refectionem ſupernæ contemplationis. Ná co przypada y *S. Nazianzenus*
ná owe ſłowá *Ierem:* 4. Ventrem meum doleo. Quo loco
ventris quidem nomine, ſuam ipſius animam intelligit;
quem enim vſum cibus corpori adfert, eundem animæ præſtat oratio. Ná tym mieyſcu przez żywot rozumie Prorok
własną duſze ſwoie/ bo iáko pokarm ćiáłu potrzebny/ ták
duſzy potrzebna ieſt modlitwá. Tymći to duſzá żyie/ gdy operácye ſwoie/ rozum y wola karmi Bogiem ſámym/ gdy rozum
zábáwia pámiećia o Bogu/ wola teſz ſwoie iednoczy z Bogiem/ ná modlitwie podnoſząc ſie áktámi miłośći iáko ku
nieſkończonie dobremu/ czyniąc pokłon iáko Naywyżſzemu
PANV/ oddáiąc ſie ná wolą iego świeta iáko naymędrſzemu/ wzywáiąc rátunkow y łáſki iego iáko od Wſzechmogącego/ prágnąć ná wſzyſtkę wieczność z iednoczenia ſie z nim w
Niebie/ iáko z oſtátecznym ſwym koncem; dźiekuiąc zá nieſkonczone dobrodźieyſtwa iego y opátrzność około ſiebie: ofiáruiąc wſzyſtkie żyćie/ ſpráwy ſwoie w ziednoczeniu Męki
Chryſtuſowey ná chwałę iego. To to ieſt pokarm/ to ſtoł/
to pośiłek twoy duſzo ludzka/ y w ten czás tylo żyieſz/ kiedy
o Bogu myśliſz/ y modlitwą iednoczyſz ſie z nim. Ale pytam:
iák wiele rázy/ iák czeſto maſz záśiádáć u ſtołu tego/ to ieſt
wczeżdzáć do Modlitwy S.? Trzebá wiedźieć że to ſtoł nie
poſpolity Modlitwá S. bo trzebá u niego codźiennym ſtołownikiem bydź y wczeżdzáć do niego/ nie iáko pod gębą/ w oczách ſwych záwſze go mieć: mowi nie dármo Pſalmiſta:
Paraſti in conſpectu menſam. *Zgotowałeś przedemną ſtoł* y
gdyby to można/ káżdego momentu ziednoczona przez modlitwe z Bogiem ſwoim duſzę mieć. Według Páwłá S. ſi-
1. Theſſ. 5. ne intermiſſione orate: *bez przeſtánku modlćie ſie:* iednák
iáko ćiáło twoie raz álbo dwá/ trzy/ przez dźień/ pośilaſz/ ták
przynamniey z tego ſtołu/ to ieſt Modlitwą S. pośiláć powinieneś duſzę twoię. Sam cie tego náucza/ Chryſtus. Mo-
Luc. 11. dlitwe codźiennym nazywáiąc chlébem. Panem noſtrum
quotidianum da nobis hodie; przez ktory chleb Miſtrz oſo-
Theol. myſt: bliwy duchá náſz *P. Dobroſielſcius* rozumie náthnienia Boſkie/

ſkie/

ſkie/ zápalenie wnętrznych áffektow/ wczym náydoſkonalſzą
záwiſtá modlitwá. Przeſtrzega tu záraz DVCH Przenaświ:
o ktorey godźinie káżdego czáſu dnia do tego ſtołu/ to ieſt
Modlitwy ś. vdáwáć ſie maſz. Cor ſuum tradet dilucu- Eccl. 39.
lo ad Dominum qui fecit illum, & in conſpectu ejus de-
precabitur. *Serce ſwoie odda podczás poránku P. BOGV, kto-*
ry go vczynił, y przed obliczem iego modlić ſie bedźie. Ná co SCRIP:
Cornel à Lap: piſząc ták mowi: Moraliter diſce mox ut evi-
gilas, primitias cogitationis & operationis per orationem
eſſe dandas DEO, cumq; invocandum, vt ipſe ſtudia occu-
pationesq; ad ſuam gloriam noſtramq; ſalutem diſponat.
Bierz obyczay z tego, ledwo co odeckniesz, iż początek myśli y
ſpraw twoich powinieneś oddáć BOGV, onego wzywáć, áby my-
śli y ſpráwy ná chwałe ſwoie y ná zbawienie twoie przyiąć rá-
czył. Záwſze wprawdźie modlitwá pożyteczna duſzy/ ránna
iednák oſobliwie nayſtráwnieyſza/ nayſmacznieyſza/ nayposilniey-
ſza. *S. Bonaven:* Cùm evigilas ſtatim omnes cogitationes in inſtit.
abijce de corde tuo, quibus te diabolus vellet occupare, Novitip
& primitias cogitationum tuarum offer DEO, ex hoc enim 1. c. 4.
eris ad omne opus devotior, & tota die expeditior. *Gdy*
ſie ockniesz, zaraz wſzyſtkie myśli wyrzuć z ſercá twego, ktoremi
by cie diabeł chćiał vwikłáć, á początek myśli twoich ofiáruy Bo-
GV: to álbowiem do wſzyſtkiego ochotnieyſzym, y przez cały dźień
ſpoſobnieyſzym vczyni. Dla tego *Climacus* náucza: że miedzy grad. 26.
diabłámi ieſt ieden/ ktorego Márſzałkiem zowią/ tego powin- de ſpirit.
ność ieſt/ gdy ſie ockniemy ze ſnu/ záraz powitáć nás/ álbo
ráczey kuśić; żeby naypierwſza myśl y poruſzenie ſercá ſobie
pozyſkał. Podobnegoſz temu wypátrzył *Concionator Hiſtor:* gdy Hiſt. 134.
mowi ták: ſą niektorzy piekielni duchowie/ qui cubitum
ituris inſidiantur, ut dies cum ſcelere claudatur, ut ſine
prece, ſine pio affectu corpus in plumas, mens in antiquũ
vitiorum volutabrum abijciatur. *Ktorzy idących ſpáć pilnu-*
ią, żeby w grzechach ſpáć ſie kłádli, bez paćierzá, bez rozebrá-
nia, poruſzenia ſumnienia czym nabożnym do poduſzki ćiáło ná
wczás kłádąc, á duſze wbłoćie grzechu zoſtawuiąc. Wiec káż-
dey tu Chrześćiáńſkiey duſzy potrzebá dobrze reflektowáć ſie/
ták wiele teſz rázy y ták ſmáczno tey potráwy ſwey/ bez kto-

tey żyć nie może kosztuie; to iest/ iák często/ iednoczy się z Bogiem swoim przez modlitwę y podniesienie myśli serca swego ku BOGV. O iák wiele nie mowię minut/ álbo godzin/ ále dni cáłych mineło wżyćiu niektorych/ coby nád nimi trzebá płákáć z owym Rzymskim Cesárzem: Amici diem perdidimus *Przyiaciele dźień my utráćili.* Stráćiłeś człowiecze ow dźień/ ktoregoś mogąc sposobnie/ Mszey S. nie słuchał/ ktoregoś ocknawszy się iák bydlatko do śmieszkow/ á czásem do złych słow przeklectw/ piiátyki/ etc. naprzod udałeś się/ y przezegnánia/ nie tylko páćierza zápomniawszy: stráćiłeś ten dźień ktorego spraw swoich y praw gospodárskich/ ná chwałę iego Boską/ sobie ná zásługę wnetrznym áffektem nie ofiárowałeś: boć to wszytko w zasługę nie idźie. A bogdayby to iesżcze stánęło ná tym lámenćie. A máłoż iest tákich/ ktorzy cáło á cále głod ćieszki od tego stołu oddaleni/ ćierpią. Famem
Ps. 58. patientur ut canes. to iest/ ktorzy kośći nieczystośći iáko psi gryżąc/ obliżuiąc/ zátępiony rozum/ zámulona wolą lubieżnośćiámi/ mnogośćią grzechow/ impetámi złych nałogow máiąc/ choć ná krotkie/ byle zgłebokośći serca ku miłośiernemu BOGV westchnienie zdobydź się nie mogą. *Plinius*
Lib. 7. c. 2. pisze/ że są niektore narody/ ktore száráńcę żyią/ inne węże/ myszy/ á náwet iádowitą gádź zá potráwy máią; bywáli y tácy/ bá y teraz są miedzy białemigłowámi rozpustnice tákie/
APOPH. ktore są naywiększe ukontentowánie máią glinę/ kretę/ álbo páczynę ieść/ czym zdrowie psuią/ y przez to śmiertelnie grzeszą/ grzech mężoboystwá przećiwko sámym sobie popełniáiąc. Dáleko mizernieysze gorsze iest pożywienie tych/ o ktorych námieniłem/ ktorzy sámem tylko iádem grzechowym żyią/ nie mowię dni álbo nocy/ ále látá swoie trawią ná krotofilách/ piiátykách/ iedzeniu/ spániu; ná tym wszytko iáko bestye tákie żyćie swoie prowádzą/ o zábáwione serca ich/ y iedná pobożna o Bogu myśl áni się otrze: á często bywa/ że y przemruczonego/ niedźwiedźiego páćierzá/ áni ráno/ áni spáć idąc nie będźie. O iákiego pożałowánia godniśćie tákowi: ktorzy nigdy nieszychány dobrowolnie ćierpićie głod: bywáły głody że włásne dźieći Mátki iádły/ ále żeby kto miał znaywiększego głodu pożeráć ćiało swoie/ tegom nie czytał/ dopieroż żeby

kto zgłodu duße ſwoie iadł/ á coż czynia ći zápámietáli nie-
dbálcy/ gdy duße ſwoiey Modlitwa/ podnieſieniem ſie ku BO-
GV nie poſiláia: tylko pożeráia/ trawia duße ſwoie; ktore
opußczone bez pomienionego Modlitwy poſiłku/ mußa vſychác
y ginac. Famem patientur ut canes. przydáie prętko *Dawid*
S. Mors depaſcet eos. *Smierć ich pożeráć będzie.* y pewnie
wßyſcy gárdzacy tym Stołem Modlitwy Swietey częſtey/
niech nieſpodziewáia ſie zá Stołem Chwały oney wieczney kie-
dykolwiek záſiadáć/ v ktorego ſam P. JEZVS ſłużyć ma/ &
tranſiens miniſtrabit eis.

Prawdá ieſt/ że káżde w poſpolitośći nabożeńſtwo Chrze- II. PARS
śćiáńſkiego człowieká/ powinno bydź Menſa Solis: to ieſt
pokarmem/ poſiłkiem codziennym; iednák to oſobliwym ſpoſo-
bem ſłuży nabożeńſtwu ku Przenaśw: Pánnie. Roſkazał P. Exod. 25.
BOG przed obliczności Skrzynie Páńſkiey/ poſtáwić ſobie
Stoł iákiś oſobliwy/ bo z drzewá w Judzkiey ziemi niewidá-
nego. Facies menſam de lignis ſetim: bogáty wielce/ bo FIG.
od złotá; Inaurabis eam auro puriſſimo: opátrzony dobrze
do kołá. Facieſq; illi labium aureum per circuitum, & ipſi
labio coronam. Wßytko rzeczy oſobliwe: ále ia naypilniey
vpátruie ſitum; to ieſt/ że ten Stoł kazáno poſtáwić od puł-
nocy: Menſa ſtabit à parte Aquilonari. Jeżeli ſie nia my-
le/ ten Stoł bárdzo pieknie wyraża Przenaśw: Pánne: ieſt de
lignis Setim. z drzewá nieiáko nieſkázytelnego; bo nienárußo-
na w pánieńſtwie; bogáty od złotá miłośći; opátrzony dobrze
y opaſány/ bo záchowána w pierwßym punkćie poczećia ſwe-
go od grzechu; ma y Korone nád ſoba/ to ieſt Ozdobá iey
Namilßy Syn iey Chryſtus JEZVS. *S. Amadeus.* Co- hom. 6.
rona Capitis ejus Chriſtus eſt, dicente Sapientiſſimo, quod de laud.
Filius ſapiens corona ſit Matris. W tym tylko rożnica/ że B. M. V.
ná támtym Stole nieiáko P. BOGA częſtowáno/ ná nim
ofiáry BOGV oddawáiac/ y do tego nikomu oprocz Kápłá-
now nie godziło ſie z tego tám Stołu pożywáć. Záś Przen:
Pánná raczey nas częſtuie z Stołu ſwego/ y chce vſtáwicznie
nas poſilać/ karmić duchownie z Stołu tego: życzy żeby pá-
miatká/ nabożeńſtwem ku niey/ wſpominániem/ wzywániem
iey/ záwße bez wßelkiego braku/ ták ſpráwiedliwy iáko y grze-

ßny karmił ſie/ poſiłał duße ſwoie: zgołá wielce prágnie od nas/ codziennego iákiego pewnego ku ſobie nabożeńſtwá y Modlitewek. Miedzy innemi Tytułámi álbo Figurámi/ ma teß ten Przenaśw: Pánná w Piſmie S/ że przypodobána ieſt do Słońcá y Mieſiacá: Pulchra ut Luna electa ut Sol. Coż

Cant: 1. FIG: może bydź zá fundáment tey Táiemnice? wiele ich przywodzą Tłumácze Piſmá S. iednák podobno y ten wykład nie bedzie od rzeczy; to ieſt: reflektuie ſie ia że Słońce pánem ieſt dniá y godzin dziennych. Mieſiac Pánia nocy y godzin

Gen: 1. nocnych. Fecitq; DEUS duo luminaria magna, luminare majus vt præeſſet diei, luminare minus, vt præeſſet nocti. Wiec ile Przenaśw: Pánná ieſt podobna Słońcu ma práwo y Pánia ieſt wßyſtkich dziennych godzin; ile zás podobna ieſt Mieſiacowi; ieſt Pánia godzin nocnych: y tym ſámym pokázuie/ iż chce oná od nas/ y práwo nieiákie ma/ áby żadna noc/ áni dzień/ y owßem godziná nie minełá/ w ktoraby od nas iákiego nabożeńſtwá Modlitwy nieodebrálá: y owßem nie tylko iey ſámey tá wola ieſt/ ále wyráżna wola tákże y

Lib: 2. de Laud. Vir: p. 5. Syná iey Naymilßego Chryſtuſá. O czym Richard. Laur. Voluntas Filij eſt, vt Matrem illius & Dominam noſtram benedicamus in omni tempore ſ. die ac nocte, in proſperis & adverſis, & vt laus ejus ſemper verſetur in ore & corde noſtro. *Tá ieſt wola Syná iey, ábyśmy Mátke iego y Pánią náße błogosłáwili káżdego czáſu, we dnie y w nocy, w ßcześćiu y w nießcześćiu: y żeby chwała iey záwße náydowálá ſie w vſtách y w ſercách náßych.* Zwyczay był ſtárodawny/ że po iákim ſławnym niezwyczáynym bánkiecie/ ná zálecenie iego wo potomne wieki/ rozmáite y obßerne zwykli byli piſáć Pánegiriki Hiſtorycy. Náwet ſámo Piſmo S. nie zániechálo owego

Esth: 1. HIST: Aſſwerowego bánkietu zwielká bárdzo pilnośćią opiſáć. Fecit grande convivium. *Spráwił wielki bánkiet.* Opiſuie zacność y liczność gośći: Cunctis principibus & pueris ſuis. *Ná wßyſtkie Xiążetá y ſługi ſwoie:* Opiſuie wſpániáłość; vt oſtenderet divitias gloriæ regni ſui, ac magnitudinem atq; jactantiam potentiæ ſuæ, *áby pokazał bogáctwá chwały Kroleſtwá ſwego; tákże wielmożność y wſpániáłość mocy ſwoiey.* Opiſuie czás: centum videlicet & octoginta diebus, przez ſto y

ośm-

ośmdźiesiąt dni. Szeroko potym inne naydrobnieysze okoliczności wyraża: á nawet rozumna y wielka Páná tego diskrecya: iż przy oney ochoćie niechćiał niezdrowia ludzkiego. Nec erat, qui nolentes cogeret ad bibendum, sed sicut Rex statuerat præponens Mensis singulos de principibus suis, vt sumeret vnusquisq; quod vellet. *Nie było (práwi) ktoryby niechcących pić przynaglał do picia; ále iáko Krol przykazał, zostáwuiąc v káżdego stołu iednego z Książąt swoich, áby káżdy pił co chciał.* Jest y w innych Polityczných Historyách niemáło tákich záwołánych bánkietow: iáko to ow Kleopátry / ktora perłe droższą niż Krolestwo w potráwách w trunkách vtemperowána dałá Gośćiowi: álbo teß Juliußá Cesárzá Wieczerza / ktora koßtowáłá centies sestertium. według *Budeum* pułtrzećiá kroć sto tyśiecy czerwonych złotych. O Heliogábálu ießcze coś więcey pißą: Nunquam minus quinquies sestertium cœnavit. A náwet nie schodzi ná podobnych bánkietách w Historyách Polskich. *Verber.* piße / że pewny Woiewodá Krákowski / bánkiet dla Książąt pewnych Cudzoziemskich spráwił / ná ktorym ráchowáno pułmiskow sámych ryb rozmáitych / y rozmáićie przyprawnych ná 1500. Alec prawdę mowiąc / zbytki te / bárdziey nágány / niż pochwały: zápomnienia / niepámięći godne: á dopieroż niegodne są áby do nich przystosowány był náß bánkiet / álbo Stoł Przenaśw: Pánny / to iest nabożeństwo codzienne ku niey. Ná zálecenie tego Stołu to tylko niech będźie: Że to Stoł Pániecy; Stoł przysmákow pełny / duße náße vkrzepczáiący. *Naprzod* Stoł Pániecy názywam nabożeństwo codzienne ku Przenaś: Pánnie: bo widzę v tego Stołu ták wiele pániąt / Krolow / Krolewiczow / Monárchow / Monárchin rozmáitych. Opußczam Cudzoziemcow: Náßych Polakow widzę / naprzod v tego Stołu codziennego nabożeństwá / Náßego Kázimierzá S. słyßeliśćie tego: Omni die dic MARIÆ mea laudes anima. B. Kunegundá záraz pierwßego dnia Národzenia swego / nabożeństwo swoie poczyna záśpiewawßy w kolebce: Ave Regina Cælorum. S. Jádwigá Księżna Polska / złoty Obrázek Przenaśw: pánny záwße nosiłá / áby częstym pogladániem nań / przypominałá sobie y wzbudzáłá się do tákiego nabożeństwá y chwały iey oddánia: ktory to Obrá-

HIST:

żek ták mocno po skonániu trzymáłá / iż z nim pochowáć ſo muſiano: y owſzem we dwádzieśćiá y pięć lat w grobie iey te trzy pálce ktoremi go trzymáłá / cáłe ználezione ſą. przy-dáie Ludwiká Syná Ceſárzá Károlá Wielkiego / ktory ták był náwykł vſtáwicznego nabożeństwá ku Przenaśw: pánnie / że wſzędzie / náwet y ná łowy iádąc / Obraz iey noſił / ná drzewie gdzie záwieſiwſzy / ſam kleknowſzy / Modlitwy zwyczáyne oney

Lib: 5. c: 29. oddawał. O czym *Caniſius S. Maria Ogniacenſis* przez cáły dzień y noc / tedy záwſze tyſiąc y ſto rázy przyklekáiąc pozdrá-wiáłá Przenaśw: Pannę. Wieć paniecy / Krolewſki to Stoł. *Powtore* Stoł to ſmáczny pełny ſpecyałow y ſłodkości. O ktoſz może wypowiedzieć / iákiemi ſłodkośćiámi duchownemi / vtrá-ktowána bywa duſzá oddáiąca iáką chwałę przenaśw: Pannie?

Lib: 1. de Laud: Virg: c. 2. O czym *Richard. Laur.* Sicut nomen JESU mel in ore, in aure melos, in corde jubilus: ſic & nomen MARIÆ, & e-tiam amplius. *Jáko Imię JEZUS miodem w vſtach, melodyą w vſzách, w ſercu weſele: ták y Imię MARIA y owſzem więcey.* O tymże y *Ecbertus Abbas* do Przenaśw: pánny mowi: Tu nec nominari quidem potes, quin recrees; tu nunquam ſi-ne dulcedine tibi infuſa, piæ memoriæ portas ingrederis. *Imienia twego wymowić nie można bez rádośći; ty nigdy bez ſło-dyczy twoiey nie wchodziſz do bram ſercá náſzego.* *Potrzecie* co naypotrzebnieyſza nam / że ten Stoł ſłábe śiły / náſzey duſze ieſt wielce vkrzepczáiący: bo ſtáteczne codzienne ku Przenaś: Pan-nie nabożeństwo / czyni nas meżnemi przeciwko pokuſom / y napáśćiom Czártowſkim: powiedziałem ia wyżey że ow Stoł w ſtárym Teſtámenćie był figura Przenaśw: Pánny / y nabo-

FIG: Exod: 26. żeństwá ku niey codziennego: vważmyſz ſobie / iáko ten Stoł kazał P. BOG poſtáwić? Menſa ſtabit à parte aquilonari: *od pułnocy.* Pułnoc záwſze w Piſmie S. znáczy przeciwnośći zwłaſzczá duchowne / naiázdy Czártowſkie. Ab Aquilone pandetur omne malum. Czym dáie ſię znáć że ten Stoł mi-ſtyczny; to ieſt / codzienne nabożeństwo do przenaśw: Panny ieſt wielka śiła y obrona przeciwko pokuſom ſzátáńſkim: poká-

hiſt: 134. zuie to ten przykład / piſze go *Concionator Hiſtor.* We Flán-dryey dwu ſwywolnych Młodzikow / ktorzy byli w Bractwo Przenaśw: Pánny wpiſáni / do niepoczćiwego domu zaſzedſzy /

ná piiátyce ſweywoli áż ku nocy byli: ieden z nich/ gdy ſię
mu náprzykrzyło/ kryiomo vćiekł z goſpody; do domu przy- HIST:
ßedßy/ ſnem zmorzony iuż iuż kłáść ſię máiąc/ wſpomni że co-
dziennego Bráckiego nabożeńſtwá do Przenaśw: Pánny ießcze
dziś nie odmowił; myśli co czynić/ czyli opuśćić/ czyli zmor-
dowáney głowie gwałtem do podußki lecącey dogodźić; prze-
ćieß zwyćiężyło w nim nabożeńſtwo; klęknie/ modli ſię chćći
nie ze wßyſtkim nabożnie; potym ledwie co do ſpánia ſię
położył/ áż odbieżony ná złych zabáwách towárzyß iego/ kołácze
do drzwi mießkánia iego; od ſtráchu/ álbo żeby ſię importuná
zbył/ nie otwiera mu; więc támten przeniknąwßy drzwi/ ſtá-
nie przed nim y rzecze: Wiedz iż tey godziny/ ktorey ná nie-
cnotach báwiliśmy ſię/ Czárt ná ſądzie Bożym oſkárżył nas o-
budwu/ y o Dekret proſił: obudwu ſkazáno ná śmierć/ tobie
iednák dla przyczyny Przenaśw: pánny ktorey paćiorki twoie
codzienne/ ſpáć teraz idąc ofiárowałeś zfolgowáno/ ábyś poku-
tował; mnie zaś biádá ná wieki/ vdußony od Czártá ieſtem
ná ſámym grzechu/ y potępiony. Ktoß tu nie przyzna/ iż
támtemu nabożeńſtwo codzienne ſtáło ſię Menſa à parte aqui-
lonari, poſiłkiem/ obroną przećiwko Czártowſkim naiázdom;
ſłußnie mowić możemy o tym Stole/ z Dawidem S. Paraſti
nobis Menſam, adverſus eos qui tribulant nos. *Zgotowa-* Pſal: 22.
łeś Pánie przed námi Stoł, przećiwko tym ktorzy trapią nas.
Wiedz káżdy o tym/ że nie odeydzieß nigdy od tego Stołu bez
Krzyżyká/ bez błogosłáwieńſtwá dánego ſobie od Przenaśw:
Pánny: vpewnia wßyſtkich tákowych ſámá przenaśw: pánná:
Beati qui vigilant ad fores meas quotidie: *Błogosłáwieni* Prov: 8.
ktorzy czuią v drzwi moich codziennie. Dałby to BOG áby
ten Stoł Przenaśw: Pánny/ to ieſt codzienne nabożeńſtwo ku
niey záſmákowáło wßytkim Chrześćiáńſkim dußom: á oſobli-
wie vważáiąc Kázimierzá S. iáko w młodośći záraz v tego
Stołu wychowywał/ poſiłał przyſmákámi codziennie duße ſwo-
ie: żeby też ſtáráli ſię Rodzice y Dozorce dziatek Kátholickich
do tegoż ich przykłádem/ nápominániem powoli przyuczáć/ áby
codźień pewne iákie odpráwowáli Paćiorki/ nabożeńſtwá/ po-
kłony przed Obrázem Przenaśw: Pánny. Miályby ſobie ták
poſtąpić/ iáko niegdy Pogáńſkie Mátki ná Wyſpie *Baleares*

Lib. 1. cap. 5. APOPH. postepowáły z dziećmi (o czym *Veget.*) áby do ſtrzelánia z łuku zdolnieyſi byli/ ieść im nie dawano/ ále wprzod kawałek Chleba wyſoko pokłádziono/ potym ſtrzeláć im z łuczkow kazáno/ álbo czym zrucáć: co ſobie kto vtrafił y zrućił/ to też tylko iadł. Dobrzeby Rodzice Kátolccy czynili/ gdyby podobnego záżywáli ſpoſobu z dziatkámi: Vczyć choć ieſzcze gadáć nie vmieią/ Imie nayſłodſze IEZVS MARYA/ tak iáko papugi albo ſroki vczemy; niech wprzod Synaczek Coreczká pozdrowieniem Przenaśw: Panny/ ſtrzeli ku Niebu/ niech mowi IEZVS MARYA: ieżeli co chce wyproſić na Oycu y ná Mátce/ nie dáć mu/ nie pozwolić/ poki tego nie vczyni; zgołá rożnemi ſpoſobámi/ y prośbą y groźbą/ obietnicą/ pochwałą ſtáráć ſie o to trzebá/ áby záraz w dziatkách rowno z mlekiem chęć y ochotá do nabożeńſtwá codziennego ku Przenaśw: Pánnie rosłá. Wieczże y my vtwierdzaymy ſie w codziennym ſtátecznym nabożeńſtwie ku tey Pánnie; ći zaś co tego zániechali/ o to niedbali/ niech gnuśność ſwoię otrząſną/ niech dziś z Kázimierzem S. obiera ſobie z mocnym poſtánowieniem áż do śmierći iákie oſobliwe nabożeńſtwo do Przenaśw: Panny/ niech w ſercách ſwoich nápiſza pomienione ſłowá Kázimierzá S. Omni die dic MARIÆ mea laudes anima. Amen.

Corona Celſitudinis.

Pro Annuntiati one B.V. MARIÆ

Stropha 2.

Contemplare & mirare Ejus Celſitudinem
Dic felicem Genitricem Dic Beatam Virginē
Przypátruy ſię y dziwuy ſię Iey wyſokiey zacności
Zow ią wielką Rodzićielką Błogą Panną w czyſtości.

Fiat mihi ſecundum Verbum tuum. *Luc:* 1.

Dan: 5. KRotkie ſłowo Fiat ále węzłowáte S.N. Trudne były owe ſłowá ná ścienie w nocy nápiſáne: Mane, Thecel, Phares; lubo Mędrcy inni nie mogli ich przeczytáć/ ználazł ſie iednak czyſty Dániel/ co ie dobrze przeczytał/ y doſkonale wytłumáczył. Trudne y owe Fiat, ktorym ſtwarzał Pan BOG świát; á przećię y to iákokolwiek poymuią rozumy Expozy-

pozytorow/ ktorzy náuczáią; że przez to Fiat znáczy ſię Akt Wßechmocnośći Bozkiey. Jednák nád tym Fiat dźiśieyßym wßyſtkie ſtworzone dumieią ſię tylko rozumy. *B. Thomas à Vill.* O fiat potens! o fiat efficax! ſuper omnia fiat perpetuo honore venerandum; tale fiat non ſonuit in Orbe, quale nũc tu Beata dixiſti. O fiat! *o ſłowo mocne, ſłowo ſkuteczne! nad wßelkie* fiat, *ſłowo wieczney czci godne? tákiego* fiat *ſłowá nigdy ná świecie ſłycháć nie było, iákieś ty teraz Błogoſł: Pánno wyrzekłá.* Pytáią ſię Doktorowie/ czemu to niepoiete fiat? Odpow: naprzod: że tá rzecz/ to ieſt: Wćielenie Syná Bożego/ y ſpoſob iego ktore ſię ſtáło ná to ſłowo Fiat, nigdy ieſt niezrozumiáne. *Salmer:* DEUS fit homo, & homo efficitur DEUS; Virgo fit Mater & fœcũdatur: prima cauſa fit effectus, Creator creatur, æternus tempori ſubijcitur, in circumſcriptus vtero Virginis includitur, Spiritus incorporatur, Majeſtas deprimitur. *BOG ſtáie ſię człowiekiem, y Człowiek ſtáie ſię BOGIEM; Pánná ſtaie ſię Mátką y płodną; Sprawcá naypierwßy Stworzeniem ſię ſtáie, przedwieczny w czáſie ſię pokázuie, nieográniczony w żywocie Pánny zámkniety; Duch wćielony zoſtáie, Máieſtat poniżony.* Powtore niezrozumiáne to Fiat, dla tego: bo zá tym ſłowem Przenaśw: Pánná ſtánełá ná tákimſi nayżßym ſtopniu Celſitudinis, doſtoieńſtwá y godnośći. Co opiſuiąc *S. Bernárdyn* mowi. Quando Virgo dixit: Fiat, meruit Dominium & primatum Orbis totius plenitudinem omnium gratiarum, donorum, virtutum, & benedictionum. *Kiedy Przenayśw: Pánná wyrzekłá ſtań ſię; w ten czás záſłużyłá naywyżße Páńſtwo y godność nád cáłym świátem, zupełność łáſk wßyſtkich dárow, cnot, y błogoſłáwieńſtwá.* Wiec y Kochánek iey oſobliwy/ Kázimierz S. prowadzi wßytek świát przed tę Pánią y Krolowa nátenczas: á tylko cudowáć ſię káże godnośći iey: Contemplare & mirare ejus Celſitudinem. A poczemżeby to przećie Kázimierzu S. tę Krolowa y iey godność naywyżßa poznáć? Wiecie iż nayprincipálnieyße *inſigne* Krolewſkie/ ieſt Koroná ná głowie droga; po niey godnośći Krolewſkiey dochodziemy. A ktoraż tez ieſt Koroná tey Krolowy? nie inna według Kázimierzá S. tylko własny iey Syn/ ktorego dźiś Mátka ſię ſtáie: to ſámo ieſt przyczyna nieiáko

Gen: 1.

Conc: 1. de annũ.

To. 3. t. 3.

To. 2. l. 51.

Celſitudinis MARIÆ, wyſokiey iey zacznośći/ záraz álbowiem przydáie: Dic felicem Genitricem, dic Beatam Virginem. Co że ták ieſt pokaże; wprzod náuke dawßy iáko to y kiedy dziatki ſtáią ſie Rodzicom Corona celſitudinis, Korona zacnośći.

I. PARS Dawny to zwyczay ták w Piśmie S. iáko y v Pogáńſtwá/ dziatki nazywáć Korona Rodzicow. piße *Valer. Max.* Pytáły raz Corneliy Mátrony Rzymſkiey/ inne Pánie od Kleynotow ſtroyne bárdzo/ áby im też pokazáłá ſwoie Kleynoty y ozdoby? áż oná poſtrzegßy ſynow ſwoich z ßkoł idących/ pokazawßy ná nie rzecze: hi ſunt ornamenta mea pretioſa: *ci ſą ozdoby moie bogate.* Dopieroż Piſmo S. y Doktorowie tey oo
Prov: 17. piniey ſą. DVCh S. wyráźnie mowi: Corona Senum filij eorum. *Korona Sędziwych, Synowie ich.* Miedzy innemi lámentácyámi Jobowemi lament mi ieden dziwny: Spoliavit
Iob: 19. me gloriâ, & abſtulit coronam de capite meo. *Zdárł ze mnie chwałe y zdiał z głowy moiey Korone.* Nie kázdyć to Pan Krolem/ tylkoć to w Polſkiey ſweywoli/ co Slácheic to Krol/ albo iákoby Krolem ſie czyni/ bez práwá żyć chce/ Dominus vitæ &
FIG: necis? przyznáie że Job był magnus inter Orientales; ale że by był Krolem/ tego Piſmo nie wſpomina: á z kądże ná głowie iego Koroná? abſtulit Coronam. A daymy to choćby y koronowány był: wżdy milße nád złoto dziatki miał/ ktore mu pozabiiáno? á przećie w lámentácyi ſwoiey/ nie zda ſie wſpominác ich. Milße nádewßyſtko zdrowie; y o to ták bárdzo nie nárzeka/ lubo troche poſtękuie: Pelli meæ adhæſit os meum. tylko o iákoś nárzekał Korone abſtulit Coronam. Odpowieda *Vatablus.* że przez te Korone/ dziatki ſwoie namilße ſtrácone rozumiał y o ich vtráte lámentował. Więc też przy-
in Cat: pada ná to y *Swięty Bazyli* w oſobie Jobá mowiąc: Tam diu pater ſum appellatus; quam diu viſum eſt ei qui Patrem conſtituit, ſobolis coronam mihi rurſus adimere cogitavit. *Potymem ſie Oycem zwał, poki temu ktory mie Oycem vczynił był, nie vpodobáło ſie názad odebrác korone dźiatek*
de SS. *moich.* ba y *Auguſtyn S.* Mater crines capitis diſſipabat, quæ
Innoc: ornamentum capitis amittebat: o lamentuiących nád dźiatkámi Mátkách mowi: *Mátka tárgáłá włoſy głowy ſwoiey, bo*

ozdo-

ozdobe głowy swoiey stráciłá. Te tedy korony / to iest dźiatki / powinny bydź Rodźicom Corona celsitudinis Korona zacno-
śći; gdyż pospolićie zpoczćiwośći dźiatek / poczćiwośći Rodźi-
cow dochodźiemy. Non procul à proprio stipite poma ca-
dunt. Iednák przećię nie záwsze / nie wszyscy do ozdoby / do
poćiechy / do sławy / do vkontentowánia Rodźicom swoim by-
wáią; y owszem bywáią corona opprobrij konfuzya sámi
liey dla złych obyczáiow swoich przynoszą; stáią się Rodźicom
práwie korona ćierniowa / dla vstáwicznego vtrapienia źnimi:
O iák wiele Oycow / Mátek / nie raz zálámentowáć muszą: Fi-
lios enutrivi, ipsi autem spreverunt me; kedyż moie nádźie-
le? kedyż moie bole wrodzenie? niewczásy w wychowániu / ko-
szty / nakłady / teraz miásto poćiechy vtrapienie / konfuzyą od-
noszę z dźieći moich; w nich áni nabożeństwá do BOGA / áni
vczćiwośći ku Rodźićom / áni státku / nauki / chęći do dobrego
nie mász; y owszem złe / krabrne / swywolne / ztad áni u Bogá /
áni u ludźi dobrego imienia / sławy / miłośći nie máiące. A ná
kogoszby przyczyne tego nieszcześćia zwálić? Kiedyby szpetna
ladáiaka / krzywo / plámisto zrobiona byłá koroná / ná kogo-
byśmy to zwálili? tylko ná rzemieslniká / rzeklibyśmy: Ko-
wálći to iákis robił te Korone? nogámić to / nie rękámi robio-
ná. A ktoż iest rzemieślnikiem tey korony mistyczney / to iest
młodośći y obyczáiow dźiatek wászych? nie kto inszy / tylko wy
principaliter sámi Rodzice? Rozmáići / rozmáićie / y rozmáite
dźiećiom swoim buduią robią korony w wychowániu dźiatek.
Pokázuie tám Duch S. Corkom Syonskim w wielce ozdobney Cant: 45
do podźiwienia Korone Sálomoná: Egredimini, & videte
filiæ Sion Regem Salomonem in diademate. A ktoż mu ią FIG:
zrobił? Mátká. quo coronavit Mater sua. záś *Cornel: à La-*
pide pisze: że zwyczáy to był u stárych / iż Mátki dźiećiom swo- in Cant:
im / iákieś budowáły korony / przydáiąc z plutárchá / iż ná czás
te korony robiono zpodłych rzeczy / iáko to złnu y źiołek. *Ælia*
anus dokłada / że náwet ná koronách wyrobiáno postáći bestyi
strasznych lwá niedźwiedźiá *&c.* podobnym sposobem iedni
są Rodźice / co záraz zmłodu przyuczáią dźiatki do boiázni Bo-
zey / nabożeństwá czesto iáko Bersábea z Dawidem Salomon-
kom swoim mowią: Venite filij audite me, timorem Dñi
docebo

docebo vos. Oduczáią uporu/ zapalczywośći/ wſzelką oſtrożnośc máią áby od czeladki iákiego zgorſzenia nie náuczyły ſię álbo złych słow/ táią wſobie przećiwko dźiatkom miłość/ráczey ſurowośćią nárabiáią/ koſztu ná dobrych Præceptorow nie żáłuią: to tákich Rodźicow Salomonek iák urośnie/ náuki ſkończy/ dla dobrych obyczáiow/ cnoty/ miłym wſzytkim pokaże ſię; o iáko nie ieden rzecze ſąśiad: Venite videte Salomonem in diademate, quo coronavit illum Mater ſua. Dobrych to/ poczćiwych to Rodźicow ſynaczek: áż ſynaczek corona Celſitudinis, Rodźicom poćiechą/ chwałą. Záś inſzi Rodźice ślepo/ po bydlęćiu/ dźiatki miłuiący robią też Koronę dźiatkom ſwoim/ ále iáko niegdy pogáńſtwo: iedni że lnu; to ieſt: co to pieſzczono zbyt chowáią/ vwiiáią dźieći: ſkáráć/ vderzyć/ ofuknąć nie dádzą Præceptorom: niedbáią byle ſię vchowáło iák prośiątko/ piękniuſkie tłuśćiuchne/ weſołe. Inni z źiołek rozmáitych; to ieſt co ſweywoli/ ſwobody/ przez co złość/ krnąbność vpor w nich gorę bierze/ pozwaláią. Bywáią y tácy co z ćiernia dźiatkom te korony robią: to ieſt/ kiedy bogáctwá y dobre mienie chćiwie z krzywdą bliźniego/wſtrzymániem ſię od iáłmużn/ gdy ſię im dźieći rodzą/ zbieráiąc dźiećiom ſwoim o iák naylepſzą ſtáráiąc ſię ſubſtáncyą. Náoſtátek náyduią ſię tácy Rodźice/ ktorzy koronę młodośći dźiátek ſwoich ſtráſznemi przyſtráiáią lárwámi kiedy nieoſtrożnie przy dźiatkách ſwoich poſtępuiąc ſobie/ ſpráwámi ſwemi/ mowámi nieoſtrożnemi/przeklectwámi/piiáńſtwem/ gorſzą dźiatki ſwoie/kiedy wywieráią przy nich páſſye ſwoie/przez co w dźiatkách dźikie poſtępki/ nieprzełamáne páſſye/ áffekty/ vpory/ zápálczywośći kontrefektuią. Wiec tákowi Rodźice ſámi ſą okázyą/ gdy dźiatki ich potym dorośſzy/ nie bądą im Corona

Isai: 22. Celſitudinis do ukontentowánia/ do poćiechy/ ále ráczey corona confuſionis. Im to podobno prorokuie: Coronans coronabit te tribulatione: y owſzem przyczyną dźiatek ſwoich

APOPH zguby ſtáią ſię. Nád tákowemi nápiſáćby trzebá Lemma: ktore ktoś nápiſał nád Wielorybem/ náwałnośćiámi ná brzeg dáleki gdźie muśiał zdycháć morſkiemi wyrzuconym: Quem genuit perdidit. Albo co nád Małpą/ od wielkich pieſzczot/od obłápiánia zádawiáiącą ſzczenię ſwoie: Perdit amando, gdyż

dźiatki

dziatki swoie ták wychowuiac gubiá á gubia wiecznie / sobie
konfuzya gotuia/ karánie skárbia v P. BOGA. Pyta sie *Ve-*
ga z kad owe dziatki/ co z Elizeuszá przechodzacego swywol- in Iud:
nie vragáły sie wołáiac Calve Calve. Náuczyły sie tego spo- cap: 3.
sobu zniewažánia sług Bożych/ y dla czego pokaráne były nie FIG:
przez inne bestye/ ále przez Niedzwiedziow; gdyż łatwiey by-
ło psow iákich domowych ználeść ná poszárpánie ich/ niżeli po
lesie niedzwiedzi szukáć? Odpowieda ná pierwsze *ex S. Iustin.*
iż sie tego náuczyły dzieci one od Rodzicow swoich: ktorzy zá-
wziety máiac áffekt przećiwko Káznodzieiom/ Prorokom/ y in-
nym sługom Bożym/ przy dzieciách podobnych słow/ gadek v-
szczypliwych nie chronili sie. Ná drugie záś mowi: że tá ka-
rá bárziey była kará ná Rodzicow vtrapienie y onych konfuzya/
á to przez Niedzwiedzie; dla tego że Niedzwiedz lubo miásto
płodu sztuke iákiegoś mieśá rodzi/ iednák koło niey prácuie y li-
że / poki należytey ná niey nie obaczy postáći; o co ci zli Ro-
dzice nic nie dbáli: temi tedy bestyámi skarał BOG dla zá-
wstydzenia Rodzicow onych o złe wychowánie dziatek swoich.
Esop pisze/ że ieden Młodzieniec/ ktory długo złodzieystwem in fabul:
sie báwił/ náostátek poimány/ osadzony od Vrzedu; gdy iuż HIST:
ná drábinie przy szubienicy był y Mátki swey zdáleká postrzegł/
kazał iey do siebie záwołáć/ iákoby iey miał coś osobliwego do
vchá powiedzieć: przystapi Mátká/ vchá do vst iego nákłada/
gdy on zwiazáne miał rece/ zebámi potežnie zá vcho iey chwy-
ćiwszy ono vgryzł y záwołał: żem vczynił te rzecz y konfuzya
Mátce/ ná przykład y przestroge wszytkim Rodzicom: bo mnie
oná dobrego nie dáłá wychowánia/ y gdym po troszе máłe rze-
czy innym dzieciom kradał/ y do niey nosił/ oná mi tego na-
leżycie nie gániłá/ nie karáłá; á przez to śmielszy sie stawszy/
rospuśćiwszy sie ná wszelka kradzieś/ ná te sromotna y sobie y
iey y Domowi memu przychodze śmierć. Wieć ktorzy Ro-
dzice prágna żeby ich dziatki były Corona celsitudinis, ozdo-
ba y pociecha; niech pámietáia ná przestroge DucháS. Lacta Eccl: 30.
filium tuum, & paventem te faciet, lude cum eo, & con-
tristabit te, non corrideas illi, ne doleas. Pieść syná twe-
go/ á bać sie o niego badzieś; igray z nim/ á on cie zásmući;
nie śmiey sie do niego/ ábyś nie zábolał. raczey práktykuy ná-

Prov: 23. uke tegoſ Duchá S. Noli ſubtrahere à puero diſciplinam, ſi enim percuſſeris eum virgâ non morietur, animam ejus de inferno liberabis. *Nie żáłuy rozgi ná dziecie: bo ieżeli vderzyſz go, nie vmrze, á duſze iego z piekłá wybáwiſz.*

II. PARS Już mi ſie nie trzebá pytáć/ iáko Korona y ozdoba vkoronowana zoſtáłá dziś Krolowa náſzá Przenaśw: Panná/ bo mnie iuż náuczył Kázimierz S. iż wſzyſtká ozdobá iey y Koroná Syn/ ktorego Mátka ſie ſtáie dziśiay/ dic felicem Genitricem. Wiemy iż niektorzy dla ozdoby y chwały/ ktora ná nich ſie zlewáłá/ choć y zmyślonym ſpoſobem zdobili piekne y vdawáli Rodzicow ſwoich: dla czego Alexánder Wielki áby był coś nád ludzi pokazał ſie, ſáprzał ſie włáſnego Oycá/ á Synem Naywyżſzego Bogá Jowiſzá czynił ſie. Nie ták ſie zás dzieie tu; nie ſzuka ná Korone ná ozdobe Mátki ſwoiey JEZVS drogich Kámieni/ álbo innych ſpoſobow zálecenia tey zacności naywyżſzey/ ále ſam oto ſtáie ſie ozdoba y Korona; tym ſámym że Mátka ia ſobie dziś obiera/ naygodnieyſza miedzy wſzelkim ſtworzeniem pokázuie. Czego naprzod dowod táki niech bedzie. To rzecz pewna iż Meſſyaſz prawdziwy ieſt ozdoba y nieiáko Korona cáley fámiliey Abráhámowey/ z ktorey vrodził ſie. Pytam ſie bowiem czemu Abrá-

Gen. 17. hám gdy mu powiedziáno/ że w plemieniu ieg národzić ſie miał Meſſyaſz; nieſpodziewánym od BOGA vczczony reſpektem/ vpada ná ziemie. Cecidit in faciem ſuam. *Vpadł ná twarz*

SCRIPt *ſwoie.* Odpowieda *Miechowita:* że tym vpádnieniem ná ziemie/ dał znáć iáko żadne śiły ludzkie nie były zdolne ná wydziekowánie/ iż BOG fámilia iego raczył vczcić Meſſyaſzem/ to ieſt Chryſtuſem. Czemu Krol Ezechiaſz z płáczem wypra-

Lib. 38. ſza ſie od śmierci: flevit fletu magno. Odpowieda *Hieronym S.* dla tego: wiedział bowiem że idac z pokolenia Abráhamowego miał obietnice iż rodzić ſie w domu iego miał Meſſyaſz/ á chorobá tá śmiertelna ná niego przyſzłá byłá/ gdy ieſzcze nie miał żadnego Syná; wiec obawiáiac ſie/ żeby Dom iego nie obrány był z ták wielkiey ozdoby ſwoiey/ płacze proſi o życie/ żeby potomká mogł zoſtáwić; ták to wielki był Honor cáley Fámiliey tey Meſſyaſz Chryſtus JEZVS. Z czego dowodzi à fortiori *Miechowita.* Że Pan JEZVS tym bárdziey

muſiał

musiał być większa ozdoba y zaszczytem Mátki swoiey: Con-
siderate igitur quanta sit res in progenie sua Messiam ha-
bere; at quantò majus est ejus Matrem fieri? in qua digni-
tate nemo cum ea participat, nec participare valet. *Vważ-
ćie iák wielka rzecz w pokoleniu swoim mieć Messyaszá, ále iáko
dáleko większa Mátka tego stáć się; ktorey godności nikt z Pánną
Przenaśw: vczestnikiem nie stał się, áni stáć może.* Stáie się
powtore Syn Boski dziś Wcielony/ Mátce swey Corona Cel-
situdinis, dla tego; bo nieiáko też koronuie Korona dziś Má-
tkę swoie/ ktora ozdobiony/ vkoronowány iest sam BOG Oćieć
Wszechmocny. Przyrzekł tám pan BOG/ iż chwała y ozdo- Isai: 4.
ba swoia nikomu drugiemu nie miał się dopuścić koronowáć y
zdobić. Gloriam meam alteri non dabo: To álbowiem iest FIG:
naywyższey godności znák/ áby Koroná ná cudzey głowie nie
postałá. Z tąd Alexánder Wielki/ gdy mu Koroná z głowy
vpádłá byłá w rzekę/ nurek ieden puszcza się ná dno znáyduie/ HIST:
y one ná swey głowie wyniozszy oddáie: każe mu zaraz talent
złotá/ zá ználezienie dáć/ ále potym głowę ná ktorey iego Koro-
ná postałá vćiąć roskazał. Pytáią się tedy vczeni/ co to táko-
wa zá ozdobá y Koroná Oycá Niebieskiego: Odpowieda *Proc:
bic.* Gloriam Domini Filium appellat, tanquam qui omnia
à DEO creata longè superans, ejusdem sit cum Patre Divini-
tatis. *Chwałe Páńską Syná názywa, iáko tego ktory wszystkie
rzeczy stworzone przechodzi bárdzo, iednego bywszy Bostwá z Oy-
cem.* Jeżeli ták iest że Syn Boski iest Korona Oycowska.
Wiec gdy Oćieć Niebieski spuszcza y dáie dziś w żywot Pánny
Przenaśw: Syná swego/ iuż ią Korona swoia własną koronuie
y zdobi: ále iákże te słowá Boskie sprawdzą się? Gloriam me-
am alteri non dabo? *Chwały moiey nikomu nie vstąpię?* Trze-
bá wiedzieć że Pánná Przenaśw: dla osobliwego przywileiu
w wielu generálnych nie zámyka się propozycyách/ ále ma y
powinná mieć *excepcye* swoie: y ták nie zámykáłá się wzglę-
dem pierworodnego grzechu w onym Dekrecie: Omnes in A-
dam moriuntur. *Wszyscy w Adámie vmieráią.* Nie zámyká-
łá się y w onym: Pulvis es, & in pulverem reverteris: *Pro- 1.Cor.15.
chem iesteś, y w proch się obrocisz.* bo w nieskázytelnym ciele Gen: 3.
wzięta do Niebá. Wiec y w pomienioney Propozyciey:

 Glo-

Iſ: 24. Gloriam meam alteri non dabo. *Chwáły y ozdoby moiey ni-
komu nie vſtąpię: nie zámykáłá ſię. Właśnie po moich ple-
cách tłumáczy to mieyſce Piſmá S. *Richard. à S. Laurent.*
apud Nő: Dicit DEUS Pater: gloriam meam ſcilicet Filium meum alte-
ri non dabo, quàm MARIÆ: quia ſoli MARIÆ hoc pri-
vilegium debebatur. Mowi BOG Oćiec: Chwały moiey/ to
ieſt Syná mego nikomu nie pozwolę/ tylko MARYEY: bo
ſámey MARYEY ten przywiley należał. Tákże y ſámá
Przenaśw: Pánná iáśnie pokazałá to/ iż iedyny Syn ſam iey
był Corona Celſitudinis. *Korona chwały y zacności.* Vważa
lib: 1. de *Eſcob*: że lubo Przenaśw: Pánná ozdobna byłá z wielu innych
MARIA Koron/ bo z Krolewſkiey Fámiliy idąc/ tyle Koron/ ile przod-
kow Krolow było/ należało do niey: Miáłá śiłá y świątobli-
wych przodkow ſwoich y Kocháńkow Boſkich; y to zdobić mo-
gło bárdzo Przenaśw: Pánnę/ á przećie ni od kogo ozdoby nie
záciąga/ z niczym ták nie prezentuie ſię iáko z Synaczkiem ſwo-
im. Piotr z Kluczámi/ Páweł z Mieczem/ Męczennicy z in-
ſtrumentámi męczeńſtwá. Fránćiſzek z Krzyżem/ Doktoro-
wie z Kśięgámi/ Wyznawcy z Liliámi; ſáme tylko Przenaśw:
Pánnę záwſze máluią: z niczym inſzym tylko z Pánem JE-
ZVSEM. y owſzem *S. Chryzoſtom* trzyma/ iż kiedy trzey
Krolowie zbliżáli ſię do przywitánia Nowonarodzonego Páná
JEZVSA do Szopy Bethleemſkiey. Przenaś: Pánná wziąw-
ſzy ná ręce ſwoie Synaczká ku nim wyſzłá/ iákoby we drzwi:
to podobno/ áby ſam ten Niebieſki Gość/ ták zacnych dálekich
Gośći przywitał wdzięcznie: ále vſzłoby to było: pod ták cie-
ſzkiey zimney chwile/ ták máłe/ ták delikáckie/ nie trzebá by-
ło ná wiátr ná zimno turbowáć dźiećiątko. *Sálmeron* domy-
Tom: 3. ſlá ſię iż to Przenaś: Pánná vczyniłá dla lepſzey wygody Kro-
low: iż bowiem ſzopá oná ćiemna y bez świátłá byłá; áby
lepiey ſliczności Dźiećiątká Mężowie śś. mogli ſię byli nápá-
trzyć/ náćieſzyć z niey/ ku świátłu/ ku widoku wynośi go Prze-
naśw: Pánná: mogłcibym ia odpowiedźieć; że y tego nie trze-
bá było; byłá tám dobrze promieniámi ſwemi przenikáiąca/
y nád ſłońce iáśnieyſza gwiazdá ſtoiąca nád ſzopą/ ktora Kro-
low przyprowádźiłá: ále nie gárdząc ták zacnego Tłumáczá ro-
zumieniem; ſtáię ná tenczás przy odpowiedźi ná to *Eſcobara* nie

mniey

mniey uczonego/ ktory ták mowi: Aptius crediderim id à DEIpara factum, vt ex JESU insigni ac stemmate præclarissimo, ejus augustissima nobilitas in maxima rerum inopia & egestate ostenderetur. *iakoby chciał rzec:* Wiedziáłá Przenaśw: Pánná że onym Gośćiom trzebá było pokazáć się iey/ nie tylko Mátka ále y Krolowa Krolá Niebá y Ziemie rodząca: appárencyi y znakow niebyło y nie mogło bydź przy vbostwie/ raczey wszystko przeciwno: Páłác/ stáynia/ sludzy/ bydletá/ szaty nágość: cosz czyni Krolowa tá? do Korony się swoiey bierze/ niesie ią w rękách swoich/ to iest Synaczká naymilszego; tego obaczywszy Swięci Krolowie/ záraz y iego zá Krolá/ y Mátkę iego dla niego Krolewskim vszánowáli pokłonem/ vdárowáli dárámi; y ták sam Syn iey stał się Koroną. Wyráźnie ná to podpisuią się Doktorowie Swięci/ iż wszelka cześć y naywyższa zacność Przenaśw: Pánny/ naycelnieyszym sposobem funduie się ná tym/ że w żywocie swoim przy dziśieyszym zwiástowániu Syná Bożego Wcielonego poczęłá/ y onemu Mátką się stáłá. Ták o tym *S. Augustyn.* Hoc ipsum de S. MARIA Virgine prædicare, quod DEI Mater est, excedit omnem celsitudinem, quæ post DEUM dici vel cogitari potest. *To sámo powiedziawszy o Przenaśw: Pánnie, iż Mátka Boża iest, przechodzi wszelką zacność, ktora po BOGU wymyslona bydź może.* *Venerab: Beda.* Magnum quia Virgo, magnum quia Mater, majus quia vtrumq; simul; maximum autem quod Mater DEI. *Wielka to iż Pánna, wielka iż Mátka: większa iż oraz Pánna y Mátka: ále naywiększa że Mátka Boża.* Więc Przenaśw: Pánnie dziś Wcielonego BOGA w żywocie swoim máiącey/ służy owe Lemmá/ ktore ktoś nád perłowa Koncha álbo Máćica zámknięta nápisał: Me proles nobilitat. *Wszytká moiá zacność z płodu.* gdyż Pánnę Przenaśw: *S. Dámáscen* Koncha názywa: Concha, quæ cælitus ex Divinitatis fulgetra in vtero concepit & peperit Christum, ingentis pretij vnionem. Więc teraz do wszytkich nabożnych dusz mowię nieco odmieniwszy słowá Oblubienice Salomonowey: Egredimini Filiæ Sion, & videte Reginam vestram in diademate quo coronavit eam Filius suus. Wynidźcie Corki Syońskie/ y oglądaycie Krolowa wásze w Koronie w ktorą

apud D. Th: de Sacr:

in Cap. 1. Luc:

SYMB.

Orat: 1. de Nat:

Cant: 3.

wkoronował ią Syn iey. z Kázimierzem S. znowu przydáie: Contemplare & mirare ejus celſitudinem. dziekuiac/ że dziś zá zezwoleniem iey ná Anielſko proźbe záczyna ſpráwe zbáwienia náßego/ zákłáda poczotki krolowánia ſwego; á oraz w wiernie poddáńſtwo/ poſłußeńſtwo naprzod Synowi iey/ á potym oneyże ſamey oddawaymy ſie poufale. Amen.

Pharos in tenebris.

Pro Purificat. B. M. V. *STROPHA* 3

Ipſam cole vt de mole Criminum te liberet:
Hanc appella, nè procella Vitiorum ſuperet.
Kłániay oney, proś obrony Przeciw grzechow ćięßko-
Ku niey oczy, dla pomocy Obracay w nawálnośći. (ści

Lumen ad revelationem gentium. *Luc:* 2.

WJele ieſt niewygod/niebeśpieczeńſtwá wßytkim/ktorzykolwiek po máteryálnym Morzu pußczáią ſie żeglowáć. S. N. Niech przyznáią ſámi/ co ná nim pływáli: dáie ná to y *Ecclesiaſt.* świádectwo iáwne: cap. 23. Qui navigant mare, enarrent pericula ejus, & audientes auribus noſtris admirabimur. *Plutarchus* piße/ że Pláto czeſto mawiał: Trzech mi rzeczy żal: żem bez teſtámentu niegotowego choć ieden dzień przeżył: że kiedy białeygłowie táiemnice iákiey zwierzył ſie: że płynac w Okręćie ná Morzu droge odpráwił/ ktorą mogłem po ziemi odbydź. We wßyſtkich iednák nießcześćiách/ przypadkách ná Morzu/ mnie ſie zdádzo nayćieżße ćiemnośći y nocách iáko w ten czas y naybiegleyßym Marynarzom ćießko. Wiec zábiegáiac temu rozum ludzki/ przy portách wymyślił iákoby látárnie/ wielkie Wieże z ogniámi/ ktore *Pharos* zowią: iáka byłá wielce ſławna w Alexándriey/ y ieſt przy náßym Gdáńſku ná Morzu. Swiát ten Doktorowie SS. poſpolićie názywáią Morzem/ po ktorym nieiáko żegluiemy żyiac ná tym lib. 13. de Verb. Dm. świećie. *S. Auguſtyn.* Attendite ſæculum quaſi mare. O iák wiele niebeſpieczeńſtw/ nawálnośći ná tym morzu/ y owßem wiecey niż ná máteryálnym. Woła Prorok Izáiaß ná Sydończykow: Erubeſce Sidon, ait mare. *Wſtyday ſie Sydonie, woła*

Merze

Morze. S. Ambrozy. Tanquam fatigati elementi vox iſta eſt: Erubeſce Sidon, hoc eſt: Meos fluctus negotiator arguis, cùm ſis ipſe fluctibus inquietior; verecundiores venti ſunt quàm veſtræ cupiditates: illi habent otia ſua, nunquam veſtra quærendi ſtudia feriantur. *iákoby chciał rzec Doktor S.* Co páſſya/ co námiętność/ co poruſzenie gniewliwe/ pyſzne/ cieleſne/ co okázya do złego mieſzáiąca duſze twoie/ to ćieſzka nawáłność grożąca ći zgubą wieczną/ fálá ćieſzka przećiwna zbáwieniu twemu: te záś o iák wiele rázy w ćiele/ w duſzy twoiey/ burza ſie częśćiey dáleko niż Morze: ieſzczeby to znośnieyſza ſchronić ſie przed tą fálą/ álbo mądrze/ śmiáło/ ſtáwić ſie przećiwko niey/ gdyby było záwſze widno; to ieſt rozum náſz był przy dobrey rekollekciey y oświeceniu; ále częſtokroć bywa záćmiony niewiádomośćią/ nieumieietnośćią: z tąd niewiemy gdźie ſie y iáko w pokuſie obrocić y ſálwowáć. Alec oto przy dźiśieyſzey Vroczyſtośći przećiwko temu nieſzczęśćiu ćiemnośći/ niewiádomośći/ wyſtáwia nam BOG iáko iáſna Wieża Przenayś: Pánnę: co po częśći y dźiśieyſza Ceremonia w Kośćiele Bożym/ zápalonych gromnic potwierdza: y o niey ſwoim ſpoſobem rozumieć ſię mogą słowá Symeonowe: Lumen ad revelationem gentium. Do tey Wieże ogniſtey wſzelkim biedniącym ſie z nawáłnośćiámi pokus/ pokázuie drogę Krolewić náſz: Hanc appella, nè procella vitiorum ſuperet: do tey y ia obrocę mowę moię/ pokaże iáko tá S. Pánná/ ieſt Swiátłem káżdego w ćiemnośćiách niewiádomośći oświecáiącym y prowádzącym; wprzod náſtąpiwſzy ná onych Endymionow/ ktorzy dobrowolnie w ciemnośćiach niewiádomośći zoſtáiąc/ żyćie ſwoie ſwawolnie prowadzą.

Lib. de Elia & jejun. c. 19.

I. PARS

NIelorákie náyduią ſie ćiemnośći álbo niewiádomośći/ ćmiące rozumy ludzkie/ y świátło zbáwienney náuki/ álbo wiádomośći o BOGV/ o rzeczách Boſkich/ niebieſkich/ y innych do otrzymánia zbáwienia wiecznego należących: ktore to ćiemnośći wſzytko práwie plemię ludzkie ogárnęły. *Blank.* piſze/ że kiedy Bulgárowie wielką Woynę przegráli z Nieprzyiaćielem/ mſcząc ſie nád więzniámi Zwyćiężcá Tyran/ piętnaſtu tyśięcy Bulgárow oczy kazał wyłupić obiedwie/ y ták pognáć do włáſney ich Oyczyzny; że tylko dyſkrecyą mieli/ że przy káżdym pułku ież

in Pſ. 35. HIST.

ku iednego zoſtáwili o iednym oku/ áby proſto prowádził onych
mizerakow. Wielkie to tyráńſtwo było/ y ſtráßna rzecz táka
kupe ludzi widzieć bez świátłá/ bez oczu: ále ſtráśnieyßa rzecz
ták wiele millionow od poczatku świátá áż do ſkończenia wi-
dzieć poſlepionych ná oczách dußnych/ dla wielorákiey niewiá-
domośći. pierwßa tedy niewiadomość ná rozumách náßych
ieſt/ ktora człek popadł dla pierworodnego grzechu; bo ſie ro-
dziemy głupiemi/ nić niewiedzacemi áni o BOGV/ áni o Nie-
bie/ áni o cnocie/ co dobrego/ co złego: to iednák ciemnośći/
niewiádomośći/ rozgania P. BOG świátłem ſwoim oświecá-
Ioan. 1. iac káżdego: Lux vera quæ illuminat omnem hominem ve-
nientem in hunc mundum: podał BOG prawdziwa Wiá-
re/ obiáwił/ náuczył przez Proroki/ potym przez Syná ſwego/
potym przez Apoſtoły/ y teraz przez náſtepnikow ich náucza/
y do ſámego końcá świátá/ náuczáć nie przeſtánie wßyſtkiego
tego/ co ieſt do zbáwienia potrzebnego: iuż tedy te ciemnośći
nie moga nam zátrudniáć ták bárdzo drogi do zbáwienia. Ale
ſa ießcze drugie ciemnośći/ to ieſt niewiádomość cieżßa; bo nie/
iáko z nas ſámych poczatek máiaca: á tá ieſt záćmienie i kieś/
zámießánie duße/ kiedy w iáki śmiertelny grzech wpádnie. *S.*
in Gen. *Chryzoſtom.* Nihil peccato pejus: ipſum enim ſimul, vt in-
troierit, non ſolùm confuſione nos replet, ſed & inſipien-
tes facit eos, qui antea intellectu & ſapientia ſunt præditi.
Nic gorßego nád grzech: ten ledwie wnidzie do duße/ nietyl-
ko zámießánie przynoſi/ ále głupiemi tych czyni/ ktorzy przed-
SCRIP. tym rozumnemi y madremi byli. A pokázuie to oczywiście ná
Adámie; ktory obdárzony niegdy madroscia/ wiedział dobrze
że przed P. BOGIEM nikt ſie nie ſkryie. BOG wßedzie
Pſ. 18. ieſt/ wßyſtko widzi. Nec eſt qui ſe abſcondat à calore ejus:
á przecie iáko tylko zgrzeßył/ zápomniał o tym/ iáko głupi iá-
Gen. 3. ki/ kryie ſie przed BOGIEM po Ráiu. Vocem tuam audi-
vi & timui, eo quod eſſem nudus; y ztad ci to owo bywa/
gdy zgrzeßyß raz/ iák ſlepy odważaß ſie drugi raz y dáley/ czu-
ieß w ſobie iż o BOGV żywo pomyślić nie możeß/ tylko ci plu-
gáſtwo ſtoi przed oczymá y záſtánia oczy/ nie możeß ták iákby
należáło / pretko ſpoſobu ſkutecznego pokuty S. wymyslić/ ro-
zeznáć co dobrego/ co złego: wßyſtko to ſpráwiłá owá roſkoß

vciechá

vciechą w grzechu. *Rich.* o grześniku ták mowi: Habet o- lib. 3. de
culus intellectualis ante ſe velum magnum oppanſum ex contem:
peccati delectatione ſuſcitatum. *Ma oko rozumne wielką ná
ſobie zaſłonę, ktora z vciechy w grzechu vczyniona bywa.* przy-
znáie że y tákowe ciemnośći/ niewiádomość/ ſlepotá duſzna/
ieſt rzecz niebeſpieczna; gdyß bárdzo wiele ieſt duß/ ktore raz
záćmiwßy ſię/ raz dopuśćiwßy ſię grzechu śmiertelnego/ nigdy
iuż do świátłá/ do obaczenia ſię y rozeznánia ſtanu ſwe-
go mizernego nie przyßły; y owßem w tey ſlepoćie ſwoiey
w ciemnośći doſtáły ſię piekielne: przecieß ießcze y táko-
wym záćmionym y ginącym iuż ná morzu nawálnośći/ gdy ſię
rozbił ich Okręt/ to ieſt/ gdy łáſkę Bożą ſtrácili/ ma miłośier-
dzie Boſkie *Pharos*, to ieſt Sákrament Pokuty S. y śiłá ich
ieſt/ ktorzy po ták nießczeſliwym potopie/ oświeceni łáſką Bo-
żą/ z ciemnośći tych wyrátowáli ſię. Ale ſą ießcze inne ciężß-
ße/ y prawie zgubę pewną duſzy przynoßące ciemnośći álbo
niewiádomość; ktora ſię zowie deliberata affectata, z ßczerey
woli ludzkiey pochodząca. W tákich to ciemnośćiách niewiá-
domośći widział Dawid S. kogoś. Noluit intelligere, ut Pſal: 35.
benè ageret. *Niechćiał zrozumieć, áby dobrze czynił.* á ná-
wet y Job wyſłuchał ich wielu/ ktorzy nie tylko kryli rozumy
ſwoie od świátłośći náuki/ ále teß wyprzyśięgáli ſię iey: Sci- Iob: 21.
entiam viarum tuarum nolumus. Owić to ſą/ ktorzy zchrá-
niáią ſię Káznodźieiow/ co im dobrze otwieráią oczy/ Spo-
wiedników/ ktorzy im śmiele pokázuią co grzech/ co nie grzech.
Ktorzy Zakonniká/ Kśiędzá/ nie lubią mieć w poſiedzeniu/ o-
bawiáiąc ſię by poſtrzegßy czego/ coby Obrázą Boſką trąciło/
nie przygánił im lub słowem/ lub zmarßczeniem ſię; o tákich
Chryſtus Pan powiedział: Non veniunt ad lucem, ut non Ioan: 3.
arguantur opera eorum. *Nie przychodzą do świátłá, áby nie
gániono ſpraw ich.* Co gorßa/ ſą ießcze tácy/ ktorzy nie tylko
nie chcą álbo zchrániáią ſię pytáć/ dowiedźieć ſię/ náuczyć ſię/
czy ſię to godzi/ álbo nie godzi; ále nád to/ co oczywiśćie nie
godzi ſię/ czego práwo Boſkie wyráźnie zakázuie; y o co/ ießcze
coś świátłá w rozumie zoſtáiącego przygánia y ſkrupuł onym
czyni/ przygaßáią ten ogniczek/ á ſtucznemi wymyſlnemi rá-
cyikámi/ wymowkámi czynią ſobie że ſię to godzi/ nie máß tu

grzechu: to wszystko ná to czynia/ áby ták záćmiwszy rozum y sumnienie/ wolniey y bespieczniey grzeszyli/ żadney bojaźni BOGA albo grzechu nie czuiac. O czym w tymże Psalmie Dawid S. Dixit injustus vt delinquat in semetipso: non est timor DEI ante oculos ejus. *Rzekł niesprawiedliwy, áby sam w sobie zgrzeszył, niemász w oczách tego bojáźni Bożey.* Ten áby łatwiey/ weseley grzeszył/ sztuka poszedł: quoniam dolosè
SCRIP. egit: rozmáitych słowek/ racyek powynáydował ná vdánie fałszu zá prawde. Verba oris ejus iniquitas & dolus, á náostátek y solucyi ich/ pokazánia fałszu/ áni słucháć áni rozumieć nie chciał. Noluit intelligere vt benè ageret. Pytam sie tedy teraz czyli tesz tá niewiadomość vydzie im ná Sądzie Bożym? ták tym ktorzy należytych informácyi sumnienia swego/ czy sie to godzi nie szukáia od nikogo/ iáko tesz y tym ktorzy vstroiwszy sobie sámi w głowie że sie to godzi/ y nie grzech/ czynia co sie nie godzi/ y co w sámey rzeczy iest grzechem. Ná to odpowiadam: że żadna miára nie vydzie; grzesza nietylko niewiádomości dobrowolney grzechem/ ále częstokroć y temisz sprawami ktore czynia rozumieiac/ y sobie perswaduiac/ że to nie grzech: Oboygá dowod moge mieć z Pismá S. Co sie tycze tych/ ktorzy nie chca álbo zchraniáia sie porádzić y wypytáć czy sie to godzi/ á w niewiádomości oney czynia to co sie nie godzi/ iż tákowi nie wolni ná sumnieniu. Ná to mam Hi-
Iosue 9. HIST: storya. Gdy wszedł lud Izráelski w ziemie obiecána zá Jozuem/ dowiedziawszy sie Gabáonitowie iż roskaz był Boski/ áby wszystkie one niewierne narody mieczem znosić/ miedzy ktoremi byli Gábáonitowie; vrádzili áby posłow do Jozuego wypráwić/ ktorzyby w złych sukniách/ obuwiách/ z suchym Chlebem wypráwiwszy sie/ dla vdánia/ że sa bárdzo z odległych Kráin/ prosili o życie przynamniey. Ták sie stało; áż mowi Pismo S. Susceperunt igitur de cibarijs eorum, & os Domini non interrogaverunt. *Przyieli tedy pokármy od nich, á P. BOGA nie porádzili sie.* Lyranus powiáda; że tu ciesżko Kśiążetá
apud Nax Izráelskie zgrzeszyły; bo przeciwko wyráźnemu przykazániu Bożemu dárowáli żywotem Gábáonitow. czemu? ále to poszło z niewiádomości/ rozumieli że to dobrze/ ták zmiłzerowánym ludziom wyświádczyć łáskę. Odpowiáda *Lyranus*, y owszem

tym

tym ſámym zgrzeßyli; czemu ſię nie rádzili/ nie pytáli Páná BOGA. Os Domini non interrogaverunt, & in hoc defeceruut. Pyta ſię dáley *Naxera*; Co ieſt? o mnieyße rzecży innych cząſow rádzili pytali ſię P. BOGA/ á teraz nic? Odpowiáda: Suſceperunt de cibarijs eorum, fortè egebāt: ſi ergo interrogantes deprehendiſſent errorem, acceptare nequirent panem. iákis tám był mieozy niemi fántaßek: rzekł co to po długich diſkurſach; teraz ſię ieść chce/ potrzebá przymußa/ ná co ſię pytáć/ mogą nam co nie do myſli náßey powiedzieć/ áż ſię ſkrupułu nábáwiemy: coż zá tym? poſtáremu y u ludzi kłopotu nie vßli: Murmuravit itaq; omne vulgus, contra Principes, bá y v P. BOGA według *Lyráná*: Non interrogaverunt, & ideo defecerunt. *że ſię nie pytáli, dla tego zgrzeßyli.* Co ſię zás tycze owych/ ktorzy rozmyślnie rácyikámi/ czynią ſobie z grzechu nie grzech: ná to ieſt druga Hiſtorya o dwu Corkách Lotowych/ ktore kázirodztwo ſtraßne popełniły; wprzod iednák záſlepiwßy rozum Oycu/ vpoiwßy go winem; veni inebriemus eum vino: ſwoy zás záſlepiwßy figlownemi rácyikámi/ wywodząc ſobie że ſię to godziło nátenczás/ gdy ná táką ruinę świátá gorącego pátrzáły. Nullus remanſit virorum in terra: pomogłoß im to co? żadnego Doktorá nie máß/ ktoryby nie vznał/ że te kázirodztwo ſrogie popełniły. Rzeczeß ále ſię im to zdáło że ſię godzi/ miáły rácyiki. *Cáietanus* mowi: że te tylko ná znieſienie ſkrupułu powymyſláły ſobie w ſámey zás rzeczy lubieżność byłá: Quod crediderint viros omnes mortuos eſſe, hoc muliebris temeritatis fuit, nam videbant montem in quo morabantur exēptum ab incendio, & ex illo monte videre poterant alios montes non ardentes, aut poterant interrogare Patrem. *Ze rozumiáły iż wßyſtká zginęłá meßczyzná to pierzchliwość białogłowſka byłá, bo widziáły że cáła oná gorá ná ktorey zoſtawáły z Obywátelámi wolna byłá od ogniá y innych wiele w okoliczy widáć było; á przynamniey mogły ſie oto ſpytáć P. Oycá.* Zá co teß zoſtáły pokaráne w plemieniu ſwoim/ ktore potym wßytko mieczem Izráelſkim wygubić roſkazał P. BOG. Tu ſię reflektuycie PP. Polytycy/ ktorzy łatacie ſobie ſumnienia/ przymuſkuiecie rácyeczkámi wrzodowáte grzeßne ſumnienia ſwoie: mowicie!

in Iud. c. 15.

Gen. 19. HIST:

apud Nax

wicie! godzi mi ſie chłopu wydrzeć bom Pan iego/ godzi ſie z podatkow ludzkich panoßyć/ bo mnie traktamentá Seymikow ſilá koßtuia; godzi ná lichwe pieniadze dać bo to bydź moie intereſſe; nie maß to nic choć ſie rozgniewam/ poláie/ bom ſie rodził pod Saturnem; choć pozwolę ſobie lubieżnośći bom ſie pod Wenera rodził: ieſli ci te figle vyda: ſłuchay *Auguſtyná S.* Mars ergo homicida non tu? Venus adultera, non tu? vide nè pro Marte & Venere tu damneris. *Izali Mars ieſt Zaboyca nie ty? Wenus cudzołożnicá, nie ty? patrzże, żebyś miáſto Marſá albo Wenery do piekłá nie poßedł.* Táka Theologia twoiá/ álbo ten twoy Theolog/ Kápellan/ do ktorego to przybrałeś konfidencya/ przez to że ci milczy/ pochlebia/ do kad cie prowádzi zrozumiey z przykładu tego. Nie dawno we

Ex Pæda. c, 15. Włoßech był ieden Lichwiarz/ ktory iż nigdy wrocić niechciał wylichwionych pieniedzy/ nie mogł od żadnego Xiedzá otrzymać abſolucyey: wiec nápadł ná iednego/ ktory innych ſkrupulántámi zowiac/ y dobrze ſie máiac z *Penitentá* ſwego rozgrzeßał go: pewnego dniá z dobrey wieczerzy rozßedßy ſie do domow w nocy, vmiera lichwiarz w ſpaniu/ przychodza do Kla-

EXEMP: ßtora dwáy Czárci w poſtáci ſług/ proßa o owego Spowiednika do P. prowadza go: ktoregoś náyduie ná vlicy chodzaceß w ßácie długiey/ ſpytány odpowie: Jam iuż vmárł y potepionym dla lichwy y świetokradzkich Spowiedzi; ále że y ty miałeś zemna czaſtke: y co powinieneś mi był gánić/ zámilczałeś: wieć potepienia mego towárzyßem bedzieß: y ták ná środku zápádli ſie obádway; co *Socius* pozoſtáły potym oznáymił. To niech bedzie pámietne nam/ żebyśmy ſie niewiádomościa nie wymawiáli/ ſobie nie pochlebiáli/ ále y owßem od tych ciemności ták naydáley vciekáli.

II. PARS Lumen ad revelationem gentium. Stawa dziś w pośrodku Kośćiołá Chryſtuſowego/ otoczona niejáko w Gromnice Przenaśw: Pánná. Stawa iáko iedna świetna Pharos álbo Wieża; ná to/ áżeby káżdego w ciemnościách zbſtáiacego oświecılá/ ciemności ßkodliwe niewiádomości/ rozegnálá w dußy iego. Dwoie *elogia* Kośćioł S. dáie Przenaśw: pánnie

Cant: 5. z pienia Sálomonowego Pulchra vt luna, electa vt Sol. *Piekna ták Xiężyc, wybrana iák Słońce;* Słońce zacnieyße/ iáśnieyße/

ſze/ wiekſze/ wyżſze ná Niebie niż Mieſiąc; przyſtáło było wprzod
one położyć niż Mieſiąc zá Figurę Przenaśw: Panny: á ieżeli FIG:
trzebá było tey Figury dla wyrażenia/ iáko Przenaśw: Pánná
rozgánia ciemności niewiádomości świátłem ſwoim/ pewnie
słońcá iáſność wielce do tego ſłużyłaby byłá: przyznáie mu to
Dawid S. Poſuiſti tenebras & facta eſt nox, in ipſa per- Pſ. 103.
tranſibunt omnes beſtiæ ſylvæ. *Położyłeś ciemności, y ſtáłá
ſie noc, podczás niey przechadzáć ſie będą wſzyſtkie beſtye leśne.*
áż przećko potym mowi tenże: Ortus eſt Sol, & congregati
ſunt, & in cubilibus ſuis collocabũtur. *Weſzło Słońce y zgromadziły
ſie, y w łożyſkách ſwoich położą ſie.* Dla tego *S. Bernart*
vznáie słońce być piękną Figurę Przenaśw: Pánny/ gdy mowi:
Tolle hoc ſolare corpus quod illuminat mundum, vbi
dies? tolle MARIAM, quid niſi caligo involvens, & vmbra
mortis. Znieś Słońce oświecáiące świát/ á gdzież dzień?
znieś MARYA/ nic nie zoſtánie tylko grube ciemności/ y
cienie śmierci. przecież Kościoł S. wprzod kłádzie Mieſiąc:
Pulchra vt Luna. Podobno nie zbłądzę domyśláiąc ſię
táiemnice. Vważam ia rożnice świátłości y Mieſiącá. przyznáie
że słońce oświeca rozgánia ciemności; w nocy iednák
nie przyświeca y namniey. Mieſiąca záś świátło/ to ma/ że
y w nocy świeci/ y owſzem żadnego ták przychylnego ták zbliżonego
do ziemie y Morzá niemáſz Plánety iáko Mieſiąc. Więc
piękna ten Mieſiąc ieſt Figurą Przenaśw: pánny. *Richard
à S. Laur.* MARIA luna inferior omnium Planetarum, Lib. 7.
id eſt humillima omnium Sanctorum: nullus Planeta tàm
propè terræ accedit; & nullus Sanctorum peccatoribus percondeſcendit.
*MARIA Mieſiącem naywyżſzym ze wſzyſtkich
Plánet; to ieſt nád inne Swięte pokornieyſza: żaden Plánetá ták
ziemie nie ieſt bliżſzy, y żaden Swięty nie ieſt przychylnieyſzy grzeſznikom
nád Przenaśw: Pánnę.* á ia też przydam: że ſámá oná
ieſt/ ktora y w nocy świeci/ to ieſt w ciemnościách ſzkodliwey
niewiádomości zoſtáiących oświeca. Poſpolicie Niewiádomość
ſzkodliwa zbáwieniu duſznemu náyduie ſię álbo w práwowiernych
złym życiem záſlepionych/ y zguby ſwoiey nie widzących: álbo
w ludziách niewiernych/ iácy ſą Pogánie/ Zydzi/ Heretycy.
Więc *Dawid S.* powieda: że Przenaśw: Pánná z miłoſierdzia

ſwego wſzyſtkim tym w ciemnosciách zoſtáiacym zwykłá przyświecáć swiatłem ſwoim oświecáiac zácmione ich rozumy. Psal. 86. W Osobie tey mowiac: Memor ero Rahab & Babylonis ſcientium me, ecce alienigenæ, & Tyrus, & populus Æthyopū. *Wſpomnię ná Rábáb y Bábylon znáiacych mnie: oto cudze narody y Tyr, y lud Murzynow.* SCRIP: Rahab nierzadnicá znáczyłá ludzi grzeſznych cieleſnych; Bábylon/ Tyrus/ Murzyni pogáńſtwo to było; wiec dobrze znacza niewiernych: Atoſz oboygu tym obiecuie Opieke ſwoie Przenaśw: Panná; Memor ero: Byle tylko cokolwiek w nich checi y nabożeńſtwá ku tey Pánnie naydowáło ſie. Scientium me: Niech máia nádzieie/ iż w ciemnościách/ w niewiádomościách/ w błedách ſwoich nie pomrą. Co ſie tycze ludzi Kátholickich grzeſznych/ ktorzy záſlepieni nawiernościámi/ żyia nie po Chrześciáńſku/ ále oſlep ná wſzelkie bez ſkrupułu odważáia ſie zbrodnie; ieżeli przecie ſciunt MARIAM, to ieſt nie zápominaia o iákimkolwiek nabożeńſtwie do Przenaś: Pánny/ nie da im zginac Przenaśw: Pánná/ ále oświecáiaca vprośi im łáſkę y náwrocenie. HIST: Dokument iáwny tego ná onym łotrze/ ktory ná Krzyżu cierpiac z Chryſtuſem/ cudownie oświecony zoſtał/ że vznał prawdziwego Meſſyaſza/ y ſzczerym ſercem zá Páná go ſwego wyznał: Domine memēto mei: Stan życia ſwego złego poznał doſkonále. Nos quidem digna factis recipimus. Oświecenie to y náwrocenie principaliter przypiſáć ſie powinno Chryſtuſowi Pánu: ále czemuż to dopiero ná Krzyżu ſie ſtáło? ſzedł nie máło drogę ná Kalwáryą ten łotr z Chryſtuſem/ á przecie dopiero teraz oświecony zoſtáie: lećz vważcie kto tám miedzy temi Krzyżámi ſtoi: Stabat autem juxta Crucem Mater JESU. iey Opieká/ iey przyczyna/ on ták ciężki grzeſznik oświecony zoſtał. Náuká ieſt apud Miech. S. Dámiáná. Cur non reſipuit, cum JESUM in via ſequebatur, cum Crucem ſuam ferentem vidit, & comitabatur? tunc convertitur, cùm MARIA juxta Crucem ſtabat, tunc ex latrone factus eſt Martyr, cùm pro eo MARIA deprecabatur. *Czemu (práwi) łotr nie vpámietał ſie gdy zá P. JEZVSEM ná gorę ſzedł, kiedy Krzyż ſwoy nioſacego widział? w ten czás náwraca ſie gdy Przenaśw: Pánná MARYA pod Krzyżem ſtałá; w ten czás z łotrá Meczennikiem zoſtał, gdy zá niego MA-*

RYA modlilá ſie. ia ták rozumiem/ że ten grzeſznik ſłyſząc że JEZVS z Krzyżá ia pozdrawiá/ y z innych okolicznośći domyślił ſie że Mátká JEZVSOWA byłá/ ktorego on iuż wyznał Zbáwićielem ſwoim/ więc pewnie miłośiernie pogladáć ná one Swięta Pánnę muſiał/ wzdycháiąc o przyczynę do Syná ſwego; iákoż widźićie nie záwiodł ſie. Jeſt w Hiſtoryách nie máło ná to innych przykładow. *Cantiprat.* piſze/ iż w Zákonie Dominiká S. był niekiedy *Ráynerus*; ten byſtrego dowćipu bywszy/ gdy ſie pocżał Theologiey vczyć/ miáſto oświecenia rozumu/ wpadł w wielkie ćiemnośći/ to ieſt wątpliwośći/ ktoraby prawdziwa byłá wiárá/ czyli Katholicka/ czyli Zydowſka? y ták gorę nád nim tá pokuſá wźiełá/ że vmyślił vćiec z Zakonu: á gdy iuż v forty był: záſtąpi mu Przenaśw: Pánná/ y rzecze: Synu vſtąpiłeś z drogi małowiernikú; wiedz o tym/ że po świećie pełno ieſt błędow Pogáńſkich/ Zydźi ćieniow náśláduią/ złośći ćiemnośćiámi záślepieni; Ewángelia záś przez to ſie pokázuie/ iż prawdę ma/ iż w miłośći/ w pokorze/ w czyſtośći kwitnie: co wszytko maſz w Zakonie twoim. Jam ieſt Mátká Boża/ pátronká tego Zakonu: nie dopuśćiłám áby twoy piękny dowćip do zguby przybliżyć ſie miał. y ták zniknęłá/ zoſtáwiwszy go oświeconego y vtwierdzonego przećiwko owey pokuśie. Podobnego coś piſze ále cudownieyszego *Concionator Hiſt.* Roku około 1612. we Włoszech w Mieśćie Ankonie był ieden Treſniczek y oraz lutniſtá *Antonius* názwány/ ten pod czás Mieśopuſtow/ gdy wszyſtek ná krotofile ſie wydał/ y onemi ná Theátrum ludźie ćieszył álbo gorszył/ nagle ślepotą zárázony zoſtał: pocznie tedy myśleć o nieſzczęśćiu ſwym/ y co dáley má czynić. Aż vſłyszy głos przy ſobie iákiś Mátrony: Antoni iuż tych pleśow dosyć/ czás ſie iuż obaczyć oślepszy/ pomyśl o zbáwieniu twoim: chceſz ſie wroćić do Oyczyzny twoiey/ y do BOGA? záprowádzę ia ćiebie: wdźięczen tego Antoni/ puſzcza ſie z oną Mátroną w drogę/ ktora mu teſz lepiey ſumnienie złe iego pokázuie/ rozmawiáiąc w drodze: W tym przychodzą do Loretu; mowi mu Mátroná oná: Wnidź teraz do Domku mego/ á ſpowiáday ſie: Co gdy ſie ſtáło/ á on teſz popráwę żyćia poſtánowił/ ieſzcze ćiemnego znowu prowádzi w drogę áż do sámey Ankony/ y v Bramy rzecze do niego/ iużeś teraz w Oyczyźnie

Lib. 2. c. 10.

hiſt. 178.

EXEMP.

czyznie twoiey: dopiero poznał iż to byłá Przenaśw: Pánná/ do
ktorey miał lubo oziable iákieś nabożeństwo swoie/ ktora teß
zá to ták cudownym sposobem ná duszy záślepionego oświećiłá.
Co śie zás tycze ludzi w ćiemnośćiach niewiernośći zostáiacych/
y w niewiádomośći niedowiárstwá; y tym rádá przyświeca
Przenaśw: Pánná. prosiłá raz Oblubienicá kochánego
Cant. 7. swego/ áby teß raczył wyniść y náwiedzić Wieśniaczkow.
FIG: Veni dilecte mi egrediamur in agrum, commoremur in villis.
Guilhelm. powiáda że to przenaśw: Pánná prosiłá o náwrocenie
niewiernych Narodow. Egrediamur in vniversum
mundum, commoremur in villulis gentium vsq; ad vesperum
Conc. sæculi. Mamy ná to przykład/ iáko Turkini iedná Corká
Hist. 97. Káirskiego Tyránná/ dla máley skłonnośći y chęći ku Obrazkowi
Przenaśw: Pánny/ cudownie náwrocona zostáłá. Roku
1134. gdy Krolowie Fráncuscy Ziemie S. dobywáli od Máchometánow/
trzech Káwálerow Bráći rodzonych ná tey Woynie
dostáli śie w Niewolą Soltanowi Káiru/ ten vrodziwa y
ćwiczona w Máchometáńskim práwie máiąc Corkę *Ismeire*, kázał
iey áby vkłádnośćia swoia y mowa do Máchometckiey
Wiáry/ onych Więźniow stáráłá śie przywieść; lecz w mowie
prętko przekonána/ y owßem smák nieiáki poczęłá czuć/ gdy oni
o swey Wierze mowili; osobliwie gdy ná powtorki zásłyßáłá
coś o przenaśw: Pánnie; z czego tesknicá ią wzięłá/ iż ná
odwrot/ potrzećie pobieżáłá do nich/ nápieráiąc śie iákiego Obrázeczká
od nich Nayśw: Pánny: oni żadnego nie máiąc/ áni
EXEMP. málowáć nie vmieiąc/ vprosili v P. BOGA/ że sámá Przen:
Pánná z Muzyka Anyelska do Więzienia przychodźi/ y śliczny
zostáwuie Obrázek: rániuśieńko bieży Corká ku Więzieniu/ otworzy
rozwiozánych náyduie Więźniow/ á Więzienie pełne
świátłośći y woniey: dowiáduie śie rzeczy/ vpada ná koláná
przed Obrázkiem/ Chrzest przyiąć obiecuie: y śtucznie nábráwßy
bogactw/ oraz z Więźniámi vchodźi ku Fránciey; przez
Morze z nimi cudownie wmgnieniu oká przepráwiwßy śie do
stron Chrześćiáńskich/ ochrzczona od Biskupá Laudunskiego/
do śmierći w wielkiey pobożnośći przy Mátce trzech onych Káwálerow
żyćia dokończyłá. Piße *Cantipratan*: o cudownym
oświeceniu iedney Zydoweczki/ ktora śrzodze rádá słuchałá Imie-

nia MARYEY/ dla tego chowáłá Chleb/ áby go rozdáiąc dźiećiom Chrześćiáńskim gdy iey dźiekowáno/ mogłá śię násłucháć Imienia MARYEY: bo zwyczay był Imieniem MARYEY dźiekowáć: z tąd sporządźił iey P. BOG Kápłáná/ ktory ią Wiáry Chrześćiáńskiey náuczył: á gdy trzebá było pospieszyć ze Chrztem/ przychodźi do niey w nocy Przenaświetsza Pánná/ y rzecze Imie iey nowe dáiąc/ Káthárzyno wstań: y do Kápłáná onego czekáiącego iuż ná nie/ droge iey pokázuie: w Klasztorze potym ochrzczona/ záraz y Hábit Zakonny przyiełá/ dźiwnie w duchu mądra y oświecona śię stáłá: á nie miawszy nikogo z krewnych coby ią też w Klasztorze náwiedźił/ gdy inne Siostry te poćieche od swoich miewáły/ oná bieżáłá przed Obraz Pánny Przenaśw: mowiąc: Ja nie mam nikogo do Ciebie tylko Páni y powinney moiey z vfnośćia przychodze/ poćiechy/ rátunku żebrze. Wiec ktoż nie przyzna/ że Przen: Pánná iest Lumen ad revelationem gentium, iest iásnośćia ćiemnośći niewiádomośći niedowiárstwá oświecáiąca. *Pacuchel.* pisze że Cyrusowi Krolowi śniło śię raz/ że go Słońce trzy rázy obłápiło; z czego mu szcześćie wrożono. N.S. Nie raz álbo trzy/ ále záwsze masz te światłość Niebieska: to iest Przen: Pánne gotowa obłápić ćie/ przyiąć ćie áby oświećiłá niewiádomośći twoie. Wiec gdy w trudnośćiach álbo niewiádomośćiách iákich zostáiesz do niey vdaway śie z *Bonáwentura S.* mow: Illuminare tenebras sedentium in vmbra mortis, & eas luce dilectissimi Filij tui digneris illustrare. Oświec ćiemnośći siedzących w ćieniu śmierći/ y one światłośćia náymilszego Syná twego racz ozdobić. Pámietay ná náuke Kázimierzá S. Hanc appella, nè procella vitiorum superet. APOPH:

AMEN.

Vellus Gedeonis.

STROPHA 4

Hæc Persona nobis dona Contulit cælestia. Pro Scapulari B. M. V.
Hæc Regina nos Divina Illustravit gratiâ.

Osobá tá iest bogáta Dla nas w Niebieskie dáry:
Tá Krolowa, dla nas chowa Swiátlo láski bez miáry.

Stabat autem juxta Crucem Mater IESV. *Ioan:* 19.

IEſt to przymiot ßczerze kocháiącego Oycá/ Mátki/ przyiacielá/ że y w naywiększym nießczęśćiu/ vtrapieniu/ á náwet y żegnáiąc ſię z świátem/ tego kogo kocha zápomnieć
4.Reg.2. nie może. S.N. Kochał Eliaß Elizeußá/ żegnáiąc ſię z tym
świátem/ zoſtáwuie mu cudowny płaßcz ſwoy. Kochány był
Gen. 37. Syn Jozef Jakobowi/ sporządza P. BOG/ że ſię iákoby ná
pożegnániu doſtáie Oycu Sukienká iego: oddáią mu ią drudzy Synowie iego. Vide vtrum tunica filij tui ſit. Przy dziſieyßey Vroczyſtośći prezentuie nam Kośćioł S. Przenaśw: Pánnę w ćięßkim zoſtáiącą vtrapieniu y ſmutku: Stabat autem juxta Crucem Mater JESU. *A ſtałá pod Krzyżem Mátká IEZVSOWA.* Co opiſuiąc Kośćioł S. zádumiáły ſpiewa:
HYMN. O quam triſtis & afflicta, fuit illa benedicta Mater Unigeniti.
O iák ſmutna y ſtrapiona byłá oná błogoſłáwiona Mátká Iednorodzonego. To podobno w ták ćięßkiey turbácyey/ zápomni o nas? bynamniey: y owßem dobrze pámięta. *Sylveir:* mowi. In
in Apoc. illa conturbatione vniverſali creaturarum ſola conſtanti ani-
cap. 4. mo ſtabat, vt hominum cauſas ageret, vt omnium mediatrix & reconciliatrix DEI. *W onym wßyſtkiego świátá zámießániu, ſámá ſtáteczny̨m ſercem ſtała, áby ſtrony ludzkiey broniłá, iáko wßyſtkich v BOGA pośredniczká.* Kocháiący wielce Krzyż y Męke P. JEZVSA y Mátkę iego Káźimierz S. znáć ná Meditácyey poſtrzegßy ſtoiącą pod Krzyżem pokázuie ią: Hæc Perſona nobis dona cõtulit cæleſtia. A lubo záwße pámięta o nas Przenayś: Pánná/ y wßyſtkie łáſki Niebieſkie przez iey ręce do nas płyną: Quidquid gratiarum, quidquid virtutum, quidquid operationum cæleſtium mundus accepit, emiſsiones tuæ ſunt. *Cokolwiek łáſk, cnot, dárow niebieſkich odebrał świát, wßyſtko to zá ſpráwą twoią.* mowi Rupertus. Przećięß dziś oſobliwą świát odbiera łáſkę od niey/ to ieſt Szátę Szkáplerzá
T.2.Evã. S. ktorą zálecáiąc *Sylueira*, áby wyráźił iákie Hæc Perſona
cap: 23. to ieſt Przenaśw: Pánná nobis dona contulit cæleſtia, przyrownywa do cudownego onego Runá Gedeonowego/ ktore wedle
Cornel. dług *SS. Hieronymá, Auguſtyná, Efremá,* y innych/ figurą było
in Iud. Pánny Przenaśw: y mowi: In lege gratiæ dedit DEUS per
cap: 6.

manus SS. MARIÆ aliud lanæ vellus, noſtrum ſcilicet Scapularium. Hoc lanæ vellus plenum eſt rore, gratijs ac favoribus cæleſtibus. *W Zakonie nowym BOG przez rece MARYEY Naświętßey, dał nam inne Runo, to ieſt náß Szkáplerz, toć to Runo pełne ieſt Roſy łaſk y faworow Niebieſkich.* Zaprawde. Hæc perſona nobis dona contulit cæleſtia. Więc ſtáne ia przytym, y pod Figurą tego Runá, o wielkich Niebieſkich darách przez Sukienkę Szkáplerzá S. vdzielonych nam, mowić bede. Wprzod iednák niemiłośiernym, nieludzkim, ſkąpym ludziom dawßy náukę.

HÆc Perſona nobis dona contulit. Biore ia do vwagi I. PARS
nieco Styl ten Krolewiczá S. że kiedy mu przychodzi mowić o łáſkáwośći ßczodrobliwośći Przenas: Pánny, czego nigdzie w żadney nie vczynił Strofie, nie pod domniemániem, álbo pokrywką iáką, ále wyráźnie wymienia, iákoby pálcem pokázuie, Oſobę ſáme dobroczynną. Hæc perſona nobis dona contulit cæleſtia. Według Filozofow to słowo *Perſoná* śćiśle one biorąc nie może ſłużyć tylko ſámey rozumney kreáturze, iáko to człowiekowi; z tąd inne nieme rzeczy nie názywáią ſie *Perſonámi*, nie mowiemy Wołowi, Koniowi, tá Oſobá, tylko człowiekowi. Więc ponieważ to Imie *Perſoná* z ſáma tylko rozumna ludzka łączy ſie nátura, rozum záś zdrowy nákázuie y ſkłánia człowieká do miłośierdzia, dobroczynnośći, ku bliźniemu: toć tez o káżdym prawdzić ſie powinno: Hæc Perſona nobis dona contulit. to ieſt do káżdego z ſámey nátury należy miłośierdzie, y owßem z człowiekiem iáko włáſność iego rodzić ſie powinno; iáko *Iob* o ſobie mowi: Miſeratio, de vtero matris Iob: 31.
meæ egreſſa eſt mecum. inácżey iuż ten tráći nie tylko tytuł Oſoby ále y człowieká. Vwagi godná odpowiedź owego káliki przez trzydzieśći ośm lat v Sádzáwki cudowney leżącego, Ioan: 5.
gdy go Chryſtus ſpytał, ieżeli chćiał być zdrowym, rzekł: Hominem non habeo, vt cum turbata fuerit aqua mittat me in piſcinam. *Nie mam człowieká, ktoryby mnie gdy ſie poburzy wodá zánioſł do ſadzáwki.* SCRIP.
Wßák ták wiele ludzi przechodziło támtędy, iedni dla vzdrowienia, drudzy dla oglądánia ták cudownego mieyſcá, á przećie mowi: Hominem non habeo. Zdamiś to w oczách tego káliki, ći ktorzy ná iego mizerya ták

wiele lat pátrzyli/ á przećie domyślić/ zmiłowáć się nád nim nie mogli/ pomoc choć raz w rok/ choć raz przez lat trzydzieśći ośm/ kálice do oney zbáwienney doczołgáć się wody; nie chćieli/ nie zdáli się bydź ludźmi rozumnemi/ dla ták srogiego
Ep: 23. niemiłośierdzia swego; y z tąd mowi: Hominem non habeo. ten domyśl moy funduie się ná zdániu *Hildeberta:* Misericordia est speciosum humanæ naturæ ornamentum, cujus expers degenerat malè, & hominem diffidetur; vnde & nescire misereri cum feris est habere commercium. *Miłośierdźie iest to osobliwa nátury ludzkiey ozdobá, ktorego kto nie ma odradza się od człowieká, y że człowiekiem iest záprzeá się: nie vmieć*
SIMIL. *litowáć się, iest z bydlętámi społkowáć.* y słusznie gdyby iáka poczwárá ná kształ człowieká stánelá przed námi/ á niemiáłáby áni twarzy áni głowy ludzkiey/ izaliż osoba y człowiekiem
l. 6, in 1. Reg. názwálibyśmy ią? bynamniey: Miłośierdzie politowánie nád bliźniego mizerya *Grzegorz S.* názywa twarzą y głową náßą: Aliæ virtutes corpus justitiæ sunt; charitas verò hujus corporis facies rectè intelligitur. Wiec vczony *Expositor Vega*
in Iud. cap. 13. solwuiąc pytánie/ czemu Oblubieniec Niebieski onych piąćiu Pánien/ ktorym oleiu w lámpách nie stáło poznáć nie mogł? przez oley miłośierne rozumieiąc vczynki/ odpowieda: Cùm misericordia sit animæ facies & pulchritudo, istæ fatuæ virgines se præsentarunt Christo sine capite vel sine facie, per quam vnusquisq; cognoscitur; sola ergo corpora dignosci non poterant capite viduata & facie obliterata. *Ponieważ miłośierdźie iest iákoby twarz y piękność duße, te głupie Pánny pokazáły się bez głowy y twarzy, po ktorey kåždego poznác, sámego tylko ćiáłá, bez głowy y twarzy nie można poznáć.* Więc oczywista prawdá/ że skąpy niemiłośierny/ nie może się názwáć *Persona,* y owßem człowiekiem; ále rączey podobnieyßym stáie się nierozumnym bestyom/ ktora nágáná lubo wßystkim niemiłośiernym służy/ iednák w osobliwośći mowiąc o owych/ ktorzy ná nágość y biedę zle odzianych mogą niezmrużonym okiem y sercem nieporußonym pátrzyć; tá im teß osobliwie służy nágáná, że tym sámym nie ludźmi/ ále raczey bydlętámi pokázuią się bydź.
SCRIP. Wiádoma dobrze owá historya o Jobie/ iáko ták bogáty/ chwalebnieyßy nád wßystkie inne pány ná Wschodzie/

dzie/ pan y bogacz nie tylko przyszedł o vtrate substancyey y dziatek/ nawet y zdrowia/ ale y do takiey biedy/ że grzesznego ciała swego zropiałego nie miał czym pokryć/ na gnoiu tylko po- dobno dla iakiegokolwiek vlżenia od zimna siedział: Saniem radebat sedens in sterquilinio. Wiec kiedy vważam słowa lamentuiącego: miedzy innemi lamentuie na to/ iż wszyscy lu- dzie y naywiększi przyiaciele odstapili go: Ecce non est auxi- lium mihi in me, & necessarij quoq; mei recesserunt à me: coż to mowisz Jobie: a za twoia Zona nie człowiek? a to nay- pierwsza do boku twoiego. Dixit autem ad eum Uxor sua. a za nie świadczy Pismo S. y o onych trzech Przyiaciołach: Audientes tres amici Job omne malum quod accidisset ei, venerunt singuli de loco suo. Przecież mowi Job: Neces- sarij recesserunt à me. iakoby rzekł: ani Zony moiey/ ani trzech Przyiacioł nie mam za ludzi/ y owszem mam ich za nie- rozumne bydleta; onych bowiem opisuiac iak o bydletach mo- wi: Deridentme juniores; qui rodebant in solitudine squal- lentes calamitate & miseriâ, mandebant herbas & arborum cortices, in desertis habitabant torrentium, & in cavernis terræ. *Naśmiewaią sie ze mnie młodsi, ktorzy żarli po pustyniach zwedznieni vtrapieniem y mizerya, gryzli trawe y skore z drzewa, w katach mieszkali nad rzekami, y w lochach skalnych.* A trzeba wiedzieć/ że to ći Przyiaćiele nie byli tacy prośći ludzie/ ale możni Panowie Oryentalni/ y owszem Krolami ich/ Monar- chami zowie *Mendoza.* A czemuż w oczach Jobowych/ nietyl- ko ozdoby Panskiey/ ale y postaći ludzkiey nie maia? dowie- my sie zaraz z innych słow Jobowych: Boiaźń tym swoim go- śćiom wymawia: Nunc venistis, & modo videntes plagam meam timetis. a czegoż sie to ći Panowie bali? wszak do Przyiaćiela iesżcze bezbronnego nagiego przyszli. Odpowiada *Lyranus*: że sie bali/ aby on nagi mizerak nie prosił ich o iał- mużne. Timebant nè aliquid stipis à Jobo pro sublevatio- ne sua peterentur. boć to pospolita bogaczom co Weża w kie- szeni maia: obaczy vbogiego iakiego na vlicy/ tedy bedzie dru- gi taki/ że insza vlica vmyslnie poydzie; postrzeże Zakonnikow przychodzacych/ tedy iakby mu wgebe dał/ turbuie sie/ zchra- nia sie/ taić sie każe y kryć/ zgoła iak nieprzyiaćiela iakiego

Iob: 2.
Cap: 6.
Cap: 30.
in Reg. l. 1. c. 8.
Iob: c.6.

boi ſie/ áby go oco nie proſzono; iuż on bedźie ſie kłániał/ o-
fiárował/ chwalił/ ćieſzył w vboſtwie/ w vtrapieniu/ byleś go
o nic nie proſił; boś tym ſámym nieprzyiaćiel: że tedy táko-
wych widział Job onych trzech Pánow gośći/ bo káżdy z nich
widział nágość Jobowá/ á żaden z nich nie rzekł/ wprzod Przy-
iaćielá tego nágość okryimy/ wprzod ſługi naſze doſtáć ſzáty
iákiey dla niego poſzlyimy: ále wſzytko ich poćieſzenie nád ká-
liká w słowách/ iáko to v nas poſpolićie bywa. Niech ćie
P. BOG opátrzy; á náwet y Zonká iego lubo iey ná diſkur-
ſy doſyć/ mogłá łáchmánina táka nágość meżá ſwego ták wi-
doma nákryć/ ná to iednák nie zdobyłá ſie; Więc dla ták nie-
lutośćiwego ſercá/ y Zoná y oni gośćie bárdziey zdáli ſie w o-
czách Jobowych bydletámi/ niżeli ludźmi/ y dla tego lámen-
tuie: Neceſſarij mei receſſerunt à me. Nie táki był ſprá-
wiedliwy Job/ ktoremu tá cnotá w okrywániu nágich práwie
Iob: 31. byłá nád inne vkochána y wrodzona: Si deſpexi prætereun-
tem, eo quod non haberet indumentum: ſi non benedixe-
runt mihi latera ejus, & de velleribus ovium mearum cale-
factus eſt? *Izali pogárdziłem mijáiącego gdy nie miał odzie-
nia, izali nie błogosłáwiły mi boki iego, iż z moich owieczek wełną
był zágrzany?* Więc Chrześćiáński człowiecze/ do tego ták prze-
zacnego miłośiernego vczynku pomienionym záchecay ſie diſkur-
ſem: wſtyday ſie dzikiego bydlecego ſercá twego/ że możeſz pá-
in Pſ: 95. trzáć bez poruſzenia ſercá ná nágiego. *S. Chryzoſtom* powie-
dział: Dedecus divitum eſt clamor pauperum: *Sromotá bo-
gáczow, ieſt wołánie vbogich.* A iu rzeke: Nuditas pauperum,
nuditas divitum, bo iedney nátury nieiáko iednego ćiáłá ſa
Iſai: 58. oboie/ zátym nágość vbogiego/ ieſt nágość twoiá. Cùm vi-
deris nudum operi eum, & carnem tuam nè deſpexeris. *Gdy
vyzrzyſz nágiego, okryi go, á ćiáłá twego nie pogardzay.* Zárliwie
nápominaia ćie y grożno Doktorowie śś. Nonnè ſpoliator-
es? eſt nudi tunica, quàm tu in conclavi conſervas, diſcalce-
ati calceus, qui apud te marceſcit. *Czyli nie łupieżcą ieſteś?
nágiego to owá ſzátá, ktorą ty w ſklepie chowaſz, boſego to ow bot
hom. 7. álbo trzewik co pod łoſzkiem v ćiebie gnije, zſycha ſie.* *S. Bázyli.*
Quid miſer Judici reſpondebis? parietes veſtis, hominem nō
veſtis, equos phaleris ornas, fratrem tuum laceris amictum

pan-

pannis aspernaris. *Coś mizerny odpowiesz Sędziemu? ściány stroisz, á człowieká nie odziewasz? Konie vbierasz w drogie czołdáry, brátem twym w gáłgánách pogardzasz?*

Przystępuię do drugiey Części z Kázimierzem S. y pokázuię miłośierną nád nágośćią nászą Duchowną Dobrodzieykę/ y owszem Mátkę Pánnę Przenaśw: y mowię: Hæc persona nobis dona contulit cælestia; kiedy widzę w rękách iey Sukienkę Szkáplerzá S. podobną dla wielośći y rozmáitośći cudownych Niebieskich dárow do cudownego niegdy Runá Gedeonowego. *Dwoie* osobliwśe Cudow Pismo S. opisuie pokazánych ná Runie Gedeonowym. *Pierwsze* gdy ná Modlitwę Wodzá Izráelskiego Gedeoná/ rosą Niebieską skropione było/ lubo po wszytkiey inney w okoliczy ziemi y kropelki rosy nie spádło. Coby zás znáczyło ono skropione rosą Runo; powiádáią *Expozytorowie* iż znáczyło/ iáko P. BOG lud Izráelski ktory sobie zá dziedzictwo miał/ populus DEI, hæreditas sancta, á potym odstąpił P. BOGA/ Báálowi Ołtarze stáwiał y ofiárował/ zá co w niewolą był dány Mádyánitom; gdy iednák począł się vpámiętywáć y prágnąć żeby był od P. BOGA przyięty zá lud swoy vkochány y dziedziczny/ y oraz wyzwolony z niewoli/ ná vpewnienie tego zá znák/ cudownie sámo ono Runo Gedeonowe P. BOG zrosił: iednym słowem Runo skropione/ było znákiem wybránego ludu Bożego/ do osobliwey protekciey y łáski Boskiey przyiętego. Toć dáleko doskonáley służy nászemu Mistycznemu Runu/ to iest Szkáplerzowi S. on iest znákiem pewnym/ ktorym Chrystus y Przenaśw: Pánná sług swoich nábożnie go noszących/ do osobliwey przyimuie łáski/ y w liczbę vkochánego ludu swego/ y owszem w dziedzictwo wpisuie. Jákże dawny to zwyczay osobliwym stroiem znáczyć sobie tych ktorych więcey miłuiemy. Jákub bárdziey się kochał w Józefie niż w innych dźiećiách/ áż záraz stroy inszy: fecit ei tunicam polymitam. Pisze tákże *Sylveira*: iż P. BOG ordynował Żydom/ áby iákieś wstęgi y pláteczki bronatnego koloru mieli ktoremiby otwárte Száty swoie y z przodu y z tyłu záwiązywáli/ áby tym sámym stroiem rożnili się od innych Pogánow. Widzę y w nowym Testámenćie coś podobnego; lubo wszytkich BOG zbáwienie kocha/ iáko tych ktorych iednáko stworzył y

II, PARS

apud Cor.

Gen: 27.
in Matt. c: 9.

odkupił

odkupił Krwią Syná swego; ma iednák niektory lud swoy wybrány/ co iest duße osobliwie miłe/ ktore sobie podobný stroiem znáczy/ to iest Bráći Szkáplerzá S. sámi przyznayćie/ gdyß widźićie iákiego koloru/ y iákiey formy záżywáią Bráćia Szkáplerzá S. *Cærulei coloris à parte anteriori & posteriori.* O támtym wstárym Testámenćie *Sylveira* mowi: Ut in illo signo populus electus DEI à cæteris mundi nationibus distingueretur. *Aby tym znákiem Narod wybrány Boży, od innych Narodow roznice miał.* A o tym náßym lubo coś podobnego ále więkßego teneż powiáda: Hoc lanæ vellus conceditur suis peculialiter electis & dilectis. *To Runo pozwolone iest niektorym osobliwie wybránym y vkochánym.* Maß sobie czego winßowáć Chrześćiáński człowiecze/ gdy tey dostáieß Sukienki: naprzod dla tego/ że vstroiony w nie przechodźiß sámego stroyno bogáto z podźiwieniem wßystkiego świátá ná Thronie śiedzącego Sálomoná; á to iáko y kiedyś tám Chrystus ozdobę

FIG: Matt: 6. Lilij polnych przełożył nád wßelką ozdobę Sálomoná. Dico autem vobis; quod neq; Salomon in omni gloria sua coopertus est, sicut vnum ex istis. *Hugo y S. Chryzostom* dáią przyczynę: że ozdobá Lilij od BOGA/ Sálomonowá záś z rąk ludzkich. Quoniam Salomoni homines ministrabant vestes, istis autem DEUS. Toć sobie bárdziey inferowáć możeß: ieżeli Lilie stroynieyße nád Sálomoná/ iż te ozdobę máią od BOGA; dáleko więcey stroy twoy Szkáplerzá S. przechodźi ozdobę Sálomoná; poniewáß Száte Szkáplerzá S. nie pospolitym sposobem iáko Lilie/ ále osobliwym cudownym od P. BOGA przez ręce Przenaśw: Pánny odbieraß: Więc maß sobie czego winßowáć: ále naybárdziey dla tego/ iż otrzymałeś pewny znák/ zá ktorym ći winno Niebo osobliwe łáski y rátunki/ do zwyćiężenia wßelákich pokus/ y przeßkod

deSab:S. zbáwienia. *S. Dámáscen.* pyta śię: Czemu to tylko sámá Sukienká Chrystusowá Zolnierzom Rzymskim pogánom/ o ktorą los rzucáli/ dostálá śię/ gdyż o sukniách dwoch łotrow nic nie wspomina Pismo; ná co odpowiáda: Iż oná Szátá niby zástáwą zostáwiona byłá pogáństwu od Chrystusá ná znák/ iż po Zmartwychwstániu swoim miał im Chrystus osobliwą łásk[ę] pokázáć/ náwrácáiąc ich do Krztu S. y wybrány sobie v-

FIG: czynić

Czynić narod z pogáńſtwá. Jeżeli dla Száty ſwoiey Chryſtus
Krzyżownikom ſwoim/ ktorzy nie z nabożeńſtwá/ ale z łákom-
ſtwá do niey ſie bráli/ á ták obfity w iáſce ſwoiey był? á ták-
że człowiecze ktory z Wiáro y z nabożeńſtwem przyimuieß Szá-
te Szkáplerzá S. nie maß mieć nádzieie; że ćie BOG roſa
láſki ſwoiey ſkropi/ y potym znáku/ policzy ćie miedzy wybrány
lud ſwoy. *Drugie cudo* ná Runie Gedeonowym było/ że gdy
po wßyſtkim polu roſá pádłá/ ſámo iednák Runo wyſchłe bez
naymnieyßey kropki wilgotnośći zoſtáło. *Arias expoſitor* ná-
ucza. Iż tym znákiem P. BOG/ czynił ſerce Zołnierzom Ge-
deonowym; iákoby dáiac znáć/ że w ſercu Gedeonowym y
Zołnierzow iego miał wyſußyć wßelko trwoge y boiaźń/ á
raczey to przepuśćić ná cáłe Woyſko Mádyánitow. Podo-
bny cud ábo łáſke vpátruie ia w Runie MARYEY Szká-
plerzá S. vznáie/ bo wiem/ że Opieká Przenaśw: pánny kto-
ra ma nád nabożna Bráćia Szkáplerzá S. wßelkie w dußy
ich wyſußa wilgotnośći y wody: á ktorez to? ſkárzy ſie Da- Pſal. 68.
wid S. y rátá woła w iákichśi niebeſpiecznych zoſtáiacy Wo-
dách. Salvum me fac DEUS, quoniam intraverunt aquæ
vſq; ad animam meam: nie były to máteryálne Wody iá-
kie/ poniewaß duchowi przykrzyły ſie: ále przez te Wody
rozumieia ſie grzechy/ oſobliwie námietnośći/ ſkłonnośći/ po-
kuſy do złego. Te to Wody lubo ſa ſłodkie/ y niby ſmá-
kuia ćiáłu: Bibit ſicut aquam iniquitatem; iednák czeſto- FIG:
kroć nawálnośćiámi ſwoiemi do grzechu przywiodßy/ o potop
wieczny dußa przypráwuia. Veni in altitudinem Maris, &
tempeſtas demerſit me. Atoß przećiwko tym ßkodliwym wil-
gotnośćiom y Wodom ma przywiley Runo MARYEY; bo
ná przyczyne Przenaśw: pánny w tych ktorzy te Sukienke no-
ßa/ łáſká Boża przez ſkuteczne rátunki wyſußa pożadliwość/
vmnieyßa álbo vláćwia pokuſy/ y w nich zwyćieſtwo dáie.
Swiádczy Piſmo S. że Eliżeuß Prorok/ gdy mu powracá- 4.Reg.2.
iacemu po wypráwieniu ná inny świát Eliaßá/ záſtapiły bez
przeprawy głebokie Wody Jordánowe/ płáßczem tylko zoſtá- FIG:
wionym od Eliaßá vderzył w Wode záraz vćiekáiac ná dwie
ſtronie/ po dnie ſucha mu Wody zoſtáwiły droge. Wiec ie-
żeli ten Płáßcz Proroćki ták ſkuteczny był ná oſußenie Wod

w brzegách Iordanowych; á nie dálekosz bárziey skuteczniey szá
bedzie Sukienká Przenaś: Panny ná osuszenie dusze ludzkiey?
Matt. 9. to iest vlżenie wszelkich pokus. Swiádczy Ewángel: S. że
oná krwią płynąca białogłowá ledwo co kráiu Száty P. IE-
ZVSOWEY dotknełá sie/ záraz owá zbyteczna krwáwa wil-
FIG: goć w niey wysuszona zostáłá/ á wiećiesz czyiey to roboty czy-
ich to rąk Sukienká byłá? *Euthymius* pisze: że to Rąk Przen:
Pánny robotá byłá: Tunicam illam inconsutilem ex tradi-
tione Patrum accepimus opus fuisse Bmæ Virginis MARIÆ.
HIST: A czyliż Sukienká Szkáplerzá S. nie iest z rąk tákże Przen:
Pánny? Wiec y oná mieć powinná podobny skutek ná zá-
stánowienie/ vśmierzenie pożadliwośći nászey/ y wyniszczenie
wszelkich pokus: Nie dármoć to nie/ tász Sukienká rekámi
Przenaśw: pánny robiona/ dostáie sie ludziom Zołnierskim:
Wiećie/ że ten stan nád inne podległy iest wielu grzechom/
pokusom y okázyom do złego: Że tedy Sukienki z Rąk Przen:
Pánny dáne/ máią moc osobliwą przećiwko pokusom tákowym/
dla tego miedzy nich dostáie sie oná Sukienká. Powiem wie-
cey: Ták to iest przerázista y mocno trzymáiąca sie dusze grze-
chowa wilgotność álbo raczey zgniłość/ że y po zbáwienney
pokućie/ náwet y po śmierći trzyma sie ná czás y dobrey du-
sze; bo zostáie przy wielu w łásce Bożey schodzących/ debi-
tum pænæ, powinność dosyć vczynienia doczesnego spráwiedli-
wośći Bożey/ á to w ogniu Czyscowym/ ktory ták długo palić
Matt: 5. ie bedzie/ poki do naymnieyszey kropelki nie wysuszy: Non
exies inde, donec reddas novissimum quadrantem. Wiec
y tu przywilii swoy ma Runo MARYEY/ ná wysuszenie prędo
sze tych wilgotnośći w duszách Czyscowych; gdysz iáko Nay-
wyższy Pásterz/ Páwel V. w Dekrećie swoim dáie znáć/ w pier-
wszą záraz po śmierći Srode álbo Sobote Bráćia y Siostry
Szkáplerzá S. vwolnione cále bywáią z mąk Czyscowych:
O iák wielkie szcześćie podobne owemu/ ktore potkáło kiedy
Máximiná od Alexándrá Wielkiego; ten niespodziewánie od
APOPH: Alexándrá ná bánkiet záproszony był/ á gdy należytey godo-
wey száty ná doredziu nie miał/ bez ktorey do Stołu Krole-
wskiego stáwić sie gárłem pachnełó: gdy ták pomieszánego
postrzeże Alexánder; kazał mu swoie własną Krolewską dáć/

y do

y do Stołu záraz siadáć. Wielkie tego człowieká szczeście y fawor: ale dáleko wiekszé potyka dusze Bráći y Siostr Szkáplerzá S. gdy odziani od Przenaśw: Pánny bywszy w Száte Szkáplerzá S. pretko do Stołu Krolá nád Krolmi/ chwały oney wieczney przypuszczáne bywáią/ y wprowádzone ná wiekl do Pálacow Niebieskich. O iáko záś nieszczesliwe one dusze/ ktorym álbo z niedbálstwá/ álbo z przypadku nie przyszło zá żywotá do przyięćia y noszenia tey Sukienki: kiedy to obaczą áż iákie tákie dusze zá przywileiem Szkáplerzá S. ledwie z Czyscem przywitáią się/ záraz do Ráiu idą; one záś ták wiele iuż lat bywszy/ ieszcze z wilgotności obligácyi dosyć vczynienia wysuszyć się nie mogą: nie iedná podobno lámentuie z Oblubieńcem owym: Caput meum plenum est rore. Cant. 5.

Więc vważywszy iák wielkie przywileie y dáry Niebieskie z tym drogim Runem swoim Przenaśw: Pánná przyniosłá ludziom; powtorzmy z Nabożeństwem Rythm Kázimierzá S. Hæc Persona nobis dona contulit cælestia; á podziękowawszy kocháney Mátce/ że nas Niedzarzow nágich/ mizernych nie zápomniáłá y ták zacno opátrzyć Szátą Szkáplerzá S.; raczyłá nas ieszcze przez protekcyą y przyczynę swoię oney/ o ktorey Mędrzec: Stolam gloriæ indues eum. to iest Chwały Niebieskiey godnemi vczynić. Amen.

Nova bella, nova trophæa.

STROPHA 5 Lingva mea dic trophæa, Virginis puerperæ
Quæ inflictū maledictū Miro trāsfert germine. Pro Immaculata Conceptione B. M. V.
Moy ięzyku mow o szyku Y tryumfach tey Pánny
Ktora zmázy y vrázy Zniosłá przez płod nā dány.

Extollens vocem quædam mulier. *Luc.* 11.

A Z kądże to táka odwagá y śmiáłość tey Ewángeliczney Mátrony/ że podczás Kazánia Chrystusowego/ w tákim gminie ludzi rozmáitych y zacnych/ y owszem w obecności nieiáko cáłego Kośćiołá Kátholickiego przy Vroczystośći Niepokaláne go Poczęćia Przenaśw: Pánny ták śmiáło z głosem

ſwoim ożywa ſie. S. N. Extollens vocem. Głos nagły
y wrzaſkliwy/ albo bywa z przelęknienia/ álbo z boleści/ ále o-
ſobliwie z rádości; y ták widziemy/ że przy weſołych tryumfách
nie ſchodzi na wielkich okrzykách. Te Ceremonia záchowywáł
Eſther:4. no przy tryumfách zwyćieſkich w Rzymie; y owßem piſmo S.
ná tryumfie Mardocheußá w Zuzan Mieśćie o n ey wſpomina.
Tulit itaq; Aman ſtolam & equum, indutumq; Mardocheũ
in platea Civitatis, & impoſitum equo præcedebat atq; cla-
mabat. Wiec poniewaź tá Mátroná nie miáłá dziś wykrzy-
knienia tego przyczyny/ áni z okázyey boiáźni/ áni teß vtrapie-
nia iákiego; bydź muſi/ iż to z weſołośći duchá/ przy iákimſi
nowym wykrzykuie ſobie tryumfie. Ták ieſt N. S. przy świe-
ćie Niepokalánego Poczećia/ odpráwuie tryumf Przen: Pánná
nie zwyczáynego/ nigdy nieſłychánego zwyćieſtwá. Po nowey
Woynie/ nowe teß należa tryumfy. Czyni niezwyczáyna od-
Iud: 5. wage Iahel Mátroná/ kiedy vſpiwßy wprzod mlekiem Syſ re
Hetmáná/ w głowe iego gwoźć wbiwßy zábiia go y zwyćieża:
áż oto nowe tryumfálne iey pienia/ ſpiewa Prorokini Deborá:
Cecineruntq; Debora & Barac, nova bella elegit Dominus
Nax: Jáko tá Jáhel/ byłá figurá przenaśw: Pánny. Ergo Jabel
in Iud. MARIA præceſſit ænigma. ták też tá Woyná y chwalebne
zwyćieſtwo iey nád Syſárá/ figuruie nowa Woyne y zwyćieſtwo
nád grzechem y Czártem otrzymáne od Przenaśw: Pánny/ przy
Poczećiu Niepokalánym. Wiec y tryumf dziſieyßy/ nowa to
niezwyczáyna to rzecz. A poniewaß bez Woźnego álbo Ora-
torá ná tryumfach nie obeydzie ſie/ gdzieß go doſtániemy: Ex-
tollens vocem quædam mulier, iuż tey Mátrony pobożney
ná ten czás nie mamy. Wiec náſtepuie ná iey mieyſce Ko-
chánek MARYEY Káźimierz S. gotow y Woźnym bydź
opowiedáć te tryumfy MARYEY. Lingua mea dic tro-
phæa Virgini puerperæ. Przy ktorych ia słowách ſtánowßy/
reprezentowáć bede ten tryumf Niepokalánego Poczećia iey/ pod
pomienioná figurá Piſmá S. o Mężney Jáheli. Wprzod dá-
wßy náuke duchowna y ſpoſob; ktorym ná Woynie duchowney
z pokuſámi/ możemy ßczeſliwie tryumfowáć.

I. PARS Nic pewnieyßego/ że ná Woyne á ćießka/ bo z Kśiażetámi
Iob: 7. ćiemnośći/ y z pokuſámi ich rodzi ſie człowiek: Militia eſt

vita hominis ſuper terram. Ná tey Woynie nietylko odwá-
żnie/ ále y mądrze roſtropnie potykáć ſie potrzebá/ ieżeli zwy-
ćiężyć tryumfowáć chcemy. Fratres ſobrij eſtote & vigilate. 1. Petr. 5.
Więc wiele przeſtrog y ſpoſobow duchownych podáią Dokto-
rowie: miedzy innemi ná ten czas podoba mi ſie ſpoſob podo-
bny temu/ ktorym zwyćiężyłá pomieniona Jáhel Syſare. Dwie
rzeczy vważam w nim: *naprzod że tá* Matroná niezwyczaynie
zábiiá Nieprzyiaćielá; nie vćina mu głowy/ choć nie trudno o
Miecz było v boku iego/ iáko vczyniłá Judith Holoferneſo-
wi/ nie zábiiá kámieniem twárdym/ iáko zábiłá Abimelechá
pod pewną Wieżą iedná Matroná; ále zwyćięſtwo ſwoie od
ſámey poczyna głowy/ y owſzem od ſámego mozgu Syſáry/
ktory według niektorych Fizykow ieſt *primum vivens, & ulti-
mum moriens*, naprzod żyiący/ náoſtátku vmieráiący. Tulit
clavum tabernaculi aſſumens pariter & malleum: & ingreſ-
ſa abſcondité cum ſilentio, poſuit ſupra tempus capitis ejus
clavum percuſſumq́; malleo defixit in cerebrum uſq́; ad ter-
ram. *Wzięłá gwość Namiotu, biorąc zárázem y młot, y weſzłá
ſkryćie z milczeniem, położyłá ná ſkroniu głowy iego gwość, y v-
derzywſzy młotem vwiezłá w mozgu aż do ziemie.* S. N. Ná
zwyćiężenie pokus/ ten ieſt nowy y ſkuteczny ſpoſob/ do głowy
ſie mieć pokuſy: głowá pokuſy ieſt pierwſzy punkt/ y początek
pokuſy: náprzykład powſtáiące złe myśli. *S. Auguſtyn.* Quod
eſt caput ejus? initium malæ ſuggeſtionis. *Ktoraż ieſt głowá* in Pſ: 48.
iego? (to ieſt grzechu) początek pokuſy. Więc tu nowa ſztuká/ tu
nádzieiá ſzczeſliwego zwyćięſtwá nád pokuſą: ná tę głowę po-
tężnie nátrzeć/ w tym pierwſzym mężnie odrzućić ſie punkćie.
Tenże mowi: Quando incipit mala ſuggerere, tunc repel-
le; & tunc vitabis caput ejus. *Kiedy poczyna podawáć złe
do ſercá, w tenczas odpor daway, á ták vydzieſz głowy iego.* Sam
nieiáko P. BOG podáie ten ſpoſob pod Figurą. Kiedy chćiał
lud ſwoy z niewoli Fáráonowey wyprowádzić/ gdy rozmáite-
mi ſpoſobámi/ nie mogł zwyćiężyć vporu Fáráonowego prze- FIG:
ſzkadzáiącego temu/ choć ſtráſzne ná niego y ná cáły Egypt do-
puſzczał plagi/ ćiemności/ báki/ myſzy/ dyſzcze krwáwe; áż do-
piero kiedy cokolwiek pierworodnego było pozábiiał cudownie/
zwoiował záraz vpor Fáráonow. Z tego *Grzegorz S. Náziánz.*

in Nat. táke podáie náuke: Eodem modo dæmonibus animarum
Pas. nostrarum persecutoribus gravissima hæc pæna videtur,
cum in animo ab omni ostentatione alieno, primogenita
peccati *s.* prima vitij origo ac principium à vobis extingui-
tur. Jákoby chćiał rzec Doktor S. Rożni rożnych záżywáią
sposobow ná zwyćiężenie pokus/ y odstrászenie diabłá, iedni
iákoby muchámi/ pozbyć/ odstrászyć chcą pokusę; owi to / co
gdy ná nich złe myśli idą / to álbo śmieszne/ błażeńskie z po-
dziwieniem *gesta* czynią / kiwáią rękámi / niby to iáko muchy
iákie/ myśli złe rozgániáiąc/ álbo krzykáią/ pluią/ gebę krzywią/
álbo mruczą mowiąc: *Non concedo*, podź precz diable: iákoby
to w słowách / *w gestách dissensus voluntatis* nie pozwalánie ná
złe záwisło: tácy częstokroć niebespieczni bywáią; bo ná
czás te rzeczy rozrywáią duszę/ y przeszkodą bydź mogą woli *ad
dissensum*. Jnni száráńcą/ myszámi chcą zwyćiężyć pokusę; to
iest owi / ktorzy gdy pokusá nápádnie do innych zábaw odry-
wáią się/ áby o pokusie zápomnieć. Jnni krwáwym dyszczem/
to iest mortifikácyámi/ dyscyplinámi przećiwko pokusom wal-
czac: iesczeć te dwá sposoby nie są złe álbo nágánne; iednák
ten nayskutecznieyszy/ primogenita peccati extinguere: poczy-
náiącey pokusie ná sámym punkćie odpor dáć / żadnego w ser-
cu nie pozwaláiąc ná namnieyszy czás mieyscá. Dowod pra-
FIG: wdy tey / ná oney Oblubienicy / ktorey DUCh S. po zwyćię-
żonych pokusách wielki tryumf spráwił/ y owszem Koroną try-
Cant. 4. umfálną przyozdobił. Veni coronaberis de capite Amana,
de Vertice Seir. podź/ ukoronowána będźiesz z głowy Amá-
ná/ z wierzchołku Seir. Cudowna to iákaś Koroná z głow/
á iescze nieprzyiaćielskich: Wiem że Támerlánes wielkie Woy-
ská Nieprzyiaćielskie zniosszy/ ná pámiątkę y tryumf / kazał z
sámych trupich głow kilká Wież postáwić; álem tego nigdźie
nie czytał/ żeby z głow Nieprzyiaćielskich/ Koronę zwyćięzcom
dawáno/ iáką tu koronuią Oblubienicę Niebieską po zwyćięzo-
Ser: 29. nych pokusách: lecz *Gilbertus* przez to sámo tę Koronę cudowną
poczyta bydź Oblubienicy dána zá to/ iż ná pierwszym punkćie
pokusom wszelkim odpor dawáłá. Jure caput ipsum trium-
phans coronatur de capite, quia tentationum initium con-
terit, & tribulationum vehementiæ non cædit. Te práktyke zá-

ke záchowáli choć dobrze vſundowáni w Duchu Meżowie ść.
Zeßli ſie raz nabożni niektorzy towárzyße O. S. Fránćißká y Chron.
żądáli ſobie duchowna *queſtya*, o ſpoſobie ktorymby też kto przy- Min.
chodzace odganiał pokuſy y myſli złe; ieden powiedział: że ia EXEMP.
te myſli złe odganiam vważániem ſproſnośći grzechu; drugi
mowi: ia ná ten czás klekne ná Modlitwe o rátunek BOGA
proße; lecz B. Juniper rzekł: ia záraz ná poczatku pokuſy meż-
żnie ſtrzege ſercá mego/ y copredzey drzwi duchowne zámykam.
A tu ſie reflektuyćie owi świátowi Młodzieniaßkowie/ ba po-
dobno y ſtárzy/ ktorzy dáleko podleyßego duchá od tych Za-
konnikow doſkonáłych bywßy/ o ten pierwßy punkt pokus nie
dbaćie/ ále niewiedzieć w co dufáiac/ dáiećie rozßerzáć ſie my-
ſlom w ſercu ſwoim/ y owßem iákoby przez ſpáry ná to pátrzy-
ćie: wiedźćie o tym/ że ták nie wygraćie/ gdy ſie do głowy mieć
nie bedziećie; y owßem przegraćie/ bo gdy y ná ieden punkt/
mgnienie oká dobrowolnie zábáwićie ſie z vpodobániem w my-
ſli ßpetney: vmieraćie ná dußy/ śmiertelnie grzeßyćie. Pá-
mietayćie ná przykład Swietych Bożych/ ná náuke Páwłá S.
DEUS pacis conterat Satanam ſub pedibus veſtris velociter. Rom: 16.
*BOG pokoiu niech zetrze Szátána pod nogámi wáßemi iák nay-
predzey.* Pámietayćie ná poſpolite *Axioma*: Principiis obſta,
ſerò medicina paratur. *Poczatkom złego zábiegay, nierychłe
lekárſtwo nieſkuteczne.* Meżnie tylko ná głowe Smoká tego/
to ieſt poczatek pokuſy oſuń ſie/ á zprawdza ſie słowá: Reſiſti- Iacob. 4.
te diabolo, & fugiet à vobis. *Odpor dayćie diabłu, á vćiecze
od was. Wſpomina pow-tore* Piſmo S. drugi ſpoſob/ ktorym
Jáhel pokonáłá Syſáre. Aperuit vtrem lactis, & dedit ei
bibere. *Otworzyłá naczynie z mlekiem, y dáłá mu ſie nápić.*
Vważáia Tłumácze/ że to ſámo wielce pomogło do pokonánia
Syſáry; mleko álbowiem dla wrodzoney cnoty vſpiło Syſáre/
á tym poſtepkiem vłáćniłá ſobie droge do zábićia y zwyćiężenia
iego. J tu podáie ſie potrzebna náuká/ álbo ſpoſob ná otrzy-
mánie łátwieyße zwyćieſtwá nád przypadáiacemi pokuſámi;
to ieſt/ záraz *in puncto* ná poczatku/ otworzyć ſobie naczynie
z Mlekiem aperuit vtrem lactis. á coż to zá mleko? Mleko
ieſt *aliqua pars materiæ ſanguineæ*; to ieſt/ z ktorey Krew miá- FIG.
łá bydź: zátym nie wielko ma w rzeczy ſámey/ wyiawßy kolor

rozni-

różnice ode Krwi. Wiec Bok/ Rány JEZVSOWE mo-
go sie názwáć *vter lactis*, naczynia Mleká pełne. Jákże wielki
lubo ćiemny poetá wiekow nászych/ y Ozdoba Akádemiey Krá-
kowskiey *Ioseph. Biezan.* zá iedno ma Mleko/ y Krew JE-
in Cant. ZVSOWA. Lacte tuo lotum Divino Sanguine nempè.
5. v. 12. Præ cunctis Matrem. Wiec ábyś mogł tym łátwiey záraz
pokonáć odrzućić pokusy/ myśli złe ná poczatku/ masz dusze two-
ie/ myśl twoie obracáć *ad vtrem lactis*, to iest do Boku JE-
ZVSOWEGO/ przez wspominánie sobie Ran y bolow ie-
go. A czymże Oblubienicá Niebieska przećiwko tym poku-
som swoie posiláiá siły? tylko tym przesłodkim Mlekiem/ pá-
miatka Krwi y Ran JEZVSOWYCH. Columba mea
Cant. 2. in foraminibus petræ. *S. Gregor.* Per foramina petræ vul-
nera Pedum Christi in Cruce pendentis libenter intellexe-
rim; cavernam verò maceriæ, vulnus lateris. *Przez dziu-
ry w skále, rány w Nogách y w Rekách IEZVSA ná Krzyżu wi-
szacego rozumieć dobrze moge, á przez loch skryty, Ráne Boku ie-*
EXEMP. *go.* Czymże w podobnych okázyách y *Augustyn S.* vłacwiał
sobie trudnośći/ tylko tymże sposobem: Cùm me pulsat ali-
Manuc. qua turpis cogitatio, recurro ad vulnera Christi: cùm me
c. 22. deprimit caro, recordatione vulnerum Domini consurgo.
*Gdy ná mnie przychodzi iáka szpetna myśl, vćiekam sie do Ran
Chrystusowych: gdy mnie przemaga ćiáło, pokrzepiam sie wspomnie-
niem Ran Páńskich.* Jákże posłuchay tylko co do ćiebie Krew
JEZVSOWA przez iednego Asceta mowi: Quot plagæ,
tot linguæ; quot guttæ, tot verba; quot vulnera, tot ora;
quibus Dulcissime JESU animam meam rogas, vt ab hac
cogitatione, voluptate, illecebris &c: abstineam? ergo nè tàm
justam petitionem DEI mei repudiabo? plus quinque milli-
bus plagarum steterunt in Corpore tuo flagella pro volupta-
te mea, pro cogitatione mea: ergo nè lubet eo pretio vo-
luptatem mercari? *Wiele plag, tyle iezykow; wiele kropel krwi,
tyle słow, wiele Ran, tyle vst, ktoremi Nayslodszy JEZV prosisz
dusze moiey, áby od tey myśli, od tey roskoszy wstrzymałem sie:
iżali ták słuszna prośba twoia pogárdzić? wiecey niż pieć tyśiecy
Ran odebráleś ná ćiele twoim zá roskosz moie, zá myśl moie? iża-
li ták drogo roskosz te kupowáć słuszna.* Vpewniam ćie/ że gdy

szczerze

ſzczerze w ſercu twoim to rozbierzeſz/ uśpią/ uſkromią ſię pobu-rzone pożądliwości/pomieſzáne myśli twoie/ ſzczęſliwie *in puncto*, ná początku pokuſy otrzymaſz zwyćięſtwo.

Teraz że lepiey tryumfowi Przenaśw: Pánny przypátrzmy ſię/ ktory odpráwuie ná wzor mężney Jáhele przy Niepokalá-nym Poczęćiu ſwoim. Naprzod że iáko oná Jáhel / ták y Przenayśw: Pánná głowę Nieprzyiaćielá ſwego ſkruſzywſzy / przez pierworodną niewinność / zwyćięſtwo nigdy nieſłychá-ne otrzymuie/ według naydawnieyſzego proroctwá záraz przy ſtworzeniu świátá wydánego. Ipſa conteret caput tuum. Gen. 3.

Cáłego żyćia ludzkiego głowá może ſię názwáć punkt naypier-wſzy czáſu/ w ktorym P. BOG duſzę ludzką ſtwarza/ y z ćiá-łem w żywoćie Mátki iednoczy. Tá głowá/ to ieſt początek żyćia nas wſzyſtkich/ głowá to nieiáko Czártowſka/ bo záwo-iowána grzechem pierworodnym od niego; z tąd iáko od gło-wy wſzyſtko złe w człowieku poczyna ſię. Nova bella elegit Dominus. Jnni SS. Boży zwoiowáli Czártá / ále niżey głowy/ to ieſt w dálſzych punktách żyćia ſwego; ſámey Przen: Pánnie tryumf ná głowie Smoczey/ to ieſt w punkćie Poczę-ćia ſwego záchował BOG/ o ktorym záraz ná początku gene-álogiey Przenaśw: Pánny znáczyło ſię. Vważmy kogo ná początku geneálogiey Przenaśw: Pánny miánuie. Abraham genuit Iſaac, Iſaac genuit Jacob. Abráhám y Jákob czyli nie Wielcy Káwálerowie. Abráhám we trzyſtá ludźi tylko/ czterech Pogáńſkich Krolow z Woyſkiem ich znośi. Jákob tákże czyli nie mężnie idźie we dwá ſzyki przećiwko Ezaemu/ Gen. 13. czyli nie walecznie potykáiąc ſię z Anyołem / onego zwyćię-żá? áż mu ſię Anyoł prośi: Dimitte me. O Jzáákowych Gen. 32. wprawdzie Rycerſkich dźiełách nie czytamy/ ále znáć y ten Woiennik; kiedy Hetmáni y Xiążętá pográniczne prośili mu ſię: Sit juramentum inter nos, & ineamus fœdus, ut non facias nobis quidquam mali. Ale daymyſz Jzáákowi pokoy/ Gen. 26. á náwet y Abráhámowi. Jákobá tylko dwoie naychwalebniey-ſze dźiełá/ uważmy/ iáko to záraz znáczyły/ iż z plemienia te-go Pánná Przenaśw: miáłá niezwyczáyne w punkćie poczęćia FIG. ſwego nád Czártem otrzymáć zwyćięſtwo. Napzod pierwſze dźieło Káwálerſkie Jákobowe w żywoćie ieſzcze Mátki ſwo-

 iey;

iey: ten bliźniakiem bywszy z Brátem Ezaem/ Woyne wprzod
z nim domowa odpráwiwszy. Collidebantur in vtero ejus
Gen. 26. parvuli. Wychodźi ná świát z żywotá Mátki iákoby z try-
umfem/ sam wolny bedac/ prowádźi w rekách swoich pokoná-
l. 2. con. nego Brátá swego. Protinùs alter egrediens, plantam fra-
hær. cap. tris tenebat manu. *S. Ireneus* náucza; że spráwy Jákobo-
28. we pełne były táiemnic. Si quis actus, qui sunt Jacob addi-
scat; inveniet eos non inanes, sed plenos dispensationum.
de B. V. Wiec nád ta odwaga Jákobowa reflektuiac sie *Escobàr* upá-
l. 4. trzył figure zwyćiestwá Przenaśw: Panny/ odniesionego przy
swym Poczećiu. A to nieco informowány od *Ireneuśa S.*,
ktory dźiwuiac sie oney potyczce niezwyczáyney bliźniat/ mo-
wi: Jacob supplantator tenens sed qui non tenetur, ligās
pedes, sed qui non ligatur, luctans & vincens, tenens in
manu calcaneum adversarij, id est victoriam. Wiec y po-
mieniony Author/ do Przenáśw: Pánny to áppliкuiac/ mowi:
An non MARIAM præsignavit? tenebat illa Serpentis Ca-
put, sed non tenebatur è planta, frangens caput, non illi-
gatis pedibus luctans & vincens. *Czyli ten Iákob nie wy-
rażał zwyćiestwá N. MARYEY? trzymáłá oná Weżá zá Głowe,
ále sámá namniey nie tkniona, skruszyłá głowe, wolne máiac człon-*
Gen. 32. *ki swoie potykáiac sie y zwyciężáiac.* Drugie zwyćiestwo Jáko-
bowe nád Anyołem/ z ktorym cáła noc pásuiac sie przywiodł
do tego/ że mu sie Anyoł prosi: Dimitte me, jam enim ascē-
FIG. dit aurora: á komuż to zwyćiestwo przypisáć? nie ták bárdzo
przypisuymy go Jákobowi/ bo nieco okáliczony. Tetigit ner-
vum femoris ejus, & statim emarcuit. bárdźiey to tu Ju-
trzenki wschodzacey bał sie ten Pásownik; jam enim ascen-
dit aurora. Jutrzenka ta powstáiaca/ názywáia Przenayśw:
Cant. 6. Pánne/ osobliwie poczynáiaca sie w Żywoćie Anny S. naprzod
sámi Anyołowie: Quæ est ista quæ progrediatur quasi au-
rora consurgens. *Ktora to iest, co postepuie iáko Iutrzenká po-
wstáiaca?* *S. Bonavent.* Aurora nostra MARIA nobis est.
Spec. c. 9. A naywyráźniey *S. Birgitta.* O quàm clarè enituit in An-
in Revel. næ Utero Aurora consurgens, quando in ea MARIÆ cor-
de Virg. pusculum per adventum animæ vivificatum fuit; cujus or-
excel. c. tum videre, Angeli & homines tanto desiderio desiderabāt.
11. *O iák*

O iák iáſno záświećiłá w Zywoćie Anny S. powſtáiaca Iutrzenká, kiedy w nim ćiałeczko MARYEY przez ziednoczenie duſſe ożywione zoſtáło, ktorey wſchod obaczyć, y Aniołowie y ludzie teſkliwie prágneli. Tey to tedy Jutrzenki lękał ſię ow pásownik Jákobow: okáliczył Jákobá; ále tu y oczu nie śmiał pokázáć / vćieka iáko zwyćiężony ledwo co pokázuie ſię Jutrzenká tá / to ieſt poczyna ſię Przenayśw: Pánná. *S. Bonáwentura.* Certe adveniente Aurora MARIA pacificati ſunt Angelus atq; homo. *Záprawde ná weśćie Iutrzenki MARYEY, zgodá ſtáneła miedzy ludźmi y Anyołámi.* A z tego ſámego wielki árgument Niepokalánego iey Poczęćia bierze ćiemny Poetá. S.Bonav. ibidem. in Cāt,6.

Lucifugis aurora poli ceu ceſſat ab vmbris
Virgine ſic minus eſt, quidquid in Orbe nitet.

Winſżuie nowey tey wygráney / nowego tryumfu tego Przenáyśw: Pánnie cáły Kośćioł S. odpráwuiąc Niepokaláne Poczęćie iey / weſoło ſpiewáiąc we Mſſy S. Mellifui facti ſunt Cæli, dùm Manu Domini fabricata es Mater tanti DEI: *Miodopłynne ſtáły ſię niebioſá, gdy Ręką Páńſką vczyniona ieſteś Mátką ták wielkiego BOGA?* Winſżuią y przyznáią to iey Apoſtołowie SS. Wielki y pobożny Mąż *B. Amadæus* Zakonu Náſſego / (iáko piſſe *Eſcobar*) w Rewelácyách ſwoich / wypiſuie Kazánia álbo Pánegyriki / ktore ná pogrzebie pánny Przen: zgromádzeni cudownie Apoſtołowie SS. mieli / miedzy innemi wypiſuie iáko niektorzy swoiey czynili powinſżowánie Przenaś: Pánnie zwyćięſtwá nád pierworodnym grzechem / oſobliwie Andrzeiá S. ták mowiącego: Totum genus humanum damnatum erat, totum perierat, totum hæreditate privatum erat. ſola tu ab vniverſali omnium damnatione præſervata fuiſti; non ergo tu mortua in Adam fuiſti. *Wſſyſtek narod ludzki potępiony był, wſſyſtek był zginął dziedzictwo vtráćił; ſámá ty od poſpolitego potępienia záchowána byłaś; więc nie vmorżona zoſtáłáś w Adámie.* Mátheuſz S. toż w Orácyey ſwoiey czyni. Nivei candoris es, ô MARIA Immaculata, ſcirpus es nodo carens. *Czyſta ták śnieg ieſteś o MARYA Niepokalána, drzewko ieſteś bez ſęku.* Toſz czynią y ſtárzy przed tyſiącem lat / y więcey Doktorowie *Theophanes Græ-* l. 4. c. 1. in Matt.

cus imieniem wſzyſtkiego ſtworzenia/ tego zwyćieſtwá win-
Hymn, ſzuie przenaśw: Pánnie. Tibi omnis creatura clamat ô DEI
de Ann: Nympha! tu enim ſola Mater Filii; præelecta es immacu-
lata. Ave immaculatiſſima, ave receptaculum DEI, Adæ re-
novatio, Evæ reparatio. *Tobie wſzyſtko ſtworzenie wykrzyku-
ie o Boża Oblubienico; ty bowiem ſamá Mátká Syná, wybráná
ieſteś niepokalána. Witay Nayniepokaláńſza, witay przybytku Bo-
ży, odnowienie Adamá, naprawo Ewy.* Potwierdza tego y
ſam P. BOG wielo niezwyczáynych Cudow. Jedno wſpo-
Miech. l, mnie. *Miechowita, Rivaldus, Haſſia* piſzą. że Roku 1361.
4. c, 26. w Krákowie ieden Kaznodzieiá imieniem páwel/ ná Kazá-
niu mowiac przeciwko Niepokalánemu Poczećiu Panny przen:
EXEMP. padł y vmárł. Coś podobnego około Roku 1675. w Lublinie
pámiętam ſtáło ſie z iednym choć pobożnym Káznodzieiá;
ktory podrzucony iákiś w Rzymie/ y tu przyſłány Dekret zá-
kázuiacy Godzinek zwyczáynych Polakom o Niepokalánym
Poczećiu/ publikował z Ambony: O co wielki rozruch żárli-
wi o honor przenaśw: Pánny Polacy ná Seymie vczynili/ kto-
ry ſie w Grodnie odpráwował. Ten zás Káznodzieiá iáko
pobożny potym lepiey informowány/ lubo rewokował to/ ie-
dnák prętko niespodziewána śmierćia vmárł. Jnáczey tego
tłumáczyć nie możemy/ tylko że temi Cudámi Pan BOG
chćiał vtwierdzić nas; iż Przenaś: Pánná iáko druga mężna
Jáhel/ łeb Syſárze piekielnemu przebiłá/ przez to że w pier-
wſzym punkćie żyćia ſwego czyſto od pierworodnego zoſtáłá
grzechu. *Druga okoliczność* zwyćieſtwá przez Jáhel otrzymá-
nego/ to ieſt: że mlekiem vſpionego wprzod zabiłá Syſáre/
pokázuie ſie przy tym Przenayśw: Pánny zwyćieſtwo. Toć
to/ to Mleko nayſtuteczniey dopomogło Przenayśw: Pánnie
do pomienionego zwyćieſtwá nád Czártem y pierworodnym
grzechem. Mleko/ ieſt to znák Máćierzyńſtwá; Przenaśw:
Pánná poczynáiaca ſie dziś/ tá to ieſt/ o ktorey wykrzyknie
Mátroná pobożna: Beata Ubera quæ ſuxiſti. y Kośćioł S.
Beata Ubera quæ lactaverunt Chriſtum Dominum. *Błogo-
słáwione Pierśi, ktore karmiły Chryſtuſá Páná.* Względem
tedy tego ſamego/ naybárdziey zoſtáie wolna przy Poczećiu od
grzechu pierworodnego/ iż Mátka Synowi Bożemu náznáczo-
na

ná byłá; gdyß ſkutek naydoſkonalßy Mleki y Krwi tego Syná/ nikomu naprzod nie należał/ iáko ſamey tey ktora Mátká/ Karmićielká iego bydź miáłá. Tego poſtrzegł Kázimierz S. w teyże Prozie/ gdy ták śpiewa: Quæ inflictum maledictum miro transfert germine. Przyrownywáią tám oczy Oblubienicá/ do gołębice w Mleku wybieloney: Oculi ejus ſicut columbæ, quæ lacte ſunt lotæ. Cudowna iákaś łáźnia. Cant: 5. E1G:
Czytamy w Hiſtoryách o rozmáitych łáźniách/ iáko to w roſie Niebieſkiey/ w Winie/ w drogich innych liquorách; lecz w Mleku/coś to nowego ále do rzeczy moiey to ſłuży. przez to oko Oblubienicá Niebieſkiego/ rozumieć ſię może Przenaś: Pánná wßák ią też *Richardus à S. Laurent.* názywa/ Oculus Providentiæ Divinæ. *Okiem Opátrznośći Boſkiey.* Więc o Pánnie Nayświętßey y owßem o Niepokalánym iey Poczęćiu/ o bielßey nád Mleko przy ſtworzeniu ſwoim Dußy iey tu ieſt mowá; y oraz pokázuie ſię/ że dla Mleká/ ktorym miáłá karmić Syná Bożego/ dla Máćierzyńſtwá przyßłego obroniona byłá od pierworodnego grzechu: to ſámo zá niepochybną przynamniey *ex congruo & condecenti* conſequencyą poſpolićie máią wzięći: Mater DEI ergo ſine originali. Że Mátka Boża/ toć bez grzechu pierworodnego: ták ná to pißąc *Biezanow:* mowi:

Lacte tuam lotam, Divino Sanguine nempe
Præ cunctis Matrem, fas erat eſſe tuam.
Virgineo fueras quoniam tu lacte cibatus;
Quidni hæc lacte tuo, lota columba fuit.

Nie z inney naprzod przyczyny dochodzi Niepokalánego Poczęćia Przenaświętßey Pánny/ *Auguſtyn Swiety* tylko z pomienioney/ to ieſt Máćierzyńſtwá iey. Inde ſcimus quod ei plus gratiæ collatum fuerit ad vincendum ex omni parte peccatum quòd concipere & parere meruit eum, quem conſtat nullum habuiſſe peccatum. I owßem gdyby miáłá bydź Przenaświętßa pánná pierworodnym zwyćiężona grzechem/ áni oná Mátka Synowi Bożemu áni on Synem iey nie mogłby ſię był ſtáć. Sámego to *S. Thomaßá* Doktorá Anielſkiego poniekąd dyſkurs/ ktory ták mowi: In- Lib: de nat: & gra.

ad Cap. 14. Ioan. ſect. 8. Chriſto nullum peccatum erat, nec ſecundùm animam, nec ſecundùm corpus: quia ex Virgine abſq; originali peccato, de SPIRITU S. conceptus. *W Chryſtuſie żadnego nie było grzechu, áni według ćiáłá, áni według duſze, bo z Panny bez pierworodnego grzechu z DUCHA S. poczęty był.* Wiec kazdy przypátrzywſzy ſie tym rzeczom/ izali nie przyzna że Nova bella elegit Dominus, gdy iáko nád Cyſárá iákim/ nád pierworodnym grzechem pozwala nigdy nieſłychánego ná świećie zwyćieſtwá Niepokaláney Mátce ſwey przy Poczećiu. Lingua mea dic trophæa. Wiec tego powinſzowawſzy tryumfu nowego Pánnie Przenaśw: prośmy Tryumfátorki tey / áby oná y nam vprośić raczyłá ſkuteczne rátunki do zwyćiężenia złego y pokus/ oſobliwie in puncto primo ná początku: áby ták po potyczkách náſzych/ zá pomocą iey/ mogliśmy doſtáć w Niebie zwyćieſkiey Korony. Amen.

Thronus Reginæ miſericordiæ.

Pro Nativitate B. M. V.

STROPHA 6

Sine fine dic Reginæ Mundi, laudum cantica:
Ejus bona, ſemper ſona Semper illa prædica.

Bez przeſtánia czyń ſpiewánia Sławiąc świátá Krolową
Tey przymioty, łáski, cnoty, Szánuy myślą y mową.

De qua natus eſt IESVS. *Math:* 1.

MAia to dni Národzenia znákomitych ludzi/ że te weſołymi hymnámi / ſpiewániámi oſobliwie przyozdobione bywáią. Rodzi ſie ná świát BOG w ćiele ludzkim/ áż Angelſka Kápellá: Facta eſt cum Angelo multitudo militiæ cæleſtis dicentium: Gloria in excelſis DEO.

Pruſzcz. Rodzi ſie *Kunegundá S.* áż ſámá śpiewa Ave Regina. Dziś rodzi ſie przenaśw: Pánná/ áże widzę/ y tu nie bez Spiewákow. Oprocz tego iáko *Theat:Vit:Hum:* piſze/ że nád Domkiem Loretáńſkim w dzień Národzenia Pánny przenaśw: ſłycháwáno przez wiele lat Muzyke Anyelſka w wielkiey świátłośći; o to Wielki Kochánek lubo Krolewicz iáko drugi Dawid przed Arką Páńſką ſtawa z Kápellą ſwoią nabożną/ z ſwoiey wolá-

ſney

ſney Kompoſytury ſpiewa; y ſpiewáć duſzy każe: Sine fine dic Reginæ mundi laudum cantica. A záraz dochodzę z tego/ że to Národzenie bydź muśi nie poſpolite/ ále iákies Monárchini y Krolowey/ iákoż ták ieſt/ rodzi ſię Przenaśw: Pánná iáko Krolowa: y to vważał znáć Káźimierz S. gdy mowi: Sine fine dic Reginæ. Ale ponieważ przenaśw: Pánná wieloráka Krolowa zowie ſię; Krolowá Anyołow/ Prorokow Apoſtołow/ &c. przyznáię że to iey záwſze ſłuży; lecz vważam że iey naybárdziey ſłuży przy Národzeniu iey/ iż ſię rodzi Regina miſericordiæ. *Krolowa miłośierdzia.* I owſzem powiem więcey: dziś niezwyczáynym ſpoſobem/ Kolebeczká iey ſtálá ſię iey Thronem Krolewſkim/ Pieluſzki iey Purpurą/ dziś odpráwuie nieiáko Koronácyą ná Kroleſtwo miłośierdzia/ ná ktorym iáko ná fundámenćie/ wſzyſtkie ſwoie Kroleſtwo y pánowánia ná Niebie y ná Ziemi gruntuie. O czym mowić bedę; wprzod dawſzy náukę/ ná czym też Páńſtwá/ Dzierżáwy/ ſubſtáncye Páńſkie gruntowáć ſię máią; álbo co one naybárdziey o ruinę przyprawia.

Niedzy Polityckámi powieniony pytánie czymby Páńſtwá II. PARS ſtały/ podobnoby rozmáite odpowiedzi miáło/ ále nie do vkontentowánia zupełnego? Odpowiedziałby ieden: że ſtoią Páńſtwá dobremi Konſiliarzámi/ co ſię to rozumieią dobrze *in ratione ſtatûs*, y nią ſię y Páná kierują: ále zgubáć to rácżey tacy Konſiliarze. *Cockier* mowi: Quid memorem clades? ſtragibus diſcere poſſumus D. DEUM acriter punire humanæ prudentiæ fiduciam, ſive vt nunc loquuntur rationem ſtatûs. *Nie wſpominam zgub? ſame ruiny Páńſtw náucżyć nas mogą że P. BOG ſurowie karze vfność w świeckiey mądrośći, ábo iáko teraz mowią Rationem ſtatûs, Dworſkie principia.* Inny odpowie: Że ſtoi Pánem mądrym y bitnym: ále y tákich wiele poginęło. Inny rzecze: że zgodą Páńſtwá ſtoią; Concordiâ res parvæ creſcunt. Prawdá: ále y tá cżęſto vkrywa coś złego/ pod poſtáćią piękną/ y zgubę przynośi. Convenerunt in vnum adverſùs Dominum, & adverſùs Chriſtum ejus. *Zeſzłe ſię weſpoł náprzećiw Pánu y náprzećiwko Chryſtuſowi iego.* áż záraz ruiná. Dirumpamus vincula eorum. *Rozerwiymy zwiąſki ich.* Więc Duchownych ſię pytam: Co

Cõment. in Lipſ. l. 2. c. 22.

Pſal. 2.

Pán-

Páństwá gruntuie? zgodnie odpowiádáia: Iż Nabożeństwo;
boiaźń Boża w Pánách y Senatorách. Dla tegoć Dawid S.
zá Krolow P. BOGA prosząc/ od tego/ iáko fundámentu
Psal. 71. poczyna: DEUS judicium tuum Regi da: & justitiam tuam
Filio Regis. *BOZE rozsadek day Krolowi twemu, á spráwiedliwość twoie Krolewiczowi.* Z tąd wszystko dobre y pokoy
obiecuie Páństwu: Suscipiant montes pacem populo. *Przyimicie gory pokoy, dla pospolstwá.* Teyże opiniey byli choć ná
ten czas Pogánie Indyiscy ludzie w Mexyku: (gdy tám náśi Bráćia Reformáći ná opowiedánie Wiáry S. przybyli)
P. Marianus in Chron. Refor. l. 3. HIST: ći z wiela Ceremoniy koronowáli Nowego Krolá; miedzy
innemi: sadzáli go ná Oltarzu obnażonego/ potym ná głowie
iego kłádli płaszcz trupiemi pomálowány głowámi/ drugi
náń czarny/ á trzeći Niebieskiey máśći. To wszytko znáczyło/ iáko nowego Krolá páństwo fundowáć chćieli ná
boiáźni śmierći/ ná Nabożeństwie/ ktore kolor Niebieski
wyrażał: y rzecz prawdziwa/ że to naybárdziey vtwierdza
Páństwá: á przećiwnym sposobem/ gdy w Krolách/ Pánách/ boiáźni Boskiey niemász/ ále beśpiecznie wszelkie práwá gwałca sie ták pokatnie/ iáko iáwnie iuż Páństwu tákiemu prętka nástepuie ruiná. Jednák y tu ieszcze nie ostátnia resolucya trudnośći záłożoney: á czy máłosz było tákich Krolow y Pánow/ ktorzy boiaźń Boską z sercá wyrzućiwszy/ rozmáitemi ták iáwnemi/ iák táiemnemi grzechámi
s pogorszeniem poddáństwá swego/ obrażáli BOGA; á przećie P. BOG ná Páństwá ich/ przynamniey zá żywotá ostátniey ruiny nie przepuszczał/ Korony im Krolewskiey z
głowy nie ztracał. Ná Krolestwie Izráelskim probá: zgrzeszył Saul nieposłuszeństwem/ nienawiśćia/ zaboystwem niewinnych Kapłánow; ztracono wprawdzie Korone z iego głowy/ poszłá do innego/ ále przećie Izráelskie Krolestwo nie
1. Reg. 22.
zginęło/ lepszemu sie dostawszy w rzady/ ieszcze zákwitnęło
2. Reg. 12. lepiey w sławe y w bogáctwá. Zgrzeszył Dawid cudzołostwem
z zgorszeniem poddánych/ zábićiem Vryaszá; vkaráno grzech
iego powietrzem/ prześládowániem od własnych dzieći/ ále
przećie nie poszło w ruine Krolestwo; zostáwił niezmierne
bogactwá Synowi ná budynek Kośćiołá Bożego; náwet
ktorysz

ktoryſz może bydź ćieżſzy grzech iáko Bogiem ſie czynić / y
ſobie cześć Boſka pod gárłem kazáć wyrzadzáć; popełniá-
te zbrodnia Krol Nábuchodonozor / kiedy odlaney Státuy Dan: 3.
ſwoiey ze złotá / cześć Boſka oddawáć kaze: ieſzcze mu to
P. BOG ſćierpiał nieiáko / ieſzcze go Piſmo S. Krolem-
zowie: Præcepitq; Rex Nabuchodonozor. Wiec miedzy
wſzyſtkiemi grzechámi Páńſkiemi ktore oſtátnia ruine przy-
noſzą y káre od BOGA ná Páńſtwá y dobrá ich; muśi
bydź ktoryś oſobliwy / dla ktorego nagła przychodzi ruiná?
ieſt S. N. á ten nie inny / tylko immiſericordia & oppreſ-
ſio pauperum. *Vćiemiężenie poſpolſtwá*, lub to przez iáwne
wydzierſtwo álbo dopuſzczenie iego / ktore przez niekárność /
á BOŻE day żeby nie przez roſkazánie dzieie ſie od Dwor-
ſkich álbo Woyſkowych: lub przez ćieſzkie y częſte podatki /
ktore więcey obracáią ſie ná prywatne oſoby / niż ná te / co
bronią krwią ſwoią Rzeczyp:; lubo / innemi tákiemi wymy-
ślnemi ſpoſobámi dzieią ſie; przez co vbodzy poddáni / nietylko
ná ſubſtāciey / nietylko ná zdrowiu / od fráſūku / od głodu / od ćieſz-
kiego wyrobku / żeby ná wſzytko wyſtárczyć / dzieći / Zone odźiać /
pożywić / y dla zdziercy ná zbytki iego naywięcey zoſtáwić;
giną: ále co nayboleśnieyſza giną y ná duſzy / gdy z deſpe-
rácyey nie mogąc ſobie porádźić bluźnią BOGA / klną ſie-
bie y dziatki ſwoie: dla czego ſłuſznie powiedział Medrzec
o wſzyſtkich Wydzierc ách / że y ſubſtáncyą y oraz duſze v-
bogim ludziom wydzieráią / do tákich grzechow będąc im
gwałtowną okázyą: Animas poſſidentium rapiunt. Ten- Prov: 1.
ći to ieſt grzech / ktory nád inne prędzey káry Boſkiey wo-
ła / y nie tylko Krolow / Pánow ruinuie / ále cáłe Krole-
ſtwá wniwecz obraca. Stało Kroleſtwo Izráelſkie / choć
Saul łádáco / choć Dawid do czáſu Cudzołożnik / pogorſzá- EXEMP.
iacy życiem poddánych / choć Sálomon roſpuſtnego życia /
bá choć bałwánom Kośćioły ſtáwiá. Aż potym Sálomon /
choć miał ták wiele złotá / ſrebrá. Fecit vt tanta eſſet a- 3.Reg:10.
bundantia argenti in Jeruſalem, quanta & lapidum. gdy
dla zbytkow / y Dworu wielkiego / dla Zon / y nałożnic nie
ſtawáło tego wſzyſtkiego / ćieſzkiemi pocżał podatkámi lud trá-
pić: iáko po śmierći wymawiáią Synowi iego Roboámo-

wſ: Pater tuus duriſſimum nobis jugum impoſuit; tu itaq;
3.Reg:12. nunc imminue paululum. Ná co *Cornel: à Lap:* Salomon
ad ſuam & mille vxorum magnificentiam in veſtitu, men-
ſa, famulis ſuſtentandam, immania populo impoſuerat tri-
buta. *Salomon dla ſwey y tyśiąc Zon ſwoich wſpániáłosci w
Szátách, w iedzeniu, ſługách &c: nieznośne podatki włożył ná po-
ſpolſtwo.* Náſtępuie po nim Syn / proßo mu ſie poddáni;
on zápomniawßy miłośierdzia/ ießcze przyczynia z furyą poda-
tkow: Pater meus poſuit ſuper vos jugum grave, ego autem
addam ſuper jugum veſtrum. Coż potym ſtáło ſie? nie tyl-
ko ſámi Korone tráca/ ále cále Krolestwo w ruine idzie / w
rozerwánie/ powiedziano Salomonowi: Scindam Regnum
de manu Salomonis, potym Synowi iego dla podobnych ze
zdzierſtw ludzkich/ mniey ſie ießcze doſtáło; náſtępuią inſi po
nich tákże ćießcy niemiłośierni; przyßło ná to / że wßyſtko
Krolestwo Izráelſkie dáne ná rábunek Narodow rozmáitych/
á nawet y Imie ginie Krolestwá ſławnego. Te miedzy in-
Iſai: c. 3. nemi zguby Krolestwá tego dáie przyczyne P. BOG przez
vſtá Izáiaßá/ gdzie oſtátnią ruine páńſtwá Izráelſkiego prze-
powiedziawßy/ ták dáley mowi: Populum meum exactores
ſui ſpoliaverunt, & mulieres dominatæ ſunt. *Lud moy po-
borcy, wydziercy złupili, y niewiáſty pánowáły mu.* y toć drugie
licho/ dla ſwywoli/ zbytkow ſákcyi ſwoich/ zguba Krolestwá
miánuie P. BOG; ále naprzod kłádzie oppreſſyą/ zdzierſtwo
pod pokrywká Podatkow. Populum meum ſpoliaverunt.
O zgubie znowu Krolestwá Nabuchodonozorowego mowiąc/
Orat: 4. lubo ćiężße inne grzechy miał y ten Krol / przećieß *Theodor.*
apud Nax niemiłośierdziu nád poddánemi y ſrogiemu zdzierſtwu przypi-
in Iud: 1. ſuie: In ſubditos ſuos ferinâ mente & animo fuerat, me-
rito etiam ferinâ & agreſti vitâ juſtiſſimè damnatus fuit.
*Ná poddánych ſwoich ſerce miał beſtyálſkie, więc ſłußnie dzikiey
beſtyey poſtáćią vkarány ieſt.* Przydáie *Naxera.* Quem infla-
tiſſima throno non mulctavit ſuperbia, cruenta throno ju-
re privavit ſævitia. *Ktorego zbyt nádęta pychá z Krolestwá nie
zrzućiłá, tego krwáwe okrućieńſtwo Páńſtwá pozbáwiło.* Słu-
chaycie tego naßego wieku PP. Polacy: gubićie álbo iuż zgu-
biliśćie Oyczyzne ták ſławną v Narodow / teraz iedno *ludi-*

brium,

brium, kilká czy kilkánaśćie tyśiecy przyćiągła drogá od Morzá y głodnym Kráiem znużionego Woyſká/ poßło ták licznym Woyſkom náßym w oko/ ledwie poyrzeć ná ſie náßym dáli/ wßytkie kąty Polſkie/ zbiory Stárożytnych Domow/ bez wßelkiego odporu ſplondrowáli. A czemu? rzeczećie: kárá to Boża/ prawdá: ále pytaymy zá co? ieſt ći tego co niemiárá/ co gniew Boży ná Polſke záćiągnelo: ále nie báwiąc/ kłáde zá pryncipalá oppreſſyą vbogich ludzi. O do iákiego iuż tyráńſtwá práwie przyßło było/ v niektorych bezbożnych Pánow/ ktorzy w poddáńſtwách ſwoich co wiedzieć iákie nie wynaydowáli ſpoſoby/ zbieránia pieniedzy z Poddánych ſwoich: wymyſláli ſkłádki ná Ráytárá/ ná Chrzćiny/ ná Poſági/ ná wypráwe Seymowa/ ná poſpolite rußenie. Wiem iednego ktory ná Jubileuß Wielki do Krákowá iádąc/ tymfy ſobie ſkłádáć/ podobno ná iálmużne dla vbogich/ kury/ owſy/ Poddánym zwozić kazał. Minę nárzucánia zbożámi/ iárzynámi/ trunkámi/ ſuche piwo: to ieſt/ gdy woli zápłáćić Kárczmarz beczke choć iey nie weźmie/ niżeli ßynku ſie podiąć dla ćiężkiey aggráwácyi. Przyłożćie do tego vchwały podatkow: gánić nie moge podatkow/ gdy tego dobro poſpolite wyćiąga/ quod eſt Cæſaris, Cæſari. Wiem że Chryſtus náuczył; ále gánie to/ gdy tákie vchwaláćie podatki/ do ktorych ſámi nie przyłożyćie ſie/ pod pretextem żeśmy libera capita, bronięmy inßych; á gdy do czego przyßło/ toćie tych/ ktorzy ták wiele lat *in ſpem ſecuritatis* podatkowáli/ zoſtáwili *in rapinam*: gánie gdy pod pretextem vſługi iákiey Woiewodztwu/ podatki ná Zołnierzá złożone/ ná lárgicye miedzy ſie dzieličie/ rozrywaćie krwáwą prace ludzką; zá tráktáment PP. Poborcow/ Szeleznikow &c. ná defálki pozwaláćie nie ſłußne: rozumieliśćie że tym ſpoſobem vtrzymaćie Oyczyzne y ſubſtáncye wáße: otoß máćie teraz ná co to wyßło. Zá to to/ ći zdziercy/ tyráni nád Poddánemi ták znáczne ſubſtáncyi ſwych y Stározytnych zbiorow zrábowánie ponieſli, zá to P. BOG táką ruinę y ſromotę ná Oyczyzne náße przepuśćił: ná tych fundámentách trzymáć iężeli ſie bedzie/ do oſtátká nie pochybnie obálić ſie/ y zginąć muśi Krolestwo náße. *Theophanes* piße/ iż *Theodorus* Papież bądąc v grobow ss. Apoſtołow/ gdy trzebá było koniecznie HIST. in vita ejus T. 2.

cznie wyklął nagle Heretykow bluźnieccych Nayświetszy SAKRAMENT, ná podpisánie klatwy nie było kálámarzá ná doiedziu; więc zmaczał pioro w Kielichu konsekrowánym, we Krwi JEZVSOWEY, Krew oná wzieta w pioro w inkaust cudownie obrociłá sie. Coż iest wyćiśniona od poddánego robociżná, dawká, kontrybucya: Co są pobory, podymne, szelężne, pogłowne? zwłaszczá gdy to poydzie do Kielichá, á racżey kieliszká, to iest gdy vchwala go, żeby Pánowie Wybiercy, Arendarze, mieli z czego pożywić sie, y częstowáć innych Bráci; tylko Krew P. JEZVSOWA, bo krwáwa praca vbogich ludzi Krwią JEZVSOWA odkupionych: á ktoż wie czy Naywyższy Biskup y Sprawiedliwy Chrystus, nie zmaczał iuż piorá w tey Krwi krzywd ludzkich, y ostátniego iáko czarnym átrámentem, ná zgubę Krolestwá nászego nie podpisał Dekretu. Więc koniecznie sfolgowáć tu potrzebá Poddanym w podatkách, robociźnie etc. bo samo miłosierdzie y dysztecya nád poddánymi iest, naylepszym fundámentem do vtrzymánia Páństw, dzierżaw y substáncyey własney, á gdy wy vbogim sfolguiećie, sfolguie y P. BOG karánia swego nád wámi.

II. PARS Widzę ia że przy Národzeniu swoim Przenaśw: Pánná rożnym sposobem Páństwá Krolestwá swego, ná ktore *intronizuie* sie, zákłada fundámentá. Naprzod iásna rzecz, że rodzi sie ná świat doskonáła Krolowa, Tron iey Kolebeczká, HIST: Koroná, Purpurá, Powoyniki. Pisza Historye, że gdy nieiáki *Servius Tullius* nowo vrodzony, ieszcze w Kolebce leżał, widziáno głowę iego otoczona świátłośćia, iákoby vkoronowána: Coś podobnego y owszem osobliwszego widzę przy Národzeniu Panny przenaśw: to iest, Koronę Krolewską ná głowie iey: Mátki to Bozey osobliwy przywiley, rodzić sie z Koroną; może kto (według świátá mowiac) rodzić sie Krolem, Cesarzem, Pánem, gdy w tákiey liniey rodzi sie, w ktorey Páństwo *per successionem* idzie: w samey iednák rzeczy żaden nie vrodził sie Krolem, Pánem, y owszem vrodził sie niewolnikiem Czártowskim, dla pierworodnego grzechu, wszelkim mizeryom podległym, ták iáko y dziećie nayuboższego Wieśniaká. Sámego to Chrystusá Páná przywiley, że sie prawdziwie Krolem

rodzi: vbi est qui natus est Rex Judeorum; ktorega tez v- Matt: 2.
dzielił Mátce przenaświetszey. DVCH S. każe sám ná-
Wschodzie sámym świátłá iákiegoś / P. BOGV osobliwą Sap: 16.
cześć / y podziekowánie oddawáć. Oportet ad ortum lucis
adorare te. *Potrzebá ábyś ná wschodzie świátłá pokłon czynił.* FIG.
Podobne náukę tu dáie owym Krukom nocnym / ktorzy y
w Rzymie podczás *Seneki*, nietylko teraz v nas w Polszcze-
znáydowali się / ktorych wysłuchawszy wydał *Seneká*: Lucet, Ep: 123.
tempus est Somni: quies est, nunc exerceamur; nunc geste-
mur, nunc prandeamus: jam lux propiùs accedit, tempus
est cænæ: non oportet id agere quod populus; res sordi-
da est, tritâ & vulgari viâ vivere. *Dzień, to teraz spáć czás:
noc to teraz chodźmy; przeiezdzaymy się, obiáduymy: iuż dzień
nie dáleko, czás do wieczerzy: Nie trzebá nam tak postepowáć
sobie, iáko pospolici ludzie postepuią, iest to plugáwa rzecz żyć
ták iáko pospolićie drudzy żyią.* A o Mszy S. o Kazániu / o
Paćierzu ani wzmiánki? nie dziw / bo pogánin o Pogáninach
nápisał; ále ia zá Chrześćiáńskich Polytykow odpowiádam y
przydáie. Meridies jam est, hora vna post transijt: iuż po
południu podźmy / niech gotuią do Mszy / wołáć X. Kápellána /
ktory zeckniawszy sobie / gniewa się / łáie / álbo iuż popłukał gár-
tá. Wiec tá exhortácya Medrcá: Oportet ad ortum lu-
cis adorare te, do rannego Nabożeństwá wielce widze po-
trzebna by byłá. Lecz *Richard.* przez te wschodzące świátło lib: 7. de
rozumie / wschod Národzenia pánny Przenaśw: y ták tłumá- laud. Vir.
cząc mowi: Oportet ad ortum lucis adorare te, id est gra-
tias agere de ortu MARIÆ. *Potrzebá, ábyś ná wschodzie
świátłá pokłon czynił, to iest BOGU dzieki oddawał zá Národze-
nie Przenaśw: Pánny.* A czemuż? czyli nie záwsze godna
Przenaśw: Pánná / nietylko przy Národzeniu swoim od nas
czći y poszanowánia: prawdá iest że godná záwsze / y przy
káżdym świećie swoim. Záwsze Pan / Krol godzien poszano-
wánia / ále gdy naprzod osiada Thron / Koronácya odpráwia /
w ten czás z osobliwszą ceremonią te pierwsze powitánie one-
mu oddáią: ták y Przenaśw: Pánná przy Národzeniu swoim /
dziś od nas powitánia znácznieyszego wyciąga; temu że dziś
osiada Thron / odbiera Korone / Krolowa y Pania ogłoszona

Ser: de Nativ: 2. świátu. *S. Dámian.* Hodie nata est Regina mundi, fenestra cæli. *Dziś národziłá się Krolowá świátá, Okno do Niebá.*
Ser: 142. *S. Chrysolog.* Nasci & vocari Dominam, ipsa sui germinis fecit & imperavit authoritas. *Iż vrodziłá się, y názwána iest Pániá, spráwiłá to władza y godność płodu, to iest Synaczká iey.* Dáley mowię: rodzi się dziś y bierze tytuł Krolowey nie iáákieykolwiek/ nie Anyołow/ Pátryárchow ⁊c. ále Krolowey Miłośierdźia/ od tego sámego pánowánia y żyćie swoie poczyna/ y ná nim gruntuie/ ten iey iest namilszy Tytuł.
Miech: in Litan. HIST: Nie dármo iednemu Kluniáckiemu Zakonnikowi pokazawszy się; gdy spytał ktoby byłá? tym się Tytułem názwáłá: Ego sum Mater Misericordiæ. Że záś dziś przenaśw: Pánná rodzi się z miłośierdźiem/ wiele ná to mam dowodow. Naprzod: pospolita iest miłośiernego/ Non sibi soli vivere, sed & aliis proficere.
Orat: de Nativ. *Nie sobie sámemu tylko żyć, ále y drugim się vżyczáć.* *Dámáscen S.* to vważa przy Národzeniu tey Krolowy/ ták do niey mowiąc: Vitam habebis: naturâ præstantiorem, non tibi soli, nec enim causa tui progenita es. *Zyćie twoie będzie zacnieysze nád przyrodzenie, żyć będzieß nie sobie sámey, álbowiem nie dla siebie sámey národziłáś się.* To wyráźniey przypisuie
Ser: 7. de B. V. M. Przenaśw: Pánnie *S. Bernat.* Omnibus omnia facta est, omnibus misericordiæ sinum aperit, vt de plenitudine ejus accipiant vniversi. *Wszytkim wszytko się stało, wszytkim miłośierdzia łono otwiera, áby z zupełnośći iey bráli wszyscy.* Drugi dowod. Náucząią Filozofowie/ że *proprietas quarti modi est inseparabilis*, iáko to właśność álbo moc do śmiania/ do płákánia/ tá oraz z człowiekiem się rodzi. *Bernardin. de Busti*
Ser: 5. náucza/ iż miłośierdźie/ litość/ łáskáwość/ iest to wrodzona właśnośćią Przenaśw: Panny. Sicut DEO est proprium semper misereri & parcere, sic etiam & Matri eius. Záá tym idźie/ iż Przenayśw: pánná dziś rodząc się/ rodzi się z Miłośierdziem/ Mátká y Krolowa Miłośierdźia/ dziś zupełno władzą tego Krolestwá odbiera. *D. Carthus.* Virgo
in Conc: B. V. est humani generis advocata, Pietatis Regina, cui DEUS regnum misericordiæ dicitur commisisse. *Tá Pánná iest narodu ludzkiego Orędowniczká, miłośierdzia Krolowá, ktorey BOG Krolestwo miłośierdzia spuśćił.* poprzedzáiąca dobrze przed Národzeniem

Panny

Pánny Naświetßey potwierdza tego Figurá. Kroleſtwo I-
zráelſkie rozmáitemi zbrodniámi ſwemi/ rozdraźniło było ſu-
rową Spráwiedliwość Boſką/ więc ćięßki ferowano Dekret/
y publikuie przez Proroká ná kilká lat/ nieurodzay/ ſuchość/
á zátym co idźie ćięßki głod. Vivit Dominus in cuius cō- 2.Reg.17.
ſpectu ſto, ſi erit annis his ros & pluvia. Po długiey biedźie FIG.
oney gdy P. BOG miał miłośierdźie ſwoie pokazáć/ z ná-
tchnienia iego Eliaß idźie ná gorę Kármelu ná Modlitwę:
w tym ſłudze ſwoiemu kazał wpátrowáć/ iezeliby czego ná
Niebie nád Morzem poſtrzegł: áż po nie máłym czáśie/ ſłu-
gá poſtrzega/ iż ſię iákis obłoczek poczyna czynić nád Mo-
rzem: Ecce nubecula parva, quaſi veſtigium hominis,
Wiec Prorok prętkie z tego y nagłe obiecuie zprágnioney Zie-
mi miłośierdźie; to ieſt obfity deßcz/ przeſtrzegá Achabá
Krolá. Junge currũ tuum, & deſcende, nè te occupet pluvia.
Ale poczekay Proroku: dopieroć to coś niewiele obłoku tego
widáć/ dopiero ſię robi/ ktoß wie/ iáko wiátr wionie/ iezeli
tego deßczá nie roſpędźi/ áż twoie proroctwo w pośmiech v
Dworu złośliwego Krolá poydźie: nic ná to prorok/ przećię
deßcz obiecuie: coż to tedy zá cudowny záraz ná ſámym
wſchodźie obłoczek/ y ták ſkuteczny znák miłośierdźia Bożego.
Ioan. Hieroſol. rozumie przez ten obłoczek powſtáiacy Pánnę
Przenśw: rodzącą ſię dopiero: In nubecula MARIÆ ortus
intelligitur, & quòd in illa viſione Eliæ præfiguraretur,
quòd quædam infantula naſceretur. Przydáie *Naxera*. in Ioſue.
B. Virgo MARIA aſcendebat de mari. O iák wiele ká-
żdego czáſu/ oſobliwie teraz náyduie ſię w podobnym nießczę-
ściu/ ktorzy mowić mogą: Aruit ſicut teſta virtus mea. Pſal. 21.
to ieſt/ iák wiele grzeßnych zátwárdźiáłych w złym ſumnieniu
náyduie ſię: ktorzy żadną miarą zázielenieć/ zárodźić w łáſkę
Bożą nie mogą/ to ieſt prawdźiwie nawrośić ſię do BOGA/
iezeli ich nie ſkropi P. BOG/ nie da im oſobliwego w ſercu
poruſzenia y oświecenia: iák wiele ieſt/ ktorzy dla melánko-
licznych czáſem niepotrzebnych ſkrupułow/ ſchną y ná ćiele/ y
ná duſzy/ trapiąc ſię: y tym roſy Niebieſkiey áh iáko potrze-
bá! Więc cieſzę ia ich dźiś iáko Eliaß: Ecce nubecula
parva aſcendit: to ieſt wſchodźi/ rodźi ſię dźiś Przen: Pánná;

á iáko ón obłoczek był znakiem miłośierdzia/ ták y tá z miło-
śierdziem śie rodzi/ áby w suchośćiach y potrzebách nászych/
skrapiáłá/ chłodziłá skrapione dusze násze. Zá nawiększy do-
kument miłośierdzia/ rodzącey śie dziś Przenaś: Pánny mam/
gdy do naypierwszego grzesznika/ to iest Adámá y Ewy słu-
hom: 2. chám przemowy/ *Bernardá S.* Lætare tu Pater Adam; tu
inMissus Mater Eva exulta, ambo inquam consolamini de Filia ista.
*Wesel śie ty Oycze Adámie; ty Mátko Ewo wyskákuy: oboie-
mowie ráduyćie śie z Národzenia tey Coreczki.* Z czego łátwo
śie domyślić/ iáko y wszystkim innym ludziom Przen: Pánná
dziś rodzi śie: ná to/ áby w ich potrzebách miłośierdzie iey
kóżdemu y naygrzeszniey szemu podporą y rátunkiem było. *Ale-*
EXEMP. *xius à Salo* pisze: Mordująca śie płodem Zydowká iedná zá
porádą Chrześćianek czyni Modlitwę táką do Przen: Pánny.
O miłośierna Mátko/ áczem niewierna bluznierskiego Ná-
rodu Syná twego; rátuy mię teraz/ iać obiecuię y z dziećię-
ćiem okrzćić śię: uwolniona wnet zostáie y wypełnia obietni-
ce; Mąż Zyd przychodzi dowiedziawszy śię o wszystkim okru-
tnie dziećię zábiła/ ná wrzask Mátki biegáiącey po Vlicách
z zábitym dziećięćiem/ Vrząd łápáć przychodzi Zaboyce. Więc
vćieka Zyd/ y ná noc do iákieyśi przytula śię Káplicżki: á
w krotce obaczy ná Ołtarzu Obraz stoiący Przenaśw: pánny/
przelękniony pada ná kolánà/ y rzecze: Ach dopiero doznáię
com o tobie słyszał/ że twoie miłośierdzie iest bez miáry/ gdy
mi ták blisko dopuszczasz bydź Nieprzyiaćielowi twemu; nie
prosze ázebyś mię przy żywoćie zostáwiłá/ bom go nie go-
dzien; otrzymay mi tylko v Syná twego odpuszczenie grze-
chow: to kończy/ wártá przychodzi/ ná Sąd prowádzi/ gdźie
Zyd prośi z płáczem o Chrzest/ ná wszelką gotow śmierć:
ochrzcony/ do ćiężkiego więzienia dány/ ále po Chrzćie iego
zábite dziećiątko ná rękách Mátki ożyło; dopiero wszyscy ná
támto mieysce poszli/ zá tákie cudowne miłośierdzie Krolowey
miłośierdzia dziękowáć; á potym ten Zyd iż był Rábinem
wiele ná Obronę y Chwałę Pánny Przenaśw: pisał. Więc
lib: 4. dziwuiąc śię *Richar: Laur:* mowi o tym do Przen: Pánny:
Quis misericordiæ tuæ ô Benedicta longitudinem, latitu-
dinem, sublimitatem, & profundum queat investigare?

Ktoś

Ktoß miłośierdzia twego o Błogosławiona długośći, ßerokośći, wyſokośći, y głebokośći może docieć? A przeto ſłußnie konkludowáć możemy/ że dziś Przenaśw: Pánná rodzi ſię Krolową miłośierdzia/ ſłußnie przy dziſieyßym Swiećie ſłuży iey Pień Kázimierzá S. Sine fine dic Reginæ mundi laudum cantica. Amen.

Hoſpes domeſticus.

STROPHA 7 Omnes mei ſenſus ei Perſonate gloriam — Pro Viſitatione B.V.M.
Frequentate, tàm beatæ Virginis memoriam.

Wßytkie moie zmysły, ſwoie Głoſy w Niebo wydayćie,
Pámięć oney, ták wsławioney Swiętey Pány wznawiayćie.

Et ſalutavit Eliſabeth. *Luc.* 1.

WIelki y nowy Gość w domu Zácháryaßowym Przenaświętßa Pánná. Wielki/ bo Naygodnieyßa Mátká Boża. Unde hoc mihi, vt veniat ad me Mater Domini mei. Nowy álbo dla tego/ że rzecz nigdy niewidána/ nieſłycháná/ bo Mátká Boża przychodzi; álbo dla tego/ że wßyſtkim domowym nowe rozdáie łaſk gośćince: Mátkę duchem Bożym y prorockim nápełnia/ płod w żywoćie iey przed czáſem rozumnym czyni/ y oraz wolnym od grzechu: ále z tąd oſobliwie nowym Gośćiem názwáć ſię może Przenaśw: Pánná/ że iáko dálßy *text* Ewángeliey S. ma/ w gośćinie oney trzy Mieſiące báwiłá. Manſit autem MARIA cum illa quaſi Menſibus tribus: to rzecz niezwyczáyna. Dawna przypowieść ieſt: Gość á rybá/ tylko do trzećiego dniá dobre y wdzięczne: tu trzy Mieſiące przenaś: Pánná/ á przećie Gość wdzięczny/ y owßem nie kwápi ſię iákoś ſámá/ z Domu Elzbiety. Co zá táiemnicá? *S. Ambroży* náucza: że tá długa gośćiná/ ná dobre Janowi S. wyßłá; bo im dłużey P. MARYA z Janem/ y on z Pánną MARYA/ tym Jan doſkonálßy/ choć ießcze w żywoćie: Non ſola familiaritas eſt cauſa, quòd diu manſit, ſed etiam tanti vatis profectus; nam ſi in primo ingreſſu tantus profe-

ctus extitit, vt ad ſalutationem MARIÆ exultaret infans in vtero, Mater repleretur SPIRITU S. quantùm putamus vſu tanti temporis S. MARIÆ addidiſſe præſentiam. *Nie dla ſamey przyiáźni ták długo báwiłá Przenaśw: Pánná, ále teß dla poſtępku kroroka nowego: bo ieżeli ná pierwße wejście ták ſporo poſtąpił, iż ná Pozdrowienie P. MARYEY wyſkoczyło dzieciątko w żywocie, coż mamy rozumieć, co przez ták wielki czás ſpráwiłá w nim, obecność Przenaśw Pánny.* Co vważáiąc *Naxera* mowi: Non eſt perfecta felicitas in tranſitu viſitatio. *Nie wielka ßczęśliwość, krotkie, przypadkowe, náwiedźiny.* Byſwáią owo goście w domach wáßych/ co ich zowiecie: Gość iák po ogień / co to tylko pokaże śię/ y odeydźie. Nie lubi Przenaśw: Pánná tákiey gośćiny / y owßem tym poſtępkiem ſwoim daie znáć y niejáko nas náucza/ że náwiedźiny duchowne/ ktore iey oddáiemy przez Nabożeńſtwá/ Pozdrowienia/ Koronki/Rożánce/ nie máią bydź iák po ogień/ krotkie/ ſpießne/ rzadkie/ nieſtateczne: ále raczey pilne / ſtáteczne / nieodmienne/ nieuſtáiące. Nie darmoć/ náß Krolewić S. napomina wßytkie zmyſły ſwoie do teg: Omnes mei ſenſus ei &c: O tym ia tedy mowić będę. Wprzod owym dawßy náukę nienabożnikom/ co iák po ogień do Kośćiołá przychodzą/ v ktorych nayſmácznieyße krotkie Nabożeńſtwo/ Mßa/ y Kazánie.

I, PARS Dziwno mi nie pomału/ że miedzy Kátholikámi záiełá śię iák wielka oźiebłość duchá/ zágęśćiło śię nienabożeńſtwo; iż poſpolićie zwłaßczá znácznieyßych ſtanow ludźie/ álbo Gośćiem tylko do Kośćiołá/ álbo ieżeli przyidą/ to iák po ogień. Ná początku Kośćioła Kátholickiego vważmy iák długie Nabożeńſtwa bywáły. Mßa iákby długa bywáłá/ znáć z ſtároświeckich Liturgii / oſobliwie Greckich Mßy: do tego nie byty ná ten czás Lekty/ ále záwße ſpiewane Mße bywáły/ ná każdey lud przytomny Kommunią S. áby przyimował poſtánowił był *Anacletus* papież. Nuż Kazánia. Oto S. Páwłá
Breu: Rom. Kazánie iedno / bliſko ßeśćiu godźin trwáło: Cum conve-
Act: 20. niſſemus ad frangendum panem, protraxit ſermonem vſq; ad mediam noctem. A przećie po oknach/ po Gzemſach ćiśnioño śię ná Kazánie Páwłowe; y owßem ná zawſtydzenie dánych Kátholikow powiem to/ co z drugiego świátá o No-

wonáwroconych Narodách przez Bráći náßych/ piße *Pr. Ma-* in Chrő:
rinus. że ná Wielki Tydzień dla Spowiedzi y Ceremoniy/ ná Min. l. 3.
ſto tyśiecy onych ludzi ſchodziło ſie (z ktorych niektorzy dwie- ſub anno
śćie mil drogi mieli z domu właſnego) tákże ná Mßą/ ná- 1540.
Kazanie nioſąc dzieći ſwoie o dziesięć mil przychodzą/ y w
powßedni dzień nigdy do roboty nie idą/ poki z Żoną y dzie-
ćmi Mßey S. niewyſłucháią. O iáka konfuzya nas ſtárych
Kátholikow/ ktorzy w gębie práwie mamy Kośćioły/ Káznodzieiow:
iuż Kośćioł S. ſkroćił Mßy/ co przedtym 150 Pſal- Gavant.
mow w Introićie mowiono/ to ſkrocono/ iuż lekt miaſto ſpie- de Intr.
wánych pozwolono; iuż do Kommuniey codzienney nie przy-
mußáią; á przećie ießcze długie zdádzą ſie Mße SS. Kziądz
ſkrupulánt/ gdy ſie w Kwádránſie nie obroći; á dopieroż Ka-
zánia; iuż ći to poſpolita (BOŻE ſie pożal) że rzadko Páná
vyzryß ná Kazániu/ y to bogdayby drugi nie był ná nim/
niż co go gadániem ꝛc. przeßkadza/ y gorßy innych. O má-
lowány Kátholiku! pilnieyśi Żydzi/ Pogánie/ w Zabobon-
nych Ceremoniy ſwoich záchowániu/ niżeli ty oświecony Wiá-
rą S. Kátholiku. Lecz pytam ſie o przyczynę tey oziębłośći?
prawdáć/ bywa oná podczás dla vwikłánia ſie świeckiemi zá-
báwámi/ álbo teß dla ſumnienia roſpußczonego ná złe; ále
początek tego wßytkiego z vlomnośći/ nieſtátecznośći ludzkiey:
gdyß pámięć zránioney grzechem pierworodnym dußy/ prętko
zápomni o Nabożeńſtwie; wola teß prętko go ſobie vprzy-
krzy. Prętko zápomni rozum: probá tego z piſmá S. ná-
dwu Krolach. Nábuchodonozor miał ſen o cudownym z roz-
máitych rzeczy y metallow zrobionym bálwánie: áż ledwie
co ocknie ſie/ pámiętać wprawdzie/ że mu ſie coś ſtráßne- Dan: 2.
go/ niepoſpolitego śniło/ ále coby; nie może zgádnąć/ FIG.
vidi ſomnium, & mente confuſus ignoro quid viderim.
Záś drugi Krol Pháráo/ ma teß ſen/ w ktorym pokázuią mu
ſię Woły/ á były tám y tłuſte: aſcendebant ſeptem boves pul- Gen: 41.
chræ & craſſæ nimis. tákże pokázuią mu ſię role goſpodárſkie/
á były niektore obfite w buyne kłoſy: ſeptem ſpicæ pullula-
bant in vno culmo plenæ atq; formoſæ: áż ten ſen nie ták
iák pierwßy Nábuchodonozorow/ dobrze trzyma ſie głowy/
pámięta go y wypowiáda ze wßyſtkiemi okolicznośćiami Krol

Pháráo. *La Haie* pyta ſie / czemu to ſwego ſnu zápomniał Nabuchodonozor/ Pháráo záś dobrze go pámięta: y oraz reflektuie ſie ten *Author* nád ſignifikácya tych ſnow: gdyß *Rupert: Abbas* náuczał/ że ſtátua oná byłá figurá Duchownego iákiegoś Kroleſtwá: záś Pháráonow ſen/ był o Wołách/ Kłoſách znáczących goſpodárſtwo/ dobre vrodzáie/ y docześne mienie: Więc mowi dziwowáć ſie że Nábuchodonozor o ſwoim ſnie zápomniał/ bo tráćił Duchowieńſtwem/ Nabożeńſtwem. In mente enim peccatorum terrenæ opimitatis copia, alta mente reposita; cæleſtium autem memoria facilè elabitur. Jeżeli tedy rozum o Nabożeńſtwie prętko zápomni/ o dopieroż wola ieſzcze prędzey Nabożeńſtwo ſobie vprzykrzy y ſobie w
c.3. Iud. nim zteſkni. Pyta ſie *Naxera*: czemu P. BOG prowadząc
FIG. lud Izráelſki/ prowádził ich nie przez Anyołá/ iáko niektorym
Exod.14. czynił/ ále tylko przez ſłup z obłokow. Dominus præcedebat eos per diem in columna nubis & per noctem in columna ignis. Obie te rzeczy długo trwáć nie mogą / wiátr prętko rozwiać/ zágáſić one może. Ná co tenże odpowiedáiąc/ dochodzi/ iż on lud Izráelſki iuż ſobie był ſprzykrzył Nabożeńſtwo / choć ná ten czás dość krotkie Ceremonie y Modlitwy mieli; bo dopiero potym Moyżes nápiſał im tego więcey. Eam ſecuturis ſpeciem obiecit, quæ eos non exacerbaret, ſed alliceret, nollent ſequi virtutem, ſi eam multo tempore duraturam ſperarent. iákoby chćiał rzec: gdyby im był P. BOG pokazał Anyołá/ álbo ſłup iáki metallowy/ mármurowy/ pewnie nie nabożni ſzemráliby byli: to Anyoł nieśmiertelny/ my ludzie biedę podrożną dobrze czuiący/ co wiedzieć póki nas będzie wodził po puſzczy; bá y ſtátua mármurowa álbo złota ſto y drugie może potrwáć lat/ á ty Żydku pogladay ná nię/ włocz ſie zá nią/ ſzánuy iey/ modl ſie: áby ſie tedy byli nie zteſknili / nie vlękli tego Żydzi / dogadza im Pan BOG tym obłokiem / nieiáko ná długie Nabożeńſtwo ich nie wyćiągáiąc. Táć to ieſt tá mizerya náſzá/ prętko ſobie zteſknić w dobrym / w Nabożeńſtwie / y tá to teſknicá ſpráwuie / żeśmy do Kośćiołá / do Nabożeńſtwá ták po ogień / prętko/ krotko. Nie ták powinno bydź w ſpráwie zbáwienia náſzego; ſtátecznego tu/ ochotnego duchá w Nabożeńſtwách

konie-

koniecznie potrzebá; ná máło się przyda Nabożeństwo/ co to tylko błyśnie iáko ogień: Przypatrzmy się owym Káwálerom Iud: 7. Gedeonowym / przez co w máłey liczbie / wielkie otrzymuią F.G: zwyćięstwo: dwie ći sztuki mieli ná Nieprzyiaćielá/ ogień w lámpách/ y Tráby. Tenuerunt lampades suas, & dextris sonantes tubas. Vważam: Káwálerowie ći pokazáli się ták z ogniem / y pewnie znácznie mieszáło to Nieprzyiaćielá; bo rozumiem że dla wiátru y szumu wielkiego od goniących y vćiekáiących Woyśk / muśiáły te ognie nie długo świećić; więc samym Trabom konkluzya zwyćięstwá przypisáć się ma. w ktore dac potężnie nie przestawáli Zołnierze owi. *Abulen.* Insistebant trecenti viri buccinantes. Przydáte q. 3. *Naxera.* Ni insisterent, non fuissent gloriosè adeo triumphos adempti. Podobnym sposobem człowiecze Chrześćiáński/ masz sobie postąpić. Máło to ná ćie że błyśnie iáko ogień Nabożeństwo twoie ku P. BOGV/ że odmrucysz twoie Paćiorki/ przypádnieśz ná kawałek Mszy/ záyrzysz raz w Mieśiąc do Kośćiołá/ ná Kazánie/ właśnie ták po ogień; máło jeś sobie vmyślił co dzień te álbo owe odmawiáć Paćiorki: zgáśnie to prętko/ bá y pożor ći to tylko Nabożeństwá/ bo ze zwyczáiu/ álbo żeby skrupułu nie mieć; trzebáć się to potężnie iáko do Traby nádymáć/ duchá w sobie pobudzáć/ wznieċáć prágnienie/ co raz do większego Nabożeństwá / trzebá státku nieprzełamánego/ to iest/ żebyś potráfiał w to/ by dla nayćięższych przeszkod/ álbo niewiedzieć iákiego przyiaćielá / postánowionego nie chybiáć Nabożeństwá. *Seneká* mowi: Plus operis est Ep. 16. in eo, ut proposita custodias, quàm vt honesta proponas. Więc kiedy teśknicá przychodzi ná ćie w Kośćiele/ Paćierzách/ żeby coprędzey wyniść/ skończyć; ábyś miał czym duszę swoie w tenczás poćieszyć / y do Nabożeństwá zápalić / ten náuke dáie miedzy wielo innych: mow nieiáko ná ten czás do duszę swey. Dusza moiá/ wiesz przez Wiárę S. że bez BOGA bydź / tuszyć się bez pomocy iego nie możesz. In quo vivimus, movemur, & sumus. tobie się przykrzy tá długa Msza/ Kazánie/ Nabożeństwo; á P. BOGV nád tobą niewdzięcznym ták dawna vstáwiczna/ pilna opátrzność nie cknie się/ y ná wieki nie sprzykrzy: y owszem Słońce

 ći świe-

ći świeći ták dawno/ Gwiazdy ꝛc. Ziemiá/ wodá/ y inne ſtworzenia ſluzą ći / á nie vſtáią/ nie przykrzą ſobie. Miał że dosyć Stworcá twoy ſtworzyć ćię y porzućić; á on co minutá opieka ſię tobą bárdziey niż Mátká dziećięćiem ſwoim. Miałże dosyć żeć dał rozum/ wolą wolną/ więcey niż innym Zwierzętom; ále wiedząc że nimi nic nie poradzisz: sine me nihil potestis facere, vſtawnie dáie ći łáſki nátchnienia ſwoie / Ego ſto ad oſtium & pulſo. Miałże dosyć odkupić ćię Krwią Syná ſwego raz wylaną? nie: ále oto codźienną ſporządził ći nie krwáwą / Ciáłá y Krwie iego zá grzechy twoie ofiárę / y owſzem ták wiele SAKRAMENTOW SS. Náoſtátek miałże dosyć P. BOG że ći iednego/ drugiego roku pobłogoſłáwił w goſpodárſtwie/ kupiectwie twoim? nie: ále oto co rok nieuſtáie Reká iego S. nád tobą: á ty duſzo/ czemu ziębnąć/ kwapić ſię/ éknąć ſobie w ták krotkim Nabożeńſtwie twoim maſz? możeſz ſobie przypomnieć onę Hiſtoryą o Rycerzu iednym świeckim Konrádzie náżwánym/ ten zá czáſow Bernatá S. prośił ſię áby w Wigilię Gromnic mogł ná iutrzni z Brácią bywáć: iednego roku tráfiło ſię ſprácowánemu / iż budzenia nie ſłyſzał: więc nie rychło wſtawſzy poſzedł do Kośćiołá / lecz y tám teſknicá/ ſen/ y gnuśnosć przykrzy ſię mu; iuż ſtoi/ iuż chodźi/ iuż ſię ſzczypie/ nie może ſię iednák odiąć; áż zdrzymány vſłyſzy głos: Talia poſſe pati ſoli meruere beati: czym záraz oſpálſtwo one zwyćiężył/ y nam pámiętne zoſtáwił / iáko y czym teſknice w Nabożeńſtwie zwyćiężáć mamy; to ieſt wſpomnieniem ná nagrodę wieczną.

Cant:

EXEMP. Spec. Exem.

II. PARS

Co ſię powiedźiáło w poſpolitośći/ to y w oſobnośći o Nabożeńſtwie ku Przenaśw: Pánnie mowię: iż Nabożeńſtwo ku niey nie ma bydź ták po ogień/ prętkie/ krotkie/ niedoſkonáłe: czego ſámá Przenaśw: Pánná ſwoią gośćiną v Elzbiety náucza; nie krotko ále ile należáło do vczynku pobożnego/ y vſługi bliźniego Gośćiem długim zoſtáie. Wiele záiſte náyduie ſię tákich/ ktorzy nabożnemi ſię zdádzą do Przenayśw: Pánny/ y w tym wielką nádzieię zbáwienia ſwego pokłádáią / że vroczyſte Swiętá Pánny Naświętſzey ſzánuią/ Brácctwá przyimuią/ nawiedzáią Przenayśw: Pánnę/ pozdrawiáią Rożáńcámi/

mi/ Koronkámi/ Godzinkámi; ále właśnie iáko goście po
ogień; to ieſt pretko/ bełkotno/ bez vwagi te ſwoie Nabo-
żeńſtwá odpráwiáią: tákowych gości y ia nie chwale/ y Pánná
Naświetſza nie lubi v ſiebie. *Naxera*: Non eſt perfecta
felicitas in tranſitu viſitatio. Niechcęć ia tu gánić choć-
by naymnieyſzego Nabożeńſtwá ku Przenaśw: Pannie; bo
wiem iż oná y od naygrzeſznieyſzego iednym nie pogárdza we-
ſtchnieniem. Przyiełá weſtchnienie nierzadnice na ten czás/
Egypcyáki/ záwdzieczyłá dobrze y onemu Łotrowi ná Krzy-
żu nawroconemu; ktorego zbáwienia wielka pomoca byłá
przytomność Przenaśw: Panny nie dáleko Krzyżá ſtoiacey/
iáko niektorzy rozumieia: á zá coż? zá máło bárdzo vſługe/
y Modlitwe. iáko piſze *Petrus Natal: ex S. Ambr: Auguſt:* HIST.
gdy Przenaśw: Pánná vchodziłá z P. JEZVSEM do E-
gyptu/ w puſzczy pomieniony rozboynik náſzedſzy ia/ ślicznośći
Miátki y Synaczká zdumiawſzy ſie/ ná noc do knieie ſwo-
iey onych wprowádził/ w czás iáki mogł vczynił/ rzekſzy: gdy
by BOG mogł mieć Syná/ dla piekności tego dzieciecia/
rozumiałbym że ten á nie inny ieſt; ty zás Nayślicznieyſza
Miatko/ ieżeli kiedy okázya da ſie y czás miłośierdzia nade-
mna/ pámietay ná mie/ nie zápominay czáſu y godziny tey.
Otoż dobra otrzymałá nágrode tá krotka tego Modlitwá.
Wiec nie odwodze nikogo od namnieyſzego Nabożeńſtwá
ku Przenaśw: Pánnie: ále teſz to przykładam/ że dáleka ieſt
roznica v Pánny Naświetſzey gość iák po ogień/ á gość do-
mowy: to ieſt/ miedzy tym ktory pretko/ krotko/ Nabożeń-
ſtwá ſwoie ku tey Pánnie oddáie; álbo ktory kiedy nie kie-
dy tylko y z przypadku czyni ſwoie ku niey Nabożeńſtwá; á
miedzy tym/ ktory pilnie ſtátecznie przeſtrzega poſtánowione-
go v ſiebie Nabożeńſtwa. W Piſmie S. czytamy o dwu FIG.
Wodách cudem Bożym rozdzielonych. Naprzod czerwone- Exodi 14.
go Morzá/ dla przepuſzczenia ludu Bożego vciekáiacego przed
Woyſkiem Pháráonowy: á druga Wodá Jordánowa/ ktora ná Ioſ: 3.
przyśćie y przeprowádzenie Arki Pańſkiey roſtapiłá ſie cudo-
wnie: przećież nie iednáko Piſmo S. te cudá opiſuie: bo o
Morſkich Wodách piſze/ że ſtánely iáko Mur: Aqua erat quaſi
murus à dextra eorum, & læva. Zás o Jordánowych/ iż

ſtáne.

ſtánely iáko gorá iáka: Steterunt aquæ deſcendentes in locum vnum, & ad inſtar montis intumeſcentes: á to ſámo dáie znáć/ że Wody Jordanowe podnieſione cudownieyße y trwálße były niż Morſkie; gdyß wiemy iż ſtáteczniéyßa/ mocnieyßa cáła gorá/ niżeli Mur naypotężnieyßy. Wiec pytam? czemu to nie iednáki ſpoſob P. BOG w tych dwu cudách záchował? gdyß wßyſtkie dzieła Boſkie ſa bárdzo madre/ y nic P. BOG nie czyni bez táiemnice? Wiec odpowiádam z pewnym *Expozytorem* ná trudność: Stánely Wody Morſkie ná dwoie rozdzielone/ ále nie wiele/ nie długo/ ná to prácował Moyżeß/ pretko y iednym dotknieniem laſki dokazał tego/ y owßem dopiero ſie zámierzył: Cumq; extendiſſet Moyſes manum ſuper mare, abſtulit illud Dominus, diviſaq; eſt aqua. Wiec iáko mury ſtánelá po obu ſtronách: Wody záś Jordanowe/ ſtánely ießcze lepiey y mocniey/ iáko cáła/ opoczyſta/ lita gorá; ále ná toſ długo prácowáć muśieli Kápłáni/ áż ná ſámym środku Jordanu z wielka odwaga nioſac Arke Boża muśieli ſtánac. Sacerdotes qui portabant Arcam fæderis Domini, ſtabant ſuper ſiccam humum in medio Jordanis accincti, omnisq; populus per arentem alveum tranſibat. *Kápłáni ktorzy nieśli Arke przymierza Páńſkiego, ſtali ná oſchłey ziemi we środku Iordanu podpaſani, á lud wßytek po dnie oſchłym przechodził.* Vważáiac to *Naxera* mowi: Ibi nec Moyſes nec Virga ejus pedem figit in medio mari: hic Arca Jordanis medio immoratur. *Tám práwi áni Moyżeß áni Rozgá iego nie ſtawa w poyſrodku Morzá: tu záś Arká w środku Iordanu záſtánawia ſie.* Tá Figurá piekṅie pokázuie miedzy Nabożeńſtwem do Pánny przenáſdáiákim y krotkim/ á miedzy vſtáwicznym y pilnym rożnice. Pozwalam ia tobie nienabożniku leniwcze/ iż iedno vderzenie w to Morze MARYJ/ iedno weſtchnienie do Przen: Pánny ma ſwoy *walor*; iednak to Nabożeńſtwo tylko iák przymurek/ iákieykolwiek nádziei zbawienia przez nie doſtápienia/ ießcze to obalić ſie może: podleia wody/ przida pokuſy/ álbo inne przeßkody/ zábáwy záyda/ obáli ſie Nabożeńſtwo/ opuśći ſie/ zápomni ſie o wßyſtkim. Ale kiedy to tá Arká Boża nie gośćiem ſtánie w dußy twoiey/ to ieſt Nabożeńſtwo

żeńſtwo

żeńſtwo ku Przenáśw: Pánnie/ ktora Litánia Loretáńſka Arka przymierza tytułuie/ kiedy nie ná czás/ nie z przypadku/ ále często vmyſlnie/ pilno y nie krotko Nabożeńſtwem ku niey bedzieſz duszę twoię zábawiał/ y tákim Nabożeńſtwem opiece ſie iey zálecał/ duſzá twoiá zá przyczyna y protekcya iey/ by teſz w naywiekſzych pokuſách/ trudnośćiách/ znáydowálá ſie/ ſtánie iáko gorá nieporuſzona/ gruntowna y owſzem obfituiaca we wſzelakie Błogoſłáwieńſtwá Niebieſkie. Iáwnie pokázálá Przenáśw: Pánna ſwoie niekontentowánie w ſłábý/ nieſtátecznym ku ſobie Nabożeńſtwie; naprzod choć w pouſálym Kochánku ſwoim *Thomaſſu à Kempis*; ten záraz z młodośći vſtánowił ſobie był pewne Nabożeńſtwo ku Przenáśw: Pánnie co dzień odpráwowáć; więc gdy one iednego opuśćił go/ pokazawſzy mu ſie Pánná Naświetſza ſurowie oto zgromilá go. Drugiego rázu tráfiá mu ſie toſz Nabożeńſtwo opuśćić/ áż Pánná Naświetſza pokazálá mu ſia w poſtáći ſtárey iákis białegłowy/ w ſzátách ládaiakich; czemu gdy ſie on dziwował nie wiedząc coby zá Oſobá była/ vſłyſzał odpowiedz: iam ieſt Panná MARYA/ táka ći ſie pokázuie w twoich oczách/ iáka ſiebie nayduie bydź w ſercu twoim; to ieſt tákie Nabożenſtwo ku mnie w tobie widzę; widzę że Nabożeńſtwo twoie chude/ oziebłe/ iuż ſie ſtárzáło/ ćiężkis/ kulawy/ nierychły/ iák w drogę ſtára bábá/ átoſz w tákiey teſz mizerney widziſz mie oſobie. Trzećia zás ráza pokazała ſie w białoiaſney ſzáćie iáko Krolowa temuſz Thomaſzowi/ y baczył że wſzyſtkich Bráći wdzięczną twarzą obłápiła iáko miłych Synaczkow/ iednego tylko miiáłá/ z pochmurna twarzą ſtrofuiac go temi ſłowy: *dármo prágnieſz miłego odemnie powitania nieuważny y nieſtáteczny Młodzieńcze, ktory ſczerego niedbálſtwá twego, zwyczáyne do mnie przeſtates odpráwiác Nabożeńſtwo.* A nie tylko to przygánia Panna Naświetſza tákowemu nieſtatecznemu Nabożenſtwu/ ale nawet y Czárt przeklety/ lubo naywiekſzy ſam do niedbalſtwá Pokuśnik. Piſze *Hiſtoricus Concionator:* że iednemu Młodzieniaſzkowi co opoźnił/ czy zániedbał był odprawić Paciorkow Bractwá Panny Naświetſzey/ pokazał ſie Czárt w poſtáći Jedze piekielney z pazurami ſtráſznemi/ zoſtawuiąc po ſobie nieznośny ſmrod; czym prze- Hiſt:136.

ſtráſzony/ pobieżał prętko odnawiáć ſluby y Nabożenſtwo ſwoie ku Pánnie Przenaśw: do Kollegium Soc: Jesu, o tym powiádáiąc. Wiec pomieniony Author przydáie: Tale monſtrum eſt ignavia in perſolvendis conſuetis pietatis exercitiis: quid enim mulier illa vetula & rugoſa? quàm vegetus olim & floridus devotionis viſitatæ mentisq; religioſæ cultus obſoleſcens, & in vetuſtatem degenerans. *Takowe prawi dziwowiſko, ieſt oſpáłſtwo w odpráwowániu zwyczáynych pobożnośći ćwiczenia: co bowiem niewiáſtá oná ſtara y zmarſzczona? tylko żywa oná kiedys y kwitnąca Nabożeńſtwá zwyczáynego y vmyſłu bogoboynego chwałá nywietrzáłá y w ſtarość odrodzona.* Wiec poniewaſz widziemy y z poſtepku Przen: Panny przy dziśieyſzym Náwiedzeniu/ y z położonych dowodow/ że nie lubi Naświetſza Pánná gośći v ſiebie co przychodzą iák po ogień/ to ieſt krotkich y nieſtátecznych Nabożeńſtw/ przyidzie

Eph: 2. mi zażyć do was ſłow nieco odmieniwſzy páwłá S. Fratres jam non ſitis hoſpites & advenæ, ſed ſitis domeſtici Dominæ noſtræ. Nabożeńſtwo naſze niech nie bedzie Gośćiem/ náczás tylko do Przenaśw: Pánny/ ále bądźmy Domownikámi/ to ieſt nieodmiennie/ ſtátecznie trwaymy áż do śmierći w poſtánowionych ſobie ku tey pánnie Nabożeńſtwách. A do ćiebie obracáiącemu mowe Przenaśw: Pánno przychodzi ná pámieć/ zwyczay v ſtárych niegdy: ći w gośćinie kogo máiąc/ ná pożegnániu bráli *teſſeram*, to ieſt koſtkę iakaś gracżka/ y one ná dwoie przećiowſzy połowe przy ſobie zoſtáwiali/ połowe Gośćiowi dawali/ ná to: że gdyby kiedy ieſzcze álbo iemu/ álbo potomkom iego trafiło ſie kiedy gośćić/ pokazawſzy owe po-

Theatr: Vit. Teſſera. łowe koſtki był niejáko z powinnośći do goſpody przyiety. Przenaśw: Pánno my cośmy ſobie w Nabożeńſtwie ku tobie poſtánowili ſtátecznie trwáć/ w progách twoich niechcemy być *hoſpites*, gośćmi ná porwániu, ale *domeſtici*, domownemi/ codziennemi; dayże nam *teſſeram*, znák iáki/ áby gdy ſtániemy przed Portą Niebieſką/ y o przyiecie ná wſzyſtkę wieczność proſić bedziemy/ mogliśmy go pokazáć/ iż dla Nabożeńſtwá ku tobie ſtátecznego/ mamy práwo do oney ſzczęśliwey gośćiny/ y owſzem dziedzictwá wiecznego/ Amen.

Muta

Muta Panegyris.

STROPHA 5.

Nullus certè tàm disertæ Extat eloquentiæ
Qui condignos promat hymnos Ejus excellentiæ.
Acz prawdziwie, nikt nie żywie Ták szczęśliwy wymową
By słodkiemi, hymny swemi Zrownał z tą Białogłową.

Profesto Assumpt: B. V. M.

MARIA optimam partem elegit. *Luc:* 10.

TRudnosć nieiáka vpátruie w tych słowách Chrystusowych; gdy powiáda: że MARIA to iest Mágdálená naylepszą obráłá cząstkę. S. N. Mnie się coś ináczey pokázuie. Widzę że Martá rządzi/ gospodáruie/ po Zamku cáłym roskázuie/ słucha iey Czeladź/ Kuchárze/ y inne domowstwo / Martá iák Páni wita/ gada z Pánem JEZUSEM/ MARIA milczy iákoby Komornicá vboga/ siedzi ná ziemi iák szczeniątko/ á co naybárdziey/ Martá ma swoich Oratorow/ sam Ewángelistá mowi ná chwałe iey: Mulier quædam Martha nomine excepit illum in domum suam, y znowu: Martha satagebat circa frequens ministerium. *Niewiástá niektora Martá imieniem, przyięłá go do domu swego, y krzątáłá się około vsługowánia:* á o Máryey Siostrze iey tylko krotka wzmiánká: Maria sedebat secus pedes ejus. *Máryá siedziáłá v nog iego.* Wszák ták dziedziczká tegoż Kásztellu/ iáko iey Siostrá. Rzekłby kto/ że ponieważ Mártá nie sámego Chrystusá ále z Apostołámi iego tráktowáłá / á między nimi byli niektorzy Ewángelistowie: Więc iáko to świát niesie / przy ochoćie trzebá było Gospodynią pochwalić; lecz tá suspicya niech nie pada ná zgromádzenie Apostolskie: á do tego gdyby to był nápisał Máteusz S. álbo Jan w swoiey Ewángeliey/ co byli między Apostołámi ná ten czás; ále to nápisał Łukasz S. ktory dopiero potym dostał się w towárzystwo niektorych Apostołow. N. S. postáremuż dobrze Chrystus Pan powiedział: Maria optimam partem elegit. R owszem choć zámilczeli Ewángelistowie pochwały Máryey/ tym sámym Máryá pokorna chwalebnieysza v wszystkich/ y v sámego Chry-

ſtuſá: Optimam partem elegit Maria. Tá Márya Figuro
była wyráżna Pánny Naświętßey MARYEY: á kiedyß na-
leżáło rozwiązáć ięzyki nayſławnieyßych Oratorow/ kiedy po
wßyſtkim świećie záſtapić wßyſtkie Káthedry/ Kazalnice/
áby dáć należyte Pánegyryki/ chwały Przenaśw: Pánnie/ iáko
gdy dziś tryumf Wniebowzięćia ſwego odpráwuie: lubo po-
wáćby ſię kto chćiał y ośmielić ná te funkcyą; dármo: zaraz
fántazyą pſuią ſami Anyołowie/ ktorzy dawßy Pánegyrykom
Cant: 8. pokoy/ tylko ſię dziwuią miedzy ſobą: Quæ eſt iſta quæ a-
ſcendit? Pſuią ſerce y Doktorowie. *Marſi:* Nulla unquam
lingua exprimere, vel qualiscunq; intellectus capere ſuffi-
cit, ad quantam gloriæ celſitudinem magna DEI Mater ho-
die aſſumpta eſt. A naybardziey Káźimierz S./ ktory lubo
náſyćić ſię nie mogł chwałą Przenaś: Pánny/ przećię nieiáko
dziś káżdego Kaznodzieię odpycha od Ambony: Nullus cer-
te tàm disertæ extat eloquentiæ &c: Y tákże iuż Mátko
Boſka przy twoim naychwalebnieyßym Swięćie/ bez Kathe-
dry/ bez Oratorá zoſtanieß y bynamniey. Y owßem nowy to
Pánegyryk/ ſpoſob chwały Przen: Pánny/ ſamo to/ iż doſtoy-
ność/ zacność iey y uwielbienie/ godnego Oratorá znaleść nie
może/ chwała iey ieſt naywiekßa. Tego iá milczącego Ora-
torá pokaże tylko/ z tey Ambony: wprzod náukę dawßy owy/
ktorzyby rádzi/ żeby o ſprawach ich dobrych/ práwie wßyſtek
świát wiedział/ nowego im y ná to ſłuteczniejßego niemego
náráić Pánegyryſtę.

I. PARS Nie ieſt intencya moiá S. N. gánić y potępiáć tych/ kto-
rzy ná tym świećie ſtaráią ſię miedzy ludźmi o dobrą ſławę/
Eccl: 41. zwłaſzczá z dobrych czynow ſwoich: bo wiem że DVCH S. o
nie ſtaráć ſię/ nie tylko pozwala ále y każe: Curam habe de
bono nomine. ále tylko zgánić chcę niektore/ złe álbo nieſku-
teczne ſpoſoby/ ktorych niektorzy zwykli zażywáć do uczynie-
nia ſobie ſławy miedzy ludźmi; á oſobliwie kiedy owo wßyt-
kę nádzieię ſławy y pochwały miedzy ludźmi/ zakładáią w ię-
zykách ludzkich/ álbo cudzych o ſobie opiniach/ w tym ſwoy ko-
niec y ukontentowánie zákładáiąc. Może ſię ſtaráć w prawdzie
o dobre miedzy ludzmi imię/ ále to trzebá/ czynić dla uchro-
nienia ſię pogorßenia bliźnim/ zwłaſzczá gdy Przełożonym te-
ſteś/

ſteś/ dla zbudowánia Owieczek ſwoich/ y owßem naymnieyſ-
ßych znákow do ſuſpiciey oco złego ná ćiebie winieneś ſie
chronić/ iáko przeſtrzega Páweł S. Ab omni Specie mala 1. Theſ: 5.
ſuſtinete vos. y *S. Bernat.* Papieżá Eugeniuſzá o to przeſtrze-
ga: ſanè intereſt tuæ perfectioni, & malas res, & malas pa-
riter Species devitare: in altero conſcientiæ, in altero fa-
mæ conſulis. y nic ták nie ßpeći Kośćiołá S. Kátholickie-
go/ iáko kiedy nie dobra ieſt ſławá o Przełożonych: iednák
gdyby kto zá koniec ſtáránia ſie o ſławe y o ſłowo dobre mie-
dzy ludźmi/ nie to/ ále ſámo vkontentowánie ſwoie miał/ to-
by to byłá rzecz nagánna. Och iák mizerny to ſpoſob náby-
wánia ſławy przez chwałe ludzką/ przez Pánegyryki Orator-
ſkie! *Themiſtocles* Wodz Atheńſki wiele prac/ trudow/ ran APOPH:
odnioſßy ná Woynach ſłużąc Rzeczypoſpolitey ſwoiey/ w na-
grode tego wßytkiego kontentował ſie/ gdy mu ná publicznym
Theatrum/ Kráſomowcá ieden z rozkazu Rzeczyp: przy obe-
cności iego chwalebny Pánegyryk vczynił o dziełach iego. O iák
licha/ y ná powietrzu zá bole/ zá rány tęż mizerąká zápłátá. Lecz
pogáńſkiemu człowiekowi nie ták ſie dziwuie/ bo o zápłáćie
wieczney nie wierzył; ále dziwuie ſię Kátholikom wierzącym/
że ieſt zápłátá wieczna zá ſpráwy dobre/ iż zá ſwoie odwagi y
chwalebne ſpráwy/ ktore mogły mieć ſwoie zápłáte w Niebie/
á przećie kontentuią ſię marną ſławą y pochwałą; bo zá to
iuż nie trzebá ſię ſpodziewáć w Niebie. odpowiedzą tákowe-
mu: *Recepiſti mercedem in vita tua.* Nie ták to nie? o ſła-
we y chwałę dobrą ſtáráią ſię dobrzy Kátholicy/ ále ná to
trzebá *mutos, Oratores,* milcz tylko ſam o ſobie/ w ćichośći/
ſkrytośći/ gdy prywatnym ieſteś/ ſtáray ſię o dobre ſpráwy/
záſługi/ y cnoty/ nie dbay/ nie dopußczay ile z ćiebie ieſt o po-
chwały innych/ Pánegyryki/ poßánowania: toć ſámo wielkie
imię reſpekt y v BOGA y v ludźi ſpráwi. Dowod iáſny
ná S. Janie Krzćićielu: ten záraz z młodośći vćiekł z pośrod-
ká ludźi w puſtynie/ y owßem niektorzy pißą/ co y Obrázy
niektore pokázuią: że Elżbietá S. Mátká iego podczás zábi- EXEMP.
iánia niewinniątek od Herodá/ z máłym kryiąc ſię dźiećiątkiem
po pußczy/ tam vmárłá/ á Jan S. Syn iey odchowány był
cudownie przez Anyoły/ y dáley do lat przyßedßy nigdzie-

miedzy ludzie niewychodząc, Anyelſki on żywot prowádził, á przećie ná pierwßym práwie powitániu ſie z ludźmi, głoſem ſie ná puſzczy wołáiącym názwał: Ego vox clamantis in deſerto: á przećie wielka ſławá po wßyſtkiey Zydowſkiey Ziemi, rozchodzi ſie o świątobliwośći Janowey, w wielkiey reputáciey y v ſámych Xiążąt Zydowſkich, iż práwie zá Chryſtuſá go mieli. Tu es qui venturus es. Co żywo zá Janem S. idzie, opußczáiąc Miáſtá, Panietá Páłace, Zoinierze Obozy, biegą ná ſławe Janowe. To podobno áby był vczynił ſobie ták wielką ſławe, wyſyła przed ſobą Vczniow ſwoich, ná rozſławienie mądrośći, świątobliwośći ſwey, álbo záprzaßa ná Kazánie iák niektorzy teraz czynią, podobno idzie do Kośćiołá Sálomonowego ná iákie vroczyſte Swieto, y tám przed Herodem, Xiążęty, y ludem cáłym iákie mądre czyni Kazánie? nic ztego nie czyni; ále vtáiony ſiedzi ná puſzczy, gośćiom tylko niektorym, krotkie rozdáie duchowne obroki.

Ioan. 1.

Mart 1. Fuit Joannes in deſerto baptizans, & prædicans baptiſmum pænitentiæ in remiſſionem peccatorum. Odpowiádam tedy, że to ſámo, że ſie krył z dárámi Bożemi ná puſzczy trzymał ſie w milczeniu, to mu ziednáło miedzy ludźmi ták wielką ſławe, tę przyczynę vpátruie *S. Nilus Abbas* mowiąc: Joannes quidem verſabatur in ſolitudine, & ipſæ Civitates cum populis ad eum confluebant; & qui ſericis induebantur, ad zonæ pelliceæ concurrebant ſpectacula: non recuſabant ſub dio manere, qui auratas incolebant domos. *Ian S. záiſte báwił ſie ná puſzczy, á ſáme Miáſtá z ludźmi do niego ſie zbiegáły; y ći co ſie w iedwabie obłoczyli, do paſá ſkorzánego przybiegáli widowiſká: nie zbraniáli ſie pod Niebem zoſtawáć, ktorzy w domách pozłoćiſtych mießkáli.*

in Aſcet.

Zgołá że milczał o ſobie Jan S. ſam P. BOG cnoty tego y ſławy Oratorem był. Nulli vituperio obnoxij Joannis actus id efficiunt, quod nulla Romanorum Oratorum Græcorumq; Panegyriſtarum eloquentia præſtare potuit. *Zadney nágány nie máiące cnoty Janá S. (miedzy ktoremi liczyć potrzebá pokorę y pogárdę prożney ſławy) dokazáły tego, czego żadni Kráſomowcy Rzymſcy álbo Greccy dokazáćby nie mogli.* Wyráził to pewny Symboliſtá nád Gwiazdámi w nocy ćiemney

Kraſow. in Proloq

świecą

świecącemi nápisáwszy. Magis lucent. Im noc ćiemniey- SYMB.
szá/ tym sie bárdziey wydáią. Cnoty życie pobożne/ sa to
iáko Gwiazdy zdobiące duszę twoie; nie znáć Gwiazd ná Nie-
bie/ choć sa y we dnie/ gdy Słonce świeći; nie znáć y two-
iey cnoty/ ieżeli o słonce álbo świátło prożney chwały iezykow
ludzkich stáraß sie y onego szukaß; lecz ieżeli w ćiemnośćiach
one trzymaß y chowaß sie z niemi; magis lucent, tym iá-
śniey predzey może sławá sie ich rozniesć/ nie da bowiem P.
BOG vtáić sie cnoćie/ gdy widzi być to pożyteczno y tobie/
y bliźniemu twoiemu. *S. Chryzostom.* Non enim grande Hom. 72.
aliquid atq; præcipuum occultari diutiùs DEUS patitur, in Matth.
sed si tu celabis, ipse manifestabit. Ma to álbowiem P.
BOG/ naprzod że bárdzo nie lubi/ gdy kto przed ludźmi
wydáie sie z cnotámi swemi. Co záczył pokazáć cudem ie-
dnym/ o ktorym *Gregor: Turonensis.* Dwoie było ludzi w stá-
nie Małżeńskim w czystośći życie swoie prowádząc: Wiec EXEMP.
kdy Zoná vmárła/ ná chowániu iey do grobu/ rzekł nieuwa-
żnie Mąż iey przy ludziach. Gratias ago DEO, quod eam
reddam DEO intactam. *Dziekuie P. BOGU, że ią oddáie*
BOGU nie tykána: dziwna rzecz! áż vmárła ozwie sie y nie-
iáko łáie oto Męża: Sile, sile Vir DEI, quia non est neces-
se aperire nostrum nemine interrogante secretum. *Milcz,*
milcz, Dráni Męzu, gdyś nie masz tego potrzeby, gdy ćie o to nikt
nie pyta, nasze skrytość wyiawiać. Przećiwnym sposobem ma-
tez to Pan BOG/ że chcących sie vtáić/ przed sławą ludzką
z cnotą/ wyiáwia ich gdy to widzi być ku pożytkowi iákie-
mu; ná co wiele może być przykłádow. Krotko namie-
niam. Krył sie O. nasz Fránćiszek S. z bliznámi swemi cu-
downemi/ ále BOG wyiáwił/ gdy Wodá ktora rán myiącego
go rece dotknełá sie cudá czyniłá. Krył sie Antoni S. z
mądrośćią Niebieską/ ále BOG ią wyiáwił cudownym Ka-
zániem. A tuć trzebá ostre vczynić mi napomnienie do o-
wych ktorzy wiecey sobie sławe/ chwałe/ iezyki ludzkie/ repu-
tácyą wáżą/ niżeli BOGA y dusze: tácy sa owi/ ktorzy aby
sobie sławe y reputácyą vczynili v ludzi/ o dziełách sprawach
swoich/ co wiedzieć ták wiele kłamstwá popełnią; ktorzy przy-
zwoitey zdrowemu rozumowi porządek pomieszawszy/ przećiwko

Przy-

Przykazániu Bożemu/ żyćie dla márney reputácyey odważáią/
wola nie żyć/ niżeli ná ięzyki ludzkie przyiść/ ná śmierć/ ná
poiedynki/ dla ſławy gotowi: álbo ktorzy hypokryzyą Nabo-
żeńſtwá/ poſtow/ opiniey nábywáią ludzkiey o ſwey świato-
bliwośći/ vmartwieniu/ choćiaß *Devorant pauperem in ab-
ſcondito*: dobrze y zbytkiem nápiią ſię y náiedzą/ byle w ká-
ćie; ktorzy áby ſkryta ſwoie niecnotę dla nieſławy pokryć:
mężoboyſtwá y inney zbrodni dopuśćić ſię gotowi; ktorzy w
podobnych okázyách do Diabłá/ do Czárownic ſię vdáią:
álbo też owi Politycy/ ktorzy áby pokazáć ludziom że coś mo-
gą nád innych/ choćiaß poſtrzegą że zła ſtroná albo fákcya
ich przy ktorey ſtáneli, choć widzą że dla niey w ruinę idźie
Oyczyzná/ Domy Boże/ Wiárá S. w ochydę/ Narod náß w po-
śmiech v obcych; przećie áby ſwego dokazáć/ przymowek/
nieſławy iákiey nie odnieść/ nie chcą złey odſtąpić ſtrony/ z-
iáwną zgubą duße ſwoiey/ á náczás y fortun ſwoich: iáko
mamy tych czáſow nießczęſliwych w oczách Korony náßey;
mowią oni y reguluią ſię owym Stároświecſkim wierßem:
Omnia ſi perdas famam ſervare memento. Ktory znáć
Poganin nie wierzący o Niebie/ o nieśmiertelnośći duße/ o
łáſce Bożey; napiſał. O złe to principium! ráczey po Chrze-
śćiáńſku odmienić go. Omnia ſi perdas animam ſervare
memento: iezeli godnieyßa dußá niż ćiáło/ y owßem żyćie/
toć godnieyßa muśi bydź niż ſławá/ ktora do ćiáłá iáko rzecz
ſkazytelna/ doczeſna/ należy. Bądź pewien kto táki ie-
ſteś/ iż tym ſpoſobem nieugruntuieß imienia twego w reputá-
ciey ludzkiey. Wyſtáwił dla ſławy ſwey w potomne wieki
Nabuchodonozor Bálwan ßczerozłoty ßeśćdzieſiąt łokći wy-
ſokośći/ co ſobie więcey ważył niż duße, bo gdy mu rádził
Dan: 4. Prorok áby ná iáłmużny ráczey *ſumpta* obroćił: Peccata tua
eleemoſynis redime: ráczey było zaraz przekołatáć owo Bál-
wan/ złoto ná iáłmużny obroćić; ále wolał ſławę w ſłupie zo-
ſtáwić. á zoſtałże ſię przy tym? bynamniey: y owßem ná
wßyſtkie wieki v wßyſtkich Narodow przyßedł ná pośmiech/
EXEMP. beſtyą z człowieká ſtawßy ſię. Vdał ſię był y Saul do Diabłá/
do czárow/ ßukáiąc ſpoſobu dla vtrzymánia ſię przy imieniu
y ſławie Krolewſkiey; z całym Domem ſwoim/ y ten tym

prędzey ſtráćił y ſławę y Krolestwo całemu pokoleniu ſwemu. Wiec kto ſię ták nierządnie kocháiącym w ſłáwie ſwoiey czuieß być / bierz ſobie w pámięć pomienioną odemnie náukę: rácżey opiekunem ſławy twoiey P. BOGA ſámego czyń / y mow do niego w ſercu z Dawidem S. Apud te, laus mea DEUS. *U ciebie, chwałá moiá BOŻE.* To ſámo ſtánie ći zá naywymownieyßego Oratorá / gdy w kątku / w milczeniu trzymáć ſię z dobremi ſpráwámi będzieß. Psal: 21.

Coś ia iuż podobnego / á rácżey doſkonálßego / vpátruię przy dziſieyßym w Niebowzięćiu Przenaśw: Panny. S. N. Wßytek tryumf iey / wßyſtká iey chwałá; Oratorá innego áni Pánegyryku w cáłym ſtworzeniu ználeść niepodobna / tylko ſáme zádumiáłe milczenie Pánegyrykiem w Niebowſtępuiącey Pánny / zá Oratorá prezentuie ſię. Rzecze kto. A tućby tu dopiero / kiedy ták obfita máterya mowienia / z doſtoieńſtwá / łáſk / záſług / dárow / chwały Przenaśw: Panny podáie ſię / otwieráć trzebá vſtá / Pánegyryki obßernie gotowáć: y owßem ma to Przenaśw: Pánná / że niemowlęćie vſtá do chwały ſwoiey / álbo ná pokazánie cudow ná czás otwiera: iáko w Polſkich Hiſtoryách mamy o Kunegundzie S. ktora práwie rodząc ſię ſlicznie záſpiewáłá Pánnie Naśw: *Ave Regina Cœlorum.* Mamy tákże / iáko gdy *Ignatius Martinez Soc: Iesu* miał *Cathechiſm* ßeśćiomieſiączne dziećię / ná rękách Mátki zoſtáiące / głowkę podniozßy záwołáło głośno mowiąc Pozdrowienie Przenaśw: Pánny. O czym piße *Piſtorius.* Więc ieżeli to vſtá Przenaśw: Pánná otwiera / á czemuż dziś o chwale iey milczeć máią ięzyki Oratorow / Káznodzieiow? ábym odpowiedział / przypominam ſobie co piße *Iamblic: ad Porphir.* Że v Egypcyánow był Bożek ieden / ktorego ináczey niegodziło ſię chwalić tylko milczeniem. Coś podobnego *Lorinus* powiáda o pewney v Rzymian Bogini / ktorą málowáno z záwiązánemi y zápieczętowánemi vſtámi / pálec ná wárgách trzymáiącą; á to ná pokazánie iákieyſi niewypowiedziáney zacnośći ſwoiey; gdyß támtego Bożká zwáno *primum intelligens & intelligibile.* Nie zmyſlona iáka Bogini / ále w rzeczy ſámey Krolowa y Páni naywyżßa / ſtawa dziś w gmáchách Niebieſkich / nieiáko pálec ná vſtách apud Lohner.

nayzacnieyßych Oratorow/ milczenie nákázuiac kłádzie; dá-
iac przez to znáć/ iż dáry/ y łáſki/ y chwale vwielbienia iey
wymowić/ wyrázić nie podobna ieſt. *S. Damaſcen.* Virgo
omnium encomiorum legem excedit, nec ſi omnes in to-
to orbe diſperſæ linguæ in vnum cóëant ejus laudes ora-
tione conſequi poſſunt. *Pánná Przenaśw: wßelákiego wy-
chwalánia práwo przewyżßa, áni choćby wßytkie po cáłym świe-
ćie rozpreßone iezyki w ieden ſie zeßły; iey chwały wysłowić mo-
gą.* To przynamniey oni SS. Duchowie/ ktorych rozumy
nie zámulone ćiáłem/ głebiey przenikáią rzeczy/ y one łácwiey
poymuią/ niż náße ludzkie; mogą ſie ośmielić/ áby przy try-
umfie w Niebowzięćia Przenaśw: pánny mogli nam co po-
wiedzieć ku chwale iey: dármo/ y ći nie potráfią. *S. Bernat.*
Ser: 4. Quæ nam lingua etiam Angelica, poterit dignis laudibus
de Aſsūp. extollere Virginem Matrem. *Ktory iezyk Anielſki godnie
bedzie mogł wychwalić Przenaśw: Pánne y Mátke.* á wyrá-
źniey o w Niebowzięćiu teyże Pánny mowiac *Petr. Bleſenſis*
Ser: 28. przyznáie to: Solemnitas præſens de laudibus B. Virginis
offert materiam nobis loquendi; cujus laudem indicibi-
lem licet explicare non ſufficiam? etiamſi linguis hominum
loquar & Angelorum. &c. *Vroczyſtość dziſieyßa na wychwa-
lánie Przenaśw: Pánny podáie máterya do mowienia, ktorey
chwały niewysłowioney, lubo wyrázić mi nie można, chcćbym iezy-
kámi ludzkiemi mowił y Anyelſkiemi.* Wiec niech nie bedzie nie-
komu dziwno/ że milczeć dziś roſkázuią. Z tym wßytkim iednák
mowie/ iż to ſámo zámilczenie/ ſtoi zá naywiekßy Pánegyryk
Pánnie przenaśw: y bárdziey one wysławia/ niżby tyſiace
Oratorow/ choćby teß Anyelſkich: táć to iedyna chwała przen:
Pánny oſobliwie przy w Niebowzięćiu iey: chyba to dzieło
ſámego rozumu y iezyká Boſkiego/ poiać y powiedzieć doſtá-
tecznie o chwale/ dárach/ przenaśw: Pánny. Przeſtrzega-
tám przez Proroká ſwego P. BOG/ że iákoś oſobliwą tylko
Iſ: 24. w ſámym ſobie miał táiemnice álbo ſekret: Secretum meum
mihi. Jákże/ muſi to bydź iákiś wielki ſekret bo Krolewſki/
á raczey Boſki: máią to ſekretá Krolewſkie/ że komu ſie ich
zwierzą powinni ſie w ich zátrzymániu záchowáć/ iákoby gá-
dáć nie vmieli; álbo, vſtá zwiazáne mieli; to chćiał wyrázić

Ale-

Alexánder Wielki / gdy dawſzy do przeczytánia pewne liſty SCRIP.
ſekretne wielkiemu przyiacielowi ſwemu Efeſtyonowi Sygnet
Krolewſki ná wárgách iego przyćiſnął; dáiąc znáć że Krole-
wſkie Sekretá ták pod Pieczęćią powinny bydź / iákoby nikt
áni wiedział / áni mogł wiedzieć o nich / tylko ſam Monár-
chá: Secretum meum mihi. Więc też y v P. BOGA / nie-
ktore ſámemu tylko iemu do poięćia y do wiádomośći nale-
żące / náyduią ſię táiemnice; á oſobliwie chwałá / wyſtáwienie
Przenaśw: Pánny / ktorey nikt oprocz ſámego BOGA áni
poiąć áni wymowić nie zdoła. Ták to tłumáczy *Richar:* Proloq.
Victor. Scio quod ineffabilis eſt laus ejus, hanc enim glo- 1. de lau.
riam retinuit ſibi Cæleſtis artifex, cujus Virgo Mater, opus Vi.g.
eſt ſpeciale, nec alteri datur⁹ eſt eum: quare de MARIA per
Prophetam dicit; Secretum meum mihi. *Wiem iż niewyſłowio-
na ieſt chwałá iey; tę bowiem chwałę záchował ſobie Niebieſki
Sprawca, ktorego Pánná y Mátká, dzieło ieſt oſobliwe, áni go da
drugiemu: dla czego o MARYEY przez Proroká mowi: Táie-
mnicá álbo ſekret moy mnie.* Co ſię nád inne rázy / naybár-
dziey prawdźi przy w Niebowzięćiu iey: y to ſámo ſtoi zá
naywiekſzą chwałę Przenaśw: Pánny. Dawid S. zápátrzy-
wſzy ſię tám w głębokiey kontemplácyey ná godność / zacność
P. BOGA ſwego / znagłá záwołał: Te decet hymnus DEUS in Pſal: 64.
Sion. *Tobie BOZE należy chwałá y ſpiewánie na Syonie.* V
Tłumáczow Piſmá S. to ſłowko hymnus, *chwała* z Zydow- FIG:
ſkiego iezyká / tłumáczy ſię ſilentium, *milczenie:* y niejáko *ſens*
przećiwny pierwſzemu pokázuie / gdy miáſto chwały / ſpiewá-
nia / milczenie nakázuie: izali milczenie może bydź *hymnem*
chwały P. BOGU? y owſzem wybornie: bo tym ſamym
pokázuie ſię nieſkończona chwałá y zacność Boża. Ták o tym
mowi *Blanc. hic:* Silentiũ quo ſilet mens in DEUM abſorpta,
& nullas voces in laudem ejus efformat, DEO eſt glorio-
ſum; fatetur enim eum eſſe ineffabilem. Ná co / támże
przywodźi rozumienie *S. Dyonizego Areopag.* Stawá dźiś
Przenaśw: Pánná w onym gornym chwały Niebieſkiey Sy-
onie: o nieyże może ſię prawdźić Dawidá S. pomieniony
Rytm: Te decet hymnus DEUS in Sion: ktoremi ſłowámi
zda ſię niejáko pobudzáć wſzytkie ſzkoły mądrych / pobożnych

Oratorow do Pánegyrykow y chwały przenaśw: Pánny: y pewnie ná ten ogłos wiele ſie ich porwáło; porwał ſie *Bernał S.* naywyżßa chwałe y vwielbienie Przenayśw: Pánnie przypiſuiąc: MARIA verè optimam elegit partem, omnes alias ſuperans in claritate viſionis. Tákże *S. Andreas Creten.* Excepto ſolo DEO, es in omnibus altior. *S. Bonaventura.*
in Spec. MARIA ſicut fuit grandis in merito, ita etiam grandis eſt in præmio. Przyznáie/ że piekny Pánegyzyk wyrażáiący chwałe w Niebowzietey Pánny: ále mnie ſie zda bárdziey/ że do ſławy Przenaśw: Pánny ſłuży/ zádumiawßy ſie nád nią pokornie z Nabożeńſtwem zámilczeć/ y rzec z Dáwidem. Te decet ſilentium in Sion: tym bowiem ſámym świádectwo dámy/ iż chwałá iey áni do poięćia/ áni do wymowienia ieſt rzecz podobna. Ták ſobie o tym dyßkuruie *Novar.* medytuiąc nád Ewángelią S. w ktorey poſtrzegßy/ że Ewángeliſtowie krotkie tylko wſpomnienie o Pánnie Przenaśw: vczyniwßy/ y bez wßelkich exkurſyi: ná chwałe oney mowi: Sancti Evangeliſtæ nil de ejus laudibus dicunt, vt ſuo ſilentio MARIÆ laudem eſſe prorſus ineffabilem oſtendant. *Swięci Ewángeliſtowie nic o iey chwale nie mowią; áby milczeniem ſwoim pokazáli chwałe MARYEY bydź niewyſłowioną:* y ná drugim
lib: 4. mieyſcu. Omni laude major eſt, ſed & hoc ipſum fateri laudis quoddam genus eſt. *Nád wßyſtkie pochwały większa ieſt, y toß ſámo przyznáć, chwały nieiáki rodzay ieſt. Mundus*
lib: 15. *Symbol.* Námálował ieden pełne naczynie zacnego liquoru/
SYMB. ktore ná doł obrocone śruba choć otwárta/ naymnieyßey kropelki nie wypuśćiło; nápiſawßy *Lemma:* Ex copia inops. bo tym ſámym że wypełnione było naczynie *liquorem* pomienionym/ żadney kropelki/ vronić ná doł nie mogło. Do czego
Cent: ad Germ. álluduiąc *Lipſius* mowi: Ita hoc ipſo quod intendimus multa ſimul dicere, & debemus; dicimus pauca. To podobieńſtwo ſłuży do máteryey moiey: przenaśw: Pánná zowie ſie Vas electionis, Vas honorabile, Vas inſigne devotionis. *Naczynie wybráne, Naczynie czći godne, Naczynie dziwnego nabożeńſtwá.* To naczynie záwße pełne dárow/ y przywileiow Niebieſkich/ *gratiâ plena;* vdzieláło nieiáko kropelek zacności ſwoiey y chwały; ſámá o ſobie ſpiewa: Beatam me dicent

dicent omnes generationes: quia fecit mihi magna qui potens eſt. *Błogosłáwiona mie názywáć będą wßyſtkie narody: álbowiem vczynił mi wielkie rzeczy, ktory Wßechmocny ieſt.* Spiewa tey y Elżbietá S. Benedicta tu in mulieribus. *Błogosłáwionáś ty miedzy niewiáſtámi.* Ale kiedy iuż przy w Niebowzięćiu ſwoim ſtáie w pełni/ práwie w tym punkćie/ gdzie iuż od BOGA więcey odbieráć nie może łáſki/ to ieſt w terminie chwały Niebieſkiey; iuż y kropelki iedney kánąć nie mogą rozumy ludzkie/ ięzyki Oratorow: czemu? bo Copia inops, bo to ſámo pokázuie *copiam*; doſtátek/ liczbę/ zacność niezrozumiáną dárow y przywileiow Przenaśw: Pánny. Teraz tedy vznáie: prawdzą ſię S. Krolewicá Polſkiego słowá: Nullus certè tàm diſertæ extat eloquentiæ, qui condignos promat hymnos ejus excellentiæ. Tego ia tedy niemego Oratorá przy tryumfie Pánny Przenaś: wyſtáwiwßy/ áby przećię nie byłá *totaliter muta ſcæna*, ná ták zacnym áktćie; choć z grobu ná Konkluzyą ſáme/ Oratorow wyprowadzam. *Broudin.* piße/ że podczás prześládowánia Heretyckiego pod ſrogą ową okrutnicą/ Elżbietą w Hiberniey/ náßedßy Heretycy Klaßtor pewny Ciſterſow czterdzieśći Zakonnikow zámordowáli w Wigilią w Niebowzięćia pánny Naśw: ieden tylko Stárußek przypadkiem zoſtał żyw: więc gdy nádchodzi godziná Nießporu Vroczyſtego/ pocznie ow Stárußek zdięty Nabożeńſtwem ku Pánnie Przenaśw: płákáć ſerdecznie/ iż podług zwyczáiu nie ma kto Nießporu ſpiewáć; płácząc idzie do Choru/ gdzie wßyſtkie ſtále álbo ławki záſtáie nápełnione Zakonnikámi/ z ktorych káżdy okolo ßyie/ gdzie miecz Kátowſki przeßedł/ miał ſliczną Kármázynową dęgę/ y ták wßyſcy w Niebowziętey Pánnie chwałę ſpiewáli. Więc náder Vwielbiona Páni y Krolowa náßá/ niewiemy co y nas tych zámießánych (gdy to piße) y niebeſpiecznych od Heretykow czáſow czeká; (och gdybyśmy godni ſtáli ſię ßczęśćia tego/ zá *Honor* twoy ginąć) ponieważ my ießcze pielgrzymuiący trzáſić/ zdołáć niemożemy chwale twoiey/ więc tych y innych podobnych tym przyimi choć vmárłych Oratorow chwały twoiey; á ſpraw to/ żeby przynamniey tym czáſem w Oyczyźnie náßey ſprawdziło ſię co Kośćioł S. o tobie ſpiewa:

in Propu: verit: l. 3. de Mart. Hibern.

EXEMP.

Gaude MARIA Virgo cunctas hereſes ſola interemiſti in vniverſo mundo. Amen.

Mater pulchræ dilectionis.

Pro Annunt. B.V.M. *STROPHA 9*

Omnes laudent, vnde gaudent. *Matrē DEI Virginē.*
Nullus fingat, quod attingat Ejus celſitudinem.
Część iey daymy, wſzyſcy chwalmy Ze Pāná BOGA rodzi.
Zgolá bladzi, kto ták ſadzi. Ze wiey sławę vgodzi.

Ego Mater pulchræ dilectionis. *Eccl:* 24. *vel.*
Concipies & paries Filium. *Luc:* 1.

DWie dziś Kośćioł S. odpráwia/ vważa/ y tym ſámym czći/ wychwala táiemnice wielkie. S. N. Jedná ieſt Wćielenie Syná Bożego w żywoćie Pánny Przenaśw: druga ieſt Máćierzyńſtwo/ rodzenie BOGA/ ktore nieſłychánym przywileiem/ otrzymáłá Przenaśw: Pánná/ w tym momenćie gdy wyrzekłá: Fiat mihi ſecundum verbum tuum. *Niechay mi ſie ſtánie według słowá twego.* Obiedwie táiemnice niepoiete/ niewyſłowione. O Wćieleniu Syná Bożego Prorok powiedział: iż nikt powiedzieć doſtátecznie może: Generationem ejus quis enarrabit? (Iſ: 53.) *Rodzenie iego kto opowie?* O Máćierzyńſtwie Przenaśw: Pánny *Anſelm S.* powiedał/ że nietylko mowić/ ale y poiąć tego trudno: Hoc ſolum excedit omnem altitudinem, quæ poſt DEUM dici, vel cogitari poteſt. (cap. 2. de excell: Virg.) *To ſamo przewyżſza wſzelką wyſokość, ktora po BOGU mowić, pomyslić ſie może.* Prawdá ieſt/ że obiedwie te táiemnice dziś ſwoy poczatek wzięły: iednak poniewaß táiemnicá Wćielenia Syná Bożego ma y inny czás y Swięto ſwoie do vważánia/ to ieſt dzień Narodzenia Chryſtuſowego. Więc mnie dziś ſtánąć przyidzie przy iedney táiemnicy/ to ieſt przy Máćierzyńſtwie cudownym Pánny Przenaśw: dziś cokolwiek ku wychwaleniu iego powiedzieć; zwłaſzczá gdy ſłyſze Krolewicá Polſkiego wzbudzáiące do tego słowá: Omnes laudent, vnde gaudent Matrem DEI Virginem: *Cześć iey daymy, wſzyſcy chwalmy że Pánná BOGA rodzi.* A ponieważ

niewaß

niewaß to niezgruntowána Táiemnicá/ ſámym rozumom An-
yelſkim/ á dopieroż memu błahemu rozumowi trudno ná ſwo-
ie ośmieláć ſie głowe y iezyk; záćiagam ia tedy ná ten Pá-
negyryk ſámych słow przenaśw: Pánny przez vſtá *Ecclesiáſtyká*
podánych: ktora obiaśniáiac Táiemnice Máćierzyńſtwá ſwe-
go/ ták mowi: Ego Mater pulchræ dilectionis. *Ia Mátká* Eccl: 24.
piekney miłośći. Wiec biore te słowá do wytłumáczenia/ y po-
kazáć chce/ iáko dziś przenaśw: Pánná/ troiákim ſpoſobem
piekney miłośći ſtáłá ſie Mátka: wprzod Chrześćiáńſka po-
dawßy náuke/ iáko káżdy człowiek ſwym ſpoſobem może/ y po-
winien ſie ſtáć Mátka piekney miłośći/ to ieſt ſtáráć ſie/ áby
wßyſtkie ſprawy iego były z ßczerey miłośći Bożey.

SPráwy y vczynki oſobliwie dobre káżdego człowieká Má- I. PARS
tka go nieiáko czynia: iáſna to náuká ſámego P. Chry-
ſtuſá. Odpráwuie P. JEZVS Kazánie/ áż ktoś przychodzi Matt: 12.
do niego oznáymuiac/ że Mátká iego przyßłá ßukáiac go: Ecce SCRIP.
Mater tua, & fratres tui foris ſtant quærentes te. *Oto Má-
tká twoiá, y brácia twoi ná dworze ſtoia, ßukaiac ćie.* Ná co
cudowna odpowiedz dáie P. JEZVS. Extendens manum
in diſcipulos ſuos, dixit: Ecce Mater mea, & fratres mei;
quicunq; enim fecerit voluntatem Patris mei qui in Cælis
eſt, ipſe meus frater, & ſoror, & Mater eſt. *Sćiagnawßy re-
ke ná Vczniow ſwoich, powiedział: Oto Mátká moiá, y bráćia
moi; ktokolwiek bowiem czynić bedzie wola Oycá mego ktory ieſt
w Niebie, ten moim brátem, y ſioſtra, y Mátka ieſt.* Ná co S.
Auguſtyn ták pißę. Mater ejus eſt omnis anima pia, faciens
voluntatem Patris eius. *Matka iego ieſt wßelka dußá pobożna,
czyniaca wola Oycá iego.* Zta iednák rożnica: kiedy ſpráwy
vczynki twoie ſa złe/ ſa grzeßne/ ſtáieß ſie Mátka zła/ y owßę
iáko iáßczurka iáko płod ćiebie zábiiáiacy rodzaca; gdy zás
ſpráwy twoie/ myſli/ y słowá/ ſa pobożne/ z przykazániem Bo-
żym zgadzaiace ſie; w ten czás ſtáieß ſie dobra Mátka/ dobre
Syny rodzaca; Dziatkámi twoiemi ſpráwy/ myſli twoie do-
bre názywa Kośćioł S. modláć ſie do P. BOGA w *Brewi-
arzu* codziennie: Reſpice in ſervos tuos, & dirige filios eo-
rum, & opera manuum noſtrarum dirige. *Poyzryi Pánie
ná ſługi twoie, kieruy Synaczki ich, y ſpráwy rak ich.* Rodziß

te-

te twoie dźiatki/ iáko Matká iáka w boleśći; bo ſpráwy cnotliwe/ nie mogą bydź bez trudnośći/ trudno martwić gniew/ y inne namietnośći; trudno pośćić/ trudno długo ſie modlić/ iáłmużnę dáć: w tych to dźiatkách/ to ieſt w vczynkách dobrych wßytká nádźieiá twoiá/ te y w ſtárośći twoiey/ to ieſt przy śmierći nie odſtąpią/ y owßem tobą opiekáć ſie

Apoc: 13. będą. Opera enim ipsorum sequuntur illos. Lecz to ießcze nie dosyć bydź Mátką dobrą/ to ieſt ſtáráć ſie mieć vczynki ſwoie dobre/ y pobożne/ trzebá żebyś był Mater pulchræ dilectionis, trzebá ſtáráć ſie/ áby były piękne/ kráſne/ ozdobne/ to ieſt/ áby były ták doſkonáłe; żeby godne były/ y wyćiągáiące odpłáty Kroleſtwá Niebieſkiego. Więc pytam: iákimby to ſpoſobem dokazáć tego/ żeby ták piękne/ ták ważne/ y doſkonáłe rodźiłá dußá náßá dźiatki/ to ieſt vczynki dobre? Ná co przez podobieńſtwo odpowiádam:

SIMIL: *Náturáliſtowie* náuczáią/ że do vrody y pięknośći płodu/ wielce pomaga Mátkom/ gdy ſwoie oczy obracáią y wlepiáią pilno/ ná rzeczy piękne y *Obiectá* vrodziwe: y tegoć to konßtu záżył był Jákob Pátryárchá/ y dokazał tego/ iż

Gen. 30. owieczki Lábánowe/ kiedy chćiał Jákob/ pſtre iágniątká rodźiły. Coś podobnego czynić waß Chrześćiáńſki człowiecze/ áby twoie dźiatki/ to ieſt vczynki dobre/ nadobne v P. BOGA/ to ieſt ważne/ y zaſługę máiące były. Oko twoie dußne/ ieſt intencya wnetrzna woli twoiey/ według *S. Grzegorzá y Bedy*: ktory záraz przyczynę podobieńſtwá dáie: Hæc enim sicut oculus corporis, ita illius mentem dirigit. *Tá álbowiem iáko oko ćieleſne, tak iego vmyſłem kieruie.*

apud Cornel: à Lup. Trzebá to oko/ to ieſt/ intencyą/ koniec dla ktorego ſpráwą twoie náprzykład Modlitwę/ Jáłmużnę/ Poſt czyniß/ wykierowáć ná piękne *Obiectum*, to ieſt/ ná ſámego Páná BOGA/ dla ſámey miłośći iego/ vczćiwośći/ powolnośći ku Máieſtatowi iego S. one poczynáć/ czynić/ y kończyć. Dowod tego może bydź z Figury Piſmá S. ktoraż mogłá

FIG. bydź w ſpráwách ſwoich wßyſtkich vrodziwßa/ vdátnieyßa/ záſłużeńßa dußá/ iáko Oblubienice/ w Pieniách Sálomonowych opiſány: dość doſkonále DVCH S. támże opiſał vrodę iey/ gdy nic iey znáć rownego ná źiemi nie náláz-

ßy/

ßy / ná Niebieskich naypięknieyßych świátłách / konterfekt pokázuie. Pulchra vt Luna, electa vt Sol. Pytam / táktey pięknośći co naywiększa okrása / y przyczyna było? oko iedno; to bowiem naybárdziey zrániło serce miłośćią Oblubienicá. Vulnerasti cor meum in vno oculorum tuorum. Cant: 4. áni złota głowá / áni ßyiá. Collum tuum sicut Turris: áni wárgi kármázynowe. Labia tua sicut vitta coccinea. nie zrániło miłośćią sercá / tylko oko. Oko to według *Grzegorzá S.* znáczyło intencyą w spráwách dobrych / ktora záwße miáłá tá Oblubienicá / wßystko czyniąc dla miłośći Páná BOGA. Lecz coż to zá vrodá o iednym oku / In vno oculorum tuorum. Ciele sney vrody brzydka ßkarádość / iedno tylko mieć oko / ále duszney wielkie zálecenie. Z tąd ná pokazánie wnętrzney poczćiwośći (iáko piße *Cornel: à Lap:*) Arábskie białegłowy / cáło zákryto nośiły twarz / iedno tylko dla widzenia drogi / odkryte zostáwuiąc oko; co vważáiąc *Tertullian.* ná bespieczne w strojách białegłowy Chrześćiáńskie ták nástępuie: Judicabunt nos Arabicæ fæminæ ethnicæ, quæ non caput, sed & faciem ita totam tegunt, vt vno oculo liberato contentæ sint, dimidiâ frui luce potiùs, quàm totam faciem prostituere. *Będą nas sądzić Arábskie niewiásty Pogáńskie, ktore nietylko głowę, lecz y twarz ták wßystke pokrywáią; że się iednym okiem vwolnionym kontentuią ná połowę zápátrywáć świátłośći raczey, niżeli cáłą twarzą świećić.* In vno oculorum tuorum. Nie podoba się BOGV ow vczynek dobry / owá Modlitwá / owá Jáłmużná / ow Post / co to o dwu oczách / to iest w ktorym dwoiáka náyduie się intencya / álbo respekt: coś niby dla P. BOGA / á przytym przywiązał się respekt doczesny / to iest chcemy dostąpić czego doczesnego / poćiechy / vwolnienia z vtrapienia / álbo co gorzey nábyć respektow / miłośći / reputácyi / sławy lepßey między ludźmi; ktorzy widzą owe spráwy náße. Te to tylko vczynki dobre / ktore o iednym są oku / to iest / są z intencyą dla iedyney miłośći / chwały P. BOGA / y vpodobánia się Máiestatowi iego Swiętemu / te sáme są wdzięczne / y niepochybnie wieczną zapłátę záćiągáiące od P. BOGA. Przećiwnym záś sposobem / w ktorych spráwách choć dobrych /

naydvie ſie podßyta intencya reſpektem iákim doczeſnym/ iuż
tákowe cenę ſwoię y vrodę przed P. BOGIEM tráca.
Dan: 14. FIG. Opiſuie Piſmo S. iáko oſobliwym ſpoſobem Prorok Dániel/
oßukánie Popow pogáńſkich w Bábiloniey/ ktorym mowili
Krolá y lud iego; wydał: ći áby byli vdáli/ y ſámi ſie do-
brze z tego mieli/ iż Bożek ich żywy był/ á nie Báłwan: z
Krolewſkiey Kuchnie ná káżdą noc rozmáitych wiele potraw
kazáli noſić: á Krol pieczetował ná noc Bożnice one; á ná-
záiutrz przychodząc/ znaydował záwße wßyſtkie poiedzone
potráwy/ gdyż ſkryte ſwoie weſćia oni popi do Bożnice owey
miawßy/ z dziećmi y Zonámi ſwemi wyiadáli wßytko: Więc
Dániel Prorok iednego dniá táiemnie poſypawßy popiołem
poſadzkę/ gdy názáiutrz Krolowi ſtopy rozmáite zoſtáwione
ná popiele onych oßuſtow pokazał/ oczy Krolowi otworzył/
iż vznał że fałßywym Bogiem był Bel. O iák wiele ná
świećie náyduie ſie ludzi/ ktorzy z wielką pracą/ vmartwie-
niem poſzczą/ martwią/ modlą ſię/ zatrzymuią namiętnośći
ſwoie/ wielkie koßtá ná Kośćiołow ozdobę/ Szpitalow pomoc
prowádzą/ y ſą tego rozumienia/ że to wßytko ſmáczno/ wdzię-
czno/ ważno/ y zapłátę im po śmierći oſobliwą iedną v P.
BOGA: lecz kiedy P. BOG poſypie popiołem śmiertelno-
śći/ to ieſt/ przyidzie godziná śmierći/ weźmie *cribrum judicij*
Sąd ſurowy záſiedzie/ odpieczętuie: pokaże táiemne intencye:
Eccl: 21. In fine hominis denudatio operum ejus. áże ſie w wielu v-
czynkách ich pokáżą/ *veſtigia pedum*, to ieſt intencye bydlęce álbo
dziećinne; śiłá ſpraw/ Nabożeńſtwá/ Poſtow/ niby bydlę-
cych/ bo tylko ze zwyczáiu/ dziećinnych/ bo bez rzetelney in-
tencyey/ białogłowſkich/ bo dla reſpektu chwały/ dobrego ro-
zumienia miedzy ludźmi: więc wßytko ſpełźnie przed Pánem
BOGIEM/ żadney od niego zá tákie vczynki podßyte inten-
cyą zdrożną/ ná támtym niech ſie nie ſpodziewáią świećie/
y owßem niech ſie obawiáią/ by ich co podobnego nie po-
kało nátenczás/ co potkało bałwochwalcow onych od Krolá
Bábylońſkiego: Occidit eos Rex, & tradidit Bel in pote-
ſtatem Danielis, qui ſubvertit eum. Dobrze otym wiedzie-
li Swięći Boży/ dla tego niepodobna opiſáć/ z iáką rekolle-
kcyą wßyſtkie ſprawy ſwoie odpráwowáli/ y przed záczęćiem

onych

onych ſtáráli ſie ták naydoſkonálſze w ſobie wzbudzáć intencye. *Drexelius* piſze: że pewny Puſtelnik nim począł ſie modlić; ále bo iákikolwiek ſpráwę Zakonną odpráwiáć; tedy długo ſtał iákoby zápomniáły: ſpytány czemu? odpowiedział przez podobieńſtwo tákie. Iáko Strzelec/ ktory chce dobrze do Celu tráfić/ áby ſtrzelenia nie ſtrácił/ nie nagle ſtrzela/ ále dobrze przypátruie ſie wprzod Celowi: ták też áby moiá ſpráwá ceny ſwoiey v BOGA nie ſtráciłá/ ále iáko należy ważna y wdzięczna w oczach Boſkich byłá; dobrze vpátruie koniec iey/ intencya iák naydoſkonálſzą/ ſtáram ſie w ſobie wzbudzić. Co vważywſzy *naprzod* oſtro nápominam *z Bernatem S.* owych/ ktorzy w dobrych vczynkách ſwoich/ vmártwieniu/ ſzukáią márney reputácyey/ prozney chwały/ á mowią bedzie przećie pámiatká po mnie/ wſpominác mie dobrze ludzie bedą. Væ portantibus Crucem non ſicut Salvator, ſed ſicut ille Cyreneus alienam; duplici contritione conterentur qui tales ſunt: quando & hic pro vana gloria temporaliter ſe affligunt, & in futuro pro interna ſuperbia ad æterna ſupplicia pertrahentur. *Biada noſzącym Krzyż nie ták iak Zbáwiciel, lecz iako on Cyreneus cudzy; dwoiákie ich potka nieſzczeście ktorzy tacy ſą, kiedy y tu dla prozney chwały docześnie ſie trapią, y na przyſzłym, zá ſkrytą pyche na wieczne męki zdáni będą.* *Powtore* chcę przeſtrzedz tych/ ktorzy bez doſkonáłey/ álbo żadney rzetelney vczynioney intencyey/ y rekollekcyey: z ſámego tylko zwyczáiu czynią dobrze: modlą ſie/ poſzczą/ iż lubo przez to nie grzeſzą; iednák owe ſpráwy ich/ iáko niektorzy z *Bonáwentura S. y Grzegorzem* náuczáią Theologowie: Nie máią tey wagi/ żeby P. BOG człowiekowi winien był zá nie Niebo. Obiecał Chryſtus zá ákt ćierpliwośći Niebo: Qui perdiderit animam ſuam; záraz przydał intencyą y koniec/ propter me: z miłośći ku mnie/ inveniet eam. Obiecał zá vboſtwo: Qui reliquerit domum, vitam æternã poſſidebit: ále przydał záraz: propter me, *dla BOGA.* Obiecał Niebo zá Jáłmużnę: Quisquis dederit potum aquæ, non amittet mercedem ſuam: ále przydał in nomine meo: *ná Imie moie.* *Rich:* konkluduie. Itaq; in his quæ ſunt neceſſitatis humanæ, vel quibus infirmitati communi deſervim⁹,

EXEMP.

Bern: in Apoc:

S. Greg: hom:27.

Ioan: 12.

Matt: 19.

Marc: 9.

nihil sine intentione bona agamus. *Wiec y w tych rzeczách,*
ktore potrzebie ludzkiey służą, álbo ktoremi vlomności pospolitey
wygadzamy, nic bez intencyey dobrey nie czyńmy. Tá sáá
intencya nie powinná być Servilis, *Niewolnicza,* iákaby byłá/
gdyby kto czynił dobrze/ mártwił pássye/ boiac sie aby ináczey
czyniac potepiony nie był: álbo Mercenariorum, *Náiemni-*
cza; to iest/ gdyby to czynił człowiek/ tylko dla sámego otrzy-
mánia Niebá; ale raczey pulchræ dilectionis: to iest/ że go-
dzien tego P. BOG/ ábym ná chwałe iego wszystko vczynił/ czego on
chce/ álbo życzyłby sobie po mnie; wiec dla vkontentowánia
sercá Boskiego te modlitwe/ ten vczynek miłosierny/ to vmár-
twienie/ (choćby żadne stworzenie o nim nie wiedziáło/ choćby
mi go Niebem BOG nie miał płácić) chce ia teraz odprá-
wić. Kto táka intencye w spráwach swoich by nayposledniey-
sze były/ ma; stáie sie táki Mater pulchræ dilectionis; *Má-*
tka piekney miłości; bo dziatki/ to iest/ spráwy te iego z mi-
łości ku sámemu BOGV vczynione/ według sercá Boskiego
sa wdzieczne/ y náder ważne przed P. BOGIEM.

II.PARS Dáleko doskonalszym sposobem Przenaś: Pánná przy Zwiásto-
wániu swoim/ stáie sie Mater pulchræ dilectionis: á to *Naprzod*
ex parte DEI z strony P. BOGA. Powiedziałem wyżey/ że sprá-
wy człowiecká nazywáia sie Synaczkámi iego: swoim tákże sposo-
bem spráwy Boskie moga sie názwáć Synaczkámi Bożemi, gdyż
iáko po dziatkách Oycá poznáć/ ták z dzieł y spraw Boskich docho-
dziemy zacności/ doskonáłości iego/ y ták widzac rozmáite stwo-
rzenia/ dochodziemy wszechmocności iego; widzac iáko szykiem po-
rzadkie Niebá sie obracáia/ czásy rozmáite nieodmiennie po sobie
nástepuia/ dochodziemy nieskończoney madrości iego; widzac su-
rowe grzesznych karánia przez potopy/ ogień/ pożárcia od ziemie/
dochodziemy spráwiedliwości iego; widzac że grzesznym pokutuiacym
odpuszcza łáskáwie/ dochodziemy miłosierdzia iego; y ták daley.
Jednák miedzy temi Synaczkámi/ to iest/ dziełámi Boskiemi/
nayurodziwszy to Synaczek Boski/ nayznácznieysze dzieło/ zmiło-
Ps: 107. wáć sie nád grzesznym: Magna est super Cælos misericor-
dia tua. *Wieksze iest nád Niebiosá miłosierdzie twoie.* Nay-
grzecznieyszy nam namilszy nád inne dzieła Boskie Synaczek/
Eccl: 36. dzieło miłosierdzia: Speciosa misericordia DEI in die tri-
bula·

bulationis. *Ozdobne ieſt miłoſierdzie Boże w dzień vtrapienia.*
Jeſzcze iednák P. BOG wiele tákich Synaczkow/ to ieſt dzieł
miłoſierdzia ſwego ma/ miedzy ktoremi nayſtárſzym Synacz-
kiem nazwe ia ákt miłoſierdzia Bożego/ ktore raczył grzeſznym
wyświádczyć dziś/ w żywocie Przenaśw: Pánny Wćieláiąc
Syná ſwoiego. Sam Zbáwićiel przyznáie że to naycelniey-
ſzy Akt miłoſierdzia Bożego do Nikodemá mowiąc: Sic DE- Ioan: 3.
US dilexit mundum, vt Filium ſuum Unigenitum daret.
*Ták BOG vmiłował świát, że Syná ſwego iednorodzonego wy-
dał.* O niezrozumiáne ſic, *ták*: á czemuſz nie tłumaczyſz go
dáley Zbáwićielu; czemu nie pokázuieſz do czego to ſic ro-
wnaſz? czemu nie powiádaſz *correlativum* iego? ſicut, to ieſt
ták. Páweł S. rozumieć tego nie może/ choć goraco P. BO-
GA prośi: Flecto genua ad Patrem, vt poſſitis compre- Eph: 3.
hendere cum omnibus Sanctis: ſcire etiam ſupereminen-
tem charitatem Chriſti. *Vpadam ná kolánå przed BOGIEM
Oycem, żebyśćie mogli poiąć ze wſzyſtkiemi Swiętemi, y wiedzieć
nieporownána miłość Chryſtuſá.* Ná co S. *Ambrozy*: Quis e-
nim poteſt colligere myſterij hujus rationem, vt DEUS
hominis cauſâ naſceretur, & pro hominibus moreretur.
*Ktoſz bowiem dóciec może táiemnice tey przyczyny, że BOG dla
człowieká ſie národził, y zá ludzie śmierć podiął.* Zgádnąć tedy
nie możemy wielkośći miłoſierdzia tego Bożego/ ale przyna-
mniey domyſlać ſie nie co możeſz człowiecze. Naprzod vwa-
żywſzy podłość nátury twoiey; zgrzeſzył raz Anyoł/ człowiek
millionámi razow: BOG nie wćielił ſie dla Anyołá/ ale dla
człowieká/ iáko S. Páweł vważa: Nusquam apprehendit Hebr: 2.
Angelos, ſed ſemen Abrahæ. Vważ ieſzcze z iáko ochotą
Syná ſwego BOG ná świát poſyła. Inclinavit Cælos &
deſcendit. *Nakłonił Niebios y zſtąpił.* O czym *Genebrard*: Pſal: 17.
Celeritatis ſtudio non eos aperuit ad deſcendendum, ſed
inclinavit ſecum. Z czego obaczyſz domyſlać ſie/ że to Akt był
naywiększey/ nayſzczerſzey miłośći Bożey ku Narodowi ludzkiemu.
Tego to tedy nayzacnieyſzego/ nayślicznieyſzego Aktu miłośći
Bożey Przenaśw: Pánná/ dziś ſtáie ſie Mátką/ á zátym Ma-
ter pulchræ dilectionis; bo P. BOG nie mogł Dekretu ſwe-
go Przedwiecznego o Zbáwieniu świátá przez Wćielenie Sy-

ná ſwego wypełnić/ pokiby ſie Przen: Pánná do tego Aktu/
to ieſt/ ná Wćielenie Syná Bożego pozwaláiąc/ nie przyło-
żyłá byłá. *Mechtildá S.* w dzień Zwiáſtowánia Przenaśw:
Pánny widziáłá/ że od ſámego Niebá/ áż do Domeczku iey
EXEMP. Swiętego/ wſzyſtko powietrze pełne było Anyołow SS. oczeki-
wáiących vteſkliwie pozwolenia Przenáśw: Pánny/ ná Wćie-
lenie Syná Bożego: y owſzem *S. Bernat* imieniem wſzyſtkie-
go świátá pokorną czyni ſupplikę do Przenaśw: pánny namy-
ſláiącey ſie. Verbum tuum provolutus mundus expectat
o Domina? reſponde verbum, quod terra, quod inferi, ex-
pectant & Superi. *Słowá twego vpádły świát oczekiwa o Pá-
ni? day ſłowo ktorego ziemiá, ktorego mieſzkáńcy w Otchłániách
y Obywátele Niebieſcy oczekiwáią.* Tákże *Auguſtyn S.* No-
li morari Virgo, Nuntio feſtinanter reſponde Verbum, &
ſuſcipe Filium. *Nie baw ſie Pánno, Poſłáńcowi prętko day ſłowo, á
przyimi Syná.* A nie dziw/ że ták bárdzo przykrzyli ſie
Przenaśw: Pánnie o pozwolenie oni Duchowie Niebieſcy:
wiedzieli bowiem/ że to naywiękſzey miłośći Boſkiey dzieło
ſtáć ſie nie mogło/ pokiby Máćierzyńſtwem ſwoim Przenaśw:
Pánná nie przyłożyłá ſie do tego. *Powtore* Mater pulchræ
dilectionis, *ex parte ſui.* O żadney Mátce oprocz Przenaśw:
Pánny rzec ſie nie może/ żeby byłá Mátką piękney miłośći;
bo niektore ſtáły ſie Mátką Synow złych/ niektore choć były
Mátkámi Synow potym dobrych y Swiętych/ iednák ich
z ſkárádośćią/ bo w grzechu rodzą/ á przynamniey poczynáią;
iáko Elżbietá Mátká Janá S. á náwet y ſámá Anna S.
ktora bez pierworodney ſkázy poczełá Przenaśw: pánnę/ lubo
celuie wzwyſz pomienione Mátki; przećie nie może doſkonále
názwáć ſie Mater pulchræ dilectionis, *Mátką piękney miłośći.*
gdyſz bez vtráty wſtydu y pánieńſtwá nie poczełá/ áni poro-
dziłá Przenaśw: pánny. Dziś záś táſz Przenaśw: Pánná po-
czyna w żywoćie ſwoim/ płod Niebieſki bez żadney pożądliwo-
śći ſzpetney/ ále w ſámym prawie naygoręyſzym Akćie miłośći
Cap: 7. nayczyſtſzey ku BOGV. Dziś ſie prawdzi Proroctwo Izaiá-
ſzá. Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium. *Oto Pánná
FIG. pocznie y porodzi Syná.* Przyrownywa Oblubieniec Żywot
Przenaśw: Pánny ktory dziś w ſobie ogárnął tego/ ktorego
Niebá

Niebá cále ogárnać nie mogą/ do kupy pßenice otoczoney
liliámi. Venter tuus sicut acervus tritici vallatus lilijs. Cant: 7.
Co zá táiemnicá? iezeli przez te pßenice Syn Boski Wćie-
lony znáczy sie: iáko sam sie do tego przyznáie. Nisi gra- Ioan: 12.
num frumenti mortuum fuerit: należáło áby postáwić ná
straży Mocárstwá Niebieskie/ álbo owych Rycerzow Sálomo-
nowych około łożá tego stoiących. En lectulum Salomonis Can: 3.
sexaginta ex fortissimis Israel ambiunt, á nie stábe liliowe
kwiateczki. Vallatus Lilijs. Ná to odpowiáda *Bernat S.*
Grana tritici significant fæcunditatem, lilia Virginitatem. Ser. 2. de
Przez co dáie sie znáć/ iáko ten Niebieski plod nie tylko by- Concep:
námniey nienáruszył Pánieństwá Przenaśw: Pánny/ ále rá-
czey ieszcze go przyczynił/ y zálećił. Co obiáśnia S. Thomasz
podobieństwem. Jáko práwi Słońce ktore widome iest/
gdziekolwiek promienie swoie rzući/ żadney w sobie przez to SIMIL.
nie otrzymuie skázy; dáleko lepiey Słońce spráwiedliwośći
Syn Boży przyimuiąc z Pánieńskiego Żywotá Ciáło/ nie tyl-
ko pokalány nie został/ ále ieszcze świetszą/ doskonálszą Mátkę
swoie uczynił. Theolog ieden poiąć tego nie mogąc iáko to Chron:
Przenaśw: Pánná máiąc/ y rodząc Syná/ mogłá bydź oraz Minor.
Pánná nienáruszona/ w wielkich wątpliwośćiách zostawał; EXEMP.
więc Duchem Boskim oświecony B. Jdzi naszego Zakonu
záchodzi mu drogę/ y kosturkiem swym w ziemię trzy rázy v-
tykáiąc á mowiąc: Virgo ante partum: Virgo in partu:
Virgo post partum: trzy cudownie z ziemie wyprowádził Li-
lie. Cudowny záiste dowod Pánieństwá doskonálego Pánny
Przenaśw: á zátym słusznie sie názywa dźiś Mater pulchræ
dilectionis, ponieważ y w czystośći/ y w naygoretszym Aktie
miłośći Bożey z DUCHA S. dźiś sie Mátką stáie. *Potrze-
ćie względem nas*, stáie sie Mater pulchræ dilectionis. A
ktoraż bydź može pięknieysza miłość w sercu ludzkim/ nád zá-
miłowánie sie P. BOGA? miłość ktora masz do roskoszy/ do
bogactw/ do godnośći/ wszystko to turpis dilectio; bo dusze
twoie często kroć grzechem máże/ bo ćie dla porußonych nie-
rządnych námiętnośći bydlećiem czyni: Comparatus est ju- Psal: 48.
mentis insipientibus: y owßem cokolwiek rzeczy kochasz o-
procz BOGA/ y nie dla BOGA/ miłość tá szpetna iest/ czá-

muiąca

mwiaca duſzy twoiey ſiły ku Niebu. Lecz ákt miłośći ku
BOGV / ktory ćie iednoczy z końcem twoim / dla ktorego
ſtworzony ieſteś; ieſt miłość naycżyſtſza/ naypięknieyſza/ kto-
ra naywyżſza vroda/ vdatność/ waga/ ſprawom twoim przy-
tit:Char: noſi. O czym *Lábátá* mowi: Meritorum noſtrorum men-
ſura, non eſt operum noſtrorum difficultas, ſeu labor, ſed
potiùs charitas, & amor in DEUM. *Záſług náſzych miárá,*
nie ieſt vczynkow náſzych trudność álbo praca z ktoremi ſie wy-
práwuią, ale raczey miłość ku P. BOGV. Tego tedy nayzá-
cnieyſzego Aktu miłośći Bożey w ſercach náſzych dziś / Przen:
Pánna ſtáie ſie Mátką; bo gdy w nas nietáko rodzi/ wzbudza nas
do niego/ prezentuiac nam lubo ieſzcze záwártego we wnę-
trznośćiách ſwoich Wćielonego BOGA dla zbáwienia náſze-
Ioan: 1. go/ y iákoby mowi do nas ſłowámi Janá S. Nos ergo di-
c. 4. ligamus DEUM, quoniam ipſe prior dilexit nos. *My tedy*
kochaymy BOGA, álbowiem on pierwey vmiłował nas. W Gre-
cyi Monárchá ieden vmiera / zoſtáwuiac Zone brzemienna;
Senat|ná mieyſce zmárłego obiera innego / pod tą iedná
HIST: kondycya: iezeliby potomek pozoſtáły nie był Męſzczyzná;
Monárchini oná/ chcac ſobie ziednác reſpekt v obránego Pá-
ná/ poſyła do niego / że niewiedzac co noſi w żywoćie / czyli
Niewiáſtę/ czyli Męſzczyzne/ ktoryby mu mogł do páńſtwá
przeſzkodzić: gotowa byłá dla przyſługi zábić w żywoćie ſwo-
im płod. przenaśw: Pánná dziś otrzymuie płod z DVCHA
S. ktory Pánem Niebá y Ziemie bedzie: powieda o nim
wſzyſtkiemu świátu/ ále przećiwnym ſpoſobem; bo nie ná to/
áby miał ná wzgárdę/ ná nienawiść v kogo przyiść/ ále ra-
czey áby káżdeg Chrześćiáńſkieg człowieká/ do zámiłowánia ſie
BOGA/ záwdzieczáiac to dobrodzieyſtwo pobudziłá. I zá-
iſte lubo wſzyſtkie dobrodzieyſtwá Boſkie wyświádczone człe-
wiekowi/ ſkutecznie ſercá náſze wzbudzić mogą / do Aktow
miłośći Bożey; bo wſzyſtkie ſą / z ſzczerey miłośći ku nam:
nayſkutecznieyſze iednak ieſt w tym dobrodzieyſtwo / Wćiele-
nia Syná Bożego; częśćia dla tego / że iáko *Lábátá* vważa:
Si enim paſſus, ſi mortuus, &c: omnia principium habent ab
Incarnatione. *iezeli bowiem vćierpiał, iezeli vmárł, &c: wſzyſtko*
to początek ma od Wćielenia ſie iego. Częśćia dla tego / że

według

według tegoż *Authorá* dla wzbudzenia ſerc ludzkich ku miłoſći/ z miłości przychodzi ná świát. Ut amore quidem digno DEO, noſtrum accenderet amorem; voluit incarnari: ut ſic amor ejus in nos pateret, & amorem noſtrum in eum excitaret. Z tąd ći to ieſt/ że Kościoł S. nád inne táiemnice y dobrodzieyſtwá/ większe/ oſobliwſze pokázuie Nabożeńſtwo/ ku dobrodzieyſtwu Wćielenia Syná Bożego/ kiedy ná ſáme tylko ſłowá VERBUM CARO FACTUM EST. *SŁOWO CIAŁEM SIE STAŁO.* ná koláná vpada. Człowiecze wiedz o tym/ ieżeli dziſieyſza táiemnicá/ to ieſt/ wſpomnienie iáko Syn Boſki dla zbawienia twego/ dziś ſię ſtał człowiekiem/ ták iáko y ty śmiertelności/ mizeryom podległym/ nie poruſzy ſercá twego do iákiego miłośnego ku BOGU Aktu/ gorſzym ieſteś niżeli nierozumne bydlętá/ ktore tegoż BOGA Wćielonego nie dla ſiebie/ ále dla ćiebie/ poznáły/ vſzánowáły kiedyś: Cognovit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe Domini ſui. Y owſzem gorſzy nád ſámych przeklętych Czártow. *Is: 1.*
Piſze *Miechou.* Jeden Zakonnik/ gdy inni ná wſpomnienie *in Litan:*
ſłow: VERBUM CARO FACTUM EST. *SŁOWO CIAŁEM SIE STAŁO;* miłośnie/ y pokornie vpadáli ná koláná ſwoie; on tylko ſtał ták ſłup/ żadnego znáku vczćiwości y dźiek ku BOGU nie pokázuiąc: przyſtąpił do niego Szátan/ y ćięſzki wyćiął mu policzek mowiąc: O ingrate, quo hic ſtas? cur cum a- *EXEMP.*
lijs genua non inflectis? nonnè audis quod DEUS propter vos homines, propter veſtram ſalutem homo factus eſt? ſi DEUS id propter nos feciſſet, ei perpetuo devincti in terram caderemus. *O niewdzięczniku: iákoż tu ſtoiſz? czemuſz z innemi ná koláná nie vpádnieſz? izali nie ſłyſzyſz; że BOG dla nas ludzi, dla waſzego zbáwienia ſtał ſię człowiekiem? gdyby to był BOG dla nas vczynił, tym dobrodzieyſtwem vięci, vſtáwicznie przed nim ná ziemię byśmy padáli.* Przetoż Mechtildá *in vita*
S. gdy w ten dzień rozważáłá ſobie obligácyą káżdego czło- *ejus.*
wieká do chwalenia y zámiłowánia ſię BOGA/ zá ták oſobliwą dziś wyświádczoną miłość ku nam/ y oraz vznáiąc iá- *HIST:*
ko niezdolne ieſt do tego ſtworzenie proſte: prośiłá P. JEZUSA/ áby ſam ſobie raczył ſtáć ſię chwałą y dźięką; zaraz tedy vſłyſzáłá głos ſámego P. JEZUSA táki: Chwałę od-

 daycie

daykie BOGV náſzemu wſzyſcy Swięći: á potym widziáłá iáko Przenaśw: Pánná obchodząc wſzyſtkie ſzeregi Anyołow y Swiętych / pobudzáłá ich miſternym iákimśi inſtrumentem od P. IEZVSA ſobie dánym / do chwały y dziekowánia BOGV. Wiec ponieważ widziemy że Przenaśw: Pánná dáie nam dziſieyſza táiemnica / okázyą do wyſokiego Aktu miłośći Bożey / vznáć muſiemy / że słuſznie dla tegż zowie ſie dziś Mater pulchræ dilectionis. *Mátka piekney miłośći.* Amen.

Amicus in extrema neceſſitate.

Pro Purificat: B. V. M.

STROPHA 10.

Sed *neceſſe*, quod prodeſſe, Pijs conſtat mentibus.
Vt intendam, quod impendam, Me ipſius laudibus.

Rzecz potrzebna (to ieſt pewna V ludu nabożnego)
Wielbić pilnie y vſilnie Mátkę Syná Bożego.

Nunc dimittis ſervum tuum Domine. *Luc:* 2.

MAia ten zwyczay ludzie roſtropnie w rzeczách ſwoich rządzący ſie / że ná oſtátnia potrzebe / albo przygode / ktoraby mogłá ná nich przypáść pámiętáią. y ſłuſznie: widziemy bowiem że w tey odmienności świátá predko y naywyżſze godności / reſpektá v świátá / á dopieroż bogáctwá odmieniáią ſie / y nikną: nie zádługo z bogátego vbogi / z Páná pogárdzony ſtáć ſie może. Napátrzył ſie tego świat ná owych Bellizáryuſzach / Seiánach / y innych wielu: á przynamniey ſtárość / chorobá / oſtátnia to potrzebá / ktora nikogo nie minie. Wiec pámiętáiąć ná to ludzie / opátruia ſie dla tego wczeſnie / to w Mieſzek / to w Przyiaćielá dobrego / pouſáłego: poſpolićie zowia to / co ſobie nágotuia Oſtátnia potrzebá ſwoia: iákże dobrego przyiaćielá y ſámá *Grámmátyká* nie iáko potrzeba názywa: gdyż *Amici, Neceſſarij* w Grámmátyce ſa *Synonima.* Lecz wiem ia ieſzcze ćieżſza oſtátnia potrzebe przy zgonie żyćia náſzego / to ieſt punkt śmierći / konánia náſzego: ách gwałtownaż to potrzebá / od tego punktu wſzyſtká zawiſłá wieczność / w tym punkćie do oſtátniego káżdy przychodzi vboſtwá / nie tylko że wſzyſtká ſubſtancya odbieráia człowiekowi /

ále

ále náygość wszystká dusze iego pokaże sie: In fine hominis denudatio operum illius. A kiedy to iesze ná szárpáninę Czártostwo zleći sie/ káżdy swego grzechu do ktorego przywodził w duszy szukáiąc: O iáka mizerya ogárnie dusze ludzką: o blogoszby ná tenczas owego Przyiáćielá/ coby sie ostátnia potrzeba mogl názwáć. Atosz Káźimierz S. upátruie zdanis/ y pokázuie nam te ostátnia potrzebe/ álbo raczey w ostátniey potrzebie Przyiáćielá/ to iest/ Nabożeństwo ku Przenayśw: Pánnie: Sed necesse, quod prodesse, pijs constat mentibus &c: bá y Ewángelia S. Oto Simeon stáry w tey zostáie potrzebie/ á przećie nie nárzeka ná biedę/ ále wesoło śpiewa: Nunc dimittis. Czemusz? bo znalazł od tey ostátniey potrzeby Przyiáćielá/ Pátronkę/ Przenayśw: Pánnę stawáiącą dziś w Kośćiele Sálomonowym. *Escobar* ták do niego mowi: Heus bone Simeon, venerande Senex, cupiens in pace obire diem tuum, ad MARIAM discessurus accurre. Więc ia iuż názwę y pokáżę Przenayśw: Pánnę Przyiáćiołką od tey ostátniey potrzeby; wprzod powiedziawszy/ ná kogo ćięższa tá przychodzi ostátnia przygodá/ to iest ćięższe nád inne skonánie. Eccl: 11.

PRawdá iest/ że ná wszystkich tá ostátnia przychodzi potrzebá: ále nie iednáko káżdemu dokuczy; wszyscy iednáko żyć przestáiemy/ umieramy/ ále nie iednáko konamy. Iedni wesoło śmieiąć sie umierali/ iáko Piotr S. *Alkánt:* śpiewał sobie: Lætatus sum in his. Insi iáko psi wyli. Ale y *Psalmistá S.* opisał te rożnice. Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus. *Droga iest przed obliczem Páńskim śmierć Swiętych iego.* Aż znowu: Mors peccatorum pessima: *Smierć grzesznikow naygorsza.* Domyślić sie łátwo przyczyny tey rożnice z podobieństwá: Widzielibyśmy kogo rozrutnego/ poki ma iáki grosz/ chula/ pije/ roztrania ná ládáco/ grosza nie zátrzyma: widzielibyśmy záś drugiego/ ktory rowny w substáncyey bywszy támtemu pierwszemu/ ostrożnie/ oszczędnie/ śćisle żyie/ ná stronę nic nie poydzie/ wszystko iák z regestru: potym nástąpi Nieprzyiaćiel/ Wioskę spali/ zruinuie obiemá/ ták/ że obadwá do ostátniey biedy/ y ruiny przyszedszy w cudzym kąćie przytulać sie muszą: ktoremuby tesz z tych dwu

I. PARS

Ps: 115.

Psal: 33.

SIMIL:

dokuczáć ćiężey miáło ono vbostwo/ y nieszcześćie? Odpowie
káżdy: iż támtemu rozrzutnie/ nieostrożnie żyiącemu: ten záś
drugi musi mieć iáki grosz/ opátrzył się on dobrze ná tę przy-
godę. Táć iest S. N. przyczyná rożnice/ że niektorym ostá-
tnia biedá/ to iest konánie ćięższe niżeli innym: Mierzysz się
piedzią (iáko owo mowią) zá żywotá/ to iest mierzysz/ stosu-
iesz spráwy/ myśli/ słowá twoie/ według przykazánia Bożego/
wydatkow niepotrzebnych nie czynisz/ to iest łáski Boskiey
przez grzech nie traćisz często/ śćisłe sumnienia swego regestrá
trzymasz/ to iest; nie pozwalasz sobie nic nád sumnienie/ y o-
wszem stárasz się/ áby substáncyey przybywáło duchowney; to
iest/ o przymnożenie Cnot śś. y o zasługi przed P. BOGIEM
przez vmartwienia/ Nabożeństwá/ á osobliwie vczynki miło-
sierne: ták przyidzie ná ćię ostatnia przygodá/ to iest godzi-
ná śmierći/ będzież przećie miał do czego się vdáć/ ná czym-
kolwiek/ przy miłosierdziu Bożym/ y zasługách JEZVSO-
WYCH nádzieię zbawienia swego zákłádáć: á ták w vspoko-
ionym/ wesołym duchu/ z dźisieyszym Symeonem vmieráć bę-
dźiesz. Przećiwnym sposobem/ ieśli przez żywot twoy hulasz/
traćisz *cum meretricibus*, to iest/ pássyom twoim dogadzáiąc/
ták wiele rázy łáskę Boską: otwárte Wrotá sumnienia two-
iego masz/ *quod lubet licet*, ládá okázyiką szárpnie substáncyey/
to iest duszę twoiey/ zgrzeszyć śmiertelnie iák iágodkę połknąć
v ćiebie: Nabożeństwá/ á dopieroż dobrych vczynkow miło-
siernych nie pytay/ rácżey łupiestwá/ krzywdy ludzkie w tobie
się náyduią: bądźże pewien/ że w oney ostátniey potrzebie: to
iest; przy konániu twoim w ćiężkim vbostwie/ mizeryey duszá
twoia obaczy się/ gdy w mieszku/ to iest w duszy twoiey nie-
náydźiesz nic tákiego/ coby ći serce/ do iákieykolwiek nádzieie
zbáwienia twego vczynić mogło: zgołá nieszczęśliwa czeká ćię
przygodá. Masz tego dowod y oraz przykład oczywisty ná-
dwu sławnych Wodzach Izráelskich: pierwszy niech będźie
EXEMP. on Waleczny y dźiwney odwagi/ ále oraz y świątobliwy *Iozue*,
iego spráwom y życiu kto się dobrze przypátrzy/ przyznáć
musi/ że wielce ostrożny/ w káżdey okázyey przestrzegáiący/
chroniący się Obrázy Boskiey/ pilny w wypełnieniu námnieysze-
go roskazánia Bożego: nieuwodźił się ten respektámi: posłány
od

od Moyzeßá ná rewizya Ziemie obiecáney/ lubo Kompania
iego zmyślonemi rácyámi/ y kłamſtwem chca mowić lud Izráe
elſki/ odwieść ich od dálßey drogi do obiecáney Ziemie: Ter- Num: 13.
ra habitatores ſuos devorat: on niedba że poda ſie v Kom-
pániey ná inwidya/ kłámáć nie chce/ nie wybiia ſobie ſkru-
pułu mowiac: ná coß ſie to przyda/ choć prawde powiem
ſam ieden/ bárdziey beda wierzyć onym dwiemá/ niż mnie
iednemu/ nie bede nic mowił; nie dyßkuruie ták/ ále
grzechu ſie obawiáiac/ ßczera powiáda prawde: Fratres mei Ios: 14.
qui aſcenderant mecum diſſolverunt cor populi, nuntiavi
quod mihi rectum videbatur. Roſkázuie mu P. BOG/ áby
lud w gleboki *Iordan* prowádził; y tu nie máley odwagi trze-
bá było/ nie ßemrze ná P. BOGA/ nie myśli ſobie: kazánoć
Moyzeßowi lud prowádzić przez Morze/ ále wprzod oſußone
zoſtało dno Morſkie/ á mnie teraz wprzod w Wode pußczáć
ſie każa: nić tákowego nie mowi/ ále zupełnie dośyć czyni ro-
ſkazu Bożemu. *Iozue* był Hetmanem, to podobno pod tym
Pretextem pozwolił ſobie co wiecey/ niż ſie godziło? podobno
Samśiádom cießki/ wyzuwa z ſubſtáncyey/ wykupuie zá to/ zá
co? nieprzyiáznych ſobie pártyámi ſwoiemi niby ćiagnieniem
nißczy? Zolnierzom ſwoim pod pokrywka donátyw/ tráktá-
mentow &c: zaſługi obćina? kompuły/ regeſtrá fałßywe dla
reſpektu przyimuie? podobno gdy wydzielał dwunaſtu pokole-
niom Ziemie obiecána/ gdy do iego pokolenia y fámiliey przy-
ßło/ kazał poćiagnać dla ſiebie ßnurá mowiac: żem ia záſłu-
żeńßy nád inne/ zdrowie/ krew łożyłem ná to/ godzi mi ſie
ná ſie mieć reſpekt/ pozwole ſobie tego/ coż teß Dziatkom
ſwoim zoſtáwie/ gdy przy máley czaſteczce zoſtána ták wiel-
kiego Wodzá dzieći; śmiać ſie z nich beda ludzie! Nic tá-
kiego o Jozuem nie mamy/ ná ſwoim ten káwałku ſiedział
do śmierći: Mortuus eſt Joſue, ſepelieruntq; eum in fini- Ios: 24.
bus poſſeſſionis ſuæ. ktora ßczupła muśiáłá bydź: bo iáko S.
Hieronym piße. że *S. Paula* náwiedzáiac Ziemie Swieta/ y tám
grob Jozueß obaczywßy bárdzo ſie dziwowáłá ßczupłośći iego.
Wiec przychodzi teß ná tego bogoboynego Meżá/ oſtátnia
potrzebá/ śmierć; bynamniey go to nie álteruie/ wesoło vmie-
ra/ náwet y Pogrzeb weſoły ma: Sepultusq; eſt in Tamnat-

ſare. z Zydowſkiego tłumáczy ſie Solis quaſi Sepulchrum,
Słońce záś wſchodzące/ ieſt *Symbolum* weſołości; dla tegoć
Lyranus piſze/ że ná Grobie iego Słońce wyrobione było: w
in Iud: czym Táiemnicę vpátruie *Naxera* y mowi: Ut noveris juſto-
c. 2. rum mortem de vitæ actionibus illuſtrari, & Sepulchri te-
nebras in candidiſſimam lucem tranſire. *Abyś wiedział*
że ſpráwiedliwych śmierć, z życia ich ſpraw záciąga ſplendorow,
y Grobow ich ciemności w naiáśnieyſzą przemieniáiącą ſię świá-
tłość. Terázże ná drugiego Monárchę Izráelſkiego to ieſt
Saula obroćmy oczy/ ten w życiu ſwoim iákiego był rozgłobio-
nego ſumnienia; pełne tego Księgi Krolewſkie/ nieposłuſzny
BOGV/ zaboycá Kápłanow/ Prorokow/ Prześládownik zá-
pámiętáły niewinnych/ świętokradczcá/ figlámi tylko wybiiał
ſobie ſkrupuły: mowił znáć godzi mi ſię Dawidá prześládo-
wáć/ bo mi podeyzrány o Krolestwo/ godzi Xięży zábiiáć/
bo przewody máią z Dawidem/ godzi ofiáre czynić/ bo chociem
1.Reg:13. nie Kſiądz/ ále Krol/ do tego też gwałt był: Neceſſitate
compulſus obtuli: godzi ſię do Czárownice vdáć/ kiedy P.
BOG do mnie gádáć nie chce/ áni mnie rátowáć. Wſzyt-
ko *liberaliter*, álbo *liberè*, nie grzech to/ niemáſz to nic. Ale
pátrzćież też ná iáko mizeryą/ y nieſzczęście w oſtátniey przy-
godzie/ czáſu godziny śmierći przychodzi; z iedney ſtrony z do-
byta bronią czeka *Amalecites* ná dobićie iego/ z drugiey ſzablá
w boku vwiązłá/ z tyłu nádieżdżáią Philiſtynowie; á dopie-
roż w iákiey desperácyey/ y śćiśnieniu złe iego ſumnienie! dáie
2.Reg: 1. znáć/ roſkázuiąc ſię dobić: Sta ſuper me & interfice me,
quoniam tenent me anguſtiæ. Ná co piſząc *Nax:* dokłada:
Poſt perpetrata ſcelera, vndiq; anguſtijs afflictatur in mor-
te qui lato adeo imperio vtebatur in vita: dobrze powiedział
DVCH S. Cor durum habebit malè in die noviſſimo.
Serce zátwárdziáłe źle ſię mieć będzie w dzień oſtáteczny. S.
Eccl: 3. *Bernat.* opiſuie to ſerce. Cor durum ſ. ingratum ad bene-
ficia, inverecundum ad turpia, impavidum ad pericula, fu-
tura non providens. *Serce zátwárdziałe; to ieſt niewdzięczne*
dobrodzieyſtw, niewſtydliwe ná ſproſność, nieuſtráſzone ná niebe-
ſpieczeńſtwá, ná przyſzłe rzeczy nie pámiętáiące. A toć to ieſt/
że Piſmo S. przypátruiąc ſię śmierći ſpráwiedliwych/ w wol-
nym

nym vmieráiącym sumnieniu: nie sámą śmierćią; ále tylko ćieniem śmierći náżywa ią/ przywodząc słowá Dawidá: Humiliasti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos vmbra mortis: *Upokorzyłeś nas ná mieyscu vtrapienia, y okrył nás ćień śmierći*: ále gdy śmierć grzesznych opisuie; nie tylko bez ochrony śmierćią cáłą zowie/ ále iesżcze przydáie; iż tá śmierć okrutna im będźie/ gryść/ pożeráć ich będzie: Mors depascet eos. Záżywáliśćie Pankowie zá zdrowia/ zá żyćia/ dobrego bytu/ swey woli/ wszytkiego pozwaláliśćie sobie/ átoś teraz in extrema necessitate biedę/ głod ćierpieć/ y owszem ginąć muśićie. Famem patientur vt canes. Mors depascet eos. Obiaśnia się to widzeniem iednym S. Birgitty: iáko to zá te swywolne/ y zbytkuiące żyćie/ ostátnia biedá/ y głod czeka: Widziáłá raz tá S. Páni iednego Krolá duszę w Czyścu; Męká iego táka byłá zá niektore zbytki w żyćiu/ iż w vstá iego iákoś rurę włożywszy ták go nádymáno/ áż skorá padáłá się ná nim/ y znowu gwałtem wielkim y tchem owo nádećie iego ták wyćiągáno tąż rurą/ że wyćieńczony był iáko iedná piszczałká. Coś podobnego wielu/ iesżcze przy konániu czeká złych co tu rozrutnie/ swywolnie żyią: ták im Prorokuie Dawid: Mors peccatorum pessima. *Smierć grzesznikow naygorsza.* Czego ieden poćiągáiąc mowi: Pessima inquit; quorum adolescentia est mala, propter peccatum lasciviæ; provectior ætas peior, propter peccata contra iustitiam perpetrata; ac alia multiplicia: Mors pessima propter consuetudinem, & necessitatem peccandi, ac propter æternam damnationem. *Naygorsza prawi śmierć; ktorych młodość iest zła, dla grzechu wszeteczeństwa: dálszy wiek gorszy, dla grzechow przećiwko Spráwiedliwośći popełnionych, y innych wiele: Smierć naygorsza dla zwyczáiu, y nałogu grzeszenia, y wiecznego potępienia.* A zátym iásna/ iż kto rozrutnie/ swywolnie żyie; w ostátniey oney potrzebie nie ma się spodziewáć supplementu tákiego biedy swoiey/ żadnego poufáłego Przyiaćielá/ ktoryby ostátnia iego potrzebą opiekał się y iego rátował.

Psal: 43.

Psal: 48.

Psal: 48.

EXEMP.

Psal: 33.

P. Dobr. Med: de Morte.

Jednak żem ia przećie obiecał pokazáć przyiaćielá od tey ostátniey potrzeby/ y biedy; zá tákiego stáwiam wam Przen: Pánnę: tá bowiem wszystkich ktorzy Nabożeństwá ku sobie stáráią II. PARS

się

ſie y przy nayćieżſzych zábáwách nie opuſzczáć / w oney oſtá-
tniey potrzebie / to ieſt przy śmierći / nie tylko ſpráwiedliwych /
ále teſz y grzeſznych / byle z zupełną ſkruchą / y Nabożeńſtwem
oney wzywáli / nie odſtępuie ; y owſzem wielkim rátunkiem
bywa im / w oney oſtátniey przygodzie. Naprzod w poſpoli-
tośći mowiąc : Oná ieſt wſzyſtkich Konáiących Pátronka.
Gen: 2. Pokázuie to Figurá Piſmá S. Opiſuiąc S. Hiſtorya Ray ſtwo-
FIG: rzony / powiáda tám o iákieyſi Rzece / ktora wychodząc z Rá-
iu / ná inne wielkie cztery Rzeki dzieliłá ſie. Fluvius egredi-
ebatur de loco voluptatis, qui inde dividitur in quatuor
capita, ktore Rzeki zowią ſie iedná *Phiſon*, drugá *Geon*, trze-
ćia *Tygris*, czwarta *Euphrates*. *Baſilius Selen*: Ráiem názywa
Orat: 30. Przenaśw: Panna : Ave gratiâ plena, ave florentiſſime Pa-
radyſe ! Z tego tedy Ráiu przez wypadáiące Rzeki / dobrze
może ſie rozumieć Opieká Przenaśw: Pánny ná wſzyſtek roz-
ćiągáiąca ſie świát / álbo ludzie. Ná co przypada *Rupertus*.
A czemuż to tá Rzeká nie płynie / nie oblewa w kupie cáłey
Ziemie / iáko czyni to dobrodzieyſtwo *Nilus* Rzeká / Egypſkie-
mu Kráiu / ktory dla tego náder żyżnym ſtáie ſie / zrozumiemy
záraz / tylko ſie ſpytaymy Hebreyczykow o tłumáczenie imion
nazwiſk dánych támtym Rzekom ; á oraz Doktorow o Senſ /
y coby znáczyły : Więc *V. Bedá* ták tłumáczy litere : Phiſon
lib: 10. Os pupillæ : záś w ſens miſtyczny *Eſcobar* tłumáczy o łáſkáwo-
śći Przenaśw: Pánny nád grzeſznikámi / zá ktoremi iák zá zre-
nicą oká otwárte pſtá ma / y proſi Przenaśw: Pánná BOGA
Wſzechmogącego. *Geon* Rzeká / ktora Murzyńſka bárdzo go-
ráca dla tego okopćiáło oblewa Ziemie ; tłumáczy : Pectus
Pierśi. to ieſt Miłośierdzie / ktore ma Przenaśw: Pánná nád
oną okopćiáłą Kráiną / to ieſt duſzámi w ogniu Czyſcowym.
Tygris tłumáczy ſie : Velocitas. Ktora ie oblewa Ziemię
Aſſyryiczykow : znáczy miłość Przenaśw: Pánny / ktora do o-
ney Niebieſkiey ſzczęſliwey Kráiny rośćiąga ſie / ná reſtaurá-
cyą ruin niegdy Niebieſkich / wiele duſz pod protekcyą ſwoią
wprowadzáiąc w one Niebieſką Kráinę. Náoſtátek czwárta
Rzeká zowie ſie *Euphrates*, á tłumáczy ſie Pulverulentus.
Tu pyta ſie *Eſcobar* o miſtyczną ſignifikácyą tego / y mowi :
Quid MARIÆ cum pulvere? *Co Przenaśw: MARYEY Pán-*
nie

nie do prochu? y odpowiáda: że znáczy iáko Przenaśw: Pánny Opieká rośćiąga śię nie tylko do żyiących/ ale też do zbliżaiących śię do prochu/ do grobu/ ktorym iuż ná twarz proch/ źiemiá pádiá/ to iest do Konáiących ludźi. Profectò DEIparæ misericordia specialissima circa moribundos, ad nativum pulverem decurrentes innuitur. Czego potwierdza *S. Bernat.* Longitudo MARIÆ usq; in diem novissimum, invocantib⁹ eam subvenit universis. To w pospolitośći; Ale w osobliwośći mowiąc o Konániu ludźi spráwiedliwych/ nabożnych ku Przenaśw: Pánnie/ że tych Przenaśw: Pánná w ostátniey tákowey potrzebie iáko poufáły Przyiaćiel nie odstępuie. Pokázuie to wzwyż pomieniony *Author*, uważáiąc że po owey surowey sentencyey wydáney od P. BOGA zá grzech Adámow: Pulvis es, & in pulverem reverteris. Co znáczyło dekret śmierći ná káżdego człowieká wydány: pretko záraz Adam/ myśląc iákieby też imie miał dáć Zonie swoiey/ názwał ią Mátką żyiących. Vocavit nomen Uxoris suæ Evam, eo quod esset Mater cunctorum viventium. Tego imienia niegodná byłá ná ten czas Ewa/ słusznieysza było názwáć ią Mater mortuorum, gdyż oná wszytkie swoie pokolenie grzechem umorzyłá. Wiec *S. Epiphan.* trzyma: że ten tytuł Mater viventium nie Ewie/ ále raczey Przenaśw: Pánnie służy; y nie dáiemo dáią iey w ten czas ten tytuł/ bo przez to pokázuie śię/ iż w oney potrzebie ták ćiężkiey sámá oná iest/ ktora Kocháńkom swoim Przyiaćielskiego/ y owszem Máćierzyńskiego affektu dotrzymuie/ y rátuie. *Escobar.* Cum hominibus mortis sententia inflicta est, quasi tantæ calamitatis solatij loco, morituris adhiberetur MARIÆ influxu esse sublevandos. *Gdy ná ludźie śmierći skazń włożona iest, iakoby ku poćiesze ták wielkiego nieszczęśćia, umieráiącym przydáno, że zá stáraniem Przenaśw: MARYEY Pánny mieli bydź wspomagáni.* Utwierdza śię tá prawdá/ naprzod zdániem Kośćiołá S. ktory wszystkich ludźi osobliwie nabożnych ku Mátce Bożey w ostátnia godźinie iáko testámentem iákim oddáie ná rece/ y opieke Naświętszey Pánny modląc śię codźiennie do niey w pozdrawiániu Anyelskim: Sancta MARIA ora pro nobis peccatoribus, nunc, & in hora mortis nostræ; y znowu: Tu

Ser: de Assumpt.

Gen: 3.

FIG: Orat: de Deip.

nos ab hoste protege, & horâ mortis suscipe. *Broń nas od*
przećiwney strony, przy śmierći doday obrony. Vtwierdza się
powtore toż ták wiela doznánych przykłádow. O niektorych
sub Ann: tylko námieniam / z ktorych się dáie znáć: iż iáko Czárci o-
D. 1497. státniey oney godziny / rozmáitych záżywáia y szukáia sposobow
EXEMP. ná zgube duße ludzkiey; ták Przenaśw: Pánna wszelkich spo-
sobow záżywa ná porátowánie / y obrone iey. *Wáding:* pisze:
Że gdy ná śmierć záchorowáł pobożny ieden Zakonnik Zakonu
Naszego názwany *Dominicus à Leonessa* powiedział drugiemu
Oycu sobie poufáłemu / że mu się pokazáłá Przenaśw: Pánná
z Anyołámi: w krotce potym / áż ten drugi vsłyszy iákiś zgiełk /
iákoby iákiego Woyská zá drzwiámi. Wyizrzy / y spyta: od-
powiedziáno mu: Oto my iesteśmy Szátáni / przyszliśmy że-
byśmy sprobowáli się z konáiącym Dominikiem; lecz nie
możemy tám wniść / czekamy poki z támtąd nie wynidzie P.
sub Anno MARYA. Mamy y w Kronikách Nászych Reformáckich;
1598. iáko B. Morykowi wielce nabożnemu Laiczkowi sámá Przen:
Pánná przy skonániu pilnie służyłá / disponuiąc go; y gdy nie
co lekáiącego się widziáłá; sámá mu w vcho kłádłá Imie
JEZVS / kazáć dla odpuszczenia grzechow często tego Imie-
nia wzywáć. Mamy w Ksiegách Obiaw. *Birgitty S.* że tá
gdy po śmierći Syná swego Károlá / ktory młodość swoie ná
Woynie strawił; wielce się trapiłá o zbáwienie iego / áż ná
Modlitwie obaczy Chrystusá Páná / y Pánne Naświetszą po
práwicy iego ná Sadowych Krzesłách siedzących: w tym
przychodzi Szátan / ktory śmiał przed Chrystusem P. skárzyć
się ná Przenaśw: Pánne: ále o co? oto że tá (mowił Szátan)
spráwiedliwy Sedzia / czyni mi bezpráwie: Moiá powinność
iest przy śmierći ludzi kusić / oná dniá śmierći Károlá zmár-
łego / wszedszy do pokoiu iego / siedziáłá przy nim / y mnie tám
wniść nie dopuśćiłá. Znowu moiá to iest / żem iáko Ceklarz /
powinien przed twoy sąd káżdą prowádzić duszę / oná záś du-
sze Károlowa tylko co z ćiáłá wyszłá / ná swoich rekách do
Sadu twego zánioslá / y puśćić mnie do sadu niechćiáno.
Ná co mu odpowiedziáno: Nie masz Czárćie krzywdy;
bo to sobie Károl zásłużył osobliwym Nabożeństwem ku-
tey Pánnie. Więc czyli się nie pokázuie z tąd iáśnie / że

Przen:

Przenaśw: Pánná Kochánkow swoich w ostátniey życia potrzebie/ iáko przyiaciel osoblîwy nie odstępuie. Była przypowieść v stárych (iáko *Novar:* pisze) Vita sine amico, non est vita, sed mors. *Zyćie bez Przyiaciela nie iest żyćiem, lecz śmierćia.* Ja przećiwnym sposobem większa prawdę powiem. Mors cum amico non est mors, sed vita. to iest/ o tych ktorzy Nabożeństwem swoim osoblîwym/ y státecznym záslużyli sobie/ iż gdy do konánia zbliżáć sie poczną; stánie przy łożku ich ten pożądány Przyiaćiel Przenaśw: Pánná/ kiedy obaczywszy przychodzącą witáć będą: *Veni amica mea:* przybywayże szczęśliwie Przyiaćiołko/ y owszem Mátko Dobrodzieyko moiá do sługi twego/ kiedy vtwierdzáiąca w nádziei/pobudzáiąca do Aktow miłośći/ skruchy/ odganiáiąca Czárty obaczą. O konániu ich prawdźić sie będzie: Mors cum amico non est mors, sed vita. *Potrzećie,* nie ták mi dziwno że Przenaśw: Pánná przyiaćiołom swoim/ to iest/ spráwiedliwym w tey ostátniey potrzebie Przyiaćiołka pokázuie sie/ y onych nieodstępuie: ále to rzecz osoblîwsza/ że y Nieprzyiaćiołom Bożym/ to iest ludziom grzesznym ládáiáko żyiącym/ byle przy konániu swoim w vpokorzonym sercu/ y skruszonym vdáli sie do niey/ w ostátniey tey potrzebie rátá záwołáli; bynamniey y tákowym przyiaćielskiey nie żáluie vsługi. *Abulensis* medytuiąc nád onym mieyscem Pismá S. O poimániu Skrzynie Páńskiey od Philistynow/ przy ktorey dwu Káplánow Synow Helego zábito: Arca DEI capta est, duo quoq; Filij Heli mortui sunt Ophni & Phynees. Pyta sie iáko też o zbáwieniu tych dwu zábitych trzymáć/ czy źle/ czy dobrze? y bárdzo náchyla sie ná tę opinią/ że są zbáwieni: á iákże to bydź może modry Insulaćie? czyli nie opisáło Pismo S. szkárádnego żyćia tych Káplánow? iákie pogorszenie z ich łákomstwá/ świętokrádzkiey nieczystośći/ wszystek Kośćioł Izráelski odnośił? Erat peccatum puerorum grande nimis coram Domino, quia retrahebant homines à Sacrificio Domini: y znowu: Dormiebant cum mulieribus, quæ observabant ad ostium tabernaculi: iákże tedy trzymáć dobrze/ áby tácy zbrodniowie zbáwieni bydź mogli? sámoż pogorszenie do potępienia dosyćby im było? Væ per quem scandalum venit.

APOPH:

Cant: 2.

1. Reg: 4.

FIG:

Eſcob. Lecz *Abulenſis* dáie tey ſwoiey opiniey rácya: Quia non fugerunt relinquentes Arcam. iákoby rzekł: Ci Kśieża/ widząc niebeſpieczeńſtwo od Nieprzyiaćielá/ mogli byli żyćie ſwoie *ſálwowáć* vćieczką/ odbiegſzy Arki Páńſkiey: przećie lubo byli źle ż żywotá/ wielce ſobie ſzácowáli Arkę Bożą: y nieiáko akt heroiczny dla niey/ y dla BOGA/ żyćiem gárdząc vczynili; przez ktory z grzechow ſwoich przy śmierći oczyſzczeni/ y zbáwieni zoſtáli. Ale ia dáley pytam ſię: ktoſz im ſporządził/ kto w nich wzbudził tę żárliwość/ y náwrocenie ſię do Páná BOGA oney oſtátniey godziny zieднał. Arká Boża obecna/ ktorey ſię puśćić z Nabożeńſtwá ku niey nie chćieli. To ſobie pámiętay/ byś był nayſwywolnieyſzego żyćia człowiecze/ oney oſtátniey godziny/ gdy náćierać ná ćiebie będą piekielni Philiſtynowie Czárći/ potępieniem grozić/ do deſperáciey przywodzić/ nie tráć ná ten czás nádzieie: tylko z żalem zá przeſzły żywot ſwoy ládáiáki przymknij ſię do Miſtyczney Arki/ to ieſt Przenaśw: Pánny przez nabożne wzywánie rátunku/ y miłośierdzia iey: przybędzie oná/ y opiekać ſię będzie oſtátnia godziná twoia/ zginąć ći nie da. *Eſcobar.* Ea eſt DEIparæ pietas erga illos qui non recedunt, non fugiunt ab obſequio ejus, ſed ad obitum vſq; Arcam arcanorum cæleſtiũ venerantur; vt impetrans à DEO pænitentiæ occaſionem, eos ab æterno eripiat exitio. Czego ten potwierdza przy-
P. 2. c, kład/ ktory piſze *Pædag: Chriſt:* o Heretyku pewnym; ten-
26. gdy raz ná Kazániu ſłyſzał/ iż ten/ ktoryby co dzień kilkoro
EXEMP. Pozdrowienia Przenaśw: Pánny odmowił; nie mogł wiecznie zginąć: Więc on vmyślił co dzień śiedm Pozdrowienia mawiáć: we trzy látá potym w dzień Niepokalánego Poczęcia Przenaśw: Pánny śmiertelnie záchorował; pokázuie mu ſię Przenaśw: Pánná/ do Wiáry y Sákrámentow Katholickich przywodzi/ obiecuiąc ſię do niego ná Boże Narodzenie przyiść konáiącego rátowáć/ y do Niebá záprowádzić/ co ſię ták ſtáło gdy czás przyſzedł. Więc ták poufáley Przyiaćiołce/ w oſtátniey potrzebie oddawaymy konánie náſze z *S. Bonáwen-*
in Pſalt, *tura* mowiąc: In exitu animæ meæ de hoc mundo, occur-
Virg. re illi Domina & ſuſcipe eam, conſolare eam Vultu Sancto tuo, & aſpectus dæmonis non conturbet illam. *W ro-*

zła-

złączeniu ſię duſze moiey z tym świátem, zábiegay iey Pani mo-iá Naświętſza, y przymi ią, poćieſz ią Obliczem twoim Swię-tym; á widziádłá Czártowſkie niech iey nie turbuią. Amen.

Felix Navigatio, in Mari Mariano.

STROPHA II.

Quãvis ſciã quod MARIAM Nemo dignè prædicet: — Pro Annuntiat: B.V.M.
Tamen vanus & inſanus Eſt, qui illam reticet.

Choć wiem y ia, że MARYA Godnie ſię nie wysławi:
Wſzák wſzeláki, ládáiáki, Co o iey czći nie mowi.

Et Nomen Virginis MARIA. *Matth:* 1.

UWażáiąc dziſieyſze poſelſtwo Niebieſkie/ poſtępki/ y Orácyą Anyołá S./ vmyśliłem nie poſpolitą zádáć wam gadkę S. N. á tá ieſt: Gdzie naypierwey Nabożeńſtwo álbo rączey pozdrawiánie Przenaśw: Pánny záczęło ſię? czy ná Ziemi/ czy ná Niebie/ czy ná Morzu? Podobno dowćipnieyſi odpowiedzą: że naypierwey w Niebie/ kiedy TROYCA Przenaświętſza wyprawuiąc tego Poſłá do Przen: Pánny/ przy obiáwieniu Táiemnice Wćielenia Syná Bożego/ oraz (iáko ſię rozumnie godzi domyślać) náuczyłá ſpoſobu tegoż naypierwſzego pozdrawiánia Przenaś: Pánny. *Ave MARYA:* nie przyczę tey odpowiedzi; iednak ieſzcze nie ieſt doſtáteczna: bo co *modo inſenſibili*, co ieſt przez wnętrzne oświecenie rozumu Anyelſkiego ſtáło ſię. Więc drudzy odpowiedzą/ że ſię to pozdrowienie ná ziemi poczęło/ bo w Domku Lauretáńſkim/ w Mieśćie Názáreth/ tę naypierwey Orácyą Anyoł Gábryel odpráwił: y to prawdá; mowiąc *reálnie*. Ale duchowną reflexyą máiąc ią/ odowiádam: że naypierwey to Nabożeńſtwo poczęło ſię ná Morzu. Dziś coś podobnego widzę co widział w Obiáwieniu Jan S. Vidi Angelum fortem deſcendentem de Cælo, poſuit pedem ſuum dextrum ſupra Mare. *Widziałem Anyołá mocnego zſtępuiącego z Niebá, ktory położył nogę ſwoię práwą ná Morzu.* y dziſieyſzy Niebieſki Poſeł/ ſtawa naprzod ná Morzu/ álbo przy Mo- — Ap: c.10.

330. Nomen Virginis MARIA. według *Hebráyskiego ięzy*-
ká/ y pospolitego tłumáczenia MARIA à Mari. iákoż nie má-
ło Doktorow SS. Morzem przenaś: Pánnę zowie: *S. Chry*-
Lib:146. *zolog.* Maria Mare vocabatur, & quomodo non MARIA
Mare, &c: Wiele tego przyczyn dáią Doktorowie SS. to
iest/ zowie się Morzem; dla niezgruntowánego Miłosierdziá/
dla wielkich łask/ dárow/ ktore Reká Boska zgromádziłá w
Lib: 3. niey. *Dyon: Carthus.* Sicut nullus valet guttas Maris dinu-
merare, sic Misericordiam, Gratiæ excellentiam, Gloriamq;
MARIÆ nullus valet exprimere. ná ten czás iednák bár-
dzo mi się podoba rácya *S. Epiphániuszá*, ktory dla niezgrun-
Orat: de towáney Chwały iey/ Morzem tą Chwały *názywa*: MARIA
lau: Vir. est Mare spirituale, cui prædicando, neq; hominum, neq;
Angelorum lingua sufficit. Ledwie kto webrnie w to Mo-
rze/ pokusi się cokolwiek ku Chwale Przenaśw: Pánny mo-
wić/ álbo pisáć/ záraz głębokośćią chwały ogárniony grążnie
y vstáie. Więc przy tym mistycznym Morzu Chwały stawá
dziś Anyoł/ y prędce puszcza się w to Morze/ odważa się chwa-
lić Przenaśw: Pánnę: Ave MARIA gracia plena: y owszem
to Pozdrowienie chwały poczynáiąc/ wszystkim ludziom ná to
Morze puszczáć się káże. Ale iákoż Anyele S. ná to ták głęboki-
my lichych rozumow/ oziębłego duchá ludzie/ mamy się puszczáć
Morze: pospolity zwyczay Żeglarzow/ gdy ná głębokośći
Morskie puszczáią się/ dla sercá y odwagi/ od Modlitew że-
glowánie swoie poczynáć/ bá y w nieszczęśćiu/ to ich iedyny
sposob. Z tąd vrosło: Qui nescit orare, descendat in Ma-
Trac: 10. re. przybędzie tám pewnie gorącośći duchá. Tákże y *Augu*-
in Ioan. *styn S.* pisze: że byłá v Stárożytnych ludzi *opinia*, iż Modli-
twy ná Morzu álbo nád Morzem vczynione/ iákoś są skute-
cznieysze/ niż inne. Więc y nas to niezbrodzone Morze
chwały nie ma trwożyć/ to iest/ lubo vznáiemy że przenaś:
Pánny Chwały nigdy nie poymiemy/ nie zgruntuiemy/ nie
przeto mamy zániechywáć Nabożeństwá ku niey/ y Modli-
tew: y owszem w naymnieyszym báćiku Modlitwy S. mo-
żemy się puszczáć odważnie *ná* to Morze/ nie vtonie/ ále
raczey wdzięcznie przyięta będzie od przenaśw: Pánny. Do-
dáie nam sercá nietylko ten Anyoł/ ále y Krolewicz Náś

Kro

Kázimierz S. gdy śpiewa: Quamvis sciam, quod MARIAM, nemo dignè prædicet: Tamen vanus & insanus est, qui illam reticet. Więc ia tego sposobu przez Modlitwę, tey szczęśliwey Nawigáciey ná tym Morzu náuczyć was chcę. Wprzod pokazawszy w pospolitości, iáko naybespiecznieyszy sposob, przebyćia tego Morzá żyćia nászego iest, Nabożeństwo y Modlitwá.

Zdumiáłego, y ztrwożonego widzę Dáwidá S. stoiącego nád Morzem. S. P. Hoc Mare magnum & spatiosum. Zádumiáłego nie ták bárdzo vważam. Wiele bowiem iest rozumienie, iż większe, cudnieysze, licznieysze są w Morzu dzieła ręki Bożey niżeli ná ziemi. *Historye* piszą, iż w Hollándiey; raz ná Morzu vłowiono rybę postáć ná sobie máiąca Biskupá, rozmáićie probowáno áby co przemowiłá owá rybá, ále dármo: więc gdy ią ná zad do Morzá pusczano, przy Biskupie támtecznym, rzekł ieden słowá Pismá S. Mirabilis DEUS in operibus suis. Aż rybá się owá odezwie: Mirabilis in Cælo, in Terra, sed mirabilior in Mari. *Cudowny iest BOG ná Niebie, ná Ziemi: ále cudownieyszy w Morzu.* Więc było y Dawidowi S. nád czym się zádziwowáć: lecz gdy ztrwożonego, iáko to bywa pátrzącemu ná Morze, álbo ná nim będącemu, postrzegam; y vważam: przyznáię, że ná Morzu iest się czego strácháć: lecz, o Dawidzie S. nie czytałem áby kiedy miał po Morzu żeglowáć; do tego wolno było iáko Krolowi, zániecháć tákiey przeiażdżki. Aleć vpátruie *Hugo Cardin: in sensu allegorico*, że się to tu zámyślił Dawid nád innym niebespiecznieyszym Morzem, to iest, żyćiem ludzkim ná tym świećie: Mare magnum, & spatiosum est præsens sæculum. O iestże to tu czego ná tym Morzu lękáć się, nietylko dla nawálności pássyi wrodzonych, y do złego skłonności, ktore często *impetem* swoim burzą ćiáło násze, rozum zdrowy ćmią; rozbiiáią łodkę dusze nászey z łáski Bożey; ále też: Illic reptilia quorum non est numerus, to iest, ták wiele vstáwicznych, práwie co moment, okázyi do złego: iest się tu czego lękáć y nayświątobliwszemu Pustelnikowi: á dopieroż ná świećie żyiącemu miedzy márnośćiámi świeckiemi. Był w Hiszpániey, wielkiey świątobliwośći y cudámi

I. PARS. Ps: 103.

FIG:

HIST.

Blan: hic

HIST. sławny Mąż/ nász Reformat *B. Martinus de Valentia*, ktory
naypierwszym z nászey Reformy/ był Apostołem do Indiey:
temu niektory Indyiski Biskup *Zumáragá* przykrzył się/ áby
przy iego zostawał Dworze/ iáko Theolog/ y Káznodzieiá;
długo się wymawiáiac/ dał słowo: więc we śnie widzi nie
przeyzráne Morze/ á siebie sámego w iákieyśi łodcze bez wio
słá/ y Zaglow/ á iż ledwie nie konał dla nawálności: Histo
Chron: rya mowi: Revelatum est ei, perturbatum illud Mare esse
Reform: sæculum, eosq; qui in illo versantur, esse in cymba remis
viduata, quo faciliùs pereat, vnde Beatus resilijt à propo
sito. *Obiawiono mu że Morzem onym wzburzonym był świát*
á ci co ná nim są, iakoby w Okręcie bez wioseł zostáią, żeby prę
dzey zgineli: dla tego Błogosłáwiony ten Mąż wymowił się z obie
cáney rezydentiey. Jeżeli to ludziom w łodce iákieykolwiek
puszczáiącym się/ to iest/ ludziom świątobliwym/ miedzy
świeckiemi okázyámi/ y dla ták pobożney vsługi/ á przecię
niebespieczno: dopieroż owym/ ktorzy bez wszelkiey łodki/ ále
iákoby wpław puszczáią się ná to Morze/ to iest/ z vkochániem
ná tym świećie żyią/ bez sumnienia/ skrupułu/ pływáią po ro
Ser. 13. de skoszách świeckich/ ćielesnych. *S. Augustyn* mowi: Attendi
Verb. Dõ. te sæculum quasi Mare; amas sæculum absorbebit te: a
matores suos vorare novit non portare. *Uważaycie sobie*
świát iákoby Morze: kochaß się w świecie zátopi ćię: topić ono
zwykło kochánkow swoich, á nie nośić na sobie. Ale ia teraz
dawszy pokoy innym niebespieczeństwom Morzá tego/ to iest
żyćia ludzkiego: owe vważam/ ktorego naybárdziey lękał się
Dawid S. w tymże *Psalmie*: Smoká tákiegoś vtáioneg w tym
Morzu: Draco iste quem formasti ad illudendum ei. Przez
Blanchi tego Smoká znáczy się Czárt przeklęty/ z rozmáitemi pokusá
mi: Diabolus est Draco magnus, & rufus Ecclesiæ insi
dians. Smoki wodne/ to iest Wieloryby ná niektorych Mo
rzách znáyduią się ták strászney wielkośći/ że iáko *Dyonisius* pi
sze/ cáłe Okręty ze wszystkim/ nie tylko máłe báciki z ludźmi
pożeráią: ták y Czárt; o ták wiele nie tylko máłych bárczek/
to iest ludzi świeckich/ ále y wielkie Gáleony náłádowáne
drogiemi skárbámi cnot Swiętych/ y zasług; to iest/ ludzi
świątobliwych o ruinę przywiodł/ y innych przywieść pilnie
vsi.

vśiłuie. Wiec przećiwko temu Smokowi y innym niebeśpie-
czeństwom ná tym Morzu/ trzebá do Paćierzy/ do Modlitwy:
Qui nescit orare, descendat in Mare; nie trzebá śie byná-
mniey tych burzliwośći/ pokus/ y tego strászydłá lękáć; ále
świetą odwáge vczynić/ poufáło ku P. BOGV Modlitwą/
Nabożeństwem/ z gruntowną nádzieią w pomocy iego S.
vdawáć śie do niego. tá iedyna ma bydź obroná y vćieczká
káżdego żyiącego w trudnośćiách y niebeśpieczeństwách ducho-
wnych. Poczuieśz w sobie od Czártá poburzone ćiáło do nie-
czystośći/ do gniewu/ zemsty/ zazdrośći ec: nie mieszayże śie
záraz/ sercá nie trąć; ále naprzod vważ sobie/ iż náucza ćie
Wiárá S. że P. BOG twoy/ iest nieskończenie mocny/ wiec
mocen iest iuż/ iuż/ tonącego w pokuśie rátowáć: iest nieskoń-
czenie mądry/ wiec potráfi rátowáć/ przećiw naywiekszym
sztukom szátáńskim: iest nieskończenie dobry/ wiec záwsze go-
tow/ y chce nam w sprawie zbáwienia nászego dáć pomoć:
iest nieskończenie opátrzny/ wiec wiekszych pokus nád śiły ná-
sze/ y łáske swoie nie dopuszcza: Qui non patietur vos ten- 1.Cor:10.
tari supra id quod potestis. *S. Roza Limeńska* widziáłá
raz P. JEZVSA ná Thronie/ áż Anyołowie przynoszą iá-
kąś wage; te Chrystus wziąwszy wążel: to iest/ ná iedną szá- HIST.
le kładł iák wiele miał kto przećiwnośći/ pokus/ trudnośći ná
tym świećie pońieść: ná drugiey zás szali/ do proporćiey kładł
rátunki y łáski swoie; y rzekł do S. Roży. Omnes sciant;
quod post tribulationem sequatur gratia; & quo plures
quis sentit adversitates, plures recipiet gratias. *Wszyscy
niech wiedzą; że zá vtrapieniem nástepuie łáská, y im kto wie-
cey czuie przećiwnośći, wiecey też odbiera łáski.* Masz tedy
człowiecze w pokuśách twoich z iedney strony vważyć sobie ży-
czliwość P. BOGA ku zbáwieniu twemu; á z drugiey stro-
ny obietnice iego/ iż ná záwołánie gotow: Clamabit ad me; Psal: 90.
& ego exaudiam eum, cum ipso sum in tribulatione, eri-
piam eum. P. BOG zás skłámáć/ záwieść nie może; zátym
odważnie/ śmiáło/ z wielką vfnośćią w nawálnośćiách pokus:
Descende orare, do Modlitwy vdaway śie: tymći śie káże
bronić Chrystus: Orate nè intretis in tentationem: Tym
śie ćieszy *Chryzostom S.* Unum ergo solatium hoc est, quod

Hom:14. Dominus prope eſt: ecce & aliud ſolatium, quod eſt pre-
in Ep: ad cari, & in omnibus gratias agere: *Tá iedyna pociechá ieſt,*
Philip. *że Pan nas bliſko ieſt: oto zaraz y druga pociechá, to ieſt, mo-*
dlić ſie, y do dziekczynienia vdawáć. Wie dobrze Wieloryb
piekielny/ Czárt przeklety/ iáko to ſkuteczny ſpoſob ná zwyćie-
żenie pokus iego/ poufáła do BOGA Modlitwá; dla tego/
álbo nieſpodziewánie/ aby nas náſtrаſzył pokuſa nagła/ y do
zápomnienia o Modlitwie przywiodł/ nápada z pokuſámi
ſwemi; álbo gdy w pokuſách do Modlitwy vdáiemy ſie/ ro-
zmáitemi ſpoſobámi odwodzi; álbo gdy odwieść nie może/
teſknicą/ rozerwániem ſtára ſie ſkázić Modlitwe náſze. Po-
kázuie ſie tá ſztuká iego w Piśmie S. pod Figurą. Pobożna
Iud: 5. *Deborá* Prorokini lámentuiac nád ruiną Páńſtwá Izráelſkie-
go; miedzy innemi nárzekáłá/ że drogi iákies y śćieżki iuż by-
FIG. ły pozárаſtáły. In diebus Samagar, in diebus Jael, quieve-
runt ſemitæ. *Zá czáſow Sámágár, zá dni Iáeli zginely ſcie-*
ſzki. Ná co piſząc *Gloſſa* náucza: że Philiſtynowie wſzyſtkie
te drogi/ śćieżki/ ktoremi on lud zchodził ſie do Domu Bo-
żego ná Modlitwe y inne Nabożeńſtwá; Zołnierzámi ſwemi
oſádzieli byli/ áby ták prześćia bronili. Quieviſſe dicuntur
ſemitæ, quæ præoccupatæ erant ab hoſtibus, & non aude-
bant in Domum Domini ad Orationem aſcendere. *Zgi-*
nely (mowią) śćieżki, ktore, osiedli byli Nieprzyiaćiele, iż nikt
nie śmiał do Domu Bożego puſzczáć ſie ná Modlitwe. Co vwa-
żáiac *Naxera* dziwuie ſie/ że ći Philiſtynowie zámyſláiac o
zgubie oſtátniey ludu Bożego/ nie idą w ich Ziemie/ ále tylko
ko tey ſztuki záżywáią/ broniac Modlitwy ludowi Bożemu:
y odpowiáda: że przez to pokázuie ſie/ iáko to Modlitwá/
Nabożeńſtwo ieſt naypotężnieyſza obroną przećiw Nieprzy-
iaćielowi; dla tego Philiſtynowie naypierwey przeſzkodę tá-
ką do Nabożeńſtwá czynią: co tym bárdziey wzgledem Nie-
przyiaćielá duſznego/ to ieſt Czártá/ ſłuży. Mowi tenże:
Tanta eſt Dæmoni impediendi Orationem cura, tanta in
omni præoccupando itinere ad Orationem ſolertia. *Ták*
wielkie ma ſtáránie Czárt y pilnosći przykłáda, żeby przeſzkodził
EXEMP. *drogę do Modlitwy.* Jákże tey ſztuki záżył y nią zátopił/ ſłá-
wną Nawę owę niewinnośći pierworodney/ w pierwſzych Rodzi-

cách náßych / y owßem cáły Narod ludzki. Hiſtoryk An- HIST:
gielſki piße o *Edgárze Krolu* Angielſkim: że zprowádziwßy
ośmi Krolow Chołdownikow ſwoich / ná iedne wſpániáło-
wśiadßy Nawe / Krolom onym do Wioſeł kazał / á ſam ru-
dlem kierował Nawe / płynąc do Kośćiołá pewnego ná Na-
bożeńſtwo / y oraz w tym wſpániáłość Krolewſką pokázuiąc.
Dość to piekna Nawá / ále dáleko zacnieyßa byłá oná / Na-
wá Ráyſka; to ieſt w tákiey ślicznośći / y porządku ſtworzona
nátura ludzka: gdzie iáko przy rudlu rozum śiedział / y wßyt-
kiemi innemi potencyámi iáko Krolikámi iákiemi rządził /
kieruiąc wßyſtko do dobrego terminu Wiecznośći: tá tedy
ták piekna Nawá / od Wielorybá Piekielnego Czártá záto-
piona zoſtáłá. Pytáią ſie vczeni / coby też było przyczyną
ták ſrogiego vpadku pierwßych Rodzicow w Ráiu: prawdáć /
wßyſcy to ná Diabłá zwaláią / Serpens decepit me. y pra- Gen: 3.
wdę mowią; lecz ia co innego z ſtrony ſámego Adámá y
Ewy vpátrzyłem; to ieſt / nienabożeńſtwo ich. Pytam-:
vmiałże też Adam y Ewá Páćierz / y czy go też mowili choć
raz w Ráiu? Nie byłoć wprawdzie ießcze ná ten czás tá-
kiego Páćierzá / iákiego nas ſam P. JEZVS náuczył; ále
pewnie rozumy ich wyſokim świátłem w ſtanie niewinnośći
oświecone / rozmáite ákty / áffektá / ku P. BOGV potráfiły-
by były wymyślić: czy záś kiedy ten Páćierz / álbo Nabożeń-
ſtwo iákie / w Ráiu odpráwili? Odpowiáda *Novar:* że nie- Vmb:
máß o ich páćierzu nic w Piſmie S. y owßem *Simon de Caßia* Lib.4.n.
medytuiąc nád modlącym ſie P. JEZVSEM w Ogroycu 1274.
mowi: Orat inter arbores JESUS, quia inter arbores pec- Lib: 13.
cavit, & non oravit Adam. *Modli ſie IEZVS miedzy drze-* c. 30.
wem, bo miedzy drzewem zgrzeßył, y nie modlił ſie Adam.
Więc Adam y Ewá nie mowili Páćierzá w Ráiu. A dla
BOGA coß ieſt? ták nieoßácowáne przy ſtworzeniu ſwoim
y świátá otrzymawßy świeżo dobrodzieyſtwá / nie ſłußnaß by-
ło oboygu vklekną? y iákakolwiek do BOGA vczynić Mo-
dlitwę / o rátunki przećiwko pokuſom (wiedząc dobrze / że ie-
ßcze mogą zgrzeßyć) prośić? ktoß to ſpráwił / iż to v nich w
zápomnienie poßło? podobno zábáwy goſpodárſkie w Ráiu?
muśiał rozdáwáć Zwierzetom imioná Adam; podobno rozer-
P2 wá-

wánie myſli / nie mogąc ſie nápátrzyć pięknośći ſtworzenia / rozmáitośći Bydląt / Gwiazd / Drzew / y innych delicyi Ráyſkich. Mnie ſię zda / że to twoiá ſztuká Szátánie: á to áby był mieyſcá / y czáſu do Modlitwy nie dał Ewie / w Poſtáći Wężá pokázuie ſię iey / ná rozmowy wyćiąga: potym nawál- nośći pokus ámbicyi / miłośći nieporządney ſámych ſiebie po- burza / y ták mizernie dla nienábożeńſtwá zátápia / gubi du- Novar: ſze ich / y cáły Narod ludzki. Adam non tàm facile peccaſ- ibid. ſet, ſi Oratione ſe munivisset; Orationem prætermiſit, & lapſus eſt. *Nie ták łátwo zgrzeßyłby był Adam, gdyby ſie był w Modlitwę opátrzył: opuśćił Modlitwę, y w grzech vpadł.* Więc áby ná tym świátá tego Morzu zoſtáiący człowiek / Páſzczeki tego Wielorybá Czárt á przeklętego vſzedł / od pokus nawál- nośći / gdy ná niego nástąpią nie zginął / przez zezwolenie ná grzech. Deſcendat orare. Naypierwey w pokuſách ſwoich / prętko choć wnętrznemi áffektámi / poufáło o rátunek niech czyni Modlitwę do P. BOGA ſwego; vzna iż ſzczęśliwie wy- trzyma / y zwyćięży duſzá iego tę nawálność.

II. PARS Słyſzeliśćie iuż z Doktorow SS. iż Przenaśw: Pánná dla nigdy nie przeczerpáney godnośći / zacnośći ſwoiey Morzem niezgruntowánym Chwały názywa ſię: po ktorym ieżeli chce- my dopłynąć do Portu ſzczęśliwey Wiecznośći / trzebá káżde- mu z nas flotę ſwoię wypráwić: przez co rozumieć ſię ma Modlitwá S. Nábożeńſtwo ku Pánnie Przenaśw: / vfność w przyczynie y Opiece iey. Powiáda Piſmo S. iż Sálomon miał árcybogátą ſwoię flotę Morſką / ktora z Indiey Złoto / Perły / Kośći Słoniowe / przywoziłá Sálomonowi / y práwie nád wſzyſtkie inne Krole naybogátſzym go vczyniłá. Claſ- 3. Reg. 10 ſis Regis per Mare ibat in Tharſis, deferendo inde Aurum, FIG: & Argentum, & dentes Elephantorum. Lecz kto ſię do- brze przypátrzy ſkutkom Nábożeńſtwá ku Przenayśw: Pánnie / przyzna że to dáleko zacnieyſza Flotá; bo oraz y weſoła / y bogáta: Weſoła to Flotá / bo Nábożeńſtwo / Modlitwá do Przenaśw: Pánny ma to / że nietylko nie przykrzy ſię / ale iá- kaś weſołośćią duchá vtáiona w ſobie / wabi ieſzcze do ſiebie. Cap: 9. Ztąd *Swięty Anſelm.* powiedział: Servire huic Reginæ, re- gnare eſt: & inter illius mancipia numerari, pluſquam re- gium.

gium. *Służyć tey Krolowey, krolowáć ieſt; y bydź w liczbie*
poddánych iey, więcey niż Krolewſka godność ieſt. Z tąd y Ko-
ściol S. iáko drugiey Judycie ſpiewa: Tu lætitia Iſrael: tu
honorificentia populi noſtri. Bogáta ieſzcze tá Flotá; bo-
gatſza nád Sálomonowe; bo Modlitwá ku Przenaś: Pánnie
zprowadza do duſze nabożnego wielkie Duchowne bogáctwá,
nie iuż z podziemney Indiey, ále z Niebieſkiego Kráiu: zpro-
wadza Złoto Miłości Bożey, bo mnoży áffektá, miłości ku
P. BOGV: dla tego v Eccleſyaſtyká názywa ſie Mátką
miłości: Ego Mater pulchræ dilectionis. Ná co piſząc *Bu-* Eccl: 24.
ſtus mowi: B. Virgo mentes puras ſibi devotas inflammat P. 9. Ser.
ad DEI dilectionem, vnde ipſa eſt Mater pulchræ dilectio- 2.
nis. *B. Pánná duſze do ſiebie nabożne zápala do miłości Bożey.*
Zprowadza dentes Elephantorum, Kość nieiáko Słoniową,
ktora ieſt *Symbolum* czyſtości: bo nabożnym ku ſobie, tey
cnoty nie tylko ieſt pátronką, ále iey też przyczyną. Dla-
czego *Chryzoſtom S.* nápomina. Quicunq; eſtis Virgines ad Serm: de
Matrem DEI confugite; illa enim pulcherrimam, prætio- B. V.
ſiſſimam, & incorruptibilem poſſeſſionem, Patrocinio ſuo
vobis conſervabit. *Ktore ieſteście Pánienki, do Mátki Bo-*
ſkiey uciekayćie ſie; oná bowiem nayśliczniejſze, naydroższe, y nie-
ſkáżytelne dziedzictwo, Opieką ſwoią nam záchowa. Toż ma-
my rozumieć y o innych bogáctwách Duchownych, to ieſt,
Cnotách SS. że nam ich przez Nabożeńſtwo ku Pánnie
Naświętſzey przybywa. Więc dobra ieſt, pożyteczna ieſt
duszom náſzym bawić ſie Medytácyámi, Paciorkámi &c: ná
tym głębokim wſzelákich Chwał Morzu Przenaśw: Pánny.
Jednák że y tu przeſtrzedz potrzebá, y przypomnieć Pſálmiſty
Páńſkiego słowá: Hoc Mare magnum & ſpatioſum. Dra-
co iſte quem formaſti ad illudendum ei. Że Smok pie-
kielny Czárt przy tym Morzu wczáia ſie, chcąc nam tey Ná-
wigáciey, to ieſt Nabożeńſtwá ku Przenaśw: Pánnie prze-
ſzkodą bydź, od niego odſtráſzyć; to naypierwſze, naypilniey-
ſze iego ſtáránie. Opiſuie Hiſtorya S. gdy Sámuel Prorok I. Reg: 7.
ná pewne mieyſce zgromádził wſzyſtek lud, áby zá niego
Modlitwę czynił: Congregate vniverſum Iſrael in Maſphat, FIG.
vt orem pro vobis Dominum. Wielce to poczęli Philiſty-

nowie głowni Nieprzyiaciele ich apprehendowáć; więc vrádzili miedzy sobą/ żeby wßelkiemi sposobámi nie dopuśćić/ álbo przynamniey przerwáć owe Nabożeństwo Sámuelowi: nagle tedy z Woyskiem ku támtemu mieyscu nádćiągáią: Audierunt Philistijm quod congregati essent filij Israel in Masphat, & ascenderunt Satraphæ Philistinorum in Israel. Czyliß to nowiná byłá/ modlić się Sámuelowi/ zá lud Jzráelski? pewnie żadnego dniá od tego czásu/ iáko go tylko oddáłá Mátká iego *Helemu* Kápłánowi do Kośćielney posługi; á dopieroß gdy ná Kápłáństwo po Helim nástąpił/ nie opuśćił bez Modlitwy: nigdy przećie ták się nie mießáli Nieprzyiaćiele iáko ná ten czás. Vważam ia sobie/ że gdy młodziutki ießcze był Sámuel/ Arká páńska záwoiowána byłá/ y wzięta w niewolą od Philistynow/ w poyśrodku Jzráelá nie było iey; zá tym y Modlitwy Sámuelowe przed Arką bydź nie mogły. Záś w tymże Rozdziale czytamy/ że Arká Boża iuż się byłá wroćiłá do ludu swego: Venerunt ergo Viri de Cariathiarim, & reduxerunt Arcam Domini, & intulerunt eam in Domum Aminadab. Więc Modlitwy Sámuelowe iuż nieiáko przy Arce Bożey/ bo w poyśrodku ludu swego zostáiącey/ iákoś skutecznieysze/ vprzykrzeńsze Philistynom bydź miáły: dla tego tákie stáránie czynią/ áby mu te Modlitwy przeßkodzić. Arká Boża figuruie Przen: Pánnę/ Philistynowie znáczą Czártá przeklętego: prawdá/ záwße ten Zdraycá boi się káżdey Modlitwy/ osobliwie iednák boi się Modlitwy/ Nabożeństwá ku Przenaśw: Pánnie. Więc iáko oni Philistynowie przeßkadzáli owego Nabożeństwá; ták y Czárt przeklęty rożnych ßuka sposobow/ áby odwiodł od zwykłych Modlitew ku Przenaśw: Pánnie/ álbo przynamniey vmnieyßył ich; sporządza przeßkody/ trudnośći/ distrákcye gospodárskie/ przyiaćioł/ Gośći niespodziewánych/ że czásu ná Koronkę/ ná Godzinki niestánie; ná czás spráwuie teśknicę oziębłość duchá. Albo teß náprzykład/ zámyśli kto co ku Chwale Przen: Pánny nápisáć/ áż mu záraz pokusą serce psuie/ Morze niezgruntowáne Chwały Przenaśw: Pánny pokázuiąc; ßepce/ ná coß się to przyda/ iuß tego dosyć po Kśięgách/ choćbyś ni wiedźieć co powiedział/ nápisał/ nie doydzieß chwały tey Pánny; śmiech

ießcze/

leßcze/ iezyki zazdroſnych Zoilow ná ſie obrociß. Albo też/ zámyſli kto przyiąć Bráctwo iákie Przenaśw: Pánny: áż záraz ten *Draco* ſerce mu pſuie/ ßepce mu by żeś dobrze Paćierz zmowił; kedyß ty w robotie zoſtáiacy/ naydzieß ták wiele czáſu ná odpráwowánie Paćiorkow Brácich: opuśćiß kiedy/ áż ſkrupuł/ áż miáſto odpuſtu/ grzech: y ták wiele boiázliwych záſtráßywßy ná to Morze my... iacych ſie puśćić/ odwodzi od ták zbáwienney Náwigáciey. Wiec Swietey tu odwagi trzebá ná to Morze/ śmiało ſie puſzczáć/ iać ſie iákiegokolwiek Nabożeńſtwá ku Przenaśw: pánnie; niedbáć ná tákie poſtráchy/ y rády Czártowſkie; bo nie prawdziwe ſą. Naprzod nie prawdá to ieſt/ żeby opuśćiwßy Paćiorki Bráckie miałeś grzeßyć: prawdá ieſt/ że Odpuſtow pozwolonych zá to nie doſtepuieß; ále ponieważ żadne tu przykazánie nie záchodzi/ áni teß Obligáciey żadney/ álbo ſlubu ná ſie nie záćiągaß; bo tego po tobie nie wyćiąga Kośćioł S./ áni Bráctwo! Wiec opuſzczáiąc co tákiego/ nie grzeßyß/ chybá *per erroneam conſcientiam*, zá grzech ſobie máiąc/ opuſzczałbyś; co zoſtáwuie dla informáciey/ bo w tym czeſto bład bywa. Niemaß teß ſłucháć y drugiey rády Czártowſkiey/ ktora ćie odwieść chce od Nabożeńſtwá ku Przenaśw: Pánnie; iż oná ieſt niezgruntowánym Morzem zacnośći y chwały/ czemu? dla tego/ iż to Morze MARYA rożne ieſt od máteryálnego Morzá/ máteryálne Morze gdzie ieſt głebokość Wod wielká/ máłych bareczek znieść nie może/ pretko ie Wałámi zálewa/ zátapia/ chybá wielkie Okrety/ y to nie záwße beſpieczne. Morze zaś miſtyczne Przenaśw: Pánná/ lubo ieſt niezgruntowáney głebokośći w chwale/ przećie y namnieyßey łodki/ to ieſt Modlitwy/ Nabożeńſtwá/ ktoremi ſie puſzczaß ku Przen: Pánnie/ nie tylko nie odrzuca od ſiebie/ ále wdzięcznie przyimuie one. Wyrzucáią Morzá vmárłe ćiáłá/ y trupy/ náwet y ná Okretách nie mogąc ich znośić/ burzą ſie. Náße dáleko łáſkáwße/ y ſpokoynieyße Morze/ bo y naypodleyßym grzeßnego nie gárdzi paćiorkiem. Pieknie obiáśnia to/ o- Gen: 24.
wá przezacna w ſtárym Zakonie *Rebeká*. Sługá Abráhámow FIG.
podrożny/ ſprágniony on/ y Wielbłady iego/ vdáie ſie po

miło-

miłoſierdzie do Rebeki/ ktora potkał czerpáiącą Wode. O-
chotna Rebeká nápawa go z rąk ſwoich: Bibe Domine mi,
celeriterq; depoſuit chydriam ſuam ſuper ulnam ſuam, &
dedit ei potum: máło ná tey ochoćie/ y Wielbłodom ie-
go chćć z prácą niemáłą toż świádczy: Quin & camelis
tuis hauriam aquam, donec cuncti bibant. Co ſługe po/
wrodzona ſkłonność/ widząc grzecznego bá y z doſtátkiem
iádącego/ mogłá to ſpráwić; á podobno y ſerduſzko poczuło
tego/ co ią potym zá tę ochotę potkáło: Protulit Vir inau-
res aureas, appendentes ſiclos duos, & armillas totidem,
pondo ſiclorum decem. *Dobył złotych záuśnic ważących*
ſyklow dwá, y máneli tyleż ważących dzieśięć ſyklow: ále że
beſtye poi ták ochotnie/ to oſobliwá: *Rebeká* z innego ię-
zyká tłumáczy ſię *Saginata*. Coś podobnego przyznáie An-
yoł Przenaśw: Pánnie: Gratiâ plena. Przyięłá *Rebeká* nie
tylko bogátego ſługę/ ktory złotem ochotę nágrodził/ ále y
bydlątká iego/ ktore iey chybá gnoy zoſtáwiły. Miſtyczna
Rebeká Przenaśw: Pánná/ nie tylko ochotnie przymuie pá-
ćiorki/ y co z Nabożeńſtwá ofiárowánego ſobie od bogátych
w łáſkę Boſką Eliezerow/ to ieſt/ od ſpráwiedliwych; ále
Serm. 6. de B. V. tez y od bydlątek/ choćby co máłego y podłego ná chwałe
iey ofiárowáli: przez te bydlątká rozumiem z Bernártem S.
ludzi grzeſznych; ſą ktoremi tenże przyczynią ſię do Náśw:
Pánny/ gdy vważáiąc pomienione Piſmo/ miłośnie mowi
do Przenaśw: Pánny: Nunquid non etiam jumentis po-
tum tribues? Izáli o Pánno y bydlątkom nie dáß ná-
Disc. de B.V.S.v. poiu? Przykłádem potwierdzam. *Schongart* piße o iedney
bárdzo ſkąpey ná vbogie białeygłowie: tey raz prośił dla
miłośći Panny Náśw: vbogi o iáłmużnę/ zturbowána nie-
co/ aby go dármo nie puśćiłá/ rzućiłá mu kilká ogorkow
ſurowych: pretko potym porwána ná ſąd Chryſtuſá prze-
ſtrá/ iuż dla wielkich ſkarg ná ſię nie máiąc ſię czym bro-
nić/ bliſką byłá potępienia. W tym obaczy/ á oto Przenaś:
Panná przychodźi ná ſąd/ pokázuie owe kilká ogorkow w
imię ſwoie dánych vbogiemu z Nabożeńſtwem iákimkolwiek/
EXEMP. y ták iey otrzymáłá miłoſierdzie. Iuż tedy przypátrzywßy
ſię/ iáko ná tym niezgruntowánym Morzu chwały/ przez Náß
bo-

bożeństwo szczęśliwie żeglowáć możemy: rospuszczaymy śmiáło żagle Nábożeństwá nászego do przenaśw: Pánny / przyczyniaymy Rożáńcow / Koronek / Godzinek ꝛc: ia kończe *cum Novar.* Licet plene Virginem laudare nemo possit, nemo tamen ab ejus laude debet abstinere. *Lubo nikt dostatecznie wychwalić nie może tey Pánny, żaden iednák nie powinien od tey chwał ustawáć.* y z Krolewicem S. nászym. Quamvis sciam; quod MARIAM, nemo digne prædicet. Tamen vanus & insanus est, qui illam reticet. Amen.

Academia Cælica.

STROPHA 12.

Cujus vita erudita, Disciplina Cælica:
Argumenta, & figmenta, Destruxit Hæretica. Pro Assumptio. B.V.M.

Ktorey żywot, pelen czći, Cnot, Y Niebieskiey Náuki.
Wymyślone, y zmierzone, Heretyckie ztárl stuki.

Assumpta est MARIA in Cælum. *Breviar: Rom:*

Zegnáiacych sie z tym świátem / zwyczay Stárodawny y chwalebny iest / pozostáłym Potomkom / Przyiaciołom / álbo Sługom swoim / náuki pámietne zostáwiáć. S. N. Pełno tego w Piśmie S. stárego Testámentu o Abráhámach / Izáákach / Jákobách / Thobiaszách / iákie przestrogi Duchowne dziatkom zostáwiáli. Wiemy y w nowym Testámenćie / o Testámentowych słowách Chrystusá JEZVSA ná Krzyżu: wiemy iáko Páweł S. powiedziawszy Vczniom: Quoniam faciem ejus amplius non essent visuri: *iż więcey twarzy iego widzieć nie mieli.* O iákis im ná pożegnániu dáłe informácye. Z Historyi záś bliższych Philippá II. Krolá Hiszpáńskiego: ten w ostátniey chorobie ztoczony od robakow / záwołá Syná swego / y odchyliwszy robáczywe pierśi / rzecze: vważay Synu ná co świátá Pánstwá / y bogáctwá wychodzą; Oto ia záttrząsnawszy Europa / á náwet y podziemny świát w moc swoie podbiwszy / przećie vmieram. Odchodzi dziś z świátá od nas dziatek swoich Przenaśw: Pánná. Assumpta est in Cælum: *Wzięta iest do Niebá:* á coż nam zá Náuki Act: 20.

zostáwiá/ Testámentem legnie? Wiedzieć potrzebá/ że Pánná Przenaśw: ieszcze tu żyiąc/ byłá iedna Akádemia cáłego Kośćiołá Chrystusowego. Akádemia z Greckiego tłumáczy się *Opacus, Umbrosus*, y z tąd v Grekow dla lepszego pokoiu/ Professorom w lassach gestych y ćiemnych mieyscach zákłádáno Szkoły/ Akádemie; to przypisuie pobożny *Geometra* Pánnie Przenaśw: Omnes Te appellant Montem inaccessibilem, densum virtutibus & vmbrosũ. *Wszyscy Cie názywáią Gorą nieprzystępną, Cnotámi SS. zágeszczoną y adumbrowáną.* Z tey Akádemiey Kośćioł S. y zebránie Apostołow Náukę czerpáli/ y odpor poczynáiącym iuż Heretykom dawáli. *Rich: Laur: l. 2. p. 2.* MARIA Apostolorum Magistra facta est, ascendente Domino docuit Apostolos novum Testamẽtum, quod ad docendum nos iidem Apostoli conscripserunt. *MARYA stáłá się Mistrzynią Apostołow, albowiem po Wniebowstąpieniu Páńskim nowego Testámentu Apostołow vczyłá, co sámo Apostołowie SS. pilno spisywáli; áby nas tegoż náuczyli.* Jednák widziemy dziś/ że tá/ ták potrzebna Kośćiołowi S. Akádemia przenosi się z Ziemie do Niebá. A coż to bedzie? Oświecone iuż świátłem Niebieskim Duchy vwielbione/ náuki nie potrzebuią/ błąd żaden mieyscá tám nie ma: rácżey ći by to tu z námi zostáć Pánno Przenas: Jesteś Akádemią ná potłumienie błędow Heretyckich/ Kośćioł ći S. śpiewa: Gaude MARIA Virgo, cunctas hæreses sola interemisti in vniverso mundo. Teraz ći to dopiero w Kośćiele S. á bárdziey w Oyczyźnie Nászey/ przez niepotrzebnych Gośći Cudzoziemskich/ zágęśćiły się Herezye bluźniące Osobę twoię przenaydostoynieyszą. Nie frásuymy się S. N. ćieszy Nas Kázimierz S/ y o zostáwioney przećiwko Heretyckim y innym błędom Akádemiey/ opowiáda nam. Cujus vita erudita disciplinâ Cælicâ: Argumenta, & figmenta destruxit Hæretica. Biorą dziś Anyołowie Duszę y Ciáło Przen: Pánny w Niebo: ále w czym záwisłá naywyższa/ naypotrzebnieysza Mądrość y Náuká/ to zostáło: to iest *Exemplare* Nayśw: iety szego Żyćia iey/ ktory ná pohánbienie Heretykow/ y oraz ná Náukę cáłego Kośćiołá S./ stánie zá Akádemią. To ia pokaże: wprzod wywiodszy/ iáko żywotá świątobliwość y przykład

In 1. Luc.

Ric: Lau.

kład dobry/ ieſt nayſkutecznieyſza Szkoła y Akádemia/ nie tylko ná przedyſputowánie Heretykow/ ále też ná nawrocenie złych Kátholikow.

Wiele ma Kośćioł S. Kátolicki Rzymſki Akádemii: to ieſt ſpoſobow/ ktoremi konfunduie błedy Heretyckie: nayprzednieyſzy ieſt: iż Heretykom wywodzi ſie iáko ieſt prawdziwym Kośćiołem Chryſtuſowym/ po czterech znákách podánych od *S. Conc: Nic:* Unam, Sanctam, Catholicam, Apostolicam. Naprzod pokázuie/ że ma iedność/ bo wſzyſcy Kátolicy iednáko Artykuły wierzą/ iednáko ná trudnośći zácząconę odpowiádáią; Heretyk záś káżdy inákzey práwi. *Sanctam*, pokázuie/ że to co náucza/ zgadza ſie z zdrowym rozumem/ z práwem Bożym/ Piſmem S./ pokázuie niemáło Swietego żyćia ludzi. *Catholicam* powſzechny/ poſpolity po wſzyſtkich kátách świátá; y podziemnego rozćiagáiacy ſie. *Apostolicam* bo wywodzi/ iż náuká iego tá ieſt/ ktora nam podáli Apoſtołowie SS. przez potomkow ſwoich/ y Doktorow ſtárych: iáwne ná to ich świádectwá przywodząc: Náwet niektorych ſámę *Originálne* piſánia ná *Wátykánie* dochowuiac. Miedzy iednák dwiemá pierwſzemi Akádemiámi álbo dowodámi/ náyduie ſie wielka ſkuteczny/ *Sanctitas.* Swiatobliwość; części náuki/ części też obyczáiow y żyćia: ktora świątobliwość vtwierdza Wſzechmocność Boſka Wielkiemi Cudámi przez wielu Swietych Mężow/ w oczách náwet ſámych Heretykow vczynionemi. Niechżeby ieno Heretycy ſwoich Zborow vczynili przyſtoſowánie do tey choć iedney Akádemiey Kátholickiey/ álbo wywodu: Niech pokáżą iáka v nich *doctrinæ Sanctitas*, iák świątobliwa Náuki/ Artykuły: z ſámych Miſtrzow ich: O iáka ſproſność náuki ich pokázuie ſie! Ná ſtan czyſtośći pochwaloney od Páwłá S. o iák bezecnie náſtepuie Luter w Piſmách ſwoich; że y vczćiwe vſzy nie rády by tego ſłyſzáły: y owſzem zbrodniom wſzelákim dáie pozwolenie; ná ſáme Wiárę ſpuſzczáiac ſie: piſze álbowiem ták *ad Melant:* Esto peccator, & pecca fortiter, blaſphæmias, parricidia, Contemptum DEI, adulteria confidenter committe. Turczyn ſam niektorey z tych wſtydziłby ſie náuki. Náſtepuie ná poſty/ vmartwienia ćiáłá; ktore záleca/ y ná ſobie pokázuie przykłá-

I. PARS.

Conc: Nic,

Ep: 22.

kłádem/ Páweł S. Mortificate membra veſtra: Caſtigo corpus meum. Dopieroż gdy ich ſpytamy *de Sanctitate morum.* Stáwia Kośćioł S. ták wiele tyśiecy Swiętych ſłáwnych Cudámi/ ták wiele pánienek/ Zakonnikow/ Puſtelnikow/ oſtre ſurowe żyćia; á możećieß co/ choć Millionową cząſtkę do podobieńſtwá/ Heretyckie Zbory pokazáć? co mowićie/ że w ſkrytośći te rzeczy dźieią ſię/ BOG ná ſerce pátrzy: iákże temu mamy wierzyć/ gdy y náuká wáßá ináczey rozkázuie/ y Miſtrzowie wáśi opiſáli ſámi ſromotną świątobliwość żyćia ſwego/ á práwie beſtyálſką. *Luther in Colloq:* Nihil ſingulare in vita mea eminet: poſſum jocari, potare, frõtem exporrigere, ridere; cùm vnum cereviſiæ cantharum teneo, ſtatim dolium ipſum concupiſco: y dáley: Voramus ad mortem, potamus ad egeſtatem, & ad infernum dormimus. Sromotá nietylko tego po Polſku wykłádáć/ ále y po Láćinie wſtydzę ſię oſtátká beſtyálſkich słow mowić: á nie ieſt rzecz zmyſlona; gdyż z ſámych Luterſkich w Fráncfortćie wyßłá Drukarni. Zárzućiß podobno/ że y v was Kátolikow ieſt ták wiele bezbożnych obyczaiow/ złego żyćia/ nawet między ſámemi/ ktorzy innych náuczáią; nie przyczę tego: gdyż nie ieſt y teraz Kośćioł S. Kátolicki doſkonálßy/ áni być powinien nád pierwiaſtki ſwoie/ zá CHRYSTVSA/ zá Apoſtołow/ choć w máłey liczbie/ nálezli ſię źli: to iednák świątobliwośći Kośćiołá S. iáko przedtym ták y teraz nie kázi: bo nie ieſt to poſpolita rzecz/ áni tego Kośćioł S. náucza/ álbo pozwala; ále raczey gáni/ zábrania/ y owßem karze. W Heretyckich Zborach záś/ ponieważ według Náuki wzwyß położoney Miſtrzow ſwoich dźieie ſię; nagány niema/ álboby mieć nie powinno. Ták rozumiem że tu zámilknie Heretyk. Więc ſłußnie ia w Propozycyi moiey powiedziałem/ że świątobliwość y przykład dobry/ ieſt to Akádemia/ Szkołá/ bárdzo dobra ná przedyſputowánie Heretykow w błedách ſwoich. Że też żyćie y przykład świątobliwy/ ieſt Akádemia/ Szkoła/ ná náuczenie/ popráwienie złych obyczáiow bliźniego: y to pokázuie/ y owßem przydáie/ że ieſt wielce ſławna Akádemia. Trzy rzeczy ſławną czynią Akádemią: *Fundatio, Doctrina Solida, & Immunitas.* Naprzod Fundá-

cyá/

cya/ kiedy Monárchy iákiego iest; wielka to sławá Akáde-
mij. Sposob prowadzenia bliźnich nászych do Cnoty/ Ná-
bożeństwá/ ⁊c: przez przykład dobry/ iest *fundationis Regiæ*, bo
podány przez Krolá nád Krolmi Chrystusá JEZVSA; ten
wprzod pokázował ná sobie czego potym vczył. Cæpit JE- Act: 1.
SUS facere, & docere. *Począł IEZVS czynić, y potym v-
czyć.* Vczy Modlitwy Vczniow/ ále wprzod iák wielekroć
modli sie w nocy? Et erat pernoctans in Oratione. Tym Luc: 6.
sposobem vczy pokory: Discite à me, quia mitis sum & hu- Matt: 11.
milis corde. *Vczcie sie odemnie, gdyżem ia iest cichy y po-
kornego sercá.* Vczy ćierpliwośći tákże przykłádem swoim.
CHRISTUS passus est pro nobis, vobis relinquens exemplū. 1.Petr: 2.
CHRISTUS vćierpiał dla nas, wam przykład zostáwuiąc. &c.
Drugie zálecenie Akádemiey; kiedy dobrze/ skutecznie/ z po-
stępkiem dobrym/ Vczniow náucza: toż dopiero służy przykłá-
dowi dobremu; ten bowiem iest sposob/ po ktorym iáko w
innych náukách y rzemiosłách widziemy/ ták y w cnoćie/ w po-
bożnośći bliźni nász postąpić bárdzo prędko może. Pytáią
sie niektorzy/ gdzie sie też to owá grzesznicá Mágdálená ná-
uczyłá pokory/ y szczodroty/ iż odrzućiwszy wstyd/ Pánia so- FIC:
bie ná Kásztellu bywszy/ odżáłowawszy szkody drogich Oley-
kow/ przy ták wielu ludźi zacnych/ tłucze naczynia z Oleyká-
mi/ do Nog JEZVSOWYCH vpadszy/ one námázuie/
cáłuie: iżeklby kto że wielka sława o Chrystusie/ y cudámi
iego wzruszona/ álbo też v nog iego siedząc/ Náuka iego
skruszona/ to vczyniłá; Jednák *Toletus Card:* rozumie że Má-
gdálená w Szkole dobrego przykłádu/ ktory widziáłá w poczć-
ćiwey nabożney Siestrze swoiey Márćie/ ták sporo w Nabo-
żeństwie postąpiłá. Vszłoby to podobno było Márćie przed
P. JEZVSEM/ niby przed Spowiednikiem/ powiedźieć
rospustny żywot Siostry swoiey/ prosić áby ią nápomniał; á
w ostátku y oney záwołáwszy sámotrzeć z Chrystusem vszy iey
dobrze nátrzeć: nic tákowego nie czyni/ ále w oczách Siostry
Nabożeństwo swoie/ ile może ku Chrystusowi pokázuie/ żá-
dney prace/ kosztu nie żáłuie. Satagebat Martha circa plu-
rima. *Stáráłá sie Márthá strony wielá.* Aż pátrzćie zbudo-
wána Mágdálená z tego/ y oná po to co naydroższego dla sie-

bie miáłá/ to ieſt po drogie Oleyki bieży/ ná Nogi Chryſtu-
Ioan: 12. ſowe wylewa. Maria ergo accepit libram vnguenti nardi
piſtici, & vnxit Pedes JESU. *Maria wzięła máści bárdzo
drogiey, y námáściłá Nogi JEZUSOWE.* Ná co *Toletus:*
Particula *Ergo* indicat ex præcedentibus illationem: ac ſi
diceret: cum Martha miniſtraret, idcirco alia Soror Maria
ſuo etiam obſequio intereſſe decrevit. *To ſłowko* Więc *po-
kázuie iż iedno z drugiego idzie; iákoby rzeczono: ponieważ
Márthá vſługowáłá, dla tego druga Sioſtrá Maria poczuwa ſie w
EXEMP. powinnośći ſwoiey.* Pokazał ſie ten ſkutek ná B. Jákoponie
Zakonu náßego. Był to ná świećie wielki *Iuryſtá*, y złego
żyćia: doſtał iednák w Małżeńſtwo dobrey białeygłowy/ kto-
ra ná pozor dla Męża w świetnych chodziłá Szátách/ ále
pod niemi oſtrą Włośiennice noſiłá. Więc bywßy z Mężem
ná pewnym Weſelu/ gdy z innemi balká iedná vpadßy/ przy-
tłukłá ią/ przypada Mąż mdleiące trzyzwiać ſerce/ otwiera
Száty iey ná Pierſiách/ náyduie pod iedwabnemi ſtroiámi
Włośiennicę: zádumiáły nád nieſpodziewáną rzeczą/ z przy-
kłádu dobrego ſkrußony/ nietylko náwraca ſie do P. BOGá/
ále Brátem Mnieyßym zoſtáie/ á potym wielce doſkonáłym
cudownym Swiętym. O dobraß to/ ſkutecznaß to Náuká/
dobry przykład. *Trzećie* zálecenie Akádemiey *Immunitas*, że
ſie nikt nie waży rzućić ná profeſſorá áni mu gwałtu czynić:
J toć powinno znáydowáć ſie w tym/ ktory chce álbo powi-
nien do dobrego prowádzić bliźniego/ álbo od złego odwieść:
to ieſt/ żeby ſie nikt ná niego nie śmiał porwáć do Mieczá/
o ktorym *Pſal: 50.* Lingua eorum gladius acutus. *Iezyk ich
Miecz oboſieczny.* A otoć to Páwel S. przeſtrzega wßyſtkich
Profeſſorow tey Akádemiey/ Biſkupow/ Prałatow/ Pánow/
C. 1. Goſpodarzow/ pißąc *ad Tit:* In omnibus te ipſum præbe e-
xemplum bonorum operum, in doctrina, in gravitate, in
integritate, vt is qui ex adverſo eſt; vereatur, nihil habés
malum dicere de nobis. *We wßyſtkim day z ſiebie przykłád
dobrych vczynkow, w nauce, w powadze, w niewinnośći: aby prze-
ćiwnik obawiał ſie nas, nie máiąc nic, o coby miał mowić prze-
ćiwko nam.* Dármoć to dármo/ bydź w tey Akádemiey Pro-
feſſorem/ to ieſt/ náuczáć/ nápominać innych do dobrego/ kie-

dy y to y owo ná ſámego ſzepca ludzie; bo iáki táki ná-
pomniony rzecze/ ábo pomyſli ſobie: Turpe eſt Doctori, cum
culpa redarguit ipſum: Kociel gárcowi przygánia: Ozogiem
kogo ruſza/ á ſam w piecu lega. Dla tegoć y oná żárliwość
Ioan: 4. Kápłánow/ Doktorow Żydowſkich przećiwko Cudzo- FIG:
łożnicy/ ktorą ná Sąd przyprowádzili przed Chryſtuſá/ nie-
byłá ſkuteczna/ y chwalebna: Scribebat JESUS in terra:
Piſał JEZUS ná ziemi. Niektorzy rozumieią/ że to pálcem
wypiſował P. JEZUS káżdego z onych Kápłánow grzechy/
czego poſtrzegſzy/ iáki táki w ſwą z Káthedry/ z Kośćiołá/
przeſtáć muſieli náuczáć/ kárćić grzeſznego. *S. Cyrill: Apol: 1.*
Moral: C. 16. Objaśnia to Apologiem. Lew z Oſłem by-
wſzy w drodze poſtrzegli Wilkow kupę; więc Oſieł chcąc ich
odſtráſzyć począł ryczeć/ ná co oni niedbáli: Lew tylko co APOLOG.
nádſzedł choć cicho/ wſzyſcy uciekli: pyta ſię Oſieł Lwá o tá-
iemnicę: Odpowie mu Lew: głupi Oſle/ fránt to Wilk/
wrzaſku ſię on nie boi/ ále raczey gdy poczuie ſilnieyſzego y
mocnieyſzego/ przed tym ucieka. Pięknie ten Apolog poká-
zuie/ że ſłáby w cnocie Káznodzieiá/ słowámi ſwemi nie náprá-
wi grzeſznego/ ále tylko ten ktory ſam ważny/ gruntowny ieſt
w cnoćie: zgoiá świątobliwe obyczáie/ ſkuteczny to náder
ſpoſob ieſt/ do náwrocenia ták Heretykow/ iáko y złych Ká-
tolikow.

Obroćmyſz iuſz oczy náſze ná nową Akádemią/ Kośćiołowi II.PARS
S. przy Wniebowzięćiu Przenaśw: Pánny zoſtáwioną; to
ieſt/ ná Przenaśw: Pánnę. Jáko żadna Xiążká/ ták y żadna
Akádemia nie może bydź bez *Zoilá*, to ieſt/ przećiwniká:
Więc y Náſzá Miſtyczna Akádemia Przenaśw: Pánná ma
przećiwnikow ſwoich/ oſobliwie Heretykow/ ſromotnie blu-
żniących Godność Jey: á iákoby te ich bluźnierſtwá żáloſne
oney były/ dáłá znáć *Cant: 1.* Filij Matris meæ pugnave- Cant: 1.
runt contra me. *Synowie Mátki moiey bili przećiwko mnie.*
Heretycy ponieważ Chrzeſt iednáki z námi máią/ mogą ſię FIG:
názwáć Synámi Kośćiołá Chryſtuſowego; á zátym Naśw:
Pánny. Bluźni Żyd/ Pogánin/ Przenaś: Pánnę/ ále rozumie
że Syn iey nie był Synem Bożym: Heretyk záś lubo wie-
rzy/ że Syn iey BOG ieſt prawdziwy/ gdy uwłoczy Honoru

Mátce

Mátce tego/ z ſzyrey to złośći / z iáſnego głupſtwá czyni; á
zátym żáłośnieyſze Przenaśw: Pánnie bluźnierſtwo od niego/
niżeli od Zydá/ álbo Pogániná. *Philip: Abb: in Cant.* Suos
tantùm Virgo commemorat, externorum mentio non ha-
betur: Filij ait Matris meæ: quia ſcitis quod plus mole-
ſtat, qui cum deferre debuit, dehoneſtat. *O ſwoich tylko
Pánna wſpomina, á o obcych nic: Synowie (práwi) Mátki mo-
iey: wiećie bowiem, że bárdziey boli od tego, ktory powinien był
ſzánowáć, á on znieważa.* Poniewaź tedy Heretyckie bluźnier-
ſtwá/ dotąd nie vſtáią: mamy ná zkonfundowánie ich dziś
oſobliwie otwárta Mądrośći Niebieſkiey Akademia Pánnę
Przenaś: ze trzech wzwyż pomienionych okolicznośći/ zacność
Akádemiey pokázuiących / sławna / y zálecona. *Naprzod z
Fundácyi:* bo Krolá nád Krolmi BOGA Wszechmogącego
Psal: 86. to naypierwſza fundácya/ Zywot Przenaś: Pánny. Et ipſe
fundavit eam Altiſſimus. *Sam ią Naywyżſzy vfundował.* Zo-
ſtáwuie tę Akádemią dla Obrony Kośćiołá ſwego oſieroćiá-
łego Chryſtus w Niebowſtępuiący/ nieiáko mowiąc przy oſtá-
tnim pożegnániu do Przenaśw: Pánny co notuie *Viger: Card:
in Decach:* Neq; diu o Mater durabit noſtra ſecundùm
Carnem ſeparatio: confortabis, inſtrues, diriges meos Di-
ſcipulos poſt Aſcenſionem meam; pro gratiæ plenitudine
& beneficentiæ exuberanti virtute, eris perpetuo in omnes
mihi fide ſubjectos fluvius gratioſus, quo in principio na-
ſcentis Eccleſiæ quaſi plantulæ nutriantur animæ juſtorũ.
*Nie długo o Mátko bez ſiebie według Ciáłá bedziemy; vtwier-
dzáł, nauczáć, rządzić moich Vczniow bedzieſz po wNiebowſtą-
pieniu moim, według zupełnośći łáſki, łáſkáwośći, y Cnot obfito-
śći: bedzieſz Wiernym moim Rzeką przyiemną, ktorą ná począt-
ku Kośćiołá mego iáko iákie látoroſtki poſiláć ſię bedą Duſze ſpráwie-
dliwe. Powtore Ex parte Doctrinæ* ieſt tá Akademia pełna
czyſtey/ Swietey/ nayprawdziwſzey Náuki/ wielce ſkuteczney
ná zkonfundowánie bluźnierſtw Heretyckich: Zádaią nam
Herętycy nierozum/ błąd/ rácżey bluźnierſtwo/ oſobliwie/ gdy
ſłyſzą/ iáko Doktorowie SS. w dziſieyſzych Pánegirykách/
wielkość Vwielbienia Przenaśw: Pánny wyrażáiąc/ iákoby
w BOGA przemieniona być rozumieią: *Petr: Dam:* Nun-
quid

quid ita Deificata, ideo noſtri oolita. *Izali że ieſt vboſtwiána, z ipomni o nas.* Ser: I.
S. Nazianz: Damian: Bogiem nieiáko názywáią Przen: Pánne. Lecz rozbiiá te potwarz Heretycka Przeſtawna Akádemia Mądrości / Przenaśw: Pánná. Nie czyni ſie oná BOGIEM ale ſłużebnicą tego: Ecce ancilla Domini: áni Kościoł Kátolicki / ma ią właśnie zá BOGA / albo iey Boſki oddáie honor; y owſzem gdy ſie poczełá byłá iákaś Herezya / zá BOGA poczytáiąca Przenaś: Pánne / záráz ią potępił Kościoł Kátolicki: O czym *Petrus Cluniac:* Damnat Ecclesia Collyridianos MARIAM pro DEO colẽtes, & quod illam loco Numinis adorandam eſſe putaverint. Hær:79. Virgo MARIAe
Th: Vit: hum: Lecz iáko niegdy Dawid / y owſzem ſam P. JEZVS / ſpráwiedliwych dla pięknego w nich Obrázu Cnot Swiętych / nazwał Bogámi; Ego dixi Dij eſtis: podobnym ſpoſobem / y bardziey dla doſkonálſzych Cnot y dárow / Przenaśw: Pánnie ten tytuł beſpiecznie może ſie przypiſáć: lubo *Berlink* przeſtrzega: Cum ſermo habetur cum inſipientibus & ruſticis, meliùs eſt à Deæ appellatione abſtinere, ne alicujus erroris illi anſam ſumant. in Theo Vit:
Kiedy ieſt mowá miedzy niewiádomemi y proſtemi: lepiey ieſt nie mianowáć Pánne Przenaśw: BOGIEM, álbo Boginią; żeby kto błedu nie miał okázyey. Náśmiewáią ſie ieſzcze Heretycy / gdy Náświętſzą one zowiemy; kłániamy ſie / y klękamy przed Obrázámi iey; żaden zás z nich nie rzecze Swięta / ábo Pánná MARYA / ále tylko MARYA; vwłocząc Swiątobliwości y Honorowi iey: Ale ſłuchay niewſtydniku / iáko ći ná to odpowiádáią z tey Akádemiey. Przeczyt nie możeſz Ewángeliey S. / czytay że tám iáko w Pieniu ſwoim ſpiewa tá Mátká o ſwoiey Kanonizácyi tu ieſzcze ná ziemi: Beatam me dicent omnes generationes. *Błogosłáwioną mie zwáć będą wſzyſtkie Narody.* Słuchay iáko wielkim głoſem Mátroná pobożna woła: Beatus Venter qui te portavit, & beata Ubera, quæ ſuxiſti. Nieſzcześliwy Narodzie bluźnierſki / ktory ſie nie liczyſz miedzy Narodámi błogosłáwiącemi te Pánnę: Więc iezeli tu ná ziemi iuż Swiętey tytuł ſłuży / dopieroż gdy iuż záſiádłá Thron Chwały ná Práwicy Syná ſwego. Jeżeli Syn Boży miał one w poſzánowániu tu ieſzcze

Luc: 2. żyiąc: Et erat subditus illis. y owszem *Rich: Laur: l. 4. de laud: Virg:* pisze że częstokroć z wielką pokorą vklekał Pan JEZVS przed Panną Naświętszą. Multoties vt creditur genu flexit Filius coram Matre: á tákże niemamy się domyślać rozumnie, że dopieroż bardziey, gdy one Chwałą iuż vkoronował; vczćił. Salomon w Koronie Mátkę swoię o iák
3.Reg:2. vszanował. Pete à me Mater. *Proś v mnie Mátko.* Toby to w Pobożnośći, ku Mátce ták doskonáley, miał się dáć Chrystus vpośledzić Salomonowi. Wstydziß się Heretycka gebo rzec. Ave MARIA: czego się Archányoł nie wstydził: wstydziß się przydáć słowko *Swięta*, ále iáko grubian prostym tylko Imieniem MARYA, czegobyś Mátce twoiey nie vczynił. Mianuieß Mátkę Bożą; á *S.Augustyn*, y innych wiele Doktorow wołáią codziennie: Sancta MARIA succurre miseris. Aroż masz y z tego dochodź wiecy, że Akádemiey Naszey Przenaśw: Pánny, y Kośćioła S. Náuka Swięta czysta od błędow, skuteczna ná zbićie bluźnierstw Heretyckich iest. *Potrzećie* tey Akádemiey *Immunitas*, nieboi się nikogo; bo náukę swoię, á oraz, cześć, Chwałę swoię gruntuie *in Sanctitate morum, & exemplis virtutum*: Odchodząc bowiem z tego świátá, zostáwiła nam cudny Cnot Swiętych, y doskonáłośći Exemplarz, y práwie otwárto Cnot SS. Szkołę: O czym w dziśieyszym Kazániu *S. Idelphonsus* ták powiáda.
Ser: 3. de Assump: Virginitas & Vita B. MARIÆ Speculum, & Species fuit totius Castitatis, & integritas virtutum, decus pudicitiæ, & Magisterium valde eximium probitatis. *Pánieństwo, y życie Błogosłáwioney MARYEY Zwierćiádłem y Obrázem było doskonáłey Czystośći, zupełność Cnot, ozdobą wstydu, y Szkołą bárdzo zacną Pobożnośći.* Maćie się tu czego vczyć w tey Akádemiey, przypátruiąc się Cnotom, Czystośći, Modlitwie, Vmartwieniu, Miłośći ku BOGV, Pokorze Przen: Pánny &c. Naprzod Heretycy dziś przy w Niebowzięćiu Przenaś: Pánny maćie sobie oczy przetrzeć: Náuczáćie wy, że do otrzymánia Niebá, y zbáwienia wiecznego, dosyć ná sámey Wierze, y zasługach Chrystusowych: Vczyćie iż zá vczynki dobre żadney zápiáty niemasz: ták náucza wasz *Calvin. l.1. de lib: arb:* á *Luther: in confun: Latom:* Ten wasz błąd, y Náukę pluie, nie dy-

dyſkurſem; ále ſáma rzecza Akádemia Náßá Przenaś: Pánná pokázuiac ſie wam przy w Niebowzieciu ſwoim w naywyżßey chwale. Rozumieć podobno bedziecie/ że to tylko te chwale otrzymuie z zaſlug Syná ſweḡ/ iáko dziedzictwo iego/ albo tÿ reſpektem/ że Mátka Syná Bożego ieſt: bynamniey: gdy by to ták bydź miáło/ poniewaź iednáko zá wßyſtkich vćierpiał Chryſtus dla otrzymánia im Niebá; toby wßyſcy w iednákiey chwale bydź muſieli; á przećie rożność ieſt miedzy chwała vwielbionych. In domo Patris mei mãſiones multæ ſunt. Bá y dziſieyßa Chwałá Przenaśw: Pánny nie byłáby nád inne doſkonálßa: á przećie Doktorowie SS. wßyſcy práwie przyznáia/ że blogoſłáwieńſtwo/ y chwałá iey/ wßyſtkie inne przechodzi. *S. Bernardin:* Optimam partem elegit; alias creaturas ſuperantem claritate viſionis, & qualitate fruitionis. Przyczyne tego miedzy innemi dáie/ że iáko Przenaśw: Pánná w Cnotách/ w vczynkách dobrych/ w zaſługách/ wßyſtkich celowálá Swietych; ták też celowáć ma/ wßyſtkich w zapłáćie Niebieſkiey. *S. Bernard.* Quia ſtatus gloriæ B. Virgini honorabilior datus eſt, ideo ante illi collatum copioſiſſimũ gratiæ donum, vndè hunc ſublimem ſtatum mereri poſſet. *Ponieważ ſtopień Chwały, Pánnie Przenaśw: zacnieyßy dany ieſt, dla tego wprzod iey byłá dána obfita łáſká, przez ktorą ták wyſokiego mogłáby doſtąpić ſtopniá:* Dáie záplátę Niebieſka Sedzia Sprawiedliwy/ zá dobre vczynki: Venite benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis regnum: eſurivi enim, & dediſtis mihi manducare &c: toć pewnie zácnieyßym ſpoſobem/ to świádczyć muſi ták záſłużoney Mátce: mowi do niey przez *Bernárdyná S.* Veni Benedicta Patris mei, poſſide paratum tibi Regnum; nud⁹ eram & cooperuiſti me. *Przychodź Błogoſłáwiona Oycá mego, oſiągniey Kroleſtwo nágotowane tobie; nági byłem á okryłáś mnie:* y dáley/ niektore tylko wyſokie zaſługi iey wyliczáiac y ſtoſuiac do innych/ mowi: *Inni okrywáią nágich z wełny Owieczek, oná okryła Syná Bożego Krwią y Ciáłem ſwoim: inni łáknących karmią Chlebem, oná ſwego BOGA mlekiem: inni w dom gośći przymuią, oná go do ſercá y żywotá ſwego przyięłá: inni rannych, chorych, Więźniow, náwiedzáią, ćießą, oná Syná*

Ioan: 14.

Matt: 25.

ſwego związánego, zránionego, vmieráiącego nie odſtapiłá, Wiec tez oto/ zá ták wielkie zaſługi ſwoie/ naywyzße dzis w Niebie odbiera błogoſłáwieńſtwo/ vwielbienie ná Dußy y ná Ciele: czym nietylko pokázuie Heretykom blad ich / ále tez oraz y tobie Kátoliku/ zwłaßczá ktory vtopiony w świeckich rzeczách/ niedbaß o vczynki dobre/ o vmartwienie namietności twoich / o Cnoty Swiete/ o zycie dobre; a przećie Niebá chceß: podáieć te náuke w Niebowzietá Pánná. Ze głupia ieſt nádzieiá twoiá/ bo przećiwko Piſmu S./ doroſłym zá dobre tylko vczynki Niebo obiecuiacemu; chceß ßcześliwßy bydz niz ſámá Mátká Boza/ ktora z zaſług ſwych otrzymuie táka Chwałe: Nie ták ma bydz; oto ći Przenasw: Pánná zoſtáwia otwárta Akádemia: to ieſt/ przykład zywy Cnot Swietych/ y zyćia ſwego/ ábys podobnych cnot/ y poſtepkow Swietych vczył ſie/ y ná nie zdobywał; á to częſtym vważániem zyćia tey Swietego: ták nabozna/ iák ćierpliwa/ pokorna/ y w Miłośći Bozey goraca byłá Przenaśw: Pánná vznaß/ ze w tey Szkole pretko poſtapiß w cnoćie. *S. Anſelm.* Nihil vtilius eſt poſt DEUM memoriâ Matris ejus, nihil ſalubrius, meditatione pij amoris ejus quo fervebat. *Niemáß nic po BOGU pozyteczniey ßego, nad pámietánie ná Mátke iego, nic przyſtoyniey ßego, nád rozpámietywánie goracey Miłośći iey, ktora gorzáłá.* Do tey Akádemiey dzis w Kazániu ſwoim *Hieronim S.* rádzi kázdemu vdáć ſie: Si placet vobis talis, tanta Virgo, placeat & opus virtutis, cujus vita omnium eſt diſciplina. *Iezeli ſie wam podoba táka, y ták zacna Pánná, niech ſie wam podoba y Cnotá iey, ktorey zywot wßytkich náuka.*

de exe: C. 6.

Ser. 10.

Dobrześ tedy nam záśpiewał Kázimierzu S. Cujus vita erudita, diſciplina Cælica: á my *ingreß* czyniac do tey Swietey/ zywey Akádemiey; mowmy z pobożnym *Idiota.* Trahe me ignorantē, vt me reddas ſcientem, vt curram in fragrantiā virtutum tuarum. *Pociagniy mnie nieumieiętnego, ábyś mie wyćwiczyłá, iáko mam bieżeć zá wonnośćia Cnot twoich.*

AMEN.

Paradisus Novi Adami.

STROPHA 18.

Cujus mores, tanquam flores Exornant Ecclesiam, Pro Immac: Cōception. B. V. M.
Actiones, & sermones Miram præstant gratiam.

Postępkámi by Kwiatkámi Wszystek Kościoł przybráłá,
Co czyniłá, co mowiłá, Nam to, ná przykład dáłá.

Beatus Venter qui te portavit. *Luc:* 11.

RYł ten zwyczay v niektorych wspániáłego ánimuszu ludzi/ że zacnego iákiego Gośćiá máiąc przyiąć/ Páłáce mu nietylko bogáte gotowáli; ále też tákie w ktorychby nikt ieszcze nie stał. S. P. Widzieć kto był w Monáchium Páłác słáwny w Europie Xiążęćiá Báwárskiego/ gdzie miedzy innemi dla wszystkich Elektorow/ y sámego Cesárzá z cáłym Dworem/ náwet y dla Papieżá przyięćia/ dostáteczne/ y oraz wyśmienite są gotowe Pokoie. Zániecham świeckich Historyi/ w Piśmie S. iáwna to. Nowego Gośćiá BOG Wszechmogący máiąc ná świát prowádźić/ to iest człowieká stworzyć; wprzod dla przyięćia iego osobliwe mieszkánie/ álbo mieysce nágotował. Plantaverat Domin⁹ Paradisum voluptatis. Gen: 2. *Załozył BOG Wszechmogący Ray wszelákich roskoszy.* Już też czás przychodźił przyśćia ná świát pożądánego Gośćiá/ y owszem nowego Adámá/ to iest Syná Bożego w Ciele ludzkim. Nowy to Gość/ nowy Człowiek: Novus Homo venit in mundum. Więc Opátrzność Boska nowy też y nigdy niewidány wprzod nágotowáłá temu Nowemu Adámowi Páłác/ y owszem Ray/ Przenayśw: Pánny Żywot ktory dźiś błogosłáwi Ewángelia Swięta. Beatus Venter qui te portavit. *Richard: Laur: l: 12. S. Ephrem de lau: V.* dáią tytuł Przenaśw: Pánnie zowiąc ią Ráiem/ y owszem Jákob S. *in Liturgia* ták sie do niey modli: Tibi plena gratiâ, vniversa creatura gratulatur, quæ es Paradisus. *Tobie o Pánno łáski pełná, wszelkie stworzenie winszuie, ktora Ráiem iesteś.* Wychwaláiąc Przenaśw: Pánnę *Seinfeldr: l. 2.* mowi. Fuit ergo Paradisus Novi Adami: Paradisus iste honore,

cultu, ac veneratione dignissimus, in quo exultat Beata TRINITAS lætissima Astra jubilant matutina cum Angelis DEI. *Była tedy Ráiem Nowego Adámá, Ray ten Czći poszánowánia naygodnieyszy, w ktorym weseli sie TROYCA Przenaś: y wyśpiewuią sobie ránne Gwiazdy z Aniołámi Bożemi.* J nász Krolewicz S. / nie poślednie opisuie piekność roskoszy Ráiutego: Cujus mores tanquam flores exornant Ecclesiam. Dziś tedy niejáko / tego Ráiu nowego Fundácya odpráwia sie przy stworzeniu Duszę / przy Poczećiu Przenaśw: Pánny. Wiec wziąwszy podobieństwo od Fundácyey y stworzenia materyálnego Ráiu / zechce dowodzić Niepokalánego Jey Poczećia. A poniewaź Doktorowie SS. (iáko vsłyszemy niżey) Dusze ludzka názywáią Ráiem / Ogrodem Bożym; powiem wprzod pod tymże podobieństwem / ná czym fundácya / y gruntowny początek tego Ráiu / to iest pobożnego życia záwisłá.

I. PARS JEst miedzy mądremi pytánie: ieżeli też ow Ray / ktory P. BOG ná początku stworzył / do tych czas zostáie ná ziemi; fundáment watpliwośći iest; poniewaź *generálny* ow Potop poruinował był Wodámi swemi wszystkie ziemie / zámulił wszelkie pieknośći iey / ná ktorey też ziemi stworzony był Ray: ná te trudność niemász zgodliwey odpowiedzi. Trzymáią niektorzy z *Augustynem S.* że iest ieszcze cáły Ray / cudownie od Potopu záchowány w pieknośći swoiey / iednák *apud Cornel: à Lap: & Th: vita hum:* pospolićie trzymáią inni / że wszytká piekność Ráiu onego Potopem zepsowána iest; mieysce tylko musiáło zostáć gdzieś tám ná Wschodzie Słońcá około Mezopotániey y Arábiey / káżdemu iuż przystepne; bo iuż nie máiące roskoszy y pieknośći oney / dla ktorey przedtym pilnował go Anyoł. Wiec o ten materyálny Ray nie trzebá nam sie ták dálece stáráć / iáko iuż y od BOGA / y od ludzi zániechány: ma P. BOG dla siebie inny Mistyczny Ray / to iest Dusze ludzka / iáko wykłada *in sensu tropologico Cornel: à lap: Gen: 2.* ktore tłumáczenie potwierdza Prorok. Anima

Ier: 31. ejus quasi hortus irriguus: *Duszá iego, iáko Ogrod fruktyfikuiący:* potwierdza y Doktor *S. Grzegorz.* ná one słowá *Cant: 5.* Veniat dilectus meus in hortum suum: ták pisząc: Hortus est Anima justi, diversis stirpibus à Cælesti Sponso cōsitus.

situs. *Ogrodem iest Duszá sprawiedliwego, rozmáitym drzewem od Oblubiencá Niebieskiego násczepiona.* Ozdobá/ Kwiatki/ Owoce tego Ráiu są Cnoty Swięte/ pokorá/ ćierpliwość/ posłuszeństwo/ nabożeństwo: Z tąd Filozof Socrátes widząc Vcznia kocháiącego się w pięknym Ogrodźie/ nápomniał go: Obsecro ne Hortum habeas cultiorem quàm animum: APOPH:
Prosze ćie (práwi) ábyś czystszego Ogrodu niemiał, y bárdziey ozdobnego niż Duszá twoiá. Wiec przyznáie ią/ że iákobyś náRay pátrzał widząc człowieká ćichego/ nabożnego/ pokornego/ posłusznego &c: A P. BOG nim się wielce delektuie. Deli- Prov: 8.
ciæ meæ esse cum filiis hominum. A ludźie nápátrzyć się go nie mogą. Aby iednák do tákiey pięknośći przyść mogłá Duszá ludzká/ potrzebá *fundámẽtá* pobożnośći mądrze zákłádáć/ y podobnym nie iáko sposobem do stworzenia Ráiu. Trzy okoliczności vważam przy fundácyey ábo stworzeniu Ráiu Ziemskiego. *Pierwsza:* iż oraz że wszystko ozdobo Kwiátow/ drzew/ Owocow stworzony iest/ w ktorym ták buyna Ziemiá byłá/ że ledwie nie we mgnieniu oká zárodziłá: dla czego też práwie iednym słowem Pismo S. opisuie stworzenie Ráiu: Plantaverat DEUS Paradisum voluptatis: przez co się náuká Gen: 2.
dáie: iż kto chce áby Duszá iego stáłá się Ráiem/ to iest/ áby ná rozmáite Cnoty SS. Chrześćiáńskie zdobyłá się/ y Owoce zásług/ dobrych vczynkow wydáłá; ma po náwroceniu się szczyrym do P. BOGA nie iákokolwiek/ nie oźiemble/ ále sporo/ gorąco rzućić się do nábywánia Cnoty/ do przymnażánia sobie zásług. Dawna przypowieść. Dimidium facti qui bene cæpit habet. Siłá bárdzo należy y w żywoćie Duchownym/ áby się rzysko z mieyscá porwáć/ nie długo się námyśláć/ czy porzućić złe żyćie/ świeckie zábáwy/ czy teraz/ czy potym nabożeństwá/ trzeźwośći/ vmartwienia/ postow/ dobrych vczynkow iąć się. Nescit tarda molimina Spiritus Sancti gratia. *Nie zna oćiągánia się y nierychłego porwánia łáská Ducha S.* A to trzebá wiedźieć/ iż Czárt naybárdźiey vpátruie y pilnuie początku/ to iest/ gdy kto pocznie żyć skromnie nabożnie/ rozmáitych szuka sposobow/ y pokus ná skáżenie początku dobrego; o co przestrzega DUCH S. Fili accedens Eccl: 2.
ad servitium DEI sta in justitia, & timore, præpara animam tuam

animam tuam ad tentationem. *Synu przychodząc ná służbę*
Boską, stoy mocno w Spráwiedliwośći, y w boiáźni, gotuy duszę
FIG: *twoie ná pokusy.* Ledwie co pilny Gospodarz záśiał dobrym
naśieniem Rolą/ áż P. JEZVS powiáda/ że Nieprzyiaćiel
chcąc zruinowáć Rolą onę/ ospálstwo ná ludzi przepuśćiwszy/
Matt:13. záraz záśiewa kąkol. Cùm autem dormirent omnes, venit
inimicus & superseminavit Zizania. Według tłumáczenia
sámego Chrystusá; Nieprzyiaćiel ten był to Diabeł. Zámyślisz
człowiecze o vpráwie Roli twoiey/ to iest/ o popráwie
żyćia; záśieiesz serce twoie dobremi myślámi/ postánowieniámi;
vmyślisz sobie iuż też ná ten Rok ináczey żyć będę/ dáleko
będę od owey kompániey złey/ piiátyke/ kárty/ &c. porzucę;
Mszy/ Kazánia/ Koronki/ dla naywiększego Przyiaćielá
żadnego dniá nie opuszczę; co dźień táką iálmużnę dam/
co Miesiąc álbo co Tydźień spowiádáć się będę/ poprzestánę
pássyi/ hałásow w domu: bárdzo to piękna śieybá/ przyznáię
iż gdyby to wszystko zárodźiło/ Duszá twoiá byłáby iáko Ray:
ále coż! częstokroć Czárt záraz ná początku ospálstwo/ teskniące
wznieca w sercu twoim/ raz ábo dwá wypełnisz coś postánowił;
áż dáley teskno/ co raz to oźiębley/ co raz to rzedźiey
wypráwuiesz postánowione sobie Akty: álbo też *Superseminat*
Zizania, to iest/ wynáyduie ná ćię okázyiki/ dystrákcye/ áby
ćię odwiodł od tego cále/ coś vmyślił. *Drexel: in Palestra*
HIST. pisze: gdy *Ambiana* Fortece *Ferdinandus Antellus* nie mogł dobyć;
tákiey záżył sztuki: 40. swoich w chłopskie poubierał
száty/ skryćie dawszy im Miecze/ y wory włożywszy ná nich z
Orzechámi wypráwił/ niby ná przedáy; Więc gdy iáko prowiántowych
ludźi pusczáłá w Brámę/ ieden z nich vpuśćił
Wor z Orzechámi; ktore gdy rozsypáne/ Zolnierze y Stroże
Miástá z hałásem łápáć poczęli: Oni 40. Zolnierzow okrytych
bárwą chłopską Wory porzućiwszy/ z Mieczámi skoczywszy
do Straży/ one pozábiiáli/ y brámę/ á zátym y Miásto
wźięli. Podobnym sposobem Czárt zwykł opánowywáć Brámy/
to iest/ początki żyćia cnotliwego; gdy nie może gwałtem/
więc przynośi do Duszy ludzkiey Wor Orzechow/ to iest/ spraw
świeckich domowych/ gospodárskich/ álbo interessá/ álbo náwiedźiny
Przyiaćioł; żeby záraz dla tych przeszkod zepsował
affekt/

áffekt/ goracość do kończenia ſtátecznego/ tego co ſie poſtánowiło. *S. Chryſol:* mowi: Diabolus ſemper primordia bo- Ser: 11.
ni pulſat, tentat rudimenta virtutum Sancta, in ipſo Ortu
feſtinat extinguere: *Czárt zrázu záwße náſtepuie, poczatkom
Cnoty pokuſe czyni, Swiete rzeczy záraz tylko ſie vrodzą, duſić
chce.* Wiec kto ſobie życzy obáczyć Ray Cnot Swietych/
poſtepku Duchownego w Duſzy ſwoiey/ ſtáráć ſie powinien
áby ſtátecznie/ ſporo/ goraco poczynał. *Druga okoliczność*
przy ſtworzeniu Ráiu támtego vważam/ że był ſtworzony *ex
terra intacta*, to ieſt/ áni orał/ áni kopał ná to żaden człowiek/
á przećie ták roſkoſznie zárodził: przez to podáie ſie náuká; że kto chce mieć ozdobną w Cnoty Swięte Duſzę/ trzebá żeby byłá niedotykáná/ to ieſt/ ſumnienie ſwoie delikácko
chowáć mu potrzebá/ káżdey rzeczy ktoraby ſumnienie poryć/
poruſzyć mogłá/ y bydź okázyą do pokus/ iák naybárdziey
chronić ſie y nie przypuſzczáć. W Pádewſkim v PP. Medykow Wirydarzu pokázuią oſobliwe Ziołko/ álbo Kwiatek;
zowią go: Noli me tangere: *Nie tykay mie.* Ktore/ gdy APOPH:
kto chce ſie go dotknąć/ vmyka ſię/ vchyla przed nim. W podobny Kwiát naybárdziey powinien Miſtyczny Ray/ to ieſt Duſzá
bogoboyna obfitowáć: to ieſt powinná oſtrożność mieć/ przyſtępu okázyi pokuſie do ſiebie nie dawáć/ brzydzić ſie wſzelką
poſtáćią złego. Vczy tego DVCH Przenaświętſzy Oblubienicy ſwoiey/ kiedy ſumnienie Duſze iey do Oká gołebice przy- FIG:
rownywa: Oculi tui ſicut Columbæ ſuper rivos aquarum. Can: 4.
Są inne członki ludzkie zacnośćią przechodzące Oko: ieſt
Serce iáko Goſpodarz żyćia/ Mozg iáko Páłác rozumney śiły; czemuż to przećie do Oká przyrownywa Oblubieniec ſumnienie Duſzne? Wiećie że nád inne członki BOG/ y przyrodzenie w dobrey opátrznośći zoſtáwiło Oko: iáko w Fortecy
iákiey kośćiáney ſiedzi w głowie/ Zrzenicá ſámá/ iáko w Aprośach iákich zoſtáie *in humore aqueo*, dziewiąćią *corneis tunicis*
iáko Kárácenámi vzbroiona: á przećie niemáſz niedotkliwſzey
rzeczy nád Oko/ ná iedne mgnienie pálcá zámyka ſie powieką/ dymu/ proſzku/ naymnieyſzego ześierpieć niemoże/ wypiera
wſzelką śiłą y łzy toczy/ áby ową przeſzkodę vſtąpiłá. Przez
co vczy DVCH S. iáko Duſzá bogoboyna/ prágnąca Cnot

Swietych/ niedotkliwego sumnienia/ iáko Zrzenicá bydź powinná: nietylko tramu ćieżkiego grzechu/ ále y prószku powszechnego chronić sie ma. Vważa ieszcze *S. Cyrill.* że przyrownywáia czyste sumnienie/ do Oká Gołebice/ nie iákokolwiek stoiacey/ ále nád Wodámi. Super rivos aquarum: y powiáda: że Gołab nietylko boi sie sámego Jástrzabá/ ále náwet y ćieniá iego. Wiec dla spożytku pospolićie nád Wody przylátuie/ żeby mogł w nich iáko w Zwierćiedle nádlatuiacego
Mansi. Jástrzabá predzey postrzedź/ y vćiekáć. Columba hæc est
T. de Vé, typus timoratæ animæ, quæ non tantum ipsum peccatum
pecc: sed quamcunq; imaginem ejus, & remotam occasionem fugit. O tákie tedy delikáckie/ niedotykáne sumnienie stáráć sie záraz ná pożatku potrzebá: ináczey áni sie spodziway z tym Ráiem/ to iest/ Cnotámi Duszy twoiey długo ćieszyć/ y zásczycáć: boć to trzebá wiedzieć/ iż ten Ray Mistyczny/ to iest/ Duszá łáską Bożą/ cnotámi/ zásługámi ozdobiona; dáleko iest delikátnieyszy/ niż támten był od BOGA stworzony. Nie zginał támten/ choć w nim Adam zgrzeszył/ chybá potym (y to nie pewnie) potopem dla wielkośći grzechow. Omnis Caro corruperat viam suam: ten záś
l.2.C.30. dla iednego grzechu cáła ozdobe tráći. *Cantipr:* pisze że gdy
EXEMP. ieden Cieleśnik szedł po piekney łace/ gdziekolwiek stopá iego nástapiłá ná trawe álbo kwiatek/ wszystkie iák ogniem popalił. Coś podobnego/ bá gorszego spráwuie w Duszy spráwiedliwey/ choć ieden grzech przypuszczony; psuie Kwiáty/ psuie wszelką ozdobe iey. Qui in vno peccaverit factus est omnium reus.
Iac; 2. *Potrzećie* przy stworzeniu Ráiu támtego vważam: iż záraz z nim stworzone było Drzewo żywotá/ ktorego Owoc nieśmiertelność przynosił:
Gen: 2. Lignum etiam vitæ in medio Paradisi. To Drzewo żywotá może nam figurowáć Krzyż JEZVSOW/
Ioan: 14. ktory o sobie powiedział: Ego sum Via, Veritas, & Vita. Káżdy poczynáiacy życie bogoboyne/ lubobyś w sobie iuż obaczył nieco Duchowney ozdoby/ pieknośći Cnot Swietych/ y Nabożeństwá/ luboć by sie zdáło dla vspokoienia sumnienia/ że iák w Ráiu/ duchá masz wesołego/ ieszcze iesteś śmiertelny/ to iest/ ieszcze podlegasz rozmáitym pokusom/ ieszcze możesz zgrzeszyć. Zgrzeszył Adam/ choć doskonálszy w Ráiu/ á dopieroż

pieroż

pierož ty. Wiec trzebá mieć *in medio ſui Ligniĩ Vitæ:* to ieſt zá-
raz z początku przyuczáć Duße ſwoie do częſtẽg/łatwẽg wſpominá-
nia ſobie Męki JEZUSOWEY. Wiec gdy ná ćię przyidą pokuſy
ćięßkie/ á koßtuie tylko dußá twoiá Owocu tego przez wſpomnie-
nie/ rozmyſlánie/ y vćiekánie ſię do zaſług Męki JEZUSOWEY,
nieśmiertelną ſtánie ſię/ bo śmierći/ to ieſt/ pokuſie grzechowey Manual, C. 20.
mężnie da odpor. *Auguſtyn S.* ná ſobie dobrze doświádczywßy tegó
świádczy: In omnibus adverſitatibus non inveni tam effi-
cax remedium, quàm vulnera CHRISTI: in ipſis ſecurus dor-
mio, & requieſco intrepidus. *We wßyſtkich trudnośćiách,
nie nalazłem ták ſkutecznego lekárſtwá, nád Rány P. JEZUSO-
WE, w nich beſpiecznie záſypiam, y śmiele odpoczywam.* *In
Vita Roſæ Lim:* czytam: że tá S. Pánná miáłá/ oſobliwy ie-
den Ogrodek/ á w nim trzy Krzaki Rozmárynu/ cudnie ro- HIST:
złożonego/ iáko Krzyż właśnie reprezentuiącego. Zdobiąca to
rzecz byłá Ogrodek iey/ y Oczy do ſiebie wabiąca/ ták dálece
że Vicekrolowey Indyiſkiey muſiáłá vſtąpić iednego; ktory
tylko co ná Pálác zánieſiony był/ vſechł/ y był odeſłány S.
Roży; ktora go odbieráiąc/ rzekłá: Cruces tales in Palatijs,
inter pompas Mundi facilè areſcunt. *Tákie práwi Krzyże
ná Pálácách Páńſkich, miedzy pompámi, y próżnośćiámi świátá
tego, pretko y łátwo vſycháią:* ácz wſádzony názad do Ogrod-
ká iey/ znowu odżywił ſię. Wiec y ty człowiecze/ prágnący
oglądáć Duße twoie w Ráiu/ w piękności Cnot Swiętych/
ſtáráć ſię maß o podobną gálánteryą; to ieſt o Drzewo Zy-
wotá/ pámiątke Męki JEZUSOWEY: o to nápominá- Serm:19. de Paſſ.
ie *Leo S.* Cùm quis obſervantiæ Chriſtianæ ſe limitem
excedere advertit, & in cupiditates ſuas tendere, recurrat
ad Crucem, & ligno vitæ motus, noxiæ voluntatis affigat:
*Gdy kto poſtrzeże, iż w czym przećiw Chrześćiańſkiemu Práwu wykro-
czył, y że do tego pożądliwośći ſwoie porywáią ſię: niech ſię vdáie do
Krzyżá, á do Drzewá żywotá złe woli ſwoiey poruſſenia niech przybiie.*
Plantaverat autem Dominus Paradiſum voluptatis. *Zá- II.PARS
łożył BOG Wßechmogący Ray wßelákich roſkoßy.* Ná dowod
niepokalánego ſtworzenia Duße/ y Poczęćia Przenaś: Pánny
Ráiu Miſtycznego/ nágotowánego dla nowego Adámá/ to
ſamo doſyćby było/ że dziś poczętą Przenaś: Pánnę Ráiem
zowią (iákom ná początku Kazánia pokazał:) Ci co rozu-

miela: iż ieszcze ze wszystkim Ray stoi cáły/ náuczáia; że tá cząstká Ziemie ná ktorey iest Ray/ cudownie záchowána byłá od Wod generálnego Potopu z czego Niepokalánego Poczęćia dowodzi *Escobar* mowiąc: Concepta MARIA à cõmunitate hominum in diluvio peccati pereuntium longè separata. *Poczęta Pánná MARYA, dáleko oddzielona byłá od pospolitych ludzi w Potopie ginących.* Pomienieni w zwysz ná dowod rozumienia swego/ że iest Ray nienáruszony ieszcze; przywodzą Historya Doroty S.: tá byłá proszona od Theofilá żártem; áby mu więc przysłáłá z Ráiu Oblubieńcá swego Kwiátow y Owocow: po śćięćiu iey/ áż z Wetámi Ráyskiemi stáie przed Theofilem Anyoł. A owszem/ we Włoskich edycyách z Obrázkow w Rzymie ápprobowánych/ z ktorych iuż po Czechach widáć y wielkie Obrázy: mamy to. Że nie bárdzo dawnych lat/ był ieden z Reformy Nászey świątobliwy Brát/ ktory vprosił sobie v P. BOGA/ áby zánieśiony był do Ráiu; gdzie wszystko widział/ á náwet zpotkał Eliaszá y Enochá/ ktorzy zdziwiwszy się trzeciego tám w niezwyczáynym Hábićie widząc/ mieli go spytáć/ co się tám dzieie ná świećie: iezeli iuż się národził Człowiek noszący ná sobie blizny PJEZVSOWE/ gdy powiedział że ia sam iestem z Reguły/ z Zakonu iego: rzekli do siebie/ to też nas iuż tu nie bárdzo długo: y dawszy mu trzy Roże Ráyskie ná świádectwo odpráwili go/ y z temi rożámi názad przynieśiony był od Anyołá. Więc y ia ná dowod tego/ że Przenaśw: Pánná iest Ráiem nigdy nie skáżonym pierworodnym grzechem/ mam z tego Ráiu Kwiáty cudowne Ráyskie: Mam naprzod Roże/ *Spinellus* o czym y innych wiele pisze: że *Nicolaus Pratensis* Fundator Zakonu *Cælestin*: ná potwierdzenie/ iáko Pánnie Przenaśw: podobáłá się Vroczystość Oktawy Niepokalánego Poczęćia/ ználazszy w Ogrodzie śliczną Rożą/ onę ná Ołtarzu ofiárował Przen: Pánnie prosząc áby ná drugi Rok/ táż swego czásu zákwitłá Roża; y ták się stáło w Oczách wszystkich. Mam y Lilia z tegoż Ráiu á świeżo bo nászych czásow w Hiszpániey 1653. pewny Doktor *Antonius de Guero Congr: S. Philippi*, myśląc o Kazániu ná one słowá: Sicut Lilium inter Spinas; chodzący po Ogrodzie/ Rożániec oraz mowiąc/ postrzeże áż nie-

niezwyczáynym sposobem pokázáłá się Lilia miedzy gestym
Cierniem/ vklęknawszy y Modlitwe o Niepokalánym Poczę-
ciu zmowiwszy/ dobędzie Cebulki/ z ktorey wyrastał Kwiát/
áż w niey misternie odkonterfektowány Obraz Niepokalánego
Poczęcia. Toż potym y drugi raz w Roku 1664. tráfiło się:
co z pilnośćia wielka od Arcybiskupá Wálencij było exámi-
nowáno/ y poprzysiężono/ od tych ktorzy ná to pátrzáli; y do-
tad opráwna drogo te Liliowa Cebulkę v Krolow Hiszpáń-
skich záchowuia. *Conc: Hist:* Te sáme cudowne Kwiáty do- Hist: 99.
wodnie pokázuia że Niepokalánym Ráiem Poczęcie Przenaś:
Pánny było. Jednák iákom obiecał stosuiac stworzenie Rá-
iu z stworzeniem y Poczęciem Przenaśw: Pánny ieszcze iáśniey
pokazáć się może. *Naprzod Ray támten był stworzony in
plenitudine pulchritudinis*: oraż ze wszystka pieknośćia/ y ozdo-
ba: á to dáleko bárdziey należáło Przenaśw: Pánnie/ ktora
nowego Adámá przybytkiem stáć się miáłá; áby byłá stwo-
rzona/ poczęta *in plenitudine pulchritudinis*: w pełności wszel-
kiey pieknośći/ y łáski; sámá dáie znáć/ iáko Duszá iey przy
stworzeniu swoim ślicznemi przyozdobiona byłá Kwiátámi
łáski/ y dárow Bożych/ tak do Oblubieńcá swego mowiac:
Lectulus noster floridus. *Petr: Galatin*: powiáda: że przez Cant: 1.
to łożeczko rozumie się Poczęcie Przenaśw: Pánny: á czemuż
to mowi Noster; *Nász*; á nie mowi meus, *moy*: podobno
gdyby rzekłá byłá: Lectulus meus floridus. *Moie łożeczko*,
to iest Poczęcie w kwiatkach łáski/ mogłby był kto pomyślić
że to ieszcze nie doskonáły dowod Niepokalánego Poczęcia iey;
bo mogłoby się to rozumieć o drugim/ á nie o pierwszym pun-
kćie Poczęcia iey. Wiec Pánna Przenaśw: mowi: Noster
lectulus floridus; stosuiac Poczęcie swoie do Poczęcia Syná
swego/ w pospolitośći o obudwu mowiac; á tym sámym dáiac
znáć/ że iako Synaczká iey Poczęcie w pierwszym oraz pun-
kćie/ śliczne bez wszelkiey mákuły było/ ták też y oney sámey:
o czym ten *Autor* w Osobie Przenaśw: Pánny tak mowi:
Quemadmodum ego absq; Originali labe concepta sum, l. 7. C. 5.
ita tu quoq; Amicus meus, & idcirco pulcher es, & for-
mos⁹. *Iako ia bez skázy pierworodney poczęta iestem, ták y ty Przy-
iaćielu moy, dlatego też pieknym vrodziwym iesteś.* Lectul⁹ noster,

hoc est Conceptio nostra est florida & odorifera, absq; peccati corruptione. *Łożeczko náße, to iest Poczęcie náße Kwiećiste, Wonne, bo bez ſkázy pierworodney.* Słuchay iákim to podobieństwem pokázuie *S. Greg: Thaum:* Sicut ignis nunquam fuit sine calore, nec aqua fuit alipuando sine humore, przydam ia: Paradisus sine Flore; ita DEI Genitrix nunquam fuit sine innocentia & puritate. *Iáko ogień nigdy nie był bez ćiepłá, áni Wodá bez wilgotnośći, Ray bez Kwiećia; ták Mátká Boſka nigdy nie byłá bez niewinnośći.* Powtore Ray był *ex terra intacta*, z Ziemie niczyią nietykány reką/ oprocz Stworce swego: dla tego też buyno y nagle rodzáyny: y to dowod nie poſledni; że Ráiu náßego to iest/ Przenaśw: Pánny Poczęćie iest *ex terra intacta*, nie dotykáne od nikogo/ á zátym od pierworodnego grzechu wolne. Vważałem sobie/ co to iest że Pan JEZVS duße ludzkie/ choć też y dobre/ w owey Ewángeliy o sieiacym Gospodarzu nasienie swoie/ nie przyrownał do Ogrodá/ ále do Roli; wßák y tá pożyteczna/ á ná czás pożytecznieyßa niż Włoskie Ogrody; o ktorych może sie rzecz: Quod videatur adest, quod comedatur abest: *Iest ná co pátrzyć, ále ieść nie máß co:* iednák dobrze reflektuiac sie vpátruie wielka rożnice miedzy Ziemia Ogrodowa/ á Ziemia ná Roli vprawiona. Ziemiá ná Roli nim zárodzi/ muſi nie raz ále o iák wiele rázy podeptána bydź kopytámi bydlecemi/ y gnoiámi ich poßpecona gdy około niey robia: Ogrodowa zás Ziemiá nie ma tego/ bo pilny Ogrodnik przestrzega áby naymnieyßego Zwierzatká nogá nie postałá w Wirydarzách iego: y owßem im delikátnieyßy Ogrod/ tym bárdziey nikomu go niepowierza/ dotknać sie niczego nieda/ ále raczey sam własna reka około niego prácuie. Wßyscy my ludzie wyiawßy CHRYSTVSA y Pánne Przenaśw: iesteśmy nieiáko role ná czás piekne/ y rodzáyne wprawdzie/ rozmáitemi łáſkámi niektore ießcze w żywoćie Máćierzyńskim ozdobione/ ále coż? postáremuśmy naprzod w cudzych rekách/ bo w mocy Czártowskiey byli/ zdratowáne kopytámi pierworodnego grzechu zostali. Sámá Pánná Przenaśw: názywa sie Ogrodem/ Ráiem/ bo do sámego Stworce swego rak Wßechmocnych naprzod sie dostálá; iego to nayzacznieyße y naywspániálße dzieło Niepokaláne iey Poczę-

Margin: ăpud Navar. — FIG:

częćie. Dominus poſſedit me in initio viarum ſuarum. Piſze Hiſtorye: że Cypru Krol miał pewny Ogrod/ w ktorym ſam był Ogrodnikiem. Więc Gośći prowádząc po nim zwykł był mowić: Hæ ſive arbores, ſive florum areolæ mea manu HIST. ſatæ, plantatæ, rigatæ, educatæ, ad maturitatem & fructum perductæ. *Te drzewá, y wßelkie Kwiećia rękámi moiemi ſą ſádzone, ſczepione, podlewáne, &c.* To dáleko prawdziwiey/ może mowić Stworcá tego Ráiu/ to ieſt Poczęćia Przenaśw: Pánny/ iż cokolwiek tu ozdoby w tey Pánnie przy tym Poczęćiu lub z łáſki/ lub z nátury náyduie ſię; ſámey to oſobliwey ręki Boſkiey dziełø: nikomu tknąć/ álbo pośiągnąć/ á dáleko mniey Czártu z pierworodnym grzechem nie godziło ſię: pieśnie ná to przyśpiewuie *Biezan: in Cant: 1.* Qui me planta- Ep: 20. vit, primâ fecitq; carere: Labe, meus cuſtos conditor ipſe fuit. *Potrzećie ſtworzony* Ray/ miał oraz *in medio lignum vitæ.* Mnie ſię zda że ßczęśliwośći oney Ráyſkiey to naywiękßy fundáment był/ mieć táki ſpecyał/ życie ná wieki záchowuiący/ á tu ſię záraz pokázuie fundáment/ ná ktorym wßelka Ozdobá Przenaśw: Pánny przy Poczęćiu ſwoim/ y záchowánie od pierworodnego grzechu záwiſło. To ieſt/ *Lignum vitæ* ſam naymilßy Syn iey Chryſtus JEZUS: nie ia Drzewem FIG. żywotá názywam CHRYSTUSA ále *S. Greg: Thaum.* pokázuie go w tym Ráiu/ o ktorym mowiemy/ ták pißąc *Serm. de Annunt:* Hæc Virgo ſemper vigens, Paradiſus immortalitatis, in qua Lignum vitæ plantatum, cunctis immortalitatis fructus ſubminiſtrat. *Tá Pánná ieſt záwße zieleniący ſię Ray nieśmiertelnośći, w ktorym Drzewo żywotá ſczczepione, wßyſtkim Owocu nieśmiertelnego dodáie.* Auguſtyn S. zá nay- Tract: pierwßy dowod Niepokalánego Poczęćia Przenaś: Pánny ma de 5. hær: to ſámo/ że Syn Boży miał bydź iey Synem/ y oná iemu Mátką: ták álbowiem przywodzi słowá nieiáko Chryſtuſowe przećiwko Mánicheußowi. Ego Matrem de qua naſcerer feci, ego viam meo itineri præparavi: hanc quam tu deſpicis Manichæe Mater mea eſt, & de manu mea fabricata, ſi potui inquinari cum facerem, potui in illa inquinari cum naſcerer. Jákoby chćiał rzec: gdybym ia ſtwarzáiąc ſtworzył był zkalána grzechem/ ſam potym rodząc ſię z niey/ muſiał-

ſkalbym był podobna wynieść z ſoba ſkáze: Wiec że Mátka moia bydź ma; niezmázána bydź powinná. Owoce tego Drzewá żywotá ſa zaſługi/ y Męká iego gorzka/ dał y dáie CHRYSTVS Owoce zaſług ſwoich wſzytkim nam/ y láſke vſpráwiedliwienia niektorym ieſzcze w żywocie Mátek ſwoich: izaliſz nayoſobliwſzego fruktu Mátce ſwey záchowáć nie miał? y záſłużyć doſkonála nieśmiertelność; to ieſt/ áby nigdy żadney nie podlegla byłá grzechowey śmierći. Sámá o tym dáie znáć Przenaśw: Pánná. *Cant: 2.* Et fru-

FIG.

ctus ejus dulcis gutturi meo: Ná ktore słowá/ ták śpiewa ćiemny Poetá: Ante venenatos fructus, me prima cibavit. O JESU meritis gratia parta tuis. Atoż niepokalány nowego Adámá maćie Ray/ y ſlicznie zdobiacy Kośćioł S./ iáko nam záśpiewał o nim Káźimierz S. Cujus mores tanquam flores, exornant Ecclesiam. Wiec pozdrowmy ten Niepokalány Ray/ słowámi *Baſilij Seleuc:* Ave florentissime Paradise Virginitatis, in quo lignum vitæ ſatum, producit fructus omnibus Salutares. *Witay Raiu Pánieńſtwá, w ktorym Drzewo żywotá wſádzone, wydáie nam wſzyſtkim Owoce zbáwiena:* á ſpraw przyczyna twoia/ ábyśmy vſłyſzeli kiedykolwiek/ miłe one słowá/ choć ći grzeſzni y łotrzykowie/ ku tobie iednák nábożni: Hodie mecum eris in Paradiso, Amen.

Oratzio.

Luc: 23.

Porta parva Cæli.

Pro Purificat: B. V. M.

STROPHA 14

Evæ crimen, nobis limen Paradiſi clauſerat.
Hæc dum credit, & obedit, Cæli clauſtra reſerat.

Nam Ewiná, pierwſza winá Ráyskie Wrotá záwárlá.
Z inſzey miáry, lepſzey wiáry Tá nam Niebo otwárlá.

Tulerunt IESVM in Ieruſalem. *Luc: 2.*

STáie dziś Przenaśw: Pánná w Bramách Jerozolimſkich/ y Kośćiołá Sálomonowego/ podobnym niece ſpoſobem/ iáko one Pánny przed Brama Niebieſka. Stánęły one z gorzaiacemi lámpámi: ſtáie y dziś Przenaśw: Pánná w Kośćiele

Mat: 25.

ściele

ściele Bożym z Gromnicámi zápalonemi: y owszem cos więcey: bo niesie w rękách swoich nayślicznieyszego IEZVSA/ Tulerunt JESUM in Jerusalem: ten zás o sobie powiedział/ Ego sum lux mundi. Pochodnia go zowie y Jan S. Lucerna ejus est Agnus. Niosłá y iásne ślicznie goráiące lámpy w Duszy swoiey/ to iest/ niezwyczáyne Cnoty/ Nabożeństwá ku BOGV/ powolnośći/ y posłuszeństwá ochotnego/ do wypełnienia/ (czysta będąc Pánná/) práwá iego przez Moyzeszá podánego. Virginem supra legem fecerat gratia, sed sub lege humilitas. *Láská byłá wyniosłá nád prawo te Pánne, ále pod práwo pokorá poddáłá.* A owszem rzekę że Przenás: Pánná ztemi goráiącemi Cnot SS. Pochodniámi/ stawa w sámych Bramách Niebieskich/ one nam otwárte pokázuiąc; ták álbowiem Kázimierz S. przypátrzywszy się nabożeństwu/ posłuszeństwu Przenásw: Pánny śpiewa: Hæc dum credit, & obedit, Cæli claustra reserat. Pustelnik ieden potkał raz po puszczy chodząc/ niewiástę bieżącą/ w iedney ręce Pochodnią zápaloną/ á w drugiey naczynie Wody niosącą; spyta iey ná co to? odpowie: Ogniem chce zápalić Niebo/ Wodą zálać Piekło; żeby ludzie dla Niebá dostánia/ álbo dla vchronienia się Piekłá/ nie służyli P. BOGV/ ále tylko dla sámey Miłośći iego. Przenásw: Pánná nie palić chce dźiśieyszemi Gromnicami Niebo/ ále raczey wesćie nam łátwe do niego pokazáć: bo o wesćiu do Niebá powiedział sam Chrystus/ że bárdzo máłe y ćiásne: Intrate per angustam Portam, quia lata Porta est quæ ducit ad perditionem. *Wchodźćie przez ćiistą Fortkę: álbowiem szeroka Bramá, ktora prowádzi ná potępienie:* áby tedy do ták máłey nie znáiomey Furteczki tráfić/ nietylko przyśwleca nam przykłádem nabożeństwá swego/ Przenásw: Pánná/ ále nád to ma oná swoie sposoby/ ktoremi kochánkom swoim przyczynia nabożeństwá/ dodáie sercá/ ochoty ná wypełnienie práwá Bożego: á tym sámym vłatwia ćiásne one wesćie do Niebá. Zgołá iáko w głownych Miástach/ gdy iuż pozámykáią bramy/ przećie bywa iáka Furteczká/ ktora może się kto do Miástá wćisnąć: ták y Przenásw: Pánná ma swoie Furteczke/ ktora bez wielkich trudnośći/ przeprowadza kochánkow swoich. Co pokaże/ wprzod przeło
Lau, Iust.
HIST.
Matt. 7.

łożywßy: Jáko to y czemu do Piekłá Brámy otwárte y ßerokie; á do Niebá ćiásna tylko Furtezká.

I. PARS. SAmego to iákośćie iuż słyßeli CHRYSTVSA náuká/ że przestrono do Piekłá/ á ćiásno do Niebá: záiśćie cudowna rzecz! do sczupłego mießkánia obßerne Wrotá/ á do obßernego náder Páłácu/ tylko ćiásna Furtezká. Niebo iest

Baruc. 3. to Páłác niewypowiedziáney wielkośći: O Israel! quàm magna est Domus DEI, & ingens locus possessionis ejus! magnus est, & non habet finem, excelsus, & immensus. *O Izráelu! iák wielki iest Dom Boży! y obßerne mieysce dźiedźictwá iego, wielkie iest, y końcá nie ma, wysokie, niezmierzone.* Domyślić śię możemy z tego/ co widziemy; widziemy ták wiele Gwiazd/ miedzy niemi według Astrologow/ są niektore sto y śiedm rázy więkße niż cáła ziemiá; á przećie ießcze ták wiele prożnych mieysc widáć ná Niebie: nád temi Gwiazdami Niebo Empyreyskie/ w ktorym są Błogosłáwieni wyżße iest ná 60. Millionow mil/ z czego *Bernat S.* dochodzi y náuczał/ że gdyby P. BOG Swiátow Ziemskich stworzył tyle ile iest piasku Morskiego/ ießczeby támtych mieysc nie nápełnił; á przećie do ták przestronego Páłácu Arcta est Porta. máła tylko Furtezká. Piekło zaś iest mieysce náder ćiásne: naprzod dochodźmy z tąd/ iż iest według Doktorow SS. *in Centro terræ*, w pośrodku Ziemie iáko ziarnko w Jábłku; z czego *Cornel à Lap.* ráchuie mieyscá onego nießczęśliwego mil Włoskich 200. ná náße Polskie vczyni około 40. Vwáżmyż do tego/ iáka tám mnogość po sądnym dniu będzie ćiał potępionych/ pomimo tego nie można; o iák wiele tám co moment przybywa Pogánow/ Turkow/ Zydow/ Heretykow/ o iák gęsto y złych Kátolikow. *S. Chryzostom* raz ná Kazániu w Antiochiey wielkim bárdzo Mieśćie záwołał/ pytáiąc: ktoby zgadł/ wieleby też było Duß do zbáwienia w ták wielkim Mieśćie? y odpo-

Chrisost. ad pop. wiedział sam: Non possunt in tot millibus centum inveniri qui salventur, quin & de his dubito. *Nie mogą śię náleść miedzy ták wielą tyśięcy, sto ktorych zbáwienie czeka; y owßem y o tych wątpię.* Więc muśi tám bydź niezmośnie ćiásno: á przećie do tey ćiásney iáskini Bramá wielka y otwárta záwße. Lata Porta est quæ ducit ad perditionem. A to ie-

ßcze

ßcze dziwnieyßa: sámo to pełne niepoietego nießczescia mieysce/ wspomnione tylko odraża od siebie. *S. Damian. de S. Nicol.* Totus tremo, atq; horreo ad memoriam istius Regionis, & concussa sunt omnia ossa mea. *Wßystek drże, y lekam sie ná wspomnienie tey Kráiny.* Zástępuie CHRYSTVS/ zástępuią Káznodzieie/ Spowiednicy/ odpychaiąc od tey nieszczęśliwey Bramy: Przeciwnym zás sposobem Páláce one rosłoßy Niebieskich sáme do siebie wábią. Quam dilecta tabernacula tua, concupiscit & deficit Anima mea, in atria Domini. *O iák miłe przybytki twoie, prágnie y vstáie Dußá moiá do podwoi twoich:* y owßem sámo Niebo zá námi goni/ zábiega nam nieiáko droge/ Furtę do wéscia otwiera: iáko náucza Jan S. Appropinquavit Regnum Cælorum. *Zbliżyło sie Kroiestwo Niebieskie.* Ná co *Gloß.* ták piße: Nisi appropinquaret nemo redire posset. Ták to nam nie smákuie Niebo; iż sámi od Bram iego vciekamy. Coż tego zá przyczyná? że gdzie ciásno mießkáć/ to sie tám ćiśniemy; á gdzie przestrono/ y dobrze/ to tám ociągamy sie/ y zda sie nam niezgodna rzecz przećisnąć sie przez ciásną Furtczkę do Niebá? Przyczyná tá nie może bydź z strony P. BOGA; bo ten dla ludzi stworzył Niebo/ wßystkich do niego záprasza. Venite ad me omnes qui laboratis. *Przychodźcie do mnie wßyscy ktorzy pracuiecie.* y Páweł S. mowi: Omnes vult salvos fieri Ná Czártá dármo zgániáć/ bo y on choć rádzi do Piekła/ nigdy iednák nikomu nie powiedział/ że tám dobrze: ále że wßystko Væ; ktorego y sám vstáwnie doznáie. Więc z sámego człowieká to bydź muśi/ iż śpiesznie pędzi do Piekłá/ á do Niebá oporem. Naprzod pochodzi to dla złych skłonności zepsowáney nátury: bo dla Niebá trzebá sobie gwałt czynić w námiętnośćiách. Violenti rapiunt illud: á to wßytko ćießko: ćießko odpuśćić nieprzyiaćielowi/ nie mśćić sie gdy możesz/ nie vpiiáć sie/ wroćić stawę/ wroćić substáncyą/ przeprośić znieważonego/ ćießko modlić sie/ często sie spowiádáć/ pośćić/ iáłmużnę dawáć márkotno/ wßytko to iák pod gorę: do Piekłá zás kto chce/ iuż wolno/ przestrono żyie/pozwoli sobie wßystkiego: dla tego też churmem/ pędem ludzie bieżą do niego. Pieknie to obiaśnia owá odpowiedź Filozofá Se-

Ser. 60.

Psal: 83.

Matth: 3.

Matt: 11.

1. Tim: 2.

l. 13. krátesá: o czym *Ælian*: Sławna iedná y bogáta nierzadnicá *Teodorá* rzekłá raz temu Filozofowi: ia coś wiecey mam nád ciebie; bo ty do twoiey Szkoły gdzie Filozofiey y Cnoty vczyß/ nikogoś z moich Vczniow/ to iest *inamoratow*, nie poćiągnał; ia záś kiedy chcę/ to y wßystkich Vczniow twoich do siebie przećiągne: Odpowiedział iey: Non mirum quidem est: tu siquidem ad declivem tramitem omnes rapis, ego verò ad virtutem duco, ad quam arduus plerisq; & insolitus est accessus. Ztąd Virgil: Facilis descensus Averni.
.6. Æneid: Do Piekłá iák ná łeb z gory: złego vczyć nie trzebá/ á dobrego iák przez gwałt rozum y wola ludzka chwytáć się niechce.
Gen: 4. Przykład ná *Káimie*. Ten pierworodnym Synem bywßy/ naypierwey też powinien był z gospodárstwá swego P. BOGV ofiárę oddáć; á przećie bárdzo to nierychło vczynił/ y podobno dopiero postrzegßy/ że się też iuż kolo tego nabożeństwá krzątał Brát iego *Abel*: bo Pismo S. opisuie oboie w
SCRIP. kupie. Factumq; est post multos dies, ut offerret Cain de fructibus terræ munera Domino. Czemuż to ták nierychła. Post multos dies, bá y ladáiáka tá Ofiárá? Ad Cain verò, & munera ejus non respexit: bedzie się podobno wymawiał Káim/ żem ia niewiedział/ że to trzebá było vczynić/ Plebanow/ Mistrzow nie było ießcze/ coby tego nabożeństwá mnie náuczyli/ á choć też Adam y Ewá/ coś mi prawili o nabożeństwie y powinnośći ku P. BOGV/ lecz nie wiedziałem iáko te Ceremonia czynić. Słuchaymyß dáley Pismá S. Consurrexit Cain adversus Fratrem suum Abel, & interfecit eum: Odpowiádayże teraz Káimie: widziałżeś ty kiedy zábitego Człowieká? widziałżeś że tákim sposobem/ vderzeniem może zábić? wiedzieć nie mogłeś; bo to naypierwßy trup z rąk twoich: ktoż ćię tego náuczył. Mowia iedni/ że z máłych rzeczy/ to iest robaczki y inne drobnieyße zwierzątká dławiąc/ zábiiáiąc/ doßedł/ iż podobnym sposobem może y człowiek bydź zábity: lecz to nie pewna: to pewna/ że ni od kogo nie náuczył się tego Káim: bo nástępuie ná niego oto *Basil: Seleu.*
Orat: 4. Quid mortis viam doces, quàm nondum didicisti? Potráfił zábić/ choć go nikt nie náuczył tego/ Ofiáry BOGV oddáć nie potráfił: bo zábićie do złości/

ści/ Ofiárá do nabożeństwá należáłá. Táka odpowiedź ná
pomienioną trudność dáie *Nax:* Mortem à nullo edoctus
perfecit, sed Sacrificium, ut erat fas non absolvit, quia il-
lud spectabat ad pravitatem: hoc ad Religionem: iákoby
chćiał rzec: bo Ofiárá należáłá do pobożnośći/ zábićie záś
do złośći/ y impetu nátury; nie trzebá złego vczyć/ zepsowá-
na náturá sámá do niego pędzi. Pieknie te nieszczęśliwość y
skłonność nátury nászey do złego/ obiáśnia pewny przypadek;
ktory sie trafił w Rzymie. *S. Philippo Nereo.* O czym *Man-* HIST.
si. W Rzymie raz przyszłá przystoyna iedná/ oraz pobożna Tract: de
vrody nie posledniey Mátroná/ do tego Swiatego; w rozmo- Oculo.
wách tedy duchownych/ osobliwie o niebespieczeństwie dusznym
z nieumartwionych oczu rzekłá: daycie mi Oycze kogo rozu-
miećie w Rzymie bydź nayświatobliwszego; dokaże tego zápe-
wne/ że go do złego pobudzę/ byle tylko choć godzinę oczu ze
mnie nie spuśćił. Pytam ia: á podiałżeby sie/ by y sam
Fráńćiszek S. czego podobnego? rzekłżeby/ niech ná mnie mo-
dlącego/ poszczącego/ biczuiącego sie/ pátrzy by naywiekszy grze-
sznik/ podeyme sie go zápewne do dobrego pobudźić? ták ro-
zumiem żeby nie ośmielił sie ná to: bo luboby byli niektorzy
tácy/ ále nie wszyscy; gdyż ták wiele widziáło Oycá S. Frán-
ćiszká y innych doskonáłych ludzi/ á przećie z złośći swoich nie
ruszyli sie. Tá záś Mátroná káżdego podeymowáłá sie pobu-
rzyć do złego. Pokázuie sie z tąd/ że to przywárá skáżoney
nátury nászey: Facilis descensus Averni. do złego iák zápa-
lił/ do dobrego oporem. Jednák ia tu ieszcze niechcę ná sá-
mę skłonność nátury do złego zwaláć/ że sie nam ćiężko zda/
y ćiásno do Niebá. Więc powtorę z woli nászey/ nienabo-
żeństwá nászego to pochodzi; y sámi sobie záćieśniamy/ zátru-
dniamy drogę zbawienia. Wiem ia bowię że o pełnieniu przy-
kazánia Bożeg powiedział Dawid. Latum Mandatum tuũ ni- Ps: 118.
mis. Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me lætitiâ. Psal: 15
Mowisz owo zápálczywy/ gniewliwy; ćiásno mi/ duszno mi/ SCRIP.
śćiska serce/ gdy Nieprzyiaćielá obaczę/ gdy nie náłáię/ nie
wybiię: ćierpiał to Dawid y od włásnych Synow/ co bole-
śnieysza iest; á przećie nie mowi ćiásno ná mnie/ boli mnie
serce/ ále mowi Latum mandatum tuum nimis. Ciężkoć

Człowiecze pościł/ martwić się/ w włosiennicy chodził/ discy-
pliny czynił/ w nocy ná modlitwę wstáwáć; czynił to Dawid
iáko sam o sobie mowi: Genua mea infirmata sunt à jeju-
nio. Ego autem in flagella paratus sum. Mediâ nocte
surgebam ad confitendum Nomini Domini. Ego autem
induebar cilicio: á przećie choć to ták ściśle/ ták trudne rze-
czy/ onemu snádne/ przestrone zdáły się. Latum Mandatum
SIMIL: tuum nimis. Przyczyná tey roznice niech będzie przez podo-
bieństwo. Kiedy owo ćiásnym mieyscem chcemy przeprowádzić
rzecz iáką/ náprzykład przez vcho igielne przygrubsza nić/ te-
dy smáruiemy one/ żeby ták wolnieysze prześćie miáłá. Ciá-
sna Furtá do Niebá powiedziałem/ ćieszkie/ przykre záchowá-
nie Mándatow Boskich/ bo przećiwne inklináciom/ złym
Psal: 62. nałogom nászym; niechże będzie serce násze smárowne duchem
nabożeństwá/ ochoty/ powolnośći ku BOGV iáko należy/
nie będzie nam ták ćieszko/ ták ćiásno do Niebá. Tymći te-
tłustym Dawid S. smárował/ y słodził sobie pełnienie Mán-
dátow Boskich/ o ktore supplikował do BOGA swoiego: Sicut
adipe & pinguedine repleatur anima mea, áż ći mu wszystko
snádno/ ták ná ośćież otwárto do Mándatow Boskich: La-
tum Mandatum tuum nimis. Nam zaś/ że w Duszy nászey
wywietrzáło nabożeństwo/ ochotá vstáłá/ dla tego ćiásna się
zda/ y trudna droga do Niebá/ żyć według roskázu Bożego.
Te trudność ták solwuie *Sylv:* pisząc ná to mieysce Ewángelii
Sylv: S. Via Mandatorum DEI angusta & arcta, tamen Charitas
DEI facit ejus mandatum latum, & suave: Amor enim fa-
cit omnia levia, dulcia, omni difficultate evacuata. *Droga*
Przykazania Bożego ściśła y ciásna, ále Miłość Boża Przykazánie
Boskie czyni szerokie, y słodkie: Miłość bowiem wszystko czyni lek-
FIG: *ko, słodko, y bez wszelkiey trudności.* Przywodzi ná to Jákobá
Pátryárchę/ ktory 14. lat służył ćieszko ná vpale/ zimnie/ y
innych biedách pásterskich / á przećie nie przykro mu to było
Gen: 24. dla Ráchreli ponosić. Videbantur illi pauci dies præ amo-
ris magnitudine. *S. August: in Gen.* pisząc ná to mowi;
Dictum est propter laborem servitutis, quem facilem, &
levem amor faciebat. *Powiedziáno to, gdyż mu pracę, słu-*
żbę one cieszkę, Miłość ku Ráchreli lekką, y máłą czyniła. Rá-
chel

chel śliczna znaczy Chwałe Niebieską: Lia z ćiekącemi oczy-
ma znaczy świát y ćiáło: Odwroć ieno człowiecze/ choć ná czás
áffektá od tey sprosney Liey/ to iest vmartw zbyteczne pássye
twoie/ obroć sie ku zámiłowániu BOGA twoiego. Wzbudź
prágnienie w sobie szczyrze robić ná Niebo/ do ktorego stwo-
rzony iesteś/ sam dobrowolnie miey sie do pełnienia należyćie
káżdego Przykazánia Bożego; vznasz że ći sie nie bedźie zdá-
ło ćieszko; bo ći miłość y ochotá vłatwia wszystko; iáko o tym
Chryzostom S. mowi. Fieri potest, vt quod ex natura est
intolerabile, sit leve, si cum alacritate animi suscipiamus.
*Bydź to może, iż co z przyrodzenia nieznośnego iest, stanie sie
lekkie, kiedy z ochotą duchá chwyćiemy sie tego.*

Słyszeliśćie Słuchacze Naymilsi/ że ćiásna Furtká do Nie- II.PARS
bá/ zwłaszczá kto nie smárowno bez nabożeństwá przemknać
sie nie chce: ále nie frásuyćie sie: stáie dźiś przy tey Furćie
Niebieskiey Przenaśw: Pánná z gorąiącemi Gromnicámi/ iá-
ko z lámpami maiącemi dość Oleiu drogiego; to iest/ z przy-
kłádem powolnośći/ y nabożeństwá swego ku P. BOGV/ y práwu
iego świetemu. Quæ dum credit & obedit, Cæli claustra
referat: á stáie na to/ żeby nam łátwiey y smárowniey przez
te ćiásna Furtke przemknać sie do Niebá pomogłá/ námáśći-
wszy suche/ oźiembłe/ skrzypiące/ to iest/ przykrzące sobie dro-
ge Niebieską sercá násze; z podobny tákże drogim Oleykiem na- APOPH:
bożeństwá/ ochoty/ gorącośći Duchá. *Navar:* pisze iż w Ko- Novar:
śćiołach Pogáńskich/ zwyczay był Drzewá Oliwne sádźić; Vmb:
ná co to? czyli ná ozdobe/ czyli dla Oliwy ná potrzebe owych
Kośćiołow? nie wypisuie. Wiem ia że *S. Damasc: de orth: fide*
Przen: Pánne Oliwnym Drzewem zowie. In domo Domi- l.4.C.15.
ni plantata & inpinguata spiritu, veluti Oliva fructifera.
Te Opátrzność Boska w Kośćiele swoim zostáwiłá/ nie ná
co innego/ tylko żeby Kośćiołowi S. prácuiącemu ná Niebo/
Oleiu dodawáłá; prácuiących/ vstáiących w tey pracy y woy-
nie duchowney/ iákoby drogim Oleykiem námázywáłá/ puszczá-
iąc do sercá ich w tych trudnośćiách y pokusách/ poćieche y
wesołość duchowna. *Greg: Nicē:* ták od nas mowi: Accipe Oleā
frug:feram per quam scaturit Oleum exhilarans. *Oto masz
Oliwe buyną z ktorey płynie Oleiek vwesełáiący.* Człowiecze
ktorys

ktorys ná lubieżnośćiách/ piiáńſtwách/ zdzierſtwách/ y innych zbrodniách większą część żywotá ſwego przepędził; y ćiebie [illegible] ſcze BOG twoy y Przenas: Pánná nie opuśćilá; [illegible]ca y ſzukáia ſpoſobow żebys y ty był w Niebie z nimi ná wieki: Nie opuśćił ćie BOG; bo pámiętaſz owego á owego dniá/ ná owym mieyſcu/ ná owym Kazániu/ ruſzyło ćie ſumnienie: pomyſliłeś gdyby też to można iáko w Niebie bydź/ przećież chociem grzeſzny/ y gorſzy niż zgniły pies/ ále mam Duſzę nie bydlęcą/ lecz rozumną/ ktora mogłáby widzieć BOGA/ y kocháć ſię w nim ná wieki: áliżći Diabeł ſzepce/ Anguſta eſt porta: *Ciásna bramá*: mowi niejáko do ćiebie: Bramá do Niebá grzeſznemu/ ieſt doſkonáła Pokutá/ Spowiedź doſtáteczna: o iák to ćiáſna Furteczká! o iák rzadko przećiśnie
Th. Vill. ſię nia kto! Powiedział *S. Thom: Villan:* Ad pedes Confeſſoris rarus eſt qui pœniteat vt oportet: trzebá to tu prawdziwego obrzydzenia złych ſpraw/ y roſkoſzy náwykłych: á iák ty nałożniku ták dawny zdobędzieſz ſię ná to; ktoremu y śni ſię o złym; á tám trzebá poſtánowienia/ żeby to iuż nigdy áni pomyślić o tym: maſz ták wiele/ iáko drugi Wielbłąd ćiężarow; to ieſt cudzego náLuc: 18.
Luc: 18. krzywdzonego dobra/ to wſzyſtko trzebá złożyć: bo powiedział CHRYSTVS. Faciliùs eſt Camelũ intrare per foramen acꝰ, quàm divitem in Regnum Cælorum: á ty przy czym zoſtánieſz y dziatki twoie: Nuż kiedy to ieſzcze trzebá z rozmáitośći/ y liczby grzechow doſkonále ſpráwić ſię Spowiednikowi/ zá ták wiele lat: á ktoż wie ná iákiego Spowiednika tráfiſz? trzebáby to tu ná dyſcypliny/ ná poſty grzbiet wprzod nágotowáć. Anguſta to Porta ná ćiebie. Day pokoy/ nieporywáy ſię/ żyi ták iáko y drudzy. Ale ktokolwiek táki ieſteś/ poprzyſięgam ćie ná BOGA twoiego/ nie ſłuchay Mátáczá tego/ nie odwracay oczu twoich od tey Furty zbáwienney. Przyznáię/ że Pokutá S. Spowiedź nie lekka rzecz/ ále ćie też vpewniam/ że przy tey Furteczce ſtoi tám Przenaśw: Pánná z Oleykiem nabożeńſtwá zbáwiennym. Jey to ieſt oſobliwe ſtáránie/ áby około Pokuty S. zámyſláiącym/ álbo ią poczynáiącym/ rozmáite do tego potrzebne vproſiłá łáſki; oſobliwie przećiwko pomienionym trudnośćiom odwagę wielką/ y mężne á weſołe ſerce/ gotowość duchá ná wſzyſtko/ coby tylko trzebá było vy-

czynić

czynić dla uwolnienia się od grzechu. Piękną masz tego Figure *Gen: 2.* Powiáda Pismo iż z Ráiu onego/ miedzy innemi byłá Rzeká iedná názwána *Phison:* ktora otaczáłá y oblewáłá Ziemie iákoś názwána *Hevilath:* ktore słowo z innego iezyká tłumáczy się *dolens vel parturiens: Richard:* przez te Rzeke rozumie Przenaś: Pánne/ przez Kráine záś boleiacych/ rozumie ludzi pokutuiacych/ lámentuiacych nád grzechámi swoiemi: więc do moiey Máteriey ták mowi: Beata Virgo circuit dolẽtes per cõtritionẽ, ad cõsolandũ eos, maximeq; parturientes peccata sua per Confessionem. *Pánná Przenaśw: obchodzi boleiacych ná sercu przez skruche, áby ich pocieszyłá, á osoblíwie brzemiennych, to iest gotuiacych się do Spowiedzi.* FIG. Richard.

Masz ná to y przykład: Pustelnik ieden hániebnie był zturbowány y záwikłány w sumnieniu/ o dostáteczna y zupełna Spowiedz grzechow swoich: gdy się w tym modli do Pánny Przenaśw: áliż ná pociechę swoie tuż przy sobie náyduie kárte spuszczona; ná ktorey wypisány był grzech ktorego się on ieszcze zupełnie nie spowiádał. Tráfia się owo ieszcze; że kto iuż po Pokucie y Spowiedzi swoiey/ náwrociwszy się cále do P. BOGA/ pocznie skromnie żyć; áż ci záraz pokusy ná niego powstáia przeszłe sprosności ná myśl ida; nałogi złe/ áby się do złego wrocić pobudzáia/ złe towárzystwo/ gdy się go chronisz/ śmieie się z ciebie/ Posty/ Modlitwá náznáczona zá grzechy przykrzy się; zátym ochotá/ dobre postánowienia ziębnieia; utworzysz soba/ iáko to tu dáley bedzie przecisnać się przez ták ciásna Furtke do Niebá; iáko bedzie wytrzymáć. Ale nie tráć serca; wiedz o tym że stoi przy tey Furtce Przenaśw: Pánná z drogim Oleikiem goracego nabożeństwá/ námáści te skrzypiace kołká/ utwierdzi cię przeciwko tym pokusom/ spráwi że z wesołościa duchá przeminiesz ten ciásny kat/ y wszelkie zwyciezysz trudnosci. Czyni ci otuche Dawid Krol sam ná sobie doznawszy. Wspomina Pismo S. że Dawid Krol wielka tám y osobliwa uczynił/ w Pánach rzadko widána odwage/ prowádzac tryumfálnie ze wszystkiemi Pánámi/ y ludem Izráelskim Skrzynie Páńska: Nietylko koszt wielki ná to łożył/ bo co siedm krokow postapiono z Arka/ zábiiáno ná Ofiáre Wołu y Báráná: ále co większa/ że sam Krol w Komeszce ubráwszy EXEMP. FIG.

sie/ służył około oney Skrzynie: był to ákt osobliwy/ y bárdzo trudny: odwodziłá go od tego Krolewska powagá/ odwodziłá y Zoná Michol: bo niedármo z Mężem ná te Processyą nie poszłá/ tylko z okná wyglądáłá: domyslał sie że ná szyderstwo v Zony przyidzie/ zwłaszcza ták nie nabożney: iákoż ták sie potym stáło: Michol filia Saul prospiciens per fenestram vidit Regem David subsilientem & saltantem coram Domino: & despexit eum. *Michol Corka Saula Krolá pátrząc oknem, widziáłá Krolá Dawida skaczącego, y táncuiącego przed Pánem, wzgárdziłá nim.* Wiećie záś/ iákie vtrapienie Męża w domu czeká/ kiedy to Michol *despexit David*: Zoná Mężá lekce sobie waży/ fuka/ bryka ná nieg. Zniosł ćieszkie ciosy vbostwá/ slepoty/ wygnánia Tobiasz; á przećie kiedy go Zonká pofukáłá/ poláiáłá/ ćieszko westchnął y zápłákał: Tunc Tobias ingemuit & cæpit orare cum lacrymis. Zátym ten Akt Dawidow nie był bez wielu trudnośći: przećie Dawid niedbá ná to/ służy/ skacze około Skrzynie Bożey: lecz y nie bárdzo dziwuię sie tey odwadze Dawidowey; nie bárdzo ćieszko álbo trudno to było ná niego/ bo widze iż Duszá tego námásczona była duchem nabożeństwá ku P. BOGV swoiemu; wesoły Dawid: Saltabat totis viribus ante Dominum. *Ze wszystkich sił skacze, táncuie David*: Co sámemu nabożeństwu przypisuie *Ambrozy S.* mowiąc: Docuit David contuitum regalis potentiæ non habendum, vbi Religioni exhibetur officium, honestum est enim pro Religione facere, & si incongruum sit potestati. *Náuczył Dawid, że nie trzebá mieć respektu ná stan Krolewski, kiedy o Nabożeństwo chodzi: chwalebna bowiem vczynić to, choć sie nie zda bydź przyzwoita godnośći.* Lecz ia dáley sie pytam/ zkąd sie zdobył Dawid/ ná ták wielkiego Duchá nabożeństwá? vważćie: byłá sámá Skrzyniá Boża/ Figurá Przen: Pánny według *Ambrożego S.* y owszem tenże pisząc ná to mieysce naucza; że ná ten czas Dawid miał obiáwienie o Przenas: Pánnie máiącey sie ná świát národźić z plemienia swego. Prævidebat enim in Spiritu MARIAM ex germine suo: *Przeyzrzał w Duchu, że MARYA miáłá bydź z pokolenia iego.* Więc Przenaśw: Pánnie ma sie przypisáć niepospolity ten duch nabożeństwá/ ktorym posilony Da-

2.Reg:6.

Tob: 3.

Ambr:

Dawid/ ták trudny Akt cnoty / meżnie y owßem wesoło odpráwił. Mamy do tego wiele świeżych przykładow iáko Pánná Przenasw: ſług ſwoich álbo morduiacych ſie z pokuſámi / álbo ziebnieiacych w biegu cnoty / Oleykiem duchá nabożeństwá námásczáłá/ posiłáłá; *Theophil:* piße/ iż Przenasw: Pánná postrzegßy / że *B. Alanus* wielki iey kochánek / począł nieco vſtawáć ná drodze cnoty / náwiedziłá go raz/ y rzecze do niego. Dobrześ począł/ ále nieco iuż dla lenistwá ziebnieieß: to mowiac pokazáłá mu Miásto iákieś ze złotá / y Anyołow w nim ſpiewáiacych: *Ave MARIA*, y rzecze: Sługa tego ieſteś: qui facit Miniſtros ſuos flammam ignis: Wiec ſtáray ſie záwße ogniem nabożeństwá pałáć: zá ktoremi słowámi/ y widzeniem/ nowego nabożeństwá y ochoty do goreyßey służby Boſkiey był *Alanus*. Z tad iáko czytamy *w Rewel: S. Birg:* TáS. ták raz mowiłá do Przenasw: Pánny. Pulchritudo tua aufert onus duriſſimum acediæ, dat cordi in æternum fervorem dilectionis. *Pięknosć twoiá znosi ćieżar niedbálſtwá, daie ſercu gorącość miłośći ná wieki.* A owßem támże ieſt nápiſáno: że P. JEZVS S. Birgittie powiedział o iedney dußy/ ktora byłá nieco oziembłá w nabożeństwo: Oto ia teraz te duße porátowáłē/ dla modlitw Mátki moiey: á lubo oziebło poczełá ſie do mnie modlić/ iednák ták ſie rozpaliłá/ że y w záchwyceniu bywa. Tákże innego czáſu modlacey ſie Pánnie Przenasw: zá pewna osoba powiedział P. JEZVS: Mátko moiá / oto ia tobie zlecam/ ábyś ſynaczkow ſwoich ogniem nabożeństwá zágrzewáłá: Calefac filios tuos. Maćie tedy wywod / iż Pánná Przenasw: Cæli clauſtra reſerat. Vlatwia nam weśćie ćiáſne do Niebá/ gdy duchem nabożeństwá/ ochoty z ktorym y oná dziś w Kośćiele Jerozolimſkim prezentuie ſie; oziemble ſercá náße námázuie/ posiła ná zwyćiężenie wßelkich w drodze zbáwienia/ trudnośći: Wiec y my wczeſnie zámawiáiac ſobie te Furteczke do Niebá/ y dobroczynność v Pánny Przenasw: mowmy do niey *z Idiota* nabożnym. Adjuva ergo me Clementiſſima Virgo, da mihi pænitentiam de commiſſis, impetra veniam de præteritis, tribue in præſentibus cautionem, præſta in futuris adverſus omne malum reſiſtentiam. *Rátuyże mnie Pánno nayłáſkáwßa, day mi żal zá*

EXEMP.

l. 6. C. 30.

C. 95.

popełnione grzechy, vproś odpuſczenie zá przeſzłe, w teráźnieyſzych day oſtrożność, á w przyſzłych doday ſił ná dánie odporu wſzelkiemu złemu. Amen.

Viæ Sion reſtauratæ.

Pro Viſitatione B. V. M.

STROPHA 15.

Propter Evam, homo ſævam Accepit ſententiam:
Per MARIAM, *habet viam* Quæ ducit ad Patriam.
Ewy dziatki, wina Mátki Odnieſły potępienie:
Zá MARYA, *Proceſſya Idą iuż ná zbáwienie.*

Abijt in Montana cum feſtinatione. *Luc:* 1.

W Tey podroży Przenaś: Pánny wiele ieſt okolicznośći podziwienia godnych. S. N. dwie przećie ná ten czás oſobliwie vważam. Naprzod iż sáme tylko w czterodniowey drodze miedzy gorámi widzę idącą; czemu y *Eſcob:* dziwuie ſię nie pomáłu; mowiąc: Miror Virginem ſolam ſeſe itineri non facili commiſiſſe, Joſepho abſente; Zacharia minimè comitante, nec aſcenſum ad montana, nec deſcenſum in Nazareth. *Dziwno że Pánná Przenaśw: ſámá ſię w drogę puſzcza, w niebytnośći Iozefá, nie máiąc áni Zácháryaſzá w towárzyſtwie ſwoim, áni tám idąc, áni wracáiąc ſię názad do Názáretu.* Druga dziwno mi/ czemu dolinámi nie obchodzi gor/ ále przez przykre gory kieruie ſwoię drogę: Abijt in montana. Gorámi poſpolićie álbo niewiádome álbo nieznáczne śćieſzki bywáią. Coć do pierwſzey trudnośći/ vlatwia mi ią pomieniony Autor: bo Syn/ ktorego iuż poczętego w żywoćie ſwoim miáłá/ ſtał iey zá naylepſzą *áſſiſtencyą*: Filius Virginis pro copioſiſſimo eſt ipſi comitatu: y owſzem nie rádá Przen: Pánná bez áſſyſtencyey / bez towárzyſtwá w drodze chodzi. Curremus in odorem vnguentorum tuorum. *Ildeph: S. de Aſſump:* mowi: Sequuntur illam omnium electorum animæ, quæ ſunt ex parte illius. *Puſzczáią ſię zá nią wſzyſtkie wybráne duſze, ktore do niey należą.* Z czego więkſza wieſzcze rośnie trudność: czemu przez gory bierze drogę: á kędyż tám noydzieſz Przenaśw: Pánno/ w dzikim tym ſkáliſtym

Cant: 1.
Serm: 1.

Kráiu do Kompániey? álbo nikogo nie naydźieſz / álbo co dźikiego. Przećieſz Przenaśw: Pánná idźie in Montanã. Przez te *Montana*, duchownie rozumieć śie mogą ſtany ludźi / ktorych P. BOG ná tym świećie do gory wynioſł nád innych / w bogáctwá / w ſławe świecką / w gcdności: do tych tedy bieży Przenaśw: Pánná zápraſzáiąc ich w kompániey w droge / iuż nie do domu Elżbiety / ále do Niebá pokázuiąc / y toruiąc im droge / Abijt in Montana. Pánno Przenaś: wybacz: podobno tu z tych ſtanow znácznieyſzych / ludźie ćiężcy ná táką droge / śćieſzki tu ledwie znáć: Niedármoć to CHRYSTVS Páná iákiegoś ſzukáiącego Niebá / tylko ktoſiem miánuie: Homo quidam nobilis abijt in Regionem longinquã, accipere ſibi Regnum: co uważáiąc *Vega* mowi: Rarus, & ſingularis eſt Nobilis, qui Regni Cæleſtis vias currat. *Rzadki, y oſobliwy to ieſt Pan, ktoryby miał iść w droge ku Niebu.* Niemoge przećie Przenaśw: Pánnie odrádźić tey drogi: Abit in Montana; y owſzem; ponieważ záginęły te drogi do Niebá / w ſtanách zacnieyſzych; tedy ie ſámá odnowić y torowáć chce: oſobliwie iednák toruie dźiś droge Pokory S. mowi Kázimierz S. że nas Ewá wyrugowáłá z Ráiu: Propter Evam, homo ſævam accepit ſententiam: á to dla pychy ſwoiey. Eritis ſicut Dij. Wiec Przenayśw: Pánná ná zad kieruie ten gośćiniec: Per MARIAM habet viam, quæ ducit ad Patriam. Bárdzośmy temu rádźi Pánno Przenaśw: iuż álbowiem v nas zároſłá byłá tá drogá Pokory / nád ktorą lámentuie Prorok: Viæ Sion lugent: toruieſz ią dźiś; Krolowa Niebá y Ziemie ſtawſzy śię / bieżyſz ná poſługe grzeſznice iedney. Atoż ią zechce zá tobą / pokázáć wſzyſtkim ſtánom wyſokim / te przetorowáną droge: wprzod im wywiodſzy / że y w naywyżſzym ſtanie żyiąc / nie podobna bez Pokory S. tráfić do Niebá. Luc: 19. In Iud: C. 11. Thren: 2.

DZwoná to przypowieść: Rara Phænix in Mundo. *Fenix rzadki ptaſzek:* á czemuż? bo śię z własnego popiołu rodźi: ták też y o pokornym mowić śię może: Humilis rarus in Mundo: rzadko naydźie ná świećie pokornego. Czemu? bo Pokorá z popiołu śię rodźi / to ieſt / z niſkiego rozumienia o ſobie / y poniżenia ſámego śiebie / kiedy to záś wſzyſtkiego ná świećie doſtáie / ieſt rozum / ieſt ſławá / ieſt honor / ieſt *ſub-* I. PARS.

stáncya, iest wczás; iákoż to w głowie świeckiego zmieścić sie może, że to trzebá poczytáć sie zá proch, poniżenia godnym, nic niemáiącym, niegodnym tey stawy, honoru, substáncyi; á przećie, kto chce do onego gornego Syonu mieszkania tráfić, koniecznie ná ten Gośćiniec trzebá. Niektore Cnoty ná wolą dáno, możesz bez nich bydź zbáwion, bez Pokory nie. S. Bernat. super Missus: pisząc, ták mowi: Sine Virginitate potes salvari, sine humilitate non potes. Myślisz sie kto mowisz, Pokorá, niskie o sobie rozumienie, uniżoność, do Zakonnikow to, álbo do podłych ubogich ludzi należy, ich to drogá do Niebá; u nas zás ná świećie w bogáctwach, godnośćiách, mieyscá mieć nie może. Pokorá nie ma mieyscá u Dworu: choćbyś chćiał tą drogą do Niebá, to cie z niey zepchną, z ćichego, z pokornego náśmieią sie, nátluką sie go czásem. Mylisz sie mowie, co ták rozumiesz; Przyznáie ia, że stany świeckie z wysokiemi godnośćiámi, z bogáctwy złączone, są Montana, przykre, y skáliste Gory do tey drogi Pokory, to iest, ćiężkie są tákowym ákty pokory; lecz tey drogi minąć nie mogą. Wszytkim ták ubogim iáko bogátym, ták Zakonnikom iáko y świeckim tą

Mat: 18. drogą koniecznie kazał CHRYSTVS Pan. Nisi efficiamini sicut parvuli non intrabitis in Regnum Cælorum. *Iezeli sie nie stániećie máluckiemi, nie wnidziećie do Krolestwá Niebieskiego.* A owszem tym sámym, ná wierzsą pokorę stan twoy nieiáko obliguie ćie. Słuchay co DVCH S. do ćiebie mowi:

Eccli 3. Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram DEO invenies gratiam. *Im wiekszym iesteś, tym bárdziey uniżay sie we wszystkim, á ták znaydziesz łáskę u BOGA.* Nie wymowi ćie to od obligácyi tego przykazánia Bożego, co mowisz: Nie zdobiłyby stanu mego ákty uniżonośći, y pokory; bo DVCH S. powiedział: Invenies gratiam: ktore słowá tłumácząc *Baldvin*: ták mowi: Ac si diceret, secundùm magnitudinem dignitatis, æqua sit mensura humilitatis, humilitas in honore, honor est ipsius honoris, & dignitas dignitatis: omnis dignitas, dignitas non est, si humilia dedignatur. *Iákoby rzekł: wielkość urzedu twego, niech bedzie miárą poniżenia twego; pokorá poni-*

niżánie ſie przy godnośći, ieſt ozdobą ſamey godnośći: wßelka godnośc nie ieſt godnośćią, ieżeli gárdzi pokorą. Ná dowod tego że y naywyżßych ſtanow nie ßpeca / ále raczey zálecáią ákty pokory: przywodzę przykłady z Piſmá S.: á poniewaß ná świećie/ dwoiákie ſtány wyſokie náyduią ſie: to ieſt álbo świeckie albo Duchowne: Więc naprzod dla świeckich przywodzę Abrahámá: niebył to chudy pácholek / ále bogácz: Erat autem dives valde in poſſeſſione auri & argenti: Oſtátká domyſlayćie ſie z ſług Czeládzi iego: Nec poterat eos capere terra, vt habitarent ſimul, erat quippe ſubſtantia eorum multa. Był też człowiek woienny / ćwiczony w rzeczách rycerſkich: Sławne zwyćieſtwo iego / tylko z nadwornemi ludźmi otrzymáne nad kilka Krolow / ktorzy náiechali byli pobliſkich ſąśiádow iego. Przypátrzćieß ſie niektorym áktom pokory tego Káwálerá / y Bogaczá: Akt pokory iego ku P. BOGV; popiołem/ prochem zowie ſie/ nie śmi y słowká wymowić: Loquar ad Dominum, cùm ſim cinis & pulvis. Akt pokory ku bliźniemu; kiedy onych trzech podrożnych poſtrzegßy/ nie kryie ſie przed niemi/ albo tylko ſług ſwoich ku nim wyſyła / ále raczey ſam bieży/ táki Pan przed nieznáiomemi gośćmi vpada: Et adoravit in terram. Opiſuie dáley Piſmo S./ iáko ſam ná obore pobiegł po ćielątko/ zábił go/ vgotował; ſwoiey Sárze ták zacney/ ták wielkiey Pániey/ ktora y zá drzwi chroniłá ſie wyniść: Sara riſit poſt oſtium tabernaculi: każe záwinąć ſie ſámey około pieczywá; Dixit ei: accelera, tria ſata ſimilæ commiſce, & fac ſubcinericios panes: ſámi gotuią/ ſámi ieść wydáią/ nie śmieią przy nich y śieść: Poſuit corā eis, ipſe verò ſtabat juxta eos ſub arbore: znáczne/ wielkie/ tego Páńſtwá ákty pokory. *S. Chryzoſt:* vwáża: że ten Abrahám w innych okázyách choć poważnieyßych (iákie było ożenienie Syná ſwego/) záżywał ſług: w tey záś okázyey/ ktora bárdziey należáłá do czeládzi iego/ (iáko to koło kuchniey krzątáć ſie/) ſam odpráwuie to; y ſtoſuiąc do Pánow ſwego ná ten czás wieku: mowi. Hi contra faciunt; ſi enim cum artifice agere velint, nullo pudore prohibentur, ſed per ſe exeunt. *O ták przećiwnie ći czynią:*

EXEMP.

Gen: 13.

Gen: 18.

bo

ko kiedy im z rzemieślnikiem rozmowić śię ṅczym potrzebá; by *namniey śię nie wstydzą, ále sámi to, przez śię odpráwuią.* O gdybyś teraz żył Doktorze S./ podobno co wiecey przyłożył byś; rzekłbyś był z Zydem/ Aredarzem/ Kárbownikiem/ Páá stucha właśnym/ nie wstydzą śię sámi/ kiedy o škodę idźie rozmowić/ sámi stáynie/ konie/ bydło/ gumná/ kurniki/ o- gladáiąc/ obchodzą; nie rádzi śię w tym ná sługi spuszczáią: á kiedy vkrzywdzony poddány ná skárgę/ vbogi/ podrożny po posiłek/ Zakonnik po iáłmużnę przyidźie; to śię wstydzą y obaczyć z nim; każą kłámáć czeládźi/ powiedźieć nie mász Páná/ zábáwny/ chory; álbo ná sługi spuszczáią śię: dayćie mu tám iáłmużnę/ niech śię nie báwi: Pánie Podstárośćił záwieśćie tám do Klasztorá: choć dobrze wiedzą/ że tám miásto zbożá plewy będą; á drudzy są/ co zmowę máią z swoiemi; dla ceremoniey tylko/ byle śię zbyć/ nie długo Xię- dzu w oczy pátrzyć/ kwitki dáią co nic po nich. Cożby to sspećiło stan twoy/ gdybyś z właśney ręki vbogiemu dał/ sam go do domu przyiął/ sam wypráwił/ sam doyźrzał/ y owszem w oczách Boskich/ y ludzkich iáko drugiego Abráhámá wiel- ceby to zálećiło: to świeckim Pánom służy. Duchownym zás pokázuie ná owym Prałaćie/ Kápellánie bogatego páná
Iudc 17. Micheaszá. Pomieniony Micheasz w zámieszániu y nierzą- dźie długim bez Królá/ bez Biskupá/ Páństwá Izráelskie- go/ przechodzącego Lewitę w gośćinie máiąc: przyiął go so- bie zá Kápellaná; y choć w młodych lećiech go widźiał/ sam iuż letni bywszy/ zá Oycá go sobie obrał. Eris mihi Pa- rens ac Sacerdos: á przećie tego Pismo S. dźiećięćiem zo- wie. Habuit puerum Sacerdotem apud se, fuitq; illi quasi vnus ex filijs. *Miał dźiećię v siebie zá Kápłáná, y práwie iáko iednego z Synow właśnych.* Pyta śię tu *Náxerá*: iáko śię to zgodźi? iżáli dźiećię może być ná Kápłáństwo obráne? gdyby to było w Polszcze/ co to Kánonie/ Prelatury/ Opáctwá/ ná Syny ktorzy ieszcze dźiećmi są/ wcześnie prowiduią/ w Rewerendę/ choć o niey nie myśli chłopcá vbiorą; toby to łátwo wytłumáczyć: ále ten *Levita*, vbogi był człowiek/ bo z domu nie máiąc co ieść/ muśiał puść sztuki chlebá po świe- ćie szukáć. Więc to vtwierdzáiąc mowi tenże *Naxera*: Sacer- dos

dos dignitate, puer modestiâ, omnium sibi animos conci-
liavit: iákoby chćiał rzec: że to tu dziećiećiem zowio tego
Prałatá/ dla tego/ iż w obyczáiách był iáko dziećię skromny/
potulny/ pokorny: á niebył to iákikolwiek Xiadz/ ale táki
ktory był w respektćie v Páná wielkiego/ Eris mihi Parens.
Xiadz dobrze przybrány/ y ná dobrey zostáiacy fundácyey. Da-
bo tibi per singulos annos, decem argenteos, & vestem q. 20.
duplicem: *Abulen*: powiáda: że przez ten rok/ dzień się to ie-
den rozumie: ták że ná káżdy dzień dziesiać srebrnikow/ ktore
ceny wielkiey były v Żydow; intratá tego Xiedzá była: dość
bogáta prowizya: á ták pokorny. Puerum habuit Sacerdo-
tem. O iák piekna to rzecz: kiedy Prálat zacny/ bogáty/
wysoki w godność; á przećię pokora/ skromnośćia/ ná affektá
ludzkie zárabia sobie/ ni ná kogo nie odyma się/ nie furyat/
káżdego wdziecznie przyimie/ rozmowi się/ vsłuży/ sam osoba
swoia chorego nawiedzi by nayuboższego; bynamniey to nie-
szpeći Prálactwá iego: y owszem záleca go/ wdziecznym BO-
GV y ludziom czyni/ Oycem/ Dobrodzieiem tákiego wszyscy
zowia: mowi nie ieden vbogi: Eris mihi Parens & Sacerdos,
Oćiec to nász nie Pleban. Ponieważ tedy Akty pokory nie-
tylko nie szpeca stanow bogátych y wysokich/ ták Swieckich iá-
ko y Duchownych; ále raczey ozdoby wiekszey przydáia im,
toć niesłusznie/ y bez fundámentu/ ludzie wysokich stanow wy-
mawiáia się/ iákoby oni nie powinni byli ná pomieniona cno-
te Pokory S. y Akty iey. Ale spyta się kto: ná iáka to po-
kore y ná iákie Akty/ świeccy wysokiego stanu ludzie obligo-
wáni sa? Odpowiádam: Náyduia się niektore Pokory S. A-
kty/ co się zowia *Supererogationis*, to iest do vpodobánia/ y ná
wola dáne káżdemu/ dla wiekszey sobie zasługi: iáko to vmy-
ślnie kontemptu swoiego szukáć/ nogi vbogim vmywáć/ pod-
dánych chorych nawiedzáć/ onym pokornie osoba swoia vsłu-
gowáć/ dzieći/ vbogie sierotki rekámi swoimi wychowywáć;
y inne tym podobne: rzecz to pewna; że y to bynamniey nie-
szpeći by naywyższego stanu. *Alfonsus* Krol Arágoński/ sam
w drodze pomogł chłopkowi Osłá z błotá wyćiagnać. Bogacz
ow w nászych Kronikách/ dla podrożnych Bráći sam ná rá-
mionách swoich przyniosł słomy/ ktora się teyże nocy ná sadzie

Bożym obronił. *Elzbietá S.* vbogie śierotki myłá. Biskup naywyższy dorocznie vbogim iáwnie nogi myie. *S. Károl* Arcybiskup *w Mediolánie* sam zápowietrzonym służy: á przećie nie zelżyli tym stanu swego. Ná to iednák Akty pokory nie są záwsze obligowáni ludzie stanow wysokich: iednák nayduią się inne ná ktore są powinni: *Naprzod* względem P. BOGA:

2. Petr: 5. Humiliamini sub potenti manu DEI. *Upokarzayćie się pod możną reką Boską*: to iest powinni ná pokorne poddánie się pod wolą y prawo iego święte/ choćby się też nárázić ná iáki szwánk sławy/ substáncyi/ zdrowia/ stoiąc przy práwie Boskim/ przy spráwiedliwośći. Znowu/ mieć w poszánowániu rzeczy święte: iáko są Kośćioły Boskie/ skromnie/ nabożnie w nich się spráwuiąc/ nie pysznie/ ále pokornie do nich przychodząc; nie wstydáć się Ziemie z Dawidem Krolem cáłowáć.

Ps: 43: Humiliata est in pulvere anima mea. *Upokorzyłem Duszę moię w prochu*; Swiętych Obrázy/ Reliquie Swięte/ godnie/ nabożnie chowáiąc/ słow Swiętych ná potoczne nie vzywáiąc rzeczy: słowá Boskiego/ Kazánia słucháć: ná Imię JEZVS/ MARYA/ *reverentia* czynić: Ná ostátek względem Osob Duchownych/ Zakonnych pámiętáć ná przykazánie DVCHA

Eccl: 4. S. Humilia Præsbytero animam tuam. *Upokarzay przed Kápłánem Duszę twoię*: Kośćielnym intratom nie vwłocząc. Mieyscá pierwszego vstępuiąc. *Powtore* Akty Pokory względem sámego śiebie/ ná ktoreś powinien/ byś był nayzacnieyszy ná świećie są te. Znáć się zá grzesznego/ niegodnego dobrodzieystw Boskich; mowiąc często z Krolem Izráelskim. Ego

Psal: 69. verò sum egenus & pauper: Ego autem sum vermis & nō

Psal: 21. homo. *Ia iestem nędzny y vbogi*: *Ia iestem robakiem á nie człowiekiem.* Niedbáć o prożną chwałę y ięzyki ludzkie. *Potrzećie*: Akty Pokory względem bliźniego swego: pámiętay że twoy naypodleyszy poddány iedney natury z tobą; gdybyś się z twoich szat rozebrał/ y on/ á ktoby ćię Pánem poznał? álbo w kośnicy po śmierći/ czy rozeznáć ktore Páńskie/ ktore

Hō: 26. in Marc. chłopskie kośći? *S. Chryzostom* mowi: Attendis pauperem & despicis, nec recogitas, quod homo est, sicut & tu. *Widziß vbogiego, y pogardzaß nim, á nie vważaß, że to człowiek, iáko y ty*: áby nikogo by naypodleyszego nie znieważáć/ nikim nie

niepogardzáć; káždemu przystepnym/ powolnym/ láskáwym pokazáć sie. Teć to sa Akty pokory/ ná ktore obowiozáni sa ludzie/ by też byli iáko w naywyższym stanie/ y godnośći: te sa *Viæ Sion*, drogi do otrzymánia Niebieskiego *Syonu*. Lecz kto sie dobrze przypátrzy *Montanis*, to iest stanom wysokim; przyzna/ że dopieroż tu trzebáby lámentácyi Jeremiászá: Viæ Sion lugent, eo quod non est, qui veniat. bo pomienionych Aktow Pokory S. względem P. BOGA/ sámych siebie/ y bliźniego/ álbo nic/ álbo máło co obaczyć w ludziách wyższego stanu. A iákaż pokorá ku BOGV/ y práwu iego Swietemu/ Kośćiołom/ Obrázom/ Rzeczom/ y Osobom Swietym; im zacnieyszy kto/ tym pospolićie mniey o P. BOGA dbáiacy: Kośćioly v nich práwie stáły sie *teátrá* niecnot; tám stroy/ tám vrodę/ tám pompę pokazáć świecką: zápomnieli że to potępieniem pachnie. Væ qui opulenti estis in Sion, ingredientes pompaticè domum Israel. *Biádá wam Bogáczom, wchodzącym z pompą do Domu Izráelskiego.* Rzeczy Swiete práwie w gorszym poszánowániu niż inne; Szkáplerze/ Reliquie noszac nie wstydzą sie sprośnych myśli/ słow/ á bogday y nie vczynkow. Obrázow nie obaczysz pospolićie nabożnych w Pákácách/ chybá tylko po kątach. ná czole sámym Pogáńskie Historye/ szpetne/ y ćielesne; rozumiałbyś żeś do bałwochwalce nie do Chrześćiániná przyszedł. Pokorna *reverentia* Stanu Duchownego znácznie vstáłá: dłużey Xiądz/ niżeli Żyd przed drzwiámi czekáć muśi/ ten ktorego Ofiárá Niebo otwiera. Nie wspomnię iáko y śládu nie znáć áktow pokory/ ták względem siebie/ iáko y względem bliźniego: drudzy ledwie w Niebo nie plwią od wysokiego o sobie rozumienia. Dla prożney chwały y słymy miedzy ludźmi/ dla iednego słowá/ iż rzeka o nim potym; Grzeczny to był człowiek: nie tylko substáncye/ ále y dusze tyráią. Z czego śmieiąc sie *Bernárd: S.* mowi: Si hic finis est laborum tuorum, quid amplius habes jumento? siquidem & de tuo palefrido cum mortuus fuerit perhibebitur quod bonus fuit. *Ieżeli ten iest koniec prac twoich; to iest, że ćie pochwalą, coż więcey masz nád szkápę twoię? bo y o twoim koniu gdy zdechnie mowić będą, chwalić go będą, dobryż to był koń.* Poszánowánie záś bliźnich iákie? nic to znieważyć/

Tren: 1.

Amos 6.

Bern.

ważyć/ Psem/ Chámem/ Pogáninem názwáć/ nic ták bestya ko-
pnáć/ bá gorzey niż bestye káliczyć rownego sobie/ choć nie w
vrodzeniu/ ále co większa iest w przyrodzeniu człowieká/ nád
ktorym podczás władzy niemáią. Zgołá rzecz oczywista że Viæ
Sion lugent, iż w stanách wysokich záginęłá drogá Pokory S.
wiec ią dziś przetorowáć koniecznie przez te *Montana* potrzebá.

II.PARS Nie lámentuyże iuż Proroku Viæ Sion lugent; bo szczę-
śliwie widzę Przenaś: Pánná dziś te droge Pokory S. wszyst-
kim godnym/ wielkim v świátá ludziom/ przykłádem swoim
torwie. W Kronikách nászych czytamy/ pewne obiáwienie
HIST. *B. Piotrá Tecelána Zak Nász*: Widział ten/ Kościoł wielki
do ktorego przyszedszy Anyołowie drobniusienkim prochem po-
sypáli páwiment: przed wielkim Ołtarzem/ dwie postáwio-
l.5.P.2. no Stolice/ potym otworzono Kościoł/ áż wchodzi CHRY-
STVS Pan z krwáwemi w nogách ránámi/ vbogo przyodziá-
ny/ idzie do Tronu swego ścieżke álbo slády nog swoich świę-
tych zostáwuiąc po sobie: potym wchodzi Przenaśw: Pánná
bárdzo doskonále w slády stop Páná JEZVSOWYCH no-
gi swoie kłádąc/ y przeszedszy drugie osiadá krzesło: potym
Apostołowie/ ták z naywiększą pilnośćią stosuiąc się do przeto-
rowánych śládow idą: ále gdy coraz więcey ludzi przechodzi-
ło/ chybiáiąc po trosze śládu/ ledwie nie cáłe slády P. JE-
ZVSOWE zostáły zásypáne. Aż też z wielką kupą przycho-
dzi tákiś człowiek wzgárdzony y vbogi/ ktory smutno zásypá-
nym śládom przypátruiąc się/ odważył się y z wielką pilnośćią
odmuchuiąc/ odmiátuiąc popioł/ doszedł prawdziwych stop
JEZVSOWYCH/ y ták drugim strácona iuż ścieżkę poká-
zał. Drogá tá/ ieżeli co lepiey znáczyłá/ iáko droge Pokory
S. ktorey popioł iest piekne *Symbolum*. Drogá tá iest/ kto-
Philip.2. rą Krol Niebá y Ziemie doszedł Niebá: Humiliavit semet-
Luc. 24. ipsum factus obediens vsq; ad mortem. Opportuit CHRI-
1.Petr.2. STUM pati & sic intrare in gloriam suam. Przetorował ią
ná to/ żebyśmy wszyscy bez wszelkiego bráku/ tą ścieżką Po-
kory według stanu nászego pusczáli się. Vobis relinquens e-
xemplum vt sequamini vestigia ejus: ále ponieważ iákośćie
słyszeli/ záginęłá *in Montanis*, to iest w stanach większych tá
drogá Pokory/ wstydzą się pokornych Aktow. Więc Pánná

Przenaśw: Abijt in Montana, áby im przetorowáłá/ pokazáłá/ y naprzod przykłádem ſwoim vtorowiłá tę drogę do Niebá. Wiele záiſte Aktow pokazáłá/ y zoſtáwiłá przykłádow Pokory S. w żywoćie ſwoim Przenaśw: Pánná wßyſtkim ludziom: Jáko to naprzod/ przy Zwiáſtowániu ſwoim/ gdy ſię niegodną ſłużebnicą Páná ſwego názwáłá: Ecce Ancillam Domini. Pokazáłá ſię pokorá iey/ y przy porodzeniu Syná ſwoiego/ gdy vboga Szopeczká/ áſsiſtencya bydlątek kontentowáłá ſię. Przy Oczyſzczeniu/ gdy iáko grzeßnicá ſtawa w Kośćiele z Ofiárą. Quid hujusmodi humilitate præſtantius: Eſcob.
Jednák przy dziſieyßym Náwiedzeniu Elżbiety S. y Janá grzeßnego Pokory iey Akty niejáko celnieyße ſię zdádzą. Vpokarza ſię przy Zwiáſtowániu/ ále przed BOGJEM Ecce Ancilla Domini: tu zás ſłużąc Elżbiećie y Janowi/ vpokarza ſię przed ludźmi/ á jeſzcze grzeßnemi: á do tego iuż tu byłá Mátká Boſka. Vpokarza ſię przy porodzeniu Synaczká ſwego w vbogiey ſtáyni/ álbo y w Kośćiele Jerozolimſkim/ iáko grzeßnicá ſtawáiąc; iednák ná ten czás ießcze vtáiona/ niewiádoma iey zacność y máćierzyńſtwo było: gdy zás dziś náwiedza Elżbietę y Janá/ ſłuży iey przez trzy Mieśiące w domowych okázyách/ wiedziáno iuż o niey tám/ że to Mátká Boſka/ bo ią wita Prorockim duchem Elżbietá. Unde hoc mihi, vt veniat ad me Mater Domini mei. Poczuł ią y Jan ieſzcze w żywoćie Mátki zoſtáiący. Ut audivit ſalutationem Mariæ Eliſabeth, exultavit infans in vtero ejus. cáły Dom Zácháryaßow/ miał ią zá Mátkę Bożą/ Pánią y Krolową Niebá: á przećię tákiey reputácyi bywßy w domu onym/ pokornie iáko poddána álbo ſłużebnicá wyſługuie ſię. Intrat in domum Zachariæ, non vt verbum Angeli Mulieris atteſtatione probaret, ſed vt Mulieri provectæ ætatis, Virgo juvencula miniſterium ſedula impenderet. *Wchodzi do Domu Zácháryaßowego, nie żeby ſłowu Anyelſkiemu Niewiáſta świádectwo dáłá, ále żeby ſtárey oney Niewieśćie, młodziuchna Pánienká, pilna vſługę czyniłá.* mowi *Ven: Beda:* co potwierdza *Antoninus S.* Virgo cum Eliſabetha tribus menſibus ſedit, vt in partu tunc futuro ei ſerviret. *Pánná Przenaśw: z Elżbietą przez trzy Mieśiące zoſtawáłá, áby iey w połogu ſłużyłá.* Nád ktorym

áktem Pokory zdumiáły [pomieniony Doktor S. mowi: Ecce
quis vnquam audivit talia, vt Regina gravida pergat ad
servam suam, ad ministrandum ei in partu. *Y ktoż kiedy
słyszał, áby Krolowa ciężarna, posłá do poddáney swoiey, służyć iey
przy rodzeniu.* Powiedziałem wyżey/ że Pokorá stanu y nay-
wyższego nie szpeći/ ále raczey iest wielka Ozdoba/ to ná dźisiey-
szym Akćie pokory Przenaś: Pánny/ naiáśniey śie pokázuie.
Cant: 4. Oblubieniec Niebieski/ włosy Oblubienice swoiey/ ktore znáczyły
myśli iey wnetrzne/ przyrownywa do kozek/ ktore wstepowáły
FIG. powáły z Gory Gáláád. Capilli tui sicut greges caprarum,
quæ ascenderunt de Monte Galaad: przećiwne to tu zdadzą
śie rzeczy: z gory bowiem raczey zstepuią nie wstepuią; więc
y tu trzebá było nápisáć; quæ descenderunt de Monte Ga-
laad. á tu mowią ascenderunt: *ktore wstepuią z Gory Gáláád:*
á dokodże kto z wysokiey Gory ma wstepowáć? raczey myślić
trzebá/ iáko śie z wysokiey spuśćić Gory. Vlatwia te trudność
Novar: biegły *Navar:* mowiąc: Indicat phrasis vbi quis in suis ocu-
Vmb: lis humili cogitatione descendit, ante oculos DEI ascende-
re. *Słowá pokázuią żè kto w oczach swoich nisko zostáie, wysoko
iest w oczach Boskich.* Tá iednák Figurá nayprzednieyszym
sposobem służy Przenaś: Pánnie/ y pokázuie wyráźnie. Że Pán-
ná Przenaśw: przez to sámo; iż bedąc ná wysokich Gorách zac-
cnośći/ godnośći/ nád inne stworzenia/ gdyż Mátką vczynio-
na Syná Bożego; vdáie śie przećię do Aktow niewidáney
Pokory/ vniżonośći/ y podłych vsług/ około Elżbiety: Ascen-
dit, á tym pokázuie oczywiśćie wywyższenie swoie y zacność
L. 4. w oczách Boskich. *Rich: Laur:* Humilitas MARIÆ fuit
in cogitatu. Bene autem dicitur ascenderũt licet descen-
derent, quia hic descensus in oculis suis, ante oculos Do-
mini erat quidam magnus ascensus: iákoby chćiał rzec: to
sámo zacność/ godność/ pokázywało naywyższa Pánny Przen:
iż w myślách/ słowách/ spráwách/ wielce pokorna byłá; z kto-
rego pokornych vsług áktu/ Elżbietá poznáie w niey godność
Mátki Boskiey. Unde est vt veniat ad me Mater Domini
mei. Czego y sámá dáie świádectwo/ odpowiádáiąc *S. Au-
gustynowi:* pytał tám pokornie ten S. Doktor Pánny Naśw:
in C. 8. Dic mihi o Mater Sanctorum, quid quæso boni egisti? quid
Cant. do-

donorum obtuliſti? quos Patronos adhibuiſti? per quos Re-
ges ambiſti? quâ cogitatione, quo ſpiritu cò perveniſti?
Powiedz mi o Mátko Swiętych: coś dobrego vczyniłá? coś zá
dáry ofiárowáłá? ktorycheś przyczyńcow miáłá? przez ktorych
Krolow ſtáráłá ſie? ktorą myślą, ktorym duchem doſtąpiłáś tego,
że w żywot twoy zſtąpił Syn Boſki? Odpowiáda mu Pánná
Przenaśw: Ofiárá moiá ieſt Pokorá moiá. Oblatio mea eſt
Humilitas mea. Sławnemu ná wßytek świát Monárße/
Sálomonowi przyobiecáno tám pokazáć iákaś oſobliwą dro-
gę/ ktorą mogł beſpiecznie bieżeć bez żadney trudnośći/ choć
był w wyſokim ſtánie Krolewſkim: Viam ſapientiæ monſtra- FIG:
bo tibi, ducam te per ſemitas æquitatis: quas cum ingreſ-
ſus fueris, non arctabuntur greſſus tui. Mogę ia tych ſłow Prov: 4.
zażyć do wßytkich Krolow/ Pánow/ zacnych/ bogátych ná
świećie ludzi/ pokázuiąc im dziś kwapiącą ſię przez przykre
gory do pokornych vſług Krolowa Niebieſka/ mowiąc imie-
niem Pánny Przenaśw: Viam Sapientiæ monſtrabo tibi:
Pánowie/ Krolowie/ wielcy v świátá ludzie: Już teraz z áktow
Pokory Chrześćiáńſkiey nie wymawiayćie ſię/ nie mowćie wię-
cey Viam ejus ignoramus. Nieprzyſtoi ſtanowi náßemu żyć
bez áppárencyey świeckiey/ nie zdobiłáby nas vniżonność/ po-
wolność/ ſkromność/ łáſkáwość przećiwko káżdemu. Oto ia
tę drogę wam dziś moim przykłádem toruię: Nic to mnie/
choćiem z Krolewſkiey linii/ choćiem Mátká Boża/ Krolowa
Niebá y Ziemie/ nie ßpeći mnie/ gdy pokornie biegę/ czynię
podle vſługi Elżbiećie y Janowi. *Iuſtinus* piße że *Semiramis* APOPH.
Krolowa Egipſka wiele znácznych dzieł dokazawßy w Páń-
ſtwie/ wyſtáwiłá Kolumnę/ ná ktorey miedzy innemi dziełámi
nápiſáć kazáłá: Vias, meis pecunijs ſtravi, quas nè feræ qui-
dem priùs ambulaverunt. Chwalebnieyßego coś dziś wam
wyſtawia Pánná Pzenaś:/ oná dálekó lepiey rzec może: Vias
vobis veſtigijs meis ſtravi. nie koßtem/ ále ſłádem/ ále przy-
kłádem dziśieyßey Pokory ſwoiey/ drogę wam wßytkim zacnym
ludziom v świátá/ pokazuie do Niebá: ábyśćie y wy nie wſtyd-
dzili ſię áktow pokory Chrześćiáńſkiey/ z miłośći/ y nabożeń-
ſtwá ku Pannie Przenaśw: Kroniki świádczą o Włádyſławie
Krolu Czeſkim/ że ten w ćießki mroz/ gdy ßedł z Kośćiołá á HIST:

po-

pokoiowy iego bárdzo był vziąbł; więc gdy pilnie w ślády y
stopy Krolewskie stąpał/ nietylko rozgrzany został/ ale się y
rozpalił/ ták to skuteczne ślády Krolow. Skutecznieysze dá-
leko bydź muszą Krolowey Niebieskiey/ to iest/ przykłády dźie-
śieyszey pokory/ ná wzbudzenie Dusz nabożnych ku násládowá-
niu pokory Pánny Przenaś: Jákże widzę przez te Montáná
otwárta nieco drogę w stanách zacnych Páńskich/ wielu Kro-
low/ Monárchow/ Pánow/ Pań/ Biskupow/ Prałatow/ są
Pánna Przenaśw: ta ścieszka Pokory S. z nabożeństwá sá-
mego ku Pánnie Przenaśw: biegących. Nie wyliczam wie-
EXEMP. lu: Swieckim pokazuię *Ludwiká S.* Krolá Fráncuskiego/ kto-
ry miedzy innemi áktámi pokory/ miał zwyczay/ że ná cześć
Pánny Przenaś: w każdą Sobotę vbogich nogi mył y cáło-
wał. Duchownym Prałatom pokázuię *S. Hugoná* Biskupá
Linkolienskiego; ktory muruiąc Kośćioł Pánnie Przenaśw:
Hort, nie wstydził się sam miedzy Mulárzámi robić/ y w koszu
Marian: nośić kámienie: y owszem w Jndyach w Krolestwie Peruskim/
áby y zacnym ludźiom pokazáć te drogę pokory na cześć Pán-
ny Przen:/ iest zwyczay/ że raz w Mieśiąc we Srzodę Bráctwo
Naśw: Pánny z wielką ássystencyą Miástá idźie w proces-
śyey do Szpitalá/ y tám násláduiąc pokory Pánny Przenaś:
nogi vbogim vmywáią. Wiem ći ia/ że to tá *in Mon-
tanis* drogá nieco skálista/ ba y ćiernista/ bo iest trudna wspá-
niáłym ánimuszom/ y zda się niepodobna/ iednák że nie-
APOPH. nie tracą sercá. Poetowie powiádáią/ *de origine* Rożý/ że
ten wdźięczny kwiatek serce zapáchem pośiláiący/ vrodził się
ze krwie Bogini iedney; ktora drogą bieżąc/ gdy się zákłu-
łá/ z kropli krwie co pádłá ná źiemię Roża purpurowa (biá-
ła tylko przedtym bywszy) stálá się. Baykáć to iest/
ále to rzecz prawdźiwa; że Pánná Przenaśw: ná tey od
śiebie przetorowaney drodze Pokory S. nieco ćiernistey przy-
trudney/ zostawiłá coś zacnieyszego ná pośiłek y dodánie
sercá; gdyż przyobiecuie wszystkim tą drogą puszczáiącym się
in Psalt. zá sobą osobliwą protekcyą/ y pomoc przez *Bonáwenturę S.*
Super humiles vultus ejus, & Beati imitatores ejus. *Nád
pokornemi twarz iey, y błogosłáwieni ktorzy násláduią pokory iey.*
Vznayćieß teraz/ że dźiś prawdźą się słowá Pieśni Káźimie-
rzá

ſzá S. Per MARIAM habet viam: quæ ducit ad Patriam.
AMEN.

Portio ſpecialis Mariana.

STROPHA 16.

Hæc amanda, & laudanda Cunctis ſpecialiter: Pro Viſitatione B. V. M.
Venerari, prædicari Eam decet jugiter.
Tę miłowáć, y ſzánowáć Słuſzna czym oſobliwym:
Chwałę dawáć, nieprzeſtawáć. I iey służyć chętliwym.

Abijt in Montana cum feſtinatione. *Luc:* 1.

ZAwſze chwalebna byłá y ieſt ochotá / ludzkość ku po-
drożnym Gościom / á prawie od przyrodzenia ſámego
wlana ieſt Człowiekowi. S. N. Stáry Orator *La-* l. 4. Inſt.
ctant: náucza / że nieludzki człowiek / y człowiekiem zwáć ſię C. 11.
nie może. Hominis ſe apellatione deſpoliat; quia huma-
nitatis Officium eſt, neceſſitati hominis ſubvenire: Z tąd y
Páwel S. miedzy celnemi powinnośćiámi káżdego Prálatá /
ludzkość do Gośćiá kłádzie: Oportet Epiſcopum eſſe ſobrium, 1. Tim: 3.
hoſpitalem, non vinolentum: y owſzem do tey cnoty wſzyſt-
kich ludzi nápomina: Neceſſitatibus Sanctorum communi- Rom: 12.
cantes hoſpitalitatem ſectantes. *Udzielayćie Swiętym potrzeb,*
y przeſtrzegayćie ludzkośći. Podobnąż dáie náukę Piotr S.
Hoſpitales invicem ſine murmuratione. *Ieden drugiemu* 1. Petr: 13.
świádzćie ludzkość bez ſzemránia. A ſam P. JEZVS wſzyſt-
kim nieláſkáwym ná podrożnego Piekłem grozi. Hoſpes e- Mat: 23.
ram & non collegiſtis me: Ite maledicti in ignem æternū.
Gośćiem byłem, a nie przyięliśćie mię: Idźćieſz przeklęći w ogień
wieczny. Widziemy dziś Pánnę Przenaśw: podrożną: á bár-
dzo w niewcześney drodze: bo ná vpale / bo gorzyſto. Abijt in
Montana. Więc trzebáby iey drogę zábieć z iákim oſobli-
wym poſiłkiem. Wiemći ia / że Pánná Przenaśw: ſwoie po-
ſiłki y ſpecyáły miewáłá záwſze z Niebá: bo *Grzegorz S.* y
inni piſzą; że Anyołowie Swięći z Niebá / codziennie iey
porcyiki noſili. Wiem / że y w tey drodze nieſie dobry *Prowi-*
ánt w żywoćie ſwoim: Panem Angelorum. *Chleb Anyelſki.*

BOGA Wćielonego: bá y zákończyłá iuż dawno te podroże
swoie w domu Elżbiety S. lecz odpráwuie ieszcze y dziś / y
bedzie odpráwowáć áż do sądnego dniá podroże swoie / dla
nas wszystkich ludzi / prácuiac / zábiegáiac około zbáwienia
nászego / wszystkie kąćiki świátá / to iest káżdego człowieká /
iáko słońce iákie obiegáiac: dla czego *Bernat S.* o niey mo-
in Apoc. wi: Ipsa est, quæ velut alterum solem induit sibi: *Tá iest*
iákoby drugie słońce. Wieć namby należáło / w tey podroży vi
kontentowáć iákim specyalem Pánne Przenaśw:. Wielkim
dziś specyalem vkontentował Pánne Przenaśw: Jan Chrzći-
ćiel / kiedy nád siłe y náture zdobył sie ná osobne nabożeń-
stwo ku Pánnie Przenaśw: / ruszywszy sie w żywoćie Mátki /
ná przywitánie oney. Exultavit infans in vtero ejus. Wiec
y nam o coś podobnego postáráć sie potrzebá; o co? Dále
nápomnienie Kázimiersz S. Hæc amanda, hæc laudanda
cunctis specialiter: to iest: ieżeli chcemy odbieráć náwie-
dzenia / y opieke mieć osobliwszą Pánny Przen: / nie trzebá
sie nam kontentowáć pospolitemi nabożeństwámi ku niey /
ále káżdemu trzebá postánowić sobie / y obráć coś specyál-
nieyszego / osobliwszego / w paćiorkách / postách / y innych do-
brych vczynkách ná cześć Pánny Przenaś:. Co ia pokaże:
wprzod powiedziawszy / o iákie też to człowiek ná tym świe-
ćie żyiac ma sie stáráć specyały.

I. PARS. PRawdáć to iest / że nie ná to sie człowiek rodzi / żeby
żył *specialiter*, ná specyałách: bo specyały iego raczey sa
Iob: 14. mizerye: Homo brevi vivens tempore, repletur multis
miseriis. *Człowiek krotko żyiac; nápełniony iest rożnemi mize-*
ryámi. Y owszem / co powiedział Job: Militia: *Zołnierstwo iest*
to ia rzeke Miseria est vita hominis super terram. Życie
ludzkie ná ziemi / iest to iedyna mizerya: przećie z tym wszyst-
kim może mieć człowiek iesźcze tu żyiac swoie specyały / osob-
ki; y owszem sam ich sobie szuka ná czás: te mogą być
dwoiákie; iedne do Ciáłá / drugie do Duszę należace. Te zbá-
wienne / támte potepienie przynoszące. Co sie tknie specyá-
łow do Ciáłá należacych: ieżeli o co ludzie świátu służacy /
stáráia sie / iáko o to / áby to wszystko v nich / koło nich /
było *specialiter*, nie pospolitego; gdyby można wszystko nád

ludzi:

ludzi: Sławá nád ludźi / náuká / vrodá / ſtroy / kleynoty / wczáſy / godnośći / ⁊c: nád ludzi: iuż to ſobie zá ochydę má-ią; gdyby poſpolitym żyć mieli trybem. Tákich tám wy-ſłuchał w Rzymie zá cżáſow ſwoich Seneca. Lucet, tempus Epl: 128. eſt ſomni: quies eſt, nunc exerceamur, nunc geſtemur, nunc prandeamus; jam lux propius accedit, tempus eſt cœnæ: Non oportet id facere quod populus; res ſordida eſt, tritâ & vulgari viâ vivere. Widno, to iuż czás ſpáć: iuż noc, to teraz ná przeiazdki, rekreácye, teraz Obiad niech dáią: iuż świta, czás wieczerzą záczynáć. Nie trzeba tym trybem życie ſwoie prowádzić, iako żyią poſpolići ludzie; nie zdobiłoby to nas ták żyć, iáko drudzy. A owſzem Dawid S. przypátruiąc ſię ludźiom świátowym opiſał pięknie ſpecyały ich / ktoremi w roſkoſzách / ſzczęśliwośćiách żyiąc / kontentuią áffektá ſwoie. Wielki to ſpecyał długo żyć / śmierći ſię nie lękáć: ten ſpecyał częſto otrzymuią ludźie świátowi: mowi Dawid S. Non Pſal: 77. eſt reſpectus morti eorum: ták wiele vbogich / młodych / czerſtwych vmiera / á wiele ieſt dziadow / bogáczow / co o nich śmierć iákoby zápomniáła / iedzą / piią dobrze / ſwywo-ła ták Młodźikowie w kilkunaſtu lat. S. Remigius ták tłu- apud Blā: máczy pomienione mieyſce: Mors illos non reſpicit, ſed in Pſal: ad alios tranſit: Nád czym dziwuiąc ſię Eccleſiaſtes mowi: Ju- C. 7. ſtus perit in juſtitia ſua, & impius multo tempore vivit in malitia ſua. Spráwiedliwy vmiera w ſpráwiedliwośći ſwoiey, złośnik záś, długo żyie w złośćiách ſwoich. Non eſt reſpectus morti eorum: bo według Hieronima S. krotofile / zábáwy świec-kie / niedádzą mieyſcá do pomyślenia o śmierći náſtępuiącey: Z tąd Expozytor pomieniony / konkluduie: Mors impijs obvenire ſolet facilis, honorata, ſera, & ſubita. Smierć niecnotliwym tráfia ſię lekka, nierychła, nagła, y z iakimśi vſzánowániem: honorata: bo ieſzcze trupa bogáto vbiorą / świec więcey / niż koło Naśw: SAKRAMENTV náſtáwiáią / Kazániámi ledwie nie vkánonizuią / choć był niezbożnego żywotá. Zdrowie / komplexyá dobra / y to ſpecyał wielki. Plutarch: Zdro- apud Blā. wie dobre názywał Boſkim nayſmácznieyſzym Specyałem: y ten ſpecyał vpátrzył w świátowych ludzi życiu Dawid S. Non eſt firmamentum in plaga eorum. Blanc: Quaſi di- Pſal: 72. ceret:

ceret: plaga eorum non eſt gravis. *Ráná ich nie ieſt ćieſzká:* máia bowiem w chorobie ſwoie wczáſy/ ſpoſoby porátowánia ſie/ vlżenia ſobie: Medycy biegli pilnuia/ rádza/ y czeſto wyprowadzáia Páńſtwo z ćieſzkich pároxyzmow. Zyć ná ſwiećie tylko prożnuiac/ ſtroiac ſie/ iedzac/ piiac/ przeiazdkámi/ konwerſácyámi/ kártámi/ tańcámi/ bánkietámi báwiac ſie: ná to nie robiac/ tylko kto inny/ to ieſt/ vbodzy poddáni: kto wielki ſpecyał: y tego czeſto P. BOG pozwala ſwiátowym
Psal: 72, In laboribus hominum non ſunt. *Z drugimi ludźmi nie prácuia.* Niemnieyſzy ſpecyał/ kiedy to kto nikomu ſie nieda/ biedá/ Nieprzyiaćiel nie dokuczy mu/ choć Krolestwo/ Páńſtwo/ Poſpolſtwo zruinuie Nieprzyiaćiel/ bogacz z dobrym workiem naydzie gdzie ſie vmknać/ y ochronić grzbietá od poſpolitey plagi: Et cum hominibus non flagellabantur. Tákowym tedy ludziom/ co tylko w tych ſpecyałách życie ſwoie prowádza/ przypátruiac ſie kto mniey vważny rzecze/
Pl: 143. podobno z owemi v Pſálmiſty: Beatum dixerunt populum, cui hæc ſunt. Zá ſczeſliwych mieć bedzie? ále niech ſie nie myli; niech wie/ że ná tym ſwiećie ſpecyały/ kiedy ich P. BOG komu pozwala/ ná zgube/ ná potepienie czeſto wychodza: po tych przyſmáczkách głod ich wieczny czeka. Fa-
Psal: 34. mem patientur vt canes. Słuchayćie o tym ná pomienione mieyſce Tłumáczá. In laboribus hominum non ſunt; ſed in labore dæmonum erunt; in flammis eorum ardendo.
SIMIL. *S. Laur: Iuſtin:* ták to obiáśnia; Goſpodarz iáki ma iedne Woły/ ktoremi orze/ prácuie około goſpodárſtwá/ trawa/ ſłoma/ tylko one karmi; inne zás Woły ma ná ſtáyni/ ktore nic nie robia/ y owſzem ich dobrze ięczmieniem/ álbo czym innym vkarmił/ vtuczył: ktorez z tych ſczeſliwe? Odpowiáda: że nieſczeſliwſze te drugie; y przyczyne dáie: bo te co ich karmia/ tucza/ iuż ich odſtáwiono ná zábićie: Ideò ſaginantur vt occidantur. Ták tez y tym/ co to ich P. BOG ſpecyałámi tuczy: to ieſt pozwala/ że nic nie robiac/ o cudzey pracy/ ſczeſliwie/ ſwobodno ná tym ſwiećie żyia/ żadnych poſpolitych nieſczeſliwośći nie kosztuia; bać ſie potrzebá/ by znáć ich P. BOG/ zá to z Niebá nie wykwitował. Słuchayćie tłumáczenia pomienionego Piſmá od *Bernardá S.*

ktore

Ktore lubo ion, do ſámych Prálatow ápplikował, ále pewnie y innym, ſwoim ſpoſobem ſłużyć może: Habent ſingula officia aliquid laboris, & aliquid quod delectet, ſed adverte prudentiam iſtorum, qui novo inter hæc artificio diſcurrentes, ſolùm quod delectat eligunt & amplectuntur, quod moleſtum eſt fugiunt, & declinant. Cùm militibus quidem faſtus ſuperbiæ, amplam familiam, phaleras equorum, accipitres & aleas, & hujusmodi frequentant: à mulieribus dependet ex collo murium pellis, ornatos thalamos, balnea, & omnem mollitiem mutuantur. Cavent omnino loricæ pondus, inſomnes Caſtrorum noctes, incerta bellorum diſcrimina, atq; muliebrem verecundiam & diſciplinam: cũ ergo reſurgere cœperint homines in ordine ſuo, vbi putas generatio hæc collocabitur? ſi divertere voluerint ad Milites; exulabunt eos, eò quod ſecum minimè labores, & pericula tolerarunt: ſi Agricolæ, vinitores, & ſinguli ordines hominum, à ſuis eos ſimiliter arcebunt finibus, vt potè qui in labore hominum non fuerunt. Reſtat ergo, vt quos omnis ordo expellit, pariter & accuſat; illorum locum ſortiantur vbi nullus ordo ſed ſempiternus horror inhabitat: ſint enim neceſſe eſt in laboribus dæmonum, qui in laboribus hominum non fuerunt. *Káżdy ſtan ma prace, y dolegliwośći ſwoie: ma też y iákiekolwiek pociechy, roſkoſzy: lecz przypatrzyć ſie frántoſtwu niektorych; ktorzy z káżdego ſtanu obierá- ią ſobie to co do pociechy, roſkoſzy należy: do tego zaś co pachnie prácą; bráć ſie niechcą: iáko Káwálerowie iácy pyſzno, czeládno, poſzoſno ieżdżą, polowániem, y innemi świeckiemi zábáwámi rozrywáią ſie: iáko Niewiáſty w ſtroiách, muſkániách, perſumách, łázniách, y innych pieſczotách kocháią ſie: á z drugiey ſtrony nie cierpią tego, co cierpią Káwálerowie, nie biorą ná ſie ćieſzkiey Zbroie, ná ſtraż, ná podſłuch, ná vtarczki krwáwe nie idą: nie ponoſzą tego co ponoſzą wſtydliwe Niewiáſty. Wiec kiedy z mártwych wſtáną z ćiáłem, do ktorey vdádzą ſie kupy? Zołnierze nie puſczą ich miedzy ſiebie; bo z nimi fátyg obozowych nie koſztowáli: Rolnicy y inni prácowity żywot prowadzący, y ći tákich nie puſczą miedzy ſiebie, bo z niemi nie robili. Wiec nie zoſtáie nic; ponieważ żaden ſtan do nich ſie przyznawáć nie bedzie, y nie zechce zá ſwo-*

ich v̄znáć, do ſtanu nieſcześliwego muſzą ſie doſtáć, tám gdźie żá-dnego porządku niemáß y niebędźie ná wieki: koniecznie bowiem potrzebá, áby ná rece przyßli diabelſkie, ktorzy z drugiemi prác, y roboty chronili ſie. Vchoway nas tedy Pánie tákich ſpecyałow.
Sa inne do Dußy należące ſpecyały / o ktore ſtáráć ſie rzecz bogoboyna / y chwalebna. To ieſt; nie kontentuiąc ſie poſpolitym práwá Bożego záchowániem / poſpolitym nabożeńſtwem / w ſłuchániu codźiennym Mßy SS. poſpolitemi poſtámi w Kośćiele Bożym zwyczáynemi / poſpolitemi vczynkámi dobremi / w dawániu iáłmużny / rátowániu chorych / więźniow / vtrapionych; bráć ſie do czego doſkonálßego / więkße / oſobliwße nabożeńſtwo nád innych / poſty / iáłmużny / cżeſte vżywánie Sákrámentow Swiętych poſtánowiáć ſobie / y one wypełniáć to ieſt ſpecyał zdrowy / y zbáwienny. Ćießy ſie Dawid z iákichſi ſpecyałow ſwoich / y BOGV dźiękuie zá nie. Quo-
Psal: 5. niam tu Domine ſingulariter in ſpe conſtituiſti me. Według Tłumáczow temi słowámi dáie znáć: iáko w ſpecialney oſobliwey opiece y łáſce był v P. BOGA Dawid: á zá coś ten ſpecyał otrzymałeś od BOGA Dawidźie? mowi *w Pſ: 140.* Singulariter ego ſum, donec tranſeam. *S. Hieron:* czyta: Singularis ego ſum: *y* on też w nabożeńſtwie oſobliwy był: nie kontent publicznemi w Kośćiele z ludem Modlitwámi / ále śiedmkroć modlitwe odpráwia ná dźień / y iutrznie nocne.
Ps: 118. Septies in die laudem dixi. Media nocte ſurgebam ad cōfitendum Nomini tuo. Nie kontent poſpolitym poſtem;
Psal:108. ále nád innych / drecży ćiáło ſwoie. Genua mea infirmata ſunt à jejunio, Caro mea immutata eſt propter Oleum. Nie kontent iákimkolwiek nád bliźniemi ſwoiemi poddánemi politowániem / ále y życie ſwoie zá nie ofiáruie: Oves
2.Reg.24. ſunt quid fecerunt? vertatur obſecro manus tua contra me. Więc nie dźiwowáć ſie / że zá te ſpecyáły / zá oſobliwe vczynki dobre / odbiera od P. BOGA oſobliwą łáſkę / y opiekę nád ſobą: Singulariter in ſpe conſtituiſti me. *Lo-*
Tr: 3. *betius* piße: że młodźi Studenćikowie / á práwie dźiatki /
EXEMP. gdy w ßkole pod Obrázem Pánny Przenaśw: śniadáń ſwoich pożywáli / P. JEZVSA ktorego ná ręku Pánna Przenáś: trzymáłá / záwße też proſiwáli ná ſwoie ſniadánie; y powie-

dzieli przed Miſtrzem ſwoim/ że P. JEZVSA cżeſto trák-
tuia. Zrozumiawßy to Miſtrz/ kazał im tež proſić P. JE-
ZVSA/ áby ich tež kiedy ná ſwoy bánkiet/ oraz y z nim
proſił: Więc proſiły dzieci o to P. JEZVSA/ ſtáło ſie
ták; bo w dzień w Niebowſtąpienia/ po Kommuniey S./
wßyſcy pomárłßy/ poßli do Chwały Niebieſkiey. Widźićie
że ći wielki ſpecyał odebráli od Páná JEZVSA/ ále tež
wprzod ſpecyálikámi tráktowáli go. Z tąd *Bonav:* S. mowi: in Spec.
Nullus eſt ſpecialis in Cælis, qui non fuit ſpecialis in terris.
Do tych ſpecyałow piękne nápomnienie zoſtáwił *Młodziano-* inExerc.
vius: Noli eſſe inter vulgares ſervos DEI. Nie bądź w
liczbie poſpolitych ſług Bożych: iákoby chćiał rzec: chceß co
oſobliwego otrzymáć od P. BOGA/ y tu ná świećie/ y tám
po śmierci; ſłużże mu niepoſpolitym ále oſobliwym nád innych
ſpoſobem/ ſtáray ſie áby twoie ſpráwy/ były doſkonálße nád
inßych: modlitwy dłużße; vżywánie Sákrámentow cżeſtße/
gorętße; vmartwienia/ poſty ściſleyße; vczynki miłoſierne/
iałmużny hoynieyße. Te to tedy ſą zbáwienne/ chwalebne
Duße náßey ſpecyały.

Miedzy ſtemi chwalebnemi nabożeńſtwá Chrześćiáńſkiego II.PARS
ſpecyałámi/ zacnym Duße náßey ſpecyałem názwáć ſie y bydź
może/ oſobliwe do Pánny Przenaśw: nabożeńſtwo. Hæc a-
manda & laudanda cunctis ſpecialiter. dla trzech przyczyn.
Naprzod że Pánná Przenaśw: ieſt to ieden nayzacnieyßy mię-
dzy wßyſtkiemi by nayśmieszemi ſtworzeniámi Specyał:
rzecz nayoſobliwßa/ naycudnieyßa/ naygodnieyßa. Ten iey
daie tytuł Kośćioł S. *w Hymnie.* Ave Maris Stella ſpiewá-
iąc: Virgo ſingularis. *Pánno oſobliwa.* O ſobie tež ſámá
mowi: Ab æterno ordinata ſum. *S. Thom: Villan:* vważa: Prov: 8.
że ſie tu nie zda nic oſobliwego powiádáć o ſobie/ Pánná Conc: 3.
Przenaśw:; gdyż o wßyſtkich ſtworzeniách/ od wiekow/ w de Nar.
iednymże práwie punkćie/ BOG w woli ſwoiey/ Ordynácye B. M. V.
y Dekretá poczynił. Quid ergo magnum dicitur de Virgi- SCRIP.
ne? ab æterno ordinata ſum? breviter dico: quod licet in
DEI electione non ſit ordo temporis, quia omnia ſunt ab
æterno electa: eſt tamen ordo dignitatis. Unde Virgo
dicitur ſingulariter ordinata, & electa: non quia ſola, non
quia

quia prius fuit electa, sed quia electa est ad majorem gradum, & dignitatem, quàm alij. *Y coż wielkiego powiadáią nam o Pánnie Przenaśw: że przed wieki wybrána? krotko odpowiádam: iż lubo w Dekretách Boskich, pierwszego, poznieyszego nic nie máß, bo wßystko rázem od wieku stánelo; iednák mogą bydź niektore stworzenia pierwße dla godności swoiey. Y ták Pánná Przenasw: mowi Pismo, ieſt od wiekow wybrána, nie ieżby sámá, albo wprzod wybrána byłá, ále iż náznáczona ieſt iey wyższa nád inne godność.* Oprocz nátury niema nic Pánná Przenaśw: z ludźmi bá y z Aniołámi pospolitego; wßystkie łáski y dáry w niey specyálne/ osobliwe: iedno miedzy niemi co iey wyższą godność nád wßystkim stworzeniem dáie/ ieſt Máćierzyństwo Syná Bożego. *S. Anselm:* mowi: Hoc solum excedit omnē

C. 2. de excel: V.

altitudinem, quæ post DEUM dici vel cogitari potest. *To prámi sámo, przechodzi wßelką wysokość, ktora po BOGV mowić álbo pomyślić się może.* Tá tedy specyálna/ osobliwa zacność/ y godność Pánny Przenaśw: wyćiaga od wßelkiego stworzenia specyálnego / osobliwego nád wßystkie inne / by nayświetßo stworzenia/ poßánowánia/ vczćiwośći / y nabożeństwá ku sobie. Z tąd Kośćioł S. práwowierny/ ná potepienie bluźnierstwo Heretyckich postánowił ku Pánnie Przenaśw: *Cultum Hyperduliæ*, to ieſt/ ábyśmy nád wßystkie inne stworzenia/ naypierwßy po BOGV y CHRYSTVSIE/ *honor* oddawáli Pánnie Przenaśw: osobliwie dla tego/ że Mátka Boża ieſt: y widziemy że od poczatku Kośćiołá CHRYSTVSOWEGO/ wßyscy Doktorowie SS. wiecey ni o kim po BOGV nie popisáli/ iáko o Pánnie Przenaś: Niech sobie po to záyrzą Heretycy w Xiegi Dyonizyußá vczniá Páwłá S. Augustyná/ Grzegorzá/ Ambrożego: y owßem wyráźnie máia w Ewángeliey S./ iáko Panná Przenaśw: w dziśieyßym pieniu wspomniawßy łáski nayosobliwße sobie dáne: Fecit mihi magna qui potens est; záraz też nieiáko *ex consequenti*, od wßystkich Narodow / y wiekow vpomina się powinney czći y chwały: Ecce enim ex hoc, Beatam me dicent omnes generationes: do ktorego osobliwego nabożeństwá/ nápomina nas/ nietylko Káźimierz S. Hæc laudanda cunctis specialiter: ále też S.

Serm: 11.

Petr: Dam: Exulcare frares in Domino; quia de Domina

illa ſermo ſuccedit, quæ ſingularem in cordibus noſtris ſibi vendicat principatum. *Raduyćie ſie Bráćia w Pánu, ponieważ o tey Páni mowić mamy, ktorey w ſercách náſzych nayoſobliwſze przynależy mieyſce. Powtore* oſobliwe nabożeńſtwo do Pánny Przenaś: názwałem ſpecyałem dla tego; bo oſobliwa ſkłonnosć y nabożeńſtwo ku Pánnie Przenaśw:/ zwykł P. BOG ná ſpecyał chowáć/ y w tych tylko ſercá wlewáć/ ktorych ſobie nád innych vmiłował. Dowod iáſny tego ná obudwu EXEMPL. Janách: dziś oczywiſty ná pierwſzym w żywoćie Elżbiety S. Janie Chrzćićielu: Mąż to był oſobliwego reſpektu v Páná BOGA/ wielki ieſzcze w żywoćie/ bo poświecony łáſką/ Duchem Prorockim vdárowány: Wielki przy národzeniu ſwoim/ bo Iſte Puer magnus coram Domino: wielki w żywoćie ſwoim/ y w Kazániu rownego ſobie niema; przyznáie mu to ſam Zbáwićiel: Inter natos mulierum non ſurrexit major. Wielki Jan/ bo godzien ſie ſtał/ rekámi ſwemi Zbáwićielowi świátá Chrzeſt dawáć. Pytam tedy/ ten ták wielki Kochánek Boſki miedzy ták wiela łaſk/ co też od BOGA zá ſpecyał odebrał; nie co innego tylko oſobliwa ſkłonnosć ku nabożeńſtwu/ czći oddawániu Pánnie Przenaś: te mu práwie rowno z duſzą wlała Dobroć Boſka. A nie oſobliwyſz to ſpecyał/ Akt nabożeńſtwá ku Pánnie Przenaśw: dziś wyświádczał: kiedy nád bieg przyrodzenia/ porywa ſie w żywoćie Mátki ſwoiey/ ná pokorne przywitánie Mátki Boſkiey. *S. Aug:* Hæc exultatio plane inuſitata, & nova extitit, ideo miranda, Ep: 57. ideo in magnis ſignis deputanda. Ideo hæc exultatio, & tanquam Matri Domini reddita ſalutatio, ſicut ſolent miracula fieri, facta eſt divinitùs in infante. Ktoremi ſłowy dáie znáć Doktor S./ że ten oſobliwy Akt nabożeńſtwá pokazánego ku Pánnie Przenaśw: przez porwánie ſie ná iey przyśćie/ był cudownie oſobliwemu temu Kochánkowi Bożemu Janowi S. wlany od BOGA. Podobnyż dowod mamy ná drugim Janie Ewángeliśćie: y to wielki Kochánek P. JEZUSOW: ſam o ſobie nápiſał: Ille diſcipulus quem diligebat JESUS. Coż też maſz zá ſpecyalik Janie od P. JEZUSA: podobno żeś vcżniem iego: bo wiem/ żeś przez to Sedzia wſzytkiego świátá: Vos qui ſecuti eſtis me ſedebitis ſuper ſedes

duodecem, judicantes duodecem tribus Israel. Podobno żo
ná pierśiách JEZVSOWYCH spoczeles/ boś z nich wyssał
Brev:Rõ. wßelkie Táiemnice: Fluenta Evangelij de ipso Sacro Divi-
ni pectoris fonte potavit: podobno że ćie CHRYSTVS
excypował od innych Vczniow: Sic eum volo manere, do-
nec veniam. Przyznáię że y to osobliwe fawory Boskie;
lecz ia rozumiem/ iż to v ćiebie naydroższy specyał/ gdy ći Pán-
ne Przenaśw: CHRYSTVS testámentem z Krzyżá oddał:
Ecce Mater tua: y pozwolił ći pobożney/ nayosobliwszey/
Ioan: 19. Pánnie Przenaśw: vsługi. Ex illa hora accepit illam disci-
pulus in sua. O záprawdę niemogł P. JEZVS dla kochánká
swego lepszego wymyślić specyału: o tym *Guerr: Abbas.* Petrus sor-
Ser:4. de titus est Ecclesiam, Joannes MARIAM, hæc plane concer-
Assumpt. nebat portio, non solùm jure propinquitatis, sed etiam A-
moris privilegio. *Piotrowi dostał sie Kośćioł: Ianowi MA-
RYA: tá właśnie porcyiká należałá mu, nietylko dla pokrewień-
stwá; ále dla przywileiu osobliwey miłośći u CHRYSTUSA.*
Káżdy tu z nas niech poyzrzy w serce swoie; á ieżeli postrzeże
w sobie skłonność/ ochotę/ wesołość/ do służby Pánny Przenaś:
że ochotny do Wigilyi chowánia/ do Koronek/ Rożáńcow/
Spowiedzi ná iey Swiętá; domyśláć sie táki poniekąd może/
że iest miedzy temi/ ktorych sobie BOG osobliwie vmiłował
y vpátrzył. *Potrzećie* Specyałem zowię osobliwe nabożeń-
stwo ku Pánnie Przenaśw: dla tego/ bo Pánná Przenaśw: o-
sobliwszemi specyałámi łásk/ y dárow duchownych zwykłá kar-
mić/ y opátrowáć tych/ ktorzy też ku niey nád innych większe
y osobliwsze máią nabożeństwo. O wielkaż to rożnicá dárow/
y łásk tych/ ktore odbieráią przez Pánnę Przenaśw: cákowi/ od
owych dárow/ y łásk/ ktore odbieráią pospolitym tylko kontent-
tuiący sie ku Pánnie Naświętszey nabożeństwem. Oblubie-
Cant: 4. niec Niebieski/ dáie miedzy innemi ten tytuł Oblubienicy
swoiey/ zowiąc ią oraz y Zrzodłem y Studnią. Fons horto-
rum: Puteus aquarum viventium. *Richard: Laur: de laud:*
FIG. rożnice vważa miedzy Zrzudelną á Studzienną wodą: to iest
l. 1. C. 4. iż Zrzodło iákoby to rzecz iest pospolita wszystkim/ káżdemu
wolno czerpáć z Zrzodłá/ y pospolićie miałkie/ nie głębokie by-
wá. Studnia záś rzecz to osobliwa/ dla sámych domowych y
w zam-

w zámkniećiu; do tego głeboko wode máiuca: co ſtoſuiac ſie do Pánny Przenaśw: ták mowi: Ipſa eſt fons, quantùm ad communia beneficia, quæ exhibet omnibus; puteus autem quantùm ad profundas & ſpeciales devotiones, quas ſuis ſpiritualibus adminiſtrat. *Zrzodłem ſie zowie, względem poſpolitych dobrodzieyſtw, ktore wßyſtkim wyświadcza, lecz ſtudnią względem głebßych, y oſobliwßych łaſk ktoremi nabożnych do ſiebie opatrowáć zwykłá.* Ktore tłumaczenie Doktora tego vważáiac *Naxer:* nápomnienie tákie dáie: Ergo ſi vis in defeſſum puteum experiri MARIAM; eam affectuoſiùs cole, & vti Matri firmiùs adhæreſce. *Wiec ieżeli prágnieß, áby ći tá ſtudnia dobrodzieyſtw MARYEY nigdy nie vſtawáłá; oney goraçey ſłuż, y iáko właſney Mátki pilnuy vſilniey.* Nowßem to przydáie/ że Pánna Przenaśw: tych co iey ſpecyálnemi/ oſobliwemi przyſługuia ſie nabożeńſtwámi; y zá żywotá/ y przy śmierći/ y po śmierći oſobliwemi dárámi tráktuie: co przykłádámi potwierdzam. *Zá żywotá* ießcze iákie oſobliwe fawory tákowi odbieráia; tyſiacámi byłoby ná to przykłádow: z iednego domyślmy ſie. O czym *Caſar.* Do Puſtelniká iednego przyßłá raz białagłowá/ rádzac ſie/ że nigdy nie mogłá zmowić pozdrowienia Pánny Przenaśw: bez oſobliwey ſłodkośći w vſtách ſwoich; ták że zdáło ſie iey/ iż vſta pełne miáłá ſłodkiego miodu; co otrzymáłá byłá zá to/ że káżdego dniá zwykłá byłá 50. pozdrowienia Pánny Naśw: odpráwowáć/ to ſłyßac Puſtelnik/ ſam też tego chcac ſprobowáć/ przez ßeść Niedziel to oſobliwe odpráwował nabożeńſtwo: áż záraz vczuł podobnyż ſpecyał/ to ieſt ſłodkość w vſtách ſwoich; Onegoż przykłádem y drugi Puſtelnik doſtapił był tegoż ſpecyału. Tráktuie Pánná Pzenaś: takowych ſpecyałámi y *przy śmierći.* Károl Syn Birgitty S. miał oſobliwy Akt nabożeńſtwá ſwego ku Pánnie Przenaśw: czeſto bowiem mawiał/ że gdyby to można było áby Pánná Pzenaśw: od doſtoynośći Máćierzyńſtwá ſwego choć ná ieden moment/ miáłá bydź oddalona/ á to ſámo byłoby w mocy moiey: tedy wolałbym ná wieki w piekle bydź: á niż tego dopuśćić. Specyálny/ oſobliwy to Akt nabożeńſtwá ku Pánnie Przenaśw: ále też od niey zá ten ſpecyał/ iáki przy śmierći ſwoiey otrzymał ſpecyał. Opiſuie Hi-

Margin notes:
in ludi
C, 11
l.7.C.50.
EXEMP.
EXEMP.

Hiſtorya: że pokazawßy mu ſię Pánná Przenaśw: mießkánia/
y łożká iego pilnowálá/ Czártom przyſtąpić nie dálá: y owßé
ná ręce ſwoie wziąwßy Duße iego/ bárdzo beſpiecznie przez
ćiemnośći przenioſłá/ y wwiodlá. Dopieroż *po śmierći* Pánná
Przenaśw: ſpecyały dla tákowych gotuie/ y dáie. *Precop: Capuc:*
piße: Że w Kolonij pewny Mieſzczánin/ miał oſobliwe nabo-
żeńſtwo do Naśw: Pánny lub ſiedł/ lub ſtał/ záwße mowił:
EXEMP. Ave MARIA. Więc po śmierći Przyiaćielowi ſwemu poká-
zuie ſię w piękney białey/ y długiey ßáćie/ ná ktorey wßyſtkie
były wyßyte pozdrowienia Pánny Przenaśw: ktore on zá żywotá
z nabożeńſtwá oſobliwego ku niey zwykł był odpráwowáć.
Pißą ſtáre Hiſtorie/ o czym wſpomina *Drexel*: y *Liberiuß*: Że
APOPH. Philip Krol Mácedoński z Pánámi ſwemi ná záwołány od
kogoś záproßony bánkiet; przeſtrzeżony/ że ná końcu/ miáno
przynieść oſobliwy ſpecyał/ to ieſt Kołacz: widząc iż inni
ſmáczno inne podleyße potráwy iedząc/ zátykáli ſobie żołądki/
záwołał: Servate, ſervate locum placentæ, áby dla Kołacza
C. 7. mieyſce w żołądku zoſtáwili. *Ierem*: Prorok wſpomina tám
kogoś/ co dla iákiś Krolowey Niebieſkiey ſpecyały/ Kołacze
robił/ y one iey ofiárował. Ut faciant placentas Reginæ
Cæli, & libent. Prawdá według litery/ przez tę Krolowa
Niebá/ rozumieią Tłumácze Plánetę Niebieſką/ to ieſt Mie-
ſiąc; ktoremu Żydzi pomienionemi kołaczámi po Pogáńſku
ofiárę oddawáli. iednák *in ſenſu tropologico* mogę ia tego ná
dobre záżyć/ z pewnym niegdy Káznodzieią. Regina Cæli,
Pr: ieſt w prawdzie ſámey Pánná Przenaśw: vt faciant placentas
Wolſcius Reginæ Cæli. Plácaßki/ Specyaliki/ ofiáruieß iey człowie-
cze/ gdy codziennie/ nieodmiennie/ iákie oſobliwe do niey na-
bożeńſtwo odpráwuieß/ Godzinki/ Rożańce etc. Przyidzie ná
ćiebie owo táki dzień zábáwny/ diſtrákcyi pełno/ ledwie rá-
no Paćierz mogłeś zmowić; niechże ći ſumnienie twoie przy-
pomina o ſpecyaliku dla Pánny Przenaś: Serva locum pla-
centæ. Niech ći ná myśl czeſto przychodzi/ mow ſobie: ie-
ſzcze mi koniecznie dziś trzeba Koronkę/ Godzinki zmowić.
Swiátowniczku/ co to ieſzcze leżąc poczynaß ſwoie krotofile: cá-
ły dzień/ bánkietuieß/ kontentuieß affektá twoie; ießz/ piießz/
táńcuieß/ kártuieß; ieżeli ieſzcze iáka iſkierká w ſercu twoim
ieſt

ieſt nabożeńſtwá ku Pánnie Przenaś: zábránego przynamniey z młodośći/ y dawnego zwyczáiu; wola ná ćie kiedy niekiedy ſumnienie: Serva locum placentæ Reginæ Cæli: odzywać ſie ſkrupuł/ że ieſzcze dłużeń ieſteś zwyczáynych Paćiorkow ku Pánnie Przenaś: Słuchayże głoſow tych/ porywáy ſie záraz/ vkraday ſie od kompániey/ ábyś one tym ſpecyalikiem choć ná końcu sábaw twoich poczeſtował. Prácowáłá dziś Pánná Przenaś: okolo zbáwienia y vſługi Janowey/ zá poſiłek też y vkontentowánie ſwoie/ oſobliwe od Janá odebráłá nabożeńſtwo. Exultavit infans. Dłużey dáleko y więcey około twoiey Duſzy opieká ſwoiá prácuie Pánná Przenaś: Więc áby nie vſtawáłá w tey drodze/ y pieczołowániu koło ćiebie; ſtáray ſie też z Kázimierzem S. oſobliwym tákim kontentowáć ią nabożeńſtwem. Hæc amanda & laudanda: cunctis ſpecialiter. A.

Sceptrum Omnipotẽtiæ Divinæ.

STROPHA 17.

Ipſam poſco, quam cognoſco *Poſſe* prorſus *omnia*. Pro Aſſũptione B. V. M.
Vt evellat, & repellat. Quæ nobis ſunt noxia.
Tę ćźćić muſzę, ktorey tuſzę, Wſzytko może przyczyná.
Niech oddali, niech odwáli, W czym ieſt ſzkodá, y winá.

Martha autem ſatagebat circa frequens miniſterium. *Luc:* 10.

RZadko kiedy/ álbo nigdy białogłowſkie rządy bez przygány bywáią. S.N. Bo álbo dla gorącośći bárdzo zrzędne/ álbo dla oziembłośći niedbáłe: álbo mądre názbyt/ álbo głupie/ y nierozſtropne/ álbo ſkape bywáią/ álbo rozrzutne. Rzadzi ſie w Kaſztellu/ w Máietnośći ſwoiey widziemy Martá/ ochotnie krząta ſie ná przyięćie zacnego Gośćiá CHRYSTVSA Páná: nie gánie ochoty iey nabożney; lecz poſtáremu vpátruie/ że to białogłowſkie rządy; bo nie ze wſzyſtkim chwalebne/ łátwo o przygáne/ á to záraz trochę nierozſtropność pokázuie ſie: rozpoczęto w kuchni robotę názbyt wielką/ nie poráchowawſzy ſie/ ieżeli iey wyſtárczy

z czeladką swoią/ áż trzebá było wołáć z Kazánia siostry/ turbowáć P. JEZUSA o pomoc: Dic ergo illi vt me adjuvet: dá y stysk owáć/ skárzyć iedná ná drugą: Reliquit me solam ministrare: y sam P. JEZUS przymowił Márćie o te zbyteczne rządy. Martha sollicita es, & turbaris circa plurima. Z tąd ći to podobno iest/ że w cáłym Pismie S. nie czytamy/ żeby P. BOG pozwolił rządow/ y berłá Krolewskiego iákiey białogłowie by też naświetszey/ chybá ná krotki
Iud: 4. bárdzo czás; iáko owey Deborze. Przy Wniebowzięćiu iednák chwalebnym Pánny Przenaś: coś osobliwego nád pospolity swoy proceder widzę BOG Wszechmogący czyni.
3.Reg:2. Czytamyć wprawdzie iáko Salomon Mátce swoiey pozwolił Krolewskiego przy sobie Máiestatu. Czytamy iáko Assuerus
Esther 2. Krolewską Koroną vkoronował vlubioną sobie nád inne Estere: y tym wiele podobnych Historyi: lecz áby Berło ktorey białogłowie dáno/ nie czytamy: y owszem tylko go pocáłowáć pozwolono mdleiącey Esterze; coż iest zá táiemnicá? Koroná znáczy Cellsitudinem. *Zacność*, wysokość/ godność naywyższą y poszánowánie: Berło záś znáczy Jurisdictioné, Dominium, *Władzą* y moc do rozkázowánia/ ktore są rożne rzeczy: gdyż y vkoronowáne Krolowe/ choć wysoką godność máią/ iednák w porządnych Krolestwách/ żadnych Uniwersałow/ áni rozkázow nie wydáią/ Przywileiow nie podpisuią/ tylko sámi Krolowie. Więc Berłá áni Assuerus Esterze/ áni Sálomon/ choć Duchem Bożym oświecony/ nie pozwolił Mátce swoiey. Dziś iednák widzę/ iż przy Wniebowzięćiu Pánny Przen: BOG Wszechmogący nie tylko iey Máiestatu po práwicy swoiey pozwala iáko Krolowey: Astitit Regina à dextris tuis: nietylko Korona Chwały y błogosłáwieństwá wiecznego koronuie; ále też Berło swoie oddáie: Berło Boże/ znáczy Omnipotentiam, Dominium DEI. Wszechmocne pánowánie/ iurisdykcya nád wszytkim: te dziś odbiera Pánná Przenaś:; co iey przyznáie Krolewicz nász w Pieniu swoim: Ipsam posco quam cognosco: posse prorsus omnia. á wyráźniey *Petr: Dam*: Data est tibi potestas in Cælo & in Terra, quid tibi negabitur? *Dánać iest władza ná Niebie y*
l. 4. *ná Ziemi, y coż ći zbronionego będzie?* Z czego *Richard:* dochodzi;

chodzi; iż BOG Wßechmocności ſwoiey vdzielił iey: dáiąc oraz przyczynę: Cum eadem ſit poteſtas, & communis Matris & Filij, quæ ab Omnipotente Filio, Omnipotens effecta eſt. *Poniewaž iedne władzę ma Matká, ktorą y Syn: więc od Wßechmocnego Syná, ſtálá ſię Mátką Wßechmocną.* To ia tedy Wßechmocności Boſkiey Berło oddawáć chcę Pánnie Przenaśw: od TROYCE Przenaś: y o *Iurisdykcyey* ktorą dziś przy Wniebowźięćiu ſwoim poczyna/ powiedźieć: wprzod iednák o rządách niepotrzebnych białogłowſkich nieco powiedziawßy. de laud: Virg.

PRawdáć ieſt/ że porządzánia białogłowſkiego ogołem nie mogę gánić: bo wiem co Sálomon mowi: Sapiens Mulier ædificat domum ſuam: y tenże/ od kráiu do kráiu świátá życzył ſobie doſtáć/ choćby y kupić pilney goſpodyniey: Mulierem fortem quis inveniet. Wiem że ieżeli Filozof rádzi/ y ſługi dobrze rádzącego vſłucháć: Utile conſilium Domine, ne deſpice ſervi: dáleko bárdziey białogłowy od złego odwodzącey; do dobrego przywodzącey ſłußna ieſt vſłucháć. Iednák áby białogłowie w domu/ á dáleko bárdziey w Páńſtwie/ w Krolestwie dáć ſię bárdzo rządźić/ ná zdániu iey polegáć; chwalić tego nie mogę: bo o to Mędrzec przeſtrzega: Ne des Mulieri poteſtatem animæ tuæ. *Nie dopuſczay Niewieśćie pánowáć nád tobą:* dáie tego niżey przyczynę; Mulier ſi primatum habeat, contraria eſt viro ſuo: *bo ieżeli gorę weźmie, przećiwna będźie Mężowi ſwemu.* *S. Ephrem:* Zowie białogłowę oſobliwie złą/ *Berłem diabłá.* Sceptrum diaboli. podobno dla tego/ że kiedy gdźie białogłowá rządy prowádzi/ iuż to tám po diabelſku; iednym ſłowem/ ták Piſmo Swięte/ iáko y Doktorowie SS./ nie rádzi widzą Berłá w rękách białogłowſkich: á czemuż? bo poſpolićie nieſczęſliwe: może ſię o nich rzec/ co niegdy Prorok mowił: Maledixiſti Sceptris ejus: *Przeklęte Berłá, rządy ich,* kłopoty/ nieſczęśćia rozmáite/ oſtátnie ruiny ſubſtáncyey/ y Páńſtw przynoßące; á ná czás y zgubę dußną. Co ſię tycze ruiny Páńſtw/ y Krolestw/ gdy ſię Berło/ y rządy doſtáną w ręce białogłowſkie: iáſna rzecz z Piſmá S. y z Swieckich Hiſtorykow: w Piſmie S. *Izaiaß* opiſuie oſtátnią ruinę Krolewſtwá Izráelſkiego. Ná to tám było

I. PARS Prov: 14. Cato. Eccl: 9. C. 25. ap: Vmb. Novar: Habac: 3. C. 3.

było przyſzło/ że áni Zołnierzá/ áni Xiedzá/ áni Porádniká nie
FIG: było ználeść. Ecce dominator exercituum Dominus, auferet à
Jeruſalem & Juda, validum, & fortem, & Virum bellatorem,
Judicem, & Prophetam. Coż zá okázya ták ſłáwnego Kro-
leſtwá tey nieſzczęſliwośći? Rzady białogłowſkie. Odpowiá-
da Prorok: Effæminati dominabuntur eis. *Naxera* czyta:
In Iud: C. 16. Fæminæ dominabuntur eis. Náco *Hugo* piſząc mowi: Mu-
lieres, id eſt Uxores eorum dominatæ ſunt eis, habentes
principatum: á kiedy to ieſzcze cudzołożnice otrzymáią rzady/
gdy Pan/ Krol *inámorowány* onym nierzadnicom/ ná ich proź-
zby/ inſtáncye/ Wákánſy/ Krzeſłá/ Buławy/ Intraty/ Przy-
wileie rozdáie: dopieroż tákiemu Kroleſtwu/ nietylko dla
pomſty Boſkiey/ o ktora publiczne Krolow zbrodnie/ vſtáwnie
wołáia do Niebá; ále też dla pomieſzánych nieſłuſznych rza-
dow/ ruiny oſtátniey ſpodziewáć ſie potrzebá. Było *Adagium*
APOPH. v Grekow: Anus inconcinnè ſaltans, magnum pulverem
excitat: *kiedy ſtára bábá w taniec idzie, to więcey kurzawy,
niż rekreácyey.* Ktora przypowieść ták tłumáczy *Berland:*
Vetula ſe immiſcens regimini, magnorum malorum cauſam
excitare conſuevit. *Gdy ſie białogłowá wda w rzady, wielkich
nieſcześlinych przypadkow początkiem bywa:* A tenże *Autor* mo-
wi: iż przećiwko przyrodzonemu práwu/ to ieſt/ dáć Berło/
rzady Páńſtwá/ w moc białogłowſka: Gynecocratiam legi-
bus naturæ eſſe adverſariam, omnes omnium temporum
hiſtoriæ demonſtrát. Przywodzi ná to z Piſmá S. dwe At-
tolia/ Jezábelle/ ktore Berła Izráelſkiego doſtawſzy/ nietylko
Kroleſtwo zruinowáły/ ále y Neże/ plemie Krolewſkie zátrá-
HIST. ćiły. Z Pogáńſkich Hiſtoryi miedzy wielą one Semirámi-
de/ ktorey gdy miłośćią ćieleſną zwiazány Krol Aſſyryiſki/
Berlá y rzadow doſkonáłych Kroleſtwá ſwego/ choć tylko
ná pięć dni pozwolił/ iuż y ſam pod władzą iey poddawſzy
ſie; potym przed iey Tron wezwány/ okowány/ á ná oſtátek
z rozkázu iey zábity zoſtał. Wiádomo wiekom świeżſzym/ o
iáka ruine oſobliwie w Wierze S. przyſzło/ one niegdy Swię-
tych gniazdo Kroleſtwo Angielſkie/ przez rzady białogłowſkie.
Rzeczeſz/ á czemuż to przećie ná reſtaurácyą vpádłego Krole-
ſtwá Izráelſkiego P. BOG niektore Prorokinie/ iáka byłá

De-

Deborá/ posyłał: á dobrze pod rządámi ich było. Odpowiá-
dam: że to tylko do czásu było/ y postáremu wszystkie rządy
oddáne były Bárákowi Wodzowi: y owszem mowi *Hiëronim*
S. że to ná pokaránie y konfuzyą Izráelskich Pánow vczynił
był P. BOG: Reprehensio fuit populi Israel, quando in
manu mulieris Deboræ fecit salutem Dominus. Co się tu
powiedziáło o rządach Krolestw/ toż swoim sposobem prá-
wdá iest y o rządách prywatnych domowych. Szpetnie to/
y ná złe potym wychodzi/ gdy nie Mąż/ ále Zoná w domu
więcey rozkázuie y rządzi/ folwárkámi/ intratámi száfuie; o
káżdą rzecz trzebá się JeyMośći porádźić/ bez niey choć sprá-
wiedliwość wyćiąga niegodźi się nic vczynić: nim ią ná swo-
ię wolą náwiedźiesz/ trzebá podchlebowáć/ prośić/ obiecowáć/
z dáleká/ y to sztuká záchodźić; trzebá nie raz/ ále kilkánaśćie
rázy/ áby co dáno/ przynieśiono/ vczyniono/ mowić: Tákowe FIG.
stádło/ álbo Gospodárstwo podobne iest Słońcu/ ktoremu roz-
kázuiąc Jozue áby stánęło/ rozkázuie oraz y Mieśiącowi: Sol Iosu: 10.
contra Gabaon ne movearis, & Luna contra vallem Aja-
lom. Rożne są Sphery/ Słońcá y Mieśiącá; á zátym mo-
głá iedná bieżeć á druga stać/ y dla zákończenia Woyny dość
było Jozuemu ná świátłośći słoneczney: czemuż iednák oboygu
stánąć każe: o czym *Abulen*: Quæret aliquis hìc, cur Josue ora-
verit stare Lunam? quia motâ eâ, credebat movendum So-
lem: *y słońceby było nie stánęło, gdyby też był Mieśiąc nie stánął.*
A tu iescze táiemnicę moralną vpátruie *Vega*. Carpuntur
hic nimis Uxorij Viri, qui immota Uxore ipsi non moven-
tur? iákoby chćiał rzec: Mąż w domu iest iáko Słońce ná
Niebie/ białogłowá iáko Mieśiąc. Słońce widząc sobie nád
inne Plánety Mieśiąc bydź naypodobnieyszy/ oświeca go pro-
mieniámi swemi; y Mieśiąc też siłá pomaga Słońcu *influen-*
ciámi swemi/ w Ekonomiey y rodzáiu Ziemskim/ iákoby w
nocy zástępuie Słońce/ miásto niego świecąc: więc niby bár-
dzo korzystáło w affektćie ku Mieśiącowi/ respektuie nań Słoń-
ce/ bez niego áni stánąć/ áni się ruszyć niechce. Quia motâ
eâ movẽdum credebat Solem. Podobnym/ lubo niechwalebnym
sposobem/ w niektorych domách dźieie się; kiedy to álbo zby-
teczna miłość w Mężu/ álbo chárdość/ iádowitość w biało-

głowie/ záwołuie Męża Zonie/ że choć sie potrzebá ruszyć Słońcu/ to iest Małżonkowi do czego dobrego; vchoway Boże bez Miesiacá/ rádzić sie/ prosić sie trzebá JeyMości. Trzebá ruszyć sie/ do Kościołá iácháć/ iescze Miesiac nie záświtał/ JeyMość nie kazáłá záprzegáć/ iescze sie nie vbrálá/ bá pośdobno nie wstáłá; á ty Pánie Słońce czekay do południá/ á czásem y bez Mszy zostań. Prosi o iáłmużne Zakonnik/ álbo przyczynia sie zá kim/ przeprasza od kogo; Słońce boiac sie Miesiacá mowi: Jdź Wászeć pros JeyMści/ ieżeli oná pozwoli/ to y ia nie od tego. Trzebá sie ruszyć Słońcu ná vsługe Rzeczyp: ná Woyne iácháć/ ieżeli nie pozwoli Miesiac/ dármo: musiałbys bez groszá/ bez wypráwy iácháć. Trzebá ná Seym: áż tez záraz Miesiac/ Małżonká; y mnie też tám potrzebá/ byle tylko przy cudzych słonecznych promieniách/ to iest przy Mężowych kosztách y strátách/ Kleynotámi/ Szátámi/ Vroda/ komu innemu záświecić/ chárdość/ pyche pokazáć. Trzebá Máietność iáka choć swoie własna zprzedáć/ záárendowáć/ álbo tákie kontrákty vczynić/ záraz trzebá y ná Miesiac pámietáć/ trzebá pozwolenia JeyMości: bá y wymowić dla JeyMości rekáwiczne. Niemász co chwalić/ gdzie sie to y w ktorym domu znáyduie: nie może tám bydź doskonáłego oboygu vpodobánia/ áni długiego álbo miedzy soba/ álbo miedzy ludźmi pokoiu/ y owszem ruiny substáncyey w krotce spodziewáć sie potrzebá; bo ten sposob iest srodze psuiacy dobre rzady gospodárskie.
Vegr. Omninò adversatur bonæ Æconomiæ conjugij, vt non mota Uxore ad aliquid agendum, non moveatur pariter Vir.
Eng: ép: p.2.348. Mawiał ieden: Tria D.D.D. sunt ruina Domorum, scilicet: Dæmon, Denarius, Domina.
APOPH. Máwiácie owo: tym ludziom nie wiedzie sie gospodárstwo/ bo ich poczárowáno. Dæmon, álbo bo niemáia czym co poczać/ pieniedzy niemász/ Denarius. álbo tez lupiescy/ zdziercy/ dla tego wszystko tez im ná doł/ Denarius. ále naygorsze ostátnie D: Domina. kiedy Gospodynia/ y sam Gospodarz Pánia zowie/ y oney pánowáć nád soba dopuscza. Nic niemowi/ choć widzi co bydź z krzywda ludzka/ nie trudno tám bedzie y o diabłá/ y o czáry; bo poddáni/ sludzy/ dla łákomstwá Pániey skrzywdzeni/ kląć muszą/ á ná czás o czym złym pomyslą. Bá

y Denarius: Niech ieno pocznie sie rzadzić zredna/ łakoma
Páni/ szynkámi/ iárzynámi/ zbożámi/ poddánych nárzucáć/
hándlow śledziámi/ śliwkámi/ korzeniámi/ płotnámi/ Winá-
mi/ przećiwko stanowi swemu szláchecKiemu/ z vbliżeniem sta-
now niższych/ tym tylko żyiacych/ imie sie; bedzie y Dena-
rius, beda y pieniadze; bedzie zá co Máietności kupowáć/
ná zastáwy dawáć: ále coż z ten Denarius ruina Domûs:
bo pospolićie zdzierstwem nábytych dobr/ tertius non hære-
ditat. á co naywiekszá dla łakomego zbioru/ nietylko Dusze
swoie/ ále y Małżonká swego że milczy y dozwala tego/ á
Sześto y Dziatek swoich/ ktore dobrze wiedzac że z zdzierstwá
nábyta substáncya sobie zostáwiona/ one iednák trzymáio.
Dosyć dokumentu ná sámey pierwszey Gospodyni Ewie/ kto-
rey Adam názbyt rzadzić sie pozwolił, do iákiey ruiny przy-
wiodłá cáły Dom swoy/ y owszem narod ludzki: ná iey rzady EXEMP.
nárzeká Adam/ y skárży sie wymawiáiac: Mulier, quam de-
disti mihi sociam dedit mihi, & comedi: ktora wymowke
gániac Adámowi/ oraz że rzadow białogłowie nie zábronił/
dáie *Bernat:* S. Verba malitiæ sunt hæc, quibus magis au- Hom: 2, sup. miss.
geas culpam, quàm excuses. Vważćie to/ co owo mowi-
ćie; madra/ rostropna mam Zone/ czemuż ná nie nie mam sie
spuśćić; Niemász ták madrey iák byłá Ewá przy stworzeniu
swoim; á przećie dla płochośći pobładziłá w rzadách; á przećie/
że sie ná nie spuśćił Adam; połáiáno go; bá y skaráno. Wiec
iásna/ że nie dobre rzady bywáia pod Berlem białogłowskim.

Jednák ia widze/ że Pánná Przenaśw: iáko nayblogosłá- II.PARS
wieńsza miedzy wszystkiemi niewiástámi zdolna/ y godna sie
przy płći swoiey stáłá Berłá/ y rzadow/ iuż nie iednego Kro-
lestwa Ziemskiego/ ále wszystkiey Ziemie/ y Niebá/ y cokol-
wiek sie ná nich náyduie. Widze przy Wniebowzieciu iey
chwalebnym/ nie ná czás iáki/ ále ná cáła wieczność/ oneyże
wszechmocne swoie Berło/ Páństwo/ rzady/ y dyspozycya od-
dáie wszystká TROYCA Przenaś: y lubo Wszechmocność
Oycá/ Syná/ y Duchá S. nierozdzielna iest/ ále táż/ y iedná/
iáko y Bostwo: przećież obaczyć możemy/ iáko káżda z oso-
bna TROYCE Przenaś: Osobá vstepuie/ álbo przynamniey
przypuszcza Pánne Przenaśw: Wniebowzieta/ do rzadow Wsze-

Z 2 chmo-

chwocnośći swoiey. A naprzod Oćiec Przedwieczny. Pyta
de B. V. się Escob: czemu to P. JEZVS vczac Paćierzá Modlitwę
f. vlt: de obráca nie do Duchá S./ álbo Syná/ ále do Oycá: Pater-
Orat. Noster. Odpowiáda mu stáry Tertulian że Oycá wspominaiac
C. 2. y do niego się vdáiac tym samym wspominamy y vdáiemy się
SCRIP. do Syná/ y owszem oraz y do Mátki iego. In Patre Filius nominatur nec Mater quidem præteritur: siquidem in Filio & Patre Mater recognoscitur. Tenże dáley pyta: á gdyby też kto Mátki nie wspomniał/ czy nie dosyćby było modlić się do Oycá/ álbo do Syná: nie dosyć po Wniebowzięćiu Pánny Przenaś: odpowiáda Escobar. Certè DEUS postquam Regni partem Virgini administrandam commisit, licet sit Omnipotens, vult, vt à Virgine simul beneficia impetrare curemus, quasi potentia DEI jam à potentia Virginis penderet. Toż czyni Mátce swoiey Syn Boski: pámięta dobrze CHRYSTVS że sukcessyą Berlá Dawidowego otrzymał był ná ziemi przez Pánnę Przenaśw: z niey idac po Liniy Krolow Izráelskich od Dawidá rodzac się ná świát. Wiec dziś w
l.4.de la. Niebie oddáie też/ y vszczepuie iey niejáko Berlá Wszechmocnośći/ Iurisdykcyey swoiey/ o czym Richard: Ab Omnipotente Filio Omnipotens effecta est, tamen excellenter potens est in Ecclesia triumphante. *Od Wszechmogacego Syná, Wszechmocna vczyniona iest, iednák że iescze wszechmocnieysza iest w onym Kośćiele tryumfuiacym.* Z tad Escobár konkluduie: że nie przez podobieństwo iákie tylko/ ále sáma rzecza Pánná Przenaśw: Krolowa y Pánia staie się. Non per similitudinem, sed
q. d. verè, ac propriè Regina est MARIA, ex eo quod veri Regis Mater. Czego pieknie dowodzi Arnold: Carnot: Nec à dominatione, vel potentia Filij Mater potest esse sejuncta: vna est MARIÆ, & CHRISTI Caro, vnus Spiritus: quid inde? & Filij gloriam cum Matre, non tàm communem judico, quàm eandem. Ponieważ Ciáło CHRYSTVSOWE/ iest Ciáło MARYEY/ Duch MARYEY/ Duchem CHRYSTVSA żyie/ moc/ y chwałá MARYEY musi bydź táż/ y iedyna/ ktora sam Syn iey CHRYSTVS ma. Ná ostátek y DVCH Przenaś: oddáie Berło Wszechmocnośći/ y Iurisdikcyey swoiey nád Swiátem Pánnie Przenaśw: iáko Oblubienicy swoiey nayzacnieyszey. Oddał niegdy A-

ſuerus vlubioney nád inne Eſterze Korone Páńſtwá ſwego: DUCH Przenaś: oddáie Oblubienicy ſwoiey/ nietylko Koronę/ to ieſt godność Krolewſką/ ále oraz y Berło/ to ieſt *Iurisdykcyą*, o czym pieknie *Anſelm:* Ipſe Spiritus DEI, ipſe amor Omnipotentis Patris, & Filij, ipſe per quem, & in quo amatur omne, quod bene amatur, ipſe inquam venit in eam, & Reginam, ac Imperatricem Cæli & terræ, & omnium quæ in eis ſunt, fecit Sponſam ſuam. Obaczywſzy tedy że Pánná Przenaś: dziś od TROYCE Przenaś: odbiera *Sceptrum*, Berło *Iurisdykcyi* nád cálym Swiátem; vważmy ieſzcze zacność iego. Dwie oſobliwie okoliczności zalecáią Sceptrum. Władzą/ álbo Páńſtwo nád innemi: Naprzod *Latitudo Dominij*; kiedy to nie ná káwałku/ nie ná zagonie (iáko mowią) Pánem ieſt/ ále ſzeroko/ dáleko rozćiaga ſie władza iego. Páńſtwo/ rozkázowánie Krolowey Náſzey Pánny Przenaśw: widzę żadnych gránic niema. Słuchaycie *Bernárdyná S.* Tot Creaturæ ſerviunt Virgini, quot ſerviunt TRINITATI, omnia quæ ſunt in Cælo, & in terra, ſive damnati, ſive Beati, quæ omnia Divino imperio ſunt ſubjugata, eadem glorioſæ Virgini ſunt ſubiecta. *Tyle ſtworzenia poddánego ſobie ma Pánná Przenaśw: ile y TROYCA Przenaśw: wſzyſcy co ſą w Niebie, y na Ziemi, lub błogoſłáwieni, lub potepieni, y cokolwiek pod mocą Boską zoſtáie*, toż vwielbioney Pánnie poddáne ieſt: y owſzem według pomienionego Swietego/ Páńſtwo Pánny Przenaś: ſwoim ſpoſobem mowiąc; dáley ſie rozćiaga/ niżeli ſámego P. BOGA: bo BOG *propriè* nie może ſie názwáć poddánym ſiebie ſámego: ten zás Swiety náucza/ że Pánná Przenaśw: nietylko tu żyiąc/ miáłá BOGA Wćielonego pod władzą ſwoią: Et erat ſubditus illis: ále iuż teraz kroluiąca/ dla ſkutecznych modlitw ſwoich/ ſamego P. BOGA iákoby pod władzą ſwoią ma: Hæc eſt vera propoſitio: Divino imperio omnia famulantur, etiam Virgo: & iterum hæc eſt vera propoſitio. Imperio Virginis omnia famulantur, etiam DEUS. Dość obſzerne Sceptrum. Druga okoliczność Berłá/ *Efficacia*: áby to ſkuteczne káżde rozkazánie/ Ordynáns Páńſki był/ ná iedno ſkinienie wſzyſtko ſie záwſze ſtáło: bo coż po Berle/ kiedy ſie go nie boią/ nie ſłucháią. Smieie ſie tám Prorok z tákowego Berłá: Sceptrum habet vt homo, ſicut judex regionis

C. 11. de laud.

Ser: 61. T. 1.

Luc, 2,

S. Bern: hic

Baruc: 6. glonis qui in ſe peccantem non interficit. Nie tákie ieſt Berło y Páń-
ſtwo/ ktore dziś odbiera Pánná Przen: ále wielce ſkuteczne: wßyſtko
to/ co zechce/ co pomyśli/ y ná Ziemi/ y ná Niebie/ koniecznie ſtáć ſie
muſi; choćby ſie też Sphery Niebieſkie mießáć/ trząſkáć/ y biegi przyro-
S. Bern: dzone pſowáć miáły: Sic te Deus exaltavit, vt omnia ſecum poſſibilia eſſe
Sen. donaverit. Báią Poetowie: że Meduzá miáłá *Sceptrum*, álbo *Regimencik*
APOPH. tákiey mocy/ iż dotknąwßy ſie nim ludzie w beſtye obracáłá. *Midas* záś
Krol miał tákie/ iż ktoreykolwiek rzeczy nim ſie dotknął/ złotem ſie ſtá-
Eſther: 5. wáłá. *Aſſuerusa* tákże Berło/ kogo ſie dotknęło od Dekretu śmierci vwal-
niáło. Skutecznieyßey mocy ieſt Berło Krolowy Náßey niż Aſſueru-
ſá; bo oná przyczyną ſwoią grzeßnych od Dekretow śmierći wieczney
vwalnia; ſkutecznieyße niż Midáſowe/ bo gliniáne/ nie nabożne/ ozię-
błe ſerce w złoto Miłośći Boſkiey odmienia; ſkutecznieyße niż Me-
duzy/ bo raczey beſtye/ to ieſt ludzie grzeßne/ łáſkę im Pokuty S. v-
praßáiąc/ w ludzie álbo raczey w Anyoły przemienia. Wßyſtko to wyrá-
ził *Bernárdyn S.* mowiąc: Per Te MARIA ſolvuntur debita, vincuntur vi-
tia, ſolidantur confracta, purgatur cor. *Przez Cię o MARIA długi wypłácone,
złe nałogi zwyciężone, vpádłe podzwignione, ſerce wyczyſzczone.* Lecz obßernie-
ieſcze/ ták ná Niebie iáko y ná Ziemi/ ták w nierozumnych iáko y rozu-
mnych náturách/ przypátrzmy ſię ſkutkō cudownym Berłá/ Iuriſdykcyey
Krolowy náßey przy iey Wniebowzięćiu. *Naprzod* w nierozumnym ſtwo-
rzeniu/ ná Niebie między innemi támecznemi Plánetámi Słońce; to od
ták wiele tyſięcy lat/ rozpędzoną Sphęrę ſwoię dziś ná Ordynáns od Pán-
ny Przenaś: intymowány záſtánowiło/ y owßem cofnęło ſię. *Vadingus*
ſub anno 1475. piße/ że gdy náßego Zakonu Oćiec Gryſo/ do niewier-
EXEMP. nych Narodow Máronitow názwánych poſłány/ Wiárę S. im opowiá-
dał; raz w dzień Wniebowzięćia Pánny Przenaś: Kazánie o tym żár-
liwe czynił iuż ku Zachodowi Słońcá; gdy iednák bárdzo vpornych
widział/ cudem tákim Wiáry prawdziwey obiecał potwierdzić; iż mo-
dlitwą ſwoią/ zá przyczyną Pánny Przenaś: Wniebowziętey miał ná
zad Słońce cofnąć/ od Zachodu do Wſchodu: co ſię ták ſtáło w oczách
onych niewiernych. Co ſię tycze ná ziemi/ nie rozumnego ſtworzenia;
y te náder poſłußne/ przećiw przyrodzeniu ſwemu rozkázom Przenaś:
MARYEY. Siłáby wyliczáć cudow/ iák wiele ná Imię Máryey ogień
nie palił/ wodá nie topiłá/ powietrze vćichálo/ y łáſkáwe ſtawáły ſię
beſtye dzikie. Więc doſyć będzie ná ſámey ziemi/ ktora wßyſt-
ko ná ſobie dźwigá/ to pokazáć. Iezeli co bárdziey przećiwko przy-
rodzeniu ziemie/ iáko co oná raz pożrze/ w proch obroći/ áby toż ſá-
mo wroćić miáłá/ żadnego vmárłego znowu przyrodzonym ſpoſobem
wroćić ná zad niemoże: á przećię ná rozkazánie Pánny Przenaśw: y
po tym poſłußną bydź ták wiele rázy muſiáłá/ oſobliwie przy Swięće

w Niebowzięćia iey: kiedy w Hiberniey (o czym Broud: in Prop: ver:) l. 3.
zá prześládowánia Heretyckiego pod Elżbietę/ gdy niemiał kto w Cho-
rze ná ten dzień śpiewáć/ 40. Zakonnikow Cysterśow pozábiiánych od
Heretykow wskrzeszonych zostáło/ ktorzy chwalebne w Niebowzięćie iey EXEMP.
piemem swoim przyozdobili. Tu należy ták wiele vmárłych po ro-
zmáitych mieyscách/ y przy Obrázách cudownych przyczyną Pánny
Przenaś: do żywotá wroconych. Co się záś tycze rozumnych kreátur
ná Niebie zostáiących/ iácy są Anyołowie Swięci; y ći z wielkim na-
bożeństwem witáią zá swoię Krolowę Pánnę Przenaś: Regina Ange-
lorum, pod Berło y włádzę iey ná wszystko gotowi/ poddáią się ocho-
tnie ná wolą iey świętą/ y podle około glinianego stworzenia/ to iest
człowieká vsługi czynią/ osobliwie przy Wniebowzięćiu iey. S. Gertru- l. 5. Rev.
dá widziáłá iáko w dzień Wniebowzięćia stali Anyołowie Swięći oko-
ło Pánny Przenaś: ktorzy ludzi co z przygotowániem się to odpráwo-
wáli Swięto/ przyprowadzáli do Pánny Przenaś mężnie ich od Czár-
tow broniąc. Y owszem ná czás/ lubo iuż ná exekucyą od spráwiedli-
wośći Boskiey zesłáni/ rękę y miecz swoy ná roskaz Pánny Przen: zá-
trzymuią. Pisze bowiem Baron: że podczás wielkiego powietrza w Rzymie/ EXEMP.
gdy Papież vroczystą Processyą czynił z Obrázem Nayśw: Pánny/ wi-
dziáno Anyołá z dobytym Mieczem/ ktory ledwie co przybliżáć się po-
częto z Obrázem/ włożył w pochwy: z kąd infertie Miech: Colligitur in Lit:
vniversam Angelorum multitudinem B. M. V. velut Reginæ suæ hu- Lau.
militer obsequi, & reverenter famulari. Dochodzimy iż wszyscy Anyołowie
Pánnie Przenaś: iáko Krolowey swoiey pokornie, y z wielką vczćiwośćią usłu-
guią. Jescze ná ziemi zostáiące stworzenie/ iest naprzod człowiek/ ten
lub zły/ lub dobry/ wierny/ y niewierny/ przeznáczony ná zbáwienie/
álbo ná potępienie/ wszyscy ći podpadáią pod Berło Pánny Przenaś:
In omni terra steti, & in omni populo, & in omni gente primatum Eccl: 24.
habui. Po cáłey ziemi, w káżdym pospolstwie, y narodzie pánowánie moie.
Ná co ták pisze S. Bernárdin: Dominatur MARIA in regno mundi;
primo dominatur malis & terrenis, qui terrena sapiunt, eos ad pœ-
nitentiam reducendo. 2do dominatur bonis, eos in gratia multipli-
cando, & conservando. 3tio dominatur tepidis, eos in Charitatis fer-
vore proficere faciendo. Pánuie MARYA ná świećie: naprzod nád ziem-
skiemi y grzesznemi, ktorym ziemiá pachnie; do Pokuty ich náwracáiąc. Po-
wtore pánuie nád dobremi, ich w łásce Bożey pomnażáiąc, y zátrzymuiąc. Po-
trzećie pánuie nád oziębłemi, ogniá miłośći w sercách ich przymnażáiąc. Ná
ostátek do Obywátelow ziemne należą y ći/ ktorzy pod ziemią zostáią;
iáko są Dusze w Czyscu pokutuiące: dusze potępionych/ y Czárći prze-
kleći/ y ći pod Jurisdykcyą MARYEY zostáią. O pokutuiących w
Czyscu Bernardin. S. ták mowi: Beata Virgo in Regno purgatorij do-
mini-

S. 3. de Nom. Mariæ.

minium tenet. *Pánná Przenaś: w Krolestwie Czyscowym Pánią iest: oná* ćieszy/ oná posila/ oná vżywa/ vwalnia od onych mąk. A piekielnicy w czym też doznáią twoiey Jurisdykcyey Krolowa Miłośierdzia? Nie mogąc wprawdzie dla nieodwołánych Dekretow Boskich: In inferno nulla est redemptio: cále wolnemi bydź; iednák y tym miłościwego swego Berłá nákłánia Pánná Przenaś: przynamniey dziś/ gdyż v wielu *ácceptowána iest sentencya* S. Odilona Opáta/ ktory pisze; że tego dniá znáczną w piekle potępieni máią folgę mąk swoich/ przez to/ iż zákaz máią Czárći namniey dotknąć się potępieńcow swoich. Sámi ná ostátek Czárći przeklęći dziś łby swoie pyszne pod wielowładne Berło Krolowey tey/ rádzi nie rádzi/ schyláć muszą. Mowi *Bernart* S. Merito Domina, quia manus domans, quia ipsa domat dæmonum manus, & potestatem. *Pánią się zowie, dla tego, że wiąże ręce, y ukráca Czártom przeklętym moc y ich.* Wszystko to iákoby *w Compendium* zebrał nabożny *Idiota.* Dedit tibi MARIA tota TRINITAS Nomen, quod est supra omne nomen, vt in nomine tuo omne genu flectatur; Cælestium, Terrestrium, & Infernorum. *Dáłá ći o MARYA, cáła TROYCA Przenaś Imię tákie, ktore iest nád wszelkie imię: áby ná Imię twoie wszelkie vpadáło kolano; Niebieskie, Ziemskie, y Piekielne.* Przyimże tedy szcześliwie Krolowa nászá/ dziś te Wszechmocnośći Boskiey w ręce twoie Berło/ rządź/ właday/ wszystkim świátem; Intende, prospere, procede, & regna. Poddáiemy ze wszystkim stworzeniem kárki násze tobie/ ktorą się vpodobáło BOGU ták wywyższyć. A ieżeli tu kto iest/ coby dáleki był/ álbo przynamniey nie ochotny do poddáństwá/ do nabożeństwá ku Pánie nie Przenaśi: wołam ná niego/ iáko niegdy Anyoł ná Agár vćiekáiącą przed Pánią swoią: Revertere ad Dominam tuam, & humiliare sub manu ipsius: y owszem wszelką nádzieię/ obronę/ y dobro pod wielowładnemi iey rządámi obiecuy sobie *z Ianem Ierozolimskim.* Insuperabilem DEIpara spem tuam habens servabor; persequar inimicos meos, & in fugam vertam, solam habens, vt thoracem Protectionem tuam, & omnipotens auxilium tuum. Powtarzay to y z Kázimierzem S. Ipsam posco, quam cognosco, posse prorsus omnia: vt evellat, & repellat, quæ sunt nobis noxia. Ná ostátek/ ábyś z pod Jurisdykcyey Berłá iey ná wszystkie wieczność nie był oddalony/ z tymże supplikuy.

de Contem. V. C. 5.

Gen: 25.

Ipsa donet, vt quod monet. Natus ejus faciam.
Ut finitâ, Carnis vitâ. Lætus hanc aspiciam.

Niech tá spráwi, bym co práwi, Syn iey tego pilnował:
Potym z Ciáłá, tám gdzie chwałá: I z BOGIEM się rádował.

AMEN.

PARS II.

Mundus Muliebris,

O cunctarum *fœminarum* Decus atq; gloria:
STROPHA I. Quam electam & Evectam Scimus ſuper omnia: Pro Scapulari B. M. V.
O Wielebna y chwalebna Wßech białychgłow ozdobo:
Wywyżßona y wsławiona Na de wßyſtkich Krolowo.

Stabat autem juxta Crucem Mater IESV. *Ioan* 19.

O Jak wielka rożnica ſtácyi Páuny Przenaśw: pod drzewem Krzyżowem/ ktorą tu opiſuie Jan S. od oney Stacyi ktora ách ták nießcześliwie! odpráwiłá Ewá pod drzewem Ráyſkim. Stánelá Ewá pod drzewem modrośći; Przenaśw: PANNA Stabat juxta Crucem, ſtánelá pod drzewem ná ten czás wzgárdy y głupſtwá. Judæis ſcandalum gentibus ſtultitia. Stanelá Ewá pod buy- 1. Cor. 1.
nym/ w ślicżne do poyźrenia owoce drzewem: Przenayśw: PANNA ſtánelá pod tákim/ ktore nie tylko ſáme ſuche/ ále náwet do oſtátniey krople Krwi/ wyſußyło Ciáło Naymilßego Synaczká iey/ mowi ſam przez Dawidá: & oſſa mea ſicut Pſ. 101.
cremium aruerunt. Stánelá Ewá weſelá/ nieznáiąca biedy leßcze żádney y żalu. Przenayśw: PANNA ſtáie w poyśrodku lámentuiących: y ſámá wtopiony miecz boleśći w ſercu máiącá. Stánelá Ewá/ ſámá tylko o dobrym ſwoim/ eritis ſi- Gen. 3.
cut Dij. myśląc y tráktuiąc/ ná potomki y cáły narod ludzki/ nie reſpektuiąc. P. PANNA ſtáie w ták ćießkim ráżie/ o cáłym narodźie ludzkim myśląc; Stábat ut hominum cauſam Sylu: in
agerer, ut omnium Mediatrix & reconciliatrix. Stawa w Ap. c. 4.
nagośći ſwoiey Ewá; Przenayś: PANNA ſtawa Circumdata varietate rozlicżnośćiámi Cnot y łaſk Niebieſkich przyſtroiona. Pſ. 44.
Stawa Ewá/ ále ná tey ſtácyi ſtráćiłá wßelką reputácyą płći białogłowſkiey; bo odárłá ią ze czći iey/ ná deſpekt

u wßyſtkich podáłá. vnius Mulieris lapſus totum fæmineum
Amb. Navar. genus infecerat & maculaverat, acuerunt in fæminarum
contumeliam linguas calamosq́; ſcriptores innumeri Prze-
nayśw: PANNA záś ſtáie pod Krzyżem/ áby teyże płći ſwoy
przywróciłá honor: iákże poniekąd wyraża to / w pieniu ſwo-
im Kazimierz S. ták N. Pánnę witáiąc. O cunctarum fæ-
minarum decus atq́; gloria: Co potwierdza *S. Epiphan:* Facta
De laud. eſt MARIA reſtauratio fæminarum / á to nie tylko przenayd-
Virg. ſtoynieyßa oſoba ſwoia/ godna ſię ſtawßy z tey płći być Mat-
ka Boſka: Lecz ponieważ tá płeć z nátury do ſtroiow ſkłonna:
iáko *S. Chryzost:* mowi Genus mulierum neſcio quomodo ſui
Chryſt. ornandi ſtudioſum. Má przyozdobienie tedy tey/ pod Krzy-
hom. 13. żem w dźiśieyßey Ewángelii ſtoiąc/ podáie nowę modę álbo
ad Eph. ßatę Szkáplerza S. z nieoßácowáney Máteryi/ bo że wnętrzno-
śći Niebieſkiego Robáczká. Ego autem ſum vermis & non
Pſ. 21. homo; to ieſt z Krwáwych záſług Synaczká ſwoiego zrobio-
ney; y owßem cáłemu Narodowi ludzkiemu dáruie one. Wie-
le ma zálecenia tá modá y ßátá/ nie tylko od Kaznodźieiow/
od Papieżow/ ále też y od ſámey P. Pánny. Ja ſię kontento-
wáć będę zaleceniem iey od Dawidá S. Száte Krolowey Nie-
bieſkiey opiſuiącego/ owemi ſłowámi: Myrrha & gutta & ca-
Pſ. 44. ſia à veſtimentis tuis à domibus eburneis, w ktorych ſłowách
z oſobliwych iákichś i wonnośći/ wychwala te ßáte/ y pod tym
że podobieńſtwem przezacne Przywileie nowego tego ſtroiu
wyrázić zechce. W przod trochę zbytkuiącym w ſtárániu
ſię o ſtroie y modę/ napomnienie álbo náukę Chrześćiáńſką
dawßy.

NJe chcę iá w tey Máteryey być áni zbyt ſkrupulántem/
I. PARS áni pochlebnym Theologiem; y nie z ſwoiey głowy náukę
y rezolucyą Chrześćiáńſką / chcę dáć ná pytánie owo. Jeżeli
godźi ſię oſobliwie płći białogłowſkiey ſtroić pięknie/ drogo y
modno dla przydánia ſobie vdátności/ vrody/ y przyiemności:
bo mam przeſtrogę o to/ y oraz rezolucyą wyráźną tey trudno-
śći od ſtárego y náymędrßego miedzy Doktorámi Theologá
Epiſt 72. Auguſtyná S. Nolo de ornamentis auri & veſtis & præpro-
adPoſſid peram habeas in prohibendo ſententiam, niſi in eos, qui
neq́; conjugati, neq́; conjugari cupientes, cogitare debent
quomo-

quomodo Deo placeant. W ktorych ſłowách nie zákázuie drogich ſtroiow/ ſzat modnych wſzytkim w ogolności; ále tym tylko/ ktorzy w Małżeńſtwie nie ſą álbo do Małżeńſtwá nie gotuią ſię; bo iuż tákowych myśl być powinná iákoby nie ludźiom/ ále BOGV upodobáć ſię do áffektu przypáść. Przywodzę y to co z innych Theologow náucza *Vega*: Licet fucus, ceruſſa, & alia hujuſmodi Muliebri faciei applicarentur, neq; lethale peccatum contrahi, propter exceſſum præciſè, niſi per accidens adjungatur aliquid quod mortiferam faciat noxam: Ut puta, ſi finis eſſet libido, ſi ſcandalum oriretur, vel ſi lex legitima Superioris ſub pæna excommunicationis prohiberet: W ktorych ſłowach tá ſię zámyká náuká/ ſtroienie/ bielenie/ málowánie/ pudrowánie ſię ſámo/ z śiebie ieſzcze nie może być grzechem śmiertelnym; lecz gdyby to kto czynił z lubieżnego affektu/ álbo z niebeſpieczeńſtwem pogorſzenia/ pobudki pátrzących ná ſię/ álbo tego zwierzchność ſurowie zákazáłá. Przydam ia ieſzcze nie bez fundámentu; gdyby nád ſtan ſwoy/ álbo z ruiną/ s zádłużeniem ſubſtáncyi meżowey/ álbo dźiatek to ſię ſtáło y dźiało; iuż tákowa (według wſzyſtkich Theologow) ſtroiámi ſwoiemi śmiertelnie P. BOGA obraża; á zá tym bez pokuty y popráwy/ pewna niech będźie potępienia wiecznego z owym bogaczem ktory induebatur purpura & byſſo, á potym ſepultus eſt in inferno. A ponieważ poſpolićie przy tákowych ſtroiách cokolwiek ſię s pomienionych rzeczy wiąże; to ieſt/ álbo ruiná ſubſtáncyi/ álbo pogorſzenie pátrzących/ álbo ſwoie włáſne/ podáiąc ſię ná vpodobánie innym: á zá tym okázya do pokuſy: dla tego bárdzo żárliwie ták Piſmo S. iáko y Doktorowie SS. náſtępuią ná ten zbytek. Surowie zákázuie tego Piſmo S. nowego Teſtámentu. A naprzod Piotr S. włoſow pokázowánia/ (á dopierożby cudzych przyprawiánia) złotych/ drogich ſzat zákázuie. Mulierum non ſit extrinſecus capillatura, aut circumdatio auri, aut veſtium cultus. Páweł tákże S. znáć iezeli ktore dla mężow ſwoich w domu głowy modno y drogo ſtroiły/ do Kośćiołá przychodzącym ze wſzyſtkim ſtroiem/ głowy niewiáſtom nákrywáć kazał: Mulier velet caput ſuum. A teraz przećiwnie ſię dźieie; bo do

Vega in Iud: c. 5. n. 1254.

Luc, 16.

1.Petr:3.

1.Cor.11.

Kośćiołá przyszedszy pod pretextem goraco Owsy zrucá ią. A
SCRIPT dopieroż stárego Testámentu Pismo S. wielce ná to grożne
iest groźi P. BOG ćiężkiemi plagámi/ zgubá/ vbostwem/
corkom Jerozolimskim przez Proroká. A zá coż? Zá mody
zá stroie vespieczne: Pro eo quòd elevatæ sunt filiæ sion, &
ambulaverunt extento collo, & nutibus oculorum ibant &
plaudebant & ambulabant pedibus suis, & Composito gra-
Isai. 3. du incedebant. Groźi y przez drugiego Proroká/ owym kto-
rzy sie ná cudzoźiemskie drogo kupione zdobywáia száty. Vi-
sitabo super omnes qui induti sunt veste peregrinâ. Po-
Soph. 1. kázuie przykład pod figurą ná Ezawie Synu Jákobowym:
O wielkie ten nieszczęśćie z cáłym potomstwem swoim przy-
FIG. szedł/ gdy pierworodne vtráćił błogosłáwieństwo; Pytáią sie
tłumácze o przyczyne ruiny iego; iedni obżarstwu iego/ dru-
dzy lekkomyślnośći iego/ inni nie łásce máćierzyńskiey to przy-
czytáią: Są iednák y tácy ktorzy nieszczęśćia tego przyczyne
bydź rozumieią/ iż Ezau był gászek/ stroiszek modny/ w per-
fumowánych nośił sie y drogich bárdzo szátách; ktore opisuiąc
Gen. 21. ná Jákobie w nie vbránym Pismo S. mowi: Induit eum
vestibus Esau valde bonis: y niżey/ że perfumowáne były/ dá-
ie znáć. Vt ergo sensit fragrantiam vestimentorum ejus.
Więc mowi *Vega* funduiąc sie *in Petro Damiani*. Esau ob
vestes sumptuosiores benedictione Paternâ nudatur. No-
wy zaś Testáment pokázuie ná przykład/ owego bogaczá stroy-
nego/ qui induebatur purpurâ & bysso. Coż zá koniec iego?
mortuus est dives & sepultus est in inferno? Rzecz godna
Luc. 16. do vwagi/ że P. BOG miedzy innym ptástwem ktore wy-
FIG: rzućił od ofiáry swoiey/ liczy też y Łábęćia; wszák to ptak
piękny dla białośći niezwyczayney; delikácki dla miękkośći
Leu. 11. mchu y pierza swego/ nic złego nie żadáiacy/ w ochędostwie
kocháiacy sie/ vstáwnie prawie myiacy sie pływáiąc po wo-
dách; bá y v pogáństwá był osobliwie ofiárowány sławney
Vega Bogini Venerze: Do moiey rzeczy bárdzo dobra applikácya
Apud tego czyni *Stephanus Cantuar:* náuczáiąc że ten ptak znáczy
Sylu białegłowy w stroiach sie kocháiace/ co to iák Łábęćie szyie/
Allegor. rámioná obnażáią/ wyciągáią/ delikácko sie stroią/ piorek/
muszek/ wstążek naprzyprawiáią/ wszystko sie myią/ pluczą iák

łábecie álbo raczey gęsi; odrzucił BOG pomienionego ptaká od Ołtarzá swego: y onym słusznie lękáć się potrzebá/ żeby spráwiedliwym Dekretem Boskim zá te swywole/ wymysły do złego pobudzáiące/ ná wieki od BOGA wzgárdzone nie zostáły. Czego lubo wszystkim swywolnicom obawiáć się potrzebá; tym iednák osobliwie/ ktore iuż podobno w látá podeszedszy ná Dewocyą álbo nábożny żywot puściły się; á przećię nie poprzestáią máglowáć y stroić się/ álbo innym młodszym w tym rzemieśle mágistrowáć. Nie lubi to tego/ y bez karánia iákiego iesżcze ná tym świećie nie opuszcza P. BOG. Przykład tego ná Oblubienicy: Vstroiłá się tám byłá nie pospolićie w płaszcz iákiś/ o ktorym przed tym v niey nie czytáliśmy w Piśmie; áż wielka konfuzia dopuszcza ná nie Oblubieniec; odárli ią z niego Strożowie: Tulerunt pallium meum custodes murorum. *S. Ambroży* powiáda/ ci Strożowie byli to Anyeli. A cóż to zgrzyszyłá Oblubienicá? że w płaszcz się vbrálá? wszák y o Rebece czytamy iż ná przyśćie Oblubiencá swego/ w płaszcz się ubrálá/ z śiadszy z Wielbładá Descendit de Camelo & pallio se operuit: odpowiáda *Naxera* że tym sámym zásłużyłá ná to ukaránie bo *S. Ambr:* mowi że to Mężatki był strey Nuptialis vestis hæc anima præseferebat insignia: Vszedł ten strey poślubioney do ćielesnego małżeństwá Rebece/ ále Oblubienicy Niebieskiey/ ná czysty żywot oddáney nie przystał. O szpetnasz to/ kiedy wdowká nie zámyślaiąca o odmiánie stanu/ iák Pánienká álbo Mężatká się ubiera/ álbo też stára/ iáko Pánienká szpetnieysza y wiekszego karánia godna kiedy to przy Kośćiele się tylko báwiąc/ iesżcze te márności trzymaią się effektow iey. Potwierdzáią tego y świeże historye. *Messret* pisze o pewnym stadle/ ktore miało coreczkę tá przykładem Mátki/ nábożnie P. BOGV służyłá/ y swoie Pániestwo oddáć iemu postánowiłá sobie Mátka dla Mężowego roskazánia poczęłá/ drogo y y wymyślnie onę stroić. Więc pokaże się Anyoł Mátce y rzecze: Ześ się więcey bałá męża niż Bogá. w stroieniu corki twoiey/ y tymeś ią odwiodłá od służby Boskiey; przeto we czterech Niedźielách vmrzesz y potępiona bedźiesz/ iezeli pod ten czás pokutowáć nie bedźiesz/ á nad to wszyscy synowie twoi pomrą/ á tobie zá pokutę/ tego te kroć remiś.

Cant: 5.

FIG.

Gen: 24. in Iud. c. 7. n, 235.

HIST:

temis strolla Corke/ od dźiśiay schnac poczna; co sie ták stáło/ lubo oná wielce pokutuiaca umárłá. Niechże pomieniona náukå pámietna bedźie/ tym ktorzyby iey potrzebowáli.

Wiec nie od tych stroiow/ płeć białogłowska ozdoby sobie
II.PASS przybieráć y przyczyniáć ma: boć one bárdźiey szpeca niż zdo-
bia: według *S. Bernardá* Eorma hæc vestium, deformitatis
Lib: 2. de mentium, indicium est, ále ráczey do duchownych stroiow/
consid. to iest cnot SS. nabożeństwá/ łask Boskich/ bráć sie potrzebá:
á osobliwie do stroiu száty Szkáplerzá S. zá ktora iákieyby o-
zdoby z obfitośći łask Niebieskich/ káżdey práwowierney duszy
przybywáło piekńie oná rozliczna wonność ktora poczuł od
száty Krolowey Niebieskiey Dawid/ wyraża. Myrrha, & gut-
apud Syl ta, & casia, à vestimentis tuis. *Cassiod. Arnob. S. Remig. S.*
in Apoc. *Thom.* náuczáia/ że przez ten troiáki rodzay wonnośći/ chćiał
c. 22. v. 3 wyráźić Dawid iáko z pomienioney száty/ wszelkich y rożnych
rodzáiow wydawáły sie wonnośći/ przez ktore wonnośći ći
rozumieia dáry rozmáite Niebieskie/ łask/ cnot/ y innych Duchá
S. Przywileiow. Co sámo tenże Author ták do stroiu Szkáple-
rzá S. applikuiac mowi/ Hæc ergo vniversa bona cælestia
manant à vestimentis tuis: Ab hoc nempè Sacro Scapulari
vndè tot & tantis augmentis augetur & repletur. Wiec te
wszystkie dáry Niebieskie wydáia sie z szat twoich Przen: Pan-
no/ to iest z Szkáplerzá S. dla tego ták wiele vstáwicznie z
niego przybywa łásk y dárow: Co sámo pod Figurámi niektorymi
Gen. 27. temi Pisma S. obaczyć/ możemy. Vsłyszawszy Rebeká że Izá-
ák iuż stáry y niewidomy/ chćiał dáć ostátnie błogosłáwień-
FIG. stwo stárszemu synowi Ezauemu życząc tego ráczey młodsze-
mu Mátká/ gdy ná łowy poszedł stárszy przebráłá go w drogie
Sylu, száty/ nád to pizmowáne. Induit eum vestimẽtis valde bonis
Thom. Angelicus przydáie/ iż były iey własney roboty: smáczna
do tego nágotowawszy potrawkę/ z nia wypráwiłá Jákobá do
Oycá/ przystepuie do Oycá/ on go długo y rozmáićie exámi-
nuie/ odwłocza dáć błogosłáwieństwá; áż dopiero gdy wonia-
go szat zálećiáłá/ záraz błogosłáwi: Ut sensit vestimentorum
ejus fragrantiam, benedicens ei, ait: Det tibi Deus de rore
Cæli & de pinguedine terræ, serviant tibi populi, adorent
te tribus esto Dñus Fratrum tuorum, qui maledixerit tibi,
sit ipse

ſit iſpe maledictus. W ktorych ſłowách według Tłumáczow
wſzelkie dobro y łáſki odebrał od BOGA Jákob. *Auguſt. S.* in Gen,
naucza iż Jzáák był figura nowego Jzááká / to ieſt Chryſtuſá L. 1. q.
Páná. Ja záś kłáde że nie zbłądze/ rozumieiąc przez Rebekę/ 75.
ktora ſie w inney werſyi/ tłumáczy/ ſaginata wypełniona/ Przez-
násw: Pánne ktora łáſki pełno tytułuie Anyoł/ Gratiâ plena.
Jakob záś niech nam znáczy ſynow Nayśw: Pánny/ to ieſt
Sioſtry y Bráćia Szkaplerza S. Wyſtroiłá pieknie P. Má-
tuſiá/ Jákobá ſwego kochánká czym przybrány doſtał Przywi-
letow błogosłáwieńſtwá; Ták y Mátuchná náſzá naymilſza
Przenas: Pánná/ ſynaczkow ſwoich/ to ieſt Bráćia y Sioſtry
Bráctwá tego vſtroiłá/ ná to/ aby od Jzááká Miſtycznego to
ieſt Chryſtuſá Páná/ z záſług Męki iego/ tym łátwiey Niebie-
ſkich doſtąpili darow. Otrzymáne dáry y dobrá od Jákobá ná
czworo dzieli *Cornel: à Lap:* Pierwſze ieſt: Dar roſy Niebie-
ſkiey: Det tibi *D*ominus de rore cæli. Drugie ieſt: pánowá-
nie nád innemi. Serviant tibi populi. Trzećie/ ſtárſzeńſtwo
miedzy Bráćia. Eſto Dñus fratrum tuorum. Czwarte reſpekt
wielki ná życzliwych Jákobowi: Qui tibi benedixerit, bene-
dictionibus repleatur. Wielkie to záiſte dobrá/ y ſzczęśliwy
Jákob/ że mu ſie doſtáły/ bo wielce potrzebne; ále dáleko po-
trzebnieyſze/ tez dobrá/ człowiekowi káżdemu/ vważáiąc ie du-
chownie y ſzczęśliwa tá duſzá/ ktora ie od BOGA otrzyma.
Det tibi Dñus de rore Cæli. Roſyć nam roſy/ potrzebá bez Pſ. 21.
ktorey Dawid vſycha/ Arvit tanquam teſta virtus mea; to
ieſt vſtáwiczney łáſki Boſkiey/ nie tylko vſpráwiedliwiáiącey/
ále tez y wzbudzáiącey/wſpomagáiącey/ y utwierdzáiącey. Ser-
viant tibi populi. O złeś tor kiedy to poddáni Páná ſłuchać
niechcą. Naſz człowiecze y ty w duſzy twoiey populos/ to ieſt
złe ſkłonnośći twoie/ tákże zmyſły zewnętrzne/ oko/ vcho/ ie-
zyk/ ktorym iáko poddánym wſzelką prowiduieſz wygode/
karmiſz/ tuczyſz/ á wieſz iáko często ći rebellizuią/ gdy ich chceſz
wpráwić pod rząd należyty przykazánia Bożego/ opieráią ſie
y woynę podnoſzą/ ſłużyć ći niechcą. Nárzeka ná ten zły
narod Páweł S. Sentio aliam legem in membris meis, re- Rom. 7.
pugnantem legi mentis meæ: Wielka to tedy łáſká Boſka/
kiedy kto tych poddánych ſwoich należyćie pod poſłuſzeńſtwem

rozumu vtrzymáć może. Eſto Dñus fratrum tuorum. Záwße ſtárßy muśi być miedzy Bráćia; dway niejáko Bráćia rodzeni z iedney Mátki/ bo w iedney dußy náßey rezyduia. Rozum y wola/ y miedzy temi prawdźi ſie/ Rara concordia Fratrum: bo wola krnobrna/ iáko drugi Ezau/ ktory tłumáczy ſie Operans/ przy ſtárßeńſtwie ſwoim/ ktore iey niektorzy Filozofowie przyznáią/ náuczáiac że ieſt doſkonálßa niż rozum vtrzymáć ſie chcac/ niechce ſłucháć zdrowego/ oświeconego prawem Bożym rozumu. A toż y to wielka ßcześliwość kiedy ſtarßenſtwo/ to ieſt władza/ młodßy Brát/ to ieſt rozum otrzyma nad wola przez łaſke Boſka. Et qui maledixerit tibi ſit maledictus. J to wielka łáſká/ mieć protekcia Boſka od nieprzyiaćioł zwłaſzcza dußnych. Maß wiedźieć o tym káżdy Bráćie y Siostro Szkaplerzá S. ktora przybrana ieſteś z rak Niebieſkiey Rebeki Przen: Pánny w te wonna ßáte; że Niebieſki Izáák widzac te ßáte ná tobie y czuiac wonność/ zacność iey/ wßytkiemi pomienionemi ubłogoſłáwia ćie/ vbogaca dárámi/ Użycza ći Naprzod Niebieſkiey roſy/ rátunkow ſwoich Boſkich do dobrego/ przez oſobliwe wnetrzne oświećenia y nátchnienia ſwoie. A wießze kiedy roſa nayobfitßa pada: Wten czás/ kiedy ſłońce wſchodźi. Káżda ßátá Przen: pánny iák Słonce; bo ia w tákiey widźiano ná
Apoc. 12 Niebie. Mulier amicta ſole; á ponieważ twoy Szkáplerz ieſt ßátá MARYEY/ badź że pewień tey roſy Niebieſkiey: potráfi ona w trudnośćiách/pokuſách/oświećić ćiebie/zápalić ducha gorocość/ y ſtátecznie vtwierdźić w láſce Boſkiey. Richar.
Lib. 9. *Láur:* MARIA dicitur illuminatrix, & hoc ſuum Nomen interpretatur in nobis, precibus ſuis, meritis, & exemplis illuminans peccatores ſerviant tibi populi: eſto Dñus fratrũ tuorum Ma y ten Przywiley Sukienká tá/ że dla niey dáie P. BOG noßacym ia nabożnie ſkuteczne łáſki/ ná przełománie nie tylko rebellizuiacego ćiáłá y zmysłow tego duchowi/ ale też ná zniewolenie krnobrney woli pod rozſadek zdrowy rozumu. Kroniká náßá świádczy/ że ieden Brát wielce ſtrápiony pokuſámi rebellizuiacego ćiáłá y lámentuiacy przed Antonim S. pádewſkim/ gdy Habit Antoniego S. ſobie od niego dany wdźiał/ od oney pokuſy wolny zoſtał. Jeżeli tego

Swiete,

Swietego ſukniá ten ſkutek miáłá / á iákoß go nie ma mieć
doſkonáley ßátá tey/ ktora ieſt Swieta nád Swietemi. co iá-
śnie utwierdza Hiſtorya ktora przywodźi Jongen / o pewney HIST.
Krolewnie Czeſkiey/ imie iey Angelá; przy vrodźie/ przy mło-
dośći/ przy wczaſách / bogáctwách Krolewſkich / áffekty iey
bydlece chćiáły gore wźiać nád dußa iey / bo ſrodze ſmáko-
wáć ſobie poczełá ſtroie / roſkoßy / y świeckie rzeczy : Leć le-
dwo co przyiełá ná śie Szkáplerz S. ná tychmiaſt ták ſie od-
mieniłá/ y złamáłá páſſye/ y ćiáłá ſwego nieposłußeńſtwo/ iż
brzydkośćia ſie iey zdáły roſkoßy y ápparencie świátowe/ ná-
oſtátek Zakonnica zoſtáłá. Et qui maledixerit tibi, ſit ma-
ledictus. Według słow błogoſłáwienſtwá tego/ znáczy ſie pro- Apoc. 15
tekcia przećiwko nieprzyiaćiołom. A ktoż nie vzna/ że y tá
ßátá Szkáplerzá S. przynośi y te ßcześliwość. Ján S. wi-
dział Niebo otwárte z ktorego wychodźiło Anyołow ſiedm/ w
ßatách lniánych y białych. veſtiti lino mundo & candido. FIG:
Vatablus czyta veſtiti lapide candido, vbráni w biały kámień
Haymo veſtiti lapidibus: Cudowny to ſtroy/ álbo raczey máterya
ßat Niebieſkich / raczeyciby to ten ſtroy nie ßátámi ále murá-
mi potężnemi/ bo z kámieni názwáć? Izali to ßátá belluardem
potężnym bydź może? z ktoregby álbo nieprzyiaćielá bić mogł/ ále-
bo onemu bronić ſie? Prawdá to ieſt że ßáty świeckie/ ſtroie mo-
dne/ ſwywolne/ beſpieczne/ oſobliwie owe wieże/ rogi/ mogą ſie ná-
zwáć belluárdámi diabelſkiemi ná zwoiowánie duß niewinnych.
Prawdá że włośiennicá/ gruba ßátá y to belluard ná obronienie
ſie od pokus ćieleſnych; ále to podobienſtwo iákoż będźie ſłużyć Sylu. in
Anyołow śś. veſtiti lapidibus. Nie ktorzy expozytorowie náu- Apoc.
cźáią/ że przez te ßáty murowáne / iákoby dawáło ſie znáć o
mocy y meſtwie Anyołow śś. ná obronę z Niebá wychodzą-
cych. Tákieć to záiſte tákie / niebieſkie ßáty wßytkie/ ten
przywiley maią/ iż obroną ſą w niebeſpieczeńſtwách. Szátá
twoiá Przen: Pánno/ ßátá Szkáplerzá S. ieſt ßátá Niebieſká/
bo przez twoie ręce z Niebá nam dána; toć bronić muśi / y
ták ieſt á nie ináczey / o czym *Sylueira*. Quamvis S. Scapu-
lare Carmelitarum videatur contextum ex lana, tamen ad
ſuos fideles & devotos cuſtodiendos eſt tanquàm rupes
fortiſſima ex multis lapidibus fabricata. *Lubo Szkáplerz*

*widźi się bydź zrobiony z miekkiey máteryey, iednák ná obrone ku
sobie nabożnych, stáie się nieprzełamánym murem; bo dla mocy
iego słábieć muszą siły diabelskich pokus, by też naypotężnie szych.*
Czego dokument iáwny trafił się w Pádwi (iáko swiádczy *lon-*
HIST: *gen)* ná iednym desperácie/ ktorego gdy od złego żyćia nie mo-
gli odwieść OO. Kármelići/ ledwie ná przyięćie Szkáplerzá
S. onego námowili: bierze wnet iákieś oświecenie ná duszy/
poznawa szkáradne życie swoie; leć diabeł ná inna desperá-
cyą ztąd go wiedźie/ aby się przeto zábił; bierze puginał vde-
rzy w piersi/ ále ná sámym Szkáplerzu zwinie się żeláżo raz
y drugi: ktorym cudem oświeconym y potym doskonále poku-
tuiącym został. Abym więcey powiedźiał/ przypominam so-
HIST. bie że S. Kátárzyná Seneńska/ miáłá táką száte od P. JE-
ZVSA vprzywileiowáną iż w niey żadnego źimná/ nie tylko
Ex vita S.Catha. ná ćiele/ ále y na duszy poczuć nie mogłá: nie czytałem ie-
Senen. dnák o tákiey száćie ktoraby od ogniá broniłá: bo owo mam
apud zá bayke/ álbo zá czáry iż Alexánder miał táką száte w ktorey
Skarg. mu ogień szkodźić nie mogł. Jedyna tylko száte Szkáplerzá
Alex. ab S. widze/ ktora duszom náwet od ogniá Czyscowego obroną
Alexan. się stáie/ one według świádectwá Páwłá V. w pierwszą po we-
ściu do Czyscá Sobotę wyprowadzáiąc z támtąd. Tec to te-
dy są wonnośći álbo rączey dobrá y przywileie przez wonno-
śći rozliczne wyrážone/ ktore opisał Dawid S. w száćie Kro-
lowy Niebieskiey. Myrrha & gutta & casia à vestimentis
tuis. Jeszcze iednák vspokoić się nie moge. Czemu to Dawid
zaraz wspomina o iákimsi podobno ná przechowánie tych
szat zchowániu z Słoniowey kośći? dáie przyczyne *Arnob: &*
FIG: *S. Thom:* iż to przydáią dla piekności/ czystośći/ y świąto-
bliwośći. Dicitur à domibus eburneis, ob candorem pu-
ritatem, justitiam, & sanctitatem: gdyż Słoń dla wstrze-
mieźliwośći osobliwey miedzy zwierzetámi/ u mądrych iest
symbolum czystośći. Przez co dáie tu przestroge Bráći y Sio-
strom Szkáplerzá S. że Przenaś: Pánná gniewa się oto/ y
nie zwykłá pomienionych vdźieláć Przywileiow tym ktorzy w
bárłogu y ledáiáko chowáią iey Sukienke/ to iest: nosząc Szká-
plerz S. Koronki odmawiáiąc/ plugáwy w ćielesnośćiách/ pi-
iátykách/ prowádzą żywot. MARIA fugit omne lutum, omnes

cænoſas affectiones averſatur. *Marya vćieka przed wßelkim, błotemy cieleſnemi áffektámi brzydźi ſie.* Piße *Nicephor:* Przen: Pánna gdy vmierác miálá teſtámentem Sukienki ſwoie dwie legowálá dwiemá bialymglowom ſąśiádkom ſwoim/ w wielkiey nád inne pobożnośći żywot ſwoy prowádzacym. Tákże mamy od *Metaphraſta* że gdy ßáty Przenaś: Pánny po śmierći iey doſtály ſie byly w rece Zydowſkich ſtárßych; w wielkim zoſtawály u nich poßánowániu/ ták dálece że do pilnowánia ich/ ſáme tylko czyſte náznáczono Pánienki. Człowiecze Chrześćiánſki/ oddáláć ták vprzywiletowána ßáte ſwoie/ Przenáś: Pánná/ poczuwayże ſie w powinnośći ſwoiey; á o czyſtość/ o świątobliwość/ o cnote ſtáray ſie/ pokornie dźiekuiac Przen: Pánnie że ćie w ták zacna/ wonna/ przybrálá ßáte Szkáplerzá S. one nábożnie nieco odmieniwßy Rythmu Káżimierzá S. pozdrowiay. S. Damaſ. L. 2. Hiſt. c. 21. Vmb. No var. n. 372. c. 49 HIST.

O cunctarum fæminarum, decus atq; gloria
O Wielebna y chwálebna, wßech nabożnych ozdobo,
Wywyżßona y wsławiona, ná de wßytkich Krolowo. Am.

Purgatorium.

Vel Balneum Igneum Sæculi.

STROPHA 2.

Clemens audi, tuæ laudi Quos conſtantes conſpicis Pro Purific. B. M. V.
Munda reos, & fac eos, Dignos donis Cælicis.
Słyß łaskáwie ku twey sławie, sług ochotnych y zgodnych
Sercá czyſczac, w nich zle nißczac. Łaski Bożey czyń go- *(dnych.*

Lumen ad revelationem Gentium. *Luc. 2.*

Dziſieyße przyśćie do Kośćiolá Przenaśw: Pánny/ podobne wídze ieſt/ przyśćiu Chryſtuſá Páná oſtáteczne- mu ná świát/ to ieſt: ná ſądny dźień. S. N. To/ álbowiem przyśćie opiſuiac Pſálmiſtá mowi: Jgnis ante ipſũ præcedet, *ogień poprzedzác go bedźie*; ktory to ogien wedlug Doktorow wßyſtek/ świát wypaláć y polerowáć ma; Spráwiedliwym/ ktorych żywych záſtánie/ ſtánie zá Czyśćieć/ grzeßnym zás początkiem bedźie ogniá wiecznego. Przenaśw: Ps. 96.

Pánná tákże dźiś w Kośćiele S. dla ceremonyi Kośćiołá S.
ſtáie z ogniem/ Ignis ante ipſam præcedit, to ieſt: z pocho
dniámi/ z Gromnicámi zápalonemi. Wiem ći ia dla czego
ſedzia oſtáteczny z ogniem ná świát przychodźić bedźie; bo
támże Pſalmiſtá mowi; że ná pokaránie ná zapalenie nieprzy
iaćioł ſwoich; & inflammabit in circuitu inimicos ejus. To
teß podobno y Przenaśw: Pánná máiac pretko po porodzeniu
ſwoim/ wiele y potężnych nieprzyiaćioł/ miedzy ták wiela ty
śiecy niewiniatek pobitych/ ßukáiacych Synaczká ſwego ná
zábićie; ná zgube ich nieśie ogień y pochodnie! bynamniey:
y owßem ná vbłagánie ſpráwiedliwego gniewu Bożego/ Má
tká Miłoſierdzia/ przynośi BOGV ná ofiare niewinnego Bá
ránká/ Syná Jednorodzonego; wiec bać ſie świátu tych o
gniow y pochodni nie trzebá. Niebieſkie ognie/ nie tylkoć to
máia moc do pſowánia álbo palenia/ ale też máia moc y do
wyczyſczánia; ogień nie tylko ſłome/ drzewo/ pali y pſuie/
ále też złoto y inne metalle czyśći/ y on oſtátniego dnia ogień
nie tylko grzeßnych bedźie palił/ ále oraz czyśćić bedźie y
ſpráwiedliwych. Toż ma y dźiśieyßy ogień/ ktory przynośi
Pánná Przen: do Kośćiołá S. y iáko to świeto zowie ſie Oczy
ſczenia/ ták też y ten ogień zwáć ſie może Purificationis;
á ten nie inßy ieſt/ tylko miłość Boża; z tym ogniem przycho
dźi/ áby nim wyczyśćiłá iák naydoſkonaley ſercá ſług ſwoich.
C. 3. *Malach.* Obiecał to podobno Prorok Purgabit filios Levi.
Levi tłumáczy ſie *copulatus*, wiec podobno znáczy *Copulatos*,
to ieſt: duße nabożne/ oſobliwemi áffektámi z iednoczone przen:
pánnie; ludźi ktorzy roznemi Bráctwámi obowiązáli ſie N.
Pánnie. śiłá tedy nayduie ſie ſług nabożnych do Przen: Pán
ny/ co w nich ießcze nie wygáſł dobrze ogień pożądliwośći
y miłośći do świátá y świeckich rzeczy; O toß ogień ten/ o
gniem Przen: Pánná/ chce gáśić/ y nie iáko w Miſtycznym
Czyſcu álbo w łáźni ogniſtey wypolerowáć z ßkodliwey świá
tá miłośći/ ſercá ludzkie; one vſpoſobiáiac do ſłużby Boſkiey
y ſwoiey. O co iey ſupplikuie Káźimierz S. Clemens audi
tuæ laudi, quos inſtantes aſpicis, Munda reos, & fac eos,
dignos donis Cælicis. Ten ia tedy nowy Czyśćiec miłośći
Boſkiey/ álbo nowa ogniſta łáźnia ná wyczyſczenie ſerc lu
dzkich

dzkich od ogniá złego/ to ieſt miłości od świátá dziś pokaże; y iáko dla tego Przenaśw: Pánná ten ogień miłości Boſkiey oczyſzáiacy/ dziś w ſercách kochánkow ſwoich przy Oczyſzeniu ſwoim Gromnicámi ſwemi nie iáko zapala.

BArdzo mądrze Apoſtoł przypátruiac ſie świátu/ nápiſał o nim: Mundus in maligno poſitus. *Liranus* tłumáczy In malo concupiſcentiæ igne poſitus: *Swiát zoſtáiacy w złym ogniu.* nie dármo *S. Furſeus* widział wßyſtek świát wielkim goráiacy ogniem/ to ieſt pożądliwośćiámi niezgaßonemi do gniewu wynioſłośći/ bogáctw/ ćieleſności: A ktoż y z nayumártwieńßych ták ßczęśliwy/ w ktoregoby dußy iáká iſkierká tego ogniá ná czás nie odżywáłá ſie; á dopieroß w ludziách ná świećie y w okazyách do tego/ bedacych o iáko ſtráßne záymowáć y pánowáć mußa pożary iego! Dwie wády ma ten ogień/ to ieſt áffekt do świátá y świeckich poćiech. *Naprzod* iże ieſt Ignis accendens; vſtáwicznie/ im dáley tym bárdziey wiekßa chćiwość y miłość do świátá zapáláiacy: widźiemy to/ iáko pyßny doſtapiwßy iedney godnośći/ tytułu/ Łákomy/ doſtawßy tyśiaca iednego/ ſetnego/ álbo y wiecey; ſwywolnik dziś iutro/ ta y owa vkontentowáwßy ſwywole ſwoie roßkoßa/ nie vſtáia ále záwße o wiecey zámyśláia/ y tym goręczey ſtáráia ſie. Pieknie to *Bernárdá S.* obiáśnia oſobliwe widzenie (iáko czytam *apud Selchomer*) widźiałem czáſu iednego (mowi ten ś. Opát) piećiu Mężow iáko ßalonych: Jeden cała geba gryzł piaſek morſki ná brzegu: á znáczył ludzi łákomych ná złoto/ pieniadze. Drugi śiedzac nád káłuża śmrod brzydki w ſobie máiaca/ chćiwie plugáſtwo ono żárł; á ten znáczył ludźi brzydkośćia ćieleſna báwiacych ſie. Trzeći w oknie piecá ſtoiac/ płomienie ogniſte vſtámi łápał y połykał/ ten znáczył zápálczywego. Czwarty ná wieży ſtoiac/ wiátr powiewáiacy vſtámi chwytał/ á ten znáczył pyßnego/ prożney chwały prágnacego człowieká. Piaty ſurowe mieſo vkrwáwiona páſzczeka nie iadł/ ále połykał ßtukámi práwie dawiac ſie; á znáczył ludźi nienáwiſnych/ zazdrośćiwych/ ßkodzacych bliźnim ſwoim. *Powtore* ogień nie tylko zápala/ále też y ßpeći/ kopći: to ieſt/ miłość/ zakochánie ſie w świećie/ y w máżnośćiách iego ſpráwuie iż kto ſie zákocha w świećie/ w kon-

I. PARS

I. Ioan. 4

Dom. 4. Quod HIST.

w konwerſácyách/ ſtroiách/ rekreácyách/ y innych weſołośćiách
chocći mu ſie to zda że w tym Bogá ćieżko nie obráża/ niech
iednák pewien będźie/ że przy tych świátowośćiách/ áni zwie
iáko duszy iego czystość prędko ſie okopći/ nie zá długo w błoć
Lib. 6. in Luc. ćie grzechowym záſzárga ſie duszá iego. *S. Ambr.* pilnie u-
ważá wielką rożnicę miedzy owemi koszámi/ ktore lud Izrá-
elſki pod niewolą Fáráoná zoſtáiąc ná grzbiećie ſwoim dźwi-
Pſ. 80. gał/ o czym námienia y Dawid; Manus ejus in cophino ſer-
FiG. vierunt. A miedzy koszámi Chryſtuſowemi/ ktorych dwána-
śćie zoſtáło z bánkietu Chryſtuſowego. Collegerunt ergo &
Ioan. 6. impleverunt duodecem cophinos fragmentorum ex quinq;
panibus hordeaceis, qui ſuperfuerunt his qui manducave-
c. 1. n. 611 runt. *Vega in lud.* z tegoż *Amb. S.* náucza/ że to rożnice po-
pokázuie miedzy ludźmi BOGV ſłużącemi/ y miedzy ludźmi
świátu ſłużącemi/ żydźi znáczą świátowych/ inni záś/ bogo-
boynych ludźi. A iákoż to: rozumiećby to raczey przećiwnie:
bo kto bogoboynie y chroniąc ſie świátá żyie/ żyie iák w nie-
woli Egipſkiey/ w pogárdźie u ludźi/ wszytko ubogo/ ſkromnie:
kto záś świátu ſłużý wszytko doſtátnio/ ſtáie wszytkiego. Ani-
Luc. 12. ma mea habes multa bona, ede, bibe, epulare. Ależ prze-
ćie dobrze pomieniony *Author* powiádał. Robią prácuią ná
tym świećie y Bogu y świátu ſłużący ludźie/ śiłá podiąć prác
koszow/ muszą; ále w prácách ich/ y w ſkutku ich rożnicá: prá-
cowáli oni ludźie/ co zá Chryſtuſem poſli ná puszczą/ ále dość
lekko/ bo tylko pieszo ná tey robociźnie byli/ y to im przy tey
pracy/ dobre śniadánie p. IEZVS nágotował/ że im od go-
by zoſtáło dwánaśćie koszow/ a do tego żadnych ćiężárow nie
nośili ná ſobie. Tu ſłużący Bogu ludźie/ práwá iego S. ná-
leżyćie przeſtrzegáiący/ przy dobrych łáſki Boſkiey pośiłkách/ y
Math. 11. Duchá S. poćiechách ſłużą/ dość lekko/ bo jugum meū ſua-
ve eſt; & onus meum leve. *Iárzmo moie ſłodkie, y ćiężar moy
lekki mowi Chryſtus:* w koszách ſwoich/ w duszách ſwoich/ wy-
noszą drogi y ſmaczny Niebieſki chleb/ w ktorym żyć ná wszy-
tkę wieczność będą: to ieſt wielkie záſługi przed P. BO-
GIEM. Ludźie záś świátu ſłużący/ ſłużą iuż *nie trzy* dni
ále dźień y noc/ we wszytkie godźiny práwie ſłużyć muszą świá-
tu/ świeckim zábáwom y konwerſácyą/ ták dálece/ że y Pa-
ćierzá

ćierzá kiedy zmowić dobrze/ nie máią; á náwet wyſpáć ſie/
náieść ſie/ dla konwerſácyiey/ wizyt/ táncow/ kart/ nie má-
ią cżáſu; ſłużą świátu nie pieſzo/ ále nie iáko poſzoſno/ dla re-
putácyiey świeckiey/ dla emulácyiey z drugiemi z utrátą ſub-
ſtáncyiey ſwoiey łożyć muſzą wielkie *ſumpta* ná poſzoſne/ ná
pacholki/ ná ſtroie/ ná wzáiemne od cżeſtowánia ná iednánie
ſobie affektow ludzkich: A coż za poſiłek ich? iák u niewol-
niká Fáráonſkiego wnetrzne gryźienie ſumnienia ſtroſutącego
lámenty dźiátek/ meżá/ żony/ że giniе ſubſtáncya; cżeládźi/
kupcow/ o długi záćiągnione/ przeklectwá. Wiec coż też w
tych ſwoich koſzách/ to ieſt duſzách naydą? Naydą błoto
brzydkie *Vega cit*: Qui ſerviunt mundo in cophinis, lutum
ac perpetuum laborem ſibi reportant. błoto márnośći z kto-
rego vlepić ſobie wiecżnego przybytku trudno/ chybá piecżyk
iáki w piekle; væ vobis divites qui habetis conſolationes Luc. 6.
veſtras: *biáda wam bogacże ktorzy maćie pociechy ſwoie:* Nay-
dą błoto/ ktorym oſzpecą rozum y wolą duſzy ſwoiey/ á potym
y cáłą duſzę ſwoie rozmáitemi grzechámi záſzárgáią/ y owo-
ſzem vlgną z nią w ſzkárádnośći y złych nałogow błoćie/ w
ktorym ná cżás vlgnął był: *David* Infixus ſum in limo pro-
fundi. Zapluſzká ſie pretko w tych świeckich ſwobodách ro- Pſ. 68.
zum nie poſtrzeże gdźie obráza Boża/ zá nic to wſzyſtko bę-
dźie/ álbo zá máły grzeſzek/ co ſámi przed tym grzechem bydź
ſadźieli/ wſzytko rowno bedźie ſie zdáło/ te álbowiem nie-
ſzcżeſliwą wádę przypiſuie świátowey miłośći Apoſtoł/ Et
mundus eum non cognovit. *S. Ambr*: Nihil magis men-
tem onerat, quam iſtius mundi ſollicitudo & cupiditas, Ioan. 1.
vel pecuniæ aut potentiæ. *Nic ták vmyſłu y rozumu duſzne-* Lib. 3.
go nie obćiąża, iáko ſtáranie o ten świát, y pieczołowanie ſie o Hexam.
doſtatki álbo godnośći. A zátym co idźie? idźie rozgłobienie
ſumnienia/ beſpiecżeńſtwo ná grzech/ wyuzdánie námietnośći
ſwoich/ ná to/ do cżego ćiáło y diabeł pobudza. dawno to po-
wiedźiał *Ian S.* Si quis diligit mundum, non eſt charitas
Patris in eo. *Kto miłuie świát, nie máſz miłośći Bożey w nim* 1. Ioan. 2
á gdźie miłośći Bożey nie máſz/ tám bydź muśi grzech. y
drugi *Apoſtoł* Quicunq; voluerit amicus eſſe huius ſæculi,
inimicus Dei conſtituitur. *Kto chce ſłużyć świátu, nieprzyia-*
ćielem

cielem Bożym ſtáie ſie. To wſzytko wyráźił *S. Bernard* Mun-
Iacob. 4. dus eſt, ubi malitiæ plurimum, ubi ſapientiæ modicum, ubi
in ſerm. omnia viſcoſa, omnia lubrica ſunt, omnia operta tenebris
& obſeſſa laqueis, ubi periclitantur animæ, & affliguntur
corpora, ubi omnia vanitas, & afflictio ſpiritus. W kto-
rych ſłowách wyráźił Doktor S. co zá złe prowádźi z ſobą do
duſze ludzkiey miłość świátá / á oſobliwie niebeśpieczenſtwo
y zgubę duſze / dla vwikłánia ſie rozmáitemi grzechámi. O
nieſzcześliwi záślepieni miłośćią świátową ludźie ! Coś ſie
wam podobnego tráfia / co niegdy tráfiło ſie Machábeyczykom
2 Malac. Záchowali byli Kápłáni vćiekáiąc przed Pogáńſtwem ogień
1. w pewney ſtudni ; przychodzą po ſkończoney woynie ná to
FIG: mieyſce / áż błoto miáſto ogniá náyduią: Non invenerunt
ignem, ſed aquam craſſam. Pieśćićie ſie / ćieſzyćie ſie z o-
gniem miłośći świeckiey radźiśćie że wam świát przyświecá
dárzy ſie wam ná nim / áffektá iego pożyſkuiećie / przechowu-
iećie go w duſzy wáſzey / ále chćieyćie vznáć / że raczey błoto
y kał / ſzpetność w duſzy wáſzey od tego otrzymuiećie ogniá.
Dalby P. BOG iáki ſpoſob / ktorym by z tego ogniá / z tych
kopćiow wyczyśćić ſie mogły / to ieſt vwolnić z affektow ku
świátu / ſerca wáſze ? ále trzebá wiedźieć / że duſzne ognie / o-
APOPH gniem tylko czyśćić ſie mogą / ogniſtey łáźnie potrzebuią. Ná-
turaliſtowie o Sálamandrze piſzą / że z ſkory iey ſzátá / iáka po-
dobno Alexánder wielki miał / ináczey z brudow ſwoich ochę-
dożona bydź nie może / tylko w ogień wrzucona. Czemu to?
Ja ſie domyślam / że Sálamandra ogniem żyie / y ſkorá też iey
ogniem czyśćić ſie muśi / ogniá ná ogień potrzebá / á oſobli-
wie duchownie mowiąc: Napaliłá ſie ogniem pożądliwośći
rozmáitych duſzá czyiá / żyiąc w ćiele po pokućie ná tym świe-
ćie / ná wyczyſzczenie iey ma P. BOG ogień ná nię Czyſco-
1. Cor. 3. wy. Ipſe autem ſaluus erit, ſic tamen quaſi per ignem.
Więc y ná wyczyſzczenie duſzy ludzkiey z ogniá miłośći świá-
in ſerm. towey / trzebá tu ogniá Boſkiego ; á ten nie inny ieſt / tylko
ogień miłośći ku P. BOGU ; o czym *Bernard:* S. Cui Chri-
ſtus incipit dulceſcere neceſſe eſt amareſcere mundum :
*Komu pocznie P. IEZUS ſmákowáć, koniecznie świat muśi zá-
gorzniec.* Tym ſpoſobem / tym ogniem czyśćić ſerce ſwoie / wá-

Jac *August. S.* mowi: Amorem vestrum purgate, & quales impetus habebatis ad mundum, talem habeatis ad Artificem mundi. *Przeczyszczaycie affekta y serca wáße, á przynamniey iákośćie kochali świát, ták Stworcę świátá kochayćie:* Wielce to skuteczny sposob ná to; co ten przykład pokázuie. Swiátowy ieden Młodzieniec/ z konfundowány o świátowość swoie od S. Elzbiety/ prosił iey o modlitwę/ zá ktoraby mogłá duszá iego pozbydź miłośći do świátá: Wiec modli się S. y onemu młodźiencowi modlić się każe: nie zá długo áż prosi młodźieniec áby przestáłá modlitwy/ gdyż iákieś zapały y ognie w duszy swoiey począł vczuwáć/ ták że ich znieść nie mogł: á gdy modlitwy Swieta nie przestáie/ práwie iuż vmieráiacy od ogniá wnetrznego/ prosi o toż/ y owszem omdlewa; przestáie Swieta Modlitwy: á on obaczywszy się nieco/ y ogniem onym Niebieskim/ pewnie nie innym tylko miłośći ku P. Bogu/ wyczyśćiwszy dusze swoie od áffektow świeckich świát porzućił y świątobliwym Zakonnikiem S. Fránćiszká został. Tego zbáwiennego ogniá/ nieiákie podniáty podáie *August. S.* Si Deus pro te de cælesti sede descendit, tu propter ipsum fuge terrena. Si dulcis est mundus dulcior est Christus q.d. Ciężkoć się zda porzućić świát/ choć nie przez wstąpienie do Zakonu/ ále tylko odstępuiąc nawykłego żyćia po świecku/ w stroiách/ konwersácyách/ w krotofilách/ etc. Vważże sobie/ że nie ćiężko było Chrystusowi dla dusze twoiey z Niebieskiego Thronu zstąpić ná śmierć iescze y ná mękę: Słodźići się świát/ ále słodszy JEZVS/ y tu/ dla poćiech y uspokoienia sumnienia/ gdy świát porzućiß/ y ná wieki. Otoż woła y *S. Bernat.* Mundus clamat ego deficiá, Christus clamat ego reficiam. *Chrystus woła, Ia ćię y tu y ná wieki nie opuszczę, Swiát nie tylko woła, ále y pokázuie ná drugich, że nie długo zawiedzie Cię y zgubi.*

Kiedy ia zápátruię się ná Przenasw: PANNE do Kośćiołá S. z Gromnicámi wchodzącą; przychodźi mi ná myśl zwyczay Murzyńskich Krolow/ ktorzy co rok posyłáli do obcych Monárchow ná utwierdzenie paktow Posłow swoich/ ná tych przyśćie/ wszystkie ognie ná Pálácu gászono/ á oni dopiero nowy przynośili ogień. Ná co by to: podobno/ áby

in Ps. 31.

HIST. Sur. 15. Nou.

De mũd. cont.

II. PARS

Beierl.

ieżeli iákie ognie nieprzyiazne miedzy Monárchámi znaydowáły ſię/ nowy on ogień/ ktory był ſymbolum życzliwośći y mi-
APOH. łośći one vgáßał. Dźiś Przen: Pánná ſáma nayślicznieyßa/ iednák Murzyńſkim Poſtem nie iáko naypierwßym/ ſtáie przed Oycem Przedwiecznym/ to ieſt zákopconego grzeßnego świá-
Pſ. 86 tá broniąc/ iáko zá ſwoim ludem orenduiąc/ & populus Æthiopum, hi fuerunt illic. Więc też ſtáie oraz z nowym ogniem/ áby nim wyczyśćiłá iákoby w Czyſcu álbo ogniſtey łáźni/ z kopćiu ogniá świátowego/ to ieſt/ z miłośći świátowey ſercá ludzkie / oſobliwie tych ktorzy nabożeńſtwo ſwoie do niey máią. Tenże *Author* piße/ że Murzynowie máią też iákieś łáźnie. A ná coż? pewnie ſię prawdźi y w ten czás/ æthiopem lavas: poſtáremu czarny Murzyn y po łáźni; tenże piße/ iż ná to/ bo iákiś oley ná wodźie pływáiący námaſzczeniem ſwoim/ członkom ich czerſtwość y chyżość iákaś dáie. *S. Hier.* rozumie przez Murzynow ludźi grzeßnych / o ktorych Prorok
Thr. 4. Denigrata eſt ſuper Carbones facies eorum. A ia rozumieć będę wyráźniey/ ludźi ktorych miłość do świátá poſmoliłá; mowi o tych Prorok/ Si mutare poteſt Æthiops pellem ſu-
Ier. 13. am, ita & vos poteritis benèfacere, cum didiceritis male; przez co rozumie/ iáko trudne wielce tákowych náwrocenie. *S. Thom*, Quaſi dicat, difficulter poteſtis converti: Przychodzą ná czás ći Murzynowie do rożnych łáźień ze krwi Chryſtuſowey nágotowánych/ do Sákrámentow Pokuty S. do ſłuchánia kázań/ á coż? poſtáremu czarni; bo ießcze nie wygáſł w nich ogień miłośći do świátá; á zátym ſłábe ich w chronieniu ſię grzechow poſtánowienia/ áni ſkutku ſwego słowo Boże nie ſbierze/ áni krew Chryſtuſowá przez Sákrámentá oczyſzcza ich: y owßem/ dla złego vżywánia Sákrámentow/ czárnieyßa duβá ich ſtáie ſię. Ogniſtey tu tedy łáźnie trzebá; y puki ogień żywy miłośći ku Bogu/ nie zaymie ſię/ nie zgáśnie ogień miłośći świeckiey w ſercách ich. A toż Przenaśw. Pánná/ dźiś ná Gromnicách ten ogień miłośći Bożey przynośi.
Eſcob. Nie dármoć to Kośćioł S. to Święto vſtánowił pierwßego dniá Lutego/ iáko albowiem w Pogáńſtwá/ w ten dźień czyniono y palono ognie/ Plutonowi/ áby go do miłośći y poli-
SIMIL. towánia nad poddánemi ſwemi przywieść; ták y Przenaśw.

Pánná; pali dziś/ podnieca ognie/ áby ſercá ludzkie ogniem miłośći Boſkiey zápalić/ y tym ogniem wyczyśćic/ wypalic w nich miłość do świátá mogłá. Co dwoiáko czyni. *Naprzod Przykłádem* ſwoim: Dobry przykład oſobliwie w oddawániu znákow miłości y przyiázni/ to ieſt goracy ogień/ ná zápalenie miłośći w drugiego ſercu: Si eſurierit inimicus tuus ciba illum, ſi ſitit, potum da ei, hoc enim faciens, carbones ignis congeres ſuper caput ejus. Miłośći ku BOGV/ oſobliwy dziś przykład dáie Przenaśw: Pánná/ y oraz ſkutek iey przeciwko miłości do świátá ná ſobie pokázuie. Nikt/ y nigdy bárdziey/ bá náwet/ y ták nie pogárdził świátem/ iáko dziś Przenaśw: Pánná: A to naprzod áktem vboſtwá; Stawa dziś/ iáko naypodleyſza/ nayuboższa/ bo par turturum *pare Synogárlic*, y to ieſzcze znáć Ewángeliſtá wátpiac/ żeby dla uboſtwá ná Synogárlice zdobyłá ſie/ przydaie aut duos pullos columbárum, *podobno gołąbkow pare*: á gdzież Przen; Pánno/ ſkárby świeżo ofiárowáne od Krolow. Apertis theſauris ſuis, obtulerunt ei aurum, thus, & Myrrham. Ná co *Eſcop*: Theſauri vocabulũ, magnam divitiarum vim innuit, Odpowieda zá Przenaśw: Pánne *S. Bonau*: że to záraz wzgárdziłá Przenaśw: Pánná/ y ná vbogich rozdáłá/ kocháiac ſie/ w vboſtwie. Drugi ákt wzgárdy świátá/ przez niepoieta pokore pokazáłá; gdy nayczyſtſza/ y wolna bedac od wſzelkiego grzechu/ náwet pierworodnego/ niby grzeſznicá/ iáko y drugie Niewiáſty/ ſtawa zá grzech z ofiárą/ przychodzi ná Oczyſzczenie/ od pátrzacych ná ſie zá grzeſznice oſądzona. Niektory z Neoterykow zdumiáły/ z cáłym świátem nád tym áktem pokory Przenaśw: Pánny/ ták mowi: O iáka pokorá? gdy práwo o Oczyſzczeniu wypełnia? A ná coż Oczyſzczenia chceſz? ktora czyſtſza nád Anioły ieſteś y gwiázdy? O Pánno nayczyſtſza co czyniſz? Nie ná ćie to práwo? z Duchá S. poczełáś/ y w Pánieńſtwie porodziłáś? Czemu przez czterdzieśći dni nie wchodziſz do Kośćiołá? ktorey żywot ſtał ſie Kośćiolem Syná Bożego/ y ktora porodziłáś ſámego Páná Kośćiołá tego: áni w Poczećiu/ áni w porodzeniu/ nic nie było ſzpetnego/ á coż ći po Oczyſzczeniu? *Páciuch*. Akt trzeći pogárdy świátá/ bydz Pánią/ Krolową/ práwá innym roſkázy dáwáć/ á w niewolą

Rom. 12

Math. 2.

in vit. Christ. c. 9.

in Cant. B. M. V. ex 11.

wola y pod práwo się dać; á ktoß świeckich ludzi w świecie/ w reputácyiey swoiey delikácko kocháiących się/ na co się zdo- będzie? Zdobyła się ná to Krolowa Niebá y ziemie/ Mátká Naywyższego naypotężnieyßego prawodawce/ Przenaświet: Pánna/iáko niewolnicá pod práwo podlegáiąca/ Ale po- ßeństwá Syna/ stáwáiąc w Kościele/ wedlug práwá oddá- iąc ofiáre/ secundùm legem Moysi, tulerunt illum in Ie- rusalem, sicut scriptum est in lege, Widziawßy tedy/ tak niezwyczáyne akty wzgárdy świátá; ktoż może pomyślić/áby w sercu przenaś: Pánny/ miáłá nie tylko iskierká/ ále y po- dobieństwo do miłośći świátá/ y apparencyi iego/ naydowáć się. Wielka to/ y náder heroiczna rzecz? ále ia z Neoteryk- kiem przypisuię to ogniowi miłośći ku BOGU / goráiącemu dziś w sercu Przenaśw: Panny; Iáko przed słońcem gwiáz- dy/ ták przed tym ogniem muśiáły gásnąć/ y owßem áni się pokázáć mogły naymnieyße iskierki ogniá miłośći/ skłonnośći do świátá y respektow iego w sercu tey Pánny. Pyta się tenże z Bern: S. co iest/ że przen: Pánná ná Oczyszczenie przychodzi?

Ser. 7. ex par. quæst. krotko odpowiádá przez drugie pytánie: Czemuż tez IEZUS dał się ná obrzezánie/ gdyż oboie nie potrzebowáli tego: wiec ná to odpowiedá tenże Neoteryk. IESUS & MARIA legi Charitatis, & Circumcisioni, & Purificationi, paruerunt. Z miłośći to vczynił y IEZUS y MARYA, gdy on práwu o Obrze- zániu, oná o Oczyszczeniu poddáli się. Uznayże teraz świáto- wniczku iáko skuteczna to/ ná uskromienie affektow do świá- tá/ BOGA się ßczerze rozmiłowáć/ z tego przenaś: Panny przykłádu/ niech się podpaláią/ záymuią w sercu twoim/ no- we ku P. BOGU twoiemu akty miłośći/ tłumiące w sercu twoim/ miłość y affektá wßelkie/ ktoremi goreieß do świá- tá y apparencyi respektow iego/ przeczyszczay duße twoie/ w tey ogniśtey oczyszczenia łáźni/ á dziś/ dziś/ záraz/ bez odwło- ki: Máia álbowiem dni vroczyste Przenaśw: Pánny osobli-

EXEM. wego coś w tym. Theoph: Marian: piße o S. Elzeárym/ żeby/ iż w Swieto Wniebowźięćia Naśw: Pánny/ po Komuni- nii przenaśw: iákiś ognisty miłośći duch rozpalał duße iego/ á nawet y po południu/ że práwie od onego ogniá/ roztápiá- ło się serce iego. Tenże przydáie iż owe zapały wnętrzne/ do

poznánia y pogárdy świeckich márnośći przywodźiły duśze ieo? In illo lucis radio, vidit, quam vile sit, quidquid suspicit, & amat caecus mundus; & instanter exquirebat, quomodò soli DEO placere posset. *Powtore* Przenaśw: Pánná zapala w sercách świátowych ludźi ognie miłośći Boskiey *Intercessione* przyczyną swoią; kiedy bowiem widźi, że w sercách nabożnych ku sobie, náyduie sie ieszcze miłość do świátá, ktora trudność im w dostąpieniu zbáwienia czyni, ták długo przykrzy sie dobroći Boskiey poki nie vprośi sposobu, y łáski iákiey Boskiey ná oświecenie y odwrocenie ich od miłośći świeckiey. Co przykłádámi pokázuie. Piśze *Caesar.* o B. Henryku Zakonu Cystercyen: że ten sam o sobie nápisał: iż gdy z świátá świeżo przyszedł do Zakonu, ták mu ieszcze nie wywietrzáły świát y miłość sámego śiebie vprzykrzona byłá, że biedując sie z tesknicą ná chwale Bożey, raz zemdlał w Chorze, y wynieśiony z niego do infirmáryiey; gdźie w záchwyceniu obaczył Przenaśw: Pánnę stroyno y wstydliwo przybráną, z wiela Zakonnikow idącą ku Chorowi, ktora blisko niego idąc, otárłá sie trochę kráiem száty swoiey o niego; Więc powieda, że záraz owá tesknicá vstáłá, y iákiś nowy w sobie zapał poczuwszy, zá iedyną miał rozkosz nabożeństwá Zakonne. Jeżeliż száta Przenaśw: Pánny ták skuteczna? o dopieroż modlitwá y przyczyná iey; *Specul exem.* tákże to ma. Że iedná Pánienká byłá wielce nabożna do Przenaśw: Pánny, co dźień pomnażaiąca sie w nim; y myśląc o pogárdźie świátá; wtym szátan pobudza iednego Páná możnego, ktorego podárunkámi, konwersácyámi, rácyámi zniewolona, zápálá sie nowym ogniem miłośći do świátá pozwalaiąc odstąpić postánowionego sobie żywotá. Náznaczono dźień weselny, ktory oraz Pánnę z Klasztorá, gdźie sie chowáłá wykráść miáno, áż we śnie widźi że ią porwáno y zánieśiono nád studnią ognistą y głęboką, smrod nieznośny, ćiemnośći Niebo ćmiące, gadźiny rozmáite z śiebie wydawáiąca y lamenty srogie potępieńcow widźi y szátánow iáko Murzynow z oney studni wypádaiących ná porwánie duśze swoiey, przestrászona pogląda ná wszytkie strony rátunku od kogo? áż bárdzo dáleko postrzeże Przenaśw: Pánnę, ále nieco odwroconą, prośi iednák od niey miłośierdźia:

EXEM.

L. 7. ex C. 36.

EXEM.

HIST.

Zwyciężona prozba Przenaśw: Pánná przybliża śię/ y zá zái-
ke ią weźmie. o niestáteczność strofowawszy ią/ z niebespie-
czeństwá vwalnia. Ocknie śię/ áż záraz w sobie vczułá/ wy-
gászone wszelkie ognie y skłonnośći/ do świátá y służby tego.
Więc mężnie odpowiedźiawszy Postancom Oblubienca swego
ogniem miłośći Boskiey zápalona/wszytkim pogárdźiwszy świá-
tem doskonáła zostáie Zakonnicą. Záczym/ dość áwny doku-
ment/ że Przenaśw: Pánná w ognistey łáźni miłośći Bożey/
według Káźimierzá S. Mundat reos, facit eos, donis dignos
cælicis. Przeto przychodząca Przenaśw: Pánnę dźiś do Ko-
śćiołá z ták zbáwiennym ogniem/ witam naprzod nabożnie z
S. Epiph. O Candelabrum Virgineum, quod ab altissimo
throno accepit ter lucidum ignem inextinguibilem ac su-
persubstantialem, & ad illustrandam terram resplenduit:
O Lichtarzu Pánieński, ktory ś z Naywyższego tronu dostał ogniá
nigdy nie zgászonego, náder iásnego y istotnego, ná oświecenie
wszytkiego świátá. A potym do was/ ktorzy sługámi MA-
RYI liczyćie śię bydź/ mowę obrácam z *Gwarrykiem* Eja
Ser. 2. de Purif. fratres mei, ecce ardet cereus; accendite & vos lucernas
vestras q. d. Czuiećie w sobie zapały áffektow ieszcze do świe-
ckich rzeczy / godnośći/ bogactw/ wczásow/ rozkoszy/ ktore
przygászáią nieco ogniá miłośći Boskiey w sercách wászych: Ec-
ce ardet cereus, oto w oczách wászych gore miłośćią ku Bo-
gu Przenaśw: Pánná/ accendite lucernas vestras zápalay-
ćie y wy sercá wásze/ częstemi áktámi żywey miłośći BO-
GA wászego/ nieskończenie godnego y dobrego/ á vznaćie/ że
z szkodliwey miłośći świeckiey oczyśćićie sercá wásze/ y zá
ochotliwą Modlitwą Przenaśw: Pánny/ przykłádem oneyże/
dźiś pokorą/ vbostwem/ pogardzáiącey świátem/ y wy mę-
żnie/ do doskonáłey pogárdy świátá przyidźiećie/ Do czego
niech wam pomoże Wielowładna tey PANNY przyczyná.
A M E N.

Virga Iesse seu Salutifera.

STROPHA 3.

Virga Iesse, Spes oppressæ, Mentis & refugium:
Decus Mundi, lux profundi. Domini Sacrarium.
Tyś Iessego, rószczká Cnego, Duß póciecha w tęsknicy:
Krasa Swiátá, y poświátá, Tyś skarb Bożey Swiatnicy. Pro Annunciatione B. V. M.

Ne timeas MARIA *Luc.* I. C.

POdobnoć iuż niepotrzebnie od Ciebie Anyele S. tey pociechy albo vtwierdzenia Przenaśw: Pánná: dármo podobno/ bać sie iey nie każeß / Ne timeas. Látwo sie nie bać/ kto ná dobrym fundamencie/ ná dobrey vfundowány nádźiei / á osobliwie z kim/ przy kim BOG zostáie. Nie czemu Anyoł ztego sámego serce Gedeonowi czyni/ iż BOG z nim. Dominus tecum Virorum fortissime, vade in hac fortitudine tua, & liberabis Israel, de manu Madian. Iud. 5. Przenaśw: pánnie w przod powiedźiałeś Anyele S. Dominus tecum: Pan ztobą przez osobliwą łáskę; Nád to : w krotce będźie Pan z nią ták/ iáko z żadnym nigdy nie był/ áni będźie stworzeniem. *S. Damian.* Habitat in Angelis DEUS, sed non cum Angelis, quia cum illis ejusdem non est essentiæ. Habitat DEUS in Virgine, habitat cum illa, cum qua vnius naturæ habet identitatem. Lib. II de Nat. *Mießka w Anyołach BOG, ále nie iest z Anyołámi, bo nie iedney Natury z niemi. Mießka zás BOG z Przenaś: PANNA, bo z nią iedney iest natury.* Wiec przy tákiey áßystencyi y protekcyi/ látwo sie ná nádźieie ná serce mężne zdobydź Przenaśw: Pánnie; Juz iey zwłaszczá teraz nie służy/ ne timeas. O gdyby to do nas raczey Anyele S. z táką legácyą odezwałeś sie. Noli timere? Myć to potrzebnieysi tego ; Oná w Porcie sczęśliwym vtwierdzona/ bo wypełnioná łáską / gratia plena: My ná morzu / nie pewni iezli nawálności iego z cáłym towárem łáski Bożey przepłyniemy. Nescit homo utrum amore an odio dignus sit. *Nie wie człowiek, czy w łásce Bożey, czy nie w łásce zostáie.* Eccl. 9. żadna tu nawálność pokusy o ten port nie vderzy;

my záś ták wiele rázy zkołátáni burzliwośćiámi námietnośći nászych; ná Jmie iey/ wszelkie szátáństwo pierzcha/ ále do nas łátwy przystęp máią/ tákże y nayświętszy człowiek/ nie iest wolen od nátázdow y niebespieczenstwá ich: przyday do tego ośchłośći duchá/ wnętrzne zámieszánia/ y inne zátrudnienia duszę bárdzo vprzykrzone y doskonáłym ludźiom; prawie káżdy z nas mogłby bespiecznie rzec z Páwłem S. Foris pugnæ
2.Cor.7. intus timores. Więc imieniem Anyołá/ chćiałbym ia zátrwożonych/ śćiśnionych ludźi wszytkich poćieszyć dźiś/ gruntowną y dobrą nádźieią? A ktoraż? Kiedy Prorok śćiśnionego y owszem zruinowánego Izráelá chćiał poćieszyć/ y od niego strách wszelki odegnáć/ roszczkę mu tám Jessego/ w ktorey zbáwienia swego nádźieie by pokłádał/ obiecuie. Egredietur Virga de
Isai 11. radice Iesse, & flos de radice ejus ascendet. *Wynidzie rosczka z Pokolenia Iessego, y kwiát pokaże się z korzenia iego.* Tá Roszczká Jessego znaczy Przenaśw: Pánnę z tey idącą liniy/ ktora Roszczká dźiś kwiát swoy wydáie/ poczynáiąc w żywoćie Syná Bożego *Tert*: mowi: Virga de radice Iesse est Ma-
L. 1. de Car. Chr. ria, flos ex Virga Filius Mariæ. Toć nam dźiś tworzyć sie nie potrzebá/ y owszem należy serce bráć/ przećiw wszelkim pokusom y trudnośćiom/ nádźieie násze w Przenaśw: Pánnie pokłádáiąc: to iey bowiem przyznáie w Pieniu swoim Káźimierz S. Virga Jesse, spes oppressæ, mentis & refugium. Więc że rozmáići w rozmáitych ná tym świećie rzeczách/ nádźieie swoie zákłádáią. Ja naprzod zgániwszy te głupie nádźieie/ pokáżę im mistyczną Roszczkę Jessego dźiś zákwitáiącą przez Poczęćie Syná Bożego/ y iáko tá Roszczká iest *Salutifera* zbáwienie przynosząca/ tym/ ktorzy nádźieie swoie w niey pokłádáią.

6 TO słowko *Iesse* dwoiákie tłumáczenie swoie ma. Naprzod
I. PARS in expl nov. Bibl ap. Esc. l. 4. de B. V. tłumáczy sie Jesse *Ens existens*, iákoby Jesse *iest*: Powtore Jesse tłumáczy sie *Incendium*, iákoby ogień / y zapalenie/ według *Hug: Kárd*: Ponieważ tedy Roszczká Jessego iest *Symbolum* nádźiei; przez to znáczy nieiáko/ że nádźieiá dobra/ powinno vpátrowáć w tym / w kim/ álbo w czym sie gruntuie dwuch rzeczy; ieżeli iest *existens*, & *incendium*: to iest *an sit potens*, & *an benè velit*, ieżeli naprzod może/ á potym ieżeli zechce

li zechce

li zechce choćby mogł rátowáć/ mnie y mną ſię opiekáć: bo
niech kto chce/ á nie może/ álbo niech może/ ále nie chce uczy-
nić komu dobrze prożno w tákim mieć nádźieię. Trzy ia ná-
ſzanne konfidencye nayduię w Piſmie S. álbo rzeczy/ w kto-
rych głupi niektorzy ludźie nádźieię ſwoię zwykli pokłádáć. Prov: 28.
Jedni álbowiē nádźieię ſzczęśćia ſwoiego/ á co gorſza zbáwie-
nia ſwego/ſunduią ná przewrotney/zmyślney/wykretárſkiey gło-
wie ſwoiey/ coś o iey zdolnośći więcey nád innych rozumieiąc:
Qui confidit in corde ſuo ſtultus eſt. A przez to do ſzczęśćia
fortuny przyść ſpodźiewáią ſię: opuſzczam owych ktorzy oſlep
y iáwnie przećiw ſumnieniu chercheląmi nábywſzy ſubſtáncyi
cudzey/ ná niey funduią ſzczęśćie ſwoie świeckie; bo wiem
dobrze co tym powiedźiáno: væ qui prædaris, nonnè & ipſe Isai: 33.
prædaberis. nie długo to co ná ſzarpáninie przyidźie/ y dźiatki
iego nie pożyią tego. Prædam pollicetur ſocijs & oculi fi- Iob. 17.
liorum deficient. Wyglądáć/ żebrác/ czekác u kogo innego
chlebá káwałká dźiatki iego będą. Mowić tu tylko chcę/ co
ſię duſze tyka do onych polityczkow/ ktorzy w rácyiki ſwoie y
wymowki dufáiąc/ przymuſkuią ſobie ſumnienia/ uſpokoiáią
ſkrupuły; co ſię nie godźi/ to wydyſputuią ná ſobie że ſię go-
dźi y ták ſpodźiewáią ſię/ zbáwić duſze ſwoie/ iż máią ná wſzy-
tko gotowe rácye. Godźi ſię u nich wiązáć do fákcyi prywá-
tnych oſob/ publiczne rády pſowáć/ dla priwat/ choć ruiná
Oyczyzny y Kośćiołow z tąd idźie: Rácya ná to: że to *ſequi-
tur per accidens*, ia záś mam *Ius vetandi*: godźi ſię pod pre-
textem kommiſſyi/ ſądow/ lárgicij poſpolſtwá podátki rozry-
wáć miedzy ſię/ rácya; bo ſłużę Woiewodztwu. ſłużyſz: ále
dla ſiebie y to kielißkiem/ tráktámentámi/ á ten co krwáwo
mu ſłuży/ zápłaty ſwoiey nie máiąc/ krew z ubogich ludźi ſsáć
muśi godźi ſię kontrákty lichwárſkie czynić; rácya: bo to *inte-
res.* prowizya/ nie lichwá; godźi ſię poprzyśięgáć obietnice/
wierność/ życzliwy áffekt/ choć w ſámym ſercu zdrádá; rácya:
bo mam ná ten czás *reſtrictionem mentis*; ále te iuż od ták
wielu lat potępiono. Godźi ſię poddánych ſwoich ćiemiężyć/
podwodámi/ ſzynkámi ſwoich trunkow/ zárzucániem ſtęchłe-
go zboża/ iárzyny/ koledámi/ ſmigurztámi/ składkámi ná we-
ſela/ na krzćiny/ ná poſelſtwo/ ná nádworne Ráytárye/ nowe

dźieśiećiny z pſczoł/ rogátego bydłá/ nákazywáć/ dźiatek ſyn
now do ſzkoł dáć poddánym nie dopuſzczáć; rácya; bom Pan
dźiedźiczny: ále nie *iure belli* áni też ludźi Chrześćiáńſkich mo
gleś kupić iáko *Mancipia*; to tylko twoie u poddánego coć z
kontráktu / gdy on álbo przodek iego ośiádał grunt twoy/
powinien: to ieſt czynſz álbo robocizná: ále to/ co zarobi ſo
bie/ co mu ſie urodźi w domu álbo ná polu/ áni dźiatki iego
nie twoie ſą. A coſz nie ſłuchálatego Polityc y/ dufáią w ſwo
ie tylko rácye: ále wiedzćie wſzyſcy tákowi; że marná ieſt y
zginiona nádźieiá wáſzá/ nie ieſt *Virga leſſe* naprzod bo *non*
apud *eſt exiſtens* coś to tylko ná pozor/ bo nic te rácyiki nie wáżą
Blanc.in áni ważyć będą przed Bogiem. *S. Gregor*: tákowych przyro
Pl. 140. wnywa do Jeżá; ten y głowę y nogi miał y ma; gdy gdźie
FIG. ná iábłká záprowádźi ſie: naydźie go kto/ áż áni głowy/ áni
nog nie widáć/ á przećie pogryźione iábłká pokázuią/ że nie
tylko tu były nogi ieżowe/ ale y głowá y ząbki: choć tylko
ośći konczyſte widáć. tákći y Polityk ſwywolny; widoma
rzecz że to źle uczynił/ przećie on kryie głowę y nogi/ powiáda
da że to tu nie máſz grzechu/ tylko ośći/ rácyiki y wymowki
pokázuie. Excuſationibus impura mens introrſùs pedes col
ligit, quia cuncta iniquitatis ſuæ ſtudia & veſtigia abſcon
dit: caput ſubtrahit, quia meris defenſionibus, nec incho
aſſe ſe malum aliquod oſtendit. Ale iáko kiedy kto chce/
áby Jeż y głowę y nogi pokazał/ ná wodę go puſzcza; ták teſz
gdy ſię táki frántaſzek bogoboynemu y oraz mądremu ſpowie
dnikowi doſtánie ná *examen*, á dopieroſz gdy przyidźie ná e
xamen Boſki/ pokaże ſię y Jeżowá głowká ukryta pod temi
rácyiecżek kolkami/ to ieſt grzech; nie obronią go ále raczey
potępią te figle: według *Chryzoſt*: *S.* Hæc eſt præcipua via
interitùs, quando anima quæ peccavit, excuſſo timore ex
cogitat excuſationes & prætextus. Przez co ſię zaraz po
kázuie/ że tákowa nádźieiá zbáwienia/ nie tylko nie funduie
ſię ná czym ſtátecznym/ ále też do tego y nieżyczliwym zbá
wieniu, náſzemu: iáko álbowiem znáyduie ſię ignis fatuus,
ktory pieknie świeći w nocy/ á przećie kto ſię zá nim puśći/
SIMIL. ná káłużę tráfia/ y czáſem tám ginie: ták y figlowne windo
wánie ſobie ſumnienia przyświecać nie co/ nádźieię ći czyni/
iż ſobie

iż ſię obroniſz niemi ná ſądźie Bożym/ wydźieſz piekłá. á
przećie do zguby ćię chcą záprowádźić; iákoſz Dawid S.
wźiął to od P. BOGA/ zá znák rozuzdánego ſumnienia ná
złe: Dimiſi eos ſecundùm deſideria cordis eorum, ibunt Pſ. 80:
in adinventionibus ſvis. Rzeczeſz: ále mam Theologow/mam
Spowiednikow/ co te ákcye moie wymawiáią od grzechu:
mam *praxim*, iż ták wiele innych mądrych ták czyni/ á prze-
ćie ſpodźiewáią ſię być w Niebie? *Odpow: ná to*: nie pytaiąc
ćię dáley/ ieżeli nie vmyſlnie glupich/ gluchych/ álbo intereſ-
ſá iákie maiących/ ſzukaleś Spowiednikow. Odpowiadam
(mowię) ná to/ Figurą piſma S. Widźiał Jan S. Bábilon- FIG:
ſką ſtroyno bogátą nierządnicę/ śiedzącą ná wodách/ á te zná-
czyły otaczáiących/ áſſyſtuiących/ oney nierządnicy ludźi ná- Apoc. 17
dwornych według *Naxer*, aquæ populi ſunt. A czemuſz to
aquæ, iáko wodá? odpowiada/ iż pochlebcy oni/ lubo widźie- in Iud. 15
li ogień y zgubę nágotowána oney nierządnicy/ przećię per-
ſuazyámi ſwemi czynili iey otuchę dobrą/ bać ſię ogniá niekazáli/
prawie cáłe morze ná ktorym śiedźiáłá/ ná zalánie ogniá
onego pokázuiąc: á pomogłaż co tá nádźieiá? y upewnienie
ono: nie: y nierządnicá zginęłá/ y oni pochlebnicy w nogi
od niey/ Cùm viderint fumum incendij ejus longe ſtantes
propter timorem. Nápátrzyć ſię będźie ná oſtátnim dniu
tyśiącámi ták żáłoſnych trágedij/ śiedźi drugi álbo druga/ iá-
ko Meretrix Babilon ná wodách ſwowolnych z pogorſzeniem/
drapieżny &c. żywot prowádźi: ma ſwoich Conſiliarzow álbo
dowćipek właſny/ álbo Kapellanow Theologow/ ſług pouſá-
łych/ ale pochlebnych/ vznáią ći/ że tego Páná zá żyćie tego/
ogień y piekło czeka: aquæ multæ populi multi. Ey máią
oni wodę/ máią doſtátek zácyiek/ intereſſá świeckie/ dla cze-
go Pánu ſkrupułu nie czynią o złe żyćie/ á tym gorzey/ ieżeli
mu powiadáią álbo poświadczáią/ że to nie grzech/ y poté-
pieniem duſze nie pachnie: pewnie ná ſądnym dniu flebunt
& plangent ſuper eam; ryczeć/ wyć będą nád potępieniem
duſzy oney/ y oraz ſwoiey à longè ſtantes rádźiby nie przyzná-
li ſię do niey/ rádźiby ſię zápárli uſługi oney ſwoiey dworſkiey/
ále dármo. Záczym iáſna rzecz: że *Confidentia in ſe* nádźie-
iá w zácyikách ſwoich/ w głowie ſwoiey/ nie ieſt *Virga ſpei*,

Virga Jesse, gruntowná y bespieczna nádźieiá zbáwienia dusze
Inni nádźieie szcześcia swego zákłádáia w złocie/ w bogactwách
dostátkách. Ale y tá nádźieiá álbo fundáment iey nie iest
státeczny/ bo Qui confidit in divitijs corruet. nie iest Virga
Prov. 11. Jesse *bo naprzod* non est Ens existens, ále iest impotens; rzecz
iest / bytnośći státeczney nie máiaca/ sámá sie ná iednym
mieyscu vtrzymać nie może. Swiádczy o tym Pismo S. kie
Ps. 75. dy do iednego snu mijáiacego one przyrownywa. Dormie-
runt somnum suum, & nihil invenerunt omnes viri divi-
tiarum in manibus suis. Sni sie drugiemu że liczy / chowa
czerwone złote/ ocknie sie/ áż nie máß nic / to ták y zbogá-
SCRIP. czami czesto sie trafia: tysiacznych owych Pánow/ ieden rok/
iedno prawko/ ieden nieprzyiaćiel/ ogień ꝛc. wniwecz obroćić
może/ áż o bogáctwách ich/ iákoby sie co komus śniło. Nihil
invenerunt in manibus suis: włáśnie iák ná fárynie/ álbo o-
wey pospolitey grze; dopiero vrzuca *Pone* stawkę/ swoiey sub-
stáncyi ná szczeście w kontrákty iákie odwaza káwałek; áż
SIMIL. po tym *Accipe* iednym groszem / tysiacem przy skrzetnym go-
spodárstwie swoim/ zárobia tysiace/ dáley áż po tym wiecey/
áż práwie *Omnia*, máia wszytkiego dostátkiem / naydźie sie
grosz y kleynoćik/ y wioská/ druga y dźiesiata: áż tez ku kon-
cowi vrzucáia *Nihil* invenerunt in manibus suis, ále
bo z przypadku iákiego tráca wszytko/ możnieyszy im wydrze/
álbo gdyby tez ku stárośći záżyc tego w pokoiu chćieli/ co z
praca názbierali: nie moga / lub dla złego zdrowia / lub dla
skruconego żywotá. *Y z tad powtore* w bogáctwách nie do-
bry fundáment nadźiei; bo bogáctwá/ chocby mogły iákokol-
wiek vtrzymác sie przy kim státecznie; iednák nie sa nam ży-
czliwe áni nas kocháiace/ á zátym trudno o nich trzymáć/ że-
Simil. by nam chćiáły dobrze vczynić. J żaliż mogłbym o życzli-
wośći owego trzymáć dobrze/ y tákiemu dufáć / ktoregobym
widźiał vćiekáiacego/ stroniacego odemnie ? tákie záiste sa bo-
gáctwá/ iáko rzeká impetem płynaca/ iáko ptak lotnie leca-
cy/ áby ná mieyscu stánely iest przećiwko ich przyrodzeniu;
ták áby od iednego do drugiego bogáctwá nie nápierály sie/
nie pomykáły/ iest to przećiwko náturze ich / ktora długo ná
iednym mieyscu trzymáć sie kogo iednego / nie dopuszcza im.
Nie cze

Nie czemu do wody płynącey one Dawid przyrownywáiąc mowi: Divitiæ si affluant, nolite cor apponere. O czym Pſ. 61. Val: Max: affluunt subitò, repente dilabuntur, nullo in loco, nulla in persona, stabilibus nixa radicibus consistunt. Lib. 6. Nagle przypływáią/ nagle vćiekáią/ ná żadnym mieyscu/ áni u żadnego vspokoić się nie mogą. S. záś Aug: do lotnego one przyrownywa ptaká/ ná pomieniony Psalm piſząc/ gdy o bogaczách mowi: Exceperunt illos divitiæ, & vanæ pompæ volativæ. Dostáły ſię im bogáctwá y ulatuiące prożności. Jákoż tedy ná ták słabey y nam nieżyczliwey rzeczy/ maſz gruntowáć nádźieie ſzczęśćia twoiego? O dopieroſz iáko możeſz nádźieie sobie czynić/ że przy ták wielkim dostátku/ w ktorym się kochaſz/ maſz duſzę twoię zbáwić; Niechći pámiętna będźie co Chrystus powiedźiał. Quid prodest homini, si universum Mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur. Ná coż ći się przyda/ choćbyś wſzytek świát miał/ á duſzę Luc. 9. swoię zgubił. y Hieron: S. Quid prodest arca plena pecunijs, si inanis sit conscientia, quid prodest diviti quod habet, si DEUM non habet, qui dedit omnia. Coż ći pomoże ſkárbiec de verit. pełny/ ieżeli prożna duſzá twoiá/ coż ći pomoże wſzytko co maſz/ Ser. 12. ieżeli BOGA nie maſz/ od ktorego to wſzytko maſz. Postrzegł tey oſzukiwáiącey nádźieie w bogáctwách/ choć Pogánin nieiáki Eucritus, tego gdy spytáno coby wolał? czyli być bogá tym Krezusem/ czyli Sokrátesem vbogim? odpowiedźiał: Vivens mallem esse Cræsus, sed moriens Socrates: vbogim/ Stob. á nie bogáczem / obierał sobie vmieráć. Potrzebie ieſzcze ini nádźieie szczęśćia swoiego zakłádáią w ludzkich / Páńskich áffektách; czego zakázuie P. BOG. Nolite confidere in Principibus, in quibus non est saluś; y záwodzą się ná nich częstokroć. Niech drugi ma niewiedźieć iákie łáski páńskie/nie Pſ. 145. wiedźieć iákie protekcye/ obietnice Promotorow swoich/ choćby y sámych krolow/ ieſzcze nádźieiá iego nie iest Ens existens, słába/ licha. vważa Blanc ná ten Psalm piſząc/ czemu to námomniawſzy Dawid/ áby nie fundowáć nádźiei ná łáſkách Páńskich in Principibus, przydáie záraz in filijs hominum w synach ludzkich; ná co tenże odpow: Quia sunt mortales iákoby są-

by záraz przypomina niedolężność ich/ iż śmiertelni ſą. Vmrze Pan/ Dobrodźiey/ ná ktorym ſię funduieſz/ aż nádźieiá twoiá upádlá/ tylko ći nienáwiść/ prześládowanie/ wymawiánie/ urągánie/ od innych zostáło; á co większá/ daymy to żeś doſtąpił zá żywotá ieſzcze iego wyſokich godności/ bogactw ⁊c. pośtaremu nádźieiá twoiá nie ieſt Virga Ieſſe, ieſt iákoby nie ieſt/ *non exiſtens*, bo zbáwienia duszy twoiey/ktora częstokroć dla łáski Páńſkiey grzechow ſię dopuſzcza/ dać ći ten twoy Dobrodźiey nie może: przydáie Dawid. In quibus non eſt

HIST. ſalus. *S. Antonin* piſze/ że ieden wierny ſługá w ćięſzkiey chorobie/ gdy go Pan iego náwiedzał/ wiedząc o łáſce Páńſkiey/ prosi go áby mu zdrowie dał/ áby nie umierał? Odpowie Pan: iż to ſamego p BOGA mocy/ ktorey ia nie mam. Wiec ſługá ow żáłowáć ćięſzko poczał/ że tákiemu Panu ktory w mocy ſwey/ nie miał dać mu choć ieden moment żywotá ſłużył; á nie ráczey Bogu/ Pánu śmierći y żywotá/ záraz poſtánowił ozdrowiawſzy Zakonnikiem zostáć. A coż gdyby go był prosił/ áby duszę iego zbáwił/ dopieroż by ſię był ná Pánu ſwoim záwiodł. Niech to pámiętno będźie dworſkim ludźiom/ktorzy Pánom ſwoim ſumnieniem ſłużą w publicznych okázyách/ choć zruiną Rzeczypoſp: y Wiáry S. utrzymuią praktyki y fakcye Páńſkie chociaż widzą że źle; w domowych záś wymyſláią dla przyſługi Pánow/ nie zwyczáyne z krzywdą poddánych intraty/ podáią ſpoſoby Pánu nábyćia ſubſtáncyi cudzey bez pieniędzy/ álbo też choć widzą iż ordynánſe páńſkie/ przećiwią ſię Práwu Bożemu/ Kośćielnemu/ miłośći bliźniego/ iednák áby ukontentowáć Páná ſwego/ iego ſobie nie národźić áffektu/ podeymuią ſię exekucyi onych. Niech mowie ći pámiętáią na to/ iż ten Pan dla ktorego ſumnienia ſwoiego náruſzáią/ oney oſtátniey godźiny/ poratowáć wybáwić/ nie będźie mogł nędzney duſze ich z rąk ſpráwiedliwego Bogá/ niech w podobnych okázyách dworſkich ſzepce im záwſze pámięć o Pánách ich/In quibus non eſt ſalus. A do tego/ choćby mogli ći/ w ktorych nádźieię kłádźieſz. pomoc tobie aż do końcá/ ále ieżeli záwſze będą chćieć/tego wiedźieć zápewne

SENT. nie możeſz mowi *Blanc cit*: Cur non ſit ſalus in Principibus inde petitur, quia ſæpè nolunt illam dare, licet poſſint.

Páńſkie al-

skie albowiem łaski y affektá, z ladá okázyi prętko się mienia; czi stokroć ciż sami Dobrodźieie naygłownieyßemi nieprzyiaćielámi się stáią; Ná co tyśiąc mogłoby się przywieść przykłádow ná Seiánach/ ná Bellizáriußach et. A zátym te wßytkie trzy nádźieie/ nie są Virga Iesse/ nie są dobre/ áni státeczne.

Práwowierny Kátoliku/ nie naydźieß nigdźie Rożczki *Iesse*go prawdźiwey/ to iest: rzeczy żadney miedzy stworzeniem/ w ktoreybyś mogł po Bogu twoim y po Chrystusie bespiecznie zbáwienia twoiego nadźieie fundowáć/ iáko dźisieyßa Mátkę Boską/ ktora dźiś w domu Jessego świętym płodem zákwitá. II.PARS Stáie álbowiem ná to nieprzeliczoná liczba stárych DD. SS. ktorzy nádźieią ią wßytkich zowią. Spiewa od ták wielu lat Kośćioł S. Salve Regina, spes nostra Salve: Witay Krolowo/ witay nadźieio náßá. Toż rozumie *S. August.* w Kazániu ná dźień Zwiástow: Tu es spes vnica peccatorum, quia per te speramus veniam omnium delictorum, & in te est nostrorum expectatio præmiorum. Ty iesteś iedyna nadźieia grzesznych/ bo przez ćię spodźiewamy się odpuszczenia grzechow/ y w tobie vfamy dostąpić nagrody wieczney. Potwierdza y *S.* De Laud *Efrem.* Non nobis est alia, quam in te fiducia, ô Virgo sincerissima. Vi Rzecze tu brzydki Luter/ ktory zá przeklęto bydź bluźni owę Prozę codźienną *Salve Regina*: że nie godźi się w żadnym stworzeniu nadźieie pokładáć zbawienia swoiego; bo tákiego BOG przekloł przez proroká: Maledictus homo qui confidit in homine. Ná to odpow: z *Tomaß: S.* że lubo P. Ier. 17. BOG przykazał sámego siebie kocháć ze wßytkiego serca iáko naypierwße dobro/ iednák nie zákazał też kocháć się w tákim stworzeniu w ktorym dobroć iáka od BOGA mu dána pokázuie się/ y owßem przykazał bliźniego miłość: ták/ lubo w sámym tylko sobie/ iáko naypierwßym Dawcy y Sprawcy Zbáwienia náßego/ kazał nádźieie pokładáć; przećież chce tego żebyśmy y w tych nadźieie mieli/ ktorzy lubo nam dáć przez się y bez BOGA zbáwienia nie mogą/ pomoc iednák iákimkolwiek sposobem/ náprzykład/ náuką/ pzyczyną swoią/ vprośeniem łask Boskich/ do zbáwienia nam mogą. Wiec słußnie ią z Kośćiołem Kátholickim / y z DD. Swiętemi Przenaśw: Mátkę Rożczką Jessego / fundámentem nádźiei

Zbáwie-

Zbáwienia náßego/ názwalem z Káźimierzem S. Virga Iesse
spes oppressæ, mentis & refugium. A otoßem w tey Pan-
nie vpátruie dwie własności gruntowney nádźiei; *posse & vel-
le*, moc y chćiec figurowáne przez wytłumáczenie rośczki *Iesse*
wzwyß námienione. To oboie pieknie wyráźiłá Oblubienicá
Cant. 2. FIG. w osobie Przenaśw: Pánny mowiac. Ordinavit in me cha-
ritatem. *Vßykowal we mnie miłość*, *Pagnin.* czyta: Vexillum
ejus super me amor; Vexillum znák Zołnierski/ znáczy/ że
iáko Choragiew/ álbo oboz wybornego Zołnierstwá: potegá y
moc iey. *Amor* wyráźnie daie znáć/ iż oná oraz miłosna/ żyć-
czliwa y chetliwa/ do porátowánia/ nádźieie w sobie pokłádá-
iacych. Co sie tycze *Posse* iey/ to iest zdolnośći iey/ że dáć
może skuteczna protekcya káżdemu w niey vfáiacemu; w tym
przechodźi wßytkich SS. Bożych. Dálá o tym znáć pod Fi-
gura w osobie Oblubienicy/ do muru y do wieży przyrownywá-
Canti 8. FIG. iac sie/ Ego murus, & vbera mea turris: Murus znáczy
potężna bespieczna obrone: Sławne Mury Egbatáńskie wy-
stáwione ná znák potegi swoiey Arfáxádá Krolá Medow/ dla
Iudit. 1. ßerokośći y wysokośći swoich. Fecit muros ejus in latitudi-
nem cubitorum 70. & in altitudinem cubitorum 30. sła-
wne dla długośći swoiey mury/ ktoremi ná mil kilkáset Kro-
lowie Chynscy obmurowáli sie byli od Tátárskiego Páństwá;
ále to ládáco wßytko/ stosowáne do Murow Przenaś: pánny/
to iest potężney iey obrony: zginely Babilonskie mury rozwá-
lone Chynenskie/ moc y obroná przenaśw: Pánny/ nie zruy-
nowána/ ná cáły świát rozćiaga sie/ káżdego przytuli / y od
naywiekßego nieprzyiaćielá zduża obronić; To przyznáie iey
ap. Miech. S. *Greg: Nicom*: Habes vires insuperabiles; robur inexpu-
SENT. gnabile: Nihil tuæ resistit potentiæ, nihil tuis repugnat
viribus, omnia cadunt tuo jussu, omnia obediunt tuo im-
perio. *Maß śiłe nieprzezwyciężoną, moc nieprzełomaną; nic two-
iey mocy oprzeć sie nie może, áni śiłom odporu dáć, wßytko vpá-
da ná roskaz twoy, twemu roskazániu wßytko posłußne.* Ale cze-
muß to ießcze do wieże sie przyrownywa/ Vbera mea sicut
turris. Podobno dla tego/ Wiećie/ że lubo mury álbo Báß-
ty w fortecách bywáia potężne/ y ármáty dosyć miewáia/ prze-
ćieß naycelnieyßa Báßtá/ wieża álbo bramá bywa w fortecy

nád inne

nád inne lepiey opátrzona y potężnieyßa. Swięći Boźi Pá-
tronowie náśi/ ſą to niby mnieyßemi belluárdzikámi/ báßtá-
mi/ w ktorych obronie nádźieiá też náßá poczęśći ſię fundu-
ie y gruntuie/ bo y oni nam Modlitwámi ſś. dáią ſwoie/ ál-
bo rączey iednáią Boſką obronę: iáko przyznáło ſámo Niebo FIG:
Oniaßowi Kápłánowi. Hic eſt qui multum orat pro po- Mach 15.
pulo. Iednák opieká/ obroná Przenaśw: Pánny Sicut turris,
ieſt nád nich potężnieyßa: o czym ták dißkuruie *Suárez.* Fin- 2. t 3. d.
gamus Beatam Virginem aliquid poſtulare, totamq; curiam 2. 3.
cæleſtem illi reſiſtere, potentior eſſet, & efficaciæ majoris
apud DEUM Virginis quam reliquorum SS. omnium oratio.
*Imáginuymy ſobie, że Przenaśw: Pánná w Niebie prosi o iáką
rzecz Páná BOGA dla nas, iże tey prożbie, przećiwniby
byli wßyſcy Swięći, tedy potężnieyßa, ſkutecznieyßa przed
Bogiem ieyby byłá modlitwá, niżeli wßytkich Swiętych.* ktora
prawdę ſam ßátan potwierdźił cudownie Piße *Miech:* iż S.
Dominik vpornego raz diabłá wygániáiąc z opętánego/ przez D. 270.
ſrogie zaklinánie ſpytał/ ktoryby też Swięty był w Niebie
coby ſię go ßátáni naybárdźiey bali/ y ludźie onego/ nád in- HIST.
nych bárdźiey czćić y miłowáć powinni: dlugo czárt ryczał/
poprzyśięgał S. Dominiká áby go do tego nie przymußał/ ie-
dnák ná oſtátku zeznał/ temi słowy: Neminem nobiſcum
damnari, qui in MARIæ cultu & obſequio perſeverat: nam
vnicum ſuſpirium ab ea & per eam SS. TRINITATI oblatum
ſuperát & excedit omnium Sanctorum preces. *Zaden czło-
wiek zgráwi potępiony być nie może, ktory w Przenaśw: Pánny
czci nabożeńſtwie y uſługách iey áż do końcá trwa, álbowiem ie-
dno weſtchnienie do niey y przez nię TROYCI Przenaśw: ofiá-
rowáne, zwycięża y przewyżßa wßytkich Swiętych Modlitwy:*
iákże approbuiąc ſkutkiem powieść/ ná moc y roſkaz w Imię
Przenaśw: Pánny/ vſtąpić z opętánego muśiał. Co ſię ty-
cze drugiego fundámentu nádźiei náßey w Przenaśw: Pánnie
Quia vult, że chce/ że życzliwa nam/ á czegoż łátwiey dowieść
ták wiele árgumentow miawßy miłośći iey ku nam. Dowći-
pnie vważa pobożny *Miechow:* że w Litányi do Nayśw: Pán-
ny iedno po drugim nie dármo ſię kłádźie/ Virgo potens,
Virgo clemens, *Pánno można, Pánno łáſkáwa,* bo przez to

ſámo że łáſkáwa/ nam teſz chce dobrze. Miedzy innemi ty-
tułámi ktore ſobie dáie ſámá Przenaśw: Pánná/ náżywa ſie
Eccl. 24. też iedno buyna oliwa. Quaſi oliva ſpecioſa in campis: ten
tytuł z wielu miał ſłuży Przenaśw: Pánnie/ ale oſobliwie/ ile
ieſt nádźieia naſza oſobliwa; bo u ſtárodawnych Oliwá *Sym-*
bolum to było nadziei: z tad czáſu iednego w Athenach zá
FIG: Pogáńſtwá/ oſobliwie iedno drzewo Oliwne przypadkiem zgo-
rzało/ ſłychac było iákieś głoſy wołáiacych żáłośnie Heu, heu!
fol. 189. receſſit ſpes noſtra. *Biádá, biáda? zginęłá nádźieiá naſzá.* o
czym Vanh: Tłustość tedy tey Oliwy miſtyczney znáczy ży-
czliwość/ ochotę do porátowánia nás Przenáświet: Pánny
większa niż ia ku nam inni święći máia: innych śś. życzliwość
y miłość ku nam nie iáko ogránicżona ieſt/ w lámpách ten
oley ich/ ktore niosły mądre y miłośierne Pánny pomieśćił ſie
leć Przenaśw: Pánny miłość ku nam iákoby nieogránicżona;
iáko Oliwá ſámá dobrowolnie nigdy nie przeſtáie oleiu wy-
dawáć/ ták Przenaśw: Pánná vſtáć nigdy nie może w ſwey
miłośći y chęći ku nam: Virgo noſtra miſericordiæ oleo
ita abundat, ut ipſa arbori olivæ comparetur, quæ uberta-
tem olei ſemper ex ea manantis indicat. *Miech:* Pieknie po-
in Laur. twierdza tego *ap. com. Rich: de S. Vict:* ná owe mieyſce *Cant.*
D. 265. 6. Duo ubera tua ſicut duo hinnuli, piſząc gdy mowi B.
SENT. Virgo habet duo ubera geminæ dilectionis lac fundentia,
quia reis impetrat veniam; & juſtis gratiam. *Dwoie pierſi*
ma Przenaśw: MARYA, wydáiące z ſiebie dwoiákiey miłości
mleko: bo grzeſznym odpuſzczenie, ſpráwiedliwym łáſkę upraſzá: o
czym y niżey BOG nápełnił łáſkáwośćią pierśi twoie/ áby do-
wiedźiawszy ſie gdźiekolwiek o náſzey mizeryi/ mleko miło-
śierdzia z ſiebie wydawáły/ ták że nie możeſz o naſzych po-
trzebách wiedzieć/ á nie rátowáć nas. Z tego tedy oboygá
iáśnie ſie pokázuie/ że nádzieiá zbáwienia náſzego w Przenáś:
Pánnie/ ieſt gruntowna y pewna/ y słuſznie przez Kázimierzá
S. do Rośczki Ieſſego przyrownána: Virga Jeſſe, ſpes op-
preſſæ, mentis & refugium. A my konkluduiac/ mowmy
ſup. Salv. do Przenaśw: Pánny z *Bernárd: S.* Tu es ſpes noſtra, ſpe-
rent ergo in te qui noverunt nomen tuum, quoniam non
dereliquiſti quærentes te Domina. Quis non ſperabit in
te,

te, quæ etiam adjuvas desperatos? In te ergo speret qui desperat, qui deficit ad te currat. Quis de cætero nos à tui salutatione poterit prohibere, ex quo sic es vita, dulcedo, & spes nostra. *Ty iesteś nádźieia náßa, wiec niech vfáią w tobie ktorzy wiedzą o Imieniu twoim poniewaß nie opußczaß udáiacych się do ciebie? Ktoß dufáć w tobie nie będźie ktorá y zdesperowánych rátuieß, wiec w tobie niech ma nadźieię kto desperuie, kto vstáie, niech do ćiebie bieży, ktoß potym zábronić nam będzie mogł pozdrowiáć ćiebie, poniewaß ßtáłáś się żyćiem, słodyczą, y nádźieią náßą. Amen.*

Templum Novi Salomonis.

Stropha 4.

Vitæ forma, morum norma, Plenitudo gratiæ: Pro Imac. Con cept.
DEI Templum, & exemplum, Totius justitiæ.
Twoiá Cnotá. wżor żywotá, Pelen łáski świątośći:
Ziwáć ćię możem, Domym Bożym, Tronē spráwiedliwośći.

Fundamenta ejus in montibus Sanctis *Ps.* 86.

Nie wymyßl to ieſt iáki dowćipnego rozumu Káznodźieyſkiego, gdy ná czás człowieká ſpráwiedliwego názywáią Kośćiołem Bożym. S. N. Tego álbowiem rozumienia był Káznodźieiá Narodow Páwel S. poniewaß piſząc do *Corynth*: Kośćiołem ich Bożym názywa, vos enim estis Templum DEI vivi. ktore ſłowá tłumácząc *Corn. à lap.* mowi: Tropologicè est anima Sancta, in qua DEUS per magnificam gratiam, magnifica & honorifica opera, magnifica Sacramenta, magnificam gloriã, magnificentiã suam ostendit. *Duchownie Kośćiołem Bożym, ieſt duſzá ſpráwiedliwa, w ktorey BOG przez wielką łáſkę, wielkie y znáczne dźiełá wielkie táiemnice, wielką chwałę wſpániáłość Boſką pokázuie.* A owßem milßy to ná czás Bogu przybytek duſzá ſpráwiedliwa, niß pyßno wymurowáne Báżyliki. Wzgárdźił Bog u Prorocká tákowym Kośćiołem. Quæ est ista domus, quam ædificabitis mihi. Coß to ieſt zá dom ktory mi ſtáwiáć chcećie? áż záraz dáie znáć w ktorymby to przybytku bárdźiey ſo- 2. C. 6. Isai 66.

bie ulubił. Ad quem respiciam, nisi ad pauperculum & contritum spiritu, & trementem sermones meos. *Ná kogoß weyźrę, tylko ná vbogiego, y skrußonego sercá, y drżącego ná słowá moie.* Co uwáżáiąc: *Hier: S.* mówi Sublato Templo & altari terreno, quod humana construxerat manus, humilem & quietum & trementē sermones suos hominē assumit in Templū. Záprawdę ten tytuł ieżeli służy spráwiedliwym dáleko doskonáley służy Przen:Pánnie. Ten iey tytuł dáie *S. Damasc:*
Orat. 1. de Nat. Templum Domini Sanctum est Deipara. Ten tytuł dáie iey y nász Krolewicz Kázimierz S. Dei Templū & exemplum totius iustitiæ: y owßem / nie iákimkolwiek Kościołem Bożym / ále Kościołem názywa ią Sálomonowym. *Rich. Laur:*
L. 2. de laud. v. 2 MARIA designata est per Templum Salomonis, de quo dicit
paral. 7. Dñus: Oculi mei aperti erunt, & aures meæ erectæ ad orationem eius, qui in loco isto oraverit. Dziś tedy tego mistycznego Sálomonowego Kościołá zákłádáią nieiáko fundámentá / kiedy Duszá przenaśw: pánny / pierwßy punkt stworzenia swego / y bytności ná świećie przy Niepokalánym poczęćiu swym bierze: Stawam ią tedy nád temi fundámentámi / to iest: Poczęćiem iey z Dawidem S. ktory powiedá / że
Ps. 86. fundámentá Kośćiołá tego / na Gorách ſś. Fundamenta ejus in montibus Sanctis; y ná wychwalenie Niepokalánego iey Poczęćia / pokaże / że te fundámentá; to iest Poczęćie Przenaśw: Panny / záłożone są nie ináczey / tylko ná Wzor / fundámentow Kośćiołá Sálomonowego: Wprzod iednák naucżywßy / iáko to y ná czym fundáment / początki / pobożnego Chrześćiáńskiego żywotá / zákłádáć potrzebá.

I. PARS Dwuch osobliwie okoliczności / w zákłádániu fundámentow Kośćiołá Sálomonowego / niegdy sławnego / doczytuie się; Jedney u Psalmisty S. to iest / że fundámentá iego były nie ná dolinie ále ná gorách / y to ieszcze Swiętych Fundamenta eius in montibus Sanctis. Drugiey dowiáduie się od stárożytnych pisárzow / ktorzy piszą iż wspániáła oná fábryká stánąć nie mogłá bez krwie. Poniewaß bowiem Pismo S. náucza / że zgiełku / áni kołatánia / instrumentow żadnych przy
3. Reg. 8. budowániu onym nie słycháć było. Non auditus est malleus, securis, aut sera: Więc poniewaß rznąć / łupáć polerowáć /

wáć/ rownáć kámienie rozmáite trzebá było/ czemuß tego nie
dopuścił P. Bog. Sa tedy tego rozumienia; iż mądry Sálo- HIST.
mon wlano ſobie/ o wßech rzeczách oświecony Mądrośćią/ wy-
nalazł pewnego robaczká; ktorego krwią náſmarowáne pod
linią kámienie/ według woli Rzemieſlnikow/ ſáme ſie dźieliły
y pádáły według potrzeby. Z czego piękna Chrześćiáńſka po-
dáie ſie náuká. Cnotá/ pobozność/ świątobliwe życie/ gory
to wyſokie/ gory ná ktorych BOG rad przemießkiwa. Omnes 2.Rog.8.
montes viſitet Dominus. Gory to / z ktorych ſámych iáko
niegdy Chryſtus z gory Oliwney/ wſtąpić tylko możeß do
Niebá; ná tey to tedy Gorze / ná dobrym pobożnym życiu.
fundámentá maß zakłádáć zbáwienia twego: á nie innym
ſpoſobem tylko ták / iákom wzwyß powiedźiał o Sálomonie;
to ieſt we krwi/ iuß nie robaczká Máteryálnego/ ále naprzod
we krwi owego/ ktory o ſobie powiedźiał. Ego autem ſum Ps. 21
vermis & non homo. to ieſt/ naprzod mocną vfność mieć
w zaſługách Krwi y Męki JEZVSOWEY/ y należytych
rátunkow z Męki tego/ ná zwyciężenie wßelkich trudności pe-
wnie oczekiwáć: á potym (ná czym wiele bárdzo do doſtąpie-
nia Cnoty gruntowney należy) nie niedbále/ nie oſpále/ ále
odważnie/ meżnie/ o cnote ſie ſtáráć/ by też z naywiekßym u-
przykrzeniem ſámemu ſobie/ by też do oſtátniey ſkory/ do oſtá-
tniey kropelki krwie śilac ſie y pnąć pod gore cnoty y świą-
tobliwośći. Prawdę powiedźiał lubo nieprzyiaćiel prawdy ßá-
tan/ Pellem pro pelle, & cuncta quæ habet homo,) dabit Iob. 2.
pro anima ſua, przez co w Duchownym *Senſie* dáie ſie znáć/
że dla duße/ dla cnoty/ trzebá áż do oſtátniey pracowáć ſko- FIG.
ry. Nie dármo powiedźiáno dawno: Virtus in arduo po-
ſita; Cnoty bez trudnośći/ nie doſtánieß. Nie dármo y S. Or. de
Grzegor. Nanz. o cnote ſie ſtáráiących Wodzámi Páſownikow Baſ.
pałáiącemi ſłupámi/ żywemi Męczennikámi názwał. Virtu-
tis aliptæ, ſpirantes columnæ vivi Martyres. Co lubo záwße
prawdźi ſie o czym *Orig.* Cum anima verbo DEI ſe ſociave-
rit, dubitare non debet, ſe inimicos habituram, & eos quos in Ioſu
antea habebat amicos, in adverſarios eſſe vertendos Ita 11.
fit, vt qui amicitias expetit IESV, multorum ſibi ſciat inimi-
citias tollerandas. *Gdy dußá porußy ſie ſłowem Bożym, niech*

nie wát-

nie wątpi, że będzie mieć przećiwnikow, y ći ktorzy przyiaćielámi iey byli, obrocą śie iey ná prześládowników. Tákci to, kto przyiáźni z P. JEZUSEM szuka, musi ná wiele nieprzyiáźni podáć

Gen: 4. *śie.* Potwierdzą tego/ naprzod przykład Pismá S. opisuiące

FIG. zábićie niewinnego Ablá/ od zazdrosnego nienawisnego brátá swego Káimá. Pismo S. wyraża słowá wyzywáiącego zaboyce: Egrediamur foras. Ktore vważáiąc *Naxer:* dźiwuie

in Ioh.10 ie śie ponieważ iescze ná ten czas/ żadnych nie tylko miast/ ále áni domow nie było ná świećie/ w polu tylko pod száłáśiem mieszkáli oni dwáy Bráćia; á ná cosz Káim w pole nie iáko wyzywa Ablá. Egrediamur foras. Ná co odpowiada tenże z *Philom.* że to sámo wyzywánie w pole/ znáczyło dysputacye/ rozmowe/ sprzećiwiáiąc śie ieden drugiemu: Ipsum dogma erat certaminis Campus: gdy Abel náuczał/ iż wszytkie rzeczy iáko od P. BOGA ma człowiek/ ták też wszytkie winien iest/ w pokorze y szczerośći sercá one ofiárowáć BOGV. Káim niecnotá/ nie nabożny/ przećiwną opinię trzymał/ y ták záraz pobożność/ cnotá/ przećiwniká nálázłá. Vważmy dáley. Ten Abel/ był to iákoby fundáment/ álbo początek wszelkiey spráwiedliwośći y cnoty/ ktora potym w synach Adámowych áż do skończenia świátá/ miáłá śie náydowáć/ onemu naypierwszemu dał sam Chrystus tytuł spráwie-

Math 23. dliwego. A sanguine justi Abel. A czy łátwoż tey świątobliwośći dostąpił? sámo imie iego dáie znáć/ ktore w innym ięzyku tłumáczy śie Luctus, *płácz*/ że nie raz zápłákáć/ záteskńić/ zápocić śie muśiał okolo cnoty. Márkotno nie raz czynilo mu śie/ gdy widźiał brátá/ krzywo ná śie poglądáiącego/ od śiebie stroniącego/ o nabożeństwo przymawiáiącego; ále osunął śie ná to wszytko mężnie/ łamał w sobie powstáiące pássye; náostátek: cnotá iego y niewinność/ gdy podobno y ná groźby Bráterskie/ nie chćiał powinnych ofiar y nabożeństw ku P. BOGV odstąpić/ krwią własną oblać śie

L. cont. Gnost. C. 8. muśiáłá. Czemu przypátruiąc śie *Tertull:* mowi; A primordio justitia vim patitur, statim vt Deus coli cœpit, inuidiam Religio sortita est. *Od początku Spráwiedliwość gwałt cierpi, záraz gdy BOGA cźić poczynano, nabożeństwo nienawiść nabyło.* Ten spráwiedliwy Abel/ wzor to y przykład/ káżdemu

demu zámyśláiącemu/ álbo poczynáiącemu/ śtáráć śię o pobożny Chrześćiáńśki / cnotliwy żywot: náucza/ iáko tákowy ma żadney trudnośći nie lękáć śię/ vfáiąc w rátunkách Bośkich/ ále mężnie odważyć śię ná wszytko by też nayćięższego / byle tylko cnoty dośtąpić / y złe nałogi / páśśye w sobie przełamáć. Potwierdzam tegoż y nowszą historyą álbo obiáwieniem/ ktore miáłá S. *Roza Limanen:* Dominikánká / iáko czytam w Zywocie iey. Tey Pánience / pokazał śię raz P. JEZVS/ HIST.
w osobie ślicznego Młodziáńá/ száty iednák miał / iákich Kamieniarze około roboty záżywáią; y prośił iey aby iego Oblubienicą zośtáłá; poczułá S. Pánienká że to Oblubieniec Niebieśki/ wiec ná to pozwaláłá/ á P. JEZVS iákoby odchodząc dáley/ zośtáwuie iey ieden mármur / áby około niego robiłá/ y polerowáłá go. Wráca śię wkrotce do niey/ oná ieszcze roboty nie skończyłá/ czego śię wśtydźiłá; Rzecze tey Oblubieniec/ nie rozumiey Corko/ żem ći náznáczył robotę mniey przystoyną pánience. Wiec wprowadza ią do iednego gmáchu/ kędy widźiáłá wiele Pánienek prácuiących około mármurow/ ktore/ áże łzámi z oczu swych twárdość kámieni onych odwilżáć muśiáły / wszytkie iednák w iásne száty przybráne były; zaraz wnętrznym oświeceniem/ náuczona byłá / że nikt cnoty/ nabożeństwá etc. nábydź nie może/ żeby ćięszkich nie miał záżyć trudnośći. Co chcąc obiáśnić ieden Symbolistá / ná woienney okrwáwioney tarczy/ námálowáł plaśtr miodu/ dáwszy *Lemma*, Ex bello Pax; álbo Dulcia non meruit, qui non gustavit amara: *Nie godźień słodkiego, kto nie liżnął* SYMB.
gorzkiego. Záprawdę kázdey spráwiedliwey/ cnotliwey duszy uważáiąc iey krwáwe prace/ y śtáránie śię o cnotę / rzec beśpiecznie może Chrystus / co niegdy Moyżeszowi Zoná iego / Exod. 4.
Sponsus sanguinum tu mihi es. A toć godni nápomnienia y nágány oni delicati Martyres, *Pieszczoszkowie*; ktorzy to rozu- EXHORT.
mieią/ że cnoty może nábydź bez zátrudnienia y ćięszkośći / życzą sobie czuć rozkwitłone áffekty ku P. BOGV / ochotę do Nabożeństwá / nie rozerwána myśl ná modlitwie; á przećię trudnośći ktore máią w oddaleniu śię od zábaw/ konwersácyi świeckich / álbo w śtawániu porywániu śię ránnym ná modlitwę zwyćiężyć/ iść śię nie chcą; chcą bydź czyśtemi/ wolnemi

nemi od pokus ćielesnych/ á postow/ dyscyplin/ twárdego sy-
piánia nie lubią; od smácznych kąskow/ od zapaláiących trun-
kow/ od lubey konwersácyi martwić sie nie chcą; rádźiby
byli ćierpliwemi/ spokoynemi ná wszelkie przypadki/ á nie
rádźi okázyom do turbacyi/ do ćierpliwośći/ przez ktore ná-
bywa sie cnotá tá/ y owszem/ vćiekáią przed niemi: chćieli-
by sie widźieć pokornemi/ á przed podłemi vsługámi vkrywá-
ią sie. Bá y ći nápomnienia godni/ ktorzy gdy im fundá-
mentá/ początki cnoty z oporem idą/ opuszczáią rece/ wzad
sie cáfáią/ serce tráca/ ckno sobie biedźić sie známietnośćiá-
mi. Tych wszytkich/ nie ia/ ale Páweł S. nápomina/ że to
Heb. 12. áż do ostátniey krwie stawáć tu meżnie trzebá. Nondum re-
stitistis usq; ad sanguinem adversus peccatum repugnantes.
Wbic sobie te słowá Apostolskie trzebá káżdemu w pámieć.
Cknieć sie z myslami pokusámi ćielesnemi; mowże sobie.
Nondum restiti usq; ad sanguinem. Wiem ia że Xáwery
S. gdy we śnie fantázya szpetna przykrzyłá mu sie/ ták sie
iey meżnie sprzećiwiał/ że mu sie krew rzućiłá. Ja ieszcze cho-
ná iáwie tegom nie dokazał. Wre w tobie zápalona krew/ cho-
lerá do pomsty/ do niećierpliwego słowká/ raz y drugi odpo-
dáieſz/ mowiſz niepodobna mi iuſz wytrzymáć/ ozwe sie/ vde-
HIST. rze: mowże sobie. Nondum restiti usq; ad sanguinem. Pá-
mietam że ieden Pustelnik powstáiącemu gniewu ták sie sprze-
In Vit. PP. ćiwiał/ áż krew burząca vstámi/ czy nozdrzámi/ puśćiłá sie;
á przećie nie vstąpił cnoty. Bieduieſz sie nálożony do kufla/
do kieliszká/ piiaku/ gdy dźień y drugi vmartwiſz sie/ nákazá-
no ći zá pokute/ wwodźi ćie pokusá/ nie wytrwam/ chorym/
koltan moy. álbo zepsowány żołądek/ bez gorzałki/ niepodobna
ábym sie obszedł/ poyde/ tylko powacham/ skoſztuie/ mowże
sobie w ten czás: Nondum restiti usq; ad sanguinem. Wszyt-
ko ták wiele ludźi od wielkich postow/ vmartwienia/ ledwie
duszę w sobie trzymáli/ ledwie ktorą krople krwie iuż w so-
bie mieli/ byle dostąpić cnoty/ wstrzemięźliwośći; á coż to są
przećiwko temu moie cKliwośći ná żołądku/ ktore nie ták z po-
trzeby, iáko z nałogu złego pochodzą; czemuż nie mam zwy-
ćiężyć tey trudnośći/ dla cnoty/ dla zbáwienia mego. Wi-
dźiemy tedy iuż/ gdźie y iáko fundámentá in montibus San-
ctis,

ctis; początki cnoty y świątobliwego żywotá zákłádáć trzebá.

II. PARS

PRzypátrzmy się tedy iuż Fundámentom przybytku osobliwego Boskiego/ to iest poczęciu Niepokalánemu Przenaśw: Pánny. Uznáia záraz że te fundámentá ták zákłádáła/ ten Kośćioł ták poczyna ręká Boska budowáć/ iáko niegdy Sálomon Kośćioł on sławny. *Naprzod* widzę że Fundamenta ejus in montibus Sanctis *na gorách świątobliwośći*, Prawdá iest/ że żyćie cáłe Przenaśw: Pánny/ uważáiąc y wszytkie iey dáne z Niebá łáski y przywileie/ *S. Greg:* dáie iey tytuł wysokiey gory. Potest hujus montis Nomine B. V. Maria, DEI Genitrix designari. Mons quippè fuit, quæ omnem electæ Creaturæ altitudinem, electionis suæ dignitate transcendit. An non Mons Maria, quæ ut ad Conceptionem Verbi Dei pertingeret, meritorum verticem supra omnes Angelorum Choros, usq; ad solium Dei erexit. Mons in vertice montium fuit, quia altitudo Mariæ, supra omnes Sanctos refulsit. W ktorych słowách wykáża Doktor S. że ponieważ Przenaśw: Pánná dla wysokiey godnośći Mácierzyństwa Boskiego/ zá zásługámi y łáskámi przewyższyłá wszytkich Anyołow y SS. słusznie naywyższa názwáć się może gorá, O niey mowić mogę/ záwsze z Dawidem S. Mons in quo beneplacitū est Deo habitare in eo: álbo *cum Laur. Iust.* Mons coagulatus, mons nutriens parvulos, mons pinguis fertilis, pane cibans perfectos. *Gorá iesteś gruntowna, ná wychowánie máluśkich, gorá tłusta y rodzáyna, chlebem násycáiąca doskonáłych.* A zátym záwsze to prawdá że MARIA in montibus Sanctis, ná gorách świątobliwośći; iednák przy Poczęćiu sámym tylko rzec się może Fundaměta eius in montibus Sanctis, y to iest rzecz osobliwa Przenaśw: Pánny. Były y są wielkiey świątobliwośći dusze/ ktore świątobliwość swoie z żywotá Mácierzyńskiego wyniosły/ iáko Prorok Ieremiasz/ Ian S. Krzćiciel; ále o żadnym rzec się nie może. Fundamenta ejus in Montibus Sanctis, bo fundáment ich/ to iest początek żyćia/ punkt pierwszy/ w ktorym duszá ich/ stworzona/ nie ná gorách świątobliwośći/ bo bez łáski poświącáiącey był/ ále rázey *in Valle Originalis peccati*, ná dolinie pierworodnego grzechu. Sámey to iest Przenaśw: Pánny że w

in Lib. Reg.

pierwßym Punkćie ſtworzenia ſwego / ſtáie záraz ná wyſo-kiey Swiątobliwośći ; niewinnośći / łáſki náder doſkonáley Cant. 4. Gorze. Sam iey Oblubieniec Niebieſki lubo pod Figurą przy-znáie to. Kiedy niejáko ią ná świát záprászaiąc / czyli wi-FIG. taiąc mowi: Veni de Libano Sponſa. *Przychodź z Libánu O-*in Cant. *blubienico.* *Scherlog.* dowodzi / że gorá *Libanus*, było to miey-ſce / ná ktorym początek żyćia ſwego wźięłá Oblubienicá Sá-lomonowá / co ſamo / wielce ią zaleca: bo tá gora w páleſty-nie bárdzo byłá słáwna. O Libani Privilegium? inde aſſu-muntur Regum quæ futuræ ſunt vxores, puto quod & Ma-tres etiam: *to ieſt*: Gniazdem práwie tá Gorá byłá / wßyſt-kich Krolowień / y Mátek Krolewſkich ; ále ſámo Imię tey gory / bárdźiey ſłuży do máteryi moiey / ná dowod Niepokalá-nego Poczęćia Naświet: Pánny: Libanus bowiem w innym ięzyku / tłumáczy ſię candidatio, *iáſność ſamá álbo piękność.* Więc kiedy Oblubieniec Przenaśw: Pánnę przychodzącą przez ſtworzenie duße ná świát / witáiąc, przyznáie iey / iż z Libá-nu / to ieſt z ſámey iáſnośći pięknośći przychodźi / tym ſámym przyznáie / że Poczęćie iey / ſámo pięknośćią / ślicznośćią / á zá-tym bez wßelkiey ſkázy pierworodney było ; co pomieniony *Author*, oraz że iey ták / á nie ináczey należáło / przyznáie. Be-nè de Libano, id eſt candidatione, non enim decebat in-Gñati Parentem eligi, niſi quæ dealbata eſſet, & quidem ſemper dealbata & pura: ſi enim vel ad inſtans noctem paſſa fuiſſet, Matrem Verbum incarnandum, non habuiſſet: pięknie ná to wßyſtko przypadł ćiemny poetá *Biezan*: ná to mieyſce piſząc.

Sponſa Creatorem Candida, nonnè decet?
Sponſa tibi Mater, Libani Candor in illa.
Expers primævi, criminis Ortus erat.

Nie ináczey vznáie y miodopłynny Doktor *Bern: S.* fundá-ap. Esc. mentom Przena: Pánny / to ieſt: poczęćiu iey przypátruiąc ſię. fol. 234. Prius Altiſſimus eam ſibi quaſi mundũ ſpecialiſſimũ creavit, quam in juſtitia & Sanctitate coram ipſo fundaret. *Naprzod* SENT. *Naywyżßy Pan one ſobie zá oſobliwy Swiát Stworzył, áby ią ná ſprawiedliwośći y świątobliwośći vfundował.* Nie ináczey y pobo-

żny

żny Idiota: Tota pulchra es in conceptione, ad hoc ſolum ef-
fecta, ut Templum DEI, eſſes altiſſimi. *Wßytká piekna ſtá-* C. 4.
łaś ſie przy Poczęciu, dla tego żebyś ſie mogła ſtáć przybytkiem
Naywyżßego. Wiemy z Piſmá S. iż Kośćioł on Sálomonow
ledwo co ze wßytkim ſtánoł / zárąz od P. BOGA poświe-
cony y nayświetßy nád wßytkie inne káty świátá zoſtał :
Elegi & Sanctificavi locum iſtum; áby záś P. BOG wßy- FIG:
tkim ludziom / w potomne wieki zeſtawił był widomy znák Paral. 7.
poświecenia tego; widome cudowne onemu Kośćiołowi dał
przywileie; miedzy ktoremi ten był / iáko piße *Scheysl:* że lu-
bo w onym Kośćiele tyſiacámi bydeł zábitych ná ofiáry mie- in Vit:
ſá noßono / żadney iednák mußki nie widáć było / y dymy ktoe- Deipar:
re z kádzenia wonnego czyniły ſie / nigdy ſie nie kręćiły / álbo v. 4.
ná doł opadáły / ále prośćiuſienko iáko prát iáki do gory ßły.
Piękny dowod / że ten nowego Salomoná Kośćioł / dziś przez
Niepokaláne Poczęćie ſwe Przen: Pánná / ieſt nád inne obrá-
ny y poświecony / ná naywyżßym ſtopniu świątobliwośći u-
fundowány / gdy lubo z ćiáłá y krwie zárázonych Rodziców
ſwoich rodzi ſie / iednák BOG nie dopuśćił / áby w iey dußy
namnieyßa mußká / áni uczynkowego / áni pierworodnego /
miáłá ſie pokazáć grzechu / ſpiewa iey Kośćioł S. Hæc eſt
Virga, in qua nec nodus Originalis, nec cortex actualis cul-
pæ fuit. Táczey przy Poczęćiu ſwoim / wdzięczne kádzenie pro-
ſto ku Niebu / naydoſkonálßym áktem miłośći Dußa iey Swię-
ta wydáłá : iáko iey przyznáią dziś Orßaki Niebieſkie Quæ
eſt iſta quæ aſcendit quaſi virgula fumi ex aromatibus. *Kto-* Cant. 3.
raż ta ieſt, co w ſtepuie iako roſczká dymu Kadźidłowego. To
iuż widziemy że tego Kośćiołá Fundámenta in montibus
Sanctis. *Powtore* obaczmy że fundácya tegoż Kośćiołá iá-
ko niegdy Sálomonowego / in ſanguinibus, *we krwi*: iákże
nie tylko to owe po cáłym świećie ſławne Miáſto Rzym / fun-
dámenta ſwoie oblało krwią Bráterſką / gdy Remus Romulá
z bił / ále y ſam P. BOG fábryki ſwoie / oſobliwie myſty-
czne / tákimże ſpoſobem zwykł zákłádáć / iáko Kośćioł Rzym-
ſki przypátruiąc ſię fundácyi ſwoiey przyznáie. O Roma fe- in Feſto
lix quæ duorum Principum, es conſecrata glorioſo Sangui- SS. Apl:
ne. Więc nie ináczey y ten Kośćioł Nowego Salomoná /

Przenaśw: Pánne dźiś stworzona P. BOG funduie/ tylko
tez in Sanguinibus, we krwi robaczká/ to iest Naymilszego
Synaczká iey; dáiąc iey według opiniy Kośćioła S. ex præ-
visis meritis Christi, *dla przezránych zásług Męki y Krwie Chry-
stusowey*, przywiley nie zwyczáyny/ Originálna ská Niepoka-
láne Poczęćie. Coś podobnego/ ále zacnieyszego vczynił dźiś
P. BOG Przenaśw: Pánnie / co był vczynił *Rahab*: nierzą-
FIG. dnicy Jozue z rozkázu Boskiego. Ten zacny Wodz/ gdy Or-
dináns miał Boski/ żeby wszytko Miasto Jerychonskie zbu-
rzył y wyćiął; chcąc zawdźięczyć *Rahabie*, ktora ich do go-
spody swoiey przyięłá/ y z murow Mieyskich słusznie spuśći-
łá/ aby w oney pospolitey ruinie/ Dom iey/ y oná sámá z sub-
stancyą swoią záchowana byłá/ sznur pewny Karmazynowy/
po ktorym iáko iedni rozumieią spuszczony był z towarzyszami
swemi/ w oknie wywieśić iey kazał. Signum funiculus iste
Ios. 2. coccineus, si ligaveris cum in fenestra per quam demisisti
nos. Prawdać iest że tá *Rahab*, przedtym grzesznicá byłá/ nie zda
śię bydź godna do iákiegokolwiek podobieństwá ku Przenaś:
Pánnie; iednák ieżeli Chrystus do swoiey *Genealogij*, przypu-
śćił grześnice *Thamar* y *Berasbee* iáko uważa *S. Hier*: Ut qui
propter peccatores venerat, de peccatoribus nascens, omni-
um peccata deleret: rozumiem że y Przenaśw: Pánna kto-
ra vćieczka grzesznych mianuie śię/ za złe mi mieć niebędźie
że nietákie podobieństwo ná Rahábie/ do niey stosowáć będę.
S. Ambr: náucza/ że ten kármazynowy sznur/ znaczył przyszło
L. 5. de Męke/ y zásługi Krwie JEZUSOWEY. Signa fidei
fid. ap. atq; vexilla Passionis Dominicæ attolens coccum in fene-
Corn. stra ligavit, vt species cruoris mystici quæ foret mundum
redemptura vernaret, Ná co y *August*: *S*. przypada. A zá
in Ps. 86. tym Krwi to JEZUSOWEY przypisać śię ma/ iż Rahab oná
z Domem swoim od pospolitey oney plagi záchowana zostáłá
ále to pod Figurą. Lecz w sámey rzeczy to Przenaśw: Pán-
nie służy: przyięłá tá w Dom dáleko zacnieyszy/ bo w żywot
swoy naczystszy/ nie Jozuego/ ále JEZUSA Syna Boskie-
go/ onego nieiáko spuśćiłá/ wydáłá nam ná świat funiculo
coccineo, gdy mu Krwie własney vżyczyłá ná vformowánie
Ciáłá z ktorym śię złączyło Bostwo; á toż też/ gdy wszytek
Narod

Narod ludzki pod plagą pierworodnego grzechu ginał/ wyięcinie Syn Boski ten karmazynowy sznur/ to iest/ zasługi przyszłey Męki/ swoiey wywieszá/ prezentuie sprawiedliwośći Boskiey/ aby Matka iego wolna byłá od tey plagi/ á raczey w całośći ze wszystkiemi darámi wlanemi zostáłá. Inaczey trzymać nie możemy/ áż by dyskretnieyszy był Jozue ná Rahabel niżeli JEZUS na Matkę swą. Piszą niektorzy/ że zdarzyło się w Hiszpaniy/ gdy Katolik ieden z dźiećmi y żoną do ostátniego prawie vbostwá przyszedszy/ chciał od Żydá ná lichwę pieniędzy/ Żyd pozwolił pod tą kondycyą/ áby mu swego czásu przy oddaniu pieniędzy/ dał vncyą wyrzniętego ćiáłá swoiego lubo ćiężka byłá kondycya/ iednak áby pochował się y pożywił Żonę y dźiatki/ pozwolił okrutnemu Żydowi: prawdáć nie przyszło do skutku; bo gdy práwem Żyd się vpominał tego/ mądry Sędźia przykazał żydowi/ áby sam w ćiele onego człowieká vncyą áni więcey áni mniey/ iáko obiecáno mu/ wyrznął/ pod vtrátą y summy/ y podobno gárdłá; czego Żyd niechciał się podiąć/iáko rzeczy práwie nie podobney. Jeżeli to Kátliká tego vbogiego/ áby był żonę y dzieći swoie záchował od śmierći dla głodu miłość przywiodłá iż krwie y ćiáłá swego nie záchował dla tego. Jákoż nie porownánym sposobem nie miáłá JEzusowa miłość ku Mátce swey przymuśić go práwie do tego/áby nie vncyą Krwi/ ále y wszytkę Krew/wszytkie záslugi swoie przyszłe/ ná to łożył/ áby Matká iego záchowana byłá iák naydoskonáley od pierworodney śmierći: y owszem ná to Chrystus naycelnieyszą Krew/y treść záslug Męki swoiey ofiárował; iáko przypisuie ciemny *Poeta* Niepokalan: iey Poczęćiu.

Nobiliori modo, fuerit cùm Virgo redempta.
Divini ſuccus, Sanguinis illa fuit.

A zátym iásna iuż rzecz/ że Kázimierz S. słusznie Przenaśw: Pánnę zowie Templum DEI, *Kośćiołem Bozym*, Kośćiołem nowego Sálomoná; ponieważ fundamenta iey to iest poczęćie/ podobne iest fundámentom Kośćiołá Sálomonowego. A ponieważ fundácye mieśc Swiętych bez wesołośći nie odpráwuią się; Fundatur exultatione vniverſæ terræ Mons Sion. Pſ. 47. Weselmy się y my przy tey nowey fundácyi Poczęćia Przen: Pánny/ Przywileiu iey tego winszuymy; á oraz nową vwagę bierz.

ge bierzmy. Wzwyż pomieniony *Author*, miedzy innemi Przy-
NG, wileiámi cudownemi/ ktore Kośćioł Sálomonow otrzymał był
przy fundácyi álbo poświeceniu swym y ten miał/ że lubo ty-
śiacámi ze wszytkiey źiemie Izráelskiey ludźie sie zchodźili/
BOG iednák to spráwował/ iżby ich naywiecey zeszło sie/ ni-
gdy ciasno w Kośćiele nie było/ ále záwsze dla kogo/ gotowe
było ieszcze mieysce: co wielki cud: Ale dźiś fundowány Ko-
śćioł/ to iest Przenaśw: Panná Poczetá/ y owszem Táiemnica
iey Poczecia/ ma coś cudownieyszego/ bo gárnacy sie do tego
Kośćioła/ to iest nabożni ku Poczećiu Przenáś: Pánny/ lubo
niezmiernemi kupámi gárna sie; bo od sámych czásow Apo-
stolskich do tych wiekow/ ták wiele ksiag vczonych o tym pi-
sza/ ták wiele Páństw/ Akádemiy/ ná Niepokaláne Poczećie iey
przyśiegáia/ ták wiele Godźinek po Obozách/ po Wárszatách
po polách/ lásách śpiewáia; przećież ieszcze záwsze prożne mieysce
dla kogo; záwsze sie naydźie nowy *Zelant* o Niepokalane iey Po-
czećie/ nowe wynáyduia sie sposoby/ rácye/ ná dowod y obrone
tey Táiemnice. A ná ostátek/ Kośćiołowi Sálomonowemu
dał był P. BOG przywilyi/ iż ktoby w nim o cokolwiek P.
BOGA prosił/ to miał otrzymáć: Otrzymała to y Táiemni-
cá Niepokal: Poczećia Przenaś: Pánny; bo sámo krotkie wspo-
mnienie táiemnice tey/ w trudnych y nagłych przypadkách sku-
tecznym iest rátunkiem. Wyliczá niektore przypadki *Schersl.*
v.4. od ktorych przez te táiemnice záchowáni niektorzy cudo-
wnie; miedzy ktoremi sa też te. Myśliwiec ieden zá Jele-
niem rozpedzony ná koniu zpadszy z skáły/ tylko sie vdał y
ná pomoc wezwał Niepokal: Poczetey Przenaś: Pánny od
niebespieczenstwá wybáwiony został. Mátrona pewna nie ży-
we dźiatki rodzac/ do tey Táiemnice nabożeństwo wźiawszy/
EXEM. żywy y piekny wydálá płod. Zakonnik od Turkow poimány/
gdy názáiutrz miał bydź z wieże ná śćiećie wyprowádzony/
w nocy oknem wysokim polećiwszy sie Niepokalán: Poczećiu
przenaśw: pánny skoczył/ ktoremu Przenaśw: pánná płászczá
swego/ że sie nie rozbił nádstáwiłá. W pokuśách też ćieszkich
melánchołiách/ desperácyách/ wiele Authorow piszá/ iż do-
znány iest skutek owey Modlitewki. Per Sanctam & Imma-
culatam Conceptionem tuam, o Purissima Virgo munda cor
& car-

& carnem meam. In Nomine Patris & Filij &c. *Przez Swię-te y Niepokaláne twoie Poczęcie o Naczyſtßa PANNO, oczyść ſerce y ćiáło moie. W Imie Oycá &c.* Więc ſłußna y potrzebna nam wßytkim/ do tego dźiś fundowánego Kośćiołá ciſnąc ſie gwałtem/ zábieráć ſie do więkßego ku tey Táiemnicy nabożeńſtwá y źárliwośći/ one pokornie do niey powtarzáiąc ſłowá. Dei Templum & exemplum totius juſtitiæ.

Clavicularia Cæleſtis Portæ.

Stropha 5.

Virgo Salve, per quam valvæ. Cæli patent miſeris: *ProFeſto Porciuncul.*
Quam non flexit, nec allexit. Fraus Serpentis veteris
Witay Pánno, ktorey dáno, Klucze Ráiu y Niebá:
Coś wężowę ſtárła głowę. Iáko było potrzebá.

Diligit Dominus Portas Sion. *Pſ.* 86.

NIe wiem/ czy mi kto zgádnie z was S. N. iákie też bramy do Niebá/ y z iákiey Máteryi. Podobno odpowie kto/ że ponieważ wßelką proporcyą Miáſto one świete ma/ według nieogránicżoney práwie ßerokośći ſwoiey muśi też mieć Bramy wyſokie/ náder ßerokie y wielkie. Znowu/ ponieważ pawiment iego wßytek widźiáno złoty/ toć dáleko bárdźiey Bramy złote bydź mußą/ álbo z drogich iákich kámieni: iákoż to y Jan S. przyznáie w obiáwieniu ſwoim; Singulæ portæ erant ex ſingulis Margaritis. Przyznáie iá/ że to wßytko prawdźi ſie o Mieśćie Niebieſkim/ ále z támtey ſtrony/ to ieſt/ względem vbłogoſłáwionych Kráiu onego świetego Mießkáncow. lecż z tey ſtrony od nas/ ktorzy tu pielgrzymuiemy ná tym wygnániu zá grzechy náße/ nie prawdźi ſie to; nie przeſtrona/ále raczey bárdzo ćiáſna bramá do Niebá. Arcta eſt via quæ ducit ad vitã; nie złotá/ nie perłowa/ ále żelázna twárda y potężna/ nie dármo z mieczem Anyołá v tey Bramy poſtawiono: A przez tę ia bramę rozumiem *cum Berch:* pokutę y Sákrament Spowiedźi S. ktora ſobie grzeßny aktámi pokutnemi/ iáko Kluczem iákim/ otwiera o *Ap. 21.* *Mat. 7.*

ta/ o czym *Hugo* ná one słowá: Habeo claves mortis & in-
ferni; pisząc mowi: Hoc similiter est verbum pænitentis,
qui non solum habet clavem, quâ clauditur infernus, sed
etiam quâ aperitur Paradysus, hæc est Pænitentia. Tá ie-
dnák brámá/ lubo pewna/ iednák dla nie máłych trudnośći/
zwłaszcza świátowemu/ delikátnemu człowiekowi bárdzo przy-
krych (o ktorych nizey usłyszemy) iákoby żelázna sie zda. Sły-
szeliśmy dniá wczoráyszego/ iáko Piotrowi S. uwolnionemu z
okow/ bramá żelázna Jerozolimska/ sámá sie otworzyłá. Ve-
Act. 12. nerunt ad Portam ferream, quæ vltrò aperta est eis. O dal-
by to BOG/ áby y nam kiedy bez nászey ták wielkiey pracy
pomieniona Pokuty S. otworzyłá sie brama? Czynić nam
nieco nádźieie Kázimierz S. w Pieśniu swoim o Przenaśw:
Pánnie. Virgo Salve, per quam valvæ, Cæli patent mi-
seris. Wiem/ że y *Efrem S.* powiáda; że ná sámo Imie
MARYEY/ bramy Niebieskie otwieráią sie; Nomen Mariæ
est reseratorium portæ Cæli. Ale kiedyż to? Oto widzę
dźiś prawdzą sie prorockie słowá; Diligit Dominus Portas
Sion, super omnia tabernacula Jacob: rozumiem przez to Do-
mek Fránćiszkow Porcyunkuli/ iákoby à Porta názwány: in-
na *versya* czyta/ Porta studiorum; *studentow*; Studentći to
był/ á prawie infimistá/ od pokory/ Fránćiszek S. záwsze mo-
wił: Incipiamus Fratres, Otoż nieskończone miłośierdźie Bo-
skie/ przysłyła Przenaśw: Pánna do tego Domku ubogiego Por-
cyunkuli/ iáko Niebieska Podkomorzyna z Kluczámi/ áby in-
tercessya swoią/ u Syná swego/ ná prośbe Fránćiszká S. te że-
lázna/ przykra grzesznym/ nád zwyczay szeroko otworzyłá Po-
kuty S. Brame; osobliwym sposobem/ wszytkie trudnośći/ przy-
krośći/ ktore w Pokućie S. náydowáć sie mogą uláćwiáiąc.
Czego ia dowodźić zechcę; wprzod niektore náuki dawszy o Po-
kućie S. osobliwie tym/ ktorzy w sámę tylko Spowiedź/ á
często y nie doskonáłą dufáią.

I. PARS DWa ia upátruię błedy miedzy ludźmi zágęszczone z strony
tey grzesznych do Niebá Bramy/ to iest o Pokućie álbo
Spowiedźi S. Jedni álbowiem są ludźie/ ktorym tá Brámá
zda sie bydź niedobyta/ to iest Spowiedź trudna y ćiężka;
dla tego tákim/ iák ná śmierć do spowiedźi. Drudzy zás prze-

ćiwnie;

kiwnie; bo poyść do ſpowiedźi/ máia to ſobie zá rzecz poſpo-
lita y bárdzo łátwa: dla tego iedni w nadźieie przyßley ſpo-
wiedzi beſpieczniey grzeßa/ inni ledáiáko/ bez przygotowánia
należytego/ do niey przyſtępuia. Leć wiedźieć trzebá/ że te
obádwá błędy/ ſa wielkie/ y ßkodliwe zbáwieniu dußnemu.
Naprzod, wielki to błąd tych ktorzy ſtronia od ſpowiedźi S.
rozumieiac że to ná nich ćiaſna/ żelazna Brama Spowiedz S.
bo nie tak ieſt: Niech tákowi ſłuchaia Dawida S. choć w
Prorockim tylko duchu temu podobno Sákramentowi przypá-
truiacego ſię: gdźie do niezwyczáyney weſołości pobudzáiac
wßytkich ludźi. Jubilate Deo omnis terra, w Bramy páń-
ſkie/ w wyznaniu/ á według nas w ſpowiedźi wchodźić
każe. Introite portas eius in Confeſſione. Niech ſłuchaia SCRIP.
y *S. Chryz:* Nùm opes aliquæ ſunt hic expendendæ? nùm Pſ. 99.
via prolixa eunda eſt? nùm dolorem & cruciatus affert Hom, 10
hæc medicina? Czyli ná ſpowiedźi trzebá ſubſtáncyą ſwo- in 4: Gé.
ie łożyć/ czyli długie fátygi ponośić/ czyli ćie to piec/ męczyć
tám będą? y owßem *S. Laur: Iuſtin:* ten Sákrámẽt do por-
tu iednego/ w ktorym weſoło y beſpiecznie ſobie przebywa du-
ßá przyrownywa/ Confeſſionis Sacramentum, velut ſinus
pacatiſſimus eſt, in quo hominum conſcientiæ religantur.
Jeżeli zás co okropnego ná tey brámie/ to ieſt Pokućie S. wi-
dzą raczey to z nich ſámych ſię dźieie. Zwyczay był u ſtá-
rych/ że na Bramách poſtáći álbo głowy beſtyi ſtáwiano: Co
ſię potwierdza y w naßym Krákowie; gdy po niektorych ſtá- APOPH
rych bramách y báßtách/ widźiemy kámienne ſtráßne poſtá-
ći podobne beſtyom iákoß y *Euſeb.* pißę/ iż *Adryan* Ceſarz ná Lib: 4.
Bramie iedney Jerozolimſkiey kazał ſnác ná złość Żydom ká- in Pſ. 68.
miennego wyrobić wieprzá. *Blanc.* Podobnym ſpoſobem nie-
ktorzy ludźie ná tey bramie/ do Jeruzalem wiecznego/ to ieſt
Pokućie S. ſtáwiáia ſobie ſámi ſtráßydłá/ okázye/ dla kto-
rych boia ſię ſpowiedźi/ ieden boi ſię wſtydu/ wynurzyć ſzo-
rze przed Spowiednikiem ſumnienie ſwoie: y to błąd ſrogi/
bá y omomienie diabelſkie. *S. Bernárdyn* pißę; że ieden ſłu-
gá Boży/ poſtrzegßy diabłá miedzy ſpowiednicámi/ ſpytał go T. 3. de
co tu czyniß? odpowie: Wracam com wziął. Wźiąłem lu- conſ. a. 2.
dźiom wſtyd/ gdy grzeßyli/ teraz im go wrácam/ áby ſię dla HIST.

wstydu szczerze nie spowiádáli. Co potwierdza y S. *Chryz:*
t. 3. de Pænit. Pudorem Deus dedit peccato, confessioni verò fiduciam, invertit rem diabolus, & peccato fiduciam præbet, Confessioni verò verecundiam. Więc w tym błędźie áby śie postrzedz/ przestrzega Mędrzec
Eccl. 4. Non confundaris confiteri peccata tua. *Nie wstyday śie wyznáć grzechow twoich*: dáie przyczynę *Chryz: S.* Confusio est peccare, non vero peccata confiteri: *Wstyd to iest grzeszyć/* ále nie wstyd pokutowáć/ spowiádáć śie. *Inni* boia śie żeby ich spowiednik nie przymuśił okázyi do złego odstąpić/ osoby nie poczćiwe z Domu wprzod wyprawić/ krzywdy/ szkody z okázyi twoiey powracáć/ znieważonego przeprośić. Ná te boiaźń niepotrzebna/ ták sobie sam porádź: Mow sobie; przećiebymći ia chćiał duszę zbáwić: álbo ia mogę zbáwic nie porzućiwszy tych okázyi do grzechu/ nie nádgrodźiwszy cudzego/ nie przeprośiwszy znieważonego; álbo nie mogę zbáwion bydź: rzecz pewna/ że y zdrowy rozum/ Pismo S. y pospolite rozumienie iest/ że nie mogę bydź ináczey zbáwion; koniecznie to muszę wypełnić/ w ostatku kiedyżkolwiek/ wydrze mi to przez śmierć ręká Boska ále zpotępieniem moim: nádźieię też mieć/ że to potym bydź może/ nie rostropna iest: bo luboby to bydź mogło/ iezeli iednák przyidźie do tego/ to niepewna y oszukána ná wielu innych/ czemuż tedy teraz á záraz/ tey rezolucyi vczynić nie mam ná roskazánie Spowiednika: *Inni* boia śie áby ná iákiego skrupulántá nie tráfili Xiedzá/ by im postow/ discyplin/ y innego vmartwienia nie náznáczył. Pytam: Czy wolnoż było P. BOGU Spowiednikámi nászemi vczynić Anyołow/ á nie ludźi: pewnie ták! Człowiek iáko to świádomszy vłomnośći ludzkiey by naysurowszy/ tedy skłonnieyszy do disk recyi/
HIST. niżeli wolny od ćiáłá Anyoł? Nowe Historye twierdzą/ że Anyoł/ wziąwszy ná śie postáć Xięni iedney wielce świętey/ gdy oná sámá cudem Bożym bywáłá ná czás przeniesiona w Indyiskie kráie ná opowiedánie Wiáry S. bywał w Chorze z innemi Zakonnicámi; ten gdy do niego słabsze Zakonnice/ iáko do Xięni przychodźiły/ o pozwolenie poyść z Jutrznie/ był w tym przytrudnieyszy/ niż prawdźiwa Xięni: czego w duchu postrzegszy pobożna iedná Mniszká/ rzecze mu: gdybyś też był

Człowiekiem iáko my / to byś też był dyſkretnieyſzy nád wlos mnośćia luozka. Coż tedy rozumieſz? gdybyś był muśiał chodźić do Anyolá na ſpowiedź/ z iákimćiby to było przychodźiło wiec ſtráchem? A toż BOG nie Anyolá/ ále dla wiekſzey konfidencyi / vłomnego człowiekáa dał ći zá Spowiedniká. *Thom: Villan.* O mirabilem Commiſerationem? o ineffabilem dignationem! quòd veniat peccator peccatis onuſtus, ad alium peccatorem ſibi ſimilem, & ille iudicet illum, & abſolvat. *O cudowna łáſkawośći, o niewypowiedźiá na lutośći, grzeſznik do podobnego ſobie grzeſzniká przychodźi, on go ſądźi, on go rozgrzeſza.* A iezeli ná czás ſurowie ná ćie náſtąpi/ nie dźiwuy ſie/ bo ma rozkaz. Argue, obſecra, increpa. boi ſie áby y z tobą ná láment wieczny nie przyſzedł: Væ mihi quia tacui. *Drugi* blad ieſt przećiwny / owych ktorzy Spowiedź ś. máią ſobie zá máło y bárdzo łátwą rzecz/ dla czego niektorzy w nádźieie Spowiedźi beſpieczniey grzeſzą/ niektorzy ſpowiedź tylko raz w rok/ y to ná czás z máłym przygotowániem odpráwiwſzy/ o wiecey niedbáiac/ weſoło/ y y beſpiecznie żyią. *Pierwſzych* to ieſt w nádźieie ſpowiedźi grzeſzacych/ krotko nápominam: że to ieſt ćieżki bárdzo grzech/ y owſzem ná ſpowiedźiách wyráźnie to trzebá powiedźieć/żem to á to w nádźieie ſpowiedźi vczynił? grzech to ieſt/ ieden z tych/ ktore y ná tym/ y ná támtym świećie/ odpuſzczenia nie máią/ według słow Chryſtuſá Páná: Qui peccaverit in Spiritum Sanctum non remittetur ei, neq; in hoc, neq; in futuro ſæculo. Słuchayćie owi co mowićie/ vczynie to/ á potym ſie wyſpowiádam / ſtráſzney ſentencyi Apoſtołá S. An divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? ignoras, quoniam benignitas DEI, ad pœnitentiam te adducit? ſecundùm duritiam tuam & inpœnitens cor tuum theſaurizas tibi iram in die judicij. *Czyli niezmierna dobroćią iego,ćierpliwośćią y przebaczeniem gárdźiſz nierwieſz że że to dobroć Boſka do pokuty ćie przywodźi? według twárdośći twoiey, y zákamiáłego ſercá twego, ſkarbiſz ſobie gniew, ná dźień ſądu.* Ná owych záś ktorzy w ſáme tylko ſpowiedź dufáią/ iuż wygrána że ſie wyſpowiedał / ſurowiey nátrzeć chce. Tákowi niech wiedzą / że to tá brama zbáwienna / Sákráment

Dom. 3.
Quad.
SENT.
2.Tim.4
Iſ. 6.
Marc, 3.
Rom. 2.

Pokuty s. postáremuß porta ferrea, *bramá żelázna.* Piße Iozeph Zydowin/ że Porta Ferrea Jerozolimska miálá trzy częśći swoie/ álbo trzy báßty: Podobnym sposobem/ y tá brámá pokutuiacych/ to ieſt ſpowiedź ma trzy częśći/ względem pokutuiacego: Wyznánie grzechow/ Zal zá nie z postánowieniem/ y dosyćvczynienie. A wßytko to trzeba żeby było iáko żelázne/ to ieſt doſkonále. W czym nie máło trzeba záżyc trudnośći. *Naprzod* Wyznánie/wyliczenie iák może bydź naypilnieyße wßytkich grzechow śmiertelnych/ y rázow popełnionych: Zal/ obrzydzenie ſobie grzechu/ y to powinno bydź iáko oſtre żelázo/ nie dla respektu iákiego/ ále ßczerze iż ieſt obrázą Stworce Dobrodźieiá twego/ serce twoie przenikáiace. Dopieroß postánowienie wiecey tego nie dopußczác ſie/ práwie z Jobem żeláznym ſtylem/ to ieſt/ ſtátecznie y mocno/ w sercu ſwym wyryſowác go potrzebá; to wßytko niedbálcowi zwłaſzcza przyuczonemu do grzeßenia/ nie látwo przyidźie: dla czego bárdzo rzadko kto czyni ważną ſpowiedź/ iáko vpátrzył *S. Thom. Vill,* Rarus eſt, qui ad pedes Confeſſoris pæniteat, prout debet; czego przyczyne dáie; bo też rzadki/ ktoby miał należyte postánowienie popráwić ſie. A daymy to: że kto y doſkonále wyliczy ná ſpowiedźi ſwoie grzechy/ mieć do tego będźie ſczyry żal zá grzechy y postánowienie gruntowne/ wiecey tego nie dopußczáć ſie; lećz oſtátnia zaporá/ wyborne żelázo/ to ieſt/ trzećia część pokuty/ ſatisfactio *Dosyćvczynienie,* ktore pokutuiacego czeka po ſpowiedźi S. nie máło trudnośći y ćießkość wſobie zámyka: tu álbowiem nie pochybne czekáia lubieznego/ dręczenia ćiálá rozmáite/ dyſcypliny/ poſty: piiaká poniechánie ßkodliwych trunkow/ zdźierce choyne iáłmużny/ gniewliwego ákty pokory; o czym *S. Chryz:* Aliena rapuiſti? incipe donare iam propria, longo es tempore fornicatus? à legitimo quoq; uſu coniugij ſuſpendere. Injuriam vel opere cuiquam vel ſermone feciſti: refer benedictionis verbá convitijs, & percutientem te, nunc officijs nunc etiam beneficijs placere contende. *Wydárłeś cudze, nie tylko to wroć, ále y ſwoie właſne rozdaway, Cudzołożyłeś, vmartwić ſie, winien ieſteś, y od tego coc ſie godźi, obráźiłeś kogo lub vczynkiem lub ſłowem, błogoſławże tym, ktorzy ćie ſkaluią y*

ią, y prześladuiących siebie, stáraią sie dobroczynnośćią vbłagác ;
A trzebá to zápewne wiedźieć że żaden bespiecznym bydź nie
może / iż mu doskonále iego grzechy odpuszczone / iáko prze-
strzega Mędrzec: De propitiato peccato noli esse sine me- Eccl. 5.
tu; poki tey ieszcze żelázney fortki nie minie / to iest / nie wy-
pełni pokuty należytey. Vwagi rzecz godna że Piotr S. lu- FIG.
bo iuż był vwolniony z łáncuchá od Anioła / przećiesz nie był
bespieczny doskonále o vwolnieniu swoim: Existimabat se
visum videre. Prowádźi go Anyoł z więźienia / widźi spią-
ćą wártę / idźie przez dźiedźiniec Herodowego Pałácu / przez
vlice Mieyskie / postáremu on existimabat se visum videre;
áż kiedy sie im Bráma żelázna sámá otworzyłá / y one miiał
dopiero sie upewnia o vwolnieniu swoim. Nunc scio vere
quia misit Dominus Angelum suum, & liberavit me de ma-
nu Herodis. *Vener. Beda* przez te bramę żelázną / rozumie
pokutne Akty / discipliny / posty / vmartwienia. Dobrzeć to iest /
że kto sie z żalem / z przygotowániem wyspowiádał ; ále po-
ki nie minie tey bramy / poki siebie sámego / lub náznáczone-
mi od spowiedniká / lub dobrowolnemi vmartwieniámi nie
vkarze / ieszcze nie iest doskonále wolnym. Żałował Dawid
serdecznie zá swoy grzech. bá y ábsolucyą iuż był wźiął Do- 2. Reg.
minus transtulit peccatum tuum. á przećie ná dosyćuczynie-
nie / karánie mu zostáwuie. Non exibit gladius de domo Luc. 15.
tua. y sam gotow miał záwsze grzbiet ná discipline. Quoni- Ps. 37.
am ego in flagella paratus sum. A on ztrácony syn / nalazł
niesłycháne miłośierdźie u Oycá ; á przećie ná vkaránie prze-
szłych grzechow swoich / sam sie ná pokutę ostrą prośi / ná ćięż-
ką y podłą náiemniczą robotę : Fac me sicut vnum ex mer-
cenarijs. z kąd konkluduie *S. August.* Peccata sive magna
sive parva sint, impunita esse non possunt, quia vel homi-
ne pænitente, vel DEO vindicante plectuntur. *Grzechy lu-
bo to wielkie lubo drobne y máłe są, bez karánia iednak vcho-
dźić nie mogą. bo álbo człowiek pokutuiący, álbo BOG sie mszczą-
cy karáć ie będźie powinien. Marcho:* miedzy czterema przy- I. 5. Cand
czynámi ktore naznácza / czemu to P. BOG do doskonáłego
vwolnienia od grzechu / wyćiąga *satisfakcyi* od grzesznego.
Pierwsza kłádźie że przy Sákrámenćie Pokuty S. y miłośier-

dźie y ſprawiedliwość Boſka zaſiada ná Sad: Miłośierdźie odpuſzcza y karánie; wieczne Męki/ odmieniáiac wdoczeſne iá-kie vmartwienie. Sprawiedliwość zaś/ doczeſnego lub ná tym świecie/ lub w Czyſcu vpomina ſie doſyćuczynienia. Dla tego/ glupi to káżdy ieſt/ ktory tey żelázney brámy nie mináwſzy/ pokut nie odpráwiwſzy/ rozumie że iuż wygrał: O żeláznaſz to y trudna bramá: minac iey trudno.

Jednák miłośierdźie Boſkie/ ma też niektore czáſy/ kiedy
II·PARS y ta ták żelázna/ ćieſzka/ y trudna do przebyćia Bramá ná
ścieża otwiera/ y bez ták wielkich trudnośći/ grzeſznym one przechodźić pozwala: Co ſie ná ten czás dźieie/ kiedy człowieká pokutuiacego/ nie tylko od winy grzechowey/ ále też y od pokuty/ od karánia pozoſtáłego po winie vwalnia/ Folguiac álbowiem BOG miłośierny ſkorze grzeſznego/ zoſtáwił w Kośćiele ſwoim/ ſkarb nieſkończonych zaſług Męki y ſpraw Chryſtuſowych/ Nayśw: Pánny/ y innych śś. doſyć czyniacych ſpráwiedliwośći Boſkiey/ zá cudze przeſtepſtwá: ponieważ bowiem y Chryſtus/ y przenaśw: Pánná/ bez wſzelkiego grzechu bywſzy/ nie mieli zá co ćierpieć: inni zás Swieći/ lubo niedoſkonáłośći iákie mieli/ iednák vmartwienia ich/ Męki ich/ te karánie y obligi przechodźiły. A toż BOG dobrotliwy/ ták Chryſtuſowe zaſługi/ doſycczynienia/ Męki/ prace/ iáko też y Nayśw: Pánny/ y innych śś. obrocił to ná doſyćvczynienie zá grzechy innych ludźi/ z nich nieiáko ſkarb w Kośćiele ś. zoſtáwił/ do ktorego klucze dał Piotrowi ś. y náſtepcom iego.
Math. 16. Quodcunq; ſolveris ſuper terram erit ſolutum & in cælis, ktorego lubo nie záwſze/ ale ná czás záżywáli Apoſtołowie śś. Odpuſty y Jubileuſze rozdáiac; to ieſt/ nie tylko od winy, ále y od karánia vwalniáiac: iáko wyznáie o ſobie Páweł ś. gdy doczeſna ktora był náznáczył iednemu
2. Cor. 2. porobnikowi Pokutę odpuſzczáiac/ mowi: Nam & ego donavi, ſi quid donavi propter vos in Perſona Chriſti; á iáko
Hom. 4. S. Chryz. tłymáczy Chriſto hoc etiam imperante, z roſkázu Chryſtuſowego. A kiedy owo Jubileuſze/ Odpuſty zupełne Rzymſkie publikuia/ nie co innego ſie to dźieie/ tylko tego ſkárbu Kośćiołá ś. Naywyżſzy Biſkup vdźielá/ y ná śćieża Bramę te żelázna grzeſznym otwiera. Przy dźiśieyſzym iednák

dnák Swiećie Porcyunkuli/ Extráordynaryina rzecz śie dźie-
ie/ kiedy Naywyżßy Biſkup Biſkupow/ Chryſtus Pan/ przycho-
dźi do Domku Francißkowego / y Pannie Przenaśw: do tego
Skárbu/ do tey brámy Klucze oddáie niejáko. gdy ná inſtán-
cyą iey/ zupełnego pozwala na wieki Odpuſtu. Wßytkie te
żeláźá / zápory/ vſtępowáć muſzą; to ieſt Przen: pánna/ cokol-
wiek ćießkiego/ przykrego/ innych czáſow ná grzeßniká poku-
tuiącego przy ſpowiedźi było / dźiś potráfi vłátwić / álbo po-
może grzeßnikowi meżnie przełamáć. Ćießko/ nieznośna ko-
mu ſumnienie ſwoie należyćie ſpowiednikowi otworzyć/wſtyd
go ſrogi odwodźił od ſpowiedźi przez długi czás: dźiś łátwo
to. zá przyczyną Naśw: Panny/ zwyćiężył powiáda Pſalmiſtá
S. o kimśi. iż tam gadáiąc w iákichśi brámach/ námniey
śię záwſtydáć nie miał. Non confundetur cum loquetur Pſ. 126.
inimicis ſuis in Porta. Przez te ią bramę/ rozumieć mogę / SCRIPT
dźiśieyßą Porcyunkuli Vroczyſtość. Nie mogłeś śię innych
czáſow zdobydź na prawdźiwe obrzydzenie złego żyćia ſwego
żelázney woli twoiey przyuczoney do złego przełomáć nie mo-
głeś/ áni odwieść od zákázáney miłośći rzeczy ſtworzonych;
przyſtąpże ieno do tey Brámy/ vźnaß/ iże śię odmieniß. W pi-
śmie ś: w Kśięgách Ruth czytamy; iáko ſławny on Mąż Booz
w pożądáne Małżeńſtwo nie mogł doſtáć pomienioney Má-
trony Ruth; pokiby kto inßy ſtárßy co do niey práwo miał/ FIG.
nie vſtąpił tego práwá: iákoß/ lubo trudney rzeczy/ á przećie
ſzczęśliwie dokázał/ nie innym ſpoſobem/ y nie ná innym miey-
ſcu/ tylko w Bramie iedney. Aſcendit ergo Booz ad Por- Ruth. 4.
tam. & ſedit ibi. Ruth tá/ może znáczyć duſzę grzeßną/ál-
bo raczey wolą iey ſwywolną: Ruth tłumáczy śię Saturata
náſycona. Byłá vboga Ruth; choć tylko zbieránemi żyłá kło-
ſkami/ á przećie vtyłá / ſaturata: mizerna wola twoiá grze-
ßniku/ z ktorą iáko z Ruthą włoczyłeś śię po źniwie / po po-
lách/ z owemi u Mędrcá: Nullum paratum ſit, quod non Sap. 2.
pertranſeat luxuria noſtra. Niech nie bedźie żadnego polá,
mieyſcá, ktoregoby nie nálázła lubieżność náßá, rożnych zákázá-
nych obiektow kłoſki/ miłoſtki/ kochánia/ do ſercá ſwego po
troße zbieráiąc/ utyłá/ ále w złą miłość. Widźiß że przeto do
duße twoiey/ kto inny ma práwo pierwße to. ieſt Czárt / niż
Booz

Booz Niebieſki to ieſt BOG. Booz tłumáczy ſie in fortitudine, to zas BOGV ſłuży/ bo Deus fortis: radbyś ſie też iuż wyłamał z práwá Czartowſkiego przez prawdziwa Pokutę/ ále twoiá Ruth/ twoiá wola/ niechce ſie dáć przełamáć/ wierzgáći/ bo ſaturata, dawno przyuczona do złego/ Incraſſata, im-
Deut. 32. pinguata, recalcitravit. Vczynże ieno/ iáko vczynił Booz in fortitudine meżnie/ ascende ad Portã, do tey Bramy Odpustu Porcyunkuli/ á oſobliwie do Przenaśw: Panny Pátronki tego Odpuſtu ſerdecznie ſie uday/ vznáß że przełamieß te trudność/ y wola twoie do obrzydzenia ſobie przeßłego żyćia przywiedzieß. Cießkoć ießcze bywa/ iáko ſuchego ſercá człowiekowi/ ná ſzczery żal/ y leſke iáka pokuty S. zdobydź ſie: á toż wſpomina Ezdraz o iákichśi Bramách wodnych: viq; ad Portam aqua-
2. C. 12. rum. Názowie ia temi bramámi/ dźiśieyßa Porcyunkuli bráme/ á raczey Przen: Pánne. Vday ieno ſie oſchła duſzo teraz do pokuty/ poczuieß wnet topnieiace żalem ſerce/ nie zá długo z kropiß ſie/ woda łez zá grzechy twoie. to álbowiem poſpolićie S. Bon. przyznáie Przenaśw: Pánnie ſtoſuiac Przenaśw:
Spec. Lect. 10. FIG. Pánne do oney madrey Abigáil; ktorá prosiłá Dawidá áby tylko mogłá wode nosić ná nogi ſługom iego. Ecce famula
1. R. 23. tua, ſit tibi in ancillam, ut lavet pedes ſervorum Domini ſui. O czym ták S. Doktor mowi: Ipſa enim tot ſervorum Domini pedibus aquam obtulit, quot pænitentibus lachrymas compunctionis obtinuit. *Przenaśw: MARYA, ták wielu ſług Bożych nogi woda obmyłá, iák wiela pokutuiacym, łez ſkruchy vprośiłá:* Co że bárdźiey dáleko wyświádczać zwykłá przy dźiśieyßym Odpuśćie Porcyunkuli/ potwierdza one cudowne widzenie w Kronikách náßych. Záraz drugiego roku po pozwolonym Fráncißkowi S. tym Odpuśćie/ gdy ſie było
HIST. bárdzo wiele ludźi ná ten Odpuſt zeßło/ znagłá w nocy poczuli w ſobie tákieś porußenie; z czego powſtał wielki rozruch miedzy niemi: przyczyny tego dośli z widzenia B. Konrádá Zakonniká świątobliwego; ktory powiedźiał iednemu/ iáko widźiał Naśw: Pánne w niewymowney iáſności/ trzymáiaca w rekách Synaczká ſwego/ á oná z ſtepowáłá z Niebá/ y dawáłá wßytkim ſwoie błogosłáwienſtwo/ ktore gdy dałá/ gołebicá piekna/ co byłá z nia ná Ołtarzu ſiadłá/ wzbiłá ſie wlot/ y ná

znák

znak náwiedzenia Boskiego/ obleciała ludzi pięć kroć, z tąd táki poruszenie było. Pewnie tá golębicá Duchá ś. z łáskami iego/ do pokuty/ do żalu/ potrzebnym grzesznikom znaczyłá/ ktore Przen: Pánná vprasza przy tym Odpuście grzesznikom do pokuty ś. gárnącym się *Naostatek* podobno grzesznik zámyslaiący do tey bramy Porcyunkuli Odpustu/ zdać się ta brama żelázna y trudna do otwárcia/ dla tego iż czuiąc sumnienie swoie/ wiele bárdzo ciężkich grzechow obciązone/ obawiasz się aby cię nie obciążono iáka ostrą pokutą/ postámi/ discyplinámi/ Rożancámi/ Koronkámi. Ale y tu dziś naydziesz na ścieżą otwártą tę Bramę; Przenaśw: Pánná przyczyna swoią vprzątnęłác te trudność/ przez vproszony Odpust zupełny/ przez ktory doskonale vwolniony zostáiesz/ nie tylko od winy; ále y od karánia/ to iest pokut/ ná ktore lub ná tym/ lub ná támtym świecie/ obowiązány byłeś. Prawdá iest/ co ná przestrogę powiádam; że dwoiáka może bydz pokutá/ náznáczona od spowiednika: álbo Medicinalis, álbo vindicativa. Náprzykład/ náznáczy cielesnemu Spowiednik posty/ Dyscypliny/ ále bo ná to/ iż widzi bydź to potrzebno ná vkrocenie rozswywolowánego Ciáłá; álbo ná to/ żeby tym umartwieniem/ dosyć Pánu BOGV vczynił zá grzechy popełnione. Od pierwszey tedy Pokuty/ na porátowánie/ ná vleczenie dusze náznáczoney żaden zupełny Jubileusz nie vwalnia/ áni vwalniáć może: bo jure naturæ, winien káżdy/ iezeli węgług ciáłá dáleko bárdziey/ według dusze/ przyzwoitemi rátowáć się sposobámi: dla tego nie dziwuycie się gdy spowiednicy y na Odpustach niektorym/ zwłasczá nalog w grzechach máiącym pokuty náznáczamy. Lecz co się tycze drugiey Pokuty/ to iest/ należącey tylko ná vkaránie grzechu/ ktora po większey części zostáie się do Czyscá po śmierci; od tey ná Odpustach zupełnych/ należycie pokutuiący/ vwolniony zostáie/ y toć to iest co dziś Chrystus y Przenaśw: Pánna zá prozbą Fránciszka S. wyświadczáiá grzesznikom. APOPH Pisze *Plin:* że Krolowie Perscy/ wypráwuiąc na Woynę iáka Hetmánow swoich; dawáli im iákieś naczynie zámknione/ ktore gdy otworzono pod iáka Fortecą/ záraz dobrowolnie sáme Bramy otwierały się. Rozumiem że to Czárowskie dzieło było/ to iednak dziś dáleko zacniey

cniey mocą Boską prawdzi się. Forteca to wielka spráwie-
dliwość Boska! lubo ile miłosierny odpuscza winę/ iednák ile
Math. 5. spráwiedliwy/ upomina się dosyćuczynienia á ściśle: Non e-
xies inde, donec novissimum quadrantem reddas. A zátym
Bramá do Fortecy to iest Pokutá ś. żelazna, potężna. Prze-
Lit. Lau. naśw: Pannę zás Kośćioł ś. zowie naczyniem/ Vas hono-
rabile, vas insigne devotionis. á naczyniem pełnym Niebie-
skich speciałow/ gratiâ plena, maiącym w sobie obfitość nie-
zmierzoną zasług swoich/ ktore naczynie przy dźsieyszym od-
puśćie otwiera się/ to iest z prośbą swoią ofiaruie się grzeszni-
kom; przyimuie ná się przy zasługach Chrystusowych/ im na-
leżące pokuty/ á zátym niezwyczaynie vkwáwiwszy Spowiedź ś.
HIST. 2. ná śćieżą otwiera Bramy Porcyunkule ś. Czytam in Spec.
Ex v. Ves. Gdy kapłan niektory zawołány do iednego cho-
rego bliskiego śmierći/ zástał go desperuiącego dla ćięszko-
śći grzechow/ rzekł do niego ták/ Bráćie; á toż ia chcę tobie
dárowáć/ wszytkie cáłego żyćia mego zasługi y dobre vczynki/
á ty ná mnie odday grzechy twoie/ ia za nie P. Bogu odpo-
wiádáć/ y pokutowáć będę/ á niedesperuy/ pozwolił ná to o-
chotnie chory; Więc rzecze spowiednik/ ponieważ ia mam zá
twoie grzechy pokutowáć/ trzeba mi powiedźieć ktore y iákie
to grzechy były/ abym wiedźiał ná com powinien; y ták wy-
powiedźiał mu wszytko chory: Po tym spytány/ czy żáluie zá
to wszytko? gdy powiedźiał że ták; tą sztuką doskonále Spo-
wiedź odpráwiwszy; rozgrzeszony prędko vmarł/ y po śmierći
obiawił się/ iż zbáwiony. Wielki heroiczny Akt Spowiedni-
ká tego; ktory zástępuiąc grzbietem swoim grzesznego/ ták mu
łátwo otworzył wrotá Pokuty/ y Miłosierdźia Boskiego. Ale
dálcko większą rzecz/ dźiś ći grzeszniku Chrystus y Przenaśw:
Pánná czynią/ kiedy grzbietá swego/ zá ćiebie oboie náodstá-
wiáią/ Męki/ bole/ zasługi swoie zá pokutę twoię/ ofiáruią.
Zaczym dźiś osobliwie prawdzą się słowá Kázimierzá S.
Paciuchi. Virgo Salve, per quam valvæ, cæli patent miseris. Witay
in Psal. Pánno, ktorey dano, Klucze Ráiu y Niebá. A ia do ćiebie grze-
sznik obracam słowá z Neoterykiem iednym Summa hæc
in Psal. sit votorum tuorum o peccator, ut has Divinissimas Por-
80. C. 12. tas, quas Dominus diligit, tu quoq; summopere diligas, in
hanc

hanc curam totus incumbens, ut per ipſas ad æternam vitam pertranſias. *Niech te bedźie grzeßnıku oſoblıwe twoie ſtáránie, ábyś te Bramy Niebieſkie ták naybárdźiey kochał, ktore BOG vmiłował, oto ſię uśilnie ſtáráiąc / ábyś temi Bramami / wßedł do wiecznego ſzcżeśliwie żywotá.* Amen.

Electio ab æterno.

STROPHA 6.

Generoſa & formoſa, David Regis Filia;
Quam elegit Rex qui regit, Et Creavit omnia.
Vrodźiwa y prawdźiwa, Corko Dawidá Krola
Tyś wybrana, ieſt od Páná, Co mu wßechmocna wola.

Pro Immacul. Concept. B. V. M.

JBeatus venter qui te portavit. *Luc.* 11. *C.*

JAkieś nam weſołe / niby Vivat / przez vſtá tey Mátrony / przy Vroczyſtośći Niepokal: poczęcia wykrzyknie Kośćioł S. Beatus venter. N. S. Dźiwno mi to / tylkoć to przy Národzeniach / przy Koronácyách / ále nie przy Poczęćiu w żywoćie Mátek / tákie applauzy czynia; vßłyby zátym przy świećie álbo Národzenia Naświet: Panny / álbo Koronácyi tey przy Wniebowźięciu. Lec przypominam ſobie / że to y przy Elekcyach / zwłaſzczá Krolewſkich tákie applauzy czynia. Dźień Poczęćia przenaśw: Pánny / y owßem on punkt wiecznośći / w ktorym ſtánoł Dekret o Niepok: Poczęćiu iey / był to punkt Electionis; w ktorym TROJCA przenaśw: obráłá ſobie Przen: Pánnę miedzy wßyſtkim ſzczerym ſtworzeniem / zá nayzacnieyßą kreáturę: o czym w melodyi ſwey S. Káźimierz: Quam elegit Rex qui regit, & Creavit omnia; o ktorey Elekcyi y ſámá dáie znáć / naprzod przez Sálomona: Ab æterno ordinata ſum: inna verſ: Electa ſum. *od wiekow naznáczona, wybrána ieſtem.* Tákże y przez *Rupert:* Elegit me ante mundi conſtitutionem, ut eſſem Sancta, & immaculata in conſpectu eius in charitate. *Obrał mnie ſobie przed ſtworzeniem świátá, abym w oczách iego byłá Swięta y nieſkażona w miłości* Przez co ſię dáie znáć / że Przenaśw: Pánná ná oney Przedwieczney Elekcyi otrzymáłá przywiley Niepokalánego / to ieſt bez wßelkiego y pierworodnego grzechu / Poczęćia ſwego. Już tedy

Prov. 8. ap. Corn. in 2. Cãt.

tedy nie powatpiewam nić/ o Niepokal: Poczećiu iey / ále przy-
patruie ſie tey Elekcyi; y chćiałbym dociec / iákim trybem
ſtáneła tá Elekcya / ták ſzcześliwa/ y niezwyczáyna. Rozne
u ſtárych ludźi były y teraz niektore ieſzcze trwáią ſpoſoby od-
prawowánia Elekcyi; miedzy niemi naydnie ſpoſob Electio-
onis per ſortes, przez gre: kto naylepſzą grał/ kto naylepſzą
wrzućił/ ten Elekt: tákim ſpoſobem według zdánia wielu/
Act. 1. ſtánoł był Apoſtołem Máćiey ś. Cecidit ſors ſuper Matthi-
am. Sámá zaś Przenaśw: Pánna/ támże u Sálomona wſpo-
mina/ iż przed wieki gre tákaś miáłá w czáſach Boſkich/ Lu-
Prov. 8. dens coram eo omni tempore: domyśláć mi ſie tedy godźi/
że to Przenaśw: Pánna gráłá przed wieki o te Elekcyą ſwoią/
o ten oſobliwy Przywiley Niepokal: Poczećia ſwego; y pewnie
ſzcześliwie gráłá/ bo go wygráłá / otrzymáłá: ále ieſzcze chce
wiedźieć/ czemu ták ſzcześliwie nad wſzytkie ſtworzenia/ grá-
tá iey powiodłá ſie? Dawna ieſt przypowieść: Dobrze ſzcze-
śliwie grá/ kto z Bogiem gre. A my też mizerni ludźie/
kiedyś w rozumie Boſkim / táką albo przynamniey podobną
ſtawke mieli od BOGA/ żeſmy ſie mieli poczynáć y rodźić
bez pierworodnego grzechu/ gdyby pierwſi Rodźice náſi/ do-
trzymali byli ſłowá BOGU: gráliſmy niejáko o to/ in præ-
viſionibus DEI, albo raczey Adam y Ewá/ imieniem náſzym/
ále nieſzcześliwie bo nie z Bogiem/ ále z czártem/ chćieliſmy
názbyt wrzućić. Eritis ſicut Dij, á ták y támtoſmy ztráćili/
do czegoſmy iuż práwo niejákie mieli. Przenaśw: Pánna
oſobno oná/ bo wyieta z poſpolitych Dekretow gráłá/ á gráłá
ná ſpoł z Bogiem / bo cáła TROYCA Przenaśw: pomogłá
iey do tey wygrániey / do tey Elekcyi/ iż obrana ieſt iedna ſá-
má/ áby bez pierworodnego grzechu Poczeta byłá. To ia po-
káże: wprzod dawſzy nauke / iáko też to człowieká Elekcya
wieczna/ to ieſt przeznáczenia iego do chwały wieczney ſtáne-
łá / albo przynamniey/ iáko teraz ſtáráć ſie ma / áby wygrał
Niebo. to ieſt doſtąpił go.

NJeſkonczoney dobroći BOG náſz/ ták ieſt vśilnie prágną-
II PARS cy zbáwienia ludzkiego/że umyśliwſzy wſzytkich ludźi zbá-
wić. Omnes vult ſalvos fieri; ná ſto wſzelkich záżywa ſpoſo-
1. Timot 2. bow. S. N. Poniewaſz tedy ná pierwſzey Elekcyi/ do ſtánu
niewin-

niewinności / (iako się wyżey powiedziało) dla pierwszych
Rodzicow naszych przestępstwa / gresmy nasze przegráli / á zá-
tym stracili Niebo / pozwolił znowu P: BOG / *restaurare lu-
sum* / poprawić gry tey / y konkurencyi o Niebo. Dał dobre
stawke zá człowieká / bo Jedynego Syná swego dla zbáwie-
nia naszego zesłał. Misit Deus Filium suum vnigenitum in Ioan. 3.
mundum, ut omnis qui credit in illum non pereat; sed
habeat vitam æternam: Przy tey tedy ták dobrey stawce /
zásługách y Męce Syna Boskiego / ták wiele millionow ludzi
od początku świátá / áż do końca gráią y grác bedą / o Niebo
konkuruiąc / albo stáráiąc się / albo raczey iuż przed wieki w
rozumie Boskim / wszytkie rzeczy przyszłe / iákoby obecne wi-
dzącym grali / kiedy BOG Elekcyą albo Dekret o przezná-
czeniu kàżdego człowieká / albo ná złe / albo ná szczęśliwą wie-
czność czynił. A siłaż ich teź ná ten czás wygráło? siłaż
też tych Elektow stánęło / y ktorzy? ktorzyby byli; BOG to
sobie ten sekret záchował. Nescit homo an amore, vel o-
dio dignus sit. Siłáby zás ich? sam Chrystus powie: Pau- Eccl. 9.
ci Electi. y strászna rzecz iest / co piszą o tym Doktorowie SS.
bo pominawszy wszytkich Pogan / Heretykow / Zydow / iuż pe-
wnych o potępieniu. Qui non credit jam iudicatus est. O
sámych wiernych pytáiąc się; tedy miedzy 20. Doktorow iáko in Iud.
vważa *Vega* pięć ich tylko trzyma / że więcey wiernych iest C. 7.
przeznáczonych do Niebá niż do piekłá / inni zás pietnaście
rozumieią / że więcey do piekłá. *Chryz: S.* raz ná Kazániu
zádawszy te Questya w ludnym bárdzo Mieście Ankyochii: 23. Bl:
Infestum est. quod dicturus sum, dicam támen; non pos- Drex.
sunt inveniri in tot millibus, centúm qui salventur, quin
etiam de his dubito: *Załosna iest, co mam powiedzieć, te-
dnak powiem, że nie mogę ználeść, w ták wielu tysiecy ludzi stá,
ktorzyby ná zbawienie należeli, y owszem y o tych powątpiwam;*
Wielka záiste nieszczęśliwość narodu ludzkiego / że ták nie-
zliczone iestwo ná wszytkę wieczność czártu się dostanie; á
Bogá swego mała tylko garztká ludzi obaczy. Czemuż to ták
wiele ludzi ná oney przedwieczney Elekcyi przegráło? odpowie:
Sam tylko ten człowiek ná ow czás wygrał / co z Bogiem
grał: to iest / tego tylko BOG przed wieki náznaczył do Nie-
bá / kto-

żá/ ktorego vpátrzył/ że żyiac czáſu ſwego w ćiele/ miał vczyn-
kámi dobremi przyrzućić ſię do woli Boſkiey; krotko, do wy-
rozumienia mowiac; (zániechawſzy diſkurſow y terminow The-
ologicznych o przeznáczeniu) ten ktory ieſt z liczby przezná-
czonych do Niebá/ nie ma zbáwienia ſwego fundowáć/ y ſpu-
ſzczáć ſię ná ſámego P. Bogá/ ále y on vczynkámi/ zaſługámi
dobremi/ do zbáwienia ſwego przyłożyć ſię powinien/ y ná tá-
kiego tylko oná przedwieczna Elekcya dobrze pádłá. Dowod
tego. Gdyż do Przeznáczenia/ álbo przynamniey do obiecá-
nia/ y dánia chwały wieczney dwoiákie *Attributum* álbo do-
ſkonáłość Boſka konkuruie/ y niejáko o zbáwienie ludzkie gra/
Miłoſierdźie y Spráwiedliwość Boſka. Naprzod rzuca Miło-
S CRIP. ſierdźie Boſkie/ kiedy káżdemu BOG należyte pośrodki do do-
ſtąpienia zbáwienia náznaczył; to ieſt/ doſtateczne łáſki/ ſpo-
ſobnośći/ okázye/ do poznánia Wiáry S. do zwyćiężenia po-
kus/ do czynienia vczynkow dobrych: ná tych álbowiem fun-
dáment y poczatek zbáwienia náſzego: bez łáſki Bożey/ y nay-
mnieyſzego uczynku dobrego/ y myśli dobrey mieć nie może-
my: ſine me nihil poteſtis facere, áni ſłowecżká zbáwienne-
Ioan. 15. go wymowić. Nemo poteſt dicere JESUS niſi in Spiritu
1. Cor: 12 Sancto: tá ieſt náuká *Conc: Trid:* y Doktorá ſubtelnego/ nie-
2. D. 28. wſtydliwie od niektorych poswarzonego. Inconcuſſe tenea-
mus; liberum arbitrium ſine gratia præveniente & adiu-
vante? non ſufficere ad ſalutem & iuſtitiam obtinendam.
A zátym idźie/ że bez pomocy Boſkiey łáſki/ nie można być
zbáwionym; nie dármo iedno z drugim łącząc mowi Dawid:
Pſ. 103. Gratiam & gloriam dabit Dominus. Jan S. w obiáwie-
niu ſwoim widźi 24. ſtárcow około Tronu Boſkiego ſiedzą-
cych w koronách/ áż po tym widźi/ iż korony ſwoie zdiąwſzy/
rzucáło przed Tron Boſki. Mittebant coronas ſuas ante Thro-
F. Gr. num. Coż to chćieli ći Stárcowie tą Ceremonią wyrázić?
Ap. 4. *Alex: ab Alex:* piſze/ że v Rzymian/ ten ktory po zwyćięſtwie
L. 6. wieżdżał tryumfálnie do Kapitolium w Koronách/ powinien
C. 5. był w Kośćiele Jowiſzá one Korony zdiąć/ y Bożkowi ofiáro-
wáć/ tym przyznáiąc/ że zá pomocą iego/ tych Koron doſtą-
pił? Co applikuiąc *Rupert:* do tłumáczenia pomienionego
L. 4. mieyſca Piſmá S. ták mowi. Mittebant ergo Coronas
ante

ante Thronum, considerantes quod non suis meritis, sed gratiâ prævenientis, & subsequentis misericordiæ Coronas assecuti sunt. *Rzucili Korony swoie przed Tron, uważaiąc, iż nie za swemi uczynkami, ale za łaską poprzedzaiącą y utwierdzaiącą Koron tych dostąpili:* co dość iáśnie pokazuie / że bez łáski Boskiey / nie można zbawienia dostąpić; o tę iednák frásowáć się nie potrzebá / bo iuż wrzucona / co iest kożdemu náznáczona. A ktoreż ię wrzuciła ręká? Nie twoiá człowiecze nie? ale sámá tylko Boska / miłosierdzie iego świete onec nagotowáło. O tym *Dawid* In manibus tuis sortes meæ. *W rękach twoich Panie kostki, gra moiá albo szczeście moie:* Co S. Aug. applikuiąc do łaski powołánia do prawdziwey wiáry mowi: Non video ullum meritum, quo de universa impietate generis humani, me potissimum elegisti ad salutem: ad tunicam Domini sorte perveni. *Nie czuię do siebie żadney zasługi, dla ktoreyby z nieprawości Narodu ludzkiego mnie osobliwie obrałeś sobie do zbawienia: z Ciebie tylko Panie mam to szczęście, żem szaty twoiey* [co iest wiáry prawdziwey] dostał. y ná ten *Psalm.* pisząc ták mowi: Sortes dixit quantum existimo gratiam, quâ salvati sumus, Quia in sorte nulla est electio, sed voluntas DEI. *q. d.* że z sámey tylko szczerey łáski Boskiey / to iest / że mamy posrodki / sákunki / do otrzymánia zbawienia. *Powtore* do wygráney naszey to iest do przeznáczenia naszego albo zbáwienia / konkuruie spráwiedliwość Boska: bo lubo dziedzicznym práwem po Chrystusie po części Niebo nam należy y lubo dziatkom po Krzćie / nim do rozumu przyidą umieráiącym / ták go dáie; iednak nam rozumnym / rozeznáiącym co złego / co dobrego / ináczey go nie obiecał BOG / tylko *per modum justitiæ,* iáko korone zá zwyciężone pokusy. Qui vicerit dabo ei sedere in Throno: iáko nagrode y grosz dzienny zá prace. *S. Paweł* Reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi justus Judex. Co stosuiąc do wyżey pomienionego diskursu / mowi *Sylv: in Apoc:* Datur gratis ratione primæ gratiæ, quæ est radix meriti, & gratis a DEO confertur, tamen ratione meritorum; est Corona justitiæ. *Darmo dáią Niebo, wzglédem łáski Boskiey, ktora iest początkiem zasługi, y darmo ią dáie BOG: iednák wzgledem*

Ps. 30.

SENT.

Apoc. 3.

2 Tom. 4. C. 25

dem zasług dáią Niebo iáko Koronę Sprawiedliwości: Jákże pię-
knie tego/ miedzy innemi rácyami swemi Doktor subtelny mo-
wiąc o przeznaczeniu/ dowodźi. Że iáko naznáczenie niektó-
rych ná potępienie/ iest Akt spráwiedliwości Boskiey, ták y
przeznáczenie innych do chwały: Więc iáko spráwiedliwość
Boska/ nikogo nie naznáczyłá ná potępienie, tylko tego/ ktore-
go BOG wprzod vpátrzył/ iż miał źle żyć/ y źle vmieráć: ták
też BOG nikogo nie przeznaczył na zbáwienie/ tylko kogo
wprzod vpátrzył/ iż zá łáską iego w dobrych vczynkách zniość
miał z tego świátá/ temu sámemu szczęśliwą zápisał Elekcyą.
Co potwierdza zdániem *S. Anzelm.* ná one słowá: *Quos præ-*
Rom. 8: *scivit, illos & prædestinavit;* Non ante prædestinavit, quàm
SCRIP. præscivit, sed quorum merita præscivit eorum præmia præ-
destinavit, *Ktorych przezrał zasługi, tym też y nagrode przezná-*
czył. A ztąd się záraz pokázuie/ do kogo tu należy grác/ ko-
stke nie iáko rzucić: to iest/ że do ćiebie/ do woli twoiey czło-
wiecze. *S. August:* Creavi te sine te, salvare te non possum
sine te. *Stworzyłem ćię bez ćiebie, nie mogę ćię zbáwić*
bez ćiebie. Vrzućił ći BOG z strony swey dobrze/ gdy ćię
należyćie i rátunkámi łáski swoiey opátrzył do dobrego żyćiá/
ále trzebá żeby y ty przyrzućiłeś się *per Cooperationem:* z tą
łáską Boską robił/ zwyćiężał namiętności pokusy; czynił iáłmu-
żny/ brał się do nabożeństwá/ vmartwienia/ postow/ di-
scyplin etc. Był pewien przeznáczenia swego Páweł ś. Cer-
tus sum, quia potens est servare depositum meum Iustus
Judex: á przećie iák surowy ná ćiáło swoie: Castigo corpus
SCRIP. meum, & in servitutem redigo. Był pewien y Dawid: Læ-
tatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in Domum Domini
ibimus; á przećie iáko płácze/ iákie posty/ iáłmużny/ nabo-
żeństwá iego. Więc głupia to owych desperatow argumen-
tácya. Jeżelim przeznaczony; lub zgrzeszę zbáwion będę; ie-
żeli nie przeznáczony do Niebá/ choć dobrze żyć będę/ zginę:
bo nieodmienne są dekretá Boskie; głupia to argumentácya.
Pięknie głupstwo iey pokazał swywolnego żyćiá Pánu/ Ludo-
wikowi Hrábi Háffa Medyk iego. Ten Pan bárdzo raz zá-
Mansi chorował/ przywoławszy swego Medyká/ lekárstwá ordynowáć
de præd. każe: Medyk pámiętáiąc/ że ten Pan vpornie pomienioney ar-

gument

gumentácyi trzymał się nie raz w dyskursách znim/ rzecze: pánie? iezeli przyszedł czás náznáczony śmierci tobie od Bogá/ ábyś nayskutecznieysze lekárstwá brał/ vmrzesz? á iezeli nie iest ten czás/ bez lekárstw ozdrowieć musisz? bo nieodmienne dekretá Boskie. Odpowie Pan. prawdá to: ále że BOG lekárstwá stworzył/ iáko srodki do záchowánia żywotá/ chce áby żywot konserwowány był przez nie/ á bez nich/ pewna mnie śmierć czeka; y prawie dobrowolna. dopiero Medyk powziąwszy dyskurs; pokazał mu: iáko to kto chce zbáwienia dostąpić trzebá mu bráć się do vczynkow dobrych / poniewasz też Bog nie ináczey przeznácza do Niebá/ y Niebo obiecał; tylko zá vczynki/ y życie dobre. Grayćież tedy S. N. oraz z Bogiem z łáską Boską/ robćie ná Niebo/ á mieyćie nádźieie/ że dobrze wam gra wászá/ Elekcya wászá pádła/ przed wieki/ to iest/ jeśćie z liczby przeznáczonych do Niebá.

Nie wielość/ ále zacność Elektorow záleca Elekcyą: bo pospolićie wielość Elektorow / y więcey miesza niż pomaga ná Elekcyách: *vbi multitudo ibi confusio*; Co ná Elekcyách Polskich prawdźi się nayczęśćiey. Do Elekcyi do Dekretow o Niepokalánym Poczęćiu przen: pánny/ nie wiele/ ále nayzacnieyszych konkuruie Elektorow; bo wszytkie trzy osoby TROYCE Przenaśw: czego dowćipnie dowodźi *Escob:* z Ewángeliy Brewiarzá Rzymskiego ná dźień dźisieyszy z onych słow/ Sadoc genuit Achim, Achim genuit Eliud, Eliud genuit Eleazar: według *S. Anselmi* Eliud tłumáczy się: Deus Creator: co znáczy BOGA OYCA Eleazar tłumáczy się/ Deus meus adjutor: co znáczy BOGA SYNA/ ktory ná wspomożenie násze zstąpił z Niebá Achim tłumáczy się Frater meus, co znáczy DUCHA S. ktory Oblubienice swoie zwykł Siostrą názywáć. Soror mea Sponsa Widźe tedy że tá Elekcya stánęła per solo tres mieiáka. Jeżeli kiedyś Sálomon Mądrość Boską gráiąca vpátrzył Ludens coram eo omni tempore. Jeżeli o Wszechmocności Boskiey dawna przypowieść. Ludit in humanis, Divina potentia rebus Pewnie nie kiedy indźiey/ przystáło TROYCY przena: z Atrybutámi swemi rzućić się do tey gry/ iáko przy Elekcyi Niepokalán: Poczęćia przenaśw: Pánny. A iákoż tá grá poszłá

II PARS (beside "Nie wielość")
L. 1. T. 3. p. 4. (beside "TROYCE Przenaśw")
Cant 4. (beside "Soror mea Sponsa")
Prov. 8. (beside "omni tempore")

przed wieki: ßcześliwie bardzo: bo ia Przenaśw: panná z Bogiem/ z Osobami TROYCE Przenaśw: gráią. Stáwiá-łá Przen: Panná względem otrzymánia niezwyczáynego Przywileiu Niepokal: Poczećia swego; stáwiáłá też y káżda Osobá Troyce Przenaśw: Co ześ ták zacnego stáwiłá ná to Przenaś: Panno? *Naprzod* Stáwiłá Przenaśw: Panna OYCV Przedwiecz: Filiationem: to iest/ że Corka iego bydź miáłá/ á Corká nie tym pospolitym sposobem/ iáko my y Anyołowie przez łáskę poświącáiącą; ále osobliwßym. Co iey przyznáie S.
in spec. Bonav. serm. 10 *Bonav:* Ipsa singulariter Domini Filia, Domini Mater, Domini Sponsa. *Oná osobliwßym sposobem Páńska Corka, Mátka, y Oblubienicá.* y dáley Ipse est Dominus Pater, cujus MARIA est Filia Nobilissima: *Ten iest Oćiec, ktorego Nayślachetnieyßa Corka iest MARIA.* Dobra to ståwka ten tytuł/ iż Corko iest Oycá Niebieskiego skuteczne motiuum, ná to áby otrzymáłá byłá konsens Oycowski ná Przywiliy Niepokal: Poczęcia swego: bo ieżeli ozdobá iedyna Oycá/ Syn/ álbo Corká mądra:
Prov. 10 Filius sapiens lætificat Patrem/ dálekoż bárdziey/ kiedy to oraz y piękna/ y zacnie wysoko wynieśiona. Niektorzy Rodźice y żyćia swego odstępowáli/ byle tylko Korone ná głowie Syná swego widźieli; iáka byłá oná Mátka Neronowá/ Occidat modo Imperet: A iákoż Oćiec Niebieski mogłby to był znieść/ żeby dla nayślachetnieyßey Corki swey Przen: Pánny nie miał się był przyłożyć do Nayślachetnieyßego/ nayśliczniejßego Poczęćia iey? *Powtore* Stáwiłá Przenaś: pánná drugiey Osobie Troyce Przenaśw: to iest Synowi Maternitatem, że Mátka iego bydź miáłá: *á nie iákakolwiek/ ále nay*godnieyßa. *S. Bonav: citt.* Singulariter cum MARIA est Dominus, cujus Mater dignissima est MARIA: y to pewnie
Dan. 4. do przywileiu Niepokal: poczęćia skuteczne *motivum.* Ná owego rozłożystego drzewá wyćięćie feruią z Niebá dekret: Suc-
FIG. cidite arborem, & præcidite ramos eius, excutite folia eius, & dispergite fructus ejus, ále przećie latorośtki/ y korzenia iego tykáć nie kazáno/ Verùm tamen germen radicum
§a Iud. 6. eius in terra sinite. *Peter. ap. Nax.* przez to buyne drzewo/ rozumie wßytek Narod ludzki/ zruinowány pierworodnym grzechem; przez látorośtka/ rozumie Chrystusá Paná/ przez korzenie/

nie Przenaśw: Pánne z ktorey tá látorostká wyszlá: Nie dopusżczona dotknąc się korzenia dla látorostki/ nie dopuszczono pierworodnemu grzechowi tknąc się MARYI; iż miáłá Matką bydź Chrystusową. Per germen radicis Christum interpretor per radicem B. V. MARIAM, peccato Adami non infectam, vt dicitur Egredietur Virga de radice Iesse. *S. Bonav. citt.* Peter.
Máćierzyństwo Nayśw: Pánny Vważáiąc námowa: że áni Chrystus przystoynieyszey Mátki nie mogł mieć/ áni oná przystoynieyszego Syná. Ipsa est Mater, quæ tali filio est decentissima, ipsa est Mater, cui talis filius, decentissimus fuit. Ná ktore słowá Doktorá ś. reflektuiąc się *Escob citt.* Konkluduie że z tytułu sámego Máćierzyństwá/ należáło Nayświet: pánnie Niepokal: Poczęćie. Quis asserat in peccato Originali Conceptam? certe haud esset tali filio decens, quid decentissima? *Potrzecie* Duchowi S. stáwia Przenaśw: Panná z strony swoiey/ że miáłá bydź Sponsa Spiritûs S. Oblubienica iego nayśliczniejsza/ według *Bonav:* S. Ipse est Dominus, cuius Sponsa venustissima est MARIA: y to bárdzo ważna skáwká/ ważne *motivum* dla przyznania Niepokal. poczęćia Przenaśw: Pannie. Wszytkich to práwie Narodow praktyká/ ile można Oblubiencow sobie rownych dobieráć: według stárego Axioma: Si vis nubere, nube pari, A ponieważ Oblubieniec Przenaśw: Panny DVCH S. iest Duch nieskonczonie piekny/ nieskończonie świety/ świątobliwość iest Attributum appropriatum iego. Nie mamy zwyczáiu mowić: OYIEC Swiety/ SYN Swiety/ ále DVCH Swiety; Wiec z tego sámego przystało/ áby przenPANNA w tákiey świątobliwośći stworzona byłá/ iáka tylko mieć może od Bogá stworzenie/ á zátym bez pierworodnego grzechu. pisze *Plutarch* że *Iulius* Cesarz porzućił Pompeia Zone/ nie dla iákiego excessu iey/ ále tylko że potwarzona byłá/ mowiąc. Cesaris coniugem, etiam calumnia vacare oportet: dálekoż ia skuteczniey argumentowác mogę: Sponsam Spiritûs S. etiam calumniâ Originalis peccati, vacare oportet. y wnioskowác w Przenaś: Pánne nie przystoi grzechu pierworodnego z tąd/ że iest Oblubienica naznáczona Duchowi S. Widźiemy tedy iáko Przenaśw: Pánná gráia o APOPH

ßczesliwa Elekcya Niepokal: Poczęcia/ y co ná to ſtáwiáła: A
że do tey wygránej przyłożeły ſię tej Oſoby TROYCE przé-
naśw: przypatrzyć ſię y temu możemy. Trzy rzeczy grácżá
zálecáia; kiedy gra Potenter potężnie, Sapienter mądrze,
Fervidè gorąco, ochotnie nie melánkolicżno, Widzę że te trzy
kondycye przy przedwieczney grze/ álbo determinácyi o Nie-
pokal: Poczęciu Przenaśw: pánny záchowáły ſwym ſpoſobem
Oſoby Troyce Przenaśw: Naprzod Gra Potenter OYCIEC
przedwieczny: wyſoko przyſtáwia ſtáwkę to ieſt Omnipoten-
tiam; iáko rodząc ad intra Syná ſwego iedynego nieſkoń-
czonego/ łożył omnem potentiam generandi, wßytkę moc ſwo-
ię do rodzenia; ták tęż ná to/ áby Przenaśw: pánná Naymil-
ßa Corká iego Niepokalánie poczęta byłá, wßelką Wßechmo-
cność ſwoie ofiárwie/ y łoży/ ztąd S. Bonav: citt: O niey mo-
Reu. wi: Ipſa eſt, quâ facere majorem Deus non potuit. Tá
c 20. ieſt, nad ktorą wiekßey BOG ſtworzyć nie mogł. y S. Birgitt:
miáłá obiáwienie/ że przenaśw: pánná/ naybliżßa ieſt
Troyce przenaśw: áby ták ſtáć ſię mogłá vczeſtniczką wßyſ-
tkiego tego/ czegokolwiek Bog może vdżielić ſtworzeniu. Py-
tam ſię tedy. A możeß Wßechmocność Boſka ſtworzyć ko-
go w ſtánie niewinnośći/y bez grzechu pierworodnego? pewnie
ták: bo ták ſtworzeni byli Anyołowie/ Adam y Ewá: więc
zá tym idźie/ że wßechmocność Boſka przenaśw: pánnie v-
dżieliłá tego dáru. pięknie o tym dáie znáć Dawid S. Corkę
Psal. 44. te Oycá Niebieſkiego opiſuiąc: Omnis gloria filiæ Regis ab
intus. Wßelka chwała Corki Krolewſkiey we wnątrz. to ieſt
w Dußy/ naypięknley vſtroiłá te Coreczkę ſwoię Wßechmo-
cność Oycowſka. Wielka pilność Wßechmocność Boſka v-
czyniłá około pięknośći Ciáłá przenaśw: Pánny. S. Brigitt:
Rev. 20. pißе/ że Máterya owe Ciáłá y Krwi/ z ktorey ſię poczęłá w ży-
wocie Anny S. przenaśw: Pánná/ więcey Bog vmiłowáł/
niżeli wßytkie inne/ iákoż ßeroko Anyoł opiſał Birgićie S.
Wßechmocnośći Boſkiey pilność w temperowániu Ciáłeczká
onego: iednák Dawid S. mniey te vważa/ ále dáleko więk-
ßey pięknośći duße iey przypátruiąc ſię wßelką iey doſkonáło-
łość przypiſuie. Omnis gloria eius ab intus, co Eſcob: ma
zá wielki argument Niepokal: Poczęcia Przenaśw: Pánny: An

non

non cunctæ particulæ halant præſervationem. *Druga* Oſo-
bá TROYCE Przenaśw: SYN Boſki to też Mátki ſwey Nie- FIG
pokal: Poczęcie Gra Sapienter *Mądrze*, bo wſzytke ſtáwia
ná to Mądrość nieſkończona. Wielka mądrość pokazał Sálo-
mon/ kiedy cudowne ſobie *theatrum*, álbo noſzenie *alias* krzeſło
wyſtáwił. Ferculum fecit ſibi Rex Salomon, ktore miedzy Cant. 7.
innemi/ miſterſtwámi miáło to/ iż z rzeczy niepodległey zgnie-
łośći álbo zepſowániu zbudowáne było/ iáko to z drzewá *Se-
tim* y ze złotá. *Rich: Laur:* powiáda; że to Figurá Przenaś: L. 10.
Pánny. MARIAM fecit ferculum Rex Salomon id eſt Chri-
ſtus gdźie z Materyi okázáło bieżąc/ pokazuie iż wolno od wſzel-
kiey ſkáżytelnośći grzechowey byłá/ y ták Ciáło iáko y duſze
nayczyſtſze miáłá/ pokazał mądrość ſwoie wielką w tym Krol
Salomon/ pokazał dáleko więkſzą Chryſtus przy ſtworzeniu
Duſze Przenaśw: Pánny. Ale ia dáley vważam/ że do pomie-
nionego Tronu nieſkáżytelnego/ był Aſcenſus purpureus: á
záczym y ná te ozdobę Tronu ſwego/ to ieſt Duſze Przen: Pán-
ny/ trzebá było Niebieſkiemu Sálomonowi Synowi Bożemu/
przy ſtworzeniu iey zdobyć ſię. A gdźież ſię w Boſtwie nie-
ćierpietliwym *Purpura* álbo Krew przez purpurę znáczoną we-
źmie? Więc y tu mądrość Synowſka wymyśliłá ſpoſob. Trze-
bá było dla wygráney to ieſt dla Niepokal: Poczęćiá Mátki/
záſług/ Męki y Krwie Syna Bożego; Więc rezolwuie ſię zſtą-
pić ná świát/ wźiąć Ciáło ná ſię/ ćierpieć dla zachowánia Mát-
ki ſwey od pierworodnego grzechu. O czym Bieżánow: *in
Cant.* 3.

Qui præſervavit, meritò me Sanguinis hujus
Purpureos ad me, fecerat ille greſſus.

Coś podobnego vczynił dla Mátki ſwey SYN Boſki co HIST.
niegdy Sylla: ten otrzymawſzy zwyćięſtwo nád Mitrydatem/
Bogom ofiárowął naczynie pełne krwi własney/ ktorą wyto-
czył był z rány otrzymáney ná woynie. Więcey Chryſtus czy-
ni/ gdy áby Mátká iego doſkonále zwyćiężyłá w punkćie Po-
częcia ſwego grzech/ y Czártá/ ofiárowął nayprzednieyſzą
Krew/ to ieſt przeźráne záſługi Męki ſwoiey *Trzecia* Oſo-
bá gra ferventer, to ieſt DVCH S. ktory ſię ogniem páłá-
iącym

iacym názywa/ dla miłośći ogniſtey: y ten wſzytkę práwie
ile mozna było wlał w Duſzę Przenaśw: Pánny/ miłość ſwoie
Eſc. citt y ſam miłośćia bywſzy Przen: Pánnę iáko Oblubienicę ſwoię w
miłość ſwoię/ y owſzem w ſámego ſiebie przemienił. Maria tàm
ſimilis Sponſo Spiritui, ut iàm Maria Spiritus S. poſſit appel-
ad C. 1. lari. *Tak ieſt podobna MARYA Duchowi S. że ſię oná może názwáć*
Cant. *Duchem S.* á náwet *Rupert.* iáko piſze tenże *author* owe mięy-
ſce *Act: 15.* Viſum eſt Spiritui S. & nobis, rozumie/ iakoby
to miáło ſię tłumaczyć Viſum eſt MARIÆ & nobis. MARYą
ná mieyſce Duchá S. kłádąc. A ná coż to ták obfićie wyle-
wa ſię Duch Przenaśw: ná Duſzę Przenaśw: Pánny/ y ták
ſię ściśle iednoczy z nią w pierwſzym punkćie/ cáła ią łáſką ná-
pełniáiąc? nie ná co innego/ tylko aby wygrał iey Przywi-
ley Niepokal: Poczęćia: bo iezeli według zdánia wielu/ żá-
dnym ſpoſobem grzech zmieśćić ſię nie może z łáſką Boſką; á
iákże iż ták rzekę z cáłym Duchem S. w onym punkćie Poczę-
c. 7. L. ćia iey/ pomieśćić ſię miał grzech pierworodny: Co znáć v-
deNat.& ważáiąc mowi *Aug: S.* Ipſa ſola eſt de omnibus quæ potu-
grat. it dicere vere: Non reprehendit me cor meum in omni vi-
ta. *Tá ſámá ieſt, miedzy wſzytkiemi, ktora prawdziwie rzec*
może, że w cáłym żyćiu moim, nie ſtroſuie mnie ſumnienie moie.
T. 2. y S. Bernar: Naywiekſza iey w żywoćie Mátki przypiſuie świą-
Ep. 174. tobliwość: Fuit Domini Mater ante ſancta quam nata & pu-
to, quod tanta gratia ſanctificationis in eam deſcenderit,
vt Ieremiam, Joannem Bapt: & omnes ſanctificatos in ven-
tre præceſſerit, quia nulli vnquam peccato fuit obnoxia.
A toż mamy ſzczęśliwo wygrano/ ſzczęśliwa Elekcya przedwie-
czna/ Przenaśw: Pánny/ aby była Niepokal: Poczęta. Quam
elegit Rex, qui regit; & creavit omnia. Dayże nam Boże/
po tey Elekcyi/ y Koronacyi ſámey doczekáć/ to ieſt/ kiedy Ko-
śćioł S. ukoronuie/ vkánonizuie finaliter Dekretem ſwoim
to Niepokaláne iey Poczęćie/; á teraz prośmy BOGA przez
ſzczęśliwą tey Pánny Elekcyą/ áby też godnemiśmy ſię ſtáli
poczytáni być miedzy Elektow Boſkich/ ná wſzytkę wie-
czność. Amen.

Lectulus Floridus.

STROPHA 7.

Gemma decens, Rosa recens, Castitatis Lilium.
Castum chorum, ad Polorũ, Quæ perducis gaudium
Perlo droga, Rożo Nowa. Y Lilia Czystośći: (śći
Chor Pánieński, won Niebieski, Wiedźieß wpáláć wieczno.

Pro Festo SS. Rosarij.

Lectulus Noster floridus: *Cant:* 3.

KTo chce milego przyiaćielá należyćie utráktowáć/ należy mu nie tylko żołądek y smak iego smácznemi potráwámi/ napoiámi vkontentowáć/ oczy widzeniem wybornych gálánteryi/ wesołych ogrodow vćießyć/ ále też trzebá wczás mu ná spoczynek iák náylepßy opátrzyć. S. N. Wspániałßego tráktámentu Przyiáćioł/ y gośći nienaydźiemy w historyách nád ow bánkiet Assuerá Krolá Perskiego/ gdźie ßeroko opisuią porządek sług/ przepyßność w potráwách y napoiách: oraz też opisuią/ że złote/ y srebrne z drogich kámieni łożká dla gośći rozporządzone były. Lectuli quoq; aurei, & argentei, super pavimentum Smaragdino, & pario stratum lapide, dispositi erant. Ale y o duchownych tráktámentách miedzy przyiaćiołámi/ Oblubiencámi mowiąc/ toż się pokázuie. Tráktuią się oboie y Oblubieniec/ y Oblubienicá Niebieska w pieniách Sálomonowych/ áż nie tylko o smácznych nápoiách wzmianká. Dabo tibi poculum ex vino condi- um. Nie tylko o drogich gálánteryách / Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento, nie tylko o cudnych ogrodách/ Veniat dilectus meus in hortum suum, ále też o osobliwym miękkim, bo kwiećistym łożu: Lectulus Noster Foridus. Nie da się widzę Oblubienicá Niebieska/ y oraz Mátká/ Krolowa naßá Przenaśw: Pánná w tey vpośledźić ochoćie; y oná nie inaczey/ ále y owßem doskonaley/ nie iuż przyiaćioł/ ále sług swoich osobliwie Bráći Rożáńcá S. tráktuie/ Co miáłá naylepßy specyał/ to iest Ciáło y Krew/ ktore przy Vroczystośćiách iey bierzemy w Przenaś: Sákrámenćie ná tym bánkie.

Ester. 1

Cant. 8.

Cant. 1.

Cant. 5.

Cant. 3.

bánkiećie wyſtawia. o czym *Petr: Damian:* Cibum comedit Eva, per quem nos æterni jejunii fame mulctavit: cibum MARIA edidit, qui nobis Cæleſtis convivij aditum patefecit. Byłá Pałácem Duchá przenaśw: pełnym drogich Kleynotow przywileiow Bożkich Sacrarium Spiritus S. y oraz ogrodem Hortus Concluſus: w ktorym ile záſług/ łaſk/ cnot/ tyle śliczno pięknych kwiátow. O czym pieknie náß Krolewicz: Gemma decens, roſa recens, Caſtitatis Lilium. Więc nie chowá tych ſkarbow/ tych delicyi ſwoich/ dla ſiebie ſámey iáko niektorzy ludźie niemiłośierni ná bliźnich czynią; ale iáko niegdy Kleopatrá Antoniußowi rádá będąc/ perły ſwoie drogie/ á náwet y kwiećie cnot rozlicznych ſwoich/ ná wzgárdę y wygodę ſług ſwoich Bráci y Sioſtr Rożáńcá S. obráca łoże im/ á łoże Salomonowe/ Lectulus noſter Floridus/ kwiećiſte śćiele; stáráiąc ſię áby przy Bráctwie Rożáńcá S. wczás/ y duchowno wygodę ſwoie oſobliwą mieli zá żywotá/ przy śmierći/ y po śmierći co pokaże: Wprzod náukę Chrześćiáńſką dawßy ludźiom ná innych bliźnich niemiłośiernym; iáko co ſobie trzebá zá żywotá poſłáć/ żeby im oſobliwie przy śmierći y po śmierći twárdo nie było.

I. PARS Dawno to powiedźiano: iák ſobie kto pośćiele ták ſię wyśpi. S. M. Rozmáići/ rozmáićie ono łoże ná ktorym ná wßyſtkę wieczność ſpoczywáć im będźie potrzebá/ żyćie ſwoie prowádząc/ śćielą: Jedni bowiem śćielą ſobie/ niby z onym roſpuſtnym *Heliogabalem*, z ſámych kwiátow/ to ieſt: ktorzy ßczęśliwość żyćia ſwego zákłádáią w roſkoßách/ y roſpuśćie ćiáłá; ále niech wiedzą/ iż to ná pozor tylko miękkie łoże/ á w ſámey rzeczy bárdzo twárde: twárdo ćieleſnikowi in vita: bo gryźienie nieznośne ſumnienia/ niebeśpieczeńſtwá/ vtrátá ſławy/ ćiężkie niebeſpieczne choroby/ y znáczne ſkrocenie żyćia trapią go. Twárdo mu in morte; czego doználi owi ßáleńcy/ o ktorych Mędrzec. Coronemus nos roſis, nullum ſit prarù m, quod non pertranſeat luxuria noſtra: áż prawie ná ſámych złych vżyńkách nießczęśliwi giną/ & in puncto ad inferna deſcendunt. Tám dopiero poſt mortem átcyniey wczeſnie/ bo ogniſte zálegáią ná wßyſtkę wieczność łoże. Subter te ſternetur tinea & vermis. Podśćielá ći mola y robáctwo.

Apoph.

Sap. 2.

Iſai. 14.

ctwo. Jnni záś ſobie ściela/ gotuia łoże podobne niciáko łożu Krolow Perſkich/ ktore opiſuie *Athen*: Było to (práwi) pewne łoże/ ktore miáſto poduſzki Krolewſkiey/ w głowach miáło ſkárbiec z piąćiadźieśiąt millionow talentow złotá/ á w nogach z pięćia millionow/ aby ták bogáto opátrzonemu Krolowi/ ſmáczno záſnąc było. To łoże znaczy żyćie ludźi łákomych/ ktorzy ná tym tylko ſą/ żeby ták naywiecey nagromadźić ſubſtáncyi/ naymnieyſzey ſzkody uyść/ o nikogo nie dbáiąc/ nikomu ſubſtancyą ſwoią wygodźić nie chcąc/ zápieráią ſię/ kłámáią/ przyſięgáią/ że nie mam/ że nie mogę; ále y tákiemu/ nieludzkiemu twárdo. Twárdo in vita. dla uſtáwicznych myśli/ ſtaránia/ zabiegow/ nie wyśpi ſię/ nie wywczáſuie ſię/ nie má czáſu do odpoczynku. Nie dármo *Drog. Oſtien*: mowi: Avaritia pervigiles oculos habet. Łákomego oczy/ nigdy nie ſpią: pátrzy/ myśli/ zkąd ieſzcze wiecey przyczynić/ boi ſię/ lęka przypadku/ ogniá/ nieprzyiaciela/ złodźieia/ Rowſzem/ chcąc niewczáſy łákome wyráźić *Auguſt*: *S.* do pieklá go ſámego przyrownał; Avarus, & cupidus ſimilis inferno, dicitur, quippè, Infernus quò plus devorat, eò magis cupit, & deſiderat. Non aliter avarus, expleri aut ſatiari non poteſt. *Iako piekło nigdy ſię potępionemi, ták y łákomy bogactwámi náſyćić nie może*: poſpolićie widźiemy/ że tákowych żyćie mizerne/ nie tylko ludźiom/ ále y ſámym ſobie żáłnia. Dopieroż twárdźiey im in Morte: O iákie żalo? obeymuią ſerce ich ná ten czas/ gdy tych nagromádzonych dobr záżyć ſobie myśleli w pokoiu/ duſzá ná inny świát bráć ſię muśi/ y zoſtáwić to komu inſzemu/ ktory to rozmárnuie; dochodźćie/ iáko to tám w ten czás tákowemu nie ſmáczno/ z iednego łákomcá/ ktory widząc że iuż żyć nie może y záżywáć ſwego; kázawſzy ſobie worek z czerwonemi złotemi podáć one połykał/ chcąc nákarmić duſzę ſwoię/ ále práwie zdechł nikczemnik/ y dodawił ſię temi ſpecyałami. Náoſtátek naytwárdźiey/ naygorzey tákiemu po śmierći; bo z onym niemiłośiernym bogaczem tákiego łoże czeka/ opowiáda P. Chryſtus Mortuus eſt dives, & ſepultus eſt in inferno, w piekle odpoczynek/ grob iego. Zátym źle to ſobie tácy zá żywotá ściela. Jeſt inny ſpoſob iáko to ſobie poſłáć dobrze ná záwſze: to ieſt pośćiel

L. 12.

APOPH

Serm. de Paſſ.

Ser. 62. ad FF.

EXEMP

Luc. 16.

bliźniemu twemu dobrze y miękko/ tym ſámym ſobie dobrze poſtałeś; to ieſt: miłośiernemu nád bliźniemi/ z dobr ſwoich potrzebom ich wygadzáiącemu/ miękko/ lekko/ y zá żywotá/ y przy śmierći/ y po śmierći. Miękko zá *Zywotá*: bo tákowi
Pſ. 111. poſpolićie żywot ſwoy prowádza weſoło. Jucundus homo, qui miſeretur & commodat. Mowi Dawid: *Weſoły to człowiek co ieſt miłośierny y vczynny bliźniemu*: y owſzem tacy często obfitowáć zwykli w rzeczy docześne/ iáko ieſt zdrowie dobre/ żyćie długie/ przymnożenie ſubſtáncyi/ rozkrzewienie Fámilyi/ co więkſza w rzeczy zbáwienne/ to ieſt; łáſkę Boſką/
Pſ 38 bo oſobliwſze fawory miłośiernym BOG zápewne obiecał. Obiecał zdrowie dobre/ Juſtus miſeretur & tribuet, cùm ceciderit non collidetur, quia Dñus, ſupponit manum ſuam. *Spráwiedliwy lituie ſię y rozdáie, gdy vpadnie, nie roztráći ſię, bo*
Pſ. 40 *BOG ręke ſwoie podkłada mu.* y ná innym mieyſcu. Domi-
EXEMP. nus opem ferat illi, ſuper lectum doloris ejus. *Niech BOG go poćieſzy ná łożu w boleśćiách iego.* Lyran. przywodźi ná to przykład Jobá wniwecz y ná ſubſtáncyi/ y ná zdrowiu obroconego/ Tobiaſzá oślepionego: á przećie z tych wſzytkich biedwyszli ſzcześliwie. Przez coż! odpowiáda tenże: Job atq; Tobias, etiam à corporali infirmitate curati ſunt, merito mi-
in Vit. ſericordiarum ſuarum. *Ze ći Mężowie vwolnieni zoſtáli od káleſtwá*
S. Phil. *ſwego, dlá záſług miłośiernych vczynkow*: Piſzą o Baro-
Nerei. niuſzu Kárdynale/ że ten przez lat cáłe dźiewięć/ zwykł był ſam ſzpitále náwiedzáć/ vbogich y chorych: często ſię tedy tráfiáło/ że to y w goráczce czynił; od ktorey gdy ſię z onego miłośiernego vczynku wrácał/ tym ſámym wolnym zoſtawał. Dáie P. BOG ieſzcze miłośiernym przymnożenie znáczne ſub-
Prov. 3. ſtáncyi to wyráźnie obiecał. Honora Deum de tua ſubſtantia; & de primitijs frugum da ei, & implebuntur horrea tua ſaturitate. *Vczcyi BOGA z dobr twoich, y oddáy mu pierwiáſtki z vrodzáiow twoich, á nápełnione będą do-*
3. R. 12. *ſtatkiem gumná twoie.* Tey obietnice ſwey potwierdźił BOG
EXEMP. wielą cudow: iáko to ná owey Wdowce Sáreptáńſkiey; ktora za vſtąpiwſzy vbogiemu Prorokowi ſwey y dźiećięćiá ſwego oſtátniey garzſtki Mąki/ y kápki Oleiu/ cudem Boſkim przez wſzytek czás głodu, pożywienie ſwoie miáłá. Hæc dicit Dominus, hydria farinæ tuæ non deficiet, nec lecythus olei

minuetur. Ná co ieszcze wiele innych z nowego Testámentu przykłádow/ y historyi przywieśćby sie mogło. Dobrze ow gość w Klasztorze iednym powiedział: (oczym *Cæsar.*) gdzie przedtym z wielka miłościa y choynie przyimowáno gości/ po tym gdy nieco skapic gościom/ y vbogim poczeto/áż tez wszytkiego omále: ow tedy gość / gdy mu sie Furtyan skárży ná vbostwo Klasztorá/ rzecze: Przyczyná tego niedostátku/żeście z tad wygnali dwuch Bráci/ poki sie ći nie wroca nie bedzie dobrze; iednego zowie Date *dayćie*, á drugiego Dabitur *dáno wam bedzie.* Doniesiono to Opátowi/ ktory domyslił sie taiemnice/ y ná vbogich choynosć nákazał/ á ták znowu do pierwszey obfitośći wroćił sie Klasztor. *Potrzećie* Miłosiernych Fámilie P. BOG rozkrzewiał/ y konserwuie. Totâ die miseretur & commodat: semen ejus in benedictione erit. *Cáły dzień czyni miłośierdźie, potomstwo iego, błogosłáwione bedźie:* y niżey támże. Non vidi iustum derelictum, nec semen eius quærens panem. *Nie widziałem spráwiedliwego opuszczonego, áni dźiatek iego żebrzacych chlebá.* Jeżeli BOG ktora ná świećie vbogáćił Fámilia nád Abrahámowe/ ták wiele Narodow/ zacnych ludźi y owszem sámego Messyaszá Chrystusá Páná wyprowádźiwszy z niey: Jedni to przypisuia wierze wielkiey Abráhámowey/ Credidit Abrahã Deo & reputatũ est ei ad iustitiam. Jnni posłuszeństwu w opuszczeniu Oyczyzny: podobno nie zbładze/ gdy też to przyczytam miłośiernym vczynkom iego / w ten czas álbowiem poczatek rozkrzewienia Domu swego wźiał Abráhám/ gdy o Potomku z Sary iuż zdesperowáwszy/ otrzymał potomká Jzáaká przez onych gośći trzech / ktorych miłośiernie w Domu swoim vtráktował. *Náostatek* co naypotrzebnieysza/ miłośierny nád bliźnim obfituie w łaskę Boską/ w zasługi wielkie/ y nie zwyczaynych od Bogá dostáie faworow. Nie dármo *Isai. Pr:* miłośiernego przyrownał duszę do żyźnego ogrodá/ Frange esurienti panem tuum, & egenos, vagosq; induc in domũ tuam, & eris quasi hortus irriguus. Historia tego osobliwa potwierdzam. Pisze *Arnold. in Mártyrol.* O iedney Hrabiney/ ktora nielutośćiwego ná ubogie Męża miawszy/ sámá byłá wielce nabożna/ y miłośierna/ gdy tedy czásu iednego według zwyczáiu swego ię-

Lib: 4. C. 68.

Ps. 36.

Rom. 4.

Is. 58.

HIST.

go ię-

go; łowámi śię zábáwiał/ áż vbogi mizerny żebrák pokaże śię przy wrotách Zamkowych/ ktory dla miłośći Boskiey gospody szukał; dowiedźiáłá śię o tym Hrábina/ iednák obawiáiąc śię Małżonká swego nieśmiáłá go przyiąć; ále że on żebrák wrzodámi osypány vśilnie prośił/ nie tylko go do Zamku/ ále też y do własnego łożá/ (iáko żądał) kazáłá ná spoczynek puśćić. Tym czásem niespodźiánie przyiedźie Mąż z łowow/ á że śię polowániem zfátygował/ chce záraz iść do pokoiu/ aby tám sobie spoczął. Niech káżdy vważy/ co za boiaźń one Pánią opánowáłá; ktora nie tylko sobie, ale y onemu żebrakowi/ pewną śmierć prorokowáłá. Gdy go báwi/ y záraz otworzyć nie chce/ vderzy kolánem we drzwi Mąż otworzą śię/ á oná iuż prawie od stráchu obumiera. Ale BOG/ y nieskończona Mądrość iego vmiáłá w to potráfić; gdy bowiem wchodźi do pokoiu/ áż vczuwa táka wonia/ iákoby Ray Ziemski wszytkie swe kwiećia tám złożył/ y gdy utrapiona Hrábina śmierć sobie pewną obiecuie/ rozumieiąc/ że ználazł onego żebraká w łożku/ áż on wychodźi z wielkim podźiwieniem do swey Małżonki mowiąc: iż nie mogłem dłużey w pokoiu wytrwáć/ ponieważ mi śię zdáło iem w pośrodku Ráiu był/ ták mi śię zdáło wdźięczne ono łoże/ ná ktorym áni spáć/ áni leżeć mogłem. Co oná ze wszytkiemi okolicznośćiámi iemu powiedźiáłá/ że żebrák do mnie przyszedł/ y támem go złożyłá/ ponieważ náleżał/ y prośił vśilnie o to: kiedy tedy zniknął; toć muśiał bydź Chrystus w postáci iego: Co záraz onego nieużytego; y niemiłośiernego Grafá zmiękczyło/ że ná potym był łáskáwszy/ y miłośierniejszy/ y w dobrych vczynkách ćwiczył śię z Małżonką swoią. Z tego widomego cudu y łáski/ domyślay my śię/ iáko chojnie niewidomemi łáskámi BOG muśi dárowáć duszę/ nád mizeryą bliźniego miłośierną. *Powtore* Miękko miłośiernemu in morte przy śmierći/ o nim powiedźiáno. *In*
Ps. 40. die mala liberabit eum Dn̄us: *W dźień ćięſki vwolni go Pan.*
Lib. 6. Ep. 21. Co *Petr: Dam:* potwierdza Historya: W Niemczech miedzy wielkiemi gorámi/ myśliwy ieden Pan potkawszy Mátkę z Corką/ boiąc śię áby w śniegách nie poginęły/ ábo od bestyi pożárte/ wźiął oboie ná koniá swego/ uwiozł z owego niebespieczeństwá/ á náwet płaszcz iem swoy dla źimna dał: zostáie potym
HIST.

tym

tym Zakonnikiem / áż przy konániu swoim wielce lękáć się pocznie / dla wielkiey liczby czártow. modlą się Bráćia / wołáią ná niego / nic nie pomaga; przystąpi tedy towárzysz iego / ktory z nim ná onym kiedyś polowániu był / y rzecze: Nie boy się: Czy nie widźisz owey białeyglowy / ktorą wziąłeś był ná konia swego / oto teraz płaszczem od ćiebie dánym płaszá y wygania czarty. Wiec chory powźiąwszy nádźieie wesoło vmárł. Záczym słusznie *August. S.* nápomina: Fratres amate misericordiam, quia nunquàm vidi pium hominem male mori. Sermi. 6. ad FF.
Nigdym nie widźiał aby miłośierny człowiek miał źle vmrzeć. Naostátek miekko / y dobrze miłośiernemu *po śmierći.* Náydźie bowiem prędko miekkie łoże swoie w Niebie / o ktorym Dawid. Exultabunt Sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis. *Swięći ćieszyć się, będą ná łożach swoich.* Pagnin. czyta miásto Sancti in gloria. Exultabunt misericordes in gloria, miłośiernych to łoże / y osobliwa częka chwałá w Niebie: á ieżeli ich spráwiedliwość Boska ná łożu boleśći w przod to iest w Mękach Czyscowych ná czás iáki położy; niech nádźieię máią / że iáko niegdy owey miłośierney Dorkádźie Piotr S. ná płácz vbogich wdowek życie dał: Circumsteterunt eum omnes. Viduæ flentes, & ostendentes ei tunicas, vestes, quas faciebat eis Dorcas: *tak* y onych że BOG miłośierny / zá miłośierne vczynki ich do łożnice żywotá wiecznego / prętko z ogniow Czyscowych wyprowádźi. Ps. 149. Act. 9.

Lectulus noster Floridus. Słusznie Nabożeństwo Rożáńcá S. názwáć się może łożem Sálomonowym / kwiećistym / y owszem sámym Rożánym. Táiemnice Radosne / czyli to nie wonnieiący duszy rozpámiętywáiącego kwiát? Co niegdy w osobie Przenáświętey Pánny do Chrystusá rzekł *Vvolber: Abb,* ná pomienione słowá. Lectulus noster Floridus: Tuus quidem Christe per Incarnationis electionem, meus autem per ipsius Incarnationis fidem. *Náße* [prawi] *łożeczko kwiećiste: Twoie Chryste dla Wćielenia twoiego, moie zaś dla Wiary o Wćieleniu twoim.* To y ia o káżdey duszy rozważáiącey pierwszą Cząstkę Rożáńcá S. osobliwie przy Wćieleniu Syná Bożego / y Wiárę o tey Táiemnicy odmawiáiącey rzecz mogę. Bolesne Táiemnice y te *Bernat. S.* wonną Rożą zowie: Vide totum Corpus II. PARS Dom. Pass.

Corpus Chriſti, & vbiq; roſæ Sanguineæ florem invenies
Pátrz ná wſzytko Ciáło Chryſtuſowe á wſzędzie Rożey krwáwey
kwiát znaydzieſz; y dáley tenże: Numera guttas effuſi San-
guinis, & habebis folia enumerata; ſingulæ guttæ Sangui-
nis. roſæ folia ſunt. q. d. co kroplá/ to liſtek/ co rána/ to
Roża w ćiele Zbáwićielá: Toż y o innych táiemnicách Rożáń-
cá S. rzecz ſię może. Z tych tedy Roż Przenaśw: Pánná nie
iáko vſłáłá ći człowiecze lectulum floridum, dla wſzelkiey
wygody twoiey/ wſzelkiego wczáſu/ kiedy ći podáłá Spoſob
nabożeńſtwo Rożáńcá S. Troiákie *apud Rotam hic* naydu-
ie ſię tłumáczenie tych słow Lectulus floridus. *Aquila* czyta Le-
ctulus Viridis, *łoże Zielone. Septuag.* Umbroſus *Cieniſte*.
Hebrea decorus *Ozdobne*. Pomieniony *Rota*, do troiákiego ſtá-
nu ludzi to ſtoſuie: to ieſt. Trzy ſtány ſą w ktorych Rożá-
niec S. ſtáie ſię ſmácznym/ wygodnym łożem człowiekowi.
Ante mortem, in morte, poſt mortem. Lectulus viridis.
znáczy czás żyćia ludzkiego przed śmierćią: Zielona bowiem
bárwa ieſt *Symbolum* nádźiei/ á zá tym żyćia ludzkiego/ ná-
dzieia ieſzcze dobr wiecznych ćieſzącego ſię. Regeneravit nos
1.Petr.1. in ſpem vivam. Tym tedy naprzod ſtáie ſię Rożáncowe nabo-
żeńſtwo ſmácznym ſpoczynkiem; ná tym ći to łożeczku ná prá-
ca cáłego dniá wprzod duſzá twoiá ma ſię wywczáſowáć/ y
ſił nábyć; to ieſt odpráwieniem ránnym Cząſtki Rożáńcá S.
Zpytáyeſz/ czemu to Domini: S. z Zakonem ſwoim/ ná czole no-
ſi gwiazdę iáſną iáko iutrzenkę? Odpow: że on z Zakonem
FIG: ſwoim/ ieſt Promotorem Rożáńcá S. pokázuiąc ná czole ſwo-
im Iutrzenkę/ nie iáko ćię nápomináiąc z Mędrcem: Opor-
Sap. 16.7 tet, ad ortum lucis adorare te: to ieſt/ do ránnego przed wſzy-
tkiemi ſpráwámi twemi nabożeńſtwá ku Przenaśw: Pánnie.
Roża ma to; że ráno/ więkſzy ma zápách/ niż w południe/ ále
bo w Wieczor; ták y nabożeńſtwo káżde nayſmácznieyſze du-
ſzy z ráná. Wieſz goſpodarzu/ kupiecki człowiecze etc. że ie-
żeli prác cáłego dniá P. BOGU razem nie oddaſz/ y w pod-
nieśieniu ſercá intencyą dobrą nie przykraśiſz/ nie poydąc w
zaſługę; wſzytko iák ná wiátr: wieſz że śiłá ſpraw/ záchodow/
trudow tego dnia maſz około goſpodárſtwá/ wárſztátu/ kupie-
ctwá etc. ponieść/ wieſz że ná czás Dom twoy Piekłem ſię ſtá-

ie/ dla nárzekánia/ przeklectwo; Pan Goſpodarz zły iák Lucyper/ Goſpodyni zſiádłá iák Diablicá/ czeladká/ dźieći nie lepße: chceß tedy tego wyść dźiśiay/ trzebá ná te prace/ śił/ łáſki Duchá S. tych záś śił duſzá twoiá lepiey nábyć nie może/ tylko odpoczawßy ſobie ná rożánym łożeczku/ to ieſt/ záraz z ráná do Czaſtki iákiey Rożáncá S. y rozpámiętywánia Táiemnic iego vdáć ſie; tu ſie duſzá twoiá Táiemnicámi rádoſnemi rozweſeli/ tu boleſnemi myśli ſwoie zákrwáwi/ y prace cáłego dniá łączyć/ ofiárowáć będźie z Męką IEZVSOWą/ tu chwalebnemi/ nadźieią chwały wieczney/ do prac vſpoſobi/ podſyci ſie. Przy tym ći to łożeczku/ álbo raczey ná tym wionecżku Rożánym po pracách mile ſobie odpoczać/ wieczornym odmowieniem iákiey Czaſtki iego/ przy poráchowániu ſumnienia. Ná tym w ſłábośći/ w chorobie twoiey wczás ſobie vczyniß/ ſłábość twoiá ſą to pokuſy do grzechu/ złe ſkłonnośći/ nałogi/ chorobá/ ſą grzechy. *S. Ambr.* Febris noſtra avaritia eſt, febris noſtra libido eſt, ambitio, invidia. &c. Zyczyßże ſobie śił nábyć/ wyclić ſie z tych chorob: vwolnić ſie od tey biedy: mieyże ſie do Przenáśw: Pánny/ ktora ſie zowie Medicina Chriſtiana, *Lekárſtwo Chrześćiáńſkie*, porzuć ſie ná łożeczku iey Rożánym/ to ieſt/ vday ſie do Nabożeńſtwá Rożáncá S. vznaß prętkie polepßenie w duſzy twoiey ſkußoney. HIST.
Piße *Rota* o Męzu názwánym *Apuleius*, że ten odmienił ſie był w Oſłá (iá rozumiem że w apprehenſyi ſámey u ſiebie/ iáko to ná czás bywa u Melankolikow) iednák z tey choroby ßcześliwie wyßedł/ kilká ſnopkow Roży ſámey ziádßy/ y zráwiwßy. To rzecz prawdźiwa/ że nabożeńſtwo Rożáne Naświęt: Pánny/ wiele grzeßnikom/ ktorych do oſłow/ mułow/ Psal. 31
przyrownywa Dawid S. Nolite fieri, ſicut equus & mulus: przywráca poſtać ludzką/ bo łáſkę Boſką; Co ſie pokazáło ná iedney Szláchetney/ y bogátey/ ále ſwywolnego żyćia páńiey w Angliey názwáney Helenie: idźie tá raz z Kazania ktore miał Dominikan; zálecaiąc Rożaniec S. Aſſyſtencyą nie máiąc ſwywolney młodźi/ witáiących/ prowádzących/ żártuiących; potka Kramárzá przedáiącego Paćiorki/ co naydroższe kupuie ſobie/ záwieſzá u pásá/ y troche coś wſpomniawßy ſobie z Kazánia/ pocznie kiedy niekiedy ná onych Paćiorkách mowić Ro-

źániec/ co gdy przez pietnaśćie dni czyni; áż oto mieszáć sie w duchu pocznie/ strách kary Bożey obeymuie ią/ ták/ że y spáć nie mogłá poki doskonále sie nie wyspowiádáłá. Po spowiedźi iuż z płaczem Rożániec mowiąc przed Obrazem Náświetsz: Panny/ usłyszy głos od niey. O Helena Helena, dura filio meo, & mihi fuisti Leæna. *O Heleno, y mnie, y Synowi memu byłáś okrutna Lwica, stáray że sie ábyś iuż byłá łáskáwa Owieczka, czynie cię vczestniczka łáski Bozey.* Vwážćie/ iáko tá grzesznicá/ predko wyzdrowiáłá ná tym łożeczku Rożánym *Powtore.* Lectulus floridus, vmbrosus. *Cienisty*; znaczy stán ludźi w ćiemnośćiách zostáiacych: to iest: in vmbra mortis ludźi vmieráiacych; y tym Przenaśw: Pánná dla Nábożeństwá Rożáncá S. Lectulum floridum, wczesne/ wygodne ná one ćieszka konánia godźine gotuie. O iák wielom oney ostátniey godźiny/ twárdo bedźie: osobliwie tym/ ktorzy tu żyiąc twárdo sobie słáli. Twárdo sobie śćieleś żyiąc/ kiedy ćiernie bogactw/ czy źle/ czy dobrze zbierasz/ twárdo śćieleś/ bo kámienie/ kiedy w złych nałogách/ w zátwárdźiáłośći sercá/ áż do dni stárośći żyiesz: Coż zá tym? twárdo też/ nieszczesliwie/ desperácko/ wsypiáć ći przyidźie ostátnim snem/ to iest vmie-

Eccl. 5. ráć. Cor durum in novissimo malè habebit. mowi Duch Swiety *Zátwárdźiáłemu sercu, ostátniego dniá, ćiesko bedźie.* Śćiela sobie drudzy ná one ostátnia godźine Pápiry/ to iest Testámentá czynia/ Ordynácie ná pobożne vczynki/ ále y tym nie záwsze miekko bywa y lekko vmieráć: wiele ich wspomnia sobie/ co sie też z innych testámentámi stáło/ bá podobno co y sámi máchlerstwá ná Exekutoryách bywszy/ porobili innym; tegoż y onym obawiáć sie potrzebá; á przynamniey nie máły czás czekáć Exekucyi/ przyidźie w ogniu: wiele ich żáłowáć bedźie w on czás/ że sámi zá żywotá swego/ Exekutorámi swemi nie byli. Sa ieszcze niektorzy/ á ná czás y dobrego żyćia ludźie/ ktorzy gdy właśnie śmiertelna chorobá/ iuż bliski sen śmierći pokázuie/ oni oćiagáia sie dobrze sobie posłáć: to iest/ do Spowiedźi do Sákrámentow SS. opieráia sie/ tácy czesto bez Spowiedźi S. vmieráia; czego bywáia przyczyna ná czás Małżonki nie przywoluiace Kápłánow/ áby chorego nie zturbowáć/ áby go do dyspozycyi y do testámentu nie

tu nie

tu nie przywieść; żeby Jey M.ći od dożywoćia nie oddalono/
álbo innym respektem; ná czás też y Panowie Lekárze/ chorego
o niebespieczeństwie nie ostrzegáiacy; á trzeba pámiętáć wam
co *S. Bonav:* nápisał, Beatus qui in lecto pœnitētiæ moritur:
Błogosłáwiony ktory ná łożku Pokuty S. vmiera. Nie trzebá
śie wam o to frásowáć Brácia y Siostry Rożáncá S. sámá
wam Przenaswięt: pánná/ ná one ostátnia godźine/ nágotowá-
łá miękkie/ y wygodne łożeczko/ to iest/ Obiecuie wam osobli-
wa swoie ássistencya/ y rátunek swoy do nabożnego przygoto-
wánia śie przez Sákrámentow SS. przyięćie; ponieważ w
Bráctwie swoim osobliwe zá konáiacych prowidowáłá ná ká-
żda godźine przez rok Odpusty. A co naywiększa/ y ná one
nayćięższa noc/ od ktorey wieczność swoie wyszedszy z Ciáłá/
duszá poczynáć będźie/ gdy práwie sámi y ruszyć śie nie będźie-
ćie mogli áni porátowáć. Venit nox, quando nemo potest Ioan. 9.
operari, gdy spráwiedliwa ręká Boska/ ná ognistym łożu Czy-
scowym/ zá niewypłácone grzechow twoich długi/ rozćiagnie-
ćie; obiecáiąc Przenaswięt: pánná y tám Lectulum floridum
przynamniey rożámi przesłáć; to iest/ modlitwámi/ zasługá-
mi swemi/ y innych modlacych śie Bráći y Siostr Rożáncá
S. rátowáć ćie/ y vwolnić: wszák ná to w tym Bráctwie po-
zwolił *Leo X.* y *Pius V.* stácyie przez ktore w Niedźiele/ we
Srode Brácia moga vwolnic dusze z Czyscá. *Alexand: VI.*
dał Przywiley/ że kto odpráwi/ álbo naymie Msza ś. o Rożán-
cowey Naswięt: Pánnie/ vwalnia nia tákże dusze z Czyscá: Co
dla pámięći potwierdzam *Hist: ex Rota:* Zá czásow Dominiká
S. nieiáká Alexándrá w Arágoniy wpisána była w to Brá-
ctwo; dwu Młodźiánow zákocháwszy śie w niey/ y o nie po-
iedynkuiac/ rázem od śiebie zábići sa. Rodźice zábitych z żá-
lu skryćie o porwawszy Alexándre głowe iey vćięli/ y w studnia HIST.
wrzućili: Naswięt: pánná obiáwia to Dominikowi S. kto-
ry z kupa ludźi idźie nád támte studnia; záwołá Alexándro:
áż głowá iey świeżo vćięta wypłynawszy ná wierzch/ rzecze:
Oycze ś. Spowiedźi proszę: vstepuie nie co lud/ vstá mowią-
cey głowy tylko vważa Dominik ś. po wysłucháney Spowie-
dźi/ y rozgrzeszeniu/ spyta iey przy wszytkich: Co śie znia dźiá-
ło/ gdy ia śćięto? odpowie: żem odmawiáłá Rożániec/ wiele

mi do tego pomogło/ iż mi BOG dlatego dał skruchę za grze-
chy/ á gdy czárći obskoczyli mnie/ Przenaśw: pánna ná pomoc
moie przybyłá: iednák żem byłá okázyą śmierći onych dwu
kochánkow/ y żem wielu stroiámi memi zgorszyłá/ pięć set lat
w Czyscu náznáczono mi/ mam przećię nádźieię zá modlitwá-
mi Bráckiemi/ że prędko vwolniona będę; iákże po dni pięt-
nástu pokázuie się S. Dominikowi/ y oznáymuie o vwolnie-
niu swoim; y imieniem wielu dusz z Czyscá prosiłá Swiętego/
áby ie wpisał do Bráctwá/ á to dla otrzymánia rátunkow;
obiecuiąc że ták ich do Niebá pusczą/ y one modlić się też bę-
dą zá żyiących. Podobnego coś stáło się świeżo 1641. roku;
o czym *Scheifler in vit. Deip. verit. 99.* W Niemczech/ nie-
HIST. ka Anná *Morgin* wielka czárownicá/ o to poimána/ w wię-
źieniu gárło sobie poderznęłá; Więc do ogniá trup ná spale-
nie wrzucony/ pocznie w ogniu wołáć *væ*: á potym JEZVS
MARYA/ wyrátowáná/ otrzyźwiona/ o spowiedź prosi; przy-
znawszy że dla Bráctwá Różáńcowego/ zginąc iey nie dáłá
Naśw: Pánná/ powrocenie się ná świát dla Spowiedźi; y in-
nych Sákrámentow vprosiłá; Co wszytko wypełniwszy/ trze-
ćiego dniá dekret śmierci mile przyiąwszy śćięta iest. *Potrze-
cie* Lectulus floridus Decorus. Ozdobny/ znáczy stan ludźi w
FIG. Chwale Niebieskiey zostáiących. Ozdobę iego opisuiąc Jan S.
nie dármo do Miástá nowego/ Swiętego/ y owszem do stroy-
ney przyrownywa Oblubienice Vidi Civitatem Sanctam Je-
Apoc. 21. rusalem novam, descendentem de cœlo, paratam sicut
Sponsam ornatam viro suo. Máią ć też to y tám Swięći
Boży łożá/ y spoczynki swoie: ták Dániel S. o nich mowi:
Ps. 148 Exultabunt Sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis:
Weselić się będą Swięći w Chwale, y ćieszyć ná łożách swoich.
Ná co pisząc *Blánc.* mowi: Cubilia Sanctorum sunt cæle-
stes Paradisi, illius sedes & Throni: Nie dármoć to Przen:
Pánná pokázáwszy się raz młodey Eufrázyi Pánience/ łoże iey
bogáte w Niebie prezentowáłá. Aleć y tám Przenaś: Pán-
ná swoim Bráći y Siostrom Różáńcowym/ Mátka się poká-
zuie/ gdy oprocz pospolitey chwały Niebieskiey/ respektem Ro-
żáńcá S. osobliwą chwałę y vwielbienie duszom BB. y Siostr
u P. BOGA iedná: o czym *Rota.* Audacter dico, & liberè
confir-

confirmo, quòd non solùm fideles, qui sunt in Ecclesia militanti, & animæ Purgatorij, sed etiam Beatorum, experiantur virtutem Rosarij, & quotidie vtilitatem eius sentiant. Jákże y wzwyż pomieniona Alexándrá wskrzeszona od Dominiká ś. miedzy innemi rzeczámi powiedziáłá/ że y sámym Anyołom śś. iákieyś chwały y wesela przybyło ná ten czás/ gdy to Bráctwo Rożáncá S. postánowione było. Wiec pokornie podźiekowawszy Przenaśw: Pánnie/ że ráczyłá iáko łáskáwa Mátká z zasług y modlitw swoich/ ták wdźieczne/ wygodne ná wszelką potrzebe duszom nászym opátrzyć łoże/ vtwierdzáymy sie w Nabożeństwie Rożáncá S: y w fatygách nászych w nim odpoczynku szukaymy/ poki do onego wiecznego/ miłośierdźie BOGA nászego/ y przyczyną Mátki przenaśw: nas nie domieśći. Amen. EXEMP

Melodia Cælestis.

STROPHA 8.

Actionis & Sermonis. Facultatem tribue:
Vt tuorum meritorum. Laudes promam strenuè.
Rácz Spráwámi y vstami, memi záwsze kierowáć:
Bym z ochoty twoiey Cnoty Chwałę mogł oppráwowáć.

Pro Visitatione B. V. M.

Exultavit infans in vtero eius. *Luc.* 1. C.

JAkoś widźe dniá dźiśieyszego/ mieszáią sie pospolite przyrodzenia biegi S. N. Nie tylko bowiem Przenaśw: Pánná w cáłośći Pánieństwá/ płod Niebieski w żywocie nośi/ niepłodna y zgrzybiáła Elżbietá brzemienna zostáie/ ále gdy płákáć było potrzebá nád więźniem Janem/ áż ia niejáko weselny iákiś Akt widzę: choć to powiedźiał Duch S. Musica in luctu importuna narratio. *W smutku, wesoła muzyká nie do rzeczy.* A tu słycháć/ ták na weselu/ ná dwa Chory Muzyki: trzyma ieden chor stara Elżbietá/ poczełá nam śpiewáć koncent/ ktorego wszytek Kośćioł Boży nie dokończy w pozdrowieniách codźiennych Naświet: Pánny/ chybá ná sądnym dniu: Benedicta tu. *Błogosłáwionaś ty miedzy niewiástámi.* Drugi Chor poczyna sáma Niebieskiey Kápelli Mistrzyni Przenaśw: Eccl. 22.

Naśw: Pánná/ nie tylko ow niesłycháną pień Magnificat: *Wielbi duszá moiá Páná:* ale oraz iákoby przy Melodyinych Orgánách; ták ią bowiem zowie witáiąc *S. Andr: Ieros:* Salve lætitiæ Organum. ktorey to náder wdźięczney Melodyi nástáwiáiąc vszu/ słuchayćie co nam o wdźięczności iey powiáda
Ser. 2. Visit: *Bern:* Bust: Percipe quantæ melodiæ est Canticum quod instrumentaliter Virginis Sanctæ Anima Cantat: in isto autem Cantico Cytharæda est, ipse Spiritus S. *Nadsłuchiway iákiey Melodyi to pienie, ktore wygrawa Duszá Przenaśw: Pánny, sam Duch Przenaśw: tey Muzyki Instrumentalistą był.* A ia tez z czego te dźiśieysza zálecę kápelle? Muzykę to zálecá naybárdźiey/ gdy nie tylko po vszách lekce/ ále tez ták wewnątrz/ iáko y zewnątrz rozrucha; dlatego chwala historya owego Muzyká, ktory melodyą swoią do szaleństwa prawie przywodźił Alexándra Wielkiego: Tákze drugiego ktory ná trwogę zágrawszy Duńskiego Krolá Eryká choć wielce łáskawego/ ták bárdzo rozzarzył/ że kilku ludźi zábił. *Kircher:*
Musurg. L. 9. C. 3. Lecz ia widzę że dźiśieysza Melodya Niebieska skutecznieysza: Spiewa vstámi Elzbietá/ ále oraz we wnętrznośćiách iey skácze dźiećiątko: Exultavit infans in vtero eius. Spiewa Przenaś: pánná/ Magnificat; śpiewa: respexit humilitatem Ancillæ suæ, ále oraz z modlitwą łączy pokorne vsługi swoie Et ministrabat ei: *służy Elżbiećie.* Należysz do tey kápelli każdy Kátoliku/ gdyż codźiennie w pozdrowieniu Naśw: Pánny śpiewasz Przenaśw: Pánnie Benedicta tu in mulieribus. Więc chcesz li/ aby ten twoy koncent y nabożeństwo/ Przenaś: Pánnie wdźięczne było: trzebá áby z vstámi z modlitwą twoią/ y spráwy żyćia twego zgadzáły sie; ináczey ta melodya/ Modlitwá twoiá/ nie należałaby do Kápelli Nayśw: Pánny/ nie będźie iey wdźięczna: O czym masz przestrogę Kázimierzá S. Actionis & sermonis facultatem tribue: Ut tuorum meritorum laudes promam strenue. Otey ia Melodyi Niebieskiey/ to iest/ iáka ma być Modlitwá do Przenaś: Pánny/ mowić będę: wprzod náukę dawszy/ iáko to P. BOGU nie smáczno słucháć owego człowieká modlitwy/ ktorego żyćia spráwy/ melodyi nie máią/ to iest/ niezgadzáią sie z prawem Bożym.

Nie

NIe mála to rzecz ználeść muzykę/ álbo y Muzyká iáko naj- I.PARS
rzeczy doskonálego; iezeli w ktorey iáko w tey náuce látwo
defekt popełnić/ ieden punkt opuszczony álbo przydány/ wszy-
tkę harmonią zepsuie y zmiesza: dlatego pisze *Sueton*: że Nero
Cesarz wszytkich prawie w tey náuce przeszedszy/ ná Tryumfal- Apoph.
nym Augusta woźie/ ták iákoby był ze wszytkiego świátá o-
trzymał zwyćięstwo/ do Rzymu wiezdzał. Podobnym spo-
bem mowiąc o Muzyce duchowney/ to iest o Modlitwie/nie
mała rzecz iest zdobyć się ná doskonáłą modlitwę; pewnie
ktoby ią doskonále potráfił; nie tylko nád wszytkim świátem/
ále y nád sámym BOGIEM/ tryumfowáćby mogł bo mo-
wi *S. Antonin*: Valet oratio; multum est enim fortis & ef-
ficax, ut omnia vincat, omnibus dominetur, etiam DEO. in summ
y nád sámym P. BOGIEM pánuie. Jednák iáko w máte-
ryálney Kápelli/ naybárdźiey się melodya psuie/ gdy głosy z
táktem się nie zgadzáią: toż się dźieie y w duchowney/ głos
znáczy modlitwę ktorą czynisz do P. BOGA/ ták zás zná-
czy poruszenia sercá/ sprawy żyćia twoiego: Jeżeli nabożnym
iestes/ odpráwuiesz Rożánce/ Koronki/ Godźinki/ á serce two-
ie nie rusza się wták/ to iest/ według przykazánia Bożego nie
żyiesz: raczey za táktem poruszeniem bydlecych pożądliwośći
twoich/ żyiąc w pijáństwie/ nieczystośći/ &c. idźiesz. Jeżeli
o tobie się prawdźi/ co ktoś kiedyś o niektorych Dworkách
powiedźiał: w ręku Paciareczki/ w vstách JEZVS MA-
RYA/ á diabołek w sercu; wiedz że o tym/ że Melodya mo-
dlitwy twoiey/ nieprzyiemna iest vszom Boskim. Vpewnia
ćię o to sam BOG przez Proroká: Cùm multiplicaveritis o- Isa I.
rationem non exaudiam vos, manus enim vestræ Sangvi-
ne plenæ sunt. *Gdy wiele modlić się będźiećie, nie wysłucham
was, bo ręce wásze pełne są Krwie* S. *Bonau*: tłumácząc przez Ser. de
krew/ ćielesne roskoszy. In Sanguine carnalem delectatio- Conf.
nem intellige. A náwet iáko gdy się instrument odstroi/
nie tylko słucháiącym/ ále y sámemu Muzykowi oná muzy-
ká nie smaczna: ták y sámemu człowiekowi/ ktory duszy swo-
iey popuśćił strон/ to iest affektow/ swywoli dopuszcza; modli-
twá choć ią pocznie/ dla strofuiącego sumnienia/ prędko się
náprzykrzy. Skarżą się żáłośnie Żydźi/ że będąc w niewoli SCRIP.
Babi-

Bábilońskiey/ lubo ich gwałtem práwie do tego przymuszáno/ żeby byli Bábilończykom Piosnkę iáką Jerozolimską záśpiewáli.
Ps. 136. Quia illic interrogaverunt nos, qui captivos duxerunt nos, verba Cantionum: & qui abduxerunt nos, Hymnum cantare nobis, de Canticis Sion; iednák żaden z Żydow nie mogł czy nie śmiał y iedney zánucić. Quomodo Cantabimus Canticum Domini in terra aliena. Wiem ia że wiele Żydow w Bábilonyi z niewoli záparło się BOGA/ y Wiáry iego z musu niektorzy y Pogáńskim báłwánom pokłonili się: á przećię żeby byli ná roskaz Pogáństwá onego/ choć raz zánućili/ nie mogli ná sobie tego przewieść: śmiáło odpowiedáią: Quomodo cantabimus; y owszem muzyczne instrumentá swoie zárzucáią/ wieszáią ná wierzbách. In salicibus in medio eius, suspendimus organa nostra. Coż to zá táiemnicá: czyli to w Bábilonyi nie było innego drzewá tylko wierzby? czemuż też żaden ná innym nie záwiesił muzyki swoiey. S.
ap. Blanc Hier: do moiey máteryi to applikuie. Wierzbá znáczy człowieká grzesznego; bo iáko to drzewo nierodzáyne/ ták y grzesznik bez łáski Bożey/ nic nie rodźi/ uczynkow dobrych zásługuiących: iáko według
L. 16. C. 26, Plin: Salix cito proiicit semen: ták y grzeszne serce/ álbo nie ráde nasienia słowá Bożego przyimuie/ álbo przyiąwszy roskoszámi rozerwáne prędko od siebie wyrzuca; á naybárdźiey wierzbá znáczy człowieká ćielesnego
APOPH Nie czemu Poetowie báią/ że iedna Bogini Panny swoie służebne/ doszedszy że przez swywolą cáłość Pánieńską zgráćiły/ ná ukaránie/ w Wierzby ie nie rodzáyne przemieniłá. O iák wiele iest miedzy Chrześćiány/ ktorzy mogą lámentowáć Suspendimus organa nostra; żadna nam modlitwa/ nabożeństwo nie smákuie/ niezmiernie się nam w Kośćiele przykrzy/ káżda Msza/ káżde Kazánie/ długie nam się zda/ nie możemy się zdobyć ná szczerą płáczliwą modlitwę/ y vnosić ku P. BOGV Ale nie dźiwuy się: In salicibus suspendisti organa: serce twoie/ ktore iest instumentem modlitwy/ záwieśiłeś/ zostáwiłeś/ vtopiłeś/ w oney zákázaney roskoszy/ w oney osobie/ álbo wczuflu/ álbo w worku: Quomodo cantabis Canticum Domini in terra aliena. A iákże możesz szczerze w tey cudzey/ bo czártowskiey ziemi zostáiąc/ pień Páński/ to iest Paćierz/ szczerze

mowić

mowić: V ſtá twoie rzeká *Oycze náß*, á tákt inßy ſumnienie twoie dáie/ przećiwko tobie świádczy/ że raczey Czárt Oycem twoim. Mowiß *Swięć ſię imię twoie.* á ſerce twe tákt przećiwny dáie/ to ieſt/ że bluźniß imię Boże Factis autem ſnegant.. Mowiß. *Przydź Kroleſtwo twoie.* á ſerce twoie podobnoby BOGA z Niebá kwitowáło/ byle ná świećie ſwobodno żyć. *Niech ſię ſtánie wola twoiá.* á ty iákoby ná złość woli Boſkiey czyniß/ wolą czártowſką/ y ćiáłá twego pełniąc: *Chlebá náßego day nam dźiśiay:* á ty ledwie raz álbo dwá w rok wzdyſzaß do Chlebá Kommunyi Przenaśw: chlebem tákże duchownym/ to ieſt Kazániem gárdźiß. *Odpuść nam náße winy iáko y my odpuſczamy:* á ſerce twoie odbiia tákt/ gniew/ nienawiść odnawia przećiw nieprzyiaćielowi. *Nie wodź nas ná pokuſy:* á ty ſam po ták wielu obietnicách ná Spowiedźiách pokuſe/ niecnote/ w domu trzymaß. *Wybaw nas ode złego:* á ty dobrowolnie przez pokutę złego ſumnienia pozbyć nie chceß. A zaß nie widźiß iáwnie/ że w złym ſumnieniu głos modlitwy/ nie ieſt do táktu/ zátym trudno maß mieć ſmák/ ochotę do modlitwy. Quomodo cantabimus canticum Domini. Oczym *Hier: S.* In peccato conſtituti, qui cecidimus de Ieruſalem in Babilonem, quomodo cantabimus? Ergo non poteſt aliquis ſi non ſit Sanctus, laudare Dominum. Záczym tá ieſt náuká Chrześćiáńſka/ że kto chce áby modlitwá iego Melodyiná byłá/ to ieſt wdźięczna/ ták P. BOGV/ iáko też y ſobie ſámemu/ trzebá naprzod inſtrumentá ſwoie odſtroione náſtroić/ to ieſt/ od prawdźiwego żalu zá grzechy ſwoie/ modlitwę ſwoię poczynáć/ y duße ſpoſobić; tego ćię vczy Duch S. Ante orationem præpara animam tuam, & noli eſſe quaſi homo qui tentat DEUM. Ecćl. 18.
Przed modlitwą przyſpoſabiay duße twoie, á nie bądź podobny owemu ktory BOGA kuśi. co S. Ambr: tłumáczy: Ut id quod exh. ad
oras, mores tui loquantur, fides adiuvet, opera commendent, Virg.
áby to o co prośiß, obyczáie twoie pokázowáły, nádźieiá vtwierdzáłá, vczynki zalecáły. Th: vit. Piße o Neronie Ceſarzu/ ex Suet.
ten áby miał dla wyśpiewánia kunßtow muzycznych ſpoſobnieyße pierśi/ częſte ná to lekárſtwá oſobliwie purguiące HIST.
bierał/ iáblek y innych rzeczy pſuiących głos/ nie iadał; á práwie uſtá-

wie vſtáwnie nágołych pierśiách dla odwilżenia/ ochłodzenia gorącośći pierśi / ołowiána bláchę nośił. Ten ßalony Pan ták pilnie ſtárał ſie áby był przyiemnie/ melodyinie ſpiewał: choćći na máło tá melodya iego świátu ſie przydáłá / bo nie według głoſu ſpráwy iego były/ tyráńſtwo iego ktorym wßyſtkich przeßedł/ ná wßyſtkie wieki obmierzłym go ludźiom vczyniło. Iednák tobie Kátoliku/ z tąd podáie ſie ſpoſob. Chceß áby twoiá modlitwa melodyina byłá / y wdźięczna Niebu: poyźryiże w ſumnienie twoie; ieżeli tám názbierało ſie humorow złych; maß ich w przod lekárſtwem ſerdecznym / to ieſt áktem ſkruchy/ álbo Sákrámentálna Spowiedźia z duſzy twey wyprowádźić/ maß poſtánowić od ßkodliwych ſmákow/ to ieſt roſkoßy/ ſmácznych káſkow podniecáiących do złego/ martwić ſie. Maß na ſercu twoim bláchę nośić/ to ieſt/ poſtánowić wßelka pilność ná potym przećiwko pokuſom; Maß chłodźić duße twoie rozpaloną pożądliwośćiámi / one w ſobie

SubA.57 boiáźnia Boſka wprzod wygaßaiąc/ niżeli poczynieß ſie modlić. *Baron.* piße; że pod czás pierwiaſtek Kośćiołá Chryſtuſowego/ przy Kośćiołách / oprocz naczynia z świeconą wodą/ bywáło drugie naczynie z inßą wodą; w ktorey wchodzący ná modlitwę do Kośćiołá / ręce ſwoie vmywáli: Iákże y S. *Paulin.* namienia/ iż czáſow iego widźieć to ießcze było przed Kośćiołem Wátykáńſkim w Rzymie. Ta Ceremonia [iáko vważa

APOPH *Manſi in Bibl.*] Kośćioł S. náuczał/ iáko káżdy przychodzący na modlitwę/ ma duße ſwoie wprzod w wodźie ſkruchy żalu tez / zá grzechy ſwoie obmywáć/ áby wdźięczna modlitwá iego Niebu byłá. Przyczyny tego łácno ſie domyślić.

L. 5. Genial. c. 24 *Alex. ab Alex.* piße/ iż u Rzymian nikogo niepuſczáno witáć Ceſárzá/ álbo o co prośić/ poki go dobrze nie opátrzono/ ieżeli iákiego oręża przy ſobie nie ma. Człowiecze/ ktory czując ſie być w grzechu/ idźieß ná modlitwę/ Mßy S. ſłuchaß

HIST. coż innego czyniß/ tylko ſtáwiaß ſie z prozbą twoią przed Ceſárzá Niebá y Ziemie BOGA Wßechmogącego; á oraz pokázuieß mu miecz/ ktorym kochánego Syná iego zámordowáleś/ to ieſt/ onegdáyße piiáńſtwo/ nieczyſtość/ obmowiſko. Rur-

Hebr. 6. ſus crucifigentes Filium DEI: Mogłże kiedy Oćieć álbo Mátká weſoło ſłuchác zaboyce ſyná ſwego / ießcze miecz zkrwáwiony

wiony niosącego? toż trzymay o BOGV/ gdy grzeßnym ſu-
mnieniem idzieß z modlitwą ſwoią przed Máieſtat iego.
Przyznáię ia/ że Muzyká to zacna/ y Niebu wdzięczna
Melodya/ nabożeńſtwo do Przenaśw: Pánny/ Rożáńce/ Go- II.PARS
dźinki/ Koronki etc. Muzyka to táka/ że ná iedno pozdro-
wienie Naśw: Pánny/ wßytko prawie Niebo/ ráduie ſię / po-
rußa ſię; powiáda Oćiec S. Fránćißek: Cùm dico Ave, Maria,
Cæli rident, Angeli gaudent, Mundus exultat, Infernus con-
tremiſcit, dæmones fugiunt. Muzyká to y koncent nie lá-
dá kompozytury/ bo Anyelſkiey. Przyznáię y to/ że po chwa-
le Bożey/ więcey modlitw/ chwał/ nabożeńſtwá nie maß/ iá-
ko do Przenaśw: Pánny; po polách/ po wárztátach/ po ßko-
łách/ práwie ná káżdą godźinę/ że nie rzekę bez przeſtánku/
brzmi tá Muzyká/ odzywa ſię przez częſte pozdrowienia Prze-
naśw: Pánny. A náwet y ſámemu człowiekowi wdźięczniey-
ßey Muzyki/ modlitwy nie máß/ iáko choć raz pozdrowić Prze-
naśw: Pánnę. *Liraus de B. V.* pißę. Że ieden Zakonnik ćięß- fol. 348
ko ná podágrę leżąc trzy látá/ vmiera/ y pokázuie ſię po śmier-
ći drugiemu/ miedzy innemi rzeczámi rzekł: gotowem práwi
drugie trzy látá podágrę one ćierpieć/ byle mi tylko pozwo-
lono iedno Ave Maria zmowić. Z tym iednák wßytkim/ lub
ták częſto/ y gęſto wygrawamy ná Rożáńcách/ ná Koronkách
nabożeńſtwá do Naświęt: Pánny/ nie záwße przećię bywá-
ią do vkontentowánia Przen: Pánnie. *Sueton.* o Neronie pi-
ße; iż ten máiąc vmieráć/ á wiedząc że naycelnieyßym w
muzyce był/ rzekł: O quantus artifex ego morior. Wiele APOPH
podobno przy śmierći będźie tákich/ ktorzy choć śiłę Koronek
Rożáńcow/ nabożeńſtwá ku Przenaś: Pánnie odpráwili zá ży-
wotá/ poſtáremu przy śmierći obaczą niebeſpieczeńſtwá du-
ßy ſwey: á czemużby to tá muzyká nabożeńſtwá te ich/ nie
miáły być ſkuteczne/ przyiemne/ ważne przed Naświęt: Pan-
ną? Odpowiádam: bo częſto bywáią nie według kápelli Prze-
naśw: Panny/ nie do táktu/ nie według koncentu/ ktory dźiś
Przenaśw: Pánná w Domu Elżbiety poczyna Przenaś: Pán-
ná. ſłyßyćie śpiewa vſtámi o pokorze: Reſpexit humilita-
tem Ancillæ ſuæ/ áż záraz też przyzwoity dáie tákt in actio-
ne; pokornie ſłuży Elżbiećie, ſpiewa vſtámi Magnificat, ále

M oraz

oraz y Duch iey táke dáie. Et exultavit Spiritus meus, *Vrádował się Duch moy.* Wiec kto chce áby modlitwy/ nabożeństwá iego/ wdźięczne/ godne/ przed Naśw: Panna były/ trzebá ákkomodowáć się do kápelli do śpiewánia dźisieyszego Przenaśw: Pánny/ trzebá w tákt/ trzebá żeby z vstámi iego sumnienie/ sprawy iego zgadzáły się/ to iest/ sumnienie iego/ sprawy życia iego/ wolne były od grzechu. *Hug: Card:*
in 1. Luc. Si vis ad Virginem ingredi, & eam salutare, oportet te esse An-
FIG. gelum, Angelum áutem faciunt potissimè puritas, & charitas. *Chcesz li pozdrowiáć Przenaś: Pánne, trzebá żebyś był Anyołem:*
L. 2. de Lau. Virg. *Anyoł záś, te dwie rzeczy osobliwie ma czystość, y miłość.* Rich: à S. Laur: pyta się o táiemnice; czemu pod Figurą Oblubienice Naśw: Pánne przyrownał Duch S. do Ogrodá zámkniętego/ y do zrodłá zápieczetowánego? *na co Odpow:* Debent esse mundi, & immaculati servi ac laudatores MARIÆ: nec intrandum est in hortum floridum & deliciosum pedibus lutulentis, nec aqua purissima fontis, sordidis manibus est haurienda. Ad agendum enim de B. Virgine non est nisi mundo corde, & purificatis cogitationibus accedendũ. q. p. *Ogrod nayślicznieyszy, zrodło nayczystsze MARYA; zrodła czystego, błotnistą reką nie biorą, áni vszárgánemi nogámi depcą po delikáckim Ogrodźie: y ty skaláne sumnienie máiąc, nie możesz przystepowáć do Przenaśw: Pánny z modlitwą.* Miedzy innemi
APOPH náukámi *Pythagoras*, vczniom swoim zostáwił/ áby nie vmywszy rąk Lutnie się nie tykáli. Lyram illotis manibus non attinge: iákże y teraz/ u muzykow/ nie godźi się tłustemi rekámi strony tykáć; bo záraz głucho gra instrument. *Mund: Symb:* przyrownywa Naśw: Pánne do Lutnie Apolinowey/ nád ktorą námálowána dawszy *Lemma*; Nunquam dissona ták mowi: Hæc imago convenit B. V. quæ adeo nunquam fuit dissona, ut nec minimum actuale, vel originale culpæ delictum commiserit. *Obraz ten, wyraża Naświet: Pánne, ktora ták dobrze nastroiona záwsze byłá, że naymnieyszego, áni vczynkowego, áni pierworodnego grzechu nie miáłá.* Lyram illotis manibus non attinge. Tey Lutnie w ten czas Kátoliku dotykasz się/ kiedy Rożánce/ modlitwy twoie poczynasz do niey: pátrzże żeby rece twoie/ duszá twoia/ nie były pokalszone

ßczona/ tłuſtośćia owa o ktorey Dawid. Prodijt ex adipe Pſ. 72.
ejus iniquitas, to ieſt záráżone grzechem/ zwłaßcza śmiertel-
nym. Non attinge; ináczey/ prędko poſtrzeżeß/ żeć tá Mu-
zyká głucho/ nie przyiemno będźie gráłá; to ieſt tá twoiá
modlitwá/ nie będźieć ſmáczna/ y rzeczeß z Iobem: Cytha-
ra mea verſa eſt in luctum, gdy Przenaśw: Pánná odwrá- Iob: 31.
cáć ſię/ y gárdźić twoią Modlitwą będźie. Z czego ſámego
máß odpowiedź/ ná wzwyß pomienione pytánie: Czemu mię-
dzy Kátolikámi/ lub ták wiele odpráwuie ſię Rożáncow/ Ko-
ronek/ y innych modlitw do Przenaś: Pánny/ máło ich iednák
ſkutecznych? Bo też rzadko kto ieſt/ żeby kto w czyſtym ſer-
cu od grzechu/ te nabożeńſtwá oddawał Przenaśw: Pánnie;
więcey ieſt tych ktorzy zá nic ſobie máiąc w grzechu piiáńſtwá/
nieczyſtośći/ gniewu zoſtáiąc/ nabożeńſtwá oddáwáć Prze-
naśw: Pánnie; á oná tákowemi luboć cále nie gárdźi/iednák
iey przykro ſłucháć tákiey Muzyki/ modlitwy/ y owßem często
ná tákowych ſurowa bywa: *Abul. Corn: à lap.* Dwie oſobli-
wie inquizicye w Piśmie S. ſtárego Teſtámentu vważáią.
Naprzod *Num:* 31. kiedy Moyżeß widząc ſrogi gmin niewiaſt
Mádyánickich/ ktore w niewolą były zábráli Synowie Izrá-
elſcy męſczyzne pozábiiawßy/ kazał ſáme tylko niętykáne Pá- FIG.
nienki zoſtáwić/ niewiáſty záś mieczem zgubić/ iákimże tám
ſpoſobem rożnice tey/ między tákim gminem ſobie zwłaſczá
nieznáiomym dochodzono? á rzecz pewna/ że muśiał być ſpo-
ſob bez wßelkiey nieprzyſtoynośći; bo to ſpráwá Boſka byłá.
Tákże Iozue vpewniony o kradźieży w Obozie ſwym popełnio-
ney/ iákim też ſpoſobem/ nie omylnie złoczyńce doßedł. *Men-* Ioſu. 7.
doza ſpoſob tego podáie y ápprobuie; czego z trádycyi ſtárych in L. 4.
Zydowſkiow doßedł. Ze ſkrzyniá oná Páńſka/ miáłá cudo- Reg.
wną iákąś moc/ iż żaden nieczyſty/ grzeßny/ przed iey obli-
czem wytrwáć nie mogł: y ták gdy przed ſkrzynią oną Moy-
żeß/ Mádyáńſkim támtym niewiáſtom ſtánąć kazał; kto-
rakolwiek iuż náruszona byłá/ záraz padáłá ná źiemię; Tymże
ſpoſobem y onego złoczyńcę Ahámá doßedł Iozue Hetman.
Piękná to Figurá Przenaśw: Pánny; ktorą Doktorowie SS.
do Skrzynie Bożey przyrownywáią: Ieżeli tedy támtá Arká/ kto-
ra tylko byłá Figurą świątobliwośći/ doſtoynośći Naśw: Pánny

 z ćier-

zćierpieć nie mogłá ludźi złych/ludzi nieczyſtych/ y owſzem nie
ktorych odpychálá od ſiebie; iáko ná onym Káplánie nieczyſtym
Dźie wiádomo: dáleko więcey ſámá Przenaśw: Pánna/ nie
porownáney czyſtośći/ świątobliwośći będąc/ gdy człowiek iá-
ki nie oczyśćiwſzy duſze ſwoiey/ przynamniey áktem ſkruchy/
zbliżáć ſię do niey chce/ przez podnieſienie wnętrzne ſercá/
dotykáć ſię iey przez odpráwowánie Koronki/ Rożáńcá/ z ćier-
pieć oná tego nie może, ráczey odwraca ſię od iego paćior-
HIST. Nova. kow; co obiáśniam hiſtoryą: Pokazáłá ſię raz Naśw: Pán-
ná iednemu Młodźianowi/ ktory zwykł był codźienne paćiorki
Vmb. n. mawiáć do Naśw: Pánny/ żył iednák nieczyśćie. Więc mu
998. Naśw: Pánná pokázuie iákiś zostruchan/ słodkić wprawdźie
y drogi w ſobie máiący trunek y napoy/ ſam iednák plugá-
ſtwem był oſzpecony/ y brzydkość czyniący temu; ktoby chćiał
był zkoſztowáć nápoiu: czemu gdy ſię on młodźian dźiwuie/
rzecze Naśw: Pánná. Pátrz práwi ſynu: Rożánce twoie ſą
mi wdźięczne/ ále coż/ naczynie ná ktorym mi ie ofiaruieſz/ to
ieſt duſzá twoiá/ dla żyćia nieczyſtego/ brzydkość mi czyni;
że pátrzyć ná nie/ nie mogę. Toć ſię álbo gorzey ſtáło z A-
Flor. Exempl. HIST. nátoliuſzem niektorym Pánem/ ktory o Exceſſa ſwoie pozwá-
ny przed Ceſárzá/ á poſtrzegſzy gdźieś Obrázu Naśw: Pánny/
vpádnie przed nią/ prośi o rátunek/ widomie Naśw: Pán-
ná odepchnęłá go od ſiebie/ y owſzem naycelnieyſzemu Aſſeſſo-
rowi ſądow ktory go bronił/ pokazawſzy ſię rzekłá: J pukiſz
bronić będźieſz Anátoliuſzá/ ktory y mnie/ y Syná mego/ ták
wielekroć zniewazył. J náſz Polak *Miechou:* piſze/ iáko wie-
in Lit. dz 351. lekroć coś podobnego trafiało ſię/ przed Obrazámi Cudowne-
mi w Polſzcze; oſobliwie w Gidlách/ gdy nieczyſty ieden ká-
HIST. plan ze Mſzą wyſzedſzy przed Obraz cudowny/ drżeć/ lękáć ſię
mdleć pocżął/ ták dálece/ że muśiał od Ołtarzá poyść; ták
to ieſt nie miłá Naśw: Pánnie/ grzeſzney duſze modlitwá.
Dla czego *S. Damaſcen:* mowi MARIA fugit omne lutum, o-
mnes cœnoſas cogitationes averſatur.. *Vcieka przed bło-
tem MARYA, y wſzelkiemi ſkalonemi myślámi brzydzi ſię.* Nie
dármoć to y Káźimierz S. życząc ſobie/ áby godne modlitwy
iego/ Przenaśw: Pánnie były; Ut tuorum meritorum lau-
des promam ſtrenuè: wprzod o czyſte ſumnienie/ święte ſprá-
wy/

wy/ zgadzáiące ſie z vſtami/ pilno iey proſil. Actionis & sermonis, facultatem tribue. Wiec tu/ náuke ſobie potrzebna bierz Chrześćiáńſki człowiecze/ co owo ná czás dufáiąc wrto że nigdy Koronki/ Rożáncá/ Godźinek Náśw: Pánny nie opuśćiß Soboté/ Szrodé/ Wigilie oſtro pośćiß / á przećie ſwywolnie żyieß: albo tez ktory bez uwagi / czuiąc ná ſumnieniu ſwoim grzech popełniony; mowiß ſobie: Poyde ná Piáſek/ do Loretu/ ná drożki święte/ poydę Mißey ś. ſłucháć/ Rożániec mowić ; nie gániec ia tobie cále ſkłonnośći tey/ ktora tez ná czás bárdźiey z zwyczáienia ſie/ niż z duchá pochodźi? lec ieżeli chceß áby ſkuteczna/ wdźięczna tá rzecz byłá Náś: Pánnie/ naprzod ná ſerce twoie poyźrzeć powinieneś/ ieżeli do táktu ieſt/ ſpoſobne ieſt do tey muzyki/ ieżeli nie dotkniono od Zártá, to ieſt/ ieżeli nie czuie grzechu iákiego ná ſie/ á postrzeżeßli tego/ wprzodże do Konfeſſionału niż do Ołtarzá / wprzod do żalu ſkruchy przynamniey/ niż do Koronki/ Rożáncá. Słyßałem że Czárownice / guſlárki / przy ſwoich guſłách máwiáią paćierz ná wſpak; zła to rzecz ieſt/ y owßem bluźnierſka/ ale ia to biore na ſumnienie ſwoie / rádzę ia tobie grzeßniku/ obroć ty ná wſpak Pozdrowienie Anyelſkie/ uważáiąc żeś nie godzien dla zeſromocenia ſumnienia twego/ poyźrzeć w oczy Przenaśw: P nnie/ y one pozdrowić z czyſtym Anyołem Ave Maria, wprzodże od konca pocznyi/ o ſkruche prosząc mow: Ora pro nobis peccatoribus; vznaß porußone serce do obrzydzenia grzechu/ dopieroż potym rzeczeß / Ave Maria, wdźięczna iuż Melodya tym ſamym ſtánie ſie modlitwa twoia Przenaś: Pannie. *Theoph: Marian:* piße: Że Krol Duńſki zwyćiężywßy Sáxonow/ nieſłychany nigdy nákazał podátek: to ieſt/ tyle tyſięcy głow ludzkich / tyle rąk / tyle nog / tyle ſerc. Tyrańſki to/ nie ludzki był podarek z zgubą ták wielu tyſięcy ludźi. Leć Katoliku/ poniewaß záwotowánym znaß ſie być od Przenaśw: Panny/ przez oſobliwßą ſkłonność y nabożeńſtwo ku niey / co oni ludźie z muſu / ty z dobrey woli vczyn to. Nie kontentuy ſie iżeś na chwałe Náświet: Panny oddał vſta twoie/ przyimuiąc na ſie Rożance/ Koronki/ modlitwy/ etc. mało to ieſt/ oddáy y ſerce twoie/ broniąc go od ſkázy grzechowey/ oddáy y wßytkie członki twoie/ ale

APOPH

Art. 10. HIST.

ie/ ale

ie/ álbo raczey spráwy członkow twoich/ áby oná niemi kierowáłá/ zgodnie do kápelle chwały swoiey; mow często nabożnie z Káźimierzem S. Actionis & sermonis, facultatē tribue. *Racz sprawámi y vstámi, memi záwsze kierowáć. Amen.*

Sigillum Cancellariæ Cælestis.

Pro Annuntiat. B. V.M.

STROPHA 9.

Opto nimis, vt inprimis, Des mihi memoriám:
Vt decenter, & ferventer, Tuam cantem gloriam.
Bardzo proszę, niech odnoszę, Dar pámięći tákowey
Bym ćię choynie, y przystoynie, Sławił sercem y słowy.

Missus est Gabriel Angelus. *Luc:* 1. C.

WIelka godność: niewypowiedźiáne szczęście/ przy náwiedzeniu tym Anyelskim otrzymuie Przen: Pánná; ále y Anyołá nie pośledni honor y szczęśliwość dźiś potyka S. N. Szczęśćie y wielka/ y owszem naywiększa godność otrzymuie dźiś Przenaśw: Pánná / Mátka sie Boską stáiąc/ bo mowi *B. Dyon: Carth:* Ratione hujusmodi Maternæ fæcunditatis, Maternitatisq; DEI, Beatissima Virgo MARIA, est dignitatis infinitæ: *że dla Maćierzyństwá Boskiego má nieskonczoną godność.* Potyka też y Anyołá dźiś osobliwy honor/ y respekt práwie y od Niebá y od Ziemie: bo náprzod Przen: Pánná/ iáko Posłá Niebieskiego/ pokornym vkłonem wita: *Alb: Mag:* powiáda że Przenaśw: Pánná w ten czás klęcząca ná modlitwie byłá/ z ktorey porwawszy sie/ pokornie Anyołá przywitáłá. Angelo venienti reverenter assurrexisse. Coż rozumiećie/ iáko Anyołá tego z tey Legácyi Niebo/ y Duchowie oni z tęsknicą czekáli: áby vsłyszeli pożądáną sobie nowinę/ o ktorey *S. Bonav:* Hæc est vox dulcissima Angelis, & ipsi Sponso: á zátym wracáiącego/ z iáko witáli vczćiwośćią: á przez coż to! Podobieństwem obiáśniam. Wiećie kiedy owo zacny iáki Poseł/ niesie iákie Krolewskie pilne z wielkiemi Pieczęćiámi listy/ tákowego zwyczay iest / z niezwyczáyną przyimowáć Ceremonią. Przenaśw: Pánná byłá nieiáko kártą/ ná ktorey

Ser. 1, de Conc.

Sup: Missus est

in Luc,

SIMIL.

BOG wypisał/ naprzod niezwyczáyne charáktery; to iest; ktoꝛ-
ra duszę vdárował łáskámi náder celnemi: Gratiâ plena.
Podpisał y Słowo swoie przedwieczne/ przez Wćielenie iego
w żywoćie iey. ná tey kárćie dźiś przyćiśniona Pieczęć ná Sło-
wo iey Fiat. Naypierwszy tedy był Anyoł Gábryel/ ktory tych
Chárákterow/ tego Przywileiu *Copia* nieiáko wyniosł z sobą:
to iest/ że wszytkich rozumow Anyelskich/ naypierwszy widźiał/
przypátrzył śię dobrze Przenaydostoynieyszey Pánnie/ zrozumiał
wszytkie *extraordináryine* dáne iey łáski/ y godność iey nád
wszytkie inne kreátury. Prawdá iest/ że Anyełowie wszyscy
mieli speculativam notitiam, wiádomość iákąś o przyszłey
repárácyi narodu ludzkiego/ *in substantia*; ále o okoliczno-
śćiach Wćielenia Syná Bożego/ to iest z ktorey Mátki/ kie-
dy/ y iáko/ rodźić śię miał/ zákryta to táiemnicá byłá: słu-
żyli oni orszakami záraz od národzenia Naszw: Pánnie/ ále nie
wiedźieli ieszcze/ czy Mátką Bożą bydź miáłá. Więc gdy
iuż w Gábryela wrácáiącego rozumie widzą/ czytáią/ te chárá:
ktery Wćielenia Syná Bożego/ widzą pámięć iego nápieczę-
towáną obrázem naydostoynieyszey Osoby/ wielki honor Anyo-
łowi temu oddáią. O szczęśliwaś to duszá/ szczęśliwy rozum/
ktorego pámięć Przenaszw: Pánná nápieczętuie sobie; to iest/
ktory przyucży śię często/ y ná káżdym mieyscu pámiętáć/ y
wspominác sobie Przenas: Pánne: tey sobie iáko naypierwszey
szczęśliwośći życzył Kázimierz S. Opto nimis, ut inprimis
des mihi memoriam. Ut decenter & frequenter, tuam can-
tem gloriam. Więcże ia powiem/ iż pámiętáć o Przenas:
Pánnie często/ iest to Pieczęć Káncellaryi Niebieskiey/ to iest
wpisáney duszę w liczbę przeznáczonych do Niebá. Wprzod
o niektorych znákach ludźi przeznáczonych do chwały wiecz-
ney náukę podawszy.

ZAwsze to nabożnieyszym ludźiom tkwi w głowie/ á przy- I. PARS
namniey często nátraca śię/ bá ná czás y melánkolią przy-
nosi/ co nápisáno Nescit homo, vtrum odio, vel amore di- Prov. 9:
gnus sit: to iest/ nie wie/ ieżeli go w támtym żywoćie dobre/
czyli też złe czeka. Wierzy on/ że duszá nieśmiertelna; lubo
zginie ćiáło/ oná vmieráć nie może/ ale żyć iey dłużey potrzeb-
bá: á długosz: ták długo/ iák długo BOG żyć bądźie; á ten
długosz

długoß żyć bedźie? puki wiecznosć trwáć bedzie: A długoß
in Exod. 15. tey wiecznośći. *Corn. à Lap.* Cogita centum Annorũ mil-
lia, nihil cogitaſti reſpectu æternitatis, imò cogita decies
millies millia Annorum, necdum inchoaſti æternitatem. *Po-
myśl o ſtu tyśiecy lat, nic nie pomyślites o wiecznośći, y owßem
pomyśl po dźieśieśkroć tyśiecy tyśiacow, á nie począłeś wie-
czności.* Drex: obiáśnia podobieńſtwem. Gdyby po iedney
SIMIL. tylko kropelce we ſto lat vbywáło wody z morza; gdyby
z tákiey kupy iák cáły świát máku/ we ſto lat ptaßek po ie-
dnym źiarnku przenośił ná inny świát; lubo ták máłe rzeczy/
ták rzadko uczynione; w tákiey mnogośći/ przećieß iákakol-
wiek nádźieiáby byłá/ że to kiedykolwiek koniec ſwoy weźmie/
á wiecznosć ießczeby ſie nie poczełá. Albo też gdyby byłá
ták długa kártá/ żeby mogłá wßytek okrąg świátá opaſáć, á
ná niey wzdłuż cyfrámi miliony kto piſał/ y gdyby cało one
ták ſroga liczbe kto z ſummował ná dni; tedy oná ſummá dni
y lat/ iedney minućie wiecznośći niewyſtárczyłáby. Tákowe
zámyślania ſie o wiecznośći/ wielce do zbáwienia ſą potrze-
Ps. 76. bne; Miewał ich y Krol Dawid; Cogitavi dies antiquos:
& annos æternos in mente habui. Jednák że niektorzy by-
wáią/ co zbytecznie trwożliwi ſą w tych myślách/ nie wiedząc
co ich w ták długiey wiecznośći czeka/ czyli też imioná ich
zápiſáne ſą do Chwały wieczney. Niechże wiedzą dla poćie-
chy ſwey/ że Káncellária Niebieſka/ kogo w Regeſtr przezná-
czonych nápiſáła/ to mu też y Pieczeć przyćiſnełá; to ieſt/ ſą
według Doktorow śś. niektore znáki/ po ktorych człowiek może
że domyśláć ſie przeznáczenia ſwego do Niebá. Co dosć wy-
FIG. ráźnie obiáśnia Jan S. ktory przypátruiąc ſie dußom náznáe-
czonym do Niebá/ káżdą zápieczetowáną widźiał/ & vidi nu-
merum ſignatorum: A coż to? y tákie Pieczęći/ álbo znáki
tego? Miedzy wielą o niektorych przednieyßych mowić chce.
Wprzod iednák powiem/ co piße *Novar.* że ſpoſob pieczetó-
L.3.Elect. wánia ludźi był rozmáity v Pogánſtwá/ oſobliwie troiáki;
APOPH Pieczetowáno álbo ná vßách/ álbo ná rękach/ álbo ná ſercu.
L.1.C.1. Pieczetowáno ná vßách: ták czynił ieden Filozof (o czym pi-
ße *S. Irenæus*) ktory przyimuiąc do ßkoły ſwoiey vcznia/ ná
vßách iego piątno/ álbo pieczęć ſwoie wybiiał/ niektorzy tedy

Dokto-

Doktorewie vpátruiąc/ ktoreby tež piętná y znáki byly przé-
znáczonego do Chwały wieczney? vpátruią ieden ná vßách:
to ieſt / kiedy to kto rad bárdzo ſłucha ſłowá Božego/ náuk
duchownych/ zá ćießki ſobie ma grzech opuśćić we Swięto/
w Niedziele káždę Kazánie: á to ſwoie zdánie funduią ná
ſłowách ſámego Chryſtuſá mowiącego. Qui ex Deo eſt, verba Luc. 11.
Dei audit. *Kto z Boga ieſt, ſłowá Boſkiego ſłucha.* Tákže Beati
qui audiunt Verbum DEI, & cuſtodiunt illud. *Błogosłá-
wieni ktorzy ſłucháią ſłowá Božego, y ſtrzegą go.* R u Jáná S. Ioan. 10.
Oves meæ vocem meam audient; *Owieczki moie, ſłucháć
głoſu moiego będą:* ktore ſłowá vważáiąc *S. Bernard* ták mo- ſer. 1. in
wi: Data ſunt ſigna quædam, & indicia manifeſta ſalutis: Sept.
inter ea quæ fiduciam præſtant & materiam ſpei, unum
illud maximum eſt. Qui ex Deo eſt verba Dei audit: non
nullos enim ſic audientes invenies, acſi nihil omninò ad
eos pertineat quæ dicuntur. *Są niektore piętna, y znáki zbá-
wienia, miedzy niemi, wielką nam vfność czyni ono naywiękße:
kto z Boga ieſt, ſłowá Božego ſłucha: naydźießbowiem wielu,
ktorzy ták o Kázánie dbáią, iákoby to nic do nich nie należáło.*
Pyta ſię *Manſius.* Co zá táiemnicá / że od poimánia ſwego D. 15. de
CHRYSTVS / áž do záwießenia ná Krzyžu / widomego Præd.
žadnego cudu nie vczynił przy męce ſwoiey / oprocz že w FiG.
Ogroycu vćięte vcho przywroćił Málchußowi? Więc tá- Ioan. 18.
iemnice dochodzi *z Auguſt: S.* ktory to ſłowo *Malchus* tłumá-
czy *Regnaturus cum Chriſto*: nietáko ten *Malchus*, znáczył
człowieká przeznáczonego do Kroleſtwá Niebieſkiego. Ipſum
deſtitutum auriculâ eſſe non conveniebat, ſiquidem Sal-
vator noſter apertè alias dixerit, oues meæ, vòcem meam
audient, quod ſine auriculâ facere non poteſt. iákoby rzekł:
Žadnego z przeznáczonych do Niebá nie máß/ ktoryby nie
był ochotny y pilny w ſłucháńiu ſłowá Božego. Podobnąż tá-
iemnice vpátruie w hiſtoryi Jobá; gdy ná zárátowánie vbo-
ſtwá iego / Przyiaćiele zrućili mu ſię po iedney Owieczce y
iedney naußnicy. Dederunt ei vnusquisq; ovem unam, & FiG.
inaurem vnam: Co zá proporcya Owieczki do naußnice? Iob. 42.
Symbolum duße náznáczoney do Niebá ieſt Owieczká. Na-
ußnicá záś/ ktora ieſt ozdoba vßu/ znáczy ſłuchánie ſłowá Bo-

zego. Postrzezesz że kto ma nausznice te/ vszu nádstáwia pilno ná Kazánie/ domyslayże sie / że też iest Owieczka wybrána do Niebá. Ovi s. animæ prædestinatæ, adiungitur inauris, ad denotandum, quòd audiendo & adimplendo vocem Dei, æterna prædestinatio comparetur. *Mansi.* Drugie bywáło pietno u stárych/ ná Rekách. Pisze *Elec: Novar:* iż było Cesárskie práwo/ ktorym nákázywáno / áby tych ktorzy wody dogladáli / imieniem łáskáwośći Cesárskiey piatnowáno ná obudwu rekách. *Tá Pieczeć* może znáczyć/ cnoty hoynego miłośierdzia/ ktora niektorzy DD. máia zá znák przeznáczenia do Niebá/ w kim sie oná nayduie. Pieczeć/ ma naprzod ná sobie konterfekt Cesárski; ták y miłośierdzie nád

Luc. 6. bliźnim/ konterfekt Boski wyraża ná duszy miłośiernego. Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est. Pieczeć ma ieszcze miekkość; bo pospolićie z wosku miekkiego robione bywáia: ták y miłośiernego dusza/ iáko wosk/ nie może chorego/ nágiego/ vbogiego/ bez poruszenia wnetrzności swoych minać/ á náwet y słuchać o utrapieniu ludzkim bez politowánia. I dusza táka/ że zápisáne; imie swoie ma w kancellaryi Niebieskiey/ może sie domyśláć z tey pieczeći/ mieć to sobie zá znák dobry. Tá opinia funduie sie ná słowach Zbáwićielá/ błogosłáwionemi názywáiacego miłośiernych. Beati

Mat. 5. misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.

Ps. 40. o czym przedtym Dawid. Beatus qui intelligit super egenum & pauperem. *Błogosłáwiony to ten, ktory wyrozumie nád potrzebnym y vbogim*; gdzie wiele dobrego ktore spływa z miłośiernych vczynkow / ná człowieká wyliczywszy; ná ostátek/ zá osobliwy to sobie poczyta znák zbáwienia wiecznego: Ja

Ibidem hoc cognovi, quoniam voluisti me & confirmasti me in conspectu tuo in æternum. *O trzećim* zaś piatnie czytamy nie w Pogáńskich kśiegach; ále w Piśmie S. ktore Oblubie-

Cant. 8. niec Niebieski/ zá naylepszy znák obráney sobie ná wieki Oblubienice kładzie / to iest/ ná sámym sercu. Pone me vt si-

Consi. 21 de Glor. gnaculum super cor tuum: *Tá Pieczeć* serdeczna/ figuruie naypierwszy znák zbáwienia: o ktorym nasz *Dobros: in Myst:*

Med. de glor. cæl. con. 1. Signum infallibile prædestinationis, est voluntas æterno odio contra peccatum flagrans, & amore perpetuo ardens

Divinæ legis observandæ. *Znák nieomylny doskonáłego przeznáczenia, iest wola wieczna, nienawiść máiąca przeciwko grzechowi, y máiąca gorącą chuć, do wypełnienia práwá Bożego.* Tá opinia funduie się ná słowách Chrystusowych. Qui facit voluntatem Patris mei, qui in Cælis est; ipse intrabit in Regnum Cælorum. *Kto czyni wolą Oyca mego Nieb: ten wnidźie do Krolestwá Niebieskiego.* Tákże ná słowách Páwłá S. Firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: Cognovit Dominus qui sunt eius, & discedat ab iniquitate omnis qui invocat Nomen Domini, ktore słowá tłumácząc *Corn: à Lap:* mowi. Hoc est secundum firmi fundamenti signaculum, quod est in nobis s. fuga iniquitatis. *Ten iest znák y gruntowny fundáment przeznáczenia nászego, obmierźić sobie grzech, ućiekáć przed nim.* Obiáśniam to Figurą Pismá S. y Historya. W księgách Rodzáiu wspomina pismo S. że dwiemá więzniom u Fáráona śniło się; Jeden widźiał látorośl winną: á drugiemu się zdáło, że ná głowie swoiey niosł trzy kosze mąki, y specyałow ćiásćiánych: te dwá sny rożne, ieszcze rozniey wyiáwiły się: bo iednego ná śmierć, drugiego ná godność dworską wyprowádzono; iáko im to záraz wrożył ze snu Jozef wspołwiezień. A po czymże to doszedł Jozefie tákowey rożnice? Prawdáć Duchem Prorockim łátwo było docieć tego Jozefowi; iednák Neoteryk ieden nie od rzeczy domyśla się: podobno Jozef uważał sobie, że ten pierwszy iákiś czuyny, podobniey było, aby ptacy obaczywszy iágodki winne, raczey do nich skubáć ie przylátowáli, ániżeli do pásztetow drugiego, ktore ieszcze ná głowie nośił, y obronić ich łátwo mu było: ten drugi skárży się, że ptacy zálátuiący dźiubáli one pásztety iego, támten zás pierwszy ná żadną nápáść od ptástwá, choć nie na głowie; ále tylko przed nim iágody one były, nieskárży się: znáć to był bárdzo czuyny: czuły ptaszki, iż gdyby był postrzegł zálátuiące, płoszyłby ie był, dla tego też Prorok ostrożność iego mogł mieć zá znák uwolnienia iego z więźienia, á nie czułość támtego, zá znák śmierći. *Rupert. & Prosper. ap. Corn. hic.* Hi duo Eunuchi quorum alter suo statui restitutus, alter suspensus est, significant duos Ordines hominum, puta Electorum ex gra-

Math. 7.

2.Tim. 2.

Gen. 40.

FIG.

tia, & damnandorum ex justitia q. d. Siedzą duſze náſze w
Rom, 7. tym ćiele iáko w Więzieniu/ Quis me liberabit de corpore
mortis huius; Sni ſie nam czáſem o Niebie/ kiedy nam Ká-
znodźieie powiádáią o nim/ czuiemy wrodzoną chuć do niego:
iednak że niewiemy iáko ſie nam wyśni/ komu ná dobry/ ko-
mu ná zły koniec/ gdy z więzieniá ćiáłá duſzá náſzá wycho-
dźić bedźie. Proroká ná to nie trzebá/ ſam ſobie wrożyć mo-
żeſz: Vważ ſobie/ ieżeli z naczynia twego/ ptacy piekielni/ ſzáſt-
ći nie máią pożywienia ſwego/ to ieſt/ nie pożyráią duſze two-
iey/ do grzechu ią przywodząc/ ieżeli koło głowy twoiey ptá-
ſtwu temu/ to ieſt myślom o grzechu zálátowáć nie dopuſz-
czaſz/ ále meżnie one odgániaſz; á tym bárdźiey/ gdy koło
groneczek twoich/ to ieſt/ około ſpraw twoich dobrych/ y mo-
tylom grzechow powſzechnych/ iáko to niedbálſtwá/ prozney
chwały/ opuſzczenia intencyi/ zálátywáć nie daſz: zgołá ták
powſzednim iáko śmiertelnym grzechem y naymnieyſzą okázyą
do niego brzydźiſz ſie: możeſz mieć ſobie zá oſobliwy znák/
że gdy z więźienia ćiáłá wychodźić bedzieſz/ to ieſt/ przy śmier-
ći; przed oblicze pożądáne Páná y BOGA twoiego duſzá twoiá
HIST. záprowádzona bedźie. Pewny Krol Cymerſki/ vmieráiąc zo-
ſtáwił trzech ſynow: wątpliwość nie iáko máiąc Senatoro-
wie/ ktoryby z nich był włáſny iego ſyn/ á zátym do Krole-
ſtwá należał; z łuku im do trupá ſtrzeláć kázali; dwáy biią
nie zgorzy ku ſercu/ życząc ſobie Kroleſtwá: trzeći tego okru-
ćieńſtwá nie chćiał nád kochánym vczynić Oycem. Záczym
Senatorowie zá znák to wźieli/ iż ten nayniewątpliwſzym
był ſynem iego/ y wźieli go ná Kroleſtwo. Oćiec twoy człowie-
wiecze/ ieſt BOG twoy namietnośći/ popędliwośći twoie do
zemſty/ łákomſtwá/ nieczyſtośći/ ſą to iáko łuk nápięty.
Dobrol. Med. de Miser. Concupiſcentia eſt impetus ſenſualitatis ſollicitans liberum
arbitrium ad malum ták ią náſz Miſtyk opiſuie. Tráfić ſie
owo okázyá wyſtrzelić z tego łuczku/ okázya do zemſty/ do nie-
ſłuſznego zarobku/ ſpoſobność do ſzpetnych żártow/ do złego
vczynku, wſpomniyże ſobie/ że to te ſtrzałki w ſerce Oycá twe-
go mierzą/ bo Bogá obrażáią: áż zaraz wola twoiá porzuca
ten łuk/ opuſzcza rece/ áffekty porywáiące ſie do tego wſtrzy-
muie/ y oną okázya do grzechu brzydzi ſie/ záraz ná początku
odrywy

odrywa ſie od niey/ proteſtuie ſie/ że ná wieki przy BOGV ſwoim ſtać chce. Mieyże to ſobie zá nieomylny znák Káncelláryi Niebieſkiey/ że náznáczył ćie BOG ſobie ná ono Króleſtwo Niebieſkie.

Widzieliſmy niektore pieczęći z Káncellaryi Nieb: to ieſt Przeznáczenia do Nieba. Są ieſzcze niektorzy / co zá pieczęć y znák przeznáczenia kłádą/ kiedy kto z wielkiego nábożeńſtwa ku Przenaś: Pánnie/ práwie ią záwſze/ y ná káżdym mieyſcu w pámięći ſwoiey nośi / y ná nię często wſpomina; czego ſobie życzył Káżimierz S. w pomienionych wzwyż słowách Opto nimis, ut imprimis, des mihi memoriam, vt decenter & ferventer tuam cantem gloriam. Prawdá to ieſt / że náſz *Dobrośiel:* w ogolności o nabożeńſtwie do Naśw: Pánny trzyma/ iż znákiem tákimśi ieſt przeznáczenia/ á to dla owych słow/ ktore Tłumácze o Przenaśw: Pánnie rozumieią: Beatus homo qui audit me, & vigilat ad fores meas quotidie, & obſervat ad poſtes oſtij mei; qui me invenerit, inveniet vitam, & hauriet ſalutem à Domino; w ktorych słowách/ wyráźnie Naświet: Pánná/ pilnego w nabożeńſtwie ku niey/ błogosłáwionym zowie/ y zápewne żywot wieczny obiecuie mu. *Co y Auguſt. S.* przyznáie iey. In te o Beatiſſima noſtrorum eſt expectatio præmiorum. Y owſzem to przepowiedziáłá dobrze przed przyśćiem ſwoim ná świát/ przez Proroká: Laude mea infrænabo te ne intereas. *Chwała moia ochełznam ćię, ábyś nie zginął.* Rich: Laur: náucza, że *in ſenſu Allegorico*, rozumieć ſie przez to wędzidło moie/ nabożeńſtwo do Naśw: Pánny. A to iáko? Podobieńſtwem obiáśniam: kiedy owo mądry ieźdźiec przyidźie gdźie koniá ſobie obieráć / w cáłym ſtádźie dzielnego vpátruiąc: po czym też poznáć ktorego ſobie zlubił? A to po tym/ ná ktorego ſwoie vzdeczkę záłożyć káże/ nie pochybnie ten iego ieſt vpodobány. Laude mea infrenabo te, ne intereas. Podobnym niejáko ſpoſobem/ ieżeli czuieſz wędźidło ná ſobie Naśw: Pánny / vſtá twoie rády mowią Rożánce/ Godzinki/ Koronki/ vſzy twoie rády słucháią Kazánia y chwały iey / ſerce twoie ćieſzy ſie z chwały y dostoyności iey: iuż to ćie znáć vpátrzyłá ſobie Przenaśw: Pánná ná wieczny żywot. *Miech:* przywodźi

II. PARS

in Myſt.

Prov. 8.

Iſ. 48. FIG.

L. 2 de Laud. P. 5. SIMIL.

Iſa. 48.

D. 152 in Lit. wodzi ná to dwie rewelácye: Jedne o S. Kátárzynie Seneń: druga záś od sámey Przenaś: Pánny Błogosł: Alanowi vczyniona: ták temu sludze swemu raz powiedziáłá. Synu bądź
EXEMP. pewien y drugim to opowiedz/ iż znák iest bliski potepienia wiecznego/ tęsknić sobie y niedbále mowić Pozdrowienie Anyelskie/ ktorym sie świát nápráwił: tym záś ktorzy máia nabożeństwo do niego/ iest znákiem wielkim przeznáczenia do Chwały. Dobrze powiedział *Ignatius Mart:* Nunquam malè peribit, qui Genitrici Virgini devotus sedulusq; extiterit. *Nigdy zginąć nie może, ktory pilnie nabożny do Bogá Rodźiće Pánny.* Tákże *S. Bonav:* Si hanc dimittis non est amicus summi Cæsaris; quoniam ipse sine ea non salvabit te. *Ieżeli ią porzućiß, nie iesteś przyiaćielem Naywyższego Páná; poniewaß przez niey, on ći zbawienia nie da.* Lubo to tedy/ w ogolnośći mowiąc/ dobry znák przeznáczenia/ nabożeństwo do Przenaśw: Pánny: Jednák pewnieyszym znákiem tego zda sie być/ osobliwsze nabożeństwo ku Przenaś: Pánnie/ ktore záwisło w przyuczeniu pámięći y affektow swoich do obecnośći Przenaśw: Pánny/ żeby záwsze byłá w myśli nászey/ ná káżdym mieyscu/ w káżdey spráwie zdáło sie nam/ że iáko w oczách Boskich/ ták y w oczách Przenaśw: Pánny wszytko czyniemy/ myślemy; wszytko oná widźi y vważa; iákoż ták iest/ poniewaß naywyższym stopniem widzenia Istoty Boskiey/ vbłogosłáwiona/ w onym nieográniczonym zwierćiedle/ wszytko widźieć muśi: ktoby tedy miał w tey obecnośći Przenaśw: Pánny ćwiczona duszę/ y przyuczona/ miałby to
Cant. 6. osobliwy znak przeznáczenia swoiego. Oblubieniec Niebieski swey Oblubienice/ to iest Naśw: Pánny włosy przyrownywa do kozek pewnych. Capilli tui, sicut grex caprarum.
FIG.
Cant. 4. Znowu zęby iey opisuiąc/ tákże przyrownywa do kozek Dentes tui sicut greges caprarum, omnes gemellis fætibus; z słow postárem u znaczna pokázuie sie rożnicá. Włosy do iedney trzody y to bez iągniątek podobne sicut grex caprarum. Zęby záś podobne do wielu trzod/ y oraz po dwoie prowadzących iágniątek Greges caprarum omnes gemellis fætibus. *Naxera* funduiąc sie ná *S. Anzelmie:* przez te włosy y zęby Oblubienice rozumie ludźi/ ktorzy dla nabożeństwa

swego

ſwego ku Przenaśw: Pánnie/ máia do niey iáka relácya: bez
włoſow/ bez zebow człowiek żyć może / ále zab/ włos/ bez
człowieká martwy. ták Przenaś: Pánná/ ile z niey/ mogłáby
ſie obyść bez ludzkiego nabożeńſtwá ku ſobie; ále człowiek
bez niego nie obſzedłby ſie. Przez włoſy tedy naprzod rozu-
mieia ſie oni nabożni/ ktorzy nabożeńſtwem ſwoim ſzpia Prze-
naśw: Pánne/ ále właśnie ták w przypráwiane włoſy: nabo-
żeńſtwo ich piekne/ okazale/ przyputrowáne/ vpłácza ſie/ v-
kwila ſie nád Rożańcami/ Godzinkami/ wymorza ſie we Szro-
de/ w Sobote ſuchotami/ iednak to nabożeńſtwo ich iák przy-
práwne włoſy dla nieſtátecznego duchá. Prawdźi ſie o nich
to/ o co tám komuś przymowił Dawid: ſicut novacula fe- Pſ. 51.
ciſti dolum, *iáko brzytwá vczyniłeś zdrádę*, dopiero porośnie
pieknie/ dopiero nie máſz nic; to ieſt/ ná krotki czás to ich
nabożeńſtwo / przyidźie ladá okázyiká/ zabawka/ nadeydźie
przyiaciel/ gość/ látwo opuſzcza / odſtepia zwyczáynego ſwego
do Naśw: Pánny nabożeńſtwá: albo też to nabożeńſtwo ich/
ieſt iáko z trupá iákiego peruka/ dla zmázánego grzechem ſu-
mnienia: luboć y tákiemi włoſámi / nie gárdźi cále Przenaś:
Pánná. o czym *Bzezan: Epig: in Cant: 261.*

Grex peccatorum, quamvis abiectio tota
Caprarumq; licet, ſit male ſana cohors:
Hos amat, hos geſtat puriſsima, Virgo Capillos
Hoc decus ex illis, hoc diadema putat.

Dentes tui ſicut greges caprarum. Zeby záś znácza lu-
dźi ſtátecznych w nabożeńſtwie ku Przenaś: Pánnie / co to
bawſze im ſiedźi w myśli / w áffektach Mátká Boſka/ y
w naywiekſzey nawále / nie zápominaia o zwykłych do niey
paciorkach / ſzukaia / vkradáia ſobie czáſu ná nie: Włos lá-
two wyrwáć/ ále zab zwłaſzcza trzonowy/ bárdzo trudno: nie
gruntownemu w nabożeńſtwie ku Przenaś: Pannie/ ladá oká-
zya przeſzkodźi/ ále tego y wielka potrzebá nie látwo odwie-
dźie: iákby go zab trzonowy zábolał/ gdy dádza mu o gośćiach
znáć/ dla ktorych muśi Koronke/ Rożaniec / opuśćić / ſmedźi
go iáko zab boleiacy/ teſkno go / gdy długi táki czás myślá
y affektámi do Naśw: Pánny/ nie podnioſł ſie. Coż też zá

tym

tym idźie? Omnes gemellis fætibus: czego/ támtym pierw-
wszym nie przypisáno: To vważaiac *Naxer*: mowi do Prze-
naśw: Pánny Qui caput tuum vt capilli ornant, virtutum
agilitate, imitantur capras. q. d. Kozká podskoczy chyżo
y wysoko/ y spádnie; á czásem y zginie: ták y niektorych
gorace nabożeństwá/ náprzyimuia/ Bráctw/ ksiażek/ modli-
tewek nazbieráia/coś sie pokaże/ áż potym vstánie; nie ták się
zaś dźieie z owemi ktorzy pámieć y áffekty swoie vgruntowáli
w nabożeństwie tym: Mowi tenże o pierwszych Non tamen
tot fructibus ornantur,ut illi qui instar dentium fortius in-
hærent & intimius. Do czego ia przydam/ iż iáko potężnie
wkorzeniony zab znáczy/ iż nigdy wyrwany y oddźielony być
nie może od człowieká: ták też ten/ ktorego duszá pámiecia
swoia/ áffektámi gleboko/ y práwie nierozdźielnie w korze-
nilá sie w Nabożeństwo ku Naśw: Pánnie; znák iest/ iż ná
wszytkie wieczność/ ziednoczona z nia bedźie; á zá tym prze-
L. de Ex- znáczona iest. *S. Anselm.* Cui concessum est, sæpe dulci
ecl.v.c.4 studio posse cogitare de MARIA; magnum promerendæ sa-
lutis habet indicium. *Komu pozwolono, że często sobie z*
słodkim nabożeństwem wspomina ná Przenaśw: Pánne, wielki ma
znak zbáwienia swego. Dociekł tego znáku z sámych skutkow
czárt/ y dla tego postrzegszy go w iákiey duszy/ srodze sie tu-
buie/ y wszelkich sposobow záżywa na to/ áby z pámieci iego
in Iud. wymázał to piatno. Pyta sie *Nax*: ná co to Bábylonczy-
c. 15. kowie ktorzy prowádźili Zydow w niewola/ práwie przymu-
FIG. száli Zydow/ áby w oney biedźie albo sobie zágráli/ álbo zá-
Ps. 136. śpiewáli. o czym *Psalm.* Cantate de canticis Sion, pewnie
tego nie czynili z iákiego politowánia/ álbo pofolgowánia im
w biedźie. Domyśla sie *Naxera* przyczyny z owych słow:
Dùm recordaremur tui Sion: Poczeli sobie Zydźi przypomi-
náć o Syonie Swietym mieyscu/ poczeli coś miedzy soba gá-
dáć: záczym Babilonczykowie sobie dyszkuruia ták: iuż to
znák/ że ci Zydźi pomyśla o vćieczce/ álbo wybić sie z niewo-
li nászey; pewnie ich przypominánie sobie tego swego Syonu
przywiedźie do tego/ trzebá im to z głowy wybić/ dla tego ká-
za im sobie gráć/ śpiewáć. Iniquâ compassione ad gaudi-
um proritabant, & memoriam vtilissimam auferebant ve-

riti re-

riti recordationem Sion fore captivitatis excidium.' Przen: Pánná żowie sie *Sion*, álbo Corka Syonska/ Babilonczyk pie- kielny stára sie o to/ áby z pamieci wyßło nam to *Sion*, to iest/ Przenas: Pánná ; roznemi niepotrzebnemi myslámi/ starániá- mi/ krotofilámi rozrywáiac pámieć náße : bo dobrze wie/ że poki nosiemy w pámieći one/ niewolnikámi iego bydź nie mo- żemy/ bo nosiemy piatno y znák przeznáczenia náßego. Nie ná co innegoć to/ iest stárodawny zwyczay Kátolikow/ zá káżdym wybićiem godźiny pozdrowiáć Przenas: Pánne/ álbo pospolitym *Ave Mária*, álbo też krotko modlitewka. Benedi- cta sit omnis hora vitæ JESU, & MARIÆ. *Niech bedźie błogo- sławiona wßelka godźiná żywotá IEZVSOWEGO, y MARY:* nie ná co innego y Kośćioł S. postánowił dzwonienia nocne/ y dźienne ná *Angelus Domini*: dla tego y S. Damasc: wielce sie ćießył z tego/ że Brácia iego vstáwnie w pámieći mieli Nas- swiet: Pánnę. Fratres exultate in Domino, hæc est, ad cu- ius Nomen humiliter inclinatis, cuius horis reverenter as- sistitis, cuius memoriam iugiter frequentatis. Dla czego y náß Krolewicz/ iáko o naypierwßy znák zbáwienia swe- go o pámieć vśilnie prosił ; z ktorym y my o tenże dar pro- ßac pokornie mowmy : Ser. 1.

Opto nimis, ut inprimis, des mihi memoriam.
Ut decenter & frequenter, tuam cantem gloriam. Am.

Calculus Ignitus.

STROPHA 10

Quamvis muta, & polluta, Mea *sciam labia*
Præsumendum, nec silendum, Est de tua gloria. Pro Annuntiat. B. V. M.

Acz zmázane, y zwiazane, Widzę bydź vstá moie:
Wßák śilenia, nie milczenia, Ná chwalę trzebá twoię.

Cogitabat, qualis esset ista salutatio. *Luc:* 1. C.

NJe dopiero widze wielka ostrożnosć nástálá w witá- niu sie z gosćmi N. S. Gosćiem przychodźi Sá- muel do Bethleem/ áż mu wprzod záchodźi stárßy- zná/ exáminuiac go : *Pácificus* ne est, ingressus tuus. bywá- 1. R. 16

lá y tá ostrożność u Pogáństwá. *Lamprid:* pisze że Severus Cesarz/ wielka pilność ná to miał/ áby Zonie iego żadna Niewiástá/ ktoraby nie byłá sławy dobrey/ nawiedźin/ áni powitánia nie oddawáłá. Coś podobnego widze Przenaś: Pánná przy Zwiástowániu swoim záchowuie. Nowego w ubogim Domeczku swoim odbiera gośćiá/ bo Anyołá iednego z przednich. Missus est Gabriel Angelus; słyszy pozdrawiáiącego siebie Ave Maria: Vważayćież co Ewángelistá S. mowi: Cogitabat qualis esset ista salutatio. *Myslec, vważáć sobie*
L. 4. Exerc. 150 *poczełá, coby to było zá pozdrowienie.* Novar: in Umbr: przyczyne dáie myśli tych w Naśw: Pánnie że podeyźráne teśczdáło się Naśw: Pánnie to pozdrowienie z niektorych okoliczności/ z czego záraz reflexya wźiawszy/ pomieniony *Autor* mowi: Vereor, ne & à nobis salutata cogitet qualis sit salutatio nostra. Obawiam się żeby y nád nászemi/ salutácyámi/ modlitwámi/ nie zámyślátá się Naśw: Pánná? Cogitabat qualis esset ista salutatio. Pewnie ták/ á nie ináczey. Nayduie się bowiem wiele Kátolikow/ ktorzy nabożeństwo swoie do Naśw. Pánny zákłádáią w tym/ żeby to iák naywiecey Koronek/ Rożáncow/ Godźinek námowić/ nie vważáiac/ czy dobrze czy źle odpráwuią te nabożeństwá/ z rozerwániem myśli/ przerywániem sobie/ sporządzániem domowym/ gadániem/ á ná czás/ łaiániem czeládźi; będźie y w pul pozdrowienia po JEZVS; bogdayżeś ziadł złego etc. otoż nád tákiemi modlitwámi; z tákowych vst wychodzącemi zámyśla się Naśw: Pánná. czyli ie ma zá ważne przyiąć, czyli nie? Oczyśćił niegdy Anyoł ognistym z Ołtarzá Páńskiego
Is. 6. węglem vstá Prorockie; á násze vstá skaláne do modlitw/ oźiebłe/ kto też oczyśći/ y czym? nie kto inszy/ tylko ty sámá Przenaydostoynieysza Mátko/ ktora Ołtarzem Bożym zowie
L. 2. p. 5. *Rich. Laur.* Maria dicitur Altare placationis Domini: niczym innym/ tylko ogniem goracego nabożeństwá: Nie dármo to kochánek twoy Kázimierz S. po to oczyszczenie vst swoich z pokorą do ćiebie przypada: Quamvis muta & polluta, mea sciam labia, Præsumendum nec silendum est, de tua gloria. Pokáże ia tedy/ iáko Przenaśw: Pánna prágnie/ żeby paciorki násze/ do niey/ nie były oźiębłe/ ále gorace/ ogniem

gniem goracego Duchá wyczyſczone od wſzelkiego ná myśli y ſercu rozerwánia; Wprzod náuke dawſzy/ iáko to pilność potrzebá záchowáć przy modleniu ſie do Páná BOGA.

O Pilności ktorey/ przeſtrzegáć potrzebá w modlitwách do BOGA/ nie moge wam lepſzey náuki podáć/ iáko z ſłow Dawidá S. Ten pobożny Krol/ ſam zá Biſkupá/ zá Plebáná był poddánym ſwoim/ bo ich y Paćierzá vczył mowić/ modlić ſie; oſobliwie w tym zoſtáwił im nápomnienie. Pſallite Deo noſtro, pſallite, pſallite Regi noſtro pſallite, pſallite ſapienter. *Spiewayćie Bogu náſzemu, śpiewayćie, ſpiewayćie Krolowi náſzemu śpiewayćie, śpiewayćie mądrze.* Rozmáići rozmáite w tych ſłowách táiemnice y náuki vpátruią. *S. Remig.* powiáda; że trzy rázy powtorzone ſłowá ſpiewayćie: iákoby do trzech Oſob Troyce Przenaśw: modlitwe kieruie. *Hugo Card:* vważáiąc że pięć rázy ieſt powtorzone to ſłowo w cáłym Pſalmie/ mowi że znáczy/ iáko modlitwe odpráwuiąc/ wſzytkie práwie pięć zmyſłow do BOGA obroćić potrzebá/ oddaliwſzy ſie od innych zábaw/ y rzeczy. A kiedy ná końcu przydáie Dawid: ſapienter *śpiewayćie mądrze S. Edmund. Cantuar.* ná to ták piſze: Sapienter cantare eſt, quod homo dicit ore, prudenter cogitare. Nam ſi tuum Corpus eſt in choro, labia tua in pſalterio, & cor tuum in foro: miſerrimè diviſus es: & in teipſo ne exaudiaris à DEO. *Ten Mądrze śpiewa, ktory vważa co vſta mowią: bo iezeli Ciáło twoie w Kośćiele, vſtá, ięzyk ná kśiążkách, ſerce záś ná rynku, mizernie rozdźielony ieſteś, BOG ćie nie wyſłucha.* Jednym ſłowem/ według tych Doktorow/ náuke tu podáie Dawid S. iáko oddáiąc paćiorki náſze P. BOGU/ nie ſłowámi tylko y gębą/ powinniſmy ie oddawáć/ ále oraz cáłą myślą/ y ſercem obroćić ſie do niego. Naprzod vpátrzywſzy ſpokoyne mieyſce/ tám ukleknąwſzy wyſtáwić ſobie w myśli P. BOGA w Troycy S. Jedynego/ vważyć nieſkończony Máieſtat iego/ y ſwoie też niegodność/ robaczká iednego źiemſkiego z Abráhámem: Loquar ad Dominum, cùm ſim pulvis & cinis. Prośić go záraz o pomoc łáſki iego do modlitwy/ poſtánowić koniec y intencyą o co BOGA maſz prośić: á poczawſzy iuż/ mowić Paćiorki/ vważáć dobrze ſłowá co znáczą/ y do iákiego po-

I. PARS

Pſ. 46.

Blanc. hic.

Gen. 18.

go pobudzáią áffektu/ ktory w ſobie wzbudźić vśiłowáć maſz/
á co naywiękſza/ wſzelkich okázyi/ do rozerwánia duchá: ták
powierzchnych/ to ieſt rozporządzánia/ roſkázowánia/ iáko też
y wnętrznych/ to ieſt myślenia o czym innym; choćby zło
rzeczą nie było ſtrzedź śię/ y napádáiącym myſlom odpor dá-
SYMB. wác powinieneś. Sámo Pogáńſtwo choć wiedźieli że przed
niememi báłwánámi modły ſwoie czynili; á przećie chcąc
náuczyć z iáką gorącośćią duchá y pilnośćią modlitwá ich
L. 34. oná powinna śię byłá odpráwowáć; iáko *Pier: Hierogl.* piſze.
c. 3. Málowáli zá ſymbolum Modlitwy/ ſerce ludzkie ná kádźiel-
nicy pełney żarzyſtego węgla/ dáiąc przez to znáć/ że gorące
pilne máią być modlitwy; á iáko ná ogniu/ álbo rozpalo-
ney rzeczy muſzká nie pádnie: Ollæ ferventi Muſcæ non in-
ſident. Ták y od modlitwy dálekie máią bydź owe muchy/
to ieſt látáiące po innych rzeczách potocznych myśli. Alec y
Iud. 6. ſam P. BOG pod Figurą tegoż náucza. Roſkázuie P. BOG
Gedeonowi vczynić oſobliwą ofiárę: to ieſt/ każe mu zábić
FIG. kozłá/ y mięſo iego/ z chlebem práſnym ná iákis ofiárowáć
ſkále: Náoſtátek y polewkę kazał ná ofiárę wylać. Tolle
Carnes & Azymos panes, & pone ſuper petram illam, &
jus deſuper infunde. Nie dźiwnoć mi dwie pierwſze rze-
czy/ mięſo y chleb; że ich ná ofiárę naznáczáią; boć to nie
nowiná w Piſmie S. ále że y polewká z mięſá do tey ofiáry
in Iud. należy/ rzecz to oſobliwa. Vważa to y *Rupert.* gdźie záraz
C. 9. y táiemnice tego do máteryi moiey applikuie/ mowiąc: Oc-
cidi hædum, præcepit ſ. omnem appetitum noſtræ carnis
immolari jus carnium ſupra petram effundit, qui in con-
verſatione CHRISTI, ipſas etiam carnales cogitationes exi-
nanit. Wyráźniey troche ia powiem/ co to znáczy; Ofiárá
znáczy modlitwę twoię ktorą maſz ofiárowáć Pánu BOGV;
Math. 15. Koźieł znáczy grzechy/ wedlug owego: Statuet hædos à ſi-
niſtris. chleb práſny niech znaczy Przen: SAKRAMENT
do ktorego Kośćioł Rzymſki/ práſnego záżywa chlebá/ po-
lewká záś znáczyć może myśli świeckie/ myśli nie potrzebne/
pozoſtáłe po grzechu. Ták to nieſzcześliwa polewká/ tenći to
roſoł/ w ktorym mięſo/ ćiáło twoie wrzáło y rozerwáło śię; to
ieſt/ z ktorych wſzyſtkie złe/ nieczyſte ſpráwy twoie poſzły:
gdyby

gdyby nie owá pierwsza myśl do sercá przypuszczona, vlubiona, nie ználoby było ciáło twoie ogniá lubieżności. De corde enim exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiæ, hæc sunt quæ coinquinant hominem. Chceszże tedy áby wdzięczna ofiárá modlitwy twoiey byłá Bogu? Máło iest ná tym że kozłá swego, to iest grzechy, o ktore sumnienie ćie wstydźiło, mieczem Pokuty S. zábiwszy ná Ołtarzu spowiedźi ná opoce mocnego postánowienia, szczyrey poprawy ofiárowałeś Bogu twoiemu, máło że y chleb prásny, to iest, że Przen: SAKRAMENT ofiárowałeś przez przyięćie iego nabożne. Nie mow ieszcze, że teraz iuż mogę poufále modlitwę moię poczynáć do BOGA; bo trzeká do tego czegoś więcey. Jus carnium effunde. Polewká ći zostáłá, to iest; myśli świeckie niepotrzebne, ktore y po pokućie nápástuią człowieká; przypominááiąc mu dawne tránzákcye, álbo też y przyszłe. Ná co sie żalił y skárżył S. Hieron. in vita sua choć iuż stáry: że mieszkáiąc ná puszczy, ćierpiał pobudkę do grzechow, ktorą ácz chćiał częstym postem, y rożnym ćiáłá swego vmartwieniem przełamáć, serce iednák myślámi gorzáło; y ktory sie był ná tákie więźienie, bojąc sie piekłá, potępił, á tylko niedźwiadki y bestye zá towárzysze miał; często mu sie iednák zdáło być przy tańcách pánieńskich: twarz od postow zbládła máiąc, myśl sie iednák iego złey żądzy, w ćiele źimnym zápaláłá ogniem; á w człowieku iuż ná swym ćiele vmárłym, sámá ćielesná chuć wrzáłá. Jeżeli tedy y tey polewki nie wyleiesz, to iest tych myśli od śiebie pod czas modlitwy oddaláć nie będźiesz, álbo tákich innych niepotrzebnych; á tym bárdźiey, gdy sam sobie dobrowolnie będźiesz do nich okázyą dawał, náprzykład: dwornym pogladániem po ludźiách, álbo też chętnie niemi będźiesz sie zábawiał, iuż nie będźie ofiárá modlitwy twoiey BOGU miła y wdźięczna. Co podobieństwem iednym obiaśnia pewny Pustelnik, *in Vit: PP.* Gdybyś był sługą u iákiego możnego Páná, przyszłáby godźiná obiádu, á ty zostáwiwszy Páná v stołu posiedźibyś dla niego po potráwy pocżawszy ná drodze tego y owego, miásto noszenia, rozprawiałbyś, álbo czym innym zábawiałbyś sie z niemi: czyli plag

słusznych

Math. 15.

EXEMP

Lib. 9. C. 22.

SIMIL.

ſłuſznych niepotrzebáćby ſie bać od groznego Páná; álbo też
przyſzedſzy/ przed ſedziego w ſpráwie twoiey/ poczawſzy mowę
do niego przerwałbyś ią/ y z kim innym gadałbyś; á po
tym znowu wroćiłbyś ſie do niego: czylibyś nie záſłużył ná
kontempt od niego? BOG twoy/ ieſt Pan twoy/ Sędźia
twoy/ ále nie rowny tobie w náturze/ bo nieſkończenie go-
dny: Modlitwá ieſt to oſobliwa ſłużbá Boſka/ ieſt to Orácya
w intereſſách twoich do niego: pocznieſz te ſłużbe; te orácyą
do niego/ áż ći zábiega kompánia/ to ieſt myśli rozmáite/
o czym *S. Ambr:* Plerumq; mercator veniens ad orationem,
L. 6. de aut avarus, de pecunia cogitat, alter de lucro, alter de
Sacr: C. honore, alter de cupiditate, & putat quòd Deus poſſit e-
4. um audire. Albo też te Orácyą porzućiwſzy/ do innych kto-
reć ſie nádádza obroćiſz ſie ſpraw/ á potym znowu idźieſz
paćierze odbieżáne konczyć; á iákże ſpodźiewáć ſie możeſz/ że-
by twoiá modlitwá BOGV wdźięczna byłá? Wymawiaćie
ſie niektorzy y nárzekaćie: Biedáſz nam ludźiom goſpodár-
ſkim; przed dźiećmi/ czeládźią/ y innym rozporzadzeniem
rzeczy/ czáſem y s pełná paćierzá ráno nie maſz iák domowić/
bá y w Kośćiele śiłáć rzeczy potrzebnych/ domowych ná myśl
przyidźie; muśi ſie człowiek oderwáć/ muśi záwołáć czeládniká/
ſpytáć ſie; ſpráwiłeś to/ mowiłeś temu o to/ zámknałeś tam; bo
to o ſzkode idźie. O mizerne ſtáránia wáſze! śiłáſz tym obro-
L. 24. C. 60. niſz/ przyczyniſz goſpodárſtwá twego? *Vinc.* piſze O Zakonni-
ku Godefrydźie/ ten w nocy ná modlitwie zoſtáiac poſtrzegł/
że złodźiey kradnie Klaſztornego Oſłá y uprowadza; iednák
EXEMP nie chcac ſobie czynić rozerwánia ná modlitwie/ namniey
uſt ſwoich nie ruſzył/ nie záwołał. Leć BOG nie zápomniał
o potrzebie iego; bo záraz ráno ná tymże mieyſcu/ cudownie
złodźiey y z Oſłem ználeźiony zoſtał. á czyli nie tenże BOG
ieſt/ do ktorego y ty ſie modliſz? czyli nie mocen ieſt/ tákim
álbo podobnym ſpoſobem obronić ſzkody twoiey? á kiedy ty
dla rzeczy źiemſkich rozerwána dobrowolnie modlitwa obráża-
ſz go/ bać ći ſie trzebá/ żeby ćie ná teyże rzeczy nie zkárał/
EXEMP álbo czym innym gorſzym: Wiele ieſt przykłádow ná to/ iá-
ko P. BOGV nie miłe ſą modlitwy tákowe/ niektore wſpo-
HIST. mnie: *Lochn:* piſze: Że iednemu modlacemu ſie przed Kruci-
fixem/

fixem á drzymiącemu/ tyłem śię P. JEZVS obroćił; á
drugiemu policzek wyćiął/ ktory też y záraz vmárł. Gdy Spec. ex
tákże niektorzy Duchowni leżąc ná łożku Jutrznią z sobą mo-
wili: ſtánął diabeł/ y ſrodze brzydki vczyniwszy ſmrod/ rzekł;
tákim paćierzom/ tákie przyzwoite kádzenie. Tákże Kápłá- Drex
nowi iednemu/ ktory kazáwszy ryby gotowáć/ poszedł do Mszy;
tę odpráwuiąc/ gdy zamyślać śię począł o záprawie onych
ryb/ diabeł mu ie z pánwią postáwił ná Ołtarzu. Wszytko
to P. BOG vczynił/ áby nám pokazał/ iáko modlitwy w
drzymiączki/ bez vczćiwośći/ zámyśláiąc śię o czym innym
czynione/ kárze/ y kárać będźie. A ieżeli kárać będźie
rozerwáne modlitwy/ dáleko bárdźiey kárać będźie owych/ y
owe/ ktore nie po co innego do Kośćiołá chodzą/ tylko ná di-
ſtrákcyą ludzką/ gadkámi/ beſpiecznym obzieránim śię/ kor-
tezyámi/ Kápłánom/ Káznodźieiom/ y innym modlącym śię
rozerwánie czynią. A co gorsza/ wyſmukłem ſtroiem/ málo-
wánemi pſtroćinámi/ oczy ſwywolney młodźi od Przenasw:
SAKRAMENTV/ od Krucifixá/ od Obrázu Nas: Pán-
ny odwroćiwszy/ ná śię iák ná robegá iákiego/ obrácáią: y
częſto duſze ich myślámi nieczyſtemi/ ránią/ zábiiáią. Ná tá-
kich zá czásow ſwoich wołał beſpiecznie *S. Chryzoſt*: Eccleſia
tibi videtur lupanar, vel forum. *Zda śię to podobno tobie że
Kośćioł ten ieſt rynkiem, álbo nieczyſtym domem.* Tákże y *Hier:* Contra
S. prawie martwiał/ to opiſuiąc y wymawiáiąc komuś. Sabin,
Inter Oſtia præſepij Domini, amatorias literas ſolvebas, ſta-
bas in choro pſallentium, & impudicis nutibus loqueba-
ris: proh nefas: non poſſum vltra progredi! *Stałeś przy
ſamych laſeczkách Páńſkich, nieucżciwe liſtki wártuiąc, ſtałeś
miedzy śpiewáiącemi Pſalmy, á mrugániem nieczyſtym gadałeś:
á iakie zbrodnie?* Seneká opiſuiąc pilność Pogáńſką przy o-
fiárách/ piſze; że y obrázy/ choćiaſz nie ludźi/ ále tylko zwie- Ep. 97.
rzętá reprezentuiące/ w Bużnicách pod czás modlitwy zászá-
niáno/ áby kto y z owych obrázow nie wźiął był okázyi do
iákich myśli złych. Coż przećiwko temu Pogáńſtwu rzeczećie HIST.
złe Chrześćiánki? ktore żywe ieszcze ná diſtrákcyą ludzką
obrázki wodźićie/ co rzeczećie niewſtydliwe Polſtyczki/ ná po-
kazánie śię tylo z ſwoią vrodą/ kleynotámi/ ſtroiámi/ do Ko-

ściołá przychodzace? Co rzeczecie niebaczne Mátki/ ná ktore
wołá *S. Bernard:* Contra Matres iraſcetur ſeveritas DEI,
quæ tanquàm meretriculas exornatas, proſtituunt puellas
coram oculis peccatorum in templis Sacris. Pámietáć
Amoſ. 6. macie/ ná pogrożke Boſką przez Prorokà. Væ qui opulenti e-
ſtis in Sion, ingredientes pompaticè Templum Dñi. *Biá-
da wam bogátym w Syonie, ktorzy ſtroyno wchodzicie do Kośćio-
ła Bożego.* Z tego wßytkiego/ náuká ſie wzwyż pomieniona v-
twierdza; że człowiek ma przychodźić na modlitwę/ iákoby on
wągiel oczyſzcżáiacy vſtá Prorockie; to ieſt z nabożeńſtwem
gorącym / doſkonałym / y wßelkie obłakáiace ſie myśli odgá-
niáiącym.

II. PARS Co ſie powiedźiáło o káżdym w poſpolitośći nabożeńſtwie;
toż ſie ma rozumieć y o Modlitwach/ ktore do Náśw: Pán-
ny czyniemy: y owßem to iáśniey pokázáć mi wam potrzebá.
Wiele bowiem ieſt ludźi / ktorzy wpiſawßy ſie w rozmáite
Bráctwá / paćiorki bráckie / bárdzo ledaiáko odpráwuią:
części dla przeßkod rozmáitych: części że chcąc wyſtárczyć
wßytkim Bráctwom/ ſpießno / nieuważnie byle tylko od-
mowić/ te nabożeńſtwá ſwoie odmawiáią. Prawdźi ſie o
SYMB. tákich ow u Egipcyanow Hieroglifik. Ci wymálowáli ludz-
kie ná tablicy ſerce y vſtá ſpoione klamrą złotą / z napi-
ſem. Utrumq; y te tablice ná znák prawdźiwey przy-
iáźni a nie chytrey/ poſyłáli ſobie: zá czáſem przez vſtáwi-
czne záżywánie / zákalały ſie/ czyli zátárły one Figury y Pi-
ſmá: przećieß z wielką trudnośćią/ chcąc obaczyć / co to tám
tákiego námálowáno y nápiſáno było/ do tárli ſie / y obaczy-
li ſerce ſpoione/ z vſtámi; nápiſu záś dobrze doczytáć ſie
nie mogli / coś tylko wyczytáli/ miáſto / vtrumq; vtcunq;
iákokolwiek; y ták teraz záwße/ iák vtcunq; , ták vtcunq; :
tylko ná pozor w słowách/ przyiaźń. Tenże Hieroglifik/ nie-
że do moiey máteryi ſłużyć: ſerce z vſtámi. klámrą ſpoione/
znáczy modlitwę/ ná ktorey to oboie zgádzáć ſie powinno: o
tym ſerce myślić/ co vſtá gadáią. Jákże bywa owo / że
kto z rázu wpiſawßy ſie w Rożániec/ w Szkáplerz/ pilno/ná-
bożnie paćiorki ſwe odpráwia/ przeſtrzega áby w kupie było
vtrumq; : y vſtá y myśl/ nie latáłá gdźie indźiey / lecz zá czá-

ſem

ſem zátrze ſie / zpowſzednieie nabożeńſtwo; wżobki Rożániec/
Koronká/ byle gebá latálá/ y ſam nie wie ná czás gdźie ſtá-
nal/ bá y czyli ſkończył; utrumq; *byle było*; á przećie tacy
poczytáia ſie bydź ſługámi Naśw: Pánny/ y w one Paciorki
ſwoie/ że ich nigdy nieopuſzcza/ bárdźo dufaia. Myliſz ſie
nieboże bo áby modlitwy twoie ſkuteczne/ y miłe były Przen:
Pánnie/ trzebá wárgi ſwoie waglem ogniſtym oczyśćić: to
ieſt/ goracym vśiłowániem/ modlitwe ſwoie oczyśćić od wſzel
kiego rozerwánia myśli złych álbo niepotrzebnych; ná ten czás
trzebá duſze ſwoie vſpokoić doſkonále. Ná co ieſt dowod z FIG:
Piſmá S. Dwie oſobliwie w Piśmie S. ſtárego Teſtámentu
náyduia ſie Figury Przenaśw: Pánny. Naprzod ieſt krzak Exod, 3.
ow ogniſty Moyżeſzow ktory gorzał/ á zgorzeć nie mogł: ták
bowiem o tym Kośćioł S. Rubum quem viderat Moyſes Brev:
incombuſtum, conſervatam agnovimus tuam laudabilem Rom.
Virginitatem Dei Genitrix: *Krzakiem ktory Moyżeſz widział*
niezgorzáłym, wyznáiemy bydz twoie naychwalebnieyſze Pánień-
ſtwo Boża Rodźićielko. Druga Figurá Naśw: Pánny byłá/ Gen. 28.
owá drabiná ná Niebie wſpárta/ po ktorey Anyołowie chodźi-
li/ widźiána we ſnie od Jákobá/ według *Bonav: S.* MARIA in Lit:
ſcala Cæleſtis, quia per ipſam DEUS deſcendit ad terras,
vt per ipſum homines aſcendere mereantur ad Cælum.
MARYA drabina ieſt Niebieſka, bo po niey BOG z ſtąpił z Niebá,
áby ludźie przez niego mogli wſtepowác do Niebá. A wyrá-
źniey *Rich. Laur:* MARIA eſt Scala Iacob, de qua legitur L. 10.
Gen. 28. Obie okoliczności tych Figur/ dobrze roztrząśnim-
my/ á náuczemy ſie/ iák doſkonałego nabożeńſtwá Naśw: Pan-
ná od nas prágnie. Chce Moyżeſz przyſtąpić do ogniſtego
krzaku/ áż wołaia ná niego. Solve calceamenta de pedi-
bus tuis: zzućić mu każa trzewiki/ przez ktore znácza ſie
myśli/ pieczołowánie ſie o rzeczy Ziemſkie: Ut nihil morta-
le ac præteritorium quæreret, quod per calceamenta ſigni-
ficaretur. iáko tłumáczy: *Umbr: Novar:* Moyżeſz ten/ iáko
człowiek ná ten czás goſpodárſki/ znáczyć może człowieká go- n. 994.
ſpodárnego/ do tego krzaku miſtycznego/ to ieſt/ do Naśw:
Pánny/ ná modlitwe przychodzącego: O miły Moyżeſzu/Go-
ſpodarzu/ chodząc około owiec/ to ieſt. około goſpodárſtwá

twego / trzewiki twoie / to ieſt áffekty myśli ſtwoie nákaláć ſie muſzą / nábiie ſie w pámieć twoie / co wiedźieć czego / przypomniſz ſobie / że to ieſzcze tego trzebá / o to tám ſzkodá bedźie / trzebá ieſzcze ná to y ná owo mieyſce doyść / opátrzyć &c. &c. z tym idźieſz do Kośćiołá / álbo Rożániec poczynaſz do Naśw: Pánny : Wołá ná ćie Naśw: Pánná / przeſtrzegáiąc Doktorowie SS. Solve calceamentum. Zrzuć te trzewiczyſká / porzuć ná czás te myśli ; BOGV Naśw: Pánnie dom twoy / bydełko &c. oddáy / á vſtámi / y ſercem cáłym / myſlą cáłą modlitwe one odpráwuy / ináczey nie dádząc przyſtępu do tego krzáku / to ieſt / nie bedźie miła Przen: Pánnie modlitwá twoiá. Znowu vważmy drábine Jákobowa / że iey Pátryárchá nie widźiał ná iáwie / ále tylko we śnie. Co zá táie-

in Ps. 62. mnicá ? S. Auguſt. náucza / że dwoiáki ieſt ſen : ieden Cieleſny / drugi Duſzny. Duſzny záwiſt w vſpokoieniu duchá doſkonáłym / y vwolnieniu ſie od wſzelkich doczeſnych myśli. Wiec citt. Rich: wyiáwia te táiemnice mowiąc : Nota, quod dignitas Mariæ, quæ ſignatur per hanc ſcalam, non oſtenditur niſi in ſomnis : quia oportet animam ſopitam eſſe à curis ſæcularibus. & occupationibus exterioribus, quæ videre appetit, id eſt, intelligere, dignitatem & altitudinem eius. q, d. Wiem ia / że Przenaśw: Pánny godność / y, zacność / drábiná to wyſoka tykáiąca Niebá ; Wiem że y nábożeńſtwo ku Przenaśw: Pánnie / ieſt drábina / po ktorey ludźie iáko S. Fránćiſzek widźiał / łátwo wſtepuią do Niebá ; wiem że po tey drábinie do nas zchodzą z Niebá Anyołowie SS. to ieſt : ná modlitwie do Naśw: Pánny zoſtáiących / náwiedzáią nie tylko niewidomie / ále ná czás y widomie / co

EXEMP. ſie częſto tráfiáło B. Suſonowi Zakon: Dom: S. do ktorego z ráná ná páćiorki Naśw: Pánny / przychodźili Anyołowie pomagáć mu ich ; Widze ieſzcze Dominum innixum ſcalæ ; to ieſt / iż w oſobliwym reſpekćie u BOGA zoſtáią wſzyſcy nabożni ku Przenaś: Pánnie. Jednák tá drábina tylko in ſomnis : to ieſt / to wſzytko ſłuży tylko nabożeńſtwu / modlitwom owym ktore kto oddáie Naśw: Pánnie dobrze wprzod vſpiwſzy / vſpokoiwſzy w duſzy ſwoiey / w pámięći ſwoiey wſzyſtkie intereſſa / myśli świeckie : iáko kto we śnie zoſtáie / niepá-

mieta

mieta/ czy on Krol/ czy on rzemieślnik/ czy Senator / czy ma
zone / álbo dźieći/ czeladz / o ktoreby mu ſie ſtáráć potrzebá /
czy ma iákie kłopotliwe ſpráwy ná głowie / poſpolićie o tym
wßytkim zápomina/ álbo ieżeli co mu ſie przyśni/ pokaże ſie
w fántázyi/ prętko go to omiia. Ták też odpráwuiącemu pá-
ćiorki do Náśw: Pánny tego wßytkiego zápomnieć trzebá/ á-
by modlitwá iego upodobáłá ſie Náśw: Pánnie. Corde,ore,
& opere ſalutetur, ne merito poſſit Beata Virgo illud re- Paciuch.
ſpondere: Populus hic labijs me honorat, cor autem eo- Iſ. 29.
rum longè eſt à me. *Sercem, vſtámi, y vczynkiem pozdra-
wiaymy ią: áby ſłußnie nie mogłá rzec Náśw: Pánná z Proro-
kiem: Lud ten vſtámi mnie chwali, ſercem záś, to ieſt myślą,
dáleki odemnie.* J owßem trzebá wiedźieć / że Przenaświet:
Pánná/ iáko ma wielkie upodobánie w paćiorkách/ nabożeń-
ſtwie/ gdy ie iey z pilnośćią/ y bez rozrywki dobrowolney od
dáie kto; ták też przećiwnym ſpoſobem bárdzo iey niewdźię-
czne ſą paćiorki z rozerwániem myśli/ y bez vczćiwośći/ álbo
oſpále odpráwione. J ták czytamy *in Caſar.* iáko do drzy- HIST.
miącego Zakonniká ná modlitwie/ przyßłá Náśw: Pánna/ á
vderzywßy go kráiem ßáty ſwoiey / fukáiąc rzekłá: Chriſti- L.4.C.10
ane non eſt hic locus dormiendi ſed orandi. *Mieyſce to
tu modlitwy á nie ſpánia.* W Zywoćie *S. Rozy Limen:* czyta- in Vit.
my/ iż miáłá zwyczay Przenaśw: Pánná/ te świętą budźić ſwi- eius
domie ná Jutrznią / y twarzą ſwoią oną vweſeláć: gdy ie-
dnák czáſu pewnego / *S. Roza* ná pierwße budzenie nie por-
wáłá ſie/ drugi raz ią budźi Náś: Pánná/ ále iuż twarz ſwoię
odwroćiwßy od niey/tyłem ſie obroćiłá do *Rozy:* co świętą miá-
łá ſobie zá ćięßkie vkaranie/iż z oſpálſtwá iákiegoś nie porwá-
łá ſie chyżo ná przywitánie Náśw: Pánny. Pißę tákże *Miecb:* EXEMPl.
że S. Kátárzynę Senenſką iurowie Náyśw: Pánna raz zgro-
miłá zá to/ iż gdy byłá ná kontemplácyi/ iednym tylko poy-
źrzeniem oká rozerwánie ſobie vczyniłá. Y táć to przyczyná
ieſt / że niektorzy świećcy modlitwy ſwoie do Przenaś: Pánny
poczynáiąc / z niewypowiedźiáną to czynili pilnośćią. Co o-
ſobliwie czytam *Ap. Thesph: Marián:* O iednym Młodźieniaßku art. 10.
wielce nabożnym ku Przenaś: pánnie; ktory też przez to
záſłużył ſobie był/ że go Náśw: Pánná ſiedm dni przed ſko-
nániem náwiedźiłá/ y mile obłápiwßy / vpewniłá o zbáwie-

niu; O tym záś piße *cit: Aut*: De hoc illud obſervatum eſt, quòd inter orandum attentus, velut apicula in floſculis, non nihil immoraretur, non ſolum ſingulis verſibus, ſed ſingulis verbis. Że z táką vwagą odpráwiał do Náśw: Pánny nabożeńſtwá ſwoie / iż iáko pſczołká/ báwiąc y zátrzymuiąc śię práwie nád káżdziuśienkim słowkiem. *Umb: Novi 1737.* piße o Błogoſł: Jde w Łowánium/ iáko tá dla wielkiey ſłodkośći/ y oraz pilnośći/ przez dwá dni / ledwie mogłá zmowić iedno Pozdrowienie Przenaśw: Pánny/ nád czym czyni reflexyą pomieniony *Autor* mowiąc: Jllorum oſcitantiam arguit, qui nec cogitantes ſalutationem Angelicam recitant, precarios globulos, jeiunè, & ſine vllo devotionis ſucco percurrentes. *Tá S. konfunduie oſpalſtwo onych, ktorzy bez rozmyſłu, pozdrowienie Naśw: Pánnie oddáią, przeliczáią paćiorki ſucho, y bez wßelkiego nabożeńſtwá.* O iák wiele będzie tákich/ ktorych ſwego czáſu záwſtydźi Przen: Pánná

Agg. 1. słowámi Proroká: Seminaſtis multum, & intuliſtis parum: Cośćie námowili Koronek/ Rożáncow *&c.* Coż po tym/ poniewaß bez nabożeńſtwá / vwagi / czyniliśćie to. Intuliſtis parum, bárdzo máło przez to záſłużyliśćie ſobie u mnie. Y owßem z iedney ſtrony/ że na te paćiorki oſobne / żadney nie máß obligácyi pod grzechem/ wielu duchownych mężow ieſt to vważáiacych/ iż nie grzeßy ná ten czás czy ie opuśćił / álbo ich też vmnieyßył. Jednák z drugiey ſtrony vważáią/ y mowią: że káżda modlitwá/ z dobrowolnym rozerwániem/ y ledáiáko odpráwiona/ grzechem ieſt/ chociaßći powßechnym: Daią te duchowna ráde / że lepiey onych paćiorkow/ gdy ná wßytkie przynależytego czáſu nie ſtáie vmnieyßyć / co z nich opuśćić / niżeli wiele ná klepáć bez vwagi / niedoſkonále / á obrażáć przez to P. BOGA. Sámá Przen: Pánná vtwierdźiłá te pomienioną porádę duchownych mężow. Swiádczy *Spec: Ex:* Jż zwykłá byłá pewna nabożna Pánienká ná káżdy dźień 150

EXEMP. Pozdrowienia Náśw: Pánnie z pewnemi pokłonámi/ przyklękániem ofiárowáć / lecż gdy zá czáſem dla wielośći nabożeńſtwá onego/ nie mogłá go z należytą odpráwiáć pilnośćią; nápomniáłá ią Náśw: Pánná / żeby trzećią tylko część z tego odpráwiáłá/ byle pilnie/ y vczćiwie / przydáiąc: że milßa mi

tá cżoſt

tá czástká bedźie: niżeli wiele innych bez pilnośći y nabożeństwá. Pewna Mátrona (o czym piſze *Conc: Hiſtor:*) zwykłá bárdzo wiele przez dźien námowić Pozdrowienia Naświęt: Pánny/ gdy też raz chćiáłá policzyć/ wiele też może ich zmowić ná dzień/ kámyczki iákieś do naczynia ná to náznáczonego zá káżdym kłádłá; w wieczor gdy otworzy naczynie y ráchowáć chce/ przyidźie do niey Anyoł/ y opowie iey: że z onych ták wielu pozdrowienia iedno tylko/ ktore biały reprezentuie kámyk ieſt wdźieczne/ przyiemne/ y záſługuiące łáſkę u Naśw: Pánny. Zkąd ſię pokázuie że nie wielość nabożeństwá/ ále pilność y gorącość iego przyiemne ieſt Przen: Pánnie y oney wielce podobáiące ſię. To tedy wszytko vważywszy/ oraz też/ iáko Przen: Panná/ nie tylko Anyelſkiemu Pozdrowieniu przypátruie ſię dobrze dźiśiay. Cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio. Ale dáleko bárdźiey náſzym oźiebłym/ nie nabożnym Koronkom/ Rożáncom/ y Godzinkom; mamy ſię ſtárać z Káźimierzem S. żebyśmy gorącego nabożeńſtwá duchem/ iáko ogniſtym z Ołtarzá Bożego węglem/ oczyſczáli od wszelkich diſtrákcyi myśli niepotrzebnych/ modlitwy/ Rożánce/ Koronki/ Godźinki/ do Przen: Pánny/ ieżeli chcemy áby modlitwy náſze były godne Ołtarzá tego/ to ieſt/ podobáły ſię ták Przenaśw: Pánnie/ iáko y Máieſtatowi Boſkiemu/ ktoremu niech bedźie cześć y Chwałá ná wieki. *Amen.* Hiſt. 136 EXEMP.

Extraordinaria Occaſio Cæleſtis.

STROPHA II.

Virgo gaude, omni laude, Digna & præconio.
Quæ damnatis libertatis. Facta es occaſio.
Cieſz ſię Pánno, ktorey dáno, Wſzelkiey chwały bydź godna
Z potępienia, do zbáwienia, Okázya ſwobodna.

Pro Viſitat. B V. M. Crac. in Aren. ſub Cõit. Lubline.

Abijt in Montana cum feſtinatione, *Luc.* 1.

TAk w ſmutnych/ iáko y w weſołych rzeczách/ wielka ieſt wygoda/ mieć prętką y pewną/ lub do oznáymienia/ lub do dowiedzenia ſię okázyą álbo Pocztę. S. N. A ták widźiemy że Polityczny ſtan/ pod czás woien álbo innych

nych publicznych tranſákcyi. ieżeli o co/ iáko y pewne y prętkie stára sie Poszty.
Cælius L. 18. C. 8. *Beierl:* pisze/ że Krol Perſki woiuiąc w Grecyi/ ták rozlożone ludźie miał z *Suzy* do *Athen*, iż ieden drugiego vsłyszec mogł/ á ták nowiny we 48. godźinách w Persyi z Grecyi miewał. W czym niemniey ciekáwi byli y Lácedemonczykowie: bo ieden z nich dáiąc o otrzymánym zwyćięstwie znáć/ pułtorá tyśiacá stáian iednego dniá vbiegszy/ w posrodku Senatu rzekł: Multum valete vicimus:
Erasm. L. 8. Apopht. padł od fátygi y vmárł. Náwszem widzę/ że y sam P. BOG záchowuie te práktykę/ záraz od ſtworzenia świátá/ dla wygody y spraw zbáwienia nászego/ postánowił iákoby Ordinariam Postam to iest; dał nam Anyolow SS.
Pſ. 103. Qui facit Angelos ſuos ſpiritus, ktorzy nieiáko listy od nas/ to iest prożby/ do BOGA odnoszą/ y vproszone łáſki z Niebá przynoszą. Omnes ſunt adminiſtratorij Spiritus, S. N. przy
Hæbr. 1. publicznych/ niezwyczáynych áktách/ máło iest spuſzczáć sie ná zwyczáyne Poszty: bo stáráią sie pospolićie o Extráordynáryine. W ćieszkich y my teraz zostáiemy tranſákcyách/ ták Duchownie/ iáko y Doczesnie mowiąc; Duchownie: bo aggravatæ ſunt iniquitates noſtræ, przybyło nam ćiężaru/ nieprawośći grzechow nászych: dochodzę tego gdy widzę/ iż choc iuż dobrze przeszłorocznemi plagámi wychłustáni przez nieprzyiaćiela/ zbytkow/ swywoli nie przestáiemy: iednákoż á bogday nie gorzey piiáństwá/ zazdrośći/ nieszczerośći/ niespráwiedliwośći w nas sie náyduie. Doczesnie zás/ y to widzę rzecz/ że Oyczyzná nászá/ znáczna y ná stawie ochydę/ y ná substáncyi ruinę poniosłá / y do tego czásu z tey biedy vwolnić sie nie może/ álbo nie chce. A do tego/ wiádomo káżdemu o teráźnieyszym publicznym áktie Seymu Lubelſkiego/ w ktorym ostátnia ztrapioney Oyczyzny nádzieiá. Więc áby tám dobrze było trzebá nam korreſpondencyi częstey y pewney z Niebem; y owszem przy Extraordynáryinym Aktie/ Poszty Extráordynáryiney trzebá. A komuż powierzyć sie Poszty nászey/ to iest prosb nászych/ y supplikácyi? Oto dziś/ iáko niegdy Rafał Anyoł Tobiaszowi/ ták nam Przenaśw: Pánná w drogę/ á w drogę Niebieską/ bo w gory/ bárdzo ochotnie y prętko gotowá/ ofiáruie sie ná te vsługę. Exurgens Maria abiit in Montana cum feſtinatione; podeymie sie kocháiąca zbáwienia

nasze-

náßego Mátká/ y oraz Krolowa Polſka/ tey od grzeßnych ludźi y od Polſki vtrapioney Extráordynáryiney Poßty. Czyni mi nádzieie Kázimierz S. w ſwoim ſłodkim Pieniu/ one okázya zbáwienia náßego tytułuiąc; Quæ damnatis, libertatis, facta eſt occaſio. Więc że ia z okolicznośći Táiemnice Náwiedzenia Naświę: Pánny te okázya nowa do Niebá/ to ieſt przyczynę Naświęt: Pánny zálećić chcę. Wprzod naukę dáwßy/ iáko mamy ſobie poſtępowáć/ gdy ſię nam czáſem tráfi Poßtá zbáwienna/ to ieſt/ okazya do dobrego.

NA to niſkończona dobroć/ P. BOGA náßego/ że ná czás grzeßnemu y okázyi do niego ßukáć nie potrzebá/ ále ſam P. BOG one do dobrego/ do cnoty/ do záſługi/ do pokuty/ zwykł ofiárowáć. Iáko przyznáie przez Proroká. Inventus ſum à non quærentibus me, palàm apparui ijs qui me non interrogabant. *Ználeźli mnie ći, ktorzy mnie nie ßukáli, y iawnie pokazałem ſię tym, ktorzy ſię o mnie nie pytali.* Co ſię ná ták wielu pokazáło: iáko ná owey Sámárytánce/ ná Páwle/ ná Máthevßu/ ktorym zbáwienia ſam P. IEZVS okázya podał/ w ten czás/ gdy namniey ſámi o tym nie myśleli. A co większa mądrość Boſka niektorym y z ſámych máłych rzeczy/ álbo przypadkow potráfiłá okázya do zbáwienia/ y pokuty. Ták ſię ſtáło w Wálencyi z Konſalwem; ten gdy pyßno po Mieśćie ná koniu háſał/ y z niego ztracony w błoto zoſtał z wielkim pośmiewiſkiem pátrzących/ rzekł ſobie: Siccinè amatores tuos tractas munde? ex ludo, ludum te faciam, & quas mihi aſperſiſti ſordes, eas ego in melioris Domini ſervitio abſtergam. *Tákże to ßánuieß świećie ſług twoich? żárt zá żárt oddam ći, y to błoto ktorym pokalałeś mnie, ná lepßego Páná vſtudze obmywáć będę;* y ták Zakonnikiem Dominiká S. zoſtał. Piękna y owá okázya. Potka raz *S. Bernardá* ieden koſterá/ ktory ná koſtkách wßyſtko przegrawßy; vmyślił y duße ſwoie ſtáwić/ ten tedy baczywßy S. Opátá ná koniu rzecze. Oycze Opáćie/ rzućmy koſtki/ ty o moie duße/ á ia o twego koniá/ kto więcey vrzući/ ſwoie weżmie. pozwala Swięty prágnący zbáwienia oney duße. Vrzući naprzod koſterá *Siſy* to ieſt naylepßą/ weſoły iuż ſię bierze do koniá/ ále vrzući też y *Bernat S:* áż cudownie iedną ze

I. PARS (margin, beside "NA to niſkończona dobroć…")

Iſai. 65. (margin, beside "…Inventus")

EXEMP (margin, beside "Siccinè amatores tuos…")

Pexenſ. (margin, beside "…Potka raz S.")

trzech

trzech kostká ná dwoie rozpadßy ſie/ ná iedney cześći Syſy/ á
ná drugiey iedna przyczynia/ y bydź wygrána S. Opátá po-
każe. Co obaczywßy kosterá/ vpádnie do nog S. Opátá/ zá
niewolniká duße ſwoie dáie: y zá dyrekcyą tego Zakonnikiem
doſkonáłym zoſtáie. Czyliß tedy nie widoma/ że BOG ná-
wrocenia naßego okázyi nie czeka/ ále ſam ią náſtrzecza y po-
dáie: Inventus ſum à non quærentibus me, Sámi nay-
Rom.10. twardśi grzeßnicy przyznayćie. Człowiecze powikłánego ſu-
mnienia rozmáitemi intereſſámi/ fákcyámi/ reſtytucyámi/ ná-
łogámi; gryźie ćie owo ſumnienie nie raz/ ſtrach cie obeymu-
ie potępienia/ y nagłey śmierći/ nie możeß wywikłáć ſie z te-
go; dla czego rok/ drugi/ trzeći/ álbo ſie nie ſpowiádaß/ ále
bo tylko dla ceremoniy przed vpátrzonym/ y nie przenikáiącym
ſumnienia twego kaćikow/ ſpowiednikiem; áż álbo z diſkurſu
nápadnieß ná iákiego Kápłáná/ lub Zakonniká/ rozumieiące-
cego ſie dobrze ná tych rzeczách/ álbo vſłyßyß o dobrym iá-
kim Spowiedniku/ Káznodźiei. Wiedzże o tym/ że to Po-
ßta tá od BOGA/ dáiąca ći okázya do pokuty prawdźiwey/
ábyś ſie po dobrą poráde vdał. Swiátu/ kuflowi/ nieczyſto-
śći służący/ widźiß/ iáko z kompániy twoiey wielu iuż ſie po-
prawiło/ widźiß że ſpowiedźiámi częſtemi/ vżywániem Sá-
krámentow/ poſtámi vmyślnemi/ ochełználi chući ſwoie cie-
leſne/ álbo też iuż ná Zakonny beſpieczny puśćili ſie żywot:
Vważaß to ſobie ná czás. Wiedź że o tym/ że tá myśl/ Po-
ßtá to od P. BOGA/ do pokuty/ do innego ſtanu dáiąca
ći okázya: Proßą wołáią ná ćie bogaczu/ vbodzy/ nádzy o
miłośierdzie/ poddani zruinowáni o pofolgowánie/ dłużnicy o
poczekánie. Poßtá to/ okázya to; od ſámego BOGA tobie podá-
na/ do záſługi ſobie. Pátrz że tego pilnie Chrześciánſki czło-
wiecze/ abyś tey Poßty nieopuśćił; bo to zbáwienna/ y dro-
ga Poßtá. Hiſtorye niektore pißą/ gdy raz Cárowi Tureckie-
HIST. mu Solimanowi/ Poßte álbo Liſty czytáiącemu wiatr por-
wał zá okno/ dworzanie inni prętko pobiegli/ obbiegáiąc ná
Ogrod po owe liſty/ ieden z nich/ wßytkich chcąc vbieć/ tym-
że oknem zdrowia ſwego nie żáłuiąc ſkoczył po one liſty. Dla
Poßty twoiey grzeßniku/ większą odwage Syn Boſki vczynił
do áby ćie tá Poßtá Niebieſka to ieſt łáſká wzbudzáiąca do
poku-

pokuty doßła/ z Niebá skoczył/ zstąpił. Wßystkie álbowiem łáski ktore nam dáią/ są z zasług Męki P. JEZVSOWEY. Gratia per Christum: y ták káżde nátchnienie dobre/ iest to list/ Krwią P. JEZVSOWĄ nápisány. Wiedzieć tedy masz o tym/ że zgodna iest náuká/ od Pismá S. y owßem od Naszw: Pánny dziś podána/ tákże y Doktorow SS. iż tych Posłt Niebieskich/ okázyi zbáwiennych opuszczáć/ bá y odkłádáć nie trzebá. Tego ćie náucza Pismo S. Non tardes converti ad Dominum. *Nie odkłáday áni omießkiway náwroćić się do P. BOGA.* Náukę też podáieć dzisieyßa Táiemnicá Náwiedzenia Przenas: Pánny. Abijt in Montana cum festinatione. *z skwápliwośćią.* Co vważáiąc *S. Bonav:* mowi: Spiritualiter datur nobis intelligi, quod est ei necessaria festinatio, qui vult ad perfectionem attingere. *Duchowna tu náuká, że skwápliwośći trzebá temu, ktory chce doskonáłośći dostąpić:* czego dáie przyczynę stáry *Tertull:* Amplectenda est occasio, fugit enim ac primum se ostendit. *Záżyć trzebá okázyi, bo ledwo co pokaże się, vćieka y ginie.* Piękna *Figurá* tego. Opisuiąc Pismo S. iáko lud Izráelski rozdzielony Jordán/ cudownie ná weśćie Arki Bożey przechodził; przydáie/ że go z wielką skwápliwośćią prześli. Festinavit populus & transijt. Co zá táiemnicá? zda się to być znák boiáźni y niedowiárstwá. Gdyby to byli Zydzi Morze czerwone przechodząc spießno śli/ nie dziwowałbym się był: bo goniącego zá sobą Fáráoná z Woyskiem widzieli/ czyli to obawiáli się/ żeby rozdwoione Jordanowe Wody/ znowu się prędko nie zeßły/ y onych nie potopiły; ále to być nie mogło; bo doználi od BOGA podobnego cudu gdy Morze czerwone przechodzili. Jnná tedy iest rácya ále duchowna ktorą dáie *Origen.* Non otiosè additum est à SPIRITV S. festinavit populus transire: suscipientibus Sacramenta Verbi DEI, non otiosè, non segniter res gerenda est, sed festinandum est, & pergendum, vsquequo omnia transeamus. Grzesznikú/ w ten czás to rozstępuieć się *Iordan* miłosierdzia Boskiego/ kiedy ći lub wnetrznym nátchnienię/ lub rozmową z kim pobożnym/ lub czytániem/ dáie okázyą/ pobudkę do pokuty/ do odmiány stanu: Wiec iáko on lud Izráelski obaczywßy

Rom: 7. Eccl: 5. in 1. Luc. Ios: 3.

otwárty *Iordan*, nie námyſla ſie dlugo/ nie mowi ſobie: pocżekaymy/ zmordowáni ieſteśmy/ iutro álbo potym przeydziemy tę Rzekę/ wßák iáko tey/ ták y inney godziny moceń ieſt P. BOG ten cud pokazáć y vczynić: iuż nam to nie nowiná/ poniewaź y pierwey/ tákeśmy przeſli Morze: nie mowią tego/ ále feſtinavit populus, záraz á záraz tey záżywáią okázyi: ták y ty nie odkládáy/ nie opuſzcay/ ále chwytay ſię tey okázyi/ tego nátchnienia ktoreć BOG do ſerca dáie; ináczey niebeſpieczeń zbáwienia ſwego bedzieß. *Plinius* ma *Axioma*.
l.7.hiſt.6. Oſcitatio in enixu, lethalis eſt. *Kiedy rodząca Mátka ziewa, śmierć iey znaczy.*
APOPH. Tákći kiedy owo człowiek gdy ma okázyą rodzić ſynaczki duchowne/ to ieſt do iákich vczynkow dobrych/ do pokuty; á on ná ten czás poziewuie/ to ieſt ćiąga ſię/ odkláda/ lethalis eſt, zguba to duſzną pachnie. Przyczyná záś tego tá:
Hen:Ab: Caiet. bo według niektorych Theologow/ káżdemu P. BOG pewną liczbę łaſk/ nátchnienia/ oſobliwego náznáczył/ ktore gdy przebiera ſię/ więcey innych ſpodziewáć ſię nie trzebá. Maß człowiecze wiedzieć y pamiętáć ná to/ że w ten czás/ gdyć ſię okázya iáka do dobrego odzywa; że ieżeli to iuż oſtátnia z tych co ći BOG náznáczył ieſt okázya/ opuśćißli ią/ iużes zginiony; bo bez łáſki Bożey/ trudno ſię maß porwáć y ſam ſobie zbáwienie ználeść: ßukáć bedzieß potym okázyi ſpoſobu náwrocenia ſię do BOGA/ iuże nie naydzieß iey. Co ſam Chryſtus powiedział w Kazániu ſwoim/ do owych ktorzy máiąc okázyą z cudowney náuki Chryſtuſowey do náwrocenia ſię/ záżyć iey nie chćieli:
Ioan: 7. Quæretis me & non invenietis, & in peccatis veſtris moriemini. *Szukáć mie bedziecie á nie naydziecie, y pomrzecie w grzechách wáßych.* Co
EXEMP. potwierdzam świeżym przykłádem. R. P. 1644. we Fráncyi Szláchćić ieden wielce ſwywolnego żywotá/ ná poiedynku śmiertelnie zrániony zoſtał/ Zoná dla Spowiedzi Zakonniká przyprowadza: lećz on bluźni BOGA y práwie wypchnąć Xiedzá káże; vſtępuie ten do drugiego pokoiu/ modląc ſię zá one duße: w krotce záwoła chory/ Oycze/ Oycze! przybiega Xiądz/ powiáda Chory/ że mi iákaś kártá pokázuie ſię: káże mu ią ſobie Spowiednik przecżytáć; przeczytá. Dum tempus habemus, operemur bonum. Więc go nápomina Zakonnik/

aby

áby tey okázyi záżył do pokuty. ále dármo / znowu vstępuie. Aż powtore záwoła chory *Miserere*, *zmiłuy się Oycze*: przychodzi / zástáie piány toczącego; nápomina do Spowiedzi / ále dármo; powiáda chory / że znowu drugi list z Niebá Syta: nápisáno. Quæretis me & non invenietis. *Szukáć mnie będziećie á nie naydziećie*: dopieroż bárdziey Spowiednik náćiera ná niego o Spowiedź: niechce chory / mowi / iż mi iescze nie będzie nic od tego rázu; śmiałáby się ze mnie kompánia moiá iáko z boiáźliwego / gdybym się miał do Spowiedzi. Odchodzi potrzećie Spowiednik / lec prętko ná srogi hálás wraca się do chorego / iescze do Spowiedzi námawia. Odpowie chory; iuż minął czás pokuty / iuż stánął Czárt z inna Pocztą / to iest z kártą grzechow moich / y owszem widły żeláżne wtopiwszy we mnie / gwałtem dusze z ćiáłá wyćiąga; y ták mizernie zkończył. Historia pisze / że y ćiáło kominem porwáne od Czártow iest / á w rok potym piorun wszystek on Zamek obálił. To pisze *Labat: de* f. 174. *Pecc:* Nieszczęśliwy ten; miał Poczty zbáwienne / Listy łáwne / przestrogi od BOGA / opuszczał ich; radby im był potym / ále dármo. To ná vkaiánie owych przywodzę / ktorzy wiele dobrych okázyi opuśćiwszy / náwrocenie swoie ná inny czás odkłádáią.

Niech nikt nie rozumie / że gdy Przenaś: Pánny ná II.PARS Extráordynáryina Poczte w potrzebách nászych do Niebá záżyć chcemy / áby miáło to bydź co przećiwko dostoynośći y godnośći Osoby iey. Szuká Przenaś: TROYCA Poczty z Niebá o zbáwieniu narodu ludzkiego sámyśláiac. Quem mittam, & quis ibit nobis. *A kogoż wyślemy*, *kto nam poydzie?* áż Syn Boski według niektorych Tłumáczow sam ná to ofiáruie się vsługe. Ecce ego mitte me. Spiesznoi Is: 6. wesoło z Niebá się rusza. Exultavit vt gigas ad currendam Psal: 18. viam. Przynosi pożądány List z Niebá / to iest sámego siebie / Słowo Przedwieczne nápisáne ná kárćie ludzkiey nátury. O czym *Conc: Ephes.* O venter in quo communis S.6.c.7. libertatis Syngrapha confecta est: &c. Verbum antea incorporeum, corpus chartaceum, elementorumq; figuras induit. Quod cernebatur, charta quidem erat, quod ve-

ko in charta latebat, verbum erat Regium, non linguâ, sed naturâ productivum. Jezeli nie było to przeciwko Máiestatowi Syná Bożego/ podiać się Poszty dla zbáwienia ludzkiego. Toć y Pánná Przenaśw: nie poczyta bydź przeciw dostoynośći swoiey/ podiać się Narodowi ludzkiemu Poszty/ albo Listow z supplikámi do Niebá. Jákże pewna to Posztá / okázya dobra/ nád ktora lepszey trudno. Trzy rzeczy dobro okázya zálecáią. Ze iest Pewna / przez pewnego kogo y wiádomego: że iest Prętka; y że iest Gotowa. Te ią trzy rzeczy/ naydoskonáley vpátruię w Przenaś: Pánnie. *Naprzod* przez nię iest okázya Pewna: bo Pánná Przenaśw: práwie wszystkich drog / Kráin/ kątow świátá/ wiádoma wielce. *Ioann:*

Elucid: Mariæ.

Poza, z innych Autorow dowodzi/ że Pánná Przenaśw: tu iesżcze żyiąc bárdzo wiele drog odpráwiłá; y práwie trzy części świátá / Europę / Azyą/ Afrykę obecnie náwiedziłá; ták dálece/ że pomienionego *Autora* komput wynosi ná mil 5611. z ktorych iedná/ godziná chodu; czego że wyráźnie nie mamy w Ewángeliy domyślam się przyczyny: to iest/ iż dla pokory/ y vczćiwośći stanu Pánieńskiego/ ktorego ochydá iest po drogách miedzy ludźmi pokázowáć się/ miáła ten dar Przenaś: Pánná/ że ludzie często przechodzący widzieć nie mogli; ktorego rozumienia iest *Novarin:*

in Vmb. n. 275.

Neq; improbabile videtur nobis, vt Virgo non semel incederet præsentibus invisibilis. Wszystkie tedy te podroże Naśw: Pánny/ názwáć się mogły Posztą zbáwienną: bo lub niektore były z nabożeństwá/ iáko to po śmierći Chrystusowey/ gdy wielekroć obchodziłá w Pálestynie Kálwáryą/ álbo mieyscá Męki Syná swego; iednák pospolićie były dla zbawienia ludzkiego. Obiegáłá

HIST.

Kráie y Krolestwá/ przykłádem osobliwie y rádą pomagáiąc Apostołom rozszerzenia Ewángeliy S. Zátym wiádoma musi bydź wielce Pánná Przenaś: wszelkiey drogi; y owszem dáleko bárdziey teraz/ kiedy zostáie w lekkim vwielbionym ćiele/ kiedy w BOGV kázdą Kráinę/ káżdego człowieká/ y potrzeby iego widzi. Záczym iest *Occasio Certa*. *Powtore* iest to okázya *Velox* náder prętka. Tłumácze Pismá S. vważáiąc dzisieysza podrożą Przenaś: Pánny/ ráchuią ią ná Mil Niemieckich 32. Więc niektorzy rozumieią/ że Pánná Przenaś: tę

droge

droge iednego dniá odpráwilá; á to iż vſługa Anyelſka prze-
nieſiona z mieyſcá ná mieyſce zoſtáłá. Drudzy záś ktorych
zdánie ieſt bárdziey zgadzáiące ſię z litera Ewángeliy S. iż
piechota włáśnie Pánna Przenaś: te droge odpráwiłá we trzech
dniách. Oboie doſyć pretko: ieżeliż tu żyiąc ták pretka by-
łá; o dopieroż teraz Pánná Przenaświ: iuż w Niebie kroluią-
ca/ lotnieyſza/ pretſza do vſługi ludzkiey bydź muſi. Wiele
przywodza *Autorowie* piekńych Figur z Piſmá S. ná pokazá-
nie niezwyczáyney ochoty y pretkości Pánny Przenaświ: do po- FIG: 1.
rátowánia vciekáiących ſię przez nie do P. BOGA. Jedni
ná to przywodza ſłowá Oblubiencá Niebieſkiego/ ktory rece
iey dobroczynne do toczonych przyrownał. Manus ejus tor-
natiles. *S. Laur: l. 5. de laud: V.* ná to mowi ták: Sicut Cant: 5.
ars tornandi, promptior eſt alijs artibus; ſic MARIA ad
benefaciendum promptior omnibus Sanctis. *Iáko rzemieſło
tokárſkie, predſze w robocie ieſt niż inne; ták P. MARIA, do do-
brze czynienia prędſza ieſt nád innych SS.* Dobra to Figurá/
ále ieſczem ia nie kontent z tego doſkonále: bárdzieyby było
ſłużyło do moiey Máteryi/ gdyby tákowa pretkość nogom Naś:
Pánny przypiſuiąc rzeczono było Pedes ejus tornatiles. Wiec
innych czytam Doktorow/ ktorzy wyrażáiąc predkość Naświ:
Pánny/ czynią to pod podobieńſtwem ſkrzydeł lotnych/ przy-
rownywáiąc ią do owey białogłowy *Apokáliptyczney* ſkrzydłá- Apoc: 12.
ſtey. Datæ ſunt Mulieri alæ. Leć ia ábym tym lepiey obiá-
śnił pretkość Naświ: Pánny/ złącze to oboie/ y rece/ y ſkrzy-
dłá/ znáyduie bowiem w Piſmie S. cudowne rece bo ſkrzy-
dłáſte: to ieſt v owych cudownych Zwierząt Ezechielowych/ FIG: 2.
v ktorych káżde ſkrzydło/ miáło ſwoie reke/ álbo káżda reká Ezech: 1.
ſwoie ſkrzydło. Et manus hominis ſub pennis eorum. O
cudowneż to/ y rzatko widziáne rece: bedzieć v drugiego re-
ká máiąca w gárśći wiele dobrego/ y owſzem zbytkiem; ále
coż potym/ kiedy bez ſkrzydeł miłoſierdzia/ vczynności; á ie-
żeli co vczynia/ to bárdzo nierychło/ y z oporem. V drugich
záś beda ſkrzydełká/ ále bez rąk; offertow/ ochoty/ świádcze-
nia ſię doſyć/ byle mieſzká nie ruſzyć. Pánny Przenaś: rece
ſa oraz y tornatiles, toczone/ y ſkrzydláſte: co ſámo wyraża/
iáko Pánná Przenaświ: niezwyczáynie lotna y predka ieſt w v-

ſtudze

ſtudze zbáwienia náſzego; y owſzem większa prętkość iey/ niż
ſześćio ſkrzydláſtym Seráfinom przypiſuie/ y lotnieyſza nád Se-
hom: 8. ráfinow názywa *B. Amand:* Motu celerrimo Seraphim alas
delau:V. excedens, vbiq; ſuis vt Mater jucundiſſima, & munificentiſſi-
ma occurrit: y owſzem wiedzieć trzebá/ że czáſem ná pokazá-
nie ſpráwiedliwośći ſwoiey Chryſtus / niecò oćiąga ſię z mi-
C. 5. łośierdziem ſwoim. O czy pięknie *Rich:Laur:* Chriſtus Judex &
Redemptor eſt miſericors & juſtus, ideò aliquandò dicit,
nondùm venit hora mea. At Beata Virgo, tota clemens,
tota miſericors, ait, ſemper eſt hora mea miſerendi peccato-
ribus. *Chryſtus Sedzia y Odkupićiel, miłośierny ieſt y ſpráwie-
dliwy, dla tego częſtokroć mowi, ieſcze nie przyſzłá godziná mo-
iá. Lec Pánná Przenaś: wſzyſtká dobra, łáſkáwa, y miłośierna,
mowi záwſze ieſt godziná moiá do zmiłowánia ſię nád grzeſzniká-
mi.* Záczym konkluduie *S. Anſelm.* Velocior eſt nonnun-
quam ſalus invocato nomine MARIÆ, quàm invocato no-
mine JESU. *Predzey czáſem pomocy doſtáiemy wezwawſzy i-
mienia MARYI, niżeli imienia IEZVS.* Dość tedy prętka
Poſztá przez Naśw: Pánnę. *Potrzećie.* Poſztá/ okázyá/ przez
Pánny Przenaś: przyczynę/ ieſt táka/ o ktorą ſtáráć ſię nie
potrzebá/ ále raczey Przenaś: Pánná ſámá co moment goto-
wá/ y owſzem ſámá ſię ofiáruie/ y niejáko zá powinność ſobie
ma ſłużyć grzeſznym. Czego probá iáwna przy dźiśieyſzym
Náwiedzeniu Elżbiety. Pewnie tey Poſzty/ tey podróży/ te-
go poſelſtwá Jan ieſcze w żywoćie Márki/ áni vpomináć ſię/
áni o nię prośić nie mogł: pewnie y Elżbietá/ nie ſpodziewá-
łá ſię tego: dla czego wita; Unde mihi quod veniat Mater
Domini mei ad me. Ale ſámá Pánná Przenaś: nie proſzo-
na/ nie ſpodziewána/ iákoby z powinnośći zła Poſzta/ z liſtá-
mi zbáwienie przynoſzącemi przychodzi: O czym pięknie *lo-*
elucid: f. *an: Poza.* Virginei muneris erat, has ſibi primò commiſſas
271. literas exhibere, eaſq; & juſtis Elizabeth & Zachariæ oſten-
dere, & injuſto tunc Joanni propalare. Z tąd grzeſzny człe-
wiecze bierz náukę y vfność/ że Przenaś: Pánná y w ten czás
gdy ty o zbáwieniu twoim nie myſliſz / oná ſámá o tobie my-
śli/ ſámá okázyi ſzuka/ czeka ábyś ią choć z naymnieyſzym weſtć-
chnieniem do P. BOGA o miłośierdźie/ o łáſkę do náwroce-
nia

nia wypráwił w poſelſtwie; a ná czás y tego nie czeka. Pierſi Przenaś: Pánny Oblubieniec przyrownywa do dwu Kozek. Cant. 4.
Duo vbera tua ſicut duo hinnuli. Przez te dwoie pierſi/ otwárte/ miłoſierdzie rozumie ſię Pánny Przenaś:/ ták grzeßnym/ FIG: 3.
iáko y ſpráwiedliwym. *Novar:* mowi. Per vbera, miſericordiam Virginis intelligimus quæ duo ſunt, quia peccatoribus ſimul lac præbent; reis veniam, juſtis augmentum gratiæ, & gloriæ. Coż zá táiemnicá? że do Kozek przyrownywáią miłoſierdzie tey Pánny? ieżeli dla prętkośći/ iáko tenże *Autor* tłumáczy; nálázłoby ſię iákie inne Zwierzą/ álbo Ptak lotnieyßy niż Kozká? Vważam ſobie/ że lubo náyduią ſię inne lotnieyße Zwierzętá niżeli Kozki/ iednák w ten czás tylko prętkość ſwoię pokażą/ gdy ich álbo poſtráßyß/ álbo potrzebá y chuć wrodzona do tego pobudzi. Kozki záś zwłaſzczá młode/ choć im żadney niedaß okázyi/ ſáme dobrowolnie ſkaczą/ y lotnie biegáią. Co znáć vważáiac *Rich:Vict:* ták to ápplikuie do Przenaś: Pánny/ mowiąc: Meritò miſericordia Virginis curſui hinnulorum comparatur, cùm per mundum curtat, velociùs occurrat, quàm invocetur, & cauſas miſerorum anticipet. *Słuśnie miłoſierdzie MARYI, biegáiącym Kozkom przyrownáne ieſt, ponieważ oná po świećie zábiega, naprzod droge ſámá záchodzi niż wezwána będzie, y potrzeby náße wcześnie vbiega. Vinc:* piße/ iż ieden vbogi/ gdy ſię nie oſtrożnie po drodze idąc obráził w nogę o kámień/ z gniewu Diabłá wſpomniał. mowiąc: Diabeł ći to nie kámień. Ná ktore ſłowá iákby go wodą polał/ poćić ſię począł/ rußyć ſię z mieyſcá niemogł/ wzrok ſtráćił/ á práwie wßyſtko zdrowie: bo cáłe ćiáło ſkurczone/ niby w kłębek ieden zoſtáło; więc czáſu iednego w dzień Wielkonocny vſłyßawßy dzwony ná iutrznią/ nieco prośić począł o miłoſierdzie P. JEZVSA. Aż oto choć ieſzcze nie wezwána/ naprzod przychodzi do niego Naś: Pánná w poſtáći ślicżney Mátrony/ ktora napomniawßy go do ćierpliwośći/ ná drożki do Obrázu ſwego kazáłá mu/ zdrowie doſkonáłe obiecuiąc: co ſię też ták ſtáło. To iuż mamy/ iáko Przen: Pánná ieſt dobra/ prętka y záwße gotowa okázyą w potrzebach náßych. Leć ábym o publicznych też potrzebach Oyczyzny náßey/ nie zdał ſię zápomnieć/ y one ábym Przen:

Margin: n. 696. — c. 98. — EXEMP.

Pánnie

Pánnie ná Poßte Niebieſto oddał: reflektuie ſie ná to ſz miedzy
ap. Poza in Elec, S.11.L.1. DD. ieſt dyſkurs. Jákoby ſie to mieyſce zwáło/ gdzie mieß-
kał Zácháryaß/ y ktore terminem było dziſieyßey Peregryná-
cyi Przenaśw: Pánny? Tolet. rozumie że to mieyſce było
in 1.Luc. ãnot:116. Hebron. Jnni poſpolićie rozumieią Emmaus ináczey ſie zwá-
ło Nicopolis álbo też Apadno, ná ktorym mieyſcu Obozy y
Woyſká ſwoie rozkłádáć będzie Antychryſt/ według S. Hier-
Dan: 11. bá y Proroctwá v Dánielá. Figet tabernaculum ſuum Apa-
dno inter Maria, gdzie też y oraz zginać ma. Przen: Pánno
FIG: 4. kwápiąca w podrozy ſwoiey! gdy ia pokorną ſupplikę do ćie-
bie zámyſlam wnośić/ ábyś/ iákoś ſie w prywatnych náßych
zbáwiennych potrzebách/ ochotnie do Niebá podiełá Poſły/
ták też teyże funkcyi w teráźnieyßych potrzebách Oyczyzny ná-
ßey ráczyłá ſie podiąć/ y poſpießyć ná Seym Lubelſki/ z do-
bremi Awizámi z Niebá. Ale niewiem iáko też tám záſtá-
nieß/ y ná co tráfiß: podobno tám záſtánieß iáko ná Emmaus:
tylko Paſchalia bánkiety/ tańce/ álbo też ex Anagrammate,
Emmaus, Emamus: to ieſt naydzieß podobno kupczących/
przedáiących/ cáłość Wiáry/ Oyczyzny/ zá piniądze y korrupcyę
Cudzoziemſkie/ á bogday nie zá ſpoliały z dobr Kośćielnych/
ſrebrá/ z ktorych odárte zoſtáły Obrázy twoie. Albo też záſtá-
nieß Polakow in Apadno: Jeżeli poyźryż ná Obozy záłożone
nie dáleko poſpolitego ruſzenia/ niewiem będzießli mogłá rzec:
Caſtra DEI hæc ſunt. Otoż też moi Polacy poruſzeni blu-
źnierſtwámi przećiwko mnie Heretyckiemi/ ſprofánowániem
moich Kośćiołow/ Obrázow/ wychodzą/ wylewáć krew ſwo-
ię zá Krolową ſwoię! podobno im błogoſłáwić będzieß:
Num:24. Quàm pulcha tabernacula tua Jacob, & tentoria tua Iſra-
el, vt tabernacula quæ fixit Dominus. Day BOŻE! álo
boię ſie áby nie były miedzy niemi tabernacula Antichriſti,
przyiaćioł wielu/ bluźniących Heretykow/ álbo raczey Ateuſzow,
ktorych głową ieſt Antychryſt. Życzę ia tedy raczey/ ábyś Sey-
my/ Obozy Polſkie/ záſtáłá z Poſłá Niebieſká in Hebron,
Hebron tłumáczy ſie Societas to ieſt ziednoczonych ánimuſzow;
Hebron było to grobem zacnych wielu Fámilyi/ Adámá/ A-
bráhámá/ Jzáaká/ Jákobá. Widoma rzecz/ że ruiná Oyczy-
zny teráźnieyßa ieſt/ dla poroźnionych miedzy ſobą niektorych

Fá-

Fámilyi. Niechże teraz te wszystkie dissensye zá przyczyną twoią swoy pogrzeb weźmą. *Hebron* było to dziedzictwo Káplánskie. Niech duchowne stany / ná ktorych ruinę naybárdziey zkierowáli źli Synowie Oyczyzny teráźnieysza nieprzyiácielska nawáłność / folgę / y obrádę swoię naydą. *Hebron*, mieysce to było *Immunitatis* vćieczki: y násza nádzieiá wszystká przy Opiece twoiey Mátko Boska / á w teráźnieyszym zie zdzie Synow Koronnych. Náostátek *Hebron*, to miáło szczęście / że gdy Krolestwo Izráelskie / máiąc iednego Koronatá Dawidá / dla niektorych *málkontentow*, ktorzy ná drugieś to iest *Izbozetá* Koronę przerobić chćieli; dla czego przez siedm lat w niepokoiu zostawáło Krolestwo. Dawid tylko w Hebron / w pokoiu krolował. In Hebron regnavit septem annis. Dopiero po śiodmym roku / támże pokoiu y krolowánia spokoynego doczekał się. Venerunt vniversæ tribus Israel ad David in Hebron dicentes: ecce nos os tuum, & caro tua sumus. Máło to / że wszystkie Woiewodztwá przystáią / poddáią się Dáwidowi / ále y Senatorowie wszyscy zgodę z Krolem zámykáią: Venerunt quoq; & Seniores Israel ad Regem in Hebron, & percussit cum eis Rex David fædus in Hebron. Siodmy to iuż rok Koronat nász poczynáć ma Pánowánia swego / ktore przez te czásy *Izbozetowie* co tłumáczy się *Filij Confusionis*, zámieszáne / niespokoyne vczynili. Przyniesieże nam szczęśliwą Poszte z Niebá Pánno Przenaś: / niech vsłyszemy wesołą nowinę z Seymu Lubelskiego. Venerunt vniversæ tribus; venerunt seniores Israel: percussit cum eis fædus Rex to iest / niech vsłyszemy o zupełney konfidencyi poddánych ku Pánu / zá ktorą wszelkiego dobrá wszystkie stany spodziewáią się. A my tobie zá te zbáwienną Poszte stárożytnym Rytmem Káźimierzá S. śpiewáć bedziemy. Destitutis, spe salutis, facta es occasio. 2. Reg. 5.

A.

M. E.

N.

Palma florens & fructifera.

Pro Annuntiat: B.V.M. — STROPHA 12.

Semper munda, & fæcunda, Virgo tu puerpera
Mater alma, velut Palma, Florens & fructifera.
Cna Dziewico, y Rodzico Panno Syná rodzaca:
Mátko godna, Palmo plodna, Choćiaß rodziß, kwitnaca.

Missus est Angelus Gabriel. *Luc:* 1.

KJedy ia dzisieyßym konferencyom o zbáwieniu Naro-
du ludzkiego w Domku Pánny Przenasw: przypatruie
sie/ y oraz wspominam sobie ná one nieszczesliwe w
Ráiu konferencye o zgubie náßey/ wielka bardzo vznaie mie-
dzy niemi rożnice. S.N. Cos widze troche podobienstwá/
ále wiecey dáleko rożnice: y tu/ y tám Anyol traktuie z biá-
logłowa; ále tám z nievważna Ewa Anyol zly: tu z Pánna
pelna láski Boßkiey Anyol swiety: w ogrodzie obadwá tráktá-
ty: ale támte w skázytelnym/ te nie w skázytelnym/ ktorym iest
Cant: 4. sáma Panná Przenasw: Hortus conclusus sponsa mea: bá
y sámo mieysce *Názáreth*, ktore tlumaczy sie *floridus*; kwieci-
ste/ do tego sluży. Tráktuie Ewá z Anyolem zlym/ o rebel-
liey przećiw BOGV; tráktuie MARIA o nayglebßym
stopniu pokory/ á w ten czás ießcze/ gdy iuż Pania Niebá y
Ziemie miánowána byłá. MARIA, Domina: á oná ná to:
slużebnica chce bydż: Ecce ancilla Domini. Ná ostátek iáo
ko on zly Anyol tráktáty swoie miał z Ewa pod drzewem/
Gen: 2. ktore nam owoc smierći zrodzilo. In quocunq; die come-
deris, morte morieris. Ták y Anyol Gábriel staie przy
Drzewie Swietym/ Drzewie ktore vrodzić miálo owoc/ żyo-
wot nam wracáiacy/ przez ktore według *Richarda*: *Laur*: roo
lib: 12. de laud. Vir. zumie sie sámá Panná Pzenasw: Arbor est MARIA propter
virorem Virginitatis, humorem gratiæ, medullam pietatis:
przydáie ku koncowi: fructum Unigeniti DEI. to iest: Drze-
wem iest dla owocu/ ktory vrodziłá Syná Bożego/ ktory ty-
tul lubo záwße sluży Pánnie Przenas:/ osobliwie iednák przy
Zwiástowániu/ kiedy záradza/ poczyna w żywoćie swoim Sy-
ná Bożego. Pytáia sie Doktorowie iakiegoby gatunku było

támte drzewo w Ráiu: y rożne zdánia w tym máią; iedni rozumieią/ że Jábłonowe/ inni że Figowe/ á to dla rozmáitych koniektur. Ták też chcąc iákokolwiek obiáśnić dźiśieyße poczęćie Syná Bożego w żywoćie Pánny Przenaśw: DD. pod rozmáitym podobieństwem to czynią; iuż to Lilią; iuż to Figowym/ iuż Cedrowym drzewem názywáiąc Pánnę Przenaś: Lecz ia stánę przy tym drzewie/ do ktorego sámá się Pánná Przenaśw: naprzod przyrownáłá: Quasi Palma exaltata sum in cades: to iest przy Pálmie; poniewáż też y náß Krolewic Kázimierz S. ták ią plodem Niebieskim obćiążoną witá-/ wielce się dziwuiąc / gdy oraz ná tym Drzewie y Kwiát/ y Owoc iey widzi: Mater alma velut Palma florens & fructifera. Więc y my dziś tey cudney Pálmie przypátrzmy się/ vważmy iáko dziś oraz y Kwiátu Pánieńskiego dotrzymuie/ y oraz Owoc swoy Syná Bożego w żywoćie swoim rodzi. Wprzod powiedziawßy czemu to rzadko kiedy duße náße rodzą doskonáłe owoce vczynkow dobrych/ y o lekárstwie ná to. Eccl: 24.

ZGodna iest náuká v Tłumáczow Pismá S. że Pálmowe drzewo znáczy ludzi spráwiedliwych/ do cnoty/ do dobrego máiących skłonność: Justꝰ vt Palma florebit. Jeżeli iednák rodząyne są y ták doskonáłe owoce rodzą/ iákie się w kwiatku y liśćiách pokázuie. Prawdá iest że Dawid S. Pálmą názywa spráwiedliwego: Justus vt Palma florebit. Liśćie/ kwiatki/ są pobożne intencye/ postánowienia; owoce záś/ sámá rzecz wskutku. Ale o iák rzadko náleść táka Pálmę/ tákiego spráwiedliwego/ coby to było tyle owocow ile kwiatkow/ álbo liśćia tyle vczynkow/ ile dobrych myśli y postánowienia: Justus vt Palma florebit: dopiero coś zákwitnie/ vmyśli ten/ ábo ow ákt pokory/ nabożeństwá/ ćierpliwośći/ trzeźwośći wypráwić/ áż wnet w sámym skutku z tego nic/ prawdzą się o nim słowá Dawidá S. Mane floreat & transeat, vespere decidat, & arescat. Coż tego zá przyczyná. *Plinius* piße/ że Pálmá/ ná sámym wierzchołku liśćia álbo gáłęzi owoc swoy rodzi/ y to też przydáie/ iż liśćia tey/ ták są mocne y státeczne w sobie/ że im więcey ćiężaru ná nie kłádzieß/ tym są státecznieyße. Coś temu podobnego: Wiele iest/ ktorzy rádziby w dußy swey owoce Cnot SS. obaczyli; ále coż/ kiedy

I. PARS

Psal: 91.

Psal: 89.

liśćie ich/ postánowienia dobre/ skutku nie máią; czego koniecznie
Ezec:41. niecznie potrzebá do cnoty/ á czemuż? Prorok Ezechiel przypátruiąc śię Kośćiołowi Bożemu/ widźiał po śćiánách wyrobione pálmy/ miedzy ktoremi były głowy Anyołow/ były też y
FIG. lwie/ były też y ludzkie. Palma inter Cherub & Cherub: faciem hominis juxta palmam ex hac parte, & faciem leonis juxta palmam ex alia parte expressam, per omnem domum in circuitu. Kośćioł ten/ może figurowáć Kośćioł Boży woiuiący/ w ktorym tyle palm rozłożonych/ ile ludźi spráwiedliwych. Jesteś pálmą/ wiedzże iż nietylko przy sobie ná obronę twoię masz pewnie Anyołow Swiętych/ ále też masz faciem leonis juxta palmam; po iedney stronie masz gotowego lwá piekielnego/ ktory gdy postrzeże/ że zákwitasz/ zámyślasz o czym dobrym; to álbo ospálstwem chce ći te kwiáteczki otráćić/ żeby śię z nich nic nie záwiązáło/ żeby do skutku nie przyszło; álbo owoc twego dobrego vczynku robakiem złey intencyi zárázić. A te zás głowy ludzkie miedzy pálmámi/ co znáczą? faciem hominis juxta palmam. Záiste nie ták wielką ná czás szkodę duchowna pálmá/ spráwiedliwy człowiek ponośi w owocách dobrych spraw swoich od Czártá y pokusy iego/ iáko od głow ludzkich. Sam Chrystus powiedźiał:
Mat:10. Inimici hominis domestici ejus: to iest dla respektow ludzkich kiedy obawiáiąc śię álbo záwstydzenia/ náśmiewiská/ przymowek od ludźi/ álbo utrácenia łáski y respektow v kogo/ choć iuż co dobrze vczynić zámyśli/ do skutku tego nie przywodźi: y ták te pálmy zákwitnawszy pieknie/ wytrzymawszy ták wiele pokus diabelskich/ nim śię zdobędą ná owę intencyą/ bez owocu y skutku zostáią: BOŻE śię pożal głupstwá ich. Nie wstydźi śię drugi choć práwie wszyscy o nim gadáią/ że fákcyánt/ zdźierca/ tyran nád ludźmi/ nie vważa tego/ byle on w szkátule miał: á kiedy mu Spowiednik rzecze: wroć cudze/ stráćiłeś to/ swoimże włásnym nádstaw/ máiętność ná to przedáy/ sług/ ápárencyi vmnieyssz/ á długi płáć. On ná to: nie mogę tego vczynić dla wstydu/ śmiać śię będą ći/ co mnie przedtym Pánem ználi. Nie wstydźi śię drugi/ choć go iáwnie po mieśćie zá piiaká máią/ przymawiáią/ że z gęba od gospody do gospody chodźi; á gdy mu zákázuie Spowiednik trunkow/

mowi:

mowi: wyśmiałáby mnie kompánia/ vczynić tego nie mogę. Nie wſtydzi ſie choć o nieczyſtym iego żywoćie poſpolićie wiedzą/ gadáią ludzie; á gdy mu nákáże poſt iáki/ Spowiedź/ Kommunia czeſta/ to śmie mowić; wſtyd mnie będzie miedzy ludzmi/ álbo v dworu/ domyſláć ſie drudzy czego ná mnie będą/ Mnichem zwáć będą/ świątaßkiem. Nie wſtydzi ſie mátáctwámi/ pochlebſtwámi/ rádámi złemi/ máchiáwelſkiemi/ pomoc przyiaćielowi do czego złego/ choć wie że ludzie ná niego dobrze żywi/ mowią; iego to ſprawká; á gdy ſumnienie/ Spowiednik/ każą tego przeſtáć/ to wymowká/ że ſtrácę v niego reſpekt/ konfidencyą/ Dobrodzieiá/ Przyiaćielá pozbędę. Tákim czeſto ſie tráfia co ſie trafiło żebrakowi iednemu. Jeſt byli Hiſtorya/ czyli Apolog. Pod Pálácem iednego Kiążęćiá/ dwu żebrakow diſputowálo ſie/ kto lepßy czy Pan BOG/ czyli Kiążę ich? ieden bárdzo bronił P. BOGA/ á drugi Kiążęćiá/ przenoßąc łáſkáwość iego nad Boſką. wyſłuchał ich iákoś Kiążę/ do ſiebie záwoła; kazawßy vpiec dwá chleby/ w poyśrodek iednego ſto czerwonych złotych włożył: więc ten chleb dał owemu/ co go ták bárdzo chwalił/ á drugiemu proſty chleb: żebracy podziękowawßy zá iáłmużnę/ táiemnice nie wiedząc/ poßli pod Pálác ieść ow chleb: Ow ktory miał chleb ze złotem pocznie go nieiáko ważyć ná ręku/ y mowi: ćięßki to chleb/ niewypieczony/ á twoy iáki? widzi że v támtego drugiego/ chleb nie ták bárdzo ćiężał rozumieiąc że lepiey wypieczony wymienia ſie z nim. gdy przyßło kráiáć/ áż támten nápádnie złoto/ vpomina ſie go pierwßy/ ſwar między niemi; co gdy ſie Kiążęćiá donioſło/ rzecz poznawßy; vznał że lepßy P. BOG/ zá ktorego ſpráwą to ſie ſtáło: y przyſądził one złoto temu drugiemu/ á támten co mniey ſobie Páná BOGA niż Kiążę ważył; ná koßu zoſtał. Toß álbo co gorßego czeká owych/ co dla reſpektow ludzkich duſzą ſwoią ſłużą drugiemu; będą y ći máłego ſercá ſwego przećiwko tey tentáciey żáłowáć/ ale nieprędko iuż: iáko żáłował nieiáki *Voluſeus* Konſiliarz Krolá Angielſkiego Henryká IV./ ktoremu w złych imprezách iego/ á náwet y w nieſłußnym rozwodzie z Zoną ſwoią/ ſłużył rádą y konceptámi ſwemi; ten potym w ćięßki gniew Krolewſki wpádßy/ nieſtytał ćięßko/ mowiąc: Apolog.

HIST: Ego quia magis Regis quàm DEI favorem curavi, & gra-
tiam DEI perdidi & Regis non acquiſivi. *Ia ktorym ſie wie-
cey o Krolewſką niż Boſką łáſke ſtárał, y łáſke Boſką ſtráciłem,
y Krolewſkiey nie nábyłem.* Wiec przećiwko tey ták ſzkodliwey
zbáwieniu náſzemu pokuſie/ trzebá odwagi y reſoluciey záżyć.
Naprzykład zámyſla kto porzućić ſwywolne życie/ pokutowáć/
nabożeńſtw oſobliwych/ y vczynkow zbáwiennych iąć ſie; chce-
li to do ſkutku przywieść/ trzebá mu pogárdzić by naypotrze-
bnieyſzemi reſpektámi/ przyiáźnia ludzką/ gdy ſa ná przeſzko-
dzie/ záwſtydzenia żadnego/ áni iezykow ludzkich nie vważáć.
Luc: 9. Náuke te mamy naprzod od ſámego Chryſtuſá/ ktory tych
tylko obiecuie ſie ná ſadnym dniu nie wſtydzić/ ále do nich
ſie przyznáć/ ktorzy też żyiac nie wſtydzili ſie P. JEZVSA,
y Cnot iego. Qui me confeſſus fuerit coram hominibus,
confitebor & ego eum coram Patre meo. Qui me erubu-
erit, erubeſcet eum Filius hominis cum venerit in Majeſtá-
te ſua. Tęż náuke dał káżdey duſzy w oſobie oney Oblubie-
Cant: 2. nice: Oſtende mihi faciem tuam. Wiem że Páwel S. zá-
krywáć káże twarzy ſwoie białymgłowom! czemuſz tu káże
FIG. Oblubienicy z odkryta pokazáć ſie twarza? mogłá ſie tu tá
duſzá wymawiáć: że vrodá moiá troche podczerniáłá; Nigra
ſum od vmartwienia poſtu/ płáczu zá niedoſkonáłośći moie
zápádłá/ śmiać ſie ze mnie dworzánie twoi beda/ Mniſzka
mnie názwa/ wſtyd mnie/ odkryć twarz ſwoie. Przećieſz O-
blubieniec mowi: Oſtende faciem tuam. Tegoć ia to chce/
ábyś ten wſtyd/ y reſpekt niepotrzebny przekonáłá w ſobie.
Diſc: 5. deMagd. *Manſi*: Quando anima à peccatis priſtinis reſipiſcens veram
vult agere pænitentiam, ſponſus nequaquam permittit vt
verecundetur & diffugia quærat, quin potius revelatam
peccatricis animæ faciem videre deſiderat, ita vt virtuoſè
operando non erubeſcat. *Gdy duſzá chce z grzechow pow-
ſtáiąc pokutowáć, oblubieniec nie każe ſie iey wſtydzić, y vkrywáć
ſie po kątách, ale prágnie odſłonioną duſze oney twarz widzieć, aby
ákty pobożne wypráwuiąc nie wſtydziłá ſie.* Piekny tego przy-
kład mamy ná Dawidzie. Wiele ten Krol w pokućie ſwey/
prywatnego nabożeńſtwá/ pułnocnych iutrzeń/ poſtow/ płá-
EXEMP. kánia/ modlitew odpráwiáć: máło ná tym máiąc/ vmyślił w
oczách

oczách wſzyſtkiego ludu vczynić coś oſobliwego: Vota mea Pſal: 115.
Domino reddam in conſpectu omnis populi ejus, in atrijs
domûs Domini in medio tui Jeruſalem. Krolu/ ále wſzy-
ſcy ná ćie ludźie oczy obroca iáko ná raroga/ nie rad ſie ty modliſz
bez wzdychánia/ bez płaczu: iedni rzekà że ten Dawid zmy-
ſla nabożeńſtwo / inni że nie do rzeczy Krol ſłocha iáko nie-
wiáſtá: będźieſz intonował z muzykámi; rzekò: Kántorá/ nie
Krolá mamy: pámietaſz ná iáki ćie śmiech v Zony przywio-
dło/ owe niezwyczáyne nabożeńſtwo przed Arka Boſka? De- 2.Reg: 6.
ſpexit eum Michol in corde ſuo. A dopieroſz teraz w tákiey
kupie ludzi? Bynamniey tego ſie nie wſtyda Dawid S./ te
wſzyſtkie reſpektá mniey ſobie waży dla cnoty/ dla BOGA.
Vota mea reddam in conſpectu omnis populi ejus. Nie-
żnie on y Zonie odpowiedźiał: Ludam & vilior fiam, plus-
quã factus ſũ. Nie poślednieyſzy przykład ná Abrahámie vważa
Zeno Veronen: gdy Syná ofiárował. Myślał znáć ſobie ten EXEMP.
Mąż Swięty: zábiieli Syná mego/ v Zony przyide ná gniew
y nienawiść; ludźie będa mowić/ że Abrahám oſzálał/ zábił
iedynaká; iednákże chodźiło mu wiecey o łáſke Boſka/ odwa-
żył ſie ná wſzyſtkie te deſpekty v ludzi: Non contriſtat fron- Zen.Ver.
tem devotiſſimus Abraham, nec timuit nè parricidium ei
imputaretur, ſed magis vt devotioni pareret lætabatur hoc
juſſiſſe DEUM. Więc ná te náuke y przykład/ owi ktorzy
dla reſpektow ludzkich co dobrego vmyśliwſzy czynić/ oćiagá-
ia ſie/ álbo wſtydza ſie do pokuty vdáć/ poſkromić ſie w oby-
czaiach by ſie z nich nie śmiáli inſi: niech mowie tácy pámie-
táia ná to: że iáko Palmá áby w owoce zárodźiłá/ potężnie
gáłąſkámi wſzelkiemu ćiężarowi opiera ſie: ták y oni mężne-
mi máia być przećiwko pomienionym trudnośćiom odwodzą-
cym od dobrego. Jednym słowem/ niech ten wſtyd zbyteczny/
y ſzkodliwy tłumia w ſobie/ pámietáiac ná przeráźliwe ná-
pomnienie *Petr: Cellen.* Sanguinem pro ſanguine repone.
Scilicet pro fuſo in ara Crucis, effuſum in rubore confeſ-
ſionis. *Krew zá krew odday; zárumienił, zákrwáwił ſie Chry-
ſtus dla ćiebie ná Krzyżu, ty ſie przynamniey nie oćiagay zá-
krwáwić, záwſtydźić gdy tego potrzeba ná Spowiedźi,* álbo ſto-
iąc przy cnoćie.

II. PARS Mater alma velut Palma; florens & fructifera. Zadne tego drzewo rodzáyne álbo Kwiát nie ma / co ma Pálmowe drzewo / że oraz y owoc doskonáły ma / y w cáłości zieloności swey zostáie / nigdy iey nie odrzuca. Pięknie kwitnie Lilia / ále gdy nasienie y płod iuż doyzráły / oná więdnieie; dotrzymuie wprawdzie laur / y oliwne drzewo zieloności listkow swoich / choć iuż y owoce ich dozieráią: ále nie długo tego / bo postáremu zá czásem iedne listki ich zołknieią / giną / á inne wyrastáią: sámá to ma Pálma / że gáłąś iey y listki choć iuż nie raz w dáktyle obrodzą / w zieloności swey pięknośći nie odmieniáią się / ále tenże list ktory raz wydálá z siebie pálmá / FIG: záwsze rośnie / y poty trwa / poki y Pálmá. Ten przywiliy ma sámá Pánná Przenaśw: / że oraz floret, viret, & fructificat. Oto dniá dzisieyszego w żywocie swym fructificat, owoc rodzi / Syná Boskiego w wnętrznościách swych poczyna. O zacnyż to owoc! błogosłáwionyż to owoc! benedictus fructus ventris tui, ták go Elżbietá S. wita w domu swym. O zacnyż to owoc! bo Koroná / ozdobá Thronu Krolewskiego.
Psal: 131. De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. O cudownyż to tey Niebieskiey Pálmy owoc! bo namniey kwiátu iey / to iest pięknośći / cáłości Pánieństwá Pánny Przenaśw: 1. 1. c. 7. nienáruszáiący. O czym *Richar: Laur:* ták mowi: Congrue appellatur Christus fructus; quia sicut fructus, ex herba nascitur, vel ex arbore, aut à terra, ipsam non violans, ita & Christus de Virgine. *Słusznie práwi Chrystus owocem się zowie; ták bo iáko owoc z ziołká álbo drzewá rodząc się, niekázi onego; y Chrystus z Przenaś: Pánny rodzący się.* Nienáruszonego dziewictwá Pánny Przenaś: przy dzisieyszym máćierzyństwie / dowodzi Kośćioł S. przećiwko Zydom niewiernym; naprzod słowámi Prorockiemi. Ecce Virgo concipiet & pariet Fi-
Isai: 7. lium. *Oto Pánná pocznie y porodzi Syná.* Ægelyppus apud Cornelium hic pisze: że Błogosł: Symeon / on Stáruszek / będąc Rábinem przednim / ná wiele lat przed Národzeniem P. JEZVSOWYM / w szkołách Zydowskich ucząc / á pomienione słowá Proroká tłumacząc / y znáć poiąć niemogąc / iáko to Pánná rodzićby miáłá / to słowo *Virgo* po Zydowsku *Haalma*, á znáczy doskonáłą záwsze Pánienkę / ná inne słowo tłumá-

Syl: to iest *alma*: ktore z Zydowskiego znáczy rodzaca /
ktora tylko przed poczećiem álbo rodzeniem Panienka byłá:
Wiec przekryślał kilká rázy w Biblij swoiey *haalma*, *Virgo*;
lecz gdy co raz znowu cále y dobrze nápisáne to słowko náy-
duie/ cud vznáie/ y wiáre pismu dáiac/ prosił P. BOGA/
áżeby mogł doczekáć / y ogladáć ten cudowny Owoc Żywotá
Pánieńskiego; iákoż vprosił. Dowodzi powtore Kośćioł S.
całośći Pánieństwá Naświetszey Mátki y z Pogáńskich Sy-
bil; osobliwie z owych wierszow dość wyráźnych Sybille
Phrigiey.

Virginis in corpus voluit demittere Cælo
Ipſe DEVS prolem, cùm nuntiat Angelus almæ
Matri quæ miſeros contracta ſorde levabit.

A náwet *S. Dorotheus* pisze: że Pogáństwo Egipskie / iákas
tylko *informácyą* powziawszy od Ieremiaszá Proroká o narodze- apud
niu Syná z czystey Pánny/ zwyczay ten mieli/ iż sadzáli ná Vmbrtn.
iákimsi Krzesle Pánienke / á dzieciatko w złobie położywszy/ 100.
pokłon im oddawáli. Ale oprocz tych wywodow/ z podobień- HIST.
stwá od Pálmy wzietego/ dowod bydź może/ iáko Przenaśw:
Pánná dziś Mátka stálá sie/ bez namnieyszey szkody Pánień-
stwá floret, & fructificat. *Plinius* pisze o Pálmie/ naprzod ap: Pier.
że gnoiu żadnego nie przyimuie/ iáko inne drzewá; y owszem
znáć y nágnoioney ziemie nie lubi; bo iáko tenże pisze/ áby
buyno Pálmá rodziłá/ sola (ktora zgniłość/ tłustość ziemie o- SIMIL.
strośćia swoia trawi) posypowáć zwykli ogrodnicy około Pál-
my. Piekny dowod Pánieńskiego rodzáiu. Żadna inna Mátká
oprocz Pánny Przenaśw: rodzić / poczynáć/ w żywoćie swym
płodu nie może iáko Pálmá; bo bez gnoiu/ bez skázy Pánień-
stwá swego/ Mátkámi bydź nie moga. Pánny Przenaś: Má-
ćierzyństwo nie zna tego; y owszem *Novar*: z tego sámego że n. 149.
Pánná Przenaś: płod w sobie Syná Boskiego nosi/ dochodzi/
że czystość Ciáłá iey Swietego/ nie tylko przechodziłá czystość
wszystkich nienáruszonych nigdy Pánienek/ ále teź przechodziłá
czystość dusz naydoskonálszych; funduiac sie ná słowách *S.*
Grzegorzá Nissená. In alijs omnibus, vix anima pura S. Spi-
ritus adventum accipit, hic autem fit caro Spiritus recce-

praeulum. Jákoby chćiał rzec: Ledwie czyſta iáka duſzá
może vznáć przyśćie Duchá S.; tu záś w Pánnie Przenáświ:
nie tylko duſzá/ ále y ćiáło ſtáie ſie przybytkiem godnym Du-
chá S./ y owſzem y Syná Boſkiego Mátká. Piſze powtore
Plinius, że częſtokroć Pálmá nieurodzáyna / gdy od inney ro-
dzáyney Pálmy częſto ná nie wiátr wieie/ á przynamniey pia-
ſek/ álbo drobne kámyczki nieſie/ z niepłodney płodna ſie ſtáwi-
ſzy/ owoc tákiż iáko y támtá wydáie. A to záiſte pięknie
obiaśnia dziſieyſzą táiemnicę. Pálmá náſzá ſámá/ to ieſt Pá-
nieńſtwo Pánny Przenaś:/ vrodzić nam Syná zwłaſzczá Bo-
ſkiego nie mogło: Więc byłá w Niebie druga Pálmá/ to ieſt
Wſzechmocność Boſka doſyć płodna/ bo naypierwſzy początek
rodzáiu; tá tedy ſpuſzcza Niebieſki wietrzyk Duchá Przenáświ:
Spiritus S. ſuperveniet in te. Zánoſi ów drobny kámyczek/
Dan: 2. o ktorym Dániel Prorok: Abſciſſus eſt lapis ſine manibus,
ktory według *S. Auguſtyná*, *Hieronymá*, y innych znáczył Chry-
ſtuſá; zánoſi mowię do tey Pálmy/ w żywot Przenaś: Pánny/
áż záraz tá Pálmá/ Pánieńſtwo tey nienáruſzone Mátką ſię
Ser: 2. de Virg. ſtáie. Nád czym zdumiáły *Ildefonſus S.* mowi: In vna per-
ſona, in vna ætate, in vno corpore alternat honor Matris
& Virginis;alternat in generante Virginitas; in Virginitate
generandi facultas, & neutrũ cedit vlli, & vtrumq;in alter-
utrum derivatur. *O cuda! w iedney Oſobie, w iednym czáſie, w*
iednym ciele, pokázuie ſie zacność Mátki y Pánny, pokázuie ſie w ro-
dzącey Pánieńſtwo, pokázuie ſie y w Pánieńſtwie rodzay, iedno dru-
giemu nie vſtepuie, y oboie do iednegoż ściąga ſie. Zátym iáſnająe
dziś tá Pálmá florẽs,& fructifera. Dość ći to rzecz cudowna wi-
dziemy;ále coś teſzcze ledwie nie cudownieyſzego powiem o tey
l. 50. c. 10. Niebieſkiey Pálmie ná poćiechę náſzę. *Pier: Hierog:* piſze: gdy
ktora pálmá nie ieſt rodzáyna/wziąć tylko kwiát z drugiey ro-
APOPH. dzáyney Pálmy / y ná wierzchołku támtey nierodzáyney poło-
żyć go/ tedy owoc należyty wyda/ y ná potym płodna będźie.
Powiedziałem ia w pierwſzey części/ że człowieká zwłaſzczá ſpráw-
wiedliwego/Dawid Pálmą názywa:mnie niech ſie godzi názwáć
káżdego ſkłonność ku Przenaś: Pánnie máiącego: tráfia ſie te-
dy częſto/ że te Pálmy nierodzáyne bywáią; to ieſt/ lubo czu-
ia w ſobie iákaś ſkłonność ku Przenaś: Pánnie/ lubo ná czás

ná

ná kwiateczki iákie zdobeda ſie; to ieſt zámyſla o iákim nabo-
żeńſtwie ku Przenaś: Pánnie/ ná przykład pośćić Soboty/ Sro-
dy/ ſpowiádáć ſie ná káżde iey Swieto/ ná imie iey Swie-
te proßacemu nigdy nic nie odmowić/ iáki ſlub miał *Alexan-
der Alenſis*; iednák te kwiateczki / poſtánowienia ich nie
dochodza owocu/ to ieſt do ſkutku; á to cżeſtokroć bywa dla
tego; że iáko około Pálmy żab ſkrzecżacych/ gádzin/ y inßego
robáctwá naywiecey bywa. (o cżym *Plinius*,) ktore Pálme
pod cżás pſuia: ták też poſtrzegßy ludzie w kim iákiego oſo-
bnego nabożeńſtwá niektorzy ßemrza/ przymawiáia/ konfun-
duia/ y ták wiele ich dla pomienionego reſpektu poprzeſtáia
tego/ co zbáwiennie byli záczeli: Wiec Przenaś: Pánná nie-
kontentuiac ſie ták zacnym owocem ſwoim/ Synem Bożym:
prágnac też y inne owoce ná Pálmách/ to ieſt w dußách na-
bożnych ku ſobie/ obacżyć; á widzac że cżeſtokroć dla ludzkich
reſpektow kwiatki/ to ieſt poſtánowienia wnich opadáia/ przyno-
ſi do duße ich ſwoy kwiateczek/ to ieſt láſke meſtwá / y niedbá-
nia ná iezyki / ná reſpekty ludzkie. Dawid odważne ſerce ſwoie
przećiwko wßelkim deſpektom opiſuiac: oczy ſwoie przyro-
wnał do oczu ſłużebnice w rekách Pániy ſwoiey: Sicut oculi Pſ. 122.
ancillæ in manibus dominæ ſuæ. *Blanc. hic*: tłumácżac dá- FIG:
ie przycżyne tego: vt ſine timore aggrediantur & penetrét.
iákoby chćiał rzec: Oczy Pányi obrocone ná robote ſłużebni-
ce máia to/ iż im iákieś śmiáłośći dodáia przy robotie. A kto-
rey żeto Pániy ták ſkutecżne ſa oczy? pokázuie mi ia *S. Bo-
náwenturá* gdy mowi: Ad te levavi oculos meos o Regina in Pſalt:
noſtra. to ieſt Przenaś: Pánná ieſt Páni náßá/ w tey oczách Pſal: 122.
rátunek náß przećiwko reſpektom ludzkim odwodzacym od
ſłużby iey. Ták o tym *Theophil. Marian*. Sicut oculi ancillæ
in manibus Dominæ ſuæ, ita oculi amantis Deum & Matrem
DEI ſunt in manibus DEI, & Matris ejus, non autē in manu
linguæ alienæ. *Iáko oczy ſłużebnice w rekách Páni ſwoiey, ták
oczy kocháiacego BOGA, y Mátke Boſka, w rekách Boſkich y
Mátki iego; á nie w rekách iezykow ludzkich.* Pier: wſpomi- l. 50. Hie.
na: Gdy *Iulius* Ceſarz miał wygráć ſławna one Fárſálſka po- c. 8.
tycżke/ ná znák tego w Kośćiele *Victoriæ* nagle przy nogách
Bálwánu Ceſárſkiego ná kámiennym pawimenćie/ Pálmá wy-

 roſłá.

rostá. Bálwánem może sie názwáć człowiek/ ktory do dobrego/ do chwały Boskiey/ dla respektow ludzkich ruszyć sie boi: niechże ieno Palmá wyrośnie w duszy iego / żárliwość ku czci Przenasw: Pánny ozwie sie/ y iey protekcya przystapi: męstwá wnet nábedźie/ pogárdźi respektámi/ iezykámi ludzkiemi / zwyćieży te pokuse. Mamy wiele ná to przykładow. Nie wstydźił sie S. *Hugo Biskup* rámionámi swemi dźwigáć kámienia ná murowánie Kośćiołá Naśw: Pánny. *Olbrycht II.* Cesarz miedzy śpiewakámi w Kośćiele Godźinki Pánny Naświetszey śpiewywał. *Ferdynand IV.* Krol Rzymski gdźie-

EXEMP. go/ y przy czym dzwonienie ná paćierze zapádło/ wszytko porzućiwszy klekał. *Ludwik S.* Krol Fráncuski co Sobota nogi vbogim vmywał / á pewnie byli tacy na ten czas ktorzy ná to szemráli; iednák nie dbáli ći ná respektá ludzkie/ bo nabożeństwo żárliwe ku Przen: Pánnie męstwá im dodáwáło. *Theophil. Marian:* pisze. *O B. Francisżcze Witerb:* gdy w podobney pokuśie mordowáłá sie/pokazáłá sie iey Przen: Pánná / y wźiawszy z pierśi swoich gárść iskier ognistych / rzućiłá ná nie mowiąc: Nie trap sie Corko iezykámi ludzkiemi/ y owszem znoś/ á w miłośći ku BOGV y ku mnie pomnażay sie. Tego tedy y ty Kátoliku sposobu w podobnych pokusách záżyway / á przyznawszy Przenasw: Pánnie że dźiś stałá sie Mater alma velut palmæ, proś iey przećiwko pokusom odwo-

Ps. 124. dzącym cie od nabożeństwá ku niey/ z *Bonawentura S.* Quoties exasperaverunt me peccatores inferni quia à charitate tua declinare nolui, ego autem speravi in te Domina: custodi me à negligentibus iudicia iustitiæ tuæ. *Amen.*

Bellaria Mariana.

Pro Festo S. M. Angel: seu Portiunculæ: — STROPHA 13.

Eius flore, & odore, Recreari cupimus:
Cuius fructu, nos á luctu; Liberari credimus.
Twa śliczność ia, y wonnośćia V cieszyć się prágniemy:
Twym owocem, że nie płaczem Dano nam iest, wierzemy.

Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus. *Luc.* 19.

MA to zbytkuiąca w konceptách swoich polityká świecká / że nie kontentuiąc się wielorákim rozmáitych potraw noszeniem / bánkiety swoie wymyślnemi zwykłá zákończáć wetámi. S. N. Tá ceremonia czy chwalebna / czy nágánna iest? ná to teraz nie odpowiádam. Wiem iednák że y w Piśmie S. nie co podobne nayduie ceremonie. Oblubienicá Niebieska máło máiąc ná tym / że smáczna y słodka nieiáko swego kochánká uczęstowáłá potráwą; po wárgach ią znáć Oblubienicá: Fauus distillans labia eius. że y drogim / bo práwie od sámego sercá ukontentowáłá z piersi swych nápoiem. Dabo tibi vbera mea. Náostátek wetámi fruktámi częstuie go. Omnia poma nova & vetera servavi tibi. Coś podobnego w duchownym *sensie* upátruię ná bánkiećie Záchęuszowym; dość było ná Záchęuszá duchownie mowiąc / utráktowáć Chrystusá Páná pospolitą potráwą: wypełnieniem przykazánia Bożego: to iest / dla usprawiedliwienia swego przy pokućie swey / wroćić to co było cudzego / á zá pokutę iákąkolwiek dáć iáłmużnę; lecz on widzę nie iáko y o wety / to iest / o coś osobliwszego stára się dla Chrystusá: połowę dobr dáie / we czwornasob dłużnikom nágradza. Reddo quadruplū. Aleć ia ná dźisieyszym bánkiećie Porcyunkuli / ktory nam Przenaśw: Pánná / lubo z máluczkiey porcyey / cząstezki / w Domku swoim / przy ochoćie Fránćiszká S. spráwiłá / coś zacnieyszego widzę: Nie kontentowáłá się pierwsza nasza Mátká Ewá dość dostátnim od BOGA sobie w Raiu nágotowánym bankietem. De omni ligno Paradisi comede, Wetow się iey też zachćiáło / to iest / zákazáne iábłko urwáłá / ziádłá; á tym sámym siebie / y nas płáczu nábáwiłá. Káźimierz zás S. przyznáie Przenaśw: Pánnie / że oná ma iákieś wety / *frukta* swoie / ktoremi płácz ná nas od Ewy záćiągniony oddala. Cuius fructu, nos à luctu, liberari credimus. Więc Przenaśw: Pánná przy tey Uroczystośći / nie tylko tráktuie nas zwyczáynemi potráwámi duchownemi / to iest Sákrámentámi SS. Spowiedźią y Kommunią S. ále oraz dla

Cant. 4.
Cant. 7.
Gen. 2.

ziednáć

zieđnánia Odpuśtu zupełnego/ ná oddalenie płáczu záćiągniọ-
nego od Ewy dla wetow Ráyskich/ to iest wszelkich oblig od
grzesznych ludzi; troiákie Wety albo owoce swoie stáwia.
á ktoreś tákie : powiem: Wprzod sobie uważywszy nieskoń-
czone miłosierdzie Boskie/ iáko y w ten czás gdy człowiek nay-
gorszemi wetámi P. BOGA tráktuie/ to iest naybárdziey go
obraża/ BOG go przećie sam z wetámi swemi/ z miłosierdziem
swoim osobliwym szuka.

I. PARS Nie mogłem śie ia w żadnym *Wokábularzu* doczytáć/ cze-
mu to owe specyaliki / ktore po skończonym bánkiećie do
stołu dáią/ zowią wetámi : iednák w duchownym rozumieniu
domyślam śie: czemu to grzechy ludzkie wetámi śie mogą ná-
zwáć. Wety nie iáko imie máią od łáćińskiego słowá *ve-
to*, *zákázuie*; bo są przećiwko zákazániu; y owszem coś cu-
downego ma zepsowána náturá nász á / że im czego bárdziey
zákázuią/ tym bárdziey do tego pobudza. Czytałem w Pol-
HIST. skim Zwierćiedle Przykłádow/ że Páni iedná często (iáko nie-
ktore zwykły) zbyt wysokie wtrácáiąc diskursy/ raz ná Ewę
nárzekáłá ; że do ták máłey rzeczy zákazáney / to iest/ do iábł-
ká nie mogłá mieć wielkiey pokusy/ á przećie w tym nie u-
martwiłá śię ; przez co y śiebie/ y potomstwá swego lichá ná-
báwiłá ćięszkiego. Nie mogł iey mąż przedysputowáć w tym/
ále chcąc iey pokazáć / iáko to im czego bárdziey zákázuią/
do tego większa pokusá rośnie ; nieśpodźiewánie prośił Zony/
y owszem przykazał iey / áby do domowey idąc łáźnie / w ká-
łuszcze iedney przy drodze będącey nie brodźiłá/ nie kaláłá śię;
z śmiechem rzekłá ná to ; coż by mi potym było kaláć śię/
szalona bym byłá : gdy iednák oná Páni idźie czásu swego do
łáźnie/ miiáiąc káłuże one/ wspomni ná zakaz sobie dány/ my-
ślić pocznie ; ná co mi to zákazał mąż : wolno mi czynić co
chcę / *&c.* nákoniec nie mogąc śię umartwić/ rozumieiąc że
nikt nie widźi/ po onym błoćie brodźiłá śobie/ ná co mąż iey
z káta umyślnie pátrząc/ záwołał ná nię; y pokazał że nie-
słusznie grzech Ewy obćiążáłá : á zátym prawdźi śię stáre przy-
słowie : Nitimur in vetitum semper, cupimusq́, negata.
Ceć to są nieszczęśliwe wety/ przestępstwá przykazánia Bo-
żego ; ktoremi częstuiemy / á rączey despektuiemy mizerni lu-
dźie Má-

dźie Máiestát Boski/ zákazánych od niego dopuszczaiąc sie rze-
czy/ iednák BOG ták iest miłośierny/ że zá te przykre wety/
lepszemi nas opátruie/ y w ten czas gdy práwie ná złość BO-
GV czyniemy/ zbáwienia naszego sposobámi niezwyczáyne-
mi/ szuka. Dawid S. zdá sie reprezentowáć wielce rozgnie-
wánego y ná ostátnią zgube grzesznikow gotuiącego sie P.
BOGA/ w osobie iego mowiąc: Persequar inimicos meos,
& comprehendam illos, & non convertar donec deficiant. Psal. 17.
y pewnie trudnoby sie czego innego domyśláć z ták groźney
Sentenciey; iednák vczony *Vegá* w tych słowách domyśla sie SCRIPT
niezwyczáynego áktu miłośierdźia Boskiego przećiwko grze-
sznikom. Quasi insequitur peccatores & quodammodo fa-
tigat cursu concitato, vt eos comprehendat vocationibus Vega in
congruis, illustrationibus opportunis, ita disponens auxi- Iud. c.17.
lia, ut non tam necessitate coactionis, quàm amore cogi ỽ. 10,
videantur ad accipiendum beneficium iákoby chćiał rzec:
Vćiekasz od BOGA człowiecze; gdy dobrowolnie przećiw zá-
kazániu iego czynisz. peccatum est aversio à Deo; im ty
tejey vćiekasz/ BOG ćie tejey goni; nie żeby ćie zgubił/
ále żeby ćie złápał. Comprehendam illos: á ná coż? po-
dobno ábyći ták vczynić kazał iáko owemu: Związawszy rę-
ce y nogi iego wrzuććie go w ćiemnośći? Nie: ále goni ćie
łáskámi swoiemi/ dáie nátchnienia/ okázye rozmáite/ ná czás
y przećiwne dopuszcza przypadki; ktore bydź widźi skuteczniey-
sze do przełamánia woli twoiey/ y námiętności krnąbrnych.
Nie dármo *Hieronym S.* o tę łáskę prosił P. BOGA. Au- Ep. ad
dio pellicientem; vt qui ante fugiebam & inimicus eram, Rust.
tuâ comprehendar manu; nè cesses à persequendo donec
deficiam à via mea pessima. *Słyszę wabiącego; iżem przed-
tym vchodźił, y nieprzyiaćielem byłem, niech twoia ręká poimá-
ny zostáne; nie vstaway proszę od prześládowánia, dokąd nie po-
przestáne drog moich złośliwych.* Wiele dokumentow y przy-
kłádow masz ná to w Piśmie S. Naprzod ná pierwszych EXEMP
Rodzicách nászych; ći naypierwśi postáráli sie ná wzgárdę
Máiestatu Boskiego o wety; kiedy vetitum pomum zákázá-
nego pożyli iábłká. O niesmáczneż to nie tylko BOGV/
ále y cáłemu Narodowi ludzkiemu wety? Nárzeka *S. Bernat*
Offert

Offert prohibitum, & aufert conceſſum; porrigit pomum,
de grad. hum. & ſurripit paradiſum. *Czeſtuie tym co zákazáno, á odbiera to co pozwolono: podáie iábłko, á Ray wydźiera.* Pytam ſie: pomyslilili teſz ná ten czas Rodźice náśi o pokućie/ o przeproszeniu P. BOGA ſwego? dalby to był P. BOG: ále bynamniey: Czytamy/ że poznawáli iuż mizerya ſwoie; bo ſie wſtydźili nágośći/ kryli ſie miedzy drzewámi. O pokućie nic nie czytamy/ y owszem iákieyśi zákámiáłośći grzechu domyślamy ſie ná nich; bo ſtrofowáni od BOGA/ żalu nie pokázuia/ ále tylko wymawiáia ſie/ iedno ná drugie grzech ſwoy zwaláiąc/ przez co winy ſobie przyczyniáia; á przećie gdy ták źle w krnąbrnośći ſwey zoſtáiąc tráktuia Máieſtat Boſki/ BOG miłośierny ſam ich szuka z wetámi/ to ieſt oſobliwemi łáſkámi ſwoiemi; bo po Ráiu pyta ſie o nich/ Vocavitq; Dominus Deus Adam; nieiáko do vpámiętánia dáie im okázyą gdy im przypomina grzech: Adam ubi es? co ták tłumaczy
Lib. de Parad. C. 14. *Ambrozy S.* Non in quo loco, ſed in quo ſtatu? quo te deduxerunt peccata tua. *Nie o mieyſce, ále o nieszczęśliwą kondycyą pytáią ćie, do ktorey przyszedłeś dla grzechu twoiego.* y owszem pod ten czás lekárſtwo im ná grzech/ to ieſt pokutę S. choć pod figurą obmyślał/ gdy im dał nátchnienie áby nie innym liśćiem nágość ſwoie pokryli tylko figowym/ ktore liśćie dla oſtrośći ſwey według pomienionego *Ambrożego*
C. 31. *S.* było figurą pokuty: á co naycudownieyſza; ná ten czás BOG ná nápráwę upádku ich ofiárował im nayzacnieyszy owoc ſwoy/ to ieſt Meſſyasza prawdźiwego Syná ſwego Jednorodzonego/ iuż to w owych słowách do węża: Ipſa conteret caput tuum. *Tá zetrze głowę twoię.* według tłumáczow: iuż y w ten czás gdy ich w kożuszki wygániáiąc z Ráiu przybrał; bo te były figurą CHRYSTVSA: Adam veſtitus
Corn. hic typus fuit Chriſti. iuż y w ten czás/ gdy ſie przechodźił BOG
T. de Paſſ. po Ráiu. *Manſi* rozumie/ że ná ten czás P. BOG vpátrzył y náznáczył drzewo/ z ktorego potym był vczyniony Krzyż ná ktorym CHRYSTVS vmárł: to zdánie potwierdza *Proza Kośćielna:* De Parentis protoplaſti fraude Factor condolens quando pomi noxialis in necem morſu ruit. Ipſe lignum tunc notavit, damna ligni ut ſolveret. Drugi tegoſz przy-

gość przykład mamy. Naywiększy grzech lud Izráelski popełnił ná ten czás/ gdy niememu Cielcowi pokłon Boski oddáli. Przez czterdzieści lat co wiedzieć iák wiele przykrych specyałow otrzymał P. BOG od onego swywolnego ludu/ *rebellie;* szemrátyki/ niedowiárstwá/ obżárstwá/ nieczystości/ kradzieży; ten teſz náostátek naygorszy specyał P. BOGV wyrządzili/ gdy wyprzysięgszy się BOGA/ Ciele sobie zá Bogá obráli: á P. BOG co ná ten czás czyni? w ten sám czás co przez czterdzieści lat odkłádał/ nagle/ bez odwłoki roskázuie on lud wprowádzáć do ziemie obiecáney w rozmáite frukty/ y dostátki opływáiącey: Vade ascende de loco isto, tu & populus tuus, in terram quam juravi: Rzecz dziwna? czyli nie podobnieysza było wyświádczyć tę łáskę ludowi onemu/ gdy pierwszy raz zgrzeszywszy záwołał do Niebá: Peccavimus. *Zgrzeszeliſmy.* álbo y potym/ gdy z vłomności zgrzeszyli/ z głodu/ z prágnienia szemrząc ná P. BOGA: á nie teraz gdy z szczerey złości/ bo máiąc wszytkiego dosyć zápárli się BOGA. Vważa to *Oleaster* y mowi: Nunquam hucusq; Deus legitur festinaſſe & vrſiſſe Judæos ſic ad terram promiſſam, quemadmodum nunc poſt peccatum; ut intelligamus peccatores ſæpius ad maiora dona quàm ante peccatum habuerint reſurgere. *Nigdy dotąd nie czytamy, aby P. Bog ták skwapliwie nálegał o wprowádzenie Zydow do ziemie obiecáney iáko w ten czás gdy zgrzeszyli, abyśmy wiedzieli, że y grzeszńicy ná czás dostępuią więkſzych łask niżeli ie przed vpadkiem swoim mieli.* Exod. 32. EXEMP

Trzeci przykład ná Achážie Krolu Izráelskim: nád tego nie było práwie żadnego Królá Izráelskiego ták złego/ ták niewdzięcznego ku P. BOGV; á przećie go P. BOG/ gdy práwie po vszy w zbrodniách swoich brodził/ nie opuszczał/ ále sam się mu z miłośierdźiem swoim nátracał; á náwet y cudow iákichkolwiek nápáriby się był od P. BOGA/ gotow był dla niego czynić. Pete tibi ſignum à Domino Deo tuo. y tu ieszcze niewdzięcznik/ złym zá dobre tráktuie P. BOGA/ gárdzi ták wielką łáską. Et dixit Achaz non petam. y prośić nie chćiał; á P. BOG co ná to? wet zá wet nie oddáie/ ále nie iáko zá te nie smáczne wety od Acházá/ zá te miłośierdzia swego pogárdy/ nayosobliwszy wet/ frukt/ owoc w in Vega Iud. 18. EXEMP. Isai. 7.

Bóstwie ſwoim to ieſt Jednorodzonego Syná ſwego pod ten że czás Narodowi ludzkiemu ofiáruie/ prorokowáć Jzáiaßowi o Wćieleniu iego káże: Propter hoc dabit Dominus ipſe vobis ſignum: Ecce Virgo concipiet & pariet Filium &c. *Dla tego, da wam ſam Bog znák: Oto Pánná pocznie y porodzi Syná.* Ná ktore mieyſce pißąc *Cornel. à Lap.* mowi: Vide indolem Dei, aliam eſſe quàm hominum, qui cùm incidunt in homines difficiles & averſos, inimicos, impios, contrahunt, & retrahunt ſe, concipiunt odia & iras, ſpirant vindictam. Deus verò qui magnifico & liberaliſſimo eſt animo, ſua pietate certat cum impietate hominum; quocirca tunc maximè ſe beneficum oſtendit, cùm videt homines peſſimos eſſe & miſerrimos: uti hic Achaz ingrato & peſſimo vltro promittit Incarnationem Verbi. Jákoby rzekł: My ludźie/ poſpolićie áffektámi náßemi odwracamy ſię od ludźi nam niewdźięcznych/ nieprzyiáznych; BOG záś ieſt ták miłośiernego ſercá/ że w ten czás naywiękße dobrodźieyſtwá wyświádcza/ gdy człowiek naybárdźiey grzechámi z nim walczy: iáko to widźieć ná Achá́źie/ ktoremu lub naygorßemu/ BOG przyobiecał Wćielenie Syná ſwoiego. *Naoſtátek* y nowßą potwierdzam to Hiſtoryą. W

Ex Pexéf. Toloſie Szláchetny Młodźian ſwywolnie żyiąc/ przyzym ná złą

Hiſt. 60. trafiwßy kompánią/ Atheußem zoſtał/ nie wierzył że BOG ieſt/ y owßem do głupſtwá tákiego przyßedł/ że w pole wy-

HIST. ßedßy ſam/ płaßc zrućiwßy/ puynału dobywßy/ wyzywał P. BOGA ná poiedynek/ mowiąc: gdźießkolwiek ieſteś lubo ná źiemi/ lubo ná Niebie ſtaw ſię/ pokaż co vmieß/ co możeß/ dopiero w ćię vwierzę: Cóż zá reſponſ ná to? podobno pioruny biią? źiemia ſię pod bluźniercą otwiera; bynamniey: Woiuie z nim BOG ále miłośierdźiem: bo gdy niby tryumfuiąc/ wráca do domu z plácu/ bluźniąc bárdźiey: áż znágłá otworzy ſię Niebo/ świátło ogárnie go; rozumie że to ktoś chce mu ſię ſtáwić z Niebá ná poiedynek/ áż poſtrzeże lecącą kártkę z Niebá/ ſkoczy/ porwie/ rozwinie; nápiſáno ná niey: *Miſerere mei Devs.* Záraz iákoby mieczem przebity płákáć/ ięczeć/ zá grzechy ſwoie pocznie; noc ná tym ſtráwiwßy/ ná ſpowiedź ráno idźie/ y potym pobożny żywot prowádźi

wádźi

wádzi. Vznayże teráz grzeßny człowiecze/ nieſkończona dobroć BOGA twoiego; ty go żołćia karmiß/ á on ćie ſłodkiemi łáſki ſwoiey wetámi częſtuie; ty go odpychaß/ on ćie obłápia/ ty go bluźniß/ on vbłogoſłáwić ćie zámyſla: á czy nie byłes godźień/ áby ćie był záraz po pierwßym grzechu (iáko vczynił Aniołom złym) BOG ná wieki odrzućił? czymes lepßym nád Anyołow támtych? coś BOGV ná to dał, że ták vporczywie zbáwienia twego ßuka? á długoß z Máiestatu iego ßydźić będźieß? długoß gwałt miłośiernemu iego ſercu czynić będźieß? boy ſie náoſtátek słow Páwłá S. Secundum impænitens cor tuum, theſaurizas tibi iram in die iræ. *Według niepokutuiącego ſerca twego ſkárbiß ſobie gniew, w dźień gniewu.* Rom.

Jeżeli kiedy prawdźi ſie/ że P. BOG y w ten czás wetámi łaſk ſwoich częſtuie grzeßnego/ gdy go grzeßnik częſtuie grzechámi; iáko przy Vroczyſtośći Porcyunkuli. Widźe bowiem/ że Przenaśw: Pánná przy dźiśieyßym bánkiećie/ ktory ſpráwiłá inſtáncya ſwoia dußom grzeßnym/ zoſtáwßy ſámá Cześniczką/ nayoſobliwßemi wetámi/ fruktámi/ á ſwemi do tego częſtuie. *Naypierwßy* frukt Przenaśw: Pánny názowie ſámego CHRYSTVSA Páná; Wßák go ták názwáłá witáiąca Przenaśw: Pánne Elżbietá S. Et benedictus fructus ventris tui. O zacnyß to owoc/ y owßem poznáć záraz z niego iáko zacne drzewo táki owoc rodzące: bo z owocu drzewo poznáć. à fructibus eorum cognoſcetis eos. To vważáiąc *Richard. Laurent:* Congrue appellatur Chriſtus fructus, quia ſicut fructus bonus arborem vel terram de qua naſcitur, commendabilem reddit, ſic & Chriſtus Virginem glorioſam, de qua tota benedicta, totus eſt nátus benedictus. *Słußnie názywa ſie Chryſtus Owocem bo iáko owoc, drzewo, álbo ziemie ná ktorey ſie rodźi záleca: ták y Chryſtus Pánne chwalebną; z ktorey wßytkiey błogoſłáwioney, wßytek Błogoſłáwiony vrodźił ſie:* Smáczny to ießcze owoc: Onim ći to powiedźiáłá Oblubienicá. Et fructus eius dulcis gutturi meo. Sámi błogoſłáwieni Duchowie/ choć dość náſyceni widzeniem iáſnym BOGA/ náſmákowáć go ſobie nie mogą. *S. Bonavent:* Jſto fructu cives ſuperni delectantur,

Margin notes: II.PARS; Luc. 1.; Matth. 7.; Lib. 1. C. 7.; Cant. 2.; de 7. donis c. 5.

tur, isto fructu satiantur. Ten ći to iest owoc vwalniáiący nas od płáczu wiecznego: Cuius fructu nos à luctu liberari credimus. O czym y *Rupert*: Quis vestrum nescit quod sit fructus eius dulcis? expulit enim à nobis amaritudinem mortis, & vitæ æternæ dulcedinem induit. *Ktoß nie wie, że to owoc słodki? gdyß odegnał od nas gorzkość śmierći, a żywota wiecznego słodkość przyniosł nam.* Wiec tedy Przenaśw: Pánná przy bánkiećie dźiśieyßym / to iest Odpuśćie Porcyunkuli / wßytkim grzeßnikom ná wety ten owoc swoy ofiáruie. á to iáko: *Cornelius à Lap.* tłumácząc pomieniony text. Fructus eius dulcis &c. pokázuie iáko / y kiedy Chrystus owocem smácznym stáie sie nam: y powieda / że według *S. Ambroż:* owoc Chrystusow / znáczył odpuszcz nie grzechow: według *Theodoreta* znáczy śiedm dárow Duchá Swiętego. według *S. Bernata* znáczy Przena: SAKRAMENT / ktorym CHRYSTVS karmi duße naße. Z tego tłumáczenia Doktorow / pokázuie sie / że przez to CHRYSTVS stał sia nam owocem / gdy z zásług iego Sakrámentá SS. wzieły moc ná odpußczenie grzechow / y dánie łask Boskich. Prawdá tedy iest / że kázdego czásu wolno grzeßnemu człowiekowi záżyć tych owocow / przez vżywánie Sakrámentow SS. y ná ten czas / kosztuie dußá náßá słodkości owocow tych / skutkow Sakrámentow: przećieß práwie záwße w dußy pokutuiacey cokolwiek zostáie goryczy; bo y po odpußczeniu winy / zostáie obligácya ná dosyć vczynienie / przez ákty pokutne zá grzechy popełnione. Dźiś iednák postárálá sie Przen: Pánná / áby te owoce Syná iey / dáne były grzeßnikom bez wßelkiey gorzkości; to iest áby dźiś po przyięćiu Sakrámentow SS. doskonále vwolnieni zostawáli; nie tylko od winy / ále y od karánia. Vważam sobie / że to tey Oblubienicy / nie nowiná było z ogrodu Oblubienicá swego pożywáć fruktow; á przećie nigdy ich ták z słodyczy nie wychwaláłá / iáko teraz gdy pod ćieniem pożądánym vśiádłá: Sub vmbra illius quem desideraveram sedi; & fructus eius dulcis gutturi meo. Ktoryß to ták ßcześliwy ćień: przyczyna y opieke Przenaśw: Pánny *Richard. Laur.* názywa ćieniem náßym Protegit nos alis, de quibus dicitur. Sub vmbra alarum tuarum

lib. 1. in Cant.

Cant. 2.

Cant. 2.

FIG.

Lib. 2.

tuarum protege me. Pod tym ći to cieniem opieki Przen: Pánny dźiś osobliwie spoczywa sobie duszá grzesznika pokutuiącego/ gdy Przen: Pánná wymogłá to prośba od Syná swego/ że owocom Męki swoiey gorzkiey/ Sákrámentom Pokuty S. y Nayświetszego Ciáłá y Krwie swoiey/ nowey słodyczy przydał/ kiedy przy dźiśieyszym vżywániu pomienionych Sákrámentow/ y náwiedzeniu Porcyunkuli/ Odpustu zupełnego pozwalá ná oddalenie wszelkiey gorzkośći/ to iest/ ná vwolnienie od wszelkiey pokuty zá ich grzechy/ zasługi Męki swoiey ná to ofiáruiąc. *Cardan. pisze.* Iż nie iáka *Fenella* Krolewskiego rodu/ Krolowi Szockiemu *Kemet* názwánemu wszczáć sie krzywdy swoiey/iáko zá wety osobliwe postáłá Jábłko nie tylko ślicznie ále y drogie/ bo kámieniámi/ perłámi ozdobione/ lecz sztuká w sobie máiące; bo ná dotchnienie sámo/ ognie/ kule z siebie wyrzucáło/ y zábiiáł, od ktorego y pomieniony Krol zginął. *S. Ambrozy* iabłkiem názywa Chrystusá Páná Vkrzyżowánego: Christus affixus ad lignum sicut malum pendens in arbore: toć to grzesznik u iábłuszko/ iákoby náépikowáne żelázámi; instrumentámi Męki iego/ Przenáśw: Pánná ofiáruie ná wety: nie iuż ná zemstę iáko/ ále ná znák miłośći Zbáwienia twoi go/ nie ná zgubę twoię/ ále ná żywot: Wypadáia nieiáko dźiś z iábłuszká tego groty/ miecze/ włocznie ná zábićie/ to iest ná zgłádzenie doskonáłe grzechow twoich; gdy vbłagány prośba Mátki swoiey Chrystus/ spráwiedliwośći Boskiey prezentuie nieiáko włocznia/ gwozdźie/ y inne *instrumenta* Męki swoiey/ áby ćię ránámi y śmierćia swoia/ zástąpił od przynależytego zá grzechy twoie skaránia. *Drugi* frukt/ ktory dźiś zá wety ofiáruie Przenaśw: Pánná/ niech beda naywyższe nád innych SS. zásługi iey. W osobie Oblubienicy Niebieskiey/ Oblubieniec przyrownywa Przenaśw: Pánnę do Pálmy. Statura tua assimilata est Palmæ. powiáda zaraz o buynych owocách tey Pálmy ascendam in palmam & apprehendam fructus eius. A coż to zá owoce twoie Niebieska Pálmo Przenaśw: Pánno: ieżeli wedlug *Chrysost. Ambroz. S.* cnoty/ zasługi spráwiedliwych ludźi/ zowia sie owocem pálmowym; toć y Przenaśw: Pánny heroiczne Cnoty/ & superabundantia merita, iákoby

lib. 12. de vanit. HIST.

apud Cornel. in Cant. 2.

Cant: 7. FIG:

apud Cornel.

iákoby náder liczne zasługi/ ná ktore zdobywálá sie od pierwszego punktu rozumu wźięćia/ áż do końcá żywotá ná tym świećie, owoce to są tey Pálmy: te iák buyne iák liczne były/ to iest zacne/ y doskonáłe zasługi Przenaśw: Pánny/ opisuią Doktorowie Swięći przywodząc owe słowá: Nec comparavi illi lapidem pretiosum, quoniam omne aurum in comparatione illius, arena est, exigua. gdźie złotem wybornym zowiąc wszytkich Anyołow y świętych Bożych/ rownáiąc zasługi ich do zasług Przenaśw: Pánny piaskiem drobnym one zowią. *Richard. Laur.* Omnis Sanctus respectu MARIÆ est sicut arena respectu auri. A *S. Hieronym.* Sicut in comparatione Domini nemo bonus est: ita in comparatione Matris Domini nulla invenitur perfecta quamvis eximia probetur. *Jáko w porownániu do P. BOGA, Zadnego nie máß dobrego; ták w porownániu do Mátki Páńskiey żadna nie naydźie śie doskonáłość choćby też naywięksa byłá.* Co záś do obfitośći liczby zasług Przenaśw: Pánny/ tá tylko sámá mądrość Boska zgadnąć może. *S. Bernárdyn Seneński.* mowi: Tanta fuit perfectio Virginis, vt soli Deo cognoscenda reservetur. *Taka byłá doskonáłość Przenaśw: Pánny, że sámemu BOGU do poznánia záchowáná.* Gdźieß tedy tych owocow/ táka mnogość/ zasług Przenaśw: Pánny podźiele śie? fructus satisfactorius (ponieważ oná wolna będąc od wszelkiego grzechu/ niemi śie BOGU nie wypłácałá) w co śie obroći? Uważam tákże w Pieniách/ że nam eniwszy o owocu/ záraz też pierśi Oblubienice do doskonáłych gron winnych przyrownywáią. Ubera tua sicut botri vineæ. ták pełne mleká pierśi/ iáko y doyrzáłe grono; *Symbolum* to dobroczynnego użyczenia sámego śiebie komu inszemu. Tákieć záiste są owoce Mistyczney Pálmy/ to iest zásługi Przenaśw: Pánny; náder one obfite są ále ná to/ żeby innym udźielone były: *S. Bonawenturá* mowi: De plenitudine eius omnis creatura vi rescit. *Z zupełnośći iey wszelkie stworzenie odnawia śię:* A toż Przenaśw: Pánná przy dźiśieyszym Odpuśćie mowi niejáko: Ascendam in palmam, & apprehendam fructus eius; áby doskonáły Odpust ziednáłá grzesznikom/ ná dosyćuczynienie zá nich/ obraca wszytkie swoie nie przeczerpáne zasługi.

Pier

Sap. 7.
.2. p. 3.
S. Hier. de Assūp.
T. 2. P. 51.
Spec. lect. 7.
Cant. 7.

Pier. Hierog. piße/ że gdy ná ofiáre Herkulesowi przyprowádzono było wołu dla zábićia/ á on wyrwawßy śię z rąk Popow Pogáńskich vćiekł/ iábłko mu ofiárowáno; y iuż ná potym poßło w zwyczay ná ofiáre dáwáć iábłko miásto wołu. Coś podobnego sobie vważam dźiś: grzeßniku/ o tobie śię to/ ktory śiánem źiemskich/ ćielesnych rozkoßy żyłeś/ do tąd prawdźiło: co o Nabuchodonozorze: Fænum ut bos comedes. Vpámiętałeś śię dźiś; więc gotuieß śię ná Spowiedź/ boiß śię/ lękaß śię podobno/ żeby twemu wołkowi/ twemu ćiáłu bokow ná tey ofierze nie przypieczono/ żebyć ná spowiedźi/ iákoć śię to iuż podobno trafiáło/ ćięßkiey pokuty/ postow/ dyscyplin/ nienáznaczono; maß pokusę vćiekáć/ opuśćić dźisieyßą Spowiedź S. iuż śię nie boy: oto Przenaśw: Pánná zá wołku twego/ iábłußko ofiáruie; to iest owoc zásług swoich przed P. BOGIEM/ niemi ćię dźiś zástępuie; gdy Chrystus/ nie tylko dla zásług Męki swey/ ále też dla zásług Mátki swoiey/ (iáko też ma zwyczay y Kośćioł S.) Odpustu zupełnego y karánie odpuszczáiąc/ pozwala. *Trzećie Wety*, álbo frukty Przenaśw: Pánná ofiáruie nam/ pokornego Fránćißká S. ktory pokorną prośbą swoią/ przyczynił śię do vproßenia ták wielkiego Odpustu. Ma też y O. S. Fránćißek iábłußká swoie. w Kronikách náßych czytamy/ iáko niektorey Mátronie/ co zámorzonego synaczká swego w skrzynce iedney zákryłá byłá/ kazawßy iey O. S. Fránćißek do owey skrzynki po iábłká/ cudownie z niewidánemi nigdy iábłkámi żywego synaczká swego ználázłá. y owßem sámże O. S. Fránćißek z cnotámi swemi doskonáłemi/ iest to osobliwy frukt/ owoc Palm Niebieskich/ to iest Krzyżá Chrystusowego/ y Przen: Pánny. Pálma zowie Krzyż Iezusow Doktorowie SS. ná tey Pálmie vchował śię ten frukt/ to iest/ wysokiey świątobliwośći swey O. S. Fránćißek przez vstáwiczne y żywe rozpámiętywánie Męki IEZVSOWEY/ dostąpił. Pálma tákże iáko śię wyżey pokazáło iest Przenaśw: MARYA; teyći to Pálmy serdecznym nabożeństwem trzymáiąc śię/ do tákiey perfekciey przyßłá duszá O. S. Fránćißká, że práwie co cnotá w dußy iego/ to delikácki náder y smáczny vstom Boskim specyał. Więc dźiś Przenaśw: Pánná dla vproßenia zupełnego grzeß-

lib. 54. c. 10.

HIST.

Apud Corn. in Cant. 7.

ßnikom/ Odpustu; Prezentuie Synowi swemu/ naprzod serdeczna pokore Fráńćißkowa/ iáko iábłußko iáki / Sławne sa owe HIST. iábłká Atálánty/ ktore rzucone po źiemi/ wygrána rzucáiacemu przyniosły. A ktoż prędzey wygrawa/ wymaga ná Pánu Ps. 50. BOGV/ tylko porzucone/ pokorne serce: Cor contritum & humiliatum DEUS non despicies. Prezentuie powtore Gen. 2. wdźięczne oczom Chrystusowym iábłußko/ głębokie vbostwo Fráńćißkowe: Dość zálecone owo Jábłko Raystie/ o ktorym Pismo S. Erat pulchrum visu & ad vescendum suave; ále nie rownie wdźięcznieyße y przyiemnieyße oczom Chrystusowym vbostwo Ewángelickie. Ad quem respiciam mowi sam BOG nisi ad pauperculum & contritum spiritu. Prezentuie trzećie iábłußko Fráńćißkowe/ to iest ostry Zywot Isai. 66 tego. *Lucian. apud Pier.* Ze to osobliwy bywał wet/ álbo znák serdeczney miłośći/ gdy nákaßone od siebie iábłko/ iedno drugiemu posyłáło: táki ogryzek gdy przy Mátce/ coreczce/ z zanádrzá raz wypadł/ potym sámym Mátka skrytych áffektow dociekłá. O czym *Catullus* Et missum sponsi furtiuo munere malum. Coś podobnego widzę. O. N. Fráńćißká S. Ciáło/ było to iáko iábłußko nie dogryźione/ bo dla postow/ płáczow/ dyscyplin/ ledwie iuż dußá zostáwáłá w ćiele postrzeże Przenasw: Pánná że y teraz świeżo nákaßone to iábłußko; bo Anyołowie posłáni po Swietego/ zástáli go ná áktćie niezwyczáynego vmartwienia; to iest obnáżonego taráiącego się po ćiernu; więc záwołánego prezentuie Synowi swemu/ áby y respektem teyże ostrey pokuty Fráńćißkowey/ miłosierdzie swoie raczył pokazáć grzeßnikom. Prezentuie ießcze czwarty frukt Fráńćißkow. *S. Ambrozy* miłość/ pálmą zowie: Ipsa charitas palma est. Więc tey Pálmy frukty sa teß ákty miłośći zbáwienia bliźniego. A kiedyß mogł O. S. Fránćißek większa żárliwość o duße ludzkie pokazáć iáko pokazał dźiś? Pyta się Chrystus Fráńćißká S. O co mnie prośiß; proś o co chceß! Nie prośi o pożywienie vbogiey Bráći swoiey po świećie rozmnożoney: nie prośi y sobie sámemu áby do Niebá (czego on iák nayprędzey prágnął) záraz poniesiony był/ ále o sámych grzeßnikách pámięta y prośi/ mowiąc: Proße ćię naymilßy Pánie moy/ vczyń te

grze-

grzesznym łáskę/ áby ktokolwiek wyspowiedawszy się/ náwiedzi ten Kośćiołek/ cáłe mu odpuszczone grzechy iego były. Ták wielka tedy iego miłość ku zbáwieniu ludzkiemu prezentuie Pánná Przenaśw: Synowi swemu/ y swoie poważna do tego przyłożywszy instáncyą duszom grzesznym na oddalenie mizeryi ich/ to iest grzechow/ niesłycháný bánkiet/ niezwyczáyny Odpust sporządza. Więc zá ták osobliwe wety/ y dáry/ naprzod nieskończonemu miłośierdziu Boskiemu; á potym Pánnie Przenaśw: y z O. S. Fránćiszkiem zá przyczynę podziękowawszy/ tym bárdziey z Káźimierzem S. chwaląc one wyznawaymy: Ejus flore, & odore recreari cupimus: Cujus fructu nos à luctu liberari credimus. Amen.

Baptismus præservativus.

STROPHA 14.

Pulchra tota, sine nota Cujuscunque maculæ: Pro Imaculata Cōceptione B. M. V.
Fac nos mundos, & jucundos Te laudare sedulè.
Cudna śliczność, áni ią złość Namnieysza nie skáziłá:
Oczyść duszę, o to proszę By ćię pilnie chwaliłá.

Beatus Venter qui te portavit. *Luc:* 11.

RAd nie rad kåżdy rozum stworzony ieżeli dobrze rzeczy zważy. vznáć muśi/ iż nigdy nie dośćignie Cudow Mądrośći y Wszechmocnośći Boskiey/ ktoremi vczćił we wszytkim Przenadostoynieysza Mátkę Syná swoiego. S. N. Nie dármo ć to Miodopłynny Doktor názywa ią: Negotium omnium sæculorum. *Spráwa wszystkich wiekow.* Czym chćiał dáć znáć (iáko tłumáczy *Umbra Virg: n. 1.*) że choćby wszystkie látá wiecznośći vdáły się ná to; wszystkie dni/ wszystkie rozumy/ wszystkie iezyki/ y piorá vstáną/ á nie wyráżą cudow Wszechmocnośći Boskiey/ ná tey Pánnie náder Błogosłáwioney pokazánych. Przyznáie ią/ że to służy Pánnie Przenaśw: záwsze/ ále osobliwie przy Niepokalánym iey Poczęćiu; tu to naypierwsze niedośćigłe cudo: y co niegdy o poczęćiu przedwiecznym Syná Bożego z Oycá/ powiedział Prorok: Generationem ejus quis enarrabit? toż ia mowić mogę vważáiąc

Sert 2. Pent.

Isai: 53.

vprzywileiowáne nád inne Swiete Poczęcie Przenaś: Pánny: á w czymże tákim? Odpowiádam: że piekność/ vrodá iey przy poczęciu wßystkie piekności/ vrody innych Swietych Bożych przechodzi. O żadney dußy/ choć oczyßczoney w żywoćie Mátki/ rzec sie nie może/ gdy ia BOG stwarza ná świát. Ecce pulchra es: bo wßystkie ośkárádzone grzechem Adámá. Sámey Przenaś: Pánnie te cudna przyznáie vrode Duch S.
Cant: 1. Ecce tu pulchra es amica mea: ecce tu pulchra es. *Petr:*
l. 7. c. 5. *Galat:* ná to dáie vwage. Duplicat sermonem, vt ostenderet ipsam pulchram, id est puram, & in Conceptione, & in vita futuram fuisse. *Ná to powtarzáia te słowá: Piekna, piekna iesteś; áby pokazáno, że czysta iest, y przy poczęciu, y w żyćiu swoim.* Co y Krolewicz náß Káżimierz S. przyznáie iey: Pulchra tota, sine nota. Cujuscunq; maculæ. Już ia tedy nie wątpie/ że náder śliczna w punktćie poczęćia swego pokazáłá sie Przenaś: Pánná. Lecz niech mi sie godźi pokornie spytáć: w ktorey łáźni ták ślicznie wyblechowáłá sie/ ná ten czás dußá iey! Wiem ći ia że duße náße brudu pierworodneg grzechu pozbywáią/ y dopiero potym piekności vrody swey nábywáią w łáźni Chrztu S.; wiem y to że w niektorym/ osobliwie vpodobánym dußom dobroć Boska ießcze w żywoćie Máćierzyńskim bedącym/ Chrzćiny spráwiłá/ iáko Janowi/ Jeremiaßowi/ osobliwą łáską swoią oczyßcáiąc ich z pierworodnego grzechu; ále twoiey Pánno Przenaś: piekności/ nieznáiącey pierworodney skázy/ tych Chrzćin nie trzebá było. Jednák przećie widze/ że nieskończona Boska mądrość/ opátrzność/ y miłość ku Przenaś: Pánnie/ wymyśliłá y sporządziłá cudowne/ nikomu innemu nie pozwolone w pierwßym záraz punktćie poczęćia/ dußy Pánny Przenaś: iákieś Mistyczne Chrzćiny/ iuż nie ná obmyćie/ ále rączey ná záchowánie y obronę przećiwko pierworodnemu grzechowi. *Baptisma præservativum.* Więc ia tych cudownych Chrzćin duße Przenaś: Pánny/ przy punktćie poczęćia iey/ wywiodę Metrykę/ pod podobieństwem troiákiego Chrztu/ popieráiąc pobożney sentencyey/ o Niepokalánym Poczęćiu Przenaś: Pánny. Wprzod náuczywßy trzech sposobow/ ktoremi przynamniey od dálßych przyßłych grzechow záchowáć sie/ y chronić powinniśmy.

Cze

Czemuby ták wiele ludzi rozuzdánego żywotá ná wßelkie I. PARS
zbrodnie náydowáło ſie ná świećie? miedzy wiela innych
przyczyn/ ieſt też tá/ że po nießcześliwym iákim vpadku w grzech/
nie ſtáráia ſie *de præſervativis remediis*: to ieſt nie czynia te-
go/ coby ná vchronienie ſie dálßych grzechow ná ten czas czy-
nić przynależáło. To álbowiem ma káżdy grzech oſobliwie
śmiertelny/ że nigdy poiedynkiem nie chodzi/ ále para: Ap- Pſal: 68.
pone iniquitatem ſuper iniquitatem. *Przyłoż nieprawość do
nieprawośći*; y owßem nie para ále kupa chodza grzechy/ ieden
zá drugim/ iáko w łáńcuchu ogniwo zá ogniwem ćiagnie ſie.
Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, & quaſi Iſai c. 5.
vinculum plauſtri peccatum. *Biadá wam (mowi Prorok) kto-
rzy nieprawość ćiagniećie powrozámi prożnośći, y iáko ſwore wo-
zowa grzech*. Pieknie to pokázuie *Auguſtyn S.* Dopuśćił ſie in Pſ: 57.
kto náprzykład kradzieży/ áż grzech: poſtrzeżono go/ wiec by
go nie wydáno/ myſli o zaboyſtwie/ áż drugi grzech: odważa
ſie/ zábiia/ poßlákował go kto/ áż y ná drugiego by go nie-
wydał odważa ſie/ ſądem mu groża/ wiec aby ſie nie przyznał
ná mekách/ y żywotá nie ſtrácił/ do Czárownic ſie vdáie/
krzywoprzyſiega &c: nákoniec z podziwieniem mowi *Auguſtyn
S.* Et quis omnia poſſit enumerare, quæ connectuntur
peccata peccatis? *A ktoß może wßyſtkie wyliczyć grzechy, ktore
z drugiemi grzechámi łacza ſie*. Dla tego *S. Dorotheus* prze- apud Pac.
ſtroge dáie żeby z vlomnośći wpadßy w iáki grzech/ záraz á- l. 9. n. 10.
záraz ſtáráć ſie o prezerwátywe przećiwko dálßym vpadkom/
przydáiac: Alias hic, ſtatum niſi revocet & reſipiſcat, ſenſim
labitur in ſecundam ſuperbiam, ita vt in DEUM etiam in-
cipiat inſoleſcere. *Ináczey ieżeli ſie nie poſtrzeże, nie coſnie, po-
woli przyidzie do tákiey pychy, że y BOGA pogárdzi*. Abyś
ſie tedy człowiecze gdyć ſie tráfi zgrzeßyć/ od tákiego nießcze-
śćia/ y dálßych grzechow záchował/ maß ná to *baptiſmum præ-
ſervativum*. Według Theologow przećiwko pierworodnemu
oſobliwie grzechowi/ troiáki ieſt Baptiſmus Fluminis, Flami-
nis, Sangvinis. *Chrzeſt w Wodzie, w Ogniu miłośći, y we Krwi
Meczenſkiey*: co troie ſwoim ſpoſobem może znáczyć trzy oſo-
bliwe ſpoſoby ſkuteczne przećiwko dálßym grzechom. *Naprzod*
Baptiſmus flaminis. Znáczy Spowiedź S. ktora do wody/ FIG.

Apoc. 15. do Morzá ma podobieństwo swoie. Widział Jan S. iákieś
skláne Morze. Et vidi tanquam Mare vitreum, mixtum i-
gne, & eos qui vicerunt bestiam. *Umbr: Novar:* przez to
Morze skláne tłumáczy Sákráment Chrztu S./ ktorego iestá
Novar: iáko skláná/ bo ią łátwo ludzie przez grzech tłuką. Mare
n. 723. baptismi figuram præfert, sed vitreum dicitur, vt quàm fa-
cilè in nobis periclitetur, innuatur. Jednák *Mansi* przez to
Morze rozumie Sákráment Spowiedzi S. Magna velut
Mansi Mare contritio tua. Mare vitreum, bo powinná być iáko
de tent. szkło przezroczysta/ szczera Spowiedź. Igne mixtum, bo z o-
Disc. 16. gniá miłości Bożey/ żal zá grzechy záymowáć się ma. Vwá-
żaymyß tedy/ co zá skutek to Morze/ to iest Spowiedz S. má.
Widział Jan S. w támtym Morzu duchy iákieś/ ktore w tym
zostáiąc/ y płocząc się Morzu/ bestyą zwyciężyły. Et eos qui
vicerunt bestiam. Ná co *Mansi:* Totum hoc ordinatum
est ad reportandam victoriam de infernali illa bestia, iáko-
by rzekł: Máło ma ná tym piekielna bestya/ że ćię oßkárádzi
grzechem iednym/ przez to sámo w káluży wßelkich grzechow
vnurzáć cię tym bárdziey stáráć się będzie; rozmáite pokusy/
okázye/ álbo do powtorzenia tegoż grzechu/ albo do innych po-
dáiąc ći/ chceßli vyść tey iego zdrády/ zwyćiężyć go doskoná-
le/ y opátrzyć się przećiwko dálßym pokusom; *ad Mare vitreum.*
Nie czekay Odpustow/ Swiąt/ ále záraz po pierwßym vpád-
ku/ vday się do Spowiedzi S.: bo náucza *Augustyn S.* Neq;
dæmoni acriores dolores infligimus, quàm cùm plagas pec-
catorum nostrorum confitendo & pænitendo sanamus. *Go-
rzey nie możemy vtrapić Czártá, iáko kiedy rány grzechow ná-*
l. 35. c. 47. *ßych spowiedáiąc się y pokutuiąc leczemy.* Pier. piße/ że v Po-
gáństwá byłá iákaś Wodá *Stygis* názwána/ w ktorey gdy kto
APOPH. ćiáło swoie opłukał/ żadne oręże ßkodźić mu nie mogło ná po-
tym; co się ná *Achillesie* pokazáło. Pewnieyßa to/ co má
Wodá Pokuty S./ bo kiedy zkalána grzechem duße twoię
w niey ochynieß/ prętko dußá twoiá hártuie się nieiáko/ prze-
ćiwko pokusom dálßym: nie tylko przez to/ że iuż swoie Czárt
práwo tráći/ ktore miał do niey dla popełnionego grzechu:
nie tylko że w zbroię łáski poświecáiącey przybiera się/ ále też
przy przyięćiu Sákrámentu Pokuty S. nowe Duchá S. łáski

y rá-

y rátunki przećiwko grzechowi / y pokuſom do niego / odbiera.
Drugi Chrzeſt ieſt Flaminis, *Ogniſty*, kiedy kto żadna miáł-
ta nie może przyść do Krztu prawdziwego / doſyć mu ná
ten czás do zbáwienia / wyprawić ákt miłośći Boſkiey / z
gotowa wola ſpoſobnego czáſu przyiać zwyczáyny Chrzeſt;
á przez to może ſie znáczyć drugi ſpoſob / do ktorego czło-
wiekowi gdy zgrzeſzy / pretko bráć ſie potrzebá: to ieſt Akt
prawdziwey ſkruchy zá grzech; álbo miłośći P. BOGA
nádewſzyſtko / z gotowośćia do vczynienia należytey Spowie-
dzi czáſu ſpoſobnego. Táki ſpoſob ſłuſznie Ogniſtym Chrztem
názwáć ſie może: bo záwiſt ná miłośći Boſkiey / ktora o-
gniem poſpolićie zowie Piſmo S. / y owſzem ſam Chryſtus:
Ignem veni mittere, & quid volo niſi vt accendatur. Me- FIG.
drzeć Páński wſpomina o iákimſi cudownym ogniu / ktory Sap: 16.
z woda pomieſzány tym wiekſza moc brał / y bárdziey ſie-
żarzył. Mirabile erat in aqua, quæ omnia extinguit, plùs
ignis valebat. Prawdáć ieſt że to Medrzeć mowił o onych
Egypſkich rzekách; ktore ná vkaránie zátwárdziáłego Phá-
ráoná / cudownym gorzáły ogniem: lecz ſłużyć to może o-
gniowi miłośći Boſkiey. O niey álbowiem powiedziáno:
Aquæ multæ non potuerunt extingvere charitatem. We-
brnałeś nieiáko człowiecze w błotniſta Rzekę / gdyś ſie raz
dopuśćił grzechu / náprzykład piiáńſtwá / nieczyſtośći: ległeś
iuż záraz w tym błoćie z Dawidem: Infixus ſum in limo Pſal. 68.
profundi, & tempeſtas demerſit me. bo rośnie w tobie zá-
raz chetká / drugi raz toż popełnić: badź pewien; że co mo-
ment wiekſze wody / náwáłnośći pokus do wiecey rázow / do
ćiężſzych grzechow bić ná ćie beda / ieżeli tu poſtoiſz / potrzy-
maſz iáki czás to błoto ná duſzy twoiey. Tráfia ſie zás po-
ſpolićie że dla trudnośći o Spowiednika / nie możeſz tego bło-
tá grzechowe(g)o pretko po dopuſzczeniu ſie w Morzu Spowiedzi S.
obmyć / coż maſz czynić? do ogniſtego Krztu / do ogniá / do
áktu miłośći Boſkiey miey ſie ſzczerze / żáluy żeś śmiał BO-
GA nieſkończenie dobrego rozgniewáć: poſtánow mocno nie
brodzić dáley w tym błoćie; á ták to bedzie ſkuteczny ákt / że
nietylko BOG miłoſierny vtrácona przez grzech wroći ći łá-
ſkę / ále wiecey Czárt do ćiebie przyſtapić nie bedzie mogł,
Piſza

HIST. Piße o Alexándrze Wielkim/ że gdy ten z Woyſkiem ſwoim przyćiągnał w pewne Kráie/ gdzie drapieżnych beſtyi/ Lwow/ Niedzwiedziow śiłá bárdzo było/ ináczey obronić ſie nie mogać/ Ognie kazał palić około Obozu/ do ktorego nie śmiáły przyſtąpić beſtye. Ten ći ſkutek ma y ogień miłośći Boſkiey/ álbo prawdziwey ſkruchy: bo nie śmie lew piekielny iuż ná-
S. 4. ſup SalueRe: kocháiącą BOGA nátrzeć duße. *S. Bernat* mowi: Amor DEI ferventes facit, audaces contra adverſa, fortes à carne, mundo, & dæmonibus invincibiles. *Miłość Boſka goracemi czyni, śmiáłemi w przećiwnośćiách, przećiw świátu, ćiáłu, y Czártu niezwyćiężonemi.* Jeſt tedy náuká wielu godnych Theo-
Manſi. de Paſſ. l.3. d. 1. logow y Oycow SS./ że pod ćięßkim nowym grzechem człowiek powinien/ poſtrzegßy ſie iż zgrzeßył śmiertelnie/ záraz bez odwłoki bráć ſie do Aktu miłośći Bożey/ y ſkruchy zá grzechy; y owßem poſpolite zdánie ieſt: gdy człowiek widzi/ że po pierwßym grzechu niebeſpiecznym ieſt áby wiecey ſie czego nie dopuśćił/ powinien co prędzey álbo do Spowiedzi/ álbo do ſkruchy dla zgłádzenia pierwßego grzechu vdawáć ſie/ czego wiela rácyi dowodzą/ ktore tu opußczam. *Trzeći Chrzeſt* ieſt Sangvinis. Jeſt wiekßa cześć Theologow náuczáiących/ iż gdyby kto nie mogł przyść áni do prawdziwego Chrztu/ áni ſie
Maſtr. 4. Senten. zdobyć ná prawdziwy ákt miłośći álbo ſkruchy/ żal tylko nie doſkonáły máiąc zá grzechy ſwoie/ á przytym zábity by był o Wiárę; krew iego ſtánełáby mu zá Chrzeſt według słow Chryſtuſowych: Qui perdiderit animam ſuam propter me, inveniet eam. Tráfia ſie y to/ że gdy zgrzeßyß á nie możeß przyść do Spowiedzi/ áni náwet zdobydz ſie może wola twoiá ná prawdziwy żal zá grzechy/ to ná ten czás maß ſie bráć do trzećiego ſpoſobu porátowánia duße twoiey/ to ieſt *ad Sanguinem*, nieiáko do Męczeńſtwá miſtycznego. Boiaźń w dußy/ ieſt to iáko drugie męczeńſtwo. Pan JEZVS/ B. Málgorzáte z Kortony lękáiącą ſie o grzechy ſwoie widząc/ rzekł do niey: Quid à me petis Margarita Martyr? *Czego chceß odemnie Málgorzáto Męczenniczko?* rzecze oná: á czemuß/ o Pánie zowieß mnie Męczenniczką? Odpowie Pan JEZVS: Martyrium tuum timor eſt. *boiaźń w ſercu twoim ieſt męczeńſtwo.* Więc rádá ieſt Miſtrzow duchownych/ áby gdy owo

Gnie

Gdzie kto ſerce ſwoie trudne / twárde do Spowiedzi / do áktu
doſkonáley ſkruchy ; przynamniey do tych áktow męczeńſkich
vdawał ſię ; to ieſt przynamniey vważáiąc ſobie/ kiedy nie-
kiedy ſpráwiedliwość Boſką nád ſobą wiſzącą/ lękał ſię káry
Boſkiey/ nagłey śmierći : iákoż y Dawid S. od tego poczy-
nał náwrocenie ſwoie. Meditatus ſum in nocte cum corde Pſal: 76.
meo, exercebam & ſcopebam ſpiritum meum. *Medytowałem
w nocy w ſercu moim, chędożyłem, wymiatałem* (Hieronim S.
czytá) Virgis cedebam, flagellabam, *biczowałem duchá moiego.*
Do tych diſcyplin duchá/ to ieſt do boiáźni wnętrzney / rádzę
ieſzcze przydáć y męczeńſtwo ná ćiele ; to ieſt iákiekolwiek v-
mártwienie iego ; záraz po pierwſzym vpadku/ gdy ćię iuż ſum-
nienie oń gryźie/ nie wiele myśl/ ále vczyń ſobie dla miłośći
BOGA y zbáwienia twego gwałt ; idź gdźie w kąt vczyń di-
ſcypline bez odwłoki / nie máſzli ná to mieyſcá/ to ten álbo
drugi dźień Srodę álbo Sobotę odpraw ná pośćie twárdym/
ná goley ziemi noc odkoczuy. Prawdá ieſt że tá niedoſkoná-
ła ſkruchá powźięta z boiáźni potępienia / ſámá przez ſię bez
Spowiedzi vſpráwiedliwić nie może : według náuki *S. Con-
cilium Tridentſkiego ;* áni teſz by naywiękſze vmártwienia
ćiáłá/ według Páwłá S. Si tradidero corpus meum, ita
vt ardeam charitatem autem non habuero, nihil mihi
prodeſt. *Chociebym wydał ćiáło moie ták żebym w ogniu go-* 1.Cor.13.
rzał, á miłośći nie miał, ná nic mi ſię to nie przyda. to ćię
iednák do doſkonálego/ wnętrznego náwrocenia vſpoſobić
może. *Manſi* mowi : Non deſunt qui aliqualem peccato- Manſi de
ri promittunt fiduciam, quod à DEO convertendus ſit rem.pec.
ad pænitentiam, dum modo in actibus devotionum exter- D. 2.
narum ſe exercere non deſinat, dummodo non vtatur
illis eo fine, vt tanto animoſius peccata multiplicet. *Nie-
ktorzy obiecuią nádzieię grzeſznikowi, że go BOG do pokuty ná-
wroći, byle tylko w pobożnych vczynkách trwał, á tego nie
czynił tym końcem, áby grzechow co raz przymnażał.* Tym
ſpoſobem przyſzedł do prawdziwey pokuty y vznánia BO- apudCō.
GA/ y owſzem zbáwienie według niektorych otrzymał *Nabu-* Dā: Act.
chodonozor, tym y on Setnik *Cornelius ;* tym y ty grzeſzniku
możeſz nie tylko z grzechu twego wywindowáć ſię/ ále y od dál-
ſzych ochronić duſze ſwoiey.

Prawdá ieſt że Przenaśw: Pánná/ poſtánowiony przez
II.PARS Chryſtuſá Páná Chrzeſt przyiełá z rąk Piotrá S. iáko dowo-
dzi *Miechov:* lecz wiem że to tylko vczyniłá dla wypełnienia
in Litan. práwá od Syná ſwego wſzytkim dánego / y ná ſámym ſobie
d. 131. práktykowánego; á oraz áby *Chárákterem* álbo piętnym Chrze-
śćiáńſkim duſzá iey náznáczona byłá. Temu iednák Chrzto-
wi przypiſáć ſie/ nie może záchowánie duſzy Przenáśw: Pán-
ny od pierworodnego grzechu/ bo ieſzcze ná ten czás/ gdy ſie
w żywoćie S. Anny poczynáłá/ poſtánowiony nie był/ áni też
w żywoćie Máćierzyńſkim zoſtáiącey Przenaśw: Pánnie nie
mogł bydź ápplikowány: á co więkſza; ten poſpolity Chrześć-
ijáńſki ma moc głádzący grzech pierworodny/ iednák *vim præ-
ſervativam* áby kogo miał záchowáć/ obronić od niego nie ma.
Jnny tedy náyduie ſie *Baptiſmus Præſervativus*, to ieſt troiá-
ki ſpoſob / álbo fundáment / dla ktorego záchowána ieſt
Przenaśw: Pánná od pierworodney ſkázy. Naprzod Bapti-
ſmus Fluminis *Chrzeſt wodny*: ále miſtyczny. Poſpolita ieſt
Ezech 36 w Piśmie S. łáſke poświącáiącą názywáć wodą. Effundam
ſuper vos aquam mundam. *Wyleię ná was wodę czyſtą*.
Tákże Jánowi S. pokazáno coś podobnego. Oſtendit mihi
Apoc.22 fluvium aquæ vivæ ſplendidum. *Joach. Richard.* rozumie-
ią przez tę wodę łáſkę Duchá S. poświącáiącą; y ſłuſznie:
iáko álbowiem wodá opłokiwa plugáſtwá ćiáłá/ ták łáſká
poświącáiąca obmywa od grzechu; iáko wodá z ogniem zgo-
dźić ſie nie może; ták łáſká Boża z grzechem/ y co niegdy
Duch S. powiedźiał o iáłmużnie/ iż iáko wodá gáśi grzech
Eccl. 3. Ignem ardentem extinguit aqua & eleëmoſyna reſiſtit pec-
catis: to ią rzekł/ y tym bárdźiey gratia extinguit peccatum
łáſká wygáſza grzech. Wſzytkiego iednák Narodu ludzkiego/
tá nieſzczęśliwość ieſt/ że duſze náſze nie wprzod ochyną ſię
w tey Niebieſkiey wodźie poki ſie nie opalą/ to ieſt wprzod
pierworodnym zmázáne bywáią grzechem / á dopiero potym
przez Sákrámentá SS. łáſkę poświącáiącą przyimuią. Coś ſię
HIST. z niemi podobnego dźieie / co niegdy w pewney Kráinie Po-
gáńſkiey/ gdźie deſzcz nie upadał poki wprzod Pánienki dia-
błom ná ofiárę nie oddáno; ták y duſzá náſzá wprzod ofiárą
Czártowſką ná świát przychodźi/ niż deſzcz/ álbo rosá niebie-
ſka ná

ſka ná nie zſtapi. Kiedy iednák Poczećie Przenaśw: Pán-
ny vważam/ áż mi dwá zacni Prorocy ſtárego/ y nowego Te-
ſtámentu pokazuia/ iż Poczećie Przenaśw: Pánny práwie ply-
wa w rzece tey/ to ieſt/ opływa właſce naydoſkonalßey po-
świocáiacey: á to naprzod Dawid S. názywa Przenaś: Pán- FIGĪ.
ne Miáſtem Bożym/ bárdzo chwálebnym: Glorioſa dicta
ſunt de te Civitas Dei, według Doktorow SS. właśnie ná Pſ. 55.
ten czás muśiał mieć oko ná Poczećie tey Pánny/ bo o po-
czatku/ o fundámentách Miáſtá tego mowi támże: Funda- apud
menta ejus in montibus Sanctis. Drugi Prorok Jan S. Corn. in
tákże pokazuiacemu ſie dopiero z Niebá miáſtu iákiemuś no- Apoc.
wemu/ znáć poczatek Poczećie Pánny Przenaśw: przyrowny-
wa: Vidi Civitatem Sanctam Jeruſalem deſcendentem, Obá- Apoc. 21.
dwá ći Prorocy około tego Miáſtá widza wody/ á wody rze-
czne powiáda pierwßy: Fluminis impetus lætificat Civita- Pſ. 45.
tem Dei. á drugi: Oſtendit mihi fluvium aquæ vivæ: Ale Apoc. 22.
mi tu znowu trudność: przypátruie ſie potym Jan S. Prze-
naśw: Pánnie pod podobienſtwem Thronu; áż około niey
widzi nie iuż rzekę/ ále morze: In conſpectu Throni mare Apoc. 22.
quaſi vitreum: tey roznice co zá przyczyná? *Bedá* powiáda: apud Cor-
że morze to znáczyło gratiam Baptiſmi *Chrzeſt S.* ktory po- nel. hic
niewaß *ſupponit peccatum Originale;* wprzod grzech/ niżeli łá-
ſká tá znáyduie ſie w dußy/ nie ſłużyłá wodá tá morſka do
Miáſtá Boſkiego/ to ieſt do Poczećia Przen: Pánny. Wiec
łáſká tey dána ná ten czás do rzeki á ießcze z impetem ſpły-
wáiacey/ przyrownána ieſt: Fluminis impetus lætificat Civi-
tatem Dei: Opoźnia to rzeká ná duße náße/ bo ia wprzod
grzech pierworodny vbiega. Vbiegł ia y ná dußy Jánowey/
Jeremiaßowey/ choć nieco nád zwyczay do nich łáſká Boſka
bo ieſzcze w żywoćie mátek/ poſpießyłá; iednák ná ſáme duße
Przenaśw: Pánny wßytkim *impetem* obroćiwßy ſie/ vbiegłá
pierworodny grzech/ y od niego záchowáłá ia; co nie ma-
bydź dźiwna: bo z wyſokiey gory tá wodá leći/ to ieſt łáſká
ktora naypierwßa otrzymáła byłá Przenaś: Pánná z naywyż-
ßey gory/ bo z Niebá. Zowie ia *Auguſtyn S.* Cæleſtis gra- in Apoc.
tia: *Niebieſka łáſká*: to ieſt iáko tłumáczy Auguſtyná S. *Syl-* 12.
veira: Fuit ergo Cæleſtis gratia, nullo enim præexiſtente

peccato, gratia data eſt MARIÆ, cum ipſiſmet principijs naturæ: ne inferior eſſet Angelis, quæ eorum Regina creabatur. Jakoby rzekł: Łáſka poświecáiaca Niebieſka / to ieſt ktora w Niebie ſtworzonym Anyelom dána byłá / práwie oraz z duchámi onemi ſtworzona byłá / żaden iey grzech w onych duchách ná ten czás nie poprzedził: tákoż łáſke záraz náſtaiac ná świát Duſzá Przenaśw: Pánny odebráłá / by ſnadź nie byłá podleyſza od Anyolow / ktorych Krolowa byłá ſtworzona. Ponieważ tedy z iedney ſtrony widziemy / że w pierwſzym punkćie Poczećia Przenaśw: Pánny duſzá iey miáłá łáſke poświecaiaca ná naywyżſzym ſtopniu; á z drugiey ſtrony Doktorá Anyelſkiego ſzkolá trzyma / y broni zá rzecz niepodobna / żeby choć ná moment łáſka Boſka zgodzić ſie miáłá w iedney duſzy: toć w onym punkćie / Przenaś: Pánnie łáſká poświecáiaca iák rzeká Niebieſka / ſtáłá ſie Baptiſmus Fluminis præ-
lit. B
HIST.
ſervativus. *Drugi Chrzeſt.* ieſt Flaminis *Ogniſty.* piſze *Theatrum vitæ hum.* iż byli niektorzy Heretycy / ktorzy grubo rozumieiac one ſłowá Zbáwićielowe: Baptizabit vos Spiritu
Luc. 3.
S. & igne. ogniem ſie piekac Sákráment Chrztu S. *administrowali.* bład to był; ále to rzecz według Wiáry ś. y Theologij nieomylna / że ákt ogniſty / miłośći Boſkiey w potrzebie nagley ſtoi zá Chrzeſt; bo Chryſtus powiedział: Qui diligit me, diligetur à Patre meo. *Kto mnie miluie, vmiłowány mi bedzie od Oycá moiego.* á to ztad: gdyż żadna miára zgodźić ſie y ná moment nie może lub vczynkowy lub pierworodny grzech z áktem miłośći Boſkiey. Ten ogniſty ákt / miłośći ku BOGV / náydował ſie w duſzy Przenaśw: Pánny przy pun-
FIG.
kćie pierwſzym ſtworzenia iey. Czego naprzod dowodze figura Piſmá S. Izáiáſz prorokuiac o przyśćiu ná świát Przenaśw: Pánny / do Rożczki Jeſſego przyrownywa ia: Egredi-
Isai. 11.
etur Virga de radice Ieſſe. á czemuż to / de radice Jeſſe? ieżeli z liniey Abráhámá / Izáaká / Jákoba / y innych zacnych ſłá; czmuż Prorok nie mowi: de radice Abraham, Jſaac, Jacob, ále tylko naypodleyſzego Ziemiánina *Ieſſego* wſpomina. Od pow: *Ieſſe* tłumáczy ſie *Incendium ex Habreo*, iákoby ogień ſam: z czego ſámego dochodzi przyczyny *Sylveira* y mowi:
in Ap. 12.
Hæc Virga Sanctiſſima MARIA prodijt ex vehementi amoris

moris

moris incendio Divini Patris. *Ta roſczka Nayświętſza MA-
RIA, wyniknełá z wielkiego zapału miłośći, BOGA OYCA;*
á zátym z ognia zrodzona/ ogniem też miłośći Boſkiey palać
záraz muśiáłá. Nie dármo *S. Methodius* zowie ią Skárbni-
cą miłośći Oycowſkiey: Salve amoris DEI Patris theſaure:
á *S. Gregorz. Nyſſen.* názywa ią ſámego Duchá S. (ktory ieſt
zrodłem miłośći Boſkiey] Corką; vważáiąc one słowá w Pie-
śniách Sálomonowych o Przenaśw: Pánnie. Unica eſt co- Cant. 6.
lumba mea *Iedyna ieſt gołębicá moiá.* pyta śię: Cuiusnam
columbæ filia? *Ktoryż to ieſt gołąbek, co tę gołębicę zrodźił?*
Więc reflektuiąc śię ná *Hieroglifik* Duchá S. w poſtáći go-
łąbká zſtępuiącego; odpowiáda: Mater huius columbæ Math. 3.
eſt illa, quæ de Cælo ad Iordanem volavit. *Mátka tey go-
łębice byłá oná gołębicá, ktora nád Iordánem z Niebá zſtąpiłá,
to ieſt Duch S.* W ogniu tedy poczęta/ to ieſt w gorącym á-
kćie miłośći Boſkiey bydź muśiáłá Przenaś: Pánná. Docho- D. Th. 3.
dzę tego y z fundámentow náuki ſámego Doktorá Anyelſkiego P. q. 27.
iáko też y S. Bernárdyna Seneńſkiego; ktorzy náucżáią że D. 4.
Przenaśw: Pánná w pierwſzym punkćie ſtworzenia duſze ſwo- ſect. 7.
iey miáłá perfectum vſum rationis, *doſkonáły rozum, y zaży-
wánie woli ſwey.* A do ktoregoż też *obiectum* te ták doſkoná-
łe *potencye* iey; rozum y wolá naprzod porwáły śię? pewnie Vide
nie do czego innego/ tylko do ſámego P. BOGA; y owſzem Miech.
niektorzy Doktorowie trzymáią/ że w punkćie Poczęćia Przen: d. 88. n.
Pánny/ rozum iey widźiał iáśnie BOGA/ ták iáko Błogo- 11.
słáwieni widzą go; á ponieważ nigdy rozum widźieć BO-
GA iáśnie nie może/ żeby oraz wola błogosłáwiona miłośćią
nie miáłá go kocháć; idźie zátym że y wola Przenaśw: Pán-
ny ogniſta oną nayżywſzą miłośćią Boſką/ przy punkćie Po-
częćia ſwego ná ten czás pałáłá; á to ſámo Przenaśw: Pán-
nie/ było nieiáko præſervativus Baptiſmus flaminis: bo ie-
żeli według rozumienia wſzytkich; żaden grzech rázem/ áni
z áktem miłośći Boſkiey/ áni z áktem miłośći błogosłáwioney
pomieśćić śię nie może; iákoż tu gdźie to oboie doſkonálſzym
nád inne znáyduie śię ſpoſobem; grzech pierworodny pomie-
śćić śię mogł. *Trzeći Chrzeſt* Sangvinis *krwáwy*: y ten ią
tu widzę. Ze dwu miar/ Krew y Ciáło Przenaśw: Pánny

z ktoremi sie dźiś łaczy duszá iey / godne było áby dla nich do dusze przystepu zadnego nie miał grzech pierworodny. *Náprzod*, że tá Krew iuż byłá náznáczona / y nie iáko od Przen: Pánny ofiárowána ná Wćielenie Syná Bożego. W Wielkim u BOGA respektćie iest Krew zá Chrystusá wylána Meczennikow SS. w wiekszym ieszcze respektćie u Chrystusá Páná iest / Krew y Ciáło Przen: Pánny Mátki iego. Wieć ieżeli Krew Meczenska BOG ták vprzywileiował / iż z grzechem zgodźić sie nie może wylána dla niego; bo tym sámym bez Sákrámentow innych / vwolnia od niego: iżaliż Krew Przenaśw: Pánny Synowi Boskiemu ofiárowána nie miáłá mieć czego wiecey; to iest áby od żadnego nigdy duszá iey nie skalána byłá grzechu. Ieszcze y ztad godna byłá Krew Przenaśw: Pánny / áby byłá Duszá iey záchowána od
HIST. pierworodney zkáży. Był u pewnego Narodu zwyczay czyli prawo / że gdy Krol z cudzey Winnice iágod skosztował / tym sámym / winnicá oná cáła y wino / iuż Krolewskie było. Coś podobnego rzec sie ma o Przenaśw: Pánnie: onáć sie to názywa Winnicá Syná Bożego: Vinea fui pacifico. *Honor.*
Cant: 8. *ap. Corn.* Vinea est Deipara: w tey Winnicy iest tám iágodká Syná Bożego / we Krwi y Ciele Przenaśw: Pánny; iest tám tá cząsteczká y kropelká z ktorey vformowáne bydź ma Ciáło dla Syná Bożego; á zátym Krew MARYEY iuż
lib. 2, Re- wszytká muśi bydź Krew IEZVSOWA. *S. Birgitćie*
vel. C. 6. obiáwiłá Przenaśw: Pánná / iż gdy rodźiłá Syná Bożego: zdáło sie iey iákoby połowe sercá swego ná świát vrodźiłá: prze-
de Assũp to *S. Augustyn* mowi: Caro CHRISTI, est Caro MARIÆ. *Ciáło CHRYSTVSOWE, iest Ciáło MARYEY.* Ieżeli ták iest: czemuż by dla oney kropelki iedney / wszytká Krew y Ciáło / álbo raczey Duszá Pánny Przenaśw: iednocząca sie z nim / nie miáłá bydź záchowána od pierworodnego grzechu. Iuż tedy to troiákie cudowne præservativum baptisma. y tá iego Metryká / to iest troiáki fundáment / záchowánia Przen: Pánny od skáży pierworodney obaczywszy / przyznaymy iey z Káźimierzem S. że Pulchra tota sine nota cuiuscunq; maculæ. Osobliwy stroy przy Chrzćinách szatá biała: tey iuż Przenaśw: Pánná ponieważ czysta iest: że nie potrzebuie / zwy-

ká ia przy dźiśieyßey Vroczyſtośći nabożnym ku tey táiemnicy rozdáwáć/ iáko *Lohner* piße że w Tolecie Biſkupowi iednemu / gdy ſie w to Swieto do Mßey S. gotował pokazáłá ſie Przenaśw: Pánná/ Ornat mu biały dáiac mowiłá: Wiedz to ſynu / żem ieſt niepokalánie poczetá/ roſkázuiec áby ś to Swieto moie/ chwalebnieyße ſtárał ſie vczynić. Wiec y my o te ßáte białá/ to ieſt: czyſtośći ſumnienia/ proßac; konczmy wierß Káżimierzá S. Fac nos mundos, & iucundos te laudare ſedulè. *Amen.* Lon, T. 1

Magnum Cæli Iubileum.

Stropha 15.

O Beata! per quam data, Nova mundo gaudia: Pro Aſſumptio: B.V M. habita Crac.
Et aperta, fidè certa, Regna ſunt cæleſtia. ſub Iubileo 1700.

Swiát przez ćiebie, rádość w Niebie. Y ná żięmi odbiera:
Bramy tamte wprzod záwárte, Nam przeſtrono otwiera.

Optimam partem elegit ſibi MARIA. *Luc.* 10.

JUż widze ná wytłumáczenie pomienionych słow nie potrzebá mi wiele ksiąg/ áni Expozitorow wártowáć; kiedy dzień Wniebowźięćia Przen: Pánny z wielkim zchodźi ſie Jubileußem. S. N. Ten bowiem ſam Jubileuß pokázuie iż wielce bogáta y naylepßa ieſt cząſtká Przenaśw: Pánny. Rożni pod rożnemi figurámi opiſuią Wniebowźięćie Przenaśw: Pánny: chcąc pokazáć z iák bogáta cząſtka w onym Niebieſkim kráiu pokaże ſie. *S. Thomas* przyrownywa do Krolowey Sábby/ z wielkiemi bogáctwámi do Jeruzalem wchodzącey; O czym Piſmo S. Ingreſſa Ieruſalem cum magno comitatu & divitijs, & camelis portantibus aromata. 3. Reg. 10
Ná co ták piße: In his verbis gloriam MARIÆ conſidera ingredientis in cælum, MARIÆ opulentiam meritorum in camelis portantibus aromata. *W tych słowách vważay y chwałe* MARYEY *wſtępuiącey do Niebá, y obfitość, á doſtátek záſług iey.* Lecz inni zdamis lepiey Wniebowźięćie Przenaś: Pánny przypodobywáią Wniebowſtąpieniu ſámego Chryſtuſá Pá-

ſá Pá-

sá Páná; co naybárdziey służy/ gdy to Swieto przypada oraz z Jubileuszem. Wielkie záiste iedno do drugiego podobieństwo. Jubileusz to był wielki Ziemie/ ále osobliwie Niebá/ Chrystusowe Wniebowstąpienie/ przy ktorym skárby zasług swoich Niebu y Ziemi pokazał: kiedy naprzod ludziom zásługámi swemi Portam Sanctam Bramy Niebieskie otworzył/ y wszytkim ludziom generálne dał nie iáko ábsolucyą/ władzę w ten czás zostáwuiąc Apostołom y nástepcom ich/ moc do rozgrzeszenia. Accipite Spiritum S. quorum remiseritis peccata, remittentur eis. A Wniebowzięciu Przen: Pány coż służy. Wielki to bowiem cálego świátá Jubileusz: co iey przyznáie Káżimierz S. O Beata, per quam data nova mundo gaudia. przy ktorym Przenasw: Pánná pokázuie że Optimam partem elegit; to iest wielkie skárby y bogactwá zasług swoich; gdy nam grzesznym niejáko Bramy S. Jubileuszu są otwárte: Et aperta fide certâ, regna sunt cælestia. y ták łáskáwe generálne rozgrzeszenie pozwolone iest: poniewaß do tego skárbu Kośćiołá S. z ktorego Stolicá Apostolska pozwala Jubileuszow / po zasługách Chrystusowych naprzod należą obfite zasługi Przenasw: Pánny / iáko sámá Bulla Jubilei pokázuie. Ale nápokazánie tego; że Optimam partem elegit Maria, máłobym to powiedział że z iey łáski grzesznemu świátu Ziemskiemu dostáło się Jubileuszu: widzę ią w otwieráiącym się ná przyśćie Przenasw: Pánny Niebie/ y dobrze z Pieniow Anyelskich dochodzę: że y tám dziś Jubileusz wesoły odpráwuią. Assumpta est Maria in Cælum, gaudet exercitus Angelorum. S. Petrus Damian. mowi: Hæc est illa dies, quæ cælorum Officinas subliemiori gaudio cumulavit. *Ten to iest dzień, ktory Niebieskie gmáchy naywyższym weselem nápełnił.* Zostáwuie ią tedy Jubileusz ná ziemi: idę zá Przenasw: Pánną ná támten Niebieski/ y dziś te Pánnę nazowią / y pokaże Magnum Cæli Jubileum. *Wielkim cálego Niebá Iubileuszem:* wprzod nie co świátowych ludzi niektorym Jubileuszom/ przypátrzywszy się.

Ser. de Assump.

2. PARS

O Ják wielka roznicá Jubileuszow / wesołośći świátowych ludzi/ od dzisieyszego Jubileuszu Niebieskiego; bo ten widzę zgodził się z Ziemskim: y my vbodzy Ziemiánie swoy / y

oni

oni gorni mieszkáńcy swoy tesz odpráwuią Jubileusz: Swiát zás tego dokazáć nie može/ gdysz pospolićie/ gdy w gorze to iest v Pánow/ we Dworách/Pálácách *jubilemus*, wesolo/ bánkietno/ muzyczno; w ten czás ná dole/ to iest v vbogich poddánych smutno/ glod/ mizerya/ płácz: y owszem Páńskie Jubileusze/ przyczyną bywáią smutku y vtrapienia vbogich. Wyráźnie to opisał Dawid S. Dum superbit impius, incenditur pauper, po Polsku wykładáć sie može/ ná owe pospolita przypowieść: kiedy sie Pánowie wádzą/ poddánym czupryná trzeszczy: mogę ia przyłožyć: kiedy sie Pánowie częstuią/ wesela/ poddáni ich płákáć/ y glody ćierpieć muszą. Pyta sie *Drogo Ostien:* Co to iest/ že do ozdoby osobliwey Máiestatow Krolewskich/ nie innego tylko purpurowego/ krwáwego/ zážywáią koloru? ieželi dla pompy y dostátkow swych pokazánia? ná to ze złotá/ álbo z perel/ y drogich kámieni szátá przyzwoitsza by sie zdálá: ieželi tež dla wspániáłośći Máiestatu; tedy kolor niebieski/ktorym sam BOG Sfery Niebieskie iáko Thron swoy: Cælum mihi sedes est: przyozdobił/ bárdziey by służył? Odpowiáda tenže *Drogo:* že ten krwáwy kolor ná Máiestatách/ ná szátách Páńskich dáie znáć/ iáko wspániáłośći/ wesołośći/ tryumfy/ bánkiety Páńskie bez žalu/ bez płáczu/ y owszem krwie vkrzywdzonych poddánych/ ktorzy ná to podatkowáć/ składáć sie Páństwu muszą/ bydź nie mogą. Ná potwierdzenie tego/ pyta sie ieszcze tenže: czemu to Zydzi przybráwszy Chrystusá Páná w purpurę/ záraz tesz w ćierniową Koronę vstroili Głowę S. iego/ y przed nim klękáli. Ná co odpowiádáiąc mowi: Chlamidem ei coccineam, hoc est vestimentum mixtum sanguine circumdant, cùm propter crudelem sanguinolentiam à plerisq; honoratur; vnde & plectentes coronam de spinis, ponunt super caput ejus. Jákoby rzekł: máią poszánowánie swoie Koronáći/ Pánowie tego świátá/ dla mágnificencyey/ dostátkow swoich/ ále te máią z prace/ ze krwi poddánych swoich. Wyráźnie sie to pokazáło ná Dawidzie/ choćći tylko ná początku pod przypowieśćią/ álbo raczey przymowką Nátáná Proroká: Dives habebat boves, & oves &c: Dostátkiem wszystkiego v tego bogaczá/ wesolo/ bánkietno; bo ná przyśćie iednego tylko gośćiá/

Psal: 9.

SCRIP. in Matt. 28.

2.Reg:12.
FIG.

á ieszcze

á ieſzcze iákiegoś Pielgrzymá/ nie proſty obiad kazał dáwáć/ ále bánkiet ſpráwić roſporzadza: Vt exhiberet convivium peregrino illi, qui venerat ad ſe: á odpráwił że ſie ten bánkiet bez krwi/ bez płáczu poddánnych iego? bynamniey: płácze vbogi Oćiec/ w głodzie oſtátnim z dziatkámi zoſtawſzy: bo mu ná ten bánkiet Páńſki/ wzieto owieczkę ktora tylko iedne miał/ znáć ná pożywienie/ y odzieża dziatek ſwoich: Pauper habebat vnam ovem parvulam, quam emerat, nutrierat, & quæ creverat apud eum cum filijs ejus ſimul: tulit ovem Viri pauperis, & præparavit Viro qui venerat ad ſe. Dobrze tá przypowieść popiera máteryi moiey/ ále lepiey ieſzcze ſáme *ſignificatum* przypowieśći: kontentuie namietnośći ſwoie Dawid/ wziawſzy do domu Betſábea/ weſoł że ma ia ná Pálácu ſwoim/ wſzyſtek Dwor *in jubilo*, rádzi że weſołego widza Páná: ále poddánemu iego Vryaſzowi piſkorz/ płácz/ zgubá/ y owſzem śmierć; bá y cáłemu Kroleſtwu iego/ ktore dla grzechu Páńſkiego/powietrze/Woyny ćierpieć muśiáło. Ná coż nam dáleko przykłádow ſzukáć/ w oczách náſzych/ w domu ie mamy á świeże. Czyli teraz w Oyczyźnie náſzey nie vſtáwiczne Jubileuſze/ y Swietá vroczyſte; iuż nie w Kośćiołách/ ále po Dworách/ po Pálácách Páńſkich/ oſobliwie ná ziázdách/ Seymách/ Seymikách/ záwſze *jubilate*, *Vivat* geſte/ záwſze ſtroyno/ gromádno/ bánkietno/ ták ſobie drugi buczno poſtepuie/ iákoby to był Pánem cáłego świátá. Nádſtawże ieno vchá ku Domowi/ ku Wioſkom/ ku poddánym iego; pewnie tám nie Jubileuſz/ nie weſoło: W iednym kaćie płácze/ nárzeka/ ſámá JeyMość/ gdy widzi/ iż ná zbytkách onych ginie ſubſtáncya iey/ bo muśi niebogá ná wypráwe dla JegoMśći ná Seym záſtáwić nie raz Kleynoćiki ſwoie; albo też dłużnikom piſać ſie ná kárty; ſtekáia w drugim kaćie dziatki/ dla długow ná dobrá záćiagnionych: mowia ſobie Synaczkowie: á ktoſz nam ná Szkoły/ ná Preceptory dobre náłoży; Coreczki lámentuia mowiac: Ná czym poſagi náſze beda/ kto o nas pokłoni ſie Rodzicom/ wiedzac o ták zádłużoney ſubánciey á dopieroſz ieżeli záyrzemy do chátek poddánych/ práwie krwáwe łzy leia/ ći ktorzy przećiwko ſłuſznośći/ nowe ſkładki ná wypráwe Pánow ná Seym/ ná poſpolite ruſzenie czynić/ Nádworne

ne

ne Drágonie ich iedni źimowáć / drudzy wypráwiáć muśieli / ktorzy ták dáleko / w ták drogi czás swym kosztem / o głodzie podwodowáli. Wiem iednego kilká kluczow swoich intratnych máiącego / ále obrzydłego łákomcá / ktoremu gdy ná Jubileusz do Krákowá iechał ná *expënsá* á podobno y ná iáłmużne dla vbogich / poddáni / nie tylko kury / gęśi / ále y pieniądze składáć muśieli: O dopieroż táki Jubileusz Páński nie bez smutku poddánych! Jeżeli co obrzydliwszego iest w nászey Polszcze / iáko te zdzierstwá / ktore potym ieszcze ná obráze Boską / ná zbytki obrácáią śie / właśnie do teráźnieyszych Polakow służą słowá *S. Augustyná.* Tu bibis, & alius diffluit lachrymis; tu epularis, & alios cibo tuo strangulas; tu symphonia delectaris, & alius miserabili deplorat ejulatu; tu poma degustas, & alius spinam vorat. *Ty piieß, á drugi łzámi śię obléwa; ty ieß, á potrawy twoie duszą drugiego; ty śię muzyką delektuieß, á drugi żáłosnym wyciem opłakuie; ty smácznych fruktow záżywaß, á drugi ćiernie połyka.* *Pr. Marian:* pisze: że gdy Reformáći nászi Jndow nawracáiąc przyszli do Krolestwá *Texuci,* zástáli ten zwyczay: że ostátniego dniá káżdego Mieśiącá diabłom pogáństwo ono / sto niewolnikow ná ofiáre zábiiáło / kilku záś znácznieyszych Pánow / á náwet y sam Krol kazawszy znácznieysze niewolniki z skory oblupić / skákáli w one skory vbráni w pośrodku weselących śię. Włásny konterfekt nászych Polskich Jubileuszow / to iest Páńskich bánkietow / y tryumfow. Obłupią nie iednego prawie z skory / názáćiągáiąc długow ná wieczne nieoddánie / nábiorą trunkow / máteryi / y innych rzeczy v kupcow / záraz obiecuiąc płáćić / nápożyczáią rozmáitych v przyiaćioł rzeczy / kleynotow / árgenteryi / wszystko śię to obroći ná ofiáre ále czártu przeklętemu: bo ná zbytki / ná piiátyki / á częstokroć ná co gorszego / bo ná czás temi tráktámentámi łowią sobie drugich / áby im w złych práktykách / szkodliwych Rzeczypospolitey / álbo bliźniemu służyli / z nimi trzymáli: trąbią / gráią / piią / táńcuią / wesoło / *Iubilemus,* ále pátrzćie w skorách krwáwych ludzkich. *Ann: Ang:* ma: iż w Wiedniu Kápucyn ieden / chcąc náwroćić do pokuty niespráwiedliwego Jurystę / wziąwszy w rękę kray obrusu / ktorym nákryty był stoł / krew z niego wyćisnął; ná pokazánie iż substáncya Jurysty onego /

Tob: in c. 14.

Chr. Ref. lib: 3.

Lib: 17. EXEMP.

krwia ludzka była. O gdyby ná wászych bánkietách Pánowie Polscy mniey bogoboyni/ przyszło prásowáć száty wásze/ w ktorych pyszno chodzac/ táńcuiac/ weselicie sie: podobno pokazáłoby sie/ że to nie száty ále skory ludzkie/ pewnie nie iedná kroplá krwie ludzkiey wyplynełáby z nich/ á podobno wszystkie potráwy/ trunki wásze/ krwia ludzka zárumieniáłyby sie. Już tedy rzecz iásna/ że rázem ná gorze y ná dole/ to iest y v Páństwá y v poddanych bydź nie może wesoło; ále gdy Jubileusz/ wesoło v Páństwá/ v poddáństwá smutno/ płácżliwo bydź musi.

II.PARS Nie ták sie dzieie przy dzisieyszym Jubileuszu/ ktory Niebo ná przyście Pánny Przenaś: odpráwuie: bo y my ná ziemi swoy odpráwuiemy Jubileusz/ y Niebo tesz swoy. Gorny on Jubileusz/ namnieyszey krzywdy/ áni smutku/ nie przynosi nam ná dole zostáiacym Ziemiáninom: y owszem ten Niebá Jubileusz/ nie tylko nam nie psuie Jubileuszu ná ziemi/ ále nád to we wszystkim áccommoduie sie/ zgadza bárdzo dobrze z Jubileuszem wielkim terázniey szym/ czcac tym Wniebowzięcie Pánny Przenaświ. Trzy kondycye ma osobliwsze terázniey szy nász wielki Jubileusz: Kościoły/ Spowiedź/ y Kommunia S. To ia troie widze swoim sposobem/ ná támtym Niebieskim dzisieyszym przy Wniebowzięciu Pánny Przenaś: Jubileuszu; toż troie wielce obiásnia y wychwala Wniebowzięcie iey. *Naprzod* widze dziś nowy Kościoł/ á to iesżcze wielorákí: stáie álbowiem dziś w oczách millionow Anyołow SS. y innych Obywátelow Niebieskich/ nigdy w támtym Kráiu nie widána Bázyliká: to iest szczyry Człowiek/ uwielbiony ná Duszy y Ciele Pánná Przenaś:/ ták ia tytułuie *Greg: Thaum.* Ave animatum DEI Templum, ave Cæli, & terræ æquivalens dignumq; domicilium. *Witay żywy Kościele Boski; witay Niebu y Ziemi w obszerności rowne y godne mieszkánie.*

In laud. Virg. *S. Prod:* O Templum, in quo factus est ipse DEUS Sacerdos! naturam non demutans, sed eum, qui est secundum Ordinem Melchisedech, per misericordiam induens. *O Kościele! w ktorym sam BOG stał sie Kapłánem! Nátury nie odmieniáiac; ále tego przyimuiac na sie, ktory iest według porzadku Melchisedechá.* Rzetelniey rzecz: że

ni-

widząc Pánnę Przenaś: uwielbioną/ widzę nieiáko trzy Kośćioły. *Naprzód* widzę niby Kośćioł Zamkowy: bo pełny przećiwko Nieprzyiaćiołom dusznym obrony. Collum tuum sicut turris David, quæ ædificata eſt cum propugnaculis, mille Clypei pendent ex ea; omnis armatura fortium. A ten Kośćioł ieſt Káthedrálnym; bo widzę te Duszę/ y Ciáło/ w ktorym sobie osobliwą rezydencyą/ Káthedrę/ záłożył nayzwyższy Biſkup BOG nász. Templum Domini, Sacrarium Spiritûs Sancti. Nád ktorym to Káthedrálnym BOGA nászego Kośćiołem medytuiąc *S. Damian.* oraz ſtoſuiąc do Kośćioła Sálomonowego/ ták mowi: Illi templo DEUS Omnipotens gloriam ſui adventûs contulit, ſed nihil ex eo in ſua natura ſuſcepit; in Beatiſſimæ autem Virginis non ſolùm dignatus eſt deſcendere: Sed ex eo etiam perfectam ſibi ſubſtantiam noſtræ mortalitatis vnire. Támtemu Kośćiołowi BOG Wszechmogący dał chwałę przyśćia ſwego; lecz z niego nić nie przyiął ná Náturę ſwoię; w żywot zás Pánny Przenaś: nie tylko wſtąpić raczył/ ále też z niego śmiertelności nászey ſubſtáncyą z ſobą doſkonále złączył. *Powtore* zdami ſię iáko bym widział Kośćioł Pánny MARYEY *in Circulo*, część dla tego/ że iáko Cyrkuł ieſt *figura perfectiſſima*, áni końcá/ áni początku niemáiąca; ták y chwałá uwielbienia Pánny Przenaśw: *S. Petr: Damian*: Gloria quæ eam de hoc mundo tranſeuntem comitata eſt, principium ignorat, neſcit finem. Część dla tego że Pánná Przenaś: przy Wniebowzięćiu ſwoim/ ſtánęłá ták w Cyrkule/ ná wszyſtkie wokoło ſtrony gotową będąc toczyć ſię práwie ná potátowánie ućiekáiących ſię do ſiebie. W iey to oſobie *Eccles*: powiedział: Gyrum Cæli circuivi ſola. Ná co piſząc *Bonav: S.* ták mowi. Gyrum terræ ſola circuis, vt ſubvenias invocantibus te. *Sámá krążyſz ziemię, ábyś wzywáiącym ćiebie, byłá rátunkiem. Potrzećie* iákobym widział Kośćioł S. Piotrá. Nayprzyncypálnieyszy Piotrá S. Przywilyi. Tibi dabo claves &c: Quidquid ligaveris &c. Zgołá záwiádowáć kluczámi Miłoſierdzia Bożego; izaliż to náder oſobliwym ſpoſobem nie ſłuży Pánnie Przenaś:? Słuchayćie *Bernárdá S.* Mater eſt miſericordiæ, co quod Divinæ pietatis abyſſum

Cant. 4.

de Nativ.

Eccl. 24.

Serm. de Salve.

cui vult, & quando vult, & quomodo vult creditur aperire, vt quisquis enormis peccator non pereat, cui Sancta Sanctorum patrocinijs ſuis ſuffragia præſtat. *Mátka miłośierdzia ieſt. dla tego, że łáſkę Boſką komu chce, y kiedy chce, y iáko chce łátwo iedna, áby żaden grzeſznik nie zginął; zá ktorym ſię Swięta nád Swiętemi ſtáwia:* y owſzem nie ná co inszego Wniebowzięta Pánná/ ſtawa ná práwicy: Aſtitit Regina à dextris &c: tylko áby zágniewánego BOGA ná grzeſznych/ podnieſiona záttzymowáłá rękę/ á co oſobliwa/ y onym zgubionym duſzom/ o ktorych powiedziáno: In inferno nulla eſt redemptio. ktorym iuż nie można ná wieczność wſzyſtkę otworzyć wrot Miłośierdzia Bożego/ przećież y tym iákążkolwiek

Serm. de Aſſump: miłoſierna Pánná dziſia wyświadcza folgę. *S. Odilo.* Non audent hodie Miniſtri tartarei attingere ſuos captivos, quos recolunt redemptos illius ſanguine, qui pro mundi ſalute dignatus eſt naſci de Virgine. Tego tedy troiákiego Jubileuſzowego Miſtycznego Kośćiołá/ dziś napierwſza odpráwuie ſię w Niebie Wizytá od Duchow onych y Obywátelow Niebieſkich; kiedy wnieſioney w Niebo Pánnie/ z wielkim zdumieniem nád chwałą iey y uwielbieniem/ należyta Mátce Bożey/ Krolowey Niebá y Ziemie/ cáły Dwor Niebieſki oddáie weneracyą. *Druga* kondycya Jubileuſzu *Confeſſio:* uznánie/ wyznánie wſzelkich *exceſſow:* Wiemći że w tey Pánnie/ nietylko *exceſſa* złe żadne/ ále y podobieńſtwá do grzechu znáydowáć ſię nie mogą. Hæc eſt virga, in qua nec nodus originalis, nec cortex actualis culpæ fuit. Ale wiem tez y to/ że y Chryſtus choć ze wſzyſtkich nayczyſtſzy od grzechu/ á przećież Spowiedź czyni. Confiteor tibi Pater Domine Cæli &

Matt. 11. terræ. Wiem że y *S. Auguſtyn* mowi: Non ſolius eſt con-

Ser: 8. de fiteri peccatoris, ſed aliquando laudatoris: tákąć to Spo-

V. B. wiedź y wyznánie chwały/ ſłyſze/ czynią Orſzaki Niebieſkie/ przy Wniebowzięćiu Pánny Przenaś: Wyznáią naprzod y oraz przyznáią Pánnie Przenaśw: że przy Wniebowzięćiu iey Niebo odbiera nową ozdobę/ bez ktorey Niebo/ nie byłoby Niebem/ ále dzika iedna puſtynia. Pyta ſię *Novar:* co to ieſt

FIG, że przypátruiąc ſię Anyołowie wſtępuiącey w Niebo Pánnie/

Cant; 3. ták mowią; Quæ eſt iſta quæ aſcendit per deſertum: po

Nie-

Niebie to iuż prowádzącey się Pánnie przypátrowáli sie/ Niebo záś iest ráczey Ray roskoszy; wszelkiego vkontentowánia/ y obfitośći: czemuż sie Anyołom to Niebo dzika zda pustynia? *Odp:* Lubo roskoszne ono mieysce káżda Dusze święta doskonále błogosłáwieństwem swoim zasługom proporcyonálnym kontentowáło; poki iednák do onych Niebieskich gmáchow pożądána Pánny Przenaśw: Osobá nie záwitalá/ poki tego komplementu vwielbienia swego nie oglądáli/ teskno iákoby onych Duchow SS. było/ pustynia Niebo sie im zdálo. Cælum Virgine destitutum deserto comparatum legimus: dáie przyczynę *Anselm S.* Quia omnia quæ in Cælo sunt, per glorificationem tuam inæstimabiliter decorantur. *Cokolwiek álbowiem w Niebie iest, wszystko to przez vwielbienie twoie ozdobione zostáie.* Wyznáią iesscze Obywátele Niebiescy/ wielki/ ále náder chwalebny *excess* ná Pánnę Przenaśw: to iest *Excessum gloriæ*, iáko vwielbienie iey przy Wniebowzięćiu swoim/ y chwalá/ wszelkie vwielbienia y chwały/ ktore zgromádzone ogolnie mieć może sczere stworzenie/ przewyższa/ sámym to powierzchownym świádczą postepkiem. Widzi Jan S. iáko 24. Stárcow: Mittebant Coronas suas ante Thronum DEI. Nie dziwuie sie/ gdy widzę tych Stárcow: Procidebant ante sedentem in Throno: bo ten siedzący był BOGIEM/ ktoremu od stworzenia czołobitność należy/ ále że pod Tron swoie rzucáią Korony: to misternieysza? rzućić Koronę pod nogi; iest to znák/ ktorym kto swoie godność podleysza vznáie względem godnośći/ zacnośći tego przed ktorym to czyni. Tron ten figurował Pánnę Przenaśw: *S. Alb: M.* Thronus gratiæ est Sacratissima Virgo. Unde Apostolus. Adeamus cum fiducia thronum gratiæ DEI. Więc tym sámym/ gdy Korony swoie pod ten Tron rzucáią/ wyznáią iż Korony ich/ chwalá/ vwielbienie/ gáśnie przed Koroną Chwały y vwielbienie dziś Wniebowzietey Pánny/ do czego służy dowćipny diskurs *S. Dámiáná*, od podobieństwá słonecznego powzięty: Sol lucidus, incalescens, ita sibi Syderum & Lunæ rapit positionem, vt sint quasi non sint, & videri non possint: similiter & Virga Jesse veri prævia luminis, in illa inaccessibili luce perlucens, sic vtrorumq; spirituum hebetat

Vmbr: Novar. de Excel. Virg.

FIG: Apoc: 4.

S. in de dic. Hæbr. 4.

SIMIL.

hebetat

betat dignitatem; vt in comparatione Virginis, nec possint, nec debeant apparere. *Słońce iáśnieiące, ták dálece wszystkich Gwiazd, y Xiężycá świátłość tłumi, że są iákoby nie były, y świátłość ich widziána bydź nie może. Podobnie y Rozgá Ieſſego w oney niedostępney świátłości iáśnieiąca, ták obeygá Duchow zácność poniża, że w porownániu Pánny, nie mogą, y nie powinny bydź widziáne. Trzećia* kondycya Jubileuszu *SS. Communio Eucharistica.* Coś osobliwego powiem: Przenaśw: Kommunia/ SAKRAMENT ten/ nie rozumieyćie/ żeby to tylko miał bydź sámych ludzi żyiących ná świećie pokarm: iest to Chleb y pokarm/ oraz dla Obywátelow Niebieskich/ iest nieiáko pokarm/ y wzgá ktora sámá TROYCA Przenaś: vtráktowána bywa. *S. Elig:* Immolata pro redemptione nostrâ Caro CHRISTI, totius TRINITATIS est lætitia. *Ofiárowáne dla zbáwienia náſzego Ciáło CHRYSTVSOWE, iest weselem TROY-
Hom. 8. CY Przenaś:* Niebieskiey to Kráiny specyał: Hic est Panis qui de Cælo descendit: Porcya dla Anyołow/ y Duchow vwielbionych nágotowána: Panem Angelorum manducavit homo. Nád tym bánkietem Obywátelow Niebieskich krzy-
Ioan: 25. káiących sobie wysłuchał Jan S. Gaudeamus omnes & exultemus quia venerunt Nuptiæ Agni. Według *Aug: S. Theodoret: Apponin: S. Laurent: Iustin:* Nuptiæ Agni znáczą ziednoczenie się z CHRYSTVSEM przez Kommunią Przenaś: Więc że ia teraz pytam: á kiedyż to te Kommunia swoim sposobem odpráwili Anyołowie SS./ y Dusze vwielbione onych stárych Oycow SS.: to iest kiedy to z prezencyi Przenaświętszego SAKRAMENTV/ osobliwe vkontentowánie odnieśli w oney Kráinie Niebieskiey: *Odpow:* że dopiero przytym Jubileuszu/ Weselu Wniebowzięcey Pánny. Słuchayćie co osobliwego piſze *Engelg: ex Hautino & Servio.* Mystici quidam tradunt quod B. Virgo ab accepto Viatico Venerabilis SACRAMENTI, vi amoris in præsentem Filium, animam exhalavit, atq; adeo incorruptis speciebus Eucharistiæ cum Corpore Virginis translatam, hodieq; manere in Corpore Virginis perspicuo, vt à Beatis cum summa voluptate, & gratulatione, tota æternitate adoretur. *Niektorzy Mistycy twierdzą że Pánná Przenaś: po przy-
Apoc:19.
de Ven: Sacr:*

iećiu

ięciu Przenayświętſzego SAKRAMENTV, z wielkiey miłości prze-ćiwko Obecnemu Synowi ſwemu, Duchá wypuśćiłá; y tak przenieśiona ieſt z Ciáłem máiącym w ſobie nie náruſzone, ſpecies Euchariſticas - ták tedy y po dźiśdźień zoſtáie tenże Przenáświ: SAKRAMENT w przezroczyſtym Ciele Pánieńſkim, áby od Błogosłáwionych, z wielką vćiechą, y powinſzowániem, był ná cáłą wieczność czczony, y ſzánowány. Więc według tey pobożney y nic w ſobie zdrożnego nie máiącey opiniij / gdy w kráiu onym Niebieſkim Anyelowie SS. / y ſtárego Teſtámentu Pátryárchowie nigdy przedtym niewidáną rzecz / to ieſt Náyświętſzą Hoſtyą / iáko w Monſtrancyi Naykoſztowniey ſzey / w Wnętrznośćiách Pánny Przenáśw: obaczyli: iżali rozumiećie / że gorącemi ſerc vwielbionych áffektámi / nie iednoczyli Duſz ſwoich / y te Wielkiego Jubileuſzu otrzymáli cudowną Kommunią / to ieſt / poćiechę z Przenaświętſzego Sákrámentu; Koncze ten Jubileuſz Niebieſki / modlitwą: Wprzod wſpomniawſzy co ſię ſtáło w Hyberniy w dzień Wniebowzięcia Pánny Przenaśw: gdy złośnicá Heretyczka Elizábetá pánowáłá. W pewnym Cyſterſkim Klaſztorze Heretycy 40. Zakonnikow zámordowáli w Wigilią Wniebowźiętey Pánny / oprocz ſtáruſzká iednego; ten tedy gdy czás był Nieſzporu płakał ſerdecznie z miłośći ku Pánnie Przenaśw: że nie miał ktoby ſpiewáć / chwálić Pánnę Przenaśw: idźie potym ſam do Chorzu / áliżći záſtánie pełne ſtále Zakonnikow śpiewáiących Nieſzpor.: V ktorych ná ſzyiách w koło praſzki czerwone były / ná znák że tám tedy miecz Heretycki przeſzedł: Ci tedy wſzyſcy ná głowách ſwoich korony / á w ręku pálmy mieli. Teraz reflexyą czynię: kiedy Niebo Niebieſki odpráwia Jubileuſz / y my z ſzczodrobliwośći CLEMENSA XI. odpráwuiemy ná źiemi: á wieluż nas ieſt / cośmy go doſtąpili? álbo coby ſię gotowáli ſzczerze go doſtąpić: Czy nie ieſt / álbo nie będźie ták / iáko było w Rzymie zá S. Grzegorzá / ktoremu objawiono / że Jubileuſzu tylko Papież / y bábká iedna doſtąpiliſa rokowáć niechcę; iednák mam árgumentá, że máło ktorzy by zupełnie ſkutecznie doſtąpili go / á ieſzcze więcey tákich / ktorzy dla nałogow / dla roſpuſtnego żyćia / nie myślą ſłuſznie ſię dyſponowáć: dochodzę tego ex effectibus. Wiemy że Jubileuſz

HIST.

Broud: in Prop:

bileuß ma vwalniáć y od winy/ y od karánia/ náwet doczesnego; o odpuszczeniu winy wiedźieć nie możemy. Nescit homo an odio an amore dignus sit: ále co do karánia wiádomo/ że nam doczesnego ná świećie/ nie kondonowáno; á to podobno dla grzechow publicznych w stánach Páńskich: o to y pod czás Jubileuszu/ nie zwyczáynie burzy sie Niebo/ grády chleb odeymuią: &c. iest zásym nie máło miedzy wámi vmárłych; pozabiiánych ná duszy: Vdaymy sie po podobne cudo do Pánny Przenaśw: niech ¦ przy Wniebowźięćiu swoim wskrzesza pozábiiáne grzechem dusze / skuteczne nam łáski do doskonáłey skruchy/ do poprawy żywotá vpraszáiąc; áby ták potym pod obieka iey/ do oney Niebieskiey kráiny/ ná wieczny Jubileusz z Swietemi Bożemi wprowádzeni / przy naypierwszym powitániu Przenaydostoynieyszey Jey osoby/ z Kázimierzem S. mogliśmy wesoło záspiewáć iey:

O Beata; per quam data, Novo mundo gaudia
Et aperta, fide certâ, Regna sunt Cælestia. *Amen.*

Cunabula renaſcentis Mundi.

Pro Nativit. B. V. M. — STROPHA 16.

Per te Mundus, lætabundus. Novo fulget lumine;
Antiquarum, tenebrarum, Exutus caligine.
Vmorzony, odrodzony. Swiát twym świátłem iáśnieie;
Starych złości, y ćiemności. Záćmieniem nie truchleie.

Liber Generationis IESV CHRISTI *Matth.* 1.

KJedy ia czytam zdánia Doktorow SS. w Sermonách ktore czynia przy Vroczystośći Národzenia Pánny Przenaśw: pomieszány nie co w mym rozumie zostaie. S. N. Nie moge bowiem sobie zgádnać/ kto sie to dźiś rodźi/ y czyie to národzenie: Pospolitek wprawdźie rozumienie/ że sie to dźiś Naświet: Pánná rodźi / y ták iest: ále mnie Doktorowie niektorzy ispowiedáią / że sie ktoś drugi z Pánny Przenaśw: rodźi/ á przynamniey swoie poczyna odrodzenie. *Guerr: abb:* mowi: Hodie Natalem B. Virginis Matris ce- (Serm. 1.)

tris ce:

tris celebramus, de qua omnium vita natalem accepit: *Dziś obchodziemy Národzenie Naybłogosłáwieńszey Mátki y Panny, z ktorey wszytkich nas żywot Národzenie wziął:* Andr: Ierosol: O Národzoney Pánnie mowi! Senio quaſi confectus mundus, per Mariam ſenectam exuit, quæ ſola præter naturam fuit electa ad naturæ renovationem. *Iuż zstárzáły świát przez* MARYA *stárości swoiey pozbywa, ktora sámá wybrána byłá, nád przyrodzenie dla odnowienia natury.* S. German: Conſtant: názywa ią odnowieniem zástárzáłości; Renovatio rerum antiquarum. Coś podobnego y Kázimierz S. przyśpiewuie Pánnie Przenáśw: Per te mundus lætabundus, novo fulget lumine: Antiquarum tenebrarum, exutus caligine. Jákoby chćieli rzeć DD. SS. że przez Pánnę Przenáśw: dźiś śię rodzącą nástępuie záraz Národzenie/ álbo odrodzenie śię cudowne świátá wszytkiego. Zkąd mnie rośnie trudność/ gdy o odrodzeniu świátá słyszę: trzebá by mi dźiś zostáć Nikodemem: ten vsłyszawszy od Chrystusá/ iż káżdemu by naystárszemu/ znowu śię rodźić trzebá: Amen dico tibi, niſi quis renatus fuerit denuo, non poteſt videre Regnū Dei: zdumiáły rzekł do Mistrzá. Quomodo homo poteſt renaſci, cùm ſit ſenex. *Iákoż to może człowiek odrodźić śię, gdy iuż stáry.* Toż y ia słysząc/ że, przez Pánnę Przenáś: zástárzáły świát ma śię odradzáć/ mogę rzeć: Quomodo mundus poteſt renaſci cum ſit ſenex. Vłátwił y wytłumáczył tám tę trudność Zbáwićiel Nikodemowi: Więc y ia/ z Doktorámi y Pismem S. poważę śię vłátwić y tę drugą; y owszem pokażę/ iż w tey kolibeczce/ w tych powoyniczkách/ w ktorych nowo Národzona Pánná Przenáśw: Národzenie swoie odpráwia/ grzeszny/ zgrzybiáły świát początki odrodzenia swego bierze/ y do nich od Pánny Przenáś: ná wychowánie przyięty iest. Powiem tedy iákim to sposobem Pánná Przenáśw: odrodźiłá/ odchowáłá świát. Wprzod powiedziawszy; iáko to/ y czemu/ rzecz iest ćięszka człowiekowi zástárzáłemu w niecnotách odmłodnieć ná stárość/ to iest odchowáć śię w cnotliwe obyczáie.

Pier. Hier. pisze: że u Pogáństwá zły to był znák/ y prognostyk; gdy sobie iáki stáry człowiek vknował w głowie

Serm. de ... lum.

de Exc. v

Ioan: 3

I. PARS

l. 32. c. 47

Y że od-

że odmłodniał/ y zdał śię sobie bydź dźiećiećiem; álbo młó-
dźieniaszkiem; y nie dźiw; bo niewierny on lud/ tylko opo-
wierzchownych rzeczách sądźił; y zá rzecz niepodobna táka od-
miáne miał: V nas zás Wiárą S. oświeconych/ zwłasczá
duchownie mowiąc/ nie iest wprawdźie rzecz niepodobna/ á-
by stáry odmłodnieć miał/ to iest/ złe swoie żyćie odmienić
w cnotliwe; iednák rzecz to bárdzo rzadka/ y práwie cudo
osobliwe Boskie: á náwet nie tylko tá rzecz człowiekowi ćięż-
ka/ ále y sam P. BOG/ gdy to czyni/ z oporem nie iáko
to czyni. Jáśnie pokazał P. JEZVS. (náucza *Euseb. E-*
S. de Lazar: *miss:*) iż oni w Ewángeliey S. trzey vmárli od P. JEZV-
SA wskrzeszeni/ wyrażáią troiákich grzesznikow. *Naprzod*
Corká Arcykapłáná Zydowskiego/ ktora P. JEZVS ieszcze z
Matth. 9 domu Oycowskiego nie wyniesiona/ prętko po skonániu wskrze-
śił: znáczy duszę ktora zezwoliwszy w sercu ná grzech/ zámy-
śla o wypełnieniu iego. Ow zás Młodźieniec/ ktorego P. JE-
ZVS/ iuż zá miásto wyniesionego do pogrzebu/ wskrzesił;
FIG. znáczy owego ktory złą myśl sámym vczynkiem wypełnił. Lá-
zarz zás ktory nie tylko vmárł/ y pogrzebiony był; ále y w
grobie záśmierdźiał śię. znáczył tych: ktorzy długo zostáią w
grzechu; y owszem w rozmáitych złych nałogách záśmierdźieli
śię. Vważćież teraz rożnice cudow. Wskrzesił P. JE-
ZVS Pánienkę/ Młodźieniaszka/ práwie iednym słowem do-
Luc. 7. tknieniem. Tetigit loculum, & dixit Adolescens tibi dico
surge: á kiedy przyszło wskrzeszáć Lázárza/ iákieś zátrudnie-
Ioan. 11. nie po sobie pokázuie P. JEZVS/ miesza śię/ y turbuie. In-
fremuit spiritu, & turbavit semetipsum: y znowu drugi raz
toż czyni: Rursus fremens in semetipso venit ad monu-
mentum. co vważáiąc *S. Anton.* mowi: In resuscitatione
q. d. Lazari quatriduani quæ designat conversionem peccatoris
inveterati in malis, Christus ostendit se laborare. Chćiał
tym postępkiem pokázáć P. JEZVS/ iáko to iest rzecz
ćięszka zástárzáłego grzesznika w złym żyćiu wskrzesić/ to
iest/ odmienić złe obyczáie iego. A dopieroż *ex parte peccatoris*
S. Isidor. względem sámego grzesznika; iest rzecz wielce ćięszka/ á prá-
wie nieprzełamána: bo zły nałog w przyrodzenie obraca śię;
y nieiáko gwałt czyni. Cogitatio prava delectationem pa-
rit, delectatio consensionem, consensio actionem, actio con-
suetu-

svetudinem, consuetudo necessitatem, sicq; his vinculis homo implicatus catena vitiorum tenetur adstrictus. *Myśl zła rodźi roskoß, roskoß zezwolenie, zezwolenie zły vczynek, vczynek rodźi nałog, nałog czyni potrzebe, y ták iáko by łáncuchámi związány człowiek w grzechách rad nie rad zostáie.* To wßytko pokázuie/ iáko iest rzecz bárdzo ćieżka stáremu/ zástárzáłemu w grzechách odmłodnieć/ odrodźić śie w obyczáie. Czemuby to zás y zkąd pochodźiło/ dowiemy śie wnet przez podobieństwo. Wiećie że do tego áby śie kto dobrze/ y pięknie wychował/ álbo odchował/ trzech osobliwie rzeczy trzebá mu: Zaraz ná początku trzebá áby członki iego z pilnośćią powiiáno; ináczey koślawcem/ kaliką by był: potym trzebá mu tákże pokármu / to iest mleká Máćierzyńskiego: potym gdy podrasta/ trzebá dobrych Náuczyćielow/ Direktorow obyczáiom iego. Podobnym sposobem / áby śie kto mogł (duchownie mowiąc:) wchowáć dobrze w cnotách Swiętych; w obyczáiách dobrych/ tego troygá koniecznie potrzebuie. *trzebá* ná duße iego powoynikow/ trzebá mleká/ trzebá y dobrych Direktorow: czego troygá zástárzáły w grzechách człowiek nie przyimuie/ zćierpieć nie może. *Naprzod* nie zćierpi powoynikow: Powoynikámi zowie wßytkie práwá Boskiego przykazánia: bo náturá náßá z krzywemi nogámi / rękámi / to iest áffektámi do złego skłonnemi/ rodźi śie. Sensus & cogitatio humani cordis prona sunt in malum ab adolescentia sua, że ná czás y przećiwko wßytkowi wrodzonemu/ zbrodni śie dopuszcza. Sporządźił tedy P. B O G człowiekow Práwá swego przykazánia / dla náprostowánia złych chući/ iákoby powoyniki/ ták ie zowie sam u Proroká: Liga testimonium signa legem in discipulis meis: y kto z młodu záraz śćiska młode członki swoie temi powoynikámi/ to iest/ kto w młodośći z rázu/ námiętnośći swoie przyucza kierowáć według przykazánia Bożego/ martwiąc one od zápalczywośći/ od swywoli / od pychy / y innych złych postępkow / tákowy swego czásu pięknych obyczáiow pokaże śie/ proste będą áffektá iego. A daß śie też zástárzáły w nałogách swoich człowiek wiązáć temi powoynikámi? to iest námiętnośći iego dádzoß śie ochełznáć Práwem Bożym? bynamniey: álbo bárdzo rządź

SIMIL.

Gen. 8.

Isai. 8.

dzo rzadko y trudno. *Zwiąże* go nie raz P. BOG álbo przez
wnetrzne oświecenie/ álbo przez Káznodźieie/ álbo przez Spo-
wiednika/álbo z dyſkurſu mądrego Przyiaćielá/ że ſie to nie go-
dźi/ nie poczćiwie żyć/ ludźi ták widomie krzywdźić; pokaże
mu iáśnie że ták żyiąc/ ieſt pewnego potępienia czekáć: Nie-
czás też P. BOG zwiąże go chorobą/ nieszczęśćiem iákim; u-
znáie on złe żyćie ſwoie/ Wiąże y on wolą ſwoie obiecuie ie-
żeli pożyie/ álbo ſie z kłopotu uwolni/ żyć według práwá Bo-
żego: ále nie długo tego/ bo nie mogąc rozuzdánych námie-
tnośći ſwych utrzymáć/ wyćiąga z tych powoynikow głowkę
do złych myśli/ wſpominájąc ſobie z lubośćią ná przeszłe roz-
koszki; potym wyćiąga rączki do ſwywoli/ do drapieſtwá/ á
potym y nożki; y owszem cáłego ſiebie wywiezuie; gdy iá-
wnie znowu ná wszytko złe rozpuszcza ſie: iáko tám komuś
wymawia P. BOG u Proroká. Rupiſti vincula mea, & di-
Ierem.2. xiſti non ſeruiam. Tego záś wszytkiego przyczyną ſą záſtá-
rzáłe iego nałogi. Poki w dźiećiećiu miękkie członki/ koſte-
czki/ utrzymáią go powoyniki; ále kiedy to iuż kośći ſtáre/
twárde/ dármo/ nie náproſtuiesz ich/ choćbyś ich w práſe wło-
FIG. żył. Wſpomina Iob S. o iákimśi grzesznym człowieku/ kto-
Iob. 20, rego nie tylko duszá/ ćiáło/ ále też y ſáme kośći/ iuż y w ſtá-
rośći nápełnione były grzechem. *Oſſa* eius implebuntur vi-
tijs adoleſcentiæ eius, á náwet y po śmierći pozbyć złośći
onych nie mogły: Et cum eo in pulvere dormient. *Grze-*
lib, 15. *gorz S.* przez tego ſtárego/ tłumáczy záſtárzáłego w niecno-
Mor., tách grzesznika: ktorego to kośći/ to ieſt potencye duszne/
G, 5. rozum, y wola/ co raz bárdziey przez dopuszczánie ſie
grzechow twárdnieią. Hoc enim quod male cæpit, peius
quotidie per conſuetudinem roboratur. Pátrzćiesz co
Iob przydáie/ że y w ſtárośći/ y przy śmierći/ te kośći/ to
ieſt áffektá duszne náproſtowáć ſie/ y z kierowáć od złego do
P. BOGA nie dádzą: Pravæ conſuetudines, quæ ſemel
Idem. cæperunt, atq; quotidiè duriores exiſtunt, & cum eo in
pulvere dormiunt, non niſi cum eius vita finiuntur. *Złe*
nałogi ktore ſie raz záięły, y co dzień twárdſzemi czynią ſie;
z grzeſznikiem y w grobie zoſtáią, bo chybá przy ſámey śmierći
koniec ſwoy biorą: á zátym iáwna rzecz/ iż záſtárzáły w nie-
práwo-

práwośćiách/ nie przyimuie powoynikow/ zćierpieć nie może ná ſobie oblig práwá Bożego. *Powtore* nie może przyimowáć mleká/ pokármu Duchownego/ to ieſt nie może ſmáku przybráć do práwá Boſkiego: P: B O G álbowiem/ poniewaß przykázánia iego świete ſą przećiwne złym wrodzonym ſkłonnośćiom náßym, Sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi CHRISTI; á zátym máia iákaś gorycz/ álbo trudność/ one nieiáko przyſłodźił człowiekowi/ gdy częſtokroć w wypełnieniu przykazánia ſwego/ choć ná czás przytrudniey-ßego/ daie iákaś ſłodkość duchowną; że gdy máiąc ſpoſobność/ okázyą do zemſty/ piiáńſtwá/ nieczyſtośći/ vmartwi ſie w tym dla P. BOGA/ potym wielce z tego iákoś kontent/ y weſoł. Przeto ſmákuie ſobie Dawid wypełnienie przykazánia Bożego. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, ſuper mel ori meo: A przyimieß ten pokarm ták potrzebny/ grzeßnik záſtárzáły? bynamniey. Wabi nám Piotr S. do iákiegoś mleká: Sicut modo geniti infantes, rationabile ſine dolo lac concupiſcite: przez ktore mleko rozumie *Cornel.* Doctrinam Evangelicam, ob ſuavitatem, & dulcedinem. *Náukę Boſką Ewángeliczną, dla ſmáku y ſłodyczy, ktorą w ſobie zámyka:* á czemuß to do tego mleká *Infantes*, dźieći tylko záprasßáią/ o ſtárych/ to ieſt/ o záſtárzáłych w grzechu nic? bo tákowym nie ſmáczne/ ále gorzkie/ przykre/ nie znośne zdádzą ſie bydź przykazánia Boſkie/ zátwárdźiáłe ſerce w nałogách/ ſłodycz ich obráca ſobie w kwáś/ álbo w twárdy ieden twarog: Coagulatum eſt ſicut lac cor eorum: mowi Dawid. *Zpiekło ſie iáko mleko ſerce ich.* Ná co piſząc *Petr. Loÿex* mowi: Cor coagulatum eſt, cor obſtinatum, & peccatis induratum: *Zpieczone ſerce, ieſt to ſerce zákámiáłe, y w złym zátwárdźiáłe.* Nie lubi ich duſzá tego ſłodkiego mleká/ nie ma ſmáku w záchowániu Práwá Boſkiego; ráczey tácy wolą ſsáć pierśi mleká/ Jedz piekielnych/ ná ktore lámentuie Jeremiaß: Lamiæ nudaverunt mammas, lactaverunt catulos ſuos. *Obnáżyły ledze pierśi ſwoie, karmiły ſczenietá ſwoie.* Roſkoß w grzechu ſłußnie piekielną Jedzą názwáć ſie może: bo iáko *Lamia ieſt* to beſtya, poſtáć tylko ludzką po pás máiąca/ (o czym *Raban*) ták roſkoß poſtáć tylko ludzką ná grzeßnym zoſtáwia

Rom. 7.

Pſ. 118.

hic FIG.

1. Pet. 2.

Pſ. 118.

Thren. 4.

wia: w sámey iednák rzeczy bestya go czyni. Comparatus est jumentis insipientibus. Wiec wola zástárzáli grzeszni-
cy/ z tego piekielnego Mámczyská piersi złość ssáć/ choć stá-
rzy roskoszy służyć; y ták w tychże sámych lubieżnośćiach v-
Dom. Sept. mieráć/ y ginać zwykli. *S. Anton: Padv:* Misera anima
quæ quasi à mamilla diaboli, *Mundi* sugit voluptatem.
*Mizerna duszá, ktora iakoby z piersi diabelskich świátowa ssie ro-
skosz.* *Potrzećie tácy* nie przyimuia znieść nie moga dyrekto-
row dobrych/ bo pospolićie stárzy źli/ gdy ich nápomniß/
młodyś WászMość ná grzechy moie/ stáry ia: stáry! stáryć
y diabeł/ á przećie zły: á co większa gniewáia sie/ ná tych
co im oczy otworzyć chca/ vćiekaia przed niemi. Táki niech
kona/ niech piekło otwárte widźi/ niech y sam P. JEZVS
HIST. przyidźie/ nápomina/ námawia go áby wyrzekł sie złego ży-
ćia swego/ one obrzydźił; nie przyimie tego: Co przykłádem
pokázuie. Zá czásow *S. Borgiasza.* w Hiszpányi ná śmierć
záchorował ieden możny Pan/ ktory wszytkie życie y substán-
cya ná rozkoszách ćielesnych stráwiwszy/ gdy go ná Spowiedź
namáwiáno/ káżdego prawie wypchnać kazał; dowiáduie sie
o tym Borgiasz/ pádnie ná modlitwe przed Krucyfixem/ pro-
si o náwrocenie oney duszę: ozywa sie CHRYSTVS z
Krzyżá/ obiecuie sam w osobie Medyká tám pość ieszcze przed
Borgiaszem/ y tak sie stało: poczał on Niebieski Medyk y
Borgiasz o chorobie/ o lekárstwách mowić; wdźiecznie tego
słuchał chory: áż gdy o Spowiedźi/ odwroćił sie od nich/ z ni-
czym od niego odchodza: znowu gdy sie Borgiasz modli; ka-
zał P. JEZVS ow Krucifix wźiać/ żeby ná weyźrzenie ie-
go mogł sie on grzesznik náwroćić/ y niezginać: czyni to wszy-
stko Borgiasz/ ognistemi słowámi áby sie do ran JEZVSO-
WYCH/ do pokuty miał nápomina/ ále dármo/ puśći sie ná
ostatek Krew z ran Krucyfixá/ pokázuie Borgiasz choremu/
y oraz iáko CHRYSTVS nie żáłuie świeżey Krwie/ ná
obmyćie duszy iego; y to nic niepomogło: áż ná ostátek oder-
wawszy Krucyfix reka/ rzućił miedzy oczy niewdźięcznikowi
Krwia/ ná znak zemsty; w czym nieszcześliwy skonał/ y zgi-
nał. Z czego iasna/ że poniewasz zástárzáły w złośćiách grze-
sznik nieprzyimuie trzech pomienionych rzeczy/ potrzebnych do
zbáwie-

zbáwienia/ do odnowienia ſie/ dla tego też ćieſzka y rzadka
rzecz ieſt/ áby ktory táki mogł ſie odrodźić/ odmienić w złych
obyczáiách ſwoich.

Lubo widźieliſmy iáko to rzadka y trudna rzecz/ záſtá- II.PARS.
rzálemu w złośćiách odmłodnieć; przećież muśi káżdy przy-
znáć/ że záſtárzáły w złośćiách ſwoich świat/ przy Národze-
niu Panny Przenaśw: zá iey pomocą cudownie odradza ſie. *S.*
Damian: w ſwoim dźiś Kazániu/ rodzącey ſie Pánnie/ choć ie- Ierem.3.
ſzcze nie zwiáſtowáney daie tytuł Mátki Boſkiey : Exulte-
mus in hac die præcipua. & totis viſceribus in Domino
delectemur: inqua dum Redemptoris recolimus Matrem, re-
liquarum feſtivitatum celebramus originem. *Weſelmy ſie*
oſobliwie dźiś, y ze wſzytkich wnetrzności cieſzmy ſie w Pánie;
gdyz wſpominàiąc ſobie ná Mâtke Odkupiciela náſzego, wſzytkich in Allog.
świat poczatek odpráwuiemy: *Anzelm* záś *S*: náucza/ że tym N. 27.
ſámym Mátka ſie názywáć ma wſzytkiego świátá/ gdy ſie zo-
wie Mátka Boſka: DEVS omnia creavit, & MARIA DEUM
genuit: qui potuit omnia ex nihilo facere, noluit ea violata,
ſine MARIA reficere. DEVS igitur eſt Pater omniũ rerum
creatarum, & MARIA eſt Mater rerũ creatarũ, Deus eſt Pater
conſtitutionis omniũ & Maria eſt Mater reſtitutionis omniũ.
BOG wſzytko ſtworzył. MARYA zrodźiłá BOGA, ten ktory mogł
wſzytko z niczego ſtworzyć, niechćiał zepſowánego bez MARYEY
naprawić: BOG ieſt Oycem wſzelkiego ſtworzenia, MARYA ieſt MAT-
KA ſtworzenia: BOG ieſt Oycem iſtności wſzytkich rzeczy, MA-
RYA ieſt Matką odrodzenia wſzytkich. Záczym dźiś rodząca
ſie Pánna/ może názwáć Mátką wſzytkiego świátá/ dźiś przez
nię poczynáiącego ſie odradzáć. A tákim że to ſpoſobem po-
czyna ſie odradzáć świát przez MARYA: według uczonych
dwoiáki ieſt Swiát. Magnus, & Parvus Mundus. *Wielki, y*
Máły Swiát. przez pierwſzy rozumie ſie wſzytko zebránie ſtwo-
rzonych rzeczy ná Niebie y ná źiemi/ lub żyiących lub nieżyią-
cych: przez drugi rozumie ſie człowiek/ ktorego z Grecka zo-
wią. Microcoſmos, Parvus Mundus. Oboie to/ práwie w
kolebeczce Pánny Przenaśw: dźiś poczyna ſie odradzáć. *Na-*
przod Swiát; że wſzytkim ſtworzeniem Niebieſkim/ y Ziem-
ſkim. Naycelnieyſze ſtworzenie ná Niebie ſą Anyołowie SS.
y ći cząśćią z upadku ludzkiego/ cząśćią z ruiny miedzy ſobą dla
Lucy-

Lucyperowego grzechu uczynioney nie pomału zasmuceni/ dziś widząc rodzącą się Pannę y Matkę Odkupiciela/ y Naprawce ruin swoich; weseli nader/ iakoby się dziś odrodzili. O czym S. *Vinc: Ferr:* MARIA bona Angelis, quia per eam reparantur Cathedræ. *Dobra, wdzięczna, Anyołom MARYA, bo przez nię ruiny ich naprawione bywaią.* J *Rich:* Angelis data est in reparationem. *Dana est Anyołom ná odnowienie.* Co się záś tycze innego nierozumnego/ ták ná Niebie/ iáko y ná ziemi stworzenia: powiáda Páwel S. o iákimsi lámentcie/ y ciesznym smutku káżdego stworzenia. Scimus, quod omnis creatura ingemiscit, & parturit usq; adhuc: A iákoż toż Anselm S. náucza że przed przyściem Násżym: Pánny wszytkie stworzenia nie tylko smutne/ zgrzybiále były/ ále też iákoby umárłe/ á to od żalu wielkiego/ ktory nie wymowny pewnie miáły/ były; gdyby ich przyrodzenie do tego sposobne było; á to dla tego/ że ludzkiemu báłwochwálstwu służyć musiáły/gdy słońcu/ gwiazdom, bestyom/ kámieniom iáko Bogu się kłániáno. Quasi omnia mortua erant, cum obtinebantur oppressione, & decolorabantur abusu idolis servientium. Więc kiedy iuż czuią nieiáko/ że przez národzenie się Mátki Bożey/ iuż BOG obiáwiáć się iáśniey poczyna/ y báłwochwálstwo następuie ruiná/ iákoby odradzáią się. Cælum, Sydera, terra, flumina, dies, nox, quæcunq; humanæ potestati vel vtilitati sunt obnoxia, in amissum decus se se gratulantur Domino per se quodammodo resuscitata. *Niebo, gwiazdy, ziemiá, rzeki, dzień, noc, y cokolwiek służy potrzebie ludzkiey, winszuią sobie, że vtrácona ich ozdobá, znowu im przywrocona iest: y tenże S. Doktor konkluduie/ że stworzenia nierozumnego odnowienie/ przypisáć się powinno Pánnie Przenaśw: dla Swiętego Owocu/ żywotá iey.* Hæc tanta bona, per benedictum fructum, benedicti ventris, benedictæ MARIÆ provenerunt: czego popiera y S. *Cyrill: Alex:* iáko czytamy w Brewiarzu *in Octau: Nativ:* Per te omnis creatura Idolorum errore detenta, conversa est ad agnitionem veritatis. Dopieroż ná sámym człowieku/ dla ktorego zbáwienia y odnowienia dziś Przen: MARYA rodzi się/ iesżcze lepiey pokázuie się to cudowne odrodzenie świátá: prawieć to wtorey

. 2. de S. 10.

Rom. 8. Alloq. 9. n. 27.

dney kolibeczce wychowáło ſie zbáwienie náſze z Pánna Przenaśw: nietylko dla tego iż tá Pánná rodzaca ſie dziś/ Mátka náznáczona ieſt Sprawce zbáwienia náſzego: przez co *mediatè* ieſt Mátka zbáwienia/ odkupienia/ odrodzenia z pierworodnego grzechu Duſz náſzych; ále teſz dla tego; że káżdego człowieká Duſze/ ták ſpráwiedliwego/ iáko y grzeſznego/ dziś nie iáko do kolibeczki ſwoiey bierze/ y one dobrze odchowáć podeymuie ſie. Dla czego *S. Bonav:* nazywa ia Nutricem Sanctitatis. *Wychowywáćielka wſzelkiey świątobliwośći.* Ma oná widze ma/ dla wychowánia Duſz náſzych/ miekkie powoyniczki/ ma ſmáczny y tuczny pokarm/ ma y dobre Náuczyćiele. *Ma naprzod* powoyniczki ſwoie/ ktoremi koſláwe/ krzywe áffektá namietnośći náſze/ co cząſtokroć wywiezywáły ſie/ álbo nie dáły ſie wiazáć práwu Boſkiemu/ potráfi náproſtowáć: to ieſt/ ma ſpoſoby ſwoie/ ktoremi vſkromi w nas złe ſkłonnośći/ y krzywa/ to ieſt/ odwrocona od BOGA wola grzeſznego człowieká znowu może náproſtowáć: bo kogo oná ſobie ná wychowánie weźmie/ álbo kto ſie iey ſam przez oſobliwe nabożeńſtwo oddá kálictwá/ niedoſkonáłośći duchowney/ długo w tákim ćierpieć nie może. Vważam ia ſobie/ że tám ná poczatku Pieniow Sálomonowych/ iákieś Duſze názwáno niedoroſtkámi/ młodziuchnemi. Adoleſcentulæ dilexerunt te nimis: áż nie długo potym/ gdy te niedoroſtki wziął ktoś ná ſwoie wychowánie/ y práwie do pierſi ich ſwoich przyſádził; iuż ich Piſmo nie niedoroſtkámi/ ále doroſłemi/ mężnemi/ mocnemi/ bá y Męſczyzna názywa. Memores vberum tuorum, recti diligunt te. *Rich:* ná to piſżac/ náucza; że to o nabożeńſtwie ku Pánnie Przenaśw: ma ſie rozumieć. Hoc de electione MARIÆ dicitur. Czemuby zás powtornie doſkonálemi/ mężnemi one názwáno? odpowiáda: Easdem animas quas vocaverunt adoleſcentulas, rectos vocant; quaſi viriles, non effæminatos, rectos non ſenectute curvatos & dicunt, recti diligunt te, memores vberum tuorum. W ktorych słowách przyczyne doſkonáłośći/ y męſtwá ich dáie te: że one Duſze iuż zákocháły ſie w Naśw: Pánnie/ y przyiete były przez oſobliwe nabożeńſtwo ná rece iey. Wiec *Novar:* káżdego/ ktory widzi/ álbo niedoroſła Duſze ſwoie w cnoty/ álbo też v-

apud Vmbr: n. 424.

FIG: Cant: 1.

l. 2. de laud.

łomna w áffektách ſwoich/ w pokuſách nieſtáteczna/ boiáźliwa/ álbo pokáliczona częſtemi vpadkámi w grzechy; nápomina/ áby przez oſobliwe nabożeńſtwo oddał ią ná wychowánie Pánnie Przenaś:; ktora pewnie łáſkámi vproßonemi v Syná ſwego powiie/ zwiąże Duße iego boiáźnią Boſką/ podchowa w cnotách/ y dobrze wyproſtuie/ vgruntuie namiętnośći ie-
n. 414. go. O czym mowi ták: Tantum diligamus hanc Virginem: quæ vbera factori ſuo præbuit, ſic fiet vt muliebrem animum exuti, induamus virilem fortes effecti. *Ma powtorę* dla nas iáko kocháiąca Mátká y ſmáczny pokarm/ nie żáłuie ná odchowánie Dußy ludzkiey/ Pániẽńſkich Pierſi ſwoich/ y Mleká: Wiem ia że Pánná Przenaśw: niektorych Swię-
Baron. tych/ iáko to Miodopłynnego Bernárdá/ Fulbertá Biſku-
a. 102. pá/ v tych pierſi ſwoich wychowáłá dobrze/ gdy nawet y wiádomie/ cudownie w vſtá ich mleko ſwoie nayczyſtße/ puſzcząłá. A pomieſczaß ſię też v pierſi twoich nayczyſtßych/ grzeßne Duße náße Pánno Przenaś: ✓ czyni nam nádzieię *S. Greg:*
7. l. 4. E. MARIA quantò ſanctior eſt omni Matre, tantò clementior & dulcior eſt, circa peccatores converſos. *MARIA im świętßa ieſt Mátka, tym ſię łáſkáwßa, ſłodßa pokázuie, pokutuiącym grzeßnikom.* O iák częſto bywa nam grzeßnym/ że lubo nas iuż tá łáſkáwa Mátká dobrze powiie/ to ieſt vproſiwßy łáſkę pokuty S./ ſkruchy zá grzechy/ zwiąże boiáźnią Boſką Duße náße/ áby do niczego złego nie porywáły ſię więcey/ vtrzymuie nátchnieniámi/ ſpoſobámi rożnemi: przećię to Dußom náßym bywa iákoś márkotno; ćięßko/ nie ſmáczno/ pá ſſyę martwić. Wołałby koziełek/ to ieſt namiętność náßá ſkakáć/ biegáć/ po gorách/ láſách/ po rożnych obiektách: Coż czyni kocháiąca Mátká/ áby w tym powićiu ćięßko nie było Dußy/ dáie mu pierſi ſwoich/ to ieſt/ iedna mu v BOGA/ że ná iego Duße zſtąpi ſłodkość Niebieſká/ wßyſtko mu to ſmáczno y wdzięczno vczyni/ y ták vtrzyma go pierſiámi ſwoiemi/ że nie odbieży od BOGA/ od poſtánowionego ſobie cnotliwego
FIG: żyćia. Pięknie to obiaśnił ćiemny Akádemiey Krák: Poetá
Biez. ep. vważáiąc słowá *Cant:* 7. że przy Naświętßey Oblubienicy
301. pierſiách iákoby dwoie koźlątek miánuie Piſmo. Duo vbera tua ſunt ſicut duo hinnuli: gdźie przy iednych pierſiách

záſtaw-

zástawszy Syná iey sámego P. JEZVSA; pyta się co to zá drugi koziełek v drugiey piersi? y odpowiáda/ że to tę słodkość swoię Pánná Przenaś: dla koziełkow co się swywoli náuczyli/ to iest/ dla grzesznikow záchowáłá. O czym ták mowi.

- - - - - - - ast vnde gemelli
Sunt Capreæ? quibus hæc vbera scatent?
Vt tibi peccator, fieret velut hinnulus alter.
Vbera propter eum, lac capreæq; geris.

Skuteczne to mleko/ y słodkość MARYEY ná vtrzymánie przy cnocie grzesznikow/ y w pokusách ich posiláiące. Co ten cud pokázuie. *Belua:* pisze o iednym duchownym/ ktory lubo się w świećie kochał/ nigdy iednák by w nayw ię kszey nawále nie miał Kośćiołá/ żeby z Nabożeństwem nie miał posdrowić Pánny Przenaś: y znowu kleknąwszy mawiał. *Błogosłáwiony żywot ktory nośiel, y pierśi ktore karmiły* CHRYSTVSA *Páná:* ten w ćiężka chorobę západszy; z desperácyi iezyk/ wárgi/ zębámi swoiemi tárgał/ toż chcąc czynić y innym członkom: gdy iuż bárdzo oszkárádzony leży/ postrzeże w głowách siedzącego ślicznego Młodzianá/ był to Anyoł: á ten vpłákuiąc mowi: O Páni Miłosierdzia/ y tákże ten iezyk ktory ćię chwalił ná to przyszedł/ ieżeli ty Páni opuszczasz twoich/ iákoż my pilnowáć bedziem swoich? vpádnie záiste nádzieiá zbáwienia ludziom. W tych słowách widzi że Przen: Pánná przychodzi do chorego/ y nayczystsze pierśi swoie odkrywszy w vstá iego Mleká Pánieńskiego wpuśći: czym nie tylko doskonále onego vzdrawia/ ále też táka słodkośćią Dusze iego nápełnia? że záraz odmieniwszy się/ żywot świątobliwy począł. O ten ći to pokarm nabożnie prosi *S. Bonáv:* Stilla nobis Domina gratiam vberum, & manante lacte dulcedinis tuæ refice viscera puerorum tuorum. *Náostátek* Pánná Przenaś: opátruie swemu wychowáńcowi dobre Direktory/ Náuczyćiele. *Cant:* 4. Przyrownywa ią Oblubieniec/ do iákiś Akádemiy: bo gdzie Biblia nászá czyta: Sicut turris David collum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis: tám *Hebr:* czyta: Constructa ad disciplinam. *Pagnin:* ædificata ad docendum, y słusznie; gdyż Pánná Przenaś: dla direkcyey obyczáiow

l.1.C.82.

EXEMP.

FIG.

czáiow ludzich / nie tylko zoſtáwilá przyklad żywotá ſwego
wſzelkich cnot pełnego/ ále też ná czás y Miſtrzynia ſámá ſie
ſtáie; co lubo cżęſtokroć czyni niewidomie/ wnętrzne vpraſzáiąc
nátchnienia / oświecenia / okázye do złego oddaláiąc/ ſporzą-
dzáiąc dobrych Inſpektorow / towárzyſzow; iednák pokazálá
Act: 20. to y widomie niektorym. O czym *Theoph: Marian:* ten piſze
iáko niektorych Pánná Przenaśw: ſámá vczyłá nabożeńſtwá:
iáko Nowicyuſzá Zakonu Náſzego Koronki mowic náuczyłá/
iáko z S. Celeſtynem Papieżem/ przychodząc z Janem S. Pa-
l, m. cierze Kápłáńſkie odpráwiálá. *Berlinc: in Th: Vit.* ma iá-
ko CHRYSTVS P. pokazawſzy ſie pobożney Mátronie
Gerſendzie, ktora ſnáć máiąc w dozorze młodego Romeſá S.
Elzearego, fráſowálá ſie o niego/ rzekł do niey: Młodzianowi
temu: zá ktorego ták ſie bárdzo modliſz/ dałem zá Miſtrzynią
Mátkę moię. Ażebyśćie ſtárzy záſtárzáli w złośćiach
nie rzekli/ że to tylko młodym Pánná Przenaś: podeymuie ſie
inſpektorowáć/ onych do dobrego kierowáć: Słuchayćież Dá-
widá S. ktory opiſuiąc Pánnę Przenaś: w duchu pod podo-
bieńſtwem Miáſtá / náuk ſie vczących: Diligit Dominus
Pſal: 36. portas Sion: gdźie inná *verſia* czyta Portas ſtudentium: dáley
záraz znáć/ że oná od tey ſzkoły nie odpycha Murzynow/ & po-
pulus æthiopum, hi fuerunt illic, to ieſt/ ludzi záſtárzáłych
Mat: 23. w złośćiách: ták ich zowie Duch S. Si mutare poteſt æthi-
ops pellem ſuam, & vos poteritis benefacere, cum didice-
ritis male: y tych Pánná Przenaś: nie odpycha od ſiebie/ y
tym/ byle pokutowáć chćieli / cżęſtokroć podáie nátchnienia/
ſpoſoby/ okázye ſporządza / ktorych gdy ſie chwycą / mogą zá-
ſtárzáłych nałogow/ y grzechow pozbyć/ y nieiáko odrodźić ſie/
ná Maćierzyńſkich rękach Opieki Pánny Przenaś: Wymá-
Baruc, 2. wia tám komuś Prorok/ że nietylko o BOGV/ ále y o Mámce
/ o kármićielce ſwoiey zápomniał: Obliti eſtis DEUM, &
contriſtaſtis nutricem veſtram. Ná co piſząc *Richard:* kár-
l, 2. mićielká tá być rozumie Pánnę Przenaś: Peccatoribus dici-
tur: cõtriſtaſtis nutricẽ veſtrã, id eſt Eccleſiã, vel MARIAM.
Więc áby nam tá przymowká nie ſłużyłá; vznawſzy iáko
Pánná Przenaś: rodząca ſie dziś práwie w ſwoiey kolibce/
to ieſt / w Opiece ſwey záſtárzáły świát/ oſobliwie grzeſzne

Duße náße odradza/ y odchowuie; ſpiewaymy iey z Kázimia-
rzem S. Per te mundus lætabundus, novo fulget lumi-
ne &c. *Vmorzony, odrodzony, świát twym swiátłem iáśnieie.*
AMEN.

Egenorum *triplex* Portio.

Stropha 17.

Nunc potentes, ſunt egentes. Sicut olim dixeras: ProFeſto Portiunculæ.
Et egeni, fiunt pleni, Vt tu prophetaveras.
Teraz mozni, ſą dobr prożni Iákoś obiecowáłá;
A vboſtwo, wßego mnoſtwo Ma coś prorokowáłá.

Diviſerunt æquam Portionem debilibus, pupillis, & viduis. 2. *Mach:* 8.

NIe Páńſki to bánkiet/ z ktorego áni Wdowce/ áni
ſierotce/ áni vbogiemu nic ſię nie doſtánie. S. N.
Otrabiono wEwángeliy S. ſławne bánkiety bogaczá
owego: Homo erat dives, qui epulabatur quotidiè ſplendidè: Luc: 16.
coż po nim/ kiedy nie Páńſki/ bo y okruſzyny z niego kálice glo-
dnemu Łázárzowi niedoſtáło ſię: Et nemo illi dabat: pſi nád
nim miłoſiernieyßemi pokázáli ſię/ liżąc rány iego: Lingebāt
vulnera ejus. Przećiwnym záś ſpoſobem chwali Piſmo S.
bánkiety/ ná ktorych ſię to y vbogi/ potrzebny pożywi. Bár- Eſth: 1.
dzo ſię znáć Piſmu S. vpodobał ow bánkiet Aſſueruſá Kro-
lá; bo go ßeroko opiſuie: á z czegoż? Wiele tám godnych by-
ło do zálecenia rzeczy/ bo nietylko niezmiernie bogáty/ y z o-
ſobliwym porządkiem był/ ále też oraz pobożny/ á práwie zá-
konny obiad: piiátyk/ przynuki tám nie było. Nec erat,
qui nolētes cogeret ad bibendum: ále mnie z tego bárdziey
ſię vpodobał/ że ná tym bánkiećie porcyą ſwoie mieli nie tyl-
ko Senatorowie/ y bogáći/ ále też y vbogie poſpolſtwo. In- Eſth: 9.
vitavit omnem populum, qui inventus eſt. Nakázuie ták-
że Márdocheuß/ áby wßyſtek lud Zydowſki Swięto vwolnie-
nia od Miecza Amánowego odpráwuiąc bánkiety ſobie ſprá-
wiáli/ vt eſſent dies iſti epularum, & lætitiæ: áż też zaraz
obmyśla y vbogim porcyą: Et mitterent ſibi invicem ciborū 2.Mac:8.
partes

partes, & pauperibus munuſcula largirétur. Weſoło tryumfuie/ łupámi ſie nieprzyiacielſkiemi dzielac Iudaſz Máchábeyczyk; áż y ten pámieta o porcyi dla Wdowek/ dla ſierot/ dla kálikow. Diviſerunt æquam Portionem debilibus, pupillis, & viduis. W vbogim Domku powierzchownie/ ále w ſámey rzeczy w zacnym/ bo wPáłácu/ w Kośćiołku Pánny MARYIEY Anyelſkiey/ bánkiet ſie dziś oraz z Iubileuſzem odpráwuie/ ná ktorym zacni ſtudzy/ bo Anyołowie/ zacnieyſi ieszcze Gośćie/ bo P. IEZVS/ Mátká iego/ y Fráńćiſzek S./ bogáte Porcye/ bo naypodleyſzymu Gośćiowi Fráńćiſzkowi S. co ſie mu podoba/ to ſobie obierác każą: á nam vbogim ludziom y potrzebnym/ doſtánieſz ſie też iáka Porcyiká; doſtánie S. N. Bánkiet to bowiem Pánny Przenaś: á tá iákby łáſkáwa byłá ná potrzebne; przyznáie Kázimierz Swiety. Et egeni fiunt pleni, ficut prophetaveras. Wiec poniewaſz zwykliśćie zwłaſzczá nabożnieyſi/ pozoſtále porcye z bánkietow do ſzpitalow/ do klaſztorow záſyłáć; ia też z tego Pánny Przenaś. Bánkietu/ trzy Porcyiki od tych trzech bánkietuiacych ſie Gośći/ trzem naypotrzebnieyſzym/ iáko to kálikom/ ſierotkom/ y Wdowkom/ duchowne rozniosę Porcyiki; wprzod przećiwko zbytkom bánkietow świeckich/ y koſztom ná niepotrzebne ludzie: náuke duchowna dawſzy.

I. PARS Nieſzczeſna Polityká Dworſka/ wiele bárdzo złego/ y obrázy Boſkiey wprowádziłá ná bánkiety Páńſkie; oſobliwie w náſzey Polſzcze: ktore mi ſie bárdzo niepodobáią. Naprzod dyſkurſy v ſtołow Páńſkich/ o ártykułách Wiáry: bo to nie z piiátyki/ obżárſtwá/ ále z Duchá S./ nie przy zbytku ále przy modlitwie/ przy pośćie tákie máterye/ SS. Oycowie tráktowáli/ piſáli. Nie podobáia mi ſie ſzemránia/ vwłoctwá ſłáwie ludzkiey; bo ná ſwoim ſtole kazał wiec piſáć *Auguſt: S.*

Quisquis amas dictis, abſentum rodere vitam.
Hanc menſam vetitam, noveris eſſe ſibi.

Dopieroż nie podobáia mi ſie dyſkurſy Polityczno-plugáwe/ piośnki/ y żárćiki gorſzace: bo wiem/ że zá to CHRYSTVS
Matt. 18. Piekłem grozi. Væ homini illi per quem ſcandalum venit. Nie podobáia mi ſie piiátyki beſtyálſkie; bo wiem że
Páweł

Páwel S. powiedział: Neq; ebrjosi Regnum DEI posside- 1. Cor: 6.
bunt: *Pijacy Krolestwa Boskiego nie osiągną*, á zátym y ći/
ktorzy gwałtownie do tákiego grzechu innych przywodzą. Nie
podoba mi się y to w teráznieyszey modzie nienabożeństwo/
naydzie się kto záttrąbić do stołu/ á ktoby pobłogosławił ná-
zás go niemáß; álbo też rzekł/ niech Xiądz Kápelan błogo-
sławi/ niech dzieći Paćierz do stołu mowią; á sáme Páństwo
nic: álbo ieszcze śmieszki/ gadki/ (BOG wie iákie) czynią;
iákby to miał sam Xiądz Kápelan/ álbo sáme dzieći onych
potraw pożywáć. Modá tá bárdzo szpeći kátolickie obiády;
bo y sáme Luterstwo/ choć gębę w czapkę włożywszy/ przećie
Paćierz mowi przed stołem. My zás czegoś się wstydziemy?
Mefret pisze: Niedáleko *Hali* Miástá w Niemczech/ gdy Ká-
plan ieden kazał ná obiad dla gośći łowić ryby/ ułowiono HIST:
coś cudownego/ kosmátego/ ná ksztalt człowieká; zániesiono
do domu/ posádzono ná kominie; co żywo ná dziwy biegło: á
gdy Gośćie inni iuż iedli/ nádchodzi Káplan do drugich go-
śći/ ktorzy opuśćiwszy pobłogosławienie stołu/ śmieszkámi się
báwili: y zácznie benedykcyą: *Benedicite*. áż owo cudo po-
cznie się śmiać/ á potym rzecze: *biádá, biádá ostátniemu*: zá-
klnie złe owo Káplan/ y pyta co iest? odpowie: Ja iestem
Diabeł/ y z wiela innych przyszedłem tu: naprzod przywiedli-
śmy tych/ że stołu nie błogosławili/ potym mieliśmy ich przy-
wieść do swarow/ do bitwy; ále gdy ten nieszczęśliwy przy-
szedł/ y przemowił/ ućiekáć poczęli towárzysze moi/ dla tego
musiałem się rozśmiać: á ná ostatek y sam zniknął. Pátrz-
cież Politycy/ iák bárdzo potrzebna rzecz przy stołách wászych
Modá nowa zágubiłá? z tych wszystkich iednák/ ná bánkie-
tách Polskich naybárdziey mi się niepodobáią zbytki/ koszty
wielkie; á pospolićie dla ludzi niepotrzebnych. Wielce ża-
łośnie lámentuiąc nád Rzeczap: Rzymską Zácháryasz osobliwą FIG:
lámentácyą czyni nád iákiemiś Dębámi: Ululate quærcus Zach: 11.
Basan. *Zárykniićie Dęby Básánowe*. *Cornel*: czyta. Ululatæ hic ex
Satrapæ Provinciarum: to iest/ nie máteryálnym Dębom/ á- Chald.
le raczey Pánom/ Rządcom ryczeć to tu każą. A coż zá po-
dobieństwo prosze Dębá do stanu Páńskiego? raczey zdałoby
się lepiey ich názwáć *Palmámi*, *Cedrami*, *Laurámi*: ále dár-
mo:

in Ps. 143. mo: v P. BOGA proste to drzewo: *S. August:* mowi: Non
sic DEUS æstimat hominem, quomodo homo æstimat ho-
minem. Zdami sie fundáment to naypierwszy podobieństwá
tego: że buynosć Drzewá pomienionego w szerokie gáłęzie/
geste y mocne liśćie/ wyraża możność/ dostátki/ okázáłość
Col: Hie- stanow Páńskich/ bá y co więcey: *Pier:* pisze: że Dąb nay-
rogl: 2. porzeżnieyszy lep rodzi: toż sie znayduie y w stanách Páńskich:
Ktoż táki iest / ktoregoby nie vigło serce w roskoszách; o kto-
rych powiedział Doktor S. Amor terrenorum viscus est
l. 10. Hie- spiritualium pennarum. Tenże pisze: gdy Włoski Orzech
rogl: posadzi przy Dębie / Dąb vsycháć musi; á przećiwnie gdy
Dąb posadzisz przy Oliwie/ Oliwá ginąć musi. O pewnie
niech ieno sie Pan chwyći Włoskiey/ Fráncuskiey / Cudzo-
ziemskiey mody w stroiách/ bánkietách / vschnie nie długo/
zruinuie sie substáncya iego: á przećiwnie/ gdy sie nád swoy
stan sádzić będzie / kosztá wielkie y niepotrzebne czyniąc/
niech będzie pewien/ że Oliwki iego/ to iest według Dawi-
Ps: 127. dá S. dziatki iego (Filij tui sicut novellæ Olivarum) vschną
o vbostwo/ mizerya dla długow Oycowskich/ y ná posmiech
ludzki przyidą: Dobre y to fundámentá/ czemu to Pánow
świeckich Dębámi Prorok názwał. Ale inna przyczynę do
de Pass: moiey Máteryi służącą dáie *Mancin:* Quercus frugifera qui-
l. 8. dem arbor est, sed suibus, apris alendis: non hominibus,
ita pariter divites Provinciarum, adinstar quercus canibus,
brutisq; alendis plus student, quàm pauperibus. *Dąb ro-
dzáyne prawda drzewo, ále dla wieprzow, nie dla ludzi: ták
Pánowie świeccy nákształt dębá, bárdziey sie stáráią o nákarmie-
nie bestyi, psow &c: niżeli vbogich.* Co ták *moraliter,* iáko y
physicè vważáiąc; ieżeli kiedy/ iáko v nas w Polsce prawdzi
sie: á coż są owi głowni piiacy/ ktorzy práwie co dzień/ á drudzy
y kilká rázy przespawszy sie/ álbo co gorszego/ wspomnienia
niegodnego / vczyniwszy sobie/ iák bestye rozum zálewáią;
iákie ich postępki ná ten czás? że wolałby poczćiwy człowiek
y w karmniku miedzy wieprzámi bydź / niżeli miedzy nie-
mi siedzieć: Coż mowie tákowi są? tylko brzydkie wieprze.
Coż są owi? ktorzy przy stole swoim niepoczćiwośćiámi ćieles-
snemi/ mowámi/ żártámi/ serce/ zmysły swoie karmią/ y brzyd-
kim

kim rżegotániem słow/ smrodem pászczeki swoiey niewypárzo-
ney/ przykrza sie inszym; tylko Wieprze. Wiec kiedy owo
czynićie dla tákowych ludzi bánkiety kosztowne/ coż czynićie
tylko brzydkie karmićie Wieprze. Rzekł kiedyś *Augustus Imp:*
o Herodzie. Melius est Herodis esse porcum, quàm filium.
Coś podobnego tráfia sie ná ten czás/ gdy sie ty czestuiesz;
iák wiele vbogich poddánych zdártych skłádániem kur/ ge-
si etc: ná tákowe bánkiety/ zruinowánych podwodámi dálekie-
mi/ iák wiele dłużnikow/ iák wiele wygody Zakonney nie-
máiacych Zakonnikow dla zátrzymánych wyderkafow. W so-
bie mowia/ álbo mowić słusznie moga: Melius est esse por-
cum. to iest: o iák wiele bezecnikow/ bluźniercow/ piiakow/
prozniakow/ od nas teraz szczesliwszych! gdy ták zacnych zbyt-
kiem máia potraw; á my mizerne Owieczki Boże/ co prácu-
iemy ná nich/ co sie zá Fundatorow we dnie y w nocy mo-
dlemy/ potrzebney odzieży/ porcyi/ pożywienia nie mamy. O
iák wiele vbogich z dziatkámi Wdowek/ wstydzacych sie że-
bráć z głodu/ grubych/ iáłowych pożywáiacych potraw/ gdy
słysza traby bánkietuiacych sie Pánow/ á náwet y sług Dwor-
skich z zbytku rzucáiacych/ ćiskáiacych ná sie potrawámi/ pie-
czeniámi widza; mowia sobie melius est esse porcum. O
gdybyż kto ná mnie/ álbo ná moie dziatki tym káwałkiem
rzućił/ mielibyśmy sobie zá hoyna iáłmużne. O gdybym choć
otreby/ młoto/ dla siebie y dzieći moich miáłá. á dzieie sie to
czesto/ lubo pokryiomu. Pisze *Engelg.* *W Bruxelli* Maż wiel- in Festo
ce świątobliwy *Theodoritus* záproszony ná bánkiet od iednego S. Nicol.
możnego Páná/ siedzac v stołu/ rzecze do Páná. O gdybyś
Pánie/ ieden y drugi pulmisek w tákiey obfitośći potraw ka-
zał zánieść do domu iákiego vbogiego: co gdy raz y drugi
powtarza/ pozwala Pan ow ná to: Nákrywszy serweta ieden
pulmisek/ kazał go nieść po rynku słudze/ á dokadby wiátr
serwete z pulmiská porwána zániosł; żeby támże one iáłmużne
zostáwił: idzie sługá/ áż serwete porwána wiátr zárzućił przed
kámienice iedne/ ná pozor ozdobna: zátym niechćiał tám z o-
wa iáłmużna ozywáć sie; bo rozumiał/ że tám dostátni ludzie
mieszkáli. Wraca sie do Páná: lecz wroćić mu sie kaza/
gdzie ták/ iáko y przedtym wiátr porwawszy serwete przed raz

zánośi kámienice: Wiec ow sługá wchodźi tám / y náyduie Wdowe z wiela dźieći / ktore z głodu młoto iádły. Teraz y tey osobliwey porcyi w browárze Páńskim nikomu podobno dármoby nie dáno: bo dla Páńskich Wieprzow / Krow / Wołow trzebá to chowáć / y śćiśle sie z tego ráchowáć: dopieroż tácy mogą mowić: Melius est nasci porcum. Ululate quercus Basan; Satrapæ Provinciarum. to iest wszyscy / co w tych tráktámentách ná niepotrzebne / megłodne / y owszem niecnotliwe ludźie koszty czynićie / y to dla nich psuiećie / coby zá wielki specyał vbogiemu stało; mieyćie oto sumnienie / gdyż przez to ledwie ktory bánkiet twoy / bez śmiertelnego może bydź grzechu: bo ile ludźi zbytecznie vpoisz / tyle grzechow popełniasz / bo grzeszysz / gdy dla tych *expens* nie możesz przyść do wypłácenia sie kupcom / dłużnikom / etc: álbo gdy przez długi substáncyą Zony y dźiatek swoich trácisz: á choćby y tego nie było: sámo to / że złe / niepoczćiwe ludźie opaiasz / otykasz nád potrzebę / czymeś mogł ták wiele vbogich potrzebom wygodźić; niewiem iáko to kiedy bez grzechu ćiężkiego może
apud bydź: iezeli *S. Hieron:* powiedźiał: Paria sunt dare histri-
Mancin. onibus, ac sacrificare dæmonibus. *Co kuglarzom dáiesz, iá-*
l. 9. d. 1. *kobyś to diabłom ofiárował.* A cożby rzekł o tym; ktory gorszym niż kuglárzem / piiakom / nieczystym / drapieżcom / dáie to co Synom Bożym mogł dáć! bárdzo sie to P. BOGV
HIST. nie podoba: co cudem pokazał. A. 1620. gdy w Páryżu Krol
Manc: Ludwik / 15 tysiecy Czerwonych Złotych náznáczył był ná Máskáret
ibid. Mięsopustne; nagle P. BOG sáme Krolowa / záraz śmiertelna práwie złożył choroba / y poki owych tysiecy nie wydáno ná vbogie / y inne pobożne vczynki / poty nie ozdrowiáłá Krolowa: to w Krolu ták bogátym nie vszło; á iákoż vydźie przed BOGIEM niektorym nászym Pánkom w Polszcze / ktorzy skłádki po kilká tysiecy w Krákowie / w Wárszáwie ná tákie prożnośći czynili pod czás głodnych czásow; bá y niektorzy do Wenecyi / iáko ná Swiete Mieysce / ná kárnáwały dorocznie ieźdźili / z znácznemi kosztámi. Niech sie boią tácy / áby im Czárt nie zátrąbił przy śmierći. Ululate quercus Basan. Nie záwádźi iescze y owym dáć nápomnienie / ktorzy *Physicè* to iest w sámey rzeczy *Porcos pascunt.* to iest / więksi

máią

máiá stáránie o bestyách/ niż o vbogich ludziách: myslá żeby pfom/ párzá dobrze okrászona byłá/ o szpitalu/ álbo chłopku ná stroży o głodzie bedacym/ áni wspomnie. Záchoruie Szkápá/ o iáka turbácya/ szukay Konowałow biegłych/ bá gdyby y z sámey Pádwie Doktorá/ gotowiby ná to łożyć. Petrar: pisze o iednym/ że szkápie chorey łożko y wezgłowie złotogłowowe spráwił/ y choć podágryk trzy rázy ná dzień náwiedzał go: niechże záchoruie sługá/ bedzie leżał w stáyni/ w gnoiu/ w głodzie/ w zimnie/ ledwie wie Pan że chory/ szczesliwy że go do szpitalá zánieść káże/ nic zá nim nie dawszy. A są drudzy ták źli Pánowie/ gdy sługá służac mu záchoruie/ że nie tylko o nim wiedzieć/ ále y zasług mu zá ow czás płáćić niechca: álbo mu kosztá ná niego vczynione wytraca: co Zynia przećiw spráwiedliwośći/ iáko náucza *Laym:* szpetna to/ y nágánna wielce miedzy Kátolikámi. A owo nie chwalebna/ co z błogosłáwionego Stołu psy kármia/ onym po stole miedzy potrawámi chodzić dádza/ przy Bożym dárze z niemi sie pieszcza; szpetna to/ y nászym ná czás oczom Zakonnym/ choć nic nie mowiemy/ á dopieroż Boskim/ obrzydła. Porwał sie raz *S. Corbinianus* Biskup Frizengi od stołu tákiego v Xiażećiá/ rzekszy: nie godni ći Błogosłáwieństwá Boskiego/ ktorzy z stołu świeconego psy kármia; y nigdy ná potym nie chćiał przyść ná Obiad Xiażecy. Potrzebny dla obaczenia sie w podobnych defektách przytocze przykład. W Tyrolu A. 1267. *Notburga* nieiáka wielce poczćiwa y miłosierna/ służac v możnego iednego do kuchnie/ zwyczay miáłá/ iż cokolwiek zostawáło podleyszych ostátkow z stołu/ rozdawáłá vbogim przed kámienica: co *Otilia* Páni iey nie rádá widzac/ kazáłá iey raczey to Wieprzom dawáć/ niżeli vbogim: gdy iednák miłosierna kucháreczká sobie vymuiac/ nie vstawáłá o stárániu vbogich/ nástapiłá Páni/ áby ta nagle odprawić: lecz w tym Páni oná záchoruie/ vmiera/ po śmierći ożywáć sie poczynie w chlewie miedzy wieprzámi/ niepokoie srogie czyni: nie rychło przez Exorcyzmy záklęta/ powie o sobie/ że tu ná pokute dána iest miedzy wieprze/ zá to/ iż co vbogim dostáć sie mogło/ wieprzom dawáć kazáłá. Pomyslićieś sobie czego sie wam bać potrzebá/ ktorzy z stołu wászego predzey bestyi rzućićie/ niż potrzebnemu vbogiemu.

L. 1. dial. 31.

L. 3. Tr. 4. C. 8.

Mác. cit.

idem L. 8. d. 2. HIST.

II.PARS Dálekoż ia ſczeſliwſzy widzę dźiś Bánkiet Porcyunkuli/ cho-
w vbogim Pánny Przenaś: Domku: bo ſie tu z niego y Chorym
y Sierotom/ y Wdowkom doſtáły oſobne Porcye. *Naprzod*
Debilibus poſyła przezemnie O. S. Fránćiſzek ſwoie Porcyikę.
Chorych/ ſłábych nie rozumiem według ćiáłá/ ále według du-
ſze; bo też to duchowna Porcya/ to ieſt ludzi grzeſznych. O
ćieſzkaſz to chorobá grzech! káżdy grzeſzny práwie w pul vmárły/ bo ćiáło tylko iego żyie/ ále Duſzá vmárłá. *S, Chryſol.*
Ser. 19. Fit in corpore vivo funus animæ ſepultæ. Jáko w ćieſzkiey
chorobie vſtáia śiły: bo grzeſzny/ tráći łáſkę Boſką/ tráći zá-
Eccl. 9. ſługi wſzyſtkie. Qui in vno peccaverit, multa bona perdet.
Snu/ to ieſt pokoiu duchownego nie pytay/ ſumnienie gryzie:
Iob. 7. Terrebis me per ſomnia. Puls nie ſtáteczny: Wola z iedne-
Thren. 1. go do drugiego porywa ſie grzechu. Peccatum peccavit Je-
ruſalem, ideo inſtabilis facta eſt. Ná ták tedy ćieſzką cho-
robę/ iedne tylko lekárſtwo ná świećie; to ieſt łáſká Boſká v-
ſpráwiedliwiáiaca. Otoż ná tym Bánkiećie Porcyunkuli/ ro-
zmáitemi Porcyámi záſtáwiono ſtoł przed O. S. Fránćiſz-
kiem; poſtáwiono mądrość Sálomonowę: látá Mátuzálo-
we: bogáctwá wſzyſtkiego świátá; moc do cudow czynienia:
Duchá Prorockiego; y inne dáry Niebieſkie; poſtáwiono też
miedzy niemi y łáſkę grzeſznych vſpráwiedliwiáiacą; gdyż
CHRISTVS P. dał ná wolą Fránćiſzkowę/ áby o cokol-
wiekby chćiał/ proſił/ dla ludzi oſobliwie grzeſznych: wſzyſt-
kie inne choć zacne pominął Porcye; o tę tylko/ to ieſt/ o
Porcyikę łáſki doſkonále vſpráwiedliwiáiacey od grzechow/
proſi/ y obiera ſobie O. S. Fránćiſzek/ y to nie ták dla śie-
FIG, bie/ iáko dla grzeſznych ludzi pokutuiacych. Opiſuie Piſmo
S. że Jákob ſmáczną ſobie/ y delikácką iákaś nágotował
porcyikę/ znáć y Rebeká iáko go kocháiaca/ dobrze mu ią
Gen: 25. przyprawiłá. Coxit autem Jacob pulmentum: lubo tedy
ták ſmáczna byłá/ nie czytamy iednák/ áby iey pokoſztował/
znáć niepotrzebny/ niegłodny był: nadchodźi w tym rodzony
iego Ezau bárdzo zgłodniáły/ zmordowány/ proſi choć o co-
kolwiek z owey porcyiki: Da mihi de coctione hac rufa,
quia oppidò laſſus ſum: *Daymi cokolwiek z tey żołtey potrawy, bom chániebnie zmordowány, a práwie iakoby od ſrogiego głodu,*

y chuż

y chuci do niey, obumieram. En morior. Zá dlugim tedy
tárgiem/dał nie tylko cząſtkę ále y cáłą onę porcyą Jákob Ezá-
wemu; ktora pośilony/ wiecey ná ſłábośc onę nie ſkárży ſie
Ezau. *Pererius* náucza że Ezáu ieſt Figurą grzeßnych lu- ap. Cornel hic.
dźi/ y ſłußnie; utopiony Ezau w goſpodárſtwie/ w myśli-
ſtwie. Eſau Vir gnarus venandi, & homo agricola. Nie-
dźiw że śiły/ zdrowie/ſtráćił. Oppido laſſus ſum: zgłodniał:
En morior. ták y grzeßnik po świátowych ſtworzonych rze-
czách áffektámi/ iáko pieſkámi iákiemi/ godnośći/ roſkoßy/
bogáctwá goniąc/ ßukáiąc: przez rozmáite grzechy tráći śiły/
tráći łáſkę Bożą. Do tego ſie przyznáią owi. Laſſati ſimus Sap. 5.
in via iniquitatis. Fránćißká záś S. mogę przyrownáć do
Jákobá; Jákob Brát młodßy/ Fránćißek Brát mnieyßy: Já-
kob Vir ſimplex; Fránćißek záwße w rozumieniu o ſobie po-
korny proſtaczek; Temu tedy Miſtycznemu Jákobowi Frán-
ćißkowi/ doſtáłá ſie ná Bánkiećie Porcyunkuli Porcyiká łá-
ſki uſpráwiedliwiáiącey; widźi Bráći ſwoich/ to ieſt/ ludźi
grzeßnych zchorzáłych/ ſłábych/ y owßem obumárłych/ dla
tego/ że głodni ſą łáſki Boſkiey y miłośierdźia iego; átoż gdy
mu ſie w dyſpenſie doſtáło dźiś z oſobliwego áffektu Chryſtu-
ſowego to miłośierdźie Boſkie ku grzeßnym/ ná odżywienie
duß grzeßnych/ nie cząſtkę iáko miłośierdźia Boſkiego/ ále cáłą
Porcyą ofiáruie wam gdy uproßą u P. JEZVSA. Wßyt-
kim by naywiekßym grzeßnikom pokutuiącym/ y náwiedzáią-
cym dźiś Domek Porcyunkuli doſkonáłe odpuſzczenie/ nie tyl-
ko winy/ ále też od należytey zá grzechy pokuty álbo karánia.
Surową czyni inwektywę Dawid imieniem Boſkim ná kogoś FIG:
oto/ że z iedney miſki z cudzołożnikámi iadał/ czyli cudzoło-
żnikow ſam częſtowáł. Et cum adulteris portionem tuam Pſ. 49.
ponebas. Albo też to Dawidźie grzech/ y godno gniewu Bo-
ſkiego/ grzeßnego/ cudzołożniká ſ częſtowáć? w domu ſwoim
bydź mu rad? wzdyć to u nas rzecz zwyczáyna w Polßcze;
á co wiekßa/ zá nic to iuż máią ſobie zákázy Kośćielne/ że-
by ſie chronić wyklętych od władzy kośćielney/ z nimi nie
iadáć/ nie konwerſowáć/ mowią: Wymyſły to Xiężę: Nie
wymyſły! ále ſámego CHRYSTVSA rozkaz: Si autem Matth. 18
Eccleſiam non audierit: ſit tibi ſicut Ethnicus, & publi-
canus.

canus. *Kto niebędźie poſłuſzny Kośćiołowi, miey go zá Pogániná, y iáwnogrzeſzniká:* Jednák przećie Dawid wyrzuco to ná oczy
1. Cor. 5. iáko ćiężki grzech. Et cum adulteris portionem tuam ponebas: y dobrze mowi: bo tego y Páweł S. zákazywał. Si
is, qui frater nominatur inter vos eſt fornicator, aut avarus, aut idolis ſerviens, aut maledicus, aut ebrioſus, aut
rapax: cum eiuſcemodi nec cibum ſumite. *Jeżeli kto z bráći, miedzy wámi ieſt nieczyſty, álbo łákomcá, álbo báłwochwálcá, álbo przeklináiący, álbo pijánicá, álbo zdźiercá, z tákim w kupie nie iadaycie.* Nie mász tu mieyscá powiedźieć: kiedy by to był grzech tákich tráktowáć/ y z niemi konwerſowáć; iednák ſwym ſpoſobem mogę ia dźiś Fránćiſzkowi S. te słowá przypiſáć; Et cum adulteris portionem tuam ponebas; gdy widząc/ że doſtawſzy w dyſpenſę ſwoie Porcyiki miłośierdźia Boſkiego/ Odpuſtu Porcyunkuli; bez bráku wſzelkiego/ by naywiękſzych grzeſznikow/ vczeſtnikámi czyni. *Druga Porcya,* diviſerunt æquam portionem pupillis: dla ſierot: ktora przynoſzą od ſamego Goſpodarzá/ to ieſt P. JEZVSA. Pámiętał dobrze
Iob. 31. przy bánkietách ſwoich Job ná ſierotki: Si comedi bucellam meam ſolus, & non comedit pupillus ex ea. Pamięta y P. JEZVS dźiś o ſierotkách: Sierotámi duchownemi zowię ludźi/ ktorzy ſą w ſpráwiedliwośći ſumnienia/ grzechu żadnego ćiężkiego winy/ á bydź może w niektorych/ y obligácyey do karánia nie máiąc/ wiernie/ gorąco ſłużą P. BOGV. á do dźiśieyſzego Jubileuſzu przez záżywánia Sákrámentow Swiętych vdáią ſię. Sierotkámi tákich ſłuſznie náżywam: bo lubo dźiedźicámi ſą łáſki Boſkiey/ á zátym máią práwo do Niebá/ iednák częſtokroć ich tu żyiących nie rozeznáć od ſług/ to ieſt od grzeſznych/ według Páwłá S. Quanto tempore
Galat. 4. hæres parvulus eſt, nihil differt à ſervo, ſed ſub tutoribus eſt: y owſzem częſtokroć iáko ſieroty iákie w biedźie/ opſzárpáno/ ládá kto potráći/ zniewáży/ vkrzywdźi. *S. Greg:* Sæpè
Moral. contingit, vt Electus quisq; qui ad æternam felicitaté du-
10. C. 16. citur, continuâ hîc adverſitate deprimatur. Non hunc rerum abundantia fulciat, non dignitatis gloria honorabilem reddat, Nulla ei obſequentium frequentia ſuppetat, à nulla hunc humanis oculis veſtium pompa componat, cunctis

cunctis

cunctis vero deſpicabilis cernitur, & hujus mundi gratiá
indignus æſtimatur. W ktorych ſłowách biedę/ wzgárdę/
krzywdy/ ktore ſpráwiedliwie żyiacy ná tym świećie/ iáko
śierotki iákie nikomu śię nie odzymuiąc/ ponoßą/ opiſał ten Do-
ktor S. Zda śię że O. S. Fránćißek o tych śierotkách zápo-
mniał dźiś/ bo tylko *principaliter* prośi o Odpuſt dlá grzeßni-
kow; ále poſpolity Opiekun śierot CHRYSTVS Pan/ nie
zápomniał: poſyła y tym śierotom/ co ieſt ſpráwiedliwym/ o-
ſobliwą Porcyą z Bánkietu Porcynkuli: wprawdźie nie od-
puſzczenia winy/ bo iuż przedtym vſpráwiedliwieni byli/ nie
odpuſzczenia docżeſnego karánia/ przynamniey tym ktorzy ál-
bo ąktámi goracemi miłośći Boſkiey/ álbo oſtremi mortifi-
kácyámi/ doſyć iuż vczynili zá przeßłe grzechy ſwoie; co nie
ieſt rzecz niepodobna/ ále *ex ſuperabundanti* (lubo o to S. Frán-
ćißek nie prośił). dáie im CHRYSTVS Pan przymnoże-
nie łáſki poświecáiącey/ y nád to Porcyą oſobliwych łáſk/ rá-
tunkow Boſkich/ do dobrego żyćia/ álbo przeſłodkich poćiech
duchownych. Naucza bowiem Kátolicka Theologia/ że kie-
dy kto przyimuie Sákrámentá święte/ ktore łáſkę pierwßą
Duſzy przynoßą/ (iáko ieſt Chrzeſt/ Pokutá) temu ktory do nich
przyſtępuie/ iuż przedtym innym ſpoſobem vſpráwiedliwio-
ny/ y máiący łáſkę Boſką/ iuż tey nie przynoßą/ ále tylko
przymnażáią łáſki poświecáiącey/ y inne rátunki nowe od P.
BOGA iednáią. Więc z tego ſłußnie inferowáć mogę/ że
y dźiś wßytkim ſpráwiedliwym przyſtępuiącym do Jubileußu
tego/ CHRYSTVS Pan/ ponieważ iuż pierwßey łáſki v-
ſpráwiedliwiáiącey nie potrzebowáli/ muśiał dáć inną obfi-
tość ſkutecznych rátunkom ſwoich/ potrzebnych do dálßego
wytrwánia w záczętey ſpráwiedliwośći: á iáko niegdy Eli-
aß doſtawßy z Niebá Porcyiki/ mężnym śię ſtał ná dáleką
drogę/ Ambulavit in fortitudine Cibi illius, vſq; ad mon- 3.Reg.19
tem Dei: ták y ći nádźieię mogą mieć/ że przy tey Porcyice
nowych rátunkow Boſkich/ dźiś ſobie dánych/ álbo náznáczo-
nych/ ná potym wßelkie pokuſy zwyćiężą/ y doydą do Gory
Chwały Niebieſkiey/ ná lepßą widzenia Boſkiego Porcyą; o
ktorey Dawid mowi: Pars mea Deus in æternum. *Trze-
ćia Porcya* dla wdowek/ *debilibus, pupillis, & viduis.* Wdow-
kámi

kámi zowie Duſze/ ktore od ćiáłá iáko od małżonká ſwego odł
łączone/ w Czyſcu zoſtáią. Wdowki to ktore nie mogą ſámo
ſobie nic rádźić. Venit nox quando nemo poteſt operari.
Ioan. 9. Wiec wdowki te bárdzo głodne wołáią: Miſeremini. Zmi
łuyćie ſie zmiłuyćie/ przynamniey przyiaćiele moi. Łáknął
kiedyś Dawid/ lub ſyt Krolewſkich potraw: Portio mea in
terra viventium: Porcyiki z Niebá: wſzyſcy wprawdźie
głod/ łáknienie wielkie do tey Porcyi ćierpiemy/ prośimy o
nie Adveniat Regnum tuum. *Przydź Krolestwo twoie.* niec
iednák ták tego nie głodźień/ iáko owdowiałe Duſze/ to ieſt
bez ćiáłá zoſtáiące: zoſtáiąca Duſzá w ćiele rozerwie ſie inne
mi Obiektámi/ czego odłączona od ćiáłá nie ma; z tąd głod
ap. Man. fi de Purg. nieznośny ćierpi. *S. Bonav:* Affectus quo deſideratur ſum-
mum bonum poſt hanc vitam ab omnibus Sanctis, inten-
ſior eſt, quàm aliquis affectus rei temporalis in vita, ma-
ximè cum jam tempus habendi advenerit: ideo carentia e-
ius moleſtius toleratur. *Prágnienie naywyżſzego dobrá po
śmierći, ktore máią Swięći, większe ieſt niż prágnienie iákie rze-
czy doczeſney, oſobliwie gdy iuż czás przyidźie do otrzymánia
iego: dla czego wielce ćięſzka ieſt Duſzy bydź bez niego.* O iák
wielka poćiechá tych wdowek. gdy im kto te Porcyike wy-
iedna. Wiedźieć trzebá że Pánná Przenaśw: w oſobliwym
HIST. reſpektćie ma wdowki vbogie: *Palbertus* piſze: że w iedney
Plebányi do dwoch chorych/ to ieſt do Pánâ/ y do vbogiey
Wdowki dáno znáć. Sam X. Pleban poſzedł do Páná/ Wi-
káryi iego do Wdowki. Wielka rożnicá obudwu: gdy ſie
wráca Wikáryi po ſkonániu chorey/ widźi ná Pálácu Páná
onego/ kupę czártoſtwá gotowego ná porwanie duſze konáiąc-
cego Páná/ y murzyná oſczepem ſrogim zábiiáiącego onego:
á gdy przychodźił do Wdowki záſtał tám Pánnę Przenaśw:
z wielą Swiętych Pánienek ſłużącą oney Wdowce/ y pot z ko-
náiącey oćieráiącą/ á do ſámego ſkonánia oney pilnuiącą. Pe-
wnie nie mnieyſze ſtáránie ma oná y o Owdowiáłych Duſzách/
to ieſt w Czyſcu zoſtáiących/ pewnie ni od kogo ták cząſto ta
porcyiká ráchunkow ich nie dochodźi/ iáko od Pánny Przenaśw:
FIG. Chwali ſie tám ktoś u Ekklezyáſtyká/ że po wáłách Morſkich
Eccl. 24. beſpiecznie ſobie chodźił. Et in fluctibus Maris ambulavi.
S. Ber-

S. Bern: Senen: te słowá rozumie o Pánnie Przenaśw: Pæna Purgatorij dicitur fluctus, quia transitoria est; sed additur Maris, quia est amara: ab his tormentis liberat B. Virgo, maximè devotos suos: in Regno Purgatorii dominium tenet, ideo dicitur: In fluctibus Maris ambulavi. *Męká Czyscowa názywa się wáłámi, bo iak wał ná wodzie mija: zowie się zaś wáłem Morskim, bo gorzka iest: od tych mąk Pánná Przenaśw: vwalnia Dusze, osobliwie nabożne ku sobie: W kráinie oney Pánią iest, dla tego mowi: Po náwáłnośćiách Morskich chodźiłám.* Sámá toż potwierdźiłá przed S. Birgittą/ mowiąc zaś do niey: Jam iest Mátka dusz zostáiących w Czyscu/ bo wszytkie męki ich ktore ćierpią zá grzechy swoie/ káżdey godźiny dla modlitw moich zfolgowánie nieiákie máią: á zátym rátunek Dusz w Czyscu/ codźienna/ pospolita Porcya od Pánny Przenaśw: Dźiś iednák tym Wdowkom Pánná Przenaśw: osobliwą sporządźiłá Porcyą/ gdy vprośiłá u CHRYSTVSA Páná táki Odpust Porcyunkuli/ ktory nie tylko żyiącym/ ále y umárłym pomoc może/ y prosto z Czyscá zá nich ofiárowány do Chwały Niebieskiey wprowádźić. Wiele ná to iest Historyi/ w Kronikách nászych. O iednym w Wenecyi wspomnie Káplánie; ten wybieráiąc się ná ten Odpust/ Záchorzał y vmárł/ prosząc iednák przyiaćielá pewnego y pieniądze mu ná drogę dáiąc/ áby zá niego drogę onę odpráwił. á gdy tám ten odkłáda/ smutno mu się vmárły we śnie pokaże: Więc puszcza się w onę drogę/ y gdy dosyć vczynił Odpustowi/ vmárły dźiękuiąc pokaże się/ y rzecze: gdyś ty wszedł do Kośćiołá/ iam też wprowádzony do Niebá. A toż y trzećia porcya z Bánkietu Odpustu Pánny Przenaśw: dla trzech naypotrzebnieyszych. Więc nia dźiś posileni śpiewaymy nászey Gospodyni *vivat* z Káźimierzem S. Et egeni fiunt pleni, vt tu prophetaveras. *Amen.*

Revel. L. 4. C. 138.

EXEMP.

Exorcismus Mundi.

STROPHA 18.

Pro Purificat. B M. V. Per te morum, nunc pravorum. *Delinquuntur devia:*
Doctrinarum perversarum. Pulsa sunt *præstigia.*

Przez ćię płonne, y skáżone. Zleczone obyczáie:
A fałszywych, y błędliwych. Náuk brzydkość vstáie.

Tulerunt IESUM, in Ierusalem, vt sisterent eum Domino. *Luc.* 2.

NJe bez osobliwey táiemnice/ przy Swiećie Oczyszczenia Pánny Przenaśw: Ceremonia/ y Processya z Gromnicámi postánowiona bydź muśi od Kośćiołá Swiętego. S. N. Co do postánowienia Swiętá sámego: to w Kośćiołach Wschodnich postánowione było *R. P.* 542. przećiwko bárdzo záráźliwemu powietrzu w Konstántynopolu. O
L. 17. C: 18. t. 6. czym *Niceph:* W záchodnim záś Kośćiele/ postánowiono iest/ od Gelázyuszá Pap: *R. P.* 496. O czym *Baron:* á to iáko się domyśla *Zerda* ná zniesienie czárow/ álbo czártow-
Acad. 23 skich ofiar/ ktore ná początku tego Mieśiącá Plutonowi Bożkowi piekielnemu/ Pogánstwo zwykło było oddawáć: Náto álbowiem záraz od początku/ miał oko Kośćioł S. żeby Nabożeństwámi swemi zágubiáć pogáńskie / czártowskie zábo-
Serm. 3. de Coll. bony. *S. Leo:* Quoties cæcitas Paganorum in superstitionibus suis est intensior, tunc præcipue populus DEI Orationibus, & operibus pietatis instabat. A więc domyślam się przyczyny tey Ceremoniey Gromnic. Zwyczay iest Kośćiołá Kátolickiego/ że do Exorcyzmow/ wyklinánia czártow/ Gromnice zápaláią/ y vżywáią Exorcystowie. Stáie dźiś Pánná Przenaśw: w pośrodku nas / nie ná co innego / tylko ná Exorcyzmy; Więc nie dármo z Gromnicą. Stáie (mowię) ná Exorcyzmy/ ná rozpędzenie wszelkich zábobonow/ y spraw czártowskich/ przyznáie Jey Kaźimierz S: Per te &c. do-ctrinarum perversarum pulsa sunt præstigia: á wyraźniey
cit, *Zerda.* Nil aptius Marianæ Purificationis solemnitate, quæ superſti-

superstitiosam lustrationem lustret, & purget. *Nie przyzwoitszego nie było, iáko Oczyscżenie Pánny Przenaśw: ná oczyscżenie świátá od zabobonnych plugastw czártowskich.* Stawa ná te Exorcyzmy Pánná Przenaśw: ozdobniey przybrána/niż Naywyższy Kápłan Aaron: bo ia *S. Efrem:* zowie: Decus Aaron, Moysis splendor. *Ozdoba Aároná, świátłośćia Moyżeszá:* á kogoż to bedźieß Pánno Przenaświetßá przy tych twoich Gromnicách Exorcyzmowáć? Mamy/ mamy S.N. wielkiego *Energumena*, á ten nie inßy ieſt tylko Swiát/to ieſt ſtány rozmáite świeckich ludźi/ ktore ia widze ſrodze poczárowane/ omomione/ powiedźiawßy tedy wprzod/ iáko to y przez co poczárowáne/zaráżone ſą wßytkie prawie ſtany świeckich ludźi/pokaże iáko wßytko to złe exorcyzmuie/odgánia/ á tym ſámym poświeca Gromnicámi ſwemi Pánná Przenaśw: to ieſt cnot ſwoich przykłádem/ ktore przy Oczyſzczeniu ſwoim oſobliwie pokazáłá. de Laud.

Zadnego ia w tym nie mam ſkrupułu/ gdym powiedźiał/ że Swiát/ álbo wßytkie ſtány świeckie poczárowáne. Kto ſie dobrze przypátrzy ſtánom ták możnieyßym/ iáko y podleyßym/ prawie ták w piekle: Mundus in maligno poſitus. inna verſya czyta. In malo igne poſitus; *W złym zostáiący ogniu:* á ledwie bym nie mogł rzec/ że wiecey tu diabelſtwá; niż w piekle; ponieważ według *S. Baſil:* Peccatum eſt magnus dæmon, á zátym co grzech/ to wielki czárt; czárt záś ieden do wielu może przywieść grzechow. Czáry poſpolićie zowiemy złym vczynkiem/ mowiemy owo: złe mi vczyniono/ źle mi poſłużono/ gdy chcemy wyráźić że nas poczárowáno á ktoryż Stań świecki/ od tych czárow/ to ieſt od złych vczynkow wolen? w káżdym tego doſyc: ktoż te złe/ czáry podrzucá? kto tych złych vczynkow ták zágeſzczonych w świeckich ſtánách niektorych przyczyna? Dwuch poſpolićie Miſtrzynie czártowſkich ßtuk záżywáia ſpoſobow: *Naprzod* znákow rozmáitych: podrzucáia ßnurki/ wezełki/ śiátki rozmáite: *powtore* przykłádáia ßepty diabelſkie. Podobnym ſpoſobem widze y ná świecie/ w ſtánách ludzkich zágeſzczone ſą złe vczynki. Naprzod diabeł podrzuca śiatki ſwoie. O czym *S. Aug:* Laqueos poſuit in deliciis, laqueos in paupertate, laqueos in cibo I. PARS hom. 13. Soliloq. C. 5.

cibo, potu, & in voluptate, in somno, in vigilia, laqueos
posuit in verbo, & in opere, & in omni vita nostra: *Wszędzie*
śidel diabelskich, z drad złych pełno &c. Sidłá są w bogáctwách/
bo ich ludźie ná pychę/ ná obráżę Boską/ ná vćiemiężenie bli-
źniego/ ná lubieżnośći záżywáią. Sidłá w vbostwie/ bo do
kradźieży/ kłámstwá/ krzywoprzyśięstwá/ á ná czás y do prze-
dánia Cnoty przywodźi. Sidłá w iedzeniu/ piciu/ bo do zbyt-
ku/ do roskoszy w tym pobudza. Sidłá w roskoszy nie zákál-
zaney/ bo do rozpuszczenia iey cuglow iáko nierozumnemu by-
dlęćiu pozwala. Sidłá we śnie/ snámi złemi/ szpetnemi ná-
páśtuiac duszę. Sidłá ná iáwie/ rożne okázye z pátrzenia/ sły-
szenia dáiac do myśli/ y żadź złych; przyznáię ia że te czár-
towskie śidełká wielka są przyczyna/ iż ták wiele złych vczyn-
kow náyduie się w rozmáitych stanach / on pokusámi swemi
in Ps. 40. w tych okázyách sam magistruie. *S. August*: o nim mowi:
Acutus inspector est omnium peccatorum. Oprocz tych ie-
dnák podrzuconych od czártá śidełek/ to iest/ oprocz poku-
sy iego do złego; widzę ieszcze drugie podrzucone śidełká/ á prá-
wie głęboko zákopáne w náturze nászey przez pierworodny
Oseæ 9. grzech: o ktorych to P. BOG mowi: In funiculis Adam
traham eos: przez co się rozumieią záćiognione ná náturę
ap. Cor-nel. nászę od Adámá mizerye / miedzy ktoremi iest Concupiscen-
tia *pożądliwość.* chćiwość do złego; y to ćiężkie czáry. á ledwie
nie gorsze niż pierwsze/ to iest/ niż pokusy czártowskie. Przy-
znám się że mi záwsze przykro słucháć/ kiedy owo ludźie wszyt-
ko złe ná czáry zgániáią. Niezgoda iákie stadło mieszká
z sobą / to záraz mowię czáry to: owá to á owá/ o ktorą się
wprzod stárał/ ktora korzystáłá w przyiáźni iego/ posłużyłá im:
to záraz po Exorcystow/ kurzyć/ kádźić/ kopáć/ szukáć czárow
po domách: Nie kop źiemie dármo/ záyźryi ieno w summie-
nie oboygá/ że to oboie pássyonáći / oboie zápálczywi / iedno
drugiemu nie zmilczy: te to czáry / tá to pássya okázyą nie-
zgodnego pomieszkánia. Widzą/ że kto hániebnie y ślepo iá-
ką osobę przećiwko stánowi swoiemu zákochał/ bez niey być
nie może. bez wstydu/ z vtrátą substáncyey/ sławy/ zdrowia
náwet/ puśćić się iey niechce/ choruie / omdlewa gdy iey nie
widźi: to mowią ludźie/ vczynek to/ czáry to/ zádáłá mu coś?

Myśli

Mylićie śie moi naymilśi w tym bárdzo częśto / zła to rácżey nie ochelznána / złym nalogiem rozuzdána pożądliwość iego / przyczyna tego / ktorey że z rázu odporu niedawał / teraz gdy śie lepiey zámogłá / co raz to trudniey / y ledwie *moraliter* mowiąc nie niepodobna odiąc śie temu / chybáby cudowna iáka łáská Boska przystąpiłá: dármo na czáry / ná diabłá to zwaláćie. Mowi *S. Thom:* Non omne peccatum ex instigatione dæmonis provenit, sed interdum ex pravitate affectûs, & carnis corruptione. *Nie káżdy grzech ma swoy początek od diabłá, ale ná czás pochodzi z pożądliwośći, y ćielesney vłomnośći:* Záczym pożądliwość / zły nałog / stoi zá czáry: á kiedy to ieszcze do tych czárow / przystąpią czárki / álbo Czáry / puchary / trunkow piiánych; o dopieroż czárow / diabelskich pokus / nie trzeba szukáć; iák diabeł nieczysty / ná wszytko złe odważa śie piiák; nie dármo *S. Bern: Senen:* mowi: Non est aliud ebrietas, quàm manifestissimus dæmon Nić innego nie iest piiáństwo / tylko oczywisty diabeł. *Ponatore* iákom wzwysz powiedźiał / iż czárownicy czáruiąc kogo / oprocz podrzuconych znákow záżywáią nie zwyczáynych szeptow / przymawiánia diabelskiego / w ktorym nie iáko ná ow sły vczynek przyzwolywáią czártá / y owszem to iest rzecz nayгorsza: bez tego diabeł do żadney roboтki nie zuszył by śie / gdy by owe szeptánia, znákámi iákiemi nie były oziunione. Podobnym sposobem náyduią śie też niektore *præstigia* szepty / mowy / náuki / ktore bárdźiey szkodzą obyczáiom ludzkim / niż czárt z pokusámi swemi / álbo niżeli włáśne pożądliwośći. Przeto y Kázimierz S. chcąc pokazáć iáko Pánna Przenaś: skutecznie wszelkie vczynki diabelskie to iest grzechy z świátá wygánia. Per te morum nunc pravorum delinquuntur devia: zárаz przydáie / iż oná iákieś czárownicze szkodliwe wykorzenilá náuki. Doctrinarum perversarum, pulsa sunt præstigia: przez ktore *Præstigia* nic innego nie rozumiem / tylko niektore *Principia*, náuki / opinie / ktoremi ludźie sobie mowią / y nie iáko czáruią sumnienia swoie: gdy to co Práwo Boże zákázuie / á czásem y przyrodzone / mądrzy / wiadomi Xiąg zgodnie wszyscy powiádáią że śie to nie godźi / oni sobie ládá fundámenćik w głowie vprzątnowszy / máią to zá nić / bespiecznie

1. P. Q. 114.

to czynia. A mojm rozumieniem/ naypotężnieyſze to czáry: to ieſt naywiekſza zepſowánia obyczáiow ludzkich/ ták w wyſokich/ iáko y w niżſzych ſtanách/ przyczyná. Xiegi Prorockie
FIG. Ezechielá prawie wſzytkie nápełnione ſa lámentámi/ nád zepſowánemi obyczáiámi Izráelczykow: á zkad że poczyna to lámenty P. BOG: Nárzeka wprawdźie ná zdźierſtwá/ ná
Ezec. 24. nieſpráwiedliwośći/ vćiemiężenia poddánych/ Væ Civitati
C. 22. ſangvinum. Principes eius in medio illius, quaſi lupi rapaces
Ibidem. paces prædam: Nárzeka ná fákcye Pánow Izráelſkich; Principes Iſrael ſinguli in brachio ſuo fuerunt. *Káżdy tylko ná ſwoie reke, ná ſwoie ſtrone galił.* Nárzeka obſzernie ná zgwałcenie Swiat/ y świątnice ſwoiey/ ná zkorrumpowáne ſady/ na rozmáite grzechy nieczyſte/ cudzołoſtwá/ porubſtwá. Vważam ia iednák/ że te nárzekánie ſwoie/ záczął od nárzekánia
C. 13. nád iákiemiś czárownicámi/ y owſzem naypierwſze Væ nád nimi wydał. Væ quæ conſuunt pulvillos ſub omni cubito manus, & faciunt cervicalia ſub capite vniverſæ ætatis. *Biádá onym, ktore ſzyią poduſzki pod łokćie wſzytkich ludźi, y ro-*
ap.Corn. *bią wezgłowká pod głowy káżdego wieku.* Według litery to
hic. tłumácząc niektorzy piſzą: że czárownice/ ktore rozdawáły iákieś obſzyćia ná kſztałt poduſzeczek/ w ktorych były czáry wſzytko dobre złym onym ludźiom prorokuiąc/ oſzukiwáły ich: iednák w duchownym ſenſie *Cornel.* to tłumáczy o pochlebcách: byli znáć y ná ten czás tácy Theologowie/ co to Pánom Izráelſkim pochlebuiąc; ſzkutecznemi rácyikámi ſumnienia łátwiąc/ pozwaláli obrázy Boſkiey: mowili że godźi ſie wam roſpuſtnie żyć/ bośćie Pánowie. á choć ſwywola ieſt grzech/ maćie ſie czym z niego okupić przez iáłmużny. Mowili godźi ſie poddánych/ niżſzey kondycyi ludźi obćiążáć/ nád práwo podatki z ruina ich ſtánowić: bo ſie názbyt Mieſzczánie ſtroia/ poddáni upiiáia/ná obráze Boſka záżywáia tego. A poniewaſz to Proroctwo działo ſie w niewoli Bábilonſkiey (iáko notuie Cornel:) byli tám pewnie tácy/ ktorzy dla reſpektow v Pánow ſwoich P. BOGA choć powierzchownie záprzeli ſie/ Bábilonſkim Bożkom ofiáry czynili; wiec o to ſkrupułu nie mieli: mowili ſobie/ álbo im mowiono: P. BOG ná ſerce pátrzy/ w tákim rázie muśiáło to bydź: byli y tácy/

ktorzy

ktorzy w vboſtwie bedac krzywdźili Pánow ſwoich kradźie, żámi/ vſzkodzeniem potáiemnym/ máiac v ſiebie/ máło to rzeczy/ álbo też mowili iáko u nas poſpolićie proſtáctwo rozumie: Xiedzu/ Pánu vkráść nie máß grzechu. Od tych tedy czárow od tych Theologow lámenty ſwoie poczyna P. BOG. Væ quæ conſuunt pulvillos: á iáko tłumáczy *Cornel.* Væ falſis Prophetiſſis, quæ Judæis in ſuis vitiis & rebellione adulantur, illosq; fovent, ut in eis ſecurè, & molliter quieſcant. *Biáda fałßywym Prorokiniom, ktore Izráelczykom w złośćiách ich y roſpuśćie pochlebiáią, y onym rádzą, żeby beſpiecznie y weſoło w nich żyli.* á co więkßa też lámentá nád zepſowánemi obyczáiámi Izráelá kończy podobnymże ſtylem, Prophetæ C. 22.
eius liniebant eos abſq; temperamento, videntes vana. & divinantes eis mendacium. W ktorych słowách pod podobieńſtwem/ ná przewrotne náuki/ ná pochlebne Theologi przymawia; á tym ſámym dáie znáć/ że to naywiekßa przyczyna zepſowánych obyczáiow w Izráelu było. Jaſna to rzecz y w náßey Polſzcze/ poki Polacy w proſtych Kazániach kocháli ſie/ poki bárdźiey o Kátechizm niż o Qweſtya dworna dbáli/ poki ſiglownych Xiażek nie czytáli/ poki Spowiednikow Kápelánow dworſkich: tákich co ſie to z nim y upić / y w kárty pusć/ nie chowáli; poki po proſtu o P. BOGV / o ſumnieniu wierzac / w dyſputy ſie nie wdawáli; poty też było iákokolwiek: boć to przećie choć y pokuſá do złego ieſt/ y pożądliwość zápala/ ieżeli rozum y ſumnienie zdrowe/ záraz ſkrupuł ſie czyni/ odwodźi od grzechu. Lecz iáko ſkoro w Polſzcze ſubtelna Polityká inaſtáła/ Xiażecki Máchiáwelá/ Eformioná/ Atheiſtyckie/ máło co álbo nic o BOGV / o nieśmiertelności Duße trzymáiace/ zágeśćiły ſie/ á do tego ſubtelnych/ álbo pochlebnych Theologow národźiło ſie nie máło; ták zaraz záczárowáli Polacy tym ſwoy rozum/ wiele rzeczy zákázánych oſadźili u ſiebie/ że to nie grzech/ áby ták látwiey w złośćiách ſwych brodzac/ żadnego w ſumnieniu nie mieli gryźienia: przez to też teraz widźiemy / że co dźień w Polſzcze przybywa nie, APOHT
zbożności. Pieknie to ieden dowćipna obiáśnił inwencya / iáko to náuká y Theologia pretko vczyni z tego co ſie nie godźi/ iż ſie godźi/ y oráz iáki też ſwoy koniec miewa. Wy-

ſtáwił

ſtáwił ná Diálogu Oſobe Krolá/ y Ceſárzá/ y oraz chłopká dźwigáiącego wor z tym napiſem: Ego hos duos ſuſtento *Ia tych dwoch dźwigam żywie*: potym wychodźi iákoby Zołnierz y mowi: Ego hos tres defendo, ſed ſpolio: *Ia tych trzech bronie, ále tez łupie*: Wychodźi po nim Kupiec: y mowi: Ego hos quatuor decipio. *Ia tych czterech oſzukiwam*. Daley wychodźi Medyk mowiąc: Ego hos quinque occido. *Ia tych piąći zábijam*. Wiec też wychodźi Spowiednik/ álbo Theolog y mowi: Ego hos ſex abſolvo. *Ia tych ſześćiu rozgrzeſzam, álbo vwalniam*. Náoſtátek wyſzedł y diábeł/ mowiąc: Ego hos omnes rapio. *Ia tych wſzytkich porywam do piekłá*. Widźićie iáko to u złego Theologá/ y Zołnierzowi pod prætextem obrony Rzeczypoſpolitey/ Máieſtatu Krolewſkiego/ godźi ſie drzeć z vbogich ludźi: Krolá Páná ſwego wźiąwſzy ſwoie żołdy w wiernośći záwodźić: godźi ſie y Kupcowi drugich oſzukiwáć: Medykowi dla niewmieietnośći/ álbo niedbálſtwá ſwego zábiiáć; godźi ſie y Theologowi nie widząc do rozgrzeſzenia ſpoſobnych/ cudzego nie oddáiących/ rozgrzeſzáć/ ále ná iáki koniec to wyſzło pokazáło ſie gdy z Theologiem/ y támtych porwał diábeł/ y polećiał do piekłá. Ego hos omnes rapio.

II. PARS Trzebá wiedźieć/ że miedzy innemi intencyámi/ dla ktorych świátu dána Pánná Przenaśw: ieſt też y tá/ áby wſzyſtek świát/ y ſtány ludźi żyiących poświećiłá/ y od nich wſzelkie ſztuki czártowſkie odegnáłá. Długo by było o káżdym w ſzczegulnośći mowić/ ále w ogolnośći/ mogę ſobie ſtány świeckie rozdźelić ná dwoie. *Naprzod* ieſt ſtan ludźi bogátych/ możnych/ zácnych u świátá; drugi ſtan ludźi w vboſtwie/ álbo w ćiężkim wyrobku/ w poddáńſtwie żywot ſwoy nedźnie prowádzących; iáko w ſtanách wyżſzych pełno pychy/ zbytkow/ ſwywoli/ vćiemiężenia podleyſzey kondycyi ludźi; ták y w ſtanách vboższych/ przeklęctw/ kradźieży/ pijáńſtwá/ zdrádziectw/ obmowiſká/ nienabożeńſtwá doſtátkiem: zgołá záráżone/ zczárowáne ſą te ſtany; á czymże. Doctrinarum perverſarũ præſtigiis. Vknowáli ſobie w głowie ludźie/ że to w ich ſtanách bez tego obeść ſie nie można. Krzeczeſz możnieyſzemu: czemu tákowey roſpuſty pozwala ſobie/ z krzywdą ludzką/ ſtro-

no/ szeládno/ bánkietno/ świátu sie zákázuie? Odpowie; nie
moge ináczey żyć/ w Páńskim vrodźiwszy sie domu. Mowisz
vboższemu/ o krzywoprzysiestwá/ o przeklectwá/ o szkodo-
wánie Pánow swoich/ odpowiáda pospolićie: Niemożna bez
tego w domu sie obyść/ wszytko to z biedy/ z vbostwá czynie.
Wiec Pánná Przenaswie: dźiś Exorcyzmuiac stany obadwá/
ták bogátych/ zacnych: iáko y vbogich przy zápalonych Gro-
mnicách swoich/ te czáry álbo fundámentá złych obyczáiow/
to iest pomienione głupie rozumieniá/ wyrzuca/ konfunduie.
Exemplo vitæ przykłádem Cnot SS. pokory/ y vbostwá; z kto-
remi iáko iásnieiacemi pochodniámi wchodźi do Kośćiołá Sá-
lomonowego/ y oraz poświeca/ błogosłáwi one/ we wszyt-
kich trudnośćiách/ ták ludźiom bogátym/ zacnym/ iáko też
podłym/ y vbogim/ swoie poćieche/ łáske/ opieke obiecuiac.
Naprzod tedy ludźiom wyniosłym/ zacnym u świátá/ y dla
tego w stanách swoich śiłá sobie pozwaláiacym/ pokázuie po-
kora swoia/ iáko fałszywa iest opinia ich: iż bez tych zbyt-
kow niemożna iest w ich stanie obyść sie/ álbo na iáki ákt
pokory zdobyć. Wszytko Niebo/ wszytká ziemiá/ nád áktem
Pokory Pánny Przenaswie: przy Oczyszczeniu swoim wypráwio-
nym/ prawie dumieia sie: przećiwko ktoremu y naygłebszey
ákty pokory/ ktore kiedy/ álbo nayzacnieyśi u świátá ludźie/
álbo nayświetsi przed P. BOGIEM wyprawili; prawie
nic nie sa; gdyż im zacnieysza/ álbo świątobliwsza iest Oso-
bá/ ák też iey pokory zacnieyszy. Ze dwu okolicznośći/ cu-
downa dźiśieysza Pokora Pánny Przenas: *Naprzod* że Pán-
ná Przenaswie: byłá prawdźiwa Mátka Boska/ á zátym Swie-
ta nád wszytkie inne Swiete: teraz zás iákoby grzesznicá
pokázuie sie z ofiára błagáiaca zá grzech; byłá niewinna Pá-
nienka/ w całośći/ czystośći rodzaca/ á oná przychodźi ná
Oczyszczenie/ iáko y drugie Mężátki. Rzeczesz: táyne to/ y
zákryte od oczu ludzkich rzeczy były/ że Przenas: MARYA
ná ten czás wchodzaca do Kośćiołá/ byłá y Mátka Boska/ y
Pánna/ łátwo ná to odważyć sie było Pánnie Przenaswie: ále
ia o ktorego vrodzeniu/ fámiliey/ godnośći/ ludźie wiedza/ v-
niżáć sie przed podleyszemi/ pokornie bez polityki/ bez wirá-
nia w Kośćiele záchowac sie nie moge. Ná to odpowiá-

 dam:

dám: że myliß śie w tym: Táiel BOG cudownie przed diá-
błem/ że Pánna Przenaśw: y Mátka Boska iest/ oraz y Pán-
na: Nie byłá wprawdzie wiádoma dobrze wßytkim ná ten
czás w Izráelu tá godność Pánny Przenaśw: ále celnieyße/
zacnieyße/ osobliwie Káplánskie domy/ o tym oboygu iuż ná
ten czás wiedźieć muśiáły. Pewnie gdy ießcze ćiężárno Pán-
Luc. 1. ne Przenaś: Elzbietá przywitáłá Mátka Boska. Unde est
mihi, ut veniat ad me Mater Domini mei. gdy błogosłá-
wionym/ á zátym Pánieńskim/ Owoc Zywotá iey názwáłá
w domu Záchăryaßowym/ wßytkim to nie táyno było/ że
Przenaśw: MARYA Mátka Boża y Pánna iest; y rozu-
miem że ten głos po wßytkich krewnych/ y sąśiádách muśiał
śie roznieść: Oraz z oną nowiną/ iáko dźiećiątko podskoczyło
w żywoćie Elzbiety: bo śie pytáć muśiano záraz/ o wßytkie
okolicznośći historyei/ iáko pospolićie czynią sąśiádki zßedßy
śie z Sąśiádkámi. Pewnie potym y przy Národzeniu Jáno-
wym/ tym bárdźiey tá sławá z tákieyże okázyey rozchodźić śię
muśiáłá; pewnie nie ieden przypomniał; że to ten Ján iest/
ktory w żywoćie Mátki ießcze/ Cnotę nabożeństwá ná przy-
śćie MARYEY Przenaśw: pokazał. A dźiśieyßa Ewán-
gelia co mowi: Izáliß stáry Simeon/ iáko Biskup Naywy-
ßy; y Prorok: bá y Anná Prorokini/ niewiedźieli przynamniey
ieżeli nie od ludźi/ to z Niebá/ co to byłá zá godność Ofiá-
by wchodzącey z Ofiárą? Wiedźieli to dobrze/ że Mátka
Luc. 2. Boska/ bo Mátka Messyaßá/ ktorego witá Simeon: Vide-
runt oculi mei salutare tuum. Wiedźieli że y Naycżystßa
Pánna byłá: bo pámiętał Simeon; co o Národzeniu Mes-
syaßá nápisał Prorok: Ecce Virgo concipiet, & pariet:
Oto Pánná pocznie, y porodźi. Zátym dźiśieyßy Akt Pokory
Pánny Przenaśw: náder heroiczny iest/ y tym sámym kon-
funduie głupią twoię opinią świecki/ pyßny/ człowiecze;
iáwnie ći pokázuie/ iż z naywyżßą godnośćią/ zacnośćią stá-
nu/ vniżoność/ skromność/ pokorne nabożeństwo zgodźić śię
może. *Stanom* zás podleyßym/ vbożßym/ ktorzy vbostwo
swoie máią sobie zá kárę/ zá plagę Boską/ w nim niećierpli-
wie/ w przeklectwách/ w przyśięgách żyią/ álbo też dlá niego
złotrostwá iákiego/ kradźieży/ nieczystośći dopuszcżáią śię/ á

wßytko

wszytko mowią/ z biedy to/ z vbostwá to bydź musiáło: Ná skonfundowánie ich głupstwá/ pokázuie im przy Oczyszczeniu swoim Pánná Przenaśw: przykład Cnoty vbostwá/ kiedy idąc w sámey rzeczy z Fámiliey Krolow Izráelskich: y owszem nayzacnieyszych Pátryárchow/ będąc do tego Pánią/ y Krolową świátá/ niosąc ná rękách tego/ ktory wszytkie skárby stworzył/ nie stroie stroyno/ áni z ássystencyą/ ále iáko vboga z wyrobku z Iozefem S. żyiąca; nie niesie ná ofiárę zá Syná swego báránká/ ktora byłá Ofiárá bogátszych/ ále ofiárę vbogich: Par turturum, aut duos pullos columbarum; *Parę gołębiąt.* Albo rozumiesz/ że to Pánná Przenaśw: z gwáltowney biedy vczyniłá/ że y Rzemieślnikowi iednemu Oblubienicą się stáłá/ y ták vbogą Ofiárę przyniosłá: podobno to Rodźice Jey woyną/ wygnániem/ álbo innym nieszczęściem substáncyą stráciwszy/ w tákim vbostwie Corkę zostáwili: Mylisz się w tym: Rodźice Pánny Przenaś: nie byli w ciężkim tákim vbostwie/ y owszem znáczną mieli substáncyą/ ktorą (iáko *S. Hieron:* pisze:] ná troie dźielili: Ná Kośćioł/ ná vbogie/ y ná domowe potrzeby: *Eustat*: powiáda że bogátsze/ nád wszytkich Pánow Izráelskich Ofiáry Iáchymowe bywáły w Kośćiele/ y że gdy iuż był vpewniony od Anyołá o płodźie sobie dánym: ná dźięk czynienie P. BOGV. 10. Báránow ná ofiárę oddał: Kápłánom *12.* Ciełcow: á ná Senatorow y pospolstwo rozdał 100. kozłow. *Do tego* Nálázłáby byłá Pánna Przenaś: ieżeli nie w Domu Rodźicow/ to u ták wielu znácznych pokrewnych/ zápomożenie ná onego báránká: bá y owi ná ktorych nie dawno wszytkie skárby od trzech Krolow ofiárowáne/ rozdáłá/ ochotnie zápomogliby byli Pánnę Przenaśw: Więc gdy Pánná Przenaśw: ták vbogo/ y z ták vbogą ofiárą przychodźi/ dobrowolnego to vbostwá heroiczny wyprawuie Akt/ ná to/ aby ćię náuczyłá/ iáko y ty vbostwo swoie nie masz mieć zá rzecz złą/ nie masz w nim nárzekáć/ á dáleko mniey z okázyi iego/ złego czego pozwaláć sobie: y owszem náucza ćię/ że w vbostwie masz bogoboynie/ nabożnie/ wesoło żyć: o co ták do ćiebie mowi *S. Bon:* Vide paupertatis MARIÆ magnitudinem, & quicunq; pauper est accipiat consolationem: quicunq; pau-

deNat. v. ap. Vmb. Nov. n. 1206.

S. Bonav Spec. l. 4.

per est, multum consolari potest de paupertate MARIÆ, & de paupere JESU. *Przypatrz sie wielkośći vbostwá MARYEY, y ktokolwiek vbogi iest niech bierze poćiechę; kiedy vbogi poćieszyć sie może, poyzrzawszy ná vbogą Przen: MARYA, y ná vbogiego P. JEZVSA.* Już tedy widziemy iáko Pánná Przenaśw: przy dźiśieyszym Exorcyzmie świátá w pomienionych stanách świeckich rozpędza *præstigia doctrinarum*, złe y szkodliwe rozumienia: á to przykłádem Cnot SS. Pokory y vbostwá. Obaczmy nád to/ iáko wszytkie stány świeckie poświęcaiąc/ błogosławi onym *suâ Protectione*. to iest/ wszytkim (byle żyli według powinności stanu swego) ták bogátym/ zacnym/ iáko też y vbogim/ opiekę swoię obiecuie/ przećiwko wszelkim trudnośćiom/ pokusom/ niebespieczeństwom/ ktore sie w tych stanách często tráfiáią. Błogosławi *Naprzod* y opiekę swoię obiecuie ludźiom zacnym/ y bogátym u świátá.
Spec. l. 4 *S. Bonáv*: Nolo desperare divites, quia non solùm pauperes Pastores, sed etiam Reges, pauperem MARIAM, & pauperem eius Filium invenerunt. *Niech nie desperuią bogáći, bo nie tylko vbodzy Páſterze, ále też y bogáći Krolowie, vbogą MARYą z vbogim Syniczkiem ználezli.* Dáie im krzyżyk żeby im czáry nie szkodźiły; á ktoreż to? bogáctwá czáry to/ á prá-
de Conf. l, 2. Met. 5. wie wągle sáme czártowskie. ták *Boet*: o nich: Sed sævioribus ignibus æthnæ. Feruens amor ardet habendi. Pánná Przenaśw: spráwuie to przyczyną swoią/ że tym ktorzy nabożnie sie Jey polecáią/ ani bogáctwá/ áni wysokie u świátá vrzędy/ nie zászkodzą.
N. 672. *Vmbr Novar*: Dives David extitit, divites pleriq; alij in veteri Testamento, qui tamen ab avaritiæ flamma se illæsos servarunt, quod in Virgine referendum est &c. *Bogátym był Dawid, bogáći byli w stárym Testamenćie niektorzy; á przećie ich vpał łákomstwa nie naruszył; co sie stáło dla Pánny Przenaśw: ktora z pokolenia ich vrodźić sie miáłá*: á nawet bez czego być nie może ná świećie/ gdy iákie od złych ludźi przećiwnośći/ nieszczęśćia/ prześládowánia/ osobliwie o prawdę/ o spráwiedliwość/ o cześć Boską ná tákich przyidą/ y to krzyżykiem swoim/ obroną swoią odegnáć od nich obiecuie. Oboygá tego probá ná Jozefie z Arymathyi/ ktorego Pismo S. bogáczem zowie. Venit

quidam

quidam homo dives ab Arimathia. Dwie rzeczy niezwyczayne vpátruie w tym Męzu. Náprzod że zacnym/ bogátym bedąc/ nie wstydźiel sie pokázáć/ że był Vczniem JEZVSOWYM. Et ipse erat discipulus eius. Nie wstydźił sie sam záchodźić około pogrzebu/ spuszczenia Ciáłá Vkrzyżowánego/ gdyż ieszcze ná ten czás Krzyż hánbą to naywiekszą był. Niewstydźił sie/ vstąpić mu swego Mármurowego grobu/ náwet nie żałował znácznych pieniedzy ná drogie maśći: bo ná sto funtow ráchuie Ján S. Ferens mixturam Myrrhæ & aloes quasi libras centum. Drugą rzecz osobliwą w tym Męzu vpátruie *Grzeg: Tur:* że stárszyzná Zydowska dowiedźiawszy sie iáko bogáty pogrzeb sprawił P. JEZVSOWI/ poimáli go y do więźienia pewnego wsádźili. *Petr: de Nat:* przydáie/ że Biskupi Zydowscy y Xiążetá popieczetowáli to więźienie/ iáko y Grob P. JEZVSOW: lecz tey godźiny/ kiedy P. JEZVS nie náruszywszy pieczeći zmartwychwstał/ y Jozef z więźienia cudownie wyszedł: bo Anioł Páński podniozszy do gory śćiány wszytkie więźienia onego/ wolno wynieść mu kazał/ y znowu ná swoie mieysce śćiany spuśćił: to zás wszytko Autorowie przypisuią Opiece Pánny Przenaśw: *Naprzod* odwagę one/ y hoyność ná pogrzeb P. JEZVSA. bo *Metaphr:* pisze; iáko Pánná Przenaśw: sámá nie mogąc pogrzebu Synowi vczynić/ námowiłá ná to pomienionego Męzá. mowiąc: Da mihi gratiam, & communi huic Magistro, audacter pete illius corpus, ut deponatur, & mandetur sepulturæ. Ow zás cud w vwolnieniu z więźienia/ modlitwam Naśw: Pánny przypisuie *Novar:* Facile crediderim MARIÆ maximè precibus fuisse liberatum, quâ suadente discrimini se obiecerat. *Ná ostátek* Pánná Przenaśw: dáie swoy krzyżyk/ błogosłáwieństwo stanom niższym y vboższym/ tym osobliwie ktorzy vbostwo swoie ćierpliwie znoszą/ y w nim boiáźni Boskiey przestrzegáią. by też w naywiekszey potrzebie obrázy Boskiey dopuszczáć sie niechcą/ tákim Pánná Przenaśw: opiekę swoie obiecuie/ y owszem ná rece/ ná łono swoie bierze ich y piástuie. *Guerr:* Widząc vbogiego Lázárzá ná łonie Abrahámowym/ chcąc też y wieku nászego vbogim coś podobnego obmyślić/ vpátrył

Matth. 27
C. 19.
ap, Nou. n. 333.
L. 4. C. 2.
ap. Sur. 15. Aug.
cit.
de Ass. S. 1.

wpátrzył dla ſnich dáleko zácznieyße łono/ to ieſt Opiekę Pánny Przenaśw: o czym ták mowi / Nullatenus credideris maioris eſſe felicitatis & gloriæ, habitare in ſinu Abrahæ, quàm in ſinu MARIÆ, cum thronum ſuum in ea poſuerit Rex gloriæ. *Niewierzże, áby ßcześliwßa rzecz byłá spoczywáć ná łonie Abráhámá, niż ná łonie MARYEY, ponieważ mießkánie ſwoie Krol Chwały w niey założył:* do tego tedy łoná/ to ieſt Opieki MARYEY/ áby z vfnośćią w potrzebách ſwoich y vćiſkách/ wßyſcy ludźie nędzni vdawáli ſię/ nápomina *Novar:* Omnium melior ſinus Virginis, hic ſe ſe pauperes recipiant, feliciores in hoc Lazaro, futuri. Więc iuż obaczywßy / iáko Pánny Przenaśw: przy tych Gromnicách Swiate y ſkuteczne Exorcizmy: wßelkie złe od ſtanow świeckich oddaláiące: pokornie ná błogoſłáwieńſtwo Jey/ zchylaymy ſię/ y vpadaymy; o tenże krzyżyk prośmy z Bonáwenturą S. Recordare Domina pauperũ miſerorum, & ſuſtenta eos ope refrigerij Sancti ſui. *Pámiętay Páni ná vbogich, mizernych, y rátuy ich rátunku twego Swiętego ochłodą;* o to ćię prośiemy przez miłość Syná twego Naymilßego/ ktoremu z Oycem y z Duchem S. / niech będźie wieczna cześć y chwałá. *Amen.*

Aquila provocans pullos.

Pro Aſſump. B. M. V.; STROPHA 19.

Mundi fluxus, atq; luxus. *Docuiſti ſpernere:*
DEUM quæri, carnem teri Vitijs reſiſtere.
Swiátá ś złośći, y prożnośći, Wzgárdzáć nas náuczyłá:
BOGA ßukáć: ćiáło bukáć; By go złość nietępiłá.

Sicut Aquila provocans ad volandum pullos ſuos. *Deut:* 32.

MA to náß ſkáżony rozum/ że rzeczy duchowne/ y do poięćia trudne/ áby ie iákokolwiek poznał/ trzebá mu ie podobieńſtwámi vkazowáć. S. N. Sam P. BOG ponieważ ieſt Duch naydoſkonálßy/ nam niewiádomy/ y nieſkończo-

ſkończony/ áby iákokolwiek wiádomośćia o ſobie vwiádomił rozumy náſze; pod podobieńſtwem rozmáitego ſtworzenia/ iáko ogniá: ſłupá/ obłoku/ pokázowáł ſie; o czym námienia Páwel S. vt ex inviſibilibus viſibilia fierent. Chwalebne Hæb. 11.
Wniebowźięćie Pánny Przenaśw: rzecz to ieſt oſobliwa/ niepoiętá rozumowi náſzemu: bo niejáko nieográniczona; mowi *Petr: Dam:* Glor a, quæ eam de hoc mundo tranſeuntem Serm. 1.
excepit, principium ignorat, finem neſcit. *Chwałá, z ktorą Pánná Przenaśw: wźięta ieſt do Niebá, początku áni końcá niema.* Więc rozmáići Káznodźieie ſtáráią ſie chwałe Wniebowźiętey Pánny pod rozmáitym podobieńſtwem Słucháczowi ſwemu pokázowáć. ták w Wniebowſtępuiącą dźiś Pánne/ iedni Fenixem/ drudzy Słońcem/ inni Mieśiącem/ Jutrzenką tytułuią: iákoż y od ſamych Anyołow dźiś coś podobnego ſłyſzemy: Quæ eſt iſta quæ aſcendit quaſi Aurora, - vt Luna, - vt Cant. 6.
Sol. *A ktoraż to ieſt, co wſtępuie iáko Iutrzenká, - iáko Słońce, - iáko Mieśiąc?* Myśliłem y ia/ do czego by naygodnieyſzego przyrownáć Wniebowźięćie Pánny Przenaśw: y nie mogłem godnieyſzegoználeść/ iáko toż podobieńſtwo; pod ktorym Piſmo S. opiſáło Wniebowſtąpienie Syná Jey: to ieſt pod podobieńſtwem Orłá wzlatuiącego/ pod ktorym Moyżeſz opiſuie Wniebowſtąpienie Páńſkie. Sicut Aquila provocans ad volandum pullos ſuos. o tym albowiem tłumáczą to mieyſce Piſmá S. *S. Ambroſ: Anaſtaſius* ktorego iáko Orłá wzlatuiącego/ wabiącego zá ſobą dźiatki ſwoie vważáiąc *Auguſt. S.* ap. Corn.
Wabi nas zá nim iáko orletá zá Orłem ſwoim/ mowiąc: Si Serm 2.
rectè, ſi fideliter, ſi devotè/ ſi Sanctè, ſi piè Aſcenſionem de Aſc.
Domini celebramus, aſcendamus cum illo, & ſurſum corda habeantur. *Jeżeli należyćie, wiernie, świątobliwie, pobożnie odpráwuiemy dźień Wniebowſtąpienia Páńſkiego, wſtępuymy z nim, y podnośmy ſercá náſze ku gorze.* Náucza Krolewicz náſz że Pánná Przenaśw: ieſt oſobliwa Miſtrzyni/ ktora od źiemie do Niebá podlátowáć vczy; Mundi luxus, atq; fluxus, docuiſti ſpernere, Deum quæri &c. A coż y ia tego podobieńſtwá záżyię ná obiáśnienie iákiekolwiek Chwały Wniebowźięćia Jey; y zechcę ią pokázáć Orłem lotnym ná naywyżſzą gorę/ álbo ſtopień Vwielbienia dźiś wlátuiącym/

y oráz

y oraz Orlatka swoie od ziemie do Niebieskich rzeczy wabiącym: Wprzod tym/ ktorych P. BOG na tym świecie wyniosł iako Orłow/ to iest zostaiacym na godnościach y vrzedach/ duchowna y potrzebna dawszy náuke.

I. PARS Nie tylko u Pogáństwá/ ále y w Pismie S. pewna iest/ iż Orzeł znáczy ludzi wyniesionych na godność iáko wysoką/ albo ludzi zwierzchność nad innemi maiacych: y ták wedlug *Cornel:* Prorok zowie Nabuchodonozorá Krolá Orłem wielkim. Aquila grandis. Jeremiasz także o Cyrusie Krolu Perskim mowi. Ecce quaſi Aquila aſcendet, & avolabit. przyczyne tego podobieństwá daia/ że Orzeł iest ptak nayzacnieyszy/ naymocznieyszy/ ktorego sie wszytkie inne ptástwá boią; á zátym dobrze wyraża Stanu Krolewskiego/ pańskiego/ zacność/ y moc; ktorey nie tylko ná panowánie nád poddánymi swemi/ ále też y ná obrone onychże/ od Nieprzyiaciol powinni záżywáć: y przyznáie/ że kto z ludzi otrzymał od P. BOGA te gonośc/ kogo BOG ná táki nád drugiemi wyrzad wysadził/ wiele powinien P. BOGV: bo to dzieło sámey iego Boskiey reki. De ſtercore erigens pauperem, ut collocet eũ cum principibus populi ſui: bo tym sámym by le sie miał sam do tego/ serce/ dusze/ iego bierze P: BOG ná rece swoie. Cor Regis in manu Dei: y owszem cała TROYCA Przenaś: niespuszczáiac sie ná Aniołow/ tákowych strożem stáie sie. *Euſeb: Dorylæus.* Sanctiſſima TRINITAS eſt cuſtos Principum. A dosyć że wam ná tym/ Orlikowie Ziemscy? że was BOG nád drugich tu ná ziemi wyniosł? rzad táki nád innemi dał? nie dosyć: iednym to pomogło do Zbáwienia/ innym záś do potepienia: powinni bowiem tácy/ nie tylko w tym iednym Orlá ná sobie wyrażáć/ ále y w czym innym. Pospolicie ták stárodawni iáko y świezi Autorowie; vpátruia w Orle osobliwa nád inne ptástwá skłonność do Niebá: Nie obaczysz wiele Orlá po ziemi chodzacego/ á dáleko mniey ná błotách siedzacego; nád inne ptaki wyżey ku Niebu podlátuie/ bespieczniey/ bo nie zmrużonym okiem w Niebieskie świátło/ to iest w Słońce patrzy; pożywienie iego po powietrzu zá ptaszkami: á iezeli kiedy gniazdem osiadzie/ co pospolicie ná wysokich gorach/ albo Cedrach Liban-

Margin notes (in order beside the text):
in Ezech. C, 18.
Pſ. 112.
ap. Noriberg. P. 2 L. 1. C. 10

Libánskich. *Cornel. a lap.* powiáda: że Orzeł do gory poglądáiący dawne było *Symbolum* pobożnośći w Krolách y Pánách: stanu ich osobliwá to powinność pobożność. *Philo* pisze: że Krolowie Izráelscy przy Koronácyi swoiey nie odbieráli berłá / iáko iest zwyczay u innych Narodow / ále dáwáno im Xięgę *Deuteronomij*, w ktorey iest zebránie práwá Bożego; y to wprzod włásną ręką tego ktorego Krolem czyniono / dla lepszego sobie wbićia w pámięć / powinno było bydź przepisáne: ktora Xiąszkę wźiąwszy / mowił wiec Krol Alii Reges sceptro vtantur pro gestamine, mihi pro sceptro erit hoc legum compendium. *Inni Krolowie niech się sczycą berłem, mnie zá berło stáć będźie to práwo;* ktora Ceremonią dawáno znáć / że włásną powinność Krolow iest / żyć według práwá Boskiego / żyć pobożnie. Tá pobożność ma bydź *Naprzod* względem P. BOGA: Stáráiąc się o záchowánie Práwá iego Swiętego / modlitw / nabożeństwá osobliwie publicznego / Kazań nieopuszczáiąc: nabożnie y często Sákrámentá święte przyimuiąc; iáko czynił *Henryk II.* Cesarz ktory nigdy się w Purpurze Cesárskiey ludźiom nie pokazał / poki wprzod dyscypliny / y Spowiedźi nie uczynił. *O Orle* pisżą: że gdy Jowisz z Olbrzymámi woiował; Orzeł piorunow mu dodawał. Ná to powinień y káżdy Pan Chrześćiánski / áby o BOGA / Kośćioły / Ołtarze / y sługi iego / o Wiárę / mężnie zástáwiał / się y czynił. *Nazian:* mowi: Pietas Regibus, velut est Sacramentalis. kiedy się kto tknie Chwały Bożey / ukrzywdźi Kośćioł / gniewáć się oto powinni: ináczey / niedbáłego w tym Krolá przyrownywa *Mancin:* do Zydow trzćiną biiących w głowę CHRYSTUSA. Ex DEO non regnant, & arundine, scilicet sceptro percutiunt Caput JESU Reges, sive Principes, quotquot pluris habent ærária sua, quàm altaria, plus palatia quàm templa: quotquot immunitatum Ecclesiasticarum osores sunt, ac eversores. *Powtore* Pobożność máią mieć względem siebie / to iest: áby w sobie złe chući do gniewu / obżárstwá / á osobliwie ćielesnośći umartwili. *Pier:* pisze o Orle / że ták ná czás dźiub / álbo nos iego zákończy mu się / y zákrzywi / iż nim nie może żadnego pokármu wźiąć / y ták od głodu zdychác musi. Nie-

in Ezech C. 18. de Creat. Princ.

FIG.

Mancin. L. 4. D. 5.

APOPH

Orat. 27

loco cit.

Hier. l. 19 C. 24.

dármo owo/ drapiezne ptáki widuiemy/ że sobie nos o co twárdego/ my mowiemy ostrzą/ á podobno to przytepiáią/ żeby im bárdzo nie vrosł; tegoć y wam Orłowie Ziemscy/ Pánowie świeccy potrzebá/ ábyśćie swywolnym namietnośćiom wászym/ rożkow przyćieráli/ przez wstrzymywánie sie od roskoszy zákazánych/ ieżeli ná wieczną śmierć/ złączoną z głodem wiecznym/ famem patientur vt canes przyść niechcećie. Nic záiste ná świećie wdźiecznieyszego/ y BOGV y ludźiom; nád Páná/ bezecnym namietnośćiom sprzećiwiáiącego sie. Przyznáie to *Plinius* choć Pogánin. Quid præstabilius est, aut pulchrius munus DEI, quàm castus Princeps: á záśnie obrzydliwszego/ nád vtopionego w roskoszy ćiáłá: ták dálece że Pogánin *Seneká* zá obelgę Máiestatu Pánskiego miał/ wolno poyźrzeć choć przypadkiem ná niepoćciwą osobę. Maiestatem læsam dixissem, si tibi exeunti, lictor è conspectu non submovisset meretricem. O iák záwstydzą Pogánie ći swywolnych Pánow Chrześćiánskich! *Potrzecie* ći Orłowie Ziemscy máią mieć pobożność Orłą/ względem bliźnich/ poddánych swoich. Orzeł ma to, że młode orletá swoie/ vczy latáć mieć sie od ziemie ku Niebu. Sicut Aquila provocans ad volandum/ pullos suos. Tá wászá iest powinność/ Orłowie Ziemscy. ábyśćie poddánych wászych vczyli latáć/ prowádźili ku Niebu. Stáráiąc sie wszelkim sposobem/ o wykorzenienie złośći w poddánych wászych/ o nabożeństwo; y cnoty Chrześćiánskie; á iákoż tego dokażećie? podobno Káznodźieiámi zostáć wam potrzebá? toć wprawdźie nie bárdzo by wam przystało/ ále y nie záwádziło by/ dosłyszawszy o czym nieprzystoynym/ w iákim Senatorskim domu/ vczynić ták/ iáko niegdy Krol Dawid: Venite filii audite me, timorem Domini docebo vos. Rzeć *confidenter*: podz ieno ze mną synáczku ná vstronie: á czemuż to ták bez boiáźni Bożey w cudzołostwie żyiesz/ BOGA/ wstydu w oczách nie masz *&c.* Ale y temu dawszy pokoy/ máćie ná to Krolowie/ Pánowie/ inny skuteczny sposob. á ktoryż? Orzeł orletá vczy latáć/ pewnie nie gádá do nich/ bo nie vmie: ále látuiąc przed niemi; przykłádem swoim wywodzi ich z śmierdzącego gniazdá. Przykłádne życie Pánow/ ná wyprowádzenie poddánych swoich

apud Vega Iud. 3 v. 21.

Lib. 9. Contr. 2,

z błotá

z błotá nieprawośći / ná naprowadzenie ná drogę Niebie-
ſką / Cnot Swiętych / nád wßytkich Káznodźieiow ſkutecznie-
yße ieſt. Opiſuie Sálomon iáko Niebieſka Mądrość vmyśli-
wßy zwabić do gorney oney Akádemiey / to ieſt / do ßkoły Prov. 9.
Cnot Swiętych ludźi / záżywa ná to iákichśi ludźi zacnych FIG.
y godnych u świátá: mowi *Niremberg*: Procerum & Prælato- in Teo-
torum operibus potiùs, quàm voce compellavit. Vważa polit.
bowiem ten / że gdźie poſpolita *Biblia* czyta. Miſit ancil- C. 5.
las ſuas vt vocarent ad arcem, & ad mœnia Civitatis: *Wy-
ſłálá ſłużebnice ſwoie, áby do Zamku zwoływáły, y do Miáſtá:*
tám 70 / czytáią : Cum excelſa prædicatione convocavit.
godnym Kazániem zwołáłá, ktore tłumáczenie lepiey obiáśnia
verſio Caietani: Vocavit ſuper humeros excelſorum Civita-
tis: iákoby to ná rámionách zacnieyßych Rządcow onego Miá-
ſtá / niby ná kátedrze / álbo ná Ambonie ſtánawßy Kazánie
zyniono / wabiąc do ßkoły Niebieſkiey / do cnotliwego / pobo-
żnego żyćia. Coż to / y czyie rámioná / ktore zá Ambonę ſtoią?
y co zá ták niezwyczáyni Niebieſcy Káznodźieie? *S. Hieron:* Ep. ad
mowi: In humeris opera ſunt. *Rámioná znáczą vczynki Ká-* Fabiol.
znodźieie zás znáczą cnoty święte. O! kiedy to iáko ná Am-
bonie ſtánie / to ieſt w vczynkách dobrych poczćiwych pokaże ſię /
wielce to ſkuteczny Káznodźieiá: mowi *Caietan.* Virtutes
miſſæ à Divina Sapientia Officium vocandi exercent, non
prædicatæ nec ſcriptæ, ſed portatæ ſuper humeros homi-
num: hoc eſt ſuſtentatæ factis, viribus, & laboribus: á
kiedy to ießcze *Super humeros excelſorum.* to ieſt / gdy
Krol / Pan / zacny Człowiek v świátá / ſtánie w oczách złych
ludźi / z cnotą pokory / nabożeńſtwá / trzeźwośći / ſpráwiedliwo-
śći / przedzey pátrzącego ná ſię / zbuduie / pobudźi do poprá-
wy żyćia / rzecze nie ieden: ten Pan / Krol / ták nabożny w
Kośćiele / ták częſto do Sákrámentow przyſtępuiący / ták wſtrze-
mięźliwy *&c.* á ia podły / vbogi / nißßey kondycyi człowiek / żá-
dney tey Cnoty w ſobie niewidzę / biedá koło mnie / á prze-
ćie mi ſię złego chce. Potwierdza tey prawdy ſam Duch
S. Qualis rector Civitatis, tales & inhabitantes in ea. Eccl. 10.
Jaki ieſt Rządcá Miáſtá, tacy y mießkáncy iego. Potwierdza
y ták wiele przykłádow. w Piśmie S. *Abimelec* Wodź / gdy Iud. 9.

co żywo boi się nátrzeć pod fortecę/ sam naprzod; nie z iákim
EXEMP táranem potężnym/ ále z gáłąską tylko drzewá vćiętą śmie-
le nástępuie/ áż záraz wszyscy zá nim. Igitur certatim ra-
mos de arboribus præcidentes, sequebantur Ducem. Opie-
rá się lud Izráelski w czerwone morze puśćić; lub otwárto
widzi/ áż naypierwsze Xiążę pokolenia Judy. (dla czego też
y berło Krolewskie do domu iego dostáło się) wziąwszy swo-
q. 5. in ię Chorągiew śmiele się puszcza (o czym *Abulen.*) prętko po-
Gen. tym zá pokoleniem Judy/ iáko zá przyszłym Krolem swoim
inne dwánaśćie pokolenia puśćiło się. Opuszczam podobne hi-
storye o odwagách Alexándrá/ Juliuszá/ vczynionych przed
woyskiem/ dla záchęcenia ich/ iáko wielce skuteczne były: Co
się tycze duchowney okázyi: Zápomniał pewnie był lud Izráe-
lski zá niezbożnego Saulá o nabożeństwie/ o Arce Páńskiey:
Sámá práwie wyszłá z niewoli Filistyńskiey/ á przećie cudze
kąty poćierác muśiáłá: nie czytamy/ áby kto przez ták długi
czás ná seymách Izráelskich wspomniał: trzebá nam Chwałę
Boską restaurowáć/ z prowádźić do Jeruzalem Arkę Páńską/
dopiero gdy nástał Dawid/ ledwie co z nabożeństwem swoim
im ozwał się/ że chce nabożeństwo począć: áż czytamy iż co
C. 27. żywo zá nim. Surrexitq; David, & abijt vniversus popu-
lus, qui erat cum eo, de viris Juda, ut adducerent Arcam
DEI. Widźićie przykład Nabożeństwá co spráwił. Pátrzy-
ćież co wstrzemięźliwośći przykład spráwił wtymże Krolu.
Zprágnione woysko cáłe iego / będąc bez wody/ dostáno iey
przećie kubek dla Krolá/ lecz w oczách ich wylał ią ná źie-
mię: Ná co *Angelonus* odpowieda: Ut suo exemplo to-
tus exercitus disceret sitim tolerare: dla wstrzymánia woy-
ská swego. Bierzćie tu sobie przestrogę/ wszyscy ktorych p.
BOG ná godnośći/ lub duchowne/ lub świeckie wyniosł; y
EXHOR wy prośći Gospodarze ktorzy pod sobą czeládkę maćie. Uważ-
ćie/ ná cośćie powinni: bo ieżeli wászá władza według Pi-
smá S. Omnis potestas à DEO, od BOGA dána wam
nád innemi/ idźie zá tym/ że też BOG obligował wás/ ábyś-
ćie o zbáwienie / y o dobre obyczáie poddánych wászych
stáráli się / nie tylko kárząc złe/ práwą dobre stáno-
wiąc; ále ábyśćie iáko Orłowie iácy przed Orlętámi swemi/
latáli

látáli dobrym przykłádem/ pierwsi do Kośćiołá/ częśći do
Sákrámentow Swiętych/ pilnieysi w chowániu świąt/postow:
á cżáś rzeczećie ná sądzie Bożym drápieżni Orłowie/ to iest
Pánowie/ ktorzy władzy wáßey/ tylko ná ßárpánie poddánych
wáßych záżywaćie/ ktorzy niepoććiwym żyćiem onych gorßyć
ćie/ sámi ná źle/ po poddáne swoie posyłaćie/ sług do złey
vsługi/ do pomsty/ do vpoienia drugich/ y do innych nie
cnot záżywaćie? Co rzeczećie! gdy wam z káżdego poddáne-
go ćięßki ráchunek BOGV przyidźie dáwáć? á to sie o was
zprawdzi: Potentes potenter tormenta patientur: im tu
ná świećie potężnieyßemi byliśćie/ á źle żyli/ tym też potę-
żnieyße Męki wás czekáią/ ięczeć będźiećie z owemi Olbrzy-
mámi/ iuż nie pod wodámi głębokimi/ ále raczey pod pło-
mieniámi wiecznemi: Ecce gygantes gemunt sub aqvis. Iob. 26.

Wielce przynależyćie powźięte *Symbolum* podlátuiącego
od źiemie do Niebá Orłá/ opisuie Wniebowźięćie Pánny II. PARS
Przenaśw: *A naprzod* pokázuie naywyżßą Chwałę/ y vwiel-
bienie Pánny Przenaśw: Pißą Náturalistowie: że Orzeł ná
wysokich skáłách/ álbo ná Cedrách wysokich siedliská/ gniaz-
dá swoie zákłáda; dla czego wielce sie kocha w gorze Libáń-
skiey/ y około niey naywięcey sie báwi Orłow co zacnieyßych:
y ow nayzacnieyßy Orzeł u Proroká. Aquila grandis magna- Ezech. 17
rum alarum; nie gdźie indźiey ßukał tylko ná Libánie po-
trzebney sobie gáłąźki: Tulit medullam Cedri. *Hæbr*: czyta/
Verticem Cedri. Duchownie mowiąc: áni wyżßey gory/
áni pięknieyßego Libánu ná świećie nie znáyduie nád gorne
Niebo/ do ktorego Orzeł nayzacnieyßy Pánná Przen: dźiś ná
cáłą wieczność mieysce osiada/ á ośiádá ná naywyżßym miey-
scu: bo otrzymuie chwałę naywyżßą po Chwale Człowieczeństwá
CHRYSTVSOWEGO: dźiś o niey sie prawdźić może
Proroctwo: Exultabit lætabunda, & laudans gloriæ Liba- Isai. 35.
ni data est ei. *Cießyć sie będźie wesoło y śpiewáć: chwałá*
Libánu iest iey dána. Jan S. osobliwą owę Figurę Pánny Apoc. 12.
Przenaśw: to iest/ cudowną widząc Białogłowę/ opisawßy
bárdzo pilno iey stroy wßytek/ iáko w Słońce vbrána/ gwiaz- FIG.
dámi vkoronowána/ ná Mieśiącu stoiącą/ zákończáiąc widze-
nie/ vpátrzył w niey iákieś podobieństwo do Orłá: Datæ
sunt

ſunt Mulieri alæ duæ Aquilæ magnæ: *Dane iey ſą dwie*
ſkrzydła Orłá wielkiego. S. Bern: Sen: náucza/ że to Figurá
Panny Przenaśw: *à Sylveira* ieſzcze przydáie/ że to Figurá
Wniebowźięćia iey. Hoc maximè referri poteſt ad diem
in Apoc. gloriosiſſimæ Aſſumptionis B. V. M. iż to opiſuie zacność
12. Wniebowźięćia tryumfu/ y oraz pokázuie wyſokość/ zacność
chwały Pánny Przenaśw: Datæ ſunt Mulieri alæ duæ. tenże
Autor vważá/ że tu Jan S. zda ſie opiſowáć ceremonią Wnie-
bowźięćia Pánny Przenaśw: iákoby okazáley/ niż Wniebo-
wſtąpienia P. JEZVSOWEGO: to albowiem opiſuiąc/
krotko mowi: Raptus eſt Filius eius ad DEUM, & ad thro-
num. co *S. Ambr:* tłumáczy o Wniebowſtąpieniu P. JE-
ZVSOWYM. Tu záś Wniebowźiętey Pánny/ nie tylko
ſtroy opiſał/ ále też nád to/ y lotne iey ſkrzydłá. Datæ ſunt
ei alæ Aquilæ. Ná co tenże ták mowi: Per Aquilam Chri-
ſtum poſſumus intelligere: tam magnifico apparatu Aſ-
ſumpta eſt MARIA in Cælum, ut ipſemet Filius DEI ve-
luti alis expanſis glorioſiſſimum ei apparatum præſtiterit.
Przez Orłá rozumie ſie CHRYSTUS: *z táką chwałą wźięta ieſt*
Pánná MARYA do Niebá, że ſam Syn iey iákoby wyćiągnione-
mi ſkrzydłámi chwalebne iey weśćie przyozdobił. Ze záś ná
Naywyżſzey gorze to ieſt Chwale Vwielbienia/ mieyſca ſwoie
zakłada Pánná Przenaśw: pokázuie to pomieniona Figurá;
powiáda bowiem Jan S. że widziána tá Mátrona/ áż ná
iákąś záleciáłá puſtynią: vt volaret in deſertum. Niech
nie rozumie nikt żeby tá puſtynia do opiſánia Chwały Wnie-
bowźiętey Pánny mniey ſłużyłá; bo przez te puſtynią *Orige-*
in Luc. *nes* rozumie Orſzaki y mieſzkánia dźiewiąciu Chorow Anyołow
15. Swiętych ktore opuśćiwſzy Syn Boſki/ iedney owieczki przy-
ſzedł ná świát ſzukáć. volavit in deſertum; do tych tedy
Pałácow/ to ieſt miedzy ſamych Anyołow SS. wzbiia ſie
dźiś Pánná Przen: Ale y to máła chwałá dla Panny Prze-
naśw: przydáie Jan S. że ieſzcze y ná oney Puſtyni mieyſcá
ſwego oſobnego ſzukáłá. Volavit in deſertum, in locum ſu-
um: bo Jey wiekſza niż ſamych Anyołow należy chwałá.
Cant. 3. Sámi to dźiś przyznáią Anyołowie. Quæ eſt iſta quæ aſcen-
dit de deſerto: Ná co *Escobar:* z Origeneſem/ przez puſty-
nia to:

nia rozumieiąc Chwałe Anyelską mowi: Ex hoc deserto L. 12. in
deliciis affluens Virgo, post primum è terra ascensum, rur- Luc. 12.
sum extollitur à Dilecto ad tam augustum fastigium, ut n. 21.
nec cogitatione assequi possimus. *Z tey pustyni w roskoszy
opływáiąca Pánná, po pierwszym z ziemie wstąpieniu wywyższo-
na iest od Naymilszego swego, ná tak wysoką godność, że y my-
śla iey docieć niepodobna:* Sámego to rozumu Boskiego dzie-
ło/ dozrzeć mieysca tego w Niebie/ ná ktorym Tron chwały
swoiey Pánná Przenáśw: záłożyłá. *S. Bonávent:* Vważáiąc Spec. C.
owe słowá Jobá: Nunquid ostendisti auroræ locum suum 9. C. 39.
tłumácząc ie o chwále Pánny Przenaśw: mowi. Quasi di-
cat non tu, sed ego, non ad te pertinet auroræ MARIÆ
locum suum ostendere in Cælo, sed ad me. *Nie twoiá to
człowiecze, pokazáć lutrzenki MARYEY mieysce w Niebie, ále
do mnie to sámego BOGA należy.* Dość záiste Orzeł ten nász
Mistyczny to iest Panná Przenaś: przy Wniebowzięciu swo- FIG.
im wysoko wylátuie: á ktoremiż spytaćie skrzydłámi? Datæ
sunt Mulieri duæ alæ. Jedno skrzydło niech będzie *Mater-
nitas B. V. M.* to iest/ dla tego po CHRYSTVSIE Pánu
naywyższą otrzymuie chwałe/ że iest Mátką Boską/ *S. Ildephō.* Serm. 2.
mowi: Sicut est incomparabile quod Virgo gessit, ita de Assūp.
inæstimabile, atq; incomprehensibile præmium ac gloria,
quam promeruit. *Jako rzecz iest tá nieporownána, ktorą w
sobie Pánná nośiłá, ták nieoszacowána nie poięta iey nagroda, y
chwałá, ktorą sobie zasłużyłá. Drugie skrzydło,* ktorym ná ták
wysoki stopień Chwały wzbiłá się Pánná Przenaśw: są nay-
wyższe zásługi iey. *S. Bonáven:* ták otym mowi. MARIA
sicut fuit grandis in merito, ita etiam grandis in præmio.
*Przenaśw: MARYA iáko byłá náder wielka w zasługách, ták też
wielka y w chwale.* Nád trzemá rzeczámi głowe swoie suszył
mądry Salomon. Tria mihi sunt difficilia, & quartum pe-
nitus ignoro: viam Aquilæ in Cælo: gdźie miedzy nie zro- Prov. 30
zumiánemi rzeczámi/ liczy droge/ álbo lot Orłá po powietrzu
lecącego/ á to podobno dla bystrego/ y wysokiego lotu iego:
coż y dáleko bárdziey o wysokości vwielbienia Pánny Przenaś:
iáko niedościgłey rozumowi ludzkiemu mowić/ y rozumieć po-
trzebá. A ná coż Niebieski Orle/ Pánno Przenaśw: ták wy-
soko

ſoko mieyſce/ y Tron chwały ſwoiey záſiadaß. Powiádáią Nátuháliſtowie/ że Orzeł choć naywyżey w obłoki podleciawßy/ y naymnieyßą rzecz ná źiemi/ y owßem rybkę w głębokim
C. 39. morzu obaczyć może: co nátraca *Iob.* Aquila de nubibus contemplatur. Więc pobobno y Pánna Przenaśw: dla tego ták wyſoko w Niebie oſiáda / áby tym lepiey y naymnieyße náße potrzeby ná źiemi widźiáłá/ w nich rátowáłá: bo *S. Bo-*
Spec. *naven:* mowi: Maiorem per beneficia innumerabilia osten-
C. 8. dit hominibus miſericordiam, quia magis nunc videt innumerabilem hominum miſeriam. *Więkße dobrodźieyſtwámi wyświádcza ludźiom miłośierdźie, bo też lepiey widźi nieprzeliczone mizeryę ludzkie.* Podobno ná to oſiada przy ſámey práwicy Boſkiey/ iáko ią w duchu widźi Dawid: Aſtitit
Ps. 44. Regina à dextris tuis. áby iáko niegdy Orzeł (według zmyſláiacych Poetow) Jowißowi przećiw nieprzyiaćiołom Niebá pioronow dodawał: ták y oná przećiwko nieprzyiaćiołom Zbáwienia náßego/tym bárdźiey obrona nam byłá: Prawda y to: ále ießcze y co więcey. Aquila provocans ad uolandum pullos ſuos. Jáko Orzeł przed orlątkámi ſwemi/ wzbiiáiąc ich látáć/ wyſoko ſię ku Niebu wzbiiá/ ták y Pánná Przenáśw: dźiś wyſoko w kráie Niebieſkie leći/ drogę do Cnot/ do Niebá pokázuiąc Orlątkom ſwoim. Wiedźieć maß człowieczę Chrześćiánſki: że dußá twoiá odchowána ieſt w gniazdeczku Pánny Przenaśw: bo w gniazdeczku Syná iey/ gdyż umorzona od węża piekielnego CHRYSTUS JEZUS (co według Náturaliſtow czynią Orłowie/ orlątkom ſwoim umorzonym:) ożywił krwią ſwoią: Wßytko cokolwiek maß záſług/ łáſki/ uczynkow dobrych/ maß z tego gniázdeczká MA-
L. 10. de RYEY. *Rich. Laur:* In nido ponit, & fovet avis ova ſua
laud. B. & pullos; ſic & vir iuſtus opera, & actus bonos in MA-
V. M. RIA. *Jáko ptak owoc y dziatki ſwoie w gniazdźie ſkłáda, ták ſpráwiedliwy záſługi, y uczynki dobre w MARYEY.* A toż dźiś Pánná Przenaśw: wſtępuiąca w Niebo/ duße ludzkie odrywá od źiemie/ od miłośći źiemſkich rzeczy/ wabi do Niebieſkich/ od niedoſkonáłego żyćia/ do doſkonálßey cnoty. Oblu-
ELG. bienicá Sálomonowá powiádáiąc o wielkim ßczęśćiu ſwoim/ żeználázłá tego/ ktorego naybárdźiey kocháłá; záraz też

poprzy:

poprzyſiegá práwie/ że go iuż nie puśći ládáiáko/ ále koniecznie ſtáráć ſie bedźie/ wprowádźić go/ nie tylko do domu Mátki ſwey/ ále ießcze glebiey/ to ieſt do oſtátniego táiemnego pokoiku. Inveni quem diligit anima mea : tenui nec dimittam, donec introducam illum in domum Matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. *Naxera*, funduiac ſie ná S. Bernárdźie náucza/ że to figurá byłá dußy pobożney ſtáráiacey ſie o zbáwienie/ y doſkonáłość innych niedoſkonálßych ludźi. Tym bárdźiey ia/ moge to mieć zá Figure Pánny Przen: bo ktoż z ludźi goracey miluie zbáwienie ludzkie/ nád nię: Inveni quem diligit anima mea. Nálázłá przy Wniebowźieću ſwoim Pánná Przenaśw: to/ w czym ſie naybárdźiey kocháłá/ to ieſt BOGA ſwoiego/ przez zupełne odźiedźiczenie vwielbienia ſwego/ ále y ćiebie Dußo ludzka/ ktoraś raz przez oſobliwe nabożeńſtwo ku Pánnie Przenaśw: álbo przez przyiećie Bráctwá iey iákiego/ oddáłá ſie w opieke iey. nie opußcza/ y w tobie oná kocha ſie/ y o tobie mowi: quem diligit anima mea. Dźiś tedy odlátuiac do Niebá/ vważa że Dußá twoiá w gniazdeczku P. JEZVSOWYM/ á zátym y w iey zoſtáie/ to ieſt w łáſce Boſkiey; iákiekolwiek piorká/ to ieſt Cnoty SS. w niey ſie pokázuia: ießcze iednák álbo latáć nie vmie/ álbo tylko niſko lata/ to ieſt niedoſkonáła w modlitwie/ w ćierpliwośći/ pokorze: predzey ptaßkowi temu noſek/ pázurki vroſna; to ieſt prętko dźiubnie/ prętko ſie námietnośćiámi porußy/ niżeli ſie doſkonáley iákiey náuczy Cnoty. Wiec niekontentuie ſie iákokolwiek cnota twoia/ ále chcećie do wyżßey doſkonáłośći pobudźić. Non solùm exoptat in domum introducere, ſed etiam in cubiculum, ſcilicet eximiam perfectionem. Lotno cnotámi ſwemi wynośi ſie dźiś Pánná Przenaśw: ábyć droge torowáłá/ y ſáma rźecza pokazáłá/ że Orlatkom MARYEY Dußom ku niey nabożnym/ nie o iákakolwiek nagrode/ y Niebieſka Chwałe/ nie o iákiekolwiek ſkrzydełká/ Cnoty świete ſtáráć ſie potrzebá/ ále o lotne/ o iák naydoſkonálße. Ieſt przypowieść: zły to ptak co gniazdo ſwoie ßpeći. O iák wiele nas ma Pánná Przenaśw: Orlatek w gniazdźie ſwoim; to ieſt vfáiacych w opiece Jey/ co ßpećiemy gniazdo Jey: to ieſt

Cant. 3.
In Iud. C. 4.
Nax. cit.

liczymy sie bydź dźiatkámi Pánny Przenaś: á życie násze iest
ladáiakie/ álbo niedoskonáłe / nie mász prawdźiwey pokory /
czystośći/ ćierpliwośći doskonáłey. Skrzydełká násze/ to iest
áffekty do Nabożeństwá/obwisły/ álbo oblepły: Amor terre-
norum viscus est spiritualium pennarum: á przećie iáko Or-
latká do Orlice głowki násze wyćiągamy/ to iest prágniemy
do chwały wieczney / przez przyczynę Pánny Przenaśw: spie-
wáiąc: Et JESUM benedictum fructus ventris tui, nobis
post hoc exilium ostende. Y JEZVSA, błogosłáwiony owoc
Żywota twego, pokaż nam potym wygnániu. A podobno nam
odpowie Pánna Przenaśw: ták iáko niegdy Henrico de Castro w
tit. 10. Zakon: Dominik: (o czym Lobner:) temu modlącemu sie
nocy/ zgásłá świecá; więc inne iásne pokaże sie świátło/ y
usłyszy głos: ia iestem MARYA Mátká JEZVSOWA:
áż on záwołá: Ach Nayświet: Pánno/ ponieważ ty iesteś/
pokaż ze mi naymilszą twarz twoię/ Odpowiedźiáno mu: Fili
Henrice adhuc infans es, cresce, & postea me videbis.
Synu iescześ dźiećięćiem: vrośniey wprzod, á dopiero obaczysz
mnie. Jeżeli ták świątobliwemu Mężowi powiedźiáno/ coś
dopiero nam niedoskonáłym/ niedbáłym rzeczono by: kto sie
liczysz Orlątkiem/ Synem MARYEY/ zá nią lotem trze-
bá iść náśláduiąc iey Swiętych Cnot. Oto nápominá ćie
sup. Miss. Bernat: S. Ut impetres Orationis eius suffragium, non
deseras conversationis exemplum. Abyś otrzymał skutek mo-
dlitwy iey, nie opuszczay náśládowánia iey. Ambr: S. Quicunq;
sibi optat MARIÆ præmium, imitetur exemplum. Kto so-
bie życzy mieć nagrodę w Niebie z MARYĄ, niechay zá iey
przykłádem idźie. Idźże iuż Niebieski Orle Pánno Przenaś:
szczęśliwie w naywyższe one Niebieskie gory/ nie zápominay
o nas słábych przy źiemi sie trzymáiących Orlątkách twoich.
Sabell. pisze; że gdy ieszcze Aureliánus w pieluchách dźiećię-
ćiem był/ Orzeł nádlećiáwszy/ y pázurámi ostrożnie wźiąwszy
go ná Ołtarzu położył. Niebieski Orle nász widźisz Dusze násze
nie doroste ieszcze/ widźisz że sie ieszcze trzymáią źiemie áffe-
ktámi swemi; tobie Kázimierz S. przypisuie. Mundi fluxus,
atq; luxus, docuisti spernere. Weszże ie w opiekę twoię
wprost skuteczne łáski/ ná oderwánie áffektow nászych od rze-
czy do-

ßy doczesnych. Nie zápominay y o drugim Orlatku twoim: iuż ći to Orzeł Polski nie cáły Orzeł/ bo podskubány/ z ták wielu Prowincyi/ y teraz świeżo (gdy to piszę:) od Szwedzkiey/ y złych synow Koronnych ręki. BOG wie czy Pruskich do ostátká nie stráći Prowincyi: záczym ledwie go iuż Orlatkiem nie Orłem názwáć możemy: áleć to przećie Pánno Przenaśw: Orlatko twoie/ woła do ćiebie Polská: Regina Poloniæ, Ora pro nobis. *Krolowa Polska, modl się zá námi:* ieżeli widźiß Mátko nayłáskáwßa/ że iuż nágotował gniew Boski/ ostáeni miecz spráwiedliwośći ná nas; vczyńże ták iáko niegdy tráfiło się u Lácedemonczykow; gdy Helenę Páiehkę miał ná ofiárę śćináć Kápłán/ Orzeł nádlećiawßy wydárł mu miecz/ y Pánnę vwolnił od śmierći. Pospieß y ty Przebłogosłáwiona Mátko/ á vbłagay gniew Boski nád námi/ y pożądány pod skrzydłámi Swiętey opieki twoiey biednay nam pokoy. *Amen.*

Vestis Orationis Myrrhata.

Stropha. 20.

Mentis cursum, tendi sursum, Pietatis studio: Pro Scapulari B. V. M.
Corpus angi, motus frangi Pro cælesti præmio.
Myśl ku gurze, wieść po śnurze. Rozmyślánia Boskiego:
Ciáło morzyć. chući korzyć. Dla Krolestwá wiecznego.

Stabat autem iuxta Crucem Mater IESV. *Ioan.* 19.

BArdzo mi to dźiwno/ że Kośćioł S. Pánne Przenaś: przy dźisieyßey Vroczystośći podáiąca nam Sukienkę Szkáplerzá S./ one ná gorze Kálwáryiskiey presentuie; kiedy nam we Mßey czytá Ewángelia o stoiącey Pánnie Przenaś: pod Krzyżem ná gorze Kálwáryiskiey S. N. Szátá Szkáplerzá S. Szátá to godowa/ w ktorey/ álbo dla ktorey/ ták wiele stánęło Duß ná onym bánkiecie Niebieskim. Gorá záś Kálwáryiská nie iest mieysce god/ álbo wesela/ ále raczy żalu/ y smutku; Száta tá/ iest to odźieżá Niebieská/ nágośći/ niedoskonáłośći náße pokrywáiąca/ á tu nági wiśi

ná Krzyżu CHRYSTUS. Gorá oná Kálwáryiſka / luboć
potym iáko y Krzyż dla wonnośći kwiatu Názáreńſkiego won-
na / zacna ſie ſtáłá ; ná ten czas iednák gdy ćierpiał ná niey
P. JEZUS / ponieważ byłá mieyſcem ná ktorym trácono
złoczyńcow / trudno miáłá bydź wonna. Szátá záś Pánny
Pſ. 44. Przenaśw: pełna wonnośći / ták ia opiſuie Dawid S: Myr-
rha, & gutta, & caſſia à veſtimentis tuis; coś ſie tedy zdá
bydź nie do rzeczy. Alec głebiey vważywſzy to / wielką wi-
tym widze táiemnice. Słyſze ia / że Pánná Przenaś: w Oſo-
bie Oblubienicy wybiera ſie tám ná iákąś gore Myrrhową.
Vadam ad Montem Myrrhæ, & collem thuris. Myrrha
Cant. 4. według *Hugona Kárdynałá*; znáczy vmartwienie ćiáłá. Ad
montem Myrrhæ vadunt, qui carnem ſuam mortificant.
A ktoraż Gorá może ſie názwáć słuszniey Myrrhową / iáko o-
ná Kálwaryiſka: nie tylko dla gorzkiey myrrhy / ktora pić dá-
wáno P. JEZUSOWI. Dabant ei vinum myrrhatum,
ále też y dla gorzkiey Jego śmierći. Przy dźiśieyſzey tedy v-
roczystośći / ſtawa ná tey Myrrhowey gorzkiey Kálwáryiſkiey
Gorze / ktora oraz y mieyſcem modlitwy byłá: bo przydáie
Et ad collem thuris. Kádźidło záś znáczy modlitwę Świę-
Pſ. 140. tą. według Dawidá: Oratio mea, ſicut incenſum in con-
ſpectu tuo. Stáie oraz y z ſzátą ſwoią nieiáko Myrrhową:
Myrrha, & gutta à veſtimentis tuis. ná to / áby dáiąc nam
te ſukienke Szkáplerzá S. náuczáiąc nowego Nabożeńſtwá
ku ſobie / oraz pokazáłá / że przy kádźidle / przy nabożeńſtwie
Szkáplerzá S. trzebá tákże y vmártwienia iákiego ćiáłá.
Przeto Káźimierz S. prośiwſzy Pánny Przenaśw: odar mo-
dlitwy: Mentis curſum, tendi ſurſum, pietatis ſtudio: zá-
raz też prośi y o vmartwienie ćiáłá. Corpus angi, motus
frangi. Co ia iáśniey przy oddániu wam Sukienki Szká-
plerzá S. obiáśnić zechce; dawſzy wprzod náukę owym / kto-
rzy pieſzczono ćiáłá ſwoie chowáiąc / w ſáme tylko pacierzki /
nabożeńſtwá / Bráctwa rozmáite / w ktore ſą wpiſáni / dufáią.
I. PARS NJe ia ále Dawid S. vmartwienie ćiáłá názwał ſzátą / w
ktorą y ſam ná modlitwę idąc przybierał ſie. Operui
Pſ. 60. in ieiunio animam meam. *Odźiałem poſtem duſze moie*: że
tedy y nam w tę ſzátę vmartwienia vbierać ſie / ná modli-
twę

twe potrzebá/ áby iáki ſkutek ſwoy wźiela: iże modlitwá po-
winná bydź złączona z iákimkolwiek vmártwieniem/ y vprzy-
krzeniem ſie ćiáłu ſwoiemu: pokazáłá naprzod Oblubienica
Niebieſka. Ktoż nád te mogł ſkuteczniey ßé/ gorętße/ y bár-
dźiey z Bogiem iednoczące mieć modlitwy ſwoie nád nie-
práwie co chćiáłá/ to wymodliłá ná Oblubieńcu ſwoim. Nie
tylko v pogáńſtwá/ ále ták w ſtározakonnym/ iáko y w no-
wym Kośćiele/ wonne kádzenia przy modlitwie/przy ofiárách
zwyczáyne/ czegoś oſobliwego dodawáły/ y dodáią/ modlitwom
álbo ofiárom. Jákichże też proße wonnośći przy ofiárách/
przy modlitwách ſwoich záżywáłá tá Oblubienicá? Wiem ią FIG:
że wonność modlitwy ſwey do wonnego przyrownáłá kádzi-
dłá. Vadam - - ad collem thuris. Co *Grzeg: S.* tłumácząc
mowi: Quid per collem Thuris intelligimus: niſi altam Cant. 4.
humilitatem in Orationes. Ale przećie vważam/ że ledwie
nie ná wßytkich mieyſcách w Pieniach Sálomonowych/ gdźie
tylko o wonnośćiách tey Oblubienicy wzmiánká ieſt/ naypier-
wey wonność Myrrhy wſpomináią: Chwaląc one Oblubie-
niec z rozmáitey wonnośći: naypierwey miedzy wonnośćiámi
Myrrhę kłádźie. Cum Myrrha & aloe, cum primis vnguen-
tis. Odpráwuie żniwo z Oblubiencem ſwoim/ naypierwßy
tey ſnopek Myrrha. Meſſui Myrrham meam cum aromati- Cant. 5.
bus. Naykochánßa gálánterya u tey Oblubienicy z Myrrhy.
Faſciculus Myrrhæ dilectus meus, inter vbera mea commo- C. 1.
rabitur: y owßem wßytkie członki tey Oblubienice wonno-
śćią Myrrhy przeniknęły/ bo y ręce/ y pálce. Manus meæ ſtil-
laverunt Myrrham - - digiti mei, pleni ſunt myrrhâ proba- C. 5.
tiſſimâ; Náoſtátek vważam/ że iuż nie oná ſámá; ále kto
inßy/ to ieſt Duchowie Niebieſcy/ oney ſie pilnie przypátru- C. 3.
iąc/ mowią: Quæ eſt iſta quæ aſcendit ſicut virgula fumi,
ex aromatibus Myrrhæ, & Thuris. Dochodźi *Manſius* że to
ná ten czás/ przypátrowáli ſie Oblubienicy ná modlitwie bę- de Orat.
dącey; gdyż dym ieſt *Symbolum* modlitwy. Aſcendit fumus d. 29.
aromatum in conſpectu Domini: y tu tedy/ zá naycelniey-
ßą wonność przy tey modlitwie Oblubienica Niebieſka/ wy-
dáie wonność Myrrhy. *Naprzod* Myrrhę poczuli od niey Du-
chowie SS. y mowią: ex aromatibus Myrrhæ & Thuris:

á ná

á ná iákoż to táiemnice? powiedźiałem wyżey/ że Myrrhá
znáczy vmartwienie ćiáłá swego. Ten że odpowieda ná tru-
dność: Ut anima sit benè disposita ad orandum, ad vni-
endum se Deo, dignaq; sit quæ gratias petitas obtineat; ne-
cessum est, ut prius sit fundata in exercitio mortificatio-
nis. *Do tego áby vsposobić się mogła Duszá do modlitwy, do*
ziednoczenia się z Bogiem, y godna się stáć tego o co prośi, po-
FIG. *trzebá żeby dobrze ćwiczona byłá w cnoćie vmartwienia:* Wy-
ráźniey ieszcze to obiáśnia owá Ceremonia/ álbo przygotowá-
nie w stroiu Kápłáná do ofiáry stározakonney. Ktora we-
dług Dawida S. znáczyłá ofiáre modlitwy: Immola Deo
Ps. 49. Sacrificium laudis. Szátá iego/ nie tylko powinná byłá
bydź z szczyrego Bisioru/ ále y z kreconego Ex bysso retorta:
co znáczy/ że przed modlitwa trzebá się przeyźreć/ iáko w Bi-
siorze/ w sumnieniu swoim/ y owszem zákrećić/ przepráć/ roz-
strząsnąć dobrze spráwy/ myśli/ słowá swoie/ ieżeli w nich
nie nayduie się iákiego brudu grzechowego: stringesq; eam
bysso. Nie dosyć że opászesz Dusze twoiey potencye/ zmysły/
áttencya należyta do modlitwy; ále náostátek przykazał P.
BOG/ áby szátá Kápłáńska krwia ofiáry oney pokropioná byłá:
C. 29. Cumq; tuleris de sanguine .. asperges Aaron, & vestes eius:
á to záś coż ná twoie to skore przymowká człowiecze. Dusze ná
S. 108. modlitwie zostáiaca/ Kápłánem/ Biskupem názywa *Chryzol:*
S. vważáiac bowiem/ owe słowá Páwłá S. Exhibeatis cor-
Rom. 12. pora vestra hostiam viventem, Sanctam, Deo placentem:
ták ná to pisze. O! inauditum Christiani Pontificatûs offi-
cium, quando homo sibi ipsi est & hostia, & Sacerdos;
Száta Dusze twoiey iest ćiáło twoie/ ktorym odźiána iest:
chcesz li tedy/ áby duszy twoiey ofiárá/ to iest modlitwá sku-
tecznieysza byłá: Asperges Sangvine Aaron, & vestes eius
trzebá się w niey krwie przez vmartwienie iákiei domacáć/
ktora kropelke iey przez post przyostrzeyszy wysuszyć; álbo gdy
mieysce/ y stán twoy znośi/ czym ostrym skory twoiey/ ie-
żeli nie zákrwáwić/ przynamniey zárumienić. *Chrysol:* S.
Post/ duszá Modlitwy názywa. Ieiunium, est orationis ani-
ma: á coż vmarły zrobić może? coż modlitwá bez vmartwie-
nia spráwić sobie u BOGA może? Nie dármo Páweł S.
ná káż:

ná káżdym mieyscu/ o tym przykazeniu się Ciáłu swemu pá- mietáć każe. Semper mortificationem JESU in Corpore vestro circumferentes. Ażeby záś tu kto nie rzekł/ że to sámym Zakonnym ludźiom te vmartwienia przykazał: przywo- dźi *Mansius* historya Ewángeliy S. iáko zwoławszy służcze P. JEZVS z Vczniámi swemi/ rzekł im; *Kto chce pość zá mną; niech się zárzecze siebie, y swoy Krzyż weźmie*; przydáie ná to reflexya pomieniony *Autor* Ut exinde intelligamus, vnumquemq; cuiuscunq; sit statûs & conditionis, in hac virtute se exercere debere. *Abyśmy ztego wyrozumieli, że vmartwiáć ciáło swoie, onemu się przykrzyć, do káżdego stanu ludźi przynależy.* Spyta kto: á kiedyż to my świeccy ludźie obowiązáni iesteśmy ná vmartwienie/ náprzykład ná post. *Odpowiádam: Naprzod* w ten czás/ gdy wam Spowiednik zá pokutę náznáczy post/ álbo iákie vmartwienie: bo spowiednik ma moc od sámego CHRYSTVSA/ y do rozwiązywánia/ y do wiązánia: rozgrzeszáiąc ćię/ rozwiezuie ćię z wiecznych káydan/ to iest/ vwalnia ćię nie tylko od winy/ ále y od karánia wiecznego/ ná ktore powinieneś był zá grzech popełniony. Wiąże ćię záś/ gdy ná zámiánę zá wieczne męki/ kłádźie ná ćię nową/ lubo dáleko mnieyszą pokutę/ zá wieczny post náznácza Nowennę; zá ogniste ná wieki łoże/ twárde sypiánie; zá czártowskie oseki/ dyscypliny: zátym idźie gdy náznáczone sobie zá pokutę vmartwienie opuszczasz/ według Morálnych Theologow śmiertelnie grzeszysz/ y winień iesteś to; innego czásu odpráwić. *Powtore* powinieneś pod ćiężkim grzechem/ ná vmartwienie ćiáłá/ ná przykład przez post przykry/ ostry/ wstrzymánie się od gorących trunkow/ kiedy widźisz y doznałeś/ że ćielesnych pokus ináczey zwyciężyć nie możesz: iużeś się modlił/ iużeś się y spowiádał kilká rázy/ á przećię źle w duszy twoiey; w ten czás nieczekáiąc y spowiedniká/ powinieneś vymowáć obroku wierzgáiącemu osłowi twemu/ dyscyplinámi swywoli iego vkracáć: á dopiero ż kiedy to wieß do siebie/ że podsyćiwszy ćiáło/ innych się grzechow łátwo dopuszczasz. Jeżeli człowiecze/ grzeszył byś grzechem mężoboystwá/ gdybyś mogąc dobrze lekárstwá záżyć/ y śmierći się vchronić/ z niedbalstwá sámego/ álbo zbyteczne:

2. Cor. 4.
de Mortif.
Marc. 8.
Basseus V. satisfact.

ceęznego pieſczenia ſie/ niedbał o nie: á iákoż nie maß grze-
ßyć; gdy ná záchowánie duße ſwoiey od śmierci wieczney/
Ser. 47. w ćieſkich pokuſách nie maß ſie do vmartwienia ćiáłá twoi-
ad FF. iego. *S. Auguſt.* tym delikátom ſtawia przed oczy Tárpelę
Rzymiánkę: tá długo ćieleſnie żyiac/ chćiáłá tez w czyſtośći
zákończyć. Quid fecit. (mowi tenże) coż vczyniłá? Kazáłá
ſobie oczy wyłupić/ wßytkie porzućiwßy roſkoßy/ pod miárą
chlebá tylko z wodą pożywałá czym záraz żárliwą *exklamácyą*
S. Doktor. O Fratres mirabilis conditio mulieris, mirabi-
lis fortitudo, propter quid fecit, ignoramus, quia Paganam
eam prædicamus. Vnum ſcio, quod ſi conſilium ab Augu-
ſtino petiſſet, ego tanquam fidelis, nil aliud dicerem, niſi
quod panem tantùm, & aquam ſumpſiſſet determinato
pondere, Caſtitas cum abundantia ſtare non poteſt. W
ktorych słowách wyráźił Doktor S. że y ſam Pogánce oney
ták oſtrego nieśmiałby był náznáczyć vmártwienia/ ná ktore
oná ſie zdobyłá/ byle tylko mogłá byłá wyuzdáne ná złe ćiá-
ło ſwoie vkroćić. O iák wiele was tá pogáńſka białogłowá
záwſtydzi ná ſadźie Bożym Młodźikowie ſwywolni/ choć wiárą
zá Chrześćiáńſką oświeceni / ktorzy od poſtu ná czás kilko
dniowego/ álbo innego udręczenia ćiáłá/ y ná ſpowiedźiach cʒe-
Baſſ. ſto/ vporczywie wyłámuiećie ſie. *Potrzećie* powinieneś ná
ſuppl. poſt/ ktory Kośćioł S: nákázuie pewnych czáſow/ álbo ktory
przez długi y vtwierdzony zwyczay miedzy ludzmi wprowá-
dzony ieſt: ten przeſtepuiac grzeßyß ćieſko według Kátolic-
kich Theologow; *Rzeczeß* nie máß otym w Piſmie/ áni w
Bożym przykazániu. A záß nie maß w Piśmie o nákazánym
poście w Niniwie? ktore nákazánie P. BOG pochwalił ſá-
mym vczynkiem: á záß nieprzepowiedźiał wcześnie o tych po-
Matth. 9. ſtách w Kośćiele ſwoim / CHRYSTVS Pan. Cum aufe-
retur ſponſus ab eis, tunc jeiunabunt? á záß to (oſobliwie
mowiąc o Poście wielkim) nie Apoſtołowie od CHRYSTV-
Can. 13. SA Páná wyćwiczeni poſtánowili to práwo; o czym *in Ca-
non: Apoſt:* A do tego pytam ćie: gdźie tez to nápiſáno w Pi-
śmie/ ábyś chorym bywßy ſłuchał Doktorá co káże/ á ná száł
Dom. 1. y pod grzechem powinieneś ná to? Więc mowi *Engelgrave*
Quadr. Si præceptum Medici, ad pellendos morbos corporis in ægro
locum

locum habeat; præceptum Ecclesiæ ad pellendos morbos animi, alienum à ratione vocabitur? Wiec że Kościołá S. ná duszne choroby twoie lekárstwo Postu S. tobie ordynuiącego słucháć niepowinieneś; Rzeczesz: kiedy to zdrowie moie nie znośi/ spáć nie mogę/ żołądek / głowá boli/ Doktor nie każe/ mam ná to dispensę. Nie potępiam / gdy to prawdźiwá iest; iednák że w tym często pieszczoty záwiiáią się; daię reflexyą że żadne vmartwienie nie może bydź bez ćięszkośći ćiáłá/ y owszem ná to iest ordynowáne: przypominam y słowá Duchá S/ Si dixeris vires non suppetunt, qui inspector est cordis ipse intelligit, & servatorem animæ tuæ nihil fallit. q. d. Trudno BOGA oszukáć: bárdzo się w tym fundowáć ná medykách/ osobliwie niewiernych/ niebeśpieczna rzecz: vczy *Amb: S.* Multi suam magis salutem, quàm salutare DEI quærunt, Medicis magis sunt obedientes, quam scripturis: Contraria autem sunt Divinæ cognitioni, præcepta Medicinæ: à ieiunio avocant, lucubrare non sinunt, ab omni intentione meditationis abducunt. *Wiele iest ktorzy bárdźiey o zdrowie, niż o zbáwienie stoią, bárdźiey Medyká niż Pismá słucháią: bárdzo zás bywáią przećiwne recepty Medyckie, Boskiemu rozumowi: niekażą pośćić, prácowáć, myśli· modlić, się.* Coż tu ná to rzeczećie żołtobrzuchowie/ delikáćki/ co to tylko z swywoli o Dyspensy prośićie? á drudzy y o nie niedbaćie. Co rzeczećie niektorzy PP. Polacy/ ktorzy od ták wielu set lat Post Piotrkowy/ iedząc z nabiálem iáko w Niemczech/ zágubić chćećie: niewiedzieć iákaś nowa/ ieżeli nie zmyślona/ to przynamniey należyćie nie publikowána śkłádáiąc się Rzymską dyspensą; á do tego od pospolstwá nieprzyięta. Nie záwodźćie w tym sumnieniá swego/ bo ćięszko grzeszyćie/ y innym pogorszenie dáiećie: Post S. y vmartwienie ćiáłá/ iest ći to szátá y stroy/ ktorym teráźnieyszych czásow/ iáko wnetrznie wiárą y nabożeństwem/ ták powierzchownie Kátolik od Pogániná/ álbo Heretyká rożni się.

Prov. 24.

II. PARS

Nie nowiná to u Doktorow SS. Pánne Przenaś: y Nabożeństwo do niey szátą názywáć; ták ią názywa *Bonav: S.* MARIAM induite, quotquot diligitis eam. *Bierzćie zá szátę sobie Przenaiśw: MARYą, wszyscy ktorzy się w niey kochaćie:*

ktory bez tey száty iest/ to iest; bez nábożeństwá ku Pánnie Przenaśw: tákiego nedznika obszárpáńcem zowie. *Rich: Laur:*
in Prov. 31. Negligentes servire MARIæ, vestiuntur sicut diploide confusione suâ. Tá iednák szátá/ ma bydź podobna [iákom powiedział:] száćie Pánny Przenaś: Myrrha, & gutta à vestimentis tuis: to iest nabożeństwo ku niey/ złączone ma bydź z Myrrhą/ z vmartwieniem ćiáłá. Vczy nas tego Pánná Przenaśw: *Naprzod* w pospolitośći/ osobliwie przez przykład nabożeństwá swego. *Rich: Laur:* MARIA confert ve-
L. 2. de Laud. stem fulgidam per vitæ exemplum. A chcećieś wiedźieć ná czym też Pánná Przenaśw: cáłe żyćie strawiłá? Odpowiádam/ ná sámym práwie nabożeństwie/ y vmartwieniu ćiáłá. O nabożeństwie iey wiem/ że wszyscy wierzyćie/ y łátwo śię domyślaćie; ále o vmartwieniach Jey ktoremi náyniewinnieysze Pánieńskie ćiáło swoie trapiłá/ nie wszyscy podobno wiećie; powiem tedy cokolwiek z Pismá y Doktorow SS. Miedzy innemi ozdobámi skrzynie Páńskiey/ ktora według
FIG. Doktorow byłá Figurą Pánny Przenaśw: nie tylko P. BOG kazał Moyzeszowi/ złotem ią obić; ále też ná ostátek sukni iey spráwić bárdzo gruba bo kazał ná nie wdźiać iedenaśćie
Exod. 26. *Cilicia*, álbo włosiennic. Facies & saga Cilicina vndecem, ad operiendum tectum tabernaculi. Złoto ná tey nászey Mistyczney Arce/ znáczy pałáiące serce Pánny Przenaśw: Ale ktámi nabożeństwá/ myśli miłośći naywyzszey/ iednoczącey z BOGIEM. *Cilicia* záś/ ktore u duchownych są znákiem/ y száta vstáwicznego vmártwienia; znáczą wielką surowość/ ostrość vmartwienia/ w ktorym Pánná Przenaśw: trzymáłá Pánieńskie Ciáło swoie. Vmartwienia ćiáłá/ v duchownych pospolićie záwisły w ostrym odźieniu/ w niespániu/ w pośćie. Słuchayćieś iáko to wszytko opisuią Doktorowie SS.
in C. 2. Matth. O odźieniu Pánny Przenaśw: *Aut: Jmp:* pisze; że ią w iedney tylko sukience vbogiey ználeźli trzey Krolowie/ iáko vbo-
Serm. in Nat. giego Rzemieślniká Oblubienica *S. Ferrer:* dochodźi/ że y pod źimny czás/ żadnego podszyćia nie miáłá: á to ztąd/ iż dla ogrzania Dźiećiatká/ nie do pierśi go przytulá/ áni sukniámi obwiiá/ ále bydletom párą zágrzewáć dáie. Non legitur quod portasset vestes foderatas, propter hoc posuit Filium

suum

suum in præsepio, ut animalia calefacerent eum anhelitu. Máło ná tym ále *S. Grzegorz Turon:* miał obiáwienie; że teź y ostro ná sobie vstáwicznie nigdy niezdeymuiąc/ nośiłá włosiennice bárdzo kolącą: gdźie tenże sen iey/ y postánie opisuie/ mowiąc: Somnus ipsius super humo nuda, vel duris tabulis adhærebat, nullo instructis lecto. *Sen iey ná goley źiemi, álbo ná twárdych deszczkách, bez wszelkiego postánia.* Dopieroż o postách iey cudowne prawie rzeczy pisze: iáko iescze u piersi Máćierzynskich bywszy / posty swoie miáłá Pánná Przenaśw: obiáwiłá [co *Novar:* pisze] pustelnikowi iednemu; że ras tylko w tydźień pierśi Máćierzynskich pożywáłá. O postách iey/ w dálszym wieku tenże przywodźi *Grzegorzá S.* mowiącego. Nullo unquam tempore non ieiunauit, famem, cælitus allato pane fugabat: quæ vero à ministris templi in alimentum accipiebat, ea quotidie pauperibus erogabat. *Káżdego práwie czásu pośćiłá, głod od siebie chlebem sámym z Nieba przyniesionym odgániáłá: á to co iey sludzy Kośćielni dawáli, vbogim rozdawáłá.* A ná coż to Pánno Przenaśw: przy świątobliwośći twoiey w ták ostrym vmartwieniu ćiáło twoie trzymász? wszák ty iesteś/ ktora żadnemu grzechowi nie podlegász/ zá ktory byś powinná byłá dosyc czynić spráwiedliwośći Boskiey: áni pokus się boisz przećiwko ktorym/ to dręczenie ćiáłá bronić by ćie miáło? nam to ná náukę y przykład: *Spondan:* pisze gdy *Rudolphus* Cesarz chárdego wielce Krolá Czeskiego zwoiował *Ottokara* z rozkázu iego/ muśiał przyiácháć ná oddánie poddánstwá swego; przyieżdzá tedy bogáto/ y stroyno wielce przybrány: dádzą znáć Cesárzowi/ że iuż blisko iest/ y żeby ozdobnieysze száty wźiął ná się rádzą/ bo ná ten czas/ w szárey tylko sukience był / odpowiedźiał ná to Cesárz. Rex Bohemorum gryseam meam vestem derisit. Nunc autem vestis mea grysea deridebit eum. *Smiał się nie raz Krol Czeski z moiey szárey sukienki, teraz oná śmiać się z niego będźie:* y ták było/ bo ná kleczkách muśiał posłuszeństwo oddawáć. Coś podobnego czyni Pánná Przen: widźi ták wielu ktorzy szczycą się/ że wiele Bractw máią/ wiele páćiorkow/ Rożáńcow/ &c. odpráwuią. iednák kocháią się w sobie/ nie wiedzą co to iest vmartwieniem ćiáłá Pánnie

HIST.

nie Przen: przysłużyć się: otoż ostre *Cilicium*, ostre życie Pán-
ny Przen: konfunduie ich w tym. Dla samych tylko powierz-
chownych paciorkow/ nie wielkiey konfidencyi/ y opieki v sie-
bie nádźieie czyni: mowi álbowiem *Richar:* ná one słowá *Jo-*
Iob. 28. *bá:* Non invenitur in terra ſuaviter viventium, ták. MA-
L. 4, RIA non invenitur in terra ſuaviter viventium, id eſt vo-
luptuoſè, & delicatè viventium. *Nie naydźieſz MARYEY, y*
opieki iey roſkoſznie, y pieſczono żyiąc. Wiedźieli to dobrze
świątobliwi ludźie/ dla tego choć w Pániecych stanách ná
EXEMP cześć Pánny Przen: przy paciorkách swoich/ zwykli byli iáki-
kolwiek iey ofiárowáć vmartwienie/ ták czynił (iáko pisze Theo-
ph: Marian:) Cesarz *Ferdynand: II.* ktory ściśle z cáłym Dwo-
rem swym Wigilie Pánny Przen: posterz odpráwiáł: Ták y
náſz Krol *Zygmunt III.* ktory w Wigilie nic wárzonego nie
art. 16, kosztowáł: *Tiberius* Xiąże Bizinskie/ o samym chlebie y wo-
dźie te dni odpráwiáł/ y przez ten dźień ná znák poddáństwá
Pánnie Przen: żeláznym łáncuchem okręciwszy szyię swoię cho-
dźił. *S. Elzeáry* Hrábiá Aryanu/ Cilicium ná się brał/ y łán-
cuchámi ćiáło swoie śiekł. To to tákowych nabożeństwo ku
Pánnie Przen: prawdźiwe było Veſtis Myrrhata. *W oſobli-*
wośći iednák o száćie/ o nabożeństwie Szkáplerzá S. ma się
to rozumieć; iż powinná bydź Veſtis Myrrhata, z wonną Myr-
FIG. rhą vmartwienia ćiáłá złączona. Opisuie Pismo S. iáko gdy
Exod. 15. po zatopionym Fáráonie lud Izráelski tryumf czynił/ *Marya*
Siostrá Moyżeszowá/ osobliwą iákąś sporządźiłá Processyą ze
wszytkiemi białogłowámi: ale vważmy dobrze iáko te Cere-
monia opisuie Pismo S. Ja kłáde/ że tám bárdzo pięknie/ y
bogáto wystroić się miáłá tá Processya: bo też było o czym/
dość złotá/ srebrá powynosiły były pożyczánym sposobem od
Ægypcyánow. Pewnie y śpiewáć nabożnie pomogły Moy-
żeszowi. Cecinit Moyſes, & Filii Iſrael carmen Domino: á-
le naybárdźiey opisuie Pismo S. że z bebenkámi wyszłá tá Pro-
cessya. Sumpſit MARIA Prophetiſſa ſoror Aaron tym-
panum in manu ſua, egreſſæ ſunt mulieres poſt eam, cum
tympanis, & choris. Tá Prorokini *Maria* według *Novaryn:*
figuruie nam Pánnę Przenaśw: tá zás zá nią idąca Processya
niech nam znáczy ludźie nabożne do Pánny Przenaśw: osobli-
wie

wie Bráćia/ y Siostry Szkáplerzá S. Pewnie że was Pánná Przenaświ: náte Processyą pieknie wystroiłá/ bo w łásną sukienkę Szkáplerza ś. Pewnie że y wdźieczna rzecz iest Pánnie Przenaś: słucháć pieniow wászych/ Koronek/ Godzinek; ále to tu iesżcze káże Pánná Przenas: ná bebenek zdobydź sie/ á ná iákiż to/ y z czyiey skory? wnet sie náuczemy od Dawidá S. Ten uczał lud swoy chwalić P. BOGA: Każe go chwálić im ná chorze/ y ná bebnach. Laudate eum in tympano, & choro. ktore słowá vważáiac *S. Isidor: Pelus.* mowi że ten bebenek do chwały Bożey służacy/ z skory ćiáłá nászego ma bydź Nos admonens, vt ex carne nostra tympanum efficiamus: przez co sie znáczy/ że do modlitw/ do nabożeństwá trzebá łaczyć posty/ dyscypliny/ álbo inne vprzykrzenia sie ćiáłu swoiemu: tegoć to bebenká Bráćia y Siostry Szkáplerzá S. nápiera sie od was Pánná Przenaświ: ábyśćie wásze nabożeństwo przynamniey co tygodniowym we środe krásili vmartwieniem/ pośćiem/ wstrzymániem sie od nabiału ledwieć to niewyráźnie powiedźiał o was/ nász *S, Bernar: Senen:* In cuius mysterium sumpto tympano, scilicet mortificatione carnis à MARIA, egressæ sunt omnes mulieres post eam cum tympanis. *Richardus* o toż nápomina káżdego nabożnego ku Pánnie Przenaświ: Ad honorem eius (Virginis] debemus de his, quæ apponuntur in mensa, aliquid quod pro ipsa pauperi tribuatur, ventri subtrahere. *Na cześć Pánny Przenaświ: powinniśmy sobie od nagotowánych potraw co vymowáć, y dáwáć vbogim.* Ale y sámá Pánná Przenas: cudownie pokazáłá to wielekroć/ iáko sobie w Bráći Szkáplerzá ś. życzy widźieć nabożeństwo złaczone z vmartwieniem ćiáłá/ y iáko oraz te vmartwienia by naysurowsze Szkáplerz S. czyni wdźieczne y słodkie: ieden tylko wspomnie *ex Trisado Mariano.* B. Franciscus Sen: był to z młodu chániebnie swywolnego żyćia/ y lubo potym łáską Bożą oświecony/ náwroćił sie do P. BOGA; wiele iednak trudnośći/ uprzykrzenia w ostrym Pokuty S. żywoćie czuł: Wiec w sámey stárośći bedác/ przyimuie Szkáplerz: rzecz dźiwna; záraz on zgrzybiáły stárzec wielkiey ostrośći żyćia iął sie/ dyscyplinámi/ postámi/ łáncuszkámi/ okrućieństwá nad sobą ták wielkie czynił/ iż ná wspomnienie

Ps. 150.

t. 1. S. 52 art. 1. C. 2

Conc. 14. EXEMP

mnienie ich wzdrygáć by ſie trzebá. Jáſna tedy rzecz że Su-
kienká Pánny Przenáśw: Szkáplerz S. ktora nam ná gorze
Myrrhy/ bo Kálwáryiſkiey ſtoiac/ podáie: ieſt y ma byd
dla vmártwienia. *Veſtis Myrrhata*: y że dobrze o niey po-
wiedźiał Prorok: Myrrha & gutta à veſtimentis tuis. Pi-
L.4.C.24 HIST. ße: *Pet: Natal*: o dwu świątobliwych Pánienkách: gdy znáć
nápáść iákąś miały/ ná ochrone wſtydu ich Pánienſkiego/ cu-
downie to P. BOG uczynił/ że ßáty ich ták wrosły w ciáłá y
ſkore przenikły; iż nigdy áni one z ſiebie/ áni kto inßy z nich
ßat onych zdiąć nie mogł. Pánno Przen: wieß ty że ciáło
Ephes. 5. náße/ ſkorá náßá pießczona/ ládá vmártwienia leka ſie. Ne-
mo enim carnem ſuam odio habuit: drugi drogoby ſie od
Iob. 2. dyſcypliny/ álbo czego podobnego wykupił. Pellem pro pel-
le, & cuncta quæ habet homo dabit pro anima ſua: choć
pocżniemy ná chwałe twoie iáki poſt/ iákie vmártwienie/ nie
długo tego. Spráwże to przyczyna twoiá/ niech tá oſtra ſu-
kienká wrośnie w ćiáło náße/ niech mile ſmáczne bedźie po-
niżenie/ vmártwienie ćiáłá náßego: O to ćie prośiemy ſłowy
Káźimierzá S. Corpus angi, motus frangi, pro cæleſti
præmio. Amen.

Aſcenſus Purpureus.

Pro Feſto SS. Roſarii. STROPHA 21.

Tu portaſti, inter caſti. Ventris clauſtra Dominum:
Redemptorē: ad honorē, Nos reformans priſtinū.
Tyś w Czyſtośći, ſwych wnętrznośći Chryſta Paná nośiłá:
Zbáwićielá: byś weſela. Y czći nas nabáwiłá.

Ferculum fecit ſibi Rex Salomon. *Cant.* 8.

WŁaśnie dobrze do dźiśieyßey Proceſſyi/ ktora zá po-
zwoleniem Stolice Apoſtolſkiey/ z wielkiemi Odpu-
ſtámi Bráctwo Rożáncá S. zwykło odpráwowáć/ y
Sálomon Krol Jzráelſki ſwoia miſterna ßtuka/ y náß Kro-
lewicz Káźimierz S. melodya ſwoia przykłádáia ſie. N. S.
Ták w ſtárym/ iáko y w nowym teſtámencie/ Solenne Pro-
ceſſye/

cessye/ misternego co zwykły były prezentowáć. Solemna Processyą Dawid czyni/ áż prowádźi ná niey z wielka ceremonia one Arkę Testámentu pełna táiemnic. W nowym też testámenćie ktoraż byłá naypierwsza Solemna Processya/ y z czym. *Odpowiádam* że Apostolska/ gdy po skończoney wieczerzy ostátniey/ od stołu sie porwawszy/ z spiewániem pośli/ ná gore Oliwna; y nie tylko P. JEZUSA prowádźili/ ále też y w wnętrznośćiach swoich niestráwione ieszcze *species* Przenaś: SAKRAMENTU nieśli. Et Hymno dicto exierunt in montem Oliveti. Tákże też y ná Processyách Rożáncowych zwyczay iest/ sporządzáć mysterne Theátrá/ noszenia/ obrázy/ y nabożne táiemnice. Więc tedy y ná dźiśieysza Processya Rożáncowa Krol Izraelski/ wystáwia misterna opere/ álbo sztukę: noszenie iedno/ krzesło iedno: Ferculum fecit sibi Rex Salomon: ktore u Tłumáczow Pismá S. znáczy Przenaś: Pánnę; iákoż y sam Kaźimierz S. w sámey rzeczy to iey przyznáie/ gdy tey ták śpiewa. Tu portasti, inter casti, ventris claustra Dominum. Co do pomienioney Figury stosuiac *Ludo: de Ponte* mowi: Certè JESUS, plusquam Salomon elegit ferculum MARIAM, quæ eundem portabat in terris, quam ille regebat in Cælis. *Záprawdę P. JEZUS, więcey niż Salomon, obrał sobie zá krzesło MARYą, ktora go nośiłá ná źiemi, á on nią rządźił w Niebie.* O tym Salomonowym krześle mowi Pismo. De lignis Libani: fecit columnas eius argenteas, reclinatorium aureum, ascensum Purpureum, media charitate constravit propter filias Jerusalem. Wszytkie te okoliczności/ bárdzo dowćipnie niektorzy tłumácze stosuia do Przenaśw: Pánny: iednák ia naybárdźiey vważam; że to krzesło/ y máiestát Syná Boskiego to iest Przenaś: Pánná/ bárdzo iest káżdemu przystępne; y owszem widzę gośćiniec y stopnie do niego/ Purpura złotem miłośći przerabiána/ vsłáne. Ascensum Purpureum mediâ charitate constravit, propter filias Jerusalem. Nikogo przyzwoićiey Corkámi Jerozolimskiemi názwáć nie mogę: iáko Bráćia y Siostry Rożáncá S. *Ierusalem* tłumáczy sie *Visio pacis*: ktoż y Krolá y Krolowey pokoiu/ to iest Chrystusá Páná/ y Mátki iego więcey sie nápátrzy: iáko ći/ktorzy codźiennie táiemnice żyćia/śmierći/ y

2.Reg.6.

Mach.26

in Cant.

Cant. 3.

ki/ y chwały JEZVSA y MARYI/ przy odmawiániu Rożáncá S. rozpámietywáią: Aſcenſus Purpureos. Gośćincem purpurowym/ niech mi ſie godzi názwáć Nabożeńſtwo purpurowe / bo Rożáne / to ieſt Rożániec S. po ktorym oſobliwy przyſtep máią/ pobożne duße do Máieſtatu JEZVSOWE-GO/ to ieſt Przenaśw: Pánny/ y owßem do ſámego Chryſtuſá. Pokaże ia to ná teráźnieyßym kazániu. A poniewáß wedlug *Cornel. a lap.* Ferculum Salomonis znáczy *Analogicè*, chwałe one Niebieſka; z tey okázyi dam Chrześciáńſka náuke o gośćincu purpurowym do Niebá; to ieſt/ o Cierpliwośći.

I. PARS Nie vbogo widze / ále po Páńſku / po Krolewſku / do onych Máieſtatow chwały Niebieſkiey prowádzi nas Duch S. przed Oblubienicą; kiedy nam gośćiniec prezentuie / purpurą złotem miłośći przerabiána poſłány. Aſcenſum purpureum, mediâ charitate conſtravit propter filias Jeruſalem. Przez co pieknie náucza nas Duch Przenaśw: iáko do doſtąpienia chwały wieczney/ lubo trzebá złotá; to ieſt/ vczynkow dobrych/ w łáſce Boſkiey/ y dla BOGA vczynionych; Si vis

Matth. 19 ad vitam ingredi ſerva mandata: iednák iáko w purpurowym złotym/ y drogo przerabiánym Dywánie / wiecey purpury niż złotá; ták y w żyćiu ludzkim / wiecey okázyi ieſt do ćierpienia/ á zátym naywiecey trzebá ćierpliwośći: y to ſie to właśnie znáczy przez purpurowy gośćiniec wedlug *S. Grzegorzá* Ad hoc reclinatorium, multis laboribus pervenitur, multis tribulationibus aſcenditur, ita ut ſi neceſſe fuerit etiam ſanguis effundi permittatur, ideo aſcenſus purpureus rectè eſſe dicitur. Záiſte rzecz ieſt pewna/ á práwie w Piśmie ś. y u DD. SS. poprzyśiężona / że nie można ieſt doſtáć ſie zwłaſzczá doroſłemu rozumnemu człowiekowi do Niebá / bez ćierpliwego vćierpienia czego ná świećie/ álbo od P. BOGA iáko ſą pokuſy/ choroby / ßſánki/ dopuſzczenia rozmáite: álbo od ſiebie ſámego/ iáko ſą vmartwienia dobrowolne / poſty/ dyſcypliny/ nieſpánia / álbo od ludźi / iáko ſą prześládowánia/

2. Tim. 2. potwarzy/ wydárćie ſubſtáncyi. Poprzyśiągł te prawde Doktor Narodow. Fidelis ſermo -- ſi ſuſtinebimus & conregnabimus. *Prawdziwie mowie, iż iezeli ćierpieć będziemy, y*

wſpol

wspol krolowáć będziemy. Vważa te słowá vczony *Mansi:* Valde considerabilis est illa Apostoli protestatio, qua dicit. Fi- de Beat. d. 25.
delis sermo; per hanc enim insinuat se in subsequentibus
verbis, nos nequaquam decipere, sed veridice loqui, tanquàm æternæ & infallibilis veritatis, testem. *Vważáć potrzebá te słowá protestuiącego się Apostoła: bo przez to daie znáć, że w dálszey mowie swoiey, nie chce nas záwodźić, ále szczerą prawdę chce powiedźieć, y nigdy nieodmienney prawdźie dać świádectwo.*
Potwierdza tey przysięgi Apostolskiey / y oná cudowna Drábiná Jákobowi Pátryárße we śnie pokázána / ná otwártym
wspieráiąca się Niebie. Powiáda Pismo ś. że z tego snu odecknął się Jákob w tákimśi przelekńieniu; gdyß záraz záwołał: Quam terribilis est locus iste. *O iák strasne to mieysce.* Cożeś ták strásnego widźiał Jákobie? czegoś się prze- FIG.
ląkł? Widziałeś BOGA á łáskáwie wspártego & Dn̄um Gen. 28.
innixum scalæ; iákoby ćię wabiącego do Niebá; Widźiałeś Anyołow / nie z mieczámi / ále z chlebem / ktory ći ná posiłek zostáwili: á ieżeli ćię wysokość drábiny strásyłá; oni iáko skrzydłaśći porátowáć ćię byli gotowi. Wzwyß pomieniony *Autor* náucza / że tá drábiná od Jákobá widźiána / znáczyłá chwałę wieczną: czym mi ießcze przyczynia trudnośći: izáliß to chwałá Niebieska (á ießcze otwárta) ták strásna? wßák to rzecz wßyt-
kim iedynie pożądána. Quam dilecta tabernacula tua Dn̄e. Ps. 83.
cōcupiscit & deficit anima mea. *O iák vkochane mieszkánia twoie Pánie, pożąda y vstáie duszá moiá.* Lecz dochodzę przyczyny tego zálęknienia Jákobowego; Przyznáie ią / że to ten sen o drábiny otwártym Niebie / znáczył one chwałę wieczną; ále to vważáć / iż záraz w tey drábinie pokázáno Jákobowi ascensum purpureum; to iest krwáwy gośćiniec do Niebá. bo *S. August:* przez widźiánego Páná nád drábiną / rozumie Chrystusá
Páná ná Krzyżu. y *S. Bern:* przez sáme drábinę rozumie T. 2. f. 26
Krzyż. Quid per scalam. vbi multi gradus sunt, nisi my- a. 2.
sterium Crucis: do czego służy y ow sen ktory miáłá *S. Per-* Bar. ad
petua Męczenniczká w więźieniu / to iest / widźiáłá złotą drá- a. 25.
binę do Nieba / ktora po obu stronách pełna byłá nożow / HIST.
mieczow ostrych / á po niey Męczenniká S. Sátyrá wstępuiącego / y innych zá sobą wabiącego. Łátwo tedy teraz zgá-

dnać czemu ſie nieco zálakł we śnie Jákob: bo w ten czás po-
znał/ ták mu ſtáráiąc ſie o Niebo śiłá trzebá będźie vćierpieć prze-
ćiwnych rzeczy ná tym świećie/ trzebá będźie pełniać wolą
Bożą/ ſłużyć kilkánaśćie lat w cudzym kráiu/ znośić vkrzyw-
dzenia w płacy ſwoiey od Lábáná/ nuż potym w wychowániu
niektorych krnabrnych/ y ſwywolnych dźieći ſwoich/ w ob-
myslániu o pożywieniu ich pod czás głodu/ ktorych przećiwno-
śći pełne było żyćie Jákobowe. Podobnym ſpoſobem káżde-
mu Chrześćiánſkiemu człowiekowi/ ktory w Niebie zámyſla
bydź/ ná podobnyſz purpurowy gośćiniec gotowáć ſie trzebá:
y pewnie nie minie go to: bo káżdemu mądrość/ y opátrzność
Boſka/ podobna w Dekretách przedwiecznych do Niebá/ przy-
ſtáwiłá drábine/ policzyłá ſczeble; náznáczył P. BOG/ wie-
le kto pokus/ zátrudnienia w duchu ma zwyćiężyc/ wiele ra-
zy goſpodarzowi ma ſie nie vrodźić/ albo grad wybić/ wiele
ma kupiecki człowiek w hándlu ſwoim ztráćić/ y podupáść
w ſubſtáncyi/ wiele kto vſczypkow/ potwarzy/ zniewag/ ma
odnieść: wiele w domu ma kto ponieść nieukontentowá-
nia z niezgodnego przyiaćielá/ złych słow/ bá y guzow od
furyatá Męża/ nieposłuſzeńſtwá/ nieuſzánowánia od krnabr-
nych dźieći/ ſzkod od złey czeladki/ wiele dni/ lat/ vćiekáć/ po-
włoczyć ſie ma po cudzych kątách/ z dźiećmi y ſubſtáncyiką
ſwoią/ y tym podobne przypadki; wſzytko to P. BOG poli-
czył iáko ſczeble iákie, po ktorych by ſie też ſpukáć/ by ſie po-
káliczyć/ trzebá koniecznie poyść: nie minie nikogo y ieden
ſczebel/ by wſzytkiego świátá ruſzył/ by ſie niewiedźieć czym
odkupował/ by ſie náwet y od rádu pukał/ nie minie go to/ ná
to wſzytko w ćierpliwośći duchá/ w oddániu doſkonáłym wo-
li ſwoiey pod wolą Boſką odważyć ſie potrzebá dla otrzymá-
nia Niebá. *Pieknie* to obiáśnił ieden Symboliſtá námalo-
wáwſzy perłową mácicę leżącą ná morſkiey ſkále: przydawſzy
SYMB. *Lemma* Divitem fecerunt procellæ. *Bogáta mię náwálno-
ści vczyniły.* W poyśrodku morza ſtoiąca ſkálá/ o ták wiele
ſzturmow/ náwálnośći/ wytrzymáć muśi; ále częſto iey to do-
brze ſie nágradza/ bo ſie trafia/ że one wáły wyrzucáią/ y ná
niey zoſtáwiáią drogie perły: ták y przećiwnośći ná tym świe-
cie/ choćci przykrzą ſie nam częſto/ ále drogą perłę/ to ieſt

chwałę

chwałę niebieską/ duszy naszey spráwuią. Y owßem *Novar:* in Adag.
pißę; iż im większe grzmoty/ deßcze pánuią / tym perły wię- n. 567.
kße się rodzą. Co do moiey rzeczy ápplikuiąc mowi: Vtilis
fæcundus est tribulationum imber, quo copiosior decidit,
eò pretiosiores virtutum generantur vniones. *Wielce poży-
teczny, buyny y żyzny iest, vtrapienia y przećiwnośći deßcz, álbo-
wiem, im gestßy y dostáteczniey ßy spada, tym droższe Cnot SS. ro-
dzą się po nim perły.* Potwierdzáią tey prawdy ták wiele SS.
Bożych; ktorzy dobrze wiedząc/ że nie można nikomu tego
różánego/ krwáwego minąc gośćincá do Niebá; y owßem/
im kto tu więcey ćierpi, tym też większą chwałę w Niebie
otrzymuie; Sámi vbiegáli się do niego/ ßukáiąc rozmáitych
okázyi do ćierpienia. Opuszczę wiele tysięcy Męczenników
SS. dobrowolnie ná krwáwą śmierć ofiáruiących się. *Na-* EXEMP.
przod ná iednym pokázuie Męczenniku *S. Bázyli;* o ktorym
S. Chryzost: pißę; że gdy okowány od Tyránná w więzie- in Eph. 9
niu vmierał; nie kazał z ćiáłá swego okow zdeymowáć/ ále in Iud. 3
z niemi chćiał bydź pogrzebiony. Ná coż to? *Odpow:* *Vega.* n. 709.
Vt quasi vinctus, quantùm ex se erat resurgeret, & resu-
scitatus ea posset assumere, & sic quasi aureis catenis exor-
natus, coram DEO & Angelis sisteretur. *Dlá tego to vczy-
nił Męczennik S. áby więc z onemiß káydánámi z martwychwstáć
mogł, y iáko że złotemi mannelámi BOGV y Anyołom chwalebnie
przybrány, mogł się ná sądny dźień stáwić.* Pokázuie teß/ y ná
SS. Wyznáwcách. *Cassian:* pißę o iedney zacney/ y pobo- Coll. 18.
żney Páni w Alexándryey tá przyßedßy do *S. Ambrożego;* c. 14.
prośiłá go áby iey náznáczył dla kompániy w domu/ iáka dru-
gą białogłowę/ ktorą oná obiecowáłá żywić swym kosztem. HIST.
Wiec S. vpátrzywßy pobożną/ y skromną iákąś Mátronę/
oddał iey ią: lecz oná widząc skromność iey/ znowu Biskupá
prośi o inßą/ bo tá práwi nie iest według moiey fántázyi
długo myśli Biskup/ coby to w tym było/ nákoniec domyślił
się táiemnice. Vpátrzył iey tedy inßą białogłowę/ ále złą/
sprzeczną/ niespokoyną/ pijączkę/ że nád nię nie było gorßey;
ktorey/ lubo oná Páni we wßytkim wygadzáłá/ vsługowáłá/
czegokolwiek nápárłá się/ ná to ochotnie koßty łożyłá/ iednák
iey nigdy dogodźić nie mogłá/ łáiáłá złośnicá/ przeklináłá/

y one y Biſkupá/ że ią w táka niemała oddal; przyſzło do tego
że ſwoie Pániá y dobrodźieykę biiałá: z czego oná zacna Pá-
ni wielce kontentá/ iákoby naydroższy ſkarb ználázłá/ z wiel-
kim podźiękowániem zá táką towárzyſzkę przyſzłá do S. Bi-
ſkupá. *Poniewaß* tedy iáſna rzecz/ ieſt y z Piſmá S. y z Do-
ktorow SS./ y przykładow/ że tego purpurowego gośćincá/
to ieſt ćierpienia przećiwnośći do Tronu Chwały wieczney/
nikomu minąć nie można/ niechże ſie tu rekolliguią owi/ ktorzy
EXHOR rzy przed nieſczęśćiem/ vtrapieniem/ nie tylko vćiekáią/ ále też
w podobnych przypadkách/ bárdzo niećierpliwemi ſą/ gniewá-
ią ſie/ narzekáią/ śmierći ſobie życzą/ przeklináią y ſiebie/ y nie-
przyiaćioł; ná czás y bluźnią P. BOGA/ á iáko tácy máią ſie
ſpodźiewáć Niebá? *Pytam ich* naprzod/ czym lepśi ſą od SS. Bo-
żych/ od SS. Męczennikow/ od Puſtelnikow/ náwet od ſámego
CHRYSTVSA Páná/ y od Mátki iego Swiętey? przez
co niezwyczáynego nád inne ludźie reſpektu ſpodźiewáią ſie?
to ieſt/ áby bez vtrapienia/ ſámi tylko mieli otrzymáć chwa-
łę wieczną; gdyż y wſzyſcy Swięći Boży/ y ſam Krol chwały/
bez utrapienia nie weśli do Niebá. Oportuit pati Chri-
Luc. 24. ſtum, & ita intrare in gloriam ſuam. *Pytam* powtore tego
co to w nieſzczęśćiu gniewa ſie przeklina/ bluźni BOGA: czy
on przez to vchroni ſie/ álbo vmnieyſzy ſobie tego nieſzczęśćia?
Hom. 47 *Odpow: S. Chryſoſt:* Sive velis, ſive nolis, illa tum patieris:
Sed ſi gratè quidem maxima lucraberis, ſi vero ægrè fe-
res, neq; calamitatem minorem facies, & graviorem red-
des procellam. *Lub rad, lub nierad ćierpieć bedźieß, nie mi-
nie ćie to: leć ieżeli ćierpliwie znieśieß, bárdzo siłá ſobie záſłu-
żyß. Ieżeli zás z turbácyą znośić to bedźieß vtrapienia nie v-
mnieyßyß, y owßem przyczyniß,* bo niećierpliwość większa to-
L. 28. śnie w tobie/ przez ktorą ná potępienie ſobie zarabiaß. *Pierius*
C. 71. piſze o rybce názwáney Purpurze/ ktorey krwi ná fárbowá-
nie Purpur záżywáią: że w ten czás tylko piękny kolor z niey
bywa/ kiedy ią nagle/ y iednym vderzeniem zábiią; leć gdyby
drugi raz uderzono y dobiiáno iey/ iuż owá czerwoność krwie
dla bolu wielkiego z pierwſzego vderzenia/ zmieniłáby ſie y
zginełá. Podobnym ſpoſobem/ zá krwawi ći ſie ſerce przy-
pádkiem iákim nieſzcześliwym/ álboć go też niewdźięczny/
nieprzy-

nieprzyiázny człowiek zákrwámi; ieżeli záraz ná początku wyleiesz krew tę z sercá twoiego/ to iest/ meżnie/ w ćierpliwośći sercá Pánu BOGU owe dolegliwość ofiáruiesz; vsárbowáłes sobie drogą purpurą do Niebá gośćiniec/ lecz ieżeli w sercu dłużey trzymász vrázę twoię/ sam w sobie boleiesz/ trapisz sie/ przypominasz sobie słowká vszczypliwe iego/ iuż krew twoiá w tynkturę czarną bo melánkoliczną obráca sie/ bá y duszá twoiá smoli sie/ gdysz obrażá niećierpliwośćią P. BOGA. Záczym konkluduię z Apostołem: Per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum DEI, to iest/ do Máiestatu Chwały wieczney/ trzebá koniecznie per ascensum purpureum; przez drogę ćierpliwośći/ y ponoszenie wielá utrapienia ná tym świećie. Act. 14.

Nie prywatne to widzę Máiestaty JEZUSA y MARYEJ/ kiedy nie tylko Corkom Jerozolimskim/ duszom nabożnym/ przystępu do siebie nie bronią/ ále im też drogę y gradusy do niego purpurowym nie iáko/ y drogo przerabiánym Dywanem śćielą; podáiąc przez Zakon Dominiká S. Rożáńcowe nabożeństwo: Purpurowe to/ bo Rożáne nabożeństwo: Co táiemnica żyćia P. JEZUSOWEGO/ y Nayświętsz: Pánny/ to droga perła; naydźiesz tu y złoto miłośći Boskiey/ bo ten iest nayosobliwszy skutek rozpámiętywánia Táiemnic Rożáńcowych/ sercá rozpaláć ogniem miłośći Boskiey. *Trzy rzeczy* ia vważam w purpurowym páwimentu álbo gradusow iákich pokryćiu. Co wszytko bárdzo pięknie służy nabożeństwu Rożáńcá S. dla czego/ názwałem go Ascensum Purpureum. *Naprzod* Ascensus purpureus ma to/ że tegit. *Pokrywa*: podle ná czás drewniáne/ álbo kámienne/ wychodzone będą *gradusy*, Purpurowy Dywán wszytkie te defektá pokryie/ piękny/ ozdobny/ do Máiestatu Krolewskiego przystęp vczyni. Duszá ludzka z potencyámi swoiemi/ rozumem y wolą/ iest to iáko *gradus* po ktorym do P. BOGA wstępuiemy: ile cnot/ ile áktow/ ile przez modlitwę podnieśienia sercá ku BOGU/ tyle stopniow mowi Dawid: Ascensiones in corde suo disposuit. Ná co *S. August:* pisze ták Quanto plus amaveris, tanto plùs ascendes. *Jm więcey będźiesz kocháć, tym wyżey postąpisz. Blanc* zás rozumie przez stopnie wszelkie II. PARS Ps. 83. FIG.

cnoty

cnoty/ ktoremi podnośi ſie duſzá ku Niebu: trafia ſie to ie-
dnák / że gdy ládá kogo puſzcza ná te *graduſy* duſzá / to ieſt /
do woli ſwoiey y rozumu/ przypuſzcza márnośći świátá/ áffe-
kty bydlęce; potłuka poſzpeca te bydlatká / rozmáitemi grze-
chámi duſze náſze/ á choć potym przez pokutę obmieiemy te
plugáſtwá duſzne/ ponápráwuiemy / połatamy ſumnienie; po-
ſtáremuſz *mánet cicatrix peccati* iákoby wſtydźi ſie duſzá (pá-
mietáiąc ná niewdźięczność ſwoię) pokazáć przed P. BOGA/
áby tedy vłatwiłá ſobie ten przyſtęp do P. BOGA; trzebá
te graduſy/ te vłomnośći ſwoie przykryć/ á czymże? Purpurą:
Oblubieniec Niebieſki głowę Oblubienice ſwoiey wielce wy-
Cant. 7. chwala/ że purpurą przybrána. Comæ capitis eius ſicut pur-
FIG: pura Regis. *S. Gregor: y Theodor: ap. Cor.* przez włoſy ro-
zumieią wnętrzne duſze myśli/ przez purpurę záś *Rup.* rozu-
L. 6. in mie Mękę y Żywot P. JEZVSOW. Recte Paſſio Regis
Cant. dicitur Purpura Regis: w ten czás duſzá ludzka w purpurze
gdy myśli iey ſą o żywoćie / o Męce P. JEZVSOWEY /
álbo boleśćiách Mátki iego/ co nayoſobliwiey czynią Brácia
in Iud. c. y Sioſtry Rożáńcá S. *Vega* náucza/ że tá Oblubienicá zná-
6. n. 1291 czyłá/ nie iákąkolwiek duſzę/ ále duſzę pokutuiącą zá grzechy;
á zá tym/ iáko Oblubienicá oná pokryta purpurą/ nie wſty-
dźiłá ſie przed Oblubieńcą pokazáć / ták y duſzá grzeſznego
pokutuiącego/ gdy pokryie vłomnośći ſwoie purpurą Rożáńcá
S./ rozmyſlániem żywotá/ bolow / P. JEZVSOWYCH / y
L. 55. Nayśw: MATKI. *Pier.* piſze/ iż w Indyi Pogáńſcy Ká-
C. 8. płáni robiáli pewny oleiek z roży/ ále z rozmáitemi guſlárſkie-
mi ceremoniámi/ przymáwiániámi/ poprzyśięgániámi bogow
ſwoich; ktory to oleiek miał táką moc / że kto námáſzczony
nim ſtánął przed Máieſtatem Monárchow y Krolow/ wielce
ich ſobie łáſkáwych znáydowáł. Czárowniczę to mátáctwá
były; ále to rzecz doznána / że kto dla grzechow ſwoich/ lęka
ſie Máieſtatu ſpráwiedliwego Sędźiego / á duſzę ſwoię ná-
máśći Rożowym/ Rożáńcowym / to ieſt przyozdobi nabożeń-
ſtwem/ pewnie vyna go łáſkáwego/ do miłośierdźia ſkłonne-
go/ naydźie/ *Tenże* piſze; że gdy *Vlyſſes* rozbiwſzy ſie ná Mo-
rzu/ ná wyſpie iedney] ſrodze znędzniony zoſtawał/ Boginia
Pállas przyniosłá mu (iáko Homer. rozumie) rożowy oleiek /
ktorym

ktorym námásczony/ wszelkiey oney słábośći/ y biedy pozbył. Dálekoć ći skutecznieysze *Pallas* Niebieska / Przenaśw: Pánná zporządźiłá lekárstwo/ zkołácana grzechámi duszo to iest Rożáne nabożeństwo/ byleś śie nim tylko námáśćił/ byleś serce do niego przybrał/ vznasz/ iáko z mizeryi tey / to iest z grzechow twoich doskonále vwolniony zostániesz. Czego masz iásny dowod ná onych grzesznicách wielkich Benedyktách/ Alexándrách oczym wyżey w inszym Kazániu/ do ktorych ten przydáie. *W Luzytániy* Szláchćic ieden miał Turczyná niewolniká; chorym bywszy/ kazał Pogáninowi owemu Obraz Naśw: Pánny ktory w domowym Ołtarzyku miał/ w rożę świeże ubieráć.: ochotnie to Pogánin vczynił: *Pátrzćieś* ná co mu to choć niedoskonále nabożeństwo wyszło/ ten ktory áni námowámi/ áni grozbámi od Machometáńskiey wiáry nie dał śie odwieść/ zá owe rożána vsługe/ w nocy oświecony łáską Boską/ przez przyczynę Naśw: Pánny otrzymáną/ obaczá śie w błędźie y grzechách swoich/ doskonále śię náwráca/ y o chrzest názáiutrz prośi. Jeżeli temu grzesznemu niewiernemu/ máteryálne rożę do miłośierdźia Boskiego / y Mátki iego/ drogę otworzyły dálekoż wtym sáme Rożáńcá S. nabożeństwo skutecznieysze bydź muśi. *Powtore* Purpurowy Dywán nie tylko podle pokrywa gradusy/ ále też accendit: Sámá owa purpurowa fárbá / dodáie iákoś fántázyi y sercá. To własnie ma nabożeństwo Rożáńcá S. *Piszą* Náturalistowie że kolor purpurowy/ álbo czerwony/ ma iákaś w sobie skrytą moc/ iż pátrzániem ná śię/ leniwe/ boiáźliwe bestye/ mężne y odważne czyni. Jákoż w kśięgách *Machab.* czytámy/ że Pogáństwo/ do potyczki walney gotuiąc śię; przed bestye/ to iest przed słonie ármátnych ludźi ná sobie niosące; krew álbo *liquor* czerwony wylewáli; co czynili dla roziuszenia bestyi do woyny. Et Elephantis ostenderunt sanguinem vuæ & mori, ad accendendos eos in præliũ. Podobny skutek má nabożeństwo Rożáńcá S. zápala bowiem sercá dusz Chrześćiáńskich męstwá im dodáie przećiwko nieprzyiaćiołom/ ták dusznym iáko y ćiáłá. Doznáło tego skutku Rożáńcá S. przećiwko nieprzyiaćiołom Wiáry S. ták wiele rázy Chrześćiáństwo cáłe: osobliwie gdy zá *Piusa V.* Papieżá/ pod protekcyą Przenaś: Pánny stá-

Vid. Strop. 7. P. Bar. c. 9. Ex

L. 1. C. 6 FIG.

HIST.

ny ſławne ná morzu nád Turecka flotta/ bárdzo potężno y li-
czna otrzymálo zwyćięſtwo/ na ktorego dobrodżieyſtwá pá-
miatkę dżiśieyßa Rożancowa Niedżielá/ y tryumfalna Proceſ-
ſya poſtánowiona. *Doznáia* y prywatne Krolestwá/ do-
znáia y wielcy niektorzy świeżo w Jndyách náwroceni Kro-
lowie. Japońſkie Hiſtorye pißa/ że Krol támteczny Sumi-
Manc. L. tánda Omutanus w Obozie bedac/ táki ſtroy nośił: Ná ßá-
7. d. 2. ćie Krolewſkiey z tyłu nakßtalt Szkáplerzá miał żielonym ie-
dwabiem wyßyte Jmie Naſłodße JEZVS/ ná pierśiách
Krzyż złoty/ á ná ßyi záwießone miał Paćiorki álbo Rożá-
L. 2. niec Naśw: Pánny. *Dopieroß* przećiwko nieprzyiaćiołom du-
Narr. 6. ßnym y pokuſom iego/ dodáie śił y meſtwá/ nabożenſtwo
Rożáncowe. *Plin:* Piße iż *Scipio Cornelius* y drugi *Scipio*
Æmilianus, Káwálerow woyſká ſwego/ ná pokazánie ich me-
ſtwa y odwag/ tym kontentowáli/ gdy im ná tarczách/ rożę
málowáć kazáli; tákoż y ſam Scipio/ gdy z pokonánego Anni-
bálá tryumf czynił/ ſwoy woz w rożę práwie ſáme przybráć
roſkazał; Zatym Roża ieſt meſtwá/ iákieś oſobliwe *Symbo-
lum.* Záćnieyßemi ia Káwálerámi názwáć mogę/ wßytkich
Bráći y Śioſtry Rożáncá S. bo widzę iż przećiwko czártu/
L. 2. ap. przez to nabożeńſtwo w pokuſách tryumfuia. *Cantip:* piße/ że
C. 29. Młodżian ieden/ w opiece Stryiá ſwego bywßy/ piiáńſtwá
EXEMP. koſterſtwá ſię chwyćieł; leć przećię zá oſtrożnośćia ſtryiá/ nie
mogł przyść do ztráty czyſtośći: á gdy znáć ożenienia ſię ná-
pierał; námowił go ſtryi/ żeby przynamniey przez cáły rok
Czaſtkę Rożáncá odmawiał/ ná drugi rok zmowił w niego/
więcey; ná trzeći iuż mu po tym Zonę obiecuiac/ wmowił w
niego cáły Rożániec/ zmowiono potym Oblubienicę zá niego/
weſele ſpráwiono; przy ochoćie przypomina ſobie/ że dźiś Ro-
żáncá nie zmowił: Prośi ſię u ſtryiá do pokoiu; á gdy Ro-
żániec kończy/ pokázuie ſię mu Naśw: Pánná/ nád Słonce
iáśnieyßa/ w ßáćie wßedżie máiacey złotemi literámi nápiſáne
ne *Ave Mária*: gdżie mu opowieda ßcześliwa w cáłośći Pá-
nieńſtwá śmierć iego/ zá trzy dni; co ſam ſkutek pokazał.
Vit. B. V. *Scherfl.* tákże piße/ o pewnym Archidyákonie/ bárdzo zkußo-
v. 37. nym miłośćia iedney Hrábionki/ zá co od iey Oycá oſkárżony/
wyklęty był od Biſkupá/ y trzy látá w ćięßkim zoſtawał wię-
żieniu

ženiu/ práwie desperuiac: Náwiedza go Dominik S. ćießac/ námowił go/ áby sie nabożeństwá Rożáncá S. iał/ vczynił ták; w krotce Naświet: Pánná/ nie tylko go sámá náwiedzał/ ćießy/ ále też regimencikiem swoim dotknawßy sie go/ od wßelkich ćielesnych pokus/y ná potym/ wolnym czyni: á mile go pocáłowawßy o przyßłym prorokowáłá podwyżßeniu ná Biskupstwo. Pátrzćieß/ iákie zwyćięstwo/ nád pokusámi ćielesnemi/ obiemá tym przynioſło/ nabożeństwo Rożáncá S. *Potrzecie.* Pokrycie Purpurowe ma to/ iż ieſt osobliwa ozdoba; dla tego sámym tylko Monárchom ten kolor służy. Ma y to Purpurowa Roża/ to ieſt Rożáncá S. nabożenſtwo/ że iedyna ieſt ozdoba duß. Pokazáno raz Jánowi w Niebie/ iákieś osobliwe Orßaki Duß SS. ktore nád inne ozdobniey przybráne były; á gdy nie wiedźiał/ coby to były zá duße/ odpowiedźiáno mu: Hi ſunt -- qui laverunt, ſtolas ſuas, & dealbaverunt eas in Sangvine Agni, *Ci to ſą ktorzy wymyli ßáty swoie, y wybielili ie we Krwi Báránká.* Wiemći ia/ że tłumácze Pismá S. rozumieia przez te duße ták ſtroyne Męczennikow SS. iednák niech mi sie godźi záżyć tego mieyscá Pismá S. do Bráci y Sioſtr Rożáncá S./ gdyż wielce *quadruie*: Miáły one Orßaki miedzy sobą Báránká/ quoniam Agnus in medio eorum; pozdráwiáli go/ śpiewáli mu. Salus DEO noſtro, & Agno fárbowáli we krwi iego ßáty swoie: Ma y Brácτwo Rożáncá S. w poyśrodku siebie Báránká to ieſt Chryſtusá P. y naylákstáwßa Owieczkę ktora go nam porodźiłá/ Naśw: Pánne; pozdrawiáia go Rożáncámi swemi codźiennie/ nieuſtánnie fárbuia sie we krwi iego/ przez nabożne rozpamiętywánie Táiemnic życia Chryſtusowego/ y Naśw: Pánny. Wiec też z tego inferowáć potrzebá/ że ich w chwale oney wieczney/ zá to ich nabożeństwo/ osobliwa iákáś ozdobá/ y nágrodá czeká. Vtwierdzam was w tey opiniy moiey/ rozmáitemi przykłądámi. Miał ieden w zwyczáiu/ że y chodząc mowił *Ave Maria* ná cześć Naśw: Pánny; po śmierći iásno przybrány pokázuie sie/ ná obuwiu swoim/ máiąc ślicznemi literámi popisáne *Ave Maria*. Tákże u nas w Polsze/ do pewnego Zakonu proſtaczek ieden wſtąpiwßy/ nie mogł sie áni Paćierzá náuczyć/ sámego tylko pozdrowienia Anielſkiego náuczywßy

FIG. (beside "Pokazáno raz Jánowi w Niebie")

Apoc. 7. (beside "Hi ſunt -- qui laverunt")

EXEM. (beside "pisáne *Ave Maria*. Tákże u nas w Polsze")

ſie/ práwie vſtáwicznie go mowił; vmiera: áż nád grobem
Ap Vmb tego/ pokazáło ſie drzewo/ ná ktorego liſtkách nápiſáne *Ave*
Novar. *Maria*: odkopáno ziemię; ználeźli że korzenie drzewá onego
n, 1339. z ſámego ſercá vmárłego Brátá wyraſtáło. O czym *Cæſar.*
Jeſt y innych wiele podobnych cudow u Hiſtorykow/ ktore-
mi o oſobliwey chwale duſz kocháiących ſie w cześtym pozdra-
wiániu/ (iáko czynia Brácia Rożáncowi/) dáłá znáć Przen.
in Festo Pánna/ ale ten naywyráźnieyſzy/ ktory piſze *Bzovius* Jeden
Visit: B. Mąż pobożny z Zakonu Kártuzyáńſkiego/ ktory codziennie od-
M. V. mawiał Rożániec/ był raz w záchwyceniu iákoby w Niebie/
kedy ſłyſzał/ że Duchowie Niebieſcy przed P. JEZV SEM y
EXEMP Naśw: Pánna ták/ iáko on ſam miał zwyczay Rożániec od-
práwowáli/ y iáko ná Jmie JEZVS; ná koláná upádáli; á
ná Jmię MARYA / niziuśienko głowe ſwoie ſchyláli. Wi-
dział po tym/ iáko dla tych/ ktorzy ieſzcze ná ziemi zoſtáiąc/
codziennie to nabożeńſtwo odpráwuia / robiono y gotowano
oſobliwe Korony. Jáſna tedy że do Tronu/ to ieſt do Przen.
Panny/ y Syná iey/ nayłátwieyſzy przyſtep ieſt purpurowy
gośćiniec/ to ieſt nabożeńſtwo Rożáncá Swietego. Wiec
záżyie ſłow Páwłá S. nie co ich odmieniwſzy. Accedamus
Hab. 4. ergo cum fiducia ad thronum gratiæ, vt miſericordiam
conſequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportu-
no. Tym tedy gośćincem/ to ieſt/ przez to nabożeńſtwo Ro-
żáncá S. vtwierdzaiac ſie w nim/ przyſtepuymy do Tronu łá-
ſki/ to ieſt do Przenaśw: MARYJ / poniewaz ia ták zowie
inDedic. *B. Alb: Mag:* Thronus gratiæ eſt B. V. MARIA; ábyśmy ták
miłośierdzia u tego Tronu Bożego doſtąpili / y w potrzebny
czás łáſke/ á potym chwałe wieczna ználeźli. *Amen.*

Obiectum pulcherrimũ DEI parens

Pro Partu B. M. V, ſeu Pro Nat. D.N. IESV Chr. — STROPHA 22.

Mater facta, ſed intacta, Genuiſti Filium.
Regem Regum, atq; rerum, Creatorem omnium.
Mátká iſta, iednák czyſta, Zrodziłáś Swięte plemię:
Krolá tego, co z niſczego. Stworzył Niebo y Ziemię.

Inve:

Invenietis Infantem *Luc.* 2.

MIáły to/ y teraz máia w zwyczáiu świątobliwe duße/ z oſobliwym ſtárániem duchá gotowác ſie do iák naygodnieyßego powitánia Nowonárodzonego Dźiećiątká. S. N. Vbierali niektorzy Jáſeczká P. IEZVSOWI iáko náß *S. O. Fránciſzek*, inni miłośnie rzewliwie/ płákáli u Jáſteczek/ iáko *Bernárd: S.* inni śpiewániem ſwoim łączyli ſie do Chorow Anielſkich; Miedzy innemi o oſobliwym przygotowániu *Rozy S. Limen:* czytam w Zywoćie iey: Náleziono po iey śmierći regeſtrzyk/ ktory ſobie byłá nápiſáła R. P. 1616. táki. Poczynam [práwi) robić ſukienkę Pánu IEZVSOWI/ národzić ſie máiącemu: Odkłádam mu ná koßulkę 50. Litániy: 9000. Rożáncow 5. dni poſtu *Znowu* 9. Stácyi przed Przenaśw: SAKRAMENTEM 9. Rożáncow. 9. dni Poſtu/ ná pámiątkę 9. Mieſiącow/ przez ktore był w Zywoćie Przenaśw: Pánny/ na kołderkę 5. dni poſtu/ ośm Stácyi/ y Rożáncow/ ná pielußki 5. Koronek Stácyi/ y dni poſtu. Ná ſpecyaliki dla dźiećiątká ofiáruie łzy/ wzdychánia/ y ákty miłośći. To ták SS. Duße/ Nowonárodzone Dźiećie ſtáráły ſie vkontentowáć. A ty tez mizerny świećie/ czym vkontentuieß to dźiećiątko? Máią to Nowo narodzone dzieći/ że iákoby nápátrzyć ſie świátá nie mogąc zdumiáłe oczątká/ y czegoś pilno vpátruiące pokázuią. HIST. Skarga,

W Zywoćie S: Jozáfátá czytamy/ iáko Oćiec iego ſtárał ſie áby Jozáfat/ nigdy nie widźiał żadney mizeryi ná świećie/ áni ſtárego/ áni chorego/ áni vmárłego; áby ták nie ſzcześliw ſobie był świátá/ dla czego wßytko pięknemi/ weſołemi obiektámi zabáwiáno go. Pogląda czegoś pilnie około ſiebie Nowonárodzone dźiećie? A zdobędźieß że ſie mizerny grzeßny świećie/ ná co/ cobyś mogł ták pięknego/ y wdźięcznego oczom tego Dźiećiątká naprzod prezentowáć? Tegoć to ſą oczy/ ktory w piękności ſwey ſtworzywßy ćie niegdy ſobie/ przypátrowałći ſie/ y rzekł: Viditq; DEUS cuncta quæ fecerat, & erant valde bona. Gen. I.

Wßytká tá piękność twoiá/ iuż powáryowáná: nierozumne ſtworzenia/ iákokolwiek vtrzymáły ſie/ ále rozumny człowiek y náturá ludzka práwie w bydlęcą ſie przemieniłá

niká; gdyż ledwie nie wßytek świát/ pod czás Národzenia Chrystusowego báłwánom/ Boską oddawał cześć; teráźnieyßy zás czásy pełne rozmáitych złości; záczym/ kryćći śię rączey trzebá z ßkarádnośćiámi twemi/ niżeli przed oczy dźiećiecia tego pokazáć. Vpátrzyłći iednák Krolewicz S. tuż przy złobie/ y w sámych oczách dźiećiątká/ iedno naywdźięcznieyße *obiectum* oczu JEZVSOWYCH/ to iest/ dźiś rodzącą Syná nigdy nienáruszoną Pánnę y Mátkę: Mater facta, & intacta, genuisti Filium. Wiec ponieważ widzę/ że nie tylko ná/ Násw: Pánnę y Józefá S. ále też y ná vbogie Pástußy pogląda P. JEZVS; powiem naprzod o respekćie vbogich/ ktory máią u P. JEZVSA; á potym pokażę/ iáko dźiś rodząca Syná swego Przenaśw: Pánná/ oczy iego/ ogladániem swey naydostoynieyßey Osoby/ zá wßytek świát vkontentowáłá.

I. PARS Pospolićie ná świećie tráfia śię/ że ná co świát nie rád pátrzy/ y co wzgárdzone iest u niego/ to u P. BOGA swoy respekt ma/ y tym przed oczymá Boskiemi często śię

I, Cor. I. świát zástánia. Jgnobilia mundi & contemptibilia elegit DEUS, & ea quæ non sunt, vt ea quæ sunt destrueret, mowi *Páwel S.* Pospolita to rzecz/ u świátá/ podłego/ vbogiego/ mizernego/ nie widźieć/ á czásem choć pokrewnego sobie/ albo zásłużonego. Coś osobliwego Dawid S. chcąc po-

SCRIP. wiedźieć o vbogich/ ogłasza: że máią ná śię obrocone oczy Boskie. Oculi eius in pauperem respiciunt. Alboż to rzecz o-

Ps, 19. sobliwa/ że BOG vbogiego widźi? wßák też powiedźiałeś

Dawidźie wyżey/ że y ludźie świátowi obrácáią oczy swoie ná

Ps. 9. vbogiego. gdy tákże mowiß: Oculi eius in paupere respiciunt. Ale vważćie/ iák wielka rożnicá oczu/ y poyźrenia Boskiego ná vbogie/ od oczu y poyźrenia świátowych ludźi. Oczy człowieká świátowego/ ktoremi pogląda ná vbogiego/ podłego/ poddánego swego/ powiáda Dawid S. są iákoby Lwie: bo támże przydáie insidiatur quasi leo in spelunca sua. *Zásadza śię (prawi) iáko lew w iáskini swoiey.* Obrácá oczy swoie lew/ ná trzodę owieczek/ ále ßkodźi im to poyźrenie; ták y łakomiec świecki/ á możny/ ma oko ná Rzemieślnikow/ ná ludźi mieyskich/ przypátruie śię ich ßatom/ ich iedzeniu/ pi-

ćiu/ ále

ciu/ ále vt rapiat pauperem; ále áby ich z tego zdárł/ ná
nich/ czy słuszne/ czy niesłuszne podárki wymyślił. Ma oko
Dziedzić ná chłopká poddanego swego/ ráchuie intratki/ vro-
dzáie / sposoby iego pożywienia/ zarobki/ ma oko ná páśieke/
ná obore/ ná sprzeżáie iego/ ále ná coż? ut rapiat paupe-
rem wymyśla składki / donátywy/ kolendy/ śmigurzty / poſá-
gowe/ seymowe &c. dźieśiećiny ná Páná / rogowe / suche pi-
wo &c. rapere pauperem, dum attrahit eum, szuka ná nie-
go kulki/ zá coby go do sądow swoich poćiągnąć; bo ná czas
każe mu y przyczyne dáć: żeby zá tako okázya/ winámi/ grzy-
wnámi go dobrze nákryć/ kozubalec zedrzeć. In laqueo suo
humiliabit eum. Niechce sie dáć dobremi sposobámi vżyć
chłopek/ pieniedzy Pánu pożyczyć; to wźiąć chłopá w káydány.
S. August. miasto in laqueo suo, czyta in muscipula; iákoby
w łápce myszey vpokorzy go. w czym wyraża sie [iáko náucza
Blanc.] że zá iedne podłą myszke tákowi máią sobie vbogie-
go. Dives pro nihilo reputat pauperes, ut viles mures
despicit, irridet, aggreditur, capit, occidit. Oculi eius in pau-
perem respiciunt. Nádto pomieniony *Expozytor* vważa: że
oczy łákomych Pánow/ są gorsze niż Lwie; przyczyne dáie/
że lew tylko po lásach swe łupiestwá czyni/ ich zás drapiestwo/
y w własnym domu/ y w Mieśćie dośięże: Lew ná czás da sie
álbo prozbą vżyć/ osobliwie białymgłowom ktore w Maury-
tánij/ (iáko pisze *Ælian:*) lwy od wiosek swych sámemi sło-
wámi odgániáią/ albo też słowom/ nápomnieniu/ ludzi ducho-
wnych posłuszne zostáią/ iáko o S. Mákárym czytamy/ ktory in Vit.
miał dwu Lwow przy sobie/ á gdy do niego przyszło trzey Brá- PP. f.164
ći ze świátá/ á boiąc sie/ áby im czego złego nie vczynili/ gdy n. 17.
w wieczor według zwyczáiu/ do niego przyszli Lwi oni/ on kłá-
dąc ná nich rece/ y po kárku ich muskáiąc/ rzecze do nich/ sy-
naczkowie moi/ dobrzy trzey bráćia ze świátá przyszli do nas/ HIST.
nie czyńćiesz im źle/ y záwoławszy ich do siebie/ mile przy o-
nych bestyách obcował z niemi. Páná zás łákomego/ osobli-
wie v nas w Polszcze/ áni żoná prozbą swoią / áni Osoby du-
chowne Zakonne/ pokorną persuazyą/ nie mogą przywieść/ á-
by to co nákazał poddánemu częstokroć niesłusznie/ odpuśćił.
Nie mow mu: wszákże máią rzecz te kilká złotych/ nie z vbo-
żeiesz

żeiesz tym? Odpowie on/ że bez kilku złotych ſta áni tyśiąco mieć nie mogę: odpowie? trzebá chłopá vkroćić/ mieſzczánká podſkubáć: *Przydam* ia y trzećia przyczynę/ dla czego okrutnieyśi ſą tácy nád Lwem: bo Lew lubo ßárpie/ przećieß y ná podle zwierzątká pámięta: *o nim piſzą*, iż nigdy zábitego bydlęćiá ſam nie źie/ ale dla innych ſłábßych/ ná pośiłek zoſtáwuie. Łákomy záś Pán/ nic ná to nie dba/ byle on ßkátułę náłádował/ y poyźrzeć nie chce/ bá y puśćić nie káże do ſiebie vbogiego skrzywdzonego/ ná vżalenie ſię/ áby co miłośierdźia/ folgi u niego ſobie vprośił. *Pátrzy też* P. BOG ná vbogie/ále oczymá Máćierzynſkiemi/ nie Lwiemi; przez ktore *Dyon: Carth:* rozumie miłośierdźie/ y opatrzność Boſką: pátrzy ná nich/ ále áby ich potrzebámi ták duſznemi/ iáko ćieleſnemi opátrował· áby od oppreſſyi możnieyßych bronił/ áby im ćierpliwośći/ y rády dodawał/ áby ſię mśćił krzywdy ich/ (y owßem kiedy tákowi przy vboſtwie/ y vćiemiężeniu ſwoim/ boiáźni Bożey przeſtrzegáią/ ćierpliwie bez przeklectw/ krzywdy one y mizerye znoßac/ nabożeńſtwá y cnoty pilnuią; wielkie vkontentowánie P. BOG w nich náyduie ſobie. Pſalmiſtá Páńſki powiáda: że Prawdá Przedwieczna

FIG. to ieſt BOG/ w obłokách ſobie vpodobáłá rezydencyą. Veritas DEI vſq; ad nubes. ktore ſłowá vważáiąc *Vegá* mowi:

Pſ. 35. Quaſi veritas, & iuſticia, multum gaudeat in nubibus ſedem habere: Ná innym mieyſcu tenże Dawid powiedźiał:

In. Iud. C. 19. n. 397. że Páłáce ſwoie Prawdá/ to ieſt BOG/ ma w ſámym Niebie. In æternum miſericordia ædificabitur in cælis, præparabitur veritas tua in eis.

Pſ. 88. Czemu ſię nie dźiwuię/ bo nád Empireyſkie Niebo/ Páłácu pięknieyßego bydź nie może. Ale obłoki/ rzecz to podła y ſłába/ pozor tylko czegoś ma/ w ſámey rzeczy wiátr/ powietrze ieſt/ y owßem z naypodleyßego żywiołá/ bo z źiemie/ y to ießcze z ſámych *remanentow* źiemſkich: iáko Dawid przyznáie. Educens nubes ab extremo terræ. *Origen:* przez te obłoki/ rozumie ludźi ná świećie podłych/ vbogich/ wzgárdzonych/ ále oraz tákich/ ktorzy nie tylko obłokom ſą podobni/ dla ſwey podłośći/ ále też ktorzy iáko obłoczki ku Niebu ſię podnoßą; im więcey im dokucza vboſtwo/ biedá/ tym nabożnieyśi/ lepśi/ częſtśi w vżywániu Sákrámentow SS. w ſłuchániu Słowá Bożego: W tákich

obło-

oblokách w tákich dußach/ P. BOG mießkanie ſwoie rad zakláda/ tákich rad widzi. Si quis ergo Sanctus cuſtodierit præcepta Salvatoris, & factus fuerit in hac vita noviſſimus fiet nubes --- Propterea ſi volumus nubes fieri, ad quas perveniat veritas DEI, noviſſimi omniũ fiamus. Nay- Orig, hom. 5. in Ierem
widomßy dokument tego/ przy národzeniu P. JEZVSOWJN/ kiedy P. JEZVS pierwey oczy ſwoie obroćił ná vbogich/ y oraz nabożnych/ bo wiele głoſom Anielſkim poſłußnych Páſtußkow/ niżeli ná możnych od kráiu Swiátá trzech Krolow. Wzgárdźił Herodem Krolem/ Xiążety Żydowſkiemi w Jerozolimie/ y wielo innych bogáczow tego świátá; ſámemi náprzod Páſtußkámi/ oczy ſwoie delektuie. ták mowi *Alvarez.* Non ſapientes huius mundi ſuperbos, non divites, avaros, non nobiles otioſos, & in lectis eburneis ſtertentes, ſed paſtores humiles, pauperes, proprium munus obeuntes. *Nie mądrych pyßnych, nie bogáczow łákomych, nie ßláchetnych ludźi prożnuiących, y ná łożach ſwych roſkoßuiących; ále Páſtußkow pokornych, vbogich, wyrobkiem, y pracą zábáwiaiących ſie, do naypierwßego powitánia; obrał ſobie P. JEZVS.* Piekńie o tym y *Bernard. S.* ná poćiechę vbożßych ſtánow/ mowi: Non conſolatur Chriſti infantia garrulos, non con- Ser. 5. de Nát.
ſolatur cachinnantes, non conſolantur panni Chriſti ambitioſè ambulantes in ſtolis, non conſolantur præſepe & ſtabulum amantes primas Cathedras: ſed æquanimiter, univerſam hanc conſolationem, expectantibus in ſilentio Dominum, lugentibus, pannoſis pauperibus cedere videbuntur. Wſtydźcie ſie tedy pyßni bogácze/ że na oczy P. JEZVSOWJ/ nie mogliśćie ſie pokazáć naprzod/ á vbodzy ćießcie ſie; że co od was świát oczy odwráca/ teraz wámi w oczách P. JEZVSOWYCH záſłonił ſie. A tuć rekol- EXHOR
ligowáć ſie mogą owi/ ktorzy wyſoko vrodzeni/ wychowáni/ álbo też ktorzy przez dowćip/ wielkiemi u świátá porośli/ innemi iednák podleyßemi ſtánámi pogárdzáią: zniewáżyć/ zbić podleyßego/ ktory mu ſie odiąć nie może/ zá nic nie máią. Lecz y vbodzy niektorzy w to ſwoie vboſtwo y pogárdę dufáć bárdzo nie máią: bo ći tylko/ ktorzy iáko ći Páſtußkowie w uboſtwie cnotliwi/ trzeźwi/ ćierpliwi/ pobożni/ do

SAKRAMENTOW SS. częſto vczeſzczáiacy ſą/ ci tylko mowię wdzięcznemi w oczách P. JEZVSOWYCH; ále prozniacy/ ná zebránine z leniſtwá ſie puſzczáiacy/ z iáłmużny ż: zbytkuiacy/ choroby zmyśláiacy/ obrzydliwi ſą w oczách JEZVSOWYCH/ y owßem kary Bożey niech ſie boią.

EXEMP. S. Gregor: piße o dwu ſlepych/ ktorzy rádzi byli ſlepoćie ſwoiey: bo nie máło pieniedzy názbieráli/ ći gdy vſłyßeli/ że támtędy miáno prowádźić Reliquie S: Marćiná ktore cudá czyniły / obáwiáiac ſie áby y ich ſlepym oczom/ támtędy miiáiac Reliquie wzroku nie przywroćiły/ vćiekli z támtego mieyſcá/ y ſkryli ſie: iednák ná pokarániе ich łákomſtwá/ dla ktorego woleli ſlepemi bydź; wzrok im P. BOG wroćił/ z wielkim nieukontentowániem ich/ bo muśieli pruźniácki żywot táki porzućić, *Tenze piße* o białeygłowie; ktora częſto pielgrzymuiac do ziemie S. pod *pretextem* wykupowánia więźniow/ śiłá názbieráwßy pieniedzy; vmiera: Biſkup z trupem pieniadze one zakopáć kazał: lec w nocy z grobu lámenty ſłycháć/ woła: vrit me aurum. *pali mnie złoto*; odkopiał/ nayda/ że owo złoto iáko ogniem roſpuſzczone w páſzczekę owey złośnice lało ſie. Jeſt wiele podobnych kar Bożych/ nád zmyśláiacemi ſobie choroby vbogiemi/ v tegoż. *Grzegorz Turon:* Trzebá tedy ná to pámiętáć vbogim/ áby przy vboſtwie boiáźni Bożey przeſtrzegáli; inácżey/ nie należa do liczby tych/ ktorzy z vbogiemi/ nabożnemi páſtußkámi/ dźiś oczom JEZVSOWYM prezentuia ſie.

II, PARS Wdzięczne to *Obiectum* oczom JEZVSA Národzonego vbodzy Páſtußkowie; ále nie naypierwße. Naypierwße bowiem ieſt/ y byłá ſámá rodzaca tego Syná Pánná Przen: MARYA.
T. 2. *Alvar:* pyta ſie pokornie Nowonárodzonego P. JEZVSA.
Medit. 2. Quid primum feciſti, cum iſtum communem aerem & lucem, corporali tuâ præſentiâ, nobilitare inchoaſti: co ieſt/ co też P. JEZVS naypierwey czynił gdy ſie ná ten świát národźił? y odpowiada: Że naypierwey ná Przenaś: Pánnę poyźrał P. JEZVS. Ego quidem puto te in illam Virginem Puerperam oculos conieciſſe. Nie mogł záiſte nigdy świat áni w Niebie/ ani ná ziemi/ dla oczu P. JEZVSOWYCH/ piękniey ßego/ milßego *Obiectum*ználeść/ iáko byłá Przenaydoſtoyniey ßa Oſobá Przen: Pánny/ oſobliwie gdy rodźi-

rodźiłá Syná tego. Ogołem Przen: Panne vważáiąc *S. Germ.* Cent. 1.
nazywa ią pięknośćią nád pięknośćiámi/ y wßelkich pięknośći d. 8. Nie-
ozdoba. O pulcherrima pulchritudo pulchritudinum DEI ſzpork.
Genitrix, pulchrorum omnium ſummum ornamentum.
Vważáć potrzebá táiemnicę/ że Oblubieniec Niebieſki ſwo- FIG:
iey Oblubienice opiſuiąc vrodę : trzy rázy piękność iey y u-
rodę wychwala. Naprzod dwá rázy. Ecce tu pulcha es Cant. 1.
amica mea, ecce tu pulchra es: trzećí raz Quam pul- Cant. 7.
chra es, & quam decora chariſſima, Zwyczay ieſt u mą-
drych/ że chcąc ktorey rzeczy/ naywyżßy ſtopień wyráźić doſko-
nałośći iákiey/ álbo też przypiſáć; tego ſpoſobu mowienia zá-
żywáią: y ták chcąc nieſkończone *Attrybuta* Boże wyráźić mo-
wiemy. DEUS Ter Optimus, ter Maximus, ter Potens. Więc
nie bez táiemnice/ y Oblubieniec ſwoie Oblubienicę/ to ieſt
Przen. Pánnę/ trzy rázy z pięknośći wychwála: tylko áby tym
ſpoſobem pokazał/ iż piękność iey ieſt naywyżßa nád wßytkie
pięknośći. Non otioſum Marianæ pulchritudini nume- Nieſzpo-
rum affigimus ter pulchram appellando: hoc enim addito kow. cit.
terni numeri ſupplemento, conſúmatiſſimam & abſolutiſſi-
mam eius pulchritudinem declaramus. mowi ieden *Neot:*
Pięknośći Przenaśw: Pánny Oſoby tylko według Ciáłá/ przez
ktorą wynikáłá nieiáko ná wierzch piękność wnętrzna/ y prá-
wie coś vboſtwionego bydź w oczách pátrzących ná ſię po-
kázywáłá Naświęt: Pánnę. ták piße *S. Dyonis: Areop.* w
liśćie ſwoim do Páwłá S. Teſtor, qui aderat, in Virgine
DEUM, ſi tua Divina mente conceptâ non me docuiſſent
hanc verum DEUM eſſe credidiſſem, quoniam nulla vi-
deri poſſet Maior gloria Beatorum, quam felicitas illa ;
quã ego infelix nunc, tunc vero feliciſſimus deguſtavi. *Przy-*
śięgam ná tego BOGA ktory w Pánnie był, gdybym był od cie-
bie nie náuczony, one záprawdźiwego BOGA miałbymbył; po-
nieważ nie zda ſię bydź większa chwałá Błogoſłáwionych, iáko
ßczęśliwość oná, ktorey ia nießczęśliwy teraz, á na ten czás nay-
ßczęśliwßy koßtowałem. A owßem ſámego CHRYSTVSA
wychwaláiącego piękność Naśw: Pánny ſłyßáłá *Birgitta S.*
w te ſłowá. *Anyołowie (práwi) przypátruią ſię ieden drugiego* Miech.
Pięknośći, y duß ludzkich, y innym rzeczom ſtworzonym dźiwu- D. 304.

ią się: ále pieknośći duszy twoiey przypátruiąc się, vznáią że iest
nád wszytkie stworzone rzeczy: y vrodź Ciáłá twego, iest nád
wszytkie ludźie. A zátym y Anyołow, y wszytko stworzenie przecho-
dźi pieknośc twoią. Dźiś iednák gdy Przenasw: Pánná ro-
dźi Syná Bożego/ wiecey nád inne rázy/ pieknosć ták Ciáłá
iáko y Duszę Nasw: Pánny/ iásnieie y wydáie się. *Co się*
tycże vrody; y pieknośći według Ciáłá; te wszytkie inne Mát-
ki rodząc swoie dźiatki/ y tráca y mienią; tráca/ bo rodząc
vtrátą Pániéństwa; mienią/ bo bez bládośći/ y bolu rodźić
Gen. 3. nie mogą; według dekretu Boskiego. In dolore paries Przen:
Pánná Mátka się stáie gdy rodźi/ ále nienáruszona: Má-
ter facta, sed intacta, genuisti Filium. Płod iey, nie tylko
vrody Pániénskiey namniey nie vymuie/ ále iáko promień wy-
chodzący z słońcá/ kwiát z látorośli wynikáiący/ nic iey nie
szkodźi/ y owszem ozdoby iey przydáie: ták y ten płod Nie-
S. 4. de bieski/ przydał iescze vrody/ pieknośći Mátce Boskiey. Má-
Purific. tris integritatem non violavit sed sacravit. mowi *Guarr:*
Abb: Niektorzy DD. owo mieysce Ewáng: S. vważáiąc/ gdy
SCRIP. Jozef S. obaczywszy brzemienną Przenasw: Pánnę opuśćić ią
chćiał. voluit occulte dimittere eam: pytáią się o przyczynę?
Rożni rożne náyduią. Jednák niektorzy przypisuią to zacno-
śći/ pieknośći/ dostoynośći/ Osoby Przenasw: Pánny/ ktorey
iey przybyło/ w ten czás/ gdy w żywoćie swoim ogárnełá Sy-
ná Bożego; tey bowiem przytomnym bydź/ niegodnym się z
wielkiey pokory znáiąc Jozef S. chćiał opuśćić Przen: Pánnę.
L. 1. de Jákoż też *Dyonis: Carth:* powiáda: że záwsze iákaś iásność
Laud. v. z twarzy Przen: Pánny widome wydawáłá promienie. Inte-
a, 36. rior illa, ac Divina sinceritas luminosa, evidentius in eius
facie apparebat, atq; ut quidam etiam Magni DD. dicunt
visibiliter radiabat. Więc *Rich: Laur:* rozumie że S. Jo-
L. 5. zef od tego czásu iáko zrozumiał/ iż Przenasw: Pánná z Duchá
S. poczęty płod w sobie nośiłá/ nigdy nie śmiał poyźreć ná
przenaydostoynieyszą twarz Przenas: Pánny. Ex quo Joseph
cognovit, & credidit MARIAM de Spiritu S. concepisse, in
tanta eam habebat reverentia, quod nunquam audebat
contemplari faciem eius. Jeżeli tedy iescze w żywoćie no-
szac zákryty płod/ ták znácznie pieknośći iey y ozdoby ná Ciá-
le przy-

le 'przybyło: dopieroż w ten czás/ gdy ná świát wydáłá Sy-
ná ſwego. *S. Vinc: Ferrer:* Przyrownywá Násw: Pánne do in Virg. Nat.
Látárnie krzyſztałowey/ y tym podobieńſtwem pokázuie/ iáko
piekności Przenaśw: Pánnie przydáło Poczećie/ y rodzenie P. SIMIL.
JEZVSA. *Jáko krzyſtałowa látarnia bárdzo piekna, y z ſie-
bie lsniaca ſie ieſt, gdy iednák w nie świátło włożyſz dáleko ia-
śnieyſza bedźie: ták lubo Przenaśw: Pánny piekność, dość ſiebie
doſkonała byłá, gdy iednák świátło Niebieſkie Syn Boſki w wne-
trznośći iey zſtapiło, dáleko bárdźiey piekność iey záiáśnieć mu-
śiáłá. Przydam ia* do tego podobieńſtwá: że noſzaca Przen: Pán-
ne w Zywoćie Syná ſwego/ nieiáko ieſzcze to świátło ukry-
wáłá kiedy/ po troſze tylko wydáwáć ſie muśiáły ná
wierzch promienie iego: leć gdy iuż odſłoniona nieiáko zoſtá-
ła tá látárnia/ to ieſt/ gdy ſzcześliwie dźiś porodźiłá Syná
tego/ ieſzcze tym bárdźiey záiáśnieć muśiáłá. *Baron.* piſze/ T. 1. ex S.Zenon
iż gdy białogłowá iedná uſługa rodzacym Mátkom báwia-
ca ſie/ bliſka widzac Przenaśw: Pánne porodzenia; ofiáro- HIST.
wáłá ſie Jozefowi S. uſłużyć w tymże Małżonce iego; Jo-
zef S. odpowiedźiał; iż Pánná rodzaca żadney tákiey nie po-
trzebuie uſługi; co uſłyſzawſzy oná białogłowá/ wyćiagná-
wſzy reke ku Niebu rzekłá; iż to bydż nie może/ áby tá Pán-
na bedac rodźić miáłá: cudowna rzecz; zaraz oná reká iey
goreć poczełá/ z niezmiernym bolem; dopiero Przenaśw: Pán-
ná kazáłá ſie iey oną reka Nowonárodzonego Dźiećiatká
dotknać/ á ták y ná ćiele/ y ná duſzy uzdrowiona zoſtáłá.
A oraz tym cudem P. BOG pokazał y obiáśnił/ nienáruſzo-
na cáłość Pánieńſtwá Przenaś: Pánny. *Co ſie záś tycze pie-
knośći* wnetrzney; to ieſt Duſze Pánny Przen: pod czás poro-
dzenia Syná ſwego Naymilſzego; y tey w ten czás przybyło; bo
Duſzá iey Swieta/ práwie ná naywyżſze ákty cnot wſzelákich/
oſobliwie miłośći ku BOGV zdobywáłá ſie. Opiſuiac Oćiec FIG:
Przedwieczny/ rodzenie Syná ſwego w Boſtwie/ mowi: że go w
ſamych iáſnośćiách Swietych porodźił. Ante Luciferum ge- Pſ. 109.
nui te, in ſplendoribus Sanctorum. w ktorych ſłowách dáie ſie
znáć/ że gdy w Boſtwie Oćiec Syná rodźi/ rozum iego ktory
nieiáko Mátka ieſt Syná Bożego/ w naydoſkonálſzych zoſtá-
ie áktách wnetrznych; to ieſt/ naydoſkonálſze poznawa y poy-

muie obiektá/iáka ieſt Iſtotá Boſka z wßelkiemi doſkonáłośćiá-
mi ſwemi. Ták to tłumáczy *Blanc.* ná te słowá pißąc. Ad-
verte quod Deus Pater, non gignit tantum Filium ex cogni-
tione ſuæ eſſentiæ præciſè, ſed ornatæ etiam omnibus ſuis
attributis. Przedwieczne rodzenie w Boſtwie od Oycá/ ieſt
nie iáko Figura rodzenia Syná Bożego w czáśie z Mátki Prze:
y owßem według *Cypriana y Toleta.* ſam text Piſmá ś. ieſt o
Národzeniu P. IEZVSOWRIM. Jákoż miáſto, tego ex v-
tero ante luciferum genui te. *Orig:* czyta Ex vtero auroræ
ap Eſc. l. Co Doktorowie wykłádáią Ex vtero Mariæ; to ieſt/ o żywo-
2. l. 5. ćie Przenaś: Pánny. Zátym rodźi dźiś Przen: Pánná/ Syná
ſwego podobnym niećo ſpoſobem In ſplendoribus Sancto-
rum. Mocno ia trzymam, że Dußá Przenaśw: Pánny/ w
punktćie rodzenia Syna Bożego/ wzbiłá ſie byłá/ ná naywyż-
ßy ſtopień bogomyślnośći/ pokory/ poſłußeńſtwá *&c*, á oſo-
bliwie ná naydoſkonálßy ákt miłośći ku P. BOGV ſwoie-
mu. Fundáment tego mam/ *Naprzod* że wiele ieſt Doktorow
ktorzy trzymáią/ że Przen: Pánná/ od punktu ſtworzenia duße
ſwoiey/ nigdy nie *wákowáłá* od áktow miłośći Boſkiey/ kto-
re práwie bez miáry vſtáwicznie roſły w doſkonáłośći/ drudzy
in Cant. zás iáko *Guilel:* naucza; że gdy Naśw: Pánná ná Zwiáſto-
wánie Anyelſkie poczynáłá Syná Boſkiego; dußá iey/ w nay-
goretßym ákćie miłośći Bożey zoſtáwáłá. Cum Virgo Deum
corporaliter concepit, tantam in ſeipſa de calore ſuper-
venientis Spiritus Sancti flammam pij amoris concepit,
de glor. quantam capere poterat puri hominis modus. Co y *Rupert.*
filij. potwierdza: Tu ſola de amore DEI, id eſt de Spiritu S.
concepiſti. A ponieważ rodzenie z poczećiem ma relácyą: y
owßem rodzenie ieſt *komplementem* poczećia: á zá tym coś
oſobliwßego. moge beśpiecznie inferowáć/ że gdy Przenaśw:
Panny porodzenie nádchodźiło/ dußá iey Swieta ná przywi-
tánie Syná Bożego/ ná naydoſkonálßą/ y iáka tylko w ſercu
SIMIL. ſtworzonym pomieśćić ſie mogłá/ zdobyłá ſie miłość. Z ſie-
bie grzeßni bierzmy miáre; ieżeli ludźie zwłaſczá nabożniey-
śi/ gdy im choć pod oſobámi Chlebá y winá przyidźie witáć
P. IEZVSA; przećie ſtáráią ſie duße ſwoie ná ten czás
iák z naydoſkonálßemi áktámi Cnot SS. prezentowáć/ oſo-
bliwie

bliwie ná ákty miłości ile možna naygoretſze ſtáráia ſie zdobywáć/ wedlug nápomnienia *Tom.* S. Accedamus -- tanquàm leones ignem ſpirantes. O iákoż ták doſkonáła Duſzá Przen: Panny/ ná powitánie Syná y BOGA ſwoiego/ nigdy niewidánego Gośćiá ná źiemi/ przygotowáć ſie muſiáłá. W dźień Národzenia Páńſkiego widźiáłá Gertrudá S. iáko P. JEzus w poſtáći máłego Dźiećiatká/ nie mogł ſie nápieśćić z Przenaś: Pánna/ y owſzem zdał ſie P. JEZVS gdy ſsał pierśi Naśw: Mátki/ z táka to chćiwośćia czynić/ iákoby nie kontentuiac ſie mlekiem/ y pierſiami iey; chćiał przeniknać do ſámych iey wnetrznośći/ y ſámego ſercá iey goraca nákarmić ſie miłośćia Mowi. *Corn: à Lap:* Sicut humanitas eius paſcebatur lacte Virginis, ſic Divinitas eius, mire delectabatur frui corde illo innocẽtiſſimo, & puriſſimo. *Iáko Człowieczeńſtwo Chryſtuſowe kármiło ſie mlekiem Przenáś: Pánny ták Boſtwo iego, cieſzyło ſie ſercem iey nayniewinnieyſzym, nayczyſtſzym.* Z czego nie tylko ſie pokázuie/ iáko Przenaśw: Pánná/ przy rodzeniu Syná Bożego/ w náycudnieyſzey/ ták wżgledem Ciáłá iáko y duſze ſwey pokazáłá ſie pieknośći/ przyiemnośći; ále też oraz/ że Gośćiowi temu dla vkontentowánia oczu iego / mizerny grzeſzny/ záſtániáiac od oczu iego Swiát/ z pieknośćia ſwoia naprzod ſtánela/ y onego naydoſkonáley vkontentowáłá. *Natalis Comes* piſze; iż Jowiſz tákiey pieknośći/ y vrody ſtworzył Pándore/ że ſámych nawet Bogow piekność iey o zdumienie przywiodłá. Bayká to/ále iey do Mátczyi moiey záżywa. *S. Th. à Vill. Nov:* gdy mowi In Pòëtarũ figmentis legimus, Pandoram quandam mirâ ſui pulchritudine, etiam ſuis factoribus ſtupori fuiſſe. Hæc noſtra Pandora, DEO ſuo ſtupori, ſed amori magis fuit. *Czytamy w baykách Pogáńſkich, że nie iákiey Pándory vrodá ſámych Bogow, ktorzy ia ſtworzyli, o zdumienie przywiodłá. Naſzá záś Pandorá, to ieſt Przenaś: Pánná, BOGA ſwoiego do zdumienia, y owſzem do miłośći wzbudźiłá.* Wſpomina Piſmo S. kiedy Aſſyryiczykowie vrodźiwa obaczyli Judithe do obozu ſwego przychodzaca; ieden do drugiego mowił. Quis contemnat populum Hæbreum, qui tam decoras habet mulieres, ut non meritò pro his contra eos pugnare debeamus. *Ktoſz lekce ważyć ſobie bedźie narod Zydowſki, ktory tak*

HIST.

Reu. L. 4. C. 3.

in Prov. 8. v. 32.

C. 6. Mythol.

Scr. 2. de Annun.

FIG.

Iud. 10.

ry tak vrodziwe ma niewiásty, że dla nich samych słuszna iest woiowáć przećiwko nim. Coś podobnego mogł pomyslić P. JEZVS / obaczywszy ślicznieyszą nád Judythę Przenaś: Pánne stoiacą nád iásteczkámi; nie żal / nie żal mu było / że dla okupu narodu ludzkiego / w ktorym ták śliczna / piękna / nálázłá się choć iedná osobá / ná ten świát przyszedł / národźił się y woyne / przećiw szátánowi podiał. Vważywszy tedy iáko Przenaśw: Pánná nayślicznieyszym / przy Národzeniu Syná swego stawszy się *obiectum* naprzod się oczom iego miedzy wszytkiemi ludźmi prezentuie; Ma sobie wszytko plemię ludzkie czego winszowáć; iż choć iedne Pánnę ták dostoyną miedzy sobą nálázło / vkontentowánie Stworcy swoiego / o czym *Alvarez*. O Felix humana natura, quæ talem veluti primam ostensionem tui, huic cælesti Mercatori obtulisti. A nákoniec z pokornym podźiekowániem / miłośnie ták Nowo národzonego Páná / iáko y nayśliczniejszą Mátkę iego witáć przy vbogich Pásturzkách z Kázimierzem S. Mater facta, sed intacta genuisti Filium: Regem Regum, atq; rerum Creatorem omnium. *Amen.*

Punctum Canonizatum.

Pro Immac. Cõcept. B. V. M. — Stropha 23.

Benedicta, per quam victa, Mortis est astutia:
Destitutis, Spe salutis. Datur indulgentia.
Błogosławna, przez cię dawna, Zdrádá śmierci zgładzona
A w zwatpieniu, o zbawieniu, Nadzieia przywrocona.

Beatus Venter qui te portavit. *Luc.* 11.

DAwna to przypowieść / S. N. Nemo in vita beatus, A po naszemu / żadnego ieszcze zá żywotá nie Kánonizowáno: y po większey częśći to prawdá; bo pukı człowiek żyie / by nayświatobliwszy / zgrzeszyć może / y zbáwienie wieczne ztráćić. A náwet / y po sámey śmierći / nie zwykłá Stolicá Apostolska zaraz nagle przystepowáć do Kánonizácyi by nawiększych / naycudownieyszych Swiętych: dla czego do Kánonizácyi S. Antoniego Páduánskiego lubo

lubo prawie świát iuż nápełniony był ſławą o cudách iego/ przeßkadzáli niektorzy Kárdynali/ z tey przyczyny/ że ießcze rok po śmierći iego nie minął był. To iednák rozumieć ſie ma/ nie względem wßechmocnośći Boſkiey: boć oná iáko może człowieká vtwierdzić w łáſce ſwoiey/ żeby iuż nigdy z niey nie wypádł/ ták go też vkánonizowáć/ to ieſt/ o iego błogoſłáwienſtwie vpewnić może/ iáko ſie to pokazáło ná niektorych SS. / ná Ieremiaßu Proroku/ na Iánie S. Chrzćićielu/ ná O. S. Fránćißku/ ktorych pewne Zbáwienie/ ießcze zá żywotá obiawił BOG/ nie tylko onym ſámym/ ále y innym. Nádto może wßechmocność Boſka/ w pierwßym punkćie żyćia/ á prawie/ ledwie nie rzekę ießcze nie żyiącego człowieká vkánonizowáć/ y ták vkánonizował przy Poczećiu ſwoim Przenaś: Pánne/ ktora Kánonizácya czy Beatyfikácya/ dźiś publikuie przez vſtá Ewángeliczney Mátrony. Beatus venter qui te portavit. *Błogoſłáwiony żywot ktory ćie noſił: Sylvet.* T. 3. Evang.

Vważa/ czemu tá Niewiáſtá wprzod wſpomina błogoſłáwieńſtwo niż żywot? czemu nie mowi żywot błogaſłáwiony/ iákoby ſie poſpolićie miáło mowić według Grámmátykow/ ále iákos ná wſpák. Beatus venter y odpowieda tenże: iż tym ſámym pokazuie ſie/ że wprzod nieiáko w dußy Przen: Pánny poświącáiąca łáſká pokazáłá ſie/ niżeli bytność ſwoie doſkonáła ćiáło tey Swiętey wźięło. Adeo B. Virgini ſunt ingenita dona gratiæ, & beatitudinis, vt in ea priùs eluxeriot, quam moles corporea exſtiterit. zkad *Damaſc: S.* Natura gratiæ fœtum antevertere minimè auſa eſt: Tej iey beatifikacya/ nie iáko obwołuie świátu/ y Kázimierz S. Benedicta, per quam victa, mortis eſt aſtutia. Ták to zdrádá/ tá ßtuká naywiękßa/ naydawnieyßa śmierći w pierwßym punkćie poczęćia ludzkiego/ zábiiáć duße pierworodnym grzechem: ten punkt wßytkim dźiećiom Adámowym/ ſtał ſie *theatrum* śmierći; ſámey tylko Przena: Pánnie/ ſtał ſie *Theatrum* Kánonizácyi; bo ten punkt Poczećia iey ieſt Swięty/ ieſt błogoſłáwiony/ vkánonizowány. Tey ia tedy niezwyczáyney / pierwßego Punktu poczęćia Przenaśw: Pánny Kánonizácyi / ná vgruntowánie ſerc nabożnych ku tey Táiemnicy/ wywiodę Proces. *Wprzod* powiedźiawßy/ iáko to/ y kiedy ſtáráć

ſie

ſię człowiekomi potrzebá/áby naypierwßy punkt iego vkáno-
nizowány y ſzczęśliwy był: to ieſt/ o zwyćiężeniu pokuſy nay-
pierwßey do popełnienia grzechu iákiego.

I. PARS Máła rzecz ieſt punkćik cżáſu/ ále przećie w wielkiey v mą-
drych/ zwłaßczá duchownych zoſtáie vwadze: Dawne ieſt
adagium v nich: à puncto pendet æternitas. Że wieczność
od iednego záwiſłá punktu/ á od ktoregoż? ponieważ wiele
ieſt punktow żyćia ludzkiego? poſpolićie to rozumieią o oſtát-
nim punkćie żyćia náßego/ w ktory/ ieżeli Duſzá w łáſce Bo-
ſkiey naydzie ſię/ ßczęſliwą odziedziczy wieczność; ieżeli iá zá-
záſtánie ten oſtátni punkt w grzechu/ ná wieki ginie. Ie-
dnák iá vpátruię ießcze *punctum*, inßy pierwßy punkt/ od kto-
rego wielu zbáwienie/ y ßczęſliwa wieczność *pendet*; to ieſt/
punctum primæ tentationis, kiedy to człowiek przyßedßy do do-
brego rozumu/ y rozeznánia co ieſt dobrego/ co ieſt złego/ cze-
go práwo Boże zákázuie/ á czego pozwala/ potym nápádnie
ná iáką okázyą/ álbo pokuſę/ lub to od Czártá/ lub od ludzi/
lub od ſkłonnośći wrodzoney/ áby ſię odważył pierwßy raz ná
dopußczenie iákiego grzechu; náprzykład/ piiáńſtwá/ kradzie-
ży/ áby ſkoßtował roſkoßy ćieleſney; punkt to ieſt/ *à quo pendet
æternitas*, ná ktorym zbáwienie wielá záwiſło. Przyznáię iá/
że wiele ludzi pierwßy raz zgrzeßywßy/ y owßem wielekroć
powtorzywßy on/ przećię dotknieni łáſką Bożą przez prawdzi-
wą pokutę zbáwieni ſą; iednák że to nie dzieie ſię poſpolićie/
przeſtrzegam/y dowodzę/ że rzecz wielce niebeſpieczna ieſt/pier-
wßy raz rozmyſlnie ośmielić ſię ná iáki grzech śmiertelny/ y
pierwßą łáſkę Boſką dobrowolnie vtráćić. *Naprzod* że odwá-
żywßy ſię raz zgrzeßyć/ łátwo iuż będzie drugi raz/ y trzeći/ y
dáley powtorzyć. Ma to álbowiem grzech/ że Duſzá/ oſobli-
wie nie przyzwyczáiona bárdzo do grzeßenia/ choć też od ćiá-
łá iáką pobudkę do niego czuie/ tedy iákoś ná początku wzdry-
gá ſię go: wſpomniy wſtydliwey Pánience/ Młodzieniáßko-
wi/ o czym ßpetnym/ záraz iákby go we krwi zmaczał; y poſpo-
lićie/ kto ſię ná táki grzech pierwßy raz odważy; táki nie czyni
tego nagle/ ále przez niemáły cżás waży ſię/ y ná tę/ y ná
owę ſtronę/ to y owo vważa; á náwet y popełniwßy grzech/
tedy ſam ſię go wſtydá. *Dokument* ná pierwßych Rodzicách

náßych

náßych; iáko ſie tylko dopuśćili grzechu/ áż mowi Piſmo S. że z liśćia figowego zaſłony nágośći ſwoiey ßukáli. Cumq; cognovissét ſe eſſe nudos; conſuerũt folia ficûs & fecerũt ſibi perizomata. Gen. 3.
Wßák dobrze wiedzieli/ że ćiáłá ich/ y przedtym áni pokryćia/ áni ßat żadnych nie miáły/ á zátym nágie były: ná coż to mowi Piſmo/ że dopiero po grzechu poználi nágość ſwoię? odpowiáda *Aug: S.* Antea nudi erant, & non confundebantur, non enim erat, vnde erubeſcerent, quando peccatum non præceſſerat. Ser. 31. de Verb. Domini.
W ktorych słowách Doktor S. dáie znáć/ że popełniony pierwßy grzech/ ćiáłá y duße ich wſtydem ſwym ogárnoł; ztąd pyta ſię *Hier. S.* Co to ieſt? że wßelkiego grzechu/ álbo ſię go wſtydźiemy/ álbo ſię go boiemy? y gdy go popełniamy/ to álbo ſię záczerwieniemy/ álbo zblednieiemy/ álbo trwogę iákąś w ſobie czuiemy? Ná co odpowiedá Quia anima bonis actibus favet, ſiniſtra opera condemnat. Epl. ad Demetr.
Bo duſzy dobre ſprawy podobáią ſię, á złemi brzydźi ſię prawie z ſámego przyrodzenia. Z tąd przez doświádczenie wiemy/ iáko y naywięksi łotrowie/ ile można/ ßukáią kątow ſkrytych dla zbrodni ſwoich/ y choć niektorzy zá cudzołoſtwá ſwoie/ y zá inne zbrodnie ná tym świećie/ żadnego człowieká dla wyſokiego ſtanu ſwego nie mogą ſię bać; przećieß zápieráią ſię niecnot ſwoich/ táić one káżą/ y ſrodze ſię turbuią/ gdy o nich drudzy wiedzą: dla czego powiedźiał *Tertull:* Omne malum, aut timore, aut pudore natura perfudit. Apolog. c. 1.
Wßelkiemu grzechowi przyrodzenie przydáło, albo boiaźn albo wſtyd. Ten zaś wſtyd w grzechu ma to/ iż nayćiężey go tylko raz z czołá zetrzeć. to ieſt przełamáć w duſzy ſwoiey to wzdrygánia ſię ná pokuſy/ do grzechu raz odwáżyć ſię nań: co raz/ to go mniey w duſzy będźie ſię odzywáć: á zátym człowieká śmielßym/ odwáżnieyßym do popełnienia innych grzechow vczyni: y owßem z iednego do drugiego grzechu drogę vkázuie; álbo inne powábi do ſiebie. FIG.
Miedzy mizeryámi grzeßney duße/ ktore Prorok wypiſuie pod podobieństwem Jeruzolimy/ powiáda; iáko tám dźicy iácyś Mężowie koſmáći/ ſtráßydłá iákieś/ do oney grzeßney duße/ wábić ſię ieden zá drugim miáły. Et pilosus clamabit, alter ad alterum. Is. 34.
Coż to te ſtráßydłá koſmáte znáczą? Odpow: *Gloſſa.* Że grzechy nieznáiącemu nigdy/ co to ieſt zoſtrość ćiáłá/ co to ieſt piáńſtwo/ łakomſtwo/ ſtráßydłem

śie to iednym zda/ wzdryga śie ná wspomnienie tego/ niechce
ieno/ ostrácha śie tego strászydłá/ niech choć iednego puśći do ser-
cá swego; to iest/ choć iedne dobrowolna/ szpetna myśl przypuśći/
pozna śie z tym strászydłem choć tylko w sercu/ przez vćiechę w
szpetney myśli: rzecz pewna/ iż ná tym nie stánie/ ále clamabit
pilosus ad alterum; będą częśćiey do tego myśli; ćięższe pokusy/
łátwiey iuż potym odważyć mu śie będźie ná sam vczynek/ y co
L. 7. Mo- więcey. Ták to tłumaczy S. Greg: Pilosus alter ad alterum
ral. c. 12. clamat, cum perpetrata nequitia ad aliam perpetrandā pro-
vocat, & quasi quadā cogitationis voce, commissa iam cul-
pâ, culpam adhuc quæ comittatur invitat. Pięknie to obiá-
śnia iedná Historya. Słyszałem od tych/ ktorzy w Turczech
HIST. nie mały czás mieszkáli/ iż ieden Cár Turecki/ po zmárłey Zonie
swoiey/ do Corki włásney áffekt przybrał/ y one zá Zonę chćiał
wźiąć/ a gdy oná częśćia dla wstydu wrodzonego/ częśćia dla
ięzykow ludzkich/ pozwolić nie chćiáłá; ná pokazánie iey/ że to
z razu tylko wstyd/ y ná początku ludźie gadáia; á potym wszy-
stko to vstánie/ kazał Oćiec przed Pálácem swoim w Mieśćie/
wozową drogę pokryć drogim Axámitnym Dywánem: dźień/
drugi/ kto nádieżdżał/ to śie wroćił/ boiąc śie odważyć iácháć przez
one axámitne postánie; áż gdy śie też iednemu mieśniákowi ob-
ieżdżáć co dźień/ po vlicách przykrzyło/ postrzegszy/ że też bár-
dzo tego nie pilnowáno/ (co vmyślnie było vczyniono) prędko
z wozkiem swoim przeiechał po axámićie; ná ktorego ludźie bár-
dzo poczęli wołáć/ drugi tákże zá nim pochwili/ wołáno y ná
tego/ ále nie ták bárdzo/ ná trzećiego iuż mniey/ áż po tym wszyst-
kie wozy obroćiły śie támtąż drogą ná ow áxámitny gośćiniec/
y ták wołáć przestano. Tym postępkiem/ (prawdáć ná złe) poká-
zał ten Pogánin/ że to nayćięzey ośmielić śie/ z rázu wstyd prze-
łamáć/ iuż po tym łátwiey. Ale to ná dobre/ y ná przestrogę
obroćić sobie masz Chrześciánski człowiecze/ y mieć to w pámię-
ći/ osobliwie w ten czás; gdy masz okázyą/ álbo pokusę odważyć
śie ná iáki pierwszy grzech. Vsłał BOG dusze twoie ślicznym
Purpurowym wstydu dywánem/ iż ćię wstyd/ y trwogá w su-
mnieniu odwodźi/ ábyś śie nie odważył ná to/ ná co ćię ćiáło
pobudza/ álbo do czego ćię zła kompánia ćiągnie/ ábyś tám á tám
poszedł/ z tą álbo ową osobą poznał śie; puki ten wstyd/ y odwro-
cenie

cenie woli twoiey od złego tchu w duszy twoiey/ zbáwiony ieſteś: lecz ieżeli ten wſtydu twego gośćiniec/ choć raz przeiedzie zárt/ raz mu ná grzech zezwoliß: nie przeczę/ że y w ten czas ieſzcze wſtydźić ſię ſam w ſobie turbowáć/ gryźienie ſumnienia ćierpieć będźieß; ále iuż nie tákie/ iákie przedtym/ iuż twoie wola ſkłonnieyßa do zezwolenia obaczyß/ y co raz to bárdziey/ mniey ſię turbuiąc/ wſtydząc/ śmielßym ſię ſtánieß ná wßelką obrázę Boſką: przyidźie do tego/ że y namniey/ ták BOGA iáko y ludźi/ wſtydźić ſię nie będźieß/ źle/ niepoczciwie żyiąc. Toć prorokuie Duch S: Impius, cum in profundū peccatorum venerit, contemnit. *Grześny, gdy na dno grzechow przyidzie, lekce to sobie waży.* Szeroko opiſuie *Aug: S.* tákim ſpoſobem o niebeſpieczeńſtwo duße ſwey przyßedł/ y w rozmáite zábrnął był grzechy: iáko tákże nie raz/ ále powoli/ co raz to śmielßym ſię ſtawał do grzeßenia. *Naprzod* odważył ſię ná rożne kuglárſkie/ ßermierſkie gry/ przećiwko zákázániu Rodźicow/ y Náuczyćielow/ po tym ná kłámſtwá przed Rodźicámi/ ktorych częſto oßukiwał/ po tym ná czytánie kśiążek lubieżnych/ ná konwerſácye z ludźmi nie nabożnemi/ ládáiákiemi/ ná przyiáźni nie potrzebne z oſobámi: po tym do Rodźicow przyiechawßy z ſzkoł/ iął ſię próżnowánia; náſtąpiłá po tym pogardá Rodźicow y nápominánia ich/ á po tym w ſrogie zábrnął złośći/ gdźie też krotko wyráźił/ co to z tego idźie/ gdy ſię ná co złego wola odważy. Ex voluntate perverſa; facta eſt libido, & dum ſervitur libidini; facta eſt conſuetudo, & dum conſuetudini non reſiſtitur facta eſt neceſſitas. *Ze złey woli, wſczeła ſię lubieżność, z lubieżności zwyczay wrosł, á gdy zwyczáiowi odporu ſię nie dálo, zwyczáy w potrzebę ſię obrócił:* ták że iáko łáncuchámi iákiemi złą wolą ſwoią związány lámentował: Suſpirabam ego ligatus non ferro alieno, ſed meâ ferreâ voluntate. Z czego ſię pokázuie; iáko niebeſpieczna ieſt/ w pierwßym punkćie/ to ieſt w pierwßey pokuśie ná grzech iáki odważyć ſię; poniewaź zá popełnieniem pierwßego grzechu/ iáwne ieſt niebeſpieczeńſtwo popełnienia wielu drugich. A daymy to/ żeby nie przyßło po tym do dálßych/ y wiecey popełnienia grzechow oprocz iednego/ ná przykład/ oprocz przypuſzczenia dobrowolnego myśli ßpetney do ſercá/ y ukontentowánia ſię w niey: poſtárzemuß y to niebeſpieczna

Prov. 18.

in Lib. Conf.

EXEM.

Conc. hist. h. 100.

Lib. 8. Conf.

in Exercit. szą wielce. *S. Ignat:* osobliwą ma reflexyą nád tym/ że siłá było tákich/ ktorzy dla iednego grzechu potępieni zostáli. *S. Gregor.* tákże pisze/ iáko Pánienká iedná/ w łáźni ná sprosny
EXEMP. Obraz zápátrzywszy się y myśl pożądliwą/ pierwszy ráz przypuściwszy do sercá/ vmárłá w tym/ więcey ná duszy nie máiąc/ á
Iacobi.2. potępiona zostáłá/ według onego. Qui in vno offenderit, factus est omnium reus. *Kaul. in Jtem.* pisze tákże o zacney pobożney/ y zá świętą od Biskupá swego Spowiednika/ miáney
c. 51. Mátronie/ ktora zá pożądliwą myśl do sługi swoiego/ y vpodobánie w niey/ choć woli ná wypełnienie złego nie miáłá/ gdy w tym vmárłá/ że iest potępiona Biskupowi obiáwiłá y modlić się zá się nie kazáłá. A tobie kto obiáwił/ że przypuściwszy tę myśl nieczystą/ ten vczynek zły/ nád ktorym námyślasz się/ czy się nań odważyć/ czyli nie/ popełniwszy żyć dáley będźiesz/ y żeś do pokuty przyidźie.
T. 1. in Pent. *Heuber. in Dom.* pisze/ że gdy *B. Bartholo. Salutius*, nászego Zakonu w Rzymie/ w Kośćiele wielkim *Ara Cæli* názwánym/ przed wielką liczbą ludźi/ gdźie byli y Kárdynáli/ Biskupi/ Zakonnicy/ miał Kazánie/ ná ktorym zákláł
HIST. mocą Boską w opętánym szátáná/ áby mu powiedźiał/ wiele też miedzy tylą tyśiecy słuchaczow/ było ludźi w łásce Bożey/ to iest/ bez grzechu. Opierał się szátan; lecz zá trzecią rázą/ podniozszy trzy pálce opętánego/ rzekł: Trzech tylko są tu dusz máiące łáskę Bożą/ inne wszytkie w mocy moiey są; co wielce nie tylko záwstydźiło/osobliwie duchownych/ále oraz zátrwożyło/do tego/ y szczerey pobudźiło pokuty. S.N. Mniey nas tu iest w tym Kośćiele; á możemyż być pewni/ że iest miedzy námi/ że trzech w łásce Bożey? dość máła rzecz/ á ták rzadka? á dopiero gdybyśmy spytáli/ iezeli iest ták szczęśliwa ktora w tym Kośćiele duszá/ bá y w cáłym Mieśćie/ z ludźi dorosłych/ ktorych to teszcze punctum primum Canonizatum, to iest/ ktorzy pierwszey łáski Boskiey ná chrzćie wźiętey dotrzymuią/ iesz̀cze się y rázu ná żaden śmiertelny nieodważyli grzech. Ieżeli iesteś choć iedna/ ták szczęśliwa duszo/niechże ćię łáská Boska/ y Krew JEZVSOWA vtwierdza w stánku/ y broni twoiey niewinności. A my ktorzyśmy ten punkt/ te Kánonizácyą/ łáskę Boską naypierwszą/ odważáiąc się ná grzech pierwszy raz/ zrácili; w żáłośći serca mowmy. Maledicta hora, in qua primo peccavi. *Przeklęta ta godźiná, w ktorą pierwszy raz zgrzészyłem.*

Kiedy ia ſobie vwazam Punctum Canonizatum to ieſt/ punkt ow/ w
ktorym Poczęta byłá Przenaś: pánná Niepokalánie/ mogę ſwoim ſpo- II.PARS
ſobem o nim rzecz/ co niegdy *Seneca* o iákimśi punkćie/ to ieſt/ o ziemi/
powiedźiał: Punctum eſt quod inter tot gentes ferro & igne dividi- L. 1.
tur, punctum in quo navigamus, bellamus, regna diſponimus. Czytam
álbowiem/ iáko wiele o ten niepokalány punkt/ to ieſt broniąc Niepo-
kalánego Poczęćia Nieświet Pánny prácowáło/ nie tylko vczonych mę-
żow/ nie tylko świątobliwośćią ſławnych/ ále też y Monárchow; ktorzy
Páńſtwá ſwoie/ ná obronę Niepok: Poczęćia Przenaś: Pánny ofiárowá- (
li/ y w tey Taiemnicy Páńſtw ſwoich obrony nádźieię zákłádáli. Iá-
ko tedy ſtánęłá Kánonizácya tego punktu/ tákim wywodzę proceſſem.
Trzy nayprincypálnieyße rzeczy znáydowáć ſię powinny przy káżdey Ká-
nonizácyi. Poteſtas Canonizantis, merita Canonizandi, & miracula.
Naprzod co do władzy; przyznáię to iáko dobry Kátolik/ że władzę y
moc Kánonizowánia SS. Bożych/ do Naywyżßego Biſkupá Rzymſkie-
go należy/ y że w Kánonizowániu SS. (ponieważ cześć im oddawáć/
ártykuł ieſt wiáry) pobłądźić nie może/ według obietnice w Piotrze
S. im od Chryſtuſá zoſtawioney. Non deficiat fides tua. To iednák Luc. 22.
rozumieć ſię ma *de Canonizatione declaratoria* to ieſt/ nie czyni Papież
Swiętym nikogo/ ále tylko opowiáda Kośćiołowi cáłemu/ że ten á ten
S. z Bogiem króluiący ieſt. Ale *Canonizatio effectiva* to ieſt/ vczynić kogo
Swiętym y *Poſſeſſorem* Chwały Niebieſkiey/ ſámego to BOGA władza.
Więc pytáią ſię vczeni/ oraz y nabożni ku Przenaś: Pánnie; ieżeli też
náyduie ſię w P. BOGV moc táka/ w ktoraby mogł duße iáką vká-
nonizowáć/ Swiętą vczynić/ w pierwßym punkćie ſtworzenia iey/ wle-
wáiąc iey łáſkę poświęcáiącą. Iákoż tey władzy P. BOGV nikt
wziąć nie może/ y pokazał ią BOG gdy ſtworzył Adámá y Ewę/ w
łáſce ſwoiey: o czym *Anacl. Pap.* Homo in ſui Creatione habuit grati- Epl. 1.
am, & cæteras virtutes. O tymże znácznie námienia *Concil. Trid. ſſ 5.*
Tákże Anyołow ſtworzył oraz z łáſką poświęcáią; mowi *S. Aug:* o nich. L. 12. de
Simul in eis condens naturam, & largiens gratiam. A ná ktoreyże Ciu. c. 9.
dußy/ y kiedy mogł P. BOG, tę władzą ſwoię nayoſobliwßym ſpoſo-
bem pokazáć/ iáko ſtwarzáiąc Duße Przenaś: Pánny/ Mátki Syná ſwo-
iego: gdyż Przenáś: Pánná ieſt dźiełó/ nád ktorym práwie Wßechmo-
cność Boſka wyśiliłá ſię. O czym ſámá dáie znáć: Dominus poſſedit Prov. 8.
me in initio viarum ſuarum. *Corn:* czyta Operum ſuorum. záś *Andr:*
Creten: de Aſſ. ták mowi: Hæc eſt declaratio, profundorum Divinæ SCRIP.
incomprehenſibilitatis: hic eſt ſcopus excogitatus ante ſæcula. y *S.*
German. ná owe słowá z pieśni iey. Fecit mihi magna qui potens eſt,
ták piße: Omnia in Virgine ſunt admirabilia, & naturæ vires exce-
dentia

dentia, in qua DEVS suam exercuit potentiam. W ktorych słowach/ DD-
pomienieni/ dáią znáć; że przy stworzeniu Duszy Przen: Pánny/ Wszech-
mocność Boska/ wszytkie swoie pokazáłá moc; á zátym y ten kunszt nayce-
nieyszy ná duszy iey pokazáć stwarzáiąc ią nie tylko bez wszelkiey skázy;
ále oraz w łásce doskonáłey/ co mieli Anyołowie/ co pierwśi Rodzice nási/
á nad to oraz ią vtwierdzáiąc w niey ná wszytkie wieczność/ czego
támći niemieli. Samá Ewángelia S. tey *Consequencyi* popierá/ opisu-
SCRIP. iąc poselstwo Anyelskie do Przen: Pánny. mowi do niey Anyoł Dnus te-
cum, Pan z tobą: ponieważ wzwysz Ewang: S. náucza/ że sam An-
yoł był od BOGA posłány. Missus est à DEO Angelus. czemusz to
Anyoł nie mowi: Deus tecum BOG z tobą/ ále Pán z tobą? praw-
dá iest/ że wszechmocność służy obiemá terminom/ to iest BOGV/ y Pá-
nu; iednák to słowo Dominus, Pan/ wyráża coś więcey/ bo dáie znáć
o niepospolitym dziale wszechmocnośći Boskiey. Ile BOG. stworzył
te wszystkie rzeczy ná świećie. In principio creavit Deus. Ordinował
Niebu/ áby co dzień/ świát okrążáło bez przestánku/ ále ile Dominus
dzień on Jozuego/ kiedy stánęło Słońce/ dla siebie záchował; ile BOG
dał ogniowi moc do palenia/ ále ile Dominus, wyiął sobie piec Babi-
lonski; ile Deus, wydał dekret/ iż raz vmieráć ma káżdy człowiek. Sta-
tutum est homini semel mori. ile Dominus, wyiął sobie Łazárza pio-
trowiná/ y innych od vmárłych wskrzeszonych! ktorzy dwá rázy vmie-
Breu. Ord. ráli. Ták ile Deus, wydał dekret. Omnes moriemini, quia in Adam
peccavistis ále ile Pan/ od dekretu tego/ záchował sobie Mátkę Syná
swego; nie ia to tłumácze/ ále vczony *Labata* Dominus tecum id est,
Quamvis secundùm quod filia Adæ in peccatum Originale incidere de-
buisset; támen inquantùm ipse Dominus est; eam à peccato Origina-
li præservavit. Co potwierdzam słowámi *S. Thom: à Vill. Nov.* Dominus te-
cum, non sicut mecum, sed sicut nullibi. Mowi Anyoł *Pan z tobą, nie
ták iák z emną, ále ták iáko z żadnym innym stworzeniem nie iest.* Ponieważ
do Kánonizácyi Swiętych/ należą Merita Canonizandi, zásługi tego/
ktorego kánonizuią; á te nie máią bydź pospolite/ ále heroiczne nád mi-
ne osobliwsze. Miáłáż y mogłáli mieć Przenaśw: Pánná/ w punkćie
Poczęćia swego/ iákie zásługi/ ktoremiby záſłużyłá sobie Kánonizácyą/
to iest/ poświecenie duszę swoiey w punkćie Poczęćia swego? Dwoiá-
kie iest u Theologow meritum. Pierwsze zowie się *de condigno:* zá kto-
re Pan BOG płáći z słusznośći/ iż obiecał. Przyznáię ia że tákie me-
ritum względem otrzymánia łáski Boskiey zwłasczá w punkćie Poczęćia
swego/ nikomu służyć nie może/ ále sámemu Zbáwićielowi służy/ ktory
przez naydroższą Męke/ y Krew swoię/ wszelką łáskę poświecáiącą zá-
służył człowiekowi: á zátym y tą łáská ktorą BOG kánonizował Po-

Gzęcia

częćia Przenaś: Pánny/ iest zasługá Męki Chrystusowey. Co przyznáie, *S. Anzelm. L. Cur DEUS.* Indiguit B.V. redemptione, & Christi passione, non propter peccatum quod interfuit, sed quod infuisset, nisi ipsemet eam præservasset. Jednákże mogę rzec / iż y Przenaś: Pánná do tey zasługi Chrystusowey/ swoim sposobem przyłożyłá się/ bo się przyłożyłá do Męki tego ś. A to iáko? káżdy syn w ćiele swoim/ według Filozofow/ puki żyie/ muśi mieć w sobie owę cząsteczkę Ciáłá y krwie Máćierzyńskiey/ z ktorey w żywoćie iey vformowány był: Co wyráźnie/ y osobliwie przypisuie P. JEZUSOWI/ *Suarez* Facile credi potest illam substantiam Carnis, quam Christus assumpsit ex Virgine, nunquam fuisse omnino dimissam, aut continuâ caloris naturalis actione resolutam; sed eandem omninó fuisse semper conservatam, & Verbo DEI vnitam. A zátym kiedy ćierpiał Chrystus/ ná cáłym Ciele swoim bole y rány/ y owá też cząsteczká z żywotá Naśw: Pánny wynieśiona/ ćierpieć muśiáłá/ przeto powiedźiał *S. Aug: de ass.* Caro Christi est Caro Mariæ. *Ciáło* CHRYSTUSOWE, *iest Ciáło* MARYEY, y *Euseb: Emiss.* Sanguinem, quem etiam pro Matre obtulit, de sanguine Matris accepit. Krew ktorę zá Mátkę ofiárowáł/ ze krwi ię Mátki swoiey miał. A zátym swoim sposobem przyczytáć się Przenaś: Pánnie może/ że do otrzymánia łáski Niepokalánego Poczęćia/ przez zasługi Syná swego konkurrowáłá. *Drugie* Meritum u Theologow iest/ de congruo: z przyzwoitośći: y to służy swoim sposobem Przen: Pánnie miáłá oná to/ dla czego przyzwoite było iey Poczęćie Niepokaláne; to iest Titulum Maternitatis, iż Mátką Boską być miáłá. Jeżeli przyzwoita byłá/ áby BOG obdárzył był mocą czynienia cudow Moyżeszá/ obieráiąc go Wodzem ludu swoiego/ obdárzył poświeceniem w żywoćie Mátki Jáná/ obieráiąc go swym Marszałkiem/ tákże Apostołow rożnemi łáskámi vsposobiáiąc/ iáko mowi *Páweł S.* Idoneos nos fecit Ministros: dáleko bárdźiey przynależáło/ ćoś osobliwego nad Jáná vczynić Przen: Pánnie obrawszy ię sobie zá Mátkę/ ináczey nieprzyzwoita by byłá zostáć się iey Mátką Syná Bożego. iáko sam *S. Thom: Aquil.* przyznáie. Non esset idonea Mater si peccasset aliquando. *Trzećia*. do Kánonizácyi należą Miracula *Cudá dowodne* ktore *à posteriori* dowodzą *Sanctitatem Canonizandi*. Nie policzyłbym w Processie Kánonizácyi Poczęćia Przen: Pánny cudow/ ktore dowodzą Niepokalánego iey Poczęćia. Krotko zbieráiąc mowię / że dosyć tego z poważnych Autorow liczy się ná Niebie/ w ogniu/ ná morzu/ ná źiemi/ y pod źiemią. Ná Niebie: bo *S. Anselm.* náucza/ że Niebo się nápełniá / duszámi nabożnemi ku tey Táiemnicy Huius Solemnitatis celebratoribus, datur à Filio Virginis D. N. I. C. pax, & longa salus, & post transitum huius vitæ requi-

T. 2. 3. p. Q. 27.

hom. 1. de Nat.

2. Cor. 3.

3. P. Q. 27. a. 4.

EXEMP. requies æterna. W ogniu. *Engelg.* świádczy; iáko gdy chłopie iedno z płochości wrzuciło w ogień Obrázek Niepok: Poczęcia / cudownie cáły iest náleziony y oddan Biskupowi. Tákże w Duaku/ gdy wszytek Kościoł we wnętrz zgorzał/ sam Obraz Niepokál: Poczęcia cáły został. *S. Antonin.* pisze o S. Dominiku/ iż kśiążkę był nápisał, o Przen: Sákrámencie/ y oraz o Niepok: Poczęśiu/ ktora trzy rázy w ogień wrzucona/ sámá z ogniá wyskákowálá. *Ná Morzu* záś mamy; iáko listy pápieskie potwierdzáiące Zakon pod Tytułem Niepok: Poczęcia zátopione w Morzu/ cudownie potym nienáruszone nálezione. *Ná Ziemi* mamy tákwiele cudownego wyzwolenia/ iuż to od chorob cielesnych/ iuż od dusznych/ to iest pokus zwłaszczá cielesnych / przez nabożne wspominánia Niepokalánego Poczęcia/Przen: Pánny. Mamy y *z pod Ziemie* cudá/ bo od vmárłych. Tenże *Engelg.* pisze; iáko w Mándrezie Mieście/ ieden Professor zábity od vczniá swego wskrzeszony był/ ná to sámo áby był odwołał przeciwną opinią o Niepokalanym Poczęciu Naświetszey Pánny. *Gaguin:* znowu pisze; iáko w Normányi/ vmárłego nieczystego Kápłáná/ ktorego iuż miáno ná potępienie skazáć/ do żywota dla pokuty/ Przen: Pánná przywrociłá/náznáczáiąc mu áby iuż więcey Mszy S. nie miewał; á Swięto Niepok: iey Poczęcia odpráwował 8. Decembr. Nálázłoby się y więcey/ w tey Máteryi cudow/ ále niech będźie dosyć ná tym. A zátym wywiodłá się/ tym ták iásnym/ y dowodnym processem Przen: Pánná / że Punctum Conceptionis suæ było Canonizatum: to iest/ że w pierwszym Punkćie stworzenia dusze swoiey/ żadnego nie znáiąc grzechu/ otrzymáłá od BOGA łáskę poświęcáiącą / y w niey záraz ná wszytkę wieczność vtwierdzoną zostáłá. Więc słusznie ią Kázimierz S. záwsze błogosłáwioną śmierći nieznáiącą zowie/ gdy śpiewa. Benedicta, per quam victa, mortis est astutia. A ponieważ przy Kánonizácyách Odpusty zwyczay iest rozdawáć; prosimy Naywyższego Biskupá JEZUSA / áby y on przez Niepokal: Poczęćie Mátki swey doskonále odpuśćił grzechy násze, á oraz zá ták wielki Przywiley Niepok: Poczęcia dány przenaś: Pánnie/ iáko niegodni synaczkowie/ y sludzy iey dźiękuymy Pánu nászemu; kończąc tę Część Melodyą Krolewiczá S. z nim mu nabożnie śpiewaymy.

R.P. 1555

3. p. T. 19. c. 1.

STROPHA 24.

Benedictus, Rex invictus, Cujus Mater crederis.
Qui Creatus, ex te natus. Nostri salus Generis.
Błogosławmy, wychwalaymy, Krolá chwały sławnego.
Matká iego powiłá go. Dla zbáwienia ludzkiego. Amen.

PARS

PARS III.

Suave respirium desperantium.

Stropha 1.

Reparatrix Consolatrix, *Desperantis animæ.*
A pressura, quæ ventura Est, malis nos redime.
Náprawienie, pocießenie, Duße rozpáczáiącey:
Zbaw ćięßkośći, nam zá złośći, Vpadek gotuiącey.

Pro Nativit. B. V. M.]

De qua natus est IESVS. *Math: 1.*

TAka iest złość śmiertelnego grzechu/ że zábiwßy duße secundùm esse supernaturale, to iest/ zágubiwßy w niey łáskę Boską poświącáiącą/ nád to/ lubo iey istoty nie zágubia/ bo nieśmiertelna iest; ále ią niiáko gryzieniem sumnienia męczy/ dusi/ á ná czás/ y odetchnąć iey nie da. To naypierwßemu grzeßnikowi/ to iest Káimowi przepowiedział P. BOG/ á w osobie iego wßystkim innym grzeßącym. Nonnè si benè egeris recipies, si autem malè, statim in foribus peccatum aderit. Id est pæna peccati tłomáczy *Corn*: quæ quasi canis aut cerberus cubans, fores peccati obsidet: hic mox, vt malè egeris, tibi aderit, tibi allatrabit, te mordebit, te lancinabit. *Tá iest pomstá grzechu, ktora iáko pies iaki v drzwi pilnuie: y ledwo co złe vczyniß, tuż záraz stánie, ßczekáć ná ćie będzie, kąsáć, y ßárpáć.* Ależ to ießcze znośnieyßa/ puki dußy odetchnąć dádzą. Odetchnienie grzeßnego/ strapionego sumnieniem złym/ iest nádzieiá w miłosierdziu Bożym/ zasługách Męki JEZVSOWEY/ o odpußczeniu grzechow swoich: tu bowiem duszá obumárła niiáko krzepi się/ rozum przypomina poprzysiężone Słowá Boskie: Nolo mortem impij, sed vt convertatur. *Niechcę śmierci grzeßnika, ale raczey nawrocenia*: wola zábiera się do obrzydzenia sobie grzechu. Lec náyduią się niekto-

Gen: 4

Ezec: 33.

czy grzesznicy/ ktorym grzechy ich y odetchnąć nie dádzą / to iest/ ktorzy zábrnawszy w szkáradne grzechy / widząc nieprzeło-łománe namiętności y nałogi swoie/ o popráwie życia/ o odpusczeniu grzechow/ nádzieie żadney nie máią/ z nieszczęśliwym Káimem mowią. Major est iniquitas mea, quàm ut veniam merear: tácy/ nie tylko dusze swoie trapią/ ále iey do-
hom. 27. dusić chcą. O czym *Aug. S:* Quomodò qui sibi collum ligant, inde se occidunt; quòd non ad eos intrat Spiritus aëris hujus: sic illi qui desperant de indulgentia DEI, ipsâ desperatione intùs se suffocant, ut eos SPIRITUS S. visitare non possit. *Iako ten ktory sobie gárdło záwiąże, siebie sámego zábiia, że w niego wiátr wniść nie może: ták y ten co rozpacza o miłosierdziu Bożym, sámą rozpáczą siebie zádusza, iż DUCH S. náwiedzić go nie może.* A tákże iuż tym nieszczęśliwym ludziom gináć przyidzie? O ktożby dał tym mizernym / y iuż doduszáiącym się ludziom / choć ráz odetchnąć? to iest wspomnieć ná miłosiernego BOGA? y iákakolwiek nádzieia do niego się podnieść. Oto dziś rodzi się Pánná Przenaś-tá ktora się zowie *Mátka Swiętey Nádziei,* Mater Sanctæ Spei, tá/ ktorą Krolewicz Polski zowie osobliwą Opiekunką desperuiących: Reparatrix, Consolatrix, desperantis animæ. Y owszem tá / ktora iednym odetchnieniem grzesznego názywa
c. 5. nabożny *Idiotá*: Est MARIA spiraculum hominis; peccator per MARIAM respirat in spe veniæ, & gratiæ. Więc áby wszyscy rozpáczáiący/ o zbáwieniu swoim y pokućie/ mogli szczęśliwie odetchnąć: pokáże że Pánná Przenaś: iest Suave respirium desperantium: miłym odetchnieniem / to iest wycieczka y nádzieia w rospáczy. Wprzod przećiwko desperácyi potrzebną Chrześćiáńską podawszy náukę.

I. PARS Lubo zawsze osobliwie iednák tych czásow nieszczęśliwych/ gdy to piszę / potrzebna wielce iest náuká / y informacya przećiwko grzechowi desperácyi. Náyduią się bowiem tácy w Oyczyźnie nászey/ ktorzy pod zasłoną dobrá pospolitego / y wolności/ w sámey iednák rzeczy dla respektow świeckich/ to iest/ áby swoich priwat dokázáć/ fákcyi dopiąć/ Dom z powie-nowácony utrzymáć/ ták wielkie zámieszánie czynią w Oyczyźnie/ álbo przynamniey/ uznáiąc to/ że według urzędu swego/

lub

lub wolnego głosu ná radách publicznych temu nie zábiegáli/
y owszem/ dla konserwácyi Domu swego/ albo swey substán-
cyi wiozáli sie do drugich. Teraz postrzegáia że Cogitave- Psal. 20.
runt consilia quæ non potuerunt stabilire, że rády ich nie
ná to wychodza co vmyślili/ co raz do innych/ á coraz gorszych
biorą sie sposobow/ przećiwko strasznym/ ták wiele rázy powto-
rzonym przysiegom/ widza oczywiśćie/ iáko iáwne/ y bliskie
niebespieczeństwo iest zgubienia/ nie tylko Oyczyzny/ ále y
Wiáry/ y Kośćiołow SS. w ták dawnym y sławnym Chrze-
śćiáńskim Krolestwie/ cześćia od Heretykow/ cześćia od Ot-
tomáńskiey Porty/ ktora iuż záostrzelá száble swoie ná Chrze-
śćiáńskie Páństwá/ ták chániebnie widzac zámieszáne. Sły-
sza płácze vbogich ludzi cále zruinowánych/ vznáia że y sámi
o pogárde/ y pośmiech v swoichże Protektorow przyszli/ według
owego: Proditionem amo, proditorem odi. y dziatkom swo- Axio:
im krwia przodkow swoich nábyta Wolność/ czyli zerátili/
czyli záprzedáli/ czyli w kieliszkách Winá ná Seymiku zátopie-
li. A co naybárdziey trapi ich/ y trapić powinno; ponieważ
rádámi álbo kooperácyámi swemi/ przyczyna byli wszystkich
tych szkod: záczym obowiazáni sa/ áby z własney substáncyi (ie-
náczey nie można) nagrode tego wszystkiego vczynili. Prze-
to gryzie ich o to vstáwnie sumnienie własne/ ták/ że wiem o
niektorych/ co strofuiacego o to sumnienia dłużey znieść nie
mogac w hipokondrye nieuleczone/ á práwie szaleństwo/ álbo
zápominánia sie vstáwiczne wpádli/ á niektorzy codziennie
ná przepáść złośći swoich/ y nieszcześćie ostátnie ták nad so-
ba/ iáko y Oyczyzna wiszace pátrzac/ zátłumili w sobie wszel-
ka nadzieie odpuszczenia grzechow swoich/ zdesperowáli o zbá-
wieniu swoim/ y Spowiedzi/ Kazánia/ Modlitwy/ konwer-
sácyi z duchownemi ludzmi zániecháli/ ále tylko w melánko-
lij czekáia godziny śmierći/ á drudzy iey y prágna. Tákie-
wym tedy/ álbo innym podobnym/ potrzebna tá bedzie náu-
ká. *Naprzod* wiedzieć máia/ iáko to iest ćieszki/ y niebe-
spieczny grzech desperácya. *Cieszki* náucza *Mans:* że ze wszyst-
kich grzechow ćierpiacemu P. JEZVSOWI/ nayćieższy bol
zádáłá desperácya Judaszowa: z czego łátwo dochodzić ćiesz-
kośći tego grzechu. *Niebespieczny* tákże wielce/ bo *S. Thom:*

2.3.q.21. dowodzi/ że lubo deſperácya ieſt mnieyßy grzech/ niżeli grzech
a. 3. odij nienawiśći przećiw BOGV/ przećież ieſt niebeſpiecznieyßy/ poniewaź ſprawuie niepodobieńſtwo iákies do pokuty/ y iákoby deſperuiacy/ ſam ná ſie dekret potepienia wydáie/ dla tego o náwroceniu ſwoim nie myſli. *Powtore* wiedzieć máſz/ iákiemi ſpoſobámi w tey rozpáczy rátowáć ſie im rzebá. Záżywáia wprawdzie świátowi ludzie w tákowych okázyach ſpoſobow politycznych/ to ieſt/ áby melánkoliy/ apprehenſyi/ myſli deſperáckich/ gryzienia ſumnienia pozbyć rozrywáia ſie/ to konwerſácyámi/ to polowániem/ to kártámi/ tańcem/ muzyką: á w oſtátku codzienna pijátyką/ áby ták głowá vſtáwnie zábáwna/ czáſu nie miálá do reflexyi nád złym ſtanem Duße ſwoiey. A ſaż to ſkuteczne ſpoſoby ná to/ áby duſzá ściśniona deſperácyą/ nieco odetchnelá ſobie y vlżyłá w mizeryi? bynamniey: y owßem niektore z nich/ iáko to pijátyká/ ſwywole lubieżne/ grzechu przyczyniáiac/ przyczyniáia y deſperácyi/ bo tákie beſtyálſkie żyćie/ wßelką zágradza droge nátchnieniu Duchá S./ bez ktorego łáſki námnieyßym áktem nádziei odetchnać ſobie Dußá nie może: á poſtáremu melánkoliy pomienionemi ſpoſobámi nie pozbedą/ y przy bánkietách/ y przy roſkoßách/ gwałtem ſie drzeć bedzie do ſercá. O czym S. Ambr.
L. Off. Vides convivium peccatoris, interroga conſcientiam ejus,
c. 12. nonnè graviùs fætet omnibus ſepulchris? intueris lætitiam ejus, introſpice vlcera, & vibices animæ ejus, cordisq; mæ-
in Iud. ſtitudinem. A wyráźniey ießcze *Vega.* Peccator adhuc de-
c. 1. ℣. 8. licijs immerſus, flagellatur à mala conſcientia, ita, vt nec in medio Paradyſi, quid voluptatis deguſtet. *Grzeßny, y w ſámych vtopiony roſkoßách trapiō bywa od złego ſumnienia, ták, że choćby był w pośrodku Ráiu, żadneyby poćiechy nie zkoßtował.* Wiec innych ná to Chrześćiáńſkich ſpoſobow potrzebá. A ten naypierwßy ieſt/ bráć ſie znowu do BOGA/ y Stworcy ſwego/ przed ktorym nigdzie ſie ſkryć nie możeß: bo ieko ży-
Gen. 2. ćie duße twoiey álbo iſtotá od BOGA ieſt. Et inſpiravit in eum ſpiraculum vitæ: ták ieżeli chceß dußecey ſie duſzy twoiey odetchnać/ po tego duchá do BOGA vdáć ſie potrzebá/ y w nim ſámym odetchnać/ á to przez vfność/ y nádzieię w niezbrodzonym miłośierdziu iego. W ćieżkim zámießániu

zoſtá-

Joſtawáłá tám niegdy dußá Dawidowá/ y ták dálece obtoczo-
na byłá nieprzyiaćielámi/ że też práwie ckność ſobie z nimi wo-
łá do P. BOGA. Domine quid multiplicati ſunt qui tri- Pſal: 3.
bulant me. *Pánie, czemu ták wiele ich ieſt, co mnie trapią?*
A wßákeś Dawidzie mężny bywał przećiwko nieprzyiaćiołom/
ták duſznym/ iáko y ćieleſnym. Perſequar inimicos meos, FIG:
& non convertar donec deficiant: wßák ná wßyſtko re-
ſolwowaleś ſię przed BOGJEM/ Paratum cor meum DEUS, Pſal: 17.
paratum cor meum, á terazći ſię przykrzy iákoś? Coż to zá Pſ: 107.
ćiężkośći ná duße twoie przyßły: Multi dicunt animæ meæ, Pſal: 3.
non eſt ſalus ipſi in DEO ejus: to ieſt/ wiele było tákich/
ktorzy nießczęſliwe przypadki Dawidowe widząc/ do deſperá-
cyi/ y ſtrácenia vfnośći w BOGV chćieli przywieść Dawidá/
iáko tłumáczy *Blanc.* A gdzieß/ y iáko w tym vtrapieniu ćieß-
kim odetchnęłá dußá twoiá Dawidzie? Nie gdźie indziey/
tylko w BOGV przez vfność: Tu autē Domine ſuſceptor
meus es. *Ty záś Pánie ieſteś, ktory mnie przyimuieß.* Zámie-
ßał Dawid y o ruinę w ludziách przez plagę morową przy-ʒá-
wił Kroleſtwo ſwoie; bá y oná Woyná domowa z Abſálonem
okázyi iego byłá/ bo kárá zá grzech iego. Mężoboyſtwo/
cudzołoſtwo/ z tákim pogorßeniem ludu ſwego. Záczym wo-
łáło ná niego ſumnienie ſtrofuiące. Non eſt ſalus ipſi in
DEO ejus. Dawidzie/ iużeś zginął/ iuż zá to doſyć vczynić
nie możeß/ á Dawid do BOGA Opiekuná ſwego. Tu au-
tem Domine ſuſceptor meus es. Podobnego ſpoſobu grze-
ßniku/ choćbyś wßyſtkiego świátá miał ná ſobie grzechy/ gdy
w turbácyi deſperáckiey zoſtáieß/ maß záżywáć/ maß ſobie
wſpominać na BOGA twego/ vważáć że to ieſt Suſceptor
tuus; iákoby wyćiągáiący ręce do ćiebie. Co pięknie tłumá-
czy wzwyß pomieniony Expozitor. DEUS eſt ſuſceptor
quinq; modis. ſ: vt *Redemptor*, vt *Protector*, vt *Adjutor*, vt
Advocatus, vt *Pater.* iákoby rzekł: człowiecze deſperuiący/
maß ſobie vważyć dobrze/ że ten BOG ktory ćię czeká/ y
wyćiąga do ćiebie ręce ná przyięćie ćiebie/ ieſt naprzod *Odku-*
pićiel twoy/ co ſámo ma ći wielką vfność vczynić/ żeć może/ y
chce grzechy odpuśćić. *S. Auguſt.* Qui nos tanto pretio Ser: 109.
redemit, non vult perire quos emit. *Ktory ták drogo nas od-* de temp.
kupił,

Serm: 3. *kupil, nie chce áby zginelo to co kupil.* Co z *S. Bern:* podobień-
de Nat. stwem obiáśniam. Gdyby chory iuż zdesperowány widział/
że naymedrßy ze wßystkich Medyk/ naydrożße tákże dobro-
SIMIL. wolnie z Apteki swoiey ordynowal/ y dal choremu lekárstwo/
izali ow chory nie powinienby vznáć że ten Medyk chce zdro-
wia iego. Naymedrßy BOG/ naydroższa rzecz/ bo Syná
swego Krew/ dal dla odpußczenia grzechow twoich: izaliß
rozumieć o nim bedzieß/ że nie bedzieć chćial grzechow two-
ich odpuśćić. *Powtore* iest *Susceptor* vt *Protector*, lekaß sie
desperacie wiekßych pokus/ boiß sie/ ábyś y po Spowiedzi
od pokus od nałogow do złego álbo gorßego czego nie wro-
ćil sie/ y dla tego zániechałeś rok/ y drugi Spowiedzi: vwa-
żay że to BOG Protector tuus: Obrońcá twoy/ ten ktory
Psal: 90. záwieść nie może/ obiecał ćie bronić w pokusách. Cum ipso
sum in tribulatione, eripiam eum. *Potrzecie Susceptor* vt
Adjutor. Strášna ći Spowiedź dla wielkośćißy rozmáitośći
grzechow/ dla záwikłánia sie restytucyámi/ nie wieß zkąd
poczać; Wiec vważ sobie/ że maß BOGA gotowego do po-
rátowánia ćiebie wnetrznemi illuminácyámi: odważ ieno sie
záżyi porády mądrego Spowiednika/ á BOG/ y onegi/ y ćiebie ná-
uczy/ co czynić maß dla zbáwienia swego. *Poczwarte Susce-
ptor* vt *Advocatus.* Vważ że y w ten czás/ gdy zgrzeßyß/
maß Poręcznika zá soba sámego BOGA/ bo Syná Bożego.
1. Ioã. 2. Advocatum habemus JESUM Christum iustum. Wspomnij
Reu. P. 3. iáko raz Gertrudá S. w widzeniu/ przytulona do sercá Chry-
c. 51. stusowego/ vczułá w nim dwá pulsy bárdzo mile/ ktorey Pan
rzekł: káżdy z tych pulsow - zbáwienie człowieká wypráwuie.
Pierwßy puls spráwuie zbáwienie grzeßnym - bo bez przestánku
mowie do BOGA Oycá/ godnie go grzeßny błagáiac/ y do mi-
łosierdzia nákłaniáiac: izali z to/ nie vczyni ći nádzieie o zbá-
Epi 111. wieniu twoim? Pobożny *Avilá*, dáiac rozpaczáiacy remedium;
do dußy swoiey ták mowić każe: wprzod mnie P. JEZVS
vmiłował niżeli ia iego. Wiec kiedy go iuż pocznę kocháć/
pewnie mnie on nie opuśći/ nie opuśći: to czesto powtarzay/
á vlge w sercu vczuieß. *Na ostátek Susceptor* tuus vt *Pater*:
T. 34. in że to Oćiec twoy ktory ćie stworzył. *S. August.* Miror quid
Joan: dubitas, dedignabitur te salvare, qui dignatus est cre-
are?

are? *Dziwuie ſię że wątpiß; izali nie bedzie ćie chćiał zbáwić
ten, ktory ćie raczył ſtworzyć.* A do tego ſłuchay Aug: S. iá-
ko BOG ieſt Oycem kocháiacy duße twoie. Pater dicit, accipe ap. Máe.
Unigenitum Filiũ meum, & da pro te; & ipſe Filius dicit, tol- l. 3.
le me, & redime te. *Oćiec mowi: dáiec Syná mego Iedno-
rodzonego, weź go, á day zá ſie. Syn mowi: weź mię, á mną od-
kup ſiebie.* To vważáiac/ wzbudzay ſie do nádziei odpußcze-
nia grzechow dußy twoiey/ ták ſobie árgumentuiac z pobo-
żnym *Awila.* Większa to ieſt rzecz widzieć BOGA ná Krzy-
żu/ niżeli mnie grzeßnego álbo ná pokućie/ álbo w Niebie: mam
nádzieie w dobroći BOGA mego! że ponieważ vczynił dla
moiey duße co większa ieſt/ vczyni y to co mnieyßa. Więc
ktokolwiek zoſtáieß w rozpáczy/ álbo biedzieß ſie z deſperáckie-
mi pokuſámi/ przypominay obie/ álbo gdy możeß z pilnośćia
co raz czytay ſobie te odemnie podána náuke/ pilnie ia vwa-
żáiac; mow z Dawidem S. Quare triſtis es anima mea, Pſal: 41.
& quare conturbas me. *Czemu ſmućiß ſie dußo moiá, y mnie
trapiß?* Spera in DEO. miey raczey nádzieie w BOGU
twoim ták dobrym/ ták miłoſiernym/ ták zbáwienia twego
prágnacym/ ku niemu ſie náwracay/ á ták ßczeſliwie dußá
twoiá w ćießkośći ſwey odetchnie/ y do pokuty mieć ſie bedzie.

Przyznáie ia/ że to wielce ſkuteczny ſpoſob w deſperácyi II. PARS
odetchnać ſobie/ przez gruntowna nádzieie y vfność w miło-
ſierdziu Boſkim; iednák bywáia ná czás ták zdeſperowáne
duße/ iż choć ſłyßa/ czytáia/ wiedza o miłoſierdziu Boſkim/
dobroći iego/ przećieß nie porußáia ſie nic/ duchá prawdzi-
wey nádziei w ſobie nie czuia. A gdzież y ći po tego ożywiá-
iácego duchá vdádza ſie! Nie do kogo innego/ tylko do ćie-
bie Panno Przenaśw: ktora ieſteś Spiraculum hominis, ode-
tchnieniem człowieká/ y reparatrix deſperantis animæ; po-
ćiecha deſperuiacych; do ćiebie kto z deſperuiacych weſtchnie/
predko w BOGU odetchnie/ ná nádzieie ſie dobra zdobedzie.
Ieremiaß Prorok názywa CHRYSTUSA P. odetchnieniem SCRIP.
vſt náßych Spiritus oris noſtri CHRISTUS Dominus. kto- Thr: 4.
re słowá *S. German.* ſtoſuie y do ſámey Mátki Chryſtuſowey/ Serm: de
oraz przyzwne dáiac// gdy do niey mowi: Neq; enim tantùm dormit. V.
Cæli hauſtu animæ noſtræ reſpirant, quantùm nominis tui
pro-

protectione confirmamur, adeò vt in CHRISTO, & in Te impleatur quod scriptum est, Spiratio narium nostrarum es tu. *Albowiem nie tak duszе nasze oddychaią powietrzem niebieskim, iáko sie vmacniáią Opieką twoią: tak, że y o CHRYSTVSIE y o tobie prawdzi sie, co napisáno, odetchnieniem nászym iesteś.* Vważam iednák / że tym duchem ożywiáiącym / nie wprzod P. JEZVS ná zdesperowáne dusze twoie tchnie / niżeli Pánna Przenayswiętsza: to iest / poki oná intercessyi zá nimi nie wniesie / y nie vprosi.
Serm.16. in Cant. *Gilb; Abb:* vpátrzył to że CHRYSTVS z iadnego vmárłego nie ożywił / tylko wprzod proszony osobliwie od Ziałychgłow: ná płácz Mátki wskrzesił Młodzienca w Kafárnáum: na płácz Siostr / wskrzesił Lázárzá: ná
SCRIP. prośbe Rodzicow / Coreczkę ich. Podobnym sposobem y teraz komukolwiek CHRYSTVS obumárłemu osobliwie wgrzechu desperácyi odetchnąć / w dobra nádzieię pokuty podnieść sie daie / wprzod Pánna Przenaś: przyczyna swoia zá nim przyczynić sie musi. Piekna Figurá tego przy ożywieniu owego
3.Reg.17. Synaczká przez Proroká Eliaszá / tylko dobrze vważmy sposob y postępek Prorocki / á náwet y słowá. Naprzod iuż nie dychaiącego ználazszy. Ita vt non remaneret in eo halitus / nie bierze go ná rece sam / ále go wprzod Mátce wziąć każe /
FIG: y sobie podáć Da mihi Filium tuum. dopieroż bierze go do Cele swoiey ná gore / y tám rozciągáiąc / przykładáiąc nád ciáłem vmárłego członki swoie / nietylko duchá mu przywrocił / ále też doskonále zdrowego Mátce iego oddał. Prorok ten znaczy nam Proroká nád Prorokámi CHRYSTVSA P. Wdowká tá / znaczy Mátkę nászę Pánnę Przenaś: / Syn bez tchu / bez duchá / znaczy człowieká / ktory dla ciężkości grzechow swoich / oddech duchowny / to iest / nádzieię odpuszczenia ztrácił. Ieżeli sobie życzysz / aby ten zbáwienny ożywiáiący Duch wrocił sie do ciebie / to iest / ábyś sie zdobył ná żywą nádzieię / y do tego skuteczną otrzymał pomoc od CHRYSTVSA Paná; trzebá wprzod / ábyś sie dostał ná rece Pánny Przenaśw:/ to iest przez przyczynę iey stáráł sie o to w inych swoich trwogach / w zámieszánym y desperáckim sumnieniu / nie przestáwáy zwykłych do niey Pacierzow; y owszem ná te intencyą więcey sobie ku niey nábożeń-

żeńſtwá przyczyn/ płacz/ płácz/ á vznaß/ że nie zá długo odetchnieß; bo z tak ciey wezmie cie CHRYSTVS/ iáko on Prorok/ ná wyżße pietro zániosł z ſobą vmárłego: ták y Chryſtus łáſką ſwoią naprzod rozum twoy áni zwieß iáko wynieſie ná gore vwagi/ y poſtrzeżenia ſie w twoiey głupiey ápprehenſyi. Expandit atq; menſus eſt ſuper puerum: będziec ſie CHRYSTVS w myſli twoiey prezentował rozćiągniony ná Krzyżu/ y reflexyą czynić; iákie to głupſtwo twoie/ gdy rozumieß o nim żeć grzechow twoich nie odpuśći/ ktory ták hoynie zá nie iuż zápłaćił/ byleś ty tylko żalem ſwoim do tego ſie przyłożył: co duſzá twoiá widząc/ oddychać zbawiennie pocznie/ nádzieię w miłoſierdziu Boſkim co raz to więkßą biorąc/ do żalu zá grzechy/ do pokuty/ do Spowiedzi w weſołośći duchá/ bráć ſie będzieß/ czegobyś był nie miał/ gdyby ćie wprzod Pánná Przenaſ: ná ręce Opieki ſwoiey nie wzięłá byłá. O czym pięknie *Novarin:* Hoc idem verus noſter Elias, Dominus JESUS præſtat vitæ ſpiraculo eos mortuos afflat, qui in Matris gremio iacent, qui MARIÆ precibus, & meritis juvantur. Dla czego przeſtrzega w tym *Gilb: citt:* Non expedit tibi extra Materni ſinus ambitum reperiri, nè forte te non tollat verus Elias, trzebá ábyś ná rękách Mácierzyńſkich był/ bo ináczey/ mogłby ćie zániechać prawdziwy Eliaß/ to ieſt CHRYSTVS. Tchnienie álbo chuchnienie ná twarz drugiego/ miewáło v ſtárodawnych ſwoie oſobliwe táiemnice. V Rzymian był zwyczay/ że gdy żony do domu ſie wracáły/ powinny były chuchnąć ná Męża/ áby z tąd Mąż poznáć mogł/ ieżeli w gośćinie winá nie piłá/ co im zákazáno było práwem. iáko *Valer: Max:* piße. *Rhamus* piße: że v Indiánow/ ći co náwiedzáią chorego/ chucháią ná niego; guſtá w tym iákieś máiąc. Czytamy że y CHRYSTVS wyganiáiąc Czártá/ chuchnął ná opętánego. Czytamy y w Kronikách náßych/ iáko Antoni S. tchnąwßy duchá ſwego ná iednego ſtrapionego pokuſámi/ od nich go vwolnił. Przyczynę Pánny Przenaſ:/ pobożny *Novar:* názywa zbáwiennym tchnieniem/ álbo duchem ożywiáiącym. Nos ſanctiorem afflatum -- jacentibus indicamus; Virginem ſcilicet: á to nie bez táiemnice/ bo nie bez oſobliwego ſkutku/ gdyż przez nię człowiek du-

n. 835. Vmb.

APOPH.

L. 3.

L. 3. hiſt.

Vmbr. n. 736.

chem dobrey nádziei ożywiony/ vwolniony od ćießkiey de pe-
de Zona Virg: rácyi bywa. *S.* záś *German.* Sámo imie Pánny Przen: gdy
ie kto wspomina w trwogách/ w zámieszániu duszy swey/ ma
zá árgument pewny/ że w krotce w dobrey nádziei/ w weselo-
śći duchá ożyie. Quomodo corpus nostrum vitalis signum
operationis habet respirationem; ita & SS. Nomen tuum,
quod in ore servorum tuorum versatur assiduè, in omni
tempore, loco, modo; vitæ, lætitiæ, & auxilij, non modò
signum est, sed eam procurat, & auxiliat. Czego wszyst-
kiego *Naypierwszy* przykład niech bedzie ná tymże S. Biskupie.
Ten o sobie támże pisze/ iáko duszá iego w wielkim smutku
byłá/ y myslámi o zbáwieniu swoim skuszona/ álbo ztrapiona:
EXEMP. ták że raz do Náśw: Pánny/ ták sie modlit. Quid autem
de nobis fiet o SS. DEIpara, Spiritus & Vita Christiano-
rum? Pertimesco, ô quot flagitijs nos inquinamus? quam
Sortem miseri inveniemus, vitæ, vel mortis? salutis, an po-
tiùs condemnationis? *A z námi co sie stánie Náśw: Bogá-
dzico, Duchu y żyćie nas Chrześćian? Lekam sie, o iák wiela
zbrodni máżemy sie? co też zá koniec nas czeka, czyli żyćia, czy-
li śmierći, czyli zbáwienia, czyli potepienia.* Więc w tym
vtrapieniu dusze swoiey chcac odetchnać y duchá nádziei ná-
być/ do teyże Pánny/ ktora Duchem Chrześćian wszyst ná-
zwal; naprzod oczy y serce swoie obraca/ y poczatek nádziei
zbáwienia swego w iey opiece/ y przyczynie do BOGA zá-
kładáiac/ mowi: Optima nobis sors continget, si tibi o Ma-
ter DEI simus fidelitèr obsequentes. *Dobrze z námi stánie
sie, ieżeli tobie o Mátko Boska szczerze służyć bedziemy.* Drugi
EXEMP. A. D. 1610. przykład świeższy *apud Manc:* w Niemczech ná śmierć záchoro-
rował ieden Młodzian Drukárczyk/ przywołáni Zakonnicy á-
by go do Sákrámentow SS. námowili/ ále zły człowiek y
pátrzyć ná nich nie chćiał/ y mowił że wole w piekle być/
niż ná wásze namowy w Niebie: wielka trudność byłá onym
Oycom/ bo człowiek to był mniey vczony/ á zátym mniey
sposobny do rozmowy rostropney/ kiedy niekiedy wspomináią
mu Náśw: Pánne/ ále y te strásznie bluźnić poczał/ że przy-
tomni odbiegáć go musieli: gdy to on widzi/ pocznie nieco
lekáć sie y reflektowáć sam/ á w tym Xiadz nápomina go/ á-
by

by przeprosił Pánnę Przenaś: zá one bluźnierstwá: w tym chory trzy rázy wezwał imienia y rátunku iey; przynoszą prędko Przenaś: SAKRAMENT/ ktory on obaczywszy/ znowu desperácko bluźni/ mowiąc wostátku/ że wolę do piekłá poyść/ niż to vczynić co kążećie. Rádzić z nim nie mogąc/ wszyscy odchodzą; tylko Spowiednik gospodarzowi zlećił áby przećie niektore słowá y modlitewki do Nasw: Pánny przypominał mu: co prędko miękczyć twárdą duszę poczęło; wroćić do śiebie káże Spowiednikowi/ y rzecze: teraz iuż vznáie iák wielce skuteczna pomoc Nasw: Pánny/ proszę o modlitwy do niey wszystkich przytomnych: y ták Spowiedź S. y Sákrámentá inne przyiąwszy/ z wielkim nabożeństwem wzywáiąc Imienia JEZVS y MARIA/ zákończył w dobrey nádziei. *Trzeći* przykład ktory pisze *Herolt* o iedney białogłowie/ ktora wielkośći grzechow/ do ktorych śię co raz wracáłá: znieść nie mogąc z desperácyi/ robaká truciznę máiącego połknęłá/ bliską śmierći bywszy/ z żałośćią poczęłá rátunku Mátki miłośierdziá wzywáć: áż vsłyszy głos/ záwołay sobie B. Jordaná Káznodzieie/ powiedź mu żem ćię do niego odesłáłá/ spowiáday śię/ á wybáwiona będźiesz. Stáło śię ták: po Spowiedźi truciznę zrzućiłá/ czym od śmierći/ ták ná ćiele/ iáko y ná duszy wybáwiona zostáłá zá opieką Nasw: Pánny. Słusznie *S. Bernard:* do Pánny Przenaś: mowi: Quis non sperabit in te, quæ etiam adjuvas desperatos. *Ktoż w tobie vfáć nie będzie, ktora y zdesperowánych rátuiesz.* Więc y ia dobrzem ią názwał Suave respiriũ desperatorũ, *miłym odetchnieniem rozpaczáiących.* A zá tym poufále wszyscy oddáiąc śię opiece iey śpieway my z Káźnierzem S. Reparatrix, Cõsolatrix desperantis animæ. A pressura, quæ ventura, malis est nos redime. Amen.

Prompt. EXEMP.

sub Salve Regina.

Signum contra profundum Inferni.

Strophá 2.

Pro me pete, vt quiete, Sempiternâ perfruar:
Ne tormentis, comburentis, Stagni miser obruar.
Modl się proszę, niech odnoszę Odpoczynek swoy wiecznie.
Bym srogiego, piekielnego, Ogniá, mogł wyść koniecznie.

Pro Assumpt. B. M. V.

Signum magnum apparuit in Cælo, Mulier amicta Sole. *Apoc:* 12.

IEst to pospolita v Tłumáczow Pismá S. przez te cudo-
wną Niewiaście widziáno od Janá S. ná Niebie rozu-
mieć Pánnę Przenaśw:. S. N. Ktora Figurá osobli-
wie iey służy przy Wniebowźięćiu chwalebnym; kiedy otrzy-
muie naydoskonálszey chwały stan/ y Koronę: iedná tylko tu
rzecz trudna/ że támże widze Smoká/ to iest iáko sam Jan S.
tłumáczy/ Czártá. Visum est aliud signum in Cælo, & ec-
ce draco magnus. Prawdá że prędko z támtąd strącony/ á-
le coż? kiedy do nas ná ziemie. Projectus est in terram.
á w sámym iey Centrum zásiadł Piekło; pospolite wszystkich
potępionych ták Anyołow/ iáko y ludzi mieszkánie/ wszystkie
siły ná to obroćiwszy/ áby ták naywięcey ludzi do niego nágro-
madzić. Panno Przenaśw:/ dzień Wniebowźięćia twego/
dzień to bydź powinien osobliwego wesela; á my iáko bez
smutku/ bez boiáźni bydź możemy? kiedy widziemy iáko Pie-
kło ná nas swoię pászczękę otworzyło/ kiedy słyszemy przy za-
pchnieniu ná ziemie tego Smoká głosy Niebieskie/ biádániem
nam grożące. Væ terræ & Mari, quia descendit Diabolus
ad vos. Jednák nie trwożmy się bárdzo/ y zbyteczną miár-
kuymy boiáźń. Przyznáię ią że nic strásznieyszego nad Pie-
kło: straszna Smierć/ straszny Sąd Boży; ále to wszystko mi-
nie/ Piekło nigdy się nie skończy. Lecz przećiwko tey boiáźni/ y
mocy Piekłá/ tenże sam znák ktory dziś pokázuie się ná Nie-
bie/ wielce skuteczny widzę/ to iest Wniebowźięta Pánnę
MARIA/ ten ći to iest przećiw Piekłu zbáwienny znák wo-
Vmb:705. dług *Novar:* o ktory niegdy kazał prośić Prorok Achásowi
Is. 7. Krolowi: Pete tibi signum à Domino DEO tuo in profun-
dum inferni: y o niey swoim sposobem rozumieć się mogą
Luc. 2. słowá Symeonowe/ ktore o Synu tey protokował: Ecce po-
situs est hic in ruinam & in signum cui contradicetur.
Gdyż Pánná Przenaś: Wniebowźięta stáie się ruiną Piekłá/
á nabożeństwo prawdziwe ku niey/ znákiem broniącym Duszę
od potępienia. Dla czego zetrwożona znák vważániem Piekłá
pobożna Duszá S. Krolewicza naszego/ pod ten znák zbáwien-
ny

ny vdáie ſie/ y proſi Naśw: Pánny. Pro me pete, vt quiete, Sempiternâ perfruar, Nè tormentis, comburentis, Stagni miser obruar. Czego ia obſzerniey dowodzić chcę: Naprzod nieco powiedziawſzy o boiáźni Piekłá/ to ieſt/ ieżeli dosyć ieſt do zbáwienia czynić dobrze/ chronić ſie złego/ pokutowáć/ dla boiáźni potepienia wiecznego.

Bardzo to teráźnieyſzych wiekow (iáko vpátruie ieden Neoteryk) potrzebna Máterya do Kazánia: gdy dochodźić możemy/ że wiele miedzy ludźmi/ zwłaſzczá proſtemi/ ieſt tego rozumienia/ iż zbawieni beda/ gdy ſie grzechow ćieſzkich nie dopuſzczáia dla boiáźni Piekłá: ácz gotowiby ná grzech odważyć ſie/ gdyby Piekłá nie było/ co ieſt srogi bład y oſzukánie. Wiedzieć tedy potrzebá/ że dwoiáka ieſt boiaźń Páná BOGA: *Servilis* & *Filialis*: to ieſt/ álbo ſie boiſz zgrzeſzyć/ że wieſz/ iż Piekło zá to BOG nágotował; álbo dla tego/ że wieſz iż grzech P. BOGV nie podoba ſie/ ábyś tedy láſkáwego Oycá nie záſmućił/ BOGA nieposłuſzeńſtwem ſwym nie zelżył/ wſtrzymuieſz ſie od grzechu. Znowu/ kiedy ſie wſtrzymuieſz od grzechu/ boiac ſie Piekłá: álbo tylko to czyniſz dla sámego Piekłá/ myſl iednák y wola twoiá gotowa ieſt do grzechu/ gdyby Piekłá nie było: álbo to czyniſz po proſtu tylko/ Piekłá ſie (ktorym BOG grzech karać obiecał) boiac. Te tedy náuke bierz ſobie/ y pámietay. *Naprzod* ow ktory od grzechu ſie wſtrzymuie/ álbo dopuśćiwſzy ſie go żáluie zań/ czyni Spowiedź/ pokutuie/ dla tego tylko sámego/ że ſie boi Piekłá/ ináczey gotow ieſt ná grzech/ gdyby Piekłá nie było; ten niech y tyſiac rázy ſpowiáda ſie z tákim tylko żalem; nie może bydź vſpráwiedliwionym/ á zátym zbáwionym. Tá ieſt náuká Theol. *apud Vasq.* Przyczyná zás tego ieſt; bo táki żal nie ma poczatku od Duchá S. od ktorego vſpráwiedliwienie idźie/ ále od duchá włáſney miłośći; chce bowiem/ aby mu nie ná wieki było źle/ y w tym oſtátni ſwoy koniec zákłada. Dobrze o tákim żalu powiedział *Bern: Sen:* Qui non expaveſcit ad vultus hominum, ſed ad memoriam gehennalium tormentorum; hic quidem peccare non metuit, ſed ardere. *On co ſie nie boi ludzi, ále tylko mak piekielnych, nie boi ſie ten grzeſzyć, ále tylko boi ſie goreć.* R. ná to

I. PARS

1.2.d.37. c. 2.

ſ. de trip. cohær.

 ſie.

się zgadzáłá pomienieni Autorowie/ że táka boiáźń/ álbo żal
z boiáźni sámego Piekłá pochodzący/ nietylko do zbáwienia
nic nie pomaga/ ále sámże w sobie złym/ y grzechem iest. *Man-*
T. de Timore. *sius iták, o tym.* Timor purè servilis, qui nullum aliud ha-
bet objectum, nisi pœnam, & ibi sistit, malus est & vitio-
hom: 5. sus. Ná co przywodzi *S. Chrysost:* Si nullam ob aliam cau-
in Rom. sam, certè ob hanc vnam, gehennâ digni sumus, quod vi-
delicet plùs gehennam, quàm ipsum CHRISTUM timemus.
Choćbyśmy inney winy nie mieli; zá to sámo godniśmy piekłá, że
bárzey piekłá niż CHRYSTVSA boiemy się. Powtore kto grze-
chu się chroni/ álbo żáłuie zań z boiáźni Piekłá/ to iest dla te-
go/ że BOG potępieniem grzech karze/ y Piekłá bać się roźká-
Mat. 10. zał. Timete eum, qui potest & animam & corpus perde-
re in gehennam. Táka iuż boiáźń/ á zátym z tákiey boiáźni
poruszony żal zá grzechy/ iest zbáwienny y przyiemny Pánu
Sess. 14. BOGU. Tá iest *náuká wyráźna S. Conc: Trid:* Illam verò
c. 4. contritionem imperfectam quæ Attritio dicitur, quoniam
vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ
& pœnarum metu concipitur; si voluntatem peccandi ex-
cludat cum spe veniæ: declarat, non solum non facere ho-
minem hypocritam & magis peccatorem, verùm etiam do-
num DEI esse, & SPIRITUS S. impulsum. Jákoż y Mędrzec
Páński/ tą boiáźnią rádził kierowáć záwsze do dobrego sprá-
Eccl. 7. wy násze. In omnibus operibus tuis, memorare novissima
tua, & in æternum non peccabis. *W káżdey Spráwie pámię-*
tay ná ostáteczne rzeczy twoie, (miedzy ktoremi liczy się piekło)
á ná wieki nie zgrzeszysz: y sam Páweł S. lubo w trzećim Nie-
bie bywał/ á przećie impety ćiáłá swego/ nie tylko vmartwie-
Corin. 9. niem/ ále y boiáźnią potępienia chełznał. Castigo corpus
meum, & in servitutem redigo, nè fortè cum alijs prædi-
caverim, ipse reprobus efficiar. Ktore słowá vważáiąc *S.*
Chrys: mowi. Jeżeli Páweł ták wielkich zasług/ y Káznodzieiá cáłego świátá bał się/ á my iáko bać się nie mamy.
Zátym iásna/ że tákowa boiáźń nie iest zła/ ále z Duchá S.
Przydáie iednák *S. Conc: Trid:* o tym żalu zá grzechy pochodzącym z boiáźni Piekłá; że nie iest ieszcze sam dostáteczny
przez się ná vspráwiedliwienie człowieká grzesznego/ á zátym
do

do zbáwienia nie doſyć ná nim ſámym/ ále tylko drogę otwie-
ra do vſpráwiedliwienia / vſpoſabia do áktu miłośći Bożey
prawdziwey / álbo do Sákrámentu Spowiedzi Swiętey y
gdyby człowiek żáluiąc ták zá grzech dla boiáźni Piekłá / v-
márł bez Spowiedzi álbo innego Sákrámentu/ potępionymi
by poſtáremu zoſtał. Et quamvis ſine Sacramento Pœniten- Concil.
tiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem neque-
at, tamen eum ad DEI gratiam in Sacramento Pœnitentiæ
impetrandam diſponit. *Potrzećie* boi ſię kto odważyć ná
grzech/ álbo zá popełniony żáluie/ nie tylko dla tego że wie/
iáko BOG ſpráwiedliwy grzech Piekłem karze/ ále że grzech
przećiwi ſię BOGV; ták właśnie/ iáko kiedy kocháiący Syn
máiąc Oycá ſurowego / kocha / ſzánuie go: boi ſię przeſtąpić
przykazánia iego/ nie ták dla chłoſty/ iáko żeby nie záſmućił /
nie poturbował miłego Oycá/ á zowie ſię *timor filialis*, boiaźń
Synowſka. Táka tedy boiaźń ieſt naydoſkonálſza/ á prawie
ſam ákt miłośći Bożey; ná tey do zbáwienia doſyć. Z tey
pochodzące ákty inſze/ bárdzo doſkonále y ważne ſą/ y kto z tá-
kiey boiáźni żáluie zá grzech popełniony / á wolą ma vczynić
Spowiedź/ iuż tym ſámym vſpráwiedliwionym ieſt; y gdyby
przed Spowiedzią vmárł/ zbáwionymby zoſtał. Tá ieſt ná-
vká tegoż *S. Conc: Trid:* Contritionem hanc aliquando cha-
ritatem perfectam eſſe contingit, hominemq; DEO recon-
ciliare prius, quàm hoc Sacramentum (S. Pœnitentiæ) actu
ſuſcipiatur. Dowod ná to z Piſmá S. Beatus Vir qui ti- Pſ. 111.
met Dominum. *Błogoſłáwiony Mąż, ktory ſię BOGA boi.* Y
ſam P. JEZVS powiedział. Qui diligit me, diligetur à Ioan. 14.
Patre meo. *Kto mnie kocha, y Oćiec moy kocháć go będzie.*
Dla tego dáia ráde Miſtrzowie duchowni táka: ponieważ żal
zá grzechy pochodzący z boiáźni Piekłá nie látwo rozeznáć/ ie-
żeli ieſt z Duchá Bożego/ czyli z właſney miłośći; á choćby też
był pewnie z Duchá Bożego/ poſtáremu ieſzcze vwalnia od grze-
chu: áby ſię nim ſámym nie kontentowáć/ ale poſtąpić dáley/
to ieſt/ tę ſłużebniczą miłość przeformowáć ná Synowſką y
z ſámey ſkłonnośći / vczćiwośći / miłośći / ku nieſkończenie do-
bremu BOGV żáłowáć zá grzech / y tym końcem wſzyſtkie
ſwoie ſpráwy/ ták w chronieniu ſię złego/ iáko w czynieniu do-

brego/

brego/ kierowáć. Piekna te rzecz obiáśnia Figura Pismá
L.5.P.2. S. wielki Mistrz Duchá S. *Salesius.* Czytamy w Xiegách
c. 17. Rodzáiu/ iáko Abrahám chcac Syná swego Izááká postánowić/ posłał w dáleka Kráine sługe swego Eliezerá/ áby mu
godna iaka w Małżeński zwiazek vpátrzył/ y przyprowádził
Pánienke: ten Eliezer/ potkawszy Rebeke/ zá máło rzecz/ bo
tylko że poczestowáłá go trochá wody/ y do gospody Oycá
swego prosiłá/ vpodobał ia sobie/ drogiemi kleynotámi vdárował: potym przywiodł y Rodzicow y Pánne/ że áffekt przybráli do niego/ ná Małżeństwo z Izáákiem zezwolili/ y z domu z nim Rebeke wypráwili; trzymáłá sie Rebeká pilnie one-
Gen. 24. go sługi/ choć spieszno pedził/ y oná zá nim spieszyłá Secutæ
sunt Virum, qui festinus revertebatur. Nádziezdzáia blisko
iuż domu/ postrzeże Rebeká Meżczyzne droge zachodzacego/ dowie sie że to Izáák przyszły Małżonek tey/ wiec iuż nic nie
mowiac do sługi owego Eliezerá/ iákoby iuż o niego nie dbáiac/ zsiada predko z Wielbladá dla powitánia sie z Oblubieńcem swoim. Rebeká (co sie tłumáczy *Ságinátá*) niech nam
Deut. 32. znáczy dusze grzeszna/ bo też o grzesznym powiedziano Incrassatus, impinguatus, dilatatus, recalcitravit. Izáák niech znáczy/ álbo sámego CHRYSTVSA/ álbo łáske poświacáiaca/
z ktoremi przez grzech rozwod Duszá vczyniłá. Eliezer sługá
(co sie tłumáczy *DEI adjutorium*) niech znáczy boiaźń służebnicza/ álbo żal zá grzechy dla boiáźni Piekła/ bo y tá iest
według *S. Conc: Trid:* Donum, impulsus SPIRITUS S. Niebieski Abrahám BOG náß/ ktory niczego bárdziey nie prágnie iáko
żeby wszystkie Rebeki/ to iest dusze grzeszne w domu swoim miał
ziednoczone przez łáske poświacáiaca z CHRYSTVSEM.
Prov. 8. Deliciæ meæ esse cum filijs hominum. : pospolicie wprzod
wysyła do Dusze grzeszney iákoby Eliezerá sługe/ to iest boiaźń
potepienia: gdy z iákiey okázyi tá Rebeká stánie myslą swoią
c. 19. nád studnia owa ognistą/ o ktorey *Apocal:* Et ascendit fumus
putei, sicut fumus putei magnæ, poyzry w nie/ co iest po
myśli że to iest spráwiedliwego BOGA kará/ y zá grzechy oczekáiaca/ áż zaraz Eliezer to iest boiaźń lepiey sie z nia poznawa/ bárdziey przenika/ miekczy serce iey/ iż żáłowáć po
czyna złego vczynku swego: potym iáko Eliezer protulit inaures

tes

res aureas, naußnice iey dáie/ gdy owá boiaźń/ y żal *ad Auricularem Confeſſionem* do Spowiedzi przed Kápłánem pobudza y diſponuie. Wybieráiac ſie Rebeká do Oblubieńcá ſwego/ wzielá z ſoba y Mámke: Dimiſerunt eam & nutricem ejus, z ſłużebnemi ſwoiemi/ y z Wielbladámi wybrálá ſie do niego ochotnie Rebeká/ Et puellæ ejus aſcenſis Camelis ſecutæ ſunt Virum. Ták y grzeßna dußá przeráżona żalem y boiáźnia Piekłá/ gotuiac ſie pilno ná Spowiedź/ náyduie w ſumnieniu ſwoim Mámki/ to ieſt złe ſwoie nałogi/ náyduie czeladź/ namietności ſwywolnych/ náyduie Wielblady/ z garbami/ z tłomokámi rozmáitych grzechow; wßytko to prowádzi z ſoba ná Spowiedź przy tym Eliezerze/ bo z boiáźni potepienia. Widzi te iey ochote CHRYSTVS/ áż záchodzi iey droge/ nowemi nátchnieniámi od ſługi/ to ieſt od áffektow boiáźni/ wabi do ſiebie/ wzbudza reflexye lepße/ że ſie poſtrzegáć bedzie/ iáko to oná grzechámi ſwemi Oblubieńcá ták dobrego obráźiłá/ zturbowáłá; Conſpecto Iſaac, deſcendit de Camelo, y ták iuż nie z boiáźni Piekłá/ ále z ßczerey miłości ku niemu odrzeka ſie grzechow ſwoich/ y zá nie żáluie. Dobrze powiedział *S. Bernard.* In corde hominis primo venit timor, Serm: 4. & quare venit? vt locum charitati præparet. *Do ſercá ludzkiego, naprzod przychodzi boiaźń, áby miłości mieyſce przetorowáłá.* de mod. Viu. Záczym po tych ſtopniách Dußá przyßedßy do tey boiáźni Synowſkiey z miłości pochodzacey/ ma iey przeſtrzegáć/ mocno pilnowáć/ y cokolwiek czyni/ z teyże boiáźni czyni/ to ieſt/ nie dla vchronienia ſie Piekłá/ nie dla otrzymánia Niebá/ ále choćby tego nie było/ dla ſamey ſkłonności ku BOGV/ ktory tego chce/ albo zá wdzieczne ma/ y godzien tego ieſt. Dwái Puſtelnicy żyli w wielkiey konfidencyi/ chcac ich czárt rozerwáć/ pokazał ſie w Angelſkiey poſtáci ſtárßemu z nich oznáymuiac/ że iego Towárzyß ták miely nie ieſt z liczby Drexel. przeznáczonych/ ále rączey ná wieczne Meki ſkazány. Przelakł ſie tego ſtárzec/ ſerdecznie żáluiac ſwego Towárzyßá/ nád nim wßyſtko płákał/ czego on poſtrzegßy/ przyczyne zrozumiawßy meżnie ſtárcowi odpowiedział. Moy Oycze áni ſie oto turbuy/ áni trap/ do tego czáſu ſłużełem BOGV nie iáko naiemnik dla Niebá/ álbo boiáźni Piekłá/ ále iáko Syn zpowin-

winnośći/ iż BOG moy ieſt naywyżße Dobro/ ktoremum ſá-
memu ſłużyć powinien: Wiec poniewaź potepionym mam
bydź/ y iuż w Niebie mi go chwalić nie przyidzie/tym bárdziey
teraz onego chwalić/ kocháć/ ſłużyć mu bede. *S. Auguſt:* do
boiáźni Synowſkiey chcac pobudzić oźiebło duße; pobobień-
ſtwá záżywa. Gdybyś (práwi) miał iáko vlubiona ſobie o-
SIMIL. ſobe zobopolnie ſie kocháiaca/ gdybyć rzekłá: ten twoy ſtroy
nie podoba mi ſie/ nie rádá ćie widze w dobrey ſukni: pewnie
ábyś iey nie záſmućił/ zárazbyś ſie przeſtroił/ choćby y w mizo-
tobyś ſie w zła przebrał ſuknia. Eligis magis tremere quàm
diſplicere, numquid illa cui diſplicet damnatura eſt? num-
quid in carcerem miſſura? numquid tortores adhibitura?
Czyli ći oná potepieniem, wiezieniem, kátowániem pogroźiła?
tylko to rzekłá, że ćie nie rádá widze, nie podobaß mi ſie, przy-
ſtepu do mnie mieć nie bedzieß. Si hoc impudica dicit, &
terret, DEUS dicit, & non terret? ſanè plurimum, ſi eum
amamus. Tenże S. Doktor: iezeli zła/ ćieleſna ſkłonność/
kiedy choć nie káydánámi/ nie wiezieniem/ ále ſáma tylko
nieláſka pogrożono/ táka boiaźń/ y oſtrożność w wykonániu
wßyſtkiego według myſli iey ſpráwuie; á czemuż gdy BOG-
mowi y ſtráßy nieláſka ſwoia/ choćby żadnego karánia nie by-
ło/ oſtrożnym/ boiáźliwym/ we wßyſtkich ſpráwách ſwoich nie
maß bydź.

II.PARS Lec rzadka to rzecz ieſt/ ták doſkonáłego w boiáźni po-
mienioney znaleść człowieká: poſpolićie bárdziey/ predzey/ y
cześćiey ludzie/ iezeli co dobrze czynia/ álbo od złego ſie wſtrzy-
muia/ z boiáźni Piekłá to czynia; á náyduia ſie niektorzy co
zbytecznie ſie Piekłá boiac/ ledwie w deſperácya nie wpádna;
otoż dziś máia Signum contra profundum Inferni, Wnie-
bowſtepuiaca Pánne/ ktora przećiwko boiáźni potepienia/ oſo-
bliwa ieſt nabożnym ku ſobie Opiekunka: á to dwoiáko.
Naprzod kto ßczere y prawdziwe/ to ieſt złaczone z dobremi o-
byczáiámi ma nabożeńſtwo ku niey/ ten ma znák ktory go bez-
ſpiecznym czyni od potepienia/ y od ogniow wiecznych broni.
Pokázuie ſie to pod Figura Piſmá S. kiedy oſiadł Krol Sá-
FIG: lomon Tron Oycowſki/ fákcya Adoniaßowa brátá iego prze-
ćiwna Sálomonowi/ ktora poczełá ſie ießcze zá żywotá Oycá
ich

ich Dawidá/ y po śmierći iego nie vspokoilá śie: gdyż Adoniaß/ miał ießcze po sobie Naywyzßego Kápłáná w Krolestwie Izráelskim Abiáthará/ y wielkiego Hetmáná Joábá/ zátym gdy ináczey Sálomon zdrády iákiey y niezbożnośći Adoniaßá przez konkurrencyą o Sunámitidę po Oycu ich owdowiáłą obawiał śię/ koniec chcąc wßystkiemu vczynić/ zábić roskazał/ y sámego Adoniaßá Brátá swego/ y Joábá Hetmáná: sam tylko Kápłan Abiáthár/ choć był naypierwßym Consiliarzem w tey fákcyi/ á pospolićie Consilium malum Consultori pessimum, śmierći vßedł/ tylko go degrádowáno z Kápłáństwa. Ejecit ergo Salomon Abiathar, vt non esset Sacerdos Domini. 3.Reg.2. A tákże to mniey sobie ważył Sálomon zábićie Krolewicá Brátá swego/ y Hetmaná Woysk Izráelskich/ niż zábićie Kápłáná iednego: czyli to y w ten czás iuż Krolowie żadney iurysdykcyi nie mieli nád duchowieństwem. Ale wiem że y ná ten czás w tákiey okázyi máły miał respekt Sálomon ná to: bo y ná Swiętym mieyscu przy Ołtarzu kazał Joábá zábić; y ná sámego Abiáthará dekret śmierći ferował/ Equidem Vir mortis es: exekucyą tylko zátrzymał y odłożeł/ dla tey rácyi/ że on Kápłan nośił ná sobie przed Oycem iego Arkę Páńską: Hodie te non interficiam, quia portasti Arcam Domini coram Patre meo David. Pospolite iest DD. tłumáczenie/ że Arká Testámentu iest Figurą Pánny Przen:/ ten zás Abiáthár noßący Arkę/ niech znáczy człowieká grzeßnego noßącego ná sobie álbo raczey w sercu swoim/ iáki znák nabożeństwá osobliwego ku Pánnie Przenaśw: O iák wiele grzeßnym godnym potępienia/ ogniá wiecznego vchodzi/ ktorych iákoby nie śmie dotchnąć śię spráwiedliwość Boska/ dla sámego nabożeństwá ku Pánnie Przenaśw: O czym ták dowćipny ieden Author Multi in inferno jam essent trusi, nisi hanc portassent Arcam in corde suo, nisi in hunc locum Sacrum se recepissent, qui eis est immunitatis causa, vt olim Civitas refugij. apudNovar: in Vmbr. Virg. l. 4. num: 796. Jeżeli to grzeßnych nabożeństwo ku Pánnie Przenaś: choć to niedoskonáłe ná czás od Piekłá broni: á iákoż gdy kto w czystośći sercá służy Pánnie Przenaśw: nabożeństwá ku niey nie ma mieć zá znák/ że go obroni od ogniá wiecznego.

W Zwierzyńcu Cesárzow Rzymskich zgoniono raz pięknego Jelenia/ ktory ná złotym łáncuszku miał złotą tablicę z napisem.
Cæsaris sum, noli me tangere: á to był znák od dawnego
Cesárzá dány mu áby go nikt nie śmiał zábiiáć/ co go tey
bronilo. Rzucáią nie raz myśliwcy piekielni ná Dusze ludzkie
Ezec:19. sieći/ á sieći śmierći/ sieći piekielne. Expanderunt super eum
rete suum. Wypuszczáią psy swoie/ Canes multi circumdederunt me, nie tylko tentácyi do złego/ ále y skrupuły trapiące/ mieszáiące Dusze/ boiaźń zbyteczna potępienia/ ottrebuią/
Psal: 70. wołáią. Persequimini, & comprehendite eum. W tákim
ćieszkim zámieszániu coż ma Duszá czynić? niech poyzry ná
pierśi/ raczey ná serce swoie/ ieżeli tám iest tábliczká złota/ to
iest/ ieżeli nie czuie ná się grzechu śmiertelnego/ y rozumie/ że
iest w łásce Bożey; do tego/ ieżeli iest ná iey sercu nápisáno
MARIÆ sum, czuie skłonność/ nabożeństwo ku służbie Nasw:
Pánny: niech się tego wszystkiego nie boi/ bo tám záraz nápisáno: Noli tangere, to iest/ pewny ma znák broniący od
exem:19. potępienia/ y od ogniá wiecznego. *Discip:* pisze. W Bitu-
HIST. ryce Kráinie tráfiło się/ że dziećię Zydowskie miedzy innemi
kommunikuiącemi dziećmi (iáko był zwyczay ná ten czás) poszedszy do Ołtarzá przyięło Przenaś: SAKRAMENT; co
gdy z prostoty w domu powiedziáło/ porwawszy ie Oćiec/ wrzućił w piec ognisty. Lec Nasw: Pánna/ iáko to dziećię powiádáło/ przystąpiwszy do niego; broniłá od ogniá płaszczem
Idem ex swoim/ że zdrowo wyprowádzone było z ogniá. Podobnego
17. coś stáło się z drugim dzieciąćiem/ ktore Mátká iego vboga/ w pole niosąc Mężowi ieść/ sámo zostáwuiąc/ Nasw:
Pánnie oddáłá: bo gdy cáły dom zgorzał/ dziećię zdrowe
120. hist. znalezione iest. Tákże wspomina *Conc: hist:* Sławną one
Fráncuską Amázonkę Joánnę ná imię/ ktora prostego stánu wieyskiego bywszy/ y tylko z kądzieli żywiąc się/ á wielce do Nasw: Pánny będąc nabożną/ zá obiáwieniem Bożym/ postána byłá zá Wodzá Woysk Károlowi VII. Krolowi Fráncuskiemu przećiwko Anglikom Roku 1429. Tá
po wielu Káwálerskich dziełách y zwyćięstwách otrzymánych/
nákoniec od nieprzyiaćioł poimána/ w ogień wrzucona/ y
zpalona: wszystko ćiáło w popioł poszło/ sámo tylko serce/ w
kto-

ktorym mieszkáiá miłość/ y nabożeństwo ku Pánnie Przenaś: cáłe/ zdrowe/ iákoby żywe ználezione. Jeżeli tedy táka moc miáło nabożeństwo do Pánny Przenaś: przećiwko ogniowi ziemskiemu/ tym bárdziey mieć ia muśi przećiwko ogniowi piekielnemu: Jáko to przyznáie *S. Germ:* tak śie do Pánny Przen: modląc. Tu cùm habeas Maternam apud Filium fiduciam & potentiam, nos qui ſumus condemnati, & non audemus intueri cæli altitudinem, tuis interpellationibus, & interceſſionibus, DEO nos efficis familiares, das ſalutem, & ab æterno liberas ſupplicio. *Ty (práwi) ponieważ masz Máćierzyńską do Syná poufáłość y powagę, nas, ktorzy potępieni iesteśmy, y nie śmiemy podnieść oczu do Niebá, twoiemi modlitwámi y przyczyną, przyiaćielámi Bożemi czynisz, zbáwienie nam dáiesz, y od wiecznego uwalniasz karánia.* Zátym z tey przyczyny słusznie Pánná Przenaś: może śie názwáć Signum contra profundum Inferni. *Powtore* dla tego Pánná Przenaś: może śie názwáć znákiem przećiwnym Piekłu/ á osobliwie dziś wzięta w Niebo: że przy Wniebowzięćiu swoim/ ruinuie/ niejáko zwyćiężá/ y ukráca moc tyráństwá piekielnego. Powiedziałem rozwiy/ że ow w obiáwieniu Janá S. znák niewiásty widziány ná Niebie/ Figuro iest Panny Przenaświ: Wniebowziętey: Pátrzmyż co v tey Niewiásty pod nogámi; Et Luna ſub pedibus ejus. Mieśiac pod nogámi: á Mieśiac w Piśmie znáczy głupiego. Stultus vt Luna mutatur: ktoż záś mogł bydź głupszy nad Tyráná piekielnego Czártá/ ktory uknował sobie był w rozumie/ że mogł BOGV zrownáć. Ero ſimilis Altiſſimo. Otoż go widźićie/ á z nim cáłe Piekło pod nogámi Pánny Przenaś:/ iákoby w niewoli. O czym *S. Ber:* Stultitiæ Princeps, qui verè mutatus vt Luna, ſapientiam perdidit in decore ſuo, ſub pedibus MARIÆ conculcatus, & contritus, miſeram patitur ſervitutem. A zátym ruiná Xiążęćiá piekielnego/ iest ruiná Piekłá/ y zkrocenie mocy iego. Jákiemiby záś sposobámi Pánná Przen: moc piekielną ruinowáłá/ álbo zkracáłá/ te vpátruie. *Naprzod* (iáko rozumienie iest poważnych Autorow) że niektore Dusze iuż po śmierći do Piekłá osadzone/ vprośiwszy im ieszcze powrot do ćiáłá dla Spowiedzi Pánná Przenaś: od Piekłá vwolniłá.

de Zona.

Apoc. 12. FIG:

Eccl: 77.

ap. Vmb. n. 798.

exép: 61. Ná co *Diſcipul:* przywodzi miedzy innych wiela przykład o ie-
dnym grzeſzniku/ ktoremu Czárt pokazawſzy ſie w oſobie Spowie-
EXEMP. dniká/ nie kazał mu ſie ſpowiádáć owego grzechu/ ktorego ſie
wſtydził/ y ták vmárł/ oſadzony/ y prowádzony do Piekłá.
W tym záſtepuie Pánná Przenaśw: Czártoſtwu/ o oſzukánie
konfunduie/ do ćiálá Duſzy dla Spowiedzi wroćić ſie káže/
y ták od Piekłá vwalnia. Jákimby ſie to záś ſpoſobem/
ták niezwyczáyna rzecz dziać miáłá? o tym ták *Richard:*
L. 4. de Laud. Quâ autem juſtitiâ, vel quo jure ipſa ſalvet damnabiles,
& ſine pœnitentia defunctos, quis ſufficiat enarrare? con-
ſtat quòd ita facit, & quòd ſalvâ juſtitiâ facit; fluunt miſe-
rationes ejus, integro tamen, & illibato ſigillo juſtitiæ.
Doſyć ná tym/ że ták czyni y bez náruſzenia ſpráwiedliwo-
śći to czyni: płynie miłoſierdzie iey/ bynamniey pieczeći
ſpráwiedliwośći nie zepſowawſzy. *Powtore* zkraca moc pie-
kielna: bo y tym potepieńcom/ ktorzy pierwſzego Przywile-
iu nie godni byli/ to ieſt áby duſze ich dla pokuty wroćiły
ſie do ćiáłá/ y w ſámych mekách ogniſtych vlżywa kará-
nia ſurowość Boſka dla reſpektu Pánny Przenaśw:. A to
wieloráko dowodze. *Naprzod* że ma Pánná Przenaś: Przy-
wiley od BOGA ten/ iż dla niey pewnych dni w roku/ w
mekách ſwoich potepieni/ nieiáka vlge máia: á to ſie dzie-
ie przy dziśieyſzym Feśćie Wniebowzięćia iey; ktorego ro-
Serm: de Aſſump. zumienia ieſt. *S. Odilo Abb.* Non audent hodie tartarei
miniſtri attingere ſuos captivos, quos recolunt redemptos
illius ſanguine, qui pro mundi ſalute eſt dignatus naſci de
Virgine, od ktorey opiniy nie odſtepuia inni Autorowie. *Po-
wtore*, że potepieni meki ćierpia nie ták wielkie iák záſłu-
żyli/ zá obrázenie nieſkończonego BOGA: należáło bowiem
im ćierpieć meki/ nie tylko *extenſivè* wzgledem czáſu álbo
wiecznośći nieſkończone/ ále też *intenſivè* to ieſt/ w ćiężkośći
nieznośnego bolu: przećież nie ćierpia ich iáko mowia The-
ologowie de condigno: to ieſt/ nie ſa pod śćiſła exekuc-
cya: Co lubo łáſkáwośći Bożey naprzod ma ſie przypiſáć:
C. 32. iednák *Benzonin:* zfolgowánie to/ przypiſuie przyczynie Pán-
ny Przenaś: Quantitas pœnæ damnatorum ex DEI miſeri-
cordia & interceſſione B. M. Virginis citra condignum ta-
xatur.

xatur. *Potrzećie*, że Pánná Przenaśw:/ tym ktorych wie/ że potępieni bedą/ áby im vmnieyszyć potępienia y mąk; álbo im przyczyna swoia vymuie karánia doczesnego/ to iest/ ktore przed potępieniem/ tu ná żyiacych ieszcze miał P. BOG spráwiedliwie przepuśćić; álbo też predko im śmierć vprasza/ żeby czásu nie mieli do popełnienia wiecey grzechow/ á zátym do przyczynienia sobie mąk wiecznych. Co wyráźnie obiáwiono iest *Birgit: S. Poczwarte* dowodzi *Paciuch. in Salve.* z S. Thomaszem że poniewaz żadnego vczynku dobrego P. BOG nie zostáwia bez nagrody/ wiele zás iest tákich/ ktorzy dobre vczynki miawszy (miedzy ktoremi liczy sie nabożeństwo do Pánny Przenaśw:) vmieráią/ y ná potępienie idą/ respektem owych dobrych vczynkow/ náprzykład/ nabożeństwá ktore mieli do Naśw: Pánny/ mnieysze mąki ćierpią/ niż inni potępieni/ ktorzy tego nie mieli. Colligitur eos, qui in hac vita aliquam devotionem & affectum ad Virginem SS. habuerunt, & ejus ergo aliqua bona patrarunt, etiamsi non perseverent in bono, & mortali vitâ fungantur, multò minus esse in inferno puniendos, quàm qui Virginem SS. non dilexerunt. Z czego wszystkiego iásna rzecz/ że Pánná Przenaś: iest Signum contra profundum Inferni, obrona przećiw ogniowi piekielnemu/ y że dobrze Kázimierz S. po te obronę w Pieniu swoim do niey sie vdáie/ mowiąc: Pro me pete, vt quiete sempiterna perfruar. Nè tormentis comburentis, stagni miser obruar. Wiec poufále pod ten zbáwienny znák ná Niebie/ to iest do Pánny Przenaśw. ábyśmy od ogniow wiecznych protekcyą v niey ználezli. Modlmy sie z Bonáwentura S. do niey. De porta inferi, & de ventre abyssi, tuis SS. precibus, libera nos Domina. Amen.

Reu. c. 89. Excit, 1.

Psalt. B.V.M.

Pharmacopæa Cælestis.

Pro Visitatione B.V.M.

STROPHA 3.

Quod requiro, quod suspiro, *Mea sana vulnera:*
Et da menti, te poscenti, Gratiarum munera.
Czego żądam, niech ogladam, Zlecz me rány MARYA.
W mym żądániu, w mym wołániu, Niech ćię glos moy nie mija.

Exul.

Exultavit infans in vtero eius. *Luc*: 1.

IAko widzę ná tym pádole płáczu y mizeryi/ to iest ná
świećie w tym żywoćie nie trudno o Spital/ bo też nie
trudno o chorego S. N. W gorącu łátwo o gorączkę/ á
1. Ioã: 5. ieszcze y máligne. O świećie záś powiedział Jan S. Mundus in maligno positus, á iáko inna versya czyta. In malo
igne positus. Swiát w ogniu/ zátym też zápala w Duszách
ludzkich ćiężkie gorączki/ máligny nie vleczone/ to iest według
L. 4. in c. 4. Luc. tłumaczenia *Ambr*: S. rożne złe/ pássye/ y namietności. Febris nostra avaritia est, febris nostra luxuria est, febris nostra
ambitio est, febris nostra invidia est. Zgołá co grzech/ to
chorobá. Nie trzebá na to dáleko szukáć wywodow: Oto
ieszcze Jan świátá nie obaczył w żywoćie Elżbiety zámknięty/ á iuż ślepotą pierworodnego grzechu záráżony; ieszcze
nie skosztował świátá/ á iuż grzechem zetruty/ ieszcze piersi
Máćierzyńskich nie zkusił/ á iuż iáblkiem Rayskim dáwił
się. Ale o iák szczęśliwyś Janie? gdy ći Boska opátrzność
ták prędko niezwyczáynego Medyká/ to iest Pánnę Przen: Lekárkę Niebieską sporządziłá/ ktora ledwie się o zdrowie zpytáłá/ áż
Luc: 1. záraz zdrowie otrzymuiesz. Ut audivit Salutationem MARIÆ Elizabeth, exultavit infans in vtero eius. Większę
dziś dáleko potkáło szczęście Dom Zácháriaszow/ niż owego
Luc: 10. pod Jerychem poránionego: minął támtego Kápłan/ y Lewitá/ sam tylko Sámárytan/ wziął go ná kurácyą swoię.
Dziś záś widzę Niebieską Sámárytánkę (że ták rzekę) przychodzi do słábey według ćiáłá/ bo do pologu się gotuiącey Elżbiety/ y oraz do chorego álbo ráczey obumárłego według Duszę Janá/ á przychodzi z cáłą Apteką/ iáko się názwáłá sámá
de dorm. V. v S. *Dámásc*: Ego evasi officina medicinæ ægrotantibus,
ego fons perennis curationum: do ktorey to Lekárki Niebieskiey w chorobách swoich Kázimierz S. nabożnie zwykł się
był vćiekáć/ modląc się ták. Quod requiro, quod suspiro,
mea sana vulnera. Nie kwapże się prosze Niebieska Lekárko z tą twoią Apteką z domu Zácháryaszowego/ będzie nas tu
wiecey chorych/ słábych/ ták według ćiáłá/ iáko y według Duszy/ potrzebuiących rátunku/ y lekárstwá od ćiebie. A ia żebym

bym do tey twoiey Niebieſkiey Apteki záchećił/ pokaże iáko
ieſteś pilna y cudowna Lekárka w chorobách nászych/ nie tyl-
ko ćieleſnych/ ále tym bárdźiey duſznych. Wprzod zgániwszy
niektore ſpoſoby/ do ktorych ludźie ná czás vdáią ſie w ćieſz-
kich ſwych chorobách/ á w tym potrzebną człowiekowi Chrze-
śćiáńſkiemu podam informácyą. I. PARS

NIe tylko v Pogáńſtwá nieznáiącego BOGA práwego/ á-
le y miedzy Chrześćiánámi náyduią ſie tácy/ ktorzy w cho-
robách/ w kálictwie ſwoim/ opuśćiwszy BOGA/ Páná ży-
wotá y śmierći/ do innych/ álbo złych/ álbo mniey ſkutecznych
vdáią ſie ſpoſobow: to ieſt/ álbo wszytkę nádźieię w Medy-
kách/ w Lekárſtwách/ położą/ álbo gdy to nie pomaga/ do gu-
ſel bábich/ czártowſkich vdáią ſie. Pierwszy tedy ſpoſob/ to
ieſt gdy kto pod czás choroby wszytkę nádźieię ſwoię położy w
Medykách/ ten nie ieſt záwsze ſkuteczny á często bywa nágánny.
Mowił niegdy vmieráiąc Adryan Ceſarz: Turba Medicorum Bart A. 114.
interfecit Regem: y Alexander Papież raz powiedźiał: Si
Medici non eſſent, Roma, & totus Orbis, tantâ hominum Paciuch: Lib. 16. n. 9.
Copiâ refertus eſſet, vt vnus alterum devoraret: iednák ſie
to ma rozumieć o Medykách niedoſkonáłych/ álbo o owych
ktorych Neoteryk ieden opiſał. Quando convocantur ad
conſilium, tunc de novis agitur quid in Gallijs, Hiſpanijs,
Germania, Conſtantinopoli, ſucceſſerit, de infirmo autem
curando, nec minima cogitatio, vel mentio; deniq; cere-
monijs, & Vrbanis verbis reſolvunt & concludunt, ordi-
nario Medico nullam legem præſcribendam, totum nego-
tium, tuto ipſi eſſe committendum. Ja iednák nie gánię
áni gánić mogę Medykow/ tákże vdawánia ſie do nich/ bo
wiem że ich czćić każe Piſmo S. Honora Medicum propter Eccl: 38.
neceſſitatem, y do nich vdawáć ſie każe/ Da locum Medico. ibidem.
ále tylko gánię/ kiedy kto w gorączkę álbo inną chorobę zná-
cznieyszą západszy/ gdy go iuż dobrze o łoszko vderzy/ nie po-
myśliwszy wprzod o ſumnieniu ſwoim/ nie vdawszy ſie do iáł-
mużn/ náymowánia Mszy SS./ do modlitw/ do Pſalmow po-
kutnych/ vdáie ſie naprzod ze wszytką vfnośćią do Medykow/
y do lekarſtw. To ieſt rzecz bárdzo nieChrześćiáńſka/ á náwet
do otrzymánia zdrowia, nie ſkuteczna; gdyż iáko lekárſtwá

od BOGA máią dána moc do leczenia Altissimus enim crea-
avit de terra medicamenta, ták tej skutku swego czynić w
chorym nie mogą, ieżeli BOG nie przyłoży się do tego. A
zás *Hugo Card:* náucza, że P. BOG nikogo nie vzdrawiá,
puki nie będzie miał postánowienia więcey nie grzeszyć: DE-
SCRIP. US neminem curat, nisi propositum non peccandi habeat.
Dla czego *Eccles:* chorego nápomináiąc mowi: Fili in tua in-
firmitate -- averte te à delicto & dirige manus, & ab omni
delicto munda cor tuum. *Synu pod czás choroby odwroć się*
od grzechu, podnieś rece, y od wszelkiey złości, oczyść serce twoi-
ie: Sam Chrystus Pan potwierdził to, gdy vzdrawiáiąc pa-
Math. 9. łomnego w przod mu grzechy odpuścił. Confide fili, remit-
tuntur tibi peccata tua, á dopiero potym rzekł: Surge & am-
bula. Piękna Figurá y oraz przykład błáchey nádziei w Me-
dykách gdy sumnienie złe: ná Krolu Jerozolimskim Azá ná-
zwánym; ten ćiężko bárdzo ná nogi záchorował, y wszytkie
nádzieie w Medykách położywszy, będąc złego sumnienia, żá-
dney iednák pomocy nie vznáiąc od lekárstw, mizernie vmárł
2. Paral: 16. o czym ták Pismo S. Ægrotavit Asa dolore pedum vehe-
mentissimo, & nec in infirmitate sua quæsivit Dominum,
sed magis in Medicorum arte confisus est. Tá Krolewska
chorobá, powiáda *S. Chryzost:* byłá przepuszczona zá grzechy
iego, veniunt & morbi propter peccata, sicut in Libris Re-
Hom: 37 in Ioan: gum quendam videmus propterea podagrâ laborasse. Więc
pyta się *Lyran:* zá iáki to grzech podágrą skaráno tego Kro-
lá? y odpowiáda że ten Krol kazał był Proroká, nápomináiá-
cego siebie wsádźić w kłodę zá nogi; vt sic puniretur, in quo
peccaverat ponendo Prophetam in cyppo per pedes. Zá-
czym należáło temu Krolowi nád tym się rekolligowáć, zá to
żáłowáć, pokutowáć, z więźienia, z kłody, Proroká niewinne-
go wypuśćić. ále on nie vczynił tego wprzod, tylko nádźieię
swoię położył w Medykách, o BOGV, o sumnieniu zápo-
mniawszy, przeto y zdrowia nie otrzymał, y duszę swoię wie-
cznie zgubił. Ják wiele y v nas iest, osobliwie wyższey kon-
dycyi ludźi, ktorych podagrá łupi, á poddáni ich, słudzy, pod-
stárośćiowie, káydánámi brzakáią, w kłodách, kiiách, turmách,
leczą: iák wiele Páństwá w ćiężkich zostáie puchlinách, áni

piś

pić / áni ieść / áni spáć mogą / á poddáni zdárći od nich wy-
myślnemi podatkámi schną od głodu / od biedy: iák wielu
Kárnálistow męczą Bubones Aulici, á po Wioskách / Miá-
steczkách ich poczćiwych Rodzicow lubo poddánych Coreczki /
ná wstyd sobie gwałtownie odięty krwáwo płáczą. Łożą po-
mienieni chorzy ná Doktory / ná dekokty / dálekie do Wod Cu-
dzoziemskich z kosztem odpráwuią drogi: á postáremu boli / nic /
álbo ledwie coś ná czás vżywa. A czemuż? bo nádzieiá ich
tylko w lekárstwie / nie w BOGV: wprzodći to trzebá vde-
rzywszy sie w pierśi / z káydan / z turm / choćby y winnych vwol-
nić: to też nogom twoim zfolguie podágrá; wprzod szkody
poddánym poczynione powracáć / zgwałconym od siebie posa-
gi dáć: to dopiero o popráwie w zdrowiu nádzieie wziąć. A
ponieważ świátowi ludzie tego nie przestrzegáią / stáránia też
Medykow około nich skutkow swoich nie biorą; ná ostátek /
nędznie / desperácko / widząc że sie záwiedli w nádziei swoiey
giną y ná ćiele / á często oraz y ná duszy. Co sie pokazáło ná
Krolowey Austregildzie iáko pisze *S. Greg: Turon:* tá widząc EXEMP.
że iey Medycy w ktorych wszystká iey nádzieiá byłá / nie mo-
gą rátowáć / iuż vmieráć koniecznie trzebá; záwoławszy Gun-
terámná Męża swego / rzecze: Ja iuż vmieráć muszę / Medy-
cy zdrowie mi biorą / słuszna áby y oni oraz zemną pogrzeb swoy
odpráwili: ieżeli mnie Mężu kochasz / przysiąż mi / że záraz tych
Medykow pozábiiasz: to wyrzekszy nędznicá bez pokuty vmár-
łá. *2. drugi* tákże sposob / do ktorego sie w chorobách swoich /
niektorzy vdawáć zwykli / to iest do guseł / zabobonow bábskich /
alias Czártowskich / ieszcze iest godnieyszy nágány: bo iáwnie
ćiężki / śmiertelny grzech / ktory nietylko ná potępienie nieomyl-
nie dusze prowádzi / ále y gniew Boski strászny w tym żywoćie
záćiąga. Gárdłem tákich BOG kazał w stárym Testámen-
ćie karáć. Anima quæ declinaverit ad Magos & Ariolos, Leu: 20.
& fornicata cum eis fuerit, ponam faciem meam contra
eam, & interficiam eam de medio populi sui. *Człowiek* SCRIP.
*ktory vda sie do Czárownikow y Wrożek, y zezwoli im, obrocę
twarz swoie (to iest gniew) przećiwko niemu, y zgładzę go z po-
środká ludu.* Potwierdziły przykazánia tego Boskiego práwá /
y zákázy ták wielu Papieżow / nawet y práwá świeckich Cesá-

 rzow;

rzow; á co nayosobliwßa / y sámo Pogáństwo / lubo się Diá-
L. 8. de blom kłániáło / iednák iáko *August: S.* vważa czárowniczych
Civ DEI spraw zákázywáło: poniewaź ták wiele Chrześcian / pod tym
c. 19. pretextem mordowáli / iż dla cudow / ktore mocą Boską czyni-
li / zá czárownikow ich miáno. Miedzy ktoremi zákazánemi
spráwámi Cártowskiemi / wylicza *Aug: S.* wßystkie leczenia
chorob z gusłámi / ßeptámi / z niezwyczáynemi pismámi / kártká-
mi / y z innemi okolicznośćiámi / żadney konnexyi przyrodzo-
L. de ney do choroby nie máiącemi złączone. Ad quod genus per-
doctr: tinent omnes ligaturæ, atq; remedia, quæ Medicorum quoq;
Christ. disciplina condemnat. Sive in præcantationibus, sive in-
quibusdam notis, quas characteres vocant, sive in quibus-
dam rebus suspendendis atq; ligandis: á ledwie nie pospoli-
ćie bywa że P. BOG co miał dáć choremu zdrowie / dla tego
sámego przyczynia mu choroby / y śmierć dopußcza. Figurá
4.Reg. 1. y przykład ná Ochoziaßu Krolu Sámáryiskim / ktory z potłu-
czenia się gdy był bliskim śmierći / vdał się do Beelzebubá-
Czártá / y do niego o poráde wypráwił Posłow / ktorym záßed-
ßy droge Eliaß / rzecze: izali BOGA niemáß w Izráelu?
że ná poráde idźiećie do Beelzebubá Bogá Akkáronitow: Więc
przydáie Prorok: zá ten grzech kárę Boską / to iest / nie omyl-
ną Krolewską śmierć opowiáda. De lectulo quem ascendi-
Pac: in sti, non descendes, sed morieris. Co vważáiąc Neotheri-
Ioã: L. 16. mowi: Recuperasset proculdubiò sanitatem Ochozias, si
DEO supplices porrexisset preces, DEO inquam Creatori
& Angelorum & hominum, ac rerum omnium Domino.
*Nie pochybnie otrzymałbybył Krol zdrowie, gdyby był o nie prá-
sił BOGA, ktory stworzył y Anyołow, y ludzi, y wßystkich rzeczy
Id: citt. iest Pánem.* y dáley tenże mowi: Recurrunt illi ad Beelze-
bub, qui Magorum, & Maleficorum opem implorant, qui
superstitionibus, & vanis observantijs, aut similibus vtun-
tur. *Ci vdáią się do Beelzebubá, ktorzy vdáią się do Czárowni-
kow o pomoc, zabobonnych sposobow, álbo Ceremonij, záżywáią,*
Rzecze kto? ále to rzecz doświádczona / áleby vmárło dźieciá?
gdyby bábá nie odczyniłá vrokow / nocnice / suchot. Pytam
ią ćiebie? wierzyßże / iż BOG ma moc nád Czártem / iáko
nád stworzeniem swoim? musiß wierzyć / boś Kátolik / á zá

tym

tym musiß wierzyć / że gdy BOG nie będzie chćiał pozwolić
choremu zdrowia / pewnie mu go ná minutę Czárt nie przy-
czyni: á ieżeli P. BOG kiedy dopuśći Czártu / że ná owe gu-
ßłá wstąpi chorobá: bądź iednák pewien / że táż bábá inna ćież-
ßá ná roskaz Czártá / álbo w tegoż chorego / álbo w Rodzicow
iego wprowádzi przez swoie czáry / chorobę: ináczey onáż sá-
má / wieleby złego musiáłá vćierpieć od Czártá; dla czego nie-
ktore kwoli temu musiáły dziatki włásne swoie pozábiiáć / iá-
ko notuie *Brognol.* Zátym źle się to do tákich Aptyk / do tá- Alexic.
kich Doktorow / w chorobách swoich vdawáć: ále raczey do n. 581.
pokorney modlitwy naprzod / do vspráwiedliwienia sumnienia /
do iáłmużny vdawáć się potrzebá / iáko DVCH S. vczy: ná- Eccl. 38.
ostátek do Medyká. Da locum Medico.

Miedzy duchownemi / chwalebnemi / y oraz skutecznemi II.PARS
sposobámi / ktoremi Chrześćiáński człowiek w chorobách / nie
tylko ćielesnych / ále też y dußnych rátowáć się może / osobli-
wy iest / Opieká Pánny Przenaśw: y vdánie się nabożne do
przyczyny iey: oná bowiem iest naypewnieyßa Apteká ná wßel-
kie choroby. O czym *Miechov:* MARIA sola plures in quo in Lit: d.
libet genere morborum, sivè animum spectes, sivè corpus 358.
sanitati restituit, quam omnes Medici olim, & nunc cele-
bratissimi restituerunt. *Przenaśw: MARYA, więcey ná rozmá-
ite choroby, lub ćielesne, lub dußne, vzdrowiłá ludzi, niżeli wßy-
scy Medicy, przeßłych y teráźnieyßych czásow.* Co do chorob
według ćiáłá: widzę że Pánnie Przenaśw: dáleko przyzwoi-
ćiey służyć może nazwisko / ktore nie pospolite dał był Philon
Medicus Pogáński swoiey inwencyi lekárstwu. O czym *Pier:* Hierog:
ten bowiem osobliwe iákieś / bo pospolite ná wßystkie choroby l.27.c.13.
wymyśliwßy lekárstwo / názwał go z Greckiá *Manus Deorum,*
ręká Boska / á to dla cudownych skutkow / ktore w chorych spra-
wowáć miáło. Chlubá to byłá márna Pogáńskiego Medy-
ká; ále to rzecz pewna / że Przenaś: Pánnie ten koncept dále-
ko prawdziwiey służy / ponieważ ták wiele chorych zdesperowá-
nych / ná przyczynę iey / Wßechmocna ręká Boska vzdrowionych
zostáło. Piękna tego podáie się Figurá ná onym Hetmánie FIG.
Syryiskim Náámánie trędowátym / ten dowiedziawßy się od
Niewolnice Zydowki / że w ziemi Zydowskiey iest Prorok /

ktory ſámym dotchnieniem trąd z ćiáłá ludzkiego zgánia y le-
czy/ bogáto wybrał ſie do niego z inſtáncią Páná ſwego do
Krolá Izráelſkiego/ áby mu te łáſke ſpráwił v Proroká: áż
Prorok Elizeuſz y nie wychodzi do niego/ tylko mu powiedźieć
kazał: Vade lavare ſepties in Jordane, & recipiet ſanitatem
4.Reg:5. caro tua, & mundaberis. *Idź, myi ſie ſiedm rázy w Iordánie,*
vzdrowione twoie ćiáło będźie, y oczyſzczony zoſtánieſz. iákoż ſtá-
ło ſie ták z podziwieniẽ wielkim wſzyſtkich. Pytam: czyli nie
mogł Prorok/ ſámym dotknieniem vzdrowić tego człowieká/
Je. 4. poniewaź nie dawno dotykániem ſámym/ vmárłe Dobrodźiey-
Ymbr: ki ſwoiey ożywił dźiećiątko? Odpowiáda *Novarin:* że mogł:
n. 738. Poterat hoc Propheta, ſed noluit, ad Jordanem mittit.
A w tym ſamym co zá táiemnicá? czemu nie chćiał? tenże
odpowiáda/ iż Iordan Figurą był Pánny Przenaśw: według
L.' 9. *Rich: Laur:* MARIA fluvius Jordanis in quo ad præceptum
de laud. Eliſæi reſtituitur caro Naaman leproſi, ſicut caro parvuli
pueri. Krol Naywyżſzy Prorokow BOG Wſzechmogący
ieſt Pánem y żywotá/ y śmierći/ częſtokroć gdy ſie ludźie do
niego w chorobách ſwoich o zmiłowánie vdáią/ lub przez ſie/
lub przez ludzi nabożnych/ mogłby w iednym punkćie ich do-
ſkonale vzdrowić; iednák ná czás nie chce tego czynić/ ále
raczey do Miſtycznego Iordanu/ to ieſt/ do Pánny Przenaśw:
odſyła ich. Lavare ſepties in Jordane. A coż to zá táie-
mnicá w tym *Septies*, ſiedm rázy? Nie zbłądzę gdy rozumieć
będę oſobliwe/ á poſpolite w Zakonie náſzym nabożeńſtwo
Koronki do Naśw: Pánny/ ktora z ſiedmiu złożona ieſt dźie-
śiątkow: Lavare ſepties in Jordane; podáie BOG choremu
do ſercá/ álbo przez wnętrzne nátchnienia/ álbo przez przyiá-
ćioł dobrych/ áby ſie vdał iákim oſobliwym nabożeńſtwem do
przyczyny Pánny Przenaś: iey rátunku wzywał/ y mocną zdro-
wia ſwego w niey nádźieię miał; bywa to tedy częſto y ledwie
nie poſpolićie (chybá że inácżey bydź potrzebno do zbáwienia
choremu widzi Mądrość Boſka) że przez ten Miſtyczny Ior-
dan/ to ieſt przez opiekę Pánny Przenaśw:/ vwolnieni bywá-
APOPH. ią chorzy od ćięſzkich/ y śmiertelnych pároxyzmow. Piſze Pier-
ius: Że v Pogáńſtwá/ gdy ſie do Kápłánow ſwoich chorzy
vdawáli dla wrożki o zdrowiu ſwoim/ kiedy im Kápłáni ná-
dźieię

dzieie zdrowia vczynić chcieli/ zwykli byli dawáć im máło-
wáne golebice w vściech laurowa niosaca gáłąskę. Właśnie to
Symbolum golebice/ służy do náßego Mistycznego Jordanu.
A ták/ iáko pod czás Chrztu CHRYSTVSOWEGO nád
máteryálny Jordanem/ widziána byłá golebicá figuruiacá DV-
CHA Przenaś: ták y nád tym mistycznym Jordanem/ to iest
nád opieká Pánny Przenas: ku wßelkim chorym/ widze iáko
pewny znák zdrowia chorych lotna golebice o ktorey *Cant:*
Unica est Columba mea; widze/ iáko ochotna predka iest Cant. 6.
Pánna Przenas: do poratowánia chorych wzywáiacych ratun-
ku swego. Ochotá tá Pánny Przenas: dziś osobliwie przy ná-
wiedzeniu Elżbiety táśnie sie pokazáłá/ kiedy y nie proßona/
przez skáliste gory/ bieży do domu iey: Abijt cum festinatio-
ne, áby iá w nástepuiacey przy pologu ratowáłá słábości/ áby
iey vsługi wßelkie czyniłá/ y one cießyłá. Pokázuie sie y ná
wielu innych táż iey miłość ku chorym/ ná co przykłádow bez
liczby prawie nálázłoby sie: dość námienić *ex Surio* o owey EXEMP.
Wdowie/ ktora w boiáźni BOGV służyłá/ y Coreczki wycho-
wáłá; gdy chorowáłá/ widziáłá *B. MARIA Ogniac:* iáko sá-
má Pánná Przenas: w cießkiey goraczce ochłádzáłá ia/ wáchlá-
rzem ná nie powiewáiac. Tákże v drugiey choć vbozuchney
Wdowki zástał Kápłan Pánne Przenas: droga ruwálnia pot
iey z czołá ocieráiaca/ y oney służaca. O S. Ludwinie tenże
piße/ iáko Pánná Przenas: w onych cießkich/ długich/ y rozmá-
itych chorobách iey/ przysyłáłá do niey Anyołá/ ktory nie tyl-
ko ia cießył/ ále też ná czás przywodził Ludwine do Przenas:
Pánny/ od ktorey náuki/ pociechy w chorobie swey osobliwe-
odbieráłá. Co sie zás tycze doskonále vleczonych/ tych ießcze
wiecey: nayzacnieyßy cud/ y pámiatká iego w Lorecie we-
Włoßech; gdy Pánná Przenasw: bogátego Bászę Tureckiego
zdesperowánego o życiu/ á tám sie ofiáruiacego/ nagle prawie
vzdrowiłá/ ktory y Votum bogáte ná pámiatkę tego/ (choć
niewierny) támże zostáwił. Czytamy/ iáko y widomie przy-
ßedßy do zárážonego trucizna S. Theodorá Biskupá/ pewne
mu frukta zá lekárstwo dawßy/ doskonále vzdrowiłá: O czym
Surio: Tákże/ iáko nabożney ku sobie Zakonnicy pokazawßy
sie we śnie/ á rány iey maścia wonna násmárowawßy/ ná
tych-

tychmiaſt one vleczyłá/ o czym *Cæſarius*. Co ſie záś tycze
chorob y ran duſzných/ o ktorych powiedźiał *Novarin*. Majo-
res ſunt morbi animi, quàm corporis. *Cieżſe ſą rány ná du-
ſzy, niżeli ná ćiele,* y ná te w Aptece tey Miſtyczney/ to ieſt v
Pánny Przenáśw: wielce ſkuteczne naydują ſie lekárſtwá; co
dźiś iáśnie ſię pokazáło ná drugim chorym/ á raczey ná Du-
ſzy vmárłym Jánie/ á to dla pierworodnego grzechu/ ktory ná
ſam głos Pánny Przenaś: vzdrowiony/ ſkacze ná znák doſto-
nálego zdrowia. Exultavit infans. A owſzem vważam/ iż
Pánná Przenaś: około chorob/ y ran duſznych grzeſznego Cźło-
wieká/ ták ſie nieiáko záchodźi/ iáko niegdy on miłośierny
Luc: 10. Sámárytan z poránionym pod Jerychem. Dwiemá on rzecza-
mi opátrzył rány poránionego *Winem, y Oleiem.* Alligavit
vulnera ejus, fundens Vinum, & Oleum. Podobnym ſpo-
ſobem Lekárká Náſzá Niebieſka Pánná Przenaś: leczy grze-
chy w duſzách náſzych: ma ná to *Wino*, ma y *Oley*. *Wino* mo-
że nam znáczyć łáſki Boſkie/ nátchnienia/ oświecenia wnętrzne/
bo te wſzyſtkie ſą ex vite: to ieſt z záſlug Męki CHRY-
STVSOWER/ ktory ſie do winney látoroſli przyrownał.
Ego ſum vitis: á iáko Wino/ więcey ma oſtrośći niż ſłody-
czy/ y dla oſtrośći ſwoiey pożyteczne ieſt ná rány; ták łáſki o-
świecáiące/ y do pokuty prowádzące/ zwyczáynie od oſtrych
myśli poczynáią/ od gryzienia/ od trwogi ſumnienia: niechźje-
rego Winá DVCH S. ná ſerce grzeſzne nie przyłoży/ choćby
ſam S. Páweł Kazánie do grzeſznego miał/ nie vleczy rány
iego/ do pokuty nie przywiedźie. *S. Bonav: in Pent:* Fruſtra
vox doctrinæ extra terreret, niſi SPIRITUS S. cor in contri-
tione ad modum Sagittæ vulneraret: á przez kogoż od BO-
GA tego zbáwiennego Winá/ to ieſt łáſk pobudzáiących do
pokuty/ do nabożeńſtwá doſtáć łatwiey: iáko przez Przenaś:
in Nat: Pánne/ tá ieſt rádá *Bern: S.* Quæramus gratiam, & per
Virg. MARIAM quæramus: quia quod quærit invenit, & fruſtra-
ri non poteſt. *Szukaymy łáſki, á przez MARYA iey ſzukaymy;
bo czego oná ſzuka, to naydźie: y záwieść ſie nie może.* A tem
że vważáiąc owę inſtáncyą Pánny Przenaś: ná godách Gáli-
Joan. 2. leyſkich o Wino/ Vinum non habent, przez to Wino rozu-
miejąc łáſki wnętrzne/ iáko to nabożeńſtwá; ták ſie do niey
modli:

modli: Defecit vinum in cadis noſtris --- calix in manu sup. Salv.
tua Vini meri amoris Divini, dic Domina rerum, dic pro
nobis Filio tuo: Vinum non habent. *Nie ſtáło Winá, to ieſt*
nabożeńſtwá Duchá, w naczyniách ſerc naßych: w rękách two-
ich ieſt kielich Winá miłośći Bożey: powiedzże Páni, powiedz Sy-
nowi twoiemu, że Winá nie máią. Trzebá ießcze ná rány
grzechowe/ oprocz Winá łáſki oświecáiących/ y zápaláiących do
pokuty/ trzebá (mowię) ießcze *Oleiu*, to ieſt miłośierdźia Bo-
ſkiego: y to ſie naydźie w Aptece Lekárki tey Niebieſkiey:
gdyż *Rich: Laur:* Pánnę Przenaś: do owego Oleiu/ ktory Sámá-
rytan w rány poránionego wlał/ przyrownywa/ ták mowiąc:
MARIA illud Oleum miſericordiæ eſt, quod verus Samarita-
nus, id eſt, CHRISTUS infudit vulneribus ſauciati, ſ. gene-
ris humani. Vſpoſobiwßy álbowiem Pánná Przenaś: przez
vproßone łáſki wnętrzne grzeßniká do pokuty/ obfite mu miło-
ſierdźie Boſkie/ y doſkonáłe zbrodni iego odpußczenie iedna;
á zátym/ rány duße iego tym ſpoſobem leczy. Co lubo Pán-
ná Przenaś: iáko wßyſtkich grzeßnych Opiekunká/ świádczyć
gotowá/ y świádczy wßyſtkim/ bo zá wßyſtkie grzeßne Ko-
śćioł S. do niey ſie modli. Ora pro nobis peccatoribus;
oſobliwym iednák ſpoſobem ma ſtáránie o vleczeniu duß tych/
ktore też oſobliwe do niey máią nabożeńſtwo. Czytamy w Pi- FIG:
śmie S. iáko ow Synaczek/ ktorego Prorok Elizeuß vproſił
v BOGA/ goſpodyni y Dobrodźieyce ſwoiey/ dla nieoſtro-
żności Rodźicow/ od vpału słonecznego záchorował/ y vmárł.
Ná płácz Mátki/ przychodźi ſam Prorok/ prácuie śiłá koło 4. Reg. 41.
niego/ członkámi ſwemi zágrzewa źimne członki ćiáłá iego;
iuż były iákieś znáki zdrowia y żyćia/ bo calefacta eſt caro
pueri: ießcze Prorok nie pewien że zdrowe/ żywe dźiećię/ ále
pochodźiwßy po izbie/ znowu ogrzewa ćiáło iego/ ták iáko
pierwey: áż kiedy poſtrzegł że śiedm rázy źiewnęło dźiećię/ zá-
raz potym cáłe zdrowe/ żywe/ obaczył/ y oddał ie Mátce iego.
Tolle filium tuum. Podobnym ſpoſobem około zdrowia/ to
ieſt zbáwienia ludźi/ ktorzy od vpału namiętnośći w grzech
iáki vpádli/ prácuie Pánná Przenaś: wßyſtkichby práwie rá-
dá ożywiłá/ zágrzewáiąc ich przez łáſkę pobudzáiącą do pokuty
vproßoną przez śiebie: o kimże iednák prędßą nádźieią zdro-

wiá/ y żyćia? Oscitavit puer septies: wzwyż powiedziałem/ że to *Septies*, może nam znáczyć nabożeństwo/ Koronki Náś: Pánny. Wiec ktora grzeszna duszá/ ieszcze do tego siedm rázy ziewnie/ to iest przez pomieniony sposob nabożeństwá/ álbo iemu podobny/ vda sie do Pánny Przenaś: tym pewnieysze/ y predsze vzdrowienie iey/ to iest/ tym predsze/ doskonálsze/ grzechow swoich odpuszczenie otrzyma v BOGA/ przez przyczyne Pánny Przenaświ:. Przykłádem obiáśniam świeżym.

Engel. P. 1. in Annunc.

EXEMP.

Student ieden w Niemczech/ od złey kompániy przywiedziony był do tego/ że do czártowskiego regestru wpisał sie/ czego wkrotce żáluiac/ do Kártuzyánow wstepuie; o czym zła wiedziawszy sie kompánia/ przez czáry okrutnie trapiacego diabłá/ zesłali ná niego; rozmáitych Zakonnicy ná oddalenie tego złego/ záżywáli sposobow; áż sam ná ostátek rátunku Naśzey Pánny wzywáiac/ zwykła forma w Kongregácyách/ pisze kártę: Sancta MARIA &c: ego te hodie in Dominam, Patronam, & Advocatam eligo, suscipe me in servum &c. *Swieta MARYA, ia ćiebie dziś zá Pánia, Dobrodzieyke y Opiekunke obieram, przyimiy mnie zá sługe:* rozmáićie mu przeszkadzał Czárt w pisániu/ łamiac/ krzywiac pálce/ ále dopisał przećie; y gdy nabożnie przy obecności drugich czytał ia/ przybyłá widomie Pánna Przenaś:/ y rzekłá Fiet, stánie sie ták. A gdy dáley czytał. Adsis mihi in omnibus actionibus meis, nec deseras me in hora mortis. *Wspomagay mnie, we wszystkich sprawách moich, y nie opuszczay w godzine śmierći.* tákże głośno przyobiecáłá mu to wszystko/ á nád to/ zupełne zdrowie/ ták ná duszy/ iáko y ná ćiele/ co sie też stáło. Vznayćież tedy wszyscy/ iáko tá Niebieska Apteká Pánná Przenaś:/ ktora dziś w Domu Zácháryaszowym/ ták ná duszne/ iáko y ná ćielesne choroby otworzyłá dobroć Boska/ zchorzáłemu dla grzechow świátu wielce skuteczna iest; zátym nie omylił sie Kázimierz S. gdy z ránámi swemi do niey sie vdawał/ z ktorym y my sie w ćieszkich pároxyzmách nászych/ oney Opiece oddáiac mowmy. Quod requiro, quod suspiro, mea sana vulnera.

AMEN.

Ma-

Magiſtra morum Iuventutis.

Stropha 4.

Vt ſim caſtus, & modeſtus, Dulcis, blandus, ſobrius. Pro Viſitatione B, M.V.
Pius, rectus, circumſpectus, Simultatis neſcius.
Bym w czyſtośći, y skromnośći, Ludzkość, trzezwość, záchował.
Zył vważnie, y nabożnie, A ßczerośćiem miłował.

Exultavit infans in vtero ejus. *Luc: 1.*

IDź teraz nierozumne Mátki/ oćiagáiac ſie do ßkoły/ ná náuki z dziećmi wáßemi/ nie mowćie wiecey: młode/ máłe ießcze/ dość po tym czáſu bedzie. Oto bowiem macie dziś dziećie Janá; ießcze ſie nie vrodził/ á iuż w ßkole ieſt/ w ktorey nietylko madrośći nábył/ gdy Madrość Nieſtworzona Syná Boſkiego poznał; ále y ſkromnośći w obyczáiách náuczył ſie: gdy vnizono/ nabożnie/ weſoło wita Syná Bożego. Exultavit infans. A w ktoreyże to ßkole tey ſkromnośći/ y piekny ch obyczáiow náuczyłeś ſie Janie S: odpowiáda *Eſcob:* że w ßkole Pánny Przenaś: Priusquàm naſceretur, MARIÆ Officinam ingreſſus eſt: Sámá Pánná Przenaś: młodośći iego Miſtrzynia byłá: wedlug *S. Ambr.* Non enim ſolâ familiaritatis cauſâ fuit, quòd diu manſit, ſed etiam tanti vatis profectus. Nie bez fundámentu y náß Krolewicz S. do tey Akademiey/ y pod te Miſtrzynia dla náuczenia ſie dobrych obyczáiow/ codziennie oddawał ſiebie/ ták do niey ſie modlac: Ut ſim caſtus, & modeſtus, dulcis, blandus, ſobrius: Pius rectus, circumſpectus, ſimultatis neſcius. O ſczeſliwa młodośći/ ktora álbo przez Rodzicow nabożeńſtwo/ álbo przez ſwoie własne ku Pánnie Przenaś:/ doſtáłáś ſie ná ćwiczenie tey Swietey Miſtrzyni: badź pewna/ że młodość ſwoie zálecáiac Pánnie Przenaś: codziennie iákim Paciorkiem/ nietylko potrzebney náuki nábedzieß/ ále co wiekßa/ w pieknych/ ſkromnych obyczáiach/ z dziſieyßym Janem S./ poſtapiß znácznie. Pilnośći tey Miſtrzyni/ ták około ćwiczenia dziſieyßego dziećiećia

L. 8: P. 2. n. 27.

Lib: 2. Com:

Jana/iáko też y około innych ktorzy się vdáią do niey przez osobli-
we nabożeństwo swoie/ álbo też Rodzicow swoich zá się/ ta dziś
przypátrowáć się bede. Ale wprzod o skromności w obyczá-
iách/ osobliwie ludziom młodym przyzwoitey/ nieco powiem.

I. PARS SKromność/ y poczćiwość obyczáiow we dwu należy rze-
czách. *Naprzod* wnetrznie/ áby wszystkie namietności
dzikie/ iáko to/ gniew/ pyche/ chetke do zákazánych rzeczy/
L. 3. Rh. trzymáć ná wodzy rozumu zdrowego; iáko náucza *Cicero*. Mo-
destia est continens moderatio cupiditatum. *Powtore* po-
wierzchownie/ áby wszystkie zmysły członki/ oczy/ iezyk/ rece/
chodzenie/ twarz wstydem miárkowáć/ nietylko im nie pozwa-
láiac co przećiwnego práwu Bożemu/ y rozumowi/ ále też y
lekkośći niepotrzebney: o czym oboygu ták *S. Bern.* mowi:
Ep. 113. Disciplina, mentem & corpus componit, cervicem submit-
tit, ponit supercilia, componit vultum, ligat oculos, ca-
chinnos cohibet, moderatur linguam, gulam frænat, iram
sedat, format incessum. *Skromność, y myśl y ciáło w vkładno-
śći trzyma, kárku náchyla, pochmurnego poyzrenia oducza, twarz
skromną pokázuie, oczy spuszcza, śmiechow wielkich broni, iezyk
miárkuie, obżárstwo martwi, gniew vśmierza, y poważnie vczy
chodzić.* Tákowa tedy vkładność w obyczáiach/ iest to iedyna
ozdobá człowieká/ miłym y BOGV y ludziom czyniaca: y o-
wszem iest znák/ álbo iákiś slad/ po ktorym Chrześćiániná/ y
Dusze BOGA w sercu máiaca poznáć. Tá iest náuká DV-
Eccli. 19. CHA S. Amictus corporis, & risus dentium, & ingressus
hominis, enuntiabunt de illo. *Szátá, y śmiech, y stąpania czło-*
SCRIP. *wieká, da o nim świádectwo.* Psalmistá Pański z wielka we-
sołośćia duchá/ dziekuie P. BOGV/ że tám w nas postrzegł
Psal. 4. iákiegoś śladu twarzy Boskiey: Signatum est super nos lumen
vultûs tui Domine, dedisti lætitiam in corde meo. Znák/
ná to iest/ ażeby po nim iedne rzecz od drugiey rozeznáć/ á
zátym muśiał ten znák vpátrzony od Dawidá bydź osobliwy/
dla iákieyśi rożnice miedzy ludźmi/ ktorzy sámi przez się żadney
nie máia rożnice; bo ták źli/ ták y dobrzy/ według przyrodze-
nia są wyobrázeniem Boskim. Coż to tedy zá osobliwy znák
ten Dawidow? Rożni rożnie o tym: ále do moiey Mátczy-

wnet

wnet odpowiedź mieć będziemy/ tylko się reflektuymy; że Jan S. w obiáwieniu pisze/ iáko bestya oná/ to iest/ Antychryst/ będzie też miał swoy znák/ po ktorym ludzi iego będzie rozeznáć / od ludzi práwowiernych. Faciet omnes pusillos, & magnos, & divites, & pauperes, & liberos, & servos habere characterem, in dextra manu sua, & in fronte. *Aret: moraliter*, ten znák Antychrystow tłumácząc/ rozumie być niestromność/ y bespieczeństwo. *S. Prosper:* śmiáłość w grzeszeniu: ktorych Expozytorow słowá vważáiąc *Blanc:* ták wzwyß pomienione Dawidowe słowá tłumáczy. Signatum est super nos lumen &c. Signatum illud lumen vultus DEI super iustos, est eorum notabilis modestia, quo dignoscantur ab impiis, quorum in frontibus imprimitur impudentia. Jákoby chćiał rzec/ onych ostáenich dni sługe Antychrystowego/ będzie poznáć od prawdziwego sługi Chrystusowego/ po sámych obyczáiách bespiecznych/ po niestromnych/ y ná wßystkich pássyi wypełnienie/ gotowych postępkách: sług záś Chrystusowych / ná sámo poyzrenie poznáć będzie / bo lub w ćießkiey biedzie ná ten czas będą/ nic iednák nikt po nich nie obaczy niestromnego/ bespiecznego/ niećierpliwego. Jákoż pod czás pierwiastek Kośćiołá S. nie po czym innym Chrześćiány poznawáno/ tylko po sámych skromnych obyczáiách/ y postępkách/ gdy widziáno w biedzie ćierpliwych/ w bogáctwách nie wyniosłych/ w gadániu/ w chodzie/ poyzreniu vmiárkowánych/ záraz mowili; Chrześćiánin to/ prawdziwego ten BOGA sługá: y tácy choć v Pogáństwá/ powage swoie miewáli. Pachomius S. ná ten czás ießcze Pogánin / gdy więzion był do szkoły Zołnierskiey zá Konstántego Wielkiego/ do Miástá iednego przyiechawßy/ ludzie támeczni nigdy im nie znáiomi / bez wßelkiey nagrody/ skromnie/ miłośnie/ onym gośćiom służyli/ z podziwieniem spytał się/ co to są zá ludzie ? á gdy się dowiedział że to są Chrześćiánie / pocżął z owych ich obyczáiow dochodzić/ że to ći ludzie ták dobrych obyczáiow/ muszą być prawego BOGA sludzy/ y Wiárá ich muśi być dobra/ y záraz postánowił sobie Chrześćiáninem zostáć/ iákoż został/ á potym wielkim Oycem Pustelnikow. Tákże kiedy ow wielki Máchometánow Woiownik/ y oraz S. Krol Ludwik/ po wielu wy-

FIG.

Apoc.13. c. 65. in Apoc.ap. Sylv. hic

EXEMP.

EXEMP. gránych bitwách/ o odebrániu Ziemie S. dla powietrza morowego ſtráciwßy Woyſko w niewola Máchometáńſka przyßedł; Sołtan widzac go namniey nie melánkolicznego/ ále ſkromnie bez wßelákiego znáku ná twarzy/ álbo w mowie znoßacego owo nießczeście y niewola/ záraz ſie domyſlił/ iż Ludwik był dobrym Chrześciáninem/ gdy do niego rzekł: Dziwno mi wprawdzie/ że cie widze ták ſkromno znoßacego to twoie nießczeście: lec wiem ia że was CHRYSTVS náuczył/ żebyśćie záwße w przećiwnych rzeczách weſelili ſie. *Origen:* wſpomináiac S. Lucyána M. nádzwyczáyne iego obyczáie/ ſkromność w chodzeniu/ w pátrzániu/ y innych poſtepkách/ opiſuie; A

A. 311. *Baron:* w żywoćie tego S. Luciána/ to też ma: że ſámym poyEXEMP. zreniem ná niego/ wiele Pogáńſtwá do Wiáry S. nawrácáło ſie; ták dálece/ że Máximian. Tyran ſłyßac od innych/ iż gdyby go obaczył/ podobnoby Chrześciáninem zoſtał/ obawiáiac ſie tego/ gdy go ſtáwiono do Sadu/ záſtonić ſie kazał/ y zdáleká głoſu iego chroniac ſie/ przez Tłumáczá tylko z nim gadał. Jáſna tedy rzecz/ że ſkromność/ vmiárkowánie obyczáiow/ ieſt znák Chrześciáńſkiego człowieká naypewnieyßy. Ale nád to/ tenże znák ieſt/ oſobliwa ozdoba człowieká y wßyſtkich cnot iego. *S. Aug:* przywodzi iákiegoś Medrcá Adágium.

L. de vita Beata. Quid eſt roſa? eſt purpura veris. Quid eſt modeſtia? eſt purpura virtutum. iákoby rzekł: iáko Roża ieſt ozdoba Wioſny/ ták ſkromne obyczáie ſa ozdoba wßyſtkich cnot. *Euripzowie ia* donum pulcherrimum Deorum. *naypiekniey ßym dárem Boſkim.* przydáie *Corn: à lap:* Nulla purpura Cardinalem aut Regem ita decorat, vti modeſtia exornat virtute præditum. *Zadna purpurá Kárdynálſka, álbo Krolewſka, tak nie zdobi ich, iáko ſkromność zdobi inne cnoty máiacego.* Miał ſwoie cnoty przynamniey Morálne/ *Alexánder Wielki,* iáko Meſtwo/ miał przy tym Purpure Krolewſka. Miał po-

HIST. dobne ozdoby ſwoie *Xerxes Krol Perſki,* ále ßaty ſkromnośći/ pomiárkowánia áffektow nie mieli: bo Alexánder w piiáńſtwie/ w ktorym wiele mężoboyſtwá popełnił nie náſycony. Xerxes zás w zápálczywośći: ktora vwiedziony/ Morze biczowáć/ káydány w nie rzucáć kazał/ mśczac ſie/ iż mu ná Morzu Okręty potonely. *Máchomet Ceſarz Turecki,* gdy Woyſtu

ſku tego obleżenie Konſtántinopolá nie nádawáło ſię/ iáko pies
rece ſobie gryzł. *Marcius Corvinus* Krol Węgierſki/ że Fig
nie przynieſiono/ czyli nie doſtáno do ſtołu/ gniewu ſwego nie
vmieiąc miárkowáć/ w ápoplexyą z tego wpadł/ y vmárł. Tym
wſzyſtkim/ y innym podobnym Purpurá/ Koroná Krolewſka
ozdoby nie dodáłá/ gdyż poſtáremu v potomnych ludzi rozu-
mnieyſzych/ dla nieochełznánych/ dźikich námietnośći obyczá-
iow ſwoich/ ná pośmiech/ y ná pogárdę zárobili. *Laert:* pi-
ſze o *Dyogeneſie*, że ten widząc rozmáitych Muzykow obyczá- L. 6.
ie nieſkromne/ páſſye rozpuſzczone ná ſwywolę/ ná pijátyki/
według owego: Cantores amant humores: pozwał ich do
práwá/ ſkárząc ná nich/ że ponieważ powinni byli/ iákoż y v-
mieli dobrze ná inſtrumentách ſwoich ſtrony wyćiągáć mier-
nie/ y zfolgowáne nieco/ co raz popráwiáć: czemuż ráczey o-
byczáiow ſwoich/ páſſyi wnetrznych wyćiągnionych/ to ieſt v- APOPH.
miárkowánych/ nie ſtáráli ſie trzymáć. Stucznie ten Filo-
zof pokazał/ że wſzelka ozdobá/ vmieietność/ cnotá/ nic nie
ieſt/ gdy ozdoby/ y zálecenia kto niema/ z ſkromnych/ pomiár-
kowánych obyczáiow; ktora ſkromność/ lubo wſzyſtkich zdo-
bi/ iednák naybárdziey młodość ludzką. O czym *Blanc:* Lux
illa quæ primò juvenibus affulget, ad omnes virtutes ducit,
ſed præcipuè modeſtiæ radios effundit, hi ſunt maximus
ſplendor juventutis. *Swiátło owo, ktorym náſzá młodość na-
przod od BOGA oświecona bywa do wſzelkich prowádzi cnot,
ale oſobliwie promienie wydáie ſkromnośći, ktora ieſt naywiekſza
ozdoba młodośći.* A coż tu ná to rzeczećie Młodzieniaſzko-
wie/ bá y ſtárzy owi/ w ktorych dźikie tylko popędliwe/ nieu-
ważne pokázuią ſię obyczáie/ poyzrenie pyſzne/ álbo pochmur-
ne/ oczy Wenuſowe/ iezyk iáko ſtrzały zábiiáiący duſze/ przez
słowá gorſzące/ żárty/ y inne poſtępki/ właśnie iákoby człowie-
ká niewierzącego/ że BOG ná Niebie ieſt/ nie przeiamany/
niepohámowány gniew/ że ledwie ná czás nie vmieraćie od
niego: po czymże was z wierzchu poznáć żeśćie Chrześćiánie?
chybá tylko po tym/ że czáſem w Kośćiele bedźiećie/ ále nie
po obyczáiách. Wſtydayćie ſie tego/ á pámietáiąc ná nápo-
mnienie Páwłá S. Modeſtia veſtra nota ſit omnibus ho- adPhil. 4.
minibus; y wnetrzne poruſzenia/ y powierzchowne wáſze ákcye
do ſkromnośći Chrześćiáńſkiey przyuczayćie.

II.PARS Do nábyćia cnoty ſkromnośći/ y przyſtoynych obyczáiow
zdobiących młodość / oſobliwie Chrześćiáńſkiego człowieká/
nie naydziemy ſpoſobnieyſzey ſzkoły/ Miſtrzyni lepſzey/ nád ſá-
me Przenaś: Pánnę. S. N. Dáie nam dobrą otuchę tego S.
L.de Inſt. Ambr: ktory Pánnę Przenaś: wychwaláiąc/ ták mowi : MA-
Virg.c.7. RIA forma diſciplinæ, norma virtutum, & totius figura
probitatis fuit. Przenaśw: MARIA, byłá iednym ſpoſobem
ćwiczenia, dozorem cnot, y wſzelkiey dobroći obrázem. A do te-
go ſłyſzę wyráźnie lubo pod figurą/ że wſzyſtkę młodź Chrześći-
Cant. 1. áńſka ná ćwiczenie tey Miſtrzyni oddáno. Ták álbowiem do
niey Oblubieniec Niebieſki CHRYSTVS pod Figurą O-
blubienice Sálomonowey mowi : O pulcherrima inter mu-
lieres, egredere, & abi poſt veſtigia gregum, & paſce hæ-
dos tuos. O nayſliczniey ſza miedzy niewiáſtámi, wynidź, á pedź
FIG: zá trzodą twoią, paś koziołki twoie. Przez trzodę Nas: Pánny
rozumieć ſię mogą/ wſzyſcy ktorzy pod Opiekę/ y direkcyą iey
ſpráwy żyćia ſwego oddáli: ále przez koziołki/ rozumie ſię we-
apt Cõct dług Expozytorá pewnego/ młodź Chrześćiáńſka: Per hædos
Hiſt,h.16 intelligitur petulca, petulans, rudisq; puerorum ætas. Iá-
ko koziołek káżdey trawki/ gáłąſki/ chćiałby ſkubnąć/ doſkoczyć
po drodze rzadko kiedy ſkromno idźie/ álbo poſkoczy/ álbo try-
knie kogo; ták y młody/ ieſzcze nie ćwiczony człowiek/ radby
káżdey rzeczy zkoſztował / káżdą rzecz obaczył/ radby wſzędźie
był/ ſkromnie ćicho nie poſiedźi/ iákiemu tákiemu/ nieſtáteczne-
mi obyczáiámi náprzykrzy ſię. Iednák trzebá wiedźieć/ że y
koziołki / choć to ſwywolne bydlątko / przećie ná ofiárę Pánu
BOGV w ſtárym Teſtámenćie przydáły ſię/ ták też P. BOG
y ze ſwywolney młodźi/ niektore ſobie vpatrzył Duſze ná ſłu-
żbę ſwoię; áby tedy dzikich obyczáiow pozbyli/ á raczey przy-
ſtoyney nábyli ſkromnośći / y innych cnot Młodźieniáſzkowi
Chrześćiáńſkiemu przyzwoitych/ Miſtrzynią im naznáczył ſá-
mę Pánnę Przenaś: Paſce hædos tuos: zá tey bowiem ſtárá-
niem / y opieką duchowną te koziołki lekkomyślne/ ſwywol-
ne/ wſtáteczne/ pokorne báránki/ odmienić ſię mogą: iáko to
in Cant: przyznáie Pánnie Przenaś: Bieżán:
Ep. 24. Illos paſce tamen; nàm tu pietatis abyſſo.
Agnos ex hædis, reddere ſola potes.

Nie

Nie przecże ia/ że kocháiący Rodzice/ dla vſtánowienia oby-
czáiow dziatek ſtáráią ſię o dobrych Dyrektorow/ luboć y w tych
ná cżás ſię záwodzą: tráfia ſię bowiem/ że ießcże niektorzy złe-
go náuczáią: ále daymy/ żeby byli dobrzy y bogoboyni ći Dyre-
ktorowie/ trzebá tu ießcże dziatkom wáßy Niebieſkiey Miſtrzyni
Pánny Przenaś: Vważayćie słowá dálße Oblubienicá Niebie-
ſkiego: *Paſce hædos tuos, juxta tabernacula paſtorum.* Pás
Koziołki twoie/ około ßałáßow páſterſkich. Widzićie! byli
tám nád temi trzodámi Páſterze/ *juxta tabernacula Paſtorum,*
á przećie tey Oblubienicy zlecáią ſtáránie nád tą trzodą. Nie
trzebá ſię ſpußczáć ná ſáme Preceptory/ ále naypierwße ſtárá-
nie nád młodośćią dziatek/ polecáć trzebá opiece Przen: Pánny.
A ták czytamy/ że ſam P. JEZVS/ niektore ſobie vlubione
Duße/ w młodośći ich oddawał tey Niebieſkiey Miſtrzyni ná
ćwiczenie: iáko pißą o S. Elzeárym Hrábi Zakonu trzećiego EXEMP.
S. O. Fráńćißká: gdy ſię bowiem zá tego Młodzieniaßká Sur. 27.
modlitá Szláchetna Mátroná Gerſendá/ vſłyßálá głos: Temu 7bs.
Młodzieńcowi/ zá ktorego ták ſię modliß bárdzo/ wiedz/ że zá
Miſtrzynią dałem Mátkę moię. Niektorym też Pánná Przen:
w trudnośćiách młodośći/ ſámá ſię pokázuiąc widomie/ zá Mi-
ſtrzynią ſię im ofiárowálá; iáko to S. Woyćiechowi Wielk:
Zakonnikowi Tłumnodz: w młodośći ſwey náukámi y innemi
pokuſámi zátrudnionemu. Niektorzy záś ſámi ießcże w pielu-
chách/ iákimkolwiek áktem oſobliwym Pannie Przenaś: mło-
dość ſwoię oddawáli/ táki był *Mikołay S.* ieden Biſkup/ drugi
de Tolentino ktorzy w pieluchách ná cżeść Naśw: Pánny we
Srode pierśi Máćierzyńſkich pożywáć nie chćieli. *S. Thom.*
de Aqu. dziećiąćiem ießcże poſtrzegßy kártecżkę/ ná ktorey ná-
piſáno było pozdrowienie Anyelſkie w rękách piáſtunki/ práwie
ią gwałtem wypłákawßy/ z nabożeńſtwá ku Pánnie Przenaś:
połknął. Jákoż wßyſcy ći nie záwiedli ſię ná tey Niebieſkiey
Miſtrzyni; bo iáki pod opieką iey poſtępek wźięli w pobo-
żnośći/ obycżáiách/ á náwet w Swiętey Mądrośći y w dálßym
wieku iáwnie ſię pokazáło. Ale nayocżywiśćiey przy Náwie-
dzeniu Pánny Przenaśw: w Domu Zácháryaßowym ná Janie
dzieciećiu. Tego obycżáie y poſtępki w dálßym potym wie-
ku. Záleca Ewángelia S. oſobliwie gdy opiſuie/ iáko ſię Ja- EXEMP.

EXEMP. ná S. ludzie nápátrzyć niemogli. Tunc exibat ad eum Je-
ex Script. rosolyma, & omnis Judæa, & omnis Regio circa Jordanem.
Matt. 3, bá y násłuchác sie go nie mogł choć zły Krol *Herod* libenter
S. 127. eum audiebat. Zálecáia go y DD. SS. *S. Chrysol:* zowie go
szkołą cnot/ Mistrzem obyczáiow/ Obrázem świątobliwości.
n. 622. á *Novar.* rozumie go bydź wszystkich Zakonnikow początkiem
y Oycem: Omnium Religiosorum Pater, & quasi anteam-
bulo Joannes Baptista extitit: zkąd sie záś/ y od kogo tych
obyczáiow/ y sposobu życia pobożnego náuczył: pewnie nie od
Preceptorow/ bo ná puszczy/ na ktorey go Mátká iego vcie-
káiac z nim pod czás przesłádowánia Herodowego/ sámego by-
łá odumárłá (iáko niektore historye twierdzą) z żadnym ziem-
skim człowiekiem przez wszystkie látá nie konwersował. Więc
odpowiádam: że tego wszystkiego Mistrzyni Niebieska Pánná
Przenaś: przy dzisieyszym Náwiedzeniu náuczyłá Janá: zgo-
dne álbowiem iest rozumienie/ ledwie nie wszystkich DD. iż
Escob. l. Jan S. w żywocie Elżbiety S. miał Usum rationis, to iest/
8. S. 2. ták dobrze/ iáko dorosły człowiek mogł poymowáć/ zrozumie-
wáć rzeczy. *S. Ambr.* Habebat intelligendi sensum, qui exul-
tandi habebat affectum. Pyta sie tedy *Caiet:* ieżeli ten rozum
álbo rozeznánie/ było tylko ná ow punkt czásu/ gdy porwawszy
sie w żywocie przywitał CHRYSTUSA Páná/ czyli też iuż
ná záwsze trwał w Janie on powzięty rozum: Lubo tedy prze-
czy temu pomieniony *Caiet.* Lec *Escob:* trzyma; że cále od
owego punktu/ choć ieszcze w żywocie był Jan S./ wolny ie-
dnák y doskonáły miał rozum: á ná coż tego rozumu záżył
w ten czás Jan S. bárdzo ná dobre/ bo znácznie postąpił pod
tą Mistrzynią Niebieską/ v ktorey przez cále trzy Miesiące na
L. de Ioã. wychowániu y ćwiczeniu zostawał. *P. Damian.* twierdzi/ że
przez owe trzy Miesiące z Janem Pánná Przenaś. báwiłá sie/
często go ná ręce swoie biorąc y mileśnie z nim rozmawiáiąc.
Nunc dulciori colloquio, nunc amplexu feliciori Joannem
puerum consecrat, & insignit. Z czego sámego dochodzi stá-
hom. 9. ry *Orig:* iż przy rozumie dobrym iuż będąc Jan/ musiał znácz-
in Luc. nie postąpić w duchu. In vna hora tantos profectus habu-
it: nostræ conjecturæ relinquitur, quid in tribus mensibus
Joannes profecerit, assistente MARIA Elizabeth? *Jeżeli w*
iedney

iedney godzinie ták wysoko postąpił, domyślać się możemy, iáko
przez trzy Miesiące musiał lan postąpić, przy obecnośći Przenaś:
Pánny. Sławá to bywa Mistrzow/ gdy zacnych Discypułow
máią/ y pospolićie tácy innych podleyszey kondycyi Discypu-
łow nie przyimą. Wielka sławá Arystotelesá że Discypułem
miał Alexandrá Wielk: ále sámego prawie iego tylko pilnował.
Pánná Przenaśw: iáko Mistrzyni pokory nie iest táka; y o-
wszem przećiwnym sposobem z tego sławna/ że y podleyszemi
Discypułámi nie gárdzi/ nie tylko dziś Wielkiemu Prorokowi
Janowi Mistrzynią się stáie/ ále y káżdemu w młodośći swo-
iey/ ućiekáiącemu się do siebie/ gotowá bydź Mistrzynią/ o-
byczáiow młodośći iego/ z káżdym oná by nayłepszym potráfi/
gdyż ma ná to osobliwe swoie sposoby. Ktorez? oto niewypo-
wiedziána we wszystkich zmysłách/ ták wnętrznych/ iáko po-
wierzchownych ukłádność. Przypomnieymy sobie/ iáko Pán-
ná Przenaś: przy powitániu Nowonárodzonego Dziećiątká
od Trzech Krolow odebrálá w dárách/ nietylko Złoto y Ká- FIG.
dzidło/ ále y Mirrhę: Złoto rozdálá ná ubogie/ Kádzidło/
podobno do Kośćiołá Jerozolimskiego/ ále Mirrhę zdámiś/
choć w Mistycznym sensie zostáwiłá; á ná coż tá Mirrhá?
Alph: Salmer: powiáda że dla dzieći. Per oblatam à tribus ap. Mãc.
Magis Myrrham discamus pueritiam, mortificatione & di- S. 277.
sciplinâ indigere: y owszem sámá Pánná Przenaś: do Mirrhy
się rowna. Quasi Myrrha electa: w tey Mirze pokázuie się
piękne dwá sposoby ktoremi Pánná Przenaś: uczy Młodźi skro-
mnośći/ y prowádzi do obyczáiow dobrych. Dwie rzeczy bo-
wiem ma Mirrhá: wonność/ y gorzkość; oboie bárdzo poży-
teczne zdrowiu ludzkiemu. A Pánná Przenaś: ma swoię
Wonność, Curremus in odorem vnguentorum tuorum, to iest/ Cant. I.
niewypowiedziána we wszystkich zmysłách/ ták wnętrznych
iáko powierzchownych/ ukłádność/ ktora pobudza Młodź/ y ká-
żdego człowieká ku náślądowániu siebie w podobney skromno-
śći. Ukłádność záś y skromność opisuiąc S. Epiph: ap. Nicep: L.8.c.23.
ták mowi: Byłá Przenaś: MARJA we wszystkich rzeczách
wstydliwa/ y poważna/ máło co mowiąca/ do słuchánia łátwa/
y wielce przyiemna/ wszystkim oddáiąca uczćiwość/ osobliwie
śmiechu/ pomieszánia/ rozgniewánia/ nigdy w niey nie widáć

było: dosyć ná tym że *S. Dyoni: Areop:* wyznáie: iáko pierwszy raz obaczywszy ták ślicznie vłożoną Osobe przenaydostoynieyszą iey/ ledwie ia Bogiem bydź nie rozumiał/ gdyby go byłá ináczey Wiárá S. nie vczyłá. Zaczym pomieniona skromność Pánny Przenaś: kiedy sobie człowiek nieskromny/ w pássyách/ w obyczáiách/ vważy: ieżeli iest Vczniem/ Synem/ Przenaś: Pánny/ pewnie się sam siebie záwstydziwszy będzie brał do náśládowánia iey/ y narowow swoich złych odvczać się będzie; iáko

Hort. MARIA. all. 23.

się to pokázáło ná dwu Młodzianách. *Pierwszy* był we Włoszech; ktory policzku sromotnie sobie zádánego chćiał się zemśćić: iednak wspomniawszy ná Pánne Przenaśw: w ktorey Brácewie był/ złamał gniew/ y przypadszy do Konfessionału/ ná znak tego/ puinał ná zábićie nagotowány oddał Spowiednikowi. *Drugi* Kongregáćistá w Hiszpánij ćięszki także odtrzymawszy policzek; w skromnośći vtrzymuiac pássyą swoią/ rzekł: Inter Sodales Marianos numeror; vnde hanc injuriam, & alia multa sorbenda mihi esse judico. *Miedzy MARYI sługi policzony iestem: więc te krzywdę, y wiele innego przećiwnego, mile mi przyiąć trzebá.* Nád to słyszałem/ że pobożnieysza *Młodź w Congregácyach*, gdy drugiego w czym ledáiáko sobie postępuiacego postrzegą; konfunduiac go mowią. Táliané decent Sodalem Marianum. ? *iżali przystoi tá lekkomyślność, tá nieskromność, w słowách, myśli, vczynkách, ná tego ktory się liczy bydź sługą Przenaydostoynieyszey MARYI Pánny.* *Powtore* ma ieszcze Pánná Przenaś: Mistyczna Mirrhá *Gorzkość*, álbo drugi sposob/ ktory do skromnośći/ do statku w obyczáiách prowádzi sług swoich: to iest/ álbo przez Dyrektorow/ álbo sámá przez się wnetrznemi nátchnieniámi/ konfunduiac niedoskonáłych obyczáie/ y do skromnośći nápominaiac. Iákoś czytamy/ że niektorym widomie to wyświádczyłá: ná iednym

Dial: c. 17. l. 4.

będzie dosyć. *S. Greg:* pisze o pewney w Rzymie Pánience dobrych obyczáiow/ y nabożney do Pánny Przenaśw: tey raz w

EXEMP.

nocy z orszakiem strzoynych Pánienek pokazáłá się Przenaśw: Pánná w wielkiey świátłośći: przeto y oná chćiáłá w poczet onych Pánienek wniść: lec Naśw: Pánná surowo ná nię poyzrawszy rzecze: chcesz li bydź ze mną w Niebie miedzy temi Pánienkámi/ zániechayże śmieszkow/ żartow/ igrzysk/ y innych

dzieć

dziećinnych lekkośći/ ináczey z tego nie bedzie nic: ktoremi słowy zkonfundowána oná Pánienká/ do lepßego vmiárkowánia lekkich/ niestátecznych swych obyczáiow/ vdálá sie/ y wedlug obietnice Násw: Pánny/ 30. dniá wzieta do Niebá. Záczym tuż widziemy iáśnie/ iáko nietylko Pánná Przenáśw: iest bárdzo dobra młodośći ludzkiey Mistrzynia/ ále oraz y ktoremi sposobámi vczy dobrych/ y skromnych obyczáiow. Przestrzegł tám Salomon kogoś áby ná náuke Mátki swoiey pámietał záwße Fili mi, nè dimittas legem Matris tuæ, vt addatur gratia Capiti tuo. Prov. 1. Odmienię ia troche/ y do káżdego Młodzieniáßká/ ktorego młodość/ álbo Rodzice/ álbo on sam oddał pod dyrekcyą Pánny Przen: rzeke: Fili, nè dimittas legem Magistræ tuæ. Synu przypátruy sie dobrze skromnośći/ vkłádnośći/ Swiatey powadze Mistrzyni twoiey Pánny Przen: ktora ći zostáwiłá w żywoćie swoim/ przyimuy náuki/ przestrogi/ nápomnienie/ lub od niey wnetrzne/ lub od Náuczyćielow twoich/ nè dimittas, nie zápominay/ nie porzucay y w dálßym wieku/ tych obyczáiow/ ktorych ćie oná teraz vczy/ vt addatur gratia Capiti tuo: á vznaß/ że iáko dziśieyßy Jan S. y náß Kázimierz S. pod tą Mistrzynią postepiwßy/ mieley y v BOGA/ y v ludzi stáli sie/ ták y ty dla piekuych obyczáiow/ miłym y BOGV/ y ludziom bedzieß: do czego ći niech pomoże łáská Boska/ y Opieká Pánny Przenaś. Amen.

Sacrarium Timoris Divini.

STROPHA I.

Eruditus, & munitus, Divinis eloquiis: Pro Annuntiat: B. V. M.
Timoratus, & ornatus, Sacris exercitiis.
Bym ćwiczony, opátrzony, Páńskich słow mándatámi,
Bogoboynie, y przystoynie, Szedł świętemi śćießkámi.

Nè timeas MARIA. *Luc:* 1.

ODpuść pokornie proße Pánno Przenaś: śmiáłośći moiey/ że sie niegodny pytam/ czego sie to boiß? Zwiećto náßey lekáć sie było trzeba/ nie tobie: do ćiebie bowiem Anyoł/ do Ewy Wąż/ á raczey Czárt mowił: iey o-

biecywáno Bostwo: Eritis sicut Dij, á tobie zwiástuia/ żeś
iuż pełná łáski/ pełna BOGA. Gratia plena, Dominus te-
cum. Záczym czegoż sie lękáć masz? námći by to raczey grze-
sznym ludziom/ o ktorych powiedziano: Nescit homo, an a-
more, vel odio dignus sit. Niewie człowiek/ czy miłości
czyli gniewu godzien/ tá boiaźń przynależałá/ w ktorych lub
grzech/ y wiomność pánuie; przećież im grzesznieysi iesteśmy/
tym mniey boiáźni mamy/ y mnieyieśmy ostrożni w spráwách
nászych. Lec ia odpowiádam ná pierwsze pytánie/ że cnotá
boiáźni Bożey/ iest to ták wysoka/ ták potrzebna/ że y w nay-
doskonálszych ludziách powinná sie znáydowáć/ według Dá-
Psal. 32. widá. Timete Dominum omnes Sancti ejus. Swięty nád
Swiętemi był/ y iest CHRYSTVS JEZVS/ á przećie
miedzy dárámi Duszy iego Swiętey/ y ten dar cnoty boiáźni
Is. 11. liczy Prorok: Et replebit eum Spiritu Timoris Domini. Zá-
tym y w Pánnie Przenaś: náydowáć sie byłá powinná boiáźń
Boża; y dziś tey cnoty osobliwy Akt wyprawiłá vsłyszawszy
pozdrowienie Anyelskie. Turbata est in sermone ejus. Ro-
wszem osobliwa boiáźni Boskiey cnotá w sercu Pánny Prze-
iákoby *Sacrarium* Swiątnicá/ Swięta rezydencia záłożyłá so-
bie: Y nam nie gdzie indziey tey ták potrzebney do zbáwienia
cnoty szukáć/ y stáráć sie o nie potrzebá z Kázimierzem S.
Timoratus & ornatus Sacris exercitijs, tylko v Pánny Przen.
Wiec ábyśmy vpewnieni w nádziei nászey byli: pokaże iáko
Pánná Przenaś: iest Sacrarium Timoris D.vini, *Swiątnicá*
Boiáźni Boskiey, y iáko oney vdzielić nam gotowá. Wprzod
ná zálecenie tey cnoty/ niektore o niey przełożywszy náuki.

I. PARS NAprzod/ wytłumáczyć mi trzebá/ co to iest boiaźń Boża/
ná co odpowiádam krotko: że to iest cnotá/ álbo skłonność
owá ku P. BOGV/ dla ktorey człowiek boi sie/ y schrania sie
obrázić/ rozgniewáć sobie P. BOGA iákim grzechem. Czy-
Lochn. tamy w stárym Testámenćie/ że w sławnym onym Kośćiele
Bibl. Salomonowym było *Sanctuarium* álbo *Sacrarium*, to iest/ pe-
wna część Kośćiołá oddzielona/ y w osobliwszey obserwáncyi/
EIG. gdzie byłá Skrzynia Pánska w schowániu/ máiąca *Tablice* z
práwem Bożym/ *Mánne*, y *Rozge* owe cudowna: y co naywie-
kszą powage wspániałemu onemu Kośćiołowi czyniło. Rá-

zdego

zdego człowieká S. Páweł Kośćiołem Bożym názwał/ Tem-
plum enim Domini, quod eſtis vos. Serce/ álbo Duße czło- 2.Cor. 6.
wieká boiaźń Boſką máiącego/ mogę názwáć Swiatnicą Bo-
ſką: bo gdźie boiaźń Boża ieſt/ tám naydzieß tablice przy-
kazánia Bożego/ przez doſkonáłe wypełnienie iego. Beatus' Pſ. 111.
Vir qui timet Dominum in mandatis ejus cupit nimis'.
mowi Dawid. Naydzieß y *Mánnę* ſłodką/ bo poſpolićie lu-
dźie bogoboyni záwße weſeli/ o czym tenże. Jucundetur cor Pſ. 88.
meum, vt timeat nomen tuum. Tu dokłada *S. Auguſt:* Ti-
mor Domini, ſicut Paradyſus Benedictionis. *Boiaźń Boża
ieſt iáko Ray błogoſłáwiony.* Naydzieß tu ießcze y *Rośczkę A-
áronową* cudownie zakwitłą: bo przy boiáźni Bożey/ prędko
Duſzá w cnoty SS. zakwitnąć może. Initium ſapientiæ Ti-
mor Domini. Niektore ia rzeczy około *Sacrarium* ſtárego Te-
ſtámentu v ſiebie vważam/ á te ſłużą/ y ſłużyć powinny Dußy/
w ktorey boiaźń Boża znáyduie ſię. *Naprzod Sanctuarium*
było to mieyſce/ ná ktorym rezydowáło owo cudowne *Propiti-
atorium*, do ktorego niegdy Moyżeß/ kiedy miał co trudnego
czynić/ vdawał ſię y rádził P. BOGA/ zkąd P. BOG gło-
śno gadał/ y náuczał go. Cumq; ingrederetur Moyſes ta- Num. 7.
bernaculum fœderis, audiebat vocem loquentis ad ſe de
Propitiatorio: á to znáczy/ iáko ten w ktorego ſercu náyduie
ſię boiaźń Boża/ we wßyſtkich ſpráwách ſwoich wielce oſtro-
żny ieſt/ y bydź powinien: to ieſt/ nigdy nic/ (zwłaßczá w
trudnieyßych rzeczách w ktorych iákie podobieńſtwo grzechu
pokázuie ſię) oſlep/ bez vwagi nie czynić; ále dobrze zważyć/ FIG:
álbo ſię kogo porádźić/ ieżeli w tym iákiey obrázy Boſkiey/
krzywdy bliźniego nie máß/ álbo ieżeli co złego potym nie bę-
dźie z tego. Tá ieſt náuká DVCHA S. przez Sálomoná
podána. Palpebræ tuæ præcedant greſſus tuos. *Oczy two-* Prout 4.
ie, niech vprzedzáią ſtąpánie, kroki twoie. *S. Baſil:* y *Corn:*
co do litery/ rozumieią/ że tu náucza Sálomon vmartwienia
oczu/ od dálekiego/ álbo wyſokiego poglądánia/ ále raczey w
źiemię pátrząc/ práwie ták dáleko tylko/ iák ſtąpić máß. Præ-
cedant greſſus tuos: iednák in ſenſu morali *S. Greg:* y *Beda*,
rozumieią/ że tu Sálomon náucza/ iáko nic nie trzebá poczy-
náć/ áż wprzod dobrze rzeczy zważywßy/ námyślić ſię/ álbo ná-
rádźić

rádzić dobrze/ by w czym nie náruszyć sumnienia. *S. Gregor:*
Palpebræ præcedunt gressus, cùm operationem nostram,
3.p. Past. consilia recta præveniunt. Prorok Jzáiasz opisuiac Swiete-
go bogoboynego Mezá; ták mowi: Replebit eum spiritu ti-
moris Domini. *Nápełni go Duchem boiáźni Bożey.* Hebráy-
Isai. 11: ska wersya to odmienn̄ie czyta: Faciet eum spirare timorem
Veg: in Domini, *Tchnąć będzie boiáźnią Bożą.* Ná co *Comment:* Qua-
Iud: c. 3. si diceret: nec halitus, nec verbum ex ejus ore prodibit,
sine socio timore DEI: nec gressus faciet, nec leviter ocu-
los aperiet, nisi præeunte timore Domini. *Ani tchnie, áni*
vstámi, áni oczymá, áni krokiem nie ruszy, tylko wprzod boiáźni
EXEMP. *Boskiey sumnienia się porádziwszy.* Ták czytamy o iednym Pu-
Vit: PP. stelniku/ ktory gdy miał co/ choć spytány powiedzieć/ álbo
też czynić/ wprzod długo ják wryty stánowszy/ myslił o czym-
si/ áż do vprzykrzenia pátrzącym: á gdy go o przyczynę spytá-
no/ odpowiedział; iáko strzelec/ ktory się boi/ żeby nie chybił
celu/ ostrożnie strzela/ długo cel vważa/ y do niego mierzy;
ták y tá moiá ostrożność/ to długie námyslánie się pochodzi
z tąd/ że się obawiam/ ábym celu nie chybił/ to iest sumnieniá
tym/ co mam rádzić/ á zátym P. BOGA nie obráził. *Po-*
wtore, miáło to Sanctuarium, że nikomu obcemu nie godziło
FIG: się tám wchodzić/ oprocz sámego Naywyższego Kápłáná/ y to
raz tylko w rok; á trzebá było w drogi stroy Kápłáński się
vbráć; ktory stroy opisuiac P. BOG Moyżeszowi/ miedzy in-
nemi nákazał/ áby sukienká Kápłáńska/ ściśle miáłá opasánie
Ex: 28. y to z bisioru: Stringens tunicam bysso. Ten Bisior/ był-
á to Máterya nád inne subtelna z przędze lniáney/ niewy-
in Ex: powiedziánie biała/ iásna/ co pisze *Corn:* przez co figura była
c. 25. pieknośći wolnego sumnienia. Więc ktora duszá iest Swią-
tnica boiáźni Bożey/ ściśle opásuie sumnienie swoie/ y ma
podobny ż przywiley/ że do sercá swego nie przypuśći nic/ tyl-
ko to/ coby sumnieniu iey/ y boiáźni Bożey nie było przećiw-
wne: á ieżeli cokolwiek szpetnego/ złego zbliżyłoby się do ser-
cá iey/ w mgnieniu práwie oká/ odgania od siebie/ y poyźrzeć
złemu ná się nie da/ by też ostátnich sił dobyć ná to/ według
Prov: 8. *Proverb:* Timor Domini odit malum, *Boiaźń Boża nie na-*
Eccl: 1. *widzi grzechu.* y *Eccles:* Timor Domini expellit peccatum.

Táko

Táka Swiatnica boiáźni Boſkiey byłá Duſzá owego Młodzie-
niaſzká/ ktorego/ gdy Páni iedná nieczyſta zeſłá nieſpodziewá-
nie ſámego/ y do złego pobudzáłá/ ták ſię ná to Młodzieniec
ßálakł/ że áż potem krwáwym zpłynął: Táka byłá y Duſzá
Xáwierá S. ktory przez ſen ták ſię opierał nieczyſtym fántá- EXEMP:
ziom/ áż ſię z niego krew rzućiłá. Táka Duſzá Blánki Krolo-
wey Fráncuſkiey/ ktora raz Syná ſwego Ludwiká/ do boiáźni Bo-
żey nápomináiac/ rzekłá do niego: wolálábym ćię widźieć ná
márách/ gdybym wiedziáłá/ że maſz kiedy zgrzeſzyć. *Potrzećie*
miáło to ſtárego Teſtámentu Sanctuarium, że było mieyſce
vćieczki/ y obrony: iákoż nie dármo y Joab/ chcac ſię zchro-
nić miecza Sálomonowego vćiekł był ná to mieyſce/ y Ołtá-
rzá ſię trzymał; luboć mu to/ (iáko proditorio homicidæ) 3.Reg.2.
nie vſzło; to záś wſzyſtko działo ſię reſpektem Arki Páńſkiey
tám zoſtáiacey/ przy ktorey niegdy ná puſzczy/ przed zbunto-
wánym poſpolſtwem vchodząc Moyżeſz y Aáron/ zdrowie ſwo-
ie záchowáli: Moyses & Aaron fugerunt ad tabernaculum FIG:
fæderis, quod poſtquàm ingreſſi ſunt operuit eos nubes. Ex 16.
Podobnym ſpoſobem/ kiedy Duſzá ma boiáźń Boſka dobrze
vgruntowána w ſercu ſwoim; niech ſię w ćiele iego wſzyſtkie
pożądliwośći záymá/ niech wſzyſcy ludzie/ z grożbámi/ pochleb-
ſtwámi/ niech Piekło z pokuſámi/ vda ſię ná to/ żeby go do
grzechu przywieść/ nie vczynią mu nic; bo ſię vſkoczy do Swiá-
tnice ſwoiey/ to ieſt/ do boiáźni Bożey: wſpomni ſobie táki
żeby tu trzebá BOGA obrázić/ CHRYSTVSOWI rány
odnowić/ záſmućić Dobrodźieiá ſwego/ podáć zbáwienie ſwo-
ie ná los wiecznego potępienia/ zwłaſzczá nie wiedziawſzy go-
dziny śmierći: ktory vważániem przećiw wſzelkim pokuſom/ v-
mocni ſię przy cnoćie/ nie zezwoli ná grzech. O czym vpe-
wnia Sálomon. In timore Domini, fiducia fortitudinis. Prov.14.
W boiáźni Bożey nádzieiá ſtáteczności. Piękny tego przykład
Roku 1545. pokazał ſię w Hiſzpániy. Zoſtawáło dwu Ká-
plánow Soc: JESU ná Dworze Krolá Hiſzpáńſkiego/ dworzá-
nie mieli to ſobie zá wielki cud/ że po onych Káplánách choć
w poſrodku práwie ogniá pokus/ miedzy ludźmi rozmáitey płći
y obyczáiow/ zoſtawáli; nić ſię nie pokazáło nieprzyſtoynego:
dla czego znáczny ieden Dworzánin mawiał. Że ći Oycowie

máia tákieś ziołko przy ſobie/ co ich od pokus ćieleſnych bro-
ni: ták właśnie/ iáko niektorzy mniey vważni/ gdy nas Re-
formatow boſo zimie widzą/ mawiáć zwykli/ że ći Oycowie
máia iákiś oleiek/ co nim ſmáruia nogi ná mroz. Dowiedział
ſie o tym Krol/ przeto poſłał poufáłego ſwego ſpytáć Oycow
o to: Odpowiedzieli: prawdá ieſt/ że mamy tákie ziołko/ kto-
re nie tylko przećiw ćieleſnym pokuſom/ ále przećiwko wſzel-
kim grzechom obronić może/ to ieſt/ boiaźń Boża; ktora od-
powiedz Krol otrzymawſzy/ z cáłym Dworem ſwym vznał/ że
to prawdá. *Poczwarte*, vznawam y to/ że Kośćioł Sálomo-
now/ dotąd tylko miał powagę ſwoię y ozdobę/ poki w nim cá-
łe Sacrarium było/ to ieſt/ poki Arki Páńſkiey Ieremiaſz Prorok
vchodząc z nią przed Bábilonczykámi/ nie wynioſł/ y nie ſcho-
wał ná gorze Sinái; zkąd ſie nie pokaże/ áż ná Sądny dzień/
in Ex. c. iáko piſze *Corn:* bo lubo potym ten Kośćioł był reſtaurowá-
25. ny; iednák y v ſwoich/ y v obcych nie miał tákiey powagi.
Czemuż? bo iuż Arki Páńſkiey niebyło in Sacrario, iáko Io-
FIG. *ſephin:* piſze: że Rzymiánie burząc Ieroꝫolimę/ prożne tylko
L. 6. de mieyſce w Swiątnicy Páńſkiey náleźli. Coś ſie podobnego/
Bell.Iud. álbo gorſzego dźieie z duſzą/ ktora z ſercá ſwego wypędzi bo-
iaźń Bożą/ ktora to zá nic ma śmiertelnie P. BOGA obrá-
zić: bo tym ſámym/ nie tylko w pogárdźie v BOGA ále y Anio-
łow ieſt. A iáko niegdy Prorok z płáczem widział Swią-
Thren. 1. tnicę Boſką nieprzyſtępną pełną Pogáńſtwá. Vidit gentes
ingreſſas Sanctuarium ſuum, de quibus præceperat Domi-
nus: ták y ná tę duſzę wſzelkie pokuſy obálą ſie/ ſtánie ſie prá-
wie łożyſkiem/ y centrum rozmáitych grzechow: iáko náucza
Veg. in pewny *Neuter*: Ex abſentia timoris Divini, fit homo abyſſus
Iud. c. 2. omnium malorum, ac centrum. *Ná oſtátek*, iáko on Kośćioł
y z Swiątnicą prożną Arki Páńſkiey/ cále od Bábylończykow
y powtornie od Rzymian/ ná oſtátnią przyſzedł ruinę; ták y
Duſzę prożną boiáźni Bożey/ śmiáłą ná grzech/ oſtátnia/ bo
hiſt. Ecc. wieczna czeka zgubá. Czego táki przykład przywodzi *Beda*.
l. 5. c. 15. Znał ten iednego człowieká w ktorym namniey boiáźni Bo-
ſkiey nie pokázowáło ſie/ wydrzeć/ zábić/ zcudzołożyć/ zá żárt
to v niego było; z nápominánia/ z Kazánia śmiał ſie/ y o-
wſzem nápomináiących ſie prześládował/ Spowiedź raz w roku

y to

y to krućiuśieńko przed prostakiem/ y to głuchym Spowiedni-
kiem czynił/ y często mawiał/ á raczey bluźnił. Pewienem
ia tego/ że w Niebie będę: gdyż ma dość P. BOG Turkow/
Zydow/ Heretykow/ co niemi Piekło napełni; wszystkich zaś
Kátholikow/ choć grzesznych do Niebá puśći / ináczey / mu-
śiałby sam bez ludzi w Niebie mieszkáć. Przyszłá też ostá-
tnia godziná ná tego bluźniercę/ ktory oczy tylo wywracał/
drżał/ y owszem wył iák bestya/ Spowiednikow odganiał/ ná
ostátek o pewnym swoim potępieniu opowiádáiąc/ mizernie
zkończył. Bierzmy z tego nieszczęśliwego człowieká przestro-
gę/ że boiáźni Bożey/ ktorey kto z młodu nábędźie/ iáko świá-
tośći iákiey przestrzegáć potrzebá/ y owszem w dálszych lećiech/
gdźie więcey/ y większych pokus/ tym bárdziey Dusze swoie
gruntowáć w niey potrzebá/ y ná naymnieysze wspomnienie
grzechu lękáć śię obrázy P. BOGA: á práwie vstáwicznie
mieć w pámięći y sercu/ oświecáiący Dusze ákt boiáźni Bożey/
on ktory iest v Proroká: Quis non timebit te, o Rex Gen- Ier. 10.
tium,!

Nie ia dopiero/ ále dawnieysi odemnie y dowćipnieysi; II.PARS
w Swiątnicy Kośćiołá Jerozolimskiego / vpátrzyli Figurę
Pánny Przen: iáko świádczy *Novar*: Solet MARIA per illud Vmbr. n.
Propitiatorium significari, quod DEI jussu super Arcam es- 264.
se debebat. Ná co przywodźi *Andr: Cret:* ták do Pánny Przen:
mowiącego: Te vniversus mundus continet commune Pro-
pitiatorium. *Ciebie cáły świát ma sobie zá pospolitą błagalnicę:*
ktora Figurá lubo *principaliter* służy Pánnie Przenaswiętszey: ile w
żywoćie swoim Swiętego nád Swiętemi/ to iest Syná Bo-
żego ogárnęłá: iednák rozumiem / że ile iest nápełniona du-
chem naydoskonálszey boiáźni Boskiey/ słusznie może śię názwáć
Swiątnicą boiáźni Bożey / Sanctuarium Timoris Divini.
Dwie okolicznośći w pomienioney Swiątnicy Kośćiołá Jero-
zolimskiego vważam. *Naprzod*, że tá część Kośćiołá / ktora
byłá oddźielona ná Sanctuarium, álbo iáko ináczey zwáno
Sancta Sanctorum, lubo w dobrze opátrzonym y zámkniętym
Kośćiele zostáwáłá/ przećież/ im droższe y zacnieysze w niey rze-
czy stárego Testámentu náydowáły śię/ tym też większa koło niey
pilność/ y ostrożność byłá. Vstáwicznie Kápłáni przed Swią-

tnica Pańska ogień palili/ onego pilnowáli. Ignis in Altari meo ardebit: zewszad dobrze opátrzone było/ bláchámi drogiemi/ y mocnemi obite ono mieysce: Nád to niezwyczáyney wielkości/ dwu dziesiaćiołokietnych Cherubinow postáwiono w sámeyże Swiatnicy. Fecit in oraculo duos Cherubin de lignis Olivarum, decem cubitorum altitudinis. Przydáie ieszcze *Joseph*, iż tá część Kośćiołá/ ktora sie zwálá Sancta

de bell. Iud. Sanctorum záwsze wszystká zapona zásłoniona byłá/ że y obaczyć nie dáno pomienionego mieyscá. Piekna to Figurá káżdey bogoboyney Duszé/ ále nayosobliwiey służy Pannie Przenaś: ktora lubo byłá Sancta Sanctorum, *Swieta nád Swietemi*, lub miáłá straż/ nie iuż dwu/ ále wielu Anyołow SS. nád sobą/ iáko *S. Bern: Senen:* mowi: Assidebant illi innumerabiles multitudines Angelorum, in ejus protectionem. Lubo

T.2,S.51. zewszad opátrzona w złoto miłośći Bożey/ y w łásce iego vtwierdzona: przećie Duszá iey S. od wzięćia rozumu/ w áktách boiáźni Bożey ćwiczyłá sie záwsze. Obiáwił to Anyoł w obiáwieniu *Birgitt: S.* iż gdy Panná Przenaś: przyszłá do tych lat/ w ktorych mogłá poznáć co to iest BOG/ poczełá nie tylko go kocháć/ ále sie go też y bać/ wyszedszy zás z młodośći naypierwey boiaźń przerázilá iey Duszé/ bo nie tylko z pilnośćią wszelką chronielá sie grzechu/ ále też z boiáźnia vpátrowáłá/ áby doskonáłe wszystkie iey spráwy były: y choćiasz w wszelkiey pilnośći y straży trzymáłá słowá/ myśli/ y spráwy swoie/ bałá sie iednák/ by w nich nie nálázłá sie iáka niedoskonáłość. Ale osobliwie przy Zwiástowániu pokazáłá Pánná Przenaś: ostrożność swoię/ z boiáźni Bożey pochodzaco. *Naprzod*, że Anyoł przychodzacy/ zástáie ią iáko Sancta Sanctorum zá zásłoną/ bo oddalona od ludzi/ sámá tylko w domeczku swoim vbogim/ Sola in penetralibus, quam nemo virorum viderit, solus Angelus repererit, sola sine comite, sola sine teste. *S. Ambr:*

Lib. 2. in Luc. Nuż gdy vsłyszáłá Anyelskie poselstwo/ iáka ostrożność w oczách/ w mowie/ y w áffektách wnetrznych. Naprzod *w oczách S. Eucher:* vważa słowá Ewángelisty. Turbata est in sermone ejus'. Vsłyszawszy Anyołá zturbowána iest/ nie mowi in vultu ejus to iest obaczywszy Anyołá. Na co odpowiáda tenże. Non enim Angelum, sed verbum Angeli attendebat.

bat. O czym wyráźniey *Novar.* Signatè dicitur in sermo- n. 225.
ne non in vultu, quia præ verecundia Angeli, verba audi-
ebat, in ejus vultu non figebat lumina. Bo wstydząc się/
słow tylko Anyelskich słuchálá/ ná osobę iego nie pátrząc: wielka
to skromność/ y ostrożność w oczách: á przydáie *S. Anton:* iż ap. Nov.
od sámey młodośći Pánná Przenaś: w tákiey ostrożnośći trzy-
málá oczy swoie/ że w domu ieszcze Rodzicow będąc/ ná Oy-
cá swego S. Joáchymá twarz nigdy nie poyzrálá. Nuż w
mowie y tu wielka ostrożność. Zwyczay to wszystkich Naro-
dow by naygrubszych/ pozdrowionym/ powitánym/ bywszy od
kogo/ wzáiemnie go z podziękowániem pozdrowić/ przywitáć;
dość zacnie Anyoł Pánnę Przenaś: pozdrawia/ Ave gratia
plena: *Bądź pozdrowioná łáski pełná:* Ná co Pánná Przenaś:
nic nie odpowiáda/ y nie dziękuie/ ále tylko w myślách wiel-
kich zostáie: Cogitabat qualis esset ista salutatio: co nie ma
się przypisáć żadney niepolityce Naśw: Pánny/ gdyż lubo nie
odpowiedziálá nic Anyołowi/ iednák vczćiwość iemu czyniąc
iáko *S. Alb: M.* twierdzi/ powstáłá z modlitwy/ pokornie gło- sup. Miss.
wę/ y oczy spuśćiwszy poselstwá iego stoiąc słuchálá; ále to
przypisáć się ma wielkiey rostropnośći/ y ostrożnośći Przenaś:
Pánny/ dobrze vważáiącey wprzod/ co miáłá rzecz do Anyołá:
O czym *Novar.* Potius ad Virginis prudentiam hoc referē- loc. citt.
dum est, nàm verborum sensu nondùm plenè percepto, re-
spondere imprudentiæ erat, quæ à B. Virgine longè aberat.
W áffektách záś wnętrznych/ dopieroż wielka boiaźń Boska/ y
ostrożność/ nayiáśniey się pokazáłá z owey wnętrzney turbácyi
ná poselstwo Anyelskie Turbata est in sermone ejus. Wie-
dział ten Anyoł do kogo szedł w poselstwie/ do iák mądrey/ ro-
stropney/ ostrożney/ y wszystko co z czego iść może/ dobrze v-
ważáiącey Pánny; Więc táką sobie wygotował orácyą do
niey/ áby byłá iák naykrotsza/ áby w sámych słowách okázyi do
wątpliwośći/ ieżeli to od BOGA iest poselstwo/ nie dał był;
vkłádał słowá te gdy pozdrowił ią Ave gratia plena. Więc
żeby Pánná Przenaś: nie rozumiáłá/ iż to o iákiey świeckiey/
świátowey táiće mowá byłá/ záraz ná oddalenie tey wątpli-
wośći/ bez odetchu práwie kończy swoy period Domin⁹ tecum,
Pan z tobą: niiáko vpewniáiąc/ że to rzecz o łásce Bożey;

przydał potym: Nè timeas: *Nie boy się*: áby się domyślić mogłá/ iż to był od BOGA poseł/ gdy y poruszenia iey wnętrzne już wiedział/ iáko nowie *Caiet*: á przećie vważmy: rozum Anyelski ták doskonáły/ nie vpátrzył nic w słowách swoich/ czegoby się bać Naśw: Pánnie: ále przezorna ostrożność Pánny Przenaśw: vpátrzyłá znać/ gdy zmieszána zostáłá/ y świętą boiáźnią przeráżona Duszá iey. Turbata est in sermone ejus. Vważáłá bowiem co to iest: Syná mi obiecuią/ á ia w Pánieństwie żyię/ y żyć ślubowáłám BOGV. Quoniam Virum non cognosco. Vważáłá okoliczność czásu/ że to w nocy nádedniem/ ná ránney modlitwie/ nie we dnie gość przychodzi: vważáłá że niezwyczáinym trybem/ ten Anyoł pokázuie się. O czym *Luc: Burg:* Quamvis consuevisset apparitionibus, & colloquiis Angelicis quæ spiritu fierent: non tamen hujusmodi, quæ fierent formâ humanâ specie virili, eâ denq; Majestate & fulgore. *Lubo zwyczáyna to byłá konwersácya Pánny Przenaś: z Anyołámi duchownym niewidomym sposobem, ále nie w postáći ludzkiey álbo męskiey, y nie w tákiey świátłośći.* Te tedy wszystkie/ y inne okoliczności dobrze vważywszy/ y ná nie odpowiedź/ y resolucyą Anyelską otrzymawszy/ y ták vznawszy/ że to nie tyka iey sumnienia/ áni cáłośći Pánieństwá/ dopiero odpowiedz z pozwoleniem ná Wćielenie Syná Bożego w żywoie swoim/ dáie. Już tedy iásna/ że Pánná Przenaś: słusznie się názwáć może Sacrarium Timoris Divini, *Swiątnica boiáźni Bożey.* Zá- száś z tey Swiątnice y nam z Kázimierzem S. záćiagáć potrzebá cnoty boiáźni Bożey: y że Pánná Przenaśw: ochotnie vdziela nam tey cnoty/ ták dowodze. *Maiolus* pisze o Żydách. Ci nie wiedząc co odpowiedzieć Chrześćiánom/ gdy im ná dowod

Canic: f. 816. prawdziwego Messyaszá przywodzili / iáko ná Imie CHRYSTVSA Páná/ Czárći vćiekáli/ choroby rozmáite vstępowáły/ á náwet y sámá śmierć/ chcąc ták ćiężkiego vyść árgumentu/ wymyślili/ iákoby w Swiątnicy Páńskiey/ było od Sálomoná ná kámieniu nápisáne Imie Boskie strászne: y choć go kto wkrádszy się tám przeczytał/ to ná wyśćiu z oney Swiątnice było dwu strásznych Lwow/ ná ktorych ryknienie/ ten ktory pámiętáiąc przeczytáne imie wychodził/ cále wszystkiego zá-

zápomniał. Wąß zás JEZVS (oni mowią) wßedßy w Swiąt-
nicę/ nietylko to imię przeczytał/ ále go ſobie przepiſał/ y ták
lubo ná ryk Lwi zápomniał go/ z piſmá zoſtáwionego náuczy-
wßy ſię y ſtráßne Czárty/ y choroby nim odgániał/ y inne cu-
dá czynił. Głupie to baie Zydowſkie/ bo ktoryż Hiſtoryk in-
ny o tych Lwách nápiſał? y iáko ći dwáy Lwi poſtáwieni
od Sálomoná zoſtáć ſię żywi y ná mieyſcu mogli? w ten czas
gdy Egipcyánie/ y Bábilonczánie práwie zgruntu Kośćioł Je-
rozolimſki obálili. To iednák Pánnie Przenaśw: prawdziwie
ſłużył ſwym ſpoſobem. Przypußczona oná byłá nád innych
bliżey in Sancta Sanctorum, gdy práwie w powinnowáctwo
weßłá z BOGJEM/ Mátká ſię Boża ſtawßy: ſtáłá ſię
godna/ że nayſtráſznieyße słowo/ to ieſt Słowo Przedwieczne
dziś nápiſáne ieſt w żywoćie iey. O czym *Conc: Ephes.* O T. 6. c. 7.
venter! in quo communis libertatis Syngrapha confecta
eſt: Przeto wynośi to Jmię z ſobą/ wynośi oraz wßyſtkie cno-
ty/ ktore wlane były Dußy Syná iey/ miedzy ktoremi oſobli-
wy był dar boiáźni Bożey. Et replebit eum Spiritu Timo-
ris Domini. Záczym/ w teyże cnoćie chcąc záprawić káżdą
Chrześćiáńſką Dußę/ prezentuie naprzod Syná ſwego/ ktory
bez grzechu bywßy/ y zgrzeßyć nie mogąc/ á przećię cnotą bo-
iáźni Boſkiey zaßczyca ſię. Prezentuie y ſámá ſiebie/ názy- Eccl: 24.
wáiąc ſię Mátką boiáźni;/ Mater pulchræ dilectionis; & ti-
moris. A iákoż Swięta Mátko rodzić w ſercách náßych mo-
żeß ten Swięty płod boiáźni Boſkiey? Dwoiáko. *Naprzod*
przykłádem dziśieyßey ſwoiey boiáźni y oſtrożnośći/ ktorą
pokazáłá przy Zwiáſtowániu ſwoim/ w czym czyni káżdemu
reflexią *Novar:* Labi non potuit Virgo, quæ ab omni parte n. 226.
munita & tuta, adeò tamen cauta fuit, nè temerè videret,
aut videretur: & qui hâc firmitate deſtituitur, non pavebit?
Nie mogłá zgrzeßyć Pánná Przenaś:/ ktora zewſząd byłá opá-
trzona y beſpieczna/ iednák ták oſtrożna/ że nieuważnie nie pá-
trzyłá/ y pátrzyć ná ſię nie dáłá. *Powtore* rodzi w dußach
ludzkich/ boiáźń Bożą/ wnętrznemi łáſkámi/ wſtyd/ y odwro-
cenie od obrazy Boſkiey ſpráwuiącemi/ ktore vpraßá v Páná
BOGA. A ták S. Jgnácy Fundator Soc: JESU, ná po-
czątku náwrocenia ſwego/ nie czuiąc ießcze doſkonáley w ſercu
ſwoim.

EXEMP. ſwoim boiáźni Bożey/ nienawiśći grzechu/ obrzydzenie rosſko-
ſzy/ vdał ſię przed Obraz Náśw: Pánny Dzieciątko piáſtuią-
cey/ y ták w nię ſię wpátrzywſzy/ nábył tego czego ſobie życzył/
to ieſt boiáźni Boſkiey/ y obrzydzenia ſobie grzechu. Nowſzem
czytam/ że ſam Obraz Pánny Przenaś: táka boiaźń/ y záwſty-
dzenie duſzy przynośi/ że przy obecnośći iego/ by naygrzeſzniey-
Hort: Mar: a. 7. ſzy/ boi ſię/ y niemoże zbrodni popełnić. We Włoſzech iedná
niecnotá w nieczyſtośći żyiąca/ dom ſobie ieden nánielá/ lecz gdy
ſię wprowádziłá do niego/ żáłowáć tego poczęłá: poſtrzegłá
bowiem z przyśćia záraz námálowány Obraz Pánny Przenaś:
ktory poyzrzeniem ſwoim/ nie tylko ná ſáme niecnotę/ ále też
ná przychodzące/ boiaźń iákaś odwodząca od grzechu wypu-
ſzczał/ dla czego zápámiętáłá zbáwienia ſwego/ opuśćić muśiá-
łá/ choć iuż zápłácone mieſzkánie. Vpádniymy tedy ná twá-
rzy náſze przed tą Swiatnicą boiáźni Bożey/ á o ták potrze-
bną zbáwieniu náſzemu cnotę/ żebrzmy v niey miłoſierdźiá/ y
przyczyny z Káźimierzem S. mowiąc: *vt ſim*: Eruditus & mu-
nitus, Divinis eloquijs, Timoratus & ornatus Sacris exercitijs.

AMEN.

Cythara Mæſti Cordis.

Pro Viſitatione B. M. V.

STROPHA 6.

Conſtans, gravis, & ſuavis, Benignus, amabilis.
Simplex, purus, & maturus, Patiens & humilis.
Weſoł záwſze, skromny tákże, Łáskáwy, wſtrzemięźliwy.
Proſty, ſtáły, doskonáły, Pokorny, y ćierpliwy.

Magnificat anima mea Dominum. *Luc:* 1.

IAko Pan BOG/ ták widzę y Przenaś: Pánná nie lubi ná
ſłużbie ſwoiey Melánkoliká. S. N. Nie lubi BOG
Eccl. 30. ſmutnego/ bo przeſtrzega o to: Triſtitiam nè des animæ
tuæ, & nè affligas temetipſum. *Nie przypuſzczay ſmutku do*
Paciuc: in Ioan: L. 15. §. 6. *duſzy twoiey, y nie trap ſiebie ſámego*, y owſzem *Neoter:* ieden
dowodźi/ iáko wiele ludźi przez niepomiárkowány ſmutek o
potępienie wieczne przyſzło. Toż ma y Pánná Przenaś: ktora
de Purif. ſzczera weſołośćią zowie/ *S. Method:* Salve in æternum inde-
ſinens

ſinens noſtra lætitia. *Witay ná wieki nieuſtáiąca náſzá rádośći.* Nie lubi ſług ſwoich widźieć ſmutnych: dla czego Káźimierz S. vſilnie ią proſi o weſołego duchá: vt ſim: Conſtans, gravis, & ſuavis, benignus amabilis. Dowiáduie ſie od Anyołá o bliſkim połogu Elżbiety/ ktora lubo ćieſzyłá ſie z przyſzłego potomká/ lec wiedząc co powiedziáno Ewie. In dolore paries, zwłaſzczá w podeſzłych lećiech bać ſie muſiáłá. Wiedziáłá w iákim ſmutku Duſzá Janowá bo w niewoli grzechu zoſtáie: Nie może źćierpieć Nas: Pánná tego/ ále prędko przybywa/ y nád zwyczay ſwoy weſołe pienie poczyna *Magnificat*: Piſzą o Gilimerze Krolu Wándálſkim/ że zwyćiężony od Belizáryuſzá/ vćiekł do iedney ná gorze Fortecy/ y tám w ſmutku ćieſzkim zoſtáiąc/ proſił/ áby mu ná vlżenie iákiekolwiek biedy oney pozwolono/ Chlebá dla głodu/ Gębki dla otárćia łez/ Lutnij dla odegnánia ſmutku. O iák wiele ieſt oprocz tey Elżbiety/ y Janá/ ná świećie ludzi/ w ćieſzkich zoſtáiących ſmutkách/ turbuią ſie ćieſzko/ iedni dla wielkich grzechow/ dla ſkrupułow o odpuſzczeniu ich/ o ſwoim przeznáczeniu; inni o vtrácona łáſkę Páńſka; inni o Mężá/ o Zone/ o dziatki/ o ſtawę/ o ſubſtáncya/ oſobliwie tych czáſow vtrapionych/ nie wiedząc dokąd ſie zchronić z oſtátkiem/ bá y z zdrowiem/ z dziatkámi ſwemi. Otoż dźiś ná oddalenie wſzelkich ſmutkow/ nie tylko w domu Záchár yaſzowym/ ále w káżdym oſobliwie nabożnym ku ſobie ſercu/ ſtawa w pośrodku Kośćiołá S. weſoło wygrawáiąca Pienie Niebieſkie/ Miſtyczna Lutnia Pánná Przenaśw:/ iáko ią zowie pobożny *Bern: Buſto.* Sámi to vznaćie S. N. gdy lepiey vważyćie. A ia pokażę/ iáko w káżdym ſmutku/ vćiekáiący ſie człowiek do Pánny Przen: wielką y pewną poćiechę odnośi. Wprzod niektore pod czáś ćieſzkiego ſmutku wielce potrzebne/ ná pozbyćie iego/ przełożywſzy ſpoſoby. Procop: L.4.Vād. S. 2. de Viſit.

JAko wzwyż pomieniony Krol/ trzemá rzeczámi/ to ieſt/ *Chlebem, Gębką*, álbo płáczem/ y *Lutnią*, ćieſzył ſwoie biedę; ták y Chrześćiáńſki człowiek podobnemi nieco trzemá ſpoſobámi/ w ćieſzkim iákim zoſtáiąc ſmutku/ vżywáć ſobie ma ze ſwoiey mizeryi. *Naprzod* w ſmutku ſwoim/ ma ſie vdawáć dla poſiłku wnętrznych śił Duſze ſwoiey/ nádmordowá- I. PARS

nych myſlámi fráſobliwemi/ turbácyámi: Do *Chlebá*, á do Chlebá nie Ziemſkiego/ ále Anyelſkiego: to ieſt do vżywánia cżeſtego Naśw: SAKRAMENTV; ktory miedzy innemi cudownemi ſkutkámi/ ma też ten/ że oſobliwo w vtrapieniu y w ſmutku poćiechę Duſzy przynoſi/ one vſpokaia/ do zgadzánia śię z wolą Bożą/ y śił iey przećiwko dálſzym vtrapieniom dodáie. Jáſna bárdzo/ lubo ieſzcze pod Figurą/ podał nam DVCH S. tego náukę przez Salomoná: ten w melánkolicżne
SCRIP. záſzedſzy myśli/ oſobliwie o nieſtáteczności świátá/ bogactw/ roſkoſzy/ tákie tám ápoſtrophe do kogoś/ á podobno w oſobie
Eccl: 9. drugiego/ do śiebie ſámego czyni. Vade ergo, & comede in
ap. Paciu. lætitia panem tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum.
L. 15. *Idźże tedy, á pożywaj w weſołośći Chlebá twego, y pij w rádośći wino twoie*, gdźie *S. Cyrill: Ieroſol.* przez Chleb vweſeláiący rozumie Chleb poświecony/ Chleb Anyelſki/ to ieſt Przenaśw: SAKRAMENT/ y przydáie záraz co ten Chleb Swiety w Duſzy przyimuiącego ſpráwuie. Vbi ſumitur cum gaudio --- tunc anima impinguatur, tunc ſpirituales vires reficiuntur, & charitas ſingulariter ferveſcit. *Gdy kto tego Chlebá weſoło pożywa, w ten czas duſzá ſytnieyſza, śiły duchowne rzeźwieyſze, y miłość zápala śię goretſza.* Záczym z tego idźie/ że też y rozum/ przećiwko melánkolicżnym myślom/ y wola/ iáko y inne wnetrzne áffekty/ przećiwko turbáciom/ y żalom/ dla odporu im dánia/ mężnieyſze śię ſtáią. Pſalmiſtá Páńſki ſzczy-
FIG: ći śię tám z wielką rezolucyą ſwoią/ iż y w pośrodku naywiękſzego nieſzczęśćia/ nie miał śię ſmućić/ áni trwożyć. Nam etſi ambulavero in medio vmbræ mortis non timebo mala: przydáie záraz fundament nádziei ſwoiey/ że BOG z nim był.
Pſal. 22. Quoniam tu mecum es: ále to ieſzcze zdamiś coś więcey miał Dawid/ czym ſobie ſercá dodawał: Miał iákiś ſtoł/ z ktorego poſilona iego Duſzá/ przećiwko wſzelkim nieſzczęśćiom/ mężno śię ſtawálá/ mowi bowiem támże: Paraſti in conſpectu meo Menſam, adverſus eos qui tribulant me. Práwie po-
Blác: hic ſpolite ieſt rozumienie DD. SS. że ten ſtoł znácżył Menſam Euchariſticam, to ieſt Przen: SAKRAMENT. Sámá tego Figura y Obraz/ w duchu obiáwiony Dawidowi/ ták go vtwierdził; że w pośrodku nieſzczęśćia/ nie zaląkł śię/ nie záſmu-

smućił/ Non timebo mala: á tákoż sámá rzecz/ to iest sam
Przen: SAKRAMENT/ gdy go kto nabożnie w vtrapie-
niu przyimuie/ sił mu dußnych nie ma dodáć y oraz vweselić/
pocießyć Duße iego. Dla tego *Cle: Alex:* názwał Przen: SA- Cl. Alex.
KRAMENT Sanctum lætitiæ fluentum. *Swiętym wesoło-* L. 2.
śći zrzodłem. Dla tego tenże Dawid S. wspomina ná tym- Pædag.
stole/ o Winie vweselàiącym. Et calix meus inebrians, quàm
præclar⁹ est: do ktorẽg záprașáiąc *S. Ambr:* mowi: Venias ad in Psal.
illud poculum, quo fidelium inebriãtur affectus, vt lætitiam 118. S. 15.
inducat de remissione peccati, curas sæculi hujus, metũq;
mortis, sollicitudinemq́; deponat. *Przystąp do owego kieli-*
chá, ktorym wiernych vpoione bywáią áffektá, ábyś nábył wesoło-
śći duchá, dla odpußczonego grzechu y frásunkow świeckich, tur-
bácyi y boiáźni śmierći od siebie pozbył. Ná probe tego nieprze-
liczonych práwie byłoby dowodow y przykłádow/ ná Kátárzy-
nách Seneńskich y Bonońskich/ ná S. Ludwinie/ Kolecie/
Aloizym/ Stánisłáwie Kostce; ále przestáymy ná iednym-
nászym Reformáckim/ pod Rokiem 1583. czytamy o B. Mi- Chr. Ref.
koláiu Fáktorze/ o ktorym przydáie Historyk/ że ledwie w cá- P. Mariæ
łym Zákonie S. Fránćißká/ ználazłby ktorego S. w częstßych L. 5.
záchwyceniách bywáiącego/ iáko ten bywał. O nim tedy pi-
ßą/ że po przyięćiu Przen: SAKRAMENTV/ pospolita to
byłá/ záchwycenie w duchu/ w ktorym wielkich poćiech Dußá
tego kosztowáłá: nád to kilká rázy tráfiło się/ że nie mogąc- EXEMP.
wielkośći wesela wnetrznego znieść/ zrućiwßy płaßcz po Ko-
śćiele skákał/ y innych przytomnych/ osobliwie dzieći do ská-
kánia pobudzał. Z tąd ći ten zwyczay był práwie od sámego
początku Kośćiołá Chrystusowego/ że Chrześćiánie w smutku/
w nießczesćiu iákim bywßy/ po poćiechę do Przen: SAKRA-
MENTV vdawáli się: dla tego Męczennicy SS. (iáko
S. Cyprian piße) przy sobie go nosili/ áby do ostátniey oney
potyczki/ mieli się czym posilić/ y pocießyć. S. Klárá w trwo-
dze od Sárácenow bywßy/ z cáłym Klasztorem do obrony
Przenaś: SAKRAMENTV vdáłá się/ y pocießona iest.
Strabo tákże piße o *Leonie III.* Papieżu/ że w wielkich turbá- de reb.
cyách y trudnośćiách będąc/ w kązdy dzień álbo siedm/ álbo Ec. c. 28.
dziewięć rázy/ Mßą SS. odpráwował. Ná to pámiętáć-

máią/ oſobliwie owi/ ktorzy w vtrapieniu/ w ſmutku/ gryzą ſię/
tylko ſię ſuſzą ſámi w ſobie/ ále o Spowiedzi/ o Kommuniiy/ áni
wſpomnią: mowią/ nie chce ſię w biedzie y Paćierzá mowić/
żal ćięſzki ná ſercu/ do Spowiedzi/ do Náśw: SAKRA-
MENTV nie dopuśći; bá y owſzem ćiby to w ten czás/ iá-
ko owo dźieći zgłodniáłe do Máćierzyńſkich pierśi drą ſię/ ták
y oni mieliby ſię gárnąć do Nás: SAKRAMENTV/ do
hom.60. czego S. Chrys: nápomina káżdego. Nonnè videmus, quan-
tâ promptitudine parvuli papillas capiunt, & quanto impe-
tu labia vberibus affigunt. Accedamus cum tanta nos quoq;
alacritate ad hanc Menſam, & ad vbera poculi Spiritualis.
Drugi ſpoſob wzwyſz pomieniony Krol miał ná vlżenie biedy
ſwoiey/ Spongiam. Gębkę, ktora znáczyłá obfite łzy. To tu
iuż podobno/ owe płáczliwe Mágdáleny/ ktore w ſmutku nic
nie vmieią/ tylko płákáć/ lámentowáć/ vſkarżáć ſię/ rozumieć
będą/ że im pobobnym ſpoſobem zá lekárſtwo ná ſmutek/ po-
zwolę nápłákáć ſię/ álbo im to ſlochánie pochwalę: Prawdá
ieſt/ że płákánia/ zwierzenia ſię ſmutku drugiemu ſwoiego/ nie
mogę ogolem gánić: bo wiem/ że ſam Pan CHRYSTVS
zwierzył ſię ſmutku ſwoiego Vczniom. Triſtis eſt anima mea
vſq; ad mortem: ále zdrayce Iudaſzá nie wydáiąc. Wiem
Moral: że y Grzeg: S. nápiſał. Triſtitiæ vlcus ſilentium: boli bár-
in Iob. dzo wrzod puki go nie otworzą/ ták żal bárdzo trapi/ puki o
nim nie powieſz innemu. Ale gánić chcę owe płácze/ żále v-
ſkarzánia ſię ná tych/ ktorzy ći tego żalu przyczyną ſą/ prze-
drugiemi złączone z niećierpliwośćią/ z prágnieniem zemſty/ z
ággráwowániem krzywdy ſobie vczynioney/ z poſądzániem/
wywoływániem ná drugiego rozmáitych rzeczy: á choćby nic
nie było/ choćbyś ſáme prawdę przed drugim powiedźiał/ y to
niebeſpieczna ieſt/ dla oſtawienia bliźniego twego; gdyż ledwie
niektorzy Káziſtowie mogą wymowić od ćięſzkiego grzechu o-
wego/ ktory choć iednemu tákiemu/ co nikomu nie powie dla
vlżenia żalu ná ſercu wyiáwi oſobę/ ktora go nieſłuſznie ták
ćięſzko záſmućiłá. Zły to táki płácz/ y nie może być ſkuteczny
dla vſpokoienia ſmutney Duſze. Záczym rączey tá Gębká/ ná
otárćie/ ná znieſienie iego ſłuży: Chceſzli w ſmutku prawdźi-
wą ználeść poćiechę/ vmartw w ſobie y ięzyk od nárzeká-
nia/

niá/ vſkarżánia ſie/ y oczy ile można od płáczu: bo to zá nie-
doſkonáłość poczyta *S. Thom.* Quod aliquis ſit planctivus 2.2.Q.129
ad defectum pertinet. Raczey tedy w ſmutku twoim/ obroć a. 4.
Duſze ſwoie do BOGA Stworce y Pocieſzyćielá twego/ przed
nim ſámym wyley żal Duſze twoiey/ pokornie mu zá on Krzyż
dziekuiac/ ná wola iego S. oddáiac ſie o miłośierdzie y poćie-
che proſzac; iemu tylko ſámemu krzywdy ſwoie opowiáday:
á badź pewien/ że tym ſámym/ w krotce otrzeſz łzy z oczu two-
ich/ álbo ćie BOG nowa śiła vtwierdzi przećiwko tym vtra-
pieniom/ álbo ćie vwolni od nich. Maſz tego przykład w SCRIP.
Piśmie S. naprzod ná Jobie/ nád ktorego pewnie ty/ nie zo-
ſtáieſz w wiekſzym nieſzcześćiu. Przychodza do Jobá przyiá-
ćiele/ vlżyć mu chca ſmutku/ áż mu to ieſzcze ſmutku wiecey
dodáie: Conſolatores onerosi eſtis vos omnes: A czemuż Iob. 16.
to? bo iuż poćiechy w ſmutku ſwoim gdźie indziey/ to ieſt/
ſam w ſobie/ w ſkrytośći ſercá ſwego ſzukał/ y one znalazł. Con- c. 7.
ſolabitur me lectulus meus, & relevabor, loquens mecum
in ſtrato meo. Toż czynił y Dawid/ w ćieſzkim zoſtáiac
ſmutku/ nie iuż o doczeſne rzeczy/ ále o duchowne/ znać ſkrupu-
łámi ſtrapiony o ſtanie duſze ſwoiey/ Dùm dicitur mihi quo- Pſal: 41.
tidie, vbi eſt DEUS tuus? áż on do kaćiká własnego ſercá
vdáie ſie/ nikomu nie powiádáiac/ ſam w ſwoiey duſzy płácze.
Hæc recordatus ſum, & effudi in me animam meam. *Wy-
lałem w ſobie Duſze moie:* Z czego nápomnienie tákie czyni *Manc:* loc: cit.
do niećierpliwego iezyká ludzi: Audis? in ſuam non in alte-
rius animam, ſuas quiritando miſerias effudit David? Cur
tu &c: Słyſzyſz że Dawid mizerye ſwoie/ w własna Duſze
nie w cudza/ vſkarżáiac ſie wylał: Czemuż y ty niemaſz w ſo-
bie tego ztrawić: czemu iuż nie przed iednym/ ále y przed ták
wielo vſkarżaſz ſie. Piekńie tákiego y *S. Auguſt:* nápomina:
Audiſti ab irato verbum, à dolente, à ſuccenſente, moria- S. 237. de
tur in te. Quare proditur? quare profertur? Non enim ſi in Temp.
te fuerit, diſrumpet te. *Vſłyſzałeś od zágniewánego, od zturbo-
wánego, od náśmiewáiacego ſie słowo, á vmorzże go w ſobie? Cze-
mu go wydáieſz? obiáwiaſz innym? Czyliby to słowo, gdybyś go przed
drugim nie powiedział, rozſádźić miáło.* Możeſz ſie w tym v-
twierdzáć y innemi świezſzemi przykłádámi. *Joan: Taul:* pi- Inſt. c. 31.

ße o iedney Pánience bárdzo świątobliwey; ktora/ gdy iey zpytáno przed śmierćią iákiemiby ſpoſobámi tey świątobliwośći doſtąpiłá: miedzy innemi powiedźiáłá: naypierwey. Afflictiones meas, nulli, niſi DEO conqueſta ſum. *Nikomu ſie vtrapienia mego nigdy nie zwierzáłá, tylko ſámemu Pánu BOGU.* *Vinc: Carafa*; czeſto ſobie iam mawiał/ DEUS, & ego, ego, & DEUS, ſ. cum hoc vno & ſolo cordis arcana communicanda eſſe: *iákoby rzekł*: w ſmutku myſleć ſobie mam/ że nie máſz ná świećie tylko BOG/ á ia; komu innemu zwierzyć ſie biedy moiey nie mam. Więc to tylko ſámemu BOGV moie-
Orat.19. mu powiem. Piſze *S. Grzeg: Náz*: o Mátce ſwoiey/ że w vtrapieniu/ gdy oczom ná płácz ſie zbieráło dla żalu ſercá/ mężnie odpor temu dáiąc/ kłádłá znák Krzyżá S. ná oczách ſwoich/ y tym ſpoſobem łzy támowáłá. Day BOZE/ żebyśćie wſzyſtkie niećierpliwe w ſmutkách wáſzych/ nie tylko oczy ſwoie od zbytecznego płáczu/ ále też y iezyki/ od złorzeczeńſtwá/ vſkarżánia ſie/ oſławiánia innych/ wzwyſz pomienionym ſpoſobem odżegnáły/ y poſkromiły w ſobie.

II.PARS *Trzeći* ſpoſob ná vśmierzenie ſmutku ſwego miał Krol pomieniony Cytharam, *Lutnia*; á tá niechay nam znáczy/ náder pomocny ſpoſob w wſzelákich ſmutkách/ to ieſt ſáme Pánny Przenaś:/ álbo vdawánie ſie nabożne do niey. Iużem wzwyż powiedział Doktorá/ ktory Pánnę Przenaś: Miſtyczną Lutnią
Mund. názwał; teraz drugiego przywodzę z Neoterykow/ ktory tak
Symb. twierdzi/ y záraz rácyą dáie: Omnium promptiſſimè in
L.22.c.4. MARIAM Virginem hæc imago (*Cytharæ*) convenit, quæ adeò nunquàm fuit diſſona, vt nec minimum actualis vel originariæ culpæ, delictum commiſerit. Że wſzyſtkich naylepiey to podobieńſtwo Lutnie przyſtoi Pannie Przenaśw:/ ktora nigdy nie byłá odſtroiona/ gdyż naymnieyſzemu/ lub vczynkowemu/ lub pierworodnemu/ nie podlegáłá grzechowi: Tá tedy Miſtyczna Lutnia/ nie tylko BOGV/ ále y ludziom/ oſobliwie w ſmutku zoſtáiącym/ dziś przy Náwiedzeniu Elżbiety weſoło przygrawa: ma álbowiem Pánná Przenaś: ſkuteczne ſpoſoby dla oddalenia álbo vśmierzenia ſmutku wſzelákiego w ſercách vtrapionych ludzi. Xięgi Sędziow wſpomináią/ iá-
FIG. ko Axá Corká Cáleb/ odieżdżáiąc z Mężem z domu Oycá ſwoiego/

go/ ktory w poſágu dał iey iuż był pewne polá/ álbo role/ ále
znáć ná gorze/ y dla tego ſuche: z żáłoſcią tedy weſthnawſzy/
proſi Oycá áby ią vczynił Pánią/ nie tylko nád temi ſuche-
mi/ ále też y nád wilgotnieyſzemi gruntámi/ gdy ták mowi.
Da mihi benedictionem, quia terram arentem dediſti mihi, Iud. 1.
da & irriguam. Nie mogłem ná to mieyſce Piſmá S. mieć
Tłumáczá: ále in ſenſu allegorico poddawſzy rozſądek ſwoy pod
rozſądek Kośćiołá S. niech mi ſie godzi to mieyſce Piſmá S. pod
Figurą ſtoſowáć do Pánny Przenaś: Axa tłumáczy ſie z innego
ięzyká Adornata ozdobiona. Ktoż mogł miedzy ludzmi wſzyt-
kiemi ozdobnieyſzy bydź nád Pánnę Przenaśw:/ ktorey ozdo-
biey y Niebo ſámo wydziwić ſie nie może. Quæ eſt iſta quæ
progreditur quaſi aurora conſurgens, pulchra vt Luna, ele-
cta vt Sol. Per terram arentem, przez role ſuche/ rozumieć Cant. 6.
bede ludzi/ ktorych ſmutek/ vtrapienie práwie wyſuſzyło/ wy-
piekło. Per irriguum inferiùs, álbo ziemie wilgotną/ rozu-
miem pociechy w ſmutku/ vlżenie w żalu. Oćiec tedy Niebie-
ſki/ te Corke ſwoie naymilſzą to ieſt Pánnę Przenaś: wypoſażył
dobrze/ bo widze że w poſſeſſyą ſwoie doſtáłá Pánná Przenaś:
Irriguum ſuperius & inferius, terram arentem & irriguam
aquis. Kiedy z dáru Bożego otrzymáłá Przywilėy/ y tákie
ſpoſoby/ ktoremi terram arentem, to ieſt w ſmutku ćiężkim
zoſtáiących ludzi może zkrapiáć/ odwilżáć rozmáitemi poćie-
chámi duchownemi/ y onych w vtrapieniu poſiláć/ y vmacniáć.
Hiſtorye álbo bayki Pogáńſkie piſzą/ że Lutnia Orfeuſzowa/ APOPH.
tákiego ſkutku byłá/ iż Melodya ſwoią/ gory/ kámienie zá ſo-
bą prowádziłá/ ále nie piſzą żeby miáłá kiedy zá ſobą Mor-
ſkie/ á tym mniey Niebieſkie powabić Wody: Dáleko ſkute-
cznieyſza ieſt Melodya/ miſtyczney náſzey Lutni Przenaśw:
Pánny/ bo y Wody á teſzcze Niebieſkie/ to ieſt/ łaſk y poćiech/
ná ſuche/ ſmutne ſercá zprowádzić może. Czego oczywiſty
doſć dokument ná Janie/ w żywoćie Elżbiety. Coż był Jan
w żywoćie? tylko terra arens, ziemia vſchła w łáſce Bożey
dla Adámowego grzechu; czekał ná Pánnę Przenaś: powino-
wátą ſwoię/ áby ná iey ſłowá ſkropiło Niebo Duſze iego/ łá-
ſką ożywiáiącą. Da mihi irriguam, ledwie co tá Lutnia o-
zwie ſie. Ut audivit ſalutationem MARIÆ, áż ná vſchłą

Duſze.

Duße Janowá/ rosá łáſki Bożey zſtępuie/ y onego ożywiá:
owßem widzę coś podobnego/ dziś ſię prawdzi ná Janie/ co
ap. Pier. *Strabo* nápiſał Iż dwu ſławnych Lutniſtow o lepßą poßło/ á
L.24.c.46 gdy iednemu z nich ná ſámym dograwániu bárdzo potrzebná
zerwáłá ſię ſtroná. Cicádá (to ieſt konik/ álbo świerczek pol-
ny) ná mieyſce iey przyleciawßy/ w należytych głoſách one-
záſtąpił/ y ták koncentu dokończył: co podobno baykà. Lec
coż proßę Jan w żywocie Mátki był/ tylko iákoby Lutnia od-
ſtroiona dla grzechu Adámowego; miáłá tá Lutnia czáſu ſwe-
go ná puſtyni głośno zábrzmieć. Ego vox clamantis in de-
ſerto, ale ſtroná zerwána/ Dußá iego prożna łáſki Boſkiey/
w ſmutku ćięßkim ná ten czás zoſtáiąca: mogłá z Jobem lá-
Iob: 30. mentowáć: Conversa eſt in luctum cythara mea. Przyla-
tuie tedy/ á raczey przybiega Pánná Przenaś: z ſwoią cáłą Lu-
tnią ná perátowánie iego/ áż wnet przy Melodyi tey ná głoſ
iey/ iuż y Lutnia Janowa nápełniona łáſką Boſką/ nie tylko
weſoło ſię odzywa/ ále też y ſkácze. Exultavit infans in vte-
ro ejus. Co wyświádczyłá w tym rázie Janowi Pánná Przená-
to gotowá záwße wyświádczyć y káżdemu w ſmutku by nay-
więkßym zoſtáiącemu: gdyż y ſámo iey imię wſpomnione w
ſmutku/ w vtrapieniu by naycięższym/ vśmierzáć zwykło ſmu-
FIG. tek/ y weſołość duchowną przynośić. Ktoż mogł bydź/ ieſt/
álbo będźie/ w ćiężßym ſmutku/ vtrapieniu/ y bolách/ iáko P.
JEZVS ná Krzyżu/ zbliżáiący ſię iuż ku ſkonániu; á prze-
In Iud. ćie náucza *Veg*: iż gdyby był P. JEZVS/ choć vſtámi wy-
c. 5. mowił to Jmię MARJA/ tedyby ow ſmutek w weſołość/ á bol
w vćiechę obroćił ſię CHRYSTVSOWI. Pyta ſię bowiem
ten *Author*, czemu to P. JEZVS z Krzyżá do Nas: Pánny
mowiąc/ nie wſpomniał imienia iey? nie rzekł MARJA/ ále
Mulier ecce Filius tuus. *Niewiáſto oto Syn twoy.* S. Chry-
ſ dáie wprawdźie przyczynę/ to ieſt/ żeby wſpomnieniem wyrá-
żnym Jmienia iey/ żalu więkßego w ſercu Máćierzyńſkim/
nie pobudził był. Lec pomieniony *Autor* inną przyczynę dá-
ie: to ieſt/ chćiał CHRYSTVS Pan/ áby zá grzechy náße/
ták naywiękße bole vćierpiał/ bez wßelkiey folgi/ y poćiechy/
ktorey nie miał y od ſámego Oycá Przedwiecznego. DEUS
DEUS meus, vt quid dereliquiſti me. Niechćiał iey tedy/
y od

y od Mátki swoiey mieć / dla tego nie wspomina Imienia MARJA / bo wiedział dobrze / że sámo to Imie / wielka pociechę y vlgę w mękách przynioslo by mu było. Noluit MARIÆ nomen sumere: nè s. dolores & cruciamenta dulcescerent; tanta enim est hujus nominis suavitas, ac deliciæ in illo, omnis amaritudo in CHRISTO, in miram dulcedinem converteretur. Solo MARIÆ nomine, Oceanus, & amaritudo Passionis CHRISTI, Saccaro dulcior reddi posset. W ciężkim tákże zostáie smutku Iozef S. brzemienną widząc wszy Nas. Pánnę / táiemnice nie wiedząc z myslámi się morduie / czego ná ostátek nie mogąc znieść / vmyslił opuśćić ią táiemnie / voluit occultè dimittere eam. Czymże Iozef S. tego smutku y wątpliwych myśli pozbył? Odpowiádam: sámym Imieniem MARJJ / ktore vsłyszał przez sen od Anyołá. Noli timere, accipere MARIAM Cōjugem tuam. Co vpátruie dowćipny Novar. Dulci hoc nomine trepidantem, tranquillum, reddere voluit ac sedatum. Co y ná Rodzicu pierwszym / dobrze przed przyśćiem Naswiętszey Pánny pokazáło się. Osobliwą rzecz Anyoł Páński obiáwił raz Swiętey Birgitćie o Adámie: to iest / iż on / lubo w Ráiu zgrzeszył / potym iednák gdy ná mizeria wygnány został / áby miał zgrzeszyć / nie ma tego Pismo: álbowiem od tego czásu / przypomináiąc sobie iż zwiedziony od Zony / ćiężko ták dobrego Stworcę swego rozgniewał / w smutku serdecznym y pokućie zostawał: á przećie co ná Ewę poyzrał / álbo sobie wspomniał / niezmiernie bolał: gdy tedy w tákim zostawał smutku / miłosierny nád pokutuiącemi BOG / vmyslił go poćieszyć: przeto obiáwił mu / że z plemienia iego miáłá się narodźić Przenaś: MARJA; y owszem sáme iey słowá / ktoremi ná Wćielenie Syná Bożego pozwolić miáłá / obiáwione mu były: z czego w onym ták ćiężkim smutku Adam / choć to ieszcze nie ná iáwie / tá nádzieiá iego byłá / y bárdzo długo tego czekáć było potrzebá: átoli iednák niewypowiedziáną z tego odniosł poćiechę / co tám obszernie Anyoł Birgitćie S. opowiedział / á potym zákończył mowę do Pánny Przenaś: Sicut Angeli in cælo ex hoc lætabantur, quod Te o Mater DEI, ante mundi constitutionem, nascituram prævidebant: ita & Adam, ex præscientia tuæ nativitatis, magnum gau-

Matt. 1.

n. 1184.

Reu. Ser. Ang. c. 7.

dium, & exultationem habebat. *Iáko Anyołowie w Niebie*
z tego ſie rádowáli, że wiedzieli iż Národzenie twoie, przezrane
było przed ſtworzeniem świátá; ták y Adam, dowiedziawſzy ſie
iżeś ſie národzić miáłá, nieznośne weſele, y pociechę odnióſł. Ták
wielu innych w ćięſzkim rázie/ vdawſzy ſie do Pánny Przenaś:
oſobliwey poćiechy/ y rátunku iey doználi. Iáko czytamy w
EXEMP. Hiſtoryách o Krelu iednym Brytonow/ ktory wewnątrz ná
tarczy ſwoiey miał Obraz Naś: Pánny námálowány. Wiec
wielekroc ná Woynách w ćięſzkim rázie był/ á poyzrał ná ow
Obraz nabożnie/ záraz poćieſzony porátowány bywał cudo-
wnie: czego też doznał y Heráklius przećiwko Perſom. Iá-
koż dawny to ieſt w Litániách Loretáńſkich tytuł Naś: Pánny.
Conſolatrix afflictorum. *Poćieſzyćielko vtrapionych.* Ælian.
L. 14. piſze o iednym Tyránnie Tyrſus názwánym/ że ten boiąc ſie
c. 22. rebellij w poddánych ſwoich. Naprzod w Kroleſtwie onym
HIST. zákazał pod gárdłem/ ſwoim gadáć iednemu do drugiego/ ćięſzka
to rzecz byłá/ ále poddáni náleźli ná to ſpoſob/ bo geſtámi zná-
kámi ták/ ieden drugiemu wyiawiał myſli ſwoie: á gdy y te-
go zákazáno/ oni poſtáremu twarzy marſzczeniem/ oczu mru-
gániem ſwoie odpráwowáli korreſpondencye/ á gdy y tego bro-
niono/ náoſtátek zſzedſzy ſie do kupy/ żałość ſwoie wzáiemnal
rzewnym płáczem pokázowáli: iuż tu Tyran nie mogąc zábro-
nić płáczu/ wyiáchał z Woyſkiem áby ich mieczem zgubił/ ále
zdeſperowáne poſpolſtwo/ rzućiwſzy ſie ná niego/ chániebnie zá-
mordowáli Tyránná. Nie táka ieſt/ S. N. Krolowa náſza/
Mátká miłoſierdzia Pánná Przenaś:/ zábrániáć oná płáczu/
bá y nieda płákáć długo/ áni w ſmutku zoſtawáć/ ále przyczy-
ne záraz oddala płáczu/ y ſmutnemu ſercu przynośi rozweſele-
nie. Záczym wſzyſcy ſmutni/ ztrapieni/ maćie oto wdzięcznie
brzmiącą y w ſmutkách vweſeláiącą Lutnią/ to ieſt Pánnę
Przenaś:; do niey iáko dziś Ian S. vczynił po poćiechę penſále
L. 1. c. 2. vdawáć ſie maćie według *Rich:* Triſtatur aliquis? continuò
ad Nomen MARIÆ cedit omne nubilum, ſerenum redit.
Ieżeli kto ſmutny ieſt, nátychmiaſt ná Imie MARYI vſtępuie wſzel-
kie zámieſzánie, á weſoła wraca ſie pogodá. Novar: z ſtárych
Kośćielnych Piſárzow to ma/ że w Kráiu w ktorym Przenaś:
Pánná mieſzkáłá z Dzieciątkiem P. IEZVSEM/ ludzie wie-
dząc

dząc/ że tylko kto obaczył Swięta one pare/ záraz by naykięż-ßych smutkow pozbywał/ przeto bárdzo częśto smutni ludzie vmyślnie ná mieysce y Domku Naśw: Pánny przychodzili/ widźiec Mátkę Naśw: y P. JEZVSA/ y pospolićie mawiáli sobie ztrapieni ludzie. Veniamus ad MARIAM, veniamus ad Filium MARIÆ. Podobnych ia słow záżyie do was: Veniamus ad MARIAM: y owßem ták imieniem náßym/ iáko y imieniem wßystkich vtrapionych ludzi/ do tey Mátki poćießenia pokornie modlmy się z *Bern: S.* Tu Domina vides, quomodo sumus amaritudine pleni, intus sumus gementes, & exteriùs flentes ... converte luctum nostrum in gaudium, & tribulationem nostram in jubilationem. Amen.

Schola Linguarum.

STROPHA 7. — Pro Annuntiat: B. V. M.

Corde prudens, *ore studens*, *Veritatem dicere.*
Malum nolens, DEVM colens, Pio semper opere.
Bym bez zdrády, w vśćiech prawdy, Náuczył się záchowáć,
Grzech porzucał, siebie zuczał, BOGA z sercá miłowáć.

Cogitabat, qualis esset ista Salutatio. *Luc:* 1.

ZDawná to iest rzecz miedzy ludźmi piękna/ y pożyteczna/ w rozmáitych iezykách bydź ćwiczonym. S. N. Dla tego/ w porządnych Páństwách/ pospolite ná to bywáią fundowáne ßkoły. Lecz duchownie mowiąc/ łátwieyßa to iest/ y we wßystkich Cudzoziemskich iezykách biegłośći nábyć; niżeli iezyk swoy náuczyć dobrze po Chrześćiáńsku mowić: y owßem naydzieß ßkoły/ w ktorych y bestye nie rozumne náuczyß czego/ á náwet y po ludzku gadáć/ iáko słyßemy gadáiace niektore ptaki; ná sam náß iezyk o ßkole naytrudniey/ iáko Apostoł S. przyznáie. Omnis natura bestiarum, & volucrum, & serpentum, & cæterorum, domantur --- linguam autem nullus hominum domare potest. Iezyk bowiem ludzki/ lubo często źle gada/ to iest/ gdy bluźni/ przeklina/ przysięga/ znieważa; naygorzey iednák/ gdy iák Cudzoziemiec--: quid pro quo, powie: to iest/ nayczęstße vitium iezyká ludzkiego/ Iac. 3.

kiego/ klamstwo/ nieprawdá/ bo práwie pospolicie ludzie / sá nic to sobie máiá. A do ktoreyżeby też szkoly oddáć ten nie ćwiczony nász iezyk / áby sie prawdy náuczyl mowić / y po Chrześciáńsku gadáć: Oto dziś gdy pierwszy raz mowiące Pánne Przenas: slysze / ták mi sie zda / że sie nam Akademia do náuczenia sie wszelkiey prawdy otwiera ; bo vważam/ że y Anyelski iezyk/ musiał tu bydź wprzod ná exáminie. Deliberuie widze Pánná Przenas: Cogitabat qualis esset ista salutatio? Spráwiáć sie z slow swoich Anyolowi każe. Quomodo fiet istud? Ná to áby iák naylepiey szczerey prawdy doświád wspominiáiąc sobie ná niegdy oszukána w Ráiu Ewe. Richi

L. 4. In animo secum volvens deceptionis primæ casum. Więc iáko niegdy Krolewicz nász do tey szkoly dla náuczenia sie prawdy/ oddal iezyk swoy/ modlac sie do Pánny Przenas: ... sim; Malum nolens, DEUM colens, pio semper opere. Corde prudens, ore studens, veritatem dicere: y my ták vczyńmy. A ia pokaże/ iáko v Pánny Przenas: cnoty szczerości w slowách/ y powiádánia prawdy vczyć sie mamy. Wprzod prze ćiwko pospolitemu grzechowi klamstwá potrzebna przeloży wszy náuke.

I. PARS. I. demed. NAprzod powiedzieć mi potrzebá: co to iest klámstwo / y poki iest grzechem: Klámstwo tedy wedlug Aug: S. iest gdy kto powiáda o czym/ nie ták/ iáko w sámey rzeczy iest/ álbo iáko on wie/ áby oszukal bliźniego swego. Więc kiedy żártem/ álbo z nagley potrzeby/ iáko to ochraniáiąc drugiego/ szkody vchodząc swoiey / byle z tąd nie miał iákiey krzywdy bliźni/ álbo też w máłych rzeczách nieprawde powiesz/ álbo záprzesz sie prawdy/ grzeszysz grzechem powszednim: lec gdyby z klámstwá twego miał szkode znáczną/ álbo klopot bliźni twoy/ iáko sie to trafiá/ w przedawániu/ w skárgach ná drugiego; w ten czás klámiąc grzeszysz śmiertelnie: przydáie/ że choćbyś w máley rzeczy álbo żártem zklámał; ieżeliś przy tym rozmyślnie rzekł: przysiegam BOGV / dali BOG ꝛc: grzeszysz iuż śmiertelnie: bo grzech nowy krzywoprzysięstwá popelniasz. Tá iest zgodna náuká Theologow Morálnych. Tákowy tedy iezyk klámliwy / nie ma mieyscá nie tylko w szkole CHRYSTVSOWEY/ ále náwet y w szkolách Pogáńskich rozumnieyszych.

Nie

Nie miał naprzod mieysca v Pogaństwá rozumnieyszego; bo
y tám kłámstwá surowie zákázowáno/ y one karano. Zákázo-
wáno: bo v Ateńczykow práwo ná to było. V Rzymian záś
iáko pisze *Drex:* zá naywiększo imienia swego miáno obelgę Laert. l.
kłámstwo popełnić/ y wprzod życie woleli trácić/ niż zkłámáć. 1. c. 9.
V Persow dwá rodzáie ludzi naywzgárdnieysze były/ *to iest*, dłu-
żnicy/ y kłamcy. Nád to karano kłámstwo y v Pogáństwá:
bo August Cesarz/ nieiákiego Páwfilá/ ktory wszystko życie HIST.
ztrawił ná kłámstwie/ nie kazał grześć w Rzymie/ ále psom/ y
ptakom ćiáło iego wyrzucono: przećiwnym sposobem/ tenże
Cesarz záwoiowawszy Egypt/ Kápłáná támecznego Epámi-
nundá wolnośćią dárował/ y niezwyczáynie vczćił/ tym tylko
respektem/ że sie dowiedział/ iáko nigdy ná niego nie pokázo-
wáło sie kłámstwo. Dopieroż w szkole CHRYSTVSOWEY
kłámliwy iezyk mieysca mieć nie może. Czemuż? bo sie z nim
P. JEZVS nie potráfi rozmowić/ nie vmie kłamcá gadáć ie-
zykiem Chrystusowym: ktoryż iest iezyk Chrystusow/ y mowá
Chrześćiáńska? nie inszy tylko szczera prawdá/ bo sie sam P.
JEZVS ták názwał: Ego sum via, veritas & vita. *Ia ie-* Ioan. 14.
stem drogą, prawdą, y żywotem. A Apostoł w iego szkole wy-
ćwiczony/ tego Chrystusowego iezyká drugich vcząc/ ták mo-
wi: Sic autem sermo vester, est, est, non, non. *Niech będzie* Iacr. 5.
mowá wásza iest, iest, álbo niemász. Jákoż było to zá pierwia-
stek Chrześćiáństwá/ gdy co Chrześćiánin powiedział/ powin-
no było bydź miáne zá poprzysiężoną prawdę: co notuie *Clem:* c. 7. Strō.
Alex: Sur: pisze o *S. Antimiusie* Biskupie Nikom:/ że gdy Zoł-
nierze posłáni ná poimánie iego o Wiárę/ ludzkośćią iego znie-
woleni rzekli: powiemy przed Tyránnem żeśmy ćię nie nále-
źli. Odpowiedział im/ nie dopuszczáiąc tego. Fas non est
Christiano pro vita cujusq; mentiri. *Nie zdobi Chrześćiáń-
skiego człowieká, áby miał dla czyiegokolwiek życia kłámáć.* Ták-
że y S. Anzelm/ gdy go przestrzegáno áby niektorym nie do-
wierzał/ rzekł ná to: Numquid non sunt Christiani? quomo-
do ergò mentiri possunt. *Czyli nie są Chrześćiánie? á iákoż
kłámaćby mieli.* Dla czego *S. Chryzost.* konfunduiąc iednego h. 26. ad
Chrześćiániná/ ktory miał zwyczay/ gdy co powiedział przy- pop.
sięgámi potwierdzáć/ przyczynę tego dáiąc/ że mu ludzie nie

J 3 wie-

wierzyli: ták mowi; Tu es horum cauſa, qui facile juras;
quia ſi id non faceres ... crede mihi, quod illis, qui mille
devorant juramenta, majorem fidem ſolo nutu invenires.
Tyś ſam przyczyną tego, poniewaz łátwy ieſteś do przyśiąg, cze-
go gdybyś nie czynił, wierz mi, że większą niżeli owi co y tyśiąc
rázy przyśięgną, ználazłbyś wiárę ná iedno ſkinienie ſwoie. Á
zátym/ czyi iezyk prawdy nie vmie/ álbo nie rad powiádá/ tá-
ki nie vmie iezyká Chryſtuſowego/ do ſzkoły iego nie znidźie ſię/
y owſzem Chrześciáninem zwáć ſię nie może. Bárdzo ſię tám
byli Dawidowi/ iácyś niezwyczáyni Nieprzyiaćiele náprzykrzy-
RIG. li/ á ieſzcze domowi/ nie záżył tákiey trudnośći z ludźmi po-
ſtronnemi/ ſobie nieznáiomemi; wſzyſcy álbowiem ći poſłuſzni
mu byli/ y owſzem/ ledwoco rozkaz ich doſzedł choć ſzeptem
woli Krolewſkiey/ wſzyſcy ią ochotnie pełnili. Populus quem
non cognovi ſervivit mihi, in auditu auris obedivit mihi.
Ná domowych iednák/ nárzeka bárdzo Dawid/ iż kłámſtwem
ſwoim náprzykrzyli mu ſię bárdzo. Filij alieni, *Hebr: Syny:*
Pſal: 17. Adulterini mentiti ſunt mihi. Synowie z cudzołoſtwá vro-
dzeni/ zkłámáli przedemną. Á czemuż to Prorok kłámce Sy-
námi nieprawego łożá zowie? Filij adulterini; dáie przyczynę
in Iud: *Vega.* Probroſa mentiendi forma propria eſt illorum, qui-
c. 17. n. bus pudor non eſt mentiri; nothorum ſ. non verò nobilium
1430. & ingenuorum. *Nieſławne kłamſtwo własne ieſt owym ludźiom,*
ktorzy nie wſtydzą ſię zkłámáć, táey ſą złego łożá dzieći, ále nie
ludzie ſzláchetni y poczćiwi. Ieſzcze ia y inna vpátruię przyczy-
ne/ czemu kłámcow zowią złego łożá Synámi: bo lubo zdá-
dzą ſię bydź Synámi Chryſtuſowemi dla Wiáry Chrześciáń-
ſkiey/ w ſámey iednák rzeczy ſą podrzutkámi/ Synámi owego
Oycá/ ktorego byli y owi/ co im rzekł CHRYSTVS: Vos
Ioan: 8. ex Patre Diabolo eſtis. *Wy ieſteśćie mátacy Oycá Diabłá.* Á
mowił to CHRYSTVS do kłamcow prawdę nie náwidzą-
cych/ y o prawdę CHRYSTVSA prześláduiacych: kłámſtwo
bowiem/ naypierwſzy to płod Czártowſki mowi *Aug: S.* Quo-
modò DEUS Pater genuit Filium, Veritatem, ſic Diabolus
lapſus, genuit quaſi Filium, mendacium. *Iáko BOG Oćiec*
zrodził Syná Przedwiecznę prawdę, ták Diabeł zgrzeſzywſzy, zro-
dził Syná, to ieſt, kłamſtwo. Káżdy tedy kłamcá/ nie może ſię
zwáć

zwáć słusznie Synem/ Vczniem Chrystusowym/ áni Chrześciáninem práwym. Piekna czyni reflexią dowćipny *Engelg:* że SCRIP.
lubo rozmáitym grzesznikom łáskáwym sie stáwiał niewiernych/
łáwnogrzesznikow/ cudzołożnić/ celnikow/ lichwiarzow náwrácał/ y náwroćiwszy/ do swoiey szkoły przyimował: iednák w
cáley Ewángeliy nie czytamy/ áby ktorego kłamce náwroćił;
á nie trudno o tákich było zá czásow iego/ ktorzy y ná sáme
niewinność iego/ ni wiedzieć czego nie kłámáli: z czego pomieniony *Autor* dochodzi/ iáko są obrzydliwi CHRYSTVSOWI/ ludzie kłámliwi: y oraz przyczyne dáie. Quia cum ipse Dŭ. Passi.
sit summa Veritas, decebat, vt tale erga mendacium, odiū
ostenderet. *Bo poniewaß, CHRYSTVS ieſt ſáma Prawda, przyzwoita byłá, áby tym ſámym pokazał był, iáko nienáwidzi kłamſtwá.* Aże w káżdey porządney szkole/ nie tylko vczą/ y zákázuią/ ále y karzą. Ták też y CHRYSTVS vcząc w szkole
swoiey prawdy iáko kocháiących sie w prawdzie/ zwykł osobliwie premiowáć/ ták też surowo kłámcow vmie karáć: Ná co
oboie przykłády przywodzę. *Ná pierwſze* przywodzę z *Hier: S.*
Mátrone iedne/ ktora pomowiono o cudzołostwo z iednym EXEMP.
Młodzianem/ oboie srodze męczono/ Młodzian w mękách choć
nie był winien/ przyznał ná sie: po tym wywiedziony ná plác
y śćiety/ oná zás niechćiáłá tego vczynić/ nie dla boiáźni śmierći/ ále tylko dla tego/ że wiedziáłá iáko y w ostátnim niebespieczeństwie skłámáć sie nie godzi; ná plác wywiedziona
siedm rázy ćięta/ nie mogłá bydź zćięta/ y ták cudownie vwolniona iest. Jáko zás kłamcow BOG karze/ oprocz tego co
przez Prowerbiáliste powiedział. Qui loquitur mendacia, Prov:19.
peribit. *Kto kłámſtwo mowi, zginie.* *Sabell.* pisze/ iż prędko L.5.c.4.
po śmierći S. Hier. nieiáki Sábiniánus Heretyk/ kłámliwie
pod imieniem S. Hier: wydał Xiegę/ áby nią łátwiey ludzi
zwodził: nástąpił ná niego o to Syluán. Biskup Neocez: y
obiecał/ że ieżeli S. Hier: iákiego cudownego znáku nie
da zápieráiąc sie oney Xiegi/ tedy gotow będzie pod Miecz/
ieżeli zás pokaże/ to Heretyk ginąć musi: przyzwoliły obie strony. Názáiutrz gdy nic sie nowego nie pokazáło Biskup idzie EXEMP.
pod Miecz: lec S. Hier. widomie sie pokazawszy/ záttrzymał
Miecz Kátu/ y Heretyká o kłamstwo połáiał: w krotce gdy
wie

widzenie zniknęło/ kłamcy owemu Heretykowi bez wßelkiego
vderzenia/ cudownie głowá z rámion zpádłá/ y ták zginął.
Bierz to do vwagi ſobie Chrześćiáńſki człowiecze/ ktory to ię-
zyk ſwoy wolno ná wßelkie kłámſtwá nie tylko żártowne/ ále
y ßkodliwe roſpuśćiłeś; nic to v ćiebie nießczerze z bliźnim
poyść/ oßukáć/ omomić fránt owſkiemi ßtukámi/ ſłowkámi.
Nie dobywáią ná ćię Mieczow/ nie męczą ćię Káći/ iáko
wzwyß pomieniona Mátronę/ á ty z dobrey woli/ dla vćiechy/
dla vchronienia ſię máłego kłopotu/ kłámaß/ zápieraß ſię/ á
czáſem przyſięgaß. Mowićie owo náprzykład Kupieccy ludzie
ztráćiłbym ná towárze/ gdybym prawdę powiedział co mnie
koßtuie? czego ſię ſtoi? O mizerny wáß tákowy zarobek! nie
długo y to/ y co więcey ći BOG ſpráwiedliwy wydrze. zwyć-
ćięż ſię w tym/ podź prawda záwße/ á prędzey zárobiß. Cze-
L.3.c.37. go doználi oni dwáy Kolonſcy Kupcy (o ktorych Ceſárius)
ći zá rádą mądrego Spowiednika kłamſtw ktorych w kupiec-
twie záżywáli cále poprzeſtawßy/ z wielkim pożytkiem ſwoim/
práwie wßyſtkich dla kupowánia towárow do ſiebie obroćili.
Mowićie inſi. Gdybym nie ſkłámał/ ináczey nie powiedział/
miałbym ſrogi niepokoy prześládowánie/ á ná czás Przyiaćie-
lá mego zdrowia/ ſubſtáncyi/ ſławy nie mogłbym ochronić.
L. de Ná to odpowiáda *S. Auguſt*: z owych słow S. Páwłá. Non
mend. c. ſunt facienda mala, vt eveniant bona. Nie przyczę/ iż to
1.Rom.3. dobra rzecz ieſt/ ochronić iákiego nießczęśćia bliźniego/ ále
złym ſpoſobem nie godzi ſię. Kłamſtwo zás z przyrodzenia
ſwego táką ma złość w ſobie/ iż y dobra intencya/ choćby dla
náwrocenia ſię wßyſtkich niewiernych/ złkłámáć ſię nie godzi.
Dáie záraz przyczynę. Si propterea juſta ſunt mendacia, quia
hoc animo fiunt, vt hæretici occulti detegantur, poterunt
iſto modo, ſi eodem animo fiant, caſta eſſe adulteria. iáko
Dolos.3. toby rzekł: BOG zákazał kłamſtwá przez Apoſtołá. Noli-
te mentiri invicem, y zá nie Piekłem pogroził/ gdy ieſt w znácz-
Apoc.21. nych rzeczách. Omnibus mendacibus pars erit in ſtagno
ardenti. Tenże też P. BOG zákazał/ zaboyſtwá/ cudzołoż-
ſtwá: Non occides, non mæchaberis. Pytam/ gdyby ćię
vpewniono/ że Kátolicka zoſtánie tá/ ktora zrániona ieſt miłośćią
twoią/ ieżeli iey woli doſyć vczyniß: álbo że cále Heretyckie
Páń-

Páństwo do Wiáry náwrociß: álbo że zdrowia/ sławy/ subs
stáncyi Przyiaciela twego obroniß/ z to kondicya/ ieżeli cudzo-
łostwá/ zaboystwá iákiego dopuściß sie/ pewniebyś rzekł: nie
chcę/ nie mogę tego/ y nie godzi mi sie vczynić; bo BOG
zákazał. A czemuż/ choć tenże BOG zákazał y kłámáć/ go-
towes w pomienionych okázyách ná kłamstwo? Tá náuká iest
teraz ták pewna v Doktorow; że żaden iuż nie trzyma/ áby
kiedy/ choć w naywiękßey potrzebie godziło sie zkłámáć; y o-
wßem/ y owych figlowonych/ oboietnych mow/ ktore świecka
Polityká wymyśliłá ná zwiedzienie drugiego/ cále zákazáły Inn: XI.
bájywáć Dekretá Papieskie.

Obaczywßy tedy/ iákiego to ćwiczenia iezykowi człowieká II.PARS
Chrześćiáńskiego potrzebá/ áby sie tych swoich powinności
lepiey náuczył; nie możemy go do lepßey ßkoły oddáć/ iáko
pod ćwiczenie/ y opiekę Pánny Przenaśw: Dwie osobliwie ie-
zyká ludzkiego chwalebne powinności są; rostropnie milczeć/
y rostropnie mowić: według *S. Valer*: Magnum est tacere, hom: 5.
magnum est loqui, sed sapientis est, vtrumq; moderari. de ling.
Tego oboygá mogłby sie bárdzo dobrze y iezyk náß náuczyć
od iezyká Pánny Przenaś: Lec poniewaz dziś pierwßy raz w
Ewáng: S. gadáiacą Naśw: Pánnę słyßemy/ vczmyż sie te-
raz gadáć z Káżimierzem S. Veritatem dicere: to iest zá-
práwowáć iezyki náße/ w ßczerość/ y prawdę. Tego nas v-
czy Pánná Przenaśw: *Naprzod* przykłádem swoim/ gdyż oná
iest/ ktora prawdę Przedwieczną zrodziwßy/ nád wßystkie in-
ne ludzie naybárdziey w prawdzie sie kocháłá/ y wßelkiey ßcze-
rośći wizerunkiem byłá/ osobliwie w słowách. Oblubieniec
Niebieski/ opisuiac pod Figurą vstá Pánny Przenaśw: przy- FIG.
rownał ie do plastru słodkiego miodu/ Favus distillans labia Cant. 4.
tua. Ktorym podobieństwem chćiał wyrázić/ iáko Przenaś:
Pánná bárdzo wdzieczna byłá w słowách. Ale ználázłoby
sie było ná wyrázenie tego co inßego/ większą y przyiemnieyßą
słodkość máiacego/ niżeli iest plastr Miodu/ náprzykład słodkość
Cukru: coż w plastrze miodu osobliwego Oblubieniec vpátrzył?
Odpowiáda *Rich: Laur:* Quia sicut in favo est cera, lumi- L. 4. de
nis instrumentum, & dulcedo mellis reficiens gustum, sic laud.
in verbis ejus, est veritas illuminans intellectum, & omni-

moda bonitas, reficiens affectum. iákoby chćiał rzec: Trzebá było Oblubieńcowi wyrázić/ że słowá Pánny Przenaś:/ nie tylko były wdzięczne/ ále też y prawdę obiaśniáiące rozum máiące. Więc ponieważ w plaſtrze Miodu/ náyduie ſię nie tylko Miod/ ále y Woſk/ máterya świátłośći; dla tego vſtá Pánny Przenaś: do plaſtru miodu przyrownáne ſą. *S. Baſil: M.*
Orat: de nie może ſię wychwalić iezykow Męczennikow SS. ktoremi
40. MM. przed Tyránnámi prawdę Wiáry S. wyznawáli / y owſzem powiáda/ że słowá od nich wymowione/ ták święte były/ że ſámo powietrze od nich ſię poświącáło. O beatæ linguæ, quæ beatam illam vocem emiſerunt, à qua ſuſcepta aër ſanctificatus eſt. Co dáleko doſkonáley naydoſkonálſzey bo Pán-
Vmb: n. nie Przenaś: przypiſáć ſię może według *Novar:* nabożnego ták
1676. mowiącego. Adeò pura, & Sancta verba emittebat virginea lingua; vt & aërem ipſum ſanctificaret. *Ták ßczere y święte słowá z Pánieńſkich vſt wychodziły, że też ſámo powietrze od nich ſię poświącáło.* A tym ſámym przykłádem iezyká ſwego/ vczy náſze iezyki/ iáko w ßczerośći/ w prawdzie/ záprawiáć ſię máią/ iákoż pewnie ſkuteczny to ſpoſob. Pytam/ czemu ná drugim mieyſcu opiſuiąc vſtá Naſzę: Pánny/ Oblubieniec/
Cant: 1. do ßnurá kármázynowego ie przyrownał? Sicut vitta cocci-
FIG. nea *Septuag:* czytáią/ funiculus coccineus labia tua. *Corn:* domyſła ſię/ że to tu álluduie/ nieco do owego ßnurá kármázynowego wywießonego z domu Ráháby/ ktory był znák prawdy poprzyſiężoney/ y obietnice od ſpiegow Izráelſkich; á záтym ná wárgách Przen: Pánny znáczyć ten ßnur muſiał doſkonáłą ßczerość y wierność w vſtách iey. Ale czemuż to funiculus, ßnurek iákiś ná vſtách Pánny Przenáś: nieco ſubtelnieyßego? czemu nie vitta, wſtęgá według *Vulgaty?* doydziemy wnet przyczyny/ wziąwßy nieco impet od Hiſtoryi Pogáń-
Pier: l,3. ſkich. Ci chcąc wyrázić iáko ſkuteczney wymowy był Herku-
c. 39. les; málowáli go poſpolićie máiącego v ſwego iezyká łáńcuch
APOPH. złoty/ ktory ná drobnieyße łáńcußki dzieląc ſię/ káżdego z ludzi ſłucháiących Herkuleſá mowy/ ćiągnął zá vßy. Funiculus coccineus labia tua. Nie dármo y Oblubieniec Niebieſki vpátrzył kármázynowy ßnur w vſtách/ to ieſt/ w mowie Pánny Przenaś:/ gdyż święty przykład ßczerości y prawdy ie-

zyká

zyká iey błogoſłáwionego/ dáleko ſkuteczniey niż baieczny Her-
kules/ iuż nie vßy/ ále iezyki ludzkie poćiaga do zákochánia
ſie w ßczerośći/ y prawdźie. *S. Bonau:* o Pánnie Przenaśw: Mend. de
piße/ że kiedy oddána byłá od Rodzicow/ w poczet owych Pá- Vit. Chr.
nienek ktore pilnowáły Kośćiołá Páńſkiego/ tedy/ iáko Mi-
ſtrzyni drugich naybárdziey ſtrzegłá iezyká towárzyßek ſwo-
ich/ y práwie gadáć ich vczyłá. Erat ſollicita erga ſocias
ſuas, nè aliqua ex eis in vllo ſermone peccaret. Iákoż to
Naś: Pánná mogłá vczyć gadáć dobrze/ ßczerze/ y prawdźi-
wie towárzyßek ſwoich: kiedy nie czytamy/ áby kiedy gadá-
łá; dopiero ia dźiś pierwßy raz/ y to krotko gadáiaca widźie-
my/ y ſłyßemy. Tákże *B. Dyon: Carth:* piße/ iáko S. Bir- S. 2. de
gittá miáłá obiáwienie/ iż lubo Pánná Przenaś: wymowna by- Conc.
łá/ rzadko iednák kiedy/ y to bárdzo krotko co wymowiłá/
wßyſtká w świetych myślách zábáwiona bedac. Przeto nie
możemy ná to odpowiedźieć lepiey/ tylko ták/ że nie inny ſpo-
ſob do náuczenia towárzyßek ſwoich oſtrożnośći/ ßczerośći w
mowie Pánná Przenaś: miáłá/ tylko żywy przykład ná ſámey-
że ſobie; gdy kiedy niekiedy z vſt iey słowo vſłyßáno/ y to peł-
ne ſkromnośći/ ßczerośći/ y prawdy. *Powtore* Pánná Przenaś:
wpráwuie iezyki náße w ßczerość y prawde/ kiedy vpraßa v
P. BOGA nátchnienia y łáſki wnetrzne do obrzydzenia ſo-
bie kłámſtwá/ nießczerośći/ á rączey zákochánia ſie w ſámey
prawdźie/ y oraz vtwierdza/ że by w naycieżßey potrzebie ośmie-
lić ſie nie może człowiek dobrowolnie zkłámáć/ co oſobliwie
zwykłá świádczyć tym/ ktorzy z nabożeńſtwem w tákiey oká-
zyi/ vdáia ſie do przyczyny iey. *Plin:* piße/ że Ateńczykowie/ l. 7. c. 36.
záwdźieczáiac prace/ iednemu słáwnemu Orátorowi *Beroſus*
náзwánemu/ wyſtáwili mu ſtátue kámienna/ czyli drewniá-
na/ czyli z metallu innego/ ſam iednák iezyk z ßczerego złotá APOPH.
wpráwili iey. Káżdego codźiennie nabożnego do Przenaśw:
Pánny moge ia názwáć Ordinarium Oratorem Marianum,
Kráſomowca Pánny Przenaś:/ orácyiki/ modlitewki/ choć krot-
kie y proſte do niey/ przechodza wßyſtkie Orácye Tulliußow.
Záczym bedźie ná czás ten Orator miał iezyk kámienny/ źi-
mny/ to ieſt/ co niechce choć potrzebá prawdy powiedźieć/ ál-
bo też drewniány/ do zápalenia ſie łátwy/ to ieſt/ zápalony

 páſsia

páſſła łáká/ zkłáma/ zmyſli ná drugiego; ieżeli iednák/ po-
ſtrzegßy ſię żalnie zá to/ Naśw: Pánny proſi/ aby ſię tego złe-
go oduczył zwyczáiu: w krotce vzna/ ieżeli tylko ſam ſię też
do tego przyłożył/ że mu Naśw: Pánná da linguam auream;
złoty iezyk/ to ieſt/ przyuczy ſię ßczerym/ prawdziwym być
Prompt. w mowie ſwoiey. *Diſcip:* pißę/ iż zá cząſów Herezyi *Albi-*
ex. 31. *genſium* bluzniacey Pánnę Przenaś: Heretycy/ dwu podrożnych
Kápłánow záſtawßy w Sobotę odpráwuiacych o Naświet:
Pánnie Mßę SS. w polu w Kápliczce máłey/ iednemu z nich
iezyk vrznęli/ y ták zkáliczony/ zoſtał v Zakonnikow bliſkich/
z miłoſierdzia od nich przyięty: lec w dzień trzech Krolow w
nocy/ proſił znákámi áby go záprowádzono przed Ołtarz: gdzie
choyne łzy przed Naśw: Pánną wylewał. W tym pokáze-
mu ſię Pánná Przenaś: ßtukę mięſá nákßtałt iezyká w rękách
trzymáiąc: y rzecze: ponieważ dla prawdy/ y Wiáry Syná
mego/ y czći moiey/ iezyk ći twoy vrznięto/ teraz ći oto no-
wy przywracam/ otworzywßy vſtá iego zpoilá oboie częśći ie-
zyká/ y doſkonále mowiącego zoſtáwiłá. Co widomie vczy-
niłá Pánná Przenaś: temu Kápłanowi/ z defektem iezyká má-
teryálnego vdáiącemu ſię do ſiebie: to pewnie gotowá vczy-
nić/ wßyſtkim vdáiącym ſię do ſiebie z defektámi duchowne-
mi iezyká ſwego nie ochełznánego. Co ſię oczywiśćie pokázá-
ło ná Pácholęćiu iednym rodu nie podłego/ ießcze tylko w dzie-
Bib. edit wiąćiu lat będącego: o czym ma *Lochn.* Szkodę tám iákoś
3tia méd. podobno niechcąc vczyniwßy Oycu ſwemu/ bárdzo ſię bało
plag iákich od Oycá/ nád ktorym Pácholęćiem ſłudzy máiąc
politowánie/ rádzili mu/ żeby ſię owey robotki álbo ßkody zá-
przał; áby rzekł: iż to nie ia vczynił: Słuchayćież ná iáko
rezolucyą nábożna tá ku Pánnie Przenaś: á dość prędko zdo-
byłá ſię dußá/ rzecze bowiem ná to. Quomodò auderem
B. Virginem quidpiam orare, ſi veritatem violarem. *A*
iákobym ia ná potym mogł pokazáć ſię ná oczy Naśw: Pánnie, y
proſić iey o co, gdybym ſię miał z prawdą minąć. Præſtat cædi,
quàm mentiri, neque ſi moriendum eſt, mentiar. Lepiey
że mnie Oćiec wybiie/ niżelibym miał zkłámáć/ y choćby mi
vmrzeć przyßło/ nigdy przećię nie ſkłámam. O bogoboyna-
tego Pácholęćiá Dußo! o błogoſłáwiony iezyku! ktory w tey
ßkole

ßkole nabożeństwá ku Pánnie Przenás:/ ták dobrześ postąpił y prawdyś śie náuczył. O iáko wielu dorosłych pokonfunduieß ná Sądzie Bożym! ktorych vstá vstáwicznie pełne są nießczerośći/ fałßow/ y kłamstwá/ á co gorzey przyśiąg kłamliwych. *Pedag: Chryst.* táka rzecz piße. Był w Konstántynopolu zacny y bogáty ieden Młodźian *Falio* názwány/ ten z wielkiego nabożeństwá ku Anyołowi Strożowi ślub vczynił/ ná cześć iego nigdy nie zkłamać dobrowolnie; trafiło śie że ná osobnym mieyscu od ludźi z rownym sobie Młodźianem zwadźiwßy śie/ onego zabił: ná sam domysł/ żadnych nie máiąc ná niego świádkow/ krewni poimánego stáwiáią do Sądu/ zpytány o zábićie. Widźi że gdyby zkłamał/ y zapárł śie mogłby śmierći vyść/ iednák wspomniawßy ná swoy ślub/ nie chćiał zkłámáć/ przyznał śie dobrowolnie/ záczym idźie pod Miecz/ zalecáiąc śie Anyołowi S. dla ktorego żyćia nie żałował; áż oto Kat zćiąć go nie może/ bo pokazuie śie widomie Anyoł/ zábiiáć Młodźianá nie dopußcza/ á zátym vwalnia go od śmierći. Jeżeli ten Młodźian ku cżći Anyolá Swietego ślubem śie obowiązał ná prawdę/ co mu też swego czásu/ ná dobre wyßło. Czy nie godnieyßa iest Nayświętßa Márká/ ábyśmy z nabożeństwá/ z miłośći ku niey/ ieżeli nie ślub/ to przynamniey mocne postánowienie vczynili sobie dźiś/ że ná cześć iey/ nigdy rozmyślnie/ dobrowolnie/ vmyślnie/ kłamstwá; ták w máłych/ iáko y w wielkich rzeczách/ nie dopuśćiemy śie; bárdzoby nam ten ślub ná dobre swego czásu wyßedł. Więc ázebyśmy skutecżniey te postánowienia náße/ álbo śluby w chronieniu śie kłamstwá wypełnili/ y iezyk náß w ßczerość/ y prawdę wpráwili/ powtorzmy do Pánny Przenas: modlitwę Kázimierzá S. Pro me pete, vt quiete sempiterna perfruar. Ut sim, malum nolens, DEUM colens, Pio semper opere Corde prudens, ore studens, Veritatem dicere.

P. 1. c. 4.

AMEN.

Regina Pacis.

Pro Assumpt. B. M. V. Cracov: sub bello Suetico 1703.

STROPHA 8.

Esto tutrix, & adiutrix, Christiani populi.
Pacem præsta, nè molesta, Nos perturbent Sæculi.
Bądź obrona, y ochrona, Pánno, ludu wiernego:
Zycz pokoiu bron od boiu. Zámieszánia Swieckiego.

Facta sum coram eo quasi Pacem reperiens. *Cant.* 8.

NJe máła trudność/ y rzecz wielce rzadka iest/ ználeść
prawdziwy doskonáły pokoy. S. N. Oblubienicá
Salomona dość mądrego Męzá miáłá/ dość bogáte
go/ dość spokoynego/ ten mu sámá dáie tytuł. Vinea fuit pa-
Cant. 8. cifico: á pokoy co był od sámego P. BOGA/ Oycu iego prá
wie poprzysiężony: Pacem & otium dabo in Israel, omni-
1. Parap. 22. bus diebus eius. A przećie táż Oblubienicá/ nie zowie go
doskonáłym pokoiem / ale tylko ćieniem podobieństwem po
koiu. Facta sum coram eo, quasi pacem reperiens: y słu
sznie; bo dla nierządnych áffektow Sálomonowych / Adama-
3. Reg. 11. vit autem Salo non Mulieres alienigenas. P. BOG odmie
nił choć przyobiecał był pokoy on. W tymże rozdziale czytá
my/ iáko Idumeyczyki/ y poddáne sługi iego ná Sálomoná
pobudźił / iż pokoy on/ sławá ták wielka Salomoná/ bogá
ctwá niezliczone/ práwie to zniknęło: bo ćieszkie dźiećiom swo
im zostáwił vbostwo/ ták że Jeroboam syn iego/ ná potrzeby
swoie drzec poddánych swoich muśiał. A to rzecz pewna/
iż kiedy w Monárchách nieszczęsne adamavit znáyduie sie/ poty
Krolestwá ich / nigdy sie niech niespodźiewáia doskonálego
pokoiu: Quasi pacem reperiens. Jákoż y teraz wszytko
Chrześćiáństwo zámieszáne woynámi/ od ták wielu lat szuka
pokoiu: ználázło / ztraktowáło przed kilko lat z Turczynem
pokoy/ ále quasi pacem: pozor tylko pokoiu; bo dáleko wię-
ksze/ szkodliwsze miedzy Kátolickiemi Pánámi nástąpiły woy
ny/ ktoremi nie tylko Páństwá swoie ruinuią: ále Pogáni-
nowi zwyćięstwá nád Chrześćiáństwem nádźieie czynią/ á co
gorsze, dla osłábienia śił swoich/ częśćia, iż Pogánin/ czás ma
gotow

gotowáć śie ná nowe potęgę. A dopieroż mowiąc o Oyczyznie nászey / ieżeli tedy iáko u nas ćień tylko pokoiu záwsze/ bá y nie znamy pokoiu. Zprofánowáne zostáły ná wielu mieyscách od Heretykow Kośćioły / Duchowieństwo zniewáżone/ Zákonne osoby z Cell swych wypędzone / BOG y SS. Boży / násłucháli śie bluźnierstw heretyckich/ miiam ochydę narodu u postronnych/ miiam ruinę ubogich ludźi / á przećie tá woyná zda śie niektorym pokoiem: mowią/ bronią/ że ten Nieprzyiaćiel iest potrzebny Oyczyznie: sprawdźiło śie o nich/ co Salomon nápisał. In magno viventes inscientiæ bello, tot, & tam mala magna, pacem appellant. Coż tedy mamy czynić? Oto Przen: Pánná przy Wniebowźięćiu swym chwalebnym/ stawa ná iákąś *Komissyę*, ná tráktaty, *S. Bern*: Ad vocatam præmisit peregrinatio nostra: O czymże tám Przen: Mátko tráktuiesz: Sámá powieda że o pokoiu. Facta sum coram eo quasi pacem reperiens. O pokoiu cáłego Chrześćiáństwá/ o pokoiu Oyczyzny nászey; tá iey iest w Niebieskiey chwale zábáwá osobliwa: O ktory supplikuie do niey w Miłośći swoiey Krolewiec nász. Esto tutrix, & adiutrix Christiani populi: Pacem præsta, nè molesta, nos perturbent sæculi. Rowszem dźiś/ iáko Krolowa wszelkiego pokoiu/ tron záśiada pokoiu / oraz Niebu y Ziemi cáłemu Chrześćiáństwu rozdáie przywileie pokoiu. Co pokaże / wprzod spytawszy śie/ czemu to Polská nászá/ ták długo u P. BOGA stáráiąc śie o pokoy / do tych czas nie może go otrzymáć.

Sap. 14.

Scr. 1. de Ass.

Dźiwna to u Duchownych przypowieść. Sic nos tu visitas, sicut te colimus: to iest/ iáko śie u P. BOGA o co stáramy/ ták też od niego mamy: y ták kto śie náprzykład szczerze stára o pokoy/ ma też doskonáły pokoy / kto zás on stára śie iákoby nie stárał/ to też nie ma pacem, ále quasi pacem, *nie ma doskonáłego pokoiu, ále raczey postać pokoiu*. O nie iákoszkolwiek ći to/ ále wszelkiemi sposobámi o doskonáły pokoy stáráć śie potrzebá / przestrzega *Dawid S.* Inquire pacem, & persequere eam. Obaczmyż tedy te sposoby y iáko do tąd záżywáliśmy ich/ á doydźiemy/ czemu ták długo Polská nászá doskonáłego nie ma pokoiu. Niechcę ia tu mowić o Polityczych / o świeckich sposobách / ále o Duchownych/ ktoremi

I. PARS

Ps. 33.

Chrzcz

Chrześćiáńſki człowiek pod czás woyny / ſukáć ma / y żebrać u P. BOGA pożądánego pokoiu. *Pierwſzy ſpoſob* podáie tenże *Dawid S.* to ieſt udánie ſie do publicznych *Supplikácyi*, do modlitw: opłákány álbowiem ſtan Páńſtwá ſwego zá Potomkow ſwoich w Prorockim duchu widząc / y on należyćie
Pſ. 78. opiſawſzy; DEUS venerunt gentes in hæreditatē tuam &c. *BOZE, o to zgromádźiły ſie narody obce ná dźiedźictwo twoie &c.* záraz lud ſwoy informuie / y ozy *ſupplikácyi*, modlitw publicznych / woła támże imieniem ludu ſwego. Adjuva nos DEUS ſalutaris noſter, *rátuy nas BOZE Zbáwićielu náß*, dla tego y Kośćioł S. w podobnych trwogách pomienionego záżywa Pſalmu / y ſpoſobu / náznáczáiąc *ſupplikácye*, poſty / Proceſſye; iákoż przyznáie ia że to wielce ſkuteczny ſpoſob. Dźiwna rzecz / że y ſámo Pogáńſtwo do tego ſpoſobu pod czás woien udawáli ſie. iáko / *Aul: Gell.* piſze / że *Scipio Afric…*
L. 7. C. 1. *nus*; nim więc ná publiczne rády do Capitoliū poſzedł / wprzod pięć godźin przede dniem w Kośćiele Jowiſzá modlił ſie. także y *Numma Pompil.* Krol Rzymſki / gdy mu dáno znáć o woyſku Nieprzyiaćielſkim / rzekł: At ego ſacrifico. q. d. Nabożeńſtwo / to moia naypierwſza obroná y zbroiá. A ſtáramyż ſie tym ſpoſobem ſzczerze o pokoy? Powiáda Piſmo S. że w Ziemi
4. Reg. 17. Sámárytáńſkiey był lud pewny / ktory że ſie nie bał P. BOGA / przepuśćił ná nich Lwy: Non timebant Dominum, & im-
FIG. miſit in eos Dominus Leones. Coś ſie podobnego y známi ſtáło / wyſforowáły ſie Lwy ſeptemtrionálne ná Polſkę náſzę. A możeß ſie mowić Immiſit Dominus Leones: może y ták ieſt? Myli ſie to z prawdą / co owo nárzekáćie mowiąc ná niektorych / że wam Szwedá wprowádźili: ia záś mowię: Immiſit Dominus Leones; że to P. BOG tych Lewkow ſpuśćił ná nas / y owſzem roſkazał im nie iáko: Dominus præ-
Isai. 13. cepit militiæ belli, venientibus de terra procul. mowi Prorok. Ktorych to słow / tłumáczenie u iednego Expozytora czytáiąc / práwiem ſie zdumiał; bo właśnie iákby ná teráźnieyſze nieſzczęśćie Polſki pátrzył / to mieyſce Piſmá S. tłumácząc
Paciuc. gdy mowi: Præcepit populis, qui è remotiſſimis plagis
L. 10. in adfluunt, quales ſunt Sueci. We Włoſzech ten Author piſał /
Ioan. gdźie ten Nieprzyiaćiel záſow iego nie doſięgł; znáć tedy

pioro

pioro iego Duch S. skierował ná nászę Polskę: Immisit Dominus in eos Leones. Coż czynią w tym nieszczęściu Pásterze náśi? vdáią się z Dáwidem do supplikácyi: y owszem przećiwko tym Lwom postępuią sobie ták/ iáko Krol Daryusz. Dan. 6.
Dostáie się Dániel miedzy Lwy/ sam Krol zturbowány nieszczęściem wiernego sługi swego/ czyni do Bogá Dánielowego gorące zá nim westchnienia. Deus tuus quem colis semper, liberabit te. A owszem wybáwienie to od pożárćia Lwow. FIG.
Tertull: przypisuie nabożeństwu Krolewskiemu/ náwet posty/ vmartwienia odpráwia Krol. Dormivit incænatus, cibiq; adu.
non sunt allati coram eo, insuper & somnus recessit ab eo. Gaost.
Czuli Pásterze náśi podobnego sposobu záżyli. Náznaczáli y náznáczáią publiczne modlitwy/ supplikácye/ posty/ vmartwienia od táncow/ od muzyk *&c.* ábyśmy tym sposobem/ wyprośili sobie u Páná BOGA pokoy y potłumienie nieprzyiaćiela; á prośiemyż BOGA tym sposobem o pokoy? z żáłośćią przypominam sobie/ że ták rok przez Lwow przechodząc/ niektore tám Páństwo záśtałem/ ktore nie tylko pokątnie/ ále y w Kośćiele nie wstydźiły się szemráć ná postánowione w Arcybiskupstwie *supplikácye*, ále y Xięży/ Káznodźieiow/ gdy Koronowánego Páná/ do modlitw/ zálecáli/ konfundowáli. Drudzy záś; lubo tych supplikácyi o pokoy nie gánią/ przećięsz wiele ich iest; osobliwie z stánow Páńskich/ choć to dla zbytkow fákcyi/ y swywoli ich/ naywięcey tá biedá ná nas przyszłá/ ktorzy máło co o to nabożeństwo dbáią; á iezeli kiedy ná nim będą to w Kośćiele nieskromnośćią swoią P. BOGA bárdziey obrażáią: Náyduią się y niektore Postnice/ co to rády z dobrey woli Nowenny poszczą/ á kiedy X. Biskup náznáczy iáki post/ pod czás trwog/ to nań szemrzą/ y pośćić go niechcą: Nád to/ przyznam się/ żem się y zturbował/ nie ták ná rzemieśnikow/ iáko ná vrzędy nie dogladáiące tego/ gdym cáłą Oktáwę Náwiedzenia Naśw: Pánny ná Piasku/ tuż práwie przy Kośćiele pod czás nabożeństwá/ tány/ muzyki/ pijátyki/ słyszał/ z przeszkodą nabożeństwá/ y pogorszeniem; poniewasz teraz zákazano tego. Nie dziw tedy/ że nie mamy pacem ále tylko quasi pacem; vprośić sobie u P. BOGA nie możemy doskonálego pokoiu: bo się też modlemy/ pośćiemy/ iá-

kobyśmy śię nie modlili / nie pośćili. *&c. Drugi sposob*, stárániá śię o prawdźiwy pokoy / iest popráwá złych obyczáiow *S. Greg:* vważáiąc powiedzione wyżey słowá Oblubienice Quasi pacem reperiens. pyta śię: Quid est, quòd non ait pacem, sed quasi pacem? y Odpow: Quia quamdiu cum peccato vivimus, pacem perfectam cum illo qui sine peccato in carne vixit, non habemus. *Bo puki tu w grzechu żyiemy, doskonálego pokoiu, z tym ktory bez grzechu w ćiele żył, mieć nie możemy.* Też dáie náukę y sposob / stárániá śię o prawdźiwy pokoy Dawid S. ále trochę z rożnicą bo to stáránie

Pf. 71. śię o pokoy przez popráwę obyczáiow / *principaliter* kłádźie

ná stany Páńskie: Suscipiant montes pacem populo, & col-

FIG. les iustitiam. Co tłumácząc *Blanc* mowi: Pax à montibus id est Regibus, Principibus, Magistratibus, decurrat in valles, id est, in populum humilem: W ktorych słowách dáie śię znáć / że iáko niżinom gory wilgotności dodáią; ták o pokoy niższym stánom / wyższe / Páńskie stány / stáráć śię powinny Suscipiant montes pacem populo: y słusznie: Pytam bowiem / zá co te sáme tylko Stany Duchowne / mieyskie / wieyskie / ták często / y ták ćiężko podátkuią? zá co chłopek Pánu swemu w ták ćiężkie poddáństwo śię dostał / że v niektorych niedyskretnych / y iednego dniá nie ma swoiego / że mu nic nie wolno / nie godźi śię bez Páná żenić / dźieći ták chce obroćić / vrodźi mu śię ćielątko / prośiątko / może to wydáć / zprzedáć / zbyć z domu / álbo dárowáć; á kiedy syn / corká / nie godźi śię / y pod źiemią szukáć go będźie dźiedźić: Zá coż to tedy / ták ćiężkie obligácye ná nich / wszák ten káwałek źiemie / ktorego kmiotek záżywa / nie ták drogi / áby wszytko potomstwo zá vżywánie iego w niewoli miáło pożyć / wszák też to nie zákupiony / nie záwoiowány niewolnik? bo według Moralnych Theologow: Inter Christianos, non dantur mancipia. Więc ia fundámentu żadnego innego vpátrzyć tego nie mogę / tylko ten / że Pánowie / Stan Rycerski / poniewáż wolni są od podátkowánia: innym stánom niższym / álbo poddánym swoim reciprocè ex contractu implicito, obligowáni są providere securitatem, rádámi swoiemi / pierśiámi swoiemi / przy kosztách z podátkow prowidowánych / obmyśláć beśpieczeństwo y pokoy. Dobrze tedy Dawid mowi: Suscipi-

piant montes pacem populo. Pátrzćieſz/ ktorzy albo rządy publiczne dla prywat rwiećie/ álbo ktorzy ex ſtipendio obligowáni bywſzy/ vchrániaćie ſię obozu/ vmykaćie bokow/ wojuiećie nie woiuiąc/ przez co y teraz ná direpcyą nieprzyiaćielſką/ Kośćioły/ Miáſtá/ poddáne ſwe podáliśćie/ iáko przed P. BOGIEM zpowinnośći wáſzey wyráchuiećie ſię. Aby záś to ſtáránie o publiczny pokoy/ nadáwało ſię Monárchom/ Senatorom/ Wodzom/ y innym do ktorych to ſtáránie należy; záraz przeſtrzegá ich Dawid o popráwie obyczáiow: & colles iuſtitiam; Záiſte dla otrzymánia pożądánego pokoiu/ potrzebna wielce popráwá obyczáiow/ we wſzytkich ſtánách/ ále naypierwey w Páńſkich. *S. Laur: Iuſtinian:* Regis iuſtitia, eſt pax populorum, tutamen Patriæ, immunitas plebis: *Krolá żywot ſpráwiedliwy, ieſt pokoy Narodu, obrona Oyczyzny, ſwobodá poſpolſtwá.* Widźiemyſz też popráwe obyczáiow w Stánách pomienionych? ia w Zakonney Celli wychowány/ Dworow niewiádomy/ ná to *ſtrictè* nie odpowiádam/ ále to tylko co w oczách wſzytkich ſtſt/ vważáiąc. iáko y pod czás woyny/ ſkwierku ludzkiego/ dla ćięſzkich podatkow/ pánuią ſwywole/ pijátyki/ tany/ zgorſzenia w domách niektorych Páńſkich/ beſpiecznie mowię/ że non eſt in collibus iuſtitia: y to ſámo pokázuie/ że nie trzebá ſię nam pokoiu ſpodźiewáć/ ále tylko quaſi pacem bo te nieuſtáiące pod czás woyny zbytki/ znáczą ráczey ruinę Oyczyzny. Zdumiáły Prorok nád Bábilonią lámentuie: Babyłon dilecta mea poſita eſt mihi in miraculum: przyczynę żalu dáie/ iż Senatorowie Babylońſcy/ gdy ſię bić było potrzebá/ oni bánkiety/ gálleopery ſpráwowáli. Pone menſam, contemplare in ſpecula comedentes & bibentes, ſurgite Principes, arripite clypeum, ktore ſłowá vważáiąc *Vega* mowi: Fædiſſima, & dedecoroſa res, quod delitijs & voluptatibus ſe dedant, quo tempore Regno imminet clades. Naybrzydſza to rzecz/ w ten czás ſię bánkietowáć/ roſkoſzowáć/ gdy ruiná náſtępuie Kroleſtwu. *Plutarch.* piſze/ że gdy *Pompeiuſz* pod czás wielkich woien Rzymſki *Conſulat* obierał. y oraz żenił ſię z *Pompeią;* miáno to zá bárdzo zły znák. Honeſti Viri Pompeium exiſtimabant Rempubl: depoſuiſſe in jactatam fortunis ----

ap. Blanc

Iſai. 21.

FIG:

in Iud. c. 12.

HIST.

cum ille coronatus ſacra nuptialia ageret. O gdyby ći Po-
gánie poyźreli ná Páłáce Kátolickich Pánow/ á zwłaſzcza w
Polſzcze náſzey/ podobnoby tám coś nágánnieyſzego obaczywſzy
bárdźieyby o zgubie cáłego Chrześćiáńſtwá wrożyli. *Salu:de*
L. 6. *Gub:* żáłośnie Miáſtá ſwego ruine opiſuiac/ bárdzo ſie żá-
łuie/ że Pánowie Mieyſcy/ gdy iuż w bramách był Nieprzy-
iáćiel/ pijátyk/ konwerſácyi z dámámi porzućić niechćieli. Ad
hoc poſtremum rabidâ vini aviditate & fæmineârum blan-
ditiarum libidine perventum eſt, vt Principes vrbis ipſius,
nec tùm quidem de conviviis ſurgerent, cùm iam hoſtis
Vrbem intraret. Coś żáłośnieyſzego u nas/ bo iuż nie w bra-
mách/ ále w ſámych wnetrznośćiách Oyczyzny nieprzyiáćiel.
Ponieważ tedy nie poſkrámiámy ſie w tych ſwywolách/ dár-
mo nam ſobie o pokoiu/ o zwyćięſtwie nád nieprzyiáćielem
wrożyć: Záwſze nam ták bedźie/ iáko niegdy Rzymiánom wo-
APOPH iuiacym z Sabinczykámi. Rzymiánie w domu vczyli konie
ſwoie táncowáć w tákt przy muzyce/ wyiádá po tym ná tych-
że koniách w pole ná woyne/ zágráć im kazał Nieprzyiáćiel/
áż konie do boiu niechcą/ ále tylko w pląſy/ y ták Rzymſkie
woyſko poráżone zoſtáło. Skaczą/ pląſy ſtroią pod czás woy-
ny náſzi Rycerze/ to też wyſzedſzy po tym w pole/ kiedy Már-
ſá zátrabią/ ſerduſzko/ wſpomniawſzy ſobie ná ſwywolne ſwo-
ie życie w pląſy/ lekáć/ śmierći ſie báć bedźie/ áż po tym po-
ſkoczą y nogi/ w nogi z konfuzyą przed nieprzyiáćielem. Ozgo-
łá iáśnie widźiemy/ że temi ſpoſobámi/ ktore nam P. BOG
podał przez Piſmo ś. nie ſtáramy ſie o pokoy prawdźiwy/ dla
tego też nie mamy pokoiu.
II. PARS Ponieważ tedy ſámi nie vmiemy/ czy niechcemy praw-
dźiwego ſzukáć pokoiu/ daymyſz *kommiſsyą* zlecmy to komu
lepſzemu/ medrſzemu/ to ieſt/ Przen: Pánnie/ Tá ieſt rádá
Paciuc. dowćipnego iednego Neoterykà/ ktory vważywſzy/ że ná świe-
in Pſ. 85. ćie tylko málowány pokoy/ quaſi pacem ták mowi: Ideo o-
exc. 21. pere pretium eſt, vt B. V. Mater Dei, & Mater rei, inter
Deum & reum ſe immittat, ſimultates abdicet, & rurſus
pacem omni momento reſtituat. *Wiec trzebá żeby Błogoſł:
Pánná, ktora ieſt Mátká BOGA y człowieká grzeſznego, mie-
dzy BOGIEM y grzeſznym włożyłá ſie, ſtrony vſpokoiłá, y zno-
wu ſtá-*

wu *ſtáteczny przywrocilá pokoy.* A kiedyż lepiey/ po to ſię do Náſzw: Pánny wzburzone woynámi Chrześćiáńſtwo/ y náſzá Polſká/ ma vdawáć? iáko dźiś/ gdy Przenas: Pánná ſtánowſzy w onych gmáchách Niebieſkich / ſámá obwołáć ſię roſkázuie Krolowo/ Pánio/ pokoiu. Facta ſum coram eo quaſi pacem reperiens: y owſzem Tron Pokoiu ſzczęśliwie záśiadá; Tronem pokoiu zowie naywyżſzą iey po Chryſtuſie chwałę; záprawdę chwała iey/ Tron to naydoſkonálſzego pokoiu. Zwołuie tám/ iáko ná cudá wielkie Dawid S. wſzytkiego świátá/ áby oględał źiemię iákąś/ ktora od kráiu pełna byłá pokoiu. FIG. Venite & videte opera quæ poſuit prodigia ſuper terram, Pſ. 45. auferens bella, vſq; ad finem terræ. A ktoryſz to ták ſzczęśliwy kray? *S. Hieron:* rozumie przez ten kray/ chwałę Niebieſką: przeto Niebá komu życząc/ mowiemy poſpolićie; Day mu Pánie wieczny pokoy: kto ieſt ſpokoynieyſzy ná duſzy/ vmiárkowánſzy w paſſyách ſwoich / ten też doſkonálſzy pokoy wieczny/ doſkonálſzą otrzymuie chwałę w Niebie: á ktoryſz duch ſtworzony/ po Duſzy Chryſtuſowey/ mogł bydź ſpokoynieyſzy/ nád Duſzę Przen: Pánny? Sáme Duchy Anyelſkie/ á przećie podległe były woynie wnętrzney/ to ieſt pokuſie oney generalney/ poki nie byli vtwierdzeni w łáſce Boſkiey: ſámey to Duſze Przenáś: Pánny oſobliwy Przywilij / że iáko pierworodnemu grzechowi nie byłá podległá / ták też żadney woyny wnętrzney/ to ieſt przećiwienią ſię woli zdrowemu rozumowi/ znáć nie mogłá. A zátym idźie iż też wieczny iey Pokoy/ Chwałá iey naydoſkonálſzá ieſt: y tá to ieſt Ziemia pełna wſzelkiego pokoiu/ o ktorey Dawid wzwyſz powiedźiał Auferens bella vſq; ad finem terræ, iáko tłumáczy *Rich: Vict:* L. 2. de Eman. c. 29. Quæ eſt iſta terra, de qua bella omnia auferuntur, niſi illa de qua Propheta. Veritas de terra orta eſt. De hac terra omnis pugna tollitur, in hac terra, pax plena reperitur. Jákoż y ſámá Przen: Pánná vwielbienie ſwoie/ naydoſkonálſzym názywa pokoiem. Facta ſum coram eo, quaſi pacem reperiens. *Faciuch.* to ſłowko Quaſi vważáiąc/ mowi: że iáko Piſmo S. wielkość chwały Syná Bożego opiſuiąc/ tegoż ſłowká záżywa. Gloriam quaſi vnigeniti: ták to ſłowko o pokoiu/ y uwielbieniu Náśw: Pánny/ nie vmnieyſzá/ ále rá- in Pſ. 86. Ioan. 1.

czey wyrażą/ wielkość/ nieograniczoność Chwały iey. Non est
Prov. 8. diminutivum, sed expressivum magnitudinis pacis, quam
reperijt: przyznáie y ná drugim mieyscu. Mecum sunt divi-
Escob. f. tiæ, & gloria, & iustitia, *Aquila* czyta pro Iustitia, Substan-
548. tia pacis. Ná tym tedy chwálebnym Tronie Pokoiu zásiad-
szy Krolowa pokoiu Przenaśw: Pánna/ cheynie y Niebu/
Ziemi kazuie pokoiem. W niebowźięćie iey/ przynośi nowy
pożądány pokoy/ *Naprzod* Obywátelom Niebieskim/ BO-
FIG. GV y Duchem Niebieskim/ per accidentalē gloriam. Zá-
prászá Dawid P. BOGA ná iákiś odpoczynek. Surge Domi-
Ps. 131. ne in requiem tuam. Wiem ia to że P. BOG jádnemi
woynámi/ pracámi/ zmordowáć śie nie może/ á zátym spo-
czynku niepotrzebuie: iednák po nászemu mowiąc/ po dźiełach
osobliwych iego/ iáko to przy stworzeniu świátá było/ zwykło
Pismo S. przypisowáć P. BOGV spoczynek. Requievit die
Gen. 2. septimo ab omni opere, quod patrârat. Przenaś: Pánna
iest dźieło nayosobliwsze reki Boskiey / ktore dopiero przy w-
wielbieniu Dusze y Ciałá iey zákonczone zostáło / iuż więcey
Mátká Przenaś: áni mieć może od BOGA/ áni BOG wię-
cey iey dáć. Záczym dźiś requievit Dominus. TROYCA
Przenaśw: widząc w zupełnośći swoiey ták śliczne dźieło/ oso-
bliwe vkontentowánie swoie odbiera: ták tłumácząc pomie-
nione słowá mowi *Chrysip.* Surge Domine in requiem tuam,
Tu & Arca - Tua enim requies est Virgo. *Nuż inni* Oby-
wátele Niebiescy/ Duchowie SS. y ći dźiś odbieráią od Kro-
lowey Pokoiu/ Pokoy: Vtesknione bowiem nieiáko były Duchy
one SS. y lubo coś słyszeli od innych Anyolow ktorzy służy-
li Przenaśw: Pánnie/ o śliczności/ Ciáłá Dusze y iey. áby ią
iednák kiedykolwiek wyráźnie oglądáły / prágneli wielce.
Więc dźiś przy Wniebowźięćiu doskonále iuż tesknice ich vspo-
koione/ dźiś vkontentowáni/ dźiś accidentalis gloriæ; nieiá-
ko odbieráią *Complementum.* Słuchayćie witáiących w Nie-
SCRIP. bie Krolowa pokoiu Duchow SS. Revertere, revertere
Sunamitis. *Aquila ex Hæbr:* czytá *Pacifica*, vt intueamur te.
Cant. 6. Ná co pisząc *Corn. à lap.* mowi: iż z wielkiego prágnienia
do oglądánia osoby Przenaś: Pánny/ Duchowie oni świeći to
mowią/ y przez to dáią znáć/ iáko wielką rádość/ y vkonten-
towáł

towánie swoie otrzymuią/ ná Wniebowźięta pátrząc Pánnę.
Posyłá ieszcze Pokoy swoy Krolowa Pokoiu y ná źiemię: á to
dwoiáki. *Naprzod* czyni pokoy miedzy człowiekiem grzesznym/
y BOGIEM rozgniewánym. Rzecz to bárdzo ćięszka/pod-
iąć się/ vgody miedzy BOGIEM á człowiekiem. Nárze- FIG.
kał tam Job że nie mogł tákiego pośrednika ználeść/ ktoryby
obiemá stronom prawdę powiedźiał. Non est qui vtrumq;
valeat arguere. *S. Thom:* mowi / że to Job prágnął pośre- Iob. 9.
dniká miedzy BOGIEM y sobą. A *S. Grzeg:* przydáie:
Durum sonat, ut quæratur, qui DEUM arguat. Trudno to
ználeść tákiego/ ktoryby się vpomniał P. BOGV: A ktoż z
ludźi mogłby się ná to osmielić/ gdyż mu y w oczy poyźreć
strászna. Quis stabit ad videndum eum. Mamyć wpraw- Malach. 3
dźie naypierwszego Pośredniká nászego do BOGA/ CHRY-
STVSA Páná/ Mediator DEI & hominum, Homo CHRI- 1. Th. 2.
STUS JESUS, Ale y ten ná czás/ gdy mu páktow pokoiu/ obie-
tnic nie dotrzymuiemy/ trudny nam bywa/ spráwiedliwośći
Boskiey nieiáko vprzykrzyć się nie chce. iáko o nim *S. Bern:*
mowi: Non sola illi cantatur misericordia, cantatur pari- Ser. de
ter & iudicium. Więc nam tenże Doktor/ iedyną tylko/ á- Verb. A-
le zdolną ná to Pośredniczkę Wniebowźiętą Pánnę pokázuie; post.
Opus est Mediatore, ad Mediatorem istum, nec alter no-
bis vtilior quam MARIA. *Potrzeba nam Pośredniczki, do Po-
średniká nászego* CHRYSTVSA, *á insza lepsza ználeść się nie może,
nád Przenaś:* MARYę: oná álbowiem potráfi y sámemu zá-
gniewánemu BOGV/ przypomnieć miłośierdźie iego niesko-
czone/ Męke/ rány/ Syna swego/ ułomność ludzką/ zdrády szá-
tánskie exágerowáć/ áby tym vbłagáć/ y vspokoić mogłá stu-
szny gniew Boski. O felix MARIA, Tu Mater Regis, tu
Mater exulis, tu Mater reis, & Mater Iudicis, tu Mater DEI
& Mater hominis: Cum sis Mater vtriusq; discordias, in-
ter tuos filios sustinere nequis. *S. Bern:* *O szczęśliwa MA-
RYA, tyś Mátka Krolá, y Mátka wygnáńcá, Mátka grzesznego y* de præ-
Sedźiego, Mátka BOGA *y Człowieká: á ponieważ Mátką oboy-* cell. v.
gá iesteś, nie dopuśćisz synom twoim żyć w nieprzyiáźni. *Ná
ostatek* posyła ludźiom y spráwuie pokoy miedzy rozrożnionemi
stronámi/ oná álbowiem sámá iest ná Niebie/ przez ktorey
przyczy-

przyczyne cáłe Chrześciáńſtwo ſpodziewáć ſie má uwolnienia
od woien/ poiednania záwáśnionych na ſie ſtron/ zwyćiestwá
nád nieprzyiaćiołami Wiáry S. zgołá doſkonáłego pokoiu.
Wiem ia/ iż w chwale wieczney SS. Boży/ nie ſtoia z pro-
FIG. znemi rekámi. Jedni iáko zwyćiezcy trzymáia Pálmy/ & Pal-
Apoc. 7. mæ in manibus eorum: inni iáko Pánienki / trzymáia Lilie; Et
Pſ. 149. inni iáko Pátronowie Króleſtw/Pánſtw/ trzymáia miecze: &
gladii ancipites in manibus eorum. A Nasw: Pánna
też tám trzyma w reku z Náleża iey; y zwyćieſkie Pálmy z
podeptánego ſmoká/ y Lilie czyſtości &c: iednák naysacnieyſze
ſze Przenaś: Pánny insignel y nayukochánſzy ná rekách ſpoczy-
ał ieſt Dzieciatko Syn iey; ále ten iuż ná Máieſtaćie ſiedźi:
coż tedy miáſto niego ná ſwoie rece wźiełá Nasw: Pánna?
wźiełá ná ſwoie rece Pokoy/ oney to w Niebie zábáwá: ſtá-
ráć ſie o pokoy wſzyćkiemu ludowi Chrześciáńſkiemu/ Pán-
ſtwom Kátolickim/ wſzelką obrone przećiwko nieprzyiaćio-
Cant. 8. łom dawáć: ſamá przyznáie. Ubera mea ſicut turris, ex
L. 12. quo facta ſum, eram eo quaſi pacem reperiens. Co Eſcob.
do moiey rzeczy ták tłumáczy. Cùm Throno Cæleſti ſiſti-
tur MARIA à DEO ſponſa. aſpicitur non tanquam de dia-
bolo triumphans, non tanquam exercitu virtutum orna-
ta, non tanquam DEI Parens, ſed tanquam pacem inveni-
ens. Acſi ad illud præcipue ſit in Cælum aſſumpta, ut
pacatam Eccleſiam pacifico colligaret Sponſo. W ktorych
słowách dáie znáć/ że Nasw: Pánna na to w Niebo wźiętá/
áby o pokoiu ſcześćiu Kośćiołá Chryſtuſowego/ Pánſtw Ká-
tolickich / záwiádowáłá: pátrzyć na pokoy Kośćiołá Boże-
go/ zwyćieſtwo nád Pogáńſtwem y Heretykámi / iedyna
to poćiecha/ iedyna ozdobá Wniebowźiętey Pánny. Co po-
twierdźiłá ſámá cudámi niektoremi. Vading. piſze/ że B.
Sub a. Amadeus náſzego Zakonu/ widząc Medyolánſkie Páńſtwá
1466. wniwecz dla niepokoiow y Woien zruinowáne; wyſtáwił no-
EXEMP. wy Obraz Nas: Pánny modlącey ſie do Syná ſwego/ ále
w miſterney ſzáćie/ bo po wſzyſtkiey popiſáne było: Pax, Pax,
pokoy, pokoy; więc znáć bárdzo ulubiłá ſobie Pánna Przenaś:
one ſzáte; bo nie tylko pokoy ſie wroćił Páńſtwu onemu/ ále
do tąd w Medyolánie wielkiemi cudámi ten Obraz ſłynie.

Theoph: Marian: pisze; że gdy miedzy Krolem Arágońskim / art. 10.
y Ráymundem Hrábia niepokoie wielkie záchodziły / Przenaś:
Pánná pokazawszy sie iednemu Rzemieślnikowi / postáłá im
przez niego misterny swoy Obraz / dzieciątko trzymáiący z ná-
pisem. Agnus DEI &c: dona nobis pacem. *Báránku Bo-
ży ktory gładziß &c: dáruy nam pokoy:* z czego sie pokázuie / iá-
ko Wniebowzięta Pánná w pospolitym Chrześciáństwá ko-
cha sie pokoiu / y oń sie v Máiestatu Boskiego stárá. Facta
sum quasi pacem reperiens. Masz tedy cáłe Chrześciáństwo
Woynámi zámieszáne / osobliwie Oyczyzno nászá / Wniebowzię-
ta Pánnę Krolowa pokoiu / ná Tronie pokoiu piástuiąca go-
towy dla ciebie pokoy. Do niey z vfnośćią po pokoy; niech
ći sercá doda osobliwy cud w Niemczech pod czás Szweckiey
Woyny / przez nie vczyniony (o czym *Scheysler* de B.V.) Jest a. 1634.
Miásto Vberling / ktore pod czás oblężenia Szweckiego / do Veritt7k
pewnego Pánny Przenaś: Obrázu / nabożeństwá / y śluby swo-
ie czyniło / pokázuie sie o południu nád ztrapionym Miástem
Pánná Przenaś: wielki strách Nieprzyiaćielowi czyni / y od-
pędza go; á osobliwie gdy bombá śćiánę wielką / pod ktora
dzieciątko w powićiu leżáło wywáliłá / cudownie sztukę śćiány
ták ná dwoie Pánná Przenaś: rozdzieliłá / że obie sztuki pad-
szy koło niego námniey mu nie szkodziły. Niechżeć to sámo
vczyni nádzieie ztrapiona Oyczyzno / práwieć to iák niewi-
niątko stáłáś sie bez rozumu; bo rády twoie zámulone prywa-
támi / bez sercá: bo bez odwagi / ná ták máłą garztkę Nieprzy-
iaćielá: wálą sie śćiány twoie / to iest Prowincye / przeplądro-
wána Litwá / y Máła Polská / á czy nie gorszego co czeká Wiel-
kiey Polski dla niezgod: nayniebespiecznieysza śćiáná Pro-
wincyi Pruskich. Czytałem w Kronikách Zakonnych / iáko Vadinge
w Prusiech blisko Toruniá / gdy iednego nászego Zakonniká sub a. 1278.
náwiedzáłá Pánná Przenaś: z Pánem JEZVSEM w Cel-
li / rozpłákał sie P. JEZVS / dla tego / że tám kiedyś miáłá
záginąć Kátolicka Wiárá. bać sie trzebá żeby sie to teraz nie
wyprorokowáło. Miey przećie nádzieie Polsko / przy poprá-
wie obyczáiow twoich; dokaże tego modlitwa swoia Przenaś:
Pánná Krolowa Polska / że ieszcze stawę twoie / cáłość Páń-
stwá / y miedzy temi ruinámi záchowa. A iáko niegdy w

Reu. P. 4. c. 49. dzień Wniebowzięcia widziáłá *Gertruda S.* iż wziawszy Pánn ná Przenaś: rekę Syná swego/ zgromádzenie nia żegnáłá; táe y teraz ná Nieprzyiaciela Pánu nászemu/ Rádom/ y Woyskom iego da Krzyżyk swoy y błogosłáwieństwo; doda y skutecznych rad/ y mestwá ná vspokoienie Oyczyzny. O co przyczyńcie sie do Pánny Przenaś: dziś Wniebowziatey/ Swieci Polacy/ SS. Pátronowie náśi: mow do niey Kázimierzu S. zá Krolestwem swoim. Pacem præsta, nè molesta Nos perturbent sæculi. Amen.

Luminare Luminarium.

Pro Im: mac: Cõceptione B. V. M. — Stropha 9.

Salutaris, Stella Maris, Summis digna laudibus.
Quæ præcellis, *Cunctis Stellis.* Atq; *luminaribus.*
Morska Gwiazdo, pociech gniazdo. Máiestacie zacności
Gwiazdy wszelkie, świátło wielkie. Gásną przy twey iásności.

Quasi stella matutina in medio nebulæ. *Eccle: 50.*

STárodawny wszystkich zwyczay iest/ gdy iákie ná Niebie nowe świátło/ albo Gwiazdá pokaże sie/ do biegłych w dawáć sie Astrologow. P. S. Pod czás Národzenia Chrystusowego/ niewidána gwiazdá pokázuie sie ná Niebie/ áż záraz naycelnieysi wschodnich Państw Astrologowie/ to iest oni trzey Krolowie/ pilne o niey czynia obserwácye/ y rozmáite formuia prognostyki. Hoc signum Magni Regis est, venite adoremus eum. Przy dzisieyszey Vroczystości Niepokaláne go Poczęcia Násw: Pánny/ pokázuie mi nieiáko Ekklezyástyk nowa Gwiazde/ lubo ieszcze w obłoczku/ to iest/ sámie Pánne Przenaś: w żywocie Anny S. poczeta. Quasi Stella matutina in medio nebulæ: bá y sámi Duchowie Niebiescy/ przychodzacey ná świát/ podobny tytuł dáia: Quæ est, quasi aurora consurgens. Więc iáko niegdy *Tertull:* przed

de Nat: B. V. M. przychodzacego ná świát CHRYSTVSA vważaiac/ w Kościele Bożym zawołał. Hodie est de CHRISTO Mathesis, hodie Ecclesia Stellam CHRISTI, non Saturni aut Martis,

&

& cujuscunq; ex ordine mortuorum, observat, & prædicat. *Dziś iest o CHRYSTVSIE Mátemátyká, dziś Kośćioł S. Gwiazde CHRYSTVSOWE, nie Sáturná, álbo Márśá, álbo kogo innego nie żyiącego, vważa, y opowiáda:* toby y mnie trzebá rzec/ Hodie est Mathesis de MARIA, *Dziś o Pánnie Przenaśw: nowa Mátematyká,* bo przy Poczęćiu swoim/ iáko nowy/ niewidány ieszcze Luminarz pokázuie się. A kedyż zdolnego ná to znaydziemy Mátemátyká? mamy go w domu/ á tákiego/ ktory od młodośći swoiey/ tey Gwiaździe codziennie w swoim *Omni die* pilno się przypátrował. Słuchayćież co o niey mowi: Salutaris Stella Maris. Summis digna laudibus, Quæ præcellis cunctis Stellis, Atq; luminaribus. *Morska Gwiazdo, poćiech gwiazdo, Máiestáćie zacnośći. Gwiazdy wszelkie, Swiátło wielkie, gásną przy twey iásnośći.* Rozumiem ia że tu nie stosuie Pánny Przenaś: do Máteryálnego/ nierozumnego świátłá Niebieskiego/ Słońcá/ Mieśiacá/ álbo Gwiazd/ boby to máło było: ále do onych rozumnych Luminarzow Niebieskich/ to iest Anyołow SS. Záczym y my zábawmy się tą pobożną Mátemátyką/ á ią trzymáiąc się vczynioney obserwáncyi przez Káźimierzá S. pokaże że Pánná Przenaś:/ przy punkćie Poczęćia swego/ Luminárzem iáśnieyszym nád sáme Luminárze Niebieskie/ to iest Anyołow SS. pokazálá się. Wprzod spytam/ iezeli też godzi się Chrześćiáńskiemu człowiekowi vdawáć do Mátemátykow po wrożenie. Ná co y odpowiem.

TAka iest nieuwagá niektorych ludzi/ że zbyteczną vwiedzieni ćiekáwośćią/ álbo nieumiárkowánemi áffektámi do rzeczy iákiey chcąc iey dostąpić/ álbo dowiedźieć się czego nie wiedzą/ lubo się w tym nie vdáią do Czártow/ do Czárownic/ iednák vdáią się do Mátemátykow; tey opiniy będąc/ że przez nich z Gwiazd mogą się tego dowiedźieć/ czego sobie prágną. Náprzykład/ chcąc wiedźieć/ co też z ich dźieći będzie/ iáko długo żyć/ iákie szczęśćie/ iáką náukę/ przyiaźń v ludzi mieć będą: álbo gdy się im szkodá iáka stánie/ áby się dowiedźieć o złodźieiu; każą sobie Astrologom Figury erygowáć/ co ledwie iuż nie pospolita w Polszcze/ náwet miedzy mądremi ludźmi. Niechże tedy wiedzą wszyscy/ iż to táka Mátemátyká I. PARS

iest Czártowska/ bo Czártowskim duchem podszyta. *Nadrzod* pokázuie; bo przez ten sposob/ choć nie wyráźnie/ iednák *implicitè*, to iest domniemánie vdáie sie człowiek do Czártá y do porády iego/ według pospolitey náuki Kátolickich Theo-
Sporer. logow; czegoć ták iáśnie dowodze z Neoter: iednym. Pytam ćie/ á bárdziey ćiebie Astrologu nieuważny co sie tego podeymuiesz; po czym dochodziß/ że ten/ ktory tey godziny vkradł/ tákiey komplexyi/ Fizyognomiy iest/ álbo że ten Syn/ co sie w tákim punkćie vrodził/ táki á táki/ mądry álbo głupi/ dobry álbo zły/ szczęśliwy álbo nieszczęśliwy będźie: Odpowiesz/ że mam znák tego ná Gwiazdách/ pod ten czás pánuiących. Więc dáley ćie pytam/ y mowie: Wszák Gwiazdy Niebieskie z przyrodzenia swego ponieważ są nierozumna rzecza/ y nie duchowna; duszą rozumną/ y wolą iey kierowáć/ zátym áni dobrym/ áni złym vczynić/ nie mogą: Nie możesz też mowić/ żeby Gwiazdy mogły to mieć z postánowienia Boskiego; bo wyráźnie zakazał P. BOG według Gwiazd y znákow Niebieskich/ spráwy żyćia swoiego y wolney woli kierowáć: A si-
Ierz. 10. gnis Cæli nolite metuere, quæ timent gentes; quia leges populorum vanæ sunt. Nie lękayćie sie znákow Niebieskich/ ktorych lękáią sie Narody: bo práwá ich prożnośćią są. Smieie
Ibidem. sie y z Izráelczykow w ruinie ich ostátniey widząc/ ktorzy w ták kich kocháli sie Mátemátykách. Stent, & salvent te augures Cæli, qui contemplabantur Sydera, & supputabant Menses, vt tibi vera prædicerent. Czegoby pewnie P. BOG nie gánił/ nie zákázował/ gdyby Gwiazdy/ álbo z przyrodzenia swego/ álbo z woli Bożey sprawowáły iáki skutek w woli ludzkiey. Záczym iuż nie zostáie nic/ tylko żebyś przyznał/ że pomienione skutki Gwiazdy máią od Czártá/ to iest/ z vmowy dawney/ ktorą przodkowie twoi wynalásczy tego złego z nim vczynili/ á ty ią tym sámym áccepruiesz/ potwierdzasz/ bo widząc że tego Gwiazdy/ áni z przyrodzenia/ áni od Boskiey woli nie máią/ przećie po te rzeczy do Gwiazd sie vdáiesz: y tym sámym chcesz/ áby Czárt według vmowy z kimsi dawno vczynioney/ skutki te opowiádał/ ktorych álbo iuż sam był przyczyną/ náprzykład do złodźieystwá kogo przywiodszy/ álbo przyszłe obiawiał/ do ktorych wypełnienia sam sztukámi swemi inne

tencia

tencia ma przyłożyć się/ ieżeli BOG nie przeszkodźi: ktory pospolićie ná vkaránie lekkomyślnośći ludzkiey dopuszcza tego Czásu. *Powtore* táka Mátemátyká/ pokázuie się bydź Czártowska y zła Práktyka; bo nie może bydź bez grzechu/ y owszem z samego przyrodzenia ćiężki grzech iest/ przećiwko pierwszemu przykazániu Bożemu. Non habebis deos alienos coram me. *Nie będźiesz miał bogow cudzych przedemną.* A oprocz zákazánia Boskiego w pomienionych słowách zestáwionego/ zákázuie tego surowo Práwo Kośćielne/ ktore przywodzi *Brognol. y Sperer.* Zákázuią y práwá świeckie/ ktore y Kśiegi tákie palić kážą/ á sámych ná gárle karáć. Dopieroż Doktorowie SS. ieżeli ná co/ iáko ná to w Kśiegách swoich/ rożnemi wywodámi nástępowáli/ osobliwie *S. Aug: S. Chrys. S. Basil. Alex. III.* iáko mamy. *Cap: Ex tuarum* Kápláná iednego/ ktory z prostey żárliwośći duchá o szkodę Kośćielną/ przez Astrolabium álbo Instrument Mátemátycki/ chćiał złodźieiá doyść/ cáły rok zá to do Mszy S. nie dopuśćił. *S. Epiph:* także pisze/ iż *Atticus* nieiáki vczony słumácz Pismá S. wykleły był z Kośćiołá/ o tákiey práktyki. A nawet choć sam Pogánin/ Tyran *Dyoklecyan.* Heretyk *Valentinianus*, á przećie tákich Mátemátykow nie chćieli w Rzymie ćierpieć/ y onych wyganiáli. Beda się tu podobno ći Astrologowie wymawiáć/ mowiąc: że to tylko práwá pomienione zákázuią z Gwiazd wrożyć o obyczáiách ludzkich/ twierdząc zápewne że ták/ á nie ináczey będźie/ álbo że się iuż stáło/ opowiedáć; my tego nie czyniemy/ ále eriguiąc náprzykład Figurę/ ználazszy Horoscopum: z przyrodzenia Gwiazd opowiádamy/ iákie ten co się w ten czás vrodźił/ álbo kto w ten czas vkradł co/ ma mieć w sobie/ y do czego skłonnośći/ co zá komplexya: nie przeczemy/ że ná wolney woli iego iest przełamáć swoie skłonnośći przyrodzone: lec że pospolićiey ludźie zá skłonnośćiámi idą/ domyślamy się/ y twierdźiemy probaliter, że to on vczynił/ álbo vczyni/ táki álbo owáki w obyczáiách będźie. Ja iednák ná te wásze wymowki ták odpowiádam. *Naprzod* że y o sámych skłonnośćiách komplexyi vpewniáć tego/ komu Figurę eriguiećie/ nie możećie: *Pierwsza* przyczyná tego niech będźie: bo skłonnośći/ komplexye dźiatek bywáią/ nie tylko od Gwiazd/ ale-

Alexic. D. 3. c. 12. T. 2. in 12 præc. L. 2. c. de Malef, & Mathē. L. 5. de Civ. hō. 5. in Mat. Th: Vite L. 2. S. 261.

ále też y zkąd inąd; iáko náprzykład z komplexyi Rodzicow;
z gniewliwych/ gniewliwi/ z chorych/ chorzy sie też często ro-
L. 2. de dzą: *Druga* przyczyná iest z *Aug: S.* ktory dla predkości nie-
doctr: c. dościągley obrotow Niebieskich/ zá rzecz niepodobna práwie
22. ma ználeść punkt doskonáły czásu/ w ktorym sie vrodził czło-
wiek/ álbo to álbo owo vczynił. *Trzećia* przyczyná: Daymy
to żeś doskonále doszedł tego punktu/ á zátym iż możesz wie-
dzieć iákich skłonności/ iákiey komplexyi ten iest/ ktory sie
Sporer. pod tą konstellácyą vrodził/ álbo ktory pod tą konstellácyą
T. 2. c. 9. kradzież popełnił. Pytam ćie: czyliż sam ten tylko człowiek
de 1. præ, iest ná świećie/ ktory sie pod tą konstellácyą vrodził/ ponie-
waż po wszystkim świećie/ káżdego momentu ták wiele tysie-
cy ludzi rodzi sie; czemuż nie o innym/ tylko o tym iednym te
wrożkę czyniż: á kiedy (co nie iest niepodobna) y przy iednym
że Dworze kedy sie kradzież stálá/ będzie drugi pod táż kon-
stellácyą vrodzony; ná ktoregoż tá twoiá Práktyká kierowáć
o złodzieystwo będzie: pátrzże iákich kłutni/ niewinnych pot-
pienia/ posądzánia/ karánia/ tá twoiá Práktyká/ á racżey Czár-
towská náuká przez ćie vczyniona nárobi. *Ná ostátek* daymy to
wszystko żeś nieomylnie tráfił ná punkt/ że skłonności tylko
opisuiesz/ że nie obiecuiesz/ nie twierdzisz zápewne/ ále tylko
sub probabilitate pod niepewnośćią iákąś/ postáremu gdy to
czynisz; grzeszysz przećiwko zákazániu Kośćielnemu: ktore tá-
kie iest od Sixtá V. *Motu proprio contra Astrol.* Sancimus,
vt contra facientes indicia & nativitates hominum, quibus
de futuris contingentibus, successibus, fortuitisq; casibus,
aut actionibus, ex humana voluntate pendentibus aliquid e-
venturum affirmare audent, etiamsi id se non certo affir-
mare asserant, & protestentur &c: inquirant & procedant,
& in eos severius pænis canonicis, & alijs eorum arbitrio
animadvertant. A poniewasz klatwámi Kośćioł grozi/ iuż
tym sámym pomienione zákazánie/ obliguie pod grzechem
śmiertelnym. Zákázu zás ták surowego Kośćioł S. miał
przyczynę: że ten sposob dowiádowánia sie rzeczy wprowádzić
by mogł z lekka do zabobonow/ y wielu zátrudnić/ powikłáć/
ktorzyby temu wiáre nád to niż potrzebá/ dawáli: iáko pospo-
lićie miedzy ludzmi nieuwajnemi wiele złego z tego sie tráfia

to.

to. Przydáie *Sperer*, że tych/ co się vdáią do Mátemátykow loc: cit:
po tákie rzeczy z lekkomyslnośći iákiś/ álbo z boiáźni zchraniá-
iąc się tego czym im Mátemátyk pogroził/ pomieniony Pa-
pieski zákaz nie obliguie: iednák sámi Mátemátycy/ ktorzyby
ważyli się y tákowym wrozki pomienione czynić/ podpadáią
pod to práwo/ y klątwy. Zła to tedy tá Mátemátyká.

Dziś/ kiedy nowe świátło/ nowa Gwiazdá/ to iest/ Pán- II.PARS
ná Przenaś: przy Niepokalánym Poczęćiu pokázuie się/ dále-
ko lepsza/ chwalebnieysza/ otwiera się nam Mátemátyká/ bo
około nayzacnieyszego objectum, około Luminarzá zacnośćią
swoią/ wszystkie stworzone Niebieskie przechodzącego Lumina-
rze rozumne/ to iest/ wszystkich Anyołow SS. Dość piękne/
dość to ozdobne Luminarze Anyołowie SS. ktorych Gwia-
zdámi názwał sam P. BOG mowiąc do Jobá. Ubi eras, Iob: 38.
cum me laudarent Astra matutina. *Gdzieś był, gdy mnie zá-
ránne Gwiazdy wychwaláły.* Jednemu z tych w duchu Prorok
przypátruiąc się mowi/ Tu signaculũ similitudinis, plenus sapiẽ- Is. 28.
tia, & decore, in delicijs Paradysi fuisti: omnis lapis pre-
tiosus operimentum tuum. Lec kiedy nowy Luminarz/ to
iest Pánná Przenaś: przez Poczęćie swoie/ w żywoćie Anny S.
pokázuie się ná świát/ iuż wszystkie pomienione Luminarze
Niebieskie/ to iest/ y naydoskonálsi Anyołowie SS. nieiáko
gásną/ y owszem sámi przygászáią iásnośći swoiey/ przed iá-
snośćią/ świątobliwośćią poczętey Pánny Przenaśw: vważmy
prosze/ kiedy Anyołowie SS. Poczęćiu Pánny Przen: pod podo-
bieństwem wschodzącey Jutrzenki przypátruią się: Quæ est
ista quæ progreditur quasi aurora consurgens, chcąc iásność/ FIG.
piękność iey opisać/ práwie nie mogli ná to wynáleść Figury/
álbo podobieństwá żadnego: ále iáko pospolićie bywa w zá-
mieszániu/ gdy iákiey rzeczy zgádnąc nie możemy/ coraz to
inszych sposobow w odpowiedziách szukamy: ták y Anyołowie
SS. czynią/ niewidána Pánny Przenaś: pięknośćią/ iásnośćią/
nie tylko nátury swoie/ ále y rozumy ich przechodząca niby
skonfundowáni, raz do Słońcá/ drugi raz do Mieśiącá/ świą-
tobliwość Poczęćia iey/ przyrownywáią/ gdy mowią: Quæ est
ista &c: pulchra vt Luna, electa vt Sol. A w czymże to prze-
ćie Duchowie SS. ten Luminarz Niebieski/ záraz przy wschö-
dzie/ przy Poczęćiu swoim przechodzi was: Quæ præcellis
cunctis

cunctis luminaribus! Jeżeli o świátłość/ o niewinność pierworodna idzie/ w ktorey Pánná Przen: poczęta iest/ y wy ieſteście w świátłości łáſki Bożey ſtworzeni/ iáko zgodnie náuczáią Theologowie: Nie pra ſie tego Anyołowie SS. iednák wyznáią/ że świátło pierworodney niewinności y łáſki/ ktore przy Poczęciu ſwoim záiáśniáłá Pánná Przenaśw: świátłość y zacność łáſki/ ktora oni przy ſtworzeniu ſwoim obdárzeni byli od BOGA/ dáleko/ á ledwie nie nieſkończonym ſpoſobem przechodzi.

Or. 1. de dorm. Matris DEI, & ſervorum DEI, infinitum eſt diſcrimen. *S. Damaſ.* Luminarzow Niebieſkich rożność może bydź/ álbo ratione *Creationis*, to ieſt z czego uczynione ſą: álbo ratione *Radiationis*, względem promieniow ſwych iáſności/ álbo ratione *Motûs*, względem obrotow własnych. Gdy ia uważam/ y ſtoſuie iáſność łáſki/ w ktorey dziś ſtworzona byłá Duſzá Pánny Przenaś: do łáſki/ w ktorey ſtworzeni byli Anyołowie z pomienionych miar/ zacnieyſza ſie pokázuie nád Anyoły Przenaś: Pánná. *Naprzod* ratione *Creationis.* Job S. powiedział/ że y Gwiazdy nie ſą czyſte/ y bez ſkázy w oczach

FIG. Iob 25. Boſkich. Stellæ non ſunt mundæ in conſpectu ejus. *S. Hier. allegorice* przez Gwiazdy rozumie Duchy Niebieſkie/ Anyelſkie. Przeto pytáią ſie Tłumácze Piſmá S. iáko ſie to ma rozumieć/ czy o Anyołách w poſpolitości/ czyli tylko o Anyołách złych/ ktorzy prętko po ſtworzeniu ſwoim/ świátłość łáſki Bożey ztrácili według tegoż Jobá. Et in Angelis reperit pravitatem. Większa wprawdzie część Tłumáczow Piſmá S. o złych to tylko Anyołách rozumie/ iednák ſą niektorzy apud

Pined. in Iob. *Pinedam* co náuczáią; że ſie rozumieią te słowá y o Anyołách dobrych: á to ratione *Creationis*, uważáiąc ſtworzenie ich. Pytam ia/ z czego BOG Anyołow ſtworzył? ſtrictè mowiąc z żadney máteryi ich BOG nie ſtworzył; iáko poſpolitſza ieſt opinia/ bo ratio creativa tego nie potrzebuie: przecięſz może ſie rzec/ y mowić ſie ma/ że creati ſunt *Ex nihilo*, z niczego/ y nieiáko w niczym ſtworzeni ſą: bo lubo w doſkonáley łáſce Boſkiey/ iednák ponieważ nie byli w pierwſzym punkcie ſtworzenia utwierdzeni w niey/ mogli ią ieſzcze ztrácić/ y podległ ſtáć ſie grzechowi: iáko ſie pokazáło ná Lucyperze/ y ádherentách iego. Záczym y w ták ſlicznie ſtworzoney Náturze Anyelſkiey

yelſkiey nie pokazáłá ſię przy ſtworzeniu doſkonáłá piękność y iáſność pomienionych Luminarzow Niebieſkich: Stellæ non ſunt mundæ in conſpectu ejus. Nie może to ieſt wytłumáczenie, ále *Hier: S.* ták piſzącego: Sub nomine Stellarum Angelos intelligere poſſumus: immundi, & tenebræ poſſunt vocari, ex eo vtiq; quoniam naturâ conditæ creaturæ, licet non peccent, capaces tamen peccati ſunt, vt apparuit in alijs Angelis. Widzieliśmy ſtworzenie Luminárzow Niebieſkich Anyołow SS. poyzrzymy też ná ſtworzenie Luminarzá nowego, to ieſt Poczęcie Przen: Pánny. O tym Piſmo S. pod Figurą powiáda, że ieſt niepoſpolite, niezwyczáyne. *Páweł S.* ták w liście ſwoim piſze o CHRYSTUSIE P. CHRISTUS aſſiſtens Pontifex futurorum bonorum, per amplius, & perfectius tabernaculum non manu factum, id eſt, non hujus creationis, introivit ſemel in Sancta, æterna redemptione inventâ. *CHRYSTUS będący Biſkupem przyſzłych dobr, przez zacnieyſzy, y doſkonálſzy przybytek, nie ręką uczyniony, ani teráznieyſzego ſtworzenia, wſzedł raz w przybytki święte, wieczne odkupienie wynálazſzy. Dion: Alex:* przez ten przybytek CHRYSTUSOW nowego ſtworzenia, rozumie Przen: Pánnę. Non in ſervo ſuo habitat Dominus, ſed in Sancto ſuo tabernaculo non manufacto, id eſt, non hujus creationis, quod eſt DEI para. Ktore tłumácżenie lepiey obiáśniáiąc y ſtoſuiąc do Niepokalánego Poczęcia Przenaś: Pánny. *Eſcob:* ták mowi: Quem quidem thalamum, quod tabernaculum, ita præparavit (CHRISTUS) à primo inſtanti Conceptionis, vt non eſſet hujus creationis: w ktorych słowách wyraża *Expozytor*, że ſtworzenie, Poczęcie Przenaś: Pánny, było niezwyczáyne, y rożne od ſtworzenia innych rzeczy, á zátym y od ſtworzenia Anyołow. A w czymże tá rożnicá? Pokazałem, że, y cżemu Anyołow SS. ſtworzenie ieſt ex nihilo, z niczego, y iákoby in nihilo, w niczym: bo w łáſce ktorą vtráćić mogli. Ale gdy vważam ſtworzenie Pánny Przenaś: widzę, że non hujus Creationis: lubo Duſzá tey ieſt ex nihilo, względem przyrodzenia, lubo według Ciáłá poczętá ieſt poſpolitym trybem, iáko człowiek z Oycá y z Mátki; iednák wedle łáſki, ktorą otrzymáłá przy Poczęciu ſwoim, nie ieſt ex nihilo, gdyż łáſká

ap. Nax. in Ioſue app.SS.2.

Hæbr.9.

ap. Eſc. L.4.n.205

wlana Pannie Przenaśw: przy poczęćiu iey / ztrácona nigdy bydź nie mogłá: bo doskonále vtwierdzona w niey byłá / ktorey go Anyołowie nie mieli: y owszem mogę rzec / co sie tycze łáski / że Pánny Przenaś: stworzenie / nie iest ex nihilo, in nihilo, ále ex Spiritu, in Spiritu S. iáko wyráźnie przyznáie to S. Ansel:

ap. Esc. Matrem te fecit suam ille rerum Conditor
cit. n. 99. & vt ita esses, in vtero Matris tuæ, à primordijs Concepti-
S. 4. onis, operante Spiritu S. creareris. *Mátką ćie swoią Stworca rzeczy vczynił; y dla tego ieszcze w żywocie Mátki twoiey, na początku Poczęćia swego, zá spráwą Duchá S. stworzona iesteś.* A z tego samego iáśnie sie pokázuie / iáko Pánna Przenaś: przy Poczęćiu swoim / nie tylko od pierworodnego grzechu wolna ále iáśniáłá iásnośćią / zacnośćią łáski / w ktorey vtwierdzona záraz byłá: Præcellit cunctis luminaribus, wszystkich Anyołow SS. przewyższyłá. *Powtore* Pánná Przenaś: przy Poczęćiu swoim Præcellit cunctis Luminaribus, przewyższa Náturę Anyelską *Radiatione*, Promieniámi swoiemi / á to dwoiáko. *Na-*
Miec. in *przod* z tąd. w według Astrologow Gwiazdy świátłość swoię má-
Lit. l. 353. ią od Słońcá / według bliskośći / álbo odległośći od niego mnieysza álbo większa: cokolwiek łáski / darow / y przywileiow duchownych pokázuie sie ták w ludziách / iáko y w Anyołách / wszystko to są promienie od Słońcá spráwiedliwośći CHRYSTVSA Páná; bo z zasług Męki iego káżdemu dáne / iáko námienia Páwel S. Proposuit in eo instaurare omnia in
Eph. 1. CHRISTO, quæ in cælis, & quæ in terra sunt. *á S. Bern.*
P. 1. de wyráźniey. Idem quippè Salvator hominis, & Angeli.
Circum. Kogoż pierwey / y iáśniey mogło to Słońce spráwiedliwośći CHRYSTVS JESVS z zasług Męki swoiey oświećić /
APOPH. iáko Mátkę swoię przenaydostoynieyszą. Pisze Historya / że Cyrusowi raz sie śniło / iákoby Słońce trzy rázy go obłápiło / co było znákiem / że miał Krolem zostáć: wiedźiał Syn Boski Słońce spráwiedliwośći / że dźiś poczynáiąca sie w żywoćie Pánná Przenaś: / nie tylko Krolowa Niebá y Ziemie / ále oraz y Mátká iego przeznaczona iest; izaliż nie naypierwey naiáśnieysze promienie swoie / ná duszę iey zkierowáć miał / y obdárzyć ne wyższemi przywileiámi łáski / niż Anyołow SS. przyozdobić. *Powtore* przewyższa Poczęćie Naśw: Pánny Anyołow

Radi-

Radiatione ztąd; że lubo ták Pánny Przenaś: / iáko y Anyołow
zacność łáski w ktorey stworzeni są / iest (iáko się powiedziáło) od CHRYSTVSA Páná; przećieś Pánná Przenaśw:
do pomienionych przywileiow ma swoie práwo / y nieiáko iey
własne są: czego nie máią áni mieli Anyołowie przy stworzeniu swoim. Obiecował tám Prorok w Kśięgach Liczby /
że kiedyś cudowna iákaś Gwiazdá miáłá się pokazáć miedzy FIG
ludźmi: Orietur Stella ex Jacob, & consurget Virga ex Israel. *Ven: Beda*, przez te Gwiazdę / rozumie dziś poczynáiącą się Przenaś: Pánnę. Stella ex Jacob, id est DEIpara. Num. 24.
Więc ponieważ Gwiazdá bez promieniá bydź nie może / pytáią się inni / ktoryby był promień tey mistyczney Gwiazdy /
to iest Pánny Przenaśw: ná co odpowiáda *Petr: Damian:* że S. 1. Epip.
Słowo Przedwieczne CHRYSTVS JEZVS / ktorego c. 3.
nam porodziłá Przenaświętszá Pánná / ták iáko Gwiazdá
rodzi promień / bez wszelkiego náruszenia swego. Ipsa ex se
radium illum emisit, qui penetrat usq; ad cordis secreta.
Z ktorego podobieństwá ia ták argumentuię. Wszák kiedy widziemy iż Gwiazdá iáka iásna oświeći rzecz iáką / oświecenie ono / nie tylko się przypisáć ma promieniowi wychodzącemu z Gwiazdy / ále też y sámey Gwiazdzie. Toć kiedy
Duszá Pánny Przenaś: od promienia swego / to iest z zasług
przeyzrzánych Syná swego oświecona zostáie / udárowána
Przywileiem niewinności pierworodney / swoim sposobem /
ma práwo nieiákie do tego / czego Anyołowie mieć nie mogli.
A owszem ponieważ *S. Bern: Sen:* o Przenaś: Pánnie mowi:
iż wydáłá z siebie promień wszystkich oświecáiący. Emisit
per Nativitatem Filij DEI radium, mentis nostræ irradiativum. y *S. Damian:* przyznaie ieyże / iáko nie tylko ludźi / ále tr. 1. S. 52.
y Anyołow oświeca. Hæc sola solidiore lumine, & Ange- S. de ass.
los, & homines illustrat: bespiecznie konkluduię / że z sámych col. 4.
tego Luminarzá promieni pokázuie się / iż przy Poczęćiu swoim piękność iey / piękność Nátury Anyelskiey przechodzi. *Potrzećie* Przenaś: Pánná przy Poczęćiu swoim / przewyższa Náturę Anyelską *Motu*, to iest w obrotách potencyi swoich duchownych. Między Sferámi Niebieskiemi / y Gwiazdámi /
ktore lotnieysze w obrocie są / te też są y zacnieysze; nie może

zás bydź lotnieyszego obrotu/ nád motum instantaneum, iákoby we mgnieniu oká. Káżdey nátury rozumney/ termin iest BOG w chwale swoiey widziány/ y nigdy w obrotách swoich potencye rozum y wola vspokoić sie nie mogą / poki w tym terminie nie stáną/ o czym S. *August:* Fecisti nos Domine ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te. Zadne iednák inne stworzenie/ áni Anyelskie/ áni ludzkie/ nie było ták szczęśliwe/ áby motu instantaneo stáneło w tym terminie; bo áni Rodzice pierwsi/ áni Anyołowie/ lubo w łásce Bożey stworzeni/ nie mieli vdzielonego sobie widzenia błogosłáwionego P. BOGA: po tym dopiero Anyołowie po zwyciężoney pokusie Lucyperá/ po vtwierdzeniu w łásce/ dotárli tego terminu. Sámá tylko Duszá Przenaś: Pánny dziś stworzona/ ták lotna byłá/ że motu instantaneo stánełá w tym terminie/ gdy w pierwszym punkcie stworzenia swego y rozum y wola iey vbłogosłáwiona zostáłá; táko wielu pobożnych/ y mądrych iest opinia. A zátym z tego sie pokazuie/ czemu y Kázimierz S. zowie Przenaśw: Pánne Gwiazdę inne wszystkie przechodzącą. Quæ præcellis cunctis luminaribus. Dla czego y ia záraz przy Poczećiu názwałem ią Luminare Luminarium. Więc przypátrzywszy sie temu Luminarzowi ták iásno wschodzącemu ná świát/ pokornie pod tą konstellácyą pod Opiekę Przenaśw: Pánny vdaymy sie/ mowiąc

d. 354. z nabożnym *Miechow.* Disperde ô eximium Cæli lumen, atram caliginem errorum, & peccatorum, fulgore tui luminis, vt tuâ Sanctâ prece, lucis perpetuæ, mereamur esse consortes. Amen.

Centrum Mirabile.

Pro Visitatione B. M. V.

STROPHA 10.

Tuâ dulci, prece fulci, Supplices & refove,
Quidquid gravat, vel depravat, Mentes nostras remove.
Modły swemi gorącemi, Cieß y wspieray proßące,
Znieś ćiężary, z káżdey miáry, Dußy náßey ßkodzące.

Abijt

Abijt in Montana cum festinatione. *Luc.* 1.

Dziwno bydź może komu/ że Przen: Pánná przećiw zwyczáiom w ćiążey zostáiących Mátek/ nápełniona Swiętym brzemieniem, nie tylko w drogę/ y to spieśno/ ale tęsz pod gorę się puszcza: Abiit in Montana S.N. Leć mnie to nie dziwno: bo wiem/ że iáko ogniowi/do gory/ bo do swego *Centrum* nie ćiężko / ták z Niebieskim brzemieniem ku gorze/ bo ku Niebu/ nie było przykro Przenaś: Pannie; wielce dowćipnie o tym nápisał *Iuglares* Sursum gravitat CHRISTUS, to iest/ iż Chrystusá poczętego w Żywoćie Nasw: Pánny / y sámeyże Mátki/ *Centrum* nie ná dole/ nie ná ziemi / ále w gorze / ále w Niebieskich rzeczách y dla tego nie dziw że ku gorze iáko do *Centrum* swego spieśno idźie/ Abijt in Montana cum festinatione, Ale/ to mi bárdźiey dziwno/ że w tę drogę gorzysta imieniem náßym y nástęż obiecáno. Trahe me post te, curremus in odorem vnguentorum tuorum. Czego potwierdza *Escob.* powiádáiąc że do tey komitywy y my należemy. Quia Filium DEI vtero claudens, simul cunctorum filiorum cœtu coronata incedit. *Poniewaś w Żywocie Syná Boskiego ma, dla tego z wielką kupą wßytkich swoich synow idźie.* A iákoż to nam oćiężáłym będźie/ zá tobą pod gorę puszcząć się Przen: Pánno. *S. Ant: Padu:* ná owe słowá Psálmisty piszac: Filij hominum vsquequo gravi corde: ták mowi. Duplex est gravitas; bona, & mala: bona trahit sursum, mala deorsum. Vtraq; contingit secundùm pondus animæ, pondus animæ est amor eius. Si amas æterna, trahit sursum, si terrena deorsum. W ktorych słowách wyrażá/ że w ktorey duszy iest miłość świeckich/ ziemskich rzeczy/ tákiey do gory/ do rzeczy Niebieskich ćiężko; bo táka raczey do *Centrum* swego do źiemie ćiągnie. Więc poniewaś sercá ludźi żyiących/ pospolićie nápełnione bywáią miłośćią świátá y rzeczy źiemskich ćiężkoby im było/ á prawie przećiw náturze do gory się piąć zá Przenaś: Pánną. Prawdá to że przyrodzonym sposobem *Centrum* gorne/ lekkie tylko rzeczy do gory ćiągnie/ dolne záś sáme ćiężkie rzeczy ná doł poćiąga; áleć ia dźiś vpatruię iá-

in Elog: B. V.

Lect 8. sect. 1.

Ps. 3.

kieś nád przyrodzone cudowne *Centrum* Niebieskie/ ktore ...
y ćiężkie rzeczy/ to iest serca ludzkie obćiążone miłośćią świá...
tá/ bárdzo skutecznie zá sobą do gornego *Centrum* ćiągnie/ ...
to nie inne iest/ tylko sámá Przenaś: Pánná dźiś w gory p...
száiąca się. Słyszę bowiem Kázimierzá S. modlącego się
do niey. Quidquid gravat, vel depravat, mentes nostras
remove. Co ia wywiodę. Wprzod powiedźiawszy ktore ...
to *Centrum* má bydź duszę ludzkiey/ y iáka ruina iey/ gdy ...
przyrodzonym swoim *Centrum* nie zostáie.

I, PARS Zgodne iest zdánie nie tylko Pismá S: Doktorow Kátol...
ckich/ ále náwet y wielu z Pogáńskich Medrcow/ że duszy
rozumney *Centrum* álbo koniec/ do ktorego zmierzáć ma nie
ná dole; ále w gorze/ to iest sam P. BOG ktory ią stworzył/
iákoż to *Centrum* to iest BOG względem rozumney duszy
iest wielce proportionatum. *Naprzod* Ze iest szyrym du...
chem/ iáko y sámá duszá. *Druga* że ponieważ iest nieskoń...
czonie dobrym/ y godnym wszelkiey miłośći/ iáko *Centrum*
do śiebie prawie gwałtownie/ miłość serca ludzkiego ćiągnie.
Trzećia że iáko rzecz káżda w swoim *Centrum* vspokoienie
doskonáłe znáyduie/ ták y duszá nigdźiey vspokoienia do...
nálego mieć nie będźie/ tylko w ten czás/ gdy miłość swo...
ię obroći do BOGA. Coby zás zá niesczęśćie popádálá du...
szá/ gdy miłość swoie oddáli od tego *Centrum*, to iest od P.
BOGA/ á obroći ią ná doł ku Ziemi/ to iest/ zákocha się
w świecie y márnośćiách iego/ w roskoszách/ godnośćiách/ bo...
gáctwách/ *&c.* przez podobieństwo zrozumiemy. Gdyby ná
przykład *Centrum* Swiátá/ ktore iest źiemiá/ z sfer/ y obro...
tow Niebieskich/ námniey się vmknęło z tego mieyscá/ ná kto...
rym go ręká Boska vfondowáłá/ tym sámym żadna rzecz/ tak
ná Niebie/ iáko y ná Ziemi/ ná swoim mieyscu nie zostáło...
by się/ Sfery Niebieskie/ musiáłyby obroty swoie odmieniáć
y mylić/ wszytkie struktury ná źiemi/ wáliłyby się dla ćiężá...
row swych/ zá *Centrum* swoim (ktore w srodku źiemi imá...
ginuią sobie Mátemátycy) pośćiągáiąc się: á zátym poszłáby
ruiná cáłego świátá. Podobnym sposobem gdy człowiek
Centrum swoie BOGA opuśćiwszy/ miłośći swoiey *Centrum*
záłoży w świećie/ iego márnośćiámi kontentuiąc duszę swoią/ iá...
zárąz miłość oná świátá/ duszę iego ćiężką do dobrego/

koby ia ołowiem nalał / czyni: wieſza obroty iey / to ieſt poſtepki/ rozmáitemi pożądliwośćiámi: Przyczynia iey ciężaru to ieſt grzechow/ iáko ná ſobie wyznáie *Dawid:* Iniquitates ſupergreſſæ ſunt caput meum, & ſicut onus grave, gravatæ ſunt ſuper me. á tym ſámym coraz od przyrodzonego *Centrum*, to ieſt od BOGA oddala duſze. Cudowne widzenie miał Prorok Záchárvaß: widział bowiem Niewiáſtę iákaś ná dzbánie śiedzącą. Ecce Mulier vna ſedens in medio amphoræ. A coż tám w tym dzbánie? czy nie iáki liquor ſmáczny? nic o tym Piſmo nie wſpomina/ ále tylko o ßtuce ołowiu nágotowanym do tego dzbána powiáda Prorok: Ecce talentum plumbi portabatur: Tá Niewiáſtá/ iáko támże Anyoł tłumaczy Prorokowi znáczyłá nieprawość. Hæc eſt iniquitas. A ponieważ tá Niewiáſtá bárdzo iákoś beſpieczna/ świátowa/ że w oczách Anyelſkich/ Prorockich/ nie wſtydźi ſię śiedźieć. á ießcze ná dzbánie/ vczynię ią ia Figura miłośći świátowey: Wßák też to Mundus in maligno poſitus á zátym ſumma iniquitas; á czemuß to tá Niewiáſtá/ to ieſt miłość świátowa przyśiádłá/ nákryłá ten dzban? pewnie nie dármo: bo to miłość y chwałá świátá/ coś ná pozor pokázuie/ á co ſię wewnątrz znáyduie/ w roſkoßách/ w márnośćiách świeckich zakrywa/ y zátáić chce/ że to tám prożny dzban/ albo tylko brzydkośći pełen; iáko ſámá iednemu Swiátowniczkowi/ luboć z muſu pokázáłá to. Był ieden Pan w Auſtryi bárdzo świátowy/ temu raz w nocy po Ogrodźie przechodzącemu ſię ſtánęłá ſtroyna/ y piekna Niewiáſtá / mowiąc iż ia ieſtem tá/ w ktorey ſię ty naybárdźiey kochaß/ nápátrz ſię mnie do woli: Więc gdy iuż nápáſł oczy ſwoie pieknośćią iey/ obroćiłá ſię do niego tyłem/ gdźie brzydka/ zgniła/ robakámi ztoczona pokazáłá ſię bydź/ ták dálece/ że pátrzący ná to/ y przeßła iey vrodę obrzydźił ſobie: zálęknie ſię przeto ow świátowy człowiek/ lecz oná rzecze: Ego ſum gloria mundi, & hi ſunt fructus mei. *Ja ieſtem chwała świátowa, y te pożytki w ſobie záwieram:* Záczym ſłußnie/ y támta Niewiáſtá u Proroká figuruiąca miłość świátá/ przyśiádłá/ przykryłá dzban/ áby nie poſtrzeżono prożnośći/ ßkárádnośći iego: iednák widźi Prorok przy tym dzbánie záraz ßtukę ołowiu ćieß-
kiego

Ps. 37.
Zach. 5
FIG.
Disc. ex 68.
EXEMP.

kiego/ Ecce talentum plumbi, bo zá miłośćia świátá/ nie
nie idźie tylko ćießkość dußy. Omne quod in mundo eſt
Ioan. 2. concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum,
& ſuperbia vitæ. *Cokolwiek ieſt ná świećie, álbo ieſt pożądli-
wość ćiáłá, álbo oczu, álbo wynioſłość:* á z tym dußy rozumiey
pewnie nie lekko/ á kiedy to ießcze przybędźie ćiężaru ze złych
nałogow/ y z mnogośći popełnionych grzechow/ ktorych ſię
kto dopuśćił dla usługi świátá/ dla reſpektow iego/ do-
pieroż. Powiada náoſtátek Prorok/ o nieſzcześliwym tey Nie-
wiáſty koncu/ że wrzućiwßy iey w gebe owe ßtuke ołowiu/
wepchano ią w tenże dzban/ y záßpuntowano. Et proiecit
eam in medio Amphoræ, & miſit maſſam plumbeam in
os eius. To pewnie y poſpolićie przychodźi ná ludźi służą-
cych dußą ſwoią świátu y intereſſom iego/ że záwiodßy
ſwoie ſumnienie/ ztráćiwßy ſubſtáncyą/ albo reſpekt y łáſkę
Páńſką/ zátkáią mu gebe konfuzyą iáką/ záßpuntuią gdźie w
kąt zárzucą: á tákim w ten czás/ y u BOGA/ y u Świátá
łáſkę ztráćiwßy nie wiedźieć gdźie ſię będzie podźieć. Coś
Lon. 3. edit. podobnego z niemi świát zrobi owemu/ co wyrządźił Hiß-
pan ieden Auſtryárzowi Włoſkiemu: u tego gdy podrożny
gośćił/ á nie miał czym od ſtołu zápłáćić/ ofiárowáł ſię go-
APOPH. ſpodarzowi náuczyć go pewney ßtuki/ to ieſt/ żeby mogł z
iedney beczki troiákie mieć wino/ czemu rad łákomy Włoch/
przyobiecał mu dárowáć obiad; zátym záprowádźiwßy ſię do
piwnice/ u beczki wielkiey winá on Hißpan ßydłem uczyni
dźiurę/ y każe ią pálcem iedney ręki zátkáć goſpodarzo-
wi/ co on ochotnie uczynił/ dobrze uważáiąc ßtukę: uczyni po-
gorze drugą dźiurę/ tákże ią zátkáć drugą ręką każe: náoſtá-
tek kończąc ßtukę; trzećią czyni dźiurę/ wino naylepße z niey
obiecuiąc ná ſkoßtowánie/ dla czego gębę każe nádſtáwić go-
ſpodarzowi zátrudnione iuż obie ręce máiącemu/ á w tym
ſam z piwnice ućiekł/ y w ſwoię drogę poßedł/ goſpodarz záś
nie wiedźiał co czynić dla ßkody nie tylko ręce/ ále y gębę
záprzątnioną máiąc/ bá y załaną záwołáć prętko nie mogł/
y ták ośukány w pośmiewiſku zoſtał. To też ták obłudny
świát czyni ná oſtátku miłośnikom ſwoim: odeymie im wßyt-
ko/ zátkał

ko/ zátka gebe konfuzya iáko wielka/ náoſtatek poda ná po-
śmiech y vrogánie ludzkie. Ten ći to nieſzcześliwy ſkutek
ſpráwuie miłość świátá/ w duſzy tey/ ktora ſwoie *Centrum*
w nim záłożyłá/ oddaliwſzy ſie od *Centrum* ſwego/ do ktorego
ſtworzona ieſt/to ieſt od P. Bogá. A zátym idźie ieſzcze co wie-
cey/ to ieſt nie poiete/ nie zrozumiáne zámieſzánie w duſzy
tákiey/ właśnie iákoby pod czás ruiny poſpolitey walacego
ſie świáta/ bo námietnośći iey w impetách ſwoich/ vſtáno-
wić ſie nigdy nie dádza/ tákowy człowiek/ co ſie troche do
gory od źiemie porwie/ to ieſt/ od złego vczynku vmartwi/ to
znowu ná doł/ ná łeb vpada/ dla wielkiego ćiezaru złośći ſwo-
ich. Wyráźnie o tym dáie znáć *Pſalmiſta*, powiedźiawſzy/
iáko pobożney duſze *Centrum* ieſt BOG. DEUS cordis mei, Pſ. 72.
& pars mea DEUS in æternum: záraz przydaie o iáko ruine
y zgube przychodza ći/ co oderwáli ſerce ſwoie od tego *Cen-
trum* od BOGA ſwego. Ecce qui elongant ſe à te peribunt.
Widźiał raz Prorok/ cudowna iedne beſtya/ co cześćia byłá
iák Lwicá/ cześćia iák Orzeł: Quaſi leæna, & alas habebat Dan. 7.
Aquilæ, á náwet/ choć iey ſercá ludzkiego vżyczono: &
cor hominis datum eſt ei, przećie áni chodźić iáko czło- FIG:
wiek/ áni ſkrzydłámi latáć nie mogłá/ ále tylko ſtałá/ ſuper
pedes quaſi homo ſtetit: iáko vważa *Richar:* Jam non ap. Nar.
volat, vt Angelus, nec ambulat, vt homo ſed ſtat. *Tilm: in Al-* in Iud. 15
leg: Figure vpátruie w tey beſtyi złożoney z rozmáitych pomie- ỳ. 1.
ſzánych beſtyi/ Człowieká ná świátowe pożadliwośći rozpuſzczo-
nego/ ktory dla rozmáitych y vſtáwicznych páſſyi ſwoich/ cu-
downym iákimśi mieſzáncem ieſt: dopiero iák lwicá dla zem-
ſty/ nienawiśći/ gniewu: dopiero iáko Orzeł/ álbo raczey Sep/
roſkoſzą ćiáłá vnieśiony/ ſzuka ſobie śćierwu; obláłuie Páłáce/
Kámienice/ domy: datum eſt ei cor hominis: tráfi ſie że
zámyſły iego/ naydą iáka przeſzkode/ záczym przyidźie mu re-
kollekcya/ ále ná gorſze ieſzcze zámieſzánie duſze iego/ bo dla
vkontentowánia pożadliwośći ſwoich/ ſzuka innych ſpoſobow/
co raz to gorſzych. Jákim był ow ſzalony Młodźian/ ktory Engel. 1.
wźiąwſzy dwá obrázy vlubioney ſobie oſoby/ nie mogac chu- T. Dom.
ći ſwoiey ináczey vkontentowáć/ poſzedł z ſługámi ſwoiemi ná 17.
puſzczą/ y tám ſámym pátrzeniem ná one obrázy/ páſſye ſwo- EXEM.

ie kontentował onym ſie kłániał/ dźien dobry/ noc dobra po-
wiádał : o ßalony/ diabelſki puſtelniku! A naydźiwſie tá-
cy ktorym kiedy BOG miłośierny/ o ich beſtyálſkim żywo-
ćie nie zápomina/ y dáie ná czás cor hominis, dotknie ná
ſercu/ ſkrupuł vczyni/ że to złe: choć czáſem ſie porwa troch
ku Niebu/ zámysla o pokućie/ to znowu vpádna/ wroca ſie
do złego/ álbo poſtapić nie moga ku pokućie prawdźiwey/ ćię-
żarem miłośći świeckiey przyćiśnieni. A drudzy ſa podobni
owemu *Lombardowi* in Belgio; ten po drábinie wyſoko idąc
gdy dla ćiężaru ſczebel ſie złamał pod nim/ leći ná doł: w tym
drugi co pod nim drábine trzymał/ záwoła : Lombarde quid
facis, co czyniß? on nie vważáiac niebeſpieczenſtwá, zá-
żartował y rzekł : videbimus inferius, *ná doł zpadßy obaczemy/*
ále zá żárt/ dobrze kárku nábił/ y nogi połamał. Coś podo-
bnego bywa: z świátowniczkiem ktory z gory od *Centrum*
ſwego/ z ćiężarem grzechow rozmáitych leći; wola BOG przez
nathnienia/ wołáia Przyiaćiele dobrzy/ Káznodźieie/ wola
ná czás y ſámo ſumnienie: Qvid facis? wzdyć to iuż ieſteś
iedna noga w piekle/ zginieß ná wieki/ ieżeli Dworu/ ieżeli
tákiego ſpoſobu żyćiá nie przeſtánieß/ A on co ná to? videbi-
mus inferius. Po tym o tym obaczemy/ námyślemy ſie. Gdy
Prawdá? obaczyß? ále inferius. obaczyß w ten czás/ kiedy
zginieß/ w pádnieß w doł piekielny/ kiedy zprawdza ſie ná to-
bie słowá Prorockie: Et cum venerit quod prædicatum eſt,
Ezech. 33 tunc ſcient, quod Prophetes Dñi fuerit inter ipſos, To wi-
dźiemy o iáka ruine duszá przychodzi tá/ ktora przez miłość
świátá/ oddaliłá ſerce ſwoie od gornego *Centrum* ſwego/ co
ieſt od BOGA.

II. PARS Nie nowa rzecz; ále dawna u Doktorow Kośćielnych po-
wiedźiałem/ gdym Przenaś: Pánne *Centrum* iednym nazwał.
Vmb. n. Dowćipny *Novar:* zowie ia *Centrum* ſámego BOGA. MA-
524. RIA illius Centrum eſt, qui rerum omnium eſt centrum:
y dowodźi tego/ iż iáko rzecz w *Centrum* ſwoim bądąca chybá
gwałtownie od niego oddalona bywá/ ták y Syn Boſki/ wy-
niść z Żywotá Przenaś: Pánny/ w ktorym Ciáło ludzkie był
wźiął; miał to ſobie zá wielki gwałt/ co przez Proroká wy-
Ps. 21. znáie. Tu es, qui extraxiſti me de ventre: álbo ták *Tertull:*

Syta

żyta/ ſtoſuiąc to do Wćielenia Syná Bożego; Avulſiſti me de ventre: *Oderwałeś mnie od żywotá; Rich:* záś *Laur:* zowie Przen: Pánnę *Centrum* wſzytkich ludźi ná świećie: MARIA Centrum mundi, quia ex omni parte mundi, omnes habent ad eam recurrere in omnibus ſuis neceſſitatibus. *Przenaśw: MARYA, ieſt Centrum świátá, gdyż ze wſzytkich ſtron świátá, wſzyſcy máią ſię do niey, w wſzelkich ſwych potrzebách udáwáć.* Ja do tego przydałem/ że to ieſt *Centrum* Mirabile, *Cudowne*: Przyrodzona bowiem rzecz ieſt / że *Centrum* gorne/ ćiągnie do ſiebie lekkie tylko y ſubtelne rzeczy/ iáko ogień idźie do gory: dolne záś *Centrum*; ſáme tylko ćieſzkie / y grube rzeczy zá ſobą poćiąga: y z tąd áni kámien do gory/ áni ogień ná doł z przyrodzenia nie idźie/ chybá gwałtem. Jednák Przenaś: Pánná ieſt tákie *Centrum* ktore nie tylko *Levia*; to ieſt duſze wolne od ćiężárow grzechowych / lekkie y prędkie w bogomyſlności/ ogniſte w áktách miłośći Boſkiey y innych cnotách/ poćiąga zá ſobą do P. BOGA; ále też y ćiężary wſzelkie/ to ieſt ludźi/ ćiężarámi grzechow; oſobliwie miłośćią świátá obćiążone/ windnie ku gorze / ku zámiłowániu BOGA/ ku otrzymániu łáſki iego. Czego naypierwſzy dokument przy Náwiedzeniu Elżbiety S. ná Jánie. Reflektuymy ſię nád owemi ſłowámi Chryſtuſowemi/ w ktorych powiáda: że dopiero od dni przyśćia Jánowego ná świát/ gwałt iákiś Niebo ćierpi. A diebus Ioannis Baptiſtæ, vſq; nunc Regnum Cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. A to iáki gwałt to ieſt Niebu/ ćiężary/ to ieſt grzeſznych do gory windowáć / bo lubo ćieſzy ſię Niebo nád pokutuiącym grzeſznikiem/ Gaudium eſt Angelis, ſuper vno peccatore pænitentiam agente, iednák nim go użyi/ nim grzeſznik poratowány łáſką Boſką tych ćiężarow przez pokutę pozbędźie/ nim ſię zdobędźie ná ákt goracey miłośći Bożey/ ktory *S. Bonaven:* zowie violentum, á zátym gwałtem otwieráiącym brámy Niebieſkie; wiele trudnośći z grzeſznikiem záżyć trzebá. A diebus Joannis Regnum Cælorum vim patitur. Pierwſzy práwie był Jan S. ktory tego dokazał: leżał w prawdźie w żywoćie Elżbiety iáko kámien obćiążony pierworodnym grzechem/ ktory náń miłośćią świátá/ bo pychą uwiedźieni Rodźice pierwſi

L. 8. de Laud. Virg.

SCRIP.

Luc. 15.

Matt. 11.

L. de 7. Itin.

wśi záciągneli; áż oto przeciwko przyrodzeniu / y z gwałtem
praw biegu pospolitego Exultavit infans; porywa śie do go-
ry / ku Niebu / wita BOGA swoiego / y prawie naywyższy o-
trzymuie stopień miedzy SS. Inter natos Mulierum, non
surrexit maior Joanne Baptistâ. A coż go ták prędko / y ták
wysoko wywindowáło z dołu / z ćiężaru tego vwolniło? Franc:
Mayron: przypisuie to violento actui amoris *gwałtownemu ak-*
towi miłośći Bożey; ktory ná ten czás Jan S. wypráwił /
od ktorego áż śię porwał w żywoćie Mátki swoiey. Ale ia
dáley pytam. Ponieważ Duszá Jánowá / á zá tym y wola
iego / sámá przez śie bo grzeszna / nie zdolna byłá do tego áktu
gwałtowney miłośći porwáć śie / ktoż ią wspomogł y pociąg-
nął? odpowiádam / że Przenayśw: Pánná / á to przez łáskę Bo-
ską wzbudzáiącą / ziednána od śiebie / y dána Jánowi. Dla
czego Ewáng: S. ogłasza: Ut audivit Salutationem MARIÆ
Elizabeth. exultavit infans in vtero eius, *Ják skoro vsłyszáłá*
Vit. Chr. *pozdrowienie Pánny Przenaś: Elżbieta S. rozradowáło śie dźie-*
C. 5. *ćie w żywoćie iey.* Ná co *S. Bonav:* Vide quanta sit virtus
in verbis Dominæ, quia ad eorum prolationem confertur
Spiritus S. *Obacz y vznay człowieczę iáka iest moc w słowách*
Przenaś: Panny, że ná ich wymowienie dáie śie Duch Przenaś:
A diebus Ioannis Regnum Cælorum vim patitur, y ták
Przenaś: Pánná pokazáwszy to pierwszy raz ná Jánie / że iest
Centrum ćiągnącym grzesznych ku BOGU / y teraz nieprze-
stáie / temiż álbo podobnemi sposobámi / ludźi / ktorych sercá
ćiężáry grzechow / álbo miłość świátowa ná doł pogrążyłá y
od *Centrum* swego / to iest / od BOGA oderwałá / znowu do
FIG. 5. gory / do BOGA poćiągáć. Co obiáśniam Figurą Pismá S.
w ktorym czytamy hystoryą o sławnym poiedynku Jákobá Pá-
tryárchy z Anyołem: Ecce Vir luctabatur cum eo vsq; má-
Gen. 32. nè, w ktorym poiedynku vsuszył P. BOG żyłę iedney bio-
dry / álbo nogi iego. Tetigit nervum femoris eius, & emar-
10 Gloss. cuit. *S. Greg:* Duchownie to tłumácząc / nieprzyznáie / żeby
Jákob przez to tákiego dostał kálictwá; ále rączey doskonal-
szym go w duchu P. BOG vczynił: ieszcze bowiem w Jáko-
bie ná ten czás nie vmárłá byłá doskonále miłość świátá /
áffekt do świeckiego mienia / wspierał śie / dźwigał śie iáko-
by ná

by ná dwu nogách/ to iest y o BOGA/ y o świát sie stáráiac/ obłożony Zonámi/ dziećmi/ czeládzią: lec oto vsuszył P. BOG Jákobowi iedne noge: przez co sie znáczy wygászenie effektu y miłośći ku świeckim rzeczom/ y márnośćiō świátá. Voluptatem carnis arefecit, vt qui prius quasi duobus pedibus nitentes eum videbamur quærere, & sæculum tenere, post agnitionem suavitatis DEI, vnus in nobis pes sanus permanet, & alter claudicat. *S. Greg: citat:* czego zaraz przyczyne dáie tenże S. Doktor. Quia debilitato amore sæculi, solus amor DEI convalescit: *bo gdy w sercu ludzkim ziebnieie miłość świátá, sámá miłość Boska siłe bierze,* á zátym podnosi serce ludzkie do gory/ do *Centrum* swego/ do zámiłowánia sie BOGA. Jákob ten znáczyć może/ ludzi spráwámi świeckiemi/ dworskiemi/ álbo gospodárskiemi zábáwnych. Luctabatur cum eo vsq; mane. Máia ći Jákobowie z kim sie vstáwicznie pásowáć/ osobliwie vsq; mane: z ráná w rozporządzeniu czeládzi dworu swego/ naywiecey kłopotu/ turbácyi/ poydzieli ná modlitwe do kata choć Paćierz zmowić/ y tám iák zá pásy z P. BOGIEM chodzi/ dla przypadáiacych myśli o gospodárstwie/ o dzieciách/ o czeládzi/ powtarza kilká razy modlitwe á co raz to gorzey/ bywa czásem/ co przez cáły dzień/ ledwie ná skłádány zdobedzie sie Paćierz: wynidzieli z domu w pole/ álbo do gumná etc. y tám *Lucta,* potykáć sie muśi z pássyámi swoiemi/ gdy szkode obaczy/ wroći sie do domu/ zástánie Lia płácząca/ álbo łáiaca/ nárzekáiaca o szkode/ álbo że sobie oczy zadymiłá żytnym oleykiem: y tu *Lucta:* żal/ turbácya/ że gospodyni ládaco/ zgorszeniem czeládzi/ dziatkom. A gdybyśmy poyzreli ná życie Jákobow Dworem sie báwiacych/ y świátá szukáiacych/ w respektách iego korzystu acych; dopieroż tám prawdzi sie/ luctabatur vsq; mane: cáłe życie ich potyczká iedná/ á ćieszká/ nie trudno tám o Pásowniká zazdrośćiwego/ ktory w łásce Páńskiey ruinowáć bedzie/ ktory przed ludźmi iezykiem/ pásquilámi sławe szárpáć bedzie/ á co naygorszá/ żeby świátá/ Páná/ nie vrázić/ trzebá nie raz zá łeb/ zá pásy/ z sumnieniem swoim puyśc/ to iest/ ná grzech sie odważyć. A coż to spráwuie? to? że gore wzielá w tobie zbyteczna miłość/ y chęć do świeckich rzeczy. Wiedzieć záiste masz/ że ieżeli wy-

grác chceß/ trzebá áby iáko Jákobowi/ nim zwyćiężył Pásowniká/ odjáłowáć mu trzebá było drugiey nogi/ to iest miło-
śći do świátá; ták y tobie/ trzebá w sobie wysußyć miłość do
świátá/ ktora ćie przy ziemi trzyma/ á do zámiłowánia BO-
GA przyrodzonego *Centrum* twego / przeßkoda ći iest. Kto ć
do tego lepiey pomoc może! iáko opieká y przyczyná Przen: Pánny.
Vważ kiedy to Jákobowi te łáske BOG vczynił: że prze
znák vsußoney nogi/ wysußył w sercu iego miłość świecką/ á
miłośćia Boża ku Niebu wykierowáł: W ten czás to się stá-
ło gdy ná Horyzonćie Jutrzenká wschodźić poczełá/ ktorą v-
baczywßy Anyoł/ prośi się Jákobowi. Dimitte me, jam enim
ascendit aurora. Przez te Jutrzenke nie tylko Doktorowie
SS. rozumieia pospolićie Przenaś: Pánne/ ále y sam Sálo-
Cant: 6. mon w duchu Jutrzenka ia názwał: Quæ est ista quæ pro-
greditur quasi aurora consurgens. Ma ten záiste Przenaś:
Pánná skutek/ że gdy pod promienie iey vćieka się ten/ ktore-
go miłość świátá przy ziemi trzyma/ ktory z świeckiemi/ zie-
mi pożadliwośćiámi páświe się/ y pozbydź się ich nie może/ á
radby się też iuż porwał do *Centrum* swego/ to iest poczał po-
práwe żywotá swego/ tákiemu Jutrzenká Niebieska Przenaś:
Pánná vpraßa v P. BOGA skuteczne łáski/ zápały miłośći
ku BOGV/ ktoremi wspárty zwyćięży to wßystko/ y miłość
zła świecką wysußywßy w sercu swoim/ rzesko ku BOGV ku
cnoćie/ poskoczy. Dwie sa pożadliwośći z miłośći świátá/ álbo
z miłośći sámeg siebie pochodzace/ ktore naybárdziey Duße przy
ziemi trzymáia/ y od *Centrum*, od BOGA swego nayczesćiey od-
daláia; to iest pożadliwość *Ciáłá* y pożadliwość álbo namietność
gniewu: Obaczmyż z przykłádow/ iáko ná poskromienie ich/ skutecz-
na iest opieká Przen: Pánny. Co do pierwßego: mamy naprzod
Nadasin iednego Młodzianá w Rzymie/ ktory iáko kámień ćięßki le-
Annunt: żał w nieczystośći/ vżywał się coraz przez Spowiedź S. ále
1635. znowu vpadał. Wiec w dzień Niepok: Poczećia Nas: Pán-
EXEMP. ny/ vsłyßawßy ná Kazániu/ iáko w podobnych pokusách iest
doświadczony sposob postánowić sobie/ áby pod czás pokusy ná
cześć Przenaśw: Pánny/ záwołáć; SS. Virgo, sum tentatus,
succurre Domina. *Przenaś: Pánno zkußony iestem, rátuy mnie
Páni moiá*: poczał tego sposobu záżywáć ow Młodzian y sam

w krol

wkrotce po tym przed Spowiednikiem wyznał/ że iuż doſko-
nále vgáſzone w ſobie zápały ćieleſne vczuwał. Záczym ow
Spowiednik w podobnych pokuſách zoſtáiącego/ tráfiwſzy ná
Penitentá Zołnierzá iednego/ rádził mu tegoż záżywáć ſpoſo-
bu/ tráfiło ſie tedy iż ow Zołnierz/ dawſzy ſie złey kompániy
námowić/ z intencyą zła iedźie do domu nierządnego/ wſpo-
mniawſzy iednák ná poſtánowienie ſwoie: záwoła: Succurre
Domina, tentatus ſum. *Rátuy Páni, zkuſzony ieſtem:* dziwna
rzecz/ ow człowiek/ iáko kámień lecący ná doł/ ná zgubę Du-
ſzy ſwoiey/ ſtał ſie nagle lekuſienki; bo niewidoma ręka iáko
iedná plewá/ z impetem odrzucony był ode drzwi domu nie-
rządnego/ y záprowádzony do ſwey goſpody/ iuż pożądliwość
zwyćiężywſzy. Piękny y ow przykład o iedney Niewieśćie/ Diſcip:
ktora z żalu wielkiego poſzłá płákáć do Kośćiołá Nas: Pánny/ ex. 49.
ná nałożnicę Męża ſwego pomſty proſząc; pokaże ſie iey
Nas: Panná/ y rzecze: Jákoż iey mam co złego vczynić/ po-
nieważ codzień 100. rázy ná cześć moię przyklęka. Rzecze
Niewiáſtá: ponieważ nie chceſz ſie pomśćić krzywdy moiey/
więc ia poydę ſkárżyć do Syná twego. gdy wychodzi z Ko-
śćiołá/ áż potkawſzy ią nałożnicá oná ſmutną/ ſpyta co ſie iey
dzieie: y powiedziáłá/ żem ná ćię chodziłá ſkárżyć/ y pomſty
proſić do Nas: Pánny/ ták á ták mi odpowiedziáno; co vſły-
ſzawſzy nałożnicá/ y zdziwiwſzy ſie/ nierządną onę miłość zá-
raz w ſobie vgáſzoną vczułá/ y porzućiłá on żywot. Nie do-
puśćiło iey nabożeńſtwo ku Przenaś: Pánnie pod onemi ćię-
żarámi ſproſności dłużey zoſtáwáć. Co ſie tycze *zápálczywo-
śći gniewliwey*, iáko y z tey Przenaś: Panná náwet y ná modli-
twę innych vmie vwalniáć/ ten pokázuie przykład. W Lu- Pex. hiſt.
zytániy był ieden Juryſtá bogáty/ ále chániebnie zły/ gnie- 137.
wliwy/ Tyran/ oſobliwie ná Zonę ſwoię/ ktora pobożna wiel-
ce byłá/ y czeſto w Káplicy Nas: Panny proſiłá iey/ áby o-
ná odmieniłá dzikie námietności Mężá iey: á gdy raz dla
deſzczu ku nocy nie mogłá zdążyć do domu/ w Káplicy oney prze-
nocowáłá: ráno tedy máiąc wracáć do domu iákoby ná pewną
śmierć od okrutnego Mężá/ wyſpowiádáłá ſie támże y SA-
KRAMENT S. przyiełá/ czyniąc ſwoie śluby/ ieżeliby w
tey okázyi zápalczywośći Mężá ſwego/ y śmierći od niego vy-
ſzłá:

ſzła: śmiáło tedy przychodzi do domu ráno / Mężowi przyzná-
ne opowiáda / czemu ná noc nie byłá w domu / y przydáie ...
raz: Wierz ieśli chceſz Mężu / Syn co chceſz zemną / wſzák
ia ſię iuż Sakrám: SS. opátrzyłá ná śmierć. Rzecze / iuż
w duchu odmieniony on dziki Mąż : przeſtań więcey mo-
wić Żono naymilſza / iużeś mnie inákſzego znalázłá / bo mnie
dziś w nocy Nas: Pánná odmieniłá zá modlitwámi twemi
ſtráſzne ná mnie przepuściwſzy myśli : zárzekam ſię páſſyi tw-
ich nierozumnych / y iuż więcey bogoboynie chcę żyć / y ſłucháć
ciebie; iákoż po tym świątobliwie żył y żywot ſwoy zákończył.
A zátym iuż iáśnie widziemy / iáko Przenaś: Pánná / wykorze-
niáiąc modlitwą ſwoią z ſerc ludzkich / miłość świátá y poża-
dliwości ſzkodliwe / duſze do gory / do cnoty / do BOGA / iá-
ko do *Centrum* ſwego oſtátniego kieruie / y pociąga. Zácżym
wſzyſcy obciążone ſercá máiący / miłością świátá / y pożądliwo-
ściámi / do tego *Centrum* cudownego podnośmy ſercá náſze
prosząc Przenaśw: Pánny / wołáiąc zá nią w Gory poſpieſzáiąc-
ca: Trahe nos poſt te, curremus in odorem vnguentorum
tuorum, y z Kázimierzem S. modląc ſię do niey: Quidquid
gravat vel depravat, mentes noſtras, remove. Amen.

Terra Benedicta.

Pro Partu B V M. Seu Nativit: D. N. I. C.

STROPHA II.

Virgo gaude, quòd de fraude, Criminũ nos liberas,
Dùm in vera, & ſincera, DEVM carne generas.
Bądź weſoła, ktoraś zgoła, Od Czártá nas zbáwiłá,
Gdyś prawdziwie, nie wątpliwie BOGA wCiele zrodziłá.

In terra pax hominibus. *Luc:* 2.

DOſyć nierychło / ále widzę bárdzo ſzczęśliwie doczekáłá ſię ziemiá náſzá błogoſłáwieńſtwá od P. BOGA. S. N. In terra pax. Ná ziemi pokoy dziś Anyołowie SS. ogłáſzáią. O trzech tylko benedykciách przy ſtworzeniu świátá / ktore P. BOG niektorym rzeczom dał ná ten czás / czytamy: błogoſłáwił naprzod Zwierzętom wodnym / y Ziemſkim. Benedixitq; eis, dic: Creſcite, & multiplicamini:

mini: podobnym stylem błogosławił Adamowi y Ewie: á
ná ostátek siodmemu dniowi/ w ktorym robotę swoię zákoń-
czył. Et benedixit diei septimo, & sanctificavit illum: Nie
czytamy iednák áby ziemi sámey dał swoie święte błogosłá-
wieństwo/ y owszem prędko po tym przeklectwo ná nie wło-
żył: Maledicta terra in opere tuo: y ták przeklętá ziemiá
dla grzechu ludzkiego/ nie tylko pełno ná niey ciernia y ostow/
ále zá zdrádą Szátáńską pełno złego/ pełno przeklectwá. Dziś
iednák iuż Anyołowie Swięci ogłászáią iey pociechę nową.
Pax in terra. A Dawid S. w duchu o nowym błogosłáwień-
stwie powiáda: Benedixisti Domine terram tuam --- terra Gen: 1.
nostra dedit fructum suum. *Błogosłáwiłeś Pánie ziemię twoię*
--- á ziemiá nászá wydáłá swoy owoc. Ználázłá się w cáłey prze-
klętey ziemi bryłeczká iedná/ ktora w rękách opátrzności swo-
iey BOG záchował od przeklectwá Adámowego grzechu/ to
iest Przenaś: Pánná, Ktora vbłogosłáwiona zostawszy pło-
dem Niebieskim/ dziś owoc swoy rodzi/ ná oddalenie wszel-
kich zdrad Szátáńskich y przeklectwá wszelkiego od cáłey zie-
mie. Co iey przyznáie Kázimierz S. Virgo gaude, quòd Psal: 84.
de fraude criminum nos liberas, dùm in vera & sincera c. 3.
DEUM carne generas. *Bądź wesołá, ktoraś zgołá, od Czár-*
tá nas zbáwiłá gdyś prawdziwie, nie wątpliwie, BOGA w cie-
le zrodziłá. A ponieważ y teráźnieyszych czásow miedzy Ká-
tolikámi/ bárdzo zágęszczone są przeklectwá; wprzod po-
wiem iáko ten grzech bárdzo iest ludziom szkodliwy/ nim do-
wiodę że Przenaś: Pánná przy rodzeniu Syná swego/ pokazá-
łá się ziemią błogosłáwioną opisáną od Dawidá S.

GRzech przeklectwá/ w ten czás iest śmiertelny/ kiedy kto I. PARS.
z dobrym rozmysłem/ to iest wiedząc co mowi/ życzy bli-
źniemu swemu/ lub sámym sercem/ lub oraz vstámi mowiąc/
nieszczęściá iákiego wielkiego: náprzykład/ diabłá/ śmierci/
ogniá/ álbo pomsty od P. BOGA: á gorszá gdy siebie
sámego przeklina. Ten grzech ták wiele złego ná świecie
przynośi/ pod Figurą ktorą nam podał Psálmistá Páński o-
baczemy. Opisuiąc człowieká przeklectwámi się báwiącego Ps. 108.
Krol/ ták mowi: Induit maledictionem sicut vestimentum, FIG.
& intravit sicut aqua in interiora ejùs, & sicut Oleum in

oſſibus ejus, fiat ei ſicut veſtimentum quo operitur, & ſicut
zona, quâ ſemper præcingitur. *Odział ſię przekleńſtwem iáko*
ſzátą, weſzło iáko wodá we wnetrznośći iego, y iáko oley w kośći
iego; niech mu ſię ſtánie iáko ſzátá, co iey záwſze záżywa, álbo
iáko pás, ktorym ſię záwſze opáſuie. Vważmy pierwſze ſłowá
Induit maledictionem ſicut veſtimentum: w ktorych prze-
kleńſtwo do ſukniy iákiś przyrownywa: Coż zá podobieńſtwo
przeklectwá do ſukni? przychodzi mi tu reflexya nád ſtárym
zwyczáiem w Krákowie, ktory tych czáſow iákoś zágináł, á-
lem ia w młodośći moiey widział go nie raz: to ieſt, ná Ratu-
ſzu Krákowſkim byłá ſuknia álbo ſpodnicá drewniáná, zwá-
no ią Fordygał ná to zporządzoną, że kiedy ná Rynku prze-
kupki ſię ſwárzyły, przeklináły, znieważáły, zá pokutę Sąd ká-
zał Cerlarzom táką przeklętnice vbráć w one ſpodnicę, ktorzy
zwoławſzy ſwywolne dzieći co w owe pudło pálcatámi bili,
raz álbo dwá koło Ratuſzá y po tretách oprowádzili. Práw-
dziwie obaczywſzy ták vſtroioną mogło ſię rzec o niey. In-
duit maledictionem ſicut veſtimentum: bárdzoby dobrze było,
gdyby ten zwyczay y teraz chowáno ná poſkromienie prze-
ap. Blác. hic. klętych ięzykow. *Genebrar:* záś vważa, że to podobieńſtwo
ſzáty, pięknie opiſuie człowieká przeklináiącego. Sicut veſti-
mentum ait: id eſt firmitèr, arctè, & ex omni parte male-
dictione ſe armavit. Zdobędzie ſię owo kto (co nigdy w do-
brey ſukni nie chodził) ná nowy iáki kontuſz, vbierze ſię, od-
dyma ſię w nim, zdá mu ſię w głowie, że ſię go wſzyſcy bo-
ią, y ſzánowáć go powinni. To ſię też ták dzieie z przeklę-
tnicą, v ktorey to Diabeł z vſt nie wynidzie, iáki táki chroni
ſię iey, mija ią, żegna ſię przed nią iáko przed Diabłem, á o-
ná ſię ták Szátan odyma; ćieſzy ſię, że z nią nikt wſkoráć
nie może, káżdego przegada. Induit maledictionem ſicut
veſtimentum. Jednák *Alph: Martin:* náucza: że in veſtimen-
to denotatur privatio bonorum fortunæ: to ieſt, dáie ſię
znáć o pierwſzey ſzkodzie, ktorą przeklectwo ſámemuż przekli-
náiącemu przynośi, to ieſt w rzeczách docześnych domowych;
námienia o tym támże Pſalmiſtá. Dilexit maledictionem,
& veniet ei. Zákochał ſię w przeklectwie, y przyidzie ná niego.
Blác. cit, Bo. mowi ná to *Expozytor:* Maledictio prætertim veniet ad
eos,

eos, qui ſibi imprecantur. *Przekleċtwo ná tych ſámych przychodzi, ktorzy ſie przeklináią.* Vważ co owo máß nałog/ co słowo/ to Diabeł/ tyſiacámi wyndzie z vſt twoich ná cáły dzień Czártow: wiedz o tym/ że iák wiele ich wſpomniß/ ták wiele do domu twegó/ ná ßkodę ſwoię ßátáńſtwá zprowadzaß. Przywodzi ten że *Expozytor* przykład o pewney Pániencé/ ktora gdy ią do ſtołu wołano/ z turbácyi rzekłá ſiadáiac/ bodáiem iuż Diabłá ziádłá: áż z pierwßym káwałku Chlebá/ połknełá Muche á w niey Diabłá/ ktory ią záraz opętał/ y ſrodze dręczył. Nárzekáćie owo/ gdy ſie wam w domu nießcześći/ bydło zdycha/ pożytku nie dáie/ odbytu w ßynku niemáß/ mowićie/ tá álbo owá poczárowáłá mi/ to po Xieża/ po Exorcyſtow/ kropić/ kádzić/ czytáć. Nie gánie ia tego/ że ſie vdáiećie do Kápłánow/ bo że ná to od CHRYSTVSA P. y od Kośćiołá S. moc máią/ ieſt ártykuł Wiáry: bo rzeczono Apoſtołom Dæmonia eijcient; ále gánie/ kiedy owo do bab/ dla odczynienia czárow vdáiećie ſie/ bo ſrogi ná tákich BOG wydał dekret. Anima quæ declinaverit ad Magos & Ariolos --- interficiam eam de medio populi: gánie ſuſpicye y podeyzrenia ná bliżniego: bo nápiſáno. In quo alium judicas. te ipſum condemnas. gánie owe inwestygácye álbo probowánia/ ktora ieſt Czárownicá/ á ktora nie/ przez pławienie ludzi/ bo ieſt to kuśić P. BOGA/ y ſrogi zabobon potępiony od Kośćiołá S. przez Alex II. Honoryußá III. Luciußá III. Innoc: III. Nie ßukay Czárownice/ Nieprzyiaćielá ktoryć to vczynił: máß go iáwnie/ á tego ktoregoś ſam ták wiele rázy záproſił/ álbo czeladká twoiá w vśćiech go częſto máiac/ to ieſt Czártá: coż pomogą Exorcyzmy Kápłáńſkie/ popráwi ſie czáſem troche po pokropieniu w domoſtwie/ ále prędko znowu źle: bo wroćiwßy ſie do przeklectw/ znowuśćie ſobie zprowádzili Czártow. O nie pyßny to gość Diabeł/ nie trzebá go długo/ y bárdzo do domu proſić; doſyć mu námienić. *Majol:* piße táka Hiſtor. *Ian Noleus* ſrogi piiak/ kilká dni w goſpodzie ná piiátyce zetrawiwßy do domu przychodzi/ y ieść ſobie káże dawáć/ ále Zoná iego z dźiećmi żáłoſna z tego/ nie chćiáłá z nim śiaść do ſtołu/ ktory rozgniewány rzecze: poniewaź kiedy áni Zoná/ áni dźieći/ nie chcą zemną ieść/ wy

EXEMP.

Marc: 6.

Luc. 10.

AdRō, z.

in Canic. Goll. de fort. HIST.

Czártí ſiadayćie zemna do ſtołu/ ná ktore ſłowá w ſtráſznych
poſtáćiách Czárci ſtawáia záraz/ mowiąc/ żeśmy záproſzeni:
zmieſza ſie on pijak/ nie kontent z tákich gośći; y áby ſie ich
iáko zbył/ kazał im wprzod vmyć ręce; á gdy to vczynili/ rze-
cze: nie będźie ze mną nikt iádł/ póki ſie wprzod modlić nie
będźie; iáko nas P. JEZVS náuczył; iezeli tego nie vczy-
nićie/ podźćieſz precz. Záczym ná Imie JEZVS/ ieden po dru-
gim z domu wychodźić muśieli/ tylko ieden nayſtráſznieyſzy
zoſtał zá piecem/ lubo y ten potym gdy Zoná z dźiećmi mo-
dlić ſie poczęłá/ vſtąpić muśiał. Co ſie tu ſtáło widomie/ to
ſie częſto niewidomie dźieie: to ieſt/ dla częſtego przeklinánia
wzywánia Diabłow w domu przybywa ſzátáńſtwá/ ktorzy ro-
zmáitemi ſztukámi ſzkody w rzeczách domowych czynią. Po-
wtore: mowi ieſzcze Dawid o przeklęctwie/ że iáko wodá prze-
niknie wnętrznośći grzeſznego. Et intravit ſicut aqua in in-
teriora ejus. Tá wodá znáczy grzech/ w ktory kto wpada
tym ſamym/ że śiebie/ álbo bliźniego przeklina: według ſłow
ſpráwiedliwego Jobá/ do wody kázdy grzech przyrownywa-
Iob: 15, iącego: Bibit quaſi aquam iniquitatem. Że to zás ieſt grzech
táki/ ktory pewne y wieczne potępienie záſługuie/ ták iáko cu-
1, Cor, 6. dzołoſtwo/ wydźierſtwo/ wyráźnie dáie znáć o tym S. Páweł
iednáko o tych trzech grzechách mowiąc: Neq; adulteri, neq;
raptores, neq; maledici Regnum DEI poſſidebunt. *Ani
cudzołożnicy, áni wydzierċy, áni przeklętnicy Krolestwá Bożego
nie doſtąpią. Dawid S.* opiſuiąc ięzyk człowieká przeklináiące-
go/ powiáda; że pod ięzykiem iego znáyduie ſie żal iákiś/
Pſal: 9. y ćięſzká praca. Cujus maledictione os plenum eſt, ſub lin-
gua ejus labor, & dolor. A iákoż to? rączeyći to ći co klną/
czynią ná to/ áby támtego co mu źle życzą/ co złego potkáło/
á nie ich/ y owſzem dla pozbyćia żalu ná sercu to oni czynią.
A przećie *Dawid* nie mowi/ żeby támtych co im źle życzą/
miáło co złego potkáć/ ále rączey/ że ſamym przeklináiącym
ono przeklęctwo/ żal/ ćięſzkośći/ y ſzkodę przynośi/ ſub lingua
ejus labor & dolor, á ſzkodę duchowną/ bo ćięſzki grzech nie-
nawiśći bliźniego. *S. Hier.* bowiem czyta/ ſub lingua ejus
dolor & iniquitas. *Pod ięzykiem iego żal y niepráwość, á támo-*
temu coś dla niego Duſzá twoie nábawiłá grzechu/ cále nic/

zdrow

zdrow wßystek/ y ma co przed tym miał: átoż zyßk maß złośnico/ przeklętnico. Rzeczeß: ále mogę w złą godzinę wymowić/ záczy co złego może go potkáć. O bluźnierco! y tákże rozumieß/ że to przypadkiẽ nie zá dispozicyą Boską dzieią się rzeczy ná świećie? izali P. BOG nie wßystkie czásy/ godziny stworzył/ że miałby dáć Páństwo Szátánowi nád niektorymi godzinámi? Rzeczeß ießcze: ále mnie może P. BOG wysłucháć. O głupcze! á śmießże czynić P. BOGA grzechu twegó pomagáczem; nie wieß/ że je Peccatores DEUS non exaudit. BOG grzeßnego modlitwy/ dáleko bárdziey przeklęctwá/ nie wysłuchiwa. A daymy to/ żeby dla skrytych swoich sądow BOG w ten czás według woli twoiey co przepuśćił; to iednák dla ćięßkiego grzechu tobie bárdziey/ bo ná dußy/ ßkodzi. Powiedział BOG przez *Ekklezyast.* Qui maledicit Diabolum, maledicit sibi. *Kto przeklina Diabłem, sámego siebie przeklina.* Przydam ia tu/ że ten grzech przeklęctwá prawie pospolićie zá sobą poćiąga y inne/ iáko to pogorßenie domowych/ czeládzi/ dziatek/ ktore Gospodarze/ Gospodynie tákowe/ złym przykłádem tákich że przeklęctw náuczáią. *Engelg:* piße. *w Leodium* spytał gość iednego dziećięćiá/ iák twemu Oycu imię? odpowie/ Diabeł! á Mátce/ tákże Diabeł! á brátu/ siostrze? Diabeł. A tobie iák? odpowiedziało Diabeł. Widźićie? nie raz to dźiećię słyßało/ że stárśi poczynáiąc mowić do siebie od Diabłá poczynáli. mowiłá Zoná ná Męża/ Diabeł ći go iuż niesie do domu: mowił Mąż/ Diabłá ziádłá tá Zoná moiá/ y ták dáley: Więc chłopię rozumiało/ że to iuż wßystkich tákowe imioná. Náßym tákże Oycom po przedmieśćiu Krakowskim idącym/ nie dawno się tráfiło/ iż nádeßli dwoie dźieći/ z ktorych iedno stárße vczyło gadáć drugiego/ y kazało mu mowić. bogdaieś Diabłá ziadł; á gdy owo máluczkie źle wymawiało/ choć się ná to siliło/ stárße go popráwiało. Widźićie/ że z tym nie rodziemy się/ gdybyśćie od kogo innego nie słyßeli byli słow złych/ sámi byśćie podobno nie potráfili ich byli; zły przykład innych tego nas náuczył. Nießczęśliwi Rodzice/ ktorzy się złych słow przy dźiatkach wáßych nie chronićie/ y wiedźiećie/ że kiedy się spowiádaćie przeklęctw/ powinniśćie y drugiego grzechu spowiádáć się záraz/ to iest pogorßenia/ ieżeliśćie to przy czeládźi/ przy dźiatkach/ tákie słowá bluźnili. *Potrze-*

Ioán. 9.

Eccl.

Lux Evang. Dom. 5. Pasch.

cie Dawid S. grzech przeklectwi opiſuiac przydáie; że przekle-
ctwo iáko oley/ przeniknie kośći przeklináiacego. Et ſicut o-
leum in oſſibus ejus. według *Theodoretá* znáczy ſie przez to
duratio & perſeverantia in peccato: to ieſt/ że ten grzech o-
braca ſie w nałog: y to ieſt trzećie złe/ ktore ná Duſze ſwoie
záćiaga ten co przeklina; ten záś nałog názywa *Dawid S.* pa-
ſem Czártowſkim/ ktorym raz Szátán zwiazawſzy/ przyucz-
wſzy do złych słow kogo/ iáko niewolniká/ dotrzymuie ſobie.
Et ſicut zona quæ ſemper præcingitur, co ták tłumáczy *Blan-*
Zona notat peccati adhæſionem, quæ diſſolvi non poſſit,
ita vt peccator maledictus, ab hoſte captivus teneatur. Rze-
czeſz: á kiedy to nie można ſie vmartwić/ wſtrzymáć ſie od
nałogu nieſzczeſnego. Odpowiádáiac ná to przywodzę Hiſto-
HIST. W Obozie Kátolickim/ pod *Oſtendą* Miáſtem Niemieckim/
był ieden Żołnierz bárdzo przyuczony do bluźnierſtw/ przeklectw/
y łáiánia/ ktorego gdy nápominano o to/ wymawiał ſie/ iż
Engel: 3. ſie nie mogł w tym zwyćiężyć. Więc gdy mu ćiężki głod w
Quad. Obozie dokuczył/ prośi iednego Kápellaná Soc: JESU o iáł-
mużnę/ obiecał mu ią Xiadz/ ále z tą kondicyą/ áby przez go-
dzinę zá nim po Obozie chodził/ od pomienionych słow wſtrzy-
muiac ſie. Przyiął tę kondycyą: środkiem Obozu idac/ ſtoia-
gie miał nápáśći od drugich/ turbuie ſie/ zarzy/ iednák Xiadz
pokázuie mu czerwony złoty/ gwałtem tedy wſtrzymuie iezyk;
y ták przeſzedſzy Oboz cáły/ przełomał nałog dla czerwonego
złotego. To ten mizerak/ dla piniadzá iednego mogł przełá-
máć zły nałog/ á ty dla BOGA/ dla duſzy twoiey/ dla Nie-
bá/ czemubyś go nie mogł przełamáć/ gdybyś chćiał. Rádzą
tu Miſtrzowie duchá/ żeby ſobie poſtánowić iáka pokutę: ná
przykład/ wiele rázy wymowię przeklectwo iákie/ álbo bluź-
nierſtwo/ tyle zá to Paćierzy zmowię/ álbo táka iáłmużnę
EXEMP. dam. Iáko vczynił był wiekow náſzych wielki ieden Pan Li-
tewſki/ nałog zły máiac w mowieniu: przyſięgam BOGV/ gdy
mu Spowiednik rozgrzeſzenie zátrudnił o to/ poſtánowił y zá-
powiedział przy Dworze ſwoim/ ktoby mu przypomniał z ſług
gdy to słowo wyrzecze/ zá káżda ráza z ſkárbu iego miał wziąć
tynfá. Przeto zá iedno záraz ráno/ worek czy drugi wydał
Podſkárbi/ powie Pánu. Pan co raz oſtrożnieyſzy był/ á po
tym

tym y owego złego nałogu cále zániechał. Tym álbo podobnym
ſpoſobem/ kto ma nałog przeklináć/ byle ſtáteczny w tym był/
może przy pomocy Bożey/zły ten nałog z ſiebie wykorzenić.
Przy Národzeniu Chryſtuſowym/ widzę że ná wykorzenie-
nie wßelkiego przeklectwá ná źiemi/ błogoſłáwiona źiemiá/ II.PARS
to ieſt Przenaśw: Pánná/ wydáie ſwoy Owoc/ rodźi Syná
ſwego. Z wielu miar DD. SS. Przen: Pánnę názywáią Zie-
mią błogoſłáwioną/ iáko też/ że nigdy nie podpádáłá pod prze-
klectwo pierworodne/ że we wnetrznośćiách ſwych/ drogi ſkarb/
to ieſt Syná Boſkiego/ záchowany miáłá/ że záwße buyno w
rozmáite kwiáty/ y owoce naywyżßych Cnot SS. byłá. Je-
dnák ná opiſánie iey/ trzymam ſie ia ſłow *Dawidowych*; ktory
chcąc wychwalić ják naygodniey tę błogoſłáwioną Ziemię to
Naprzod o niey powiáda/ że owoc ſwoy wydáłá Terra dedit
fructum ſuum. Ná pozor/ nie wiele zdádza ſie te ſłowá podá- Pſ. 66.
wáć chwáły y zálecenia Przenaśw: Pánnie dźiś Owoc ſwoy
Syná rodzącey; gdyż káżdey źiemie owoc: z ktorey ſie wro-
dźił/ może ſie názwáć owocem iey/ káżdy ſyn/ Synem Mát-
ki ieſt ſwoiey. Nic tedy oſobliwego nie powiáda *Dawid* o Naś:
Pánnie/ gdy mowi/ iż *owoc ſwoy wydáłá*. Dedit fructum ſu-
um: Trzebá wiedźieć/ że żadney inney źiemie oprocz Ráy-
ſki owoc/ żadney Mátki ſyn/ oprocz Mátki Boſkiey/ nie może
ſie názwáć ſtrictè *ściśle mowiąc* owocem ich/ przyczyná tego.
Reflektuymy ſie iáko też źiemiá w Raiu zárodźiłá/ wßák nie- FIG.
orána/ nie pośiána/ ſáma przez ſie ná rozkaz Boſki/ pierwße
owoce wydáłá: teraz záś kiedy z Ziemie ſie co rodźi/ nie tyl-
ko źiemiá/ ále y wrzucone ná to źiárno do tego konkuruie/ á
zá tym/ nie ſámey ziemi owoc ieſt: coż ſie ma rozumieć y o
ſynách ludzkich/ bo nie z ſámey Mátki/ ále oráz y z Oycá ro-
dzą ſie. Rayſka oná Ziemiá/ ſámá z ſiebie owoce rodząca/
wyráźną *Figurą* byłá Przen: Mátki/ dźiś owoc/ Syná ſwego
rodzącey według *Expozytora*. Deipara erat terra Paradiſi ter- Blanc.
reſtris, quæ fructus protulit ſiue ſemine, & ipſam arborē vitæ. Pſ. 84.
Andr: Cret: zowie ią Terram Virgineam, *Ziemią Pánieńſką*; bo
owoc ſwoy w cáłośći Pánieńſtwá poczęłá/ y on dźiś vrodźiłá:
ſámá mu (że ták rzekę) Oycem y Mátką/ z iey ſámey Ciá-
łá y Krwie vformowánego Ciáłá iego zá ſpráwą Duchá Przen:

oney sámey służy iż dedit fructum suum; *swoy własny Owoc wy-dáłá ná świát.* A zá tym / to iey chwałe / to iey naywiękſzą miedzy naywiętſzemi Mátkámi przynośi błogosłáwieństwo Benedixisti Domine terram tuam - - terra nostra dedit fructum suum. Czego wyráźnie potwierdźiłá Elżbietá przy powitániu iey / y błogosłáwieństwo iey naywyżſze / y oraz owoc
SCRIP. Zywotá iey wspominájac: Benedicta tu in Mulieribus, & benedictus fructus ventris tui. *Błogosłáwionáś ty miedzy niewiá-*
Luc. 8. *stámi, y błogosłáwion owoc Zywotá twego.* Ná co piſząc *Rich. Laur:* ták mowi: Ideò dicta est benedicta in Mulieribus, quia concepit Saluo flore, portavit sine labore, peperit sine labore, peperit sine dolore, quod nulla alia. *Dla tego nazwáno ią błogosłáwioną miedzy Niewiástámi, bo poczęłá w cáłośći kwiátu Pánieńskiego, nośiłá bez ćiężáru, porodźiłá bez boleśći; co żadney inney nie służy. Powtore Dawid S.* błogosłáwieństwá tey źiemie dáie przyczynę / że vrodźiwszy swoy owoc oddaliłá od Narodu ludzkiego niewolą czártowską. Avertisti captivitatem plebis tuæ; iáko tłumáczą *Expositor,* ná to mieysce / vtwierdzáiąc to zdániem *S. Germana, Ireneuſza, Efrema*
Idiota, y innych. *Idiota* ták wyráźnie mowi o Przenaś: Pánnie. Recreat fessos, vngit agonistas, & jugum diaboli extrudit, fama tui Sanctissimi Nominis, clarissima Virgo MARIA.
G. 5. *Pośila zmordowánych, vmacnia woiuiących, y z niewoli diabelskiey wyrywa słáwa Nayświetſzego Imienia twego, Nayczystsza P. MARYA.* To iednák osobliwym sposobem prawdźi sie przy porodzeniu iey mamy w Kśięgách Sędźiow / iáko gdy *Abimelech,* ktory dla Krolestwá zábił iednego dnia 70. Bráći swoich / gdy vporczywie iedney wieży z ludźmi dobywał;
FIG. Niewiástá iedná sztukę kámienia Młyńskiego, zpuśćiwszy z gory ná głowę iego / okrutnie go zábiłá / y od oblężenia iego
Iud. 9. wszytkich z sobą vwolniłá. *B. Andr: Cret:* w tey niewieśćiey
ap. Vmb. vpátruie *Figure* Przenaś: Pánny / przez te záś sztukę kámienia
n. 774. rozumieć sie może. Syn iey Nowonárodzony; bo go też y
Dan. 2. Prorok pod postáćią kámyká cudownego widźiał. Abscissus est lapis sine manibus: y *Dawid* kámieniem go názwał odrzuconym Lapidem quem reprobáverunt ædificantes. Y
Ps. 117. *Apostoł* naywyráźniey, Petra autem erat CHRISTUS. Tym ten
1. Cor. 10

oykál

dy kámieniem Niebieſkim/ ktory abſciſſus eſt de terra ſine
manibus, bez wßelkiey kooperacyi ludzkiey cudownie wycho-
dzi z Zywotá Pánienſkiego ná świát/ ztárty zoſtał łeb piekiel-
nego *Abilemecha*; to ieſt czártá/ y narod ludzki z iego niewo-
li vwolniony. Avertiſti captivitatem Jacob; słowá ſą pomie-
nionego *Autora* Mulier quædam Thæbea impium Abimelech
cùm fragmine molæ interemit. Tu Virgo cum lapide angu-
lari Chriſto, diabolum occidiſti. Pierwßy raz przy Náro-
dzeniu Chryſtuſowym czárt tym kámieniem w ſwoy łeb py-
ßny wziął. gdyß piße *Arnob*: że pod czás Národzenia Chry- L. 3.
ſtuſowego ná zawße zámilkł nayſławnieyßy w *Delphis* Bał-
wan czártowſki/ oſtátnie słowá rzekßy Me puer Hæbreus
Cedere ſede jubet. y z pewnych morſkich Inſuł ſłycháć było
lámenty nád śmierćią Bożká ziemſkiego. Magnus Pan mor-
tuus eſt. o czym *Euſeb*: Piße *Herodot*: o pierwßym Krolu Sár- L. 1.
dyiſkim *Melo* názwánym/ że gdy mu ſie ſyn vrodził/ Nowo-
národzonego około murow Miáſtá obnośić kazał/ przez co ſá- APOPH.
mo one mury niedobyte vczynił: Luboć to ieſt bayká Poety-
cka/ ále coś podobnego Przenà: Pánná prawdźiwie dźiś czyni/
z Nowonárodzonym Synaczkiem. Widźi Narod ludzki w o-
blężeniu od czártá/ y od grzechu/ iáko S. Páwel przyznáie.
Habemus circumdans nos peccatum: vt avertat captivi- Hæbr. 12
tatem Iacob; áby vwolniony zoſtał Narod ludzki od tego o-
blężenia y niewoli/ przynośi y prezentuie dźiś Nowonárodzo-
nego Syná ſwego/ ktory poniżeniem ták głębokim Máieſtatu
ſwego Boſkiego zwoiuie pychę/ y łeb czártowſki zetrze/ á nas
wywiedzie in libertatem filiorum Dei, *ná wolność Synow Bo-
żych*. *Potrzećie*, ná wychwalenie źiemie tey błogosławioney
przydáie Dawid S. że ſtáłá ſię ludowi ſwemu odpuſzczeniem
grzechow. Remiſiſti iniquitatem plebis tuæ. Co iákoby ſię
mogło prawdźić o Przenaś: Pánnie/ ponieważ według Piſmá/
ſámego to BOGA ieſt/ odpuśćić grzech/ iáko y łáſkę vráco-
ná przywroćić/ Gratiam & gloriam dabit Dominus. odpo-
wieda *Blanc*: Adverte B. Virginem, non fuiſſe per modum Pſ. 58.
cauſæ efficientis propriam, aut principalem cauſam noſtræ
ſalutis, tamen aliquomodo, cooperabatur ad noſtram ſa-
lutem, impetrando, merendo de congruo, & ſuo modo

Q coope-

cooperando ad Incarnationem: w ktorych słowách trzy ſpo-
ſoby pokázuie/ ktoremi Przenaś. Pánná dopomogłá grzeſzne-
mu świátu do vſpráwiedliwienia ſię z grzechow ſwoich Ná-
przod przyczyniáiąc ſię zá niemi/ iáko iey przyznáie B. Germ:
Ser. de Zona. Nullus eſt, qui ſalvus fiat, niſi per te Virgo Sanctiſſima?
Nemo eſt, qui liberetur à malis, niſi per te o puriſſima?
nemo eſt, cui donum concedatur, niſi per te o caſtiſſima?
nemo eſt, cui miſereatur gratia, niſi per te o honeſtiſſima?
*Zadnego nie máſz, ktoryby był zbawion, tylko przez ćię o Nayświęt-
ſza? nie máſz, ktoby był vwolniony od złego, tylko przez ćię o nay-
pięknieyſza? nie máſz, ktoby łáſkę otrzymał, tylko przez ćię o nay-
czyſtſza? nie máſz, ktoby zmiłowanie odniosł, tylko przez ćię o
przenaydoſtoynieyſza.* Powtore Przenaś. Pánná pomaga do v-
ſpráwiedliwienia/ merendo de congruo: bo ponieważ wſzyſt-
kich SS. záſługámi ſwemi przechodźi/ y w nie názbyt obfi-
tuie/ one zá grzechy náſze/ przy ſatisfákcyi Syná ſwego/ ſprá-
wiedliwośći Boſkiey prezentuie/ ofiáruie/ ktore ſwoy v BO-
L. 2. GA náyduią reſpekt. dla tego *Richar: Laur:* przyrownywá
ią do owego Ołtarzá w przybytku Páńſkim/ ktory ſię zwał
Błagálny: Altare Placationis, ná ktorym zá grzechy ofiáry od-
dawano P. BOGV. á *S. Bonav:* zowie ią owym Obłokiem
Spec. C. 3 záſtaniáiącym lud Izráelſki od vpałow ſłonecznych/ oná
bowiem záſłánia nas od vpału gniewu Boſkiego. *Trzeći*
iednák ſpoſob nayoſobliwſzy: cooperando ad Incarnationem
przez Wćielenie Syná Bożego: dźiś oſobliwie/ gdy go zá
świát w ćiele ludzkim vrodźiłá: dźiś álbowiem BOGA nay-
łáſkáwſzego wſzytkim grzeſznym vczyniłá; nieiáko ſurowość
FIG. iego mityguiąc. Obiecowáłá tám ſobie z wielkim prágnie-
niem w Osobie Násw: Pánny Oblubienicá/ iż ná rękách mie-
dzy pierśiámi ſwemi/ miáłá ſię z vkochánym ſwoim pieśćić
iákoby z ſnopeczkiem Miry. Faſciculus myrrhæ dilectus me-
Cant. 1. us, inter ubera mea commorabitur. Snopeczek/ albo wo-
wniąteczká z źiela Myrrowego/ ràczey do wąchánia do prze-
drza/ nie do pierśi należy: á do tego choć pachnie/ ále prze-
ćię oſtro pachnie/ y nieiáko o gorzkośći ſwoiey przypominá.
Coż tedy w tym zá delicye ſobie vpátrzyłá Oblubienicá/ á
ráczey Náświet: Pánná/ piáſtuiąc ten miſtyczny Snopeczek

po Náro-

po Národzeniu iego ná piersiách swoich/ to iest/ Syná naymilszego. Táiemnicá w tym/ przed Národzeniem P. JEZVSOWYM/ BOG lubo pożądány był Národowi ludzkiemu/ ale dla spráwiedliwośći swoiey był ná czás iák Mirá/ gorzki/ strászny nie przystepny. Bierze go tedy dźiś Przenaś: Panná do pierśi swoich/ z ktorych plynie przesłodkie Pánieńskie z Niebá dáne Mleko/ áby gorzkość/ surowość/ pierwszą od BOGA oddaliłá. Ták pieknie o tym *Rich:Laur:* Fasciculus Myrrhæ, fuit CHRISTUS in lege veteri, sed inter MARIÆ vbera factus est dilectus, ac suavis, & mitis: Sicut enim Sangvis in se horribilis, in vberibus efficitur lac, quod dulce est ac delectabile ad videndum; Sic Filius, qui in lege erat terribilis, inter vbera MARIÆ, factus est mitis. Bárdzo do tego służy/ co *S: Bonav:* o tey táiemnicy Národzenia Chrystusowego piszac/ twierdzi z pewney tákiś rewelacyi znáiomego sobie y świątobliwego Zakonniká nászego; iż Przen: Pánná/ porodźiwszy P. JEZVSA/ Swiete Ciáłeczko iego/ wyćisnąwszy z pierśi Pánieńskiego swego Mleká/ z wielkim nabożeństwem obmyłá. To vważáiac á stoiac przy tłumáczeniu wzwyż pomienionym może sie rzec/ że to vczyniłá ná to/ áby pokazáłá iák słodki/ mily, łáskáwy miał bydź Nowonárodzony JEZVS ná grzeszne ludźie. Jáśnie sie wydáłá w tymże Nowonárodzonym JEZVSIE tá łáskáwość ku grzesznym/ nád iednym Turczynem w *Neapolim*, Roku 1641. Ten niewolnikiem bywszy poszedł sie też Jásłeczkom przypátrowáć/ z dáleká postrzeże/ iż Dźiećiatko ze złobu pocznie ná niego pogladáć/ á potym raczki wyćiągnąwszy/ pálcem kiwáiac ná niego/ wabić go pocznie do siebie: náostátku y záwołáło ná niego ták/ iż przytomni ludźie inni słyszeli/ co do tąd czyniło/ poki bliżey/ práwie zápomniáły nieprzystąpił: gdźie go P. JEZVS mile przyiąwszy/ Kátechizmu náuczył/ y ochrzćić mu sie kazał; bo práwi predko zemrzesz bedźiesz. Dobrze tedy *Dawid S.* Przen: Pánne názwał źiemią błogosłáwioną. Więc y my/ winszuymy tey Swietey Ziemi ták świetego żniwá/ álbo Owocu ná świát wydánego/ ná oddalenie od nas wszelkiego przeklectwá/ á nabożnie do niey powtorzmy z Káźimierzem S. Virgo gaude, quod de fraude,

L. s. (beside line 12)

in Vit. Chr. (beside lines 22–23)

HIST. (beside line 26)

Eng. Emp. (beside lines 35–36)

Criminum nos liberas, Dum in vera & sincera, DEUM carne generas. *Amen.*

Concha, Cælesti rore fæta.

Pro Visitatione B. M. V. — STROPHA 12.

Illibata, & dotata, *Cælesti progenie:*
Gravidata, nec privata, Flore pudicitiæ.
Nie wzruszona, á uczczona, Niebieskim pokoleniem
W plodeś zászlá, á nie zgásla, Czystość tym porodzeniem.

Exurgens MARIA, abijt in Montana. *Luc.* 2.

Nie zwyczáyna to rzecz / z drogiemi Skárbámi po drodze prezentowáć sie/ álbo z bogáto náládowánym okretem ná Morze sie pusczáć. S. N. Dla czego sam CHRYSTVS JEZVS/ nie otwárty/ ále zámkniety/ y owszem zákopány Vezniom swoim prezentuie skarb: Simile est Regnum Cælorum thesauro abscondito in agro: (Matt. 13.) ná ktoremi słowami reflexya czyniac Doktor S. mowi: De prædari desiderat, qui publicè thesaurum portat in via: (Greg. Hom. 11. in Evang.) chce ten skarb ztráćić; kto go iáwnie w drodze nieśie. Czemuż przećie Przen: Pánná/ bywszy iedna skárbnica łask Boskich; Gratia plena, iáko iey przyznáie S. *Greg: Taum:* ná pomienione słowá piszac. Cum ipsa totius gratiæ thesaurus absconditus erat. W niey zámykał sie wszytek skárb łaski. A do tego ledwie co ná Zwiástowánie Anyelskie Kleynot naydroższy Syn Boski Wćielony/ w Zywoćie iey iáko w skárbnicy depozytowány zostáł/ czemuż mowie záraz w droge sie pusczá/ Exurgens, abijt. Tá iest miedzy ziemskiemi skárbámi á Niebieskiemi/ rożnicá: że Ziemskie/ ponieważ z ziemie sa/ w ziemi sie kryia/ iáko złoto/ srebro: Niebieskie záś/ to iest/ z Niebieskiey rosy rodzace sie/ iáko sa perły drogie w Konchach marskich zostáiace/ te sie nie rády kryia; ále bespiecznie iáko Náturalistowie piszá/ po morzu sobie sámym wierzchem pływáia. Przena: Pánná iest skárbnica/ ále skárbow Niebieskich/ á raczey iest Koncha droga nieoszácowána perłe w całośći pánienstwa swego z rosy Duchá Przenaś: poczetá/ Syná Boskie-

go

go w żywoćie swoim zámykáiaca iáko in zowie *S. Epiph:. & Damasc:* Concha, quæ cælitus Divinitatis fulgetra in vtero concepit, ac peperit Christum, ingentis prætij vnionem.. Co iey w sámey rzeczy przyznáie Kázimierz S. Illibata & dotata, cælesti progenie. Więc tym Swiętym Niebieskim obdarzona płodem/ nie kryie się z nim/ ále z tą perłą lubo iesżcze zámkniętą w sobie/ puszcza się w drogę/ nie tylko do Elżbiety y Jáná/ lecz ná wszytek świát niezbrodzonym miłośierdzia swego ku Narodowi ludzkiemu Morzem. Jáśniey ią tedy chce pokazáć/ iáko/ y czemu Pżzen: Pánná iest Mistyczna Koncha Niebieska/ perłę w żywoćie swoim zámykáiaca/ ktora ná vzdrowienie Jáná/ y cálego Narodu ludzkiego/ do domu Zácháryaszowego nieśie. A poniewasz Páwel S. o káżdym z nás powiedział/ że w Ciele swoim nośiemy iákiś skarb/ Habemus thesaurum in vasis fictilibus: powiem co to za Skárb/ iák zácny/ y iákiey ostrożnośći potrzebuiacy: to iest/ o zacnośći duszę rozumney. 2.Cor.4.

NIe tylkoć to wzwyż pomieniony Páwel S. o skárbie w ćiele nászym powiedział; ále y Pláto/ choć Pogánin vpátrzył go rozumem przyrodzonym; gdy ćiáło ludzkie schowániem/ álbo naczyniem duszę zámykáiacym/ názwał. Corpus est vas animæ: á poniewasz duszá w człowieku iest rozumna/ y nie ma nic źiemskiego máteryálnego/ raczey iest iákaś portio Cælestis czastká Niebieska/ y owszem według *Granat*. iest vczestniczka Bostwá. In anima nostra sublimè aliquid, ac Divinum esse colligitur: dla tego nie może bydź przyrownána do skárbu źiemskiego by naybogátszego; chybá do skárbu Niebieskiego/ iáko z Niebem korrespondencyą máiacego: á tákim skarbem sámá tylko perłowa Koncha może się názwáć/ nád ktorą ktoś nápisał. *Ab æthere dives:* z Niebá iey bogáctwá: bo drogie perły ktore się w niey znáyduią/ nie z źiemie/ nie z wody/ ále z Niebieskiey rosy/ w niey się rodzą: iáko y sam P. Chrystus; lubo pod przypowieśćią/ perłą drogą názwał duszę ludzką. Simile est Regnum Cælorum homini quærenti bonas margaritas. Wiedź że o tym człowiecze/ że w tym ćiele gliniánym skáżytelnym nośisz zámkniętą duszę/ iáko nieoszácowána perłę/ nigdy nie zkáżytelną; bo nieśmiertelna

Marginalia: Orat. 1. de Nat. | I.PARS | ap. Miech | loc. cum. | Matth.13

relna. Trzy rzeczy zacność drogiey iákiey perły zálecáią: kie-
dy iest *vna*, to iest/ kiedy tylko iedná sie znaydzie w Konszy
swey/ bo tym sámym niezwyczáyney bywa wielkośći/ dla te-
go zowie sie perła táka vnio ab vnitate. Druga/ kiedy iest
piekna, świętna. Trzećia/ kiedy iest *Droga*. To wszystko o
duszy ludzkiey rozumney mowić sie może. Naprzod iest *vnio*/
álbo *vna*/ to iest Jedna. Wymysły to są stárych Filozofow/
iákoby trzy dusze w człowieku miały bydź. *Iedna* vegetativa
iáka iest w drzewách/ ziołach rosnacych: *Druga*, sensitiva iá-
ka iest w zwierzetách/ rybách: *Trzecia* dopiero rozumna: bo
tá nauká iest przećiw decizyi generalnego *Concilium* VIII.
C. 10. ináczey/ siłáby z tad poszło rzeczy/ ktore z Pismem S: niezgo-
dziłyby sie. Ná co máią pamiętáć niektorzy wieku naszego
ap.Blanc PP. Medycy/ ktorzy dostáwszy ksiażek od Heretyckich Medy-
in Ps. 21. kow pisánych / bárdzo siłá błedliwych stárych Filozofow opi-
nij ruszáią / y niby co nowego/ miedzy ludzmi sieią. Jedna
tedy w człowieku/ á tá rozumna nieśmiertelna/ rozum pozna-
SCRIP., wáiacy/ y wolna wola maiaca/ náyduie sie duszá. Nie bez
táiemnice Dawid S. iedynaczka ią zowie w Psalmách swo-
Ps. 34. ich/ ták sie zá zbáwienie iey modlac do P. BOGA. Domi-
ne, quando respicies? restitue animam meam à malignitate
eorum, à leonibus vnicam meam. *Panie, kiedyś wéyzrzysz ná*
mnie, wybaw od złośći ich dusze moie, ode lwow iedynaczke moie.
Blanc. hic. Ktore słowá vważáiac *Comment*: z tego sámego dochodzi zá-
cności dusze ludzkiey/ y w iákim poszanowániu mieć ią potrze-
bá; gdy ták mowi: Anima nostra magnifacienda est, quia
vnica est; illâ perditâ, nil nobis superest. *Wielce sobie wazyć*
potrzeba dusze násze; bo tylko iedna iest; te ztráćiwszy, iuż nam
nic nie zostáie. Bárdzo piekna/ á do tego służaca czyni reflek-
Hom. 19. ad pop. *xya S. Chryzost*: Czemu to P. BOG dawszy człowiekowi po
dwoie oczu/ vszu/ rak/ y nog/ tylko iedne dał dusze? Na co
ták odpowieda. Omnia duplicia naturæ nostræ dedit DEUS
binos oculos, binas aures, binas manus, binos pedes: Si
alterutra pars est læsa è duobus, necessitati per alteram
servimus. Animam vero vnam dedit nobis, hanc si perdi-
derimus; quid superest cum quo in vita maneamus. *Po*
dwoygu przyrodzeniu naszemu pozwolił Bog, dał dwie oczy, dwo-

ie vszu,

ie vſzu, rak, y nog: iezeli iedno vſtanie áby do drugiego vdáć ſie.
Duſze záś BOG iedne dał, te ztráciwſzy, przy czymże zoſtániemy.
Pońtore duſzá ludzka ieſt *Pulchra* iáko naypięknieyſza perłá.
Choć Pogáńſki Seneká/ co o duſzy według przyrodzenia/ álbo Epiſt. 3.
choć tylko według obyczáiow/ dobrze vłożoney/ mowi: ſłu-
chayćie. Tutum iter, & iucundum eſt, ad quod natura te
inſtruxit; dedit tibi illa, quæ ſi non deſeris, par DEO
conſurges. Parem autem te DEO pecunia non facit. DE-
US autem nihil habet: Prætexta non facit, DEUS, nudus
eſt. Fama non faciet, vel oſtentatio; nemo novit DEUM,
licet multi de illo exiſtiment, & impunè. Non turba ſervo-
rum lecticam tuam portantium: DEUS ille Maximus, po-
tentiſſimusq́; ipſe omnia vehit. Nec forma quidem & vires,
beatum te facere poſſunt, nil horum non patitur vetuſta-
tem. Quid ergo? animus, ſed hic rector, bonus, magnus.
W ktorych słowách wyraża/ że áni bogáctwá/ áni piniądze/
áni ſławá/ áni vrodá/ áni męſtwo/ ozdoba człowieká być
mogą/ ále ſámá piękność/ vnoſzoney w áffektách ſwoich du-
ſze/ ktora práwie podobną ią czyni ſámey piękności Bożey.
Par DEO conſurges. To ták trzymał choc Pogánſki czło- de ſum.
wiek o piękności duſze rozumney. A dopieroż Doktorowie bon. l. 1.
SS. z tych iednego przywodzę. *S. Iſid:* Ten podobieńſtwá
piękności duſze ludzkiey/ áni ná Niebie/ áni ná ziemi/ nie mo-
gąc ználeść/ ták mowi do człowieká: O homo quid mira-
ris altitudinem Syderum, profunditatem Maris, animi tui
abyſſum intra, & mirare ſi potes. *O człowiecze? czemu ſie
ty dziwuieſz wyſokości gwiazd, głębokości morza: wnidź do prze-
páści duſze twoiey, á dziwuy ſie iey, ieżeli możeſz.* Jákże/ ieſt
co vważyć/ byleſmy chćieli. Piękny ieſt BOG/ że Duchem
ieſt/ że nieśmiertelnym ieſt/ rozum poymuiący/ wolną wolą má-
iący; Piękny ieſt Anyoł/ ktory od BOGA vdźielonych
ma potrzebe tychże doſkonáłośći/ dla tego piękności Anyel-
ſkiey oko ludzkie nie zniosłoby. Duſzá ludzka według nátu-
ry/ tychże włáśnie rzeczy vczeſtniczka ieſt: bo duchem ieſt/
nieśmiertelna ieſt/ rozumna/ wolna ſobie ieſt *&c.* czego ża-
dne inne ſtworzenie nie ma: á iákoż przeczyć iey mamy/ że
wielce z przyrodzenia ſámego piękna ieſt. *S. Kátarzyná Sen-*

obiá-

obiáwiona máiąc piekność duße rozumney/ tych/ ktorzy prá-
HIST. cowáli około pozyſtania duß ludzkich/ gdźie tylko mogli
przyść do tego/ z wielkim nabożenſtwem ſtopy cáłowáli. Po
trzecie duſza ludzka ieſt *Pretioſa* ieſt/ perła droga/ oſobliwie
vważáiąc ią według łáſki Boſkiey poświącáiącey/ od ktorey
duße ludzkiey wßelki ieſt ßacunek. Droga ieſt perłá; bo z
drugiey máteryi/ to ieſt z Niebieſkiey roſy. Łáſka poświę-
cáiąca zſtępuiąca ná duße/ roſa to Niebieſka/ bo ſczerey
Vit. PP. dobroći BOGA dána. Przeto *S. Pachomiuß* pierwßey nocy
L. 1. c. 5. po Krzćie S. widźiał iákąś roſe zſtępuiącą z Niebá/ y
oraz głos táki ſłyßał. Pachomi, agnoſce in rore iſto accep-
à DEO gratiæ argumentum & pignus. *Vznay Pachomi, że*
tá roſá, ieſt znak łáſki Bożey w Duße twoie wlaney. Tá ſąd
roſá Niebieſka ták droga/ iáko droga ieſt Krew Chryſtuſo-
wá/ iáko ieſt drogi Syn Boſki: bo ná doſtánie iey/ dla du-
ße ludzkiey/ Oćiec Niebieſki Syná ſwego wydał/ Syn Bo-
ſki obfićie/ zá nię Krew przelał: zgołá roſá łáſki Boſkiey
ieſt iákoby wydyſtylowána Krew P. JEZVSOWA./ kto-
ra kiedy zſtępuie ná duße nieporownánym ſpoſobem dro-
in Pſ. 101 gą ią czyni. *S. Aug:* ták o tym mowi: Nec pro parvo Sa-
piens magna dediſſet, multò minùs omnia impendiſſet,
niſi exactè mercis pretium noviſſet. *Pewnie ták mądry, by-*
leby był nie łożył, á tym bárdźiey wßytkiego ſwego, nie dałby był
ná to, gdyby był dobrze nie wiedźiał, iákiey Ceny ten towar był.
In Pſ. 48. *á Hugo Card:* z podźiwieniem mowi: Quanti pretij anima
eſt, cuius redemptio eſt ipſe Filius DEI. Vważayże ſobie
Chrześćiánſki człowiecze/ iák zacna/ piekna/ y droga rzecz w
Ciele ſwoim noſiß; á vważáiąc vcz ſię záraz od máteryálney
Konchy/ iáko ſię z tą perłą nieoßacowáną obchodźić. Ná-
turaliſtowie piſzą/ że Koncha morſka droga w ſobie zámyká-
iąca perłe/ lubo vſtáwicznie w ſłoney Morſkiey pływa wodźie/
nigdy iednák wewnątrz/ gdźie ieſt owá kropelká roſy/ z kto-
rey ſię droga perłá rodźi. námniey wody nie puſzcza morſkiey.
Z czego *S. Sales:* dáie przeſtrogę ſpráwiedliwego duſzy: że lu-
bo y owá zoſtáie ná morzu świátá tego w rozmáitych oká-
zyách do grzechu/ pilnie iednák przeſtrzegáć powinná/ áby nic
do ſercá ſwego nieprzypuſzczáłá/ coby ßkodźić y ruinowáć w
niey

niey miáło drogą perłę łáſki Boſkiey. Cor mundum, & caſtum ad inſtar Conchæ margaritoferæ eſt, nullam niſi quæ de cælo venit, aquæ guttulam recipientis. A tuc záraz niewypowiedziane ßáleńſtwo ludzi świeckich pokázuie ſię/ ktorzy nie vmieią tey drogiey perły duße ſwoiey y w niey łáſki Bożey ßácowáć/ y ſtrzedz: kiedy namniey o duße dbáią/ zá nic ſobie máią/ dla reſpektu świeckiego/ dla miiáiącey roſkoßki/ grzechu ſię dopuśćić. Gdybyś człowiecze miał táki piniądz á ieden tylko/ ktory zrráciwßy/ pewienbyś był/ że drugiego nie doſtánieß/ ktorego pięknośći/ zacnośći wßytko Niebo y ziemiá dźiwowáłoby ſię: á zá iedne bánkę ná wodźie dałbyś ten pieniądz/ czylibyś nie ßálony był? Dußá twoiá ieſt iedná/ tę diabłu/ piekłu oddawßy przez grzech/ wieß/ że drugiey nie maß/ ieſt piękna nád inne ſtworzenie/ ieſt drogo ßácowána/ bo ſámą śmierćią BOGA twego zákupiona: Więc gdy ią zá márną roſkoß trácíß/ czyliś nie náder ßálony/ y owßem nád ſámego czártá gorßy: Ten bowiem/ choć ták nieprzyiázny dußy ludzkiey ieſt/ á przećie iey ßácunek większy dał niż bogáctwom/ y wßytkim rzeczom ná świećie/ y owßem niż żyćiu ſámemu/ kiedy do P. BOGA rzekł: Pellem pro pelle, & cuncta quæ habet homo, dabit pro anima ſua. *Skorę zá ſkorę, y cokolwiek ma człowiek da zá duße ſwoie.* Obawiay że ſię co moment ſurowey ſentencyi ná wßytkich ledáiák ſobie ßácuiących duße/ przez *Dawida* ferowáney. Qui diligit iniquitatem, odit animam ſuam --- pluet ſuper eos laqueus, ignis & ſpiritus procellarum, pars calicis eorum. W ktorych ſłowách wiecznym nießczęśćiem grożą: Doznał tego ná ſobie/ nießczęśliwy ow piiák/ ktory gdy mu nie ſtáło großá ná koſterſtwo/ záwołał/ że gotow y duße ſwoie zá iákie piniądze przedáć/ Stáie kupiec piekielny/ dáie piniądze/ ále oraz y duße y ćiáło do piekłá z ſobą porywa. Przeto mowię do ćiebie ktokolwiek táki ieſteś ſłowámi Medrcá. Miſerere animæ tuæ placens Deo ; Przez Krew JEZVSOWA zá ktorą kupiona ieſt dußá twoiá/ proßę ćię zmiłuy ſię nád dußą twoią: ſtáray ſię áby záwße w łáſce Bożkiey byłá/ oney dla márnośći świátá nie tráć. *S. Xavier:* piße iż *Iánowi* III. Krolowi Luzytáńſkiemu/ te był zoſtáwił

SIMIL.

Iob. 2.

Pſ. 10.

Diſcip. S. 22.

EXEMP.

Eccl. 28.

L. 2, Ep. 5

náukę/ żeby co dzień/ choć kwádráns godźiny/ medytował
we słowá Chrystusowe: Quid prodest homini, si mundu
universum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patia
Ná coż śie przydá, ćhoćby miał człowiek y wßytek świát, kt
duße swoie ná wieki vtráći, oráz proßąc P. BOGA/ o zroz
mienie iáko naylepße tych słow: Niechże y ia ćiebie św
towniczku vproße. ábyś choć raz ná dźień/ by też y kroc
náprzykład przy Mßey S. nád pomienionemi zámyslał śię
wámi: Quid prodest homini &c. vznaß/ że dowodźieß
droga iest tá iedyna perlá twoiá; to iest dußá: y náuczyß
iáko iey máß strzedz.

II. PARS Trzy rzeczy ia w Przen: Pánnie dźiś náwiedzáiącey D
Zácháryaßow vważam/ ktore ią podobna czynią Konße
skiey/ droga w sobie máiącey perle. S. N. *Naprzod*, że
chá Perłowa nigdy drogiey perły vrodźić nie może/ poki
sy Niebieskiey w śie nie dostánie: á im wiekßá kroplá
w nię bedźie wpuszczona/ tym też wiekßa/ á zá tym droższa
niey śię perlá vrodźi; Nieśie Niebieska Koncha Przen: P
ná *vnionem* iedyną nieoßácowána w Zywoćie swoim nay
ßym perle/ Jednorodzonego Syná Bożego/ lecz áby byłá
sobná y godna śię stáłá Mátka Synowi Bożemu/ wprzod
bá było/ áby nád inne świete nápełniona byłá Rosą z
bá/ to iest łáskámi/ dárámi Niebieskiemi. Vważmy pilnie
Gen, 27. wá y styl blogosłáwieństwa/ ktore niegdy dawał Izáák J
kobowi: Det tibi Dominus de rore cæli, & de pinguedine
terræ. *Niechći BOG vżycza z rosy Niebieskiey, y z tłustośći zie*
Vmb. n. 1403. *mie*. *Novar*: Vpátruie w tym Figurę Przen: Pánny/ y st
suie to do niey: iákoż y ia nie iestem od tego/ poniewáż Prze
Pánná ßłá z pokolenia Abráámá/ Izáákå; Więc mog
Swiety Pátryarchá/ w duchu/ mieć reflexya ná Przenaj
Niesźp. n. 949. Pánnę (iáko vważa *Neoter*:) ktora czásu od BOGA
przeyźránego/ miáłá porodźić Owoc pożądány cáłey źiemi
to iest práwego Messyaßá. A czemuß przed zárodzeniem tey
źiemie/ wspomina o rośie Niebieskiey. De rore Cæli: Cu
SCRIP. downe to zárodzenie bydź miáło/ zátym mogł też P. BOG
bez wßelkiey wilgotnośći/ sámey źiemi suchey dáć te plo
dnośc;

dnośći; á przećie Pátryárchá wſpominá/ że wprzod roſá Nie-
bieſka / ná te źiemie/ to ieſt ná Przen: Pánne zſtąpić miáłá-
Det tibi Dominus de rore Cæli. Przez te roſe rozumie. *Rich:* L. 1. de
Laur: Cnote oſobliwą y łáſke Pánienſtwá dána Nas: Pán- laud.
nie: A ia beśpiecznie rozumieć bede / wßelką zupełność łá-
ſki/ ktora przed poczećiem Syná Bożego Przen: Pánná nápeł-
niona byłá: iáko ia Anyoł wita. Ave gratia plena; Prze-
zy wprawdźie bezecny Apoſtátá *Erasmus*: żeby w tych ſło- Anot. in
wách przyznawał Przen: Pánnie/ Anyoł táką niezwyczáyną Luc. 1.
łáſke/ ktoraby przewyżßyłá inne świete: gdyż też y o Jánie
nápiſáno/ że bedźie pełnym Duchá Bożego: Replebitur Spiri-
tu S. także y o S. Elżbiećie/ Repleta eſt Spiritu S. y o
Szczepánie/ Stephanus plenus gratiâ: Ale niech bluźnierſkie
vſtá ſwoie zámknie ten bluźniercá/ ná świádectwo ſtárych y
Swietych Doktorow: *Ambr: Hier:* y innych/ ktorzy z tych An-
yelſkich ſłow dochodzą że Przen: Pánná/ przed Poczećiem Sy-
ná Bożego/ zupełnośćią łáſki/ wßytkie Swiete przewyżßyłá.
oczym *S. Hier:* Bene gratiâ plena, quia gratia cæteris præ- Ser. de
ſtatur per partes, MARIÆ verò ſimul ſe tota infundit gra- Aſſ.
tiæ plenitudo: też dáią interpretacyą pomienionych ſłow *S.
Chrysol. Rupert. Bern. Athan. Greg. Thaum.* Co obiáśnić
może tá Hiſtorya. Był ieden Kápłan wielce nabożny do Prze:
Pánny/ temu raz pokazáłá ſie Naśw: Pánná w ozdobney pur- HIST.
purze/ około ſiebie miáłá ſtoiacych dwu Swietych Jánow /
wielce w poważnych oſobách. Przydaie ten/ co to piße; iż po-
niewaß Joannes tłumáczy ſie/ gratia znáczy łáſke. Wiec w Nieſzp.
pośrodku tych dwu Janow pokázuiąc ſie Przen: Pánná tym n. 412.
ſámym dáłá znáć/ iáko ieſt zewßąd obtoczona y nápełniona
Niebieſkiemi łáſkámi. *Powtore* Konchá morſka ma to / że
choć ſámá z wody morſkiey poczatek ſwoy wźiełá/ iednák ro-
dźi w ſobie perłe/ namnieyßey kropelki wody morſkiey w ſie
nieprzypuſzczáiąc: ztąd nád nią nápiſał ktoś *Lemma*: Nil ab
æquore ſugit. To ſie oſobliwym ſpoſobem verifikuie ná Prze:
Pánnie: Sámá wprawdźie z wody morſkiey nieiáko ieſt/ bo
z Rodźicow grzechem pierworodnym zárażonych/ y poſpoli-
tym innym ludźiom trybem z vtráta Pánienſtwá ich/ vro-
dzona; iednák gdy ſámá w Zywoćie ſwoim poczełá Syná Bo-

ſkiego/ poczelá go ſine ſalſedine maris; bez wßelkiey ſkázy Pá-
nienſtwá ſwoiego: co ieſt Artykuł Wiáry miedzy innemi
przednieyßy: Qui conceptus eſt de Spiritu S. Natus ex
MARIA Virgine, & HOMO Factus. Przyśćie ná świát prá-
FIG: dźiwego Meſſyaßá opiſuiac Pſalmiſtá przyrownywa do deſz-
Pſ. 71 czu zſtepuiacego ná Runo. Deſcendet ſicut pluvia in vellus.
á lepßa ießcze Figurá poprzedźiłá tego w onym Runie Gedeo-
nowym/ ná ktore roſa Niebieſka cudownie byłá zſtapiłá;
ap. Cor. z tłumáczenia S. Hieron: Auguſt: Efrem: S. Laur: Iuſt: taiemni-
hic. ce w tym vpátruie/ to ieſt/ że przez to znáczy ſie iáko Przen:
Pánná/ bez náruſzenia namnieyßego Panienſtwá/ ten w ſobie
płod/ te droga perłe/ to ieſt Zbáwićielá náßego w żywoćie
ſwoim poczełá/ y po tym porodźiłá. Niech ná ſukno álbo
płotno padnie roſá/ czeſtokroć błákuie/ álbo wykrecániem
niego wody ſłábieć w ſobie/ y pſowáć ſie potroße muśi. Ru-
no iednák wełny/ pełne wody/ álbo roſy/ ná iedno lekkie
śćiśnienie reká/ puśći z ſiebie wode álbo roſe/ bez wßelkiego
náruſzenia ſwego/ álbo gwałtownego wyćiſkánia/ y owßem
pieknieyße y bielße ſie ſtáie. Ták y z Przen: Pánny wne-
trznośći/ zá ſpráwą Duchá S. wyćiśniona ieſt roſá Nie-
bieſka/ z ktorey ſie vrodźiłá iedyna Perłá Syn Boſki/ ále bez
wßelkiego gwałtu wſtydu iey Pánienſkiego; ták pomieniony
Laur: o tym Lana bibendo, & reddendo aquam, non rum-
pitur, ſic & Virgo, cum concepit, & peperit, integra per-
manſit: y owßem iáko Konchá perłowa/ máiąca w ſobie per-
łe/ albo ią iuż vrodźiwßy/ pieknieyßa y iáśnieyßa ſie ſtáie:
SYM. dla czego ktoś iey nápiſał. Exuviis debetur honos. Ták y
Przenaś: Pánny Panienſtwo płodem tym Swietym vczczone/
y nie iáko poświecone/ zoſtáło. O czym do Przen: Pánny
Lib. 13. ták mowi: Guarric: Abb: Integritatem tuam nec conceptus
c. 6. nec partus violavit, ſed ſacravit. Plin: piße o Terebintcie/
że ſámo tylko drzewo/ ktore w rodzáiu ſwoim zowie ſie fæmi-
in ſpec. na; owoć z ſiebie wydáie. Czego y S. Bonav: potwierdza y
l. 5 tym podobienſtwem nie náruſzonego Pánienſtwá Przenaśw:
Pánny dowodźi mowiąc. Sic certè fructum vitæ JESUM
CHRISTUM, non maſculus, ſed fæmina: non vir, ſed Virgo
protulit. Tak záiſte owoc Zywotá JEZVSA CHRYSTVSA, nie

Męſczy:

Meſczyzna, ale niewiáſta, nie Mąż, ále Panná vrodźiłá. Potrzećie, Konchá Perłowa/ ma to/ że przezacny ſwoy płod/ nie ták dla ſiebie nośi w wnetrznośćiách ſwoich/ iáko dla kogo innego to ieſt dla ludźi/ cześćia ku ozdobie ich / cześćia dla wielce ſkutecznych lekárſtw/ ktore dowćipni Medycy z pereł zwykłi ordynowáć; dla czego ſporządźiłá náturá/ iż konchá nie kryie ſie ták dálece przed ludzmi/ ále wiecey ná wierzchu morza pływa/ niżeli ná dnie iego oſiáda. Niebieſka náſzá Konchá Przen: Pánná nieśie w Dom Záchár yaſzow w ſobie drogę perłe Syná Boſkiego / ktora iey ſámey naprzod iedyna ozdobą/ y oraz od pierworodnego grzechu w przeyźreniu Boſkim prezerwuiącym/ ſtálá ſie lekárſtwem: Nie kryie ſie tedy bynamniey z nią/ y owſzem záraz po Zwiáſtowániu z priwatnego ſwego mieſzkánia wychodzi w droge/ wſzytkiemu nieiáko świátu dáiąc znáć/ że tá perłá w iey wnetrznośćiách zámknieta ieſt ná poſpolite dobro/ dla vleczenia Narodu ludzkiego/ y oraz ná ozdobe iego. Vważam ia tu ſłowá Elzbiety S. dziś witáiącey Przen: Pánne. Benedictus fructus ventris tui SCRIP.
Czemu nie mowi Elzbietá. Błogoſłáwiony owoc twoy; ále tylko mowi; błogoſławiony owoc żywotá twego: iákoby zdámiś chćiáłá dáć znáć; tym ſpoſobem mowienia; że lubo Syn Boſki/ w żywoćie Przen: Pánny był owoc żywotá iey iednák nie przywłaſzcza go tylko ſámey ſobie/ nie chce áżeby ten fructus ejus tylko był/ ále wſzytkim go ná zbáwienie nieśie/ y vdźielác gotowa. Tey moiey interpretácyi popieram zdániem *S. Bern:* Singulariter quidem fructus ventris tui eſt, ſed ad omnium quidem mentes te mediante pervenit: --- vt Ser. 3. omnes ejus paupertate locupletemur, ejus humilitate ſuble- in Ann.
vemur, ejus minoratione magnificemur, ejus Incarnatione adhærentes DEO, incipiamus] eſſe vnus Spiritus cum eo. *Oſobliwym ſpoſobem owocem ieſt żywota twego, ále przez ćię wſzytkim ſie doſtał, áby wſzyſcy vboſtwem iego byliśmy vbogáceni. iego po oraz vwyżſzeni, iego poniżeniem vwielbieni, iego Wćieleniem złączywſzy ſie z* BOGIEM, *poczelismy żyć z nim w iedności ducha.* Jáwnie dziś Przen: Panná vtwierdza te prawde; kiedy te drogą perłe przynoſząc w Dom Zácháryaſzow/ nie tylko ſmutna Elzbietá ćieſzy/ vſtá zániemiáłe Zácháryaſzá o-

twiera: ále też vmárlego ná duszy Jáná ożywia y vzdrowia
nie czym innym/ tylko mocą Náydroższey tey perły w Żywo-
ćie swym nayduiącey się / to iest CHRYSTA swoiego. Sła-
APOPH. wna iest Kleopátra/ ktora niegdy Antoniuszowi / niezmier-
nie drogą dáłá wypić Perłę/ ále nie ná zdrowie/ lecz ná zby-
tek. Przenaś: Pánna dziś dáleko skutecznieysza/ y niesko-
nie szácunkiem swym przechodząca Perła częstuie Jáná/ kto-
mu oraz iawnie zdrowie y życie duszne przynosi. Exultavit
infans in vtero ejus, co mocy Zbáwićielá w żywoćie Prze-
Orat. 1. Pánny przychodzącego do Jáná przypisáć się ma. Ale y w po-
de Nat. spolitości mowiąc o wszystkich ludziách/ vważam że *S. Dam*
podobieństwo biorąc od máteryalney Konchy / ktora zwy-
drogą Perłę w iákieyśi purpurowey krwáwey konserwowáć ma-
teryi; to stosuie do Przen: Pánny/ y mowi. Concha est, vni-
onem in purpureo colore natantem exhibens: iákoby chcia
rzec S. Doktor/ że droga Perłá Syn Boski/ ná vleczenie na-
rodu ludzkiego potrzebował krwie/ tu iey nábył we krwi y
krwi Przenaśw: Pánny. Vchowáłá się tá Perłá/ á ná coś
ná drogie lekárstwo cáłemu Narodowi ludzkiemu/ ná oku-
drogi niewolnictwá człowieká. Dowćipny Symbolistá
SYMB. Figure Męki JEZVSOWEY/ námálował drogą Perłę po-
kruszoną; nád ktorą nápisał *Lemma* Fracta tamen melior:
álluduiąc od pereł/ ktore dopiero zpulweryzowáne na lekár-
stwo się zdádzą. Wielki swoy skutek zámknięta iescze w Kon-
sze swey w żywoćie Przenaś: Pánny/ pokazáłá droga perłá P.
JEZVS/ gdy vmorzoną Jáná ożywia duszę: Fracta tamen
melior: Jednákże iuż y ná ten czas znáczyło się dobrze/ iż go-
tá droga perła skruszona stłuczona przy gorzkiey Męce swoiey
będzie wszytkiemu Narodowi ludzkiemu/ drogim lekárstwem
in Ps. 21. y okupem się stánie: o czym *August*: *S.* Jn sacco ferebat pre-
tium nostrum, percussus est lancea, fossus est saccus, &
manavit pretium Orbis terrarum. Zaczym iásna rzecz/ Sło-
mu Przenaśw: Pánná/ dziś náwiedzáiąca Elzbietę/ názwá-
ná iest Niebieska Koncha/ drogą w sobie perłę máiąca. *Ce-*
HIST. *dren*: pisze; że w Jndyiskim morzu/ niezwyczáyney wielkości
y iásności / pokazáłá się raz Konchá / przeto pięknością y
iásnością iey zwabiona pewna rybá / pies morski názwana
vstáwi

uſtáwicznie pływáłá zá nią pilnuiąc/ áby iey rybacy nie do- ſtáli; zá roſkazem iednák Krolá Perſkiego/ gdy cos od kon- chy odpłynełá rybá porwał ią Rybák/ ále ledwie co z wody rękę wyciągnął/ y oddał innym perłę/ ſam od beſtyi oney pożárty. Dawał zá tę Perłę *Juſtin: Ceſarz* 100. funtow złotá ále nie chciáno. Nabożny ku Przen: Pánnie człowiecze/ widziſz iáko ſliczna tá konchá/ drogą Perłę dla zbáwienia duſze twoiey w ſobie nioſąca Przenayświętſza Pánná: uczyńże ſię tym pie- ſkiem z oną w Káfárnáum Niewiáſtą. Etiam Catelli come- dunt de menſa Dominorum ſuorum, nie odſtępuy drogiego ſkárbu tego/ pilnuy nabożeńſtwá ku Przen: Pánnie/ nie bądz ták głupi iáko pomieniona byłá rybá, żebyś miał ſobie zte- knić/ kiedy ná uſłudze iey; cieſz ſię zacznośćią iey/ to ieſt/ że ták drogą perłę Syná Bożego w ſobie nośi/ á wiey mo- cna w iey przyczynie uſnąć / że z tey drogiey perły záſług Sy- ná iey/ y tu grzeſzna duſzá twoiá uzdrowienia / y potym w chwale wieczney / ozdoby nieśmiertelney doſtánie. *Amen.* Marc. 7.

Talio Mirabilis.

STROPHA 13.

Nàm, quod eras, perſeveras, Dùm intacta generas.
Illum tractans atq́; lactans, Per quem facta fueras.
Bo zrodziwſzy, Pánna bywſzy, Zoſtáłáś, czymeś byłá, Pro Nat. B.V.M.
Stworce ſwego Wćielonego, Mlekiemeś ſwym karmiłá.

De qua natus eſt IESVS. *Matth:* 1.

DAwna to y zeſtá przypowieść ieſt wet zá wet/ piękne zá nadobne. S. N. Przez co znáczy ſię zawdzięczenie zá doznáne od kogo dobrodzieyſtwá. Záiſte iáko niewdzięczność/ ieſt wielka ochydá nátury ludzkiey/ co powie- dział *Publius Mimus.* Dixeris maledicta cuncta, ſi ingratum dixeris. *Nayzwiękſza zniewagá ieſt, rzec komu niewdzięczniku;* ták też wdzięczność ieſt wielka ozdobá człowieká. Uważam ią tu/ coby byłá zá táiemnicá w tym/ że przy Národzeniu Naśw: Pánny/ przypomina nam Kośćioł S. Národzenie P. JEZUSOWE. De qua natus eſt JESUS. Coż w tym zá konnexya? gdyż wprzod/ á nie oraz muſiało być Náro- dzenie

dzenie Nasw: Panny/ niż Narodzenie P. JEZVSOWE; ná coż oraz pamiatká oboygá: Mnie sie zda/ że tym sposobem daie sie znáć/ iáko Przenaśw: Panná oddáłá BOGV piekne zá nadobne/ to iest/ czyni zá to dobrodzieystwo stworzenia/ że sie dziś człowiekiem rodzi (y oraz nád innych wszystkich SS. nawet y Anyołow/ osobliwsze łáski Boskie z żywotá Mátki swoiey wynosi) zawdzieczyłá BOGV swoiemu. Wiele miáłá Przenaś: Panná sposobow/ ktoremi wdzieczność swoie pokázowáłá ku P. BOGV/ zá dobrodzieystwá otrzymáne od dobroći iego: iáko to Akty powierzchowne/ y wnetrzne wszelákich Cnot SS. á naybárdziey ognistey miłośći bez przestánku od poczećia swego kocháiac P. BOGA; dla
n. 1714. czego ia nabożny *Novar*: zowie Ætnam amoris. *Ognista gorá miłośći*; w ktorey y naydoskonálszych Seráfinow przechodziłá. Alec to iesżcze pospolity sposob y ludziom y Anyołom. Miáłá nád to inny sposob nikomu innemu niepospolity/ ktorym świádczyłá wdzieczność swoie ku P. BOGV. De qua natus est JESUS, to iest/ że vrodziłá tegoż BOGA y Stworce swego: iáko iey przyśpiewuie Krolewicz nász S. Dùm intacta generas, illũ tractas atq; lactans, per quem facta fueras. Tać to iest Mirabilis wszystkiemu świátu Talio, cudowne odwdzieczenie Stworcy swoiemu/ y niewypowiedziánie kontentuiace serce Boskie; ktoremu sie przypátrzemy dáley. Wprzod niektorym niewdziecznikom osobliwie Dziatkom/ złe wet zá wet Rodzicom swoim oddáiacym/ potrzebna podawszy náuke.

I. PARS Złym zá dobre wetowáć/ y niewdziecznym bydź Dobrodzieiowi swemu/ dawno to obrzydła rzecz/ nie tylko BOGV y ludziom/ ále y bestiom/ náwet y sámemu Czártu. Obrzydła rzecz BOGV/ bo o tym dał znáć przez Dawidá/ ktory w osobie P. BOGA żáluiac sie ná ludzi mowi: Posuerunt
Psal. 108. adversus me mala pro bonis, & odium pro dilectione mea. *Złym mi zá dobre oddáli, y nienawiśćia zá miłość moie.* Dał znáć o tym y v Proroká. Wiele rozmáitych grzechow popełnił był lud Izráelski; że też ná ostátek y BOGA swego zápárszy sie; diabłom ofiáry czynili: posyła BOG Izáiasza/ á-
SCRIP. by im ná oczy wyrzućił złośći ich/ ktoryż im naypierwey grzech kazał ná oczy wyrzućić: nie inszy/ tylko niewdziecznosć ku

P.

p. BOGV. Audite Cæli, & auribus percipe terra, quia Iſa. 1.
Dominus locutus eſt: Filios enutrivi & exaltavi, ipſi autem ſpreverunt me. *Sluchaycie Niebá y Ziemio, co BOG mowi: wychowałem Synow, y wyniosłem, á oni pogárdzili mną.* Przeto *S. Ber:* o tym grzechu ták mowi. Ingratitudo, eſt inimi- Ser. 52.
ca animæ --- ventus vrens ſiccans ſibi fontem pietatis, rorem miſericordiæ, & fluenta gratiæ. *Niewdzięczność, ieſt nieprzyiaciołka duſze, wiátr wyſuſzáiący ſobie zrodło dobroci, roſe miłoſierdzia y rzekę łáſki.* Obrzydły ten grzech y ludziom; bo niewdzięcznych y ſámo Pogáńſtwo nienáwidziło. Przeto *Claud: Nero:* práwo poſtánowił/ że gdyby nálazł ſię táki Pan/ ktoryby około chorego niewolniká należytego ſtáránia nie vczynił/ álbo chorego z domu wyrzucił (czego BOŻE ſię pożal/ iáko ſię przy Dworách Polſkich tráfia) tym ſámym práwo do niewolniká trácił. W Prowincyi *Brucy* názwáney/ był ná niewdzięczników ſąd oſobny/ y dzwonek ná tákie ſądy: á gdy ſię tráfiło raz/ że Oſieł głodny/ ktorego dla ſtárośći Pan iego z domu wygnał/ do powrozá v owego dzwonká przyſzedſzy pocżął go gryść/ iákos ſię zádzwoniło/ ná ktory głos zchodzą ſię Sędziowie/ zdziwiwſzy ſię rzeczy/ á potym ſię dowiedziawſzy przyczyny/ ſurowie zá one niewdzięczność choć nád bydlęciem/ pokaráli Páná/ Oſłá onego. Obrzydła niewdzięczność y beſtyom/ mowi *Senec:* Officia etiam feræ ſentiunt, *Beſtye znáią Dobrodzieiá:* co iáśnie widziemy/ w pſách/ ptakách/ á ná czás y dzikich beſtyách dla ſamego tylko iadłá ogłaſkánych. *Ná oſtátek* ſámemu Czártu choć ieſt podwodzca ná wſzelkie grzechy; przecie ten ieden ieſt/ ná ktory on przywodzić ludzi niechce y wſtydzi ſię. Wielka niewdzięczność pokazał Saul FIG.
ná przećiwko Dawidowi/ bo gdy od Czártá ćiężko był trapiony/ *David* gráiąc mu ná Cytrze odegnał od *Saulá* Czártá: Piſmo S. świadczy/ że w ten czás Saul vderzył Włocznią ná Dawidá chcąc go zábić. Niſus eſt Saul configere David lan- 1.Reg.9.
cea ad parieté. Nád czym *S. Zeno* medytuie. Quid hic benefi-cij memor rependit? pro ſalutifero plectro, haſtam morti-feram retorquet. Záś *S. Baſil: Seleu:* twierdzi/ że ná ten Veg. in
czás/ gdy Saul/ zábić chćiał Dawidá iuż w nim Czártá nie Iud. c. 9.
było/ iuż był vćiekł. A czemu? áby był Saul niewdzięczno- V. 16.

ści oney nie wymawiał Diabłem: Diabeł mnie do tego przy-
wiodł/ opetánym był kiedym Dawidá zábił/ nie byłem przy ſo-
bie; zgołá áby Diabeł nie zdał ſie był podwodzcą do grzechu
niewdzięczności/ vćiekł pierwey. To ieſt zdánie Commentato-
Loc. cit. rá dowćipnego. Maturat exitum dæmon à Corpore Saulis,
ne ingratitudini Saulis patrocinari videatur, z czego oraz ná-
ukie nam nápomnienie/ tenże dáie. Adeò infamè vitium eſt
ingratitudo, vt vel dæmon ipſe ingratitudini cooperari de-
trectet. Ták ieſt ſromotny grzech niewdzięczności, że y ſam Diá-
beł wzdryga ſie pomagáć tego grzechu. Co lubo prawdzi ſię
ná wßyſtkich niewdzięcznych ludziách/ ták względem P. BO-
GA/ od ktorego dobrodzieyſtwá co minutne prawie/ nowe y
nowe odbieramy; iáko tez y względem ludzi dobrze nam czy-
niących; iednák nayobrzydliwßa ieſt v ludzi/ y oſobliwego ká-
ránia godná/ niewdzięcznoſć Dziatek ku Rodzicom ſwoim.
Prov. 19. Powiedział Sálomon: Qui affligit Patrem, & fugat Matrem,
ignominioſus, & infelix eſt. Kto vtrapi Oycá, y wygania Mát-
kę wzgárdzonym, y nieſczęśliwym ieſt: y ſłußnie; bo niewdzię-
czność ku Rodzicom álbo krzywdá ich/ rowna ſie krzywdzie
Ser. 79. Bożey. Stobæus piße: że v Pogáńſtwá byli Bożkowie ktorych
zwáli Lares álbo Domowemi. Xenoph: Socrat: y Plato twier-
dzą/ że to nie były Báłwány iákie/ ále ſie przez nich rozumie-
li Rodzice ſámi: ktorych ſobie dzieći ich/ miały mieć
ap. Cor. zá Jowißá/ zá Sáturná ꝛc: y przeto táką Synom náukę dá-
in Prov. wáli. Filios exiſtimare debere ſe in domo Patria, veluti
30. fano quodam editos, & Sacerdotes ab ipſa natura con-
ſecratos eſſe, vt Parentum cultui operam darent. W kto-
rych słowách wyrażáli/ że dzieći/ powinne ſą Rodzicom ſwoim
im ſłużyć/ onych ßánowáć/ iákoby ſámego P. BOGA: to v
Pogáńſtwá. A dopieroż v práwowiernych/ ſam P. BOG
po pierwßym przykazániu/ o czći ſámemu ſobie winney/ zárá-
Deut. 5. drugie położył o czći Rodzicow Honora Patrem, & Matrem
tuam, tym ſámym dáiąc znáć/ że naypierwßa po BOGV ob-
ligácya ieſt ku Rodzicom. A zátym owe dziatki ktore ſie
wſtydzą Rodzicow/ álbo im nie ſą poſłußne/ krnąbrno ſie gdy
ich nápominaią ſtawáią/ ná nich ſie dąſáią/ odmrukną/ áfe-
ktem vwiodßy ſie słowá złe onym mowią/ á bywáią y tácy/
ktorzy

ktorzy y rzucáią ſie ná nich/ ćieżki grzech niewdźięczności y wielce obrzydliwy BOGV/ y ludziom popełniáią. Tácy podobni ſą iednemu Obłokowi/ nád ktorym ćmiącym promie- nie słoneczne/ nápiſał *Symboliſtá.* Elevantem obumbrat. O- błok nic innego nie ieſt/ tylko ziemſka wilgotność promieniá- mi słonecznemi z ziemie wyćiągniona y podnieſiona/ ktora nim Słońce wyćiągnie/ długo y siłá promieniámi ſwemi ná to prá- cowáć muſi: Coż ma zá te prace od Obłoká? Oto Elevantem obumbrat, podniozſzy ſie Obłok/ zácmi promienie/ zaſłoni Słoń- ce. To też ták Rodzicom/ iák wiele prac Mátká onieſie/ cho- rob/ bolu/ niewczáſu/ przy rodzeniu/ wychowániu dziatek; iák wiele Oćiec ſtárania/ koſztow/ łoży dla tego/ áby poćieche z dziatek miał/ áby iák naywyżey w gore poſli/ w náuke/ bo- gáctwá/ godnośći: áż częſto bywa/ że te obłoczki/ podniozſzy ſie/ podroſzy Elevantem obumbrant, ſwoią niewdźięcznośćią złemi poſtepkami/ krnąbrnośćią/ nieposłuſzeńſtwem/ záſmucá- ią/ trapią Rodźicow ſwoich. Ale niech wſzyſcy tácy reflektu- ią ſie/ co też zá koniec bywa niewdźięcznego obłoczku: do- grzeie Słońce potym/ ztrawi grube w obłoku wapory/ áż wni- wecz ow obłoczek obroći ſie: ták y niewdźięcznym/ nieſzánuiá- cym Rodźicow ſwoich dźiatkom bedźie/ przyida ná nich w krot- ce Słońcá ſpráwiedliwośći ogniſte promienie/ ná pokaránie niewdźięcznośći ich. Tákowych bowiem P. BOG zwykł ro- zmáićie karáć. Karze ich *Naprzod* in vita tu ieſzcze żyiących niebłogosłáwieńſtwem ſwoim/ y wſzelkiemi nieſzczęſliwośćiá- mi: á poſpolićie wet zá wet im oddáie/ że też ſámi po tym/ gorſze ná ſie bedą mieli własne dźieći. *Ariſtotek* przywodźi 7. Ethic. ná to owego/ ktory gdy go łáiáno iż Oycá pobił/ pokazał pál- c. 6. cem Synaczká ſwego máłego mowiąc: bo też y mnie ten Syn bedźie bijał/ á wiem też że y ten Oćiec moy/ bijał tákże Oy- cá ſwego. Temu podobna owá hiſtorya/ gdy zły Syn Oycá EXEMP. z domu ſwego zá łeb ćiągnął/ záwołá ná niego Oćiec dopie- ro v drzwi/ ſtoy Synu iuż doſyć/ bom ią też tylko do drzwi tych Oycá mego niegdy zá łeb włoczył. *Pierius* piſze o iedny Słoniu/ ktory poſtrzegſzy że ſługá ktory obrok dla niego od Pá- Hierogl. ná dobry wziąwſzy/ vymował go ſobie/ á dla miáry mieſzał l. 2. c. 8. Słoniowi kámyki y proch. Wiec gdy ſługá ieść ſobie w gár-

APOPH. ku gotowal/ w niebytnośći iego on Słoń wet zá wet oddáiąc
pyſkiem nábrał kámieni/ popiołu z ogniſká y w garnek mu na
kładł: Podobnym ſpoſobem / czym dziatki Rodzicow ſwo
ich karmią / tegoż też od dziatek ſwoich niech ſie ná ſtáro
ſwoie ſpodziewáią. Jáko ſie tráfiło owemu / ktory zprzykrzy
wſzy ſobie przyſtoynie odziewáć Oycá/ kupił dla niego kilká
guniek áby mu po iedney dawał/ czego poſtrzegſzy Syna
máły przekradł iedne gunkę: gdy o nie pilno pytáią/ przyzna
ie ſie. Spytány ná co to vczynił? odpowiedział ſwemu Oy
cu. Jam też to dla Wáſzeći zchował/ iák ſie Wáſzeć ſtárze
ieſz/ to bedzieſz w niey chodził. Widoma kárá Boża. Pow
re karze P. BOG niewdzieczne dzieći in morte, *przy śmierci*
bo poſpolićie tácy/ nie długo żyią/ álbo ſromotna zchodzą z tego
Prov.30. świátá śmiercią. To im obiecał Mędrzec. Oculum, qui ſub
ſannat Patrem, & qui deſpicit partum Matris ſuæ, effodiant
eum corvi. *Oko, ktore mruży ſie, marſzczy ſie poſepno, ná Oycá*
ſwego álbo Mátke, niechay go krucy wydziubią, jáko Corn: á Lap
tłumáczy/ ná ſzubienicy táki wiſieć powinien. Y wyráźnie
ſtárym Teſtámenćie práwo było / áby Rodzice/ máiąc krna
brnego/ nieposłuſznego Syná/ do ſadu go oddáli/ áby vkámie
Deu. 21. nowány był. Lapidibus eum obruet populus Civitatis, &
morietur. *Potrzećie* karze BOG tákich poſt mortem, *y po*
śmierći: Przypominam co ſie w Rzymie trafiło; iż ieden Mło
Manc:L. dzian/ ktory właſną Mátkę vderzył był/ y vmárł nie przeprośi
8. d. 1. wſzy iey/ gdy był pochowány w ziemi/ záwſze rekę ná wierzchu po
kazáną miał/ poki Mátká nie przyſzłá/ dáruiąc mu one krzywdy
ſwoie: á dopieroż co ſie tycze potepienia wiecznego/ ktore zá ten
grzech czeká niewdzieczne dzieći/ ktoż meki iego wypowie?
Cõc.Hiſ. Jednym vtwierdzam przykładem o Pánieću iednym we Frán
hiſt: 51. cyi; ktory z łowow z Brátem w nocy przyiácháwſzy/ gdy Mát
HIST. ká ná poſkromienie ſweywoli ich nikomu im ſłużyć nie kazá
łá / áni ieść dáć pozámykawſzy wſzyſtko. ieden z nich ſrodze
klął y łáiał Mátkę / lec w nocy miedzy drugiemi leżąc/ od
Czártow w poſtáći brytánow porwány zoſtał do Piekłá z
duſzą y z ćiáłem. To táki máią koniec/ ktorzy złe wet zá wet
niewdziecznośćią oddáią Dobrodzieiom ſwoim.
II.PARS Niechże ſie wſzyſcy niewdzieczni/ BOGV/ Rodzicom/ y
Do-

Dobrodzieiom ſwoim przypátrza/ iáko wdzięcznośćia Przenaś: Pánná / naywyżſzemu Dobrodzieiowi ſwemu/ Stworcy ſwemu wet zá wet oddálá: to ieſt/ tákim ſpoſobem/ iákim żadne inne ſtworzenie; á to przez to ſámo/ że wziawſzy od BOGA Duſze ták vbogácona darámi Niebieſkiemi/ y Ciáło nigdy nie zkaláne/ nie tylko Duſze ſwoie BOGV przez ogniſtey miłości ziednoczenie oddálá: ále też y ſámá ſwego ćiáła nieſłycháným ſpoſobem vdzieliłá BOGV ná Wćielenie Syná Bożego. Wychwala ſie w Pieniách Sálomonowych Przenaśw: Pánná w oſobie Oblubienice/ iż tám Oblubieńcowi ſwemu/ to ieſt BOGV/ oſobliwym ſpoſobem wet zá wet oddálá. Dilectus meus mihi, & ego illi. *Vkochány moy mnie, y ia też vkocbánemu memu.* Poſpolita to ieſt ſerdecznie ſie kocháiacym/ dar zá dar oddawáć: iáko ſpiewa ćiemny Poetá. Cant. 2. FIG.

Verus amor redamat, donis certatq; viciſsim. Biez. in Cant.
Officijq; parti, ſunt in amore vices. Ep. 88.

Dárował naprzod Oblubieniec ten Przenaś: Pánnie ſerce/ to ieſt/ dał iey nayſtroynieyſza w dáry Niebieſkie Duſze/ zá to tym że ſercem ſwoim oddálá mu Przenaś: Pánná/ nieuſtáiaca kocháiac go miłośćia. Cor ſi dilectus, caræ donavit amicæ, Idem
Cor quoq; dilecto donat amica ſuo.

Powtore y zá Ciáło niepokaláne ſwoie/ oddáie dárem toż Ciáło/ ná Wćielenie Syná Bożego. Reddita per me illi eſt, immaculata Caro. Jednym słowem zá to że dziś/ rodzi ſie Przenaś: Pánná człowiekiem / nágotowálá/ ofiárowálá záraz Stworcy ſwoiemu cząſtkę Ciálá ſwego y Krwi nayczyſtſzey/ z ktorey miał ſie BOG ſtáć człowiekiem. Ciáło y Krew CHRYSTVSA Syná Boſkiego/ Ciáło to ieſt y Krew Przenaśw: Pánny. Caro CHRISTI, eſt Caro MARIÆ, iáko *S. Aug:* mowi: dárem iemu dáne od Przenaś: Pánny. Pytáia ſie Tłumácze Piſmá S. czemu przed Wćieleniem Syná Bożego/ wprzod przez Anyołá ſwego P. BOG ſtárał ſie o pozwolenie v Przenaś: Pánny? czyli BOGV nie wolno było w ſtworzeniu ſwoim/ w ziemi ſwoiey/ to ieſt w żywoćie Przenaś: Pánny/ vczynić wſzyſtko wedle vpodobánia ſwego? nie pytáiac ſie Adámá z kośći iego vczynił niewiaſtę; á tu chcac

Synowi swemu z Ciáłá Przenaśw: Pánny Ciáło vformowáć /
n. 934. pozwolenia iey czeka: ná co? Odpowiáda *Novar:* że przez to /
wielką zacność pokázuie śie Przenaśw: Pánny / gdy dobrowol-
nie do Wćielenia Syná Bożego / máterya Ciáłá y Krwie
swoiey / przyłożyłá śie. Noluit Omnipotens carnem sumere
ex MARIA, non dante MARIA carnem: idq; ad futuræ
Matris dignitatem & gloriam. Vważmy słowá tego *Autorá*
Non dante MARIA Carnem. *Gdyby byłá Przen: MARYA nie*
dáłá Ciáłá; ktore słowá wyrażáią / że Przen: Pánná práwo iá-
kieś osobliwe miáłá do Ciáłá swego / ktorego Synowi Boskiemu
Eccl: 24. vstąpiłá. Sámá niejáko Przen: Pánná przyznáie to / kiedy *v Ek-*
klez: Páńskiego mowi ták. Et qui creavit me, requievit in ta-
SCRIP. bernaculo meo. *Ten ktory mnie stworzył, odpoczął w przybyt-*
ku moim. Przez ten przybytek *Corn:* rozumie náturę ludzką
przyiętą od Syná Bożego. DEUS Filius est in carne & hu-
manitate, quas assumpsit quasi in tabernaculo. Więc do te-
go to przybytku / to iest do Ciáłá y nátury ludzkiey / ktorą w
Orat: de żywoćie iey przyiął Syn Boski przyznáie śie Náśw: Pánná
Purif. y swoim go zowie Requievit in tabernaculo meo. *S. Meth:*
SENT. P. BOGA dłużnikiem Przenaś: Pánny názywa / ták iey sie-
go winszuiąc. Euge euge, quæ debitorem illum habes, qui
omnibus mutuatur, DEO enim vniversi debemus, tibi au-
tem etiam ille debet. *Wesel śie wesel, ktora masz tego dłużni-*
kiem, ktory wszystkim vdziela wszystkiego: Wszyscy bowiem dłużni
iesteśmy BOGV, tobie záś y sam BOG dłużnikiem zostáie: á to
nie dla czego innego / tylko że w Chrystusowym Ciele vboztwio-
nym / iest Ciáło Przen: Pánny / ktorego oná ná Wćielenie te-
goż CHRYSTVSA przez zezwolenie swoie vstąpiłá. Nád
czym zdumiáły *S. Damian:* ták mowi: O mirabiliter fæcun-
da Virginitas, quæ novo & inaudito miraculo, & Mater
dici possit & Virgo --- creatus est ex ea quam creavit. *O*
cudowne płodne twoie Pánieństwo, ktora nowym cudem zowiesz śie
y Mátką y Pánną: stworzony iest z niey ten, ktory ią stworzył.
Jásna tedy rzecz iest / że Przenaśw: Pánná nád wszystkie inne
stworzenia P. BOGV swemu wet zá wet oddáłá / co iest v-
dárowáłá BOGA swego / Wćielenia z żywotá swego pozwa-
láiąc Synowi Bożemu. Że záś tym osobliwym dárem nád
inne wszystkie ktore miał / y mogł mieć BOG od stworzenia
swe-

ſwego/ náder vkontentowáłá Przenaśw: Pánná ſerce Boſkie/ z ſámych iey słow dochodze; kiedy vważam pierwſze słowo Pieśni Przenaśw: Pánny/ ktora śpiewáłá przy Náwiedzeniu Elżbiety S. to ieſt/ Magnificat anima mea Dominum. *Wielbi duſzo moiá Páná.* Prawdá ieſt; że tu tylko námienia Przenaś: Pánná y dáie znáć/ iáko activè duſzá ſwoia y potencyámi iey/ rozumem y wolą przez náder wyſokie ákty rozmáitych cnot/ vwielbiłá/ vkontentowáłá BOGA ſwego: iednák trzymam/ że to Magnificat może ſię też rozumieć Paſſivè o P. BOGV/ to ieſt iż P. BOG od Przenaśw: Pánny oſobliwym ſpoſobym vwielbiony zoſtał. Dáia mi fundáment domyślánia ſię tego słowá Páwłá S. ktory ſię tám ſzczycił/ że ciáłem ſwoim miał vwielbić P. BOGA. Magnificabitur CHRISTUS in corpore meo, ſivè per vitam, ſivè per mortem. *Vwielbiony będzie CHRISTVS w ciele moim, lubo przez żywot, lubo przez śmierć.* to ieſt/ miáło przybydź chwały P. BOGV przez to/ że ná prace/ ná śmierć nawet/ dla chwały Boſkiey Páweł S. ofiárował ciáło ſwoie. A czyſz nie godnieyſzym/ nie zacnieyſzym ſpoſobem do vwielbienia Máieſtatu Boſkiego przyczyniłá ſię Przenaś: Pánná nád Páwłá S. ż kiedy nie iuż ná prace/ ná męki zá chwałe Boſką/ ále ná nayżyſze dzieło chwały Boſkiey/ to ieſt ná Wcielenie Syná Bożego/ krwią y ciáłē ſwoim przyłożyłá ſię. Choćci powiedziano nie popráwuy *Magnificat*, ále ſię iá (lubo z należytą ſubmiſſyą do zdánia Kośćiołá S.) ośmielę ku większey chwale Mátki Boſkiey popráwić *Magnificat*, álbo raczey; przydam do niego y rzeką imieniem Náś: Pánny/ Magnificat anima mea; & Caro mea Dominum. *Wielbi duſzá moiá, y ciáło moie BOGA:* bo widomie w ſámey rzeczy ták ſię dzieie. Ieżeli *Dawid* przodek tylko dáleki pokolenia Syná Bożego/ mogł rzec/ że w BOGV ſwoim rozweſeliłſię/ y duſzą y ciáłem. Cor meum, & caro mea exultaverunt in DEUM vivum: dáleko bárdziey tá ktora w ſámey rzeczy ciáłá ſwego BOGV ná Wcielenie Syná iego vżyczyłá/ może rzec: Magnificat anima mea, & caro mea Dominum. Vtwierdza mnie w tey opiniy *Richt Laur:* MARIA dicitur magnificentia DEI, quia magnificata eſt à DEO, dùm Filium ſuum ei dedit, & etiam magnificavit eum.

SCRIP.

adPhil: 1.

Pſal: 83.

L. 4. de laud.

eū. *Przen: MARYA zowie sie vwielbieniem Boskim, álbowie vwiel-*
biona iest od BOGA na ten czas, gdy mu Syná swego dáła, tym
sámym vwielbiła BOGA. A pewna rzecz że nie brzydzi sie by
namniey BOG y Stworcá nieskończony tá darowizna od
stworzenia swego / raczey ćieszy sie Syn Boski tá zasłegło
ćiáłá pozwolonego sobie od Przenaś: Pánny / y iáko naydroż-
szym przed wszystkim Niebem y Ziemia szczyći sie kleynotem.
Jeżeli niegdy CHRYSTVS szczyćił sie przed Anyołámi szá-
tá Márćinowa ná Jmie swoie vbogiemu dána / Marcinus hâc
me veste contexit: dáleko bárdziey Ciáłem z Przenaś: Pán-
ny wziętym / sobie Hypostaticè ziednoczonym / muśi sie ćieszyć
kontentowáć / niejáko mowiąc / MARIA hâc me carne con-
Com. in Iud. c. 1. V, 22. texit. Pisze *Vega* funduiąc sie ná zdániu Lippománá / że Jo-
zef Pátryárchá / áby byli Synowie iego nie zápomnieli BO-
GA / y dobrodzieystw iego wdzięczni záwsze byli / dawał im
imioná ktore wyrażáły w ięzykách rozmáitych dobrodzieystwá
Boskie: y ták Mánáśesowi dał imie / ktore sie tłumáczyło
Oblivisci me fecit DEUS omnium laborum: drugiemu Efra-
im / mowiąc: Crescere me fecit Dominus in terra pauper-
tatis. Tenże *Autor* przydáie / że záraz z młodu / iákás śtuk
ná miękkich ćiáłách Synaczkow onych porysował Jozef te
Imioná; áby lepiey ná záwsze pámiętáli o tym. Syn Boski
CHRYSTVS JEZVS / iuż nie nápisáne tylko Jmie / ále
sáme rzecz / to iest Ciáło Przenaś: Pánny / nośi ná sobie; więc
pewnie dáleko nád Synow Jozefowych wdzięcznieyszy dáru
tego dánego sobie od Mátki swoiey bydź muśi / y nim sie ná-
der kontentowáć y szczyćić. Tego ia rozumienia iestem / że
we wszystkiey Litániy o Nas: Pánnie miłszego CHRYSTV-
SOWI Pánu *Epitetum*, ktore sie tám Mátce iego dáie / nie
mász / iáko Mater Creatoris, *Mátko Stworzyćielá:* y nie bez
przyczyny Kośćioł S. chwałe Máćierzyństwá Przenaś: Pán-
ny / iákoby czym naycelnieyszym zamyka. Mater Creatoris,
Mater Salvatoris, ora pro nobis. *Mátko Stworzyćielá, Má-*
tko Odkupićielá, modl sie zá nami. Mruczność podobno Heretyku
ku / gdy słyszysz nas Kátholikow / dáiących ten tytuł Przenaświę-
Pánnie. *Mátko Stworzyćielá;* mowisz iż BOG rodzić sie
nie może / á zwłaszczá z stworzenia swego / y w stworzeniu po-

Zatku

zatku swego brać nie może; á nie słyszyszże ták iáwnych dowodow / że Przenaś: Pánná zrodziłá Syná Boskiego w Ciele ludzkim? nie rozumieszże? iáko Jan S. wyráźnie mowi: że BOG Słowo Boskie / Ciałem sie stáło / á nie gdzie indziey / tylko w żywoćie P. MARYJ. Wiemyć my dobrze / y wyznáiemy / że oná człowiekiem będąc Bostwá / áni Osoby Boskiey / ktora przed wieki bytność swoię miáłá / vrodzić nie mogłá: iednák vrodziłá tego człowieká / ktory oraz y BOGIEM y Stworcą iey prawdziwym był. Pytam? vrodziłáż ktora Mátká Krolá: ile Krolá? bynamniey! bo żaden ściśle mowiąc Krolem sie nie rodzi / á przynamniey ten / ktorego potym wolny narod / zá Krolá sobie obrał / Krolem sie nie vrodził; á przecie nie zmyślenie / ále prawdziwie / Mátká tákiego / zowie sie Mátká Krolewská / dla tego / iż tenże Syn iey / oraz iest y Synem iey / y Krolem: A czemuż Przenaśw: Pánná nie może sie zwáć Mátká Boża / Mátká Stworce / choć Bostwá CHRYSTVSOWEGO nie zrodziłá / áni zrodzić mogłá. Już tedy iásna rzecz / iáko Przenaś: Pánná oddáłá P. BOGV Mirabilem Talionem, to iest sposobem osobliwszym nád inne stworzenia / odwdzięczyłá P. BOGV dobrodzieystwá iego / przez to sámo / że Mátká sie Stworce swego stáłá. Dùm intacta generas - per quem facta fueras. *S. Cyrill:* pisze / żo ná *Concil: Ephes:* wielka byłá dyspurácya; ieżeli Naśw: Pánná / może sie zwáć DEIpara, álbo Mater DEI, Mater Creatoris, *Mátka Boża, Mátka Stworzyćielá*: á to przećiwko Heretykom Nestoryánom; cáły tedy dzień / siedzieli nád tym OO. SS. czekał wszystek lud pożądáney nowiny / przeto w samwieczor dáno znáć / że OO. SS. zgodzili sie Naśw: Pánnie ná ten tytuł MARIA DEIpara. Niezwyczáyne przez to w Mieśćie stáło sie wesele / chwalenie / dziękczynienia / triumfy / ták / że Niewiásty od wielkiey rádośći / z nabożeństwá ku Mátce Boskiey / do gospod swoich Oycow onych z pochodniámi y turybularzámi odprawadzáli. A my N. S. ćieszac sie z tego ták wielkiego szczęśćia / y Tytułu Mátki Boskiey / zápalaymy sercá násze ogniem miłośći ku niey / vczyńmy z nich wonne kadzenia: Dirigatur Domina, Oratio nostra, sicut incensum in conspectu tuo, to iest / podnieśmy ku niey modlitwe

SIMIL.

twe nássé z S. *Piotrem Damian* mowiac. Merito igitur o Beatissima MARIA diceris Parens Parentis, oriens orientis, fons fontis vivi, origo principij, quia ille ex te prodijt per materiã carnis, qui caput est, & initium omniũ rerũ per essentiam Deitatis. *Słuśnie tedy nayblogosłáwieńsza MARIA zowie sie Mátka rodzacego, wschodem wschodzacego, zrodłem zrodła żywego, poczatkiem poczatku; gdyż ten z niey wyszedł przez materyą ciáłá, ktory głowa iest y poczatkiem wszystkiego, przez Istnosc Boską.* Ktoremu niech bedzie z Oycem y z Duchem Swietym chwała ná wieki. Amen.

Portus Naufragantis Tabulæ.

Pro Festo Portiúnculæ.

STROPHA 14.

Commendare, me dignare. CHRISTO tuo Filio,
Vt non cadam, sed evadam, *De mundi naufragio.*
CHRYSTVSOWI, Synaczkowi, Twemu zálec mie pilnie,
Bym nie zginął, lec wypłynął, Z toni świátá vsilnie.

Deduxit eos in portum voluntatis suæ. *Ps.* 160.

DAwno powiedziano: Nullũ Mare sine naufragio, żadnego Morzá nie mász/ ná ktorymby sie kiedy Okret iáki nie rozbił. S. N. Wiecey ia rzekę/ ná Morzu Mistycznym/ to iest ná świećie/ żadnego nie mász Okretu/ to iest żadnego człowieká w pospolitośći mowiac/ ktoryby sie ná tym Morzu nie rozbił/ to iest/ ktoryby przez grzech/ łáski Boskiey nie vtráćił: o wszystkich powiedziano. Omnes in Adam peccaverunt: prawie káżdy z nas przy brzegu tonie/ gdy sie w pierworodnym grzechu poczyna y rodzi. Miłosierny BOG/ ktory y tonacych zbáwić chce/ wystáwił zbáwienny Port miłosierdzia swego/ áby do niego z potopu grzechu człowiek mogł wypłynać/ y vtrácona łáskę znowu odebrać. A iáko przy rozbiciu Okretu/ szczęśliwy kto dostánie iákiey deszczki/ ná ktoreyby do brzegu/ do Portu mogł záplynać; ták y P. BOG/ grzesznemu dáie pierwszy sposob porátowánia sie/ to iest Sákrament Chrztu S. przez ktory łáská Boska ná dusze zstepuie grzesznego człowieká. Ale o iák rzadki/ ktory ná tey Tablicy dopłynie Portu

docho-

dochowa łáſki Boſkiey ná Chrzćie S. wziętey! toniemy po-
ſpolićie tráćiemy ią przez grzech śmiertelny / dáley wyplyną-
wßy w látá. A tu iednák ießcze miłoſierny BOG / podáie
grzeßnemu ſpoſob rátowánia ſię z grzechu / iákoby drugą Tá-
blicę ná Morzu / to ieſt Sákráment Spowiedzi S. iáko ią
zowie *S. Hier:* tey ſię chwyćiwßy / by z naywiękßych grzechow wy-
płynąć może człowiek: ále y tu *naufragium*; pámiętam ná słowá in Iſai.
S. Thom: Vill: Rarus eſt, qui ad pedes Confeſſoris pœniteat
vt oportet. A do tego / ießcześ to dostawßy deßczki w poto-
pie nie ieſt wygrána / vpátrowáć trzebá brzegu / Portćiku iá-
kiego choć máłego / do ktorego ſię mieć: ták y tu ießcze nie
wygrałeś; żeś ſię wyſpowiádał / bo ießcze ná deßczce ſiedźiß /
bo pod obligácyą doſyć czynienia zá grzechy zoſtáieß. O gdy-
by płynącemu ná deßczce iáki ná prędce pokazał ſię Portćik /
coby ſobie vżyć y odpocząć mogł. Wſpomina Dawid S. o
iákimśi Portćie woli Bożey. Deduxit eos in Portum volun-
tatis ſuæ. S. zás Káźimierz vczy nas w potopie świátá bę-
dących áby ſię mieć ku Przen: Pánnie. Commẽdare me digna-
re, CHRISTO tuo Filio, vt non cadam, ſed evadam de
mundi naufragio. Więc ią mogę dźiśieyßą Vroczyſtość Nas:
Pánny Porciunkule / názwáć à Portu iákoby Parvus Portus,
Máły Porćiczek, á zátym o nim ſobie wytłumáczyć wſpomnio-
ne słowá Dawidá. Portum voluntatis DEI, bo práwie z wo-
li dobrowolney CHRYSTVSA ofiárowány S. O. Fránći-
ßkowi / gdy mu kazał proſić o coby chćiał. Nie może ni-
gdzie wcześniey y prędzey / Tablicę Pokuty S. trzymáiący ſię
człowiek / to ieſt / mordując ſię z Pokutą S. zá grzechy / ráto-
wáć / iáko v tego málenkiego Nasw: Pánny Portćiku / ktory
ieſt nabliżßy ſámego wielkiego Portu miłoſierdzia Boſkiego
doſkonáłego. Co ią zechcę pokazáć: wprzod iednák powiem /
że mu / lubo Pokutá Swięta ieſt Tabula ſecunda Naufra-
gij, z trudnośćią iednák / álbo nie wßyſcy Portu doſkonáłego
miłoſierdzia Boſkiego doplywáią.

DAwid S. zápátrzywßy ſię ná ludzi w potopie iákimśi zo- I. PARS.
ſtáiących / y do Portu ſię máiących / vpátrzył niektorych /
co ſię z potopu tego nie mieli wyrátowáć / áni przypłynąć
do pożądánego Portu. Verùm tamen in diluvio aquarum Pſal. 31.

multarum ad eum non approximabunt. Przypátrowal ſię tu Prorok ludziom w potopie grzechu/ do pokuty ſię máiącym.
FIG. Ponieważ w tym cáłym Piálmie o pokućie mowi. Confitebor adverſum me injuſtitiam meam Domino: gdźie záraz iákoby dáie znáć/ że wielu ieſt ktorzy prácuiąc w Pokućie S. ſpowiádáiąc ſię choć często/ nie mogą łátwo dotrzeć do ſámego Portu/ to ieſt otrzymáć zupełnego uwolnienia ſię od grzechu y pozoſtáłych obligácyi. Dwie przyczyny ználeść ſię mogą/ że kto w potopie doſtáwſzy deſzczki/ ná niey ſię z nieſzczęścia owego wyrátowáć nie może. Albo dla tego że nieuważnie deſzczki owey trzymáiąc ſię lub ná niey śiedząc/ áni rękámi áni nogámi nie kierowałby iey ku Portowi do brzegu/ álebo ſię raczey oglądał w zad/ y czym innym zábáwiał: Albo teraz gdyby z ſobą miał iákie ćiężary/ dla ktorych nie ſporo by mu było do Portu. Podobnym ſpoſobem że niektorzy przez Spowiedź S. nie doſtępuią doſkonáłego uwolnienia od grzechow ſwoich. Pierwſza przyczyná tego bywa/ bo wyſpowiádawſzy ſię/ opuſzczáią ręce/ nie odganiáią od śiebie okázyi do grzechu/ ále raczey ná nię ſię wzad oglądáią. Tákiego záiſte Pokutá y Spowiedź poſpolićie nie ważna bywa/ bo tym ſámym pokázuią po ſobie/ że prawdźiwego poſtánowienia popráwić ſię nie máią: á iężeli co pokaże ſię ná Spowiedźi żalu y dobrey woli; to wſzyſtko gdy ſię do domu/ do okázyi wraca/ odmieni
HIST. ſię łátwo. Piſzą Náturáliſtowie/ że ná głębokim Oceánie náyduią ſię Syreny/ ktore ták ślicznie śpiewáią/ iż Márynarze choćby dokąd naypilniey płynęli/ umarrwić ſię nie mogą/ ále ſię záſtánawiáią przypátruiąc ſię im/ y ſłucháiąc śpiewánia ich/ lecz też niepochybnie tácy Márynarze giną ná Morzu/ pożárći y potopieni od onych beſtyi. Okázya do złego/ oſobá ktorą chowaſz w domu/ zły towárzyſz/ Syreną to pięknie śpiewáiąca/ y ſámym widzeniem do złego wabiąca. Wieſz że ná tym á ná owym mieyſcu/ pomienione Syreny záſtępuią ći/ bo znałeś iżeś tám/ ták wiele rázy z duſzą záronął/ wpadł w grzech/ żáłuieſz zá to/ y płynieſz przez Spowiedź S. znowu do P. BOGA: iężeli nie maſz gruntownego poſtánowienia/ żeby ná te Syreny y nie poyźrzeć/ nie wſpomnieć/ żeby ie dáleko omiiáłby też naypięknięy ći śpiewáły/ to ieſt/ naypotrzebnieyſze były

Iuż tá twoiá Tabula naufragij, to ieſt Spowiedź S. nie moż-
że może ſię ſálwowáć / wyrátowáć z grzechu / y owßem ſámá
z tobą tonie / bo nie ważna ieſt / y nowego grzechu nia ſobie
przyczyniaß. O czym *Vega* ták mowi: Si te in occaſionem Veg. in
ingeras delinquendi, non miror, quòd in Mari ſubmergaris. Iudic. 6.
Ieżeli ſię ſam dobrowolnie w okázye grzechowe wdawáć będzieß, ℣. 24.
nie dziw, że ná tym Morzu często ſię rozbiiaß, y tonieß. Wiel-
ka ieſt miedzy Tłumáczámi Queſtya o Sálomonie Krolu I-
zráelſkim / ieżeli też zbáwion ieſt? bo lubo iáwne ſą grzechy
iego / oſobliwie grzech bałwochwalſtwá / przećież niektorzy v-
ważáiąc w nim niektore znáki pokuty / nie deſperuią o zbáwie-
niu iego; oſobliwie dla obiáwienia *S. Melchtild:* ktora gdy Ad Ann.
ſpytáłá P. IEZVSA o zbáwienie Sálomonowe / otrzymá- 1300.
łá odpowiedź. Quid miſericordia mea cum anima Salomo-
nis fecerit, volo homines latere, quatenùs carnalia peccata
ab omnibus magis evitentur. *Coby miłoſierdzie moie z duſzą*
Salomonową vczyniło, chcę áby o tym ludzie nie wiedzieli, áże-
by tym bárdziey wßyſcy chronili ſię grzechow ćieleſnych. Abulen: in 2.Reg.
trzyma że potępiony ieſt: przyczynę dáie; bo lubo Salomon 9. 13.
czynił iákoś pokutę / tá iednák nie byłá prawdziwa y doſtáte-
czna / ponieważ okázyi do bałwochwalſtwá / to ieſt / bałwánow /
y zborow nie poznoſił. Non verè dolet quis de fornicatio-
ne, dùm tenet concubinam domi... ſic nullus de Idolatria
dolet, dùm non deſtruxit Altaria, *Nie ſczerze ten żáluie*
zá nieczyſty grzech, ktory nałożnicę w domu trzyma, ták nieſzcze-
rze żáluie ten zá bałwochwalſtwo, ktory bálwánow nie potłukł.
A przeto zgodna ieſt wßyſtkich Theologow náuká / że ktory o-
kázyi bliſkiey do grzechu / dobrowolnie opuśćić nie chce: ná
przykład; wyrzućić oſoby podeyzrzáney z domu / álbo náwiedzin
bywánia ná tákim mieyſcu poniechać / álbo kiedy kart przy
ktorych bluźni często P. BOGA / tráći ná nich pożywienie
żenie y Dziećiom ſwoim / nie chce ſię odrzec / iuż táki nie ieſt
ſpoſobny do rozgrzeßenia. A ieżeli nie vważny Spowiednik
da mu rozgrzeßenie / nie ważne ieſt: nád to / y on ſam y peni-
tent / grzech świętokráctwá popełniáią. Tę náukę wyráźnie
zoſtáwił *S. Carol: Borom:* w tákie ſłowá. Abſolvi nequeunt, in Actis
qui non habent veram reſolutionem ſimul cum peccatis Mediol.

mortalibus, eorundem deserendi occasiones. *Nie godzi się*
rozgrzeszáć tákich, ktorzy nie są prawdziwie gotowi, oraz z grzechá-
mi śmiertelnemi opuśćić do nich okázyi. A ponieważ náyduie
się wiele miedzy ludźmi/ ktorzy zwyćiężyć się nie chcą w tym
áby cale odrzućili doskonále wszelkie do złego okázye/ á ná Spo-
kryią się z tym przed Spowiednikiem/ co bárdzo źle czynią/
álbo też obiecawszy Spowiednikowi záraz wypráwić z domu
owo złe/ rok od roku/ od Spowiedzi do Spowiedzi odkłada-
ią/ choć coraz to gorzey się dzieie z niemi; rowna rzecz iest/
tákowi/ choć się vdáła w potopie grzechow swoich ad Tabulam
naufragij, to iest do Spowiedzi S. nie dociera do Portu
odpuszczenia grzechow swoich nie dostępuią. *Druga przyczyna*
iest/ czemu niektorzy przez Spowiedź S. nie dostępuią álbo
nie záwsze/ doskonálego odpuszczenia grzechow swoich/ że z ciężá-
rámi postáremu płyną ná tey deszczce: zbyli wprawdzie przez
Spowiedź S. ciężaru naycięższego/ to iest winy od grzechu/ á-
le ieszcze został im ciężar drugi/ to iest karánia álbo pokuty/
ktorym tym więcey przybywa/ im więcey grzechow kto popeł-
nił. Vważmy słowá Boskie w ktorych vspráwiedliwienie obiecá
grzesznikowi przez Proroká/ gdzie wszystko co do doskonáłeg. vspra-
SCRIP. wiedliwienia należy/ w nim nam wyrázono. *Naypierwsza P.*
BOG kłádzie kondicyą żal zá wszystkie grzechy. Si impius
Ezec. 18. egerit pœnitentiam: *Powtore*, postánowienie przestrzegáć przy-
kazánia Bożego/ & custodierit omnia præcepta mea. *Po-*
trzecie przydáie/ & fecerit judicium, to iest wyznánie grze-
chow ná sámego siebie: á w nowym testámenćie/ Sąd Du-
chowny Spowiedź S. przed Kápłanem: á to z postánowienia
Sess. 14, Chrystusowego/ iáko dochodzi *S. Conc: Trid:* z słow Chrystuso-
c. 3. wych/ w ktorych Piotrowi dał moc ná rozwiązywánia wszyst-
kiego: á wyráźnie po Zmartwychwstániu swoim wszystkim
Ioan. 20. Apostołom teyże mocy vdzielił/ owemi słowámi. Accipite
SPIRITUM S. quorum remiseritis peccata, remittentur eis.
Weźcie DVCHA S. ktorym odpuśćićie grzechy ich, będą im odpu-
szczone. Ná ostátek przydáie & fecerit justitiam, *ieżeli vczyni*
spráwiedliwość, to iest/ vczyni dość spráwiedliwośći; Vitâ vi-
vet, & non morietur, táki doskonále vspráwiedliwiony żyć
będzie. A cóż to zá Justitia? zdamis w tych słowách wyrá-
żono/

żono/ oſtátnia część doſkonáłey Pokuty S./ to ieſt doczeſne do-
syć vczynienie Spráwiedliwości Boſkiey/ ktorę nam dobroć
Boſka odmieniłá zá wieczne Piekło. Dla czego y Dawid S.
w pokućie ſwoiey z oboygiem ſię oświadcza. Feci judicium & Pſal. 118.
justitiam. Tá záś pokutá/ ná czás bywa znáczna y długa/ bo
ią Spowiednik według proporcyi wielkości/ y iákowości grze-
chow powinien náznáczáć/ iáko go naucza *S. Conc: Trid.* Nie Ss.14.c.8.
záwádzi tu przypomnieć/ coby zá pokuty ná pierwszći Kośćio-
łá Chrystuſowego bywáły. *S. Greg. Niſſ.* zá grzech nieczyſty ap. Blác.
pokutę náznacza/ że przez trzy latá ná po politey modlitwie/ in Pſ. 31.
nie godziło ſię tákiemu bywáć/ przez drugie trzy látá/ ná Ka- V. 2.
zánie przypuſzczony był/ á przez trzećie/ Krzyżem leżeć miał
w Kośćiele/ dopiero do Sákrámentow SS. przypuſzczony by-
wał. *S. Baſil.* Cudzołożniká przez lat pietnaśćie nie kazał pu-
ſzczáć do Naśw: Kommuniy. Przydáie *Commentat.* że tákie
pokuty tylko tym náznáczone bywáły/ ktorych nieczyſtość wiá-
doma miedzy ludźmi byłá. Miły BOŻE! mamy y miedzy
nami publicznych cudzołożnikow; á czyliże ktory choć setna
część z pomienioney pokuty? Prawdá ieſt/ że Kośćioł S. te-
raz dla wielu przyczyn zelżył w tych pokutach/ iednák pomie-
niony *Commentat.* nápominaiąc tak Spowiedniká/ iáko y Pe-
nitentá/ mowi tu: Ex his collige, quam debeas ſecretam
pœnam injungere: neq; murmura, ſi pœnitens es, de longè
leviori tibi impoſita. *Z tąd dochodź y vważ Spowiedniku ká-
żdy, iako táiemną maſz pokutuiącemu náznáczáć pokutę: áni też
ſzemrz iezeli penitentem ieſteś, żeć dáleko lżeyſza niżeliś záſłużył ná-
znáczona pokutę.* Jeden Lotr wielki w Niemczech/ pokazał Manc.l.2.
to ná ſobie/ że do zupełnego vſpráwiedliwienia ſię od grze-
chow/ trzebá proporcyonálney pokuty: ten po Dekrećie ná
śmierć śćięta/ vprośił ſobie v Sądu ná ſámym placu/ że mu
dáno kleſzcze/ ktoremi ſam ſię karząc zá grzechy/ naprzod vr-
wał ſobie nos/ potym vſzy/ potym pálce v rąk y nog/ bá y cá-
łe ręce y nogi. Ná oſtátek gdy ſam tylko práwie tułup zo-
ſtał/ zálecáiąc ſię modlitwom około ſtoiących/ prośił áby we-
dług Dekretu głowę mu vćięto. Potwierdził tego drugi Lotr EXEMP.
bo Apoſtatá/ bo zboycá/ bo gwałtownik własnych dzieći ſwo-
ich: ten przy śmierći trafiwſzy ná Kápłáná mniey roſtropne-

go/ gdy postrzegl że sie Spowiednik mieszal/ osobliwie pokuty
zá ták ćiężkie grzechy nie mogac wynáleść/ rzecze do niego/
Disc: ex Oycze. Wszák BOG powiedział/ ktoreykolwiek godziny grze-
43. szny człowiek westchnie do mnie zbáwion bedzie; rozgrzeszże
mie/ nie turbuyćie sie o pokute/ oto ia sobie obieram zá nie
dwá tysiace lat mak Czyscowych/ co mu bárdzo wiele pomo-
gło ná támtym Swiećie/ iáko sam obiáwił Biskupowi krew-
mu swemu pokazawszy sie. Potwierdził ná ostátek tegoż
Konnik ieden choć przykłádnego życia/ ten pokazawszy sie
ufálemu swemu po śmierći/ potwierdzał; żem był skazany do
Czyscá áż do sądnego dniá/ zá to że lubom sie spowiádał
pełnie y często/ iednák niedbálem to czynił/ y pokutym naznaczone nie doskonále odpráwiał. Tu sie reflektuyćie owi/ co
z pokut wymawiaćie sie/ álbo one opuszczaćie/ álbo Spowie-
de perf: dnikow dyskretnych (iáko wy ich zowiećie) szukaćie. Maj-
Iudæa in pisze/ że y v Zydow bywáło dwá rázy w rok coś ná kształt
Canic: Spowiedzi/ to iest bráli kogutá/ przed ktorym grzechy swoie
powiádáli/ á zá pokute poszedszy nád rzeke/ trzepiac sukniе
swoie/ mowili do ryb/ oddáiemy wam grzechy násze/ przyimi-
APOPH. ćie ie/ gdy zás rzeki nie było/ toż czynili przećiwko wiátru
głupstwo to wielkie/ y oszukánie. Mniey pobożny Katolik
coś podobnego y ty czynisz/ kiedy owo chcac sie chać raz w rok
wyspowiádáć/ vłápisz sobie Gallum iákiego Fráncuskiego
frántowskiego Spowiedniká/ ktory sie to ná ziarnie twoim
ná Chlebie twoim wychował/ dla tego wiesz/ że ći prawdy nie
rzecze: ktory to nocnym swywolom twoim przyśpiewuie/ po-
świadcza/ á ledwie ich nie pomaga. Albo też náznáczáło ći
Post dla vmartwienia/ á ty te pokute rybom oddasz/ to iest
ryb cum magno oculo, cum pipere & croco dobrze sie náiesz/ czym teszcze ćiáło swoie bárdziey do złego pobudzasz: álbo
też pokute ná wiátr puśćisz/ to iest w zápomnieniu zostáwisz/
co bárdzo często miedzy ludźmi zwłaszczá świeckiemi sie tráfia. A przeto wiele ich iest/ ktorzy choć sie Tabulam naufragij chwyca/ to iest vdáia sie do Spowiedzi S. przećie ćiężárem pomienionym obćiażeni/ nie przypływáia do Portu szczęśliwego/ nie bywáiac doskonále vwolnieni od grzechow swoich.

Dawid

Dawid S. w duchu przypátruiąc się Pokucie S. y nie- II. PARS
ktorym nie mogącym dopłynąć Portu/ verum tamen ad eum
non approximabunt: przećież támże vpátrzył iákis szczęśli-
wy czás pokutuiącym doskonáłego odpuszczenia grzechow; kto-
rego czásu y Swięći ludźie bárdzo prágnęli. Pro hac ora- Ps. 31.
bit ad te omnis Sanctus in tempore opportuno. Nie zbłą-
dzę gdy przez ten szczęśliwy/ wygodny czás/ będę rozumiał
dźień vprzywileiowány Odpustem S. Porciunkule. *Prawdá*
iest/ że Przen: Pánnę dawno przedtym názwał Portem zbá-
wiennym *S. Efrem.* Tu noster es portus, Virgo Immacu- de Laud.
lata. Dźiś iednák (osobliwie przyczyná swoią Przywilyi od-
puszczenia doskonáłego grzechow vprászáiąc) stáłá się zbáwien-
nym Portem/ wszytkim z potopu grzechu ná tablicy Sákrá-
mentu Spowiedźi S. wypływáiącym. *Naprzod* przez to:
że tym ná ktorych pospolićie przy Spowiedźi/ álbo po Spo-
wiedźi/ nawáłnośći pokus biią/ znowu ich nałogámi dawne-
mi zátopić w grzech vsiłuią Syreny okázyiey przeszłych/ áby
się w zad ná nie obeyźreli/ wabią; osobliwy rátunek Przen:
Pánná vprásza/ y onych vtwierdza w státecznośći duchá. Wiá- FIG.
doma dobrze iest historya Pismá S. iáko P. BOG cudownym
sposobem lud on Izráelski sucha nogą przeprowádźił przez
czerwone morze. Z kąd pytáią się niektorzy/ ieżeli oprocz
Wszechmocnośći Boskiey/ przyłożył się też kto do ták wielkie-
go cudu. *Paraphr: Chald:* trzyma/ że się zásługámi swemi
przyłożyli do tego/ wielcy Pátryárchowie Abráám/ Izáák/ y ap. Vmb.
Iákob/ *Novar:* záś przydáie/ że y przeyźráne zásługi Przen: n. 1142.
Pánny ktora z Narodu Żydowskiego vrodźić się miáłá; przy-
łożyli się do tego/ iż w owym morzu nic złego nie potkáło lu-
dźi/ A owszem do wszytkich te Figurę applikuiąc mo-
wi/ Ex quo ipsa Mater DEI facta est, incipiunt homines
non sicco vestigio mare transire, sed quod majus est, flu-
ctus ipsos vndasq; calcare. In fluctibus maris ambulat qui
tentationibus non mergitur, idq; MARIÆ ope. *Ják tylko
Mátka BOZA zostáłá, iuż ludźie, nie tylko sucha nogą morze
przechodzą, ále co większa po náwáłnośćiach iego depcą: Po ná-
wáłnośćiách morskich chodźi, kogo pokusy nie zátapiáią, á co zá
opieką Przenas: Pánny.* Co lubo Przen: Pánná sámże zwy-

klá świádczyć káżdemu w pokuśách swych / vdáiacemu śię do
śiebie/ dźiś iednák osobliwie : przez doświádczenie bowiem
wiemy/ że grzesznicy częstokroć zákámiáli/ gdy náſtepuie dźień
Porcyunkule/ vczuwáia w sobie więkſze niż innych czásow po-
budki do spowiedźi S. niektorzy dálekie drogi z iákos niezwy-
czáyna ochota podeymuia/ żeby być przećie gdźie u Braći
Mnieyſzych ná to Swięto/ y wyspowiedáć śię. *Vważam*
to ieſzcze/ że ná pomieniony Odpuſt/ żadnych Bull Papieskich
ná Piśmie nie máſz/ bo ich niechćiał czekáć O. S. Fránćiſzek
ále gdy ná odchodzącego od śiebie/ záwołał Papież mowiąc:
O Proſtaku/ á dokadże idźieſz? coż nieśieſz zá znák otrzymá-
nego Odpuſtu/ Odpowiedźiał S. Doſyć mam ná słowie twoim
Oycze S. á tym więcey że to spráwá Boża/ przetoż sam ią P.
BOG ogłośi y porátuie. Z tym iednák wſzyscy u dorożnie
y z dálekich kráiow tyśiacámi ludźi ná pomieniony Odpuſt
zchodźi śię/ dla Spowiedźi S. Wſzytko to spráwuie osobliwie
przyczyná Przen: Pánny; tá y naytwárdſzych grzesznikow dźiś
poruſza/ zátrudnione sumnienia vlatwia/ łáską Boską vspo[so]-
Beierl. bia do należytey Spowiedźi S: *In Theat: Vit:* czytam. że kie-
Th. 15. f. dy Dworscy sludzy świątobliwey iedney Krolowey *Radegundy*
Lit. G. názwáney przez 40. dni y nocy po morskich náwálnośćiach
91. tłukli śię/ modlitwą pobożney Krolowey wzywáli zá sobą:
oto gołębicá iákaś oblećiáłá trzy rázy Okręt / ktora *Benefa-*
rus sługá Krolowey wziąwſzy ná ręce y trzy piorká z niey wy-
wáwſzy ledwie co piorká owe zmaczał w morzu/ záraz náwál-
nośći vſtały. Co dobrze służy do Máteryi moiey: Tylko
śię niektorzy grzesznicy po náwálnośćiach nałogow swoich
złych/ ktore śię vspokoić nie dádzą/ áni przyiaćiele/ áni Ká-
płáni/ nie mogą ich vspokoić/ odwieść od żywotá złego/ do
Spowiedźi przywieść: wspomnyćie iemu Krolowa Nie-
bieska w tych náwálnośćiach/ wytłumáczćie mu/ że to Odpuſt
Porcyunkuli od Chryſtuſá pozwolony ná inſtáncyą Náśw:
Pánny/ y ták wiela cudow potwierdzony: niech cokolwiek
w sercu iego pokaże śię ochoty/ lubo nań rożne náwálnośći
przeszkody do spowiedźi bić będą/ ná prośbę Przenaś: Pánny
gołębicá Niebieska Duch Przenaś: przybędźie z łáskámi swe-
mi do sercá iego/ vtwierdźi/ vsposobi do spowiedźi y doſtąpie-
nia

nia zupełnego Odpustu. Jákoż pokazáło się to cudownie/ w rok álbowiem po pozwolonym Odpuśćie widźiáno w Kośćiołku Porcyunkule/ siedzącą Przenaś: Pánnę ná Ołtarzu/ oraz z Synaczkiem swoim/ y iákaś gołębicę Niebieską/ ktora po błogosłáwienstwie dánym od Przenaś: Panny/ porwawszy się z Ołtarzá/ pięćkroć ludźi zgromádzonych ná nabożeństwo/ obleciáłá/ przez co wielki rozruch/ ále nabożny stał się w nocy miedzy ludźmi: pewnie był to Duch Przenaś: ktory zgromádzonych/ gotuiących się do Spowiedźi S. ludźi/ łáską swoią nawiedźił serca/ y do dostąpienia zupełnego Odpustu vsposobił. *Powtorę* dla tego Przen: Pánná dźiś osobliwym sposobem stáłá się zbawiennym Portem wszytkim z potopu grzechu wypływáiącym ná Tablicy Sákrámentu Spowiedźi S. że dźiś ná Spowiedźiách SS. byle należyćie odpráwione były/ mocą Odpustu tego zostáią grzesznicy doskonale vwolnieni od dosyćuczynienia/ álbo pokuty doczesney; ktore iák wielkie y ćięszkie bywáią y bywáć powinny/ wyżey się powiedźiáło. Szyći się tám Mądrość Przedwieczna/ że zá osobliwą rekreácyą sobie ma po náwálnośćiách morskich chodźić. *In fluctibus Maris ambulavi:* te słowá *Richt Laur:* tłumaczy o Przen: Pánnie/ w osobie iey mowiąc. In fluctibus maris ambulavi, Scilicet: cum familiaribus meis, ut ipsos eriperem à naufragio peccatorum. *Po náwálnośćiách morskich chodźiłám, to iest: z przyiaćiołámi moiemi, ábym ich od potopu grzechow ich vwolniła.* Już to tu nie o grzesznych/ ále o spráwiedliwych mowá/ bo ich przyiaćiołmi zowie. A w iákimże to morzu rátuie spráwiedliwych Przenaś: Pánná/ áby ich ćiężáry grzechow przeszłych/ to iest/ obligácya pokuty zá grzechy nie zátapiáły? *Dwoie* są vpátruie iákoby Morza álbo mieysca/ ná ktorych te pokuty dusze spráwiedliwe odpráwuią. Jedno *Mare Aqueum*; to iest ludźi zostáiących ná świećie. Drugie *Mare Igneum*; dusze w ogniu Czyscowym pokutuiące. Odpráwuią *in Mari Aqueo*; to iest ná tym świećie żyiący ludźie pokuty zá grzechy/ to iest/ álbo náznáczone posty/ vmartwienia/ álbo od P. BOGA przepuszczone vtrapienia/ choroby/ nieszczęśćia: vbostwo/ prześládowania/ częstokroć przykrzy się im w nich: wołáią ná czas z pokutuiącym *Dawidem*

Eccl. 24. L. 4.

Ps. 68. Salvùm me fac DEUS, quoniam intraverunt aquæ vsq; ad animam meam, *Zbaw mię BOZE, bo áż po duße opánowáły mnie wody.* Vwiązną ná czás dla wielkości obligácyi zá wiele grzechow swoich/ wystárczyć pokutom nie mogą. Infixus sum in limo profundi. Dźiśiay iednák w tákich trudnośćiách/ náyduią poćiechę y spoczynek swoy/ w zbáwiennym Porćie Porcyunkule/ kiedy ná przyczynę Fránćiszká S. y Naśw: Pánny/ z zasług Chrystusowych y Mátki iego/ miłośierny BOG/ tákie im pokuty kondonuie. Piße Beluacensis
Spec. hist. l. 8. c. 88. gdy do Jerusalem płynęli ludzie/ z nabożeństwá w okręćie wielkim/ dla náwálności wielkiey muśiał okręt tonąć: Więc co znácznieyśi/ w máłą łodkę sálwuiąc śię wśiádáli: w czym ieden Młodźian nieostrożnie/ w tákim zámieszániu wśiádáiąc
EXEMP. do niey/ wpadł w morze/ y ná dno poszedł. po tym iednak w krotce towárzyßom swoim/ iuż ná brzegu bedącym pokazał śię/ z wody wychodząc zdrowy/. y wßytkim w głos powiádáł/ iáko tonąc/ wzywał Naświęt: Pánny pomocy/ ktora gdy ná sámym dnie był Morskim/ płásczem swoim widomie/ wody morskie od niego odgániáłá/ y ták zginąć mu w onym potopie nie dáłá. Coż innego czyni dźiś Przen: Pánná/ áby pod obligácyą pokuty duße Penitentow nie grząsły/ płásczem swoim zástępuie te pokuty ich/ to iest/ przy zásługách Mátki Syná swego/ y swoie náder obfite zásługi Nayświętszego żyćia swego/ ofiáruie ná dosyćvczynienie spráwiedliwośći Bo-
Blanci. in Ps. 31. skiey. W Zakonie Kárthuzyánow vmierał ieden Przeor/ ktory srodze śię lękáć począł przed konániem/ przeto że diabeł z
EXEMP wielką Kśięgą grzechow pokazał mu śię/ y że spowiedź iego nieważną czynił; áż oto w wielkiey świátłośći y iásnośći/ pokaże mu śię Prze:Pánná z Synaczkiem/ y rzecze: Czego śię lękaß? iuż iesteś u sámego Portu/ wßytkieć grzechy co dźieśie odpuśćiło/ co y iá vtwierdzam. Podobnym sposobem dźiś in portu nauigamus, v sámego Portu miłośierdźiá Boskiego stánelá spowiedź naßá/ bać śię nam nie káże Przenaś: Pánná/ ále vpewnia nas/ że Syn iey ná przyczynę oneyże/ dostáł nale grzechy náße/ iuż dáruie y odpuscza. *Rátuie ießcze Prze:* Pánná duße spráwiedliwe z potopu, y ná morzu ognistym/ co iest w ogniu Czyscowym pokutuiące/ te iuż sáme przez śię námniey

mniey do Portu Odpustu zupełnego / do Portu chwały wieczney/ zbliżyć się nie mogą/ poglądáią tylko miłosiernie y rátá wołáią/ żeby im kto rękę podał. Otoż dniá dźisieyszego zbáwienia nászego Port Przen: Pánná zbliża się do nich/ gdy ten Odpust Porcyunkule vproszony od niey ; skutecznie może bydź od żyiących ápplikowány duszom w Czyscu zostáiącym; przez co doskonale vwolnione zostawszy od pokut w Mękach Czyscowych/ prosto w Niebieskim Porćie stawáią ; ná co wiele iest przykłádow w Kronikách nászych. Już tedy pokázałem czemu dźiśieyszy Odpust Naśw: Pánny Porcyunkule/ osobliwym Pokutuiących Portem názwałem. Tu mi ieszcze przychodźi reflexya potrzebna. Historycy piszą / że ná Oceánie/ nayduią się ták wielkie wieloryby/ iż żegluiącym zdádzą się bydź Portem iákim / álbo wyspą ; przeto niektorzy oszukáni tym / gdy ná one zmyslone Wyspy powysiádáli / mizernie z bestyą ná dno morskie poszli. Záczym áby kto nie powątpiwał/ ieżeli ten Port pokutuiących/ to iest Odpust Porcyunkule nie zmyślony iest. Dawszy pokoy iásnym / y cudownym wywodom z Kronik nászych/ przywodzę ná to co czytam w Obiáwieniách *S. Birgitt:* Że tá Swięta będąc w Assyzu w Kośćiołku Porcyunkuli gdy rozmawiáłá z P. JEZVSEM Rev. ext.
rzekł do niey P. JEZVS. *Czego się turbuiesz powiedz mi ?* c. 90.
luboć to ia wiem dobrze. Odpowiedźiáłá *Turbuię się práwi o to, że niektorzy powiádáią, ták oby tu Odpust pozwolony nie był wáżny, ále raczey zmyslony.* Ná co odpowiedáiąc P. JEZVS/ y wielkie zálecenia żarliwey miłośći S. Fránćiszká dawszy o niezmyslonym Odpuśćie vpewniwszy/ ná ostátek rzekł: *Jákorý miłośćią ieſtem, dałem mu ten znák miłośći moiey, że ktokolwiek przychodźi na to mieysce prożny, nápełniony bywa błogosłáwieństwa mego, y vwolniony od grzechow swoich.* A gdy ieszcze pytáłá Birgittá S./ *ieżeli Papież może ten Odpust znieść, ktory ty Wszechmocny Pánie sam dał?* odpowiedźiał iey : *Nie odmieni się to com rzekł Piotrowi y Nástępcom iego. Co zwiążećie, związane będźie : iednák dla złośći ludzkich, wiele dárow vmkniete bywa, á według Wiary, y zásług káżdego przymnaża się łáská.* Ná ktore ostátnie słowá Páńskie pámiętáć nam trzebá przy spowiedźiach / y Odpustách zupełnych / żebyśmy snać skutku

ſch/ złośćiámi ſwemi nie támowáli/ ále ták náylepiey do nich vſpoſobiáli duße naße. Czego przeſtrzegáiac/ y dźiśieyßy Odpuſt Porcyunkule ſtánie ſie nam zbáwiennym Portem / y zá przyczyną Panny Przenaśw: z potopu wßelákich świátá niebeſpieczenſtw/ wybáwieni/ po tym ſzcześliwie w Porćie wiecznośći ſtániemy. *Amen.*

Philtrum ſalutare Caſtitatis.

Pro Viſitatione B. M. V.

STROPHA 15.

Fac me mitem, pelle litem, *Compeſce laſci-viam:*
Contra crimen, da munimen, Et mentis conſtantiá,
Day w ćichośći, day w czyſtośći, Day mi życie ſpokoyne,
Przećiw złośći, w ſtátecznośći, Dáy mi Cnoty przyſtoyne.

Exultavit infans, in vtero ejus. *Luc.* 1.

DAwna to ieſt u mądrych przypowieść. Ante victoriam ne canas triumphum: á po Polſku/ nie mow hub/ áż przeſkoczyß. S. N. Przyczyna záś tego/ że nie nowiná ieſt by náymężnieyßym/ mowiąc ták według świátá/ iáko według duße/ ßſánkowáć y ná ſámym oſtátku. Wiec kiedy ia dźiś ſłyße w Ewangelyi że Jan S. ożywiony łáſką Boſką/ w Żywoćie Mátki ſwoiey/ zá przyśćiem Przen: Panny w dom Rodźicow ſwoich/ iákoby tryumfuiąc ſobie z wygraney ſtacze. Exultavit infans: mogł bym ia tu zárzućić Janowi S. Ante victoriam non canas triumphum. Wynioſieno Jánie z Żywotá Mátki wprzod/ zprobuy ſie z Swiátem/ Czártem/ y Ciałem / to dopiero tryumfowáć bedźieß: Niech nie bedzie ná ćie wiecey woyny / tylko od ćiáłá: rodźiß ſie pieſzczono w Domu Arcykápláńſkim / rodźiß ſie ná te czáſy/ kiedy w Kroleſtwie Jzráelſkim publiczne nieczyſtośći Herodowe/ cudzołoſtwá pogorßáiące wßytek lud pánowáć bedą/ á ieżeli ná puſzczą ſkryć ſie myśliß/ y tám ćie te pokuſy ználeść mogą/ iákośmy doználi potym ná innych Puſtelnikách; od nich nie wybiegał ſie áni młody Hiláryon / Benedykt / áni zgrzybiáły Hieronym/ Mártynian/ y inni. Nie ſłucha tego Jan/ ále tryumfuie: y nie dźiw/ bo ſie tych pokus nie boi / iáko

vtwier,

vtwierdzony/ nie tylko w łáſce Bożey/ ále y w cnocie czyſto-
ści. *S. Ambr:* twierdźi/ że miedzy innemi dárámi dźiś otrzy-
mánemi/ Jan S. otrzymał dar nienáruszoney czyſtośći/ á zkąd-
że iey nabył? Diabelſka inwencya ná podniecenie miłośći
nieczyſtey wymyśliłá pewne trunki/ ktore zowią *Philtrum*:
przećiwnym ſpoſobem Nayczyſtsza Pánná nád Pannámi Prze:
MARYA/ ma też ſwoie Niebieſkie *Philtrum*: ktore miłość
nieczyſtą/ w duszách vćiekáiacych ſie do ſiebie tłumi/ á w mi-
łośći tu cnoćie czyſtośći vtwierdza/ do ktorego vdáwał ſie
Kazimierz S. modląc ſie do niey Fac me mitem, pelle li-
tem, compeſce laſciviam. Azaż dźiś nie dármo tryumfuie
Jan S. bo Przenaś: Pánná przy Náwiedzeniu/ vpoiłá tym
zbáwiennym napoiem duszę iego/ miedzy innemi dárámi v-
prászáiąc mu zákochánie ſie w nienáruszoney czyſtośći. o czym
tak *S: Ambr:* Viſitavit Baptiſtam, qui in vtero Matris prius
quàm naſceretur exultavit, nec immeritò, manſit integer ap, Vmb.
corpore, quem in tribus menſibus, oleo quodam ſuæ præ- n. 251.
ſentiæ. & integritatis vnguento, Mater Domini exercuit.
Zkąd ia tedy okazuię/ y ná ſámym Janie/ y ná inszych/ pokaże
iako Przen: Pánná/ w pokuſách przećiwko czyſtośći/ vćieká-
iącym ſie do ſiebie/ ieſt oſobliwym y ſkutecznym lekárſtwem.
W przod niektore ſkutecznieyſze/ názwyćiężenie tych pokus
nayniebeſpiecznieyszych podawszy ſpoſoby.

Miedzy inszemi Materyámi ktore do Kazánia należą *Pius*
V. nakazał Káznodźieiom/ żeby iák naylepiey náuczáli I. PARS
ludźi ſpoſobow/ ktoremi zwyćiężáć pokuſy od ćiáłá. Quoni-
am verò multa à SS. Patribus tradita ſunt quibus docemur
domitas habere libidines, & coercere voluptates, ea popu- Catechi.
lo Parochus accuratè ſtudeat exponere, atq; in hac tracta- Rom.
tione diligentiſſimè verſetur. Wiele tedy Kátoliccy DD.
podáią ná zwyćiężenie tych pokus ſpoſobow: iáko to Rozmy-
ślanie Męki P. JEZVSOWEY/ ſtrásznego ſądu Boſkie-
go/ mąk piekielnych/ chronienie ſie prożnowánia: częſte przy-
ſtepowánie do Sákramentow SS. vćiekánie od okázyi te-
go grzechu; vmartwienie ćiáłá. modlitwá do Przen: Pán-
ny. Przyznáie ia/ że wszytkie te ſpoſoby ſkuteczne wielce;
teraz iednak tylko o oſtátnich trzech iáko nayſkutecznieyszych

mowić

mowić chce. *Pierwßy* tedy ſpoſob ná zwyćiężenie pokus pomienionych/ ieſt. Fuga chronienie ſie nietylko bliſkich okázyi/ ále też naymnieyßego podobieńſtwa do złego. Nie dármo S. Páweł/ gdy o tym grzechu mowił/ nápomniał Fugite fornicationem. A owßem ieden *Neoteryk* vważa to/ że S. Páweł/ w owey ſwoiey rezolutney proteſtácyi. Certus ſum, quia neq; mors neq; vita, neq; Angeli, neq; profundum, poterit nos ſeparare, &c: gotow był potykáć ſie y z Anyołámi/ y z śmierćią/ y z piekłem/ nie liczy fornicationem; to ieſt pokuſy nieczyſtey; ále raczey y ſam ſobie/ y káżdemu/ nakázuie vćiekáć od niey: Czemu to? tenże Autor funduiąc ſie na S. Augustyná odpowiáda iż ten iedyny ieſt ſpoſob ná te pokuſę; vćiekáć przed nią: Opiſuiąc P. BOG w ſtárym Teſtámenćie/ ſtroy do przybytku Páńſkiego należący/ rozkazał/ żeby ſynowie Izráelſcy zkłádáiąc ſie ná to/ znośili naylepße złoto/ ſrebro/ drogie kámienie/ náoſtátek y biſſior/ (ktory dla białośći ſwoiey według expozytorow/ ieſt *Symbolum* cnoty czyſtośći) przynośić kazał cum pilis caprarum; z śierćią kozek. Ale podobno lepieyby ſie był zgodźił iedwáb delikácki z ſubtelnym biſſiorem/ niżeli śierć kozia? coż zá táiemnicá w tym? *Manſi* vpátruie/ że iákoby przez te śierć kozią/ ktora oſtra bywa náuczáno/ iż dla dochowánia biſſioru czyſtośći/ trzeba oſtrego *Cilicium*/ to ieſt vmártwienia. Nie gánię ia tego tłumáczenia/ iednák podwaje ſie y druga w tym táiemnice pokazáć. Zdamiś to przez te kozią śierć náuczáią/ iáko do záchowánia y zátrzymánia pięknośći/ cnoty czyſtośći/ trzebá nieiáko kozką á kozką dźika bydź/ ktora to nigdy ſie ogłáſkáć nie da/ ále czieká obaczywßy z ſkáły ná ſkále ſkacze/ y przed nim vćieka; ták y duſzá kocháiąca ſie w czyſtośći/ naymnieyßego podobieńſtwá okázyi do złego poſtrzegßy/ wzdrygáć ſie záraz powinná/ y od oney okázyi/ długo ſie nie námyſláiąc/ lotem vćiekáć. Nie dármoć to *Dawid S.* powſtawßy przez pokutę z grzechu ſwego: y z czyſtßego iuż żywotá ſwego ćießąc ſie/ przyrownywa ſámego ſiebie do iednego Jelonká młodego/ lotnego: Qui poſuit immaculatam viam meam, qui perfecit pedes meos tanquam cervorum. Już to ná ten czás *Dawid* był dobrze vgruntowány w cnotę/ opátrzony dobrze od BOGA łáſkámi

bo

1, Cor. 6

Rom. 8.

Paciuch. in Ioan. l. 49. Ser. 250. de temp.

FIG:

in Bibl. de Cant.

SCRIP.

Pſ. 17.

bo wprzod powiedział: DEUS qui præcinxisti me virtute ad bellum. *BOZE ktoryś mnie umocnił na woynie.* A przecię iáko Jelonek dźiki ućieka postrzegszy iákieś okázyi do złego. ktory postępek *Dawida* pokázuie do náśladowánia kożdemu *Mansi* ták mowiąc. Ecce quanam in re præcipue spem & generositatem suam habeat, nimirùm in veloci, & accelerata fuga. *Pátrz w czym nádźieię, y odwagę swoię pokláda, że tylko w nagłey y prędkiey ućieczce.* dla czego *S. Anzelmá* náuka iest. Cum aliis vitiis, potest expectari conflictus, hæc (s. fornicatio) fugienda est, quia non aliter vinci potest. *Z inszemi grzechami potykáć się możemy, ále przed nieczystośćią ućiekáć potrzeba, bo inaczey zwyćiężyć iey nie można.* Trudno tu opisáć/ iákiey (choć świątobliwi) ludźie ostrożnośći záżywáli w ućiekániu przed tym grzechem: o niektorych tylko wspomnię; iáko námniey y dálekich okázyi do pokus cielesnych chronili się/ to iest/ w pátrzeniu/ konwersowániu &c. Dość doskonáły; bo sámemi ustámi Boskiemi pochwalony Mąż *Iob.* á przećię poprzysięgł oczy swoie: o co? słuchaycie? Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de Virgine. y *S. Dawid* usilnie o umartwienie oczu prosił P. BOGA. Averte oculos meos nè videant vanitatem. iákoż te náukę dał kożdemu/ nie tylko Zakonnikowi (iáko Swieccy rozumieią) ále też y człowiekowi świátowemu. Co wyráźił Duch S. Noli circumspicere in vicis Civitatis, nec observaveris in plateis illius. *Nie obźieray się po rynkach Mieyskich, áni pogladay po ulicách iego* Zárzućił tám był ktoś *S. Vincent: Ferr.* Coż to iest zá grzech poyźrzeć ná Niewiástę? Ná co Swięty ten funduiąc się ná onych słowách Chrystusá Páná. Ego autem dico vobis, quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mæchatus est eam in corde suo, pytáiącemu odpowiedźiał ták: O Ribalde! numquid peccatum esset, si quis dimitteret portam castri apertam inimicis? *O prostaku! czyliby nie był grzech, gdyby kto otwárte przed Nieprzyiaćiołmi Fortece iákiey Brámy zostawił.* Nuż w konwersácyách iáko przezorną ostrożność miewáli pobożni kocháiący się w czystośći/ żeby się to y nie tknąć tego/ z czegoby mogłá pokusá przy-

T. de Cast.

Iob. 31.

Ps. 118.

Eccl. 9.

1.Cor.7. páść/ według przestrogi Páwłá S. Bonum est homini mu-
Theat. lierem non tangere, Ktore słowá S. Hieron: tłumáczy de
Vit. simplici tactu. O S. Leone I. Papieżu mamy / gdy rozdá-
L.R.f.93. cemu Kommunia Wielkonocna/ Niewiástá iedná pocało-
wáłá rekę/ vćiął ią sobie / lubo potym cudownie przywroco-
na mu byłá. Ludov: de Pont: O S. Máryi Ogniać: piße/
że gdy obaczywßy ią Oćiec iey duchowny w záchwyceniu/ re-
ki śię iey dotknął / vsłyßał zaraz głos cudowny z Niebá. No-
li me tangere; Nie tykay mnie. A nawet y po śmierći/ lu-
bo iuż bespieczni byli Swięći ludźie; iednák áby náuczali/ iá-
ka ma bydź żyiących ostrożność w pomienionych okázyách/ po-
kazáli to niektorzy cudownie. Do Ciáłá S. Lámbertá Bi-
skupá żárliwego o tę cnotę/ y dla tego zábitego od Krolá
Francuskiego / żadna nierządnicá ná pocáłowánie (co inni
ludźie wolno czynili) przystąpić nie mogłá. S. Izydor/ gdy
Manc.L. Krolowa Sanctia rezydencyą sobie obrałá w Páłácu o ścianę
9.D.2. tylko z grobem świętego / okienko do grobu iego máiąc do
modlitwy/ pokazał śię iey Biskup w iásnośći/ prosząc áby śię
z onego mießkánia dáley wyprowádźiłá. W Tyrolu Mał-
EXEMP. gorzáty Cesárzowny/ Zakonnice przez ßesć lát ćiało nienáru-
ßone było / lecz gdy przy otwárćiu trunny / Dworski ieden
vśczypnął ią w twarz/ zaraz ná tym mieyscu ná znak wsty-
du Pánienskiego zárumieniłá śię. To ten iest pierwßy spo-
sob/ ná zwyćiężenie pokus ćielesnych vćiekáć przed okázyą.
Drugi niech będźie vmartwienie ćiáłá/ przez nie doiedzenie/
prágnienie/ twárde sypiánie/ dyscypliny/ y tám podobne sposoby.
Miedzy wspániáłemi Fábrykámi Sálomonowemi/ wspominá Pi-
FIG. smo S. że ten Krol/ miał też osobliwy Arsenał przy Ogrodách/ czyli
przy sádách swoich Krolewskich; w ktorym naprzedniey sie
2. Paral. rynßtunki Zołnierskie chowáł. Posuitq; ea Rex in armamen-
9. rio, quod erat situm in nemore: A cz ż Ogrodem i po Armáćie
iżáli to tám w nim złote Párzyzowe rodź ły śię iábłká: álbo w
sádách Sálomonowych/ były drzewá robione Krolow Perskich
miásto liśćia y fruktow/ drogie kleynoty na sobie máiące.
Bárdzo dobrze figurowáć może ten Ogrod Sálomonow/ ogrod
Pánienstwá/ w ktorym osobliwie/ wonne lilie czystośći kwi-
tną. O trzebáß to tu záraz przy tych liliách Armamenta-
rium

rium, z rozmáitych Instrumentow / vmártwienia: kto chce tych kwiátow y drogich owocow czystośći w pokusách dochowáć / trzebá włoczni / to iest pástow ostrych / káráceny / włośiennic / discyplin / postow &c. y innych sposobow vmartwienia ćiáłá / ile stan swoy pozwoli. Te nam ná sobie podał náuke *Dawid S.* w podobne niegdyś zábrnawszy pokusy. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus. SCRIP. Coż czyni? záraz do vmártwienia / do poniżenia ćiáłá swoiego. Ps. 37. Afflictus sum, & humiliatus sum nimis. przez co według tłumáczenia *Mansij* rozumieią sie owe włośiennice *Dawidowe* Induebar Cilicio; T. de Cast. d. 22. owe posty áż do słabośći: Genua mea infirmata sunt à ieiunio; owe ránne discipliny: Castigatio mea in matutinis. Ten sposob iákoby był skuteczny ná zwyćiężenie pokus ćielesnych sam P. BOG obiáwił *S. Iedrzeiowi* Apostołowi / (iáko tenże *Autor* piże) HIST. gdy bowiem ten Apostoł S. płákał / pośćił / y innemi sposobámi bárdzo sie martwił / prosac P. BOGA zá iednego grzesznika / ktory 40. lát w ćielesnośći żył / vsłyszał głos. Chce ia żeby iáko ty zá niego pośćił / ták áby y on pośćił / y ćiáło swoie trapił / ieżeli chce bydź zbáwion. Doznał tego skutku ná sobie ow Młodźian / ktory skuszony stárał sie wszelkiemi sposobámi iedne Pánienke do swey myśli przywieśc / Silv. hist l. 9. T. 6. czego oná postrzegszy / nie pokazáłá sie bydź od tego / byle tylko to vczynił czego po nim zechce: EXEMP. Wiec gdy ochotnie podiał sie; zámknełá go w iednym mieszkániu / áni ieść / áni pić nie dawszy przez całe trzy dni; po ktorych zgłodniáłemu nágotowáłá obiad dobry / y rzecze: obieray sobie teraz álbo obiad / álbo grzech; on tedy iuż głodem trzydniowym wymorzywszy w sobie chuć złą / zápomniał o grzechu, wołał do obiádu. A tu reflektuyćie sie utopieni w ćielesnośćiách ludźie / ktorzy to żadnego vmartwienia nie znáiać / y owszem w codziennych obżárstwách / piáństwách zostáiac chćielibyśćie postromić ćielesne chući w sobie; dáremna iest náďźieia wászá; pámietáć maćie co *S. Bern:* powiedźiał: że nay- deConuis. wiekſze niebeśpieczeństwo czystośći w wygodách y rozkoszach / Cler. c. 30 Periclitatur castitas in delicijs, *Card: Belarm:* vważá S. Páwłá słowá / czemu pokusy swoie od ćiáłá / názwał policzkiem diabelskim. Datus est mihi stimulus carnis qui me colaphizet, dáie przyczyne tego / bo práwi policzek otrzymány nie

ny/ nie tylko záboli/ ále tez y zárumieni/ záwstydzi człowie-
ká; co tez w duszy bogoboyney czyni pokusá / mysl cielesna/
bo sie ich wstydzi duszá/ kryie sie z niemi/ ledwie y Spowie-
dnikom zwierzy sie ich. A poniewasz ten policzek wyciął ći
diabeł/ zádáiac ći te pokuse/ náucza ćie tenze *Autor* Colaphum
pro colapho ei redde, oddayze y ty diablu w gebe. A iákoz
to vczynisz? Id fiet asperitate corporali, według pomienione-
go *Autora*: kiedy grzbiet twoy w pokućie zostáiac/ od dyscy-
pliny/ náprzykład dobrze sie zárumieni; iák bys diablu w ge-
be dał/ bo sie záwstydził/ y z pokusámi swemi vćiec musi.
Rzeczećie podobno/ ze nie mozna w nászym stanie swieckim/
Dworskim/ pośćić/ twárdo sypiáć/ dyscyplinowáć sie/ czasu y
mieyscá ná tonie mász. Odpowiádám: Gdyby nábozeństwo szcze-
re/ y prawdziwa w tobie pokutá była/ nálazłbys táki sposob/
táki kacik/ zebys mogł cokolwiek z tego vczynić. Nálazł S.
Kázimierz ná Pálácu Krolewskim páwiment mármurowy
przy łozu Pániecym ná ktorym sie kładł w nocy. Nálázłá S.
Elzbietá Krolowa Portugálská sposob/ ze u stołu Pánskiego
siedzac/ innych ochotnie czestuiac/ sáma nieznácznie głodno
odchodziłá. Mogłoby sie ná to wiele innych przykłádow zná-
Manc. l. 8. d. 2. leść. Jeden przywodze o *Filippie* II. Krolu Hiszpánskim/
ktory przed smierćia synowi swemu oddał sloniowa szkatułe/
w ktorey był Krucifix y dyscyplina/ ktora tez wziął był od
EXEMP. Oycá swego; nápominaiac go/ áby iáko dziad/ y Oćiec ie-
go ten Krzyz trzymáiac vmierał/ y te dyscypline o grzbiet
swoy zkrwáwił nieraz; y on tez/ áby sie o to stárał. A zá
tym/ vmartwienie ćiáłá/ powinien bydź pospolity sposob
wszytkim stánom/ ná vsmierzenie pokus ćielesnych.

II. PARS. Trzeći sposob wielce skuteczny ná vskromienie pokus nie-
czystych iest/ vdáć sie do przyczyny Przen: Pánny. Jáko álbo-
wiem máteryálne *Philtrum*, álbo napoy miłosny/ podnieca nie-
zwyćiezone práwie do nieczystośći ognie. Ták przećiwnym sposo-
bem/ nad kim Przen: Pánny w pokusách ćielesnych pokaze sie opie-
ká/ iákoby z Niebieskim nápoił trunkiem/ vczuie w sobie postumie-
FIG. nie zápały złey chući/ á rázem Anyelskiey czystośći rozmiłuie sie.
Miedzy innemi specyałámi/ ktoremi Oblubienicá Sálomonowá
vczestowáłá Oblubieńcá Niebieskiego/ miáłá tez dla niego iákis tru-

nek osobliwy/ ná ktory záprászáiac go mowi: Dabo tibi poculũ ex vino condito, & mustum malorum granatorum meorum. *Dámći trunek z winá záprawnego, y z soku iáblek moich gránatowych.* Trunek ten osobliwy/ mogł sie názwáć *Philtrum*, álbo poculum amoris, *trunkiem miłośći*: bo wszystkie sprawy/ y owszem słowá w Pieniách Sálomonowych sa Symbolá Swiętey miłośći/ á ia przydam S. czystośći/ Dabo tibi vinũ: Wino to/ nie zápala/ ale raczey przygásza ognie nieczyste/ bo przydáno záraz/ że to Wino záprawne/ á záprawne sokiem iáblek gránatowych/ ktore wielce sa soczyste/ chłodzace/ dla tego w gorączkách/ álbo pod czás vpałow słonecznych dla ochłodzenia záżywáia iáblek tych. Oblubieniec tákże Niebieski Przen: Pánne: pod osoba Oblubienice swoiey według tłumáczenia *Ruperta*, przyrownywa do iáblká gránatowego. Sicut fragmen mali punici, ita genæ tuæ, z czego sie záraz pokázuie/ iż Przenaś: Pánná/ iáko naypierwsza po BOGV Pátronká czystośći/ ma dla vdáiacych sie do siebie w pokusách swoich zbawienny trunek/ wygászáiacy wszelkie ognie nieczyste/ ma záprawne Anyelskiey czystośći Wino posiláiace dusze w tey cnoćie. O czym *Rupert*: Fragmen mali punici, & rubet, & ampliùs quàm integrum malum redolet. Sic & tu singulariter verecunda es, & multis in bono exemplo proficies. *Gránatowego iábłká sztuká, y rumiána, y bárdziey niż cáłe iábłko pachniaca, ták y ty* (Przen: Pánno) *osobliwym sposobem wstydliwa iesteś, y wielom dobrym przykładem pomocna.* Że zás winny trunek w rekách Przenaśw: Pánny iest Symbolum czystośći/ ták o tym *Biezan*: w Osobie Naśw: Pánny.

Cant. 8.

Cant. 2.

ap. Corn. hic

Virginitas in me, quæ condijt vbera Matris
Hæc condita tibi, dulcia vina dabit.

Epig. 351.

Pier: pisze/ że Wino ma te moc/ iż pokropiwszy nim liliowy Kwiát záraz zwiedniecie. Więcey ia powiem/ iż Wino ma ten skutek/ że nie tylko Kwiát máteryálny Liliowy/ ale y Mistyczny/ od niego więdnieie; lec Mistyczne Wino/ to iest naywyższa czystość Przenaś: Pánny/ przećiwnego iest przyrodzenia/ nie psuie ona/ y owszem pomnaża w duszách ludzkich/ Swiętą Liliową czystość. Tenże *Pier*: twierdzi/ że Sowá

APOPH.

Hierogl. l. 28. c. 20.

nocna wielka ma przećiwność z Winem/ przez trzy dni tylko pijakowi dawáć Wino rozktucone z żołtkiem iay sowich/ w gar- de po tym Wina nie weźmie: przeto *Filostrat:* pisze/ że miały zwyczay Matki/ nim pierwszy raz daly skosztować Wina Dziećiom/ áby na potym pijakami nie byli/ dawali im w przy- wárzone iáiá Sowie. *Przećiwnie* ia rzekę; Wino czystośći Przenaśw: Pánny raczey nieprzyiázne iest Sowom. Sowámi zowie owe nocne ptaki ludzi/ co po nocách chodzą swywoli sie- kaiąc/ niechże ieno y te Sowkę nápoi Przenaś: Pánná swoim trunkiem/ niech sie táki obmierziwszy sobie swoie życie swowolne do niey wda/ vzna/ że nád wszelką lubieżnośćią gorę weźmie/ y zwyćiężywszy pokuly/ w czystośći będzie náśládowcą Przenaśw: Pánny. Dowod tego iásny ná dźisieyszym Janie w żywoćie Mátki swoiey tryumfuiącym/ z osobliwego dáru czystośći/ nigdy ná potym nie nárușoney/ ktorey zá obecnośćią Przen: Pánny (iákom wyżey powiedział) otrzymał. O czym *S. Ambr:* MARIA tantæ fuit gratiæ, vt non solùm in se Virginitatis gratiam servaret, sed etiam ijs quos invisere Virginitatis insigne conferret: visitavit Baptistam, qui in vtero Matris priusquàm nasceretur exultavit. *Taka miálá láske Naśw: MARIA, że nie tylko w sobie chowálá Pánieństwo, ále też kogo náwiedziłá, tego dáru vdzielilá mu: náwiedziłá Chrzćićielá, ktory w żywoćie Mátki nim sie vrodził, skoczył.* Wiele cnot y wzoru po sobie zostáwił ten to Jan S. po tym dorosszy/ osobliwie iednák cnoty czystośći/ bo nie tylko o te cnote życie swoie dał/ nástępuiąc żárliwie ná cudzołostwo y porub-
Ep. 4. ad Rust. stwo Herodowe/ ále iáko *S. Hier:* vważa/ lubo vtwierdzony był w łásce Boskiey záraz w żywoćie Mátki/ iednák z domu ná puszczą vćiekł/ pokus nieczystych vchodząc. Joannes Baptista Matrem S. habuit, Pontificisq; Filius erat, & tamen, nec Matris affectu, nec Patris opibus vincebatur, vt in domo Parentum, cum periculo viveret castitatis. Ták go dobrze swoim trunkiem czystośći záraz w dziećiństwie nápoiłá Przen: Pánná/ że ták znácznie w dálszym wieku w tey cnoćie pomnożył sie. A nie tylkoć to dziś sámego Jáná tym zbáwiennym vczestowálá Przenaś: Pánná trunkiem/ ále y káżdemu w podobnych okázyách vdáiącemu sie do siebie/ gotowá to świád- czyć.

czyſt. Dwá ſpoſoby miáłá y ma Przenaś: Pánná ktoremi cno-
tę czyſtośći w duſzách ludzkich rozmnaża/ y w pokuſách tákich
rátuie. Naprzod gdy tu ieſzcze ná Swiećie żyłá/ miáłá ten
dar/ iż lubo vrodá ſwoiá wſzyſtkie Corki Adámowe przecho-
dziłá/ y lubo Nayświętſza tey Oſobie ták wiele złych ludźi/ á
náwet y Pogáńſkich (gdy w Egipćie byłá) widziáło; iednák
nie tylko z iey widzenia żadney okázyi do złego nie mieli/ ále
też ſámo poyzrenie cudownym ſpoſobem wlewáło w duſze pá-
trzących ná nię/ iákieś rozmiłowánie śię czyſtośći/ á obmierżże-
nie lubieżnośći. Dla czego Przenaśw: Pánne S. Thom: Vill: de. Ann.
názywa onym Winem v Proroká/ rodzącym Pánieńſtwo. Zach. 9.
Vinum germinans Virgines. Ná ktore słowá ták piſze. Sa-
cra, pura, & immaculata Virgo, cui etiam præ alijs erat
hoc Virginitatis inſigne, vt inſpectores ſuos Virgines face-
ret, erat enim in ea Vinum germinans Virginitatem, Swię-
tá, czyſta, y niepokaláná Pánná, ktora miedzy innemi dárámi
miáłá, że pátrzących ná śię Pannámi czyniłá, álbowiem miáłá, w Stim.
ſobie Wino, ktore Pánieńſtwo rodźi. Teyże opiniy ieſt S. Bon: Virt.
Gabryel: Berd: de Buſto, że ſámo Pogáńſtwo przyznawáło po- l.2.c.23.
mieniony dar Przenaś: Pánny. Drugi ſpoſob ná pomnożenie
w duſzách ludzkich czyſtośći ma Przenaśw: Pánná/ gdy mo-
dlitwámi ſwemi vpraſza v P. BOGA ſkuteczne łáſki do zwy-
ćiężenia/ ludziom w pokuſách ćieleſnych zoſtáiącym/ y nabo-
żnie do przyczyny iey vćiekáiącym śię. Vſtá Oblubienicá Nie-
bieſkiego Piſmo S. przyrownywa do Lilij wydáiących z śie-
bie/ y niejáko kápiących nayprzednieyſzą Mirrę Labia eius,
Lilia diſtillantia Myrrham primam. Arabicus mieśto Myr- Cant. 5.
rham czyta Rorem plenum Myrrhâ, że vſtá iego/ ſą roſą ká- ap. Corn.
piącą z Lilij pełną Mirry. Zwyczayna to v Expozytorow tłu- hic,
mączących Pieśni Salomonowe/ iż zobopolne chwały Oblu- FIG.
bieńcá y Oblubienice ſtoſuią do obudwu; á zátym y wárgom
Naśw: Pánny ſłużyć powinná tá chwałá. Labia ejus ſicut
Lilia diſtillantia Myrrham primam - rorem plenum Myr-
rha. Ale czemu to wárgi tey do Lilij przyrownywáią? łá-
two śię domyślić/ że przez to dáią znáć/ iáko wdzięczne ſkutecz-
ne ſą modlitwy Przenaś: Pánny przed Máieſtatem Boſkim/
według dawney zacnych Oratorow pochwały, Roſas & Lilia
loqui-

loquitur. Ale że z tych Lilij Mirrá y rosá kápie y spływá/ musi tu bydź táiemnicá? iest pewnie: Mirrá iest rzecz skutecznie od zgniłości záchowuiąca: rosá zaś iest rzecz chłodząca. Więc ia nie od rzeczy rzekę/ że przez to dáie się znáć/ iákoż modlitwą Przenaś: Pánny otrzymuiemy od P. BOGA Myrham optimam, iáśkie skuteczne/ záchowuiące w nas cnotę czystości od skázy y zepsowánia wszelkiego/ y rosę zbáwienną/ ktora iest/ ochłodę w vpalách ogniow y podniat cielesnych. Dla tego
hom. 2. sup. Miss. *S. Bernar:* ták nayprędzey w tákich pokusách do Przenáświętszey Pánny/ vdawáć się nabożnie po rátunek káże. Si iracundia, si avaritia, aut carnis illecebra naviculam concusserit mentis, respice ad MARIAM. Jákoż tenże *S. Bernar:* widząc
EXEMP. ap. Loh. iednego Szláchćicá bárdzo vwikłánego cielesnośćią/ dał mu rádę/ y vprosił v niego/ że przez pierwsze trzy dni na cześć TRoycy Przenaś: wstrzymał się od nieczystości; drugie trzy dni vprosił v niego ná cześć Naśw: Pánny/ ten po tym/ ták się zaraz odmienił/ że dobrowolnie ślub vczynił dożywotnie chowáć czystość. Ná potwierdzenie tego wszystkiego/ osobliwy ieden
P. Mariã. Chron. a. 1620. z Kronik nászych Reformáckich/ przywodzę przykład/ á rácżey cud nie zbyt dawny/ ktory się pokazał ná iednym Bráćie nászym młodym Kleryczku. Tego vroda skuszona iedná Niewiástá/ gdy po żebráninę do iey domu wszedł/ ná stronę odwiodszy do złego námawiáłá/ ále wstydliwy Młodzian/ nagle záraz wyskoczył z izby: wroćiwszy do Klasztorá/ prosi Przełożonych o odmiánę mieysca/ álbo żeby więcey nie posyłáno go ná żebráninę/ nie wiedząc przyczyny/ nie vczyniono tego przychodząc to iego przypisuiąc/ y owszem na vpokorzenie właśney woli (iáko oni rozumieli) ná też żebráninę wypráwiono go; mijáiąc támto mieysce bárdzo zprágniony wstąpił gdźie mu się dáno trochę nápić/ y nágotowáne od oney niecnoty wypił Philtrum, to iest trunek Czárowniczy; Niewinność oná záraz gwałtowne poczuie w sobie vpały cielesne/ bieży co prędzey do Klasztorá/ disciplinámi kátuie ćiáło swoie/ we wszystkim wzywáiąc rátunku od Naśw: Pánny: iákoż doznał go/ bo gdy Czárt głowę iego o śćiánę chćiał rozbić/ Naśw: Pánná porwawszy się/ wzięłá głowę iego ná łono swoie. O co rozgniewány Czárt poleciał do oney niecnoty/ y kazał iey/ áby zniewá-

wazyłá Obraz ktory w domu miáłá Nás: Panny/ y zrobiwszy z ciástá osobkę owego Młodzianá/ kazał szyletámi od sámey poczawszy głowy áż do nog kłoć/ ktore wszystkie rázy tym sámym ná ćiele w Klasztorze leżącego Zakonniká támtego pokázowáły się: ále Przenaś: Pánná śiedząc przy nim/ każde rázy záraz leczyłá smáruiąc go. Przez cáłe cztery Miesiące to Męczeństwo ćierpiał Młodzieniec; státeczny iednák przy czystośći/ dopiero w dzień Zwiástowánia Nas: Pánny/ obiáwiłá mu Przenaśw: Pánná wszystkie swoie ozdobę ktora vdárowána byłá od BOGA/ y o vwolnieniu od męczeństwá tego oznáymiłá mu: nád to przychodzili do łożká iego wszyscy SS. iego Pátronowie/ y całowáli głowę iego: kilká rázy też z nim przez ten czás sámá Przenaśw: Pánná y z S. Michałem odmawiáłá Jutrznią. Prosił iednák Przenaś: Pánny y zá duszę oney Niewiasty: vczyniłá y to Przenaśw: Pánná/ bo dowiedziawszy się niecnotá oná o tych cudách/ skruszona zá grzech/ przybieżáłá do Forty Klasztorney ná pokutę. Przydáie *Historyk*, że ten Zakonnik miał w zwyczáiu/ gdy wychodził gdźie z Klasztorá/ wzywáć ná opiekę czystośći swoiey Naśw: Pánny onemi słowy: Mites fac & castos, *vczyń nas ćichemi y czystemi.* Z tey Historyi y wyżey pomienionych wywodow/ iásna rzecz iest/ że przećiw Czártowskiemu *Philtrum*, Przenaśw: Pánná y iey opieká/ iest Salutare *Philtrum*, zbáwienny/ skuteczny sposob obrony cnoty czystośći y zwyćiężenia pokus ćielesnych. O ktorą cnotę y rátunek prośmy Przenaśw: Pánny słowámi Kázimierzá S. Fac me mitem, pelle litem, compesce lasciviam. *Amen.*

Gladius, solvens nexus Gordios.

STROPHA 16. *Non me liget, nec fatiget.* Sæculi cupiditas. Pro Annuntiat: B. V. M.
Quæ indurat, & obscurat, Mentes sibi subditas.
Niech nie wiąże, Swiátá Xiążę Myśli mey do swey woli.
Bo w zaćmienie, zátrudnienie, Wiedzie kto mu pozwoli.

Hymn. Brev.

Fiat mihi ſecundùm Verbum tuum. *Luc*: 1.

PRzy dziſieyſzey Vroczyſtośći Zwiáſtowánia Przenaśw:
Pánny/ iedne widzę węzły wiążą/ drugie rozwiezuią.
S. N. Nowy węzeł/ y oraz nader cudowny widzę
w żywoćie Przenaś: Pánny/ kiedy zá ſpráwą DVCHA Przen:
związáne/ złączone zoſtáło Boſtwo Syná Bożego z náturą ludz-
ką w żywoćie Naśw: Pánny/ nád ktorym medytuiąc *S. Bo-*
ták do ſwoiey duſzy mowi: Vide anima mea innovata mira-
Coll. 1. bilia veritatis, quæ fecit junctura confœderans DEUM & ho-
minem in verbo. *Vważay duſzo moiá odnowione cudá prawdy*
ktore ſpráwił związek iednoczący BOGA z człowiekiem w ſłowie;
á ten węzeł ieſt iuż nigdy nie rozwiązány według Doktorá S.
Damaſc. Quod ſemel aſſumpſit nunquàm dimiſit. *Drugi* węzeł dziś
rozwiezuią/ á rozwiezuie go Przenaś: Pánná práwie iednym
słowem: węzeł on ſtáry/ węzeł powikłány/ ktorym wſzytek nas
rod ludzki dla nieposłuſzeńſtwá Ewy zkrępowány był. O
czym *S. Irenaus.* Evæ inobedientiæ nodus ſolutionem acce-
L. 3. adu. hær. c. 33. pit per obedientiam MARIÆ dicentis: Ecce Ancilla Domi-
ni &c. Poſpolita ieſt/ że gdy iednych Więźniow rozwięzu-
ią/ drudzy wołáią y proſzą o rozwiązánie. Luboć nas Wcie-
lenie Syná Boſkiego doſtátecznie ile z ſiebie było vwolniło
z węzłow od pierwſzych Rodzicow náſzych ná ſzyie náſze zá-
ćiągnionych: iednák z ſtrony náſzey dla zepſowáney nátury/
wiele ludzi powikłánych zoſtáie ná świećie/ oſobliwie węzłámi
miłośći Swiátá/ ktorą vwikłáni iáko w ćiemnicy iákiey Du-
ſzá ich zoſtáie/ iáko vznáie S. Kázimierz o niey mowiąc:
Quæ indurat & obſcurat, mentes ſibi ſubditas. A zá tym
tacy żyią ná świećie/ iáko ſlepi/ nie widzą gdzie ſie obroćić/
ſtanu żadnego ſtátecznego ſobie nie mogąc/ czyli nie chcąc o-
bráć/ co ieſt rzecz bárdzo ſzkodząca zbáwieniu ich. Dobrzeć
by tedy przy tey okázyi/ pomyſlić o wywikłániu ſie z świec-
kich okázyi/ o obrániu ſobie ſtanu dálſzego żyćia ſwego. A
do kogoż po to? Do ćiebie Przenaś: Pánno wſzyſtkim táko-
wym záwołáć potrzebá z Kázimierzem S. Non me liget, non
fatiget ſæculi cupiditas; oná ieſt/ ktora ma Miecz dáleko ſku-
teczniey ſzy/ niżli był niegdy *Alexándrá W.* ktorym Gordium

ne.

nexum rozwiązał. Więc ia wßyſtkim ktorzy záwikłáni ſą
myſlámi o dálßym poſtánowieniu żyćia ſwego; álbo ktorym
Swiátá miłość nie dopußcza wykonáć zámyſły ſwoie pobożne
o pogárdzie Swiátá/ podam ſpoſob/ iáko ſię máią z tego wy-
wikłáć/ á to przez Przenaś: Pánny opiekę y przyczynę. Wprzod
powiedzıawßy/ iáko to ćięßki ieſt węzeł miłość Swiátá/ y iá-
ko rzecz trudna rozwikłáć ſię od niego.

ZE dwu miar ten węzeł naybárdziey powikłány widzę/ to I. PARS
ieſt trudność w obierániu ſobie ſtanu zwłaſzcżá doſkonálego.
náprzykład Zakonnego. *Naprzod* trudny węzeł: bo z pilnośćią
wielką/trzebá poczatku w nim ßukáć/to ieſt z pilnośćią wielką nie
tylko obligácyi okoliczności ſtanu o ktorym kto zamyſla/ ále też
duchá ſwego intency/ to ieſt coby go záchecało do tego ſtanu/ do-
brze rozetrząſáć y vważáć. Co iż ieſt wielce rzecz potrzebna/ ſam
zdrowy pokázuie rozum: bo to nie ná godzinę/nie ná dzień ieden/
ále ná cáłe życie ſwoie/trzebá ſię iuż będzie tego trzymáć; zátym
dowodzić tego nie trzebá. Więc zá potrzebnieyßą rzecz bydź
rozumiem/ gdy o niektorych ſpoſobách tę trudność vłatwiáią-
cych námienię: to ieſt/ iáko tego dochodzić do ktorego ſta-
nu P. BOG kogo powoływa. Miſtrzowie tedy duchá prze-
ſtrzegáią. *Naprzod* żeby tu nie trzebá czekáć obiáwienia iá-
kiego cudownego od P. BOGA/ ponieważ káżdemu dał P. Loner.
BOG świátło rozumu/ ná ktorym poratowánym świátłem tr. 3.
Wiáry ś. doſyć ieſt człowiekowi do poznánia powołánia pra-
wdziwego. *Powtore*, że deliberuiąc o powołániu ſwoim/vſpo-
koić trzebá ile można Duße ſwoie od wßelkich reſpektow/ áf-
fektow/ ták boiáźni/ iáko miłośći/ to ieſt/ żeby to/ nie z bo-
iáźni czego/ nie z biedy/ áby łátwieyße było pożywienie ſię
ná świećie/ nie z namowy czyiey/ nie dla obietnic/ nie dla
wczáſu/ álbo dobrego mienia/ ále tylko dla ſámego vpodobá-
nia ſię P. BOGV/ á dla ochronienia Duße ſwoiey od vpad-
ku y pokus grzechowych/ vpátrowáć ſobie ſtanu. *Trzećia* á-
by przez ten czas/ czyſtośći ſumnienia przeſtrzegáć/ cżeſto do
Sákrámentow Spowiedzi S. y Kommuniy przyſtępuiąc/ y
gorące modlitwy ná tę intencyą do P. BOGA czyniąc z *Da-
widem S.* Domine notam fac mihi viam in qua ambulem. Pſ. 142.
Panie obiáw mi drogę moię w ktorey chodzić mam, á tym czá-

 ſem

ſem kiedy niekiedy vważáć ſobie/ álbo czytáć o końcu do do-
brego/ do ktorego człowiek ſtworzony ieſt/ to ieſt/ o wiecznym
błogoſłáwieńſtwie/ o śmierći/ o Piekle/ o Sądzie Bożym/ o
nieſtáteczności Swiátá. W tym pomyśl ſobie ták: Gdyby
mnie kto obligował pod ſumnieniem/ żebym mu ják naylepiey
poradził/ jákiby ſtan żyćia ná świećie naybeſpiecznieyſzy miał
ſobie obráć/ ktorybym mu też ná ten czas ſtan náznáczył: A
czemuż ia/ gdy ſie námyſlam o ſtanie moim/ tákiegoż ſtanu
ſobie ſámemu obieráć nie mam? *Ná oſtátek*, zwierzyć ſie ko-
mu duchá ſwoiego/ nie z świeckich ludzi/ nie z krewnych: bo
ći álbo ſie nie rozumieia ná duchu/ álbo áffektámi ku ſobie
vwikłáni/ nie tráfia ná Duchá Bożego/ ále człowiekowi obce-
mu/ madremu/ pobożnemu/ y ná rádzie iego przeſtáć. Tych
ſpoſobow vżywáiac/ vłatwiſz ſobie nieco te trudność/ ktorą
máſz w obieraniu ſobie ſtanu. *Druga* dáleko wiekſza ieſt w
tey okázyi trudność: to ieſt/ choć kto iuż vzna dobrze/ że ten
álbo ow ſtan/ ten Zakon ieſt właśnie według ſił iego/ ták du-
ſznych iáko y ćieleſnych/ łáſka Boża porátowánych/ y prawie
we dnie y w nocy ná myśl mu idzie/ ſumnienie pobudza/ aby
co prędzey do ſkutku co vmyślił przyprowádził: Coż! kiedy mi-
łośćia do świátá zwiazány/ z wezłá tego rozwiazáć ſie nie mo-
że/ żal mu odſtapić roſkoſzy/ wygod/ wolnośći/ nádziei/ bo-
gactw/ honorow ná świećie. O ćieſzkiż to bárdzo wezeł/ y
trudny do rozwiazánia! Ćieſzki mowie: bo miłość Swiátá
potężnie duſze w ćiele ieſzcze zoſtáiacey potencye/ to ieſt rozum
y wola wiaże: y owſzem rzecz cudowna/ im ſłábſzy ieſt świát/
tym bárdziey krepuie miłośćia ſwoia ſercá ludzkie. *Prorok*
FIG. przypátruiac ſie Izráelowi w świeckich márnośćiach/ ſwywo-
lách vtopionemu/ przyrownywa świátowość ich do iedney pá-
Iſaiæ 59. ieczyny. Telas araneæ texuerunt. Nic ſłábſzego nád páie-
czyne ná Swiećie/ nic nieſtáteczniejſzego nád świeckie roſko-
ſzy/ márnośći/ á choć to śiłá bárdzo koſztuie człowieká: bo iá-
ko páiak/ własne ſwoie wnetrznośći toczy y obraca ná páie-
czyne/ ták świeccy ludzie/ iedne ſwoie duſze/ bo zbáwienie iey
zá te márnośći dáia Telam araneæ texuerunt: á przećie tá
páieczyná márnośći/ pátrzćie/ im ſłábſza ieſt/ tym mocniey kre-
puie człowieká/ to ieſt/ co dáley to mizernieyſzy Swiát/ á
prze-

przećie bárdziey ludzie kocháią go teraz/ niż przed tym/ iákie bogáctwá/ iákie vrodzáie/ iáko ſzczęſliwe czáſy przed tym bywáły/ á przećie nie ták ſię ludzie w nim kocháli; tyſiacámi ludzi Paniąt/ Senatorow/ Ceſárſkich Zon/ Corek/ ná męczeńſtwo ſzło; teraz gdyby drugiego (choć biedá koło niego) ſłowa o Wiárę S. podkurzył/ álbo odebrániem oſtátká iego vboſtwá pogroził/ záprzałby ſię podobno Wiáry: przedtym ták wiele Krolewiczow/ Ceſárzow/ Biſkupow/ w Hábitách Zakonnych P. BOGV ſłużyło/ tyſiacámi Zakonnikow bywáło/ ták że w Mieśćie Oxirynk w Egipćie było Zakonnikow oraz dzieśięć tyſięcy/ Zakonnic dwádzieśćiá tyſięcy. A teraz dziwno świátu/ że kilká tyſięcy/ náprzykład w Krolestwie iednym Zakonnikow/ álbo Zakonnic naydzie ſię; á drudzy ieſzcze mniey pobożni mowią/ że nic po ták wielu Klaſztorách/ nic po Zakonnicách. Zgołá/ choć co raz więkſza biedá ná świećie/ tym mniey ludzi garnie ſię do ſłużby Bożey/ wola oni choć ogryſki świeckie ná wolnośći/ niżeli w Domu Páńſkim Chleb CHRYSTVSOW. Piknie o tym *S. Grzeg:* Ecce jam in ſeipſo mundus aruit, & adhuc in cordibus noſtris floret, vbiq; mors, vbiq; luctus, vbiq; deſolatio, vbiq; percutimur, vbiq; amaritudine replemur, & tamen cæcâ mente carnalis concupiſcentiæ, ejus amaritudines amamus, fugientem ſequimur, labenti inhæremur. *Oto iuż świát w ſobie vwiądł, a ieſzcze w ſercách náſzych kwitnie, wſzędzie płacz, wſzędzie śmierć, wſzędzie ſpuſtoſzenie, zewſząd nas biią, gorzkośćią nápawáią; á przećie záſlepieni ćiáła pożądliwośćią, gorzkośći iego ſobie ſmákuie. my, zá vćiekáiącym przed nami bieżemy, ná lecącym wſpieramy ſię.* Vznał ná ſobie nie dawnych czáſow R. P. 1569. choć ieſzcze ná ten czás Heretyk *Thom: Pondo,* iák ćięſzkie y trudne do rozwiązánia ſą węzły miłośći do świátá. Ten zacnym Pánięćiem y Dworzáninem znácznieyſzym będąc ná Dworze Krolewey Angielſkiey Elżbiety Arcyheretyczki/ w tańcu iednym o konfuzyą przyſzedſzy bárdzo wielką/ vmyſlił y Wiárę złą y záraz świátową opuśćić ſłużbę/ ktorego wyieżdżáiącego z Londynu Miáſtá/ ſłowá opiſuie Hiſtoryk. Vale Elizabetha Regina? vale Aula? vale Londinum? vale munde; vincula tua aſperitatem habent veram, iucundita-

S. Hiero in Vi. PP.

SENT.

Conc. hiſt. h. 71.

tem falsam, certum dolorem, incertam voluptatem, durum laborem, timidam quietem, rem plenam miseriæ. *Zegnam cie Elzbieto Krolowa? żegnam cie Dworze? żegnam cie Londynie; żegnam świecie, ktorego wezły prawdziwą máią przykrość; fałszywą wesołość, pewny żal, á nie pewną roskosz, ciężka praca, boiáźliwy odpoczynek, á wszytko mizeryi pełne. Nád to,* nie tylko cieszki iest wezeł miłości Swiátá/ ále tez bárdzo trudny do rozwiązánia. Trudny kłebek bywa do rozwiązania/ ktory owo tylko sáme wezełki znać/ á sámego końca, dla odmotánia nie widáć. To tez Swiát ták czyni/ kogo sobie miłościa świecka umota: choć tez zámysli wymotáć sie człowiek tákt z márności świeckich/ ná żywot Zakonny puścić sie: to mu záraz świát sáme wezełki pokázuie/ to iest exágeruie ciesz kość/ ostrość stanu Zakonnego/ biede zimno/ vpokorzenia/ wieczna á przykra czystość/ y inne ciężary Zákonne: á zás nie koniec kłebká tego kryie/ áby go człek nie postrzegł/ álbo nie vważał: to iest odrywa go przez krotofile świeckie/ od vwagi ostátniego terminu człowieká káżdego/ ktory iest BOG przez zbáwienie duszne otrzymány/ od vwagi ostatecznych rzeczy/ Sadu/ Smierci/ Piekłá/ od vwagi/ iák szczesliwy zá te momentowe vtrapienia czeka człowieká koniec; o ktorym O. S. Fránciszek mawiał. Fratres modica passio, gloria infinita. *Brácia krotkie vcierpienie, chwała nieskonczona.* Przyznáie ia/ że Stány Zakonne/ nie sa bez wezełkow/ bez przykrości/ nie zákrywam ich áni táić chce/ ále to tylko powierzchu/ poyźreyćie ieno co to tám zá roskoszy/ wesołości/ vkontentowánia dusze/ tu ieszcze, w ciele żyiacey pod temi wezełkámi/ pod grubem habitem/ wezłowátym pásem/ z kościałym od biedy/ od zimná ciałem: ták albowiem Dawid S. mowi:

Vmb. n. 619.

Ps. 26. In die malorum abscondit me in abscondito tabernaculi. *Pod czás dniá przykrego vkrył mie w skrytośći przybytku swego:* ktorych słow *S. Bern:* do Zakonnikow zázywa/ wyliczywszy im/ iáko w Zákonie/nie masz iuż potrzeby myśleć o dzieciách/ o żenie/ o iármárkách/ o odzieży/ o iedzeniu/ o piciu/ y winszuiac tego szczesćia mowi. Procul à vobis magna ex parte diei malitia, sollicitudo vitæ, sic abscondit nos Deus in abscondito tabernaculi sui. *O iák dáleko od was vtrapienie, y pieczołowánie tego żywota*

żota? ták ći to ták, vkrył nas BOG *wſkrytośći przybytku ſwe-go. S. Laur: Iuſtin:* pyta ſię/ Czemu vkontentowánia / weſołość/ y roſkoß/ ktorey Zakonnicy dobrzy/ w powołániu ſwoim doznáią/ pokrył temi wezełkámi/ to ieſt oſtrośćią żyćia? y odpowieda ná to: że inácżey/ álbo nikt/ álbo ledwie kto ná świećieby zoſtał. Conſulto DEUS gratiam Religionis hominibus occultavit, ne ſi cognoſceretur eius felicitas, omnes ad eam, confugerent. Swiát zaś/ ießcże tym bárdźiey te wężełki oſtrośći Zakonney pokázuie człowiekowi/ á co pod niemi dobrego/ zákrytego ieſt / wßelkim ſpoſobem zákrywa / y ták deliberuiacy ſię człowiek o Stánie Zakonnym / nie może tego węzłá rozwiązáć/ vwolnić ſię od cżártá. *Nayuprzykrzenßy* iednák/ węzeł zwykł zárzucáć świát ná tákie duße/ węzeł wrodzony/ to ieſt wrodzona miłość ku Rodźicom własnym/ álbo Rodźicow ku dźiećiom ſwoim. O iák cżeſto nierozumna tá miłość mota/ odwodźi od powołánia niewinne duße/ rozmáitemi perſwazyámi? mowia dźiećiom; młodyś ießcże. A gdźieß ſię podźieia słowá Prorockie: Bonum eſt viro, cum portaverit iugum ab adoleſcentia ſua. *Dobrze ieſt człowiekowi, kiedy od młodośći ſwoiey weżmie ná ſię iárzmo:* Gdźie ſię podźieie przeſtrogá Mądrego *Salomona.* Memento Creatoris tui in die iuventutis tuæ. *Pamiętay ná Stworcę twego, we dni młodośći twoiey.* mowia. Jákże nás to opuśćić możeß. Ná co *S. Bonav:* odpowiedáiac/ przywodźi P. JEZVSA/ ktory we dwunaſtu lat odßedł Mátki Naśw: y Oyca mniemánego: pięknie ná tákoß mowę odpowiedźiał ieden Zákonnik S. Dominiká/ znácżnym Paniećiem do Zakonu wſtąpiwßy; temu/ gdy Rodżony Brát dał znáć/ iáko Mátká iego osierocona/ z żalu wielkiego vmiera/ pokazał mu Crućifix/ y rzekł: Pátrz Bráćie/ że P. JEZVS/ lubo widźiał że Mátká iego pod Krzyżem/ y z Jánem pokrewnym/ od ſerdecżnego żalu práwie vmierałá/ mogł ná poćiechę iey z Krzyżá zſtąpić/ á przećie nie vcżynił tego; Więc y ia tego nie mogę vcżynić dla Mátki moiey. Mowia ießcże. Może to bydź po tym? A kiedy śmierć zaydźie? á kiedy chorobá nieſpoſobnym vcżyni/ á kiedy duch oźiębnie? á kiedy vmknie BOG więcey łáſki/ y náthnienia ſwego/ ponieważ przeſtrzega *Iob:* Semel loquitur DEUS, & ſecundò id ipſum non repetit. *Raz tyl-*

ap. Vmb. citt.
Sur. in vita eius.
Tren. 3.
Eccl. 12.
Pex, h. 89
EXEMP
Iob. 33.

ko P. BOG mowi, á wiecey nie powtarza. Tek co weźły y
ślepey miłości Rodźicow pochodzące powikławszy dusze/ o ták
wielu/ nie tylko dźieći ále y Rodźicow zgubiły wiecznie/
iednym zákoncze to przykłádem. *R. P.* 1578. W Hiszpánij
pewni Rodźice syná swego/ płáczem/ námowámi wywabili z
Conc. hist. h. 54 Zakonu OO. Kápucynow/ po tym w domu oźeniwszy go/ y
krotce nie kontenći z oźenienia synowskiego/ krzywo ná niego
pátrzyć poczęli; łáiąc/ do roboty domowey náganiáć.
státek/ przyszło do tego że syn sumnieniem ztrapiony/ widząc
że y u BOGA/ y u ludźi ná pośmiech/ na pogardę przyszedł/
zszedszy Oycá własnego w polu; na źiemię obaliwszy/ prze-
náiąc naprzod/ że go przywiodł do opusczenia powołánia Za-
konnego/ á przez to BOGU y ludźiom obmierzłym uczynił/
okrutnie zámordował/ ten po tym złápány/ ná kátowskie ręce
przyszedł/ To widźićie? iáko to trudny do rozwiązánia
węzeł miłość świecka/ osobliwie ku Rodźicom/ temu/ ktory
myśla porzućić świát/ przez przyięćie Stanu Zakonnego.
II. PARS Ciężkie to y trudne przyznáię węzły/ z ktorych káżdemu
o postánowieniu dalszym/ zwłaszczá w Zakonie/ żyćia swe-
go/ wywikłáć się koniecznie trzebá; ále na to łátwieyszego spo-
sobu nie masz/ tylko táki/ iákiego záżył *Alexander W.* na o-
sławny Bożkow Pogánskich węzeł Gordyiski/ ktorego nikt nie
mogł rozwiązáć/ áże sztuką porádźił mu *Alexander;* gdy mie-
czá dobywszy rozćiął onże. Náyduie się y Mistyczny Miecz
á miecz bystry/ obośieczny/ ktorym wszelkie węzły świeckie
przeszkádzáiące komu do stánu Zakonnego/ rozwiązáne roz-
ćięte bydź mogą: á ten miecz widźiał Jan S: wychodzący z u-
Apoc. 1. cudownego mężá. Et de ore ejus, gladius vtraq; parte a-
cutus exibat: ten zás miecz według *S. Damian:* znáczył Du-
FIG. chá S. á zá tym łáski iego. Nie można nigdy nikomu roz-
wiązáć się z Swieckich márności/odważyć się ná ten Stan Za-
konny/ bez osobliwey łáski Duchá Przenaś: A w czyich że rę-
kách ten miecz zbáwienny? Nie w inszych/ tylko w rękách
Encycl. T. 2. Heroiny Niebieskiey Przen: Pánny. Zwyczay stárodáwny był
w Niemczech/ że dniem przed ślubem Oblubieniec posyłał
miecz swoy Oblubienicy swoiey. Przenaś: Pánna Doktorowie
SS. zowią Oblubienicą Duchá Przenaś: Zdolna tey Oblu-
bienice

bienice do tákiego mieczá reká/ bo o niey mowi *Proverbiá-*
liſtá. Manum ſuam miſit ad fortia, W iey tedy rece od- Prov. 31
dał Duch Przenaśw: ten miecz/ to ieſt/ łáſki/ rátunki/ do
rozćięćia wezłow Swieckich. *Náprzod* tedy tym mieczem/
rozćina te wezły/ gdy niektorym vpraſza u P. BOGA du-
chá powołánia do Stánu zbáwiennego/ ſkuteczne rátunki
do zwyćiężenia miłośći Swieckich/ y meżna odwage ná prze-
łománie wſzelkich do tego przeſzkod. W Indyách/ gdy mie-
dzy Chrześćiány y Pogánſtwem/ wſczełá ſie ſporká/ ktoby był Boſius
wiekſzey mocy/ czy Obraz Naśw: Pánny/ czy báłwány Po- de ſig: L:
gáńſkie? Ná probe tego/ porzeżnie zwiazáno dwu Młodziá- 9. c. 10.
now ná Imie MARYI/ dwu drugich/ ná imie báłwánow/ HIST.
ktoreyby ſtrony Młodz rozwiazáni byli bez żadney pomocy
ludzkiey; tá ſtroná miáłá wygráć: ledwie co ná owych dwu
záwołano Ave MARIA, áż záraz przybyłá Naśw: Pánná/ y
ná reki iey dotknienie rozwiazáni oni dwáy zoſtáli/ á ná
támtych drugich powrozy zoſtáły. Co Przenaś: Pánná wy-
świádczyłá tu widomie/ w vwolnieniu od wezłow Mátery-
álnych/ to nie widomie zwykłá wyświádczáć innym ludziom/
ktorzy rozmyśláiac o vwolnieniu ſie od świátá przez ſtan Za-
konny/ nabożnie do iey ſie Swietych modlitw oddáia/ bo tá-
cy ochotnie/ meżnie w Imie MARYI dufáiac/ oraz w opie-
ce iey/ odważáia ſie ná nowy żywot. Doznał tego ſkutku
ná ſobie Wielki Doktor náprzod Akádemiy Páryſkiey/ á po
tym w Zakonie náſzym *Alex: Alens:* ten miał ślub/ iż o cokol- EXEMP.
wiek by go kto proſił ná Imie Naśw: Pánny/ wſzytko vczy-
nić miał/ o czym wiedziáwſzy iedná pobożna Pani/ á wi-
dzac iáko mogł siłá Kośćiołowi Bożemu/ dla ſwoiey Madro-
śći wielkiey/ pomocny bydź Zakonnikiem bywſzy/ niżeli żyiac
ná godnośćiách/ w doſtátkách świeckich/ wydáłá te táie-
mnice przed Brátia náſzą/ námawiáiac ich áby go tym ſpoſo-
bem pozyſkáli ſobie: vczynili ták: y poſzedſzy do niego niby
po żebrāninie/ ieden z nich ná ſtrone go odwiedſzy/ rzecze:
Proſze ćie dla miłośći Naśw: Pánny/ ábyś świát porzućił/
á zoſtał Zakonnikiem náſzym/ zdumiáły ná to *Alexander* iá-
ko ná nowa rzecz/ y ſrodze zmieſzány/ bo Swiátem wielce
powikłány był/ oyźli ná Imie Przen: Pánny/ meżnie świát

opuśćił/ y ná śćiſłą Regułę S. O. Fránćiszká odważył ſie
Vad. in gdźie w wielkiey świątobliwośći żywot ſwoy prowádźił/ y ſkoń-
1464. czył/ náuką ſwoią Zakon y Kośćioł S. oświećiwszy. Táż
czytámy iáko B. Amádeuszowi pokazawszy ſie Przen: Pánn
z O. S. Fránćiszkiem y Antonim S./ kazáłá mu wſtąpić do
Zakonu Bráći Mnieyszych. y wiele tym podobnych przykłádow
nálázłoby ſie. *Nádto* Tego ia rozumienia ieſtem/ że każdy
z nas Zakonnikow/ cośmy kontenci z powołánia nászego/ ...
ſkę (zá ktorą BOGV nászemu niech będźie oſobliwa ...
wszytkie wieki cześć y chwałá) nie ináczey od dobroći ...
ſkiey otrzymáliſmy/ tylko przez opiekę/ y przyczynę Przenay...
Pánny/ oná ieſt/ ktora tym mieczem zbáwiennym rozćię...
rozwiązáłá w ſercách nászych/ ćieszki/ y trudny węzeł ...
śći świeckiey. *Powtore* Przenas: Pánná tym mieczem ...
wiązawszy śidłá światowe y wprowádźiwszy do Zakonu ...
że od wszelkich pokus broni Zakonnikow/ gdy im vprasza ...
ſkę ſtátecznośći/ vkontentowánia/ y vtwierdzenia w Stá...
ſwoim. Stanu Zakonnego/ wielce piękną Figurę vpátruie
Bern: S. w łożu Sálomoná Niebieſkiego/ y iego Oblubienice
FIG: figuruiącey Przenas: Pánnę/ ktore ſamże Oblubieniec opiſu-
ie ták: Lectulus noſter floridus. *Łoże násze kwiećiſte.* ...
Cant. 1. te bowiem słowá pomieniony Doktor/ ták pisze. En Eccleſiæ
Lectum in quo quieſcitur, clauſtra exiſtimo eſſe & Mo-
naſteria, in quibus quiete à curis vivitur ſæculi, & ſollici-
tudinibus vitæ. *W Kośćiele Bożym, łożem názwáć mogę Za-
konny SS. y Klasztory, w ktorych żyie człowiek ſpokoynie, wolny
od pieczołowania Swieckiego y doczeſnego.* Ale ia dálsze vwá-
żam okolicznośći łożá tego: Piſmo S. ná innym mieyſcu przy-
dáie/ że to łoże/ otoczone było oſtremi mieczámi. En lectu-
lum Salomonis ſexaginta fortes ambiunt ex fortiſſimis
Cant. 3. Iſrael; omnes tenentes gladios. Ktoż tedy myſtyczne ło-
żá/ to ieſt Zakony SS. máią ná ſtráży około śiebie/ ...
y zkąd te miecze otaczáiące Zakonniká? Dość możemy z trze-
ćiego mieyſcá Pieniow Sálomonowych gdźie Przena: Pánnę
w oſobie Oblubienice przyrownywa Oblubieniec do Wieże
Dáwidowey/ pełney rynsztunkow woiennych: Sicut turris Da-
Cant. 4. vid collum tuum, mille clypei pendent ex ea, omnis arma-
tura

tura fortium. Miecze te broniące Zakonników od pokus znácza łáski Duchá S. iákom wzwyż powiedział / one záś bronią przećiw wszelkiey potędze szátańskiey / ále te miecze / te obrone z twego Arsenału mamy Przenaydostoynieysza opiekunko wszytkich Zakonow Przenáświ: Pánno. Twoiemu mieczowi odćináiącemu chęć wszelką do świátá przypisuiemy / iż przez ćie raz wprowádzeni do Zakonu S. wiecey nie dáliśmy zárzućić świátu ná serca násze kaydan świátowey miłośći: Wyznáiemy pokornie / że y w ten czás / gdy my práwie śpiemy / odpoczywamy bespiecznie / nie zásypiasz Strozu nász / ále pámiętasz o potrzebách nászych. Dawne Historye Rzymskie piszą / że Rzymiánie v szabel swoich nośili dzwoneczki iákieś. Przeto kto się nie czuł ná mocy / vmykał z dáleká słysząc te dzwoneczki / száble Zołnierzá Rzymskiego. Podobnyć nieiáko miecz / álbo obroná Przen: Pánny / ktorą ona ma nád Zakonnemi osobámi / z Swiátem / z Czártem / y Ciáłem potykáiącemi się; bo ledwie zádzwonią / záwołáią do Przen: Pánny / przybywa záraz ná porátowánie ich / á náwet / y na sáme Echo / Jmieniá iey / wszelkie od nich vćiekáią pokusy / wszelkie ćiężary Zakonne / przykrośći / ostrośći / w słodkość im obráca. Nie może nigdy żadna Mátká o wygodę dźiatkom swoim ták się stáráć / iáko Przenaś: Pánna pieczą má około dusz ktore świát porzućiły. Widźiał raz S. Dominik / że Przen: Pánná w towárzystwie S. Cecilij y Kátárzyny / iego Zakonnikow w nocy śpiących / iáko dźieći włásne obchodźiłá / y ná noc káżdego pokropiłá / znák Krzyżá S. nan kłádąc. *B. Henr: Hugo* widźiał że w iednymże hábićie z Bráćią Cysterćyensow miedzy niemi chodźiłá: *W tymże Zakonie* inny pobożny Mąż widźiał / iáko prácuiących pocących się ná robocie Bráći / Przen: Pánná z Anyołámi pot zbieráłá we dwoie naczynia / y złota tuwálnią vćieráłá / posyłáiąc ich w pracách Zakonnych. Przeto *S. Bonavent:* wszytkich Zakonnikow nápomina: Religiosi omnes honorate illam, quia est adjutrix, & vestra specialis Advocata. *Zakonnicy wszyscy czciyćie y szánuyćie ią, albowiem oná iest wászá osobliwa Wspomożyćielka y Opiekunka.* Potrzećie. Poniewasz by naydoskonálszy Zakonnik / nie iest iescze osobliwie przy sámey śmierći bespieczen / áby snáć kiebká iákiego / y w ten

Wanhor f. 230. APOPH

Bzov. 1219.

Beluac. c. 107. in Psal.

y w ten czás milość Swiátá/ álbo ćiálá niezárzućilá ná nie-
EXEMP. go y nie vmorálá/ iáko ná ták wielu pokazálo sie to. *S. Hu-
go Gratianopol:* ktory dlugo iák Zakonnik z Kártuzámi mieß-
kal/ wielkiey doskonáłośći Mąż/ gdy przed konániem rzewno
Paciuch. poczal plákáć/ spytány od iednego Brátá o przyczynę/ y ieże-
in salut. li nie czul náśie tákiego ćießkiego grzechu? odpowiedział.
ex 22. Coż choć nie czuie ponieważ ießcze iedná pożadliwość y mar-
ność człowieka (ieżeli go łáská Boża nie obroni) vwikláć/ y
do piekłá wtrácić może. Więc y przy śmierći/ trzebá Za-
konnikowi dla obrony/ Mieczá łáski Boskiey/ gratiam per-
severantiæ; łáski státecznego dotrwánia. Nie fráßuy sie kto-
ry sercem szczyrym pogárdźiłeś świátem dla BOGA/ y w tey
ostátniey potrzebie dostánieß tego Mieczá/ tey ostátniey obro-
ny/ ále z rąk Przen: Pánny/ to iest przez iey przyczynę. *Ru-*
L.1.C.29. *dolph: Forrer:* pißę: że *Pompeiuß* chcąc w Woysku swoim pohámo-
wić excessa niektore Woyskowe/ ßáble w pochwách Sygne-
tem swoim pieczętowal żolnierzom. Coś podobnego czyni
Przenás: Pánná/ aby Zolnierzow iey/ to iest/ nabożnych ku
sobie Zakonnikow/ oney ostátniey godźiny obronilá od vpad-
ku nieszczęśliwego/ pieczętuie nieiáko w nich Miecz łáski Du-
chá Przenas: kiedy przyczyná swoią vprasza im vtwierdzenie/
y męstwo przećiwko zdrádom ßatáńskim/ ktoremi w one ostá-
tnia godźinę ßturmuią: Co niektorym y widomie świádczy-
łá/ posiláiąc ich przy skonániu; ná iednym przykładźie/ obá-
EXEM. czmy. W Zakonie Dominiká S. byl *B. Alanus* wielce nabo-
D. Ant. żny ku Przenaśw: Pánnie/ ten przed śmierćią w ćießkich by-
3.p. hist. wßy pokusách/ począł przeklináć dźień ktorego Zakonnikiem
c. 10. zostal: lec gdy przy nim stánęłá Naśw: Pánná/ y rzekłá: *Ja*
me omnis spes vitæ, & virtutis. *We mnie wßelaka nadźie-*
iá żywotá y Cnoty: wnet chory záwolal. Błogosłáwiona go-
dźiná w ktorą zostałem Zakonnikiem/ y błogosłáwiona Mát-
ká CHRYSTVSOWA ktoremem służył/ á w tym wesoło
EXEMP. skonał. A w naßych Kronikách często czytamy/ iáko niekto-
rych Bráći konáiących sámá Przenaśw: Pánná v łoßká pilno-
wálá/ że y do Celle nie tylko do łoßká chorego nie śmiáło ßá-
táństwo z pokusámi swemi przybliżyć sie. Wßyscy tácy iáko
ßczęśliwie pod opieká Przen: Pánny przez powołánie do Za-

konu z świátowych wezłow rozwiązáli sie byli/ ták y pod toż
opieką Przen: Pánny z więzow ćiáłá wego vwolnieni ná szczę-
śliwość/ y więzna wolność/ oraz z Obronićielką swoią pośli.
Co y nam niech ziedna twoiá wielowładna Przenaśw: Páni-
no przyczyná v Syná twoiego/ ktoremu z Oycem y Duchem
S. niech będźie wieczna cześć y chwałá. *Amen.*

Speculum Patientiæ.

Strophá 16

Nunquàm ira, nunquàm dira, Me vincat elatio.
Quæ multorum fit malorum. Frequenter occasio. ProCom passione B. V. M.
Niech gniewliwie, y chelpliwie, Sobie nie postępuię
Gdyż od złego z zrodłá tego, Pochop bydź vpátruię.

Stabat autem juxta Crucem. *Ioan.* 19.

MIeni sie dźiś niezwyczaynie wszytek Swiát/ ták ná
Niebie/ iáko y ná źiemi. S. N. Mieni sie ná
Niebie/ gdy zaćmione zostáły nád bieg przyrodzony
luminárze Niebieskie. A sexta hora tenebræ factæ sunt, su-
per vniversam terram, vsq; ad horam nonam. Mieni sie
świát ná źiemi/ bo źiemiá niezwyczaynie sie trzęśie/ groby
swoie otwierá/ vmárli żywi z niey wychodzą: Terra mota est
& petræ scissæ sunt, & monumenta aperta sunt, & multa Matt. 27.
corpora Sanctorum qui dormierant surrexerunt. A cze-
muż sie to mienićie ták śliczne stworzenia Boskie? Czemu
śie ták alteruiećie? Dochodzę przyczyny: bo dźiś naturá lu-
dzka w piękności swoiey zmieniłá sie y oszkárádzona zostáłá/ á
to dla grzechu ćiężkiego gniewu/ nienawiśći. Gniew/ zawźietość
Xiążąt Zydowskich przyczyna był/ że stworzenie nádzne Stworce
swego w ćiele ludzkim zelżyło/ zábiło. Sciebat enim, quòd per
invidiam tradidissent eum Summi Sacerdotes. O iák wielą citt.
ka y szkárádna odmiáná osobliwie w sámym człowieku grzech
ten gniewu y nienawiśći spráwuie/ ktory nie tylko ná duszy/
ále pospolićie y ná ćiele pokázowáć sie zwykli. Z tąd *Plutar.*
Filozof Pogáński/ gdy sie kiedy rozgniewał/ zaraz sie w zwier- Theatr.
ćiedle przeglądał/ żeby śie zbył sámą odmianą ná twarzy swo- Vit. T. S.
iey obráźił od gniewu. Dobrzeby y káżdemu Chrześćiánskie-

mu człowiekowi w okázyách do gniewu zostáiącemu/ ná o-
brzydzenie sobie tego grzechu podobnego záżywáć sposobu: w
czystym przeyźrzeć się zwierćiedle/ gdy gniew/ pássya opánuie.
A gdźież tákiego szukáć? Stabat autem Mater JESU. Stoi
Przenas: Pánna bolesna/ y oraz nader ćierpliwa pod Krzyżem
ap.Mund ktora nayczystszym zwierćiádłem wszelkich Cnot zowie S: Ambr.
Symb., Speculum cunctarum virtutum. Jednák pod Krzyżem ná-
l. 15. osobliwszym zwierćiádłem się stáie ćierpliwośći: do niey w tur-
bácyach nászych po wzor ćierpliwośći/ skromnośći vćiekáć się
od niey tey cnoty vczyć się mamy/ iáko nas náucza przykła-
dem swoim Kázimierz S. ták się do niey modląc: Nun-
quàm ira, nunquàm dira, me vincat elatio. Temu ia tedy
zwierćiádłu ćierpliwośći lepiey przypátrowáć się teraz będę/ y
náuczę/ iáko się w nim przeglądáć/ to iest/ vczyć cnoty ćierpli-
wośći. Wprzod náuczywszy/ ktory to iest gniew zły/ y iáko nie-
zdobi człowieká.

I. PARS

GNiew/ nic innego nie iest/ tylko zápálczywość/ y rozmy-
ślne á dobrowolne prágnienie zemsty/ álbo sámo zemszcze-
nie się nád kim. Ten zás gniew álbo popędliwość. Naprzod
może pochodzić z żárliwośći o cześć Boską/ o zgwałcenie prá-
wá Boskiego/ álbo ludzkiego/ iáko kiedy Sędzia gniewa się/
álbo żárliwie konfunduie/ karze złoczyńcow/ czyniąc to dla zá-
chowánia pokoiu/ y dobrá pospolitego; álbo gdy Oćiec/ Mát-
ká/ Syná, Náuczyćiel vczniá swoiego łáie/ biie/ nie dla te-
go/ żeby vkontentowáli pássye swoie/ boby to złe było: ále ná
dobre ich/ to iest dla wychowánia w poczćiwych obyczáiách/
boiáźni Bożey. Táki gniew nie iest grzechem/ y nie tylko
nie szpeći człowieká/ ále go też wielce záleca/ bo iest actus
22. 91. Justitiæ, pochodzi z cnoty spráwiedliwośći/ według S. Thomasa.
S. 8. a. 1. Si quis irascitur secundùm rectam rationem, tunc irasci est
laudabile. Jákoż naydoskonálszy Mistrz ćierpliwośći Pan
JEZVS/ á tego áktu nie opuśćił/ y spráwiedliwy swoy gniew
wielekroc pokazał/ osobliwie ná hypokrytách: co opisuie E-
wángelistá S. Circumspiciens eos cum ira, contristatus
Marc: 3. super cæcitate eorum. Nád to: gniew álbo żárliwość o
cnotę/ nie tylko iest chwalebna; ále też ma osobliwą zásługę
v P. BOGA. Sławna iest owá żárliwa odwagá Fineesá

Wnu-

Wnuká *Aáronowego*. Przepuścil byl P. BOG sroga plage FIG.
ná lud swoy ná puszczy bedacy/ zá popelniona nieczystość z ob-
cemi niewiástámi/ ták że lubo przednie Xiażetá zá to powie-
ßáno/ lubo lud przed przybytkiem Páńskim plákal/ y prosil
milosierdzia/ przećie gesto trupy ich po Obozie padály/ ták że
zginelo od reki Bożey ná dwádzieśćiá tysiecy ludzi. Nic te-
go nie vważáiac Xiaże pokolenia *Simeonowego*, w oczách *Moy-
żeßá* y ludu poßedl ná grzech miedzy nierzadnice Pogáńskie.
Co obaczywßy pomieniony Finees żárliwośćia zięty pobiegl
zá nim z Mieczem/ y zábil oboie sromotnie. Ják zás bardzo
tym vkontentowal P. BOGA; sam P. BOG dal znáć/ kie-
dy dla niego oddalil sroga plage od ludu swoiego. Phinees
Filius Eleazari Filij Aaron Sacerdotis avertit iram meam à
filijs Israel: --- W nadgrode zás od BOGA otrzymal pod Num. 25.
przysiega/ że z domu iego Káplaństwo nie miálo wyniść. Ec-
ce do ei pacem fæderis mei, & erit tam ipsi, quàm semini
ejus, pactum Sacerdotij in sempiternum: przydáie *S. Petr:
Dam:* że ten *Finees* nie vmárl iáko y inni ludzie/ ále do tego
czásu żyie w Raiu wespol z *Eliaßem*, y on ma przyść z nim we Blanc in
dni *Antychrystowe* ná obrone czći Bożey/ ten zás Przywiliy Psal: 6,
ma w nagrode żárliwośći swoiey o krzywde Boża otrzymány. N. 9.
Osobliwa rzecz piße *Author: imperf:* że *Ezechiaß* Krol Izráel- Cõm: 1.
ski gdy iuż miál vmieráć/ kazal sobie záwoláć swego iedyná- inMatth.
ká *Mánasseßá*, zálecáiac mu boiaźń Boża/ y Wiáre S. lec
gdy *Izáiaß Prorok* powiedzial mu co z Duchá Bożego wiedzial/
iáko *Mánasses* miál záponmieć P. BOGA prawdziwego/ á HIST.
balwochwalcem sie stáć/ y iáko sámże *Prorok* z rak iego miál
zginać/ vmyslil *Ezechiaß Manásseßá* zabić/ aby tákiey krzywdy
BOG/ y Wiárá od Syná iego po śmierći swoiey nie ćierpial/
chociaß dobrze wiedzial/ że z pokolenia iego miál sie národzić
Messyaß: á lubo nie wykonal tego; bo imieniem Bożym zá-
kazal mu *Prorok* dla skrytych Sadow Bożych; iednak żárli-
wość tego Królá/ pewnie nie zostálá bez wielkiey nagrody
ná tym świećie/ gdy z iego pokolenia CHRYSTVS sie ná-
rodzil; á dopieroż ná támtym świecie. Podobny ná sobie
dal przyklad *Fulgosius* Xiaże Brabánckie/ ten chorym bárdzo
leżac/ vslyßy w bliskim pokoiu plácz tákiś Niewieśći każe po- EXEMP.
usá.

uſálemu ſłudze ſwemu dowiedzieć ſię ſłuſznie co ſię tám ſtáło/ wraca ſługá/ y z wielkim ſtráchem powiáda/ że Sioſtrzeniec iego chćiał gwałt vczynić iedney Niewieśćie; więc tedy roz-
Kwiatk. ſkázuie Xiążę áby záraz winowáycę obieſzono/ czego ſłudzy nie śmieiąc vczynić/ vdáli przed Xiążęćiem że ſię to ſtáło; w kilká dni/ rozumieiąc Sioſtrzeniec że Xiążę Wuy tego iuż o tym zápomniał/ przychodzi według zwyczáiu/ y náwiedzá- go. Chory vtáiwſzy w ſobie gniew/ przyſtąpić mu każe bli- żey do łoſzká/ potym dobrze go zá włoſy viąwſzy iedną ręką/ á drugą noż wziąwſzy poderznął gárdło ſwywolnemu Sioſtrzeń- cowi/ y zábił go. W krotce potym proſi o Sákrámentá SS. ſam Biſkup przychodzi do chorego/ ſłucha go naprzod Spowie- dzi/ á gdy widzi że ſię zaboyſtwá świeżo popełnionego/ o kto- rym cáłe Páńſtwo iego wiedziáło/ nie ſpowiáda. Pyta go czemu o nim nie wſpomina? Odpowie Xiążę. Ja tego ſobie zá grzech nie mam/ áni proſzę P. BOGA o odpuſzczenie tego. Ná co Biſkup. Ja też tobie Przen: SAKRAMENTV nie dam/ y lubo Xiążę wymawiał ſię/ że to z żárliwośći o ſprá- wiedliwość vczynił/ nie dał ſię vżyć Biſkup. Zá tym rzecze Xiążę: ponieważ mnie ty Ciáłá Páńſkiego dáć nie chceſz/ ia oddáię duſzę y ćiáło ſwoie P. BOGV/ á w tym niewidomie Przenaś: SAKRAMENT dány był choremu; gdy odcho- dzącemu Biſkupowi kazał chory weyzreć w Swięte ono naczy- nie/ áż tám iuż Hoſtyi Swiętey nie ználeziono. Tym cudem potwierdził P. BOG/ iáko v niego ieſt miła rzecz y płátna kárność ſpráwiedliwa Rodzicow nad Dziatkámi/ krewnych/ Pánow/ y Przełożonych nád poddánemi ſwemi. *Powtore* Gniew/ zápálczywość/ w ktorey kto lub ſercem ſámym/ lub ſłowy oraz prágnie zemſty nád kim/ álbo ią wykonywa/ z właſ- ney miłośći ku ſámemu ſobie/ to ieſt/ áby vkontentował páſ- ſyie ſwoie przez poniżenie/ zniewáżánie/ vtrapienie drugiego. Już táki gniew/ álbo zápálczywość/ kiedy ią kto dobrowol- nie przypuſzcza do ſercá oporu iey nie dáiąc/ grzechem ieſt; á w ten czás śmiertelnym/ gdy owo złe/ ktorym ſię kto nád bliźnim męći/ álbo prágnie zemśćić ſię/ ieſt znáczne: iáko to gdy kto życzy komu piekłá/ opętánia od Czártow/ choroby/ o- gniá/ álbo każe niemiłośiernie bić/ zniewáżyć/ álbo co podo- bnego

bnego ná złość wyrządzić. Przydáie ießcze/ kiedy dla tego sá-
mego/ áby Nieprzyiaciela vtrapić/ zkonfundowáć/ chárdość
swoie pokazáć/ miia go/ krzywo ná niego pátrzy/ nie gada do
niego/ nie ßánuie iák drugich/ choć dobrze wie że tamten
bárdzo sie o to turbuie. Tákowy tedy gniew/ że iest nie má-
łym grzechem/ sam CHRYSTVS P. powiedział. Qui ira- Matt: 5.
scitur frati suo, reus erit judicio. *Kto sie gniewa ná brátá swe-*
go, podpada pod Sąd, y Apostoł. Ira DEI, justitiam DEI non Iacob. 1.
operatur: *gniew nie zgadza sie z spráwiedliwośćią Bożą.* A iá-
ko gniewáć sie o spráwiedliwość/ o cześć Boską/ wielce zdobi
człowieká, ták gniewáć sie/ mśćić sie o własną swoie krzy-
wdę/ odmienia piękność Duße rozumney/ y bárdzo ßkáradzi
człowieká. *Dawid S.* opisuiąc sám mizeryą ktorą przynosi z so-
bą gniew/ albo zápálczywość/ czyli sam o sobie/ czyli w osobie
innych grzeßnych/ ták mowi. Turbatus est à furore oculus FIG.
meus, inveteravi inter omnes inimicos meos. *Poturbowało* Psal. 6.
sie od gniewu oko moie, stárzałem sie miedzy nieprzyiaćiołámi me-
mi. Kto dobrze vważy wßystkie słowa/ vzna/ że tu *Dawid S.*
opisał/ iáko gniew brzydką odmiánę czyni w człowieku. Na-
przod mowi *Dawid.* Turbatus est oculus meus. Oko czło-
wieká duchowne/ iest rozum/ ktory mu powinien pokázowáć
co sie godzi/ co sie nie godzi/ co przystoi/ co nie przystoi.
A mász to oko/ to iest vwagę/ roziádły człowiek? y o-
wßem/ y głowy samey nie ma. Swieże Historye 1642. piszą/ HIST.
że w Indyách są ludzie bez głowy/ miásto ktorey ogień tylko
iákis z ßyie im wypada. Coś podobnego piße *Solin:* y *Aug:* Manc. L.
ad Fratres. że sam w Murzyńskiey ziemi/ widział ludzi bez gło- 6. d. 2. c.
wy w piersiách tylko máiących iedno oko. To w tákie mon- 53. S. 37.
strum odmienia gniew człowieká/ bo v niego miásto głowy o-
gień/ miásto vwagi sámá zápálczywość/ czyni wßystko iák be- Dies
stya. Słyßałem raz ná swoie vßy cholerykà/ ktory w gniewie Canic.
ßczekał iáko pies (niech miłośny BOG będzie Dußy iego/ bo
w pokućie y nádziei dobrey vmárł.) Mowi dáley *Prorok* In-
veteravi, *stárzałem sie* inter inimicos meos: iákoby rzekł.
Ná pogárdę przyßedłem/ v sámych moich nieprzyiaćioł. Iá-
koż ták bywa/ bo częstokroć z tákiego pásiyenatá/ y sámi nie-
przyiaćiele iego vrągáią sie/ ćießą sie z turbácyi iego. Inve-

teravi, *stárzałem się*, stary człowiek słáby bywał / o swoiey mocy stać nie może / trzesie się. A o zágniewánym człowieku / czyliż nie mowicie? Jużći go pokusá rzuca / porwie go od złości wielka chorobá / á y tá często / iáko też y páráliż w gniewie przypada ná ludzi. Inveteravi. Stárość / iest to Posłem bliskiey śmierći: pewnie y gniew nie iednego przed czásem

Norčb: do grobu wprowádźił. W Wálisolećie ieden / chcąc puginałem pchnąć Nieprzyiaćielá; gdy inni zátrzymáli go gwałtem

de arte

Vola. l. od tego / z iádu wielkiego padł nagle y vmarł. *Val: Max:* pi-

4. c, 10. sze / że *Sylla* Rzymski / gdy mu w Senaćie nie chćiano pozwolić ná coś / z gniewu wielkiego krew się z niego rzućiłá / iż vmrzeć muśiał. Dobre to tłumáczenie pomienionych słow *Da-*

L.8 Reg: *wida S.* iednák wyráźniey do moiey rzeczy mowi *S. Greg:* dá-

c. 5. iąc przyczyne czemu *Dawid* do stárośći gniew przyrownał. Ex ira quippe cùm turbatus fuerit oculus cordis, inter inimicos nostros ad vetustatem reducimur, quia inter malignos spiritus, ad vetusti hominis similitudinem revocamur. to iest że gniew przemienia nas w stárego / álbo dawnego człowieká. A ktoryż to iest dawny człowiek? vetus homo, vetus Adam, *Stáry Adam.* A o tym stárym Adamie tenże *Dawid* powie-

Psal: 48. dział / że zgrzeszywszy / przemienił się w bestyą. Comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis. Więc mowi *Dawid.* Inveteravi inter inimicos meos. iákoby rzekł /

HIST. iż zágniewány człowiek / podobien iest bestyom. *Máximiliano-*

Mác, cit. *wi I.* Cesárzowi / tráfiło się ná łowách / że pieszo będąc / trzymał ná smyczy dwu wielkich potężnych brytánow / á gdy się porwáli obádwá zá zwierzem / nie mogąc ich vtrzymáć / áni też spuśćić ze smyczy dobrze okręconey około ręki / włoczony był od nich z wielkim niebespieczeństwem zdrowia swego po chrostách / y pewnie zginąłby był / gdyby była około drzewá iákiegoś okrąćiwszy się smycz / bestyi rozjuszonych gwałtownie nie wstrzymáłá. Toż włáśnie zápálczywemu przynoszą iego passye nieunoszone / ktore choć ná czás sili się wstrzymáć / iednák iáko bestye rozjuszone gwałtem go ćiągną zá sobą / y práwie do bestyálskich akcyi przywodzą. *Przydam*, że gniew człowieká ieszcze brzydszym nád bestyą czyni / bo żadna bestyá z gniewu ná kogo / sámá sobie śmierći nie żądáie / áni się sobie potrzebne

bnego pożywienia pozbawia/ człowiek zás ze złości ná czás/ y
nie ie/ nie piie/ nie spi/ á co naygorsza/ wieczney oney Porcyi/
to iest Chwały Niebieskiey z gniewu gotow odstąpić. *Placent:*
pisze/ że w Betice Prowincyi/ było dwu gniewáiacych sie ná
siebie ták iádowićie/ że ieden z nich rzekł: A w Niebie nie
chce bydź/ ieżeli ty do Niebá masz sie dostáć: á drugi ná to.
BOGby mi wielką krzywdę vczynił/ gdyby ćiebie zemną
wprowádził do Niebá. To to nie więcey niż bestyalskie szá-
leństwo tych ludzi było! Ale tu rzecze kto? że to do mnie nie
służy: bo ia rozgniewawszy sie/ gniewem swoim nikomu nie
szkodze/ nie znieważe/ nie nálaie/ nie wybiie. Nie gánie ia
tego/ ále obawiam sie ieszcze czegoś. *Drex:* pisze/ że sie iedne-
mu śniło: iż go Lew pożárł/ przeto ráno idąc po Vlicy oba- ap.Rot.f. 1278.
czył kámiennego Lwá z otwártą paszczeką/ y żártuiąc iákoby APOPH.
triumfuiąc/ w paszczekę iego rękę włożył mowiąc. A tyżeś
to/ coś mnie dziś w nocy pożárł? coż teraz vmiesz? W tym
Wąż ktory sie gniezdził we Lwiey paszczece/ vkąsił go w rękę y
vmorzył. Ták sobie pomyśl y ty/ co sie to chełpisz/ że nie biiesz/
nie láiesz w gniewie/ idziesz ná strone nie rzekszy nic. Pozwa-
lam ia że gniew twoy Lwem ćie nie czyni/ nie ryczysz/ nie
drapiesz/ boćby sie też podobno nie dáno: coż po tym/ kiedyś
podstáremu Wężem chowánym/ to iest w sercu chowasz vráze/
nákszykasz sie/ násżemrzesz sie sam w sobie/ álbo w kąćie przed
ludźmi ná tego co ćie vráźił. A ták iásna rzecz iest/ że gniew/
w bestye przemienia człowieká/ y bárdzo go szpeći.

Ná poznánie tedy w sobie/ y oraz pozbyćie/ tey szkárádney II.PARS
zápálczywości gniewliwey/ prezentuię pod Krzyżem Zwier-
ćiadło ćierpliwośći/ to iest Przenasw: Pánne. Że dwu przy-
czyn Przenasw: Pánnę przyrownywam do Zwierćiádłá ćierpli-
wośći. *Naprzod*, że iáko Zwierćiádło przytomne rzeczy wszyst-
kie wyraża w sobie. Ták Przenasw: Pánná przytomna Mę-
ce P. JEZVSOWEY/ wszystkie bole/ vtrapienia JEZV-
SOWE ná sercu swoim wyrázone miałá. Piszą niektorzy o *Au-*
guście Cesárzu/ że vmieráiąc kazał sobie przed oczy dáć Zwier- HIST.
ćiadło/ nie pytam sie ia ná co? ále gdy Chrystus JEZVS
vmieráiący ná Krzyżu/ chćiał mieć blisko Krzyżá Mistyczne
to Zwierćiádło/ to iest Przenas: Pánnę; Stabat autem juxta

Crucem Mater JESU, Wiem ná co to/ oto chćiał nam-
CHRISTUS P. abrys/ postáć męki/ y bolow swoich zo-
stáwić w sercách nászych/ ále nie mogł doskonálszego sposobu/
zacnieyszego Zwierćiádłá ná to wynáleść/ iáko niewinne serce
Przenaś: Pánny. Oblubieniec w Pieniách oczy Oblubienice
FIG: przyrownywa do Sadzawek *Hezebońskich.* Oculi tui sicut
Cant. 7. Piscinæ in Hesebon, *Corn: à lap:* náucza/ że to figurá żalu/
y płáczu Naśw: Pánny. Beatæ Virginis oculi, erant velut
de Com- Piscinæ ob compunctionem & lacrymas. *Mansi* záś náucza/
passione że tá Sadzawká *Hezebonska* do ktorey boleiącey Naś: Pánny
B. M. V. oczy przyrownáne są/ byłá to iedno/ co y owá nazwána Siloe/
do ktorey CHRISTUS P. ślepego odesłał był: O tey záś
powiáda *Prorok*, iż miáłá ten Przywiliy/ że lubo odchodziłá
Wodá z niey bárdzo iednák ćicho/ y nieznácznie. Coż tedy
zá táiemnicá w tym? ieżeli chćiáno wyrázić obfitość płynących
łez/ zda się lepiey było przyrownáć oczy iey do iákiey Rzeki/
bez przestánku płynącey/ iáko vczynił Jeremiasz do płáczu vstá-
wnego pobudzáiąc Jeruzalem. Deduc quasi torrentem lacry-
Isai: 8, mas. Wiemy że w Sádzawkách Wodá poniewáż stoiąca by-
wá/ álbo nieznácznie odchodząca/ spokoyna záwsze będąc/ iest
iákoby Zwierćiádłem sposobnym do wyrázenia w sobie postá-
ći/ álbo obrázu stoiącey ná brzegu osoby/ czego Rzeká płyną-
cey Wody mieć nie może. Przenaś: Pánna/ lubo przy Mę-
ce Syná swego/ ná serce iey potężne żalu wichry szturmowá-
ły y wiały/ przećiesz oná/ iáko Piscina in Hesebon, námniey
nie pomieszána w duchu: bo ná rozumie dobrze vgruntowána/
wiárą wiedząc/ iż śmierći Syná iey koniecznie trzebá było
ná okup Narodu ludzkiego/ vgruntowána nádzieią o niepochy-
bnym Zmartwychwstániu iego; ná woli też vgruntowána do-
skonáłym zgadzániem się z wolą Bożą. Mowi S. *Antonin:*
P. 4. tit. Stabat DEI voluntati conformata: *Stałá z wolą Bożą stosu-*
15. c. 43. *iąca się.* A zátym/ im wolnieysze Potencye duszne/ y zmysły
im poddáne miáłá Przenaśw: Pánná/ tym też Duszá iey nád
inne sposobnieysza zostawáłá/ ná poięćie wszelkich bolow/ ktore
hom. 48. w oczách iey ćierpiał naymilszy Syn iey. Pyta się *Lansperg:*
Co zá táiemnice w tym miał P. JEZUS/ że dopuśćił Má-
ce swoiey Przen: stáć pod Krzyżem/ y pátrzyć ná naywiększe
swoie

ſwoie boleśći? y owßem tym ſobie ſámemu żalu nád boleiącą
kocháną Mátká przyczyniał? Abráhám Syná ſwego Izááká
z domu wyprowadzáiąc ná zábićie/ ſkryćie to vczynił/ że y Sá-
rá Mátká Izáákowá nie wiedźiáłá o tym. Potráfiłby był w
to P. BOG y z Przenaś: Pánną/ mogł przepuśćić w domu
przez ieden y drugi dźień záchwycenie duchá ná nię/ álbo cu-
downy iáki ſen/ iáki był dał Męczennikom SS. ſiedmi Brá-
ćiy zá *Decyuſzá* Ceſárzá/ chcąc ich od tyráńſtwá iego ochro- Niceph.
nić/ ktorzy przez lat dwieśćie y więcey w iáſkini iedney ſpáli: 27. Iud.
Czemuż tego nie vczynił P. BOG z Naśw: Pánną. Odpo-
wiáda ná pytánie pomieniony *Autor*, że to ſtáło śię ná to/ á-
by ná ſercu Naśw: Pánny wypiętnowáne były bole P. JE-
ZVSOWE. Voluit adſtare ſibi Matrem in doloribus,
vt ex ijs quæ oculis foris cerneret, intus animo vulnera-
retur. Jákoż ták dobrze w tym Zwierćiedle wßyſtkie bole
JEZVSOWE wyráżone zoſtáły/ iż *S. Bern: Sen:* tego ieſt c.1. S.61.
zdánia/ że gdyby żal y bol Naś: Pánny/ ná wßyſtkie ſtworze-
nia ktore boleć mogą/ P. BOG rozdźielił/ w iednym momen-
ćie wßyſtkieby vſtáły y zginęły. Tantus fuit dolor Virginis,
quod ſi in omnes creaturas quæ pati poſſunt, divideretur,
omnes ſubito interirent. Co potwierdźił Anyoł przed *S.*
Birgittą powiádáiąc: że to był wielki cud/ gdy Przen: Pánná
ták wielkiemi bolámi ná ſercu zrániona/ duchá BOGV nie Reu. Ser.
oddáłá/ w ten czás/ kiedy widźiáłá Syná ſwego naymilßego ná Angl. c.
Krzyżu nágiego/ zránionego/ od wßyſtkich opußczonego/ mie- 18.
dzy łotrámi/ miedzy nátrząſáiącemi śię nieprzyiaćiołámi ſwe-
mi/ konáiącego. A iáko Syn iey CHRISTVS nád wßyſtkie
ludźie nayćięzßą śmierć poniosł/ ták oná ná błogoſłáwio-
ney Dußy ſwoiey naywiękße vćierpiáłá żale. A zátym z tey
przyczyny/ ſłußnie śię názywa Przenaśw: Pánná Zwierćiádłem
żywym bolow Chryſtuſowych y ćierpliwośći. *Powtore* Przen:
Pánnę boleiącą pod Krzyżem názwałem Speculum Patientiæ,
bo ćierpliwośćią ſwoią/ ktorą pokazáłá przy Męce P. JEZV-
SOWEY/ oſobliwie ſtoiąca pod Krzyżem/ dáłá wielce ſku-
teczny przykład káżdemu do S. ćierpliwośći/ w wßelkich/ ták
duchownych/ iáko doczeſnych turbácyách. Ledwie nie poſpo-
lite ieſt zdánie Doktorow/ że Przenaś: Pánná pod czás Mę-

ki Syná ſwego/ lub nieznoſny bol ná ſercu ćierpiálá/ iednák
w męſtwie nieprzełamánym duchá ſwego trzymáiąc/ żadnych
znakow nieſkromnych/ iáko wołánia/ lámentow/ mdlenia/ pá-
ap. Mãc. dánia ná ziemię po ſobie nie pokazálá. *Carthag:* piſze/ że gdy
l. 5. d. 1. w Rzymie mieſzkał/ zákazano w ten czás Malárzom/ áby nie
málowáli Naśw: Pánny pod Krzyżem z iákiemi nieſkromne-
mi ákcyámi/ oſobliwie zemdláley/ ná ziemię vpádley. Vmiá-
łá y mogłá Przenaś: Pánná/ ſkromnie y ćierpliwie w cáł ćię-
żkich przygodách ſtáwić ſię/ y owſzem nád wſzyſtkich Vczniow
y innych kocháiących przyiaćioł P. JEZVSOWYCH/ od-
ważnieyſza/ ſtáteczniéyſza pokazálá ſię/ oſobliwie pod Krzyżem
gdy námniey áni Zołnierſtwá ſwywolnego/ áni ſiádowitego
Żydoſtwá nie obawiáiąc ſię/ nayblizey v Krzyżá ſtánęłá:
Stabat autem juxta Crucem JESU Mater ejus. O inſzy
záś Kompániy P. JEZVSOWEY (iáko vważa *Manſi*
Marc. 15. Ewángeliſtá mowi/ że też tám ſtáli/ ále z dáleká. Stabant
omnes noti ejus à longè. Pokazuie tę ſtáteczną ćierpliwość
ſámey Naś: Pánny Kośćioł S. doroczne pod czás ćiemney
Jutrzeni. Jeſt zwyczay w Kośćiele S. że ná początku Ju-
trzni ćiemney náprzykład WielkoCzwartkowey zápalaią świec
P. 4. S. 15. piętnaśćie/ á znáczą iedenaśćie Apoſtołow y trzy Márye/ to
c. 41. ieſt Mágdálenę/ Kleophę/ y Alphę/ piętnaſta znáczy Przenaś:
Pánnę/ wſzyſtkie te świece gáſzą/ ſámey piętnaſtey nie gáſzą.
Pyta ſię *Antonin S.* Czemu? y dochodzi/ iáko przez to Kośćioł
S. daie znáć/ że lubo wſzyſcy inni Vczniowie y Przyiaćiele
CHRYSTVSOWI w onych trzech dniách Męki iego po-
gáſili w ſtáteczności wiáry y duchá/ á drudzy nieco ſię záćmi-
li/ z dáleká zá CHRYSTVSEM idąc/ iáko o naykocháńſzym Janie mámy/ że ſequebatur eum à longè, w ſámey tyl-
ko Przenaś: Pánnie gorzáłá ſtáteczna wiárá y męſtwo odwá-
żne ná znoſzenie wſzyſtkiego. *Prorok Ieremiaſz* opiſuiąc w du-
chu według tłumáczenia *S. Bern: Sen:* boleiącą Naśw: Pánnę
Thr. 2. przyrownywa bole y żale iey do Morzá: Magna eſt velut Ma-
FIG. re contritio tua. Co zá fundáment podobieńſtwá tego. Po-
dobno że iáko Morze gorzkośći/ przykrośći/ ták ſerce Przenaś:
Pánny pełne było gorzkiego żalu/ ále ieſzcze co więcey vpatru-
ie pomieniony *S. Bern: Sen:* gdy mowi: Omnia flumina in-

trant in Mare, id eſt in MARIAM, & Mare non redundat,
ſcilicet per impatientiam. to ieſt/ iáko Morze lubo wßyſtkie
Rzeki w nie wpadáią/ nie wylewa z brzegu; ták Przenaś: Pán-
ná/ lubo nád wßyſtkich bolámi nápełniona byłá/ żadnego ie-
dnák znáku nieſkromnośći/ niećierpliwośći/ nie pokazáłá. Rze-
czećie! Przynamniey Nas: Pánná zápłákáłá. Odpowiádam/
że wyráźnie tego w Ewángeliy nie mamy/ iáko vważa S.
Ambr: Stantem lego, plorantem non lego. Poſpolićie iednák in obitu
nie przecża Doktorowie temu/ oſobliwie/ że też Kośćioł S. valent.
w ſwoim Hymnie. Stabat Mater doloroſa poświadcza w tym:
przydáią iednák/ że ten płácz Przenaśw: Pánny był z wielką
ſkromnośćią. A choćby też Przenaśw: Pánná żadney łezki
nie wylałá/ nie miałbym ia tego zá znák mnieyßego żalu/ á-
ße bowiem *Herodot*: że gdy *Kámbizes* zwoiewał *Sánctesa* Kro-
lá Egipſkiego/ y z dźiećmi w niewolą zábrał/ widząc w o-
czach ſwych Oćiec Corkę y Syná ſwego mizernie/ y w bie-
dzie (co vmyślnie ná vtrapienie iego czyniono) podle odprá- HIST.
wuiących poſługi/ áni zápłáknął; iednák potkawßy Przyiá-
ćielá ſwego dawnego/ ták że w niewoli mizernego/ ſerdecznie
pocżął nád nim płákáć. Spytány od *Kámbizeſá*, czemu dźie-
ći ſwoich nie płákał raczey? Odpowiedźiał. Nie rozumiey
Krolu żebym ia miał tego Przyiaćielá więcey kocháć niżli dźie-
ći moie; álem dla tego zápłákał nád nim/ ábym boleśći wnę-
trzney przez łzy folgę vczynił. Bol zás ten/ ktory z nędze
dźiatek Rodźićielſkie ſerce opánował; ták ieſt ſrogi/ iż żadney
folgi/ áni vlżenia nie przypußcza. Z tego tedy dochodzę/ iż
choćby byłá Przenaśw: Pánná żadney łezki z oczu nie puśćiłá/
tym ſámym pokazáłáby byłá ćiężßy żal w ſercu ſwoim. Z kąd
Manſig rozumie/ iż ten płácz Nas: Pánny/ choć dość ſkromny/ de Cōpaſ.
nie ták był ná pokazánie wnętrznego żalu iey/ iáko żeby zábie-
gáiąc Heretyckim bluźnierſtwom/ pokazáłá Przenaśw: Pánná
tym płáczem/ że byłá prawdźiwym człowiekiem. Birgitta S. Revel. l.
w dźień Gromniczny widźiałá w duchu bárdzo vroczyſto w Pá- 7. c. 2.
łácu Niebieſkim Proceſſyą/ ktorą SS. Boźi czynili ná cześć
Nas: Pánny/ oſobliwie Mieczá iey boleſnego przepowiedźiá-
nego iey od Symeoná. Ná tey Proceſſyi niosł Anyoł Miecz

wtel.

wielki zkrwáwiony przed ſámą Przen: Pánną. S. N. Lubomći naygorzſzniеyſzy/ nie Anyol/ iednak przy dziſieyſzey pámiątce boleſw Náſz: Panny/ biorę ia ten Miecz nie tylko zkrwawiony/ ale oraz w ogniſtym ſercu Przenaſw: Panny wypolerowany/ obnoſzę go po świećie y prezentuię. Naprzod wſzyſtkim ludziom zapalczywym/ gniewliwym/ aby ſię w tym Mieczu polerownym iako w Zwierćiedle iákim przeyzreli/ to ieſt áby przykładem Nas: Panny zdobywali ſię ná ćierpliwość w przykrych okazyach. Náwiedził ćię BOG śmiercią Przyiaćiela/ Dziatek/ vboſtwem/ potwarzą/ vrąganiem ludzkim/ poyzryi na boleiącą Przenaś: Pánnę/ y tá ſtraćiłá Syna ták zacnego/ zpotwarzona ćięſzko: bo zá Mátkę iakoby iednego łotrá poczytána/ przyſzłá ná vrągánie/ na pośmiewiſká od Zydow/ przyſzła na taką mizerya y ztrapienie ſercá/ ktorego rozumy ludzkie poiąć nie mogą. A czym ty lepſzy od Mátki Boſkiey? że ćierpieć pomienionych przygod nie chceſz. Drugą EXEMP. Theoph: Marja.5. prezentuiąc ten Miecz boleśći Nas: Panny zálecam/ áby mieli oſobliwe nabożeńſtwo ku boleśćiom Naſzw: Panny: to álbowiem nabożeńſtwo wielkie ma ſwoie ſkutki. S. Ignat: Lojola przed boleſnym Obrázem in Monte Serrato, wziął początek nawrocenia ſwego. S. Birgićie w obiawieniu powiedziáno o iednym wielkim Panu/ ktory ſercem/ oczymá/ y iezykiem Szátánowi ſłużył/ ále przed śmierćią obaczył ſię y iednego dniá cztery rázy z żalem ſpowiádał ſię: á ták bárdzo látwym ſpoſobem otrzymał Niebo/ zá to tylko/ że zwykł był medytowáć o żalu y bolách Przenas: Panny. To tedy wyborne ćierpliwośći Zwierćiádło Przenas: Pánnę mieymy czeſto przed oczymá. A teraz o tey cnoćie ćierpliwośći proſmy Zbawićielá náſzego przez wielowładną przyczynę Mátki iego. Nunquàm ira, nunquam dira me vincat elatio. Amen.

OEconoma Meſſis Aureæ.

Pro Nativitate B.V.M. STROPHA 18

Ora Deum, vt cor meum. Suâ ſervet gratiâ
Ne antiquus inimicus, Seminet Zizania.
Przyczynámi, modlitwámi, Racz ſtrzedz ſercá moiego
By Czárt ſtáry, z iákiey miáry, Nie wſiał kąkolu ſwego.

Do

De qua natus est IESVS. *Luc.* 1.

POspolita to przypowieść/ że z nowa Gospodynia/ nowe też gospodárstwo náståie. S. N. Ktoro Práktykę y sámo widzę záchowuie Niebo. W Pogáńskich bay- kách czytam/ że gdy się naymędrsza Gospodyni *Pallas* Boginia Mądrości/ ná świát ná Wyspie *Rhodus* názwáney vrodźiłá/ nowe záraz gospodárstwo pokázáło się/ bo coś ná ksztalt żni- wá złotego/ gdy po polách złoto/ ktore z Niebá spadáło lu- dźie zbieráli. O czym *Claud:*

Auratos Rhodijs imbres, nascante Minervâ;
Indulsisse Iovem perhibent.

Rodźi się dźiś szczęśliwie ná świát Naymędrsza/ naybieglev- sza/ naydozornieysza nowa Gospodyni Niebieska/ to iest Przen: Pánná. Ten bowiem iey Tytuł dáie dowćipny ieden *Neo- teryk* mowiąc: Quæcunq; accepimus à DEO, eadem nos per MARIÆ manus habere voluit, vt inde pateret Orbi eam esse Cœlestis Patrisfamilias Oëconomam. *Cokolwiek bie- rzemy od BOGA, chćiał ażebyśmy to mieli przez ręce Naświet: Pánny MARYEY aby tym pokazał że oná iest Niebieskiego Go- spodarza Gospodynia.* Záczym dźiś iákieś gospodarstwo/ y żni- wo nowe poczyná się. Zasiałá wprawdźie byłá Mądrość y Wszechmocność Boska przy stworzeniu człowieká w pierwszych ludźiách/ iákoby ná żniwo złote/ to iest miłośći ognistey ku BOGV. bo pospolićie w Pismie S. przez złoto miłość się rozumie/ o ktore się kazáno stáráć owemu Biskupowi w Ob- iáwieniu *Iana S.* Suadeo tibi emere aurum ignitũ, to iest/ wlałbył BOG człowiekowi łáskę swoie/ y ogniste ákty mi- łośći z niey pochodzące ku P. BOGV/ ále to złote żniwo podśiawszy Czárt kąkolem pokus do grzechu/ záráźił/ y wni- wecz obroćił. Inimicus homo superseminavit Zizania. Więc nowe dźiś złote żniwo przy Národzeniu Naśw: Pán- ny záczyna się. Rodźi się dźiś Przenaś: Pánná/ tá ktora S. *Method:* zowie Promptuarium Divinæ charitatis, *Spiżárnia miłośći Bożey,* oná iest/ ktora rozmnaża w sercách ludzkich te miłość prawdźiwą ku P. BOGV/ y rozmiłowánie się Swie-

Niesżp. Cent. 15 n. 509.

Apoc. 3.

Orat. de Styp.

tego przykazánia tego: Oná iest Gospodynia tego zniwá zło-
tego miłośći Bożey: Co ia pokaże. Wprzod powiedźiawszy
że vczynki násze dobre (ktore są duchownym zniwem czło-
wieká) powinny bydź złote/ to iest w miłośći Boskiey czy-
nione: y kto bywa przyczyną záráży álbo nieurodzáiu Du-
chownego/ to iest złych vczynkow.

2. PARS. TRzebá wiedźieć/ że Gospodarz Niebieski do Gumná Nie-
bieskiego/ sáme tylko złote snopki przyimuie/ to iest sáme
vczynki dobre w łásce Boskiey vczynione/ ważne y płatne są
v P. BOGA. Náturalistowie piszą/ że gdy czásu iednego
winna látorośl vrodźiłá grono złote/ zwołano co mędrszych
ludźi ná rádę/ coby byłá zá przyczyná ták niezwyczáynego
rodzáiu. Przeto kazáno korzenie odkopáć/ á gdy pod winną
máćicą złoty náleźli kruszec/ zgodnie powiedźieli/ że dla owey
złotey minery/ z ktorey winna Máćicá wilgotność bráłá/ zło-
te też grono vrodźiłá. Kátolicka Theologia przećiw Here-
tyckiey náuce dowodząc/ że bez miłośći Bożey/ to iest łaski
vspráwiedliwiáiącey wlaney ná duszę ludzką przez Sákra-
mentá S./ nie może mieć człowiek żadnego vczynku godne-
go zápłáty wieczney/ przywodźi ná to słowá sámego Chry-
Ioan. 15. stusá Páná. Ego sum vitis, vos palmites: *Ia iestem winna*
Máćica, a wy gałąskámi. W ten czás człowiecze duszá twoiá
SCRIP. rodźi złote owoce/ płatne vczynki u BOGA/ gdy duszá two-
iá z Mistyczną Máćicą Chrystusem ziednoczona iest przez łá-
skę/ y poki dodáie złotey wilgotnośći łáski swoiey: iáko sam
tákże mowi. Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fru-
ctum multum: *Kto mieszka we mnie, a ia w nim, ten przynie-
śi wielki pożytek:* Lecz ledwie co duszá z grzechy śmiertelni/
zaraz ten złoty *vigor*/ to iest/ łáskę Boską zstráćiwszy/ trá-
ći oraz y moc do vczynkow zásługuiących. Nie przeczę ia te-
mu/ że możesz wiele się modlić/ pośćić/ iáłmużny czynić y w
grzechu bywszy/ ále to wszytko nic nie waży v P. BOGA ná
zákupienie Niebá. Prorok Páński *Ozeasz* przypátruiąc się wi-
FIG. nom Izráelskim niegdy bárdzo buyno rodzącym/ áż nie widźi
Os. 3. tylko ieden kłosek y to czczy/ Culmus stans non est in eo,
germen non faciet farinam. Ktore mieysce tłumácząc S.
Greg: mowi: Culmus germen non habet, cum vita homi-
num

num meritis caret. *Kłos nie maiący w sobie ziárná znáczy żywot bez zasługi.* Żyi ták naydłużey/ czyń ták naywięcey/ rozday wszytkę máietność ná vbogie/ wysusz postámi wszytko ciáło/ wyley do ostátniey krepki krew twoię/ dni twoie ná nabożeństwie stráw/ poștáremus ty culmus stans prożne nie zásługuiące zápłáty wieczney są prace twoie/ ieżeli w grzechu śmiertelnym bez pokuty náleżytey zostáieß; bo bez korzenia złotego/ bez łáski Bożey lekki iesteś. Wyráźnie náucza Swięty Páweł. Si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum - - - si tradidero Corpus meum, ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. 1.Cor.13.
Co vważáiąc: *S. Bernat:* mowi: Charitas est bonum cum qua nec opus minimum despicitur, sine qua nec maximum acceptatur, *Miłość iest tákie dobro z ktorym y naymnieyszy vczynek ma swoy szácunek, bez ktorego by nayzacnieyszy nic nie waży.* Kichi miłość názywa żyćiem/ y istotą wszelkich Cnot. de gr.
Charitas est vita Fidei, spei robur, & omnium intima vis Ch. c. 1
ac medulla virtutum. Sam czárt przyznał te prawdę. Byłá bowiem iedná Pánienká/ ktora srodze trápiłá ciáło swoie/ Disc.Cõf
modląc się/ poszcząc/ nie śpiąc/ biczuiąc się/ ktora obaczywszy c. 25.
opętány álbo czárt w nim zostáiący/ począł się z niey śmiać EXEMP
bárdzo/ przytomny Kápłan ná ten czas; záklinie go/ y spyta o przyczynę. Ná co czárt odpowiedział. Tá Panná/ choć to nabożna pośći/ martwi się; á przećie do piekłá bieży/ bo grzechu pewnego tái/ rozumiejąc/ że go bez spowiedzi discyplinámi zbędzie. Co słysząc Pánná/ sámá że ták było/ wyznałá ná się. Już tedy iásna/ że kto chce mieć prawdziwą zásługę zá vczynek dobry/ trzebá żeby w łásce Boskiey był ná ten czás/ gdy go czyni. Co gdy ia vważam/ reflektuię się nad ludzmi nie ostrożnie w márnośćiach świeckich żyiącemi/ ktorych lubo widzę że kiiwy ich záradzáią/ to iest widzę w Kośćiele modlących się/ widzę poszczących/ iałmużnę dáiących/ Spitale náwiedzáiących/ iednák się obawiám/ żeby się nie zprawdziły o nich słowá Prorockie: *Seminastis* multum, & intulistis parum. Siłá śieiećie/ siłá dobrego czyniċie/ & intulistis parum, á máło bárdzo álbo nic/ zbieráć/ to Aggei. 1.
iest prawdziwey zásługi mieć będźiećie. bo rzadko kto z świeckich

kich

kich ma oko na to/ áby wprzod oczyśćiel choć przez skruchę sumnienie swoie z grzechu/ niż co dobrego czynić pocznie/ y ták bez złotá miłośći bywszy/ złotá nie rodźi duszá iego/ to iest; vczynki wszytkie iego/ nie są zásługuiące Niebá. Ktoby iednák ták znaczney szkody w żniwie tym Duchownym/ to iest; vtráty ták wielkiey zásług był przyczyną; łátwo się domyślić że ten/ ktory niwe duszy nászey miedzy ziarná dobre podsiewa kąkolem/ to iest czárt przeklęty/ ktorego sam nam Chrystus Pan pálcem práwie pokázał przywodząc przypowieść
Matt.13. o posiáney roli kąkolem Inimicus homo fecit hoc. Ná tego to zdráycę/ y S. Kázimierz w Modlitwie swoiey miał oko/ kiedy prosił Naśw: Pánny/ Ne antiquus inimicus seminet zizania. Tenći to iest/ ktory rożne okázye podáiąc/ pokusy podniecáiąc przywodźi do grzechu/ á tym sámym ná duszy nászey/ nie tylko wszelki vrodzay/ to iest zásługi/ psuie; ále też nie sposobną czyni do nowych zásług. Przyznáię ia/ że to często spráwá szátáńska/ lecz też bespiecznie mowię: Nie żebym miał bronić niecnot czártá/ ále żebym niektorym otworzył oczy/ że często bárdzo czárt krzywdę/ y potwarz nie winnie ćierpi od ludźi/ gdy co złego ludźie vczynią to ná czártá zwáláią: Inimicus homo fecit hoc, mowią: diabeł mi nádał okázyą/ diabeł ná mnie owę osobę nápráwił/ diabeł mnie podwiodł y przywiodł do grzechu: á to często kłamstwo bywa/ ále ráczey z nas sámych/ iáko ze złey/ przeklętey ziemi/ zie/ y pobudká do grzechu rodźi się w duszy nászey/ á czásem niektorzy sámi okázyi nie vchodząc/ pokusy y szátáná szukáią.
FIG. Spráwiedliwy Job/ bezbożnych rám iákichsi ludźi/ y práwie ná codźiennym zabáwiáiących się przeklęctwie wspomináiąc/ powiáda o nichże/ iż gotowi byli ludźie Lewiatana/ ktory według Expozytorow znáczy czártá. Maledicant ei, qui ma-
Iob.3. ledicunt diei, qvi parati sunt suscitare Leviatan. *Niech go przeklináią ći, ktorzy przeklináią dźień, ktorzy gotowi są obudźić Lewiáthaná.* A czsz to táki zá zły/ sápamietáły człowiek/ co się diabłu nie da wyspáć/ ále go budźi? niechby z lichem spał/ choćby y do sądnego dniá? *Pineda* to tłumácząc ták mowi: Sanè qui sibi ipsis occasiones peccandi quærunt, eleganter dicuntur suscitare diabolum, non enim omne peccatum

catum eſt ex inſtigatione diaboli, iákoby rzekł. Idźieß pi-
iaku do kárczmy/ do złey kompániey/ ſam budźiß diábłá/ aby
ćie do pijáńſtwa przywiodł/ idźieß ćieleśniku ná mieyſce záká-
kazáne od Spowiednika/ álboli podeyzrána oſobe trzymaß w
domu/ budźiß diabłá/ áby ćie przywiodł do cudzołoſtwá/ do
nieczyſtośći/ y ták o innych grzechách ſobie dißkuruiymy: zgo-
łá wßyſcy ktorzy okázyi nie porzucáia do złego/ ſámi ſie w nie
wdáwáia/ álbo im rádźi bywaia/ ći to ſa co diabłá budza/
y owßem ſámi go ßukáia/ bo ßukáia pokus do grzechu. Da- Conc. hiſt.
wnym to vtwierdzam przykłádem o iedney Pánience piękney; 141.
ktora napáść maiac od ſwywolnych/ vmyśliłá precz/ nie tyl- EXEMP.
ko z domu/ ále y z Miáſtá onego odeyść ná inne mieyſce.
Potka ia w drodze ßatan w ludzkiey oſobie. Ktory zrozu-
miawßy rzecz/ zgánił iey to/ mowiac; że támto mieyſce do
ktorego zmierzaß/ ießcze ieſt niebeſpiecznieyße dla ćiebie/ y
prawdę mowił czárt/ lubo zmuſu: gdyż S. Ambr: náucza/ że
z przymußenia Boſkiego ná czás diabeł prawdę powiáda. Ser. 95.
Pánienká tedy owá/ nieſłucháiac tego poßłá do kad ſie zápu-
śćiłá/ y tám w okázyi ćięzße wpadßy vpádłá w grzech. W
krotkim czáśie od cudzołożniká wygnáno/ iuż z brzemieniem
potyka ßatan w tákieyże poſtáći/ ktoremu ona vpadek ſwoy
opowiádáiac rzecze/ że mnie diabeł zwiodł/ y oßukał prowá-
dzac ná to mieyſce. W tym ßatan ſrogi iey wyćiawßy po-
liczek/ rzecze: Kłámaß niecnoto: Ja ieſtem ktorym ćie pot-
kał był tám idaca/ y rádźiłem ći ażebyś niechodźiłá. Wy t-
o ſámi Potomkowie Ewy/ złośći wáße ná mnie zkłádaćie/
y przydał/ do tegoć ſie nie rad przyznáię/ ále przymußony od
tego ieſtem przed ktorym piekło drzy/ á w tym zniknał. Co
rozumiećie S. N. iákiby łoſkot po Kośćiele był/ gdyby P.
BOG pozwolił czártu kázdemu z ludzi ſtyle policzkow zádáć
wieleby złośći ſwoie ná diabłá ſkłádał. Pokazał ſie raz czárt
Antoniemu S. Puſtelnikowi/ y ſkárżac ſie przed nim mowił/ Id, cit.
Co to ieſt Antoni? że twoi Zakonnicy/ y owßem wßyſcy
Chrześćiánie/ tákćśćie ná mnie źli? Ná co odpowiedział HIST.
Antoni: Spráwiedliwie to czynia/ bo ich pokuſámi/ zdrádámi
twemi nápáſtuieß? Ná to Szátan: Ja nic im złego nie czy-
nie/ ále raczey oni ſámi ſiebie turbuia/ gdyż ia ſtałem ſie

 bárdzo

bárdzo ſłábym y mizernym. A daymy to, choćby czárt do káżdego grzechu pokuſą ſwoią przyłożył ſie/ poſtáremu niewinni niebyśmy ná niego grzech náß zkłádáli/ bo dobrze *S. Bern:* powiedźiał o nim. Rugire poteſt, ferire non poteſt, rugiat quantium poteſt, rugiat quantùm vult, non eſt timendus, qui non poteſt vincere niſi volentem. *zaryczeć może, vkąśić nie może, ále niech ryczy co może. niech ryczy ile chce, obawiáć ſie go nie trzebá, ktory nikogo przekonáć nie może, tylko dobrowolnie chcącego.* Trudno tedy wßytkie grzechy/ ktore nam ßkodę czynią w zniwie Duchownym/ to ieſt w záſiudze vczynkow dobrych ná ſámego czártá zgániác/ gdyż my ſámi źli goſpodarze duße náßey poſpolićie bywamy/ dla nievmartwionych paſſyi y niekárney woli náßey przyczyna tego; vnuſquiſq; tentatur à concupiſcentia ſua. A ponieważ właſne goſpodárowánie nam ſie nie nádáie/ ſpuśćmy ie nayleṗßey Goſpodyni to ieſt Przenaśw: Pánnie.

S. 15. in Pſ. Qui habitat.

II. PARS

Pilney około Zniwá Goſpodyniy álbo Goſpodarza rzecz ieſt/ dobrze záśiáć/ dobrze zebráć / prácuiących/ zpragnionych około zniwá poſilić/ weſoło im dla vlżenia pracy záśpiewáć. Przenaś: Pánná goſpodáruiac około zniwá złotego/ to ieſt miłośći y łáſki Boſkiey rozmnożenia w dußách ludzkich/ to wßytko nádel doſkonále záchowuie. *Naprzod* záſiałá dobrze/ bo ná to złote zniwo/ złotem też záśiáłá. *Poſſid:* y *Athanetus*, piße o Krolu Celtow/ *Luernius* názwánym/ że ten iadac w kárećie/ wßędźie po drogách złoto rozrzucał/ y iákoby śiał/ á to ná to vczynił/ żeby złota miłość y áffektá poddánych ſwoich pozyſkał. Co ieden z *Neoterykow* názwał Auream Meſſem, *złotym Zniwem* y oraz applikuiac to do Przen: Pánny/ mowi: Ubi Deus adeſt, aurea gratiarum iacit ſemina, diſpergit ea per Virginem Matremq; ſuam, ejus interventu conſolationes, gratias, & miracula concedit, non alia mente, quàm vt rebelles peccatorum animas ad ſe convertat, divitias ſuæ gratiæ, ac gloriæ demonſtret, quibus terrenorum mentes quisquilijs mundi, divitiarum ac deliciarum deditæ, ad deſiderium amoremq; ſupernorum rapiantur. W ktorych słowách wyraża/ iáko P. BOG przez rece Przen: Pánny/ záſiewa Niebieſkim ziárnem duße naße. Kiedy przez

ap. Thes. Vit. L. C. f. 481. HIST.

Nieſzp. Cent. 1. n. 510.

vproßone od niey łáski/ cudownie oświeca grzesznych/ áby po-
ználi co to iest łáska Boska/ y wieczna chwałá/ z czego potym
idźie obmierżenie sobie świátá/ bogactw/ y rozkoßy iego: á za-
tym iákoby z Ziarnka Niebieskiego/ rodźi śie w duszy nászey/
zámilowánie Cnoty/ áffekt do Niebieskich rzeczy. A záiste
Gospodyni tá Niebieska/ iezeli koło czego má większe starániel
iáko koło tego; żeby iák naylepiey w sercách ludzkich tym
złotym ziárnem záśiać/ to iest miłość Boską rozmnożyć. W FIG.
Pieniách Salomonowych Przenaś: Pánná/ w osobie Oblubie-
nice poprzyśiega Corki Jerozolimskie/ to iest dusze nabożne
ku sobie/ żeby ználazßy Oblubienca iey Niebieskiego/ opowie-
dźiáły mu o miłośći iey ku niemu. Adiuro vos Filiæ Jeru-
salem, si inveneritis dilectum meum, vt nuntietis ei, quia Cant. 5.
amore langueo. Widźiał P. JEZVS/ iák bárdzo go Piotr
kochał. Tu scis Domine, quia amo te. zátym muśiał wie-
dźieć że go Przenaś: Pánná y iák bárdzo kochálá/ ná coż te- Ioan. 21.
dy káże mu powiádáć o miłośći swoiey? nie náco innego tyl-
ko że tym sámym w sercách Corek Jerozalimskich/ to iest/ du-
szách nabożnych/ podobna miłość ku P. JEZVSOWI
chćiáłá rozmnożyć/ pobudzáiąc ich przykłádem swoim do zámi-
łowánia iego: O czym Novar: ták mowi. Credo, & alijs
voluisse amoris amorem ingenerare, vt scilicet audientes Vmb. n.
Filiæ Ierusalem, Dilectam amore languere, & ipsæ amoris 1388.
desiderio tenerentur hâcq; arte amorem cæteris affricabat,
Dźiwna rzecz/ że choć Pogánski Filozof y Astrolog Albuma-
zar á przećie w owym znáku ná Niebie ktory śie zowie Panna; L. 6. In-
vpatrzył/ y ledwie nie wyráźnie opisał Figurę Przen: Panny. trod. de.
Opisuie bowiem/ że tá Pánná ná Niebie pokázuiąca śie/ trzy- Const.
ma y snopek zboża/ y dźiećiątko: Virgo honesta, & munda, Virg.
prolixos habens capillos, in manu habens spicas, & nu-
triens puerum. Te Figure tłumácząc o Przenaś: Pánnie Olcot: ap. Vmb.
przez Dźiećiątko rozumie P. JEZVSA/ z tego zás snopká n. 1388.
zboża/ domyśla śie o wielkim stárániu/ ktore ma Przen: Pán-
ná o rozmnożeniu naśienia Niebieskiego łask Boskich/ w du-
szách nabożnych ku sobie Tenet spicas Cælestium seminum
gratiarum s. & virtutum suis dilectoribus tribuenda: Te
osobliwa pilność swoie w rozmnażániu Ziarn miłośći Bożey

poká-

pokazała Przen: Pánná y ná *S. Birgitćie* ktorey raz pokazá-
Revel. L.1. C.7. wszy sie / táka tey náuke dálá. Corko / Syn moy kocha ćie z
cáłego sercá / wiec y ty kochay sie w nim / niczego nie prá-
gnij tylko BOGA twoiego / ktorego máiac / bedźiesz wszyt-
ko mieć. A ná innym mieyscu / ták mowi: Rádzeć ábyś
nic nie kochálá; tylko iego sámego. On iest naymilszym / nay-
pieknieyszym / on iest pieknośćia żywiołow / y swiátło sámo
iest iáko ćień przećiwko niemu. Podobnaż náuke dálá y *B.*
Theop. *Angeli de Fulgino* mowiac do niey. Badź błogosłáwiona od
Mar. a.3. Syná mego y odemnie / stáray sie pilnie y usilnie / ile mo-
o miłosc / bo ćie też on wielce kochá / á przez to znaydźiesz
rzecz nieskonczoną. To ták dobrze zásiewa w sercách ludzkich
złote miłośći żniwo Gospodyni nászá Przen: Pánná. *Powtor-*
tá Gospodyni / umie dobrze y żniwo zbieráć / y naymnieyszy
kłosek przy dozorze iey nie zginie. Piekna tego Figura ná
Ruth. 2. owey Mátronie *Ruth* názwáney / poszłá tá ná żniwo do *Boos-*
wych żniwiarzow / coż tám czynię popuszczane / połománe / po-
FIG. deptáne kłoski zá żniwiarzámi zbierá / nie dáiac sie niczemu
zepsowáć. *S. Bonav:* przez te Mátrone rozumie Przen: Pán-
Spec. c.5 ne. Ruth in oculis Booz, MARIA in oculis Dñi. Swiát
ten nie raz P. Chrystus przyrownał do roli / á ludź do kło-
Matth. 9. sow: Messis multa, operarij autem pauci. Zniwiarze prá-
cuiacy około tego żniwá według tegoż Doktorá S. sa Káznod-
źieie / náuczyćiele / spowiednicy prácuiacy około zbáwie-
nia dusz. Obieraia sie w tym szerokim polu niektorzy ludźie
ták uporni że ná żadne upominánia Káznodźieiow / Spowie-
dnikow / niechca do pokuty / zátym pospiesząiac zá dalszym żni-
wem / porzucáia ich pomienieni żniwiarze / wiecey im nic nie
mowia / z desperowawszy o zbáwieniu ich / według owego w
Apoc. 22. Obiáwieniu. Qui sordescit, sordescat adhuc. Ale pilna
Gospodyni Przen: Pánná / uważáiac / iż y to złote kłoski / bo
dusze ich Krwia SYNA Bożego drozsza nád wszytkie złotá
Odkupione / niegdy przy Chrzćie złotem łáski nápełnione / lu-
bo teraz połománe / podeptáne przez grzech / nie opuszcza ie-
dnák y tákich / zginać im nie dáie / ále im uprasza u P. BO-
GA odrobinke táka złotá tego / to iest skłonnośći ku P. BO-
GU / ktora porátowáni / do skruchy sie zá grzechy máia / á zá

tym znowu duſze ich vbogacone zoſtaią złotem miłośći/ ſkár-
bem łáſki BOŻEY. O czym ták mowi Swięty Doktor: citat.
O verè magna MARIÆ gratiâ, quâ multi ex eis ad
miſericordiam colliguntur, qui à Doctoribus & Rectori-
bus tanquam incorrigibiles reijciuntur. *O zaiſte wielka*
Przenayśw: MARYI łáſká, przez ktorą wiele ludźi doſtępuie
miłośierdźia, ktorzy byli opuſczeni od ſwoich Náuczyćielow.
Co y przykłádem obiáśniam/ Hugo niejáki Hrabiá w Hertru-
ryi bárdzo był myśliwy/ y oraz ſwywolnego żywotá: tráfiło Theoph.
śię/ że ſam á ſam ná łowách będąc dáleko zbłądźił/ á gdy Mar.a.1.
wielce zprácowány y zprágniony odpoczywał/ pokázałá mu EXEMP.
śię Przenáś Pánná cęſtuiąc go potráwámi ále ná poſpeco-
ney miśie/ ktorey gdy on Hrábiá y ſkoſztowáć niechćiał/ nápo-
minałá go o ſwywolne życie iego/ á kończąc rozmowę ſwoię/
y chcąc ſerce iego do miłośći Boſkiey zápalić/ rzekłá do nie-
go. Ego ſum Mater pulchræ dilectionis. *Ia ieſtem Matká śli-*
czney miłośći/ á w tym zniknęła. Z czego Hrábiá on wſzytek
śię záraz odmienił/ y zápalony miłośćią Bożą/ wielce świato-
bliwie żyć począł/ y ſzczęśliwie ſkończył/ á náwet niektore cu-
dá przy iego śmierći pokazáły śię. Vważćież! iák przezorna
ná ieſt pilność Goſpodyni naſzey w zbieraniu zniwá Bożego
Potrzebie. Pilna ieſt y lutośćiwa wielce tá Goſpodyni Nie-
bieſká nád zprágnionemi/ prácuiącemi żniwiarzámi Ducho-
wnemi. Bywa to bowiem/ że duſzá ktora chce rozmnożyć
w ſobie miłość Bożą/ Cnoty święte/ nágromádźić ſobie iák
naywięcey záſług/ zmorduie śię niejáko/ y vprágnie na tey pra-
cy/ á to potykáiąc śię álbo z przeſzkodámi świeckiemi odwo-
dzącemi od dobrego/ álbo z pokuſámi wnętrznemi/ z ſkrupuł-
łámi/ z oźiębłośćią duchá/ z myſlámi obrzydłemi/ deſperáckie-
mi/ niejáko uſycha ſama w ſobie/ nie rzekłby mogłá rzecz z *Da-* Pſalt.21.
widem Aruit tanquam teſta virtus mea. Ale łáſkáwa Go-
ſpodyni Przenaśw: Pánná/ ná ochłodzenie káżdey tákiey duſzy/
ma trunek ſmáczny/ zdroy wody żywey. Zprágniony wielce Da-
wid. ná vgáſzenie prágnienia ſwego/ nie mogł ználeść nic ſku-
tecznieyſzego/ tylko iákas wodę z Studnie Bethleemſkiey. O ſi 2. R. 23.
quis mihi daret potum aquæ de ciſterna quæ eſt in Bethle- FIG.
em: Nie był na ten czas Dawid w dźikich polach gdźie ni-
czego nie doſtánie/ ále był w ſwoiey własney fortecy. Et Da-

vid erat in Præsidio: á do tego Panem/ Krolem sobie był/
pewnie y w obozowym puzdrze/ nálázłáby sie byłá kroplá kto-
rá dobrego iákiego liqworu: á przećie nie prágnie tylko wo-
dy z Studnie Bethleemskiey. Nie zbłodze gdy Przen: Pánnę
ktora nam w Bethleem zrodło żywe z wnętrznośći swoich wy-
puśćiła/ rodząc nam ná świát Zbáwićielá nászego/ názowię
cisterna Bethleemska. Dożiela tá Bethleemska Studnia zbá-
wienney posyłáiącey wody pobożnym duszom ná ten czás/ kie-
dy w pokusách/ skrupułách/ w oschłośćiách/ żądná im poćiechy
Duchowne/ wźieczny affekt duchowny miłośći ku P. BOGV
ktorym iáko náylepszym winem posilona duszá/ do dálszey prá-
ce śił nowych nabywa: Wyráźnie to iey przyznáią DD.
S. 4. in SS. Naprzod S. *Bernard*: ták do niey mowi: O Domi-
Salve. na, calix in manu tua, in potestate tua vini meri amoris
Divini. *O Páni, w rekach twoich, w mocy twoiey masz kielich*
winá prawdziwego miłosci Bożey. A. S. Alb: Mag. názywa ią
Piwniczna cáłey TROYCE Przenaś: udźieláiąca nam zbá-
in Bibl. wiennego winá miłośći. Ipsa est cellaria totius TRINITA-
B. M. V. TIS, quæ de vino Spiritûs S. dat & propinat cui vult, &
quantum vult. *Oná iest Piwniczna cáłey TROYCE Przenáśw.*
ktora winá Duchá S. dodáie, nim częstuie kogo chce, y wiele chce.
Przydáie ia ieszcze/ że Przenaś: Pánná ták iest litośćiwa Go-
spodynia nád prácuiącemi w pokusách/ że choćby też Krwie
Syná swego vtoczyć/ á przećie ich zákropić/ y posilić stára
Nadas. sie. Co z przykłádu obaczmy. W Rzymie/ gdy ieden na-
A. 1581. bożny do Przenaś: Pánny Student/ przed śmierćią swoią nie-
EXEMP. zmiernie mordował sie z pokusámi/ bo mu Czárći widomie
pokázowáli iuż nágotowáne Piekło: westchnął nabożnie do
Przenaśw: Pánny/ ktora w wielkiey iásnośći stánowszy przed
nim/ każe mu sie przeżegnáć/ y ákty Wiáry wyprawić/ czym
nieco pokrzepiony chory przyimuie Przen: SAKRAMENT/
á gdy mu podług zwyczáiu podáno Wody ná popłukánie vstá/
rzekł: Nie trzebá mi iey/ bo Przenaś: Pánná podáłá mi iuż
Kielich Krwie P. IEZVSOWEY/ ná ostátek y pierśiámi
swemi zákropiłá. Ktory po tym szcześliwie w áktách miłośći
Boskiey żniwá álbo żyćia swego dokonał. *Ná ostátek,* Gospo-
dyni nászá Przenaś Pánná Zencom swoim około nábyćia miło-
śći Boskiey prácuiącym/ dla vlżenia w prácách ich ducho-
wnych

wnych umie y záśpiewáć. *Erasm:* pisze / że naypierwszy był *Lityrses* Syn Krolá Midásá ktory wymyślił pieśni álbo śpie- Th. Vir. wánia przy żniwie: lecz to o nim przydáią / że będąc bárdzo L. A. f. 534 mocny / przy żniwie ludzi zábiiał / y w snopki ich uwiiał. Go- APOPH. spodyni nászá Przen: Pánná / ma też piosneczki swoie wesołe / ále tákie ktore nie śmierć przynoszą / ále rączey życie dáią / duchá miłości pomnażáią / y w prácách by nayćięższych teskni- ce oddaláią. Tákie piosneczki / są czytánia ksiązek / Pismá S. álbo też słuchánie Kazánia o żywocie Przen: Pánny / o Przy- wileiách iey / o miłości / o pokorze / y o innych Cnotách: to álbowiem czytáć / álbo o tym słucháć / niewymownie duchá wnetrznego pomnaża / y nie widzę po czytániu żywotá Páná JEZUSOWEGO / nic skutecznieyszego ná pomnożenie áf- fektow ku dobremu / iáko czytánie książek / słuchánia Kazań o Przen: Pánnie. Dla tegoć y owe Księge Sálomonowe peł- ne miłości Boskiey áffektow / opisuiące pod Figurámi Cnoty / dáry / y przywileie Naś: Pánny / názwáno Cantica Cantico- rum, ktore *S. Dyon: Areop:* zowie Dulcia carmina Divino- rum amorum, *Słodkim pieniem miłości Bożey.* Tu należy y c.3. Hier. owo táiemnic pełne pienie Magnificat skomponowáne od sá- mey Przenaś: Pánny w ktorym ma wielkie ukontentowánie Kośćioł S. y wiele SS. pieszczono się w tym Pieniu kocháli / wiele tákich było / ktorzy to Pienie śpiewáiąc / niezwyczáyne ták ná ćiele iáko y na duszy poćiechy odbieráli. *S. Anselm:* o sobie twierdzi / że śpiewáiąc to pienie / nagle z choroby powstał. *Pel-* ap. Paciu. *bart: l. 2. p. 3.* pisze / że gdy Zakonnicy Magnificat nabożnie śpie- in Cant. wáli / widziáno / iáko Przen: Pánná dawáłá káżdemu cáłowáć P. JEZUSA / co im niewymowne przynosiło duchá rozrze- wnienie. Ale ná lepsze utwierdzenie tego wszystkiego rzetel- niey to pokazáłá Przen: Pánná / iáko prácuiącym sługom Bo- żym umie wdzięcznie przyśpiewywáć. Táka Historia ma *Cæ- sario.* Był w Zakonie Cystercyenskim wielce nabożny do Przen: L. 7. c. 22. Pánny *B. Thomas,* ktorego raz wziełlo prágnienie / áby otrzymał EXEMP. iákie náwiedzenie osobliwe od Prz: Pánny. Więc poszedł do swego Ogrodká / y tám siedział oczy w Niebo podniozszy / áliści przy- chodzi śliczna iákaś y strayna Pánná / ták do niego mowiąc: chcesz że mnie słucháć / záśpiewam ći? Odpowiedział: będę słu- chał z chęćią / śpieway Panno; y śpiewáłá ták wdzięcznie / że się

 serce.

ſerce iego z rádośći rozpływáło/ zkończywßy/ z nákłonieniem mu głowy odchodźi. Po máłey chwili przychodźi druga podobna pierwßey/ y tákże mu też weſoła Rayſka pioſnkę śpiewa: domyſlał śię że to byłá S. Kátharzyná y S. Agnieſzká. Po ſługach/ náſtępuie też y Páni Niebá/ w wielkiey áſſyſtencyi Anyołow SS. y mile pozdrowiwßy *B. Thom:* rzecze: O Bráćißku/ ábym ći tu iákokolwiek záſługi twoie záwdzięczyć mogłá/ záśpiewam ći. O náder dobra! o náder łáſkáwa Páni! ſłudze ſwemu śpiewáłá ták wdźięcznie/ że odßedßy od śiebie padł ná twarz/ á widzenie zniknęło. A ktoż nie widźi że Przen: Pánná ieſt nayprzezornieyßa Goſpodynia żniwá złotego/ żniwá miłośći/ żniwá záſług/ łáſki Bożey. Goſpodáruyże ſobie ßalony świećie z ſwemi kochánkámi/ goſpodáruy około gliny bogactw/ koło prochu honorow/ koło gnoiu roſkoßy/ ćierp biedę bez wßelkiey ulgi/ á żniwo twoie/ á prace twoie ná ogień wieczny gotuy. My ſobie obieramy Przen: Pánnę/ ták dobrą/ ták przezorną/ ták diſkretną/ zá Goſpodynią náßą/ iey opiece przypiſuiemy wrodzaie náße/ záſługi náße/ cnoty náße pod iey goſpodárſtwem oddáiemy/ nie ſtáráć śię chcemy/ nie tylko żeby Nieprzyiaćiel zły/ nie podśiewał w duſzach náßych kąkolu grzechu/ ále żeby nam co dźień żniwá złotego przybywáło/ to ieſt/ miłośći y łáſki Boſkiey zá przyczyną iey. A ia lichy nayniegodnieyßy/ nie ſługá/ ále niewolnik P. MARYI/ tę lichą pracą moię/ to ieſt Melodyą przeſłodką Kázimierzá S. ná tym śpiewániu Przen: Pánny kończąc/ ábym ſię z wßyſtkiemi kocháiącemi pomnożenie chwały tey Mátki mogł z miłośierdzia iey otrzymáć/ y zá żywotá/ y przy śmierći ſkuteczny rátunek/ pokornie oſtátnią ſtrophą Kázimierzá S. ſupplikuię.

Da levamen, & juvamen, Tuum illis jugiter,
Tua geſta, Tua Feſta, Qui colunt alacriter.
Ty každego, rátuy tego, Spráwuiąc go ßczęśliwie,
Kto pámięta, na twe święta, Ktoć rad służy chętliwie.

AMEN.

Soli DEO, Matriq; ejus Honor & Gloria.

Nobis autem confuſio faciei.

Nidus

Nidus Aquilæ.

Albo

Kazanie I. na Swięto KAZIMIERZA S.

Et lucernæ ardentes in manibus Veſtris. *Luc.* 12.

A wielkie bárdzo y przy tym vſtáwiczne Swiátło/ nie ládá
oká/ ále Orlego/ do Swiátłośći przyuczonego/ potrzebá.
S. N. Zbáwićiel náß/ iáko drugi Orzeł/ orlętá ſwoie/
to ieſt Apoſtołow SS. prowádźił/ lotem ich ſwoim vprze-
dźáiąc/ do oney nigdy nieográniczoney / nigdy nieuſtáiá-
cey świátłośći Chwały wieczney: gdźie vſtáwicznie słońce ſpráwie-
dliwośći BOG/ lámpá ogniſta Lucerna eius eſt Agnus. Prowádźił Apoc. 21.
mowie iáko Orzeł; bo o nim powiedźiáno. Sicut aquila provocans Deut. 32.
pullos ſuos. Więc iáko Orzeł/ powoli przyucza do świátłá Orlętá
ſwoie; iáko mowi *Chryzoſt*: S. Sancti Aquilis aſſimilantur, quia ſicut hom. in Matt.
filij aquilarum ad ſolem probantur. *Swięći Páńſcy, przyrownywáią ſię*
do Orłá, álbowiem iáko dźieći Orle ku słońcu ich CHRYSTVS doświadcza, dla
tego im też vſtáwicznie świátło mieć roſkázuie: Et lucernæ arden-
tes in manibus veſtris. Alec wiećie/ że nie z káżdego gniázdá Orzeł
wyleći/ nie z káżdego Orlećiá Orzeł vrośnie; bo ich wiele/ iáko Ná-
turáliſtowie piſzą/ Orzeł wyrzuca/ y często iedno tylko zoſtawia ſobie.
Atoli szczęśliwe to było Chryſtuſowe gniazdo/ zgromádzenie Apoſto-
łow SS; bo oprocz iednego Judaßá/ wßytkie te Orlętá/ w wielkich
podrożßy Orłow/ do świátłá przyuczywßy oczy ſwoie/ zá Chryſtuſem
iuż w Niebieſkie zálećiáły kráie/ y tám niezmrużonym okiem/ ná świá-
tłość nieſtworzoną pátrzą. Jeſt czego powinßowáć gniazdu temu;
boć to nie ládáiáko/ y w nieiákimkolwiek gniazdźie/ tákie odchowuią
ſię Orlętá. Rożnych ia od tych Chryſtuſowych Orląt/ dwoie słábiu-
tkich/ y niedołężnych widzę orlątek/ ktore niegdy dobrze odchowáne/
wielkiemi y zacnemi Orłámi bywßy/ teraz w niedołężne odmienił
ſię Orlątká. *Naprzod* duße ludzką/ ktora osłábiona przez grzech/ nie
może ná świátło (ktore przy ſobie nośić roſkázuie Chryſtus. Lucer-
næ ardentes in manibus veſtris) pátrzyć/ w oczy słońcu Spráwiedli-
wośći poyźrzeć; nie może zá Orłem/ to ieſt/ wabiącym Chryſtuſem/
wypierzywßy ſię przez grzech z łáſki iego wzlećieć. *Drugie* Orle wi-
dzę Herbownego Polakow/ niegdy sławnego Orłá/ á teraz dla zepſo-

wánych obyczáiow/ dla utráconego męstwá w Synách Oyczyzny/ iáko iedno Orlątko opuszczone/ záćmioney źrenice/ dla ztráconey v postronnych Narodow sławy/ wypierzone dla odpádłych álbo raczey od Nieprzyiaciół wydártych ták wiele práwie naylepszych Kráiow. A ktożby nie życzył sobie/ áby to dwoie orlątek/ to iest duszę grzeszną y Oyczyznę nászę znowu odchowáć y w wielkich odmienić Orłow? Orle by nąm ná to záłożyć potrzebá gniazdo. A iákoż/ y kędy? Widzę ia/ Orlątko niegdy Polskie Syná Oyczyzny nászey Kázimierzá S. Oto nąm prezentuie w rękách swoich Krzyż JEZUSOW/ y herbowną swoię Lilią: tu iego było vkochánе mieysce/ tu się to Orlę Polskie odchowáło/ tu w wielkiego Orłá vrosło/ y w krotkim czásie do Oyczyzny Niebieskiey zá Chrystusem zálećiáło. Więc że y ia ná odchowánie pomienionych wzwysz Orlątek/ ná tym Krzyżu y Lilij w rękách Kázimierzá S./ wygodne bárdzo vwić zechcę gniazdeczko! to iest/ pokażę sposob/ ktory nąm podáie nie tylko w przykłádzie żyćiá swego/ ále też w Symbolách Krzyżá y Lilij Káznnierz S. ná odchowánie y reformácyą ták duszę grzeszney/ iáko y Oyczyzny Nászey pomżoney.

I. PARS. PRzez ten Krzyż y Lilią w rękách Kázimierzá S. rozumieć chcę nabożeństwo do Krzyżá do Męki P. JEZUSOWEY/ y do Mistyczney Lilij; to iest Przen: Pánny. Duszá tedy ludzka/ ktora álbo zá grzechy pokutuie/ álbo w Cnotách Swiętych odchowáć y pomnożyć się chce/ nigdźie ná to sposobnieyszego vpátrzyć sobie mieyscá/ y gniázdá nie może/ iáko w tym dwoygu. tu áffektá/ y myśli swoie naycześciey obracáć ma. Ze dwu okoliczności Orle gniazdo/ wygodne iest Orlątkom do wychowánia. *Naprzod*, że ná wysokich skáłách zákłada go Orzeł/ gdźie Orletá iego bespiecznie zostáią/ támże w piorká porastáią/ y pożywienie swoie od Rodźicow máią: *Druga*, że to gniázdo/ dla lepszego wczásu dźieći/ bywa miękko trawką/ śiankiem/ álbo czym miękkim wysłáne. To wszytko naydźie y duszá ludzka/ ieżeli gniázdo swoie záłoży. *Naprzod*, ná Krzyżu JEZUSOWYM/ w Nabożeństwie do męki iego. Krzyż álbowiem iest to pospolite gniazdo wszytkich dusz ludzkich. Opisuiąc Prorok Ezechiel/ iákieś wielkie cu-

FIG. downe drzewo Cedrowe/ miedzy innemi okolicznośćiámi/ powiáda że ná gáłęźiách iego wszelkie ptástwá powietrzne záłożyły sobie gniazdá.

Ezech. 31. In ramis eius fecerunt sibi Nidos. Prawdá iest/ że tłumáczy to u Proroká sam P. BOG o Fáráonie; iednák swoim sposobem służyć toż może Chrystusowi Pánu: wszák go też Oblubienicá do Cedru przy-

Cant. 5. rownáłá. Species eius vt Libani, electus vt Cedri. Wysokie to drzewo CHRYSTVS/ zwłászczá ná Krzyżu/ & ego cum exaltatus fuero, wysoka to skáłá. Petra autem erat CHRISTVS. In ramis eius fece-

runt

runt nidos, tu to wßytkich duß gniazdo/ tu my ſię/ y w tym gniazdźie/ ktoreśmy z zaſług Krzyżá y Męki IEZVSOWEY otrzymáli/ urodźili w BOGV/ tu też y wychowánie dobre naydźiemy. Naydźie tu káżda dußá *ſecuritatem* przećiwko pokuſom odwodzącym od dobrego/ od záczętey pokuty; bo rozpámiętywáiąc Mękę IEZVSA/ mężną ſię przećiwko pokuſom ſtánie. Opiſuiąc Jan S. śmierć *Enochá* y *Eliaßá* ktorą máią zá Wiárę S. ponieść onych oſtátnich dni/ opiſuie záraz y mieyſce: to ieſt/ że tám ćierpieć będą/ gdźie ćierpiał CHRYSTVS. Corpora eorum iacebunt in plateis Ciuitatis magnæ, vbi corum Dominus Crucifixus eſt. Co to zá táiemnicá? Ná to odpowiáda *Syluei*: Altâ diſpoſitione factum eſt, vt Elias & Enoch moriantur in illa Ciuitate, vbi Crucifixus eſt Dominus eorum, vt ex eo loco mortem Chriſti ante oculos habentes, eorum mors fiat levis. *Mądrze Pan BOG ſporządźił, że Eliaß y Enoch vmieráć będą, tám, gdźie vkrzyżowány był ich Pan, áby wſpominàiąc ſobie ná mękę iego, oni też mężniey śmierć znieśli.* Podobnym ſpoſobem/ gdy przyidą ná ćię dußo pokutuiąca pokuſy ćiągnące do złego/ mießáiące/ zátrudniáiące ſumnienie/ obćiążáiące życie vmartwione: obroć tylko ßczerze myśl y ſerce twoie do męki IEZVSOWEY/ częſto vważay/ iáko nie ćięßko było IEZVSOWI/ dla mizerney duße twoiey ták wiele trudnośći/ ćięßkośći/ deſpektow/ bolow/ náwet y ſámę śmierć ponieść; pewnie tym ſámym wzbudźiß ſię/ ábyś też ty dla niego przez krotki iáki czás/ ćięßkośći/ trudnośći/ pokuſy mężnie wytrzymáłá. Przyznáie *Bern:* S. o ſobie iáko w tym gniazdeczku ná Opoce CHRYSTVSOWEY vgruntowánym beśpieczny. Fremit mundus, premit corpus, diabolus inſidiatur; non cædo: fundatus enim ſupra firmam petram. *Burzy ſię świát, ćiáło trapi, czárt zdrádę gotuie, nie dam ſię: bom vgruntowány na mocney, ſkále,* to ieſt w ránách IEZVSOWYCH. *Nád to,* w tym Gniazdeczku zoſtáiąc/ to ieſt/ kocháiąc ſię w rozmyślániu Męki IEZVSOWEY/ naydźieß tu od Orlá Niebieſkiego CHRYSTVSA pewny pokarm y pośiłek/ w prácách twoich duchownych. Pißą Náturáliſtowie że Orzeł/ ták iáko czyni Pelikan/ gdy ſię tráfi iż dźiatki iego od wielkiego gorącá omdlewáią/ innego ſpoſobu nie mogąc ználeść/ oſtrym noſem ráni pierśi ſwoie/ y krwią ſwoią one zákrapiáiąc/ pośila. Czyni to Zbáwićiel nąß CHRYSTVS IEZVS doſkonálßym ſpoſobem; bo kiedy dußá zákrwáwi myśli y ſerce ſwoie krwią P. IEZVSOWą/ to ſámo ſpráwuie w niey żal ſerdeczny nád bolámi iego; ále táki/ ktory przynośi oraz z ſobą/ y wdźięczność miłośną ku miłemu P. IEZVSOWI/ ták choynie krew dla niey leiącemu; ktora ſłodkość ſtoi zá naylepßy pokarm álbo napoy/ y nezmiernie ná śiłách duchownych one pokrzepia.

Margin notes: FIG — Apoc. 11. hic. — S. 61. de Vulner. — ap. Mund. Symb.

ap. Corn. o czym S. Greg. Simplex anima in vulneribus Chriſti nutrimentum
in Cant. quo conualeſcat, invenit. *Szczera pobożna duſzá w ránách IEZVSO-*
WYCH, náyduie pożywienie ſwoie, ktorym ſię posila W obiáwieniu Bie-
gitty S. czytamy/ iáko Pan IEZVS pokazawſzy ſię tey świętey/ przez
EXEMPL. nię poſłał pewne náuki duchowne iednemu Biſkupowi; miedzy ktore-
mi áby był nie vſtał ná drodze doſkonáłośći/ ordynował mu pokarm
y napoy duchowny: to ieſt Medytácyę o Męce ſwoiey/ y ákty miło-
Reuel. l. 3. śći. Rogamus eum bibere pauxillum aquæ: hoc eſt intimè cogitare
c. 1. amaritudinem Paſſionis Chriſti. Bibat ergo Epiſcopus aquam iſtam
cum pane charitatis, & tunc confortabitur ad progrediendum in vita
IESV CHRISTI. Trudno wypowiedźieć/ iáko wiele Swiętych/ pobo-
żnych duſz w tym gniazdźie/ to ieſt/ przez nabożeńſtwo do Męki P.
IEZVSOwey pięknie ſię odchowáło/ y wśliczne cnot SS. piorka
porosło. Tu nabył vboſtwá ſwego Apoſtolſkiego O. Náſz S. FRANCI-
SZEK, tu czystośći ſwoiey: S. Elzeáry Hrábiá choć Małżonek: tu S.
Elżbietá Krolewna Węgierſka ćierpliwośći: tu Málgorzátá Krol-
wná Węgierſka wzgárdy świátá; Ktora ieſzcze we czterech lećiech bę-
dąc w Kośćiele/ á od Sioſtry dowiedźiawſzy ſię/ iż ten co ná Krzyżu
wiśiał/ był Syn Boſki/ w Kośćiele záraz pobieżawſzy do Krzyżá y
obłápiwſzy go/ cále mu ſię wſzytká oddáłá. Bárdzo to tedy dobre
duſzy ludzkiey gniazdo/ ná Krzyżu CHRYſtuſowym; do ktorego imie-
L. 1. Spec. niem wſzytkich S. *Aelred:* piſząc/ ná owe słowá *Cant: 2.* Sicut colum-
c. 5. ap. Syl ba in foraminibus petræ, ták ſię wpraſza: Plumeſcat Domine IESV,
Euang. T. plumeſcat quæſo anima mea in nido diſciplinæ tuæ, paſcat in forami-
4. f. 819. nibus petræ & in cauerna maceriæ. *Niech* (práwi) *porośnie w piorka*
Pánie IEZV duſzá moiá w gniaźdźie ćwiczenia twego, niech ſię páśie w roſpa-
dlinách ſkáliſtych, to ieſt w ránách twoich. Ná ieſzcze to Gniazdo kto-
re prezentuie Káźimierz S. przez Symbolá w rękách ſwoich/ że ieſt
miękko wyſłáne: bo kwiateczkámi/ ſámemi práwie Liliámi. Przyzna-
ię że do popráwy żyćia/ do nábyćia cnot/ wielce ſkuteczna ieſt Męká P.
IEZVSOWA/ ále ieſzcze y przy tey/ ponieważ ieſt *obiectum* ſmutne/
bywa ná czás melánkoliczna duſzá: otoż dla lepſzego wczáſu/ Lilie
podáie Káźimierz S. to ieſt pokázuie/ iáko przyuczáć trzebá duſzę ſwo-
ię do Nabożeńſtwá ku Przen. Pánnie; do ktorego przyuczona/ weſo-
ło/ ſzczęśliwie y beſpiecznie/ niczego ſię nie boiąc/ żywot duchowny
Cant. 2. prowádźi/ iákoby zoſtawáłá w pośrodku Liliowego ogrodu. Sicut li-
lium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias. A zátym nabożeńſtwo
ku Przen: Pánnie/ może ſię názwáć Liliowym duſz ludzkich gniazdem.
FIG. Ledwie niewyráźnie choćći pod Figurą vczy nas tego Piſmo S. Tenże
bowiem Oblubieniec Niebieſki żywot Náśw. Pánny opiſuiąc/ przyro-
wnywa

wnywa go do Kupy pßenice otoczoney liliámi/ Venter tuus ſicut acer- Cant. 7.
vus tritici vallatus lilijs. Czy to w ziárnách/ czy w ſnopkách tá pße-
nicá/ wiedźieć nie mogę; dosyć ná tym/ że przez to znáczy ſię żywot
Przen: Pánny/ ktory Orłowi Niebieſkiemu Synowi Bożemu/ delikå-
ckim ſtał ſię gniazdem/ gdy w Zywoćie iey ćiáło przyiął. Leć ták
łáſkáwy ten Orzeł Niebieſki ieſt/ że y mizernym orletom/ to ieſt du-
ßom ludzkim/ tegoż ſámego/ w ktorym ſię on vrodźił/ y wychował/
pozwala gniazdá: to ieſt/ y my Synámi Zywotá/ naydoſtoynieyßego
Naśw: Pánny/ ieſteśmy: Nie dármo ć to/ nie do ziarnká/ nie do kło-
ſká/ ále do kupy wielkiey pßenice/ przyrownano Zywot iey. Sicut a-
ceruus tritici, bo w nim ile ziarnek/ tyle duß ludzkich. O czym S.
Ambr. Quamuis granum erat CHRISTVS, tamen dicitur acervus ap. Corne.
tritici, quia virtute omnes complectebatur. quos etiam intemerata
Mater, vtero ſuo ſacratiſſimo & fæcundiſſimo eniti promeruit. A
czemuż to Vallatus lilijs, *Liliámi otoczony*? to ſamo znáczyć może/ iáko
pieſczono/ delikácko/ ſpokoynie/ wychowuią ſię w cnotách SS. te du-
ße/ ktore máią nabożeńſtwo do Przen: Pánny. Kto ieſt dobrze vfun-
dowány w tym nabożeńſtwie/ tákiemu ſmáczno idźie cnotá/ y żywot
duchowny/ tákiego by nayćięższe pokuſy nie pomießáią/ nie záſmucą
w duchu. O czym *Rich. Laur.* Ipſa illuminat ſuos amatores ad co- SENT.
gnitionem veri, & inflammat, ad dilectionem boni. *Ona ieſt, ktora
oświeca kochánkow ſwoich do vznánia rzeczy prawdźiwych, y zápala do zá-
kochánia ſię w dobrym.* Y nie dźiw: bo czárt do tákich przyſtępu nie
ma. Lilia ma to/ że venenata pellit, węże przed zapáchem iey vćie- Mũd. Sym.
káią. Tę moc ma przećiwko wężowi piekielnemu *odor* Lilij/ to ieſt
nabożeńſtwá do Przen: Pánny. o czym pomieniony *Rich:* Ipſa ad-
verſarios exterret, & incorreptos, gehennali exurit conflagratione.
Ona Nieprzyiaćioł ſtráſzy, á gdy nie dbáią, do ogniow piekielnych wtrąca ich.
Przeto (iáko *Marchant.* piße) v ſtárych puſtelnikow zwyczay był/
gdy ktorego ßátan kuśił/ ná skonfundowánie/ y odegnánie pokus ie-
go/ wymawiáli mu owo w Ráiu Proroctwo o Przen: Pánnie/ iáko
zetrzeć głowę iego miáłá; mowiąc: Vade miſer, cuius caput à fæ-
mina contritum eſt. *Podź precz nikczemniku, ktorego łeb Niewiáſtá z tar-
ła*: ná ktore słowá czárt vćiekáć muśiał. Zá tym dußo prágnąca EXEMP.
zbáwienia ſwego/ w to gniazdeczko/ to ieſt nabożeńſtwo ku Przen:
Pánnie/ iák naylepiey ſię funduy; iáko ći rádźi tenże *Rich:* In nido *L.* 10. de
ponit & fovet avis oua ſua & pullos, ſicut & Vir iuſtus opera & bo- laud. v.
nos actus in MARIA.

Bárdzo dobre/ bárdzo beśpieczne/ bárdzo wcześne pokazałeś gnia- II. PARS.
zdo dußom náßym Kázimierzu S. ná Krzyżu y Lilij twoiey: ále rácz

nam ieszcze pokazáć swego żyćia przykłádem/ iákoś się też w tymże
gniazdźie vchował. Przyznáie wszytek świat Chrześćiáński/ że to
Orlętko Polskie/ Syn ten Korony polskiey/ wyrosł pięknie ná pra-
wdźiwego/wspániáłego Orłá/ osobliwie w doskonáłośći Chrześćiáńskiey;
że słusznie názwáć się może. Aquila grandis magnarum alarum.
Nie mász práwie żadnego o cnoćie czystośći piszącego Authora, ktoryby
nie wspomniał mężnego áktu S. Káźimierzá. Malo mori quam fæ-
dari. Wolę vmrzeć, niż zkaláć czystość moię: áni o nabożeństwie ku Prz
Pánnie tráktuiącego/ ktoryby nie tchnął Hymnu Káźimierzá S. Omni
die. Orzeł ten Mistyczny wyráźił ná sobie/ osobliwe cztery wła-
sności Orłá. Naprzód: Orzeł nigdy cáłego połowu nie źie/ ále
słábszym zwierzątkom zostáwia. To wyráźił ná sobie Káźimierz S.
przez osobliwą y Krolewską ná Vbogie y Szpitale szczodrotę/ ták że go
Plin. l. 10, c. 3. Oycem pospolitym Vbogich zwano. Powtore Orzeł/ kiedy mu iest wiel-
ki głod y mizerya/ z szárego białym się stáie. A przez coż y Káźimierz
S. ślicznego kándoru pánieństwá doszedł? tylko przez dobrowolną
mizeryę? gdy niespániem/ álbo twárdym ná páwimenćie sypiániem/
dyscyplinámi/ postámi/ klęczeniámi długiemi/ trapił Ciáło swoie. Po-
trzećie. Orzeł ma wielkie vpodobánie w słońcu: Niczego bárdźiey by-
stre oko Káźimierzá S. tu ieszcze żyiąc nie prágnęło/ iáko przez głę-
bokie kontemplácye/ ná Słońce Spráwiedliwośći BOGA swego ią-
śnie pátrzáć: á że Ciáłem iescze zásłonione oczy/ w doskonáłey iásno-
śći widźieć go nie mogły/ przynamniey in specie nápátrzyć się go nie
mogł: to iest sub speciebus Eucharisticis: dla czego (iáko historya
żyćia iego opiewa) z wielkim nabożeństwem/ sługował sam do Mszy
S/ Klęcząc przed Naśw: SAKRAMENTEM/ á gdy w nocy
nie mogł do Kośćiołá wniść/ ćicho przed drzwiámi Kośćielnemi/ pa-
dał krzyżem ná modlitwę. Náostátek, tráfia się Orłowi/ że z wiel-
kiey chćiwośći ku słońcu/ zbyt wysoko lecąc/ dla popalonych od wiel-
kiego gorącá skrzydeł/ vpada y vmiera. Czegoś podobnego życzył
Soliloq. sobie/ S: Aug. vważáiąc owe słowá Boskie do Moyżeszá. Non vide-
bit me homo & vivet. záwołał S. Doktor: Moriar Domine mori-
ar, vt te videam. Niechże Pánie vmrę ábym ćię obaczył. Mogł podo-
bnym nieco sposobem y Káźimierz S. záwołáć; gdyż z wielkiey mi-
łośći ku BOGV y ku cnoćie czystośći/ odstąpić iey nie chcąc/ śmierć
sobie raczey obrał/ y przez to do widzenia P. BOGA spiesząc rzekł/
Malo mori, quam fædari. Siláby czásu wźięło gdyby przyszło wy-
liczáć wszytkie Cnoty/ ktoremi ten Orzeł Mistyczny/ iáko piorámi
ślicznemi przyozdobiony był. Tylko iuż obaczyć należy/ że nie gdźie-
indźi wychował się ten Orzeł ták pięknie/ tylko w gniazdeczku Krzy-
żá y

żá y Liliy/ to iest przy nabożeństwie osobliwym ku Męce JEZVSO-
wey/ y ku Przen: Pánnie. Jeżeli o czym wyráźniey/ iáko o tym
świádczy Historya żyćia iego. Co do nabożeństwá ku Męce P. JE-
ZVSOWEY; tę że vstáwicznie myśl S. Pámięćią zábáwiona byłá/
wyráźnie mamy. In Christi contemplanda passione assiduus. Já- Breu.
kich zás skutkow przez to dostąpiłá duszá iego/ łátwo się domyśléć.
Zprawdźiło się ná nim dáleko lepiey to/ co niegdy ná Dworzáninie
Krolowey Murzyńskiey: ten ieszcze nie wierny y w dworskich obyczá- Act. 8.
iách wychowány/ iádąc w drodze ná woźie/ nie prożnuie/ ále czytá
sobie nabożną książkę/ to iest Proroká Jzáiaszá: á gdy ná słowá przyszedł/
gdźie Prorok pod Figurą owieczki idącey ná rzeź/ opisuie Mękę P. FIG.
JEZVSOWą/ gdy z rządzenia Boskiego/ tráfił ná Dyákoná ktory
to wytłumáczył/ y dobrze przełożył cáłą Mękę P. JEZVSOWą/
záraz się wszytek odmienił/ y o Chrzest S. prosił. O iák odmienne od
tego choć iescze ná ten czás niewiernego Dworzániná/ ná Dworách
Kátholickich obyczáie! coż teraz v drugiego w szkátule/ w kieszeni nay-
dźiesz? tylko ládaiákie/ bluźnierskie książki? hultáyskie Máchiáwelow/
Mázárynow; bezecne Esormioná/ álbo pod fałszywym imieniem Se-
creta Alberti M.; niepotrzebne/ kłámliwe Algerydy: á Boże się po-
żal/ iż się poćieráią ná czás o Rożáńce/ y Swięte kśiążeczki o Naśw:
Pánnie/ w iednymże schowániu. Wstydz się Dworski Polaku/ Kro-
lewiczá Polskiego/ pátrz co zá Księgá iego/ CHRYSTVS Vkrzy-
żowány. á nie dźiwny się że też obyczáie iego święte/ á práwie Zá-
konne; ktorych y podobieństwá nie naydźiesz ná terázniejszych Pálá-
cách Páńskich/ Krolewskich. O iákobyś Kázimierzu S. (gdyby się
to zgodźiło z Stanem twoim błogosłáwionym) krwáwemi łzámi płá-
kał! obchodząc Páłáce/ święto twoią czystośćią/ wstrzemięźliwośćią/
nabożeństwem poświęcone! teraz niecnotámi/ piáństwámi/ bluźnier-
cámi Wiáry S. zgwałcone. Co się/ zás tycze nabożeństwá/ ktore miał
Kázimierz S. ku Przen: Pánnie: y to iáwne iest wszytkiemu świá-
tu/ gdyż y v postronnych Narodow sławny iest Kázimierz S. z vlu-
bioney Pieśni swoiey Omni die: Ktoż wypowiedźieć może? iákim
áffektem codźiennie powtarzałá duszá iego/ te słodkę Melodyę; po-
niewáż y násze oźiębłe sercá/ gdy ią czytamy/ bez zápalenia áffektu
dobrego/ bydź nie mogą. Wszytká ozdobá Cnot/ w ktorą się przybrał/
ten Mistyczny Orzeł/ przypisáć się ma po BOGV opiece Przen: Pán-
ny. Sam styl Piosneczki iego pokázuie to, bo oprocz chwały Mát-
ki Boskiey/ nie mász nic w nim/ tylko pokorna żebránina y prozbá u
Przen: Pánny o rozmáite Cnoty/ pokory/ posłuszeństwá/ czystośći/ ćier-
pliwośći/ wzgárdy świátá. Już tedy iásna y to/ że ten Orzeł Pol-

ski

ski Krolewicz S. przy Krzyżu y Lilij wychował sie/ y nam ná sobie dał przykład/ gdzie/ y iáko dusze násze chowáć/ odżywiáć mamy.

III. PARS.

Apostrop. ad Polon.

Nie godzi sie zápomináć y Ciebie sławny niegdy v Narodow Orle Polski/ Oyczyzno nászá/ teraz zewsząd/ z sławy y fortun oskubány á práwie Orlętko opuszczone/ wzgárdzone. A ktożćiby nie życzył/ żebyś sie znowu w wspániáłego odmieniłá Orłá: y my Vbodzy Zakonnicy od przyznáiemy/ że pod twemi spoczywamy skrzydłámi. Zginieszli ty od Heretyckiey álbo Pogáńskiey ręki/ y my álbo ginąć/ álbo vstępowáć muśiemy. Więc ia ná odchowánie Ciebie/ od Kázimierzá S. ofiáruie gniazdo ná Krzyżu y Lilij/ ktore w rękách iego widzę. Krzyż niech znáczy Nabożeństwo ku BOGV/ Zárliwość o Wiárę Swiętą/ o Stánu Duchownego konserwácyą: Lilie záś niech znáczą szczerość/ wierność ku pospolitemu dobru/ w rádách publicznych. Puki byłá w Synách Oyczyzny żárliwość o Wiárę/ kwitnęłá Polská w sławę y męstwo. V Rzymian (iáko pisze *Varro,*) w Senáćie záwsze naypierwszy punkt bywał o Wierze: Czynili to y náśi Polacy ná Seymách: gdy ná Aryánow práwá stánowili: Czynili Krolowie: gdy Woyny swoie z tego końcá poczynáli: ták Kázimierz ostátni Krol z Liniy Kázimierzá S. gdy sie ná Moskwę wypráwowáł/ ślub naprzod ná wygnánie Aryánow publicznie w Kośćiele P. BOGV oddał. Przestrzegáli Polacy kandoru Lilij/ szczerośći ku Oyczyźnie/ ku Pánu: Dáwna to o Polakách przypowieść/ że ná rękách káżdego Szláchćicá może Krol Polski bespiecznie spocząć: w rádách nie záwiiáły sie respektá dobrá własnego/ álbo wziątku; y puki to było/ puty Orzeł Polski sławny był/ Aquila grandis magnarum alarum. Teraz ná tym Orle y iednego cáłego piorká nie naydźiesz/ w káżdym kąćie spustoszenie. Czemu? bo ten Orzeł zlećiał z gniazdá swego/ zlećiał z Krzyżá Kośćielnego/ bynamniey nie obchodźiło to stanu Szláchcckiego choć Krzyż ten bárdzo náchylał sie/ to iest/ dobrá Duchowne vpadáły przez Zwiazki/ w ruinę szły dla tryple/ quintuple hybernowey/ przez co Duchownym Zakonnym Osobom należyta ginęła sustentácya. Więc lubo teraz po Stárostwách/ po Dobrách Duchownych pustynie/ iednák/ że ná ich Wioski iákakolwiek dyskrecya/ nie vważáią tego Pánowie/ áni Stan Rycerski. O skážoney záś Liliowey szczerośći ku dobru pospolitemu/ szkodá y mowić: bo iáwna rzecz; że dla skrytych práktyk/ dla własnego interesse, práwie Oyczyzná ginie. Wiedz tedy Orle Polski że choćći to fakcyántow głowy/ lub ná Liliách Cudzoziemskich/ lub ná złoćie postronnym gniazdo śćielą/ vspokoienie tey woyny obiecuią/ ty iednák nie vrośniesz/ y owszem zniszczeiesz/ álbo zginiesz/ ieżeli do Krzyżá y Lilij/ to iest do żárliwośći o Wiárę/ y Kośćioły/ do szczerośći

rości

rośći nie wroćiß się ku Oyczyznie y Krolom. Pámiętay że Pan BOG Assyryiskie choć Pogáńskie Krolestwo puty trzymał/ puki nie przyßło do profanácyi zbiorow Kośćielnych; dopiero gdy z nierządnicámi Báltázár ná obráze Boską záżywáć począł naczynia Kośćielnego/ BOG nie odpuśćieł tego/ ále przez Proroká zgubę Krolestwá opowiedźiał/ y dopuśćił. Divisum est Regnum tuum, & datum est Medis, & Persis. O iák wiele teraz w Oyczyznie Náßey Kośćielnych Kielichow/ Monstráncyi/ Sukienek Náyśw: Pánny w kontrybucyách pobránych/ ná zbytki/ ná pułmiski/ iezeli nie ná co podleyßego v Heretykow obroćieło się. Iezeli w tobie Rycerski Stanie/ tá ozięgłá Swiątnic Bożych nie zápala duchá/ y sercáć niedodáie ná Nieprzyiaćielá/ y ná złe Syny Oyczyzny: iuż że (choćbyśmy mieli wßytkiego świátá Woyská ná pomoc) zginęło Krolestwo/ wzor niegdy żárliwośći o wiárę S. Nie trzebá ći Orle Polski ßukáć gniazdá v Cudzoźiemcow/ v sąsiádow/ bo ćiż sámi śmieią się z nießczęśćia twego/ y czuwáią ná ostátek piorek twoich: w domu maß stáre gniazdo swoie/ w ktorymeś się wychował/ á maß go w rękách Orlęćiá twego Krolewicá Polskiego Krzyż/ y Liliq. Wroć się znowu do ßczerośći stáropolskiey w rádách publicznych/ á naprzod odrzućiwßy respektá wßytkie/ iedno weś przed się/ to iest/ iáwne niebespieczeństwo vpadku Wiáry S. Kátolickiey w ták wielkim y zacnym Krolestwie/ zubożenie Domow Boskich/ zelżenie Sákrámentow SS. rosproßenie ták wielu Kápłánow/ Zakonnikow/ y Zakonnic/ ktore pewnie zá táką ruiną idźie: á bądź tego pewien/ żeć BOG doda nowego sercá/ iż zá pomocą iego/ y Mátki IEZVSOWEY/ á przyczyną SS. Pátronow twoich/ osobliwie dźiśieyßego Kázimierzá S: bez wßelkiey Schizmátyckiey Heretyckiey/ Pogáńskiey pomocy/ wßelkim Oyczyzny y wolnośći twoiey nieprzyiaćiołom daß odpor/ y znowu w wielkiego sławnego Orłá odrodźiß/ odnowiß się. Renovabitur vt Aquilæ iuventus tua bedźieß Aquila grandis, magnarum alarum ná obronę Wiáry S./ Páná/ y wolnośći. Mocen iest BOG/ zá renowácyą żárliwośći twoiey ku Wierze S. renovare antiquam potentiam brachij sui, że vnus ex vobis persequetur mille, & duo fugabunt decem millia, Zá przewodem dźiśieyßego Pátroná twego Kázimierzá Swiętego Krolewicá Polskiego. Dan. 5.

Amen.

Ascensus Purpureus duplex.

Albo

Kazanie II. na Swięto KAZIMIERZA S. gdy go przypádnie w Niedzielę Miesopustną.

Ecce ascendimus Ierosolymam. *Luc.* 18.

DWá ná wysokie y chwálebne Máiestaty wstępy/ dniá dźi-
śieyszego odpráwuią się. S. N. Jeden CHRYSTVSOWI
drugi Kázimierzá S. Pátroná K. P. Máiestat niby Chry-
stusowey chwały/ było owo Jerozolimskie Miásto/ w kto-
rym JEZVS dla zbáwienia nászego okrutną Mękę pod-
iął; Nie dármo wybieráiąc się ná nię/ chwałą swoią onę názwał. Nunc
Ioan. 13. clarificatus est filius hominis. Do Máiestatu káżdego/ drogá/ y
gradusy bydź powinny. Ascendimus Ierosolymam. Do Máiestatu te-
ná ktory dźiś wstępuie CHRYSTVS/ iákieby gradusy były: czytamy
Cant. 3. w piśmie S. pod Figurą Sálomonowego Máiestátu Ferculum fecit
sibi Rex Salomon. Ascensus eius purpureus. według Bedy Sangui-
neus. mors & passio Christi: tá drogá/ te stopnie były do chwały
P. JEZVSOWI/ po ktorą do Jerozolimy wybiera się. Drugi Kázi-
mierz S. odpráwuie wstęp/ nie do ziemskiey/ ále Niebieskiey Jerozo-
limy ná Máiestat wielkiey chwały swoiey miedzy Swiętemi Bożemi/
y on tákże po Sálomonowych iáko Krolewicz/ po Chrystusowych iá-
ko wierny násládowcá iego / idźie stopniách; bo po purpurowych.
Słusznie cáły żywot tego S. Pánięćiá/ może się názwáć Ascensus Pur-
pureus, nie tylko dla ostrego Zyćia swego/ dla vstáwicznego do Mę-
Cánt. 6. ki JEZVSOWEY nabożeństwá/ od ktorego myśli iego purpurą Krwi
JEZVSOWEY záfarbowáne były; iż mogło się rzec o nich. Coma
Capitis eius, sicut purpura Regis: ále osobliwie że w purpurze Kro-
lewskiey/ w stanie ták wysokim páńskim zostáiac/ ták wysokiey chwa-
ły Máiestatu godnym się stał; y pokazał to świátu/ że nie iest niepo-
dobna tey świątobliwośći/ ktorey niektorzy w cylicyách/ ná pustyniách/
przez długi czás nie dostępuią; w purpurze/ ná Pálácu/ y w krot-
kim czáśie dostąpić. Mowił Chrystus. Ecce ascendimus. in plurali
bo wiedźiał/ że oprocz iednego zdraycę/ wszytká iego kompánia/ tymże
krwáwym gośćińcem/ mieli Máiestatow chwały Niebieskiey dostąpić.
Ale Kázimierz S. wstępuiący dźiś/ nie wiem czy rzecze do nas terá-

źniey-

żnieyſzych Polakow Aſcendimus. Obeyżrey ieno ſie Kázimierzu S.
poyzryi po Purpurowych gośćińcách/ po Pálácách Krolewſkich/ Se-
natorſkich &c: po młodzi Szláchetney Polſkiey. bywáły wprawdzie
kiedyś w Polſzcze Páláce Krolewſkie Aſcenſus Purpurei do Niebá/ do
Cnoty/ doſkonáłośći; chowáły ſie w nich czyſte Kunegundy/ Sálo-
meie/ Boleſłáwowie/ Pudici/ Szczodre Iádwigi: teraz záś iák Łázárzá
wſkrzeſzonego obaczyć Paniątko ſkromne/ páná bogoboynego; pre-
dzey *Sardanapala.* *Wenere,* álbo páńſkwy mieſzáiącą *Cleopatre* naydzieſz.
Możeſz Kázimierzu S. o nich rzec; Neq; viæ veſtræ, viæ meæ, nie Is. 55.
dziw też/ że y ſławá Polſka ktora niegdy ná wyſokim v Narodow
poſtronnych ſtopniu reputácyi byłá/ poniżona zoſtáłá. Twoie dziś
świeto Polſko/ wáſzego Pátroná Panietá Polſkie/ páńſkie/ y Wielkie
Fámilie. Atoż dla was w Zyćiu Kázimierzá S. pokaże ten Pur-
purowy gośćiniec; Ktorym on do Ierozolimy Niebieſkiey doſzedł: to
ieſt/ powiem y pokażę ná Krolewiczu S. iáko y w naywyżſzych Páń-
ſkich ſtanách/ maćie ſpoſob doſtąpienia Swiątobliwośći. A ná kon-
kluzyi Kazánia przypomnię o drugim Gośćincu; przez ktory poniżo-
na Oyczyzná/ do dawney mogłá by ſię wroćić ſławy.

BArdzo ſie mylą w rozumieniu ſwoim owi/ ktorzy gdy im P. BOG I. PARS.
ná świećie purpurą drogę vśćiele/ to ieſt da ſie im vrodzić z
Fámiliy Krolewſkiey/ Xiążecey/ Senatorſkiey/ Szláchecki ey/ w doſtá-
tkách/ poſzánowániu/ w wczáſách; nie dyſkretnie zátrwożywſzy ſobą/
imáginuią ſobie iákoby iuż niepodobna im Niebá doſtąpić; pobożnie
cnotliwie żyć/ ſkromnemi/ pokornemi bydź/ w námiętnośćiách ſwoich
vchámowáć ſie; dla tego śiłá ich bywa/ ktorzy porodziwſzy ſie wy-
ſoce/ z tego ſamego że Paniątká/ pozwaláią ſobie czego tylko zácnce
ſie im; iákoby to inſze przykazánie Boże dla Pánow było, álbo iákoby
to inny ich P. BOG ſądzić miał/ nie ten co y vbogich: niech Mo-
śćiwemu kto zgáni y rzecze: Szpetne to twoie obyczáie Pánie Mło-
dy: wſzytkim wobecz powiedziano. Sub te erit appetitus tuus, & tu Gen. 4.
dominaberis illius. Czemu to po Turecku żyiećie/ bez boiáźni Bożey/
bez wſtydu? Odpowiádáią: do Mnichow to należy; gdzieſz to po-
dobna. mnie Panietiu/ w okázyách/ doſtátkách &c. bez tego ſie obyść/
y gruntowney doſtąpić Cnoty? Ieſt to omomienie wielkie ſzátáńſkie;
álbowiem w káżdym ſtanie/ byś też Pánem cáłego świátá był/ możeſz
Swiętym zoſtáć. Purpurowy ow Gośćiniec/ bo przez czerwone Mo- FIG.
rze ktorym P. BOG lud Izráelſki z Egiptu do Ziemie obiecáney
przeprowádził. Vważaiąc *Hugo Card.* Naucza/ że był Figurą rożnych
drog/ ktore ludzie żyiący w rożnych ſtanách przez morze tego świátá/ Ex. 14.
do ziemie obiecáney/ to ieſt do chwały Niebieſkiey, odpráwuią. Ru-

 pert.

pert. Abb. twierdźi/ że ná vderzenie láski Moyżeszowey w morze czer-
wone/ nie iedná drogá vczyniłá śie/ ále ná dwánaśćie częśći rozstą-
piwszy śie morze/ dwánaśćie pokazáło gośćińcow. Jest tego y fundá-
Ps. 135. ment w piśmie S. Diuisit mare rubrum in divisiones. *Podźielił mo-
rze czerwone ná częśći.* Co zá táiemnicá! Nie dosyćże było iedne szeroką
vczynić droge ludowi onemu; Táiemnice w tym vpátrzył *Hugo.* Chćiał
tu pokázáć P. BOG/ że nie iedná drogá/ nie ieden stan do Niebá/
ále tyle iest drog do Niebá/ ile stanow ná świećie. Dividit DEVS
mare in divisiones, quia facit de mundo transire ad cælum diversis
modis. Jákoby rzekł: Ná świećie są rożne stany/ Stan Duchowny/
Stan Swiecki/ Stan Zakonny/ Stan Rycerski/ Stan Pánieński/ Mał-
żeński/ Wdowi/ Stan páński to iest bogátych álbo vbogich/ Stan Rzemie-
śnicy/ Stan wyrobkowy: W káżdym z tych pokazał P. BOG drogę
y sposob dostąpienia Niebá; co náwet y przykłádem swoim/ CHRY-
STVS Pan/ tu ieszcze z ludźmi konwersuiąc/ potwierdźić raczył/
Bibl. de Vocat. iáko dowćipny vwáża *Mans.* pisząc o tym. Dispoluit CHRISTVS e-
xemplo suo, Sanctificare omnes vocationes & Statu variarum Perso-
narum, voluit ex Virginali Sanguine assumere humanitatem, vt indi-
caret, quanto amore Statum Virginitatis prosequeretur: Voluit ade-
stere nuptijs in Cana Galileæ, vt nobis indicaret vocationem Matri-
monialem gratam quoq; sibi esse. Natus in præsepio, primos exce-
pit pastores & agricolas, vt ostenderet, quantum amaret eos, qui la-
bore manuum victitant. Conversatus deinde cum Principibus Syna-
gogæ, vt spem salvandi animas & illis daret, qui in honoribus &
divitijs instituti sunt. Ad stellas extulit fidem Centurionis, vt toti ma-
nifestaret mundo, ipsos etiam Milites posse esse Sanctos, neq; Professi-
onem adeò periculosam posse præiudicare ei, qui cingulo militiæ Chri-
stianæ non renunciat. *Vpodobáło śię CHRYSTVSOWI swoim Swiętym
Przykłádem poświęćić Stany y powołánie rozmáite. Przyiął ze Krwi Pánień-
skiey Ciáło ná śię, áby pokazał iáko śię kocha w cnoćie Pánieństwá. Był ná go-
dách w Kánie Gáliley skiey áby pokazał, że mu y Stan Małżonkow miły. Naro-
dźiwszy śię, naprzod z vbogiemi przywitał śię Pásturkámi y Oraczámi, áby po-
kazał, iáko śię kocha w ludźiách, ktorzy z prace rąk swoich żyią. Konwerso-
wał potym z Xiążętámi Zydowskiemi, áby otuchę vczynił dostąpienia zbáwie-
nia, y tym ktorzy w godnośćiách ná świećie zostáią. Aż do samego Niebá wy-
nosił Wiárę Setniká, áby wszytkiemu Swiátu obiáwił, że y Zołnierze, mogą być
Swiętemi, áni Stan ich ták niebespieczny, do zbáwienia im przeszkodą być nie
może, ieżeli nie pogardzáią práwem Bożym.* Jednák tenże Author twierdźi/
że lubo ten Purpurowy przez morze czerwone gośćimec był Figurą wszyt-
kich Stanow; przećież nayosobliwiey quadruie Stanowi Purpurátow/
to iest

to iest ludziom w Stánách Pániecych/ zostáiącym/ przy wczásach/ do-
státkách/ godnośćiách: Vważa bowiem/ iż kiedy Duch S. opisuie tę
drogę przez czerwone morze/ powiáda záraz/ że iákiemis kwiatkámi/
iákoby kwiećista łąká álbo ogrod/ porosłá byłá. Campus germinans Sap. 19.
de profundo nimio. Zkąd to/ y ná co? To pewna że to cudem Boskim
działo się; nie dla Zydow/ bo dość było ná nich suchą nogą przeyść/
ále dla nas. Factum fuisse credo, vt nobis insinuaret per vias com-
modas, puta per vocationes & status commoditatis & prosperitatis loc: cit.
temporalis, nos posse salvari, assistente tamen duce Moyse & columna
S. DEO eiusq; gratiâ. Y ták iásna że Kwiećisty Purpurowy gośći-
niec/ wysoki stan/ nie może bydź przeszkodą do zbáwienia. Et in mari
rubro via sine impedimento. A coż Purpurá tá przeszkodźiłá do Swią- Sap. 19.
tobliwośći/ owym ktorych iesżcze záżywotá kánonizował Páwel S.
Salutant vos omnes Sancti, maxime qui de domo Cæsaris sunt: ná 2. Cor. 13.
Dworze Cesarzow iesżcze Pogáńskich poświęćili się. Co przeszkodźiłá
Purpurá Károlowi S. ktorego Dwor/ *Mansius* zowie Scholam Eccle-
siasticæ perfectionis. 12. Biskupow 12. Nuncyuszow Apostolskich ze
Dworu iego wyszło. Co Krolewski Páłác przeszkodźił Kunegundźie/
Sálomei/ Boleslao Pudico, Kolomanowi/ że cudem Swiátu stáli się Pol-
skiemu dla nienáruszoney czystośći/ choć w stanie Małżeńskim. Co
wysokie w Rzeczyp. Polskiey godnośći/ do wielkich zasług przed BO-
GIEM zászkodźiły Piotrowi *Duninowi* Stárośćie Wrocłáwskiemu; Prefecz.
ktory godźien się stał/ że y Cudá czynił; gdy mu Chrystyná swywol- Forrec.
na Zoná Włádysłáwá II. oczy wyłupiłá / iezyk vrzněłá / on cudo-
wnie gadał/ y widźiał.

Ale ná większe záwstydzenie twoie Młodźi. Pánietá Polskie/ wy- II. PARS.
tykam wam Kázimierzá S. Vważćie proszę/ iáko Ascensus Purpureus,
wysokie iego vrodzenie/ był mu Ascensus Ierosolymitanus: nie prze-
szkodźił mu Stan iego Krolewski do Cnoty/ ále y owszem pomogł.
Dwie sę osobliwie Rolei ná tym Purpurowym Gośćińcu/ w ktore
wpráwić kolká áffektow swoich/ rzecz się zda nie podobna Pánietom
Polskim: to iest/ dwie trudne Cnoty/ Pokorá y Czystość. Trudna
Pokorá/ Skromność/ Cierpliwość/ Purpurátowi/ Pániątku; bo wy-
sokie Vrodzenie/ bogáctwá rozdymáią go: Trudna y druga koley czy-
stośći: bo ieżeli *S. Aug.* powiedźiał/ że Inter omnia Christianorum
certamina, sola duriora sunt prælia Castitatis, miedzy wszytkiemi po-
tyczkámi Chrześćiáńskiego człowieká/ náyćięższa iest potyczká o cnotę
czystośći á dopieroż w dostátkách/ we wczásach/ iáko iest pospolite
DD. SS. axioma: Periclitatur Castitas in delicijs: á przećię vważćie
iáko Kázimierz S. ná tym Purpurowym gośćińcu w te dwie Koleie

duße ſwoie wpráwił. Miał wielką ten Swięty powagę v wßytkich Dworſkich/ nie tylko z Krolewſkiego Vrodzenia/ ále y z świętych obyczáiow; tey inne Pánięta záżywáią ná pogárdę/ ná zniewagę niżßego vrodzenia ludźi: zniewáżą drugi/ choć y Szláchecłiego vrodzenia ſługi iáko vſnáchtow iákich; záżywał tey Powagi Káżimierz S. ále nie ták; bo powagą y przykłádem ſwoim/ więcey niż słowámi Dworſkich ſwoich defektá korrygowáł. Pokorá iego iáka? Wſtydzą ſię teraz do Mßy S. pániątká posłużyć/ y owßem nie Pánięcá to teraz/ nabożnie w Kośćiele záchowáć ſię/ ále obżieráć ſię/ śmiać ſię/ gadáć w Kośćiele/ to teraz Páńſka. Krolewiczá S. zábáwá naymilßa w Kośćiele/ z Xiężą. Sæpius eum in Templo quàm in Palatio, ſæpius inter Patrum linteatorum choro, quàm amicorum Regiorumq; Aulico-
Skarg. in Vita eius. rum videres. Wſpomni ktoś o ſukceſſyi iemu należącey ná Kroleſtwo Węgierſkie/ o iáko záwſtydźił ſię tey mowy? y wymawiáiąc ſię rzecze: Ná Kroleſtwom nie łákomy áni godny/ ná inße mnie Pan BOG ſtworzył/ ktore CHRYSTVS Męką nam ſwoią zgotował: ieſt co z ſámym ſobą czynić/ á nád ſobą y złemi ſwemi ſkłonnośćiámi Pánem być. Rządzenie Kroleſtw/ wielkiey mądrośći potrzebuie/ y ćięßka P. BOGV liczbá zá nie/ y przygod ná nim rozmáitych pełno. Ták go odpráwił/ ſam ſię pokorą y wzgárdą ſamego śiebie y czći świeckiey/ do lepßego Kroleſtwá przypráwuiąc. Wpráwił y w drugą Koleią/ to ieſt Czyſtośći S. duße ſwoie/ W Purpurze/ wcále iey dochowawßy/ y owßem potomnym wiekom zoſtáwił dokument/ że zgodźi ſię Purpurá/
P. Lucas. ſtan Krolewſki z Czyſtośćią/ iáko lilia z czerwoną Rożą: przeto o tym ktoś nápiſał. Caſtitas cum Purpura, roſa nubit Lilio. Y owßem wßelkie ſtáránie ktore miał około tey Cnoty/ iużto przez pilnowánie oczu/ vßu/ iuż przez poſty/ dyſcypliny/ ná twárdym mármurze ſypiánia/ oſobliwie przez Vſtáwiczne rozpámiętywánie krwáwey Męki JEZVSOWEY/ to purpurze iego Krolewſkiey/ większey Ceny y okazáłośći dodáło. Ma to Purpurá/ że przy drugiey położona/ iákieyśi o-
SYMB. kazáłośći oney przydáie. Z tąd *Did. Saued.* chcąc náuczyć/ iáko zacnośći przodkow ſwoich przyczyniać máią Sukceſſorowie dźiełámi ſwoiemi/ námálował Symbolum dwá poſtáwy purpury/ nápiſawßy *Lemma* Purpura iuxta Purpuram. Káżimierzu S. kiedy ia ná ſerce y myśli twoie záfárbowáne Purpurą Męki JEZVSOWEY / ná ćiáło pod Purpurą Krolewſką zbroczone/ od páſkow/ cylicyi/ dyſcyplin/ pánięcą krwią/ zápátruię ſię/ czyli nie dáleko lepiey nápiſać mogę/ nád tobą Pur-
ap. Mund. pura iuxta Purpuram, to ieſt/ krwáwą czyſtośćią twoią/ przydałeś o-
Symb. zdoby Purpurze Krolewſkiey Stanu twego/ Aſcenſus eius Purpureus,
V. Purp. Piße *Vopiſc.* in vita Aurelij Imperatoris. Ze ná *Capitolium* w Kośćie-
le Io-

le Jowiſzá był iákiś płaſzcz purpurowy/ przy ktorym gdy *Aureliuſz* APOPHT.
Ceſarz/ y inne Rzymſkie Mátrony/ Purpury ſwoie prezentowáły/
wſzytkie záraz w ieden kolor podły y ſzáry odmieniáły ſię. Przed twoią
Purpurą Káźimierzu S. przed twoim świętym w Panięcym ſtánie życiu/
prezentuię ia Purpury Pamąt teráźnieyſzych polſkich: Ale widzę. Mu- Thr. 4.
tatus eſt color optimus odmiennych obyczáiow życie/ y edukácya ich
od twoiego: bo miáſto nabożeńſtwá/ nieſkromność w Kośćiołách/ pa-
dałeś Krolewiczu S przed drzwiámi Kátedrálnego Kośćiołá ná twarz
twoie/ oni w Kośćiele ſamym/ y przed oblicznośćią Náśw: SAKRA-
MENTV żárty/ á czáſem nieucżćiwe/ ſtroią. Co zá vczćiwość Ká-
pláńſkiego/ Zakonnego Stanu? y owſzem purpury Polſkie teraz nay-
wiekſzy nieprzyiaciel ſtanu Duchownego: Jedni kmią práwá ná Sey-
mikách/ *plebe s* do Kapłáńſtwá przeſzkadzáiąc/ drudzy dobrá duchowne
woiuiąc/ álbo ſpuſtoſzenie ich widząc/ ná rádách publicznych nie zábie-
gáią temu. Miáſto ſkromnośći y czyſtośći/ wſzeláka roſpuſtá: y o-
wſzem/ zkąd o publicznych zgorſzeniách/ cudzołoſtwách/ *violencyach,*
ſłycháć/ tylko z Domow páńſkich. Miáſto poſtow twoich Krolewiczu
S. piątyki/ ſwywolne konwerſacye. Pod twoią Purpurą/ Cilicium
zkrwáwione; ná ćiele/ ná twárzy Purpurá Panięcego wſtydu; V
Pamiątek teráźnieyſzych/ ná ćiele wſzelka miekkość/ ná twarzy máſzká-
rá/ álbo lárwá Mięſopuſtna/ wielka okázya álbo pretext do ſwey wo-
li; ná ktorą lámentuie *S. Carol.* Sceleratæ laruæ, impugnatrices ho- Manſi de
neſtatis & pudicitiæ, omnisq; cuſtodiæ, quam Chriſtiani hominis a- Bacchanal.
nima intus forisq; habere debet, extrema ruina: zgołá tey Purpury
mutatus eſt color optimus. A czemuż? rzeczećie: lepſze to czáſy by-
wáły/ nátury do dobrego ſpoſobnieyſze? Odpowiáda *Ambr. S.* Cogno-
ſcamus illos, non naturæ præſtantioris, ſed obſervantioris, fuêre. To
podobno edukácya ledáiáka? y to bydź może: ále przećię poſpolićie z
iednego źrodłá wodę pijećie z Káźimierzem S. to ieſt/ doſtáiećie ſię
ná edukácyą ſwoię Akádemiy Krákowſkiey Profeſſorow; pod ktoremi
y Káźimierz S (iáki był Długoſz Doktor/ Kánonik Krákowſki) wy-
chował ſię ták pieknie y świątobliwie. Rzeczećie? że nie mamy przy-
kłádow dobrych? y to bydź nie może? Maćie oto przed oczymá Ká-
źimierzá S. wzor żyćia Panięcego. Reformuy tedy Młodźi Polſka
ná wzor iego obyczáie twoie; A ieżeli niemożeſz álbo niechceſz ták wy-
ſoko wſtąpić per Aſcenſum Purpureum, przynamniey w iednym ná-
śláduy Panięćiá tego: Nápiſz ſobie ná ſercu twoim/ Teſtámentem le-
gowáne słowá Káźimierzá S. Malo mori, quam fœdari, w káżdych
okázyách świeckich/ pámiętay ná to/ brzydźić ſię grzechem: á ták lu-
bo żyć będźieſz w Purpurze/ w Panięcym/ doſtátnim ſtánie/ żyćie two-
ie ſtánie ſię Aſcenſus Purpureus do Jeruzolimy Niebieſkiey.

III. PARS. Ecce aſcendimus Ieroſolymam. Jeßcze krotko pokaże Aſcenſum Purpureum, Stopnie czerwone/ po ktorych Kázimierz S. pomżoney Polßcze/ do dawney miedzy Narodámi reputácyi droge pokázuie. Wielkie ma podobieńſtwo Náßá Polſká do Jerozolimy. Ozwie ſie podobno polityk y rzecze: czy nie dla tego/ że iák w Jeruzalem/ ták w Polßcze Zydow pełno: onym ſcelera vchodzą/ oni pożywienie Chrześciánom odieli; á co nayboleśnieyßa/ iuż ználezli ſie pánowie tácy/ ktorzy Zydom cáłe klucze w Arende puśćili. Zyd Piſarzem/ Conſt. Synod. Wężyk, Podſkárbim/ Sędzią Chrześćiáninná; przećiwko wyráźnym Conſtitucyom Synodálſkim pod Wężykiem Arcybiſkupem vczynionym/ przez trzech papieżow roborowánym. Iudæi in ſegregato loco Civitatis, vel Villæ, habeant domos. Prohibemus, nè ſervos, ancillas Chriſtianas, die noctuqi in ſuis domibus, retineant, neq; ad recipiendum telonium, ſeu aliquod publicum Officium, aliquatenus aſſumantur. A nie więkßyß rzeczy dopußczaćie ſie? kiedy nie ná dzień/ ále ná rok/ ná trzy/ Pánámi podánych ſwoich Zydow czynićie. Zgubił BOG Fáráoná/ iż lud iego wybrány złym ludźiom w niewolą dał; bać ſie trzebá/ żeby y Polſki Náßey BOG o ten Exces nie zgubił. Lec inne ieſt pięknieyße podobieńſtwo. Zach. 3. Vocabitur Ieruſalem Ciuitas veritatis, Mons Domini Exercituum, Mons Sanctificatus, mowi Prorok. Polſká náßá byłá kiedy Civitas veritatis, dla żárliwośći o Wiáre S. mons ſanctificatus, dla wielkiego Nabożeńſtwá. Mons DEI exercituum, Woyſká polſkie/ były Woyſká BOZE/ ktorych Pánem y Wodzem był ſam P. BOG wielkie im dáiący nád Nieprzyiaćielem Krzyżá S. zwyćieſtwá. Sławne było Jeruzalem/ſławna v Narodow byłá Polſka cnotá/odwagá/ nabożeńſtwo. Do ſławnego owego Jeruzalem/ á iáka drogá? Aſcenſus Purpureus: przez czerwone morze przepráwowáć ſie muśieli Zydzi. Ták y Polſká náßá/ do wielkiey ſtymy/ miedzy Narodámi poſtronnemi przyßłá byłá/ nie przez co innego/ tylko per aſcenſum purpureum/ przez krwáwe pole/ odwagi Rycerſtwá Polſkiego: y owßem że ták rzekę Kroleſtwo náße/ było to iákoby czerwone Morze/ w ktorym Otomáńſkiemu Fáráonowi/ nimby do Ziemie obiecáney innych Páńſtw Chrześćiáńſkich przebył/ wprzod ſie ochynąć potrzebá: zowie ſię to Kroleſtwo Antemurale Chriſtianitatis: Teraz iákoś ten Aſcenſus purpureus, odwagą Synow Koronnych zbłákowáłá; Więcey pá- niąt Polſkich po weſelách/ niż ná woynie: Kto w okázyi zginął? Chudy páchołek: Kogo porąbano/ kogo zábito ná polityce/ ná poiedynku? Kto ná ſuchoty/ ná puchlinę/ od piiátyki &c. vmárł? Paniątko. Plures occidit gula quàm gladius. A ktoż Kázimierz S. Panietom/ Młodźi/ y Rycerſtwu Polſkiemu/ ná popráwę Stáropolſkiey ſławy/ po-

káźuie Ascensum Purpureum, krwáwą drogę/ záleca odwagę/ męstwo/
o Wiárę S. o Oyczyznę. Nie mogło to Panię dla młodych lat w
ktorych vmárł męstwá Polskiego przykłádu zostáwić/ oprocz iedney expe-
dycyi w Czechách. Więc po śmierći swoiey pokázuie go/ gdy Litewskie-
dość szczupłe Woysko/ ná liczne Moskiewskie Woyská przez rzekę po-
kázawszy się cudownie przywodźi/ y nieiáko káże się potykáć. Py-
tam się ia tu/ czemu Kázimierz S. iáko ow niegdy Anyoł Sennáche-
rybowe Woyská/ sam á sam nie woiuie/ ále tylko Woyskom Naszym/
potykáć się káże? bydź może: że przez to chćiał Polakom męstwo y
odwagę Stáropolską przypomnieć / ktorey on modlitwámi swemi go-
tow záwsze dopomoc/ byle tylko to męstwo z cnotą złączone było. *Pli-
nius, & Artes* piszą/ że w iedneyże Konsze rodźi się Purpurá/ y drogi
Kámień *Beryllus. Ioan. à Gemin.* náucza że *Berillus* iest *Symbolum* Ti-
moris Domini. Ieżeli chcesz Rycerstwo Polskie przez modlitwy Ká-
źimierzá S. szczęśliwych woiennych sukcessow/ trzebá/ áby in eadem
Concha, to iest w sercách twoich nie tylko byłá purpurá / odwagá/
ochotá/ do krwáwego polá/ ále też y boiaźn Boża/ cnotá/ nabożeń-
stwo/ intencya dobra; dopiero w ten czás będźiesz miáłá Ascensum
Purpureum przez krwáwe zwyćięstwá twoie/ będźiesz mogłá do da-
wney v Narodow reputácyi przyść. Iużeś tedy Krolewiczu S. te
dwá stopnie Purpurowe Młodźi Polskiey przetorował/ y do Niebá
y do dawney Polskiey sławy Purpuratom Polskim/ Synom Ko-
ronnym pokazałeś drogę. Dirige gressus nostros in semitis
tuis; iednay przyczyną twoią/ áby przykład żyćia twego Pá-
nieckiego pámiętny był w sercách Polskich/ y żeby one ku
náśládowániu Ciebie/ łáská Boska wzruszyłá. Spraw
y to áby Oyczyzná twoiá per Ascensum Purpure-
um, po orężách y trupách zkrwáwionych
Nieprzyiaćielá swego/ ná wysokie gene-
rálnego Tryumfu wstąpiłá
Capitolium.

A
M E
N.

Purpura in Cinere.

Albo

Kazanie III. na Swięto KAZIMIERZA S. *gdy go przypádnie w Stępną Srodę.*

Puluis es, & in puluerem reuerteris. *Gen.* 3.

Je zda ſię iákoś/ y ſam czás/ y dźień Popielcowy/ do
dźiśieyſzey Vroczyſtośći Káźimierza S. quadrowáć S. V.
Vroczyſtość ieſt Krolewicza Polſkiego/ y zá żywotá y po
śmierći/ częśćią przez ſwoie modlitwy/ częśćią przez Suk-
ceſſorow ſwoich Jágiełłonow/ ták długo ná Tronie Pol-
ſkim śiedzących/ zaſłużonego: chćiáłá Vroczyſtość tę y Krolewſką Pur-
purę iego przyozdobić/ y nayiáśnieyſzą pokazáć Ewángelia Swię-
Luc. 12. iego pochodniámi/ o ktorych nam czyta: Et lucernæ ardentes in ma-
bus veſtris. Jednák z drugiey ſtrony/ dźień Popielcowy tę Purp-
Krolewicza S. popiołem niejáko przyprußa y potrząſa/ pámiątkę śmier-
ći w dźiśieyſzym Popielcu renowuiąc. Jeſt y Oyczyzná náſzá terázniey-
ſzych opłákánych czáſow záſypana popiołem/ z ták wielu Wśi/ Mia-
ſteczek/ Zamkow/ Domow popalonych/ od goſpodáruiących ſobie Za-
morſkich gośći. Dobryś Oyczyzno miła wźięłá popielec: Kiedy-
go ná ſámę práwie głowę przez ſpalenie wſpániáłey Rezydencyi Ko-
ronatow Polſkich/ to ieſt/ Zamku Krákowſkiego náſypáno. Mogę do
ćiebie rzec z Prorokiem. Sede in pulvere filia Sion: Ná pośmiech
v Narodow obcych przyſzedſzy. Tá tedy/ ták ſmutna Popielcowa ście-
na, ták Kośćiołá S. iáko y Kráiow náſzych/ nie zda ſię quadrowáć do
Purpury Krolewſkiey/ y weſołego Feſtu Krolewicza Polſkiego. Je-
dnák ia poćieſzę was w ták ſmutney okázyi. Trudno ć wprawdźie ten
ſmutny Popielec/ w ktorym od Nieprzyiaćielſkich demolicyi/ popiołem
poſypáne zoſtáią Kráie Náſze/ ná dobre wytłumáczyć ſobie: Jednák
co ſię tycze Ceremoniy dźiśieyſzey Popielcowey ktorą Kośćioł S. od-
práwuie/ ná odnowienie pámiątki śmierći w ſercách Chrześćiáńſkich/
nie ieſt od rzeczy do Vroczyſtośći Káźimierzá S. y owſzem ieſt ku oſo-
bliwey ozdobie Feſtu tego. Máią to bowiem Cudzoźiemſkie mody/
że dla świeckiey okázáłośći/ nie tylko włoſy ſwoie/ ále częſtokroć y
ſzáty rozmáitemi pudruią/ przeſypuią wonnemi proſzkámi; náwet coś
podobnego temu ſtroiowi nátrąca Oblubieniec Niebieſki wychwaláiąc

zSzat Oblubienice swoie: Odor vestimentorum tuorum, sicut odor thuris. Nákształt tey mody pokázuie się dźiś Krolewicz S. przy Popielcu w Purpurze swoiey/ nieiáko tym Popielcem/ to iest pámiątką śmierći vpudrowány Więc że ią pilniey Náyiáśnieyszey niewinności iego Pánięcey Purpurze tym Popielcem vpudrowáney/ álbo raczey Zyćiu tego Swiętemu/ w pámiątkę vstáwiczną śmierći przyozdobionemu/ przypátrzę się/ y oraz popioły/ álbo prochy/ ktoremi przykurzoną widzę Oyczyzne nászę/ Purpurę Krolewiczá S. otrzepáć y otrzeć zechcę. Cant. 4.

Stan káżdego żyiącego człowieká w ktorym z woli Boskiey żyie/ może się nieiáko názwáć szátą; bo iáko szátá iest coś tylko accidentale człowiekowi: lub w podłą/ lub w drogą przybierzesz się szátę/ iednákim człowiekiem iesteś; ták lubo w podłym/ lubo w zacnym zostáiesz stanie/ nie przeto zacnieyszym álbo podleyszym iesteś. Jednych tedy P. BOG ná tym świećie w podłą przybiera száte/ to iest/ gdy ich w vbogim y podłym vćiskow pełnym kollokuie stanie: drugich nie iáko przybiera w Purpurę/ gdy ich zostáwuie w stanie Pánięcym/ bogatym/ Krolewskim/ w godnośćiách/ dostátkách/ wygodách swieckich. Prawdá to tedy iest/ że ták podłe/ iáko y Purpurowe te száty powinny bydź vpudrowáne popielcem/ to iest/ káżdy człowiek Chrześćiáński/ ták w podłym iáko y w bogátym zostáiący stanie/ powinien w spráwách swoich/ często mieć pámiątkę y boiáźń śmierći; Jednáko ták vbogi iáko y bogáty homo ab humo. iednáko wszytkim powiedźiano: Pulvis es. & in pulverem reverteris. Statutum est hominibus semel mori. Omnes morimur. Omnes homines, terra & cinis. Zá tym do wszytkich nas pámiątká śmierći należy. Jednák trzebá wiedźieć/ że tym popiołem naybárdźiey powinny się pudrowáć/ posypowáć Purpury/ to iest/ ludźiom wielkim v świátá/ w Stanách Krolewskich/ Xiążecych/ Páńskich zostáiącym/ naybárdźiey należy pámiątká y boiáźń śmierći. Sámá ten stroy do Purpury nieiáko podáie náturá. Pisze bowiem Artes że w iedneyże konsze/ rodźi się y Purpurá y Berillus Kámień drogi/ ten według Náturálistow ma coś w sobie przy źielonym/ popielátego koloru; dla ktorego Ioan. à Gemin. názwał ten Kámień Symbolum boiáźni. Dálá przez to nieiáko náturá znáć/ że Purpurá z boiáźnią/ wysoki stan z pámiątką popielcá ábo śmierći/ łączyć się powinny. Podał tę náukę sam P. BOG wszytkim Purpuratom świátá tego/ w ten czás/ kiedy naypierwszego Páná y Królá ná świećie czynił/ y nieiáko w Purpurę Páństwá nád wszytkim stworzeniem inwestyował/ to iest/ Adámá przodká Nászego. Wystáwił P. BOG temu Pánu wielowłádnemu/ nád wszytkim niższym stworzeniem

I. PARS.

Gen. 3.
Hæb. 9.
2. R. 14.
Eccl. 27.

APOPH.

niem/ pewnie wſpániáły pálác on roſkoszny Ray/ dał mu niciáko Kro-
lewſkie berło y iábłko/ kiedy wszytkie ziemie pod iego poddał poddáń-
Gen. 1. ſtwo. Dominamini piſcibus maris & volatilibus cæli, & vniuerſis ani-
mantibus quæ ſunt ſuper terram. Przyſtroił go w ślicżne y drogę purpu-
rę/ álbo rácżey nieoszácowáney ceny száte Krolewſką/ ſtan Niewinno-
ści/ y nád przyrodzonych innych wielu dárow; ták że zweryfikowáły
ſię ieszcże przed cżáſem Ezechielá słowá. In delicijs Paradyſi fuiſti,
Ezech. 28. omnis lapis pretioſus operimentum tuum. A doſyćże było ná tym?
Nie doſyć. Krolem/ Pánem/ wszytkiego świátá cżyniono Adámá/ trze-
FIG. bá było purpurę iego Krolewſką vpudrowáć/ przytrząſnąć/ dla pię-
knieyszego y beſpiecżnieyszego ſtroiu/ prochem/ popiołem/ pámiątką y bo-
iáźnią śmierći: Coż cżyni P. BOG. Prawdá ieſt/ że Adam/ puki
był w ſtanie niewinności/ był nieśmiertelnym/ zá tym śmierći in ſenſu
Compoſito niewinności/ bać ſię nie mogł/ y ſtrászyć go P. BOG nie
nie mogł: iednák áby przećię ták wyſoki ſtan iego nie był bez boiáźni y
pámiątki iákieykolwiek śmierći/ ſtáwia mu BOG przed ocży pámiątkę
Gen. 2. y boiáźń śmierći/ choć in ſenſu Diuiſo. De ligno ſcientiæ boni & ma-
li ne comedas, in quacunq; enim die comederis ex eo, morte morieris.
D. 6. Mánſi przycżynę dáie. Ne in ſuperbiam erigerentur, dedit illis medi-
camentum præſeruativum, dùm mortem illis intimavit, morte mo-
riemini. Náwet/ vważáiąc kiedy im o śmierći wſpomniał morte mo-
riemini po pierwszym ſwoim przeſtępſtwie/ gdy go iuż wygnano z
Ráiu/ lubo go z naywyższey godności degrádował P. BOG/ prze-
ćieß zoſtáwuiąc przy nim doſtoyność/ y godność goſpodárſtwá wszyt-
kiego świátá/ znowu go przytrząſa popiołem/ dáiąc mu nową pá-
Gen. 3. miątkę śmierći. Puluis es & in puluerem reuerteris. Godna vwa-
gi Ceremonia Sámuelá Proroká/ ktorą záchował/ gdy Saulá Kro-
1. R. 10. lem Izráelſkim cżyni. Hoc tibi erit ſignum quia vnxit te DEVS in
Principem, cùm abieris hodie à me, invenies duos viros, iuxta ſepul-
FIG. chrum Rachel. Co ieſt? cżemu go nie odſyła do domu Oycá ſwego/
áby mu ták weſołą obwieśćił nowinę/ áby ná tryumfalny wiazd do
Jerozolimy/ y ſam ſię należyćie przygotował y przyiaćioł záproſił;
álbo cżemu nie poſyłá go do niektorych w Izráelu nieprzyiáznych ſobie
ná vięćie ich? ále go poſyła do grobu vmárłych? Iuxta ſepulchrum
Rachel. Wiedźiał Prorok/ że przećiw Koronatowi temu/ miáłá bydź
niektorych konfederácyą. Saul záś koronowány vbogiey był kondi-
cyi/ trzebá było neruum belli, álbo ná dánie odporu nieposłusznym/
álbo ná zkorumpowánie ich; poſyła go snać po iákie ſkárby do grobu
Ráchele: bo to zwycżay v ſtárodáwnych ludźi bywał/ w grobách ſwo-
ich ſkárby z ſobą zákopywáć: lec obawiáć ſię było Prorokowi/ by snać

to nie

to nie potkało *Saula*, co niegdy potkało *Daryuszá*, o czym *Plutar.* ták: *Se-* in Apopht
miramis Krolowa/ wystáwiwszy sobie wspániáły grob/ to nád nim ná-
pisáć kazáłá. Si quis Regum indiguerit pecunia, aperiat sepulchrum, HIST.
& accipiat quantùm necesse est. Ktory z Krolow będźie potrzebował
pieniędzy niech otworzy grob y niechay weźmie tám co mu potrzebá.
Daryusz Krol widząc to roskazał otworzyć grob/ gdźie miásto skárbu
kośći/ á miásto pieniędzy/ tákie nálazł w grobie nápisáne słowá. Gdy-
byś był cnotliwym człowiekiem/ á ná złoto nie łákomy/ grobowbyś
vmárłych nie ruszał. Záczym y Saul z grobu Ráchelí máloco/ álbo
nic nie wspomogł by sie był ná Krolestwo. Pocoż mu tedy tám iść
kazą? Trzebá wiedźieć że Saul/ lubo był wysokiego wzrostu/ innych
iednák należytych do Tronu Krolewskiego przymiotow nie miał/ nie
świádom był rządow/ bo z ostátniego pokolenia Beniáminá/ człek nie-
uczony/ bo osły Oycá swego pasał. Poniewasz go tedy BOG ná
Tron Krolewski wsádzał/ y Prorok Sámuel námázuiąc go/ Purpu-
rę/ to iest godność Krolewską ná niego wkłádał; tę Purpurę iego/
oraz chćiał posypáć popiołem pámiątki śmierći/ do grobu Ráchel o-
negoż odsyłáiąc/ ná to/ áby Saul wbiwszy sobie w głowę dobrze pá-
mięć o śmierći/ mogł się łátwiey zdobyć ná należyte przymioty do
Krolewskiey Purpury. *Mansius.* Divina Providentia sepulturæ, viuam
menti eius imprimere voluit memoriam, vt in supremis iam honori- de Morte
bus positus, humilis permaneret. *Chćiáłá opatrzność Boska w sercu y*
myśli iego, żywą wyráźić pámiątkę grobu, áby ná wysokich zostáiący honorách
pokornym záwsze był. Sámo nawet zdrowym rozumem rządzące się Po-
gáństwo vznáło to/ że Purpurat naybárdźiey pámiętáć ma ná śmierć/
y boiaźń iey. Y ták v Rzymian gdy w Purpurze Triumfator do Ca-
pitolium wieżdżał/ wołano nań z tyłu. Memento quia homo es.
Tá tedy Purpurá w godnośćiách y dostátkách/ tym śmiertelnośći zá-
sypána popiołem/ wielki skutek ozdobę/ y Chwałę Monárchow przy-
nośi. Pomniał ná to *Seuerus Cesarz*, ktory w Páłácu swoim záwsze
ná oczách miał naczynie w ktorym popioł z trupá iego pochowány HIST.
bydź miał/ y często do niego mawiał/ Tu me capies quem totus Mun-
dus capere non potuit. Ty mnie ogárniesz/ ktorego świát wszytek nie
mogł ogárnąć. INNOCENT. IX. ieszcze Kárdynałem bywszy/ tym Pur-
purę swoię pudrował popiołem/ záwsze przy sobie dwá obrazki no- Mans. de mort.
sząc y nád niemi medytuiąc: ná iednym byłá trupia głowá/ ná dru-
gim máry pogrzebowe. Tym popiołem vpudrowáną zostáwuie Kro-
lewską Purpurę Synowi swemu *Filip II.* Krol Hiszpáński. Ten w o-
státniey chorobie złożony robákámi/ záwoła Syná/ y odchyliwszy ro-
báczywe pierśi/ rzecze: Vide Princeps, quo tandem recidant vtriusq;

Solis divitiæ, & territo, concussoq; bellis veteri, novus orbis sub iugum missus, morimur.

II. PARS. Obracam ia teraz oczy Audytorá moiego/ ná twoie Purpure Kázimierzu S. to iest ná pámiece Krolewskie życie twoie. Trudno wyráźić/ iáko sie przybrał Krolewicz S. w te Purpure? Wysokiego náprzod tá Purpurá koloru/ nie mowie według Swiátá dla wysokiego/ bo Krolewskiego Vrodzenia iego/ dla stárodawney Iágiellonow Fámiliey dla zasług wielkich/ ták ku Kośćiołowi S iáko y ku Oyczyźnie Antenatow swoich; ále mowie duchowne/ dla záfarbowánia sie od Purpury Krwie IEZVSOWEY przez vstáwiczne rozmyślánie iego Męki; do ktorego przyuczył był duszę swoie; tą purpurą zpurpurowáne były nie tylko myśli y serce/ ále y wszytkie spráwy życia iego. In contem-

Vit. eius planda Passione assiduus. Służy mu owo Symbolum *Savedry* ktory ná-

Mäd. Sym málowawszy dwie sztuce purpurowego sukná blisko śiebie/ y przez to podobno dla *reperkußyi* kolorow/ wysokość koloru bierące: nápisał. *Lemma*. Purpura iuxta Purpuram: bo podobnym sposobom Kázimierz S. przytulony do krwáwych ran IEZVSOWYCH przez kontemplácyą/ przez to samo Purpurze swoiey. to iest życiu swemu Krolewskiemu/ ná wysoką ozdobę rozmáitych cnot śś. rzadkich w tákowych stanách zdobył sie Purpura iuxta Purpuram. Purpurá w konchách sie rodźi iáko y perly. Ták Kázimierz S. do ozdoby zpurpurowáney dusze swey pámiątką Męki IEZVSOWEY/ dobiera ieszcze więcey tego purpurowego koloru/ z sameyże originálney konchy/ prawdźiwą w sobie purpure Krwie y Ciáłá CHRYSTVSOWEGO zámykáiącey/ to iest/ od Przen: SAKRAMENTV/ przez częste/ pokorne/ y gorące vżywánia iego/ przez codźienne y pilne vwazánie/ y słuchánie Táiemnic Mszy S. Missarum Solemniis, adeò erectâ mente in DEVM solebat adesse, vt extra se rapi videretur. Máło ná samym kolorze ma Kázimierz S. lubo dość wysokim/ Purpure swoie rozmáitemi Cnot SS. drogiemi kámieńmi y perłámi przystraia. Przen: Pánnę niektorzy názywáią (dla osobliwych nád inne przywileiow/) nieoszácowáną Perłą Niebieską/ iáko

Orat: de Nativ. S. Epiphan. y Damasc. o tym mowi Concha quæ cælitus Divinitatis fulgetra vtero concepit ac peperit Christum ingentis pretij vnionem. Tę to drogą perłą/ przyozdobił Purpure swoie Krolewicz S. przez gorące y niezwyczáyne nabożeństwo ku Przen: Pánnie; ták/ że mogę go názwáć Laureatum Marianum Pöetam, dla owey pieszczoney/ naboźney/ y pokorney *Prozy*, ktorą nápisał y codźiennie mawiał Krolewicz S. Wstydź sie teráźnieysza Młodźi Polska? Krolewiczowie Polscy przed tym Poetámi MARYI Nayśw: byli/ á ty teraz Pöétyki szatáńskiey pilnuiesz/ Dworskie żárty/ pászkwile nieczyste/ gorszące wierszyki piszęc/

piſząc/ podrzucáiąc/ śpiewáiąc/ niemi ſię ćiesząc: tákeś ſię odrodźiłá od
Stáropolſkiego nabożeńſtwá. Zápomniałeś widzę Polaku Stáropolſkie-
go ku Mátce Bożey nabożeńſtwá/ owey Woyćiechowey Bogárodźice/
ktorą idąc ná Nieprzyiaćielá śpiewano: Godźinki/ Rożáńce/ chybá przy
proſtączkách zoſtáły; Wieleby Dworſkich ludźi niewiedźiáło teraz zkąd ie
począć. Nabożeńſtwo ku tey drogiey perle/ to ieſt do Przen: Pán-
ny/ iedyna to byłá ozdobá Purpury Polſkiey/ Kroleſtwá Polſkiego.
Tą ozdobił y ſwoie Purpurę Káźimierz S. Przypiſał niegdy *Maz-*
zolen. Perle położoney przy złoćie. Dat ſociata decus. To ią tey
perle/ Nabożenſtwu Káźimierzá S. ku Naśw. Pánnie/ przy purpu-
rze y ſtanie iego Paniecym przypiſáć mogę Dat ſociata decus: bo Múd. Sym
zá tym ſwym nabożeńſtwem ku Przen: Pánnie ná wielkie cnoty zdobył
ſię/ ktoremi oraz przyozdobił Purpurę ſwoię żyćia panięcego. Nie bá-
wiąc. Iák wiele cnot śś. w tym S. widzę/ tyle liczę drogich kámie-
ni/ kleynotow/ ktoremi przyozdobił Purpurę ſwoię Krolewicz S.
Mogę o nim rzec. Omnis lapis pretioſus operimentum eius. Ale
modźie ſię akkomoduiąc/ trzebá ieſzcze przypudrowáć nie iáko/ te Kro-
lewſką Purpurę: To podobno ná Cudzoźiemſkie zdobywa ſię Krole-
wicz S. perfumy/ y pudrá? bynamniey: Nie znáłá ieſzcze ná ten
czás Młodź Polſka tego bálámuctwá/ w Polſkim Oyczyſtym trzymá-
łá ſię ſtroiu; iáko widźiemy z ſamego iego obrázu. Ale co? Wiedźiał
dobrze Krolewicz S. że to y potrzebna y ozdobna/ śmiertelny proch
y popioł przy Purpurze/ to ieſt pámiątká śmierći/ ludźiom w wyſokim
y bogátym zoſtáiącym ſtanie. Przytrząſa tedy y poſypuie práwie wſzyt-
ko żyćie ſwoie tym popiołem; lubo w kwitnącym wieku/ żywo ſobie
pámiętáiąc ná śmierć. Czego *Naprzod* argumentem bydź może/ oſtre/
ſurowe żyćie iego/ one poſty/ ná źiemi ſypiánia/ nocne przed Kośćio-
łem modlitwy/ Cilicia/ y inne mortifikácye/ Mortificatio à morte
ſwoię derywácyą ma: dla tego oſtro żyiących/ zowią in vita Martyres,
álbo żyćie ich/ Lentum martyrium, ſed diuturnum. Nuż myśli iego
święte záwſze tym widzę przyſypáne popiołem/ y owſzem wſzytkie
ſpráwy y zábáwy iego/ ták/ że y zá ſtołem Krolewſkim śiedząc/ przy
ſmácznych potráwách/ ſmák ſwoy rączey około popiołu/ około medi-
tácyi o śmierći/ o márnośći świátá zábawiał. *S. Aug.* Swiádczy/ że De Ciuit. Dei L. 21. c. 5.
ná tym mieyſcu gdźie Sodomá byłá/ rodzą ſię iábłká/ ktore lubo po-
zorne ſą/ iednák we wnątrz iſtotny tylko popioł. Tákieć były wſzytkie
powabne o świátá delicye Krolewſkiego ſtanu w oczách Káźimierzá
S. omnia vanitas, pulvis, záwſze mu dla nieſtátecznośći ſwoiey/ żywą
były śmierći pámiątką. *Lyran.* piſze/ że owi żołnierze Sennácherybá/ 4. R. 19.

ktorych

ktorych sto ośmdźiesiąt y pięć tyśiecy Anyoł pozábiiał/ misterną iákoś sztuką Anyelską pozábiiáni byli: bo po wierzchu wszyscy się zdáli bydź cáli/ y z rynsztunkámi swemi stali/ iednák we wnątrz/ nic w sobie nie mieli pod skorą/ tylko sam popioł. Coś podobnego vczynił Kázimierz S. Stała więc wielka około Krolewicá S. assistencya Dworzánow/ Senatorow/ wszytko to w oczách iego popioł.

Kwiatk. Wypráwia go Oćiec z niemáłym pod Direkcyą iego Woyskiem przećiwko Krolowi Węgierskiemu/ czyniąc o Krolestwo ktoremu *Sukceßya* należáło/ wszytko to w oczách iego iáko v drugiego *Xerxesa* Milites Cinerei, pámiątká prozności/ niestátku y śmierći. Podáie się okázya do pychy/ obiecuią pochlebcy nową Krolestwá Polskiego po Oycowskiey śmierći Purpurę/ ále Kázimierz S. wiedząc/ że niemász nic skuteczniey szego ná przytłumienie pychy/ nád popioł/ nád pámiątkę śmierći zárąz tym popiołem przysypuie tę Purpurę/ ná śmierć swoię wspomináiąc/ y oney raczey sobie/ niżeli Oycu życząc. Podáie się okázya/ á iesz cze nátárczywa/ do skosztowánia ćielesney roskoszy; y tu Kázimierz S. do popielcu/ do pámiątki śmierći/ Malo mori, quam fædari. *Ná ostátek* Historya żyćia iego świádczy/ że od młodośći swoiey/ często sobie

Sap. 7. máwiał y ruminował słowá owe Sálomonowe. Sum quidem & ego mortalis homo, similis omnibus, & ex genere terreni illius, qui primus factus est --- Nemo enim ex Regibus, aliud habuit initium Natiuitatis. Vnus ergo introitus est ad vitam, & similis exitus. Táto tedy iest Purpurá vpudrowána popielcem/ to iest/ żyćie Krolewicá S. przyozdobione pámiątką śmierći/ y vwagą niestátku świeckiego: ten sposob miedzy innemi osobliwy/ ktorym ták wielkiey świątobliwośći doszedł w stanie Panieńcym. Dałby to BOG/ áby Náśi Pánowie Polscy/ porzućiwszy Cudzoziemskie perfumy/ tym purpury swoie posypowáli popiołem/ to iest/ pámiątką śmierći: nie byłoby tákich bezbożnośći w ich stanách/ tákiey rospusty/ tákiey pychy y złośći/

APOSTR. ad Polon. ná iáką teraz w Ziomkách swoich pátrzyć muśi Kázimierz S. Ale że w popiele widzę Oyczyznę nászę/ obiecałem tą Purpurą Kázimierzá S. otrzepáć/ otrzeć z szpetnośći tych. Zákurzyłáś się widzę popiołem y prochem Polsko/ nie tylko od świeżych pożárow Szwedzkich/ ále co większa dla zepsowánych obyczáiow Synow twoich: Záprószyłá się owá stáropolska miłość: naprzod ku Wierze S. y Kośćiołowi CHRYSTVSOWEMV/ gdy w popioł práwie y ruinę dobrá Duchowne od nabożnych Polakow nádáne/ obrocone są/ á to przez Zwiąski swywolne/ extorsye/ podatki wymyślne/ kontrybucye nieznośne/ ktore nie ná obronę Oyczyzny/ ále ná zbytki/ ná prywatne fakcye/ roszárpáne bywáią. Zá Zygmuntá Krolá/ dla gośći Niemieckich dano tylko raz

z mię-

z mieśem we Srode do stołu/ áż záraz o to miedzy sobą Polacy *mur-*
mur, ták że muśiano tego poprzestáć. Nie zbyt to dawne látá. A
teraz nie o post/ ále o Wiárę idźie/ o zprofanowánie Kośćiołow/ Sá-
krámentow SS. á kto o to mowi? Záprußyłá sie y stáropolska mi-
łość ku Oyczyźnie respektámi/ intereſſami/ łákomstwem/ nießczerośćiá-
mi. Oculi eius pleni sunt pulvere à pedibus introeuntium: boć od przy- Thre. 3.
chodniow/ od obcych fakcyi/ naywiecey temi prochámi/ temi nießczesliwo-
śćiámi zákurzyłás sie. A coż czynić bedźieß mizerna Polsko? Bierz
Purpurę Krolewiczá Polskiego przed oczy/ świetego życia iego sprá-
wy/ żárliwość iego przećiwko Niedowiárkom Schizmátyckim/ miłość
ku Oyczyźnie/ ku vtrapionym/ poććiwość życia iego; oćieray z śiebie
prochy te/ niedoskonáłośći/ zepsowáne obyczáie/ náśládowániem tego
reformuy. Pone in pulvere os suum, si fortè sit spes. Ná podo-
bno Kázimierz S. nádźieie/ że dobrześ może bydź Polsko: Oto posuit Is. 4x.
in pulvere os suum, páda z modlitwámi swemi przed Máiestatem Bo-
skim/ gotow ći przy twoiey kooperácyi pokorną suppliką wspo-
moc. Darem eis Coronam pro Cinere. Obiecuie ći zá te popioły
Koronę Krolewską spokoyną: Dabit quasi pulverem gladios.
Obiecuie ći / ieżeli te prochy złych obyczáiow otrzepieß/
w popioł iedno obroćić oręże Nieprzyiaćielskie. Co
nam racz dáć zá przyczyną Przen: Pánny y Pá-
troná Náßego/ kroluiącey ná Niebie y ná
Ziemi BOZE w Troycy Ie-
dyny. Amen.

-ᴥ§§ᴥ-)(o)(-ᴥ§§ᴥ-

Regeſtr przednieyſzych rzeczy.

W ktorym poſpolićie nalażßy w Kazaniu Slowo álbo Máterya naydźieß záraz ná dowod iey Piſmo S. Figury, Przykłady, Hiſtoryę záś, ßukay pod Literą H. Gdźie ſą dwie liczbie. Pierwßa znáczy Partem *álbo Cześć. Druga záś znaczy* Folium *álbo Kártę.*

G

G.

H

Hiſtoria.

Stát

Szká-

